ΒΑΓΓΕΛΗ ΚΑΣΑΠΗ (ΚΡΙΤΩΝΑ)

Ο ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ
(1946 - 1949)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ 1999

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Όσοι στις συνθήκες της εμιγκράτσιας έτυχε να διαβάσουν αυτό το ντοκουμέντο του Βαγγέλη Κασάπη (Κρίτωνα) σχεδόν όλοι συμφωνούν, πως δίνει στις πραγματικές τους διαστάσεις τα γεγονότα που σκιαγραφεί.

Αντίθετα οι περισσότεροι διατύπωσαν επιφυλάξεις, αν και κατά πόσο συμφέρει να εκδοθεί και δε συμμερίστηκαν την απόφαση του συγγραφέα να το δημοσιέψει.

Κι αυτό για δύο κυρίως λόγους: από φόβο μήπως από τις αποκαλύψεις που κάνει βλάψει την αντιστασιακή υπόθεση του λαού κι ακόμα μήπως ταυτόχρονα ο συγγραφέας αμαυρώσει τη μακρόχρονη αγωνιστική του ιστορία. Αυτό το δεύτερο, καθαρά ατομικό του ζήτημα, ο Κρίτων εσκεμμένα το αγνοεί κι έχει γι' αυτό τους λόγους του. Το πρώτο όμως, που αφορά τους αγώνες του λαού, από συζητήσεις που έκανα μαζί του, σοβαρά τον απασχόλησε, πολύ το σκέφτηκε και καταστάλαξε στο συμπέρασμα, πως το ξεσκέπασμα των αρνητικών του κινήματός μας, που από σκοπιμότητα κι υπολογισμούς βρίσκονται καταχωνιασμένα στα κομματικά αρχεία του δογματισμού και φυλάγονται από κέρβερους απαράλλαχτα όπως ο Δα-λαί Λάμα από τους καλόγηρους του Θιβέτ και που όταν ακόμα έρχονται στο φως παρουσιάζονται κατά κανόνα παραποιημένα, ντυμένα κάθε φορά με το κουστούμι της ευκαιριακής σκοπιμότητας σε βαθμό πολλές φορές το μαύρο κοράκι να φιγουράρει σαν κάτασπρο περιστέρι, ζημιώνουν μονάχα την καλλιέργεια του "αλάνθαστου" της ηγεσίας -που έρχεται και παρέρχεται- και των "συν αυτή" που μια και βολεύτηκαν ευλογούν τα γένεια τους κι αφορίζουν όποιον αμφισβητεί τους τίτλους τους, ενώ καρφί δεν τους καίγεται, αν χαντάκωσαν το κίνημά μας, ένα από τα πιο ρωμαλέα σ' Ευρωπαϊκή κλίμακα.

Ο συγγραφέας πιστεύει ότι η αποκατάσταση της πραγματικότητας όχι μόνο δεν πρόκειται να βλάψει, αλλά αντίθετα θα οφελήσει. Γι αυτό αποφάσισε το ανελέητο ξεσκέπασμα όλων των αρνητικών του κινήματος που είτε έπεσαν στην αντίληψή του είτε απαρτίζουν βιώματα και πικρές προσωπικές του εμπειρίες.

Θα ήταν λάθος η απόφασή του αυτή να ερμηνευτεί σαν επίδειξη ηρωϊσμού, γιατί ο συγγραφέας είναι ένας από τους τελευταίους της σειράς, της οκάς, όπως του αρέσει να αυτοχαρακτηρίζεται, πεισματάρης όμως θα έλεγα αντιστασιακός, που μιλάει πιο πολύ με το τυρανισμένο πετσί του παρά με τίτλους.

Μ' όπλο λοιπόν μοναδικό, το θάρρος της γνώμης του, που σημαδεύει πάντοτε το συμφέρον της λαϊκής υπόθεσης, αδιαφορεί για τις συνέπειες. Αλλά με πλή-

ρη επίγνωση του ιερού του χρέους προς τις επερχόμενες γενεές, τόλμησε να προχωρήσει τούτη τη φορά όχι, όπως το είχε συνήθεια, με το ντουφέκι, αλλά με το θερμοκαυτήρα των αρνητικών του κινήματος στο χέρι, γιατί νομίζει ότι μονάχα έτσι μπορεί να οφελήσει.

Ο Λένιν είχε πει, ότι ο λαός πρέπει να τα ξέρει όλα για να μπορεί να αποφασίζει για όλα, και ακόμα, ότι ένα κίνημα κρίνεται από τη στάση που παίρνει απέναντι στα λάθη του.

Κι όταν σκεφτεί κανένας ότι στο 20ο συνέδριο του Κ.Κ.Σ.Ε. κάθησε στο σκαμνί έναν Στάλιν οι δικοί μας οι φόβοι μήπως γίνουμε στόχος των αντιπάλων μας, που δεν πρόκειται να μάθουν περισσότερα απ' όσα ξέρουν, από τη σκοπιά των όσων μεσολάβησαν από τον καιρό των γεγονότων που εξιστορούνται και κυρίως των όσων κατά καιρούς έχουν γραφεί, είναι αδικαιολόγητοι και το πολύ μπορεί να θυμίζουν το "να μη στάξει η ουρά".

Ξέρει βέβαια ο συγγραφέας πολύ καλά, από παλιότερη πείρα παρομοίων καταστάσεων και πολλοί του το είπαν, ότι η στάση του αυτή -κόκκινο πανί- θα προκαλέσει την υστερία των επαγγελματιών του ψεύδους, της αδιαλλαξίας και καιροσκοπίας.

Πρόκειται για τους αδίστακτους, που δεν σταματούν μπροστά σε τίποτε, τους τιμητές των πάντων, τους φρασεολόγους υπερεπαναστάτες και κομματοσωτήρες της πιο ελεεινής μορφής.

Μπορούν να ξεσπάσουν εναντίον του και να ξεράσουν τα γνωστά: συνθηκολόγος, οπορτουνιστής, σπασμένος προδότης κ.λ.π. και λάσπη από τη λάσπη που κυλιούνται οι ίδιοι. Είναι αναπόφευκτο το πιτσίλισμα σ' όποιον τολμήσει να ρίξει πέτρα στο βούρκο.

Το δικαίωμα όμως του συγγραφέα από τη δούλεψή του στην υπόθεση του λαού τον υποχρεώνει να στιγματίσει τα στραβά, για να μην επαναληφθούν. Για να μπορέσει το κίνημα μας, ύστερα από σκαμπανεβάσματα και τυχοδιωκτισμούς δεκαετηρίδων, ν' ανακτήσει την ακτινοβολία και τη φυσιογνωμία του, να περάσει στην τροχιά που χαράσουν οι σύγχρονες συνθήκες που διαμορφώνονται στη χώρα μας και διεθνώς. Να μπεί στο δρόμο της ανανέωσης και της ευθυγράμμισης με τις αναζητήσεις που πραγματοποιούνται στη Δύση.

Μέσα στο σημερινό Ελληνικό πολιτικό φάσμα, οι μετοχές του κινήματος μας δεν πρόκειται να πέσουν και στην περίπτωση ακόμα που η αποκάλυψη των αρνητικών του ανοίξει την όρεξη για πολιτικό λαθρεμπόριο από την αντίθετη πλευρά του λόφου.

Οι ανακατατάξεις που συντελούνται σήμερα στο διεθνές κίνημα έκριναν πια για το που τραβάμε.

΄Ετσι, άσχετα με το αν και ποιά απήχηση θά'χει τούτο το γραφτό, ο συγγραφέας ετοίμασε κιόλας την απάντηση του:

Όσοι κάνουν τον κόπο, λέει, να διαβάσουν τούτο το γραφτό μου, δικαίωμα τους να αμφιβάλλουν, αν θέλουν ας με κατακρίνουν. Ας ανατρέψουν όμως τα όσα γράφω αν μπορούν.-

Παύλος Θ. Σουλής

ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μια και το δεύτερο, απαράλακτα όπως και το πρώτο, αντιστασιακό κίνημα του Εβρου, είναι συνυφασμένο και Εθνικά αδιάσπαστα δεμένο με τους αγώνες, τις θυσίες και τους πόθους ενός λαού, είναι επόμενο και απαραίτητα ιστορικά η δεύτερη αντίσταση σαν κοιλοπόνεμα και γέννημα της Αγγλικής επέμβασης και των σφαλμάτων της Εθνικής μας αντίστασης, σαν γνήσια θυγατέρα της να θέλει ν' ακολουθήσει τα χνάρια της μάνας της και με την εξιστόρηση των γεγονότων να συνεχίσει και σε πανελλαδική κλίμακα να δώσει μερικά από τα πιο σημαντικά γεγονότα της ιστορικής εκείνης εποχής. Να σκιαγραφήσει τα πιο σοβαρά και καθοριστικά σφάλματα, τις αιτίες καθώς και τα υπεύθυνα πρόσωπα που προκάλεσαν την ήττα του λαού.

Πάντοτε, δίχως αξιώσεις μαρξιστή, και με μοναδικό εφόδιο την αγωνιστική μου πείρα, με το βιβλίο τούτο γυρεύω να ζωντανέψω μια ακριβοπληρωμένη απ' τον Εβρίτικο λαό ιστορική εποχή.

Αν και κατά πόσο το βιβλίο αυτό μπορεί να το πετύχει, ας το κρίνει ο αναγνώστης.

Ευάγγελος Χασάπης
(Κρίτων)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.- ΒΑΡΚΙΖΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΖΗΜΙΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ

Αρχές του Μάρτη 1945. Στο πιο ακρινό βορεινό κομμάτι της Ελλάδας, τον νομό Εβρου, οι Αγγλοι έφεραν μαζί με τον ερχομό τους και την πασίγνωστη λαϊκή λέπρα, το λαομίσητο δόγμα του: "Διαίρει και βασίλευε". Μαζί μ' αυτό έφεραν και την καυτή φαρμακερή ανάσα του ολεθρίου μίσους, του εμφυλίου πολέμου, του αδελφοκτόνου Δεκέμβρη της Αθήνας, φαρμακερό κατάλοιπο και αντιλαϊκό καρπό της αγγλικής επέμβασης στα εσωτερικά της χώρας μας.

Οι Άγγλοι με τα πολυάριθμα αποικιακά τους στρατεύματα, στην πλειονότητα από μαύρους και με τα μηχανοκίνητα πολεμικά τους μέσα, με την άφιξη τους με αέρα και τουπέ αφέντη, στρατοπεύδευσαν στους Ελληνικούς στρατώνες που διακρίνονταν καλά σε μικρή απόσταση έξω από την Αλεξανδρούπολη.

Την επόμενη του ερχομού τους, αφού τους παραδόθηκε σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας της Βάρκιζας, όλος ο οπλισμός που συγκεντρώθηκε από το αφοπλισμένο 81ο Σύνταγμα ΕΛΑΣ Εβρου, με πρόθεση να ενθαρρύνουν και να πάρουν με το μέρος τους κάθε μάρκας αδίστακτα αντιλαϊκά κοινωνικά αποβράσματα και να τα σπρώξουν σε ανοιχτή αντιλαϊκή δράση, επεδίωξαν να σπάσουν το ηθικό του λαού που περνούσε σοβαρή δοκιμασία μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας.

Επανδρωμένα με οπλισμένους μαύρους, σε διάταξη μάχης, με μεγάλη ταχύτητα και δαιμονισμένο θόρυβο των μηχανών και σειρήνων και από διάφορες κατευθύνσεις στο εσωτερικό και στον περίγυρο της πόλης, εξαπέλυσαν τα διαφόρων τύπων μηχανοκίνητά τους, τανκς, άρματα μάχης, θωρακισμένα αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες κλπ.

Με τη λήξη της κινητοποίησης αυτής, για να εντείνουν στο κατακόρυφο τις τεχνητές εκνευριστικές συνθήκες αγγλοφοβίας και για να δώσουν κουράγιο και να προκαλέσουν αντιλαϊκές εκδηλώσεις των εχθρικών στοιχείων, τη θορυβώδικη επίδειξη των μηχανοκινήτων διαδέχτηκε η εξαπόλυση μπουλουκιών μαύρων στην πόλη, με πλήρη πολεμική εξάρτηση και εχθρικές διαθέσεις, με ερευνητική ματιά και υπεροψία, βολτάριζαν επιδεικτικά με επικεφαλής Άγγλους αξιωματικούς στους δρόμους της πόλης.

΄Ολα αυτά τα σημάδια δείχνανε -και αυτό δεν άργησε να επιβεβαιωθεί με τραγικά γεγονότα- ότι μπήκε έντεχνα και ιησουϊτικα σε πρακτική εφαρμογή το σατανικό δόγμα των Άγγλων "διαίρει και βασίλευε".

Την έναρξη της βιαστικής αυτής δραστηριότητας των Άγγλων να εφαρμόσουν το σατανικό δόγμα τους, ήλθε να επιβεβαιώσει η ταυτόχρονη σχεδόν απ'όλο τον ΄Εβρο κάθοδος στην Αλεξανδρούπολη, λογής-λογής αντιλαϊκών στοιχείων και η ύποπτη δραστηριοποίηση τους, που απέβλεπε στο να καλλιεργήσουν σ' όλο το νομό ΄Εβρου και να επιβάλουν κλίμα φοβίας και διχασμού, απαραίτητο για την προετοιμασία της θριαμβευτικής υποδοχής στο Κυβερνητικό Παπανδρεϊκό 101 Τάγμα Εθνοφυλακής, η άφιξη του οποίου αναμενόταν.

Σοβαρό εμπόδιο στην εφαρμογή των αντιλαϊκών αγγλικών σχεδίων διχασμού και πρόκλησης ταραχών, στεκόταν η προετοιμασία καθόδου στην Αλεξανδρούπολη των Ελασιτών ΄Εβρου, που είχε οργανωθεί από το νεοιδρυμένο Σύνδεσμο Συλλόγων ΕΛΑΣ νομού ΄Εβρου.

Σκοπός της Πανεβρίτικης αυτής Ελασίτικης συγκέντρωσης ήταν (με ομιλίες) να εξυψώσουμε το ηθικό των Ελασιτών και του λαού. Να αποβάλουμε από τους Ελασίτες το αντάρτικο πνεύμα. Να κατανοηθεί η πολιτική αλλαγή και με βάση το πνεύμα της Εθνικής ενότητας, και πρακτικά πλέον και στη ζωή, τη θέση του ένοπλου αγώνα να πάρει η νέα μορφή μαζικής πολιτικής πάλης.

Ο Σύνδεσμος Ελασιτών ΄Εβρου με έξοδα του εξασφάλισε σιδηροδρομικούς συρμούς και με απόφασή του καθόρισε ημέρα καθόδου στην Αλεξανδρούπολη την 29η Μαρτίου 1945.

Το τετελεσμένο αυτό γεγονός, όπως είναι φυσικό, ανέτρεπε και στραπατσάριζε τα αγγλικά σχέδια.

Η αγγλική νεοκατοχική διοίκηση, πήρε μαζί της αγγλοντυμένο και αγγλομαθή ΄Ελληνα αξιωματικό και κάνοντας την ανάγκη φιλοτιμία, μια και δύο πήγε στη Λαϊκή Αυτοδιοίκηση της πόλης, την οποία μέχρι εκείνη τη στιγμής επιδεικτικά αγνοούσε.

Εκεί μπροστά στον συναγωνιστή Δήμαρχο Χρήστο Κωνσταντινίδη και τους λαϊκούς Συμβούλους, με ένα ιησουίτικο ύφος και με φαρισαϊκά δικαιολογητικά αποφυγής τάχα των ταραχών και του λαϊκού διχασμού, ζήτησε να μη πραγματοποιηθεί η κάθοδος των Ελασιτών στην πρωτεύουσα του νομού ΄Εβρου, την Αλεξανδρούπολη.

Ο Δήμαρχος στην απαίτηση του αποικιοκράτη αξιωματικού μαζί με τους Δημοτικούς συμβούλους, απάντησαν χαρακτηριστικά και με λεπτότητα, ότι η κάθοδος των Ελασιτών ΄Εβρου στην Αλεξανδρούπολη δεν είναι ζήτημα της αρμοδιότητας τους, αλλα του Συμβουλίου του Συνδέσμου Ελασιτών ΄Εβρου. Και μ' όλη την ευγένεια, όπως ταιριάζει σ' εκπροσώπους του λαού, δεν παρέλειψαν να

συστήσουν στον Άγγλο να τιμήσει με επίσκεψη του τον αγωνιστικό και φιλοσυμμαχικό Σύνδεσμο Ελασιτών ΄Εβρου, και απ' την ηγεσία του να ζητήσει τη μη πραγματοποίηση της καθόδου των Ελασιτών στην Αλεξανδρούπολη.

Στη λογική αυτή σύσταση της Λαϊκής Αυτοδιοίκησης, ο Άγγλος με ιησουΐτικη ευγενική παράκληση και πάντα δήθεν για το καλό του λαού, αλλά με τουπέ ισχυρότερου, δίχως περίσιους ελιγμούς, έδειξε με το δάκτυλο του το τηλέφωνο και ονομαστικά αξίωσε να καλέσουν τον υποφαινόμενο (Κρίτωνα) στην Αυτοδιοίκηση, για την τελική ρύθμιση του ζητήματος της μη καθόδου των Ελασιτών ΄Εβρου στην Αλεξανδρούπολη.

Πήγα στη Δημαρχία και μπροστά στο Δήμαρχο και στους Λαϊκούς Συμβούλους ο Άγγλος πάντοτε ευγενικά όλα κι' όλα- και με επίπλαστη συμπόνια, βάζοντας υπεράνω όλων "το καλό του τόπου" επανέλαβε την επιθυμία του να μην πραγματοποιηθεί η κάθοδος των Ελασιτών στην Αλεξανδρούπολη.

Στην επιθυμία - απαίτηση του Άγγλου απάντησα ότι αυτό και να το θέλουμε είναι πια ακατόρθωτο, γιατί οι Ελασίτες έχουν ξεκινήσει από τα χωριά τους για τους σιδηροδρομικούς σταθμούς, είναι δύσκολο να τους ειδοποιήσουμε και δυσκολότερο, αν όχι αδύνατο, να τους γυρίσουμε στα χωριά τους. Και συμπλήρωσα ότι η απροετοίμαστη και χωρίς εξήγηση ματαίωση της καθόδου στην Αλεξανδρούπολη, θα δημιουργήσει σύγχιση κι ίσως σοβαρό κίνδυνο πρόκλησης επεισοδίων.

Χώρια απ' αυτό, του είπα ότι η κάθοδος των Ελασιτών στην Αλεξανδρούπολη επιβάλλεται από τις σημερινές οξυμένες πολιτικά συνθήκες για την εκτόνωση των πνευμάτων. Θέλουμε, πρόσθεσα, με διαφωτιστική και πειστικά επιχειρήματα να τους πείσουμε να ξεκόψουν από το χθεσινό αντάρτη, από το αντάρτικο γενικά πνεύμα και να τους προσαρμόσουμε στις καινούριες πολιτικές συνθήκες. Δε βλέπω, συνέχισα, τους λόγους της ανησυχίας σας, μια και με την κάθοδο των Ελασιτών, όχι μόνο δε διακινδυνεύουμε δημιουργία ταραχών, αλλά αντίθετα προλαβαίνουμε ό,τι φοβάστε. Αν δεν πραγματοποιηθεί η κάθοδος και κυρίως αν δεν καταπολεμηθεί το αντάρτικο πνεύμα, έτσι όπως είναι ποτισμένοι (οι αντάρτες) με το αντάρτικο πνεύμα και μακροχρόνια προσαρμοσμένοι στο τουφέκι, υπάρχει πάντα ο κίνδυνος να συμβεί ότι ακριβώς φοβόμαστε, πράγμα που σίγουρα θ' αποφευχθεί αν τους κατατοπίσουμε στη σημερινή πολιτική κατάσταση.

΄Οταν σε ερώτηση του Άγγλου πότε θα γίνει η κάθοδος των Ελασιτών στην Αλεξανδρούπολη απάντησα ότι ορίστηκε για τις 29 του Μάρτη, ο Άγγλος, συνταγματάρχης στο βαθμό, ταράχτηκε και κάνοντας το στεναχωρημένο απάντησε ότι συμπτωματικά τη μέρα αυτή έρχεται και το 101 Τάγμα Εθνοφυλακής του Ελληνι-

κού Κυβερνητικού Στρατού και η σύμπτωση αυτή μπορεί να αποβεί μοιραία. Απάντησα ότι το 101 Τάγμα μπορεί να παρατείνει την παραμονή του μια-δύο μέρες στην Κομοτινή και να κινηθεί προς την Αλεξανδρούπολη τη μέρα της επιστροφής των Ελασιτών στα χωριά τους.

Ο Άγγλος ανένδοτος κι όπως φανόταν ψευδόμενος, ισχυρίστηκε ότι η πραγματοποίηση της υπόδειξης μου είναι ζήτημα της Ελληνικής Στρατιωτικής Διοίκησης του Τάγματος και ότι ο ίδιος δεν έχει δικαίωμα επέμβασης σε ζητήματα καθαρά Ελληνικής αρμοδιότητας!

Στην κατηγορηματική άρνηση του Άγγλου αντιπρότεινα ότι από την πλευρά μου αναλαμβάνω απόλυτα την ευθύνη να μη διαταραχθεί η τάξη και η ησυχία του λαού, αλλά σε περίπτωση, είπα στον Άγγλο, που και σεις με την Διοίκηση του 101 Τάγματος σε συνεργασία μαζί μας καταβάλετε τις ανάλογες με μας προσπάθειες κι αναλάβετε την ίδια ευθύνη, τότε ασφαλώς και δίχως υπερβολή η συμπτωματική και ταυτόχρονη άφιξη στην Αλεξανδρούπολη των Ελασιτών και του 101 Κυβερνητικού Τάγματος θα συμβάλει αποφασιστικά στον κατευνασμό των πολιτικών και προσωπικών παθών και ο λαός του ΄Εβρου αδελφωμένος θα υποδεχτεί το Τάγμα και θα πανηγυρίσει τη συμφιλίωση του.

Η υπόδειξή μου αυτή για ευνοήτους λόγους κι όπως αποδείχτηκε από τα γεγονότα, ήταν το αντίθετο των Αγγλικών επιδιώξεων (διαίρει και βασίλευε), και γι' αυτό με διάφορα αστήριχτα δικαιολογητικά ο Άγγλος και αυτή τη φορά απέρριψε τις υποδείξεις μου και, στην επιμονή μου για κάθοδο των Ελασιτών έθεσε στη διάθεση μου ένα τζιπ για να περιοδεύσω τα χωριά του ΄Εβρου και αντί καθόδου να κάνω συγκεντρώσεις κατά χωριά και με ομιλίες να καταπολεμήσω το αντάρτικο πνεύμα και να προετοιμάσω τους Ελασίτες για το νέο πολιτικό έδαφος.

Για να 'μαστε όμως ειλικρινείς, η κάθοδος των Ελασιτών στην Αλεξανδρούπολη δεν είχε μοναδικό σκοπό την καταπολέμηση του αντάρτικου πνεύματος κλπ., αλλά αποτελούσε ταυτόχρονα και μαχητική επίδειξη του Ελασίτικου όγκου και απέβλεπε στη γενικότερη εξύψωση του ηθικού του λαού και την προειδοποίηση προς τους εχθρούς του, οι οποίοι με την ανοιχτή παρόρμηση των Άγγλων άρχισαν προκλητικά να σηκώνουν το φιδίσιο κεφάλι τους.

Για την επιτυχία του γενικότερου αυτού πολιτικού μας σκοπού, παρά την επιμονή του Άγγλου, απέρριψα την προσφορά του αγγλικού τζιπ. Ο πεπειραμένος όμως αποικιοκράτης, που δεν του διέφευγε ο σκοπός μας, προσποιούμενος ότι τάχα δεν μπορούσε να καταλάβει τι θέλουμε, με επιμονή και με πειστικά επιχειρήματα υποδείκνυε σαν πιο αποδοτική για το σκοπό μας την περιοδεία μου στα

χωριά του ΄Εβρου με αγγλικό τζιπ.

Κι όταν, στο τέλος αρνήθηκα κατηγορηματικά την προσφορά του τζιπ, ο Άγγλος αποικιοκράτης δήλωσε ανοιχτά και αδίστακτα πως σε περίπτωση καθόδου των Ελασιτών θα' βαζε βαρύ χέρι με όλες τις δυνάμεις που είχε κάτω από τις διαταγές του.

Σ' ολη τη διάρκεια της συζήτησης με τον Άγγλο, τόσο εγώ ο ίδιος όσο και τα μέλη της αυτοδιοίκησης διαπιστώσαμε ότι ο Εγγλέζος και ο Ελληνας διερμηνέας δεν επεδίωκαν μόνο τη ματαίωση της καθόδου των Ελασιτών και αφορμή για το αιματοκύλισμα και το διχασμό του λαού, αλλά παράλληλα, επειδή ο Μίμης Παγιώτας τους παρέδωσε από μέρους της Διοίκησης του 81ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ μικρό αριθμό σκάρτου οπλισμού, τους ενδιέφερε κυρίως το προσωπικό σταμπάρισμά μου με σκοπό την κατάλληλη στιγμή να με βάλουν στο χέρι με την κρυφή ελπίδα να φτάσουν στον κρυμένο οπλισμό και μετά να με ξεκάνουν.

Η εξόφθαλμη αυτή επιδίωξή τους δεν προδόθηκε μονάχα από την εσκεμένη προσπάθεια αυτοκυριαρχίας τους και κάλυψη του μίσους τους εναντίον μου, αλλά και από το βλέμμα τους, που σ' όλη τη διάρκεια της συζήτησης ήταν πάνω μου ερευνητικά καρφωμένο, σαν να ήθελε να με ακτινοσκοπήσει ή ν' αποτυπώσει τα χαρακτηριστικά μου.

Το περιστατικό αυτό δεν άργησε να επιβεβαιωθεί από τα ίδια τα γεγονότα που με υπόδειξη και καθοδήγηση των Άγγλων δημιούργησε το 101 Κυβερνητικό Τάγμα Εθνοφρουράς.

Ο σκοπός ο δικός μας ήταν εκ διαμέτρου αντίθετος με τον σκοπό των Άγγλών. Του είπα την άρνησή μου να περιοδεύσω με Εγγλέζικο τζιπ στην επιμονή του Εγγλέζου να μη κατέβουν οι Ελασίτες στην Αλεξανδρούπολη. Το αποτέλεσμα ήταν να τελειώσει η συνομιλία μας σε ψυχρή και καμουφλαρισμένη εχθρική ατμόσφαιρα.

Μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας και τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, η αντίδραση του ΄Εβρου, που στη διάρκεια της Γερμανο - Βουλγαρικής κατοχής είχε χωθεί στο σιχαμερό καβούκι της και δειλά και μουδιασμένα ή κήρυτε την ηττοπάθεια και την υποταγή στον κατακτητή ή, όχι σπάνια, συνεργάστηκε μαζί του, τώρα σαν το μωρό που κάνει τα πρώτα βήματα, στηριζόμενη στα αγγλικά δεκανίκια, με προφύλαξη άρχισε να βγαίνει από το καύκαλο της. Η κάθε απόχρωσης αντίδραση, περνώντας από την Γερμανο-Βουλγάρικη στην Άγγλική κατοχή, άλλαξε κοστούμι. Συνασπισμένη τώρα κάτω απ' την εγγλέζικη ταμπέλα, όσο στον ΄Εβρο πλησίαζε ο ερχομός των αγγλικών και κυβερνητικών στρατευμάτων, τόσο πιο προκλητικά σήκωνε την παντιέρα του λα-

ϊκού διχασμού, δείχνοντας πια απροκάλυπτα τις αντιλαϊκές της διαθέσεις.

Με πρωτοβουλία των κομματικών και Εαμικών οργανώσεων για τη συμφιλίωση, πολύ πιο νωρίς από την άφιξη των Άγγλων, είχαν πραγματοποιηθεί αλλεπάλληλες συναντήσεις με εκπροσώπους της αντίδρασης. Εξ αιτίας όμως της στροφής που πήραν τα πράγματα με τον αντιλαϊκό αέρα της Βάρκιζας και την αδιαλλαξία, που σε πανελλαδική κλίμακα ενθάρρυναν οι Άγγλοι, οι προσπάθειες αυτές δεν κατέληξαν σε θετικά αποτελέσματα. Παρ' όλα αυτά οι Εαμικές οργανώσεις, παλεύοντας για τη γεφύρωση του διχασμού και τη συμφιλίωση, το απόγευμα της μέρας της προαναφερόμενης συνάντησής μου με τον Άγγλο συνταγματάρχη, με δική τους πάλι πρωτοβουλία, προετοίμασαν και πραγματοποίησαν την τελευταία συμφιλιωτικού χαρακτήρα συνάντηση με τους εκπροσώπους των αντιδραστικών στην Αλεξανδρούπολη.

Η αδιαλλαξία των Άγγλων που καθοδηγούσαν τις αντιλαϊκές δυνάμεις έκαναν να αποτύχει ο συμφιλιωτικός σκοπός και της συνάντησης αυτής. Και όχι μόνο αυτό. Τώρα με την καμουφλαρισμένη παρότρυνση των Άγγλων, εν όψει της υποδοχής του 101 Κυβερνητικού Τάγματος, οι αντιδραστικοί εκδήλωσαν τις εχθρικές προς το λαό διαθέσεις τους κι άφησαν να εννοηθεί ξεκάθαρα η επιδίωξη τους να προκαλέσουν ταραχές.

Μ' αυτό απέβλεπαν βασικά στην όξυνση των παθών που διευκόλυνε τόσο το σχέδιο των Άγγλων όσο και τις ξενόδουλες ένοπλες δυνάμεις του 101 Τάγματος Εθνοφυλακής, στην εξαπόλυση τρομοκρατίας, η ένταση της οποίας στον Έβρο, εκτός απ' τα αιματηρά γεγονότα του Δεκέμβρη του 1944 στην Αθήνα, δεν είχει το ταίρι της σ' όλη την Ελλάδα.

Και η αιτία; Η γνωστή μοναδική Άγγλική επιδίωξη: να τσακίσει το υψηλό ηθικό του λαού, το ανεπτυγμένο αντιστασιακό κίνημα του Έβρου, και ν' ανοίξει διάπλατα το δρόμο στην επικράτηση των συνασπισμένων ξενόδουλων ντόπιων δυνάμεων. Όλα έδειχναν ότι με την ενθάρρυνση των Άγγλων, η υποδοχή του 101 Τάγματος Εθνοφρουράς θάδινε την ευκαιρία στην αντίδραση για την έναρξη αιματηρών σε βάρος του λαού επεισοδίων.

Και πραγματικά στις 29 του Μάρτη 1945 μπαίνοντας το 101 Τάγμα στην Αλεξανδρούπολη μόλις έφτασε στην κεντρική πλατεία της αγοράς, άρχισαν οι προκλήσεις.

Τη στιγμή που οι αντιδραστικοί, το υποδέχονταν και το έραιναν με λουλούδια, από το μπαλκόνι του ξενοδοχείου"Βαλκάνια" του Σπύρου Ξένου, ο βαλτός προβοκάτορας Λάζαρος Μηναϊδης έρριξε την αναμενόμενη πιστολιά, η οποία σταθη-

κε το σύνθημα της επίθεσης των αντιλαϊκών δυνάμεων κατά του λαού.

Προτού ακόμα σβύσει ο ήχος του πυροβολισμού στο μπαλκόνι, ακούστηκε α-πό τα κατά παραγγελία αγανακτισμένα στόματα ομάδας αντιδραστικών η στριγγιά φωνή: Βοήθεια, οι Βουλγαροκομμουνιστές μας σκοτώνουν!!!

Και δίχως αυτό να επαναληφθεί, έσβησε μέσα στη δολοφονική ομοβροντία των ομαδικών πυρών των Άγγλικών αρμάτων μάχης,που από πολύ νωρίτερα και για την τήρηση τάχα της τάξης, είχαν πιάσει θέσεις σε μικρή απόσταση από την πρόσοψη των γραφείων της Περιφερειακής Επιτροπής Έβρου του ΚΚΕ, απ' ό-που τώρα με καταιγιστικά πυρά είχαν κάνει θρύψαλα τα τζάμια και κόσκινο τα ντουβάρια του κτιρίου της Π.Ε.Έβρου.

Ταυτόχρονα με τα ομαδικά αυτά Άγγλικά πυρά, μέσα στα πλαίσια της οργα-νωμένης αυτής προβοκάτσιας, ενώ πλατεία, δρόμοι και πεζοδρόμια, ήταν γεμά-τα από ξαπλωμένα κορμιά που προσπαθούσαν να αποφύγουν το μακελειό, το "η-ρωϊκό" 101 Τάγμα των δολοφόνων, με συνεχείς μακρόσυρτες ριπές όπλων και αυτομάτων, καλυπτόμενο από τα συνεχιζόμενα πυρά των Άγγλων, που κρατού-σαν μπρούμυτα στη γη ξαπλωμένο τον κόσμο, άρχισε να ποδοπατάει και να τρέ-χει πάνω στα ανθρώπινα κορμιά και να κυκλώνει....ποιόν; Την ξαπλωμένη πάνω στη γη μάζα του λαού.

Οι κανίβαλλοι του 101 Τάγματος, κυκλώνοντας αδιάκριτα εχθρούς και φί-λους, με προτεταμένα τα όπλα και με το δάχτυλο στη σκανδάλη, με αγριοφωνά-ρες εφάμιλλες των γερμανών, κάλεσαν την ανθρώπινη μάζα να σηκωθεί. Αμέ-σως, με υπόδειξη ντόπιων καθαρμάτων, άρχισε η διαλογή των αγωνιστών και πα-τριωτών.

Το ξεκαθάρισμα ακολούθησαν μαζικές συλλήψεις πατριωτών και το μάντρωμα τους σε αυλές σπιτιών και στη μεγάλη Λέσχη των μασόνων. Εδώ έγινε το συστη-ματικό πια ξεχώρισμα όσων πιάστηκαν, σε κατηγορίες. Και το ξεχώρισμα αυτό έ-στειλε αμέσως στις φυλακές σοδειά από 700 και πάνω στελέχη και αγωνιστές της Εθνικής Αντίστασης Έβρου, αθώους ανθρώπους του λαού. Η προβοκάτσια αυτή των Άγγλων και ντόπιων αντιδραστικών, δε στοίχισε μονάχα αναρίθμητες συλλή-ψεις, άγριους ξυλοδαρμούς, ταπεινώσεις και διαπομπεύσεις, μακροχρόνιες φυ-λακίσεις, αλλά είχε και θύματα ένα νεκρό Επονίτη και δεκάδες τραυματίες.

Επειδή πολύς κόσμος που ήρθε στην Αλεξανδρούπολη από τα γύρω χωριά για να υποδεχτεί τον "Εθνικό Στρατό" έμεινε αρχικά έξω από το μάντρωμα και τα πυρά της κεντρικής πλατείας, οι Αγγλικές μηχανοκίνητες δυνάμεις ολοκληρώνοντας το αντιλαϊκό έργο, με λύσσα απερίγραπτη άρχισαν να κυνηγούν, να κυκλώνουν και

να συλλαμβάνουν κόσμο μέσα στην πόλη και σε μακρυνή απόσταση έξω απ' αυτή.

Ταυτόχρονα, και σε συνδυασμό με τους Άγγλους, το 101 Παπανδρεϊκό Τάγμα, με επικεφαλής τον απότακτο υπολοχαγό του κινήματος του 1935 και τώρα αντισυνταγματάρχη εχθρό του λαού Χανιώτη, πλαισιωμένο με αντιδραστικά κατακάθια, σαν με καθορισμένο επιχειρησιακό σχέδιο, μεγαλώνει τον κλοιό του κέντρου της πόλης κι ένα μέρος των δυνάμεων, απαράλλαχτα όπως στα γερμανικά μπλόκα της κατοχής, μαζί με μαύρους και Άγγλους, ερευνάει σπίτια, υπόγεια, καταστήματα κλπ., ξετρυπώνει και συλλαμβάνει όσους από το φόβο των ομαδικών πυρών ή και για να αποφύγουν τη σύλληψη, είχαν κρυφτεί όπου μπορούσε ο καθένας.

Και ενώ το μπλόκο αυτό των Άγγλων και Πραιτωριανών που σε προστυχιά, αγριότητα και ανθελληνικό μίσος ξεπερνούσε το χιτλερικό σαδισμό και τον άγριο βουλγάρικο σωβινισμό, συνεχιζόταν, Αγγλικά νοσοκομειακά αυτοκίνητα κατάφορτα με τραυματίες, με δαιμονισμένα σφυρίγματα των σειρήνων τους πηγαινοέρχονταν και κουβαλούσαν ανθρώπινο φορτίο, τους σακατεμένους, από το κέντρο της πόλης προς το Δημοτικό Νοσοκομείο. Θριάμβευε κι εδώ η σατανικότητα και η Εγγλέζικη υποκρισία.

Τους ελαφρά τραυματίες τους επέδεναν σε σταθμούς πρώτων βοηθειών που πρόχειρα και στα πεταχτά είχαν στηθεί γύρω από την περιοχή των επιχειρήσεων, και ύστερα ή τους άφηναν ελεύθερους ή τους μάντρωναν κι' αυτούς.

Το γεγονός ότι ταυτόχρονα με την εκδήλωση των ομαδικών πυρών ξεφύτρωσαν αυτόματα σαν μανιτάρια, σταθμοί πρώτων βοηθειών και νοσοκομειακά αυτοκίνητα για την μεταφορά των βαρειά τραυματιών, αυτό μονάχο του δείχνει την εν ψυχρώ και με προμελέτη οργάνωση του μπλόκου, των αιματηρών γεγονότων, αλλά και την προσπάθεια κάλυψης και μετριασμού της Αγγλικής βαρβαρότητας! Είμαστε, βλέπεις τζέντελμεν!!! Σπάνουμε κεφάλια και σκοτώνουμε κορμιά, όμως επιδένουμε κι όλας. Άφεριμ, σύμμαχοι!!!

Με τους πρώτους αιφνιδιαστικούς ομαδικούς πολυβολισμούς των Άγγλων, μέσα σε αλλόφρονες σπαρακτικές φωνές πανικού των ξαπλωμένων στη γη γυναικοπαίδων, ο γνωστός μας αγγλομαθής Ελληνας αξιωματικός διερμηνέας του Άγγλου συνταγματάρχη, που ο αναγνώστης θα τον θυμάται απ' τη συνάντηση μας στη Δημαρχία, τώρα, επικεφαλής δυό διμοιριών μαύρων, αφού αιφνιδιαστικά μπλόκαραν τα γραφεία του Συνδέσμου Ελασιτών, με το δάχτυλο στη σκανδάλη και με μάτια που πετούσαν φλόγες μίσους - με είχε βλέπετε σταμπαρισμένοόρμησε στο εσωτερικό των γραφείων. Διαψεύστηκαν όμως οι υπολογισμοί του.

Γι' αυτό σαν ταύρος μενόμενος, άρχισε με πάταγο να ανοιγοκλείνει τις πόρτες των διαμερισμάτων και να ψάχνει όλες τις αίθουσες του κτιρίου. Με την κάνη του περιστρόφου του στραμμένη απειλητικά στα κεφάλια όσων βρίσκονταν εκεί, ζητούσε απειλητικά κι' επιτακτικά να του πουν που βρίσκεται ο Κρίτων.

Μια και δεν τα κατάφερε να τον ανακαλύψει και να χαρίσει στα αφεντικά του μια επιτυχία, συγκέντρωσε σε μια από τις αίθουσες των γραφείων του Συνδέσμου όσους ξετρύπωσε και με το πιστόλι στο χέρι, άρχισε να ουρλιάζει και να χτυπάει τα πόδια του στο πάτωμα, απειλώντας θεούς και δαίμονες, ότι αν δεν του πουν που κρύβεται ο Κρίτων θα διατάξει τους μαύρους με τις χατζάρες τους να τους βγάλουν εισιτήριο για τον άλλο κόσμο. Και όταν είδε ότι η τακτική αυτή δεν απέδωσε, άρχισε ιησουίτικά να τους καλοπαίρνει, υποσχόμενος λαγούς με πετραχήλια σ' όποιον θα τον βοηθούσε να ανακαλύψει τον Κρίτωνα. Κι' όσο οι μαύροι έψαχναν και δεν ανεκάλυπταν τον καταζητούμενο, τόσο πιο πολύ τους παρακινούσε να ψάξουν και την τελευταία γωνιά και να φέρουν μπροστά του όποιον ξετρύπωναν.

Όλη αυτή τη σκηνή του μπλόκου και της έρευνας, ντυμένος με χωριάτικη στολή, την παρακολούθησα κρυμμένος σε μικρή απόσταση από τα γραφεία του Συνδέσμου, ως που ο διερμηνέας με τους μαύρους έφυγε.

Στη συνέχεια απομακρύνθηκα χωρίς να γίνω αντιληπτός και από τη γωνιά του κτιρίου της Εθνικής Τράπεζας, παρακολούθησα τις φάλαγγες αυτών που οδηγούνταν και μαντρώνονταν στη Λέσχη των μασόνων και στην αυλή του σπιτιού του διευθυντή του Υποκαταστήματος της Τραπέζης Αθηνών κ. Φιμερέλη.

Από την Τράπεζα τράβηξα για το Γαλλικό Σχολείο των Καθολικών καλογραιών όπου με περίμενε κωμικοτραγική εικόνα: Είχα φτάσει κοντά στο σπίτι του μπακάλη Δημήτρη Καλντιρμπάση χωρίς να συναντήσω ψυχή ζωντανή, όταν ξαφνικά, στη στροφή του δρόμου, ξεφυτρώνει μπροστά μου ένας χλωμός πανικόβλητος άνθρωπος. Χωρίς να με καταλάβει, με τα χέρια ψηλά και μουρμουρίζοντας προχωρούσε βιαστικά. Περίεργος να μάθω τι του συνέβη και τι εξέλιξη πήρε η εγγλέζικη προβοκάτσια, δίχως να πολυσκεφθώ πετάχτηκα μπροστά του και του έφραξα το δρόμο. Τάχασε για μια στιγμή, χλώμιασε πιο πολύ και με τα χέρια πάντοτε ψηλά, λοξοδρόμησε και πήρε δρόμο. Ανικανοποίητος να μάθω τι συνέβαινε, τούφραξα το δρόμο με το κορμί μου, τον αναγνώρισα και γελαστός τούπα στην ποντιακή διάλεκτο:

"Αφορισμένη Αυγήτα Κιζιρίδη μα την πίστη σου σε ξέρω για παλληκάρι, για πες μου ντό έπαθες και λέρωσες το βρακί σου";

Ακούοντας το όνομα του από γνώριμη φωνή σαν να συνήλθε από τρομερό ε-φιαλτικό όνειρο, απάντησε τρομαγμένος: "Φύγε να μη σε πιάσουν ζωντανό. Με πήραν για σένα και θα με ξέκαναν αν δεν τους έλεγα ότι δεν είμαι εκείνος που ζη-τούσαν. Μ' άφησαν και μου είπαν να βαδίζω με τα χέρια ψηλά ως που να φτάσω στο σπίτι μου και να μη γυρίσω να ιδώ ούτε πλάϊ ούτε πίσω μου. Αν αγαπάς τον ε-αυτό σου και τον Αυγήτα, Βαγγέλη, φύγε και άφησε με να φτάσω στο σπίτι μου. Φύγε σου το ξαναλέω όσο πιο γρήγορα μπορείς, γιατί αν πέσεις στα χέρια τους θα πάθεις χειρότερα κι από τον Αθανάσιο Διάκο. Άκουσε με και βλαστήμαμε. Έχουν λυσσάξει για να σε βάλουν στο χέρι, πιάνουν όποιον κοντό συναντήσουν. Την έ-παθα, μη γελάς Βαγγέλη, από το αναθεματισμένο κοντό ανάστημα μου, όπως και το δικό σου και λίγο έλειψε η προβιά μου να βρίσκεται στα γουναράδικα".

Στην άρνηση του να μου δώσει πληροφορίες, σεβάστηκα τη βιασύνη του, του σύστησα μονάχα ότι είναι ντροπή κοτζάμ άνδρας να βαδίζει με τα χέρια ψηλά, και αποχαιρετιστήκαμε.

Πάλι ολομόναχος καταμεσίς στο σταυροδρόμι. Γύρω μου ερημιά, χωρίς κανέ-να προκαθορισμένο δρομολόγιο στο μυαλό, αναποφάσιστος, έκανα μερικά ακό-μη βήματα ίσως για να σκεφτώ, στάθηκα και αφηρημένα παρακολούθησα τον Αυγήτα με κατεβασμένα τώρα τα χέρια ν' απομακρύνεται βιαστικά. Κόντευε να τον χάσω από τα μάτια μου, όταν πήρα την κατεύθυνση προς την εκκλησιά των Αγίων Αναργύρων, απ' όπου αρκετή ώρα παρακολούθησα την κίνηση έξω από το Δημοτικό Νοσοκομείο, το πάνε - έλα των νοσοκομειακών αυτοκινήτων που κουβαλούσαν βαρειά τραυματισμένους.

Το πιο ανεξήγητο για μένα όλη την ημέρα των αιματηρών γεγονότων της Αγ-γλικής προβοκάτσιας ήταν οι κινήσεις μου. Μ' όλο που ένοιωθα τον κίνδυνο της σύλληψης μου και κατάκρινα τον εαυτό μου για τη ριψοκίνδυνη παραβίαση της κομματικής εντολής να μη πιαστώ, η περιέργεια να σχηματίσω ολοκληρωμένη ει-κόνα των Αγγλικών σε βάρος του λαού οργιών, σαν τεράστιος μαγνήτης με κλω-θογύριζε γύρω από τον κίνδυνο και παρά τις προσπάθειες μου, δεν μ' άφηνε να εγκαταλείψω την Αλεξανδρούπολη.

Κάποτε εδέησε να δρασκελίσω τον ξεροπόταμο που χωρίζει την Αλεξαν-δρούπολη από το προάστειο της Καλλιθέας και μαζί μ' άλλον κόσμο πήρα το δρόμο προς τα αμπέλια και τους στρατώνες του 81ου Συντάγματος Πεζικού. Οι στρατώνες, μια και όλη η Εγγλέζικη δύναμη βρίσκονταν στα αιματηρά γεγονότα και τα μπλόκα, ήταν φυσικό να είναι κενές ολότελα και οι λιγοστοί μαύροι σκο-ποί, από φόβο μη τους επιτεθούμε, από 100 μέτρα μακρυά ακόμα μας πρότειναν

τα όπλα και μας υποχρέωσαν να γυρίσουμε πίσω.

Πάλι προς την εκκλησιά των Αγίων Αναργύρων κι από κει προς το συνοικισμό Γκάρ Μιλιτέρ, απ' όπου έφτασα στο Δημοτικό Εργοστάσιο Ηλεκτροφωτισμού.

Στην ανοιχτοσιά και από τη βόρεια πλευρά τελείως αναπάντεχα φάνηκε ο επονίτης Στέφανος, γνωστός με το παρατσούκλι "Ρουσάκης" εξ αιτίας της ρούσικης καταγωγής του. Ο Στέφανος από τον Ιούνη του 1943 υπήρξε Ελασίτης και στη διάρκεια της εαμοκρατίας υπηρέτησε στην Ξάνθη στη φρουρά της διοίκησης του 81 Συντάγματος ΕΛΑΣ Έβρου.

Στη συνάντηση μου αυτή με τον Στέφανο με πήρε συμπωματικά το μάτι του πατέρα του γνωστού προβοκάτορα Λάζαρου Μηναΐδη, που έρριξε απ' το μπαλκόνι του ξενοδοχείου τη συνθηματική πιστολιά.

Ο πατέρας του προβοκάτορα από κακή εκτίμηση, μια και με είδε με τον Στέφανο υπέθεσε ότι πιθανόν θα κρυφτώ στο σπίτι του. Στα γρήγορα για να μη χάσει την ευκαιρία, ειδοποίησε τηλεφωνικά τους αρμόδιους και σε λίγο δύναμη Αγγλικών αρμάτων μάχης με απόσπασμα του 101 Τάγματος κύκλωσαν και ερεύνησαν τη παράγκα του Στέφανου, που βρήκαν δυό λιπασμένα όπλα, που ο Στέφανος εν αγνοία μου είχε πάρει και εξ αιτίας της έρευνας δεν πρόλαβε να τα κρύψει.

Στο Στέφανο σύστησα, μια και μας είχε ιδεί ο γερο Μηναΐδης να μη πάει στο σπίτι του γιατί θα τον πιάσουν και εγώ τράβηξα στο εσωτερικό της πόλης, συγκεκριμένα στο παγοποιείο, όπου χωρίς να το περιμένω συνάντησα τον Χριστόδουλο Βάρναλη-Ρήγα- καπετάνιο Τάγματος του ΕΛΑΣ και το λοχαγό λόχου πολυβόλων του ΕΛΑΣ Κώστα Δαλαμπίνη. Αυτοί παρακολουθούσαν από διάφορα σημεία την εξέλιξη των γεγονότων και σιγά - σιγά δίχως να βιάζονται απομακρύνονταν από την πόλη.

Οι τρείς μας τώρα, ενημερώνοντας ο ένας τον άλλο πάνω στα γεγονότα όπως τα έζησε ο καθένας, παρακολουθούσαμε, από το απέναντι στο παγοποιείο, Δημοτικό Σχολειό τις κινήσεις στην κεντρική λεωφόρο της Αλεξανδρούπολης, όταν ξαφνικά πέσαμε στην αντίληψη ομάδας του 101 Τάγματος που κινήθηκε προς το μέρος μας για να μας συλλάβει.

Καλώντας τον Ρήγα και τον Δαλαμπίνη να μ' ακολουθήσουν, ρίχτηκα πρώτος στον αυλόγυρο του Δημοτικού Σχολείου και περίμενα. Αυτοί όμως πήραν άλλη κατεύθυνση. Γλύτωσαν προς στιγμήν και όταν έφθασαν αρκετά έξω από την πόλη και πίστευαν ότι είναι εκτός κινδύνου, πιάστηκαν από Αγγλικά άρματα μάχης.

Μόνος μου πάλι, από τον αυλόγυρο του σχολείου πήδησα στην αυλή του

φούρνου Τσακανίκα κι από κει για δεύτερη φορά, προφυλακτικά και δίχως να βιάζουμαι ξαναβγήκα στο συνοικισμό Γκάρ-Μιλιτέρ και πήρα το δρόμο προς τα χωράφια με τις αιωνόβιες βαλανιδιές. Εκεί κάπου κάτω απο μιά βαλανιδιά βρήκα τον αμπελουργό Γιάννη Ψύλλο, τον πόντιο ελασίτη Λάζαρο Χαρπαντίδη και τον αγροφύλακα Καβησσού Γιάννη Βασιλειάδη ή Φουρτούνα.

Οι τρείς μας σουρουπώνοντας περάσαμε από το χωριό Τσιγκιρδεκλή με κατεύθυνση βορειότερα, όπου δεν είχε πατήσει ακόμα Αγγλικό πόδι και δεν είχε μπει σε εφαρμογή το δόγμα "διαίρει και βασίλευε".

Στο μεταξύ από τις περιοχές Σουφλίου, Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας και Τριγώνου, άρχισαν να κάνουν τις εμφανίσεις τους με Ελληνικές σημαίες ομάδες ελασιτών στις Φέρρες με προορισμό την Αλεξανδρούπολη για τη συγκέντρωση όλων των ελασιτών, που ανέφερα παραπάνω.

Μια όμως και προηγήθηκαν τα αιματηρά γεγονότα της Αγγλικής προβοκάτσιας και τα πολιτικά πάθη είχαν φθάσει σε επικίνδυνο βαθμό, η μαχητική κάθοδος άοπλων ελασιτών προς την Αλεξανδρούπολη οδηγούσε με μαθηματική ακρίβεια σε πιο αιματηρά γεγονότα και ίσως σε περιορισμένο τοπικό εμφύλιο πόλεμο.

Για να στερήσουμε τον Αγγλικό αποικιακό μύλο από καύσιμη ύλη - αίμα, σάρκες και κόκαλα του λαού- με έδρα τις Φέρρες και με την βοήθεια ικανών στελεχών του ΕΛΑΣ, πετύχαμε να πείσουμε τους ελασίτες να γυρίσουν στα χωριά τους.

Κι ενώ οι ελασίτες πειθαρχικοί στην καθοδήγηση τους και πιστοί στην υπόθεση του λαού γύριζαν στα χωριά τους, στην Αλεξανδρούπολη Άγγλοι και 101 Παπανδρεϊκό Τάγμα και αντιλαϊκές αρχές, εκτός από το βάρβαρο αιματοκύλισμα του λαού προχώρησαν και πέτυχαν τη σύλληψη όλων των τοπικών κομματικών και εαμικών στελεχών μαζί και τη Γραμματεία της Περ. Επιτροπής Έβρου του ΚΚΕ.

Οι παραπάνω από 700 συλλήψεις αντιστασιακών στελεχών, το αιματοκύλισμα χιλιάδων λαού και η υποβολιμαίος φήμη για τη σύλληψη μου, σκόρπισε αρχικά απερίγραπτο ενθουσιασμό στούς αντιδραστικούς, που δεν άργησε να εξελιχθεί σε πανηγυρισμό, που ενώ βρίσκονταν στο φόρτε του μετατράπηκε σε απογοήτευση, γιατί δεν άργησε να αποδειχθεί.."άνθρακες ο θησαυρός". Κάνοντας την ταξινόμηση και τον έλεγχο των συλληφθέντων, οι ξενόδουλοι κι ανοιχτοί συνεργάτες των ΓερμανοΒουλγάρων, ενώ ούρλιαζαν το σύνθημα "παλούκωμα στον Κρίτωνα", διαπίστωσαν ότι το πουλί πάλι τους ξέφυγε.

Η ψυχρολουσία αυτή των θρασύδειλων αποβρασμάτων εξουθένωσε και τους

αντιδραστικούς πλουσιοχωρικούς κι όσους κατά έναν οιοδήποτε τρόπο έπαιρναν μέρος στο αντιλαϊκό όργιο. Όλοι αυτοί, ειδοποιημένοι έγκαιρα για τον ερχομό του 101 Τάγματος και δασκαλεμένοι να πάρουν μέρος στο αντιλαϊκό προγκρόμ, μαθαίνοντας ότι ο Κρίτων ξέφυγε, κατέβασαν τα φτερά και με τσακισμένο το ηθικό,όχι μόνο τραβήχτηκαν από τα πανηγύρια, αλλά αρνούνταν πιά συμμετοχή στο αντιλαϊκό όργιο. Δήλωναν μάλιστα ανοιχτά στους Άγγλους και στη Διοίκηση του 101 Τάγματος, ότι, αν δεν συλληφθεί ο Κρίτων, φοβούνται αντίποινα και δεν ξαναγυρίζουν στα χωριά τους. Αυτό βέβαια είχε τη συνέπεια να σταματήσει το λουτρό του αίματος και να δώσει φτερά στο ηθικό του λαού.

Οι Άγγλοι στην προσπάθεια τους μετά την δραπέτευση μου, να επαναφέρουν τα γεγονότα στα δικά τους αντιδραστικά κανάλια, έρριξαν όλο το βάρος τους να πιάσουν το νήμα της απόκρυψης του οπλισμού.

Τούτη τη φορά χωρίς να φαίνονται, κίνησαν το ανδρείκελο τους αντισυνταγματάρχη Χανιώτη, διοικητή του 101 Τάγματος.

Η ζωή είναι το μεγαλύτερο σχολειό. Γι' αυτό σε συντομία θα ασχοληθώ με το ιστορικό του Χανιώτη που από φανατικός δημοκράτης αξιωματικός του κινήματος του 1935 κατάντησε μεταδεκεμβριανός δήμιος του λαού. Με το βαθμό του υπολοχαγού ο Χανιώτης πήρε μέρος στο κίνημα του 1935. Μετά την αποτυχία του κινήματος φυλακίστηκε. Σε αξιολύπητη οικονομική κατάσταση, μετά την αποφυλάκιση του, εγκαταστάθηκε στην Αλεξανδρούπολη με την τετραμελή οικογένεια του.

Η συμμετοχή του στο δημοκρατικό κίνημα είχε τότε συγκινήσει το λαό που, με ειλικρινή συμπάθεια για τον ίδιο και την οικογένεια του, τούριξε τη χρυσή γέφυρα. Συγκεκριμμένα οι Αλεξανδρουπολίτες αδελφοί Κώστας και Γιάννης Δαδάνης, αριστεροί, μαραγκοί στο επάγγελμα, έκαναν γνωστή στον πατέρα τους την αγωνιστική ιστορία και τη δύσκολη οικονομική θέση του Χανιώτη και του ζήτησαν να τον βοηθήσει να βγει απ' το αδιέξοδο του κατατρεγμού και της φτώχειας.

Ο πατέρας Δαδάνης ήταν εργολάβος μεγάλων οικοδομών. Ο καλόκαρδος γέρος, πρόθυμος στην παράκληση των παιδιών του, με δική του ξυλεία και ημερομίσθια, έστησε στα πεταχτά μια καντίνα με τραπέζια, καθίσματα, μπουφέδες κλπ. και τη δώρισε στο Χανιώτη. Οι αδελφοί Δαδάνη σε συνεννόηση με άλλους αστούς δημοκράτες της Αλεξανδρούπολης, εφοδίασαν την καντίνα με μαγειρικά σκεύη, πιάτα, ποτήρια, μέχρι αλατιέρες και οδοντογλυφίδες. Αλλοι ευκατάστατοι δημοκράτες του άνοιξαν πίστωση απεριόριστη και του γέμισαν την καντίνα με τσιγάρα, ποτά και εδώδιμα. Ως και παγωνιέρα του κάνανε οι αδελφοί Δαδάνη, που

τον εσωτερικό εξοπλισμό της, φοδράρισμα με τσίγκο, μολυβδοσωλήνες και τα ρέστα ανέλαβε ο υποφαινόμενος, καθότι τενεκετζής στο επάγγελμα.

Στα εγκαίνια της καντίνας ο γερο-εργολάβος Δαδάνης με λίγα απλά και πατριωτικά λόγια, στους οικοδόμους των στρατώνων που επρόκειτο να εξυπηρετήσει η καντίνα, έκανε γνωστό τον κατατρεγμό και τη φτώχεια του Χανιώτη, τους εξήγησε το σκοπό της καντίνας και έκανε έκκληση στους εργάτες με την προλεταριακή τους αλληλεγγύη να σπάσουν τη θηλειά απ' το λαιμό του Χανιώτη, με τον οβολό τους να τον ενισχύσουν, ψωνίζοντας από την καντίνα, έτσι που οι αντιλαϊκές δυνάμεις να μη μπορέσουν να τον λυγίσουν και να τον κάνουν όργανό τους ενάντια στο λαό. Τελειώνοντας το λόγο του σύστησε στους εργάτες με τον τζίρο τους σαν τακτικοί πελάτες της καντίνας, να δώσουν τα μέσα επιβίωσης στην οικογένεια ενός κατατρεγμένου φίλου του λαού και τίμιου δημοκτάτη απόστρατου αξιωματικού.

Δάκρυσαν τα μάτια των εργατών και μαστόρων, αλλά και του Χανιώτη επίσης, που με φωνή πνιγμένη από συγκίνηση ευχαρίστησε τους παρευρισκόμενους και δήλωσε πως πρώτη φορά στη ζωή του έζησε τέτοια στιγμή προσθέτοντας ότι δεν θα ξεχάσει τη θερμή και ανιδιοτελή συμπαράσταση του λαού.

Έτσι, σε πείσμα των εχθρών του, ο λαός της πρωτεύουσας του νομού Έβρου, έδωσε απλόχερα τη δυνατότητα και τα μέσα μιας όχι πολύ κοπιαστικής, αξιόπρεπης και άνετης επιβίωσης στην οικογένεια του κατατρεγμένου δημοκράτη αξιωματικού Χανιώτη.

Στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο άγνωστο μου είναι αν επιστρατεύτηκε. Γεγονός όμως είναι, ότι ξαφνικά ο Χανιώτης εγκατέλειψε οικογενειακά την Αλεξανδρούπολη δίχως ν' αφήσει ίχνη του δρομολογίου του και του νέου τόπου διαμονής του.

Μετά την απελευθέρωση της χώρας από την τριπλή Γερμανοϊταλο-βουλγάρικη κατοχή, ενώ μέσα στη δίνη των πολεμικών γεγονότων είχε ξεχαστεί και κανένας δεν τον περίμενε, νάσου ο Χανιώτης πάλι, τώρα μάλιστα σαν διοικητής του 101 Παπανδρεϊκού Τάγματος Εθνοφυλακής κάνει την εμφάνιση του στην Αλεξανδρούπολη, σαν αιμοσταγής εχθρός του λαού και με τα αιματηρά γεγονότα που εξιστορήσαμε εγκαινιάζει την ξενόδουλη πολιτική του Παπανδρέου.

Τί μεσολάβησε στη ριζική αυτή προς το χειρότερο αλλαγή δεν μου είναι γνωστό. Λίγες μέρες αργότερα από τα αιματηρά γεγονότα της Αλεξανδρούπολης, ο δάσκαλος Παύλος Σούλης, υπεύθυνος του ΕΑΜ Έβρου στην κατοχή, συνάντησε τον Χανιώτη στο Γυμνάσιο Σουφλίου και τούκανε αυστηρές παρατηρήσεις για την κατάντια του, λέγοντας του ότι η μπουραντάδικη κορώνα δεν ταιριάζει στο μέ-

τωπο ενός δημοκράτη αξιωματικού απότακτου του κινήματος του 1935. Η απάντηση του Χανιώτη ήταν τούτη: "Τί φταίω εγώ δάσκαλε; Αν στην Κόρινθο δεν με χαστούκιζε ο ελασίτης θάμουν και γω μαζί σας".

Σε δυο μέρες ο Χανιώτης διέταξε τη σύλληψη του δάσκαλου Σούλη και την αποστολή του στις φυλακές Αλεξανδρούπολης κάνοντας όμως τη συγκατάβαση να διατάξει την συνοδεία να μην τον δέσουν.

Ούτε και ενδιαφερθήκαμε να μάθουμε τα βαθύτερα αίτια της μεταστροφής του, μια και λίγο πολύ το φαινόμενο αυτό μας είναι γνωστό από αλλαγές και μεταπτώσεις παρόμοιες άλλων. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι παύουν να είναι διδακτικές και άξιες προσεκτικής μελέτης. Παρόμοιες ριζικές ψυχολογικές και κοινωνικές μεταπτώσεις δυστυχώς παθαίνουν όχι λίγοι άνθρωποι, που ενώ κατά βάθος φαίνονται τίμιοι άνθρωποι και παρά τους μακρόχρονους και σκληρούς καταιτρεγμούς διανύουν τίμια το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους, αναπάντεχα και σε μικρό χρονικό διάστημα, από καλοπιάσματα, ταξίματα, φιλοδοξίες, αρρωστιάρικους εγωϊσμούς κλπ. παθαίνουν μέσα τους συγλονιστικούς τρανταγμούς, σπάζουν τελικά, νεκρώνεται η συνείδηση τους κι ότι ευγενικό αίσθημα και ιδανικό έχει ο άνθρωπος, αποκτηνώνονται και γκρεμίζονται κατακέφαλα μέσα στον απύθμενο αντικοινωνικό βούρκο για την εξάλειψη του οποίου αγωνίστηκαν, υπόφεραν και πρόσφεραν τα καλύτερα χρόνια της ζωής τους.

Έτσι και ο άλλοτε τίμιος κρητικός δημοκράτης Χανιώτης, βουβό τώρα ανδράποδο και εξαγορασμένο ανδρείκελο των Άγγλων και της Παπανδρεϊκής Κυβέρνησης του Διχασμού - Τι ειρωνία της ζωής!!! Μόλις μπήκε στη λέσχη των μασόνων για να εκτελέσει την εντολή των αφεντικών του, νάσου απέναντι και πρόσωπο με πρόσωπο, με σπασμένα πλευρά και κεφάλια κρατούμενοι οι παλιοί ευεργέτες του αδελφοί Δαδάνη, και μαζί μ' αυτούς μ' επιδέσμους σαν τούρκικα σαρίκια στα κεφάλια πολλοί άλλοι Δαδάνηδες που στα οργισμένα χρόνια του καταιτρεγμού έκοψαν από την μπουκιά τους και ποικιλότροπα του συμπαραστάθηκαν.

Στην αναπάντεχη κι ανεπιθύμητη αυτή συνάντηση σαν κάτι να ξύπνησε μέσα του, σαν κάτι να τον δάγκασε και να πόνεσε τρομερά, παρ' όλη τη φαινομενική του προσπάθεια να κρύψει την πάλη που γίνονταν μέσα του.

Τα μάτια όμως των παλιών ευεργετών του και τώρα θυμάτων του τον κάρφωσαν και γαντζώθηκαν επάνω του σαν ισχυροί ανιχνευτικοί προβολείς. Ηττημένος κι αδύναμος στην ψυχολογική αυτή αναμέτρηση, έσπασε μια στιγμή. Νικήθηκε μέσα του το σάπιο και χωρίς να θέλει άφησε ελεύθερα να φανεί η αμηχανία του.

Και για να αποφύγει το βλέμμα αυτών που κάποτε τον χόρτασαν ψωμί, έκανε μια νευρική σύσπαση του προσώπου, ενώ ταυτόχρονα μια χλωμάδα, ίσως μετανοίας, απλώθηκε στο πρόσωπο του.

Αυτό όμως γρήγορα εξαφανίστηκε. Νίκησε το σάπιο. Και ο βούρκος της νίκης του πάνω στη συνείδηση του Χανιώτη και την ανάμνηση του τίμιου παρελθόντος του του ξανάδωσε φτερά ασυνειδησίας, θρασύτητας και αυτοκυριαρχίας.

Σαν να μη θυμόταν τίποτε από ένα τίμιο παρελθόν κι από παλιές γνωριμίες, με προκλητική θρασύτητα και τουπέ ισχυροτέρου, πλησίασε το πλήθος κι αφού ψυχρά και με επίπλαστη αδιαφορία χαιρέτησε τους παλιούς ευεργέτες του, σαν να τους έκανε χατήρι, άνοιξε ψιλοκουβέντα καλόβουλη μαζί τους και για το καλό τους τάχα την κατάλληλη στιγμή δεν παρέλειψε να τους συστήσει να συναισθανθούν, ν' αλλάξουν την λαθεμένη πορεία τους, να τα μαζέψουν, όπως ο ίδιος, τα μυαλά τους και να μπουν στο δρόμο του Θεού, αν θέλουν να γυρίσουν στα σπίτια τους και στις δουλειές τους. Διαφορετικά, κουνώντας το κεφάλι με προσποιητή συμπόνοια, πρόσθεσε: -"Με τον αντιπατριωτικό κατήφορο που πήρατε κακομοίρηδες,σε περίπτωση που επιμένετε, θα σας φάει η μαρμάγκα και κρίμα στις φαμίλιες σας και τα παιδιά σας".

Στην ιησουϊτική του συμπόνοια όλοι ανεξαιρέτως οι κρατούμενοι, άλλοι με αγανάκτηση, άλλοι με καυτερά λόγια, κι αλλοι με ειρωνικά χαμόγελα, έξυσαν την παλιά πληγή του, του υπενθύμισαν το τίμιο παρελθόν του και με λόγια γεμάτα περιφρόνηση τον καθήλωσαν.

Οι αδελφοί Δαδάνη μάλιστα, που στο παρελθόν είχαν πάρει την πρωτοβουλία να τον συνδράμουν μετά το κίνημα του 1935, τον γιουχάϊσαν, τον περιέλουσαν με το ανάθεμα του λαού και με συχασιά και αηδία του φώναξαν: "Ιησουίτη, αιμοσταγή, κακούργε, για γαλόνια πουλήθηκες, αιματοκύλησες το λαό κλπ".

Στην συντριπτική αυτή επίθεση το ανθρωπόμορφο κτήνος Χανιώτης, αντί να τα χάσει και να συναισθανθεί την κατρακύλα του, πιστός στ' αφεντικά του, μια και δεν έπιασαν τόπο οι νουθεσίες του, για να δημιουργήσει κλίμα φοβίας, πέρασε σ' αντεπίθεση. Αφού ξεστόμισε οχετό βρισιές, πρόσθεσε: "Με τα κεφάλια που φοράτε ο διάολος θα σας πάρει και θα σας σηκώσει. Δεν σας το κρύβω πως ξέρουμε ότι δεν είστε σεις η αιτία του κακού και δεν μας διαφεύγει ότι είστε τα θύματα άλλων επιτηδείων που δεν μπορέσαμε να βάλουμε στο χέρι. Βοηθήστε μας να πιάσουμε τη ρίζα του κακού κι έχετε το λόγο της "στρατιωτικής μου τιμής" ότι θα σας στείλω όλους στα σπίτια σας". Κάποιος από τους κρατούμενους από περιέργεια τον ρώτησε ποια είναι η ρίζα του κακού, κι ο Χανιώτης παρεξηγώντας την ειλικρί-

νεια αυτού που ρώτησε, έξαλλος συνέχισε: " Βλέπω πως το ρίξατε στην κοροϊδία, κάνετε κατάχρηση της καλοσύνης μου και καμώνεστε πως δεν ξέρετε "ποιος" είναι η αιτία του σημερινού αιματοκυλίσματος του λαού και ποιον ζητάμε να μας βοηθήσετε να βάλουμε στο χέρι. Ποιον άλλον μωρέ από τον αρχιεγκληματία του τόπου; Αυτόν θέλουμε κι αν αρνηθείτε να μας βοηθήσετε να τον πιάσουμε κανένας σας δεν θα ειδεί το φως του ήλιου. Για το καλό σας λοιπόν και για το καλό των οικογενειών σας, αντί να τον κρύβετε, δώστε τον, χριστιανοί μου, στα χέρια μας να τον σουβλίσουμε κι άντεστε στο καλό σας, στα σπίτια σας και στη δουλειά σας".

΄Αλλοι τώρα από τους κρατούμενους, για να σπάσουν πλάκα, κι άλλοι πραγματικά από περιέργεια ξαναρώτησαν: "Αφήστε τέλος πάντων κ. Χανιώτη τα νεύρα και ξεκαθαρίστε μας ποιον εννοείτε αρχιεγκληματία του τόπου". - "Που να με πάρει ο διάλος και να μας σηκώσει όλους! Βαλθήκατε ορέ να με τρελλάνετε. Ποιο άλλον μωρέ από τον αρχιεγκληματία, τον Κρίτωνα;"

Η επιβεβαίωση με το στόμα του Χανιώτη της μη σύλληψης μου, σκόρπισε ενθουσιασμό στους κρατουμένους και τροφοδότησε την επίθεση των πιο θερμοαίμων. Ιδίως του Κώστα Δαδάνη, που προκλητικότατα του είπε: "Βρέ θρασύδειλε κουραδά, για ποιούς μας πέρασες και ξεδιάντροπα ζητάς να σε βοηθήσουμε να πιάσετε ένα αγωνιστή του λαού: Τι τον ζητάτε από μας: Αν το λέει η καρδούλα σας γιατί δεν πάτε να τον πιάσετε; Που να τη βρείτε όμως την παλληκαριά!! Αν δεν είσαστε άνανδροι και δειλοί δεν θα αιματοκυλούσατε μπαμπέσικα αθώα γυναικόπαιδα. Αν είχατε τσίπα ντροπής και φιλότιμου θα πετούσατε τα όπλα αντί να κοκορεύεστε".

Η στάση αυτή του Δαδάνη έδωσε φτερά στο ηθικό των κρατουμένων έτσι που όλοι μαζί γιουχάϊσαν τον Χανιώτη.

Αδύναμος τώρα ηθικά ο κ. Διοικητής του 101 Τάγματος τα χάνει, χλωμιάζει, ιδρώνει, του στενεύει ο γιακάς και δεν τον χωρεί η πελώρια λέσχη των μασόνων. Κυνηγημένος από τον λαό είναι σαν εκείνον που ανεβαίνει ψηλή ανηφοριά και στην προσπάθεια του να φτάσει στην κορφή και να γλυτώσει από την κούραση, το λαχανιασμένο στήθος του ανεβοκατεβαίνει και με πολύ κόπο αναπνέει.

Δεν του μένει άλλη διέξοδος στην κατάντια που βρέθηκε από την ξετσίπωτη ανεντροπιά και το απύθμενο θράσος. Αρχίζει να αισχρολογεί και ν' απειλεί τους πάντες και τα πάντα. Στη θολούρα του, χολιασμένος, προσπαθώντας ν' ανταποδώσει τα ίσα, χύνει το δηλητήριο προς όλες τις μεριές και με νευρικά καμώματα σκορπάει βρισιές από το λεξιλόγιο του υπόκοσμου. Και σε μια στιγμή που με ομαδικά τρανταχτά γέλια και γιουχαϊσματα τον προγκάρουν, αξιολύπητος και ανί-

σχυρος να αυτοκυριαρχηθεί, θέλοντας να ταπεινώσει τους ταπεινωτές του, εκστομίζει την κορώνα των ανοησιών του: "Τί χαχανίζετε και ουρλιάζετε, ορέ, ζωντόβουλα, μπας και σας πέρασε η ιδέα πως με τα καμώματα σας ιδρώνει το αυτί του Χανιώτη; ή μήπως σας γελάει το κουρκουτιασμένο μυαλό σας και σας κάνει να πιστεύετε ότι είστε υπολογίσιμοι ή ότι έχετε για τον Χανιώτη κάποιας πεντάρας αξία; Όλοι σας δεν ζυγίζετε και δεν μπορείτε να μας βλάψετε όσο εκείνος ο παλιοκερατάς που μας ξέφυγε. Γι' αυτό και σας πρότεινα να μας τον παραδώσετε και να σας στείλω στα σπίτια σας". Και για να σπάσει το ηθικό των κρατουμένων συνέχισε: "πού θα μας πάει; Θα τον βάλουμε στο χέρι και θα τον χορέψουμε σαν τον σκαντζόχοιρο στο ταψί. Θα σας μουδιάσουμε και θα σας τα κόψουμε τα φτερά. Πάρτε το χαμπάρι, βρε χαϊβάνια. Με την Βάρκιζα σας τσουβαλιάσαμε. Κι' ότι συμφέρει σε μας, αυτό θα υποστείτε. Τώρα ώσπου να ξεκουραστείτε και να ξεθυμάνετε και να σας έλθει το μυαλό στον τόπο, ουρλιάζετε και γκαρίζετε όσο θέλετε. Θάρθει η ώρα που θα σας κατεβάσουμε τα φτερά και τότε θα λογαριαστούμε με τον καθένα σας χωριστά".

Τα τελευταία του απειλητικά λόγια είχαν σαν επακόλουθο τέτοια πρόγκα που με αφρούς λύσσας στο στόμα, ο Χανιώτης, εξουθενωμένος πια, αναγκάστηκε να αποχωρήσει, και να βάλει τέρμα στο σκοπό που οδήγησε τα βήματα του στη λέσχη των μασόνων.

Την επομένη από το άγριο προγκάρισμα των κρατουμένων και την αξιοθρήνητη αποχώρηση του Χανιώτη, σεινάμενη-κουνάμενη, με ύφος ντουζίνας δουκών, έκανε την εμφάνιση της με περιφρονητικό χαμόγελο επιτροπή διαλογής των κρατουμένων σε προφυλακιστέους και μη.

Αποτελούνταν από δοσίλογους γερμανοβουλγαροσυνεργάτες, που ανάμεσα τους φιγούραραν οι δυό πασίγνωστες στους Αλεξανδρουπολίτες και Φεριώτες, αδελφές Κουμέλη, θυγατέρες του ευκατάστατου στα νιάτα του, πασίγνωστου σωματέμπορα και αγαπητικού των χαμαιτυπείων της Αλεξανδρούπολης γερο-Κουμέλη, που στην κατοχή για να μη ξεχάσει την παλιά του τέχνη, με έδρα τις Φέρρες εξέδιδε τις δυό του θυγατέρες στους Γερμανούς, γεγονός που άφησε εποχή με τα ακατανόμαστα όργια των αδελφών Κουμέλη. Με το τσάκισμα των Γερμανών και την απελευθέρωση του Έβρου, στα συρτάρια των γραφείων τους, στις βαλίτσες τους και στις τσέπες τους, βρέθηκαν φωτογραφίες των δύο αδελφών Κουμέλη σε στάσεις ακατανόμαστες. Δεν προχωρώ στην περιγραφή των όσων είδαν τα μάτια μου, σεβόμενος τον αναγνώστη και φοβούμενος μήπως κοκκινίσει από ντροπή και το λευκό χαρτί σε περίπτωση που θάθελα να επεκταθώ.

Με τον ερχομό των Άγγλων και του 101 Τάγματος στην νότια είσοδο της Αλεξανδρούπολης, όλοι οι κάθε μάρκας δοσίλογοι που συνεργάστηκαν με τους καταχτητές με επικεφαλής τις δυό αδελφές Κουμέλη ντυμένες στο μετάξι, η μια ν' αναπαραστάνει τη Λευτεριά και η άλλη την Ελλάδα, κάτω από τις ζητωκραυγές των δοσίλογων, υποδέχτηκαν αυτές, οι "αμόλυντες λευκές περιστερές", τους "απελευθερωτές" και στεφάνωναν με στεφάνια κι έρραιναν με λουλούδια, Άγγλους, αραπάδες και πραιτωριανούς του 101 ξενοκίνητου Κυβερνητικού Τάγματος.

Οι ασυναγώνιστες σε εκφυλισμό, θράσος και ξετσιπωσιά πόρνες αδελφές Κουμέλη, ήταν ολοζώντανη απεικόνιση της κατάστασης που επακολούθησε την Αγγλική επέμβαση μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας. Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα, που οι πόρνες, δοσίλογοι και κοινωνικά κατακάθια έκαναν κουμάντο, η εαμική και κομματική καθοδήγηση καλούσαν τον Ελληνικό λαό να γιορτάσει τη συμφωνία της Βάρκιζας σαν νίκη του λαού!!!

΄Οπως σημειώσαμε παραπάνω, με την ευκαιρία της υποδοχής του 101 Τάγματος, είχαν συγκεντρωθεί στην Αλεξανδρούπολη μεγαλοκτηματίες πλουσιοχωρικοί με παρασυρμένους φτωχοχωρικούς που οικονομικά εξαρτιώταν από τους πρώτους.

΄Ολοι τους μαθαίνοντας ότι δεν πιάστηκα, αρνούνταν να γυρίσουν στα χωριά τους. Η εμφάνιση μου μάλιστα στα ορεινά χωριά Μάνθεια, Λευκίμη και Δαδιά, μεταδόθηκε με αστραπιαία ταχύτητα στην Αλεξανδρούπολη και πήρε, τη συνηθισμένη σε παρόμοιες περιπτώσεις,φανταστικές διαστάσεις. Δηλαδή μ' έφερναν επικεφαλής ανταρτών με πολυβόλα κ.λ.π.

Οι Άγγλοι, ενδιαφερόμενοι για το δικό τους πλατύτερο αντιλαϊκό σχέδιο, εκμεταλλεύτηκαν τις φήμες αυτές και το φόβο των αντιποίνων που οι φήμες γέννησαν, και σκόπιμα με τέχνη τις μεγαλοποίησαν, έτσι που να γίνουν πιστευτές, όχι μόνο από τους αντιδραστικούς αλλά και από τις δυνάμεις που βρίσκονταν στις απελευθερωτικές οργανώσεις. Είχαν το σκοπό τους: ΄Ηθελαν να δικαιολογήσουν το λουτρό του αίματος στην Αλεξανδρούπολη και σε συνέχεια, να προετοιμάσουν το έδαφος για τη δικαιολόγηση ακόμα αγριότερης και μεγαλύτερης τρομοκράτησης του λαού του ΄Εβρου. ΄Ηθελαν να βγάλουν το άχτι τους για την ολοσχερή αποτυχία, στην κατοχική εποχή,των αντιλαϊκών σχεδίων της Ιντζέλιτζενς Σέρβις και του Αγγλοκίνητου Ελληνικού Προξενείου Αλεξανδρούπολης. Αποτυχία που όπως αναλυτικά εξιστορήσαμε στο προηγούμενο βιβλίο μας, συνέβαλε αποφασιστικά ώστε να μη δημιουργηθούν φιλικές προς τους Άγγλους και προδοτικές σε βάρος της Ελλάδας και του λαού της, ένοπλες αντιλαϊκές ομάδες. Γεγονός που

είχε σαν συνέπεια το αντιστασιακό κίνημα του Έβρου να μη εξελιχθεί σε φιλοαγγλικό και να χαλάσει τα σχέδια των Άγγλων, που λογάριαζαν να το ενώσουν με τους Αντωντσαούσηδες του Άγγλου ταγματάρχη Μύλλερ.

Εκτός από τους προαναφερόμενους λόγους η Εγγλέζικη τρομοκρατία σε βάρος του λαού του Έβρου απέβλεπε και στη μελλοντική αξιοποίηση της πείρας των κατοχικών τους αποτυχιών. Πατώντας το πόδι τους στον Έβρο εξαπέλυσαν τρομοκρατία χωρίς προηγούμενο σ' όλη την Ελλάδα για να μην την πάθουν όπως στη Γερμανοβουλγάρικη κατοχή.

Τόμοι ολόκληροι θα μπορέσουν να γραφούν για το αιματηρό όργιο που σατανικά οργάνωσαν και διηύθυναν οι Άγγλοι στον Έβρο. Βασανιστήρια, εγκλήματα, βιασμοί κοριτσιών και γυναικών παρουσία των οικογενειών τους ήταν ο καρπός της εγγλέζικης τρομοκρατίας που μπροστά της -μιλώ πάντοτε για τον Έβρο -ωχριούν τα χιτλεροφασιστικά κτήνη.

Άλλη διέξοδος δεν μας έμεινε παρά μόνο ο δρόμος της λαϊκής αυτοάμυνας που επιβάλλονταν από τα ίδια τα γεγονότα. Η λαϊκή όμως αυτοάμυνα είναι δίκοπο μαχαίρι. Συγκεκριμμένα: Πειθαρχημένη, αποφασιστική και καλά οργανωμένη λαϊκή αυτοάμυνα συνετίζει τους τραμπούκους, συμφιλιώνει αντιμαχόμενες παρατάξεις και οδηγεί στη νίκη του λαού. Αντίθετα, ανοργάνωτη λαϊκή αυτοάμυνα οξύνει τα πάθη, φανατίζει τους αντιπάλους, φουντώνει τα μίση και οδηγεί με ρυθμό ασυγκράτητο τον εμφύλιο σπαραγμό.

Στον Έβρο η λαϊκή αυτοάμυνα ενάντια στα Αγγλικά σχέδια, οργανωμένη μελετημένα απάντησε αποφασιστικά στην τρομοκρατία και σίγουρα σε σύντομο χρονικό διάστημα θα οδηγούσε στο σωφρονισμό των τραμπούκων και της συμφιλίωσης του λαού.

Η επιμονή όμως των Άγγλων και των ντόπιων συνεργατών τους να σπρώξουν τα πράγματα στον εμφύλιο πόλεμο, σε συνδυασμό με τα κολοσσιαία σφάλματα της "αλάνθαστης" Ζαχαριάδικης καθοδήγησης τόσο στον Έβρο όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα, φράξανε το δρόμο της συμφιλίωσης του λαού και οδήγησαν στον εμφύλιο πόλεμο, στην ήττα μας και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των Άγγλων και της ντόπιας πλουτοκρατικής ολιγαρχίας.

Στριμωγμένος ο λαός από τους Άγγλους και την τυφλή Ζαχαριάδικη πολιτική γραμμή, μια και δεν είχε άλλη εκλογή, αναγκαστικά υποχρεώθηκε να προσανατολιστεί και να ρίξει όλο το βάρος στην προετοιμασία για το ξεκίνημα της δεύτερης ένοπλης πολιτικής αναμέτρησης μ' όσα είπα παραπάνω ξεπηδάει το δυσκολοαπάντητο ερώτημα: Μήπως κι είναι λαθεμένο το τσουβάλιασμα στο ίδιο τσου-

βάλι των ευθυνών για τον εμφύλιο πόλεμο των Αγγλικών αντιλαϊκών επιδιώξεων και των σφαλμάτων του "αλάνθαστου Ζαχαριάδη;

Μ' όλο που παραπάνω έδωσα σχεδόν την απάντηση στο ερώτημα, επειδή στην εξιστόρηση των πολυσύνθετων γεγονότων της δεύτερης ένοπλης αντίστασης, απρόσκλητα μπροστά μας θα ξεπηδάει το ίδιο πάντα ερώτημα που μας υποχρεώνει τελεσίδικα να απαντήσουμε, νομίζω πως θάναι καλύτερα να μη βιαστούμε, και να δώσουμε την απάντηση την οριστική, στηριζόμενοι σε περισσότερα και πειστικότερα επιχειρήματα που απλόχερα θα σας δώσουν τα εξιστορούμενα γεγονότα.-

2.- ΑΦΟΠΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΟΠΛΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΣ ΑΓΓΛΟΥΣ

Στη μέση Ανατολή, ένα μήνα νωρίτερα από τη συμφωνία του Λιβάνου (20-5-1944) και πέντε μήνες νωρίτερα από τη συμφωνία της Γκαζέρτας (29-9-1944) οι Άγγλοι, τον Απρίλη του 1944, διενεργούν πραγματικές πολεμικές επιχειρήσεις, προκαλούν και διαλύουν τις Ελληνικές ένοπλες δυνάμεις, κάπου 30.000 άνδρες, γιατί στην ολότητα τους σχεδόν, αρνούνται να παίξουν το ρόλο πραιτωριανών και διαδηλώνουν επανειλημμένα τη βαθειά προσήλωση τους στα ιδανικά του εθνοαπελευθερωτικού αγώνα του Ελληνικού λαού.

Μετά την διάλυση του Ελληνικού στρατού στην Αίγυπτο, θέτουν επικεφαλής της εξόριστης Ελληνικής Κυβερνήσης τον Γ. Παπανδρέου στον οποίο είχαν απόλυτη εμπιστοσύνη, ότι θα εφάρμοζε την πολιτική τους.

Από τον Αύγουστο του 1944 οι Άγγλοι ιμπεριαλιστές κρατούσαν σε διαρκή επιφυλακή τις ένοπλες δυνάμεις που ετοίμασαν για αποστολή στην Ελλάδα και τις ενισχύουν ολοένα με δυνάμεις που αποσπούν από το μέτωπο της Ιταλίας. Από τις αρχές του Οχτώβρη του 1944 πίσω από τα τμήματα του ΕΛΑΣ που κυνηγούν τους χιτλεροφασίστες κι απελευθερώνουν τη χώρα, αποβιβάζονται και εγκαθίστανται στις απελευθερωμένες περιοχές και πόλεις της Ελλάδας Αγγλικές δυνάμεις.

Στην περίοδο αυτή, αποφασιστική για το μέλλον της Ελλάδας, όταν ο αγωνιζόμενος λαός με επικεφαλής την εργατική τάξη δημιουργούσε τη δυνατότητα εξουδετέρωσης των συνομωσιών της ντόπιας αντίδρασης και των Άγγλων για να μπει η χώρα στο δρόμο της πολύπλευρης ανάπτυξης, απαλλαγμένη από κάθε ιμπεριαλιστική εξάρτηση, η ηγεσία του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος ταλα-

ντεύεται και διαπράττει σοβαρά λάθη, όπως η συμφωνία του Λιβάνου και της Γκαζέρτας που διευκολύνουν τους Άγγλους και τη ντόπια αντίδραση να βάλουν σε εφαρμογή τα σχέδια τους.

Οι μόνοι από την ηγεσία του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος, που αν και κάπως καθυστερημένα, με διορατικότητα όμως αντελήφθησαν, προς αιώνια τιμή τους, την εθνική συμφορά που κρύβανε οι συμφωνίες του Λιβάνου και Γκαζέρτας, δεν ήταν άλλοι από τους αείμνηστους στρατηγό Στέφανο Σαράφη και καπετάνιο του ΕΛΑΣ Αρη Βελουχιώτη (Θανάσης Κλάρας).

Ο πρώτος στρατιωτικός και όχι πολιτικός και διόλου μαρξιστής, με μοναδικό εφόδιο το έμφυτο πολιτικό του αισθητήριο, πολύ νωρίτερα και συγκεκριμένα στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων των συμφωνιών Λιβάνου και Γκαζέρτας, δεν έκρυψε τις ανησυχίες του και από τη θέση του και το βαθμό των δυνατοτήτων του αντέδρασε και με τις επιφυλάξεις που διατύπωσε τις καταπολέμησε. Ο δεύτερος και γιατί δεν πήρε σοβαρά μέρος στις διαπραγματεύσεις, συγκεκριμμένα μετά την υπογραφή τους και ιδίως τις παραμονές της Αγγλικής επέμβασης του Δεκέμβρη και στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων της Βαρκιζας, αντέδρασε, και τη Βάρκιζα ως αντιλαϊκή συμφωνία μ' όλες τις δυνάμεις του αδιάλλακτα την καταπολέμησε.

Το παραπάνω συμπέρασμα βγαίνει τόσο από τα ντοκουμενταρισμένα γραπτά του αείμνηστου Στρατηγού Σαράφη όσο κι από την από μέρους της ηγεσίας αποκήρυξη του δοξασμένου Αρη Βελουχιώτη. Αποκήρυξη που κατέληξε στο τραγικό τέλος του και στον ανήθικο και μακρόχρονο από μέρους της Ζαχαριάδικης καθοδήγησης συκοφαντικό διασυρμό του. Διασυρμό που ο "αλάνθαστος Νικολάκης μας" με τον ερχομό του από το Νταχάου, για να ξεπλύνει τη φωλιά του και για να τσουβαλιάσει αργότερα τους τοτινούς ευνοουμένους του και αργότερα αντιπάλους του και να επιβάλει σ' αυτούς το προσωπικό του αλάθητο, με απύθμενη ασέβεια χαμινιού, πρόστυχα εκμεταλλεύτηκε. Σε σημείο που αηδίασαν όχι μόνο άνθρωποι περιωπής και συναγωνιστές σαν τον αείμνηστο Σβώλο, αλλά και ταξικοί ακόμα εχθροί.

Η αποκήρυξη του πρώτου καπετάνιου του ΕΛΑΣ, το τραγικό του τέλος κι ο μεταθανάτιος διασυρμός του, όλα αυτά βεβαιώνουν την ασυμβίβαστη μέχρι εσχάτων αντίθεση του στη συμφωνία της Βάρκιζας, στον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ και στην ντροπιαστική παράδοση των όπλων του στους Άγγλους... Αντίθεση που στη ζωή εκφράζεται από την ενεργό επιδίωξη του για δεύτερη φορά, μ' όλα τα μέσα να ξαναρχίσουμε από το βουνό και να συνεχίσουμε μέχρι την τελική νίκη ανέν-

δοτα τον ανταρτοπόλεμο κατά των Άγγλων.

Τι άλλο δείχνει η αυστηρά απόρρητη προτελευταία διαταγή του Γενικού Αρχηγείου ΕΛΑΣ προς τις διοικήσεις των μεγάλων μονάδων του;

Μ' αυτή συνιστούσε επιτακτικά όσο το δυνατό αθόρυβα και σε γρήγορο ρυθμό ν' αρχίσουν και δίχως διακοπή να συνεχίσουν την προώθηση στο βουνό όλου του εφεδρικού πολεμικού και υγειονομικού υλικού και παράλληλα να μη παραλείψουν να συνδυάσουν και την προώθηση και αποθήκευση στο βουνό, μεγάλων ποσοτήτων τροφίμων ικανών να επαρκέσουν για τις ανάγκες των μονάδων τους το λιγότερο για ένα μήνα. Στη συνέχεια με πνεύμα αυστηρής υπευθυνότητας, έδινε την εντολή ο ΕΛΑΣ στις πόλεις και τα χωριά να βρίσκεται σε διαρκή επιφυλακή και να αναμένει νεότερη διαταγή, να είναι ετοιμοπόλεμος και στην ανάγκη να πάρει την ανηφοριά και από το βουνό να ξαναρχίσει εξοντωτικό πόλεμο κατά των Άγγλων και των ντόπιων συνεργατών τους. Με βάση τη διαταγή αυτή η VI Μεραρχία του ΕΛΑΣ της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης δίνει αυστηρά απόρρητη, κατεπείγουσα διαταγή στα 21 Σερρών, 26 Δράμας, 25 Καβάλας και 81 Έβρου συντάγματα της: α) Να είναι σε διαρκή επιφυλακή και κάθε στιγμή ετοιμοπόλεμα για κάθε μορφής μάχη, 2) Δίχως καθυστέρηση να επισημάνουν,να μελετήσουν και χωρίς οι κινήσεις τους να γίνουν αντιληπτές από τον εχθρό, να πιάσουν και να οργανώσουν αμυντικά τα βασικότερα στρατηγικά σημεία και κάθε μορφής συγκοινωνιακούς κόμβους. 3) Οι διοικήσεις των συνταγμάτων, με προοπτική τις ανάγκες των τμημάτων τους, να προωθήσουν σε διάφορα σημεία των βουνών και να αποθηκεύσουν και να εξασφαλίσουν από κάθε κίνδυνο άλευρα, τρόφιμα, υγειονομικό υλικό, ρουχισμό, υπόδηση κλπ., το λιγώτερο για ένα εξάμηνο. 4) Τα εφεδρικά πυρομαχικά και γενικά ο οπλισμός να συγκεντρωθεί σε ασφαλείς τοποθεσίες, να εξασφαλισθεί και η μεταφορά τους να οργανωθεί κατά τέτοιον τρόπο ώστε κάθε στιγμή και κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες να μπορεί να χρησιμοποιηθεί και σε περίπτωση σύμπτυξης μας στο βουνό να είμαστε σε θέση να τον πάρουμε μαζί μας.

Πρόθυμοι στην εκτέλεση της διαταγής αυτής,χωρίς να την κοινοποιήσουμε μια και ήταν απόρρητη και μόνο απ' την εφαρμογή της στην πράξη οι Ελασίτες με το αγωνιστικό τους κριτήριο, δεν άργησαν να καταλάβουν την καινούρια γενικότερη στροφή στην εξέλιξη των γεγονότων και να κάνουν τη διαπίστωση ότι αντί των ντροπιαστικών δρόμων της παράδοσης των όπλων στους Άγγλους, θα ξαναπαίρναν τον πατριωτικό δρόμο του βουνού και θα ξαναανοίγαμε τουφέκι μέχρι την τελική νίκη στη νέα Αγγλική κατοχή.

Στην γύρω δέκα χρόνια συνεχή εμπόλεμη στρατιωτική κι αντάρτικη μου δράση ιδίως στο Αλβανικό μέτωπο, στον ΕΛΑΣ και τον Δ.Σ.Ε. συνέπεσε όχι λίγες φορές να ζήσω την ψυχική επίδραση και το αφύπνισμα του μαχητικού πατριωτικού ενθουσιασμού που στις ψυχές των μαχητών σκορπά μιά καλομελετημένη, ψυχολογημένη και στις συνθήκες της στιγμής ανταποκρινόμενη διαταγή. Πόσο μια τέτοια διαταγή μιλάει κατ' ευθείαν στην ψυχή και κεντάει τις πιο ευαίσθητες χορδές και τους πιο ευγενικούς πόθους του στρατευμένου λαού.

Κείνο όμως που είχα τη σπάνια τύχη κι ευτυχία να ζήσω στη λιγόχρονη διάρκεια της εκπλήρωσης της προτελευταίας κι αυστηρά απόρρητης διαταγής του Γεν. Αρχηγείου του ΕΛΑΣ, ήταν κάτι χωρίς προηγούμενο, κάτι που δεν ξανάζησα, που σπάνια στην ψυχή επαναλαμβάνεται και δεν θα μου δοθεί ξανά η ποθητή ευκαιρία να ξαναζήσω.

Αυτό το σπάνιο εκφράστηκε πρακτικά στη ζωή από τους Ελασίτες, με τον πειθαρχημένο μαχητικό ενθουσιασμό στην εκπλήρωση στο ακέραιο και σ' απίστευτα σύντομο χρονικό διάστημα του περιεχομένου της παραπάνω απόρρητης διαταγής του Γ.Α. του ΕΛΑΣ.

Για πότε επισημάνθηκαν, σχολαστικά μελετήθηκαν, οχυρώθηκαν και πιάστηκαν διάφορα χερσαία και παραλιακά σημεία, συγκοινωνιακοί κόμβοι και μεταφέρθηκαν στο βουνό όλα τα απαραίτητα για ένα μακρόχρονο και αποφασιστικό ανταρτοπόλεμο, ήταν κάτι που δίχως υπερβολή, καμμιά πέννα και πολύ περισσότερο η φτωχή δική μου δεν μπορεί να ζωντανέψει.

Το σπάνιο και ολοζώντανο αυτό περιστατικό που δείχνει το αλάνθαστο πολιτικό κριτήριο της βάσης, για μια ακόμη φορά επιβεβαιώνει περίτρανα το λάθος της υπογραφής της συμφωνίας της Βάρκιζας και δικαιώνει το λαό και όσους μαζί μ' αυτόν, αντί της παράδοσης των όπλων του ΕΛΑΣ, θέλανε να συνεχίσουν μέχρι τη νίκη τον ανταρτοπόλεμο κατά των Άγγλων και των ντόπιων συμμάχων τους.

Ο δρόμος αυτός αναμφισβήτητα θα ήταν πολύ ανηφορικός και δύσκολος, και προσωρινά ίσως να μη οδηγούσε το λαό στην εξουσία. Λόγω όμως των εξαιρετικά ευνοϊκών τότε εμπόλεμων συνθηκών και της χρεωκοπίας στη συνείδηση του λαού των ντόπιων αντιλαϊκών δυνάμεων, της άριστα εσωτερικά οργανωμένης λαϊκής δύναμης και της ασυναγώνιστης ιδεολογικής υπεροχής και έλξης της Εθνικής Αντίστασης, οι Άγγλοι και η μισητή ντόπια ολιγαρχία, παρά την υπεροχή σε πολεμικά μέσα, σε καμμιά απολύτως περίπτωση, δε θα μπορούσαν με το αζημίωτο και για πολύ καιρό να κρατήσουν το λαό μακρυά απ'την εξουσία.

Σε σχέση με την εξιστόρηση της αγωνιστικής ανταπόκρισης των Ελασιτών στην

εκτέλεση της προτελευταίας διαταγής του Γ.Α. του ΕΛΑΣ που εκδόθηκε κάτω απ' την ενεργό επίδραση του Αρη Βελουχιώτη κι είχε έκδηλο αντιβαρκιζιανό χαρακτήρα, τα γεγονότα έχουν ως εξης.

Ενώ ο ΕΛΑΣ πανέτοιμος και με το δάκτυλο στη σκανδάλη σε πανελλαδική κλίμακα, μ' απερίγραπτη ανυπομονησία, ενθουσιασμό και πίστη στην τελική νίκη, ανέμενε τη στιγμή της έναρξης της αποφασιστικής ένοπλης αναμέτρησης με τους Άγγλους και τους ντόπιους δοσίλογους, ξαφνικά σαν αστραπή σε ξάστερο ουρανό, σαν καμτσικιά στην ολόψυχη επιθυμία των Ελασιτών να λογαριαστούν με τους ορκισμένους εχθρούς του λαού, έφτασε η τελευταία φιλοβαρκιζιανή διαταγή του Γενικού Αρχηγείου του ΕΛΑΣ που ανέτρεπε συθέμελα την προτελευταία Βελουχιώτικη διαταγή και συνιστούσε άμεσα και επιτακτικά τον αφοπλισμό των Ελασιτών, την παράδοση των όπλων τους στούς Άγγλους και τον πανηγυρισμό της Βάρκιζας σαν νίκης του λαού!!!

Και τη φορά αυτή όμως, αντίστροφα, σε σχέση με την αντιβαρκιζιανή διαταγή του Βελουχιώτη, δεν μου έτυχε να ξαναζήσω παρόμοιο δραματικό φαινόμενο απότομης και κατακόρυφης πτώσης του ηθικού των Ελασιτών που εκφράστηκε με ομόφωνη εχθρότητα στην εκτέλεση της φιλοβαρκιζιανής διαταγής.

Οι Ελασίτες μπροστά στην ανακοίνωση του αφοπλισμού και της παράδοσης των όπλων τους, στη διάψευση των ελπίδων τους ύστερα από τόσους αγώνες και θυσίες και την άδοξη επιστροφή στα σπίτια τους, αφού συνήλθαν από το αναπάντεχο ξάφνιασμα, οι πιο τολμηροί και διορατικοί, στην αναγγελία του πανηγυρισμού της Βάρκιζας σαν νίκης του λαού, στην απελπισία τους κάγχασαν ειρωνικά, μα και στην προσπάθεια μας να τους πείσουμε για την ορθότητα της διαταγής του αφοπλισμού και της παράδοσης των όπλων, θαρρετά και με συμπυκνωμένη λαϊκή σοφία, αλάνθαστα προφήτεψαν με τα παρακάτω λόγια:

Αντί να πανηγυρίζουμε τη συμφορά του λαού, φρόνιμο θάταν, για να μη μας πιάσουν στον ύπνο μ' ότι εις βάρος μας και εις βάρος του λαού δε θ' αργήσει να ξεσπάσει, από τώρα να φροντίσουμε για την αφεντιά μας και να προετοιμάσουμε ψυχολογικά κι οργανωτικά το λαό ν' αντέξει παλληκαρίσια και ν' αντιπαλέψει τα λάθη μας, τους διασυρμούς, τους ξυλοδαρμούς, τις προβοκάτσιες και το γδάρσιμο μας με στουρναρόπετρα από τον ξένο και ντόπιο εχθρό.

Αστείρευτο ήταν το σατυρικό χιούμορ των Ελασιτών. Πλούσιο σε απλή λαϊκή διάλεκτο και ποικιλομορφία, δροσερό παρά την τραγική κατάσταση, κατέληγε πάντοτε στην ακλόνητη αισιοδοξία για την τελική νίκη της υπόθεσης του λαού.

Μέσα σ' ένα τέτοιο πολιτικό κλίμα κι όχι όπως ήθελε η ηγεσία "με λαϊκούς

πανηγυρισμούς", εγκαταλείφθηκαν από τους Ελασίτες όλα τα στρατηγικά σημεία και οι συγκοινωνιακοί κόμβοι. Και ότι σε άλευρα, τρόφιμα υγειονομικό υλικό κλπ. είχε προωθηθεί στο βουνό, ξαναγύριζε στις αποθήκες και διατέθηκε για τις ανάγκες του πληθυσμού.

Σε συνέχεια οι Ελασίτες αφοπλισμένοι από τις διοικήσεις τους, σαν τον γαμβρό που πάει στο γάμο και του έφυγε η νύφη, άοπλοι, σκεφτικοί και μ' ασήκωτο πόνο στην καρδιά, σέρνανε τα βήματα της επιστροφής τους προς τις οικογένειες και τα χωριά τους. Κι ο οπλισμός τους, συγκεντρωμένος, φρουρούμενος από τους ολίγους ένοπλους ελασίτες, περίμενε τους Άγγλους αποικιστές για την παράδοση.

Οι Άγγλοι όμως διορατικοί και πεπειραμένοι αποικιοκράτες, πολύ σωστά αντί να βιαστούν να φτάσουν στον Έβρο, ρίξαν το βάρος τους στα μεγάλα βασικά προλεταριακά κι αστικά κέντρα της χώρας.

Αποφασισμένοι να σταθεροποιήσουν και να κατοχυρώσουν με μακρόχρονη προοπτική την ανέλπιστη, χάρις στα σφάλματα της ηγεσίας μας, νίκη τους, από την επομένη της υπογραφής της συμφωνίας της Βάρκιζας, ανοιχτά και δίχως προσχήματα, με το χολιασμένο μίσος του αποικιοκράτη σε βάρος του λαού μας, όχι μόνο κουρέλιασαν τη συμφωνία αυτή, αλλά ταυτόχρονα, με το ξάπλωμα της αβάσταχτης αντιλαϊκής τρομοκρατίας και την εγκληματική δράση των παρακρατικών οργανώσεων, συστηματικά προωθούσαν κάθε μέρα το βασικό στρατηγικό σκοπό τους: Δηλαδή να σμπαραλιάσουν τις αντιστασιακές και κομματικές οργανώσεις, να τσακίσουν το ηθικό του λαού, να μας σμπρώξουν στο βουνό, να μας απομονώσουν απ' το λαό και με αποικιοκρατικές αλυσίδες να δέσουν χώρα και λαό.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες το να τηρούμε απαρέγκλητα εις βάρος του λαού ότι με τόσο κυνισμό κι αποικιακό μίσος κουρέλιασαν οι Άγγλοι, θάταν βλακώδες κι εγκληματικό απ' την πλευρά μας.

Η ηγεσία μας, αφού έκανε το εγκληματικό λάθος ν' αποκηρύξει τον πρώτο καπετάνιο του ΕΛΑΣ Βελουχιώτη κι έτσι να τον οδηγήσει στον άδικο χαμό του, ασυγχώρητα και πάλι καθυστερημένα έγινε αιτία Ελλάδα και λαός να χάσουν το τραίνο της ιστορίας. Ολότελα παράκαιρα κι ίσως μόνο στη Μακεδονία και Θράκη, γιατί στην υπόλοιπη Ελλάδα είχαν σχεδόν προλάβει και μας αφόπλισαν οι Άγγλοι, οδηγηθήκαμε εκεί που έγκαιρα και προτού παραδώσουμε τα όπλα στους Άγγλους, θέλησε αλλά δεν πέτυχε να μας οδηγήσει ο αείμνηστος Άρης Βελουχιώτης.

Συγκεκριμένα και πιο καθαρά, η ΥΙ Μεραρχία, με προφορική διαταγή μας γνώριζε ότι σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας της Βάρκιζας συμπληρώθηκε ο προβλεπόμενος αριθμός παράδοσης όπλων και πυρομαχικών στους Άγγλους, κι αφού οι Άγγλοι αποικιστές και ντόπιοι σύμμαχοι τους άπλωσαν την ωμή τρομοκρατία και τη συστηματική εγκληματική δράση σε βάρος της ζωής των αγωνιστών του λαού και κουρέλιασαν έτσι τη συμφωνία της Βάρκιζας, για λόγους μελλοντικής αυτοάμυνας και των αγωνιστών της Αντίστασης, μας μεταβιβάστηκε προφορικά διαταγή του Γ.Α. του ΕΛΑΣ που συνιστούσε, όπως κατά την κρίση μας, και ανάλογα με τις δυνατότητες μας, να παραδώσουμε στους Άγγλους μέρος του οπλισμού μας, και το μεγαλύτερο και ποιοτικά καλύτερο υπόλοιπο του οπλισμού μας με όσο το δυνατό περισσότερα πυρομαχικά, με λίγους εντελώς εμπίστους Ελασίτες, να το κρύψουμε και να το διατηρήσουμε σε κατάσταση άμεσης χρησιμοποίησης σε στιγμή ανάγκης.

Έτσι, σε περίπτωση συνέχισης του Αγγλικού εγκληματικού οργίου, την κατάλληλη στιγμή και με βάση νεότερες οδηγίες, να είμαστε έτοιμοι να αδράξουμε τα όπλα κι αποτελεσματικά να τα χρησιμοποιήσουμε κατά των ντόπιων και ξένων εχθρών του λαού.

Να αγαπητέ μου αναγνώστη, κάτω από ποιές συνθήκες αναγκαστικά, παρά τη θέληση μας και παράκαιρα, οδηγηθήκαμε στην απόκρυψη και συντήρηση μέρους του οπλισμού μας και λίγο αργότερα σπρωχτήκαμε στον καταστρεπτικό εμφύλιο πόλεμο.

Εδώ, μια και επανειλημμένα έγινε λόγος για τον άδικο χαμό του Άρη Βελουχιώτη και τις καταστροφικές συμφωνίες, προτού περάσουμε σε άλλο κεφάλαιο, δεν είναι άσκοπο ν' αναφερθούμε με συντομία στην τελευταία από τις δυο καταστρεπτικές συμφωνίες, που έφερε τους Άγγλους στην Ελλάδα, με αποτέλεσμα τη συμφωνία της Βάρκιζας και το θάνατο και τον προσωρινό διασυρμό του Άρη Βελουχιώτη, τη συμφωνία της Γκαζέρτας.

Η συμφωνία της Γκαζέρτας - 26 Σεπτέμβρη 1944

Στη Γκαζέρτα της Ιταλίας συνέρχεται στις 26 Σεπτέμβρη 1944 σύσκεψη των αντιπροσώπων του Στρατηγείου των Συμμαχικών δυνάμεων της Μεσογείου, του Εθνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού (ΕΛΑΣ) και του Εθνικού Δημοκρατικού Ελληνικού Συνδέσμου (ΕΔΕΣ).

Στη σύσκεψη που έγινε υπό την προεδρία του αρχιστράτηγου των Συμμαχικών δυνάμεων της Μεσογείου Ουΐλσων, παραβρέθηκαν ο Βρετανός υπουργός Μέσης

Ανατολής Μακ Μίλαν, ο πρεσβευτής της Αγγλίας στην Ελληνική Κυβέρνηση Λήπερ, ο Στρατηγός Σκόμπυ, ο πρωθυπουργός της Κυβέρνησης Εθνικής ενότητας Γ. Παπανδρέου, οι Υπουργοί Αλ. Σβώλος, Ι. Ζεύγος, Θ. Τσάτσος και Σγουρίτσας και στρατηγοί Στ. Σαράφης,στρατιωτικός αρχηγός του ΕΛΑΣ και Ν. Ζέρβας, στρατιωτικός αρχηγός του ΕΔΕΣ.

΄Επειτα από συνομιλίες υπογράφηκε συμφωνία με την οποία οι Ελληνικές ανταρτικές δυνάμεις έμπαιναν κάτω από τη διαταγή της Ελληνικής Κυβέρνησης, η οποία με τη σειρά της τις έθετε κάτω από τις διαταγές του βρετανού στρατηγού Σκόμπυ.

Οι αρχηγοί των ανταρτικών δυνάμεων ανελάμβαναν την υποχρέωση να απαγορεύσουν κάθε απόπειρα των μονάδων τους να πάρουν την αρχή στα χέρια τους κι ακόμα στην Αθήνα δέ θα γινόταν καμμιά επιχείρηση εκτός αν διέταζε ο Σκόμπυ.

Η συμφωνία της Γκαζέρτας είναι ένα ιστορικό ντοκουμέντο, που χειροπιαστά θα μαρτυράει στον αιώνα τον άπαντα το απύθμενο βάθος και πλάτος της μαρξιστικής αγραμματοσύνης και της δειλίας της πολιτικής μας ηγεσίας. Της ηγεσίας, που σε εποχή κατά την οποία από τα πολλά εξουθενωτικά χτυπήματα ο καταχτητής ζαλισμένος και πανικόβλητος εσπευσμένα εγκατέλειπε τη χώρα, και στο λαό διάπλατα χαμογελούσε η εξουσία, με την καινούρια επονείδιστη υποχώρηση της ηγεσίας του κινήματος της αντίστασης, έβαλε σαν επικεφαλής στο Εαμικό κίνημα το Βρετανό στρατηγό Σκόμπυ.

Απίστευτο! Και όμως είναι αδιάψευστη αλήθεια. Χάρη στην αντιστασιακή ηγεσία ο Σκόμπυ τοποθετήθηκε στρατιωτικός διοικητής των στρατιωτικών δυνάμεων που δρούσαν στην Ελλάδα, και με εξουσιοδότηση της, λογικά, έξεδωσε διαταγές που απαγόρευαν την κάθοδο του ΕΛΑΣ σε πολλές μεγάλες πόλεις και καίρια στρατηγικά σημεία.

Να γιατί η συμφωνία αυτή δίχως υπερβολή ήταν ένα από τα μεγαλύτερα και σοβαρότερα λάθη της ηγεσίας του εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος. Γιατί διευκόλυνε αντικειμενικά τα Αγγλικά σχέδια για την στρατιωτική τους επέμβαση στην Ελλάδα, την οποία προπολλού εντατικά προετοίμαζαν.

Ο αδικοχαμός του Άρη Βελουχιώτη

Η Βάρκιζα είναι το φυσιολογικό ιστορικό επακόλουθο και το συμπλήρωμα της καταστρεπτικής συμφωνίας της Γκαζέρτας και η αντίθεση του Βελουχιώτη στις συμφωνίες αυτές είναι η αιτία της αποκήρυξης και του αδικοχαμού του.

Με τις λίγες αυτές γραμμές θέλω να αποδώσω τον απαιτούμενο φόρο τιμής

στο μεγάλο νεκρό.

Η εφημερίδα "Αυγή" της 23-6-1963 έγραφε:

Άρης Βελουχιώτης. Μιά μεγάλη και τραγική λαϊκή μορφή!

Όσο τον λάτρεψε και τον τραγούδησε ο λαός, τόσο τον μίσησε ο καταχτητής και ο κόσμος του δοσιλογισμού!

"Πρίν από 18 χρόνια, τη νύχτα του Σαββάτου της 16 Ιουνίου 1945, σκοτώθηκε στη χαράδρα της Μεσούντας στην αριστερή όχθη του Αχελώου κοντά στην Άρτα ο Άρης Βελουχιώτης. Δυό τάγματα "εθνοφυλακής" και οι λήσταρχοι που λυμαίνονταν την περιοχή, οπλισμένοι με εγγλέζικα όπλα τον είχαν κυκλώσει και τον πυροβολούσαν ένα ολόκληρο μερόνυχτο. Στο δημόσιο δρόμο Τρικάλων-Καλαμπάκας περιπολούσαν Αγγλικά τάνκς για να εμποδίσουν κάθε απόπειρα διαφυγής του.

Την Κυριακή το μεσημέρι, όταν από ώρες κάθε αντίσταση είχε σταματήσει, τόλμησαν να πλησιάσουν τη θέση που κατείχε ο Αρης.

Βρήκαν το πτώμα του μέσα σε μιά λίμνη από αίμα. Πλάϊ του το πτώμα του υπασπιστή του Τζαβέλλα. Τους έκοψαν με θηριωδία τα κεφάλια και τα μετέφεραν στα Τρίκαλα.

Με βαθειά οδύνη πληροφορήθηκε ο λαός την είδηση για το χαμό του πρωτοκαπετάνιου του ΕΛΑΣ. Στη Ρούμελη, την πατρίδα του, αρνιόταν να πιστέψουν το θάνατο του. Οι γυναίκες στα χωριά έβαζαν τη φωτογραφία του στο εικονοστάσι με τους αγίους. Ο Άρης ήταν κάτι μεγάλο για το λαό. Ήταν ο πολέμαρχος του νέου εικοσιένα. Ήταν ο θρύλος του μαχομένου έθνους. Ήταν ο εκδικητής που χτυπούσε τον καταχτητή χωρίς οίκτο χωρίς έλεος. Ο λαός τον λάτρευε και τον τραγουδούσε και τώρα ήταν νεκρός.

Απόκρυψη και συντήρηση οπλισμού.

Η ποσοτική και ποιοτική διαλογή του οπλισμού, η απόκρυψη, συντήρηση και εξασφάλιση του από κάθε κίνδυνο, σε συνδυασμό με την οργάνωση συνεργείων απόκρυψης από ελασίτες της απολύτου εμπιστοσύνης και ο καθορισμός ορεινών τοποθεσιών αποθήκευσης του, όλα τα παραπάνω και πολλά άλλα σοβαρά προβλήματα που στο ξετύλιγμα της εξιστόρησης των γεγονότων υποχρεωτικά θα θίξω, όπως είναι ευνόητο ήταν μια εξαιρετικά σοβαρή κι επικίνδυνη δουλειά, για την πραγματοποίηση της οποίας δεν πρόβλεπε η αυστηρά απόρρητη και λακωνική διαταγή, μια κι από τη φύση της δουλειάς γίνονταν ολοφάνερο ότι επιβάλλο-

νταν σχολαστική στην κυριολεξία και πολύπλευρη μελέτη.

Για την πρόληψη ενδεχόμενου κινδύνου να γίνει αντιληπτή η δουλειά αυτή από τον εχθρό, οπότε Άγγλοι και ντόπιοι σύμμαχοι τους θα εξάπλωναν στο απροχώρητο την αιματηρή τρομοκρατία, η πολιτική, εις βάρος μας, εκμετάλλευση του κινδύνου αυτού και η σοβαρότητα και υπευθυνότητα της δουλειάς αυτής, επέβαλλε πρόσθετες ξεχωριστές συνεργασίες, που και πραγματοποιήθηκαν, ανάμεσα σε κείνους, που με προσωπική τους ευθύνη και προς όφελος της υπόθεσης του λαού, θα αναλάμβαιναν δίχως ζημιά να τη φέρουν σε πέρας.

Έτσι κι εδώ ομιλώ αποκλειστικά και μόνο για το 81ο Σύνταγμα ΕΛΑΣ Έβρου, ο οπλισμός του οποίου υπεύθυνα μου ανατέθηκε να αποκρύψω και να συντηρήσω.

Για τους προαναφερόμενους σοβαρούς λόγους, από συνωμοτική απαίτηση, σε συνεργασία με τον αείμνηστο παλαίμαχο ακροναυπλιώτη αγωνιστή Γιώργη Ερυθριάδη ή Πετρή, μέλος τότε του Γραφείου Περιοχής Μακεδονίας- Θράκης του ΚΚΕ, καθορίσαμε, οι δυο μας, τον αριθμό και τον τύπο των όπλων και πυρομαχικών που δεν θα παραδίδαμε στους Άγγλους.

Σε συνέχεια, και γιατί με την υπογραφή της Βάρκιζας και την ενθάρρυνση των εγγλέζων οι αντωντσαουσικοί ξανασήκωσαν κεφάλι, και το σπουδαιότερο γιατί σε περίπτωση χρησιμοποίησης του οπλισμού η αστείρευτη πηγή μας στρατολογίας ανθρώπινου υλικού ήταν ο Έβρος, καταλήξαμε στην οριστική απόφαση όλος ο οπλισμός να μεταφερθεί και ν' αποθηκευθεί στην ορεινή περιοχή Έβρου.

Η εξεύρεση, η επιλογή και ο ακριβής καθορισμός των ορεινών τοποθεσιών του Έβρου όπου στο σπλάχνο της γης θα εμπιστευόμαστε τον οπλισμό, η εκλογή εμπίστων ελασιτών για τα συνεργεία απόκρυψης, η μεταφορά, η συγκέντρωση και ταξινόμηση του οπλισμού στην ορεινή περιοχή Έβρου, η καθοδηγητική δουλειά, με απόλυτη ανάπτυξη υπεύθυνης πρωτοβουλίας, επειδή ήμουν ο καλλίτερος γνώστης όλων των παραπάνω βασικών παραγόντων, από έλλειψη καλλίτερης εκλογής, υποχρεωτικά ανατέθηκε σε μένα εν λευκώ.

Στο σημείο αυτό όχι μόνο από τη σοβαρότητα και το επείγον της δουλειάς, αλλά βασικά για συνωμοτικούς λόγους και ανεμπόδιστη πρωτοβουλία, στην επιθυμία του στρατιωτικού συνδιοικητή του 81ου Συντάγματος Λεωνίδα Τερζούδη (Μίλτου) να του δοθεί αόριστη άδεια, η διοίκηση της VIης Μεραρχίας δεν έφερε αντίρρηση.

Έτσι τόσο εμείς, όσο κι ο συν. Μίλτος από την πλευρά του, εμείς για λόγους αποκλειστικά συνωμοτικούς απαλλαχτήκαμε από την ανάμιξη του συν. Μίλτου στη δουλειά, κι ο συν.Μίλτος ξέμπλεξε από κάτι που οπωσδήποτε υποπτεύτηκε,

αλλά που λόγω των βαρειών ευθυνών, των μεγάλων κινδύνων, της κοινωνικής του θέσης και των συντηρητικών του αρχών δεν θέλησε να μπλεχτεί.

Στους τρεις νομούς της Δυτ. Θράκης Ξάνθη, Ροδόπη και Έβρο συνεχιζόταν και δεν είχε λήξει ακόμα ο αφοπλισμός του ΕΛΑΣ και της πολιτοφυλακής. Η σοβαρότητα της δουλειάς δεν σήκωνε περιθώρια, ραχάτια και σπατάλη χρόνου, και με την απομάκρυνση του Μίλτου, έχοντας απεριόριστη πια διοικητική πρωτοβουλία, με έδρα διοίκησης Συντάγματος την Ξάνθη, έγινε πολύπλευρη και εξονυχιστική μελέτη γύρω από μια σειρά δοκιμασμένους και μπαρουτοκαπνισμένους στις κατοχικές μέρες, ακλόνητα πιστούς στην υπόθεση του λαού συντρόφους και συναγωνιστές ελασίτες. Εκλέχτηκαν οι πιο έμπιστοι και οργανώθηκαν τα συνεργεία προώθησης απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού.

Στους αφανείς αυτούς ήρωες εγώ προσωπικά χρεωστώ πολλά. Και γι' αυτό σαν αντάλλαγμα της πολύτιμης συνεισφοράς τους, που όταν έλθει η κατάλληλη στιγμή δεν θα παραλείψω με λεπτομέρειες να εξιστορήσω, τηρώ ιερή υποχρέωση να σημειώσω τα ονόματα τους:

Σουφλί: Νικόλας Τσαμήτας, Παναγιώτης Τζούφας ή Τσάκαλος, Τριαντάφυλλος Μούχλιας ή Τσεκούρας, Γιώργης Παπαδήμας.

Κορνοφωλιά: Θανάσης Γουσάς, Παναγιώτης Καδίρης ή Παλαμάς, Γιώργης Ασημής ή Σουλιώτης, Παύλος Βασιλούδης, Αλέκος Τουρίδης, Τριαντάφυλλος Τσιάπης, Πασχάλης Σαπουντζής, Αναστάσης Σαπουντζής, Γιώργης Φλιακούδης, Κώστας Σεϊτανίδης.

Δαδιά: Ρίζος Αραμπατζής, Δημήτριος Πρόϊκας, Θεόδωρος Πρόϊκας.

Μάνδρα: Γιάννης Ταλιάκας.

Απαλός: Λεωνίδας Κοκινίδης.

Λευκίμη: Τριαντάφυλλος Δράγκας.

Κυανή: Βαϊτσης Λακάκης Τρομάρας,........

Αλεξανδρούπολη: Σίμος Κωνσταντινίδης ή Εύξεινος, Κώστας Κωνσταντινίδης, Γιώργης Καραμανίδης, Πέτρος Καραμανίδης (αδέλφια, εκτελέστηκαν και οι δύο από τους μοναρχοφασίστες), Τάκης Τσαϊρίδης και Παναγιώτης Βλάχος,οι δυό τελευταίοι σωφέρ στη μεταφορά του οπλισμού από Ξάνθη-Κομοτινή στην ορεινή περιοχή Έβρου.

Το 81ο Σύνταγμα ΕΛΑΣ Έβρου με δύναμη ανδρών και οπλισμό διπλάσιο και σ' έκταση διοικητικού και επιχειρισιακού χώρου τριών νομών, δηλαδή τριπλάσιο από τα άλλα συντάγματα της ΥΙης Μεραρχίας, με τον αφοπλισμό των κατά νομούς φρουραρχείων του, της Λαϊκής Πολιτοφυλακής, τα πλούσια στην αποθήκη του λά-

φυρα Αγγλικού οπλισμού των αντωντσαουσικών, με τη συγκέντρωση και απογραφή όλου αυτού του οπλισμού έφτασε το αριθμητικό σύνολο 5.857 κάνες διαφόρων τύπων και διαμετρήματος, δηλαδή μακρύκανα όπλα, ατομικά αυτόματα, οπλοπολυβόλα, πολυβόλα, ατομικοί και ομαδικοί όλμοι, πιστόλια και περίστροφα.

Όσο για τον όγκο πυρομαχικών του παραπάνω οπλισμού κατά προσέγγιση σε βάρος ξεπερνούσε τους 85 τόννους. Από τα στοιχεία αυτά, νομίζω, πως γίνεται εύκολα κατανοητό, ότι η ταξινόμηση, προώθηση, λίπανση και γενικά, συσκευασία, αποθήκευση και συντήρηση στα σπλάχνα της γης του τεράστιου αυτού όγκου σιδερικών με μικρά στη διάθεση μας χρονικά περιθώρια, την τήρηση αυστηρών συνωμοτικών μέτρων για να μή γίνει από κανένα ανεπιθύμητο μάτι αντιληπτή η δουλειά, όλα αυτά σε συνδυασμό με τις πολλές και ποικίλες λεπτομέρειες της όλης δουλειάς, δίχως υπερβολή η προσπάθεια αυτή της απόκρυψης και συντήρησης του οπλισμού, δεν απείχε πολύ από τους μυθικούς άθλους του Ηρακλή και του Θησέα.

Ο αφοπλισμός των ελασιτών και η συγκένρωση του οπλισμού τους, για να μη γίνει γνωστός σε κανένα ο ακριβής συνολικός αριθμός των όπλων και πυρομαχικών, πραγματοποιήθηκε όχι μόνο χωριστά κατά νομό, αλλά και ξεχωριστά κατα τμήμα κι από συνεργεία που δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους και που δεν υπάγονταν στα συνεργεία απόκρυψης οπλισμού.

Έτσι και με το δικαιολογητικό της ταξινόμησης και καταγραφής του οπλισμού, εκτός που κρατήθηκε μυστικό ότι μας ενδιέφερε, δεν έγινε αντιληπτό το ξεχώρισμα του καλού από τον σκάρτο οπλισμό που προορίζονταν για παράδοση στους Άγγλους. Με τη λήξη του αφοπλισμού των ελασιτών και με το ξεπροβόδισμα τους στα σπίτια τους, ο μέν σκάρτος οπλισμός, κάπου 857 όπλα διαφόρων τύπων με ανάλογα πυρομαχικά, μεταφέρθηκε στους στρατώνες του προπολεμικού 81ου Συντάγματος Πεζικού Έβρου, όπου με τον ερχομό τους παραδόθηκε στους Άγγλους.

Ο υπόλοιπος και ποιοτικά καλύτερος οπλισμός πήρε το δρόμο του βουνού. Ταυτόχρονα έγινε η παραποίηση των στρατολογικών βιβλίων του Συντάγματος και των βιβλίων πολεμικού υλικού, έτσι που κανένας δεν μπορούσε να εξακριβώσει την ακριβή δύναμη και τον πραγματικό αριθμό όπλων και πυρομαχικών του Συντάγματος.

Για να μη γίνουμε αντιληπτοί και να καμουφλάρουμε τη μεταφορά του οπλισμού, στην αρχή για τα μάτια και αργότερα μόλις το επέτρεψε η δουλειά, το σταθμό διοίκησης του Συντάγματος από την Ξάνθη τον μεταφέραμε στην Αλεξανδρούπολη.

Στην διάρκεια των σκοπίμων αυτών, παραπλανητικών για τους πράκτορες του

εχθρού κινήσεων, τα υπόλοιπα 5.000 όπλα και 80-90 τόννους πυρομαχικά, μαζί με τα απαραίτητα για τις ανάγκες της συσκευασίας υλικά, καρφιά, λίπος, κατράμι και πίσσα, μεταφερόταν με τα δυό μεγάλα φορτηγά αυτοκίνητα του Συντάγματος,λάφυρα απο τούς αήττητους γερμανούς, με σωφέρ τούς Τάκη Τσαϊρίδη και Παναγιώτη Βλάχο και τις πρώτες νυκτερινές ώρες ξεφορτώνονταν δίπλα στη μεγάλη οδική γέφυρα Μαγγάζι, μεταξύ Κορνοφωλεάς-Λυκόφης, Σουφλίου.

Μετά το ξεφόρτωμα και την απομάκρυνση των αυτοκινήτων με τους σωφέρ, το καθορισμένο και κρυμμένο σε μικρή απόσταση από τη γέφυρα του Μαγγαζιού συνεργείο, στα γρήγορα με βοϊδάμαξα κι αθόρυβα κατά το δυνατό φόρτωνε και προωθούσε τον οπλισμό στο βουνό, φροντίζοντας να εξαφανίζει προσεκτικά τα ίχνη της νυχτερινής δουλειάς.

Εδώ, μ' όλο που είναι αυτονόητο, γι' αυτό ίσως περιττό, μια όμως που δεν βλάπτει και προπάντων για να πάρει ο αναγνώστης μια κάπως ολοκληρωμένη εικόνα των γεγονότων που εξιστορούμε, ας προστεθεί πως κατά την διάρκεια εκφόρτωσης των αυτοκινήτων και φόρτωσης του οπλισμού στα βοϊδάμαξα, σε κατάλληλες και από προηγούμενα επισημασμένες αμυντικές τοποθεσίες, οπλισμένα και αθέατα, άγρυπνα μέσα στη νύκτα, φυλάκια είχαν ζωσμένο και απόλυτα προστάτευαν τον τόπο της δουλειάς.

Τα ίδια οπλισμένα φυλάκια, με τη λήξη της φόρτωσης στα βοϊδάμαξα, αποσύρονταν και σ' όλη τη διαδρομή και μέχρι το ξεφόρτωμα των φορτίων στο βουνό, από απόσταση μ' εμπροσθοφυλακή, πλαγιοφυλακή κι οπισθοφυλακή, συνόδευαν και προστάτευαν τα φορτωμένα βοϊδάμαξα.

Μετά το ξεφόρτωμα και με τη δύση του ήλιου, οι αμαξάδες, αφού προηγούμενα ξεκούραζαν, τάϊζαν και πότιζαν τα ζευγάρια τους, τόκοβαν για λίγες ώρες στον ύπνο και για παραπλάνηση τυχαίου ή αθέατου εχθρού, φροντίζοντας να κρατούν ξεκούραστα για την επόμενη νύχτα τα ζευγάρια τους, ρίχναν λίγα καυσόξυλα στ' αμάξια τους και παίρναν το δρόμο επιστροφής στα χωριά τους. Άλλες πάλι φορές, ξεπέζευαν και καμώνονταν πως οργώνουν τα χωράφια τους και καθημερινά, ώσπου πήρε τέλος η δουλειά, βρισκόταν το σούρουπο στο Μαγγάζι όπου ξανάρχιζε ο νυκτερινός κύκλος της δουλειάς.

Μέχρι εδώ γιατί θέλω να πιστεύω πως ο αναγνώστης δεν έχει διαφορετική γνώμη, μπορώ να πω πως στο βαθμό των δυνατοτήτων της φτωχής μου πέννας, αν και σε χοντρές γραμμές, αρκετά όμως κατανοητά εξιστόρησα τον αφοπλισμό και το ξεπροβάδισμα στα σπίτια τους των ελασιτών, το ξεχώρισμα του προοριζόμενου για τους Άγγλους σκάρτου οπλισμού και τη συγκέντρωση και προώθη-

ση στα βουνά του ΄Εβρου του αξιόμαχου οπλισμού και των υλικών συσκευασίας και αποθήκευσης του.

Από δώ και πέρα μπαίνουμε στην εξιστόρηση του τελευταίου κι όχι λιγότερου δύσκολου μέρους, δηλαδή στη συσκευασία, απόκρυψη και συντήρηση του οπλισμού στα σκοτεινά και υγρά σπλάχνα της γής.

Οπλισμός, πυρομαχικά, κουρέλια, γράσος κλπ. για το καθάρισμα και λίπανση των όπλων, ξυλεία, καρφιά, κανάβι, πίσσα, για την κατασκευή κυτίων ενός με δυο μέτρα, χωρητικότητας 50-100 όπλων, άλευρα, διάφορα φαγώσιμα, θερμαντικά ποτά, ζωοτροφές κλπ.σε ποσότητες ικανές να επαρκέσουν το λιγότερο για δυο μήνες επιμελητείας ανθρώπων και υποζυγίων, όλα αυτά και πολλά άλλα που παραλείπω, χάρη στήν εντατική, μέρα νύχτα, δουλειά των συνεργείων, σε σύντομο χρονικό διάστημα συγκεντρώθηκαν στην ορεινή τοποθεσία της Κορνοφωλιάς "Διαόλου σκαφίδια". Εδώ δούλευαν τα συνεργεία, και για κάθε ενδεχόμενο προστάτευαν τη δουλειά τους τη μέρα καλά καμουφλαρισμένα στα υψώματα παρατηρητήρια και τη νύχτα άγρυπνες σκοπιές και ενέδρες στις γύρω διαβάσεις.

Μ' αυτά τα προστατευτικά μέτρα, για τις ειδικές όμως συνθήκες του βουνού υπεραρκετά για την πλήρη ασφάλεια της δουλειάς, τα διάφορα συνεργεία, εκτός από τις ολιγόωρες διακοπές για φαγητό, σωματική ανάγκη, τον απαραίτητο ύπνο για την ανανέωση των σωματικών τους δυνάμεων, με την αδιάκοπη, εντατική και γεμάτη ενθουσιασμό δουλειά τους, ιδίως τη νύχτα, έπαιρναν φαντασμαγορική όψη. Η τοποθεσία με τη μυρουδιά πίσσας, δημιουργούσε στους εργαζόμενους την ευχάριστη ψευδαίσθηση πολεμικού ταρσανά (ναυπηγείου) του παλιού καλού καιρού. Με τη διαφορά πως στον ορεινό και μακρυά από τη θάλασσα στου "Διαόλου τα σκαφίδια" ταρσανά, αντί να σκαρώνουν καράβια και πολεμικά, κατασκεύαζαν, καλαφάτιζαν, πίσσωναν και κατράμωναν κάσσες προορισμένες να συντηρήσουν, μέσα στη γη, όπλα και πυρομαχικά.

Εκεί και σε καθορισμένη απόσταση από την υπόγεια αποθήκη, οι αμαξάδες παρατούσαν τ' αμάξια τους, απομακρύνονταν και δίχως να αλληλογνωριστούν, εμφανίζονταν οι ελασίτες των αποθηκών και κάτοχοι των χωραφιών ή γνώστες των ορεινών τοποθεσιών, παίρναν, οδηγούσαν, εκφόρτωναν και στον τόπο απ' όπου πήραν φορτωμένα επέστρεφαν άδεια τ' αμάξια. Κι' ενώ τ' άδεια βοϊδάμαξα με τους οδηγούς τους και την ένοπλη φρουρά τους ξανάπαιρναν το δρόμο της επιστροφής προς τον ορεινό ταρσανά, οι σκαφτιάδες κατασκευστές αποθηκών σαν να επρόκειτο για προσφιλή τους νεκρό με εξαιρετική προσοχή και φροντίδα, αλλά και θαυμαστή γρηγοράδα, στα σπλάχνα της γης κατέβαζαν κι έθαβαν τα

κιβώτια πολεμικού υλικού. Και προτού γλυκοχαράξει, με το όργωμα στο χωράφι ή παράχωμα στις νεροφαγιές και ρεματιές στην ορεινή τοποθεσία, εξαφάνιzαν ολότελα κάθε ίχνος, που θα μπορούσε να προκαλέσει υπόνοιες και να οδηγήσει τον εχθρό στην ανακάλυψη των αποθηκών.

Αυτή η δουλειά στη γύρω του ορεινού ταρσανά περιοχή του Έβρου, συνεχίστηκε με τα συνομωτικά μέτρα πάνω από δυο μήνες. Δυο και πάνω μήνες πνευματική υπερδιέγερση και σωματική υπερκόπωση χρειάστηκε για να εξασφαλιστεί ο οπλισμός.

Σ' όλο αυτό το διάστημα, μ'όλο που ούτε στιγμή δεν χαλαρώσαμε τα συνομωτικά μέτρα, αρκετές φορές κι όχι σε μεγάλη απόσταση από τον ορεινό ταρσανά, έκαναν την εμφάνιση τους είτε για ξύλευση είτε για βοσκή ζώων, χωρικοί των γύρω χωριών.

Δυο όμως απ' όλες τις φορές, μεμονωμένοι και τελείως ανύποπτοι χωρικοί πλησίασαν σε κρίσιμη απόσταση, που ιδίως τη δεύτερη φορά, αν αφήναμε το χωρικό λίγα μέτρα ακόμα να προχωρήσει, δίχως να τόθελε θάπεφτε πάνω στα συνεργεία και τον εκτεθημένο σε σωρούς οπλισμό και τα υλικά συσκευασίας του.

Μπροστά στο επικίνδυνο αυτό ενδεχόμενο, ο συν. Γιώργης Ασημής ή Σουλιώτης, φόρεσε αντιασφυξιογόνο μάσκα και τυλίχτηκε από τη μέση και πάνω μέχρι τους ώμους με κουβέρτα για να μη γνωρίζεται. Και με το όπλο στο χέρι, απειλητικά προτεταμένο, ξαφνικά και σε μικρή απόσταση μέσα από τα πυκνά κλαδιά ξεπρόβαλε μπρος στον ανύποπτο κατά σύμπτωση συγχωριανό του Αριστείδη Βασιλούδη. Και για να τον υποχρεώσει ν' αλλάξει κατεύθυνση κι ολοταχώς να απομακρυνθεί του σφύριξε απροειδοποίητα δυο τουφεκιές πάνω από το κεφάλι και με άγρια φωνή και μπαφραλίδικη προφορά και βρυσιές "άμανακουντου κερατα-λάρ κομμουνισλάρ" τον έκανε να λερώσει το σώβρακο του και να πάρει ανάσα στο χωριό του Κορνοφωλιά.

Το κόλπο μας αυτό σύμφωνα με τις προβλέψεις μας, διαδόθηκε στην Κορνοφωλιά και τα γύρω του ταρσανά χωριά αστραπιαία και με τη λαϊκή φαντασία πήρε διαστάσεις τεράστιες και διάφορες μορφές, που η πιο αληθόφανή κι επικρατέστερη ήταν ότι στα χωριά του Έβρου κάναν την εμφάνιση τους οπλισμένοι αντωντσαουσικοί μπαφραλήδες. Η διάδοση αυτή και οι συνέπειες της, σε συνδυασμό με τον πανικό και την κωμική φευγάλα του Βασιλούδη, εκτός που τροφοδότησε με ξεκαρδιστικά γέλια την ψυχαγωγία των συνεργείων, στάθηκε η αιτία να μη ξαναφανεί ψυχή ζωντανή μέχρι που τελείωσε η δουλειά και με το παράχωμα και τη φωτιά εξαφανίστηκαν όλα τα ίχνη στον τόπο της δουλειάς.

Το περιστατικό αυτό με τη σημαντική επιτυχία της όλης συνομωτικής μας προσπάθειας απόκρυψης χωρίς να πάρει μυρουδιά ο εχθρός κι οι πράχτορες του την εποχή εκείνη, δεν σημαίνει σε καμμιά περίπτωση ότι οριστικά και καθ' ολοκληρία εξασφαλίσαμε από κάθε κίδυνο τον οπλισμό.

Αυτό για να γίνει κατανοητό, μαζί με το μέγεθος του κινδύνου να διαρρεύσουν πληροφορίες σχετικά με την απόκρυψη, απαραίτητο είναι ο αναγνώστης να έχει υπ' όψη του το παρακάτω περιστατικό που σε χοντρές γραμμές αποτελεί καθρέπτη των τοτινών πονηρών συνθηκών. Λίγες μέρες νωρίτερα από την ένοπλη Δεκεμβριανή επέμβαση των Άγγλων, βοηθητικά σκάφη του Αγγλικού Πολεμικού στόλου, στα λιμάνια Αλεξανδρούπολης και Καβάλας, αποβίβασαν μικρό αριθμό Άγγλους αξιωματικούς κι υπαξιωματικούς. Με την αποβίβαση τους, στη διάρκεια της ολιγοήμερης παραμονής τους, στην περιοδεία τους στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη, φανομενικά συμμαχική, στην πραγματικότητα όμως ιντσελιτζενσερβίτικη, με ιησουίτικα χαμόγελα δίνοντας συμμαχικές υποσχέσεις βοήθειας, καμουφλάριζαν τις ανοιχτές τους προσπάθειες συγκέντρωσης πληροφοριών εις βάρος μας, απαραίτητες για την προετοιμαζόμενη ένοπλη επέμβαση του Δεκέμβρη.

Στους νομούς ´Εβρου και Κομοτηνής, εδώ και πάλι σημειώνω ότι αναφέρομαι αποκλειστικά στη Δυτ. Θράκη, παρ' όλους τους μαστορικούς ιντελιτζενσερβίτικους ελιγμούς τους, οι προσπάθειες τους στάθηκαν άτυχες.

Στην Ξάνθη, έδρα διοίκησης του 81 Συντάγματος, από αιτία την απειρία και παιδική αφέλεια του επιτελή αξιωματικού Γαρέζου και την συμπτωματική απουσία της διοίκησης του Συντάγματος, μπορούμε να πούμε πως αποζημιώθηκαν με το παραπάνω κι έτσι ισοφάρισαν αρκετά την αποτυχία τους στην Κομοτηνή και τον ´Εβρο. Συγκεκριμένα, οι πολύπειροι Άγγλοι, διδαγμένοι από την αποτυχία τους στην Κομοτηνή και τον ´Εβρο κι αποφασισμένοι να φέρουν σε πέρας την εντολή που τους ανάθεσαν, μόλις φτάσαν στην Ξάνθη και προτού κατευθυνθούν στην ´Εδρα της διοίκησης του Συντάγματος για να ψαρέψουν στα θολά, επισκέφτηκαν στα γρήγορα και κατα σειρά τα κομματικά, εαμικά, εθνικής Αλληλεγγύης, Λαϊκής Αυτοδιοίκησης, ΕΠΟΝ γραφεία, τα λαϊκά νοσοκομεία κιάλλα κοινωφελή ιδρύματα. Ξεχωριστά και από παντού ζήτησαν και στα πεταχτά πέτυχαν να πάρουν γραπτές ονομαστικές καταστάσεις των οργανωμένων μελών και γενικά των αναγκών του πληθυσμού σε άλευρα, τρόφιμα, ρουχισμό, υπόδηση, υγειονομικό υλικό κλπ.

Η επίσκεψη αυτή και τα γλυκόλογα των Άγγλων αξιωματικών στην καθοδήγηση των εαμικών οργανώσεων και κοινωνικών ιδρυμάτων, οι παχειές και χου-

βαρντάδικες υποσχέσεις συμμαχικής βοήθειας στον ταλαιπωρημένο και εξαθλιωμένο από την κατοχή λαό, νίκησαν τη δυσπιστία τους και με τις υποσχέσεις σύμφωνα με τις προβλέψεις τους, οι Άγγλοι, καλλιέργησαν πρόσφορο έδαφος για τη συγκέντρωση πολιτικοστρατιωτικών εις βάρος μας πληροφοριών.

Αφού δημιούργησαν τις απαραίτητες για τους σκοπούς τους ευνοϊκές συνθήκες και πληροφορημένοι καλά για την απουσία της διοίκησης του Συντάγματος, φοβούμενοι οι Άγγλοι ενδεχόμενη επιστροφή της Διοίκησης που μπορούσε να τους χαλάσει τα σχέδια, χωρίς να χάσουν χρόνο, με εγκάρδιες χειραψίες και μελιστάλαχτα χαμόγελα, ζήτησαν από τον επιτελή του Συντάγματος αξιωματικό συν. Γαρέζο, με το πρόσχημα ότι τάχα θα εφοδιάσουν τους ελασίτες με άρβυλλα, στρατιωτικό ρουχισμό, υγειονομικό υλικό κλπ., την πραγματική δύναμη και κατάφεραν όχι μόνο να ξεγελάσουν, αλλά και δίχως να το καταλαβαίνουν, και γι' αυτό άθελα τους κέντρισαν την κουτοπόνηρη πλεονεξία του Γαρέζου που μυρίστηκε ψητό, και προκειμένου να αποσπάσει μεγαλύτερη σε στρατιωτικά είδη βοήθεια, έδωσε στους Άγγλους κατά πολύ επαυξημένη τη δύναμη του 81 Συντάγματος.

Αυτό για την εποχή εκείνη, ναι μεν μπέρδευε κάπως προς όφελος μας τους υπολογισμούς και τα επιχειρησιακά σχέδια των Άγγλων, όμως αργότερα τα πολύ λιγότερα από τους αριθμούς του Γαρέζου 857 σκάρτα όπλα που τους παραδώσαμε, έσπρωχναν τους Άγγλους σε μεγαλύτερη μανία να ψάχνουν για να βρουν τον αριθμό όπλων που τους έδωσε η υπηρεσία πληροφοριών τους.

Είναι ζήτημα αν είχε περάσει ώρα από τη στιγμή που οι Άγγλοι με κοπλιμέντα και προσποιητή εγκαρδιότητα αλλά και ειρωνικό χαμόγελο για την ανεπάντεχη επιτυχία τους, έσφιγγαν το χέρι και αποχαιρετούσαν το Γερέζο, όταν με το συν. στρατιωτικό διοικητή του Συντάγματος Μίλτο, προερχόμενοι από περιοδεία τμημάτων μας της Σταυρούπολης, Παρανεστίου και Ξάνθης, φτάσαμε στην έδρα του Συντάγματος.

Στην εμφάνιση μας και μόλις δρασκελίσαμε το κατώφλι της πόρτας του γραφείου, γαργαλιστικά ο Γαρέζος, σαν να καίγονταν από ανυπομονησία προτού προλάβουμε να ανοίξουμε το στόμα μας και δίχως να μας δώσει χρόνο να τον χαιρετίσουμε, άρχισε να μας διηγείται το "κατόρθωμα"του σε βάρος των Άγγλων. Στην πορεία της διήγησης του και με τη διαπίστωση του ότι κάθε άλλο παρά συμμεριζόμαστε τη χαρά του, λες και μέσα από τα χέρια του σαν άπιαστος ατμός τούφυγε η χαρά, κατέβασε τον τόνο της φωνής του κι ολοφάνερα στεναχωρημένος, μουδιασμένος, με αμηχανία και σε τόνο ερωτηματικό, ψέλλισε: "Τί συμβαίνει,

γιατί με βλέπετε υποτιμητικά, ψυχρά και σκυθρωπά; Εξηγήστε μου, σας παρακαλώ, μπάς κι έκανα γκάφα: ή μήπως σε βάρος των τμημάτων μας συνέβη κανένα σοβαρό ατύχημα;" Δέν κρατήθηκα και σε τόνο που δε σήκωνε αντιρρήσεις, κοφτά κι έξω από τα δόντια πέταξα τις λέξεις: "Και γκάφα και ζημιά". Και για να μη παραφερθώ και πω κάτι το χειρότερο και πιο προσβλητικό, του γύρισα τα νώτα και τον άφησα σύξυλο μπροστά στον συνδιοικητή Μίλτο. Πέρασα στο διπλανό γραφείο του αξιωματικού πληροφοριών. Ο Μίλτος πράος, υπομονητικός και γλυκομίλητος σε σημείο που να τον ζηλεύει κανείς, δικός μου αντίποδας με ολύμπια υπομονή, απαντούσε ακούραστα στις απορίες του Γαρέζου και με πειστικά επιχειρήματα προσπαθούσε να τον βγάλει από την πλάνη του, εξηγώντας του ότι οι εγγλέζοι με τον ιντελιτζενσερβίτικο κόλπο της βοήθειας, πέτυχαν να μάθουν από μας τους ίδιους ότι τους χρειάζονταν.

Στην αποκάλυψη αυτή ο συν. Γαρέζος, σαν μικρό παιδί που έκανε παράπτωμα, με προφύλαξη για να μη πέσει σε άλλη κακοτοπιά, εξήγησε στον συν. Μίλτο την κουτοπόνηρη απληστία του, το αποτέλεσμα της οποίας ήταν να δώσει στους Άγγλους μεγαλύτερο από τον πραγματικό αριθμό της δύναμης του Συντάγματος.

Η κουτοπονηριά του Γαρέζου που δέ λιγόστευε τη ζημιά του ιντελιτζενσερνίτικου τεχνάσματος, οι ακριβείς πληροφορίες των Άγγλων από τους ντόπιους πληροφοριοδότες τους σχετικά με τη δύναμη σε οπλισμό του 81 Συντάγματος, ενισχυμένες από παράλληλες πληροφορίες αναφορικά με τα λάφυρα μας από τους γερμανούς και τους Αντωντσαούσηδες και η προσπάθεια προφύλαξης και συντήρησης του οπλισμού από την υγρασία της γης, όλοι αυτοί οι κίνδυνοι μας προειδοποιούσαν πως για ν' αποφύγουμε ανεπανόρθωτη σοβαρή πολιτική ζημιά, χωρίς αργοπορία επιβάλλονταν να πάρουμε δρακόντεια συνωμοτικά μέτρα προστασίας των συνεργείων από κάθε απρόοπτο ενδεχόμενο.

Προς την κατεύθυνση αυτή δόθηκαν στους ελασίτες των συνεργείων και μπήκαν σε εφαρμογή οι παρακάτω οδηγίες:

α) Κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες να κρατούν αδιάκοπη επαφή μαζί μου.

β) Κατά χωριό και χωριό με χωριό, νάχουν μεταξύ τους αθέατη επαφή διαρκή, ν' αγρυπνούν τις κινήσεις του εχθρού, ν' αλληλοπληροφορούνται για κάθε ύποπτη εχθρική κίνηση και κάθε φορά που υποπτεύονται ή διαπιστώνουν κίνδυνο, ως που να παρέλθει ο κίνδυνος να κρύβονται την ημέρα και τη νύχτα να κοιμούνται έξω από τα χωριά τους με σκοπιές και η επιστροφή τους στα σπίτια τους να περνάει τελείως απαρατήρητη.

γ) Για την παραπλάνηση του εχθρού αλλά και των μελών και οπαδών των κομ-

ματικών και εαμικών οργανώσεων τους δόθηκε ρητή εντολή να μη παίρνουν μέρος στη ενεργό πολιτική δράση και σ' όσους τους ζητούν εξηγήσεις γι' αυτό ή τους παρακινούν να δουλέψουν, να κάνουν τους σπασμένους, τους βαρυεστημένους και τους ζαμανφουτίστες. Και σ' όσους θα τους γίνονται τσιμπούρι να τους στέλνουν στο διάβολο και έτσι να τους κόβουν το βήχα.

δ) Και με σκοπό να πείσουν τους συγχωριανούς και συμπολεμιστές τους ότι λύγισαν και χάθηκαν μια για πάντα για το κίνημα, στις συναναστροφές τους κι όταν τους έρχεται βολικό, δίχως να παρατραβούν το σχοινί να ειρωνεύονται και κάπου-κάπου να μη διστάζουν και να καταφέρονται κατά του κόμματος και του ΕΑΜ.

Και για να γίνει πιστευτή η φαινομενική αυτή αντιαγωνιστική αλλαγή τους, έτσι που να το χάψουν και οι αντιδραστικοί συγχωριανοί τους, στις συνομωτικές επαφές μου, όταν με ρωτούσαν συγχωριανοί ελασίτες πώς και γιατί λύγισαν τους απαντούσα στερεότυπα, ότι κάθε πολιτική αλλαγή προς το χειρότερο βάζει τον κάθε αγωνιστή ωμό το ζήτημα της πίστης στην ανεξάντλητη δύναμη και νίκη του λαού. Ώσπου κρατούσαν, πρόσθετα, όπλα οι συναγωνιστές αυτοί πίστευαν στη δύναμη του λαού, τώρα μπροστά στην καμπή που περνάει μεταβαρκιζιανά το κίνημα, η ζωή τους στρίμωξε, τους ξεσκέπασε και τους παρουσίασε τέτοιους που πραγματικά είναι.

Ζωή θα πει ασταμάτητη κίνηση προς το καλύτερο και προς το χειρότερο κι έχει διαπιστωθεί ιστορικά, ότι στις κρίσιμες καμπές κάθε λαϊκού κινήματος άλλοι ατσαλώνονται και αντλώντας δύναμη από την πίστη τους στο λαό θριαμβεύουν πάνω στον εχθρό και φέρνουν την άνοιξη και τη νίκη του λαού, κι άλλοι ολιγόψυχοι πέφτουν στη γη και σαπίζουν. Και μια και γίνεται λόγος για λιγοψυχία, πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι αυτή αποτελεί το σύνορο που απ' εκεί και πέρα αρχίζει η προδοσία. Επομένως επαγρύπνηση και προσοχή και κυρίως περιφρούρηση του ελασίτικου μηχανισμού της λαϊκής αυτοάμυνας, μην πέσει στην αντίληψη των λιπόψυχων, οπότε φτάνει να στριμωχτούν λίγο για να μας κάνουν ζημιά.

Με το φαινομενικό σπάσιμο τους και με τον από συνομωτικούς λόγους χαρακτηρισμό τους σαν λιπόψυχους, με την αγωνιστική μεγαλοψυχία τους ν' ανέχονται την ανοιχτή περιφρόνηση κι απομόνωση τους από, τους ως τα χτες συμπολεμιστές τους, υφάνθηκε, όπως απέδειξε η ζωή, γύρω από τα συνεργεία απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού, και σηκώθηκε ένα εγγυημένο προστατευτικό τείχος που όχι μόνο ο εχθρός αλλά ούτε και αυτοί οι συγχωριανοί τους ελασίτες δεν υποψιάστηκαν το δύσκολο κι υπεύθυνο ρόλο των συνεργείων.-

3- ΜΟΝΟΠΛΕΥΡΟΣ ΕΜΦΥΛΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Θα χρειαστεί να επαναλάβουμε πολλές φορές ότι εξαιτίας του υπέροχου αντιστασιακού κινήματος ο ΄Εβρος ιδιαίτερα από την αποτυχία του Ελληνικού Προξενείου Αδριανούπολης και της ντέλιτζεν Σέρβις να οργανώσουν ένοπλα αντιλαϊκά τμήματα τύπου Αντωνσταούς, μετά τα Δεκεμβριανά και την ντροπιαστική ήττα της Βάρκιζας υπήρξε, μαζί με την Ανατ. Μακεδονία ο ιδιαίτερος στόχος επίθεσης των Άγγλων και της ξενόδουλης Ελληνικής ολιγαρχίας.

Μετά τα Δεκεμβριανά στην Αθήνα, οι Άγγλοι έδωσαν στα ντόπια ξενόδουλα αντιλαϊκά στοιχεία το σύνθημα του απηνούς εξοντωνικού διωγμού. Είναι χαρακτηριστικά τα γνωστά αιματηρά γεγονότα της Αλεξανδρούπολης της 29 Μαρτίου 1945.

Σε συνέχεια Αγγλικά τάνκς κι άρματα μάχης, επανδρωμένα με Άγγλους και μαύρους, αφού σκόρπισαν τον τρόμο και την φρίκη και έβαψαν με αίμα τα πεζοδρόμια στην Αλεξανδρούπολη, με τις ίδιες και χειρότερες διαθέσεις, ξεχύθηκαν στον υπόλοιπο ΄Εβρο.

Η εμφάνιση τους στα χωριά και στις πόλεις του ΄Εβρου, το ίδιο όπως στη γερμανοβουλγάρικη κατοχή, έδινε το σύνθημα της δίωξης του δημοκρατικού λαού χωρίς διάκριση. ΄Εκαναν μπλόκα κατά συνοικία και τετράγωνα πόλεων και χωριών και όχι σπάνια, Άγγλοι και μαύροι, μιμούμενοι ή και ξεπερνώντας τους γερμανοβουλγάρους, λήστευαν. Στο Διδυμότειχο π.χ. από τους αγωνιστές Γεώργιο Ιωαννίδη και επτά άλλους δημοκρατικούς πολίτες, λήστεψαν από τα σπίτια τους διάφορα τιμαλφή, μεγάλης αξίας οικογενειακά κειμήλια.

΄Οτι έμενε όρθιο από το πέρασμα των Άγγλων και μαύρων, το ξεκλήριζε η θεομηνία των πραιτωριανών της Ελληνικής Κυβέρνησης του διχασμού.

Αποτέλεσμα, σε συντομότατο χρονικό διάστημα, να μεταβληθεί ο ΄Εβρος σε πραγματική κόλαση, με αναρίθμητα κρατητήρια, φυλακές, μπουντρούμια και γενικά τόπους βασανισμού αγωνιστών της αντίστασης, μελών της Λαϊκής αυτοδιοίκησης, του δημοκρατικού λαού γενικά.

Με ιδιαίτεροι μανία, Άγγλοι και αντιδραστικοί, ρίχτηκαν στην αποκεφάλιση της ηγεσίας του αντιστασιακού κινήματος ΄Εβρου. Κατάστρεφαν κομματικά και εαμικά γραφεία, κάναν κατασχέσεις των περιουσιών τους, συλλήψεις υπευθύνων κλπ.

Στο Διδυμότειχο π.χ. Άγγλοι αξιωματικοί και στρατιώτες, σαν λυσσασμένοι σκύλοι, μπήκαν στα γραφεία της Π.Ε. ΄Εβρου του ΚΚΕ και πετούσαν από τα πα-

ράθυρα στους δρόμους έπιπλα ώσπου δεν έμεινε τίποτε.

Στο Σουφλί, εκτός από την καταστροφή των κομματικών και εαμικών γραφείων, με το πρόσχημα της στρατιωτικής επίταξης, λήστεψαν 10 χιλιάδες μέτρα μεταξωτά υφάσματα πολυτελείας των σηροτρόφων του Σουφλίου και περιφερείας από το εργοστάσιο Τζηβρέ, που το είχε θέσει σε κίνηση η αυτοδιοίκηση του Σουφλίου μετά την απελευθέρωση του Έβρου από τον ΕΛΑΣ.

Με όσα ντοκουμενταρισμένα εξιστόρησα και θα εξιστορήσω γενικά, ένα το γεγονός, ότι όλες οι μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις, εφάρμοσαν πολιτική μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου. Εξόπλισαν τους χίτες, τους μοναρχικούς και τους κάθε μάρκας συνεργάτες των καταχτητών και καθημερινά με γοργούς ρυθμούς και αδίστακτα, έσπρωχναν τη χώρα στην ανωμαλία και τον εμφύλιο πόλεμο.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή, οι εαμικές και κομματικές οργανώσεις, με γνώμονα πάντοτε το συμφέρον του λαού, παρά τον μονόπλευρο εμφύλιο πόλεμο, σταθερά και με συνέπεια ακολούθησαν πολιτική δημοκρατίας, ομαλότητας και γαλήνευσης της χώρας, ενώ ταυτόχρονα με παραστάσεις και υπομνήματα προς τις τοπικές αρχές, την κυβέρνηση και με διαμαρτυρίες προς τους συμμάχους και τη δημοκρατική ανθρωπότητα, διεκτραγουδούσαν την αφόρητη κατάσταση διχασμού στον Έβρο και σ' όλη την Ελλάδα.

Ο Ελληνικός λαός σαν άλλος Προμηθέας υπόμενε και με τα προαναφερθέντα ειρηνικά μέσα και μεθόδους, αντιπάλευε όλες τις ταπεινώσεις και τους εξευτελισμούς, με την ελπίδα εξεύρεσης τρόπου ειρηνικής συνδιαλλαγής με το μοναδικό και απώτερο σκοπό την αποκατάσταση ομαλών συνθηκών προς όφελος της Ελλάδας και του λαού της. Δυστυχώς όμως αντί για κατανόηση η Αγγλική πολιτική σε συνεργασία με τις μεταδεκεμβριανές αντιλλαϊκές Ελληνικές Κυβερνήσεις, με βάση προδιαγεγραμμένο σχέδιο και με στόχο να κάμψουν την αντίσταση του Ελληνικού λαού και ν' ανακόψουν την δημοκρατική πορεία, την αξιοποίηση των αγώνων και θυσιών του, καθημερινά όλο και πιο σατανικά δυνάμωναν τους κατατρεγμούς και τις πιέσεις ενάντια στον εβρίτικο και γενικά τον Ελληνικό λαό.

Μέσα σ' αυτό το ασφυκτικό κλίμα εμφυλίου πολέμου και πολιτικής μισαλλοδοξίας έγιναν οι νόθες βουλευτικές εκλογές της 31 του Μάρτη 1946. Μπροστά στην κατάφορη νόθευση της λαϊκής θέλησης και σύμφωνα με την υπόδειξη της καθοδήγησης του ο λαός του Έβρου όπως και ο υπόλοιπος δημοκρατικός λαός, απέσχε από τις εκλογές αυτές.

Το βαρύ πολιτικό αυτό σφάλμα αποχής, του "πάντα αλάνθαστου Ζαχαριάδη" σ' όλη την Ελλάδα, ιδιαίτερα όμως στον Έβρο, απετέλεσε αφορμή νέου και πιο

εντατικού διωγμού του δημοκρατικού λαού. Συγκεκριμμένα, ο πρώτος μετά τις εκλογές νομάρχης ΄Εβρου αιματωβαμένος Βούρβουλης, έρριξε ανοιχτά το σύνθημα του μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου. Με διχαστικές εγκυκλίους, ωθούσε απροκάλυπτα το λαό σε αλληλοσφαγή και εξόντωση. Στις περιοδείες του στα χωριά του ΄Εβρου και σε συνεργασία με τη χωροφυλακή και τους παρακρατικούς, οργάνωνε και εξάπλωνε τον εμφύλιο πόλεμο.

Σε διαμαρτυρίες λαϊκών επιτροπών, επαγγελματιών, βιοτεχνών και συνδικαλιστικών οργανώσεων, εργατών και αγροτών για τις άδικες διανομές της ΟΥΝΡΑ, απαντούσε προκλητικά και στερεότυπα: "Είμαι νομάρχης των μοναρχικών και αν δεν σας αρέσει, πάρτε τις χατζάρες σας και βγείτε στο βουνό".

Οι υφιστάμενοι του έπαρχοι, βουρβουλικότεροι του Βούρβουλη, βαδίζοντας στα χνάρια του, με επαυξημένο ζήλο εφάρμοζαν την ίδια αντιλαϊκή τακτική και ήταν φανερά οι ουσιαστικοί οργανωτές, των μοναρχικών και γενικά όλων των παρακρατικών οργανώσεων διωγμού του λαού.

Εδώ είναι χαρακτηριστική η συμπεριφορά του επάρχου Σουφλίου, ο οποίος σε σύσκεψη εκπαιδευτικών του Σουφλίου στις 17 Ιουλίου 1946, είπε ότι όσοι από τους εκπαιδευτικούς δεν θα εκτελέσουν κατα γράμμα τις αντιλαϊκές εντολές του,θα τους στερήσει και το οξυγόνο που αναπνέουν. Παράλληλα γυρνούσε στα δημόσια γραφεία και εξεβίαζε τους υπαλλήλους να γίνουν όργανα του.

Τα όργανα χωροφυλακής στην ολότητα τους, διεστραμμένοι εγκληματίες ταγματασφαλίτες, γερμανοτσολιάδες κλπ. καθοδηγούμενοι αντιλαϊκά, κυριολεκτικά αποθρασύνθηκαν και οργανωμένοι σε αποσπάσματα, περιόδευαν την ύπαιθρο, ξυλοκοπούσαν βασάνιζαν και διαπόμπευαν τους δημοκρατικούς πολίτες που τόλμησαν να απόσχουν από τις εκλογές. Η κανιβαλική αυτή εξόρμηση των αποσπασμάτων στην ύπαιθρο και ο ανεξέλεγκτος και δίχως οίκτο διωγμός κάθε δημοκράτη στις πόλεις και τα χωριά, είχε κυριολεκτικά νεκρώσει κάθε κίνηση και τώρα χίτες και χωροφύλακες είχαν καταντήσει σωστή μάστιγα.

Η ζωή, η τιμή και η περιουσία των πολιτών κάθε στιγμή βρίσκονταν στο έλεος του χίτη και χωροφύλακα. Κανένας δημοκράτης πλαγιάζοντας να κοιμηθεί δεν ήταν βέβαιος αν θα ξυπνήσει ζωντανός.

Στην Κυανή Διδυμοτείχου και σε μια σειρά άλλα χωριά που συντριπτικά υπερτερούσαν οι δημοκράτες, οι Άγγλοι σε συνεργασία με τα όργανα του μεταδεκεμβριανού Κράτους, οργάνωναν επιδρομές με χωροφύλακες και χίτες άλλων χωριών στους οποίους έδιναν εντολή να ρημάζουν και να εξοντώνουν τα δημοκρατικά χωριά.

Οι δημοκράτες μπροστά στον άμεσο κίνδυνο εξόντωσης τους, για να σωθούν παίρναν κατά κοπάδια το δρόμο του βουνού. Έτσι από τους καταδιωκόμενους δημοκράτες και ελασίτες σχηματίστηκαν στα βουνά του Έβρου οι πρώτοι πυρήνες καταδιωκομένων αγωνιστών.

Και με επιδίωξη να οξύνουν στο κατακόρυφο την κατάσταση του μονόπλευρου εμφύλιου πολέμου, δημιουργώντας με τη αποκεφάλιση του δημοκρατικού κινήματος Έβρου, ευνοϊκές συνθήκες για το επερχόμενο δημοψήφισμα του Σεπτέμβρη, δίναν οι Άγγλοι στις κατά τόπους μοναρχικές οργανώσεις εντολές να μελετήσουν τρόπους και μέθοδες αποτελεσματικότερης δίωξης και στραγγαλισμού των δικαιωμάτων του λαού.

Και ενώ εμείς απεγνωσμένα καταβάλλαμε αδιάκοπες προσπάθειες συμφιλίωσης, οι αντίπαλοι μας με εντολές του νομάρχη Βούρβουλη συνεδρίαζαν με τις νεοσύστατες επιτροπές ασφαλείας και παίρναν αποφάσεις εκτόπισης και εξόντωσης όχι μόνο πολιτικών, συνδικαλιστικών, συνεταιριστικών κλπ. στελεχών, αλλά και ενάντια σε κάθε προοδευτικό στοιχείο.

Έτσι, με την καθοδήγηση του μοναρχικού νομάρχη Βούρβουλη, αρχίζουν στον Έβρο οι πρώτες ομαδικές εκτοπίσεις νομαρχιακών επιτροπών ΕΑΜ, ΑΚΕ, ΕΠΟΝ Αλεξανδρούπολης καθώς και μελών των τομεακών επιτροπών Σουφλίου, Διδυμοτείχου, Ορεστιάδας, στελεχών του Εργατικού Κέντρου Αλεξ/πολης, εργατών, εργατριών μεταξουργίας, του υλοτομικού συναιτερισμού Σουφλίου κλπ.

Τις πρώτες ομαδικές συλλήψεις στελεχών συνόδεψε δυνάμωμα και ξάπλωμα της αντιλαϊκής τρομοκρατίας. Στις πόλεις και τα χωριά του Έβρου, οι διάφορες παρακρατικές οργανώσεις, υποκατέστησαν και υποβίβασαν την αστυνομία στην ηθελημένη θέση του θεατή.

Τώρα όσο ποτέ άλλοτε, οι παρακρατικές τρομοκρατικές οργανώσεις, σε στενή συνεργασία ή με την ανοχή ή και ενθάρρυνση της αστυνομίας, αλώνιζαν κυριολεκτικά και κατά προτίμηση τη νύχτα, ασύστολα παραβίαζαν το οικογενειακό άσυλο, συνελάμβαναν, ξυλοκοπούσαν δημοκρατικούς πολίτες, βίαζαν γυναίκες κλπ.

Συγκεκριμμένα τη νύχτα της 17 προς 18 του Αυγούστου 1946, χωρίς αιτία συνέλαβαν τον εαμίτη Χριστόδουλο Πατσά, τον σβάρνισαν στα καλντιρίμια της πόλης, τον κατέσφαξαν, αφού προηγούμενα τον βασάνισαν και τον λήστεψαν, και την ίδια νύχτα παρουσία της αστυνομίας και εν αγνοία της οικογενείας του τον έθαψαν.

Η εντεινόμενη καθημερινά τρομοκρατία και το αιματηρό όργιο είχε σαν συνέ-

πεια την ακόμη μεγαλύτερη έξοδο στο βουνό δημοκρατικών πολιτών και την ένταξη τους στις αρχικά άοπλες και αργότερα ένοπλες ομάδες καταδιωκομένων αγωνιστών. Το γεγονός αυτό κατατέθηκε στη Βουλή από τον τότε πληρεξούσιο του Κέντρου βουλευτή ΄Εβρου Γρηγόρη Χρυσοστόμου.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες έγινε η παρωδία του δημοψηφίσματος, και παρ' όλα τα μέτρα βίας και νοθείας, ο αδούλωτος δημοκρατικός λαός του ΄Εβρου ψήφισε δημοκρατία με ποσοστό 44% .

Σαν απάντηση στο ποσοστό αυτό, οι λυσσασμένοι εχθροί του λαού, θέλοντας να κάμψουν το δημοκρατικό φρόνημα του εβρίτικου λαού, δυνάμωσαν στο απροχώρητο το αιματηρό όργιο και μετάτρεψαν τον ΄΄Εβρο σε πραγματική κόλαση. Δημοκράτες βρίσκονταν δολοφονημένοι στο δρόμο. Στο Σουφλί ο Γιώργης Μουτάκας και στη Μάνη οι Λευτέρης Κελεσσίδης και Θανάσης Μπιντινούδης, ελασίτες.

Τις δολοφονίες ακολούθησε νέο κύμα ομαδικών συλλήψεων. Ο βίος των δημοκρατικών πολιτών έγινε αβίωτος και οι καννιβαλισμοί ξεπέρασαν κάθε όριο και φαντασία. Αχαλίνωτοι και δασκαλεμένοι από τους ανωτέρους τους κατάλληλα, χίτες και χωροφύλακες, μέσα στα επίσημα αστυνομικά τμήματα, κρατητήρια, φυλακές, στρατώνες και απόμερες στράτες, βίαzαν κρατούμενες γυναίκες και αδελφές αγωνιστών.

Να μερικά από τα ονόματα γυναικών που βιάστηκαν: Σύzυγος Ν. Τ - Σουφλί, Σ. Μ., Α. Τ.- Σουφλί, Δ. Ρ.- Δαδιά, Χ. Τ. -Μάνδρα, Ν. Α και Α. Τ. - Λ. κ.α.

Το όργιο που αμυδρά εξιστορήσαμε και που έντεχνα υποδαύλιzαν και οργάνωναν οι Άγγλοι, είχε σα συνέπεια να πυκνώνουν καθημερινά και αδιάκοπα οι γραμμές των ενόπλων δημοκρατικών δυνάμεων. Η αγόρευση η σχετική με το αιματηρό όργιο του βουλευτή ΄Εβρου Γρηγόρη Χρυσοστόμου στη συνεδρίαση της Βουλής τη 29-1-1947 δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα "Μακεδονία" Θεσσαλονίκης της 31-1-1947 και στον"Ριzοσπάστη"της 30-1-1947.

Σκληρή πάλη γύρω από μια απόφαση.

Μπροστά στο αιματηρό αντιλαϊκό όργιο της Ιντέλιτzενς σέρβις και την αλματώδικη καταφυγή στο βουνό κυνηγημένων αγωνιστών και ανθρώπων του λαού, στην αρχή από λόγους στοιχειώδους αυτοάμυνας και αποτελεσματικής προστασίας των κυνηγημένων κι αργότερα από την ξεκάθαρη διαπίστωση, ότι η εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων ολοταχώς οδηγούσε στη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση, από τους δυο αυτούς καθοριστικούς παράγοντες, ξεπηδούσε μοναχό του το υ-

πεύθυνο αγωνιστικό καθήκον να συντηρηθεί όσο το δυνατό καλύτερα ο οπλισμός και κυρίως τα πολύ ευπαθή στην υγρασία πυρομαχικά.

Για να χωνέψει ο αναγνώστης το παραπάνω επείγον καθήκον προσθέτω, ότι η απόκρυψη του οπλισμού μετά τη Βάρκιza, λόγω του μεγάλου όγκου των σιδερικών, το μικρό χρονικό διάστημα που είχαμε στη διάθεση μας για τη συσκευασία και για νάμαστε ειλικρινείς η όχι στο βαθμό που χρειάζονταν πίστη μας στο ότι αναγκαστικά θα οδηγηθούμε στη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση, τα δυό πρώτα από τα παραπάνω στοιχεία μας ανάγκασαν ποιοτικά να παραμελήσουμε τη δουλειά και το τρίτο στοιχείο να μη ενδιαφερθούμε για την ποιοτική βελτίωση της δουλειάς.

Και το αποτέλεσμα θα ήταν όλος ο οπλισμός να μεταβληθεί σε σωρό από άχρηστα και σκουριασμένα παλιοσίδερα. Έμπαινε έτσι το δίλημμα μπροστά στην όλο και χειρότερη εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων και μέσα σε συνθήκες κάθε άλλο παρά ευνοϊκές ή ν' αφήσουμε τον οπλισμό να καταστραφεί καλά-καλά μέσα στη γη ή να ριψοκινδυνέψουμε το ξεπαράχωμα, την επιμελημένη συσκευασία, ταξινόμηση, επαναποθήκευση, προφύλαξη από κάθε κίνδυνο και συντήρηση του οπλισμού.

Απ' την ίδια του τη φύση το υπο εξέταση πρόβλημα προϋπόθετε προσεκτική συζήτηση και ολόπλευρη μελέτη σε συνεργασία με εκείνους που θα αναλάβαιναν μόνοι τους να φέρουν με επιτυχία σε πέρας τη δουλεια αυτή. Κι όχι μόνο να μελετηθεί το ζήτημα, αλλά λόγω των δυσκολιών και των κινδύνων να εξουδετερωθούν τυχόν αντιρρήσεις πρώτα και παν' απ' όλα από την πλευρά των συνεργείων απόκρυψης του οπλισμού, τα οποία, έμπαινε ζήτημα να πεισθούν για το απαραίτητο της δουλειάς κι αργότερα ν' αναλάβουν την πραγματοποίηση του αγωνιστικού αυτού άθλου. Διαφορετικά σε καμμιά περίπτωση δεν θα μπορούσαμε με σιγουριά να υπολογίζουμε στην αξιοποίηση του κρυμμένου οπλισμού.

Με τη σκέψη αυτή σφηνωμένη στο μυαλό μια και τα γεγονότα της εποχής εκείνης δεν σήκωναν αναβολές και χουζούρια, συγκέντρωσα τμηματικά τα συνεργεία απόκρυψης και χωρίς περιστροφές τους εξήγησα, όσο μπορούσα, πώς η εξέλιξη των γεγονότων κι ο μονόπλευρος εμφύλιος πόλεμος κατά πάσα πιθανότητα θα μας αναγκάσουν να ξαναπιάσουμε το τουφέκι. Σε συνέχεια ζήτησα την όσο το δυνατό καλύτερη συντήρηση του οπλισμού, κι όταν έλθει ο καιρός της ένοπλης αναμέτρησης τη γρήγορη και τελείως ακίνδυνη από τις αποθήκες παραλαβή του οπλισμού.

Στην πορεία της ανταλλαγής γνωμών πάνω στο ζήτημα αυτό, προέκυψε ομο-

φωνία ως προς τον κίνδυνο αχρήστευσης του οπλισμού από την υγρασία και διχογνωμία ως προς τους κινδύνους που θ' αντιμετωπίζαμε στην πορεία της δουλειάς. Στο τέλος όλοι, εκτός από το συν. Θανάση Ντέλλα, μ' όλο που ανεγνώρισαν τις δυσκολίες και τους κινδύνους, συμφώνησαν να καταπιαστούμε με τη συντήρηση του οπλισμού και την ταξινόμηση του, ώστε να μας εξυπηρετήσει στο μέλλον.

Ο Θανάσης Ντέλλας δεν πειθάρχησε στην απόφαση αυτή που πάρθηκε με συντριπτική πλειοψηφία και σαν υπεύθυνος βασικά για τα συνεργεία, όντας προκαταβολικά σίγουρος, κατά τη γνώμη του πάντοτε, για την ορθότητα της γνώμης του, απειλούσε ότι αν πρόκειται να μπει σ' εφαρμογή η τρελλή, όπως τη χαρακτήριζε, απόφαση μας, θ' αποτανθεί στο Κόμμα.

Για τη στάση του αυτή, αναγκάστηκα να του υπενθυμίσω, ότι έχει προσωπικά ανατεθεί σε μένα από το Κόμμα η καθοδήγηση όλης αυτής της δουλειάς και κατά συνέπεια για ότι ζημιά προκύψει ακέραια η ευθύνη βαρύνει εμένα και μόνο εμένα. Κι ότι ο ίδιος έχει υποχρέωση να πειθαρχήσει και να δουλέψει μ' όλη του την ψυχή για την εξασφάλιση του οπλισμού από κάθε κίνδυνο. Διαφορετικά, πρόσθεσα, χωρίς περιστροφές εννοείται, ότι θ' αναγκαστώ να τον αντικαταστήσω με άλλον και εν ανάγκη θα τον παραμερίσω και από απλό μέλος των συνεργείων, προκειμένου να εξασφαλιστεί ο οπλισμός.

Η αυστηρή αυτή προειδοποίηση μου δεν έπιασε τόπο. Ο συν. Ντέλλας όχι μόνο δεν πειθάρχησε, αλλά αδιάλλακτος στις απόψεις του, την επομένη πήρε το τρένο και κατέβηκε στην Αλεξανδρούπολη κι εκεί επιδίωξε και επέτυχε επαφή με το Κόμμα. Συγκεκριμμένα με τα μέλη του Γραφείου Περιοχής Ερυθριάδη (Πετρή) και Ν. Κανακαρίδη (Λάμπρο).

Σ' αυτούς έκανε γνωστή την απόφαση μου, περιέγραψε με σχολαστικότητα και χρωμάτισε τους κινδύνους προεξοφλώντας την πεποίθηση, ότι η δουλειά θα γίνει αναπόφευκτα αντιληπτή από τον εχθρό και για να μη πέσει ο οπλισμός στα χέρια του, ζήτησε την επέμβαση του Κόμματος.

Αποδείχτηκε ξεκάθαρα από τη συνάντηση που είχα διαδοχικά με τους δυο παραπάνω συντρόφους, ότι ο συν. Ντέλλας πέτυχε σε μεγάλο βαθμό να μεταδώσει τις ανησυχίες του στους συν. Πετρή και Λάμπρο. Στον σ. Ντέλλα φυσικά οι σύντροφοι δεν άφησαν περιθώρια αντιρρήσεων και του σύστησαν να ξαναγυρίσει στο χωριό του, την Κορνοφωλιά, και να πειθαρχήσει, βοηθώντας μ' όλες του τις δυνάμεις την πραγματοποίηση της "τρελλής" απόφασης που, τούδωσαν να καταλάβει, πάρθηκε ύστερα από σοβαρή μελέτη κι από μυαλωμένους ανθρώπους.

Πρώτος έφτασε στην Κορνοφωλιά ο Λάμπρος και μετά τρεις μέρες ο σ. Πετρής. Ανήσυχοι όσο δεν παίρνει και οι δυο, λες και καθόταν σε αναμμένα κάρβουνα, μου σύστησαν, προτού βάλω μπρος τη δουλειά, να ζυγίσω σχολαστικά τα υπέρ και τα κατά και στο βαθμό της σοβαρότητας της δουλειάς να μην υποτιμήσω, αλλά αντίθετα να πάρω υπόψη μου τις υποδείξεις, τους φόβους και τις ανησυχίες του σ. Ντέλλα. Μου σύστησαν επίσης να ζυγίσω και να επισημάνω την τεράστια πολιτική ζημιά που θα προκύψει σε περίπτωση που ο εχθρός μυριστεί τη δουλειά, ανακαλύψει τις αποθήκες και βάλει στο χέρι τον οπλισμό. Και σαν νάταν κι οι δυό τους συννενοημένοι, όπως φαίνεται, μούβαλαν το ερώτημα: Σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο, που κανένας δεν μπορεί ν' αποκλείσει σκέφθηκες το μέγεθος και τις πολιτικές συνέπειες σε βάρος του κινήματος και προς όφελος των εχθρών του λαού; Και δίχως να περιμένουν την απάντηση μου, πρόσθεσαν: Για ν' αντιληφτείς κάπως ολοκληρωμένα το μέγεθος της ζημιάς, θα πρέπει νάσαι σίγουρος σ. Κρίτων, πως μόλις ο εχθρός βάλει τον οπλισμό στο χέρι, με παράτες, μουσικές και πανηγύρια θα τον περιφέρει σ' όλες τις πόλεις της Θράκης να τον ιδεί ο κόσμος. Για τον ίδιο σκοπό θα καλέσουν επιτροπές άλλων χωρών και των Ηνωμένων Εθνών, θα φωτογραφίσουν τον οπλισμό και με τον τύπο και το ραδιόφωνο, Άγγλοι και ντόπια ολιγαρχία θα ξεσηκώσουν αφάνταστη σ' έκταση και ζημιά πολιτική καμπάνια σε βάρος μας. Και εσωτερικά και εξωτερικά σ' όλους τους τόνους και μ' όλα τα μέσα που διαθέτουν θα μας παρουσιάσουν σαν παραβάτες της συμφωνίας της Βάρκιζας, κι έτσι εύκολα, όχι μόνο θα δικαιολογήσουν την από μέρους τους παραβίαση της συμφωνίας και τα μέχρι τώρα όργια τους, αλλά θα δικαιολογήσουν και τα όργια που θα επακολουθήσουν.

Κι οι δυο σύντροφοι κατέληξαν ο ένας ύστερα από τον άλλο ότι μπροστά σ' ένα τόσο επιζήμιο ενδεχόμενο, προκειμένου να δώσουμε στον εχθρό μια πρώτου μεγέθους επιτυχία, είναι απείρως προτιμότερο ν' αφήσουμε τον οπλισμό να καταστραφεί μέσα στη γη και να παραδεχθούμε ότι ο συν. Ντέλλας έχει δίκιο και ακόμα ποιος ξέρει, ίσως με την αντίθεση του και την ενέργεια του να πρόλαβε μια ενδεχόμενη ανυπολόγιστη ζημιά.

Εδώ με τα όσα είπαν οι σύντροφοι έκλεισαν την τρομερή περιγραφή της πιθανής σε βάρος του Κόμματος και του λαού ζημιάς και προτίμησαν σωπαίνοντας απάντηση μου στα πραγματικώς συντριπτικά επιχειρήματα τους.

Μια κι εγώ σώπαινα, πολύ σωστά η σιωπή μου εξηγήθηκε σαν συγκατάθεση να μείνει ο οπλισμός μέσα στη γη και να καταστραφεί από την υγρασία.

Αλήθεια είναι, ότι ένοιωθα τον εαυτό μου στριμωγμένο. Μέσα μου παλα-

ντζάριζε κι ολοένα βάραινε περισσότερο η απόφαση ν' αφήσουμε τον οπλισμό να καταστραφεί παρά να καταπιαστούμε με την τόσο επικίνδυνη συντήρηση του. Αυτό οι συνομιλητές μου το πήραν μυρουδιά και βέβαιοι για τη διάγνωση τους, χωρίς να περιμένουν απάντηση μου συμπλήρωσαν:

Η σιωπή σου δείχνει τον άνθρωπο που βρίσκεται μπροστά σε δίλημμα, που δε θέλει να υποταχθεί στην τετράγωνη λογική των απόψεων μας. Μάταια επιμένεις να βρεις επιχειρήματα σ. Κρίτων, για τη διάσωση του οπλισμού. Είναι τόσοι οι κίνδυνοι κι η πολιτική ζημιά ώστε είναι προτιμότερο να τον αφήσουμε να καταστραφεί.

Έχετε και δεν έχετε δίκιο, είπα και δίχως να δώσω καιρό να με διακόψουν, στην αρχή κάπως διστακτικά, κι όσο προχωρούσα πιο θαρρετά, συνέχισα: Μη ξαφνιάζεστε. Απ' ότι κατάλαβα το βασικό νόημα του φόβου και των επιχειρημάτων σας είναι πως σε περίπτωση που ο διάβολος σπάσει το πόδι του και ο εχθρός βάλει τον οπλισμό μας στο χέρι του, εκείνοι που κουρέλιασαν τη Βάρκιζα, με την πολιτική καμπάνια που θα ξεσηκώσουν γύρω από τον οπλισμό, που δεν τους παραδώσαμε, θα πείσουν την ελληνική και την διεθνή κοινή γνώμη, ότι εμείς και μόνο εμείς παραβιάσαμε τη συμφωνία της Βάρκιζας.

- Μήπως αμφιβάλλεις γι' αυτό;

- Απεναντίας. Επαυξάνω και πιστεύω ότι δεν θα μας καταλογίσουν μόνο παραβίαση της Βάρκιζας, αλλά θα ισχυριστούν πως τα κρυμμένα όπλα είναι ο πειστικότερος μάρτυρας προετοιμασίας για δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση. Αυτό είναι το σοβαρότερο για μένα, γιατί σ' αυτό κατά τη γνώμη μου θα ποντάρουν για να δικαιολογήσουν το παραπέρα εξάπλωμα του μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου.

- Φαίνεται σ. Κρίτων ότι θαυμάσια και καλύτερα από μας κατάλαβες τη ζημιά που κρύβει η δουλειά με την οποία βάλθηκες να καταπιαστείς. Έτσι περιττεύει κάθε παραπέρα συζήτηση πάνω στο ζήτημα αυτό. Και κάνοντας πνεύμα πρόσθεσαν: Δίχως την αποψινή συζήτηση και ανταλλαγή γνωμών θα σ' αδικούσαμε, πιστεύοντας λανθασμένα, ότι ο σ. Κρίτων βλέπει μονόπλευρα το ζήτημα του οπλισμού από τη στρατιωτική σκοπιά κι αγνοεί ολότελα την πολιτική πλευρά του ζητήματος. Και χωρίς να βιαζόμαστε, προτού καταλήξουμε σε απόφαση, θέλαμε να ξέραμε τη γνώμη σου πάνω στο σημερινό πρόβλημα του μονόπλευρου εμφύλιου πολέμου.

- Δεν έχω αντίρρηση και θεωρώ απόλυτα σωστή τόσο τη διαπίστωση σας όσο και του σ. Ντέλλα, ότι η προσπάθεια της καλής συντήρησης του οπλισμού κρύβει κινδύνους και μεγάλη ζημιά, σε περίπτωση που γίνει αντιληπτή από τον εχθρό.

Αυτό όμως νομίζω ότι δεν είναι αρκετό. Για να καταλήξουμε σε σωστή απόφαση, τα ίδια τα γεγονότα μας επιβάλουν να μελετήσουμε ψύχραιμα και να μην αφήσουμε να μας ξεφύγει η ζημιά που κρύβει η καταστροφή χιλιάδων όπλων και δεκάδων τόνων πυρομαχικών. Σας παρακαλώ, μη με διακόπτετε προτού ακούσετε ολοκληρωμένη τη συναρμολόγηση της σκέψης μου πάνω στη σύγκριση της ζημιάς μεταξύ συντήρησης και καταστροφής του οπλισμού. Δεν ξέρω.

Ίσως να είναι αδύνατο το πολιτικό μου αισθητήριο. Μια όμως και μέσα μου ρίζωσε το αντίθετο, αφού ολοκληρώσω τη γνώμη μου, θα ήθελα να ξέρω την προοπτική σας στην εξέλιξη του μονόπλευρου σε βάρος μας εμφυλίου πολέμου. Σε μένα λ.χ. δεν χωράει αμφιβολία ότι πολύ γρήγορα θα οδηγηθούμε σε ένοπλη αναμέτρηση. Από την πεποίθηση μου αυτή ξεκινάει και η σκληροτράχηλη επιμονή μου, παρά τις δυσκολίες και τους κινδύνους, να μη αφήσουμε τον οπλισμό να καταστραφεί. Από όσα αναπτύξατε το δίκιο θάναι με το μέρος σας και του σ. Ντέλλα, μόνο στην περίπτωση που το πολιτικό μου αισθητήριο πλανάται. Κάνετε όμως τον κόπο να σκεφτείτε, σε περίπτωση που οδηγηθούμε σ' ένοπλη αναμέτρηση κι αφήσουμε να καταστραφεί ο οπλισμός και τη ζημιά που θα προκύψει σε βάρος του Κόμματος και του λαού; Δεν νομίζετε ότι πρωταρχικά πρέπει να καταλήξουμε προς ποια πλευρά κλίνουν οι περισσότερες πιθανότητες; Στην ομαλή πολιτική εξέλιξη ή στην ένοπλη σύγκρουση; Γνώμη μου είναι πώς μόνο ύστερα από βασανιστική μελέτη πάνω στην εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων και στην περίπτωση που αποκλείεται απόλυτα η ένοπλη σύγκρουση, τότε και μόνο μπορείτε ανεπιφύλακτα να υποστηρίζετε την εγκατάλειψη του οπλισμού. Διαφορετικά και στην περίπτωση που υπάρχει και η ελαχίστη πιθανότητα επαλήθεψης των απόψεων μου, η επιμονή σας να καταστραφεί ο οπλισμός είναι απαράδεκτος και ισοδυναμεί με έγκλημα, γιατί αφήνει το λαό ανυπεράσπιστο στο έλεος του χίτη και του τρομοκράτη. Σύντροφε Πετρή, δεν μπορεί παρά να θυμάσαι ότι οι δυο μας καταλήξαμε στην απόφαση τον περισσότερο και ποιοτικά καλύτερο οπλισμό της ΥΙης Μεραρχίας, να τον συγκεντρώσουμε και να τον διαφυλάξουμε στον Έβρο, γιατί σε περίπτωση που χρειαστεί, ο Έβρος η ανταρτομάνα, είναι η περιοχή που θα μας δώσει χιλιάδες μπαρουτοκαπνισμένους αντάρτες.

Σε ρωτώ, λοιπόν, σε περίπτωση ένοπλης αναμέτρησης με ποια όπλα στον Έβρο θα ξεκινήσουμε για να φουντώσουμε το αντάρτικο κίνημα στην υπόλοιπη Θράκη και Μακεδονία; Σκεφτήκατε με το σ. Λάμπρο το ενδεχόμενο αυτό και τη βαρειά σας ευθύνη, για την αβασάνιστη υπόδειξη σας να καταστραφεί ο οπλισμός; Είτε το θέλουμε είτε όχι, είμαστε υποχρεωμένοι να διαλέξουμε και να α-

ποφασίσουμε μεταξύ της υποθετικής ζημιάς που σεις φοβάστε και της σίγουρης ζημιάς που φοβάμαι εγώ.

Πιστεύω σ. Πετρή πως δε χωράει αντίρρηση, ότι σε περίπτωση που πιάσουμε τουφέκι, η καταστροφή του οπλισμού είναι σε βάρος μας. Σε περίπτωση ομαλής πολιτικής εξέλιξης η συντήρηση του οπλισμού μπορεί να μας ζημιώσει πολιτικά στο ενδεχόμενο ανακάλυψης του από τον εχθρό. Αυτό όμως, ενώ δεν αποκλείεται σε καμμιά περίπτωση, δεν μπορεί να είναι βέβαιο εκ των προτέρων.

Μπροστά στον κόμπο αυτό που τρεις μέρες νωρίτερα ο σ. Λάμπρος σήκωσε τους ώμους του και σταύρωσε τα χέρια του, ο σ. Πετρής ύστερα από πολύωρη συζήτηση συμπλήρωσε κουρασμένα:

- Σύντροφε Κρίτων, η πολύωρη βασανιστική μας προσπάθεια να βρούμε σωστή λύση στο δύσκολο πραγματικά πρόβλημα του οπλισμού μας οδήγησε, όπως βλέπεις στο “μπροστά βαθύ και πίσω ρέμα”.

- Και όμως σ. Πετρή, προτού χωρίσουμε είμαστε αναγκασμένοι να αποφασίσουμε.

-Έχεις δίκιο. Ποια όμως από τις δυο αποφάσεις να προτιμήσουμε; Με τη συμπλήρωση του οπλισμού χωρίς να μας πάρει χαμπάρι ο εχθρός, έχουμε και την πίτα σωστή και το σκύλο χορτάτο. Αν όμως το φέρει ο διάολος και πέσει ο οπλισμός στα χέρια του εχθρού, τότε η ζημιά είναι μεγαλύτερη από τη ζημιά της καταστροφής του οπλισμού.

- Το μέγεθος της ζημιάς, κατά τη γνώμη μου σ. Πετρή, δεν θα εξαρτηθεί από τους δικούς μας υπολογισμούς, αλλά από την εξέλιξη των γεγονότων. Οι δυο σας, με το σ. Λάμπρο, κάνετε το διαχωρισμό μεταξύ μεγάλης και μικρής ζημιάς, ενώ για μένα υπάρχει απ’ τη μιά υποθετική και απ’ την άλλη σίγουρη ζημιά. Αυτό είναι το πρώτο εμπόδιο για τη σωστή λύση του προβλήματος. Το δεύτερο είναι ότι το πρόβλημα του οπλισμού το εξετάζουμε ξεκομμένα από τον παράγοντα άνθρωπο, την πίστη του στο Κόμμα και την υπόθεση του λαού, την επαναστατική του επαγρύπνηση, τη συνειδητή του θέληση με πλήρη κατανόηση της βαρειάς ευθύνης ν’ ανταποκριθεί στην εκπλήρωση της αποστολής που θα του ανατεθεί. Διαβεβαιώνω το Κόμμα με πλήρη επίγνωση της ευθύνης μου, ότι οι σύντροφοι των συνεργείων απόκρυψης, δίχως την παραμικρή ζημιά θ’ ανταποκριθούν στο ακέραιο στο βαρύ και υπεύθυνο καθήκον της συντήρησης του οπλισμού. Στηριζόμενος στην εμπιστοσύνη μου προς τους συντρόφους των συνεργείων, εγγυούμαι με το κεφάλι μου, ότι χωρίς να πάρει μυρουδιά ο εχθρός, θα σώσουμε τον οπλισμό από την υγρασία και από κάθε κίνδυνο.

- Καλά και άγια, είπε ο Πετρής, τα συνεργεία και παραπάνω από αξιέπαινη η τολμηρή πρωτοβουλία σου, όμως χιλιάδες όπλα και δεκάδες τόνοι πυρομαχικών, προϋποθέτουν χρόνο και κινήσεις πολλών ανθρώπων, γεγονός που και να θέλεις δεν μπορείς να αρνηθείς ότι δημιουργεί πολλούς και απρόβλεπτους κινδύνους. Είπες πολύ σωστά ότι δεν πήραμε υπόψη μας τον παράγοντα άνθρωπο. Μόνο τον παράγοντα άνθρωπο ή μήπως και στο σύνολο του το κίνημα της χώρας μας;

Το πρόβλημα του οπλισμού, σ. Κρίτων, το εξετάζεις μόνο από στενή εβρίτικη σκοπιά, αφήνοντας την εντύπωση ότι ο ΄Εβρος είναι ο αφαλός της Ελλάδας και στο σύνολο του το κίνημα της χώρας μας θα κριθεί από τα 5.000 όπλα του ΄Εβρου. Σε ρωτώ όμως σε περίπτωση που ανακαλυφτεί ο οπλισμός και πέσει στα χέρια του εχθρού λιγοστεύει η ζημιά σε πανελλαδική κλίμακα αν σου παίρναμε "όχι ένα αλλά 100 κεφάλια αν είχες";

- Θα σούδινα δίκιο σ. Πετρή, αν την αρχική απόφαση μεταφοράς κι απόκρυψης του οπλισμού την έπαιρνα με κανένα άλλον κι όχι με σένα. Αν θυμάμαι καλά, η απόφαση να μεταφερθεί ο οπλισμός στον ΄Εβρο στηρίχθηκε στο ενδεχόμενο ένοπλου αγώνα με αφετηρία τον ΄Εβρο κι ανάπτυξη ανταρτοκινήματος στη Δυτ. Θράκη, Αν. και Κεντρική Μακεδονία. Το σωστότερο, επομένως, θάταν αν έλεγες, ότι το όλο πρόβλημα το τοποθετώ και το εξετάζω από τη σκοπιά των τριών αυτών περιοχών και όχι από στενή, τοπικιστική, εβρίτικη. Φαινομενικά κι όχι ουσιαστικά ίσως να είναι γεγονός, ότι το όλο πρόβλημα του οπλισμού να μη το τοποθετώ στο σύνολο του κινήματος της χώρας μας, οπωσδήποτε όμως το εξετάζω όχι ξεκομμένα από το κίνημα της Βορ.Ελλάδας.

Αν τώρα προσθέσουμε ότι η Βορ.Ελλάδα και συγκεκριμμένα η Θράκη και Μακεδονία γειτονεύουν με τις νεοσύστατες λαϊκές δημοκρατίες και ότι ένα ενδεχόμενο μελλοντικό ανταρτοκίνημα θα υπολογίζει και θάχει εξασφαλισμένα τα νώτα του στις λαϊκές Δημοκρατίες, από τον παράγοντα αυτόν βγαίνει το συμπέρασμα πως από το ίδιο το συμφέρον του συνόλου του κινήματος ο ένοπλος αγώνας θα ξεκινήσει από τη Θράκη, Αν. Μακεδονία και Κ. Μακεδονία, θα ξαπλώσει στη βόρεια Ελλάδα και θ' αγκαλιάσει όλη τη χώρα. Μια τέτοια μελλοντική εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων μαρτυράει αναμφισβήτητα, ότι όχι από την τοπική εβρίτικη, ούτε από τη σκοπιά της βόρειας Ελλάδας, αλλά από ελλαδίτικη σκοπιά εξετάζεται το πρόβλημα των πέντε χιλιάδων όπλων του ΄Εβρου. Για μένα, επομένως, στην περίπτωση που πέσουν τα όπλα στα χέρια του εχθρού, το ίδιο και την ίδια σε μέγεθος ζημιά θα φέρει στο σύνολο του κινήματος και η καταστροφή του οπλισμού.

Είπα στο σ. Λάμπρο, στο ξαναλέω και σε σένα, ότι νύχτες ολόκληρες στράγγισα το μυαλό μου δίχως να κλείσω μάτι, με ότι νωρίτερα στο Λάμπρο ανέπτυξα και τώρα σε σένα. Μελέτησα τη δουλειά στο σύνολο της, τους ανθρώπους που θα την αναλάβουν και τους πιο απίθανους και απρόβλεπτους σε βάρος μας κινδύνους. Κανένα ενδεχόμενο δε στάθηκε ικανό να με ξεστρατίσει από, την αγωνιστική υποχρέωση να αναλάβω την υπεύθυνη πρωτοβουλία να διατηρήσω και να διαφυλάξω από κάθε κίνδυνο τον οπλισμό. Και για να τελειώνω σου ανακοινώνω την εγγύηση των συνεργείων ότι θα κάνουν τη δουλειά τις πιο παγωμένες χειμωνιάτικες νύχτες, που όχι μπουραντάς, αλλά ούτε τσομπανόσκυλο δεν τολμάει να ξεμυτίσει από το ζεστό χειμωνιάτικο γιατάκι του.

Ύστερα από λιγόλεπτη σιωπή ανάμεσα μας, σ' αντίθεση με το σ. Λάμπρο, που τρείς μέρες νωρίτερα άτολμος και αναποφάσιστος σήκωσε τους ώμους του και σταύρωσε τα χέρια του, ο σ. Πετρής έδωσε τέλος στη συνεργασία μας με τα παρακάτω λόγια:

-Είναι βαρειά, ασυνήθιστα βαρειά κι ασήκωτη η ευθύνη της πρωτοβουλίας σου και ακόμα πιο βαρύς από τα σιδερικά είναι ο άθλος των συντρόφων των συνεργείων. Σκέψου και ξανασκέψου, ζύγισε και κόντρα ζύγισε όλα τα υπέρ και τα κατά, συνεργάσου ξεχωριστά με τον καθένα και με όλους μαζί τους συντρόφους των συνεργείων, αντάλλαξε γνώμες και πείρα και ανάλογα, μυαλωμένα και ψύχραιμα αποφάσιzε. Και για ότι συμβεί, στην αγωνιστική μου τιμή, θα σηκώσω το μισό βάρος της τεράστιας ευθύνης σου. Αυτά είχα να σου πω σ. Κρίτων. Και επειδή στα μάτια σου διακρίνω την απόφαση σου να καταπιαστείς με τη δουλειά, σου σφίγγω προκαταβολικά εκ μέρους του Κόμματος το χέρι, καθώς και των συντρόφων της απόκρυψης και σας εύχομαι ανεξάντλητη θέληση και δυνάμεις στη δουλειά της ιερής υπόθεσης του Κόμματος και του λαού.

Με τις αγωνιστικές αυτές ευχές του σ. Πετρή δώσαμε τέλος στη συνεργασία μας, αγκαλιαστήκαμε θερμά και ο καθένας πήρε το δρόμο του καθήκοντος προς το δικό του τομέα δουλειάς.-

4.- ΕΠΑΝΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΟΠΛΙΣΜΟΥ

Όταν έφυγε ο σ. Πετρής, θέλησα να βολιδοσκοπήσω τις διαθέσεις του, να κάμψω την αντίρρηση του και ν' ανακοινώσω στο σ. Νέλλα τα αποτελέσματα της συνεργασίας μου με τον Πετρή. Πήρα επαφή με το σ. Ντέλλα και του έκανα γνω-

στό ότι το μόνο που άλλαξε στην παλιά κομματική απόφαση είναι η ανάθεση εν λευκώ σε μένα να διαλέξω μεταξύ της συντήρησης του οπλισμού ή της εγκατάλειψης του.

Στο άκουσμα ότι μου δόθηκε απόλυτη πρωτοβουλία ν' αποφασίσω στο ζήτημα της τύχης του οπλισμού, ο σ. Ντέλλας, γαντζωμένος πεισματικά στις απόψεις του, κατέβαλε την τελευταία προσπάθεια να με μεταπείσει να εγκαταλείψω τον οπλισμό. Με χειρονομίες κι εντυπωσιακά λόγια, περισσότερο από κάθε άλλη φορά μου περιέγραφε τους κινδύνους από την πλευρά των εχθρικών αποσπασμάτων, του θορύβου των αμαξιών, τις πολλές νυκτερινές κινήσεις. Και σαν να μη τούφτανε η απαισιοδοξία του, προεξόφλησε την πλήρη αποτυχία της προσπάθειας μας. Και σαν φινάλε πρόσθεσε, ότι όχι μόνο δεν θα γλυτώσουμε από τα χέρια του εχθρού, αλλά με την παράτολμη τρέλλα μας θα γίνουμε αιτία ανυπολόγιστης ζημιάς σε βάρος του κινήματος.

Βλέποντας ότι δεν μπορώ να κάμψω την επιμονή του και μη έχοντας άλλη λύση του είπα κοφτά, ότι είναι δικαίωμα του να υποστηρίζει την άποψη του, φτάνει να μη μπαίνει εμπόδιο στην πραγματοποίηση της απόφασης. Και για να γλυτώσω απ' αυτό που φοβόμουν, με την απαιτούμενη αυστηρότητα δεν παρέλειψα να του συστήσω να πάψει την μεγαλοποιημένη περιγραφή των κινδύνων στους συντρόφους της απόκρυψης. Διαφορετικά για ότι συμβεί θα φέρει ακέραια την ευθύνη. Γι' αυτό μια και για το φόβο των κινδύνων και των ευθυνών δήλωσε άρνηση, η δουλειά θα συνεχιστεί χωρίς αυτόν, που με την άρνηση του αυτόματα τοποθετεί τον εαυτό του στο περιθώριο και δεν έχει θέση στα συνεργεία.

Στεναχωρημένος για την απαλλαγή του από υπεύθυνο μέλος των συνεργείων, ο σ. Ντέλλας χωρίς να κρύβει τη στεναχώρια του, αμίλητος μ' αποχαιρέτησε κι έτσι πήρε τέλος η μακρόχρονη συνεργασία μας. Λίγο αργότερα με σύνδεσμο πήρα επαφή με τον επίσης Κορνοφωλιώτη και δεύτερο κατά σειρά μετά τον Ντέλλα, υπεύθυνο των συνεργείων σ. Θανάση Γούδα. Σ' αυτόν έκανα γνωστούς τους λόγους της ανένδοτης άρνησης του Ντέλλα και την απόφαση της τοποθέτησης του σαν γενικού, ύστερα από μένα, υπεύθυνου των συνεργείων για την οπωσδήποτε πραγματοποίηση της απόφασης συντήρησης του οπλισμού.

Ο σ. Γούδας δήλωσε ότι αναλαμβάνει το βαρύ και υπεύθυνο φορτίο του σ. Ντέλλα κι οι δυό μας μελετήσαμε τον πρακτικό τρόπο οργάνωσης όλης της δουλειάς, τα εμπόδια, τις δυσκολίες, τους κινδύνους, τους ανθρώπους των συνεργείων κλπ.

Προετοιμασμένος τώρα και με καλά μελετημένο πλάνο δουλειάς στην ολο-

νύκτια συνεργασία μας με τους συντρόφους και συναγωνιστές των συνεργείων, για κάθε ενδεχόμενο θεωρήσαμε απαραίτητο να αναπτύξουμε τις δυσκολίες, τα εμπόδια και τους κινδύνους. Επανειλημμένα τους τονίσαμε, όσοι συμμερίζονται τις απόψεις του Ντέλλα να το πουν και να μη ντραπούν ν' αρνηθούν συμμετοχή στη δουλειά. Από τη στιγμή όμως που θα δεχτούν να πάρουν μέρος στη δουλειά, και στις πιο τρομακτικές αναποδιές και κινδύνους δεν έχει πίσω.

Ευτυχώς δεν παρουσιάστηκε οπαδός των απόψεων του Ντέλλα, γι' αυτό και αναπτύξαμε πλάνο δουλειάς στους συντρόφους των συνεργείων, οι οποίοι μας το πλούτισαν σημαντικά με γόνιμες προτάσεις τους. Ύστερα από όλα αυτά, τα συνεργεία χωρίστηκαν σε γκρούπες συνεργείων δουλειάς.

Ο χειμώνας του 1945-1946 είναι η εποχή, που στην πολύχρονη σκληρή αγωνιστική ζωή μου κατέχει και θα κατέχει την πρώτη θέση σε αλησμόνητες ζωντανές εντυπώσεις και πρώτης γραμμής αγωνιστικούς άθλους.

Είναι η εποχή που για τους λόγους που θα εξηγήσω, όσο ποτέ άλλοτε ένοιωσα το τίποτε του εαυτού μου, εποχή που με δίδαξε και με βοήθησε να ιδώ τον ανεξάντλητο θησαυρό και το ασυναγώνιστο σε αντοχή και σε προτερήματα ατσάλι, που κρύβει μέσα του ο λαός μας. Είναι η εποχή, τέλος, που η φτωχή μου πέννα αδυνατεί να ζωντανέψει τον ηρωϊσμό των απλών ανθρώπων και το ψυχικό μεγαλείο του λαού, που σαν ο τυχερός της ζωής μου έλαχε να ζήσω.

Λένε ότι οι κατατρεγμοί, οι φυλακές, η καταναγκαστική δουλειά, οι εξορίες,ο πόλεμος και γενικά ο αγώνας για το καλό του συνόλου θέλουν παλληκαριά. Δίχως να θέλω ούτε στο ελάχιστο να παραγνωρίσω το δίδαγμα αυτό της ζωής και χωρίς να υπερβάλλω ότι έζησα, συμπληρώνω με ασάλευτη πεποίθηση, πως ασύγκριτα μεγαλύτερη παλληκαριά και απεριόριστη αρετή θέλουν οι ενσυνείδητες σκληρές και μακρόχρονες κακουχίες, οι διαρκείς κίνδυνοι, η βαρειά ευθύνη, η άφοβη αντιμετώπιση των ανώμαλων κοινωνικών συνθηκών, η ξεθεωτική και μέσα σε βαρυχειμωνιά μακρόχρονη βαρειά χειρωνακτική δουλειά.

Στη διάρκεια των δύο ενόπλων εθνικών αντιστάσεων που πήρα μέρος, όχι λίγες φορές μου δόθηκε η ευκαιρία να ζήσω από κοντά και να γνωρίσω προσωπικά αναρίθμητους αγωνιστές, αληθινούς ήρωες, που με το χαμόγελο στα χείλη και τη ζωή κρεμασμένη στη κλωστή, βγάλανε πολύχρονη φυλακή, εξορίες, δοκίμασαν και νίκησαν σκληρούς κατατρεγμούς, άλλους στη μάχη με το τραγούδι στο στόμα και στο μυαλό τον αυριανό ευτυχισμένο κόσμο να ρίχνονται στη φωτιά του πολέμου, αψηφώντας τα εχθρικά βόλια.

Ε, λοιπόν, από τις εκλεκτές κατηγορίες των ηρώων, όχι λίγους είδα να χάνουν

το θάρρος τους, να λυγάνε, να σταματούνε μισόστρατα κι ελάχιστοι παλληκαρίσια να.........ότι τώρα και αργότερα στο ξεκίνημα και στη διάρκεια του δεύτερου ένοπλου αγώνα θα εξιστορήσω.

Τόνισα στα προηγούμενα ότι η 29 Μάρτη 1945 για τον εβρίτικο λαό στην ιστορία θα μείνει η τραγική κι αξέχαστη ημερομηνία της Αγγλικής,συμμαχικής τούτη τη φορά, νεοκατοχής με τα γνωστά αιματηρά γεγονότα της Αλεξανδρούπολης και της περιφερείας.

Χειμώνας 1945-1946, χρονική περίοδος, που όπως επανειλημμένα τόνισα, απ' άκρη σ' άκρη στον Έβρο έχει φουντώσει ή βάρβαρη εγγλέζικη και νεοκοτσαμπάσικη τρομοκρατία. Ξένοι και ντόπιοι δυνάστες έχουν πια αποθρασυνθεί κι έχουν επιβάλλει στον Έβρο, στα χωριά της υπαίθρου, ένα καθεστώς τρόμου που παρόμοιο ο Έβρος δεν γνώρισε ούτε στη γερμανοβουλγάρικη κατοχή.

Τα πολυάριθμα αποσπάσματα χωροφυλακής με αγγλικές στολές και οπλισμό, φερμένα από άλλες περιοχές της χώρας και στο σύνολο τους αποτελούμενα από βουλγαρο συνεργάτες, Αντωντσαούσηδες, ταγματασφαλίτες, γερμανοτσολιάδες και κοινωνικά αποβράσματα, ασύδοτα και προκλητικά, αλώνιζαν, ερήμωναν και κυριολεκτικά νέκρωναν τη ζωή της υπαίθρου.

Την εποχή αυτή θεωρούνταν αληθινό θαύμα, όχι εαμίτης ή αμέτοχος στην εθνική αντίσταση δημοκράτης,αλλά πολιτικά αδιάφορος απλός πολίτης του λαού να έχει γλυτώσει και να μη έχει επανειλλημένα στο πετσί του δοκιμάσει το χάδι του οργίου και την αντιλαϊκή μανία των αποσπασμάτων και των διαφόρων.παρακρατικών οργανώσεων, που οργάνωναν οι Άγγλοι.

Ακόμα και να τολμούσες φανερά και άφοβα να χαιρετίσεις ή να μιλήσεις, όχι με φανατικό και δραστήριο, αλλά με τον πιο ακίνδυνο εαμίτη, θεωρούνταν εξαιρετική παλληκαριά. Έτυχε πολλές φορές να φάνε ξύλο και φανατική εχθροί του λαού, που έλαχε για τον άλφα ή βήτα λόγο και βιοποριστική ανάγκη να πιάσουν κουβέντα με απλούς συγχωριανούς τους που τ' όνομα τους δημοκράτης φιγουράριζε στο μαυροπίνακα του χωριού.

Μέσα στο αντιλαϊκό αυτό κλίμα, για να επαυξήσει το κακό ο εχθρός με ιντελιτζενσεβίτικη πείρα και τέχνη καλλιεργούσε αδιάκοπα τα προσωπικά πάθη και υποδαύλιζε τις προσωπικές αντεκδικήσεις για ζητήματα άσχετα με την πολιτική διαμάχη και πολύ παλαιότερα από την προπολεμική περίοδο.

Μέσα σ' αυτό το πολιτικό κλίμα και τις σκληρές χειμωνιάτικες καιρικές συνθήκες, τα βιαστικά κρυμμένα μέσα στα σπλάχνα της γής 5.000 όπλα και 80-90 τόννους πυρομαχικά, περίμεναν τα γεροδεμένα κορμιά και τα ροζιασμένα χέρια του

συνεργείου να τα ξεθάψουν, να τα ταξινομήσουν, να τα επανασυσκευάσουν μέσα στα ειδικά φτιαγμένα κιβώτια, να τα μεταφέρουν σε ασφαλείς και πρόσφορες για το μελλοντικό ξεκίνημα τοποθεσίες.

Ο απερίγραπτος αυτός αγωνιστικός άθλος, εκτός από τους ανθρώπους, περίμενε τα ζευγάρια και τα βοϊδάμαξα του συνεργείου Κορνοφωλιάς, που σαν ελάχιστο φόρο τιμής στις πρώτες σελίδες τούτου του ιστορικού βιβλίου, αναφέρω τα ονόματα τους.

Οι μέρες, οι βδομάδες, οι μήνες κυλούσαν και στο πέρασμα τους τις παγωμένες χειμωνιάτικες νύχτες στο σφύριγμα του βορριά, που ούτε σκύλος δεν τολμούσε να ξεμυτίσει από το γιατάκι του, από διάφορα σημεία του χωριού και την καθορισμένη ώρα, σαν φαντάσματα των παραμυθιών, αθόρυβα, προφυλακτικά, ευκίνητα και με ζηλευτή γρηγοράδα, από τα σκοτεινά στενοσόκακα του χωριού και προς την ορεινή έξοδο του γλυστρούσαν και σε λίγο οι νυκτερινές πάνοπλες σκιές συνγκεντρώνονταν στην έξω της Κορνοφωλιάς προκαθορισμένη τοποθεσία. Από κει κατά κανόνα, για να μη χάνεται πολύτιμος χρόνος, σε φάλαγγα κατ' άνδρα, οι νυκτερινές σκιές με τ' αυτόματα στα χέρια, κατευθύνονταν προς τα κρυμμένα σκαπανικά εργαλεία κι αφού η κάθε νυκτερινή σκιά οπλίζονταν με το απαραίτητο εργαλείο ένα μέρος του συνεργείου βιαστικά έπαιρνε το δρόμο προς την από μέρες εκλεγμένη νωρίτερα τοποθεσία και μόλις έφτανε εκεί, αφού τοποθετούσε ακουστική σκοπιά, δίχως χάσιμο χρόνου και μέσα στην παγωνιά της νύχτας, με κασμάδες και φτυάρια, έβαζε μπρος το άνοιγμα και μεθοδικά προετοίμαζε τη νέα καλοφτιαγμένη αποθήκη οπλισμού.

Παράλληλα το άλλο μέρος του συνεργείου προχωρούσε προς τα βοϊδάμαξα που σε προκαθορισμένη τοποθεσία περίμεναν το συνεργείο και μαζί μ' αυτό, φτάνανε σε μια από τις παλιές κακοφτιαγμένες αποθήκες. Απ' αυτές ξεθάβανε, εξαφανίζοντας κάθε ίχνος, κάσες οπλισμού, έφταναν στην εν τω μεταξύ έτοιμη αποθήκη και με φροντίδα και με την πείρα που αποχτούσαν στη διάρκεια της δουλειάς, συσκεύαζαν κατάλληλα και ξανάθαβαν στα σκοτεινά σπλάχνα της γης τον οπλισμό. Η σε χοντρές γραμμές περιγραφή αυτή, ξέθαμα, κουβάλημα με βοϊδάμαξα, συσκευασία, ταξινόμηση, ξαναθάψιμο του οπλισμού στη γη, σχολαστική εξαφάνιση κάθε ίχνους, απαρατήρητη τμηματική επιστροφή στο χωριό των νυκτερινών σκιών του συνεργείου με τα βοϊδάμαξα, σε συνέχεια ξεκούραση και πάντα με συνομωτικά μέτρα αυστηρά, την μεθεπομένη επανάληψη του ίδιου κύκλου δουλειάς ολόκληρο το χειμώνα του 1945-1946 εκ πρώτης όψεως και σε μένα τον ίδιο που έζησα τον άθλο, η πέννα στο χαρτί δεν τον ζωντανεύει.

Δε φαίνεται τόσο δύσκολο κατορθωτός όσο δύσκολος ήταν στην πραγματικό-

τητα. Και η εικόνα που μας δίνει η μελάνη και το χαρτί, ίσως να δικαιώνει τη δυσπιστία του αναγνώστη, ώστε να βλέπει υπερβολές της πέννας μου.

Αν όμως με λίγη φαντασία η περιγραφή από το λευκό χαρτί μεταφερθεί νοερά πάνω στην παγωμένη γη και ο αναγνώστης φανταστεί τον εαυτό του, ατέλειωτες χειμωνιάτικες νύχτες, άϋπνο, περικυκλωμένο συνεχώς από κινδύνους και φορτωμένο βαρειές ευθύνες, με τον κασμά στο χέρι, να χτυπάει την κοκαλιασμένη από την παγωνιά σκληρή σαν γρανίτη γη, χωρίς ούτε εκατοστό του μέτρου να προχωρεί. Κι από την άλλη η μεγάλη χειμωνιάτικη νύχτα με το κύλημα της προς το ξημέρωμα μπροστά σου και σαν αντίπαλο να ορθώνει τον καταλυτή των πάντων χρόνο και αυτός αδιάφορος στις δυσκολίες και στα εμπόδια, σαδιστικά να παίζει με την αγωνία σου και να σε εκβιάζει με τους αμέτρητους κι άγνωστους κινδύνους, αυταρχικά και πιο άπονα από τον σκληρότερο εκμεταλλευτή, να σου φωνάζουν βιάσου-βιάσου και μη χάνεις πολύτιμο χρόνο να ξεκουράσεις τα κουρασμένα μπράτσα σου και τις ματωμένες χούφτες σου, η νύχτα πλησιάζει προς το τέλος της κι είναι επικίνδυνο το σκάσιμο της αυγής να βρει πάνω στην παγωμένη γη εκτεθημένα όπλα και προδοτικά ίχνη της νυχτερινής συνωμοτικής δουλειάς σου, άντε τώρα, αγαπητέ αναγνώστη, από τη θέση αυτή ολοκλήρωσε μόνος σου την περιγραφή.

Και για να τη ζωντανέψεις πιο παραστατικά και κάπως να πλησιάσεις την πραγματικότητα, πλαισίωσε την με το αναγκαστικό πέρασμα ποταμών, την καθήλωση των τροχών μέσα στη άμμο και τη λάσπη, το μπάσιμο των ανθρώπων μέσα στα παγωμένα κρουσταλιασμένα νερά μα σπρώχνουν και να βοηθούν τα βόδια, να βγάλουν τα φορτωμένα αμάξια στην αντιπέρα όχθη, κι όταν δεν το κατορθώνουν, να πηγαινοερχονται μέσα στα παγωμένα νερά, να κουβαλλάνε με την πλάτη τους το μεγάλο μέρος του φορτίου κι αφού ξαλαφρώσουν τ' αμάξια, να τα ξανασπρώχνουν και ψιθυριστά να παροτρύνουν τα βόδια και ο ένας να δίνει κουράγιο στον άλλο και να υπενθυμίζει μη τους πάρει η αυγή με τ' αμάξια φορτωμένα οπλισμό μέσα στο ποτάμι.

Δίπλα στα τόσα μαρτύρια των κακών καιρικών συνθηκών και της σκληρής δουλειάς και για να ζωντανέψουμε κάπως στο χαρτί την περιγραφή, συμπλήρωσε αγαπητέ αναγνώστη πάλι φανταστικά, στην εικόνα το ξαναφόρτωμα στ' αμάξια του φορτίου που κουβαλήθηκε στην αντίπερα όχθη με την πλάτη για να μπορέσουν τα αμάξια να περάσουν ιο ποτάμι, το βάδισμα μέσα στη νύχτα με μουσκεμένα και παγωμένα ρούχα, να σε δέρνει αλύπητα ο παγωμένος νυχτερινός βοριάς και στην προσπάθεια σου να μη ξεπαγιάσεις κουκουλωμένος με τη χω-

ριάτικη κάπα, που από πολλούς έλειπε, συνέχεια όλη τη νύχτα να βαδίζεις και στις μεγάλες ανηφοριές, όπως στα ποτάμια, να ξεζεύεις μερικά ζευγάρια και να τα ζεύεις διπλά και τριπλά και να τα σπρώχνεις και με την πλάτη. Κι όταν παρ' όλα αυτά ο ανήφορος δεν βγαίνει, να ξεφορτώνεις, να κουβαλάς με την πλάτη και στην κορυφή της ανηφοριάς να ξαναφορτώνεις.

Κι όταν κάποτε τ' αμάξια δεήσουν να ξεφορτωθούν στον προορισμό τους, από το ολονύχτιο αλύπητο μαστίγωμα του βοριά, τα βόδια να τρέμουν στο ζυγό, να μη μπορείς να τα σταματήσεις, και σαν τα ζώα δίχως να μπορούν να υποπτευθούν τον κίνδυνο και γιατί τα κρατάς και δεν τ' αφήνεις να πάρουν την κατηφοριά, σαν τρελλά να θέλουν να σε παρασύρουν με τ' αμάξι ή να σου σπάσουν το ζυγό και να πάρουν δρόμο προς το ζεστό αχούρι του χωριού.

Και να σημειωθεί πως όλα αυτά τ' ατέλειωτα μαρτύρια δε βάραιναν από άποψη υγείας, κινδύνων και οικονομικών θυσιών μόνο τους συντρόφους των συνεργείων σαν άτομα, αλλά και τις οικογένειες τους.

Γιατί πρέπει να λεχθεί ότι εκτός απ' τον εαυτό τους και σε βάρος των γεωργικών ασχολιών τους διέθεταν τα ζευγάρια τους, τ' αμάξια τους, ακόμα και τα γεωργικά οικογενειακά αποθέματα σε διάφορα φαγώσιμα, αλεύρι και ζωοτροφές των αμπαριών τους, με κίνδυνο να μείνουν άσπαρτα τα χωράφια τους και νηστικές οι οικογένειες και τα ζώα τους.

Συμπυκνωμένα κι όπως ταιριάζει σ' αληθινούς, απλούς κι αφανείς ήρωες, με τούτες τις λίγες λέξεις ίσως δώσω το αγωνιστικό άθλο των συντρόφων του συνεργείου:

Πάντα και πάνω απ' όλα το Κόμμα κι η δίκαι η υπόθεση του λαού. Πάντα αλύγιστοι και μπρος στους κινδύνους και τις δυσκολίες, τα εμπόδια και τις κακές καιρικές συνθήκες πιο σκληροί κι ανθεκτικοί από το ατσάλι.

Πάντα καρτερικοί, πειθαρχημένοι και πρόθυμοι για μεγάλες θυσίες και προκειμένου να ωφελήσουν το Κόμμα και το λαό, απλά και με το χαμόγελο στα χείλη έκαναν χαλάλι το ακριβότερο που είχαν, τη ζωή τους.

Και να σκέφτεται κανένας ότι η Ζαχαριάδικη τυχοδιωκτική κλίκα Μπαρτζιώτας, Βλαντάς και Σία, τα εκτελεστικά όργανα τους Χείμαρος, Μαλτέζος, Γιωργαλής, Φίλιππος Παπαδόπουλος κ.ά. σε πολλούς από τους λαϊκούς αυτούς ήρωες πέταξε λάσπη, τους σακάτεψε με αφάνταστα φρικτά κι απάνθρωπα βασανιστήρια, κι επεδίωξε, δίχως τελικά να το κατορθώσει, με τη σκηνοθετημένη ρετσινιά του πράκτορα, να τους στείλει στον άλλο κόσμο ατιμασμένους.

Αλλ' από σεβασμό στην ιερή υπόθεση του λαού ας σταθούμε εδώ, ώστε εξ αι-

τίας της Ζαχαριαδικής τυχοδιωκτικής κλίκας να μη δώσουμε όπλα στον εχθρό κι ας μη ξεφυλλίσουμε εδώ τις μαύρες σελίδες της ιστορίας της δεύτερης ένοπλης αντίστασης.

Δέχτηκα ισχυρές επιδράσεις από κατορθώματα αναρίθμητων λαϊκών αγωνιστών. Η αυταπάρνηση όμως και ο ηρωϊσμός των συντρόφων των συνεργείων, με βοήθησε να ιδώ τον εαυτό μου τόσο ολόγυμνο με τα θετικά και αρνητικά του και την αγωνιστική μου προσφορά όχι και τόσο σπουδαία.

Πώς εξηγείται όμως η αναγνώριση αυτή;

Μήπως δεν τα θυσίασα όλα για όλα και την οικογένειά μου δεν την έρριξα στα χέρια και στις φυλακές των Βουλγάρων; Μήπως δεν οφείλεται αποκλειστικά σε μένα η τολμηρή πρωτοβουλία της συντήρησης του οπλισμού; Μπας και δεν έπεφτε στους ώμους μου η βαρειά ευθύνη της καθοδήγησης όλης της δουλειάς; Ή μήπως δεν έπαιρνα μέρος και σε τίποτε δεν ξεχώριζα τον εαυτό μου από τους συντρόφους των συνεργείων, σε βαθμό που όχι λίγες φορές σε κρίσιμες στιγμές για την τόνωση του ηθικού, με το προσωπικό μου παράδειγμα να κεντήσω το αγωνιστικό τους φιλότιμο και να τους υποχρεώσω όχι μόνο να με μιμηθούν αλλά και να με ξεπεράσουν;

Ξέροντας ότι ο σ. Θ.Γούδας των συνεργείων είχε βαρείας μορφής ψώρα (που την άρπαξε δουλεύοντας στα συνεργεία) τον τύλιξα με την γούνα μου και πήρα ψώρα κι είδα κι έπαθα σε συνθήκες παρανομίας να την θεραπεύσω.

Δικαιολογημένα ύστερα απ' όλα αυτά μπαίνει το ερώτημα;

Γιατί πιστεύω ότι σε σύγκριση με τη δική τους, η δική μου αγωνιστική προσφορά δεν είναι και τόσο σπουδαία: Δεν οφείλεται αυτό τάχα σε μετριοφροσύνη; Χίλιες φορές όχι.

Η μείωση που ένιωθα και νιώθω κι η ανάγκη να την εξωτερικεύσω οφείλεται στην ειλικρίνεια μου, της απόλυτης αναγνώρισης του άφθαστου κι ανεξάντλητου θησαυρού και του διδακτικού μεγαλείου που περικλείει η απλή κι απεριόριστα μεγάλη δυναμική λέξη - Λαός

Αν επομένως φορτώθηκα τη βαρειά πρωτοβουλία της συντήρησης του οπλισμού και πήρα την απόφαση να παραμερίζω και να νικώ όλες τις τρομερές δυσκολίες, να αψηφώ τους κινδύνους των εχθρικών αποσπασμάτων, τις χειμωνιάτικες κακοκαιρίες κλπ. δεν ήταν τόσο, η ανιδιοτελής προσφορά για το καλό του Κόμματος και του λαού, όσο η επιδίωξη μου να τρυπώσω στις χρυσές του λαού μας σελίδες της ιστορίας και δίπλα στα ονόματα των αθάνατων ηρώων του ν' ακούεται κάπου-κάπου και το δικό μου. Κάτι τέτοιο στόχο τους δεν έβαλαν οι

συνεργάτες μου των συνεργείων κι εδώ βρίσκεται η διαφορά. Στην ανωτερότητα και το άφθαστο μεγαλείο, στην ανυστεροβουλία των απλών ανθρώπων του λαού. Να η αιτία που με υποχρεώνει εφ' όρου ζωής να αισθάνομαι τον εαυτό μου μειωμένο απέναντι τους.

Στη θέση τους με μοναδικό εξοπλισμό την εξυπηρέτηση του λαϊκού συμφέροντος, χωρίς το κίνητρο της υστεροφημίας, ίσως να μη άντεχα μέχρι τέλους ν' αντιπαλέψω τις δυσκολίες και να σηκώσω στις πλάτες μου το μερτικό από τον επικίνδυνο άθλο που αμυδρά εξιστόρησα.

Πιο συγκεκριμμένα, η ευγενική φιλοδοξία μου ν' αφήσω κάτι απ' το πέρασμα μου από τούτο τον κόσμο, σφυρηλατημένη στο παράδειγμα της ανιδιοτέλειας των απλών ανθρώπων, ήταν εκείνο που με βοήθησε να τα βγάλω πέρα με την τόσο μεγάλη αυτή δουλειά, που θεληματικά και παρά τις αντιρρήσεις του Κόμματος φορτώθηκα.

Κι απ' όλα αυτά βγαίνει ένα μεγάλο δίδαγμα: Μέσα απ' τη φωτιά, τους καπνούς, τα ερείπια, τους αγώνες, τα δάκρυα, τους πόνους, την πείνα και τις θυσίες της αντίστασης 1941-1944 και της δεύτερης 1945-1949 ξεπροβάλλει ολόφωτη η σεμνή μορφή του ήρωα λαού.

Δίχως τα ανώνυμα και σεμνά παλληκάρια του λαού, που σχεδόν ξυπόλυτα, γυμνά και όχι σπάνια νηστικά, με το τουφέκι στα χέρια και την ψυχή στα δόντια, ανεβοκατέβαιναν τις βουνοκορφές, σβάρνιζαν και χτένιζαν βουνά, χαράδρες και λόγγους και με το τραγούδι στο στόμα πολεμούσαν τον πολυκέφαλο εχθρό και δίχως το αίμα τους, δε θα γράφονταν, το νεότερο έπος, που σε τίποτε δεν υστερεί και δεν έχει να ζηλέψει από το παλαιότερο 21.

Στα αφανή παλληκάρια του λαού ανήκει το αμάραντο στεφάνι και η δόξα των δυό εθνικών αντιστάσεων.

Στη μνήμη τους να στήσουμε το πιο λαμπρό, το πιο επιβλητικό, το πιο γιγάντιο από ολόλευκο μάρμαρο μνημείο.

Στους άλλους που ηγήθηκαν του αγώνος και γιατί εξ αιτίας των αδυναμιών και των σφαλμάτων τους δυο φορές κατά σειρά έχασε ο λαός μέσα από τα χέρια του τη νίκη, σ' αυτούς αρκεί και είναι μάλιστα μεγάλη η τιμή να μη ξεχαστούν, αμνημονεύονται κάπου-κάπου τα ονόματα τους σαν αρνητικά παραδείγματα απ' όπου οι μεταγενέστεροι να βγάζουν πολύτιμα θετικά διδάγματα.

Την προσπάθεια ανάδειξης τους και το κυνήγημα της προσωπικής φήμης άκουσα πολλούς να το κρύβουν πίσω από ηχηρές φράσεις, νερόβραστα επιχειρήματα και εκ πρώτης όψεως αληθοφανείς ισχυρισμούς. Ότι τάχα όσο ψηλότερα

ανεβαίνουν, τόσο περισσότερα προσφέρουν.

Πάνε να κάνουν πιστευτό ότι η "ευγενική" τους φιλοδοξία να σκαρφαλώσουν στα τρανά πόστα, πολλές φορές δυσανάλογα με τις ικανότητες τους, δεν έχει τίποτε το κοινό με την προσωπική τους ανάδειξη κι αποβλέπει μόνο και μόνο στην εξυπηρέτηση του Κόμματος και του λαού. Κι αν όλα αυτά ανταποκρίνονται ως ένα σημείο στην πραγματικότητα, απέχουν όμως πάρα πολύ από την αλήθεια.

Η ζωή με τα γεγονότα διδάσκει πως οποιοσδήποτε ισχυρισμός συγκάλυψης και δικαιολόγησης του κυνηγητού τής προσωπικής ανάδειξης κρύβει το σύμπλεγμα-κίνητρο και στόχο- δόξα.

Τα παραδείγματα, παλιά και πρόσφατα, υπάρχουν αναρρίθμητα. Υπάρχουν εκατοντάδες αξιοθρήνητες περιπτώσεις ανθρώπων που χρόνια υπόφεραν σκληρότατες δοκιμασίες και με ανιδιοτέλεια πρόσφεραν σημαντικές υπηρεσίες στο κίνημα του λαού. Σε κάποια όμως περίοδο αδυναμίας ξύπνησε η βρώμικη φαγούρα του αρρωστιάρικου εγωϊσμού τους, δεν άντεξαν και για τον άλφα ή βήτα λόγο, δίκαια ή άδικα, άλλοι τους υποσκέλισαν στο σκαλοπάτι που φιλοδοξούσαν, όχι μόνο αρνήθηκαν τον αγωνιστικό εαυτό τους και το λαό, αλλά και το χειρότερο για την κατάντια τους, τυφλωμένοι από νοσηρό εγωϊσμό, απερίσπαστα και αδίστακτα πέρασαν στις τάξεις των εχθρών του λαού. Και σε ιερή συμμαχία μαζ τους, με πιό φαρμακερή λύσσα από τους χτεσινούς εχθρούς και σημερινούς συμμάχους τους, πολέμησαν τα ιδανικά για τα οποία απλόχερα και ηρωϊκά διέθεσαν το μεγαλύτερο μέρος της ζωής τους.

Επομένως και απλή υστεροφημία, όσο κι αν αποτελεί συμβολή στη συγγραφή της ιστορίας, σε τελευταία ανάλυση κρύβει υπολογισμό. Κι απ' την άποψη αυτή στέκουν λίγο ψηλότερα από μένα οι απλοί σύντροφοι και συναγωνιστές των συνεργείων απόκρυψης του οπλισμού.

5.- ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΝΟΠΛΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Στα μέσα του Απρίλη του 1946 και χωρίς να μας πάρει καθόλου μυρουδιά ο εχθρός, τελείωσε η φροντισμένη συσκευασία, επαναποθήκευση και ταξινόμηση του οπλισμού.

Όλα εξελίχτηκαν κατά τέτοιο τρόπο και σε τόσο κατάλληλες ορεινές τοποθεσίες, που κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, ο οπλισμός προσφερόταν θαυμά-

σια για τον εξοπλισμό των μελλοντικών ανταρτών. Πέρασε ο χειμώνας και μπουμπούκιασαν οι αμυγδαλιές. Σ' απόλυτη αντίθεση με τον ανοιξιάτικο φυσικό περίγυρο, που άρχισε να χαμογελάει, ξύπνησε με νέα ορμή και σαδιστική μανία, φούντωσε απ' άκρη σ' άκρη στον Έβρο κι αγκάλιασε όλη την Ελλάδα, το αντιλαϊκό όργιο.

Η ζωή του εβρίτικου και του ελληνικού λαού, από το κακό πήγαινε στο χειρότερο. Σε πείσμα των εχθρών του, που είχαν μεταβάλει την Ελλάδα σε κόλαση, ο λαός αντιστέκονταν με πείσμα κι αν και κουρασμένος και καταματωμένος από την τριπλή γερμανο-ιταλο-βουλγάρικη κατοχή, εύρισκε δυνάμεις να γυρίζει τον τροχό της ιστορίας προς τα μπρος και ν' ανατρέπει κι αχρηστεύει σχέδια και επιδιώξεις των Άγγλων και ξενόδουλων συμμάχων τους.

Οι Άγγλοι στην προσπάθεια τους να υποβιβάσουν τη χώρα σε προτεκτοράτο και να κατοχυρώσουν τα αποικιακά τους συμφέροντα, γαντζωμένοι ανένδοτα στο σκοπό τους, έκαναν το παν για να κάμψουν την αντίσταση του λαού.

Με τις ευλογίες τους και τη δραστήρια βοήθεια των εθελόδουλων ντόπιων συμμάχων τους σ' όλη τη χώρα καθημερινά ξεφύτρωναν σαν μανιτάρια ποικιλόμορφες ένοπλες συμμορίες και παρακρατικές οργανώσεις τύπου Σούρλα, Μαγγανά κλπ. Την εποχή εκείνη χωρίς υπερβολή το έγκλημα πήρε διαστάσεις που ξεπέρασε τα όρια της ανθρώπινης ανεκτικότητας.

Τα νεύρα του λαού, σφιγμένα ασφυκτικά στον εγγλέζικο και ντόπιο μεγγενέ, τέντωναν σαν ατσάλινα συρματόσχοινα και η αγανάκτηση του ακράτητη παρέσυρε και σάρωσε και τα τελευταία φράγματα ανοχής και καρτερικότητας.

Η οργή του λαού, σαν παρατεντωμένη χορδή τόξου, έσπασε, και με το σπάσιμο της και τα σφάλματα της ζαχαριάδικης κλίκας, στα βουνά, τις ρεματιές, τους κάμπους και τα λαγκάδια, βρόντηξε το πρώτο από τους αβάσταχτους κατατρεγμούς οργισμένο ανταρτοντούφεκο του ηρωϊκού Μπαρούτα, πρώτου ένοπλου λαϊκού στρατιώτη της δεύτερης ένοπλης αντίστασης. Όλοι τώρα και σ' όλη τη χώρα ασυγκράτητα κι ολοταχώς τραβούσαν για τη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση και την κατάρα του εμφύλιου σπαραγμού.

Κάτω από την πίεση των καθημερινών οργίων σε βάρος του λαού, μπήκε επιτακτικά και στον Έβρο το καθήκον προσεκτικά και σχεδιασμένα να μελετηθεί κατά τέτοιο τρόπο το ανταρτοξεκίνημα, ώστε ο εχθρός να αιφνιδιαστεί και με τα πρώτα χτυπήματα να πάθει τόσες και τέτοιας έκτασης ζημιές, αρκετές να τσακίσουν το ηθικό του και ν' ανεβάσουν το ηθικό του λαού, παράγοντα απαραίτητο για το ορμητικό ξεκίνημα, φούντωμα και γρήγορο ξάπλωμα του ανταρτοκινήμα-

τος από τον ´´Εβρο ως τη Θράκη και Μακεδονία.

Μ' αυτόν τον στρατηγικό σκοπό και με μαγιά τους συντρόφους των συνεργείων απόκρυψης και μαζί μ' αυτούς τους πιο κάτω κατονομαζόμενους και κυνηγημένους στο βουνό κρυμμένους αγωνιστές:

Απ' το **ΣΟΥΦΛΙ:** Νίκος Τσαμήτας, Λάμπρος Τιαμάρας, Νίκος Ντέλκας, Χριστόφορος Κιπλιώτης, Χρήστος Ντουντουκάρης, Δημήτρης Ντιούκας, Ευριπίδης Μπρίκας, Χριστόδουλος Πεχλιβάνης, Μιχάλης Κουρούδης, Παναγιώτης Κοντογιάννης.

Απ' τη **ΚΟΡΝΟΦΩΛΙΑ:** Θανάσης Γούσας, Γιώργης Ασημής, Παναγιώτης Καδίρης, Σταμάτης Φυλιούδης, Παύλος Βασιλούδης, Αλέκος Τσιρίδης, Πασχάλης Σαπουντζής, Τριαντάφυλλος Τσιάπης, Γιώργης Φιλιακούδης.

Απ' τη **ΛΕΥΚΙΜΗ:** Πασχάλης Ντεκίδης, Θανάσης Σελίδης, Κώστας Σκαρλατίδης, Δήμος Μαυρίδης, Μανώλης Αραμπατζής, Τριαντάφυλλος Ντράγκας, Βαγγέλης Ναλμπάντης.

Απ' τον: **ΠΡΟΒΑΤΩΝΑ:** Ρούζβελτ (ψευδώνυμο), Μπατόλιο (ψευδώνυμο), Ψηλέας (ψευδώνυμο).

Απ' τα **ΛΑΓΗΝΑ:** Καρανταής Παναγιώτης.

Απ' την **ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ:** Θόδωρος Σκήτας ή Μοράβας, Καργάκης ή Σουλιώτης.

Απ' την **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ:** Κασάπης Βαγγέλης ή Κρίτων.

Στις 30-5-1946 και χωρίς να σκάσει τουφεκιά, εγκαινιάστηκε στον ´Εβρο το δεύτερο ένοπλο ανταρτοκίνημα.

Για να εξηγηθεί στον αναγνώστη γιατί χωρίς τουφεκιά, σημειώνουμε ότι βασικό καθήκον για τη γέννηση, στήριξη κι ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος στον ´´Εβρο, Θράκη και Μακεδονία, δε βάλαμε τον οργισμένο βρόντο του τουφεκιού, αλλά δίχως τουφεκιά να πιάσουμε τον εχθρό στον ύπνο κι αυστηρά συνομωτικά τις νύχτες να βγάλουμε από τις αποθήκες μέρος του οπλισμού. Κι αφού τον μεταφέρουμε και τον σκορπίσουμε σε πρόσφορες για το ανταρτοξεκίνημα ορεινές τοποθεσίες, να τον καθαρίσουμε από τα λίπη, ν' αερίσουμε και στεγνώσουμε στον ήλιο τα πυρομαχικά, που από την πρώτη βιαστική απόκρυψη ελαφρά είχαν υγρανθεί και υπήρχε σοβαρός κίνδυνος αφλογιστίας.

Σε συνέχεια κι αφού κατά τον πιο πάνω τρόπο για τους πρώτους 800-1.000 αντάρτες προετοιμάσουμε και σε άγνωστες στον εχθρό φυσικά καμουφλαρισμένες στεγνές σπηλιές κρύψουμε τον πανέτοιμο για μάχη οπλισμό και πυρομαχικά, τις νύχτες θα βγάζαμε με βοϊδάμαξα από τα χωριά Λάβαρα, Μάνδρα, Κορνοφωλιά, Λυκόφη, Δαδιά, Λευκίμη, Πρωβατώνα, Τυχερό, Πέπλο, Κοίλα, Μάνθεια, Πυλαί-

α, Καβησσό, Λουτρά κ.ά. και θ' αποθηκεύαμε στο βουνό μεγάλες ποσότητες άλευρα, καλαμπόκι, διάφορα όσπρια, τυρί, σουσαμόλαδο, δέρματα για τσαρούχια κλπ. Τα παραπάνω είδη, περιουσία του ΑΚΕ (Αγροτικό Κόμμα Ελλάδος), σε μεγάλες ποσότητες ήταν διασκορπισμένα και κρυμμένα σε σπίτια οπαδών του ΑΚΕ και φιλοεαμιτών χωρικών.

Εδώ θα πρέπει να γίνει γνωστό ότι αρκετά νωρίτερα από το σχεδίασμα και την έναρξη της προώθησης και απόκρυψης στο βουνό ετοιμοπόλεμου οπλισμού κι εφεδρικών τροφίμων, για επιτόπια μελέτη του ορεινού συγκροτήματος Έβρου, έφτασε στο Σουφλί και συνδέθηκε μαζί μου ο καπετάνιος της ΥΙης Μεραρχίας του ΕΛΑΣ συν. Πετρής.

Την επομένη του ερχομού του, συνοδευόμενος από διαλεχτούς της απολύτου εμπιστοσύνης και άριστους γνώστες της ορεινής περιοχής ελασίτες Ρίζο Αραμπατζή, Θεόδωρο Πρόϊκα, Δημήτρη Πρόϊκα και Παναγιώτη Μπαλτατζή, σκαρφάλωσε σε πολλές από τις δεσπόζουσες βουνοκορφές κι από ψηλά με κυάλια και την προφορική των συνοδών του κατατόπιση, μελέτησε και σχημάτισε μια ιδέα κατά πόσο, τα βουνά του Έβρου προσφέρονται για το ξεκίνημα και την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος σ' όλη τη Δυτ. Θράκη, Ανατ. και Κεντρ. Μακεδονία.

Ικανοποιημένος από την επιτόπια μελέτη και τη θαυμάσια, όπως είπε, προσφορά για αντάρτικο του εβρίτικου ορεινού συγκροτήματος, λόγω του εντεινόμενου διαρκώς σε βάρος μας μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου και εν όψει του μελλοντικού ανταρτοκινήματος, έπειτα από σχολαστική μελέτη, καταλήξαμε στην απόφαση, να οργανωθούν από διαλεχτούς και της απολύτου εμπιστοσύνης μπαρουτοκαπνισμένους ελασίτες κι όταν έρθει η ώρα να δράσουν από τα μέσα ένοπλες πεντάδες της Λαϊκής Αυτοάμυνας.

<u>Σκοπός της οργάνωσης των ενόπλων πεντάδων:</u>

Με βάση μελετημένο και προκαθορισμένο σχέδιο ένοπλης δράσης και σε σχεδιασμό με το προετοιμαζόμενο μαζικό αιφνιδιαστικό ανταρτοκίνημα και μόλις στον ΄Έβρο δινόταν το σύνθημα της ένοπλης με τον εχθρό αναμέτρησης, οι ένοπλες ομάδες λαϊκής αυτοάμυνας, σε συνδυασμό με την αιφνιδιαστική δράση των ανταρτών του βουνού, από μέσα στις πόλεις και τα βασικά κεφαλοχώρια του Έβρου, θα περνούσαν σε αποφασιστική ένοπλη δράση με βασικό αντικειμενικό σκοπό, αντάρτες απ' έξω και ένοπλες πεντάδες από μέσα, στα γρήγορα και προπαντός αιφνιδιαστικά να παραλύουν, να αιχμαλωτίζουν, να λαφυραγωγούν τον οπλισμό του εχθρού.

Και με την επικράτηση μας στον Έβρο με τη βοήθεια των κομματικών και εαμικών οργανώσεων και την κινητοποίηση του λαού με αστραπιαία εθελοντική επιστράτευση ν'αυξήσουμε τις δυνάμεις μας πάνω από πέντε χιλιάδες. Ενώ ταυτόχρονα γρήγορα, αδιάκοπα και συνδυασμένα με την επικράτηση μας στον Έβρο, θα προωθούσαμε τις δυνάμεις μας για ένοπλη αναμέτρηση και επικράτηση μας σ' ολόκληρη τη Θράκη και προοδευτικά, αποφασιστικά κι όσο το δυνατό γρηγορότερα, με την βοήθεια του λαού και την συνεχή επιστράτευση θα αναπτύσσαμε τη δύναμη μας προς την κατεύθυνση της Ανατ. και Κεντρ. Μακεδονίας. Ίσως ο παραπάνω στρατηγικός σκοπός να φαίνεται στον αναγνώστη δύσκολος και πραγματικά δεν ήταν εύκολος, για την εποχή όμως εκείνη ήταν απόλυτα πραγματοποιήσιμος.

Πιο κατανοητά: Τους πρώτους 800-1000 αντάρτες κι ακόμα περισσότερους μπορούσαμε συνωμοτικά και μ' εθελοντική επιστράτευση να τους στρατολογήσουμε, να τους καλύπτουμε στα βουνά, να τους οργανώνουμε κι εκπαιδεύουμε και να εξασφαλίζουμε την τροφοδοσία τους με τ' αποθέματα των τροφίμων του ΑΚΕ, δίχως ο εχθρός ν' αντιληφθεί τι του ετοιμάζουμε.

Την ενέργεια μας αυτή εξαιρετικά θα τη βοηθούσε και θα την κάλυπτε η μεγάλη εχθρική αντιλαϊκή τρομοκρατία, εξ αιτίας της οποίας και για να σωθούν καθημερινά και σχεδόν μαζικά οι δημοκρατικοί πολίτες εγκατέλειπαν τα χωριά τους και παίρναν το δρόμο προς τα αφρούρητα σύνορα της Λ. Δ. Βουλγαρίας.

Κατά συνέπεια την από μέρους μας εθελοντική συνωμοτική στρατολογία ο εχθρός θα την απέδιδε σε διαρροή προς τη Βουλγαρία και τελείως ανύποπτος για ότι του προετοιμάζαμε, θα πιανόταν στον ύπνο και με την εκδήλωση του μαζικού ένοπλου αιφνιδιασμού, θα τσακιζόταν χωρίς να προλάβει ν' αντισταθεί.

Στην πραγματοποίηση της γρήγορης συντριβής του εχθρού στον Έβρο, αναμφίβολα θα βοηθούσε αυτό τούτο το μισητό από το λαό κλίμα του μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου. Γιατί παρά την άγρια τρομοκρατία και τον μονόπλευρο σε βάρος του λαού εμφύλιο πόλεμο, είναι γεγονός ότι οι κομματικές, εαμικές, επονίτικες, ελασίτικες κλπ. οργανώσεις άνθεξαν παλληκαρίσια και η τρομοκρατία αντί να λυγίσει και ν' απομακρύνει, αντίθετα ατσάλωσε και συσπείρωσε όσο ποτέ άλλοτε τον εβρίτικο λαό για αποφασιστική και μέχρις εσχάτων ένοπλη αναμέτρηση.

Από την άλλη ο εχθρός την εποχή εκείνη, στις πιο πάνω οργανωμένες και για αποφασιστική ένοπλη δράση προδιατεθημένες δυνάμεις του λαού στον Έβρο, δεν ήταν σε θέση να παρατάξει παρά μόνο το 101 Τάγμα εθνοφρουράς, τ' αποσπάσματα χωροφυλάκων, τις θρασύδειλες νεοσύστατες παρακρατικές οργανώ-

σεις, ορισμένους καιροσκόπους οπλισμένους τραμπούκους και τους μαύρους των Άγγλων που στρατοπέδευαν στην Αλεξανδρούπολη.

Όσο για το στρατό, που η οργάνωση του βρισκόταν στα σπάργανα, ο εχθρός και να ήθελε, δεν ήταν σε θέση να τον κινητοποιήσει εναντίον μας, γιατί εκτός ότι ήταν αξεκαθάριστος, στη μεγάλη του πλειοψηφία αποτελούταν, από επονίτες, ελασίτες και εφεδροελασίτες και γενικά από εαμίτες και κομμουνιστές, ενώ ταυτόχρονα έπασχε από ανεπάρκεια ικανών και έμπιστων στον εχθρό στελεχών.

Δίπλα στα τόσα αρνητικά σε βάρος του εχθρού στα δικά μας ευνοϊκά δεδομένα, θα βοηθούσε αποτελεσματικά το καλά οργανωμένο και ανεπτυγμένο παλλαϊκό κίνημα όλης της χώρας. Αυτό το τελευταίο, υποχρέωνε τους Άγγλους και την Ελληνική Κυβέρνηση να κρατούν διασκορπισμένες σε ακινησία και καθήλωση στρατιωτικές δυνάμεις σε βασικά αστικά κέντρα της χώρας και τις ένοπλες παρακρατικές συμμορίες ταξινομημένες σε περιοχές της υπαίθρου όλης σχεδόν της χώρας, όπου το αντιστασιακό κίνημα του λαού στην κατοχική εποχή είχε απλώσει βαθειές και γερές ρίζες. Αυτή σε γενικές γραμμές στον Έβρο και σε πανελλαδική κλίμακα ήταν η κατάσταση κι αυτή την κατάντια παρουσίαζε ποιοτικά και οργανωτικά η ένοπλη αντιλαϊκή δύναμη κρούσης του εχθρού.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες συνωμοτικά ξεκινήσαμε την οργάνωση και προετοιμασία της μαζικής αιφνιδιαστικής εκδήλωσης, της αποφασιστικής και τελικής με τον εχθρό ένοπλης αναμέτρησης μας, αρχικά στον Έβρο και σε συνέχεια στη Θράκη και Μακεδονία.

Κι ενώ τον εχθρό τον είχαμε πιάσει κυριολεκτικά στον ύπνο και στην περιοχή Δαδιάς Σουφλίου και συγκεκριμμένα στις ορεινές τοποθεσίες "Σπάθες" και "Καράτζογλου χωράφια" ανενόχλητα από τα σπλάχνα της γης είχαμε βγάλει, μεταφέρει και συγκεντρώσει, την πρώτη μεγάλη παρτίδα πολεμικού υλικού κι ορεξάτα καταπιαστήκαμε με τον έλεγχο της κατάστασης του οπλισμού και των πυρομαχικών κι από την άλλη μελετούσαμε ταυτόχρονα και ετοιμαζόμασταν να βάλουμε σε πρακτική εφαρμογή την εξαγωγή από τα χωριά και το σκόρπισμα και την απόκρυψη στα βουνά μεγάλων ποσοτήτων από άλευρα, τρόφιμα, δέρματα κλπ.του ΑΚΕ και σε στιγμή που διόλου δεν περιμέναμε, από το Σουφλί, μέσω Δαδιάς, έφτασε στις "Σπάθες" σημείωμα του συν. Λάμπρου που έλεγε κατά λέξη:

Αγαπητέ σ. Ξάνθο.
Γειά χαρά.
Λίγος καιρός μας χωρίζει από το δημοψήφισμα και ο εχθρός προκειμένου να

το κερδίσει και στη χώρα μας να εγκαθιδρύσει τη λαομίσητη μοναρχία δεν θα διστάσει μπροστά σε τίποτα.

Η τωρινή και άνευ προηγουμένου νυκτερινή παραβίαση του οικογενειακού ασύλου, ιδίως στην ύπαιθρο, οι ατιμώσεις γυναικών, οι νυκτερινές απαγωγές, εξαφανίσεις, διαπομπεύσεις, ξυλοδαρμοί, δολοφονίες δημοκρατικών πολιτών και γενικά η ποικιλόμορφη και καθημερινά σαδιστικά εντεινόμενη τρομοκρατία, που εξαπέλυσε ο εχθρός, μια επιδίωξη και σ' ένα στόχο αποβλέπει: Να κουρελιάσει το ηθικό του λαού και σαν άβουλο πρόβατο και παρά τη θέλησή του, στο δημοψήφισμα να τον οδηγήσει να ψηφίσει βασιλιά.

Κατά συνέπεια από τη σημερινή αβάσταχτη βάρβαρη τρομοκρατία και την αντιλαϊκή επιδίωξη του **εχθρού, επαναφορά του βασιλιά,** ξεπηδά το σημερινό, βασικό κι επείγον κομματικό και προς όφελος του λαού καθήκον: **Να κερδίσει ο λαός το δημοψήφισμα και μια για πάντα να θάψει το λαομίσητο θεσμό της βασιλείας**.

Για την επιτυχία του ιερού αυτού σκοπού και πάσει θυσία επιβάλλεται η εξύψωση του ηθικού του λαού και το κουρέλιασμα του ηθικού του εχθρού. Επομένως δίχως χρονοτριβή και αντιρρήσεις και όσο το δυνατό γρηγορότερα, αποφασιστικότερα κι αποτελεσματικότερα επιβάλλεται να οργανωθεί και στην ύπαιθρο να δοθεί ένα ένοπλο αιφνιδιαστικό, εξοντωτικό χτύπημα κατά αποσπάσματος χωροφυλάκων.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Το χτύπημα του αποσπάσματος θα πρέπει να γίνει κατά τέτοιο τρόπο που ν' αποδοθεί στους κυνηγημένους και για να προστατεύσουν τη ζωή τους, κρυμμένους στο βουνό αγωνιστές.

Επομένως ευκολονόητο είναι ότι για να μη μπορέσει ο εχθρός να δώσει επίσημο χαρακτήρα στο ανταρτοκίνημα της περιοχής μας, επιβάλλεται όχι μόνο να μην πάρεις μέρος στο πρώτο χτύπημα, αλλά ούτε με τυχόν εμφάνισή σου να γίνει αντιληπτό ότι εσύ οργάνωσες και καθοδήγησες το χτύπημα.

Για τους λόγους που στο σημείωμα μου σε συντομία ανέπτυξα, με ανυπομονησία και όσο το δυνατό γρηγορότερα περιμένω και προκαταβολικά πιστεύω και εύχομαι το χτύπημα να είναι τσουχτερό και συγκλονιστικό στο ηθικό του εχθρού.

Με συν. Χαιρετισμούς

Λάμπρος 21-6-46 ώρα 9 π.μ.

"Ξάνθος" το μεταβαρκιζιανό και μέχρι το δεύτερο ανταρτοξεκίνημα ψευδώνυμο μου.

Αγαπητέ συν. Λαμπρο! Γειά, χαρά!

Είμαι σίγουρος πως στο βαθμό που επιβάλλεται δεν μπόρεσες να καταλάβεις σε πόσο ακατάλληλη ώρα ήλθε το σημείωμα σου και προπαντός πόσο με ξάφιασε το περιεχόμενο του.

Εξηγούμαι: Σε περίπτωση που πραγματοποιηθεί η κομματική υπόδειξη σου, κατά τη γνώμη μου και δίχως την ελαχίστη αμφιβολία, θα προκύψει το αντίθετο από το, επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Γιατί στα σίγουρα, ριζικά και σε βάρος μας θα ανατρέψει τις εξαιρετικά ευνοϊκές σημερινές συνθήκες του βουνού και θα μπει σοβαρότατο εμπόδιο στην πραγματοποίηση της γνωστής επιδίωξης μας. Πιο λιανά και κατανοητά: Η πραγματοποίηση της γνωστής υπόδειξης σου, ούτε λίγο ούτε πολύ, θα ξυπνήσει τον εχθρό από τον λήθαργο του, θα του δώσει να καταλάβει αυτό που μέχρι σήμερα δεν αντιλήφθηκε και που ανενόχλητοι του προετοιμάζουμε και θα τον οδηγήσει έγκαιρα να συγκεντρώσει δυνάμεις ικανές να κτυπήσουν και αφάνταστα να δυσκολέψουν και να επιβραδύνουν το ανταρτοξεκίνημα, ανεπαρκείς όμως για να μας φέρουν ζημιά, όταν το ένοπλο ξεκίνημα γίνει μαζικά, αιφνιδιαστικά και γρήγορα ξαπλώσει σ' όλο τον ´´Εβρο και τη Θράκη.

Ακόμα και για να κερδίσει το δημοψήφισμα, με το χτύπημα που θα του δώσουμε, άθελα μας θα του δημιουργήσουμε πιο ευνοϊκές συνθήκες από τις σημερινές κι έτσι στον εχθρό θα δώσουμε τη δυνατότητα όχι μόνο να ξαπλώσει, αλλά και να δικαιολογήσει ακόμα μεγαλύτερη κι αγριότερη σε βάρος μας και σε βάρος του λαού τρομοκρατία.

Και το πιο επικίνδυνο κι ίσως ανυπολόγιστα επιζήμιο τη στιγμή αυτή από έλλειψη μπαρουτοκαπνισμένου έμψυχου υλικού, το χτύπημα, είμαι υποχρεωμένος να το εμπιστευθώ βασικά στους συντρόφους των συνεργείων απόκρυψης και βοηθητικά στους κυνηγημένους.

Οπότε και σε περίπτωση που τραυματιστεί και πέσει στα χέρια του εχθρού συναγωνιστής των συνεργείων, ποιος εγγυάται, ότι κάτω από φριχτά βασανιστήρια θα κρατήσει το στόμα του κλειστό και δεν θ' αποκαλύψει στον εχθρό τις αποθήκες του οπλισμού.

Για όλους τους παραπάνω λόγους και ιδίως για την πλήρη ασφάλεια του οπλισμού και το ανεμπόδιστο, γρήγορο αιφνιδιαστικό και πετυχημένο ανταρτοκίνημα, θεωρώ απαραίτητο να σου κάνω γνωστό ότι δεν θα προβώ στην πραγματοποίηση του περιεχομένου του σημειώματος σου και απερίσπαστος θα συνεχίσω τη γνωστή δουλειά, που όπως ξέρεις εδώ και μέρες έχω βάλει σε πρακτική εφαρμογή και έχει προχωρήσει και προχωρεί περισσότερο από ικανοποιητικά.

Με την βεβαιότητα ότι οι απόψεις μου θα δικαιωθούν, σου συνιστώ για μια

ακόμη φορά, να μελετήσεις τα υπέρ και τα κατά της κομματικής υπόδειξης, μη παραλείποντας να πάρεις υπόψη σου και να κάνεις αν χρειαστεί, γνωστό πιο πάνω, ότι αυτή τη στιγμή έχουμε διασκορπισμένα και στην επιφάνεια εκτεθειμένα εκατοντάδες όπλα με τα πυρομαχικά τους και σε περίπτωση που ενεργήσω σύμφωνα με τις υποδείξεις σου, μπαίνει μπροστά μου επιταχτικά το πρόβλημα της τύχης του οπλισμού.

Για μια φορά ακόμα επαναλαμβάνω, με την βεβαιότητα ότι οι λογικές και συμφέρουσες στο κίνημα αντιρρήσεις μου θα μελετηθούν και τελικά θα εισακουστούν, σαν να μη πήρα το σημείωμα σου, εξακολουθώ να προωθώ τη γνωστή δουλειά που καταπιάστηκα κι έτσι συντομεύω το χρόνο της αιφνιδιαστικής και πετυχημένης μαζικής ένοπλης αναμέτρησης με τον εχθρό.

Με συναγ. Χαιρετισμούς

Ξάνθος 21-6-46 12 μεσημβρινή.

Αγαπητέ συν. Ξάνθο Γειά, Χαρά !

Πολύ προσεκτικά διάβασα το περιεχόμενο του σημειώματος σου και στη θέση σου ίσως κι εγώ έτσι θα σκεφτόμουνα και θα ενεργούσα. Έλα όμως που το όπλο και ο πόλεμος σκοπό και προορισμό έχουν να βοηθάνε την πολιτική. Και μια και το Κόμμα πιστεύει, ότι το χτύπημα κατά του αποσπάσματος θα δώσει φτερά στο ηθικό και το ηθικό του λαού αποτελεσματικά και νικηφόρα θα βοηθήσει την πολιτική μέσω του **δημοψηφίσματος, το χτύπημα αναντίρρητα επιβάλλεται να δοθεί δίχως αντιλογίες και χρονοτριβή**.

Για τον εκτεθειμένο στην επιφάνεια της γης οπλισμό και τους συντρόφους των συνεργείων απόκρυψης, τι να σου πω, ενήργεισε όπως νομίζεις και κατά τέτοιο τρόπο, που και ζημιά να μη πάθουμε κι η κομματική εντολή οπωσδήποτε να εκτελεστεί.

Βέβαιος για την επιτυχία σας κι ακόμα πιο βέβαιος ότι το χτύπημα θα εξυψώσει το ηθικό του λαού και θα εξαναγκάσει τον εχθρό να λογικευθεί και να μπει στο καβούκι του, περιμένω με ανυπομονησία τον οργισμένο βρόντο των τουφεκιών σας.-

Με συν. Χαιρετισμούς

Λάμπρος 22-6-46 10η πρωϊνή

Αγαπητέ συν. Λάμπρο! Γειά, χαρά!

Μια και δεν είναι στο χέρι μου να κάνω διαφορετικά η κομματική εντολή θα

εκτελεστεί. Η εκέλεση της όμως σε καμμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι έχω πει-σθεί. Αντίθετα και ανένδοτα, μέχρις απόδειξης του εναντίου, πιστεύω σε ότι σου έγραψα στο προηγούμενο σημείωμα μου και για απαλλαγή μου από κάθε ευθύ-νη για ότι συμβεί και για να έχω ήσυχη τη συνείδηση μου για μια ακόμα και τε-λευταία φορά επαναλαμβάνω:

Εφ' όσον ακόμα δεν είμαστε προετοιμασμένοι και σε θέση το πρώτο χτύπημα μας να το συνοδέψουμε με αλληλοδιαδοχικά και συνεχή συντριπτικά χτυπήματα, η αδυναμία μας αυτή, εκτός που αντί το προβλεπόμενο όφελος θα μας φέρει σί-γουρη ζημιά, επί πλέον και, για τους λόγους που αρκετά κατανοητά εξήγησα στο προηγούμενο σημείωμα μου, σε μεγάλο βαθμό θα δυσκολέψει το ανταρτοξεκί-νημα και επιζήμια θα επιβραδύνει την ανάπτυξη του. Το δε αμφίβολο αναμενό-μενο πολιτικό κέρδος, από βιασύνη και μελέτη στο γόνα, κατά πάσα πιθανότητα θα το πληρώσουμε πανάκριβα, με περισσότερες από τις απαιτούμενες θυσίες, κόπους, λαϊκό αίμα και σπατάλη πολύτιμου χρόνου.

Και το πιο περίεργο και για το ανώριμο πολιτικά δικό μου ανταρτοκεφάλι τε-λείως ανεξήγητο ερώτημα: Πως συμβιβάζεται και ποιά πολιτική σκοπιμότητα εξυ-πηρετεί η αποχή μας από τις εκλογές που προηγήθηκαν του δημοψηφίσματος στο οποίο θα συμμετάσχουμε;

Κατά τη γνώμη του αντάρτη ίσως και του λαού, με την αποχή μας από τις ε-κλογές και με νουνό την αντιλαϊκή κυβέρνηση που βγήκε απ' αυτές, ο εχθρός με σειρά ενέργειες, στο καθεστωτικό παιδί του σχεδόν έδωσε το όνομα που ήθελε και με το δημοψήφισμα τυπικά και συνταγματικά θα το κατοχυρώσει. Πώς τώρα εμείς με την παραμικρή συμμετοχή μας στο δημοψήφισμα θ' αλλάξουμε το όνο-μα του καθεστωτικού παιδιού;

Να το απλό και, τόσο περίεργο για μένα, ερωτηματικό.

Να γιατί δυσκολεύομαι και δε θέλω να παραδεχτώ και να πιστέψω, ότι ένα βιαστικό ένοπλο χτύπημα θα φέρει πολιτικό όφελος και την αλλαγή του καθε-στωτικού ονόματος της βασιλευομένης δημοκρατίας.

Να γιατί αν ήταν στο χέρι μου, αντί το βιαστικό χτύπημα, που μόνο ζημιά θα φέρει, θα προτιμούσα το λίγο αργοπορημένο, αλλά καλά μελετημένο προσεκτικά και πλήρως οργανωμένο αιφνιδιαστικό μαζικό ανταρτοξεκίνημα.

Παρά το τι πιστεύω και μια που είναι κομματική εντολή, για μια φορά ακόμα επαναλαμβάνω, το χτύπημα θα δοθεί.

Με συν. Χαιρετισμούς

Ξάνθος 22-6-46 13 μεταμεσημβρινή.

6.- ΤΟ ΧΤΥΠΗΜΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΟΣ ΔΑΔΙΑΣ ΕΓΚΑΙΝΙΑΣΕ ΣΤΟΝ ΕΒΡΟ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΑΝΤΑΡΤΟΞΕΚΙΝΗΜΑ

Όπως ήθελα να πιστεύω, μέσα στο πολιτικό κλίμα που εξιστόρησα και με γνώμονα την προκαταβολική για μένα σε βάρος του λαού έκβαση του δημοψηφίσματος, και η ίδια η εξέλιξη των γεγονότων επιβεβαίωσε την απερίσκεπτη κι επιζήμια κομματική εντολή.

Στις 26-6-46 ώρα 11 π.μ. ένας από τους συνδέσμους μας του ορεινού χωριού Δαδιά, στην τοποθεσία "Σπάθες", μας έφερε την εξακριβωμένη πληροφορία της εμφάνισης τριακονταμελούς αποσπάσματος χωροφυλακής με πρόθεση τις μεσημεριάτικες ώρες να καταυλισθεί στο σχολειό του χωριού.

Εκμεταλλευόμενοι την ευνοϊκή πληροφορία, με τη λογική σκέψη να μη χάσουμε την ευκαιρία που μας παρουσιάστηκε, αυτοστιγμεί δώσαμε στο σύνδεσμο προφορική εντολή να ξαναγυρίσει στο χωριό και σε συνεργασία με τον πληροφοριοδότη που τον έστειλε σε μας, οι δυό τους, δίχως να γίνουν αντιληπτοί, συνεχώς κι από κοντά να παρακολουθούν το απόσπασμα και σε μικρή απόσταση έξω από το χωριό και στην καθορισμένη ώρα και δασώδη τοποθεσία, νάρθει ο σύνδεσμος να μας συναντήσει με νεότερες και εξακριβωμένες πληροφορίες, γύρω από τις κινήσεις, τις διαθέσεις και τα μέτρα ασφαλείας του αποσπάσματος.

Αυτό και έγινε. Ώρα 13.00 και στο προκαθορισμένο σημείο ο σύνδεσμος μας έφερε τη νεότερη θετική πληροφορία, ότι το απόσπασμα αφού με το τηλέφωνο της κοινότητας του χωριού πήρε επαφή με τη διοίκηση Χωροφυλακής Σουφλίου και στη μοναδική είσοδο του σχολείου έβαλε σκοπιά, οι υπόλοιποι άνδρες κι επικεφαλής ανθυπασπιστής του αποσπάσματος, μετά το μεσημεριανό φαγοπότι ετοιμάζονταν να πάρουν μερικές μεσημεριάτικες ώρες ύπνο.

Η ευνοϊκή για το σκοπό μας νεότερη πληροφορία σε συνδυασμό με την αιφνιδιαστική μας ενέργεια και τη δικαιολογημένη αμεριμνησία του αποσπάσματος, οφειλόμενη στο γεγονός, ότι μέχρι κείνη την ημέρα στον Έβρο δεν φάνηκε αντάρτης, ούτε έσκασε τουφεκιά, τα τρία αυτά σημαντικά μας ατού, δηλ. φρέσκες πληροφορίες εξακριβωμένες, αιφνιδιαστική ενέργεια και μακάρια αμεριμνησία του αποσπάσματος, αποτελούσαν, όπως είναι ευνόητο, μια 100% προεξοφλημένη εγγύηση για την επιτυχία του εξοντωτικού μας χτυπήματος κατά του αποσπάσματος.

Με βάση τα παραπάνω, το σχέδιο μας στηρίχτηκε στη ρητή και αυστηρή δια-

ταγή, το απόσπασμα να μπλοκαριστεί αθόρυβα και πάνω στον ύπνο με αιφνιδιαστική εξόρμηση κι αφού κεραυνοβόλα εξουδετερωθεί ο αμέριμνος σκοπός, να αιχμαλωτιστεί και, σε περίπτωση αντίστασης, το απόσπασμα να εξοντωθεί μέσα στο σχολείο. Σε περίπτωση που ΔΕΝ πετυχαίναμε το απόσπασμα μέσα στο σχολείο, υπήρχε ο σίγουρος κίνδυνος, με τα πρώτα πυρά το απόσπασμα να διασκορπιστεί μέσα στο χωριό και να μας ξεφύγει στο γύρο από το χωριό κοντινό πευκοδάσος, οπότε η προσπάθεια μας πήγαινε στο βρόντο και η εμφάνιση μας θα έφερνε το αντίθετο από το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, θα έκανε γνωστή στον εχθρό την ύπαρξη μας, γεγονός που θα τον υποχρέωνε να πάρει ανάλογα μέτρα, με συνέπειες όχι μόνο να δυσκολέψει τη δεύτερη πετυχημένη σε βάρος του απόπειρά μας, αλλά και να συγκεντρώσει δυνάμεις για να μας δυσκολέψει το ξεκίνημα και τη ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος.

Αφού τελείωσε η κατατόπιση, με όσα πιο παραπάνω ανέφερα, έτοιμη καθ' όλα η δύναμη κρούσης των 34 πρώτων ανταρτών, χωρισμένη στα δύο, μ' επικεφαλής τους σ. Θανάση Γούδα και Θόδωρο Μήτα ή Μοράβα, για τελευταία φορά πήρε την αυστηρή διαταγή, σε περίπτωση που για τον άλφα ή βήτα λόγο, το απόσπασμα εγκατέλειψε το σχολείο προτού η ομάδα φθάσει στον προορισμό της, όχι μόνο να μη σκάσει τουφέκι, αλλά και να γυρίσει άπρακτη χωρίς να πέσει σε κανενός την αντίληψη.

Ακροβολισμένες οι δυό ένοπλες ομάδες κι από δυο κατευθύνσεις, φορτσάτες, αθόρυβα και προφυλακτικά προχωρούσαν με στόχο το σχολείο για να αιχμαλωτίσουν ή εξοντώσουν το απόσπασμα. Θάταν περίπου η ώρα 14.00, όταν οι πρώτοι αντάρτες ζύγωσαν σε μικρή απόσταση από τα πρώτα ακρινά σπίτια του χωριού όπου κι όπως είχε προκαθοριστεί και για να προσαρμόσουν ανάλογα την επιθετική τους ενέργεια, τους περίμενε ο Δαδιώτης πληροφοριοδότης μας, για να τους κατατοπίσει γύρω από τις τελευταίες κινήσεις και μέτρα ασφαλείας του αποσπάσματος.

Αντί γι αυτό ο πληροφοριοδότης τους πληροφόρησε, ότι το απόσπασμα ενώ είχε βάλει σκοπιά και ξάπλωσε να κοιμηθεί, ξαφνικά κι ολότελα ανεξήγητα, βιαστικά εγκατέλειψε το σχολειό και πήρε το δρόμο προς τα Δαδιώτικα αμπέλια.

Κανονικά, σύμφωνα με τη ρητή εντολή, που τους είχε δοθεί και εν αναμονή ευνοϊκότερης ευκαιρίας που στα σίγουρα δεν θ' αργούσε να παρουσιαστεί, θα έπρεπε άπρακτοι, όπως δεν είχαν γίνει κι όλας αντιληπτοί από κανένα, να γυρίσουν προς συνάντηση μου.

Αντί όμως να εκτελέσουν αυτό, που είχαν διαταχθεί, παρασύρθηκαν από τον

πληροφοριοδότη μας, ο οποίος χωρίς να ξέρει την εντολή που είχαν, ποντάροντας στην αμεριμνησία κι έλλειψη μέτρων ασφαλείας του αποσπάσματος, στηριζόμενος στο σύμμαχο μας αιφνιδιασμό, πέτυχε να παρουσιάσει την εξόντωση του αποσπάσματος μέσα στα αμπέλια τετελεσμένο γεγονός και κατά πολύ ευκολότερη απ' ότι μέσα στο σχολειό.

Μπροστά στην τόσο πειστική περιγραφή της εύκολης εξόντωσης του αποσπάσματος οι δυό θερμόαιμοι επικεφαλής, και οι άνδρες των δύο 15μελών ανταρτοομάδων, αιχμάλωτοι κυριολεκτικά του ενθουσιασμού τους, της εύκολης επιτυχίας και της βασανιστικής ανυπομονησίας τους, στ' όνομα της λαϊκής υπόθεσης και των μαρτυρίων του λαού ν' αναμετρηθούν και ν' ανταποδώσουν τα ίδια στις ένοπλες εχθρικές δυνάμεις, δεν πήραν υπ' όψη τη ρητή διαταγή, και σα σε πανηγύρι, δίχως σχέδιο ενεργείας, σα σίφουνας, δίχως την απαραίτητη πολεμική πονηριά, με μόνο εφόδιο την παλληκαριά και το τουφέκι τους, ξεκίνησαν προς συνάντηση του αποσπάσματος.

Ασύντακτοι, αναμαλλιασμένοι, κι από την απερίσκεπτη τρεχάλα λαχανιασμένοι, με σφηνωμένη στο μυαλό την εύκολη επιτυχία, κάποτε και σε στιγμή που το απόσπασμα ανύποπτο και σκορπισμένο σαν μπουλούκι μέσα στα Δαδιώτικα αμπέλια, αναρώτητα τύλωνε την κοιλιά του και τα σακίδια του με πρώϊμα φρούτα, το αντάρτικο μπουλούκι σχεδόν αιφνιδιαστικά του άνοιξε ανοργάνωτα πυρά.

Με την εκδήλωση των πρώτων αιφνιδιαστικών πυρών κι ύστερα από το αναπάντεχο ολιγόλεπτο ξάφνιασμα, το απόσπασμα από την φαινομενικά μειονεκτική θέση, χάριν της ολότελα αμελέτητης κι απερίσκεπτης ενέργειας των ανταρτών, σχεδόν αμέσως βρέθηκε ουσιαστικά σε πολύ πιο ευνοϊκή θέση από τους αντάρτες. Γιατί το απόσπασμα από την ίδια του τη θέση μια και βρέθηκε διασκορπισμένο σε μεγάλη έκταση και καλά καμουφλαρισμένο πίσω από τα φουντωτά κλίματα, ήταν ευνόητο ότι εκτός που με τα πρώτα αιφνιδιαστικά πυρά των ανταρτών δεν έδωσε ευπρόσβλητο στόχο, από φόβο την ακόμα μεγαλύτερη διασπορά του, εκμεταλλεύτηκε την κάλυψη, που του πρόσφεραν τα φουντωτά αμπέλια κι όχι μόνο έγινε τελείως αθέατος στόχος, αλλά και επικίνδυνος εχθρός.

Κι απ' την άλλη το έξω και γύρω από τα αμπέλια διασκορπισμένο και τελείως ακάλυπτο αντάρτικο μπουλούκι, αιχμάλωτο του ενθουσιασμού του και δίχως να το αντιληφθεί πήρε τη θέση πρώτης τάξης ορατού κι ευπρόσβλητου στόχου του καλυμμένου αποσπάσματος.

Τη μειονεκτική αυτή θέση μας, που ευτυχώς δεν μας στοίχισε ανθρώπινα θύματα την εξουδετέρωσε η σύγχυση και η πανικόβλητη στις τάξεις του εχθρού

ακόμα μεγαλύτερη διασπορά.

Τα δυο αυτά σε βάρος του αποσπάσματος αρνητικά υποβίβασαν τον εχθρό σε τελείως ανοργάνωτο διασκορπισμένο και διοικητικά ασύνδετο μπουλούκι με το ευνοϊκό για τη δύσκολη θέση μας επακόλουθο, να μη είναι σε θέση η διοίκηση του αποσπάσματος να ελέγξει και να κατευθύνει εναντίον μας εύστοχα κι οργανωμένα πυρά.

Μπροστά στη δύσκολη κι επιζήμια για μας κατάσταση των άσκοπων πυκνών πυροβολισμών των δύο μπουλουκιών και για να βελτιώσουν τη θέση τους, να μη δίνουν στόχο στον εχθρό και να πετύχουν το σκοπό της αποστολής που τους ανατέθηκε, οι αντάρτες υποχρεώθηκαν να δρασκελίσουν τους φράχτες και να μπουν στ' αμπέλια. Καλυμμένοι τώρα πίσω από τα φουντωτά κλίματα με άλματα και προς την κατεύθυνση του εχθρού άρχισαν να προωθούν τις θέσεις τους.

Παρά την ενέργειά τους όμως αυτή, η κατάσταση σχεδόν δεν μεταβλήθηκε κι οι πυροβολισμοί στα τυφλά εξακολουθούσαν ν' ανταλλασονται άσκοπα και άστοχα και το χειρότερο, η συνεχιζομένη αυτή ανταλλαγή πυροβολισμών στα τυφλά και πίσω από φουντωτά κλίματα, τόσο για το απόσπασμα όσο και για τους αντάρτες δημιουργούσε τον κίνδυνο ν' αλληλοσκοτωθούν όχι μόνο από φιλικά αλλά και από αδέσποτα φιλικά πυρά.

Οι αντάρτες για να αποφύγουν το ενδεχόμενο αυτό, με διάφορες και συνεχείς συνθηματικές φωνές αλληλογνωριμίας και με ορμητική εξόρμηση πρός την υποτιθέμενη κατεύθυνση του αντιπάλου, πέτυχαν να κυνηγήσουν και να αποσυνθέσουν τελείως διοικητικά το απόσπασμα, οι άνδρες του οποίου για να σωθούν πανικόβλητοι κι όπως ήταν σκορπισμένοι, άρχισαν να τρέχουν προς όλες τις κατευθύνσεις.

Κυνηγώντας έτσι το πανικόβλητο απόσπασμα, χωροφύλακες και αντάρτες βρέθηκαν στην ακάλυπτη ανοιχτωσιά του μικρού κάμπου της Δαδιάς και δεν άργησαν να πλησιάσουν στο ποταμό Μαγγάζι, που χωρίζει τα Δαδιώτικα από τα Κορνοφωλιώτικα αγροκτήματα.

Στο μεταξύ κι ενώ το πανικόβλητο απόσπασμα, σκόρπιο και λαχανιασμένο, για να καλυφτεί και να σωθεί στην Κορνοφωλιώτικη δασική περιοχή, είχε φτάσει και ρίχτηκε στο ποτάμι του Μαγγαζιού κι άρχισε να τσαλαβουτά μέσα στήν άμμο και τα ρηχά νερά, άλλο απόσπασμα, κατευθυνόμενο από την Κοτρωνιά στο Σουφλί, οδηγούμενο από τους συνεχείς πυροβολισμούς και δίχως να γίνει αντιληπτό, ακροβολισμένο και με το δάχτυλο στη σκανδάλη, από την πλευρά της Κορνοφωλιάς στην όχθη του ποταμού έπιασε θέσεις μάχης. Και σε στιγμή που οι αντάρτες, αναμμένοι λαχανιασμένοι και καταϊδρωμένοι, κυνηγώντας συνεχώς το

απόσπασμα το είχαν πλησιάσει σε απόσταση βολής και από τα πυρά τους πέσανε οι πρώτοι νεκροί και τραυματίες χωροφύλακες, ξαφνικά μέσα στον κάμπο και τελείως ακάλυπτοι δέχτηκαν τα πρώτα πυρά του ενεδρεύοντος αποσπάσματος.

Παράλληλα, και γιατί η μάχη και τα πυρά όχι μόνο συνεχίζονταν ακατάπαυστα αλλά και δυνάμωναν και πλήθαιναν, από Σουφλί και με κατεύθυνση προς το σημείο σύγκρουσης, κινήθηκαν κι άλλες ένοπλες εχθρικές δυνάμεις. Και με τον ερχομό τους και την εμπλοκή τους στη μάχη, όπως ήταν επόμενο, δημιουργήθηκε σε βάρος μας σοβαρός κίνδυνος.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή, μια και το απόσπασμα με μικρές απώλειες είχε σωθεί, στους αντάρτες δεν έμεινε άλλη εκλογή από την επιστροφή και τον ερχομό προς συνάντηση μου.

Και όμως και τη φορά αυτή οι αντάρτες, αιχμάλωτοι της πολεμικής τους έξαρσης και της συσσωρευμένης στα στήθεια τους λαϊκής αγανάκτησης να τιμωρήσουν με τη φωτιά και το σίδερο τους τυράννους και βασανιστάς του λαού, αντί ν' ακολουθήσουν το δρόμο της λογικής και να μετριάσουν την παράβαση της διαταγής, παρά το τελείως ακάλυπτο του εδάφους, πέρασαν σε επίθεση κατά του ταμπουρωμένου στην αντίπερα όχθη του ποταμού αποσπάσματος, άνοιξαν άγριο τουφεκίδι κι ενώ η αναμέτρηση λίγο ακόμα και θα έγερνε οριστικά υπέρ των ανταρτών, προς σωτηρία των δυό αποσπασμάτων είχαν φτάσει στον τόπο της σύγκρουσης κι άνοιξαν πυρά κατά των ανταρτών οι εχθρικές ενισχύσεις που προέρχονταν από το Σουφλί.

Το τουφεκίδι άναψε κι από τις δυό πλευρές και στο μικρό Δαδιώτικο κάμπο η μάχη φούντωσε κι έβαzε σε κίνδυνο με τα αδέσποτα πυρά τη zωή των φτωχών αγροτών που δούλευαν εκεί. Ταυτόχρονα και η θέση των ακάλυπτων στα εχθρικά πυρά ανταρτών συνεχώς χειροτέρευε. Έλα όμως που το μεθύσι της μάχης, η μυρουδιά του μπαρουτιού κι ο πόθος της αντεκδίκησης θόλωσαν το μυαλό, παραμέρισαν τη λογική και τη θέση της πήρε η άμυαλη παληκαριά.

Με το μυαλό τώρα όχι στο κεφάλι αλλά στη σκανδάλη και το μάτι στο στόχαστρο, αδιαφορώντας ολότελα και για τη zωή τους και για ότι συνέβαινε γύρω τους, εξωφρενικά μπροστά στον κίνδυνο, προώθησαν αδίστακτα τις θέσεις τους και σε συνέχεια μπροστά στην κατά πολύ αριθμητικά και σε πυρά υπεροχή του εχθρού, που όλο και ενισχύονταν με συνεχώς αυξανόμενες φρέσκιες εφεδρικές ενισχύσεις, αλογάριαστα και ξεστήθωτα μπλέχτηκαν σε πολύωρη και τρικούβερτη σκληρή μάχη.

Και παρά την εξαιρετικά δύσκολη θέση τους και το βαρύ τραυματισμό του Σου-

ρλιώτη αντάρτη Χριστόδουλου Πεχλιβάνη, δεν αποσύρθηκαν, παρά μόνο όταν από εχθρικό βόλι κι ασυλλόγιστη παλληκαριά έπεσε σαν κεραυνόπληκτος νεκρός ο απαράμιλλος σε αγωνιστικό ήθος, λεβεντιά, παλληκαριά, πίστη στο Κόμμα κι αφοσίωση στο λαό, καπετάνιος λόχου του ΕΛΑΣ και μετά τη Βάρκιζα γενικός υπεύθυνος των συνεργείων απόκρυψης, αείμνηστος Θανάσης Γούδας.

Αυτός κι ο σ. Μοράβας μπήκαν επικεφαλής των πρώτων ανταρτών στον Έβρο, στον δεύτερο ένοπλο αγώνα. Είναι ο πρώτος ηρωϊκός νεκρός του και μετά θάνατο τιμητικά του απονεμήθηκε ο βαθμός του Ταγματάρχη.

Τα αίτια της κρίσιμης καμπής στο ανταρτοκίνημα.

Εν όψει του δημοψηφίσματος για την επαναφορά του βασιλιά, η πρώτη κατά του αποσπάσματος ανοιχτή δράση των ανταρτών και η απώλεια σε νεκρούς του μονθυπασπιστή αποσπασματάρχη Αλεπογιάννη, ενός χωροφύλακα και ο βαρειά τραυματισμός τεσσάρων άλλων, όπως είχε προβλεφθεί, δυστυχώς όμως χωρίς ν' ανατραπεί, είχε όσο δεν μπορεί να συλλάβει το μυαλό των ανθρώπων καταστρεπτικά αποτελέσματα σε βάρος του δημοκρατικού λαού του Έβρου, γιατί προκάλεσε ένταση και εξάπλωση της τρομοκρατίας.

Αυθημερόν μετά το χτύπημα επακολούθησαν εκατοντάδες συλλήψεις, ξυλοδαρμοί, βασανισμοί, δολοφονίες δημοκρατικών πολιτών και ατιμάσεις γυναικών από χωροφύλακες, χίτες και κάθε μάρκας καθάρματα και τραμπούκους.

Μ' ανοιχτή παρότρυνση του μοναρχοφασίστα νομάρχη Βούρβουλη, του εισαγγελέα Κανατσέλου και του διοικητή χωροφυλακής ταγματάρχη Παναγιώτη Κολιαβέτα, το τρομοκρατικό όργιο πήρε έκταση και μορφή πραγματικού προγκρόμ.

Κατά πολύ περισσότερο απ' ότι ο υποφαινόμενος είχα επισημάνει, αλλά για τους γνωστούς του δημοψηφίσματος ανεδαφικούς πολιτικούς λόγους, από το Κόμμα δε δόθηκε η απαιτούμενη προσοχή. Η τρομοκρατική τακτική του μοναρχοφασισμού και των Άγγλων, εκτός από το κέρδισμα του δημοψηφίσματος και την επαναφορά του λαομίσητου βασιλιά, βασικά απέβλεπε να παρεμποδίσει την επανάληψη των γεγονότων της κατοχής προς όφελος του λαού και με κάθε θυσία να μην επιτρέψει για μια ακόμα φορά σε βάρος του να ξεκινήσει και να αναπτυχθεί μαζικό ανταρτοκίνημα στον Έβρο.

Για το σκοπό αυτό Άγγλοι και μοναρχικοί απαράλλακτα όπως σ' όλη την ύπαιθρο χώρα, άρχισαν εσπευσμένα να αυξάνουν στον Έβρο τον αριθμό των εξοπλισμένων χιτών και από κάθε λογής κατακάθια δημιούργησαν άλλα 17 αποσπάσματα εθελοντών χωροφυλάκων. Τους υπολοίπους τους οργάνωσαν σ' ένο-

πλες φρουρές χιτών στα χωριά.

Αποσπάσματα κι ένοπλες φρουρές χιτών, από τη μέρα της ίδρυσης τους εξελίχτηκαν σε μάστιγα σωστή σε βάρος του μαρτυρικού λαού του Έβρου.

Αν και περιττό, διδαχτικό όμως για τις επερχόμενες γενεές, πρέπει να τονισθεί ότι την οργάνωση και ηθική και υλική ενίσχυση και καθοδήγηση των τρομοκρατικών οργανώσεων σε πανελλαδική κλίμακα, είχαν αναλάβει οι Άγγλοι, τόρυδες κι εργατικοί.

Άγγλοι αξιωματικοί, μ' εντολές Αγγλικών κυβερνήσεων τόρυδων και εργατικών, για εκ νέου μεταπολεμική επικράτηση και ενίσχυση των συμφερόντων τους συνεχώς όπως και σ' όλη την Ελλάδα, περιόδευαν σ' όλο τον Έβρο.

Η τρομοκρατία όμως και περιοδείες των Άγγλων για την εξασφάλιση με θεμιτά και αθέμιτα μέσα των αγγλικών συμφερόντων στην Ελλάδα, αντί να φέρει το ποθητό κι αναμενόμενο αποτέλεσμα από τους Άγγλους και μοναρχοφασίστες, καλλιέργησε στη συνείδηση του εβρίτικου λαού περισσότερο από κάθε άλλη φορά την προδιάθεση για το βουνό και τον ένοπλο αγώνα.

Έτσι στην αρχή οι πιο αποφασιστικοί και στην πορεία όλοι όσοι τους επέτρεπε η ηλικία τους, προτίμησαν από τους ξυλοδαρμούς, εξευτελισμούς και φυλακίσεις, το δρόμο της τιμής και του πατριωτικού καθήκοντος στο βουνό με τό όπλο στο χέρι για τη λευτεριά και ανεξαρτησία ενάντια στους δήμιους του λαού, τους εχθρούς της δημοκρατίας. Έτσι στον Έβρο ξεκίνησε το δεύτερο αντάρτικο κι όσα θα εξιστορήσω αποτελούν τη μετέπειτα εξέλιξη του.

Προτού όμως προχωρήσω πρέπει να ξεκαθαριστεί ένα σημείο που δημιουργεί αμφιβολίες αναφορικά με τον σκοπό στον οποίο απέβλεπε το τρομοκρατικό όργιο Άγγλων και μοναρχοφασιστών. Υπάρχει σωρεία πειστικών αποδείξεων απ' την αρχή της Εθνικής Αντίστασης και μετά τη Βάρκιzα, ότι Άγγλοι και ντόπιοι σύμμαχοι τους με κάθε τρόπο προσπαθούσαν να σπρώξουν τη χώρα και το λαό σ' εμφύλιο πόλεμο, για να τσακίσουν ευκολότερα το κίνημα απομονώνοντας το από το λαό.

Αφού είναι έτσι, θα μας πουν, γιατί Άγγλοι και μοναρχοφασίστες, μόλις άρχισαν μετά το χτύπημα της Δαδιάς να βγαίνουν οι πρώτες εκατοσταριές ανταρτών, δυνάμωσαν την τρομοκρατία και δεν άφηναν να ξεμυτίσει άνθρωπος για το κλαρί; Απλούστατα με την τρομοκρατία ή θα υποτάσσονταν ο λαός στα σχέδια της αντίδρασης ή θα έπαιρνε το δρόμο του βουνού. Αυτό το δεύτερο ήταν ζήτημα αρκετά λεπτό. Γιατί αν η περιορισμένη έξοδος στο βουνό έδινε το νομικό έρεισμα στους Άγγλους και την αντίδραση να μας θέσουν εκτός νόμου και να μας τσακί-

σουν με τις δυνάμεις που διέθεταν, η μαζική έξοδος, κατά το παράδειγμα του Έβρου και ελαχίστων άλλων περιοχών, προς το βουνό με τ' όπλο στο χέρι, έτσι απροετοίμαστοι όπως ήταν τότε, τους ανάγκαζε να βάλουν μπόλικο νερό στο κρασί τους, να παραιτηθούν ή να κάμψουν την επιδίωξη τους και αντί τον εμφύλιο πόλεμο να προσανατολιστούν στη διευθέτηση του Ελληνικού προβλήματος με πολιτικά μέσα κι ομαλό τρόπο.

Σ' αυτό θα εξαναγκάζονταν να καταλήξουν, γιατί εκτός από τις ευνοϊκές για μας μεταπολεμικές συνθήκες η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού ήταν δεμένη μαζί μας, οργανωμένη μέσα στο Κόμμα και το ΕΑΜ κι εχθρικά διατεθημένη κατά των Άγγλων και ντόπιων συμμάχων τους.

Συγκεκριμένα: Η ΕΠΟΝ είχε αγκαλιάσει την Ελληνική νεολαία, την ελπίδα του μέλλοντος της Ελλάδας. Ο ΕΛΑΣ, ο Εφεδρικός ΕΛΑΣ μέσα στους ελασίτικους συνδέσμους και παραρτήματα ήταν άριστα μαχητικά οργανωμένος και απόλυτα διατεθειμένος να κάνει άλμα στον ουρανό και να τα δώσει όλα για την Ελλάδα και τον ελληνικό λαό.

Οι λίγες, όπως ξανατόνισα, ένοπλες Ελληνικές δυνάμεις, που με τη βοήθεια των Άγγλων έφερε η κυβέρνηση Παπανδρέου από τη Μέση Ανατολή, ήταν τελείως ανεπαρκείς και όχι της απολύτης εμπιστοσύνης. Ο Ελληνικός στρατός, τον οποίο τόσο η κυβέρνηση Παπανδρέου με τον ερχομό της όσο κι όλες μεταδεκεμβριανές κυβερνήσεις, εσπευσμένα κι ακούραστα άρχισαν να οργανώνουν και να εξοπλίζουν με αμέριστη αγγλική βοήθεια, στη μεγάλη του πλειοψηφία αποτελούνταν από εποντες, ελασίτες, εφεδροελασίτες και εαμίτες. Και το σπουδαιότερο, που ήταν κοινό μυστικό, η κυβέρνηση Παπανδρέου, η ντόπια ξενόδουλη ολιγαρχία και το παλάτι, με τη φευγάλα τους στο εξωτερικό, την εγκατάλειψη του λαού, την καθολική απουσία τους από την αντίσταση και με την κρυφή και φανερή ποικιλόμορφη συνεργασία της ολιγαρχίας με τους καταχτητές, είχε απογυμνωθεί από κάθε λαϊκή βάση κι όσο ποτέ άλλοτε ήταν μισητή, περιφρονημένη και απομονωμένη από το λαό.

Όσο για τις διαθέσεις και τους σκοπούς των Άγγλων, παραθέτουμε τη μυστική αναφορά του αρχηγού της Βρετανικής Στρατιωτικής Αποστολής ταξίαρχου Έντυ προς το στρατηγείο Μέσης Ανατολής, που στάλθηκε αμέσως μετά τη συγκρότηση του Κοινού Γενικού Στρατηγείου Ανταρτών (ΚΓΣΑ) που ιδρύθηκε στις 5-7-43 και λειτούργησε ως τις αρχές του Οκτώβρη 1943, οπότε και εξαιτίας της ένοπλης επίθεσης του ΕΔΕΣ κατά του ΕΛΑΣ διαλύθηκε.

Το αυτούσιο κείμενο της αναφοράς αυτής, που αποκαλύφτηκε από τον Ελλη-

νοαμερικανικό Σύνδεσμο και δημοσιεύτηκε στο δελτίο του Οκτώβρη 1945 και ξαναδημοσιεύτηκε στις 3-9-63 στην εφημερίδα "Αυγή" είναι το παρακάτω:

"Αυγουστος 1943. Αυστηρά εμπιστευτικό 85-4 Α.Σ.

Όλες οι αναφορές που πήρα από τους πράκτορες που έχω κάτω από τις διαταγές μου, βεβαιώνουν ότι και οι δυό πολιτικές και στρατιωτικές οργανώσεις του ΕΑΜ (δηλ. το ΕΑΜ και ΕΛΑΣ. σημ. δική μας) εμπνέονται στη μεγάλη πλειοψηφία τους από ρωσόφιλα αισθήματα κι ακολουθούν τις κατευθύνσεις του Κομμουνιστικού Κόμματος.

Σύμφωνα με την τελευταία εμπιστευτική διαταγή έδωσα οδηγίες στους Άγγλους και Έλληνες πράκτορες που εργάζονται κάτω από τις διαταγές μου να υπονομεύσουν το έργο του ΕΛΑΣ και του ΕΑΜ και να εμποδίσουν ώστε να εδραιώσουν τη θέση τους και να αποκτήσουν δεσπόζουσα επιρροή στην Ελλάδα.

Αυτό όμως είναι απίθανο, δεδομένου ότι οι βασιλόφρονες και υποστηρικτές της 4ης Αυγούστου δεν έχουν καμμιά πολιτική δύναμη στη χώρα και οι αρχηγοί τους μισούνται από τον ελληνικό λαό. Ο στρατηγός Πάγκαλος δεν έχει καμμιά επιρροή στον ελληνικό στρατό και θεωρείται γελοίο υποκείμενο. Για την οργάνωση του δεν αξίζει να γίνεται λόγος. Σημαντική πρόοδο σημείωσε η πολιτική και στρατιωτική οργάνωση του ΕΔΕΣ ιδίως στην Ήπειρο. Έχει όμως ανάγκη να εφοδιασθεί με πολεμικό υλικό και να υποστηριχτεί ηθικά.

Κατά τη γνώμη μου η ομάδα αυτή θα μας είναι χρήσιμη σαν αντίρροπο εναντίον του ΕΑΜ, όταν θα έχει δυναμώσει. Μια μέρα θα χρειαστεί να διαλύσουμε τον ΕΛΑΣ για να είμαστε βεβαιοι ότι ο Τίτο δεν θα έχει οπλισμένους και δυναμικούς συμμάχους στην Ελλάδα.

Σας αναφέρω ότι εξετέλεσα τις διαταγές σας και υποστηρίζω όσο είναι δυνατό τη μικρή πολιτική και στρατιωτική ομάδα της ΕΚΚΑ, χωρίς όμως να φανερώνω τις διαθέσεις μου.

Ο αρχηγός της ΕΚΚΑ συνταγματάρχης Ψαρρός, είναι τίμιος και σταθερός στις υποσχέσεις τους προς εμάς. Οι πολιτικοί του σύμβουλοι Καψαλόπουλος και Καρτάλης διαρκώς ζητούν οικονομική βοήθεια και δεν ξέρω κατά πόσον κάνουν καλή χρήση των ποσών που τους δίνουμε. Όπως μαθαίνω μεγάλο ποσό ξοδεύεται απ' αυτούς στις ιδιωτικές υποθέσεις τους. Πάντως κι οι δυο ως τώρα εργάστηκαν για τη διάλυση του ΕΛΑΣ.

Θεωρώ ότι θάταν χρήσιμο για τους πράκτορες μας να έχουν επαφή με αντιπροσώπους της κυβέρνησης (σημ. δική μας: εννοεί την κυβέρνηση των Κουϊσλιγκ στην περίοδο της κατοχής) δηλαδή με ανωτέρους αστυνομικούς κλπ., με σκο-

πό να τους ενισχύσουν την ιδέα ότι έχουν καθήκον και το δικαίωμα να καταγγέλουν τους αρχηγούς του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ στις αρχές κατοχής και να βοηθούν στη σύλληψη των πρακτόρων του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, ώστε όταν έλθει η στιγμή, οι οργανώσεις αυτές να μη μπορούν να βλάψουν τα αγγλικά συμφέροντα. Απ' αυτή την άποψη η οργάνωση του ΕΔΕΣ (πρόκειται για την προδοτική οργάνωση ΕΔΕΣ Αθηνών των Παπαγεωργίου, Παπαθανασοπούλου κλπ) έκανε πολλά.

Κατήγγειλε στο συνταγματάρχη Ντερτιλή πολλά ενεργά πρόσωπα του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ που τώρα βρίσκονται στα χέρια των εχθρών κατοχής.

Ο στρατηγός Σπηλιωτόπουλος εργάζεται αποκλειστικά για το βασιλιά και θεωρεί ότι ο ΕΛΑΣ πρέπει να ξεκαθαριστεί, έστω κι αν πρόκειται να υποστεί ζημιά η συμμαχική υπόθεση στην Ελλάδα. Πιστεύει ότι είναι προτιμότερο ν' αναβληθεί για έξη μήνες ή ένα χρόνο η απελευθέρωση της Ελλάδας παρά να περιέλθει η Ελλάδα κάτω από την κυριαρχία του ΕΑΜ.

Όσο για τους ηγέτες δεν έχω τίποτε να προσθέσω σε όσα έγραψα στην προηγούμενη επιστολή μου, που εξαντλούσε τελείως το θέμα. Συμπληρώνοντας τις πληροφορίες μου μπορώ να προσθέσω, ότι ο Καφαντάρης δεν έχει κομματική δύναμη άξια να λαμβάνεται υπόψη και η υγεία του είναι κλονισμένη. Ο Σοφούλης είναι γέρος, ο Γονατάς δεν έχει κόμμα αλλά συνεργάζεται ειλικρινά με τον ΕΔΕΣ και στενά με το Σπηλιωτόπουλο της ομάδας Χ,. Απ' τούς παλιούς βασιλόφρονες, ο μόνος που μπορεί να υπολογίζεται είναι ο Ντίνος Τσαλδάρης, παλιός βασιλόφρων, δεν έχει όμως οπαδούς.

Υπογραφή: Ταξίαρχος Εντυ.

(Όλες οι υπογραμμίσεις στο κείμενο αυτό δικές μου)

Και για να γίνουν σκόνη και κουρνιαχτός και τα τελευταία ίχνη αμφιβολίας κι απόλυτα πιστευτός ο ισχυρισμός της Εθνικής Αντίστασης, ότι ο εμφύλιος πόλεμος, με τις καταστρεπτικές του συνέπειες ήταν έργο των Άγγλων και της ντόπιας εθελόδουλης ολιγαρχίας, από το ολοκληρωμένο χρονικό της Εθνικής Αντίστασης παραθέτω τα παρακάτω επίσημα έγγραφα:

Κοινή δήλωση του Καΐρου και η επέμβαση των Αγγλοαερικάνων

Στις 8 Αυγούστου 1943 από το μυστικό αντάρτικο αεροδρόμιο της "Νεράϊδας" Θεσσαλίας, αναχωρούν ύστερα από συνενόηση με το Στρατηγείο της Μέσης Ανατολής στην Αίγυπτο αντιπροσωπείες των οργανώσεων ΕΑΜ, ΕΛΑΣ ΕΔΕΣ, ΕΚΚΑ για διαπραγματεύσεις με την εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση και τον αντιπρόσωπο της ηγεσίας των αστικών κομμάτων Γ. Εξηντάρη, που έφτασε επίσης στο

Κάϊρο πάνω στο πρόβλημα της πανεθνικής ενότητας, για την καλλίτερη διεξαγωγή του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, την ενίσχυση του αγωνιζόμενου λαού και την εξασφάλιση της ομαλής δημοκρατικής εξέλιξης μετά την απελευθέρωση. Με πρωτοβουλία του ΕΑΜ και του ΚΚΕ ύστερα από διαπραγματεύσεις μεταξύ των αντιπροσώπων των οργανώσεων ΕΑΜ, ΕΔΕΣ, ΕΚΚΑ, τον συνασπισμό δημοκρατικών κομμάτων και του ενωτικού κόμματος, υπογράφεται η παρακάτω κοινή δήλωση:

Εν Καϊρω τη 17 Αυγούστου 1943

Προς την Α.Ε.τον Πρόεδρον της Κυβερνήσεως

κ. Εμμ. Τσουδερόν.

Οι υπογεγραμμένοι εκπρόσωποι των υποσημειουμένων κομμάτων και οργανώσεων διαπιστώσαμε ομόφωνα ότι χάριν της εθνικής ενότητος, ήτις μόνη διασφαλίζει την ευώδοσιν του εθνικού αγώνος, παρίσταται ανάγκη να δηλωθεί υπευθύνως ότι ο βασιλεύς δεν θέλει επανέλθει εις την Ελλάδα πριν ή ο λαός αποφανθεί επί της μορφής του πολιτεύματος.

Την πλήρη εν προκειμένω ομοφωνίαν μας ως εκπροσώπων του μεγίστου μέρους της Ελληνικής κοινής γνώμης, εθεωρήσαμεν σκόπιμον να καταστήσωμεν προς Υμάς γνωστήν και δι' Υμών προς το Υπουργικόν συμβούλιον.

Επι τούτοις δεχτήτε, παρακαλούμεν κ. Πρόεδρε, την έκφρασιν της εξαίρέτου τιμής μεθ' ής διατελούμεν.

Δια το κόμμα δημοκρατικού συνασπισμού: Γ. ΕΞΗΝΤΑΡΗΣ

Δια το Εθνικόν Απελευθερωτικόν Μέτωπον ΕΑΜ: ΗΛΙΑΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ, Π. ΡΟΥΣΟΣ, Α. ΤΖΗΜΑΣ, Α. ΔΕΣΠΟΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Δια τον Εθνικόν Δημοκρατικόν Σύνδεσμον ΕΔΕΣ: Κ. ΠΥΡΟΜΑΓΛΟΥ

Δια την Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση: Γ. Α. ΚΑΡΤΑΛΗΣ

Δια το Εθνικόν Ενωτικόν Κόμμα: Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 19 Αυγούστου του 1943, η εξόριστος Ελληνική κυβέρνηση σε συνεδρίαση της υπό την προεδρία του Εμμ. Τσουδερού παρουσία των αντιπροσώπων των ανταρτών, υιοθετεί τη δήλωση αυτή και κάνει αμέσως γνωστή την απόφαση της στον βασιλιά.

Στις 7 Σεπτέμβρη ο Τσουδερός καλεί τους αντιπροσώπους των κομμάτων και οργανώσεων και τους ανακοινώνει τις παρακάτω απαντήσεις των Τσώρτσιλ και Ρούσβελτ προς τον βασιλιά της Ελλάδας.

(Στις 19 Αυγούστου, μόλις του ανακοινώθηκε η απόφαση του Υπουργικού συμβουλίου που υιοθετούσε την κοινή δήλωση των κομμάτων, ο βασιλιάς με τηλεγράφημα του στους Τσώρτσιλ και Ρούσβελτ ζητάει την επέμβαση τους).

Απάντηση Τσώρτσιλ.

Έλαβον το μύνημα της Υ. Μεγαλειότητος. Τολμώ να προτείνω ότι η γνώμη της κυβερνήσεως της Α. Μεγαλειότητος είναι η γραμμή η χαραχθείσα δια των δηλώσεων (Ο βασιλιάς με τις δηλώσεις του στις 4-7- 43 τονίζει ότι μετά την απελευθέρωση θα επανέλθει εις την Ελλάδα, θα αναθέσει το σχηματισμό της κυβέρνησης σε προσωπικότητες και όχι στις οργανώσεις αντίστασης, που θα οργάνωναν και θα διεξήγαγαν εκλογές για Εθνική Συνέλευση και ευθύς ως η ασφάλεια της χώρας μας είναι πλήρης και αι ανάγκαι των στρατιωτικών επιχειρήσεων το επιτρέπουν να διεξαχθούν ελεύθεραι και γενικαί εκλογαί) της 4ης Ιουλίου, είναι η δυναμένη καλύτερον να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα της Ελλάδος και εντεύθεν ελπίζω, ότι θα είναι δυνατόν η μεγαλειότης Σας, να αποφύγει νέας δηλώσεις επί του παρόντος, όσον αφορά την ιδικήν σας θέσιν, όταν ελευθερωθεί η Ελλάς.

Δράττομαι της ευκαιρίας να βεβαιώσω την Υ. Μεγαλειότητα, **ότι οιαδήποτε και αν είναι η απόφαση της, η κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος θα εξακολουθήσει να τις δίδει την μεγαλυτέραν υποστήριξιν.**

(υπογράμμιση δική μας)

Απάντηση Ρούσβελτ

Ελπίζω ότι προς το συμφέρον της κοινής πολεμικής προσπαθείας, όλοι οι έλληνες θα αποδεχθοούν το πρόγραμμα που εδηλώθη εις το ραδιοφωνικόν διάγγελμα της Υ. Μεγαλειότητος της 4ης Ιουλίου ως εγγύησιν ότι θα έχουν την ευκαιρίαν ελευθέρως μετά τον πόλεμον να εκφράσουν τας πολιτικάς των απόψεις όσον το δυνατόν ταχύτερον και ότι εν τω μεταξύ θα βάλουν εις δευτέραν μοίραν άλλους σκοπούς προ της επειγούσης ανάγκης να κερδιθεί ο πόλεμος και να απελευθερωθεί η πατρίς των.-

Ο πολιτικός αρχηγός του ΕΔΕΣ και αντιπρόσωπος τότε στις διαπραγματεύσεις του Καΐρου, Κομνηνός Πυρομάγλου αναφερόμενος στις απαντήσεις αυτές γράφει: "Η ζητηθείσα από τον έλληνα μονάρχη υποστήριξις είναι πλήρης και χωρίς επιφυλάξεις. Δι' αμφοτέρους τους μεγάλους συμμάχους ο Έλλην βασιλεύς εβάρυνεν περισσότερο από τον ελληνικόν λαόν. Θα έλεγε κανείς ότι γυρίσαμε πίσω

στην εποχή των Μέτερνιχ όπου με μια μονοκοντυλιά διεγράφετο η τύχη των χωρών και των λαών" (Δούρειος ίππος" σελίς 133).

Ο δε Ηλίας Τσιριμώκος, μέλος τότε της αντιπροσωπείας του ΕΑΜ χαρακτηρίζει ως εξής την απάντηση του Τσώρτσιλ. "Το κείμενο αυτό υπήρξε ο ασκός του Αιόλου για τον εμφύλιο πόλεμο στην Ελλάδα" (Ανεξάρτητος Τύπος 6-8-1960).

Η ιταμή αυτή επέμβαση των αγγλοαμερικανών ιμπεριαλιστών τορπίλλισε την προσπάθεια για την ολοκλήρωση της εθνικής ενότητας και έδειξε ξεκάθαρα ότι οι Άγγλοι ιμπεριαλιστές με την υποστήριξη και των αμερικανών είναι αποφασισμένοι να εξωθήσουν την κατάσταση στον εμφύλιο πόλεμο.

Και για να εξουδετερωθεί προς την κατεύθυνση αυτή κάθε ίχνος αμφιβολίας, να τι γράφει ο ταξίαρχος Εντυ Μάγιερς, αρχηγός της βρετανικής στρατιωτικής αποστολής στην Ελλάδα, αναφερόμενος στις πολιτικές οδηγίες που πήρε από το Κάϊρο τον Απρίλη του 1943:

"Επειδή όπως φαίνεται αδύνατος ο διαχωρισμός του ΕΛΑΣ και του ΕΑΜ, του οποίου οι πολιτικοί σκοποί είναι αντίθετοι από τους σκοπούς των πλέον μετριοπαθών κινήσεων στην Ελλάδα, **οι αρχές του Καΐρου κρίνουν, ότι μετά την απελευθερωση της Ελλάδας ο εμφύλιος πόλεμος είναι σχεδόν αναπόφευκτος".**
(Βλέπε "Ελληνική Περιπλοκή")

Όσο για το ποιοι ήταν αυτοί οι σκοποί "των πλέον μετριοπαθών κινήσεων" που για την επίτευξη τους έπρεπε να εξουδετερωθεί η αντίσταση του ΕΑΜ, το λέει αρκετά καθαρά ο υπαρχηγός της Βρετ. Στρατ. Αποστολής Γκουτχάουζ "Κρίς", γράφοντας ότι το Μάρτη του 1943 το "Βρετανικό πολεμικό συμβούλιο εδήλωσε καθαρά ότι.... η βρετανική κυβέρνηση θα έκλινε ευνοϊκώς υπέρ των ομάδων εκείνων, οι οποίες θα ήταν πρόθυμες να υποστηρίξουν το βασιλιά της Ελλάδας και την κυβέρνησή του". (Βλ."Το μήλον της έριδος" σελ.73).

Ο Αφοπλισμός των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων της Μέσης Ανατολής, αποτελεί την πρώτη φάση της ανοιχτής ένοπλης επέμβασης των Άγγλων ιμπεριαλιστών στις εσωτερικές υποθέσεις της Ελλάδας υπέρ της αντιδραστικής ξενόδουλης δεξιάς.

Το γεγονός αυτό δυστυχώς η ηγεσία του εθνικού απελευθερωτικού κινήματος στην Ελλάδα, όχι μόνο δεν το είδε και δεν έβγαλε τα απαραίτητα διδάγματα από τα γεγονότα αυτά, αλλά αντίθετα η αντιπροσωπεία της ΠΕΕΑ και του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ στις διαπραγματεύσεις του Λιβάνου (Μάης 1944) αντί να καταδικάσει αποφασιστικά την αγγλική παρέμβαση και να στιγματίσει την αντιδραστική δεξιά, που έ-

φερνε την κύρια ευθύνη για τα γεγονότα ουσιαστικά, πήρε τη θέση απολογουμένου και παρά τις επιφυλάξεις που εξέφρασε, τελικά δέχτηκε το χαρακτηρισμό του αγώνα των αντιφασιστών σαν "στάση" και την καταδίκη του. Και σαν να μη αρκούσε η απαράδεκτη καταδίκη των ελλήνων αντιφασιστών, μετά τον αφοπλισμό των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων της Μέσης Ανατολής, η ηγεσία της αντίστασης δεν είδε την πονηρή μανούβρα της εξόριστης ελληνικής κυβέρνησης, η οποία για να παρουσιαστεί κατά τις διαπραγματεύσεις του Λιβάνου ότι τάχα έχει στρατό από, επίλεκτα βασιλόφρονα στοιχεία, χωροφύλακες και καταδίκους του κοινού ποινικού δικαίου που εσπευσμένα έβγαλε από τις φυλακές, οργάνωσε την Ορεινή Ταξιαρχία και τον Ιερό Λόχο. Αυτές ήταν οι μόνες δυνάμεις που έμειναν στη Μέση Ανατολή για να χρησιμοποιηθούν αργότερα κατά του ελληνικού λαού.

Την απόφαση των Άγγλων, προκειμένου να εξασφαλίσουν τα μισοαποικιακά προπολεμικά τους συμφέροντα στην Ελλάδα, να εξωθήσουν τον ελληνικό λαό σε εμφύλιο πόλεμο, που φαίνεται ξεκάθαρα από τα ντοκουμέντα που παραθέσαμε παραπάνω, επιβεβαίωσε στη ζωή η μεταπολεμική εξέλιξη των γεγονότων. Κι ακόμα ότι κάτω από τις τέτοιες ελλαδικές και διεθνείς εμπόλεμες συνθήκες, με το συνεχιζόμενο πόλεμο των συμμάχων κατά της Γερμανίας, οι Άγγλοι για να μην εκτεθούν πρόωρα και ανεπανόρθωτα σε παγκόσμια κλίμακα, χωρίς ντόπιες ισχυρές και φιλικές προς αυτούς ένοπλες ελληνικές δυνάμεις, σε καμμιά περίπτωση δεν θα ριψοκινδύνευαν μόνο με τις δικές τους δυνάμεις να επαναλάβουν ένα μακρόχρονο και σε πανελλαδική κλίμακα Δεκέμβρη.

Εάν το τόλμησαν και πέτυχαν να μας σπρώξουν στο βουνό, τον εμφύλιο πόλεμο, να μας θέσουν εκτός νόμου και τελικά με τη βοήθεια των αμερικανών να μας πετάξουν για χρόνια έξω από τα χώματα και τα σύνορα της πατρίδας μας, όλα αυτά και ο μισοαποικιακός ζυγός που ξαναφόρεσαν στο σβέρκο του λαού μας, οφείλονται βασικά στη μη προετοιμασία του λαού από μέρους της ηγεσίας για την αντιμετώπιση των Άγγλων και στη μεσοβέζικη, αναποφάσιστη κι ίσως ύποπτη Ζαχαριάδικη κομματική πολιτική της θολούρας, με το σύνθημα: **Στο ένα χέρι κρατάμε το όπλο και το άλλο, προτείνουμε για συμφιλίωση.**

Με το σύνθημα αυτό, εκφραστή της ύποπτης πολιτικής του Ζαχαριάδη, πελαγώσαμε πολιτικά, αποπροσανατολίσαμε το λαό και στο μυαλό του σφηνώσαμε το απόλυτα δικαιολογημένο και έμμονο ερώτημα:

Πού τραβάμε; Στην πολιτική λύση ή την ένοπλη αναμέτρηση;

Ακόμα με την αποχή μας από τις βουλευτικές εκλογές της 31 Μάρτη 1946, αμαχητί εγκαταλείψαμε αχρησιμοποίητες όλες τις νόμιμες θέσεις και δυνατότητες μας κι έτσι προς όφελος του εχθρού δυσκολέψαμε αφάνταστα τη δουλειά των αντιστασιακών οργανώσεων και γενικά την πάλη του λαού, ενώ παράλληλα δικαιολογήσαμε την προσπάθεια του εχθρού στην πάλη εναντίον μας

Χωρίς να διατρέχουμε τον κίνδυνο να πέσουμε σε υπερβολές, μπορούμε να πούμε ότι η αποχή μας από τις εκλογές μας εμπόδισε να ξεδιπλώσουμε και αναπτύξουμε σε πολιτική μάχη όλες τις δυνάμεις του λαού και να εκμεταλλευτούμε τις νόμιμες δυνατότητες της πλατειάς κινητοποίησής του. Ποιος μπορεί να αποκλείσει πως με τη συμμετοχή μας στις εκλογές και την αποφασιστική και σωστά προσανατολισμένη πολιτική πάλη του λαού, το ενδεχόμενο να μη επιτρέπαμε στους Άγγλους να μας οδηγήσουν στον εμφύλιο πόλεμο;

Και στο αντίθετο ενδεχόμενο, ποιός μπορεί να αρνηθεί ότι με τη συμμετοχή μας στις εκλογές, δε θα δίναμε στο λαό τη δυνατότητα που του στερήσαμε με την αποχή, μέσα από την σκληρή καθημερινή πείρα μόνος του να πειστεί για το αναπότρεπτο της ένοπλης αναμέτρησης; Οπότε αναμφίβολα η συμμετοχή και η προσφορά στον ένοπλο αγώνα θα ήταν πολύ μεγαλύτερη και αποφασιστικότερη. Παράγοντας που αναντίρρητα σ' όλη την παραπέρα εξέλιξη του ένοπλου αγώνα δε θάχε, όπως συνέβη νάχει, συνεχή και επιζήμια σε βάρος μας επίδραση.

Λίγο αργότερα από την αποχή και προτού οριστικά, αλλά κι αναποφάσιστα πάρουμε το δρόμο του βουνού και με το όπλο στο χέρι, η συμμετοχή μας στο δημοψήφισμα του Σεπτέμβρη, ούτε λίγο ούτε πολύ δεν διέφερε από τον καθυστερημένο κείνο ταξιδιώτη που ενώ έχασε το τραίνο, στην απελπισία του, με το παλιό εισιτήριο και για να καλύψει την καθυστέρηση στα τυφλά και στην τύχη μπήκε στο πρώτο από μπροστά του περαστικό τραίνο, που όμως τον έβγαλε στην αντίθετη από τον πρωταρχικό του προορισμό, κατεύθυνση.

Όλα τα παραπάνω, πολύ ύποπτα, επαναλαμβάνω, λάθη του "αλάνθαστου" Ζαχαριάδη, μ' όλες τις οδυνηρές επιπτώσεις τους για το κίνημα, έδωσαν στον εχθρό τον απαραίτητο χρόνο και τη δυνατότητα να ξεκαθαρίσει τον νεοδημιουργημένο μεταπολεμικό ελληνικό στρατό από τους επονίτες, ελασίτες, κομμουνιστές και εαμίτες, και να φτιάξει ένα τέτοιο στρατό που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των Άγγλων και της ντόπιας ολιγαρχίας

Σε συνέχεια η ύποπτη ζαχαριάδικη πολιτική έδωσε στον εχθρό την ουρανοκατέβατη ευκαιρία και δυνατότητα να σμπαραλιάσει στην κυριολεξία με τις φυλα-

κές εξορίες, ξυλοδαρμούς και την τρομοκτατία και ν' αποδιοργανώσει τις αντιστασιακές οργανώσεις, αποκεφαλίζοντάς τες από τους καθοδηγητές τους. Για να ξεφυτρώσουν στη θέση τους σαν τα μανιτάρια μετά τη βροχή και τη λιακάδα οι γνωστές ποικιλόμορφες παρακρατικές οργανώσεις που κατάντησαν σωστή μάστιγα για το λαό.

Στο ξετύλιγμα των γεγονότων, θέλοντας και μη, θα μας δοθεί η ευκαιρία αναλυτικότερα και πειστικότερα να φωτίσουμε τ' απαράδεκτα και γι' αυτό ύποπτα, ζαχαριάδικα σφάλματα.

Σταματούμε εδώ κι επανερχόμαστε στην κατά σειρά εξιστόρηση γενικά των γεγονότων στον ΄΄Εβρο.

Σε προηγούμενες σελίδες είδαμε, ότι στην τρομοκρατία του μοναρχοφασισμού και των Άγγλων, ο λαός απάντησε με μαζική έξοδο στα βουνά του ΄Εβρου. Ο εχθρός φοβούμενος μήπως όπως και στην κατοχή ο εβρίτικος ανταρτοσπινθήρας δώσει φωτιά και ξεσηκώσει ενάντια στην τυραννία το Θρακικό γενικά και Μακεδονικό λαό, μια και ως τότε δεν είχε σκάσει αντάρτικο τουφέκι σ' όλη την υπόλοιπη Θράκη και Ανατ.Μακεδονία, εκμεταλλεύτηκε το ευνοϊκό γι' αυτόν γεγονός. ΄Ετσι απέσυρε όλες σχεδόν της εμπιστοσύνης του δυνάμεις της βορείου Ελλάδας και τους καλά εξοπλισμένους μπαφραλήδες της Θράκης και Μακεδονίας καθώς και τους Αντωντσαουσικούς, που από καιρό οι Άγγλοι τους είχαν επαναξοπλίσει και σκορπίσει στη μαρτυρική Θράκη και Μακεδονική ελληνική υπαιθρο.

Τώρα εξ αιτίας του μαζικού εβρίτικου ανταρτοκινήματος, τ' αφεντικά τους οι Άγγλοι τους συγκέντρωναν και με την αποικιοκρατική τους δεξιοτεχνία και πείρα τους φανάτισαν με την υπενθύμιση των δυό κατά σειρά στη διάρκεια της κατοχής διαλύσεων τους και λαφυραγώγησης του εγγλέζικου οπλισμού από, τον ΕΛΑΣ.

΄Εθιξαν έτσι την πιό ευαίσθητη ψυχική τους χορδή τη μπαφραλίδικη παλληκαριά τους, κέντρισαν τον από αγραμματοσύνη, κοινωνική και πολιτική καθυστέρηση, αντικομμουνισμό τους και με χαλινάρι τη ρεβανσιστική αποκατάσταση της πληγωμένης μπαφραλίδικης παλληκαριάς τους, Άγγλοι και ντόπιοι συνεργάτες τους πέτυχαν να τους οδηγήσουν σε βάρβαρες αντεκδικήσεις κατά του μαρτυρικού λαού του ΄Εβρου.

Οι συγκεντρωμένες τώρα στον ΄΄Εβρο κυβερνητικές στρατιωτικές, μπαφραλίδικες κι αντωντσαουσικές δυνάμεις, τελείως ανεπαρκείς να χαλιναγωγήσουν τη γνωστή προ του χτυπήματος του εχθρικού αποσπάσματος, συνωμοτικά προετοιμαζομένη και εξ αιτίας του δημοψηφίσματος μη πραγματοποιηθείσα από το βουνό, στις πόλεις και τα χωριά αιφνιδιαστική ένοπλη ανταρτοεξέγερση κι επικράτη-

ση μας στη Θράκη, όπως προβλέψαμε, οι δυνάμεις αυτές αποδείχτηκαν υπεραρκετές για να δυσκολέψουν και παρ' ολίγο στη γέννεση του να πνίξουν το εβρίτικο ανταρτοξεκίνημα.

Με τη συγκέντρωση των δυνάμεων του στον Έβρο και με τα, βελτιωμένης έκδοσης, γερμανικά συλλογικά αντίποινα στην ύπαιθρο του Έβρου, ο εχθρός εξάπλωσε και δυνάμωσε την τρομοκρατία, ιδίως σε βάρος των οικογενειών εκείνων που τα μέλη τους είχαν πάρει το δρόμο του βουνού και του ένοπλου αγώνα.

Παράλληλα και σε συνδυασμό με την αφόρητη τρομοκρατία, ο εχθρός μ' ευκίνητες κι ελαφρά εξοπλισμένες δυνάμεις του, ενίσχυε τα υπάρχοντα και δημιούργησε καινούρια πολυάριθμα και πολυμελή καταδιωκτικά αποσπάσματα χωροφυλάκων και σε δεσπόζοντα υψώματα τοποθετούσε ισχυρά παρατηρητήρια, εφοδιασμένα με ισχυρές διόπτρες και φορητά ραδιοτηλέφωνα.

Με τον τρόπο αυτό ανάπτυξης και διάταξης των δυνάμεων του και τα άφθονα σύγχρονα μέσα διαβίβασης πληροφοριών και διαταγών του, ο εχθρός απόκτησε την απαραίτητη κι αποτελεσματική σε βάρος μας δυνατότητα να πληροφορείται την ίδια στιγμή και με ακρίβεια τις κινήσεις μας. Και με βάση το στοιχείο αυτό η εχθρική διοίκηση γρήγορα και πετυχημένα κινούσε τις δυνάμεις της και σε ισχυρές διαβάσεις και πόσιμα νερά τοποθετούσε ισχυρές ενέδρες. Επίσης με συχνές και πολυήμερες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις και πυρκαϊές στα δάση στένεψε το ορεινό και δασώδες έδαφος του Έβρου.

Στην εχθρική προσπάθεια έδιναν σοβαρότατη βοήθεια οι από τον εχθρό διορισμένοι πάρεδροι των χωριών. Αυτοί κάθε μέρα, ξημερώνοντας ειδοποιούσαν τηλεφωνικά την πλησιέστερη στρατιωτική διοίκηση, εάν και πόσοι ελασίτες αντάρτες εγκατέλειψαν τα χωριά τους και πήραν το δρόμο του βουνού. Το προδοτικό αυτό έργο των παρέδρων σε βάρος μας, το συμπλήρωναν, βγαίνοντας ο ήλιος κάθε μέρα, οι ορεσίβιοι κτηνοτρόφοι σαρακατσαναίοι. Σαν άριστοι γνώστες του ορεινού εδάφους, σε συνεργασία με τα τοποθετημένα στις κορυφές εχθρικά παρατηρητήρια, κατατόπιζαν λεπτομερειακά τον εχθρό, που με φρέσκες πάντα πληροφορίες των κινήσεων μας, χωρίς χάσιμο χρόνου κι άσκοπες κινήσεις και ταλαιπωρίες κινούσε τις δυνάμεις του προς τα δρομολόγια που ακολουθούσαν οι φάλαγγες των άοπλων και νεόβγαλτων εθελοντών ανταρτών.

Εκτός από τους παραπάνω παράγοντες, βοηθούσε εξαιρετικά στην καταδίωξη των εθελοντών άοπλων ανταρτών κι αυτή τούτη η διαμόρφωση του ορεινού εδάφους. Πιο κατανοητά: Το στενόμακρο κι όχι μεγάλο σε βάθος ορεινό έδαφος του Έβρου για αντάρτικο, ιδίως στο ξεκίνημα του θαυμάσια προσφέρεται στο κέ-

ντρο της περιοχής και συγκεκριμένα στα κοντινότερα προς τα χωριά και το δημόσιο δρόμο του Έβρου μεγάλα ορεινά και δασωμένα συγκροτήματα Τουλιού τεπέ, Γκύμπρενα, Ικί Καγιά, Τσιατάλ Καγιά, Σιβεριλέρια, Ιντσιαλί, Μουκαντέ, Ούτς Μπουνάρ, Αντά τεπέ κλπ.

Κατά συνέπεια ο εχθρός, με βάση τη διαμόρφωση και προσφορά του Εβρίτικου ορεινού εδάφους και στην περίπτωση ακόμη που θα του έλειπε η πολύτιμη βοήθεια των παρέδρων και σαρακατσαναίων, του ήταν ευκολότερο με δικά του παρατηρητήρια και τη μελέτη από το χάρτη του εδάφους με ακρίβεια να επισημάνει και να κινηθεί προς τις κατευθύνσεις των δρομολογίων και του κεντρικού σημείου προορισμού και εξοπλισμού των νεόβγαλτων αόπλων ανταρτών.

Αυτή ήταν σε ζωντανές πινελιές η εικόνα ή καλύτερα τα πολλά και σοβαρά εμπόδια που μπαίναν μπρος στο ξεκίνημα και την ανάπτυξη του δεύτερου νεογέννητου εβρίτικου ανταρτοκινήματος.

Αν το καινούργιο αντάρτικο με τη πλούσια ελασίτικη κατοχική του πείρα ήθελε να ριζώσει μέσα στο λαό και σε συνδυασμό με την εξωεβρίτικη αντιστασιακή ιστορία να ανταποκριθεί στις τοπικές του υποχρεώσεις και την πλατύτερη πανελλαδική προοπτική, θα έπρεπε με την ένοπλη δράση του να εξυψώσει το ηθικό του λαού κι έτσι να προδιαθέσει αποφασιστικά για το βουνό και το τουφέκι όλο το λαό της Α-νατ. Μακεδονίας και Θράκης. Δεν ήταν αρκετό να ξεπεράσει μόνο τα όσα προαναφέραμε εμπόδια, αλλά και μια σειρά άλλα πιο δύσκολα. Συγκεκριμένα οι καινούργιοι αντάρτες, όχι ελασίτες στη μεγάλη τους πλειοψηφία, με τη μαζική έξοδο τους στο βουνό, μεγάλωναν καθημερινά το αντάρτικο. Οι δύσκολες συνθήκες που δημιουργούσε ο εχθρός, με τη δίχως ανάπαυλα δράση του, έβαζε μπροστά στους εθελοντές αντάρτες, που έκαναν το πρώτο βήμα από το κατώφλι του σπιτιού τους, την προσαρμογή τους όσο το δυνατό γρηγορότερα στις ταλαιπωρίες και κακουχίες της σκληρής αντάρτικης ζωής και τον τραχύ ανταρτοπόλεμο του βουνού.

Το ίδιο όπως και ο ΕΛΑΣ, το δεύτερο αντάρτικο του ΔΣΕ, για το οποίο εδώ γίνεται λόγος, για ν' αναπτυχθεί σε πραγματικό λαϊκό επαναστατικό στρατό και ν' ανταποκριθεί στο ακέραιο στις πατριωτικές του υποχρεώσεις και τις ελπίδες του λαού, έπρεπε να βρει και να χρησιμοποιήσει πιστά και άξια στρατιωτικά και πολιτικά στελέχη, από σκοπευτή και ομαδάρχη μέχρι στρατιωτικό διοικητή και πολιτικό επίτροπο Μεραρχίας, ώστε τους νέους επιστρατευμένους εθελοντές αντάρτες να τους εμψυχώσει κι άριστα να τους οργανώσει σε πολεμικούς σχηματισμούς από ομάδα μέχρι Μεραρχία.

Έπρεπε να πιάσει τον εχθρό στον ύπνο. Νά βγάλει νύχτα από τα σπλάχνα της

γης τον κρυμμένο οπλισμό. Να τον καθαρίσει και να προλάβει τις αφλογιστίες των πυρομαχικών που είχαν υγρανθεί, ξηραίνοντάς τα τη μέρα στον καφτερό ήλιο και το βράδυ σε καμουφλαρισμένες φωτιές. Έπρεπε κάτω από το αδιάκοπο χτένισμα του ορεινού εδάφους από τις πολυήμερες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του εχθρού, ενισχυμένες με τις πυρκαϊές των δασών, για την αξιοποίηση του θαμμένου οπλισμού στα χέρια των ανταρτών, με συνεχείς ελιγμούς, με το δάχτυλο στο στόμα, τα μακρόσυρτα "σούςς" των διοικητών και τα καμουφλάζ σε απρόσβλητα από τις πυρκαϊές δάση, να χάνει ο εχθρός τα ίχνη μας και την επαφή του μαζί μας. Έτσι να παραπλανείται, να ταλαιπωρείται με άσκοπες και άκαρπες κινήσεις, να εξαναγκάζεται να χτυπάει στο κενό και απαγοητευμένος και τσακισμένος να αποσύρεται.

Κι αυτό γινόταν. Με αποτέλεσμα να εξοικονομείται πολύτιμος χρόνος κι ευνοϊκές προϋποθέσεις για την εκμάθηση του χειρισμού των όπλων, την άρτια στρατιωτική οργάνωση κι εκπαίδευση των ανταρτικών τμημάτων, την προσαρμογή των ανταρτών στις κακουχίες, την εκμετάλλευση του εδάφους και γενικά την αποδοτική εξάσκηση τους στον ανταρτοπόλεμο του βουνού. Με την προοπτική και με τον καιρό, το νεογέννητο αντάρτικο να εξελιχτεί σε πραγματικό λαϊκό επαναστατικό στρατό, ικανό να δίνει και να κερδίζει όλων των μορφών τις μάχες.

Γι' αυτό όμως έπρεπε να λυθούν σύντομα μια σειρά άλλα και συγγενικά με τα προαναφερόμενα, προβλήματα.

Όπως το Επιμελητειακό, το υγειονομικό, το διαφωτιστικό κλπ. Το τελευταίο προσεκτικά μελετημένο κι αδιάρρηκτα δεμένο με τα ιδανικά του διεξαγόμενου ένοπλου αγώνα και τη συνειδητή πειθαρχία, που δίχως αυτά τα δύο η νίκη του λαού καταντάει άπιαστο πουλί. Διαφορετικά, όπως διαπιστώθηκε ιστορικά απ' όλους τους πολέμους κι επαναστάσεις, χωρίς ιδανικό, πειθαρχία, καζάνι, ρουχισμό, υπόδυση και στοιχειώδη υγειονομική περίθαλψη για τον άρρωστο και τραυματία στρατιώτη, ο καλύτερα εξοπλισμένος και εκπαιδευμένος στρατός είναι προκαταβολικά καταδικασμένος σε διάλυση.

Μόνο σ' όσους έπεσε το βαρύ και τιμητικό καθήκον να επωμιστούν ευθύνες οργάνωσης και διοίκησης ανταρτικών τμημάτων, ίσως μόνο αυτοί στην κυριολεξία μπορούν να κατανοήσουν την καθοριστική σημασία των προβλημάτων που έθιξα παραπάνω. Αυτοί θα μπορέσουν να τραβήξουν και τη διαχωριστική κλωστίτσα ανάμεσα στα πολιτικοστρατιωτικά διοικητικά στελέχη των ανταρτικών σχηματισμών και τα μονόπλευρα και μόνο στο θρανίο, μακρυά από τη φωτιά του πολέμου, καταρτισμένα στρατιωτικά στελέχη του αστικού στρατού.

Κάθε λαϊκοεπαναστατική αντάρτικη διοίκηση, μεγάλη ή μικρή, πρώτα και πάνω απ' όλα, από το τίποτε και μόνο με τα παλλικάρια του λαού και τη συμπαράσταση του, οφείλει να δημιουργήσει μάχιμο τμήμα, διαφορετικά δεν θάχει τι να διοικήσει.

Μια τέτοια διοίκηση, όπως είναι πασίγνωστο, μια και δεν διαθέτει πολεμική βιομηχανία, ούτε καμμιά άλλη εκτός απ' το λαό πηγή εφοδιασμού, για να δημιουργήσει αξιόμαχο στρατό, είναι υποχρεωμένη με τα πρώτα λιγοστά όπλα και πυρομαχικά του ξεκινήματος, να δώσει και σε βάρος του εχθρού να κερδίσει πολλές και σοβαρές μάχες.

Έτσι είναι. Στα πρώτα βήματα και τις περισσότερες φορές, για μεγάλο χρονικό διάστημα και ώσπου η επανάσταση να αποκτήσει δική της πολεμική βιομηχανία ή να επιτύχει την αναγνώριση της από φιλικές κυβερνήσεις για την εξασφάλιση της απαραίτητης ηθικής και υλικής ενίσχυσης της, η μόνη πηγή ανεφοδιασμού ή καλύτερα η πολεμική βιομηχανία κάθε λαϊκοαπελευθερωτικού στρατού είναι ο συνεχής, επιθετικός νικηφόρος πόλεμος και η λαφυραγώγηση εχθρικού οπλισμού και κάθε άλλου πολεμικού υλικού.

Από το λαφυραγωγημένο πολεμικό υλικό και μέχρι τη δημιουργία των προαναφερομένων προϋποθέσεων, συνεχώς και σ 'όλη τη διάρκεια της ένοπλης με τον εχθρό αναμέτρησης εξοπλίζονται καλύτερα όλο και πιο πολλοί στρατιώτες του λαού και μέχρι την ολοκληρωτική νίκη αυξάνουν οι ένοπλες δυνάμεις του.

Χωρίς κίνδυνο να χαρακτηριστούμε υπερβολικοί, αυτό αποτελεί για τους επαναστατικούς στρατούς νομοτέλεια, η οποία αντιδιαστέλλει αξιωματικούς και στελέχη του λαϊκοεπαναστατικού στρατού από τους ηγήτορες του αστικού στρατού. Οι κυβερνήσεις των καπιταλιστικών κρατών δεν ζητούν, για ευνοήτους λόγους, από τους τελευταίους παρά μόνο μονόπλευρη στρατιωτική κατάρτιση, διοικητική κι οργανωτική ικανότητα, με αποκλειστική επιδίωξη την καλή εκπαίδευση, την αναγκαστική πειθάρχηση και την αξιοποίηση του στρατού για την υπεράσπιση μόνο των συμφερόντων της άρχουσας τάξης.

Όλα τα άλλα είναι δουλειά των εκάστοτε κυβερνήσεων και ιδίως των στρατιωτικών υπουργείων και στρατιωτικών καταστημάτων.

Στις στρατιωτικές διοικήσεις δεν μένει παρά μόνο το καθαρά διοικητικό μέρος της οργάνωσης, εκπαίδευσης και πολεμικής κατάρτισης του στρατού.

7.- Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟΥ ΕΒΡΟΥ

Θίξαμε ως εδώ σε πανελλαδική και εβρίτικη κλίμακα συνοπτικά ορισμένα βασικά κι όχι λίγο ύποπτα σφάλματα του Ζαχαριάδη, όπως αποχή από τις εκλογές, αψυχολόγητη συμμετοχή στο δημοψήφισμα, βιαστικό και πολιτικά επιζήμιο χτύπημα του αποσπάσματος στη Δαδιά, μεσοβέζικο κι αναποφάσιστο ένοπλο ξεκίνημα κλπ.

Απ' εδώ και πέρα, αν θέλουμε να ζωντανέψουμε παραστατικά την εικόνα της κρίσιμης καμπής που πέρασε το αντάρτικο στον Έβρο, δεν πρέπει να μας ξεφύγουν απαρατήρητες ψυχολογικές κι άλλες δευτερεύουσες αιτίες, που συντέλεσαν σοβαρά παρ' ολίγο στο να πνίξουν στη γέννεση του, το δεύτερο ανταρτοκίνημα του Έβρου.

Πάρεδροι χωριών, σαρακατσαναίοι, στρατιωτικά παρατηρητήρια σε δεσπόζοντα υψώματα, διαπιστώσεις του εχθρού για το που προσφέρεται για μας ευνοϊκά το έδαφος, όλα αυτά τον προσανατόλισαν και τον οδήγησαν να ρίξει αποφασιστικά το βάρος του και το μεγαλύτερο μέρος έμψυχων και άψυχων δυνάμεων του στο κέντρο της ορεινής περιοχής Έβρου και συγκεκριμένα στα γνωστά μας ορεινά δασωμένα συγκροτήματα, Τουλιού Τεπέ, Γκύμπρενα, Ικί καγιά, Τσιατάλ Καγιά, Σιλιβέρια, Ούτς Μπουνάρ, Μουκαντά και Αντά τεπέ.

Ο Νέος αυτός προσανατολισμός του εχθρού και η τακτική του με τη αυξανόμενη πίεση του σε βάρος μας, μας υποχρέωσε να βρούμε τρόπο διασποράς των εχθρικών δυνάμεων.

Γι' αυτό και για να εξουδετερώσουμε ή τουλάχιστο να ελαττώσουμε την εχθρική ένοπλη πίεση, αρχικά κατά μήκος του Έβρου και με τον καιρό διστακτικά έξω του Έβρου, αρχίσαμε να εξαπλώνουμε τις νεοδημιούργιτες κι απειροπόλεμες ακόμα ανταρτοδυνάμεις.

Η Αναγκαστική και κάτω από συνεχώς αυξανόμενη πίεση πρόωρη διασπορά δυνάμεων ιδίως στο ξεκίνημα του ανταρτοκινήματος, αποδείχτηκε στη ζωή ότι είναι συμφέρουσα κι άποτελεσματική μόνο όταν οι διασπαρμένες ανταρτοδυνάμεις είναι πλαισιωμένες με ευάριθμα κι εμπειροπόλεμα στελέχη. Η διασπορά σε ορεινά και δασωμένα συγκροτήματα καινούργιων ενόπλων ανταρτοομάδων με ικανά στελέχη και οδηγούς γνώστες του εδάφους, διευκολύνει τα μέγιστα και κάνει ακίνδυνους τους ελιγμούς και δίνει, χωρίς να το αντιληφθεί ο εχθρός, στον ελισσόμενο την δυνατότητα να εμφανισθεί ταυτόχρονα ή και διαδοχικά σε πολλά και διάφορα σημεία της εκλογής του κι εκεί που δεν τον περιμένει κι ενώ ο εχθρός

χτυπάει στο κενό, ο ελισσόμενος του δίνει αιφνιδιαστικά και γερά χτυπήματα.

Με τις πολλές ταυτόχρονες εμφανίσεις και τα αιφνιδιαστικά ένοπλα χτυπήματα σε διάφορα και μακρυά το ένα απ' το άλλο, σημεία, επιτυγχάνεται η ανατροπή του αρχικού σχεδίου του εχθρού. Παράλληλα αφαιρείται απ' αυτόν η επιχειρησιακή πρωτοβουλία και στην μάταιη προσπάθεια του, να προσαρμόσει τις ενέργειες του με τις κινήσεις και επιδιώξεις των ελισσομένων δυνάμεων, εξαναγκάζεται σε διαρκή εκνευριστική επιφυλακή, σπρώχνεται σε άσκοπες κι άκαρπες κινήσεις και ταλαιπωρίες, με σίγουρο επακόλουθο την αποδιοργάνωση των δυνάμεων του. Και τελικά με τις πολλές και σε διάφορα σημεία εμφανίσεις κι αιφνιδιαστικά χτυπήματα στο ψαχνό, εξαναγκάζεται ο εχθρός να χτυπάει στο κενό και μπροστά στην ολοκληρωτική αποτυχία του, τις απώλειες, εκνευρισμούς και το σπασμένο ηθικό, δεν αργεί ν' αναδιπλώσει τις δυνάμεις του και στην άκαρπη σύμπτυξή του στη βάση εξόρμησης του, εκτός που ανεβάζει το ηθικό του λαού, δίνει στις καινούργιες ένοπλες ανταρτοδυνάμεις τον απαραίτητο χρόνο για την αναδιοργάνωση και παραπέρα ανάπτυξή τους κι ανεβάζει τον ενθουσιασμό και την πίστη τους στην τελική νίκη του λαού.

Όταν όμως στις καινούργιες κι απειροπόλεμες ανταρτοδυνάμεις στο ξεκίνημα τους λείπουν τα απαραίτητα σε αριθμό ικανά κι εμπειροπόλεμα στελέχη κι ως που μέσα στις αφάνταστες δυσκολίες και φωτιά του πολέμου να δημιουργηθούν στη ζωή, σε συνθήκες παρόμοιες με του Έβρου, έδειξε ότι η διασπορά δυνάμεων απειροπόλεμων είναι επικίνδυνη και μπορεί να οδηγήσει στη διάλυση και την ολοκληρωτική τους καταστροφή.

Για ν αποφευχθεί το ενδεχόμενο αυτό δυο παράγοντες αποφασίζουν: ικανά στελέχη και καθημερινές έστω και μικρές ένοπλες επιτυχίες, που εξουδετερώνουν μια σειρά αρνητικούς ψυχολογικούς παράγοντες, δημιούργημα της εχθρικής τρομοκρατίας σε περίοδο που οι νεόβγαλτοι αντάρτες δεν είναι ακόμα προσανατολισμένοι οριστικά προς το βουνό και το όπλο.

Προσωπική παλικαριά - μυαλωμένη, στρατιωτικές ικανότητες, αγωνιστικό ήθος, και καθημερινές σε βάρος του εχθρού επιτυχίες, είναι τα πιο βασικά προσόντα κι υποχρεώσεις των στελεχών όλων των επαναστατικών απελευθερωτικών στρατών του κόσμου.

Αυτού επάνω θα συγκρουστούν αναγκαστικά και με τη σύγκρουσή τους θα εξουδετερωθούν όλα τα αρνητικά στοιχεία που απαριθμήσαμε ή παραλείψαμε και ο αντάρτης θα λυτρωθεί από τα πρώτα του ακόμα βήματα από τα ερωτηματικά που σαν απειροπόλεμος και παρά τη θέληση του κουβαλάει μαζί του.

Εδώ και γιατί όλα τα παραπάνω έχουν σχέση με όσα απ' εδώ και πέρα θα εξιστορήσω και για να επανασυνδέσω το φυσιολογικό ξετύλιγμα των ιστορικών γεγονότων, επιβάλλεται να επανέλθουμε στο βεβιασμένο και πολιτικά ασύμφορο χτύπημα του αποσπάσματος στη Λαδιά και να σταθούμε στα δυο επιζήμια επακόλουθα του. Δηλαδή στο φούντωμα και το ξάπλωμα στο απροχώρητο της τρομοκρατίας και στη συγκέντρωση στον Έβρο μεγάλο μέρος από το στρατιωτικό δυναμικό (Αντωντσαουσικοί και στρατός) της Βορ. Ελλάδας.

Στο σημείο αυτό ο αναγνώστης δεν μπορεί παρά να θυμάται ότι η τρομοκρατία και η συγκέντρωση εχθρικών δυνάμεων στον Έβρο, δεν φρέναρε, όπως πίστευε ο εχθρός, αλλά αντίθετα αποφασιστικά προδιάθεσε κι έσπρωξε τον εβρίτικο λαό προς το βουνό και το τουφέκι.

Αποτέλεσμα της διάψευσης των προβλέψεων του εχθρού ήταν να προστεθούν στις 5-7-46 με μαζική άνοδο στο βουνό άλλοι 200 εθελοντές αντάρτες στους 30, που δώσαν το πρώτο χτύπημα κατά του αποσπάσματος στη Δαδιά.

Στις 14-7-46 αφού εξοπλίστηκαν κι οργανώθηκαν σε ομάδες, διμοιρίες κλπ. το σύνολο των 250 ανταρτών ταξινομήθηκε στις πιο κάτω περιοχές.

Εκατόν είκοσι αντάρτες με επικεφαλής τον καπετάνιο Τάγματος του ΕΛΑΣ Βαγγέλη Κατμερίδη (Φλέσσα) και τον παλιό αντάρτη Θόδωρο Κατμερίδη (Ανανία) πήραν τη βόρεια του Έβρου περιοχή από το ποτάμι της Μάνδρας και μέχρι το Τρίγωνο, με σταθμό διοίκησης την ορεινή περιοχή των χωριών Μεταξάδες, Παλιούρι και Γιατράδες και με προοπτική σύντομα η δύναμη των 120 ανταρτών ν' αυξηθεί σε κανονική Τάγματος και το Τάγμα να απλώσει τη δράση του στην περιοχή Ορεστιάδας -Τριγώνου.

Ταυτόχρονα και νοτιότερα προς την περιοχή Φερρών - Αλεξανδρούπολης, με επικεφαλής τον καπετάνιο Τάγματος του ΕΛΑΣ Θεόδωρο Μάτα (Μοράβα), προωθήθηκε δύναμη 30 ανδρών με την ίδια προοπτική.

Η υπόλοιπη δύναμη, σα διοίκηση του Αρχηγείου Έβρου, με την ίδια προοπτική, παρέμεινε στην ορεινή τοποθεσία Τσατάλ Καγιά απ' όπου σαν κέντρο της ορεινής περιοχής του Νομού Έβρου διευκόλυνε την επαφή και καθοδήγηση του βορείου και νοτίου τομέα.

Οι πρώτες βασικές διαταγές που δόθηκαν στα τμήματα Φλέσα, Ανανία και Μοράβα ήταν οι αδιάκοπες και τολμηρές εμφανίσεις στα χωριά, διαφωτιστικές ομιλίες για την εξύψωση του ηθικού του λαού παραδειγματική αλλά δίκαιη τιμωρία προδοτών και το σπάσιμο του ηθικού της αντίδρασης, μαζική εθελοντική στρατολογία ανταρτών, τροφοδοσία των τμημάτων σε βάρος πλουσίων φανατικών αντι-

δραστικών και οργάνωση αντάρτικης επιμελητείας από εθελοντικές μ' αποδείξεις εισφορές του λαού.

Με βάση τις παραπάνω γενικές εντολές στις 17-7-46 εγκαινιάζεται η δράση των πρώτων εθελοντών ανταρτών. Σαράντα από τους αντάρτες της Κεντρικής ορεινής περιοχής Έβρου με ορμητήριο το Τσατάλ Καγιά, κάνουν την εμφάνιση τους στο χωριό Λαγηνά, όπου πιάνουν τους τρεις δραστήριους και φανατικούς αρχιχίτες και βασανιστές του λαού της περιοχής Λαγηνά: Γιώργο Ντήμκα, πρόεδρο της Κοινότητας, Χρήστο Λεμονίδη, γραμματέα της Κοινότητας και Θανάση Παρασκευά, αρχηγό των χιτών.

Ο τελευταίος και ο πατέρας του Γιαννάκος Παρασκευάς, στη γερμανική κατοχή ήταν κρατούμενοι των γερμανών για λαθρεμπόριο με τούρκους και μαζί με κρατούμενους αγωνιστές, για ανακρίσεις, είχαν μεταφερθεί στα γερμανικά κρατητήρια των Φερρών απ' όπου τους απελευθέρωσε ο ΕΛΑΣ. Πατέρας και γυιος μετά την απελευθέρωσή τους κατατάχτηκαν στον ΕΛΑΣ για να πολεμήσουν όπως ορκίζονταν, για την πατρίδα και κατά των γερμανοβουλγάρων. Στην πραγματικότητα όμως και σαν ανταμοιβή για την απελευθέρωση τους από τα νύχια των γερμανών, ο γυιος, τον Ιούλη του 1944 με ιντελιτζενσερβίτικη καθοδήγηση και υποσχέσεις μελλοντικής καλοζωΐας, παρέσυρε 12 ελασίτες και μαζί τους πήρε το δρόμο της Μέσης Ανατολής.

Με την επιστροφή του στην Ελλάδα σαν ιερολοχίτης και με το βαθμό του λοχία στο πλευρό των Άγγλων πήρε μέρος στα Δεκεμβριανά γεγονότα και μετά τη Βάρκιζα οργίασε σε βάρος του δημοκρατικού λαού του Έβρου. Και τώρα! Τι σύμπτωση διαβολική! Πιάστηκε από τους ίδιους αγωνιστές, που από τα χέρια των γερμανών του γλύτωσαν τη ζωή και για τα εγκλήματα του πλήρωσε με τη ζωή του στην ίδια ακριβώς ορεινή τοποθεσία που είχε παρασύρει το καλοκαίρι του 1944 τους ανώριμους πολιτικά 12 ελασίτες και πήρε το δρόμο της Μέσης Ανατολής.

Ταυτόχρονα με τις πιο πανω συλλήψεις χιτών τρομοκρατών, άλλοι 80 αντάρτες εμφανίζονται στο χωριό Φυλαχτό, όπου πιάνουν τον πρόεδρο του χωριού Πολύμερο Κουτσαλάκη και το δραστήριο και φανατικό χίτη γυιο του Κώστα Μακρυλλάκη.

Με τις πρώτες αυτές εμφανίσεις των ανταρτών, τον πανηγυρισμό του δημοκρατικού λαού, τη σύλληψη, παραδειγματική και δίκαιη τιμωρία των βασανιστών που προαναφέραμε, τρία αποσπάσματα χωροφυλακής, συνολικής δύναμης 150 ανδρών, πολύ καθυστερημένα κινήθηκαν για την απελευθέρωση των συλληφθέντων τρομοκρατών και στις 19-7-46 στην ορεινή τοποθεσία Γιανκίν Αλάν, ήρθαν

σε δεύτερη κατά σειρά συμπλοκή με τους 80 αντάρτες της Διοίκησης του Αρχηγείου. Αποτέλεσμα των δύο συμπλοκών ο φόνος δυο χωροφυλάκων κι ο βαρειά τραυματισμός άλλων τεσσάρων χωρίς να ματώσει δική μας μύτη.

20-7-46. Το από 30 άνδρες τμήμα του Μοράβα, με την εμφάνιση του στο χωριό Μελία και τη σύλληψη των χιτών βασανιστών του λαού Πασχάλη Σιδερά και Πολυζών Δημάκη, σκορπάει τον ενθουσιασμό, αναπτερώνει το ηθικό του λαού και φέρνει σε θεογνωσία τους άλλους τραμπούκους, στους οποίους γίνανε αυστηρές συστάσεις και προειδοποιητική υπόδειξη, αντί για το διχασμό, να εργαστούν για τη συμφιλίωση και την ομόνοια του χωριού για να μην έχουν την τύχη των συλληφθέντων.

27-7-46. Στήν ορεινή περιοχή Τσεκούρ Βερέν, κατά την επιστροφή του στην έδρα του Αρχηγείου, το από 30 άνδρες τμήμα του Μοράβα, πέφτει σε ενέδρα αποσπάσματος χωροφυλάκων. Στην πολύωρη σκληρή και πεισματώδικη συμπλοκή από τα πρώτα πυρά του αποσπάσματος από επιθετική χεροβομβίδα τραυματίστηκαν ελαφρά τρεις αντάρτες και από τα πυρά των ανταρτών σκοτώθηκε ένας χωροφύλακας, δίχως να εξακριβωθεί αν ο εχθρός είχε και άλλες απώλειες.

28-7-46. Από το Σουφλί και τα ορεινά χωριά της περιοχής του Κορνοφωλιά, Δαδιά, τρεις Μύλοι, Κοτρωνιά, Λευκίμη, Προβατώνα, στην ορεινή τοποθεσία Ικί Καγιά, όπου κι ο προσωρινός κινητός σταθμός του Αρχηγείου, φτάνουν 345 νεοστρατολογημένοι εθελοντές αντάρτες.

30-7-46. Νύχτα. Από τις αποθήκες οπλισμού Μοναστηριού Δαδιάς πραγματοποιήθηκε ο εξοπλισμός τους.

17-8-46. Το Τμήμα Μοράβα κατά την επιστροφή του και πάλι από τις Φέρρες, όπου είχε πάει για εκτέλεση διαταγής του Αρχηγείου, φέρνοντας μαζί του 15 εθελοντικά νεοστρατολογημένους, όπως Νίκο Μιχαηλίδη ή Αήττητο, πρώην καπετάνιο λόχου του ΕΛΑΣ, Μανώλη Δουμαλά ή Πλατωνίδη, πρώην διοικητή λόχου του ΕΛΑΣ, Χριστόδουλο Βάρναλη ή Ρήγα, πρώην καπετάνιο Τάγματος του ΕΛΑΣ κι άλλους 12 ελασίτες, από έλλειψη μέτρων ασφαλείας, ενώ αμέριμνοι ξεκουράζονταν και κάπνιζαν και σε μια στιγμή που δεν το περίμεναν πέσαν σε ισχυρή εχθρική ενέδρα, ανάμεσα στα δυό υψώματα Σεβριλέρια, όπου τραυματίστηκε σοβαρά στο δεξιό μηρό ο αντάρτης Τριαντάφυλλος Ντράγκας.

18-8-46, Στην τοποθεσία Τσατάλ Καγιά, μια από τις προσωρινές έδρες του Αρχηγείου, για να εξοπλιστούν και ενταχθούν στη δύναμη του, από τις περιοχές Διδυμοτείχου - Ορεστιάδας έφτασαν 180 εθελοντικά στρατολογημένοι αντάρτες.

20-8-46. 180 άοπλοι μαζί μ'ενόπλους αντάρτες του Αρχηγείου κατέβηκαν στα

χωριά Ταύρη και Λύρα, απ' όπου εφοδιάστηκαν με διάφορα τρόφικα κι άλευρα από τα κρυμμένα του ΑΚΕ (Αγροτικό Κόμμα Ελλάδας).

Από 16 έως 28-8-46. Οι πρώτες του εχθρού εκκαθαριστικές επιχειρήσεις.-

Οι ξενοκίνητες αρχές, τρομαγμένες από τις εναντίον τους εχθρικές διαθέσεις του λαού, για να σταματήσουν τη μαζική έξοδο στο βουνό, στις 16-8-46, ξαπόλυσαν τις πρώτες μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, στις οποίες εκτός από τις υπάρχουσες πολυάριθμες ένοπλες δυνάμεις τους, μετέφεραν κι άλλους 1350 στρατοχωροφύλακες κι Αντωντσαούσηδες.

Στις 12 μέρες των πρώτων μεγάλης κλίμακας εκκαθαριστικών επιχειρήσεων στις ορεινές τοποθεσίες Τουλιού Τεπέ, Γκύμπρενα, Πισμάνι, Τσεκούρ Βερέν κλπ., έγιναν πάνω από 10 σκληρές και πεισματώδεις μάχες. Ταυτόχρονα και σ' όλη τη διάρκεια των μαχών, ο εχθρός αποβλέποντας να βάλει τους αντάρτες στον κλοιό της πυρκαϊάς και των πυρών του, γύρω από τις ορεινές τοποθεσίες των μαχών αλογάριαστα κι αδίστακτα με πυρκαϊές σε μεγάλες εκτάσεις κατάστρεψε το δασικό πλούτο. Με την τακτική του αυτή, επιδιώκοντας ο εχθρός να εξοντώσει τους αντάρτες, έρριξε τον κύριο όγκο των δυνάμεων του στην περιοχή Τσατάλ Καγιά όπου σύμφωνα με τις πληροφορίες του κατευθύνονταν οι 180 άοπλοι νεοεπιστρατευθέντες.

Η εχθρική προσπάθεια εγκλωβισμού και αιχμαλωσίας της δύναμης αυτής, όχι μόνο απέτυχε, αλλά από το Τσατάλ Καγιά οι άοπλοι αποτελεσματικά προστατευόμενοι από 53 μπαρουτοκαπνισμένους ένοπλους αντάρτες, έσπασαν τον κλοιό της πυρκαϊάς και των εχθρικών πυρών και χωρίς καμμιά απώλεια το απόγευμα της 18-8- 46 έφτασαν στη δασωμένη τοποθεσία Τουλιού Τεπέ.

Απ' εδώ με το σούρουπο, χωρίς να το αντιληφθεί ο εχθρός, ξεκίνησαν και σε φάλαγγα κατ' άνδρα, έφτασαν στην περιοχή Κορνοφωλιάς, όπου οι αποθήκες οπλισμού - οπλίστηκαν και προτού ξημερώσει οπλισμένοι είχαν επιστρέψει στη χαράδρα Καραλή, τοποθεσία Τολιού Τεπέ. Εδώ και προς υπεράσπιση των όπλων,αφού στα γύρω υψώματα και τις υποχρεωτικές διαβάσεις τοποθετήθηκαν άγρυπνα παρατηρητήρια και ισχυρές ενέδρες, οι άοπλοι άρχισαν να καθαρίζουν από τα λίπη τον οπλισμό τους και να στεγνώνουν τα κάπως υγρά πυρομαχικά τους.

Στις 19-8-46, 2 μ.μ.κι ενώ περιμέναμε το σούρουπο για να πάρουμε το δρόμο επιστροφής προς το Τσατάλ Καγιά, ξαφνικά οι παρατηρητές των γύρω υψωμάτων αντιλήφθηκαν την κίνηση τριών αποσπασμάτων, τα οποία οδηγούμενα από τα ίχνη της νυχτερινής διαδρομής μας προσπαθούσαν να πιάσουν τα δεσπό-

ζοντα των διαβάσεων της περιοχής Τουλιού Τεπέ υψώματα, απ' όπου κατά την ε-πιστροφή της η φάλαγγα μας ήταν υποχρεωμένη να περάσει.

Με τη διαπίστωση αυτή η διοίκηση του Αρχηγείου αποφάσισε ναρθεί σε επαφή με τον εχθρό, προτού αυτός προλάβει να πιάσει και οργανώσει τις θέσεις του. 53 ένοπλοι, αθόρυβα και με κατάλληλο μαχητικό σχηματισμό, διατάχτηκαν να κατευθυνθούν προς τον εχθρό και αιφνιδιαστικά να πάρουν επαφή μαζί του.

Ταυτόχρονα οι νεοοπλισθέντες, άοπλοι στην πραγματικότητα λόγω του α-κάθαρτου οπλισμού τους, με πεπειραμένους και καλούς γνώστες του εδάφους ο-δηγούς θα επιχειρούσαν, βαδίζοντας καλυμμένοι από την χαράδρα "Καραλή", να ξεφύγουν την παρατήρηση και τα πυρά του εχθρού και στη διάρκεια της συ-μπλοκής να συμπτυχθούν κι απαρατήρητοι να φθάσουν στην προκαθορισμένη χαράδρα "Καρά ντερέ" περιοχής Τσατάλ Ταγιά όπου, οι εδαφικές συνθήκες ε-πέτρεπαν την ως ένα βαθμό ανεμπόδιστη οργάνωση και αξιοποίηση του οπλι-σμού τους.

Η διοίκηση του Αρχηγείου αυτοπροσώπως και με έμπειρους και τολμηρούς συνδέσμους διηύθυνε τη διπλή αυτή εναλλασσομένη επιχείρηση, που απόβλεπε στη διασκόρπιση του εχθρού και την χωρίς απώλειες διαφυγή και σύμπτυξη των άοπλων στην τοποθεσία οργάνωσης των.

Πραγματικά οι 53 αντάρτες, μπαρουτοκαπνισμένοι παλιοί ελασίτες, όχι μόνο δεν διάψευσαν τις προσδοκίες της διοίκησης τους, αλλά με την όλο άχτι τολμη-ρή κι αιφνιδιαστική τους επίθεση, με μαστοριά κατάφεραν να πλησιάσουν το ένα από τα αποσπάσματα σε μικρή απόσταση, τη στιγμή που ανύποπτο διψασμένο και κουβαριασμένο στάθμευε σε δροσερή πηγή νερού.

Με αιφνιδιαστικά πυρά το θέρισαν κυριολεκτικά. Σε συνέχεια κι ύστερα από σκληρή αλλά μικρής διαρκείας μάχη κατά των τριών αποσπασμάτων δύναμης 150 ανδρών, τους εξανάγκασαν να εγκαταλείψουν τις θέσεις τους κι αποσυ-ντεθημένοι να ζητήσουν τη σωτηρία τους στην άτακτη φυγή.

Από πληροφορίες που αργότερα εξακριβώσαμε τα τρία, στα τέσσερα σημεία του ορίζοντος σκορπισμένα, αποσπάσματα χωροφυλακής με βαρειές αλλά ανε-ξακρίβωτες απώλειες, από τον πανικό και τη λαχτάρα τους, χρειάστηκαν δυο ολό-κληρα μερόνυχτα να συγκεντρωθουν και ανασυγκροτηθούν στο χωριό Γιαννού-λη, δυο μόλις ώρες μακρυά από τον τόπο της σύγκρουσης.

Δικές μας απώλειες ο αντάρτης Γιώργης Δρατζίδης από το χωριό Πετράδες με διαμπερές τραύμα στο δεξιό μπράτσο.

Στη διάρκεια της σκληρής μάχης και της άτακτης φυγής των αποσπασμάτων,

η φάλαγγα των νεοεξοπλισθέντων τελείως απαρατήρητη και χωρίς απώλειες, κατόρθωσε να συμπτυχθεί, πλην όμως σε δυο φάλαγγες. Η μικρότερη, συνολικής δύναμης 60 ανδρών, συνεχώς προστατευομένη από φιλικά πυρά, έφτασε στον προορισμό της.

Η μεγαλύτερη φάλαγγα 120 ανδρών με οδηγούς το σ. Ρίζο Αραμπατζή και Θανάση Ντέλλα, από κακή συνεννόηση και σύγχιση των οδηγών στη διάρκεια της συμπλοκής και γιατί οι επικεφαλής δε φρόντισαν, όπως είχαν εντολή, να ρυθμίσουν το βήμα τους ανάλογα με τις κινήσεις και τους ελιγμούς των μαχομένων ανταρτών και με κινούμενους συνδέσμους σε περίπτωση αποκοπής να επανασυνδέσουν τη φάλαγγα, έπεσαν σε πυρόβλητο έχθρικό πεδίο κι αναγκαστικά άλλαξαν κατεύθυνση προς Αντά Τεπέ.

Η μικρή φάλαγγα των 60 νεοεξοπλισθέντων μαζί με το μάχιμο τμήμα των 53 ανδρών έφτασαν στην περιοχή Τσατάλ Καγιά. Εκεί ύστερα από διαπίστωση από τους ανιχνευτές μας, ότι ο εχθρός που διεξήγαγε τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις απομακρύνθηκε, πήραμε την κατηφοριά προς την χαράδρα Καρά Ντερέ.

Στην ίδια χαράδρα και την ίδια μέρα και ώρα της αναχώρησης των 180 αόπλων προς Τουλιού Τεπέ και γιατί είμασταν νηστικοί, με την επιστροφή μας με τους 180 νεοεξοπλισμένους, θα γινόταν ανασυγκρότηση για συγχώνευση και οργάνωση των καινούργιων με τους παλιούς κι εμπειροπόλεμους αντάρτες.

Το τμήμα Φλέσσα-Ανανία είχε διαταχθεί να ξεκινήσει και να κατεβεί στα καμποχώρια κατά μήκος της δημοσιάς και μέχρι την επιστροφή μας με τους 180 καθώς και την επιστροφή του Μοράβα με τους 15 στη χαράδρα Καρά Ντερέ, να έχει συγκεντρώσει άλευρα και διάφορα φαγώσιμα σε ποσότητες ικανές να επαρκέσουν όχι μόνο κατά τη διάρκεια της διήμερης ανασυγκρότησης, αλλά και την τριήμερη τροφοδοσία πορείας των τμημάτων προς τις περιοχές τους.

Μπαίνοντας στη χαράδρα Καρά Ντερέ, κι όπως είχε προκαθοριστεί, ναι μεν συνδεθήκαμε με τα τμήματα, Φλεσσα, Ανανία, Μοράβα, πλην όμως αντί να βρούμε τον συνηθισμένο από παρόμοιες συναντήσεις ενθουσιασμό και χαρά, διακρίναμε στα πρόσωπα στελεχών και μαχητών το βαρύ κατσούφικο ύφος από την πείνα, αϋπνία, ψυχική και σωματική κούραση, τα θλιμμένα και βαθουλωμένα μάτια τους και τα στραγγισμένα πρόσωπα τους, που όλα αυτά μας πληροφόρησαν για τα άδεια στομάχια τους και την πλήρη αποτυχία της επιμελητειακής επιχείρησης. Η έλλειψη τροφίμων και τα για 3 μέρες άδεια στομάχια των ανταρτών, τα δύο καθοριστικά για την τύχη του ανταρτοκινήματος Έβρου προβλήματα, ζητούσαν, δίχως χάσιμο χρόνου, τη λύση τους.

Μπρος στην κρίσιμη αυτή κατάσταση και για να βγούμε από το τρομερό αυτό αδιέξοδο, η διοίκηση του Αρχηγείου κάλεσε τους σ. Μοράβα, Αήττητο και Πλατωνίδη στους οποίους σαν παλιά ελασίτικα στελέχη σύστησε, μια και οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του εχθρού συνεχίζονταν, να πάρουν κατά τη διαδρομή αυστηρά μέτρα ασφαλείας και να αποφύγουν το πλησίον τού Τσατάλ Καγιλά τουρκοχώρι Τσεκούρ Βερέν, γιατί οπωσδήποτε θα είναι σταθμός και ορμητήριο του εχθρού. Σε συνέχεια και σα συνέπεια αποτυχίας τους ανέπτυξε την κρίσιμη επισιτιστική κατάσταση που θα προκύψει, και προς αντιπερισπασμό και παραπλάνηση του εχθρού και την εξασφάλιση των απαραιτήτων τροφίμων σε δύναμη τάγματος, τους ανέθεσε να κινηθούν προς τα καμποχώρια της δημοσιάς. Στην πορεία όμως και με το δικαιολογητικό ότι οι αντάρτες ήταν άϋπνοι νηστικοί και κουρελιασμένοι και για να μη τους ταλαιπωρήσουν περισσότερο, θεώρησαν καλό να παραβιάσουν τη διαταγή, κι αντί από τα πλούσια καμποχώρια, τους οδήγησαν να πάρουν τρόφιμα από το τουρκοχώρι Τσεκούρ Βερέν (Βυρίνη).

Όπως είχε προβλέψει η διοίκηση του Αρχηγείου το τουρκοχώρι, σταθμός διοίκησης και ορμητήριο του εχθρού, προστατεύονταν από καλά καμουφλαρισμένα παρατηρητήρια και ισχυρές ενέδρες, από τα ισχυρά ομαδικά πυρά των οποίων, ευτυχώς δίχως ανθρώπινα θύματα, σκόρπισαν οι δυνάμεις μας και δίχως να εκπληρώσουν την αποστολή τους γύρισαν διαλυμένες και με ακόμα πιο πολύ πεσμένο το ηθικό και άδεια τα στομάχια.

Με την επιστροφή τους και μπρος στην τόσο κρίσιμη από έλλειψη τροφίμων και ηθικού κατάσταση, μια και ο φοβερός εχθρός της πείνας δεν σήκωνε χωρατά, η διοίκηση του Αρχηγείου κάλεσε σε σύσκεψη τους διοικητές διμοιριών, λόχων και ταγμάτων. Στη σύσκεψη και μπρος στις δυσκολίες, για ν' απαλλαχτούν των ευθυνών τους και να δικαιολογήσουν την ανένδοτη άρνηση τους, μηδενός εξαιρουμένου, λες και ήταν συνεννοημένοι εκ των προτέρων, την απέδωσαν στο σπάσιμο του ηθικού και την όχι όσο χρειάζονταν αξιοπόλεμη ποιότητα των μαχητών.

Την αντίθετη και κατηγορηματική γνώμη της διοίκησης του Αρχηγείου, πως με ελαφρή συνείδηση υποτιμούν την αξία του μάχιμου έμψυχου υλικού και πως για κάθε αποτυχία και τη πτώση του ήθικού των ανδρών, ευθύνονται τα στελέχη και μόνο τα στελέχη, δεν την παραδέχτηκαν. Σε νέα πρόταση της διοίκησης,να ξαναηγηθούν των τμημάτων τους για εξασφάλιση τροφίμων, τα στελέχη επικαλούμενα τις δυό αλλεπάλληλες αποτυχίες και με δικαιολογητικό το αθεράπευτα κατά τη γνώμη τους σπασμένο ηθικό των ανταρτών, δήλωσαν άρνηση της εκτέλε-

σης της πρότασης αυτής. Σαν απάντηση στην απαράδεκτη άρνηση, η διοίκηση του Αρχηγείου συγκέντρωσε στελέχη και αντάρτες μαζί, που είν' αλήθεια, στα πρόσωπά τους διέκρινε τα χαρακτηριστικά σημάδια της πολυήμερης πείνας και της απελπισίας.

Στους συγκεντρωμένους η διοίκηση του Αρχηγείου άρχισε να αναπτύσει τους σκοπούς για τους οποίους βγήκαμε στο βουνό, την ελπίδα του λαού στα όπλα των παλικαριών του, δίχως να κρύψει τη γνώμη των στελεχών σε βάρος της παλικαριάς των ανταρτών και την ολότελα αντίθετη δική της γνώμη. Αναφέρθηκε στό ένοπλο και λαμπρό αντιστασιακό κίνημα του εβρίτικου λαού κατά της γερμανοβουλγαρικής κατοχής και των προδοτών βουλγαροσυνεργατών του Αντών Τσαούς. Υπενθύμισε τη βαρειά αλλά και εξαιρετικά τιμητική ελασίτικη κληρονομιά και συμπλήρωσε: "Το λαμπρό κατοχικό αντιστασιακό κίνημα του Έβρου, πέρασε και γράφηκε στις χρυσές σελίδες της ιστορίας από μας τους ίδιους και με τα δικά μας όπλα, το αίμα και τις θυσίες μας. Συναγωνιστές! Στις κρίσιμες κι αποφασιστικές αυτές στιγμές θα ήθελα να ξέρω, υπάρχει άραγε κανείς ανάμεσά μας, που να σκέφτεται και να βάζει τον εαυτό του πάνω από τη λαμπρή αγωνιστική κληρονομιά του εβρίτικου ελληνικού λαού; Αν κάποιος ή κάποιοι μπροστά στους κινδύνους και τις θυσίες δειλιάζουν κι αντί τον τίμιο πατριωτικό δρόμο του αγώνα, προτιμούν το δρόμο του ραγιά, της προδοσίας και της υποταγής στους Άγγλους και την ξενοκίνητη ελληνική πλουτοκρατία, δεν έχουν να φοβηθούν τίποτε.

Προς το συμφέρον τους και το συμφέρον του λαού είναι προτιμότερο να μας το πουν αμέσως τώρα και να ξεκινήσουν για τα χωριά και τα σπίτια τους. Εκείνοι όμως που θ' αποφασίσουν να μείνουν μαζί μας, θα πρέπει από τώρα να ξέρουν πως δεν έχει πίσω, μπροστά σε τίποτε. Κι ακόμα ότι θα φορτωθούν τη βαρειά και τιμητική αποστολή, με την παλικαριά και το όπλο τους να γράψουν με το αίμα τους καινούριες, πιο λαμπρές πατριωτικές σελίδες και δεν θα σταματήσουν τον δίκιο αγώνα μέχρι την τελική νίκη".

Και στην κατάλληλη ψυχολογική στιγμή, θίγοντας το εβρίτικο αγωνιστικό τους φιλότιμο πρόσθεσα: "Τα παλικάρια κι οι λαϊκοί αγωνιστές παλεύουν κι αν χρειαστεί πεθαίνουν με το όπλο στο χέρι, πολεμώντας σαν λεοντάρια για το ξεσκλάβωμα του λαού μας κι όχι σαν σκουλίκια από την πείνα και το ζυγό του ραγιά στο σβέρκο. Όσοι είναι παλικάρια κι όχι ραγιάδες ας με ακολουθήσουν για να συνεχίσουμε και να λαμπρύνουμε ακόμα την αγωνιστική ιστορία του τόπου μας. Οι ραγιάδες και οι δειλοί ας πάρουν το δρόμο για τα σπίτια τους, ή αν θέλουν ας μείνουν. Θα τους φέρουμε να φάνε για να μη πεθάνουν νηστικοί. Κι όταν το μυα-

λό τους απ' το χορτάτο τους στομάχι γυρίσει στο κεφάλι, ας διαλέξουν ένα από τους δρόμους, της τιμής ή της προδοσίας".

Δεν πρόκανε να σβήσει η φωνή μου από τα τελευταία λόγια κι όλοι οι αντάρτες μ' ένα στόμα και με μια φωνή απάντησαν: "Είμαστε έτοιμοι για όλα και για το θάνατο. Θα σ' ακολουθήσουμε. Κι από δω και πέρα δε θα κάνουμε πίσω μπροστά σε τίποτε".

Έτσι στις 20-8-46 απόγευμα κι επειδή η δύναμη ήταν μεγάλη, ορίστηκαν μόνο δυο διμοιρίες κι όταν ήρθε η ώρα της πορείας για την εκπλήρωση της επιμελητειακής αποστολής, η διοίκηση αγκάλιασε στοργικά με το βλέμμα της όλους τους αντάρτες και στάθηκε αυστηρά και χωρίς ίχνος υποτίμησης στα ξεχωριστά συγκεντρωμένα και κάπως αμήχανα στελέχη προς τα οποία είπε: "Όπως βλέπετε ξεκινάμε δυο διμοιρίες κι όχι ένα Τάγμα και με την επιστροφή μας και τ' αποτελέσματα της αποστολής μας ακλόνητα πιστεύω πως θα διαψεύσουμε ότι πιστεύετε κι ανένδοτα υποστηρίζετε. Για να αποδειχθεί για μια ακόμη φορά ότι για την τωρινή κατάντια του αντιστασιακού κινήματος Έβρου, ευθύνονται τα στελέχη και μόνο τα στελέχη".

Και γυρίζοντας προς τους αντάρτες τους ρώτησε: "Τι λέτε; Θα τους διαψεύσουμε, ή θα γυρίσουμε νηστικοί και ντροπιασμένοι";

-Όχι ντροπιασμένοι, αλλά χορτάτοι θα τους διαψεύσουμε, ήταν η απάντηση των ανταρτών.

Και τώρα στους αντάρτες των δυο διμοιριών: Εμπρός ακολουθείστε με και μη ξεχνάτε ότι από την επιτυχία ή αποτυχία κρίνεται η τύχη του ένοπλου κινήματος στην περιοχή μας.

Έτσι κάτω απ' τις εξιστορούμενες συνθήκες και για τροφοδοσία, ξεκινήσαμε από τη χαράδρα Καρά Ντερέ.

Ύστερα από πορεία μιας ώρας πλησιάσαμε στην τοποθεσία "Κατραντζήδες" όπου οι πληροφοριοδότες κι οδηγοί του εχθρού Σαρακατσαναίοι του τσελιγκάτου αδελφών Πιστόλα είχαν τα καλύβια τους.

Εδώ κι από δασωμένη απόσταση 500-600 μέτρων μακρυά από τα καλύβια, σταθήκαμε και με τα κυάλια δεν αργήσαμε να εξακριβώσουμε την παρουσία οχυρωμένου αποσπάσματος χωροφυλάκων προς προστασία των σαρακατσαναίων και παρεμπόδιση της τροφοδοσίας μας.

Καταστρώθηκε σχέδιο εξόντωσης του με κυκλικό ελιγμό από τη Β.Α. πλευρά των καλυβιών. Μόλις όμως βάλαμε σε πρακτική εφαρμογή το σχέδιο κύκλωσης του αποσπάσματος και μια διμοιρία κινήθηκε, εντελώς απρόοπτα και σε από-

σταση μόλις 200 μέτρα από τον οχυρωμένο εχθρό κάνει την εμφάνιση της η α-ποκομμένη κι από μας αναζητούμενη φάλαγγα των 120 νεοοπλισθέντων.

Με τον τρόπο που προχωρούσε η φάλαγγα, η διοίκηση κατάλαβε ότι η φάλαγ-γα δεν είχε αντιληφθεί την ενέδρα του οχυρωμένου και καλά καμουφλαρισμένου αποσπάσματος που εν τω μεταξύ είχε πάρει θέσεις, με ομαδικά αιφνιδιαστικά πυ-ρά να θερίσει τη φάλαγγα μόλις φανεί στην ανοιχτωσιά των καλυβιών.

Να ειδοποιηθεί έγκαιρα η φάλαγγα ήταν αδύνατο. Το μόνο που μας έμενε ή-ταν, με φτεροπόδαρους συνδέσμους να ειδοποιήσουμε την ουρά της ότι βρισκό-μασταν και μεις εκεί και κινούμασταν κυκλωτικά προς τα καλύβια από την αντί-θετη πλευρά. Η τυχαία κι απρόοπτη εμφάνιση της φάλαγγας σε συνδυασμό με τη δική μας κίνηση, ήταν μιας πρώτης τάξης συμπτωματική κυκλωτική κίνηση κατά του αποσπάσματος. Και με την ελπίδα της πραγματοποίησης του σκοπού αυτού, οι σύνδεσμοι μας είχαν βάλει φτερά στα πόδια τους. Δυστυχώς όπως πριν προ-λάβουν να πάρουν επαφή με την φάλαγγα, ακούστηκαν οι πρώτες μακρόσυρτες ριπές του αποσπάσματος μ' επακόλουθο τη σύγχυση και την άτακτη συμπτυξη της φάλαγγας. Ευτυχώς χωρίς καμμιά απώλεια, γιατί το απόσπασμα τρομοκρατημέ-νο από την εμφάνιση και την αριθμητική υπεροχή της φάλαγγας, πυροβολούσε στου Καραγκιόζη το γάμο, χωρίς να τολμάει να σηκώσει κεφάλι και να βάλει μά-τι στο στόχαστρο.

Με το σκόρπισμα της φάλαγγας στάλθηκαν αμέσως άλλοι σύνδεσμοι με ρητή εντολή οπωσδήποτε νάρθουν σ' επαφή με τους επικεφαλής της φάλαγγας στους οποίους να μεταβιβάσουν τη διαταγή της συγκέντρωσης και της σύνδεσης της φάλαγγας μαζί μας. Η εμφάνιση και με τα πολλά αν κι ολότελα άστοχα πυρά του αποσπάσματος η άτακτη σύμπτυξη της φάλαγγας, όπως ήταν επόμενο επέδρασε αρνητικά στο ηθικό των δύο διμοιριών, που συνέπεσε από μικρή απόσταση να παρακολουθήσουν την εξιστορούμενη σκηνή που εξελίχτηκε και έληξε μέσα σε πολύ λίγα λεπτά και μπρος στα μάτια των δυό διμοιριών.

Το ηθικό κλόνισμα των δύο διμοιριών το αντιλήφθηκε η διοίκηση και στους αντάρτες υπενθύμισε την υποχρέωση τους και με λίγα και απλά λόγια ζωγράφι-σε την τραγική κατάσταση και στάθηκε ιδιαίτερα στην τέταρτη κατά σειρά μέρα της πείνας, που αν διαρκούσε μια δυο μέρες ακόμα, θα τους έκανε ανίκανους να κρατήσουν και να τιμήσουν τα όπλα που τους εμπιστεύτηκε ο λαός. Και για μια ακόμα φορά πρότεινε στους δειλούς να μείνουν κι όσοι το λέει η καρδιά τους ν' ακολουθήσουν. Και τη φορά αυτή κανένας δεν έκανε πίσω κι όλοι δέχτηκαν να πάρουν μέρος στη μάχη κατά του αποσπάσματος.

Παρά το γεγονός αυτό, η αριθμητική υπεροχή του εχθρού, ο καλός εξοπλισμός του, οι εντατικά συνεχιζόμενες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, τα τρία αυτά μαζί με την αποτυχία του Φλέσσα-Ανανία στο Τσεκούρ Βερέν, οι ταλαιπωρίες, η αϋπνία και γενικά η κρίση που περνούσε το κίνημα, στους νεόβγαλτους αντάρτες δημιούργησε σύγχιση, ψυχολογικό αδιέξοδο και στα πρόσωπά τους διακρίνονταν ζωηρή ζωγραφισμένη η μπουραντοφοβία κι ανεργία του άδειου στομαχιού τους.

Έτσι και για μια ακόμα φορά στη ζωή επαληθεύτηκε η αρχή πως ο πόλεμος θα πει πρώτα ψωμί και καραβάνα και τελευταία τουφέκι κι ακόμα πως η πείνα κάνει τη λογική του κεφαλιού, λογική του στομαχιού.

Σεβόμενοι όμως την υπέροχη ιστορία του αντιστασιακού εβρίτικου κινήματος και τις ελπίδες του λαού μας, επιβαλλόταν να βγούμε απ' το αδιέξοδο. Διαφορετικά με μαθηματική ακρίβεια, η κρίση που την εποχή εκείνη περνούσε το κίνημα στον Έβρο, μπορούσε να μας οδηγήσει στην ολοσχερή διάλυση. Γι' αυτό με το βασίλεμα του ήλιου οι δυο διμοιρίες διατάχτηκαν ακροβολισμένες και με το δάχτυλο στη σκανδάλη να προχωρήσουν κυκλωτικά προς τα καλύβια και κατά του οχυρωμένου αποσπάσματος.

Για λίγη ώρα όλα πήγαιναν καλά, όσο όμως πλησιάζαμε προς τα καλύβια, άρχισε να κερδίζει έδαφος ο δισταγμός και η ατολμία, που με τους πρώτους πυροβολισμούς του εχθρού μεταβλήθηκε σε άτακτη και θορυβώδικη υποχώρηση. Λίγα λεπτά αργότερα από τους πρώτους πυροβολισμούς και κατά του αποσπάσματος, προχωρούσε μόνο η διοίκηση με δώδεκα αντάρτες, κι ανάμεσα σ' αυτούς ένα στοιχείο οπλοπολυβόλων με σκοπευτές το Λεωνίδα Σαριγιαννίδη ή Γληνό από το χωριό Μελία και το λοχαγό Πλατωνίδη. Το στοιχείο οπλοπολυβόλου του Γληνού προωθήθηκε βόρεια του αποσπάσματος και με μερικές μακρόσυρτες ριπές, συνοδευόμενες από λιανοτούφεκο και ριπές ατομικών αυτομάτων, αρχικά πέτυχαν να στριμώξουν το απόσπασμα και με το σκοτείνιασμα το εξανάγκασαν σε άτακτη φυγή.

Τώρα τα καλύβια των αδελφών Πιστόλα ήταν στη διάθεση μας, ως τόσο όμως από υπολογισμό και φόβο μήπως υπάρχει και άλλη εχθρική ενέδρα, κανένας δεν τολμούσε να προχωρήσει στην ανοιχτωσιά και να μπει στα καλύβια. Για να μπει τέρμα στην κατάσταση αυτή και προπαντός να μη χάνεται πολύτιμος χρόνος, η διοίκηση του Αρχηγείου κι ο λοχαγός Πλατωνίδης, μ' επιθετικές χειροβομβίδες στο χέρι, μπήκαν πρώτοι κι ερεύνησαν ένα-ένα όλα τα καλύβια, που οι πανικόβλητοι σαρακατσαναίοι προ της συμπλοκής και γιατί είχαν χεσμένη τη φωλιά

τους, τα είχαν εγκαταλείψει όλα. Σε συνέχεια ο Πλατωνίδης κάλεσε τους υπόλοιπους 11 αντάρτες κι όλοι μαζί συγκέντρωσαν 800-1000 οκάδες αλεύρι, 200 οκάδες τυρί, 12 γίδια, αρκετή ποσότητα κονσέρβες της ΟΥΝΡΑ κι όλα τα εφεδρικά τρόφιμα του αποσπάσματος.

Ταυτόχρονα δυο από τους αντάρτες στάλθηκαν σαν σύνδεσμοι να βουν και να οδηγήσουν στα καλύβια τους διασκορπισμένους συναγωνιστές των δυό διμοιριών πράγμα που το πέτυχαν μέσα σε δυο ώρες. Κι έτσι με τη συμμετοχή τους τα επιταχθέντα, γίδια και φαγώσιμα μεταφέρθηκαν στον κόρφο του δεσπόζοντος υψώματος "Καμήλα" και την επομένη 21-8-46 στο παλιό ελασίτικο λημέρι Τσαρδάκια, όπου με την πρώτη διανομή τροφής οι συναγωνιστές ανέκτησαν δυνάμεις και ηθικό.

Τώρα δεν έμεινε παρά να βρούμε την αποκομμένη φάλαγγα των 120 που είδαμε να διασκορπίζεται από τα ομαδικά αιφνιδιαστικά πυρά του αποσπάσματος.

Από τους πολλούς συνδέσμους που στάλθηκαν στις δασωμένες πλαγιές της Γκίμπρενας, τη βρήκε ο συν. Θεόδωρος Προΐκας ή γερο Γκίκας. Και για να δώσει στη φάλαγγα κουράγιο και να τη συνδέσει μια ώρα αρχίτερα με το Αρχηγείο, άρχισε να φωνάζει στους πεινασμένους συναγωνιστές χαρακτηριστικά: "Ε, συναγωνιστές, ο σ. Ξάνθος με δυο διμοιρίες μας έφερε 1000 οκάδες αλεύρι, πολλά τρόφιμα, βλάχικο τυρί, μπόλικες κονσέρβες και γίδες για σφάξιμο. Τί κάθεστε και με κυττάτε! Εμπρός όλοι στο ποδάρι, ετοιμαστείτε να σας οδηγήσω στα αχνιστά καζάνια που γεμάτα βράζουν για σας".

Τα λόγια του Γερο Γκίκα ηλέκτρισαν τα στειμμένα από την πείνα μυαλά και στα κομμένα από την πείνα πόδια δώσανε φτερά και στην καρδιά θάρρος κι ελπίδα, πως δε θα πεθάνουν πεινασμένοι και ντροπιασμένοι. ΄Ετσι μέσα σε μια ώρα, η αποκομμένη και ταλαιπωρημένη φάλαγγα, στο λιμέρι Τσαρδάκια, γύρο απ' τα αχνιστά καζάνια καθησύχαζε το θεριό που έσκιζε τα πεινασμένα τους στομάχια.

Στα τσαρδάκια, και στη διάρκεια που ο εχθρός από τα καλύβια Πιστόλα ερευνούσε προς διάφορες κατευθύνσεις για ν' ανακαλύψει τα ίχνη μας και την τοποθεσία κάλυψης κι ανασυγκρότησης μας, σε διάστημα τριών ημερών, το σύνολο, 770 αντάρτες, ανασυγκροτήθηκε κι οργανώθηκε σε αντάρτικους σχηματισμούς.

24-8-46. Ο εχθρός από χυμένα άλευρα, φρεσκοπατημένα μονοπάτια, τους καπνούς από τη φωτιά των μαγειρείων, τις πρωϊνές ώρες της τρίτης μέρας πλησίασε τις θέσεις μας και οι ανιχνευτές του και η εμπροσθοφυλακή του δέχτηκαν και διασκορπίστηκαν από τα αιφνιδιαστικά δραστικά πυρά των ενεδρών μας. Η ε-

παφή κι ανταλλαγή πυρών με τον εχθρό, χωρίς καμμιά αλλαγή στις θέσεις μας, συνεχίστηκε μέχρι την 4η απογευματινή. Σ' όλο αυτό το χρονικό διάστημα και με τον εχθρό καθηλωμένο στις θέσεις του κι ανίκανο να μας βλάψει, με την αδυναμία του αυτή ο εχθρός επαλήθεψε τις προβλέψεις μας και σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, μέχρις ότου συγκεντρώσει τις διασκορπισμένες δυνάμεις του και κυκλωτικά να τις ρίξει εναντίον μας, εμείς οπωσδήποτε θα τελειώναμε με την οργάνωση κι ανασυγκρότηση των δυνάμεων μας και με το γλύστρημα μας, για μια ακόμη φορά, θα τον εξαναγκάζαμε να χτυπήσει στο κενό.

Έτσι αυθημερόν, στις 7 το απόγευμα, το Τάγμα Φλέσσα-Ανανία, συνολικής δύναμης 250 ανδρών, με το ξεκίνημα για την περιοχή του και με μια μόνο απώλεια, έναν αντάρτη, έσπασε προς την κατεύθυνση "Κατραντζήδες" τον κλοιό των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων.

Ταυτόχρονα και συνδυασμένα με το ξεκίνημα του Φλεσσα-Ανανία κι ενώ ο εχθρός είχε στρέψει την προσοχή του στο Τάγμα τους, η υπόλοιπη δύναμη με επικεφαλής τη διοίκηση του Αρχηγείου, κουβαλώντας τον βαρειά τραυματισμένο Τριαντάφυλλο Ντράγκα, δίχως να πέσει στην αντίληψη του εχθρού, βγήκε από την ακτίνα δράσης του και σουρουπώνοντας, χωρίς ν' αφήσει ίχνη, ξημερώματα της επομένης, έφτασε στον Μουκαντά, όπου συνεχίστηκε η ανασυγκρότηση, οργάνωση και ταξινόμηση όλων των δυνάμεων κατά μήκος του νομού Έβρου.

Από το Μουκαντά, όπου τα καλύβια του Τσέλιγκα Νάκου αυξήσαμε τα αποθέματα τροφίμων, στις 26-8-46 με επικεφαλής τους Ρήγα, Πλατωνίδη και Αήττητο, το ΙΙ/81 Τάγμα, με αρχική δύναμη 105 ανδρών και με αποστολή ν' αυξήσει τη δύναμη του σε κανονική και να νικήσει τη μπουραντοφοβία, ξεκίνησε για την περιοχή Φερρών.

Πέντε μέρες μας χώριζαν από το νόθο δημοψήφισμα της 1ης Σεπτέμβρη 1946. Σαν βάση εξόρμησης και πεδίο δράσης των δυνάμεων μας ορίστηκαν οι περιοχές των τμημάτων μας και σε συνδυασμό με τα πιο πάνω πρωταρχικά καθήκοντα, μπήκε το καθήκον να σπάσει η αφόρητη τρομοκρατία και να εξασφαλιστεί ανόθευτη διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

Το καθήκον αυτό όχι μόνο δεν κατορθώσαμε να το πραγματοποιήσουμε από έλλειψη εφεδρικών τροφίμων, υπέρτερες εχθρικές δυνάμεις, αδιάκοπες από μέρους μας επιμελητειακές επιχειρήσεις κλπ. αλλά για τις ανάγκες του δημοψηφίσματος και για ν' αγκαλιάσουμε όλη την περιοχή με την κατάτμηση των νέων κι απειροπόλεμων τμημάτων μας, σημειώθηκε αυξανόμενη πτώση του ηθικού των ανδρών που μαζί με άλλους ψυχολογικούς συντελεστές, οδήγησαν την παράδο-

ση όχι λίγων ανταρτών με τον οπλισμό τους.

Στο σημείο αυτό εξ αιτίας του δημοψηφίσματος, δεν πρέπει να αποσπασθεί το κομματικό λάθος της κατάτμησης των δυνάμεων μας σε μικρά τμήματα κι ανάθεση σ' αυτά του βασικού, αλλά και σοβαρού καθήκοντος "σπάσιμο της τρομοκρατίας κι εξασφάλιση ανόθευτου δημοψηφίσματος".

Μια και μας έλειπαν τ' απαραίτητα στελέχη (όσα υπήρχαν ήταν ανεπαρκή και ακατάλληλα για τις τότε δύσκολες συνθήκες) και το, σπουδαιότερο και πιο επιζήμιο, όλο το έμψυχο υλικό μας, στελέχη και μαχητές, σαν νεόβγαλτοι στο βουνό, ήταν τελείως απροσάρμοστοι στην αντάρτικη ζωή και τις απαιτήσεις του καινούριου αντάρτικου, θάταν απείρως συμφερότερο, παρά τις ανάγκες του προκαταβολικά χαμένου δημοψηφίσματος, ν' αποφύγουμε τον τεμαχισμό και το σκόρπισμα των δυνάμεων μας σε μικροσχηματισμούς κατά μήκος όλου του Έβρου. Οπότε και τις παραδόσεις στον εχθρό ανταρτών θα αποφεύγαμε και το πιο σημαντικό, δίνοντας χτυπήματα σε βάρος του εχθρού, θα πετυχαίναμε άριστο ηθικό ανταρτών και λαού, πείρα και προσαρμογή στελεχών και ανταρτών στις απαιτήσεις του νέου ένοπλου αγώνα και με τις επιτυχίες των συγκεντρωτικών χτυπημάτων θα προκαλούσαμε σύγχιση, πανικό και αποδιοργάνωση στις τάξεις των αντιπάλων μας.

Από το βασικό αρχικό αυτό κομματικό λάθος, η ζημιά στην περιοχή Φερρών ήταν σημαντική και στη ζημιά όχι λίγο συνετέλεσε η λιποψυχία και προδοτική στάση της προσωρινής τριαδικής διοίκησης Αήττητου, Πλατωνίδη, Ρήγα, που κάτω από τις συνθήκες που εξιστορήσαμε για να καλύψουν τη λιποψυχία τους κι ανικανότητα τους, καλλιέργησαν την εσφαλμένη αντίληψη ως προς τον τρόπο της τροφοδοσίας και την τιμωρία των εχθρών του λαού. Ούτε λίγο, ούτε πολύ τις χαρακτήρισαν σαν έγκλημα με αποτέλεσμα τη διάλυση του από 105 άνδρες τμήματος Φερρών κι εκτός του Ρήγα, την παράδοση στον εχθρό του Αήττητου και του Πλατωνίδη με 12 πόντιους αντάρτες που επηρέαζε ο συμπατριώτης τους Αήττητος.

Εδώ δεν πρέπει να αποσιωπηθεί το πολύ βαρύ σφάλμα του Ρήγα, από τον οποίο οι Αήττητος και Πλατωνίδης δεν απέκρυψαν τη λιποψυχία τους και την προδοτική τους απόφαση να παραδοθούν στον εχθρό.

Το γεγονός ότι ο Ρήγας απέκρουσε και δεν δέχτηκε να τους ακολουθήσει στο δρόμο της προδοσίας, τούτο κατά τη γνώμη μας ελάχιστα μειώνει το ασυγχώρητο σφάλμα της παράλειψης έγκαιρα ν' αναφέρει στη διοίκηση του Αρχηγείου για να πάρει έγκαιρα τα ανάλογα μέτρα εξουδετέρωσης της προδοσίας.

Κι όχι μόνο αυτό, αλλά σαν καπετάνιος τάγματος του ΕΛΑΣ, δεν τους παραμέρισε και δεν ανέλαβε τη διοίκηση του ακέφαλου τμήματος και δεν καταπολέμησε την προδοτική προπαγάνδα και τα διαλυτικά συνθήματα των προδοτών Αήπτητου-Πλατωνίδη, αλλά άφησε το τμήμα ακέφαλο με αποτέλεσμα να σκορπίσει. Και οι άνδρες του πεινασμένοι και με πεσμένο ηθικό και θολωμένο μυαλό, πήραν το δρόμο για τα χωριά τους κι αφού χόρτασαν την πείνα τους, όχι λίγοι παραδόθηκαν στον εχθρό. Οι υπόλοιποι, κάπου 85, με πολλούς κόπους και περιπλανήσεις, τμηματικά και μεμονωμένα κι ύστερα από 15-20 μέρες συνδέθηκαν με τις δυνάμεις του Αρχηγείου.

Αλλά και βορειότερα προς την περιοχή Διδυμοτείχου - Ορεστιάδας στο τμήμα Φλεσσα-Ανανία η ίδια αν όχι χειρότερη κατάσταση εξελίχτηκε σε βάρος του αντάρτοκινήματος Έβρου. Κι εδώ η τακτική της διασποράς των δυνάμεων του Τάγματος χάριν του δημοψηφίσματος, είχε το ίδιο αποτέλεσμα. Οι διμοιρίες που στάλθηκαν στο Τρίγωνο και Ορεστιάδα, καθώς και η υπόλοιπη δύναμη της διοίκησης του Τάγματος, κατατεμαχίστηκαν σε μικρές ομάδες συγχωριανών για να πετύχουν την εξύψωση του ηθικού του λαού, αλογάριαστα σκόρπισαν για να κάνουν παντού εμφάνιση και ταυτόχρονα να δώσουν πολλά χτυπήματα στον εχθρό.

Αποτέλεσμα: Αντί του επιδιωκόμενου σκοπού, αποδιοργανώθηκαν πείνασαν και τελικά η κάθε ομάδα κατέφυγε στην περιοχή του χωριού της. Κι όχι λίγες ομάδες διαλύθηκαν και κρυφά μπήκαν στα χωριά τους ζούσαν σε παρανομία και κρύβονταν στα σπίτια και τους αχυρώνες μη ξέροντας τι να κάνουν, ποιο δρόμο να πάρουν, του βουνού ή της προδοσίας.

Με τον τρόπο αυτό, αντί του ηθικού, σκόρπισαν τον πανικό στο λαό και ιδίως το κατακόρυφο ανέβασμα του ηθικού των εχθρών και προ παντός των φανατικών χιτών και των αποσπασμάτων χωροφυλακής, οδήγησε στα μπλόκα κι έρευνες των χωριών. Μόνο στα χωριά Πετράδες και Ασημένιο πιάστηκαν κρυμμένοι πάνω από 35 αντάρτες με τον οπλισμό τους.

Στην επιζήμια για το κίνημα μας τέτοια εξέλιξη των γεγονότων συνετέλεσε αρνητικά, εκτός από τη διασπορά των δυνάμεων μας, και το ακάλυπτο του πεδινού εδάφους, εξαιρέσει μέρους της περιοχής Διδυμοτείχου.

Το βορειότερα του Διδυμοτείχου τμήμα του εδάφους δεν προσφέρονταν για βάσεις στήριξης κι εξόρμησης αντάρτικων δυνάμεων.

Δίπλα στα τόσα εξιστορούμενα σφάλματα κι αρνητικά δεδομένα, επιζήμιος παράγοντας σε βάρος μας στάθηκε ο μεγάλος αριθμός των καλά εξοπλισμένων χιτών των χωριών, το εξυψωμένο ηθικό τους, τα μπλόκα, οι συλλήψεις ανταρτών

οι βασανισμοί και δολοφονίες δημοκρατικών πολιτών, μαζί με το πεσμένο ηθικό του λαού.

Όλα αυτά επέδρασαν τόσο αρνητικά στο τμήμα Φλεσσα - Ανανία, που από δύναμη 250 ανταρτών μειώθηκε στους 120 και με ηθικό που δεν εγγυώνταν το σταμάτημα της διαρροής.

Για να πάρει ο αναγνώστης μια κάπως ολοκληρωμένη εικόνα της ζημιάς του δημοψηφίσματος από την πολιτικά αψυχολόγητη και βιαστική διασπορά των δυνάμεών μας και την καταστρεπτική επίδραση της στο ηθικό των ανταρτών, μεταφέρω στο χαρτί ένα από τα πολλά κωμικοτραγικά γεγονότα.

Μετά την προδοσία και την παράδοση στον εχθρό του Αήττητου και Πλατωνίδη με τους 12 συγχωριανούς του πρώτου, οι υπόλοιποι 93 αντάρτες, δίχως διοίκηση, περιπλανώμενοι στην περιοχή Λουτρών και για να δαμάσουν το θεριό της πείνας, περασμένα μεσάνυχτα δρασκέλισαν και μπήκαν στο πρώτο αμπέλι που έτυχε μπροστά τους. Πεινασμένοι, στο σκοτάδι άρχισαν στα τυφλά να ψάχνουν και ψάχνοντας βιαστικά θορυβούσαν, οπότε ξαφνικά και μέσα στη νύχτα ακούστηκε μια δυνατή φωνή τρομαγμένου παιδιού. Τι είχε συμβεί; Απλούστατα ο νοικοκύρης του αμπελιού κοιμούνταν στ' αμπέλι με συντροφιά το δεκάχρονο παιδί του.

Απ' το δαιμονισμένο θόρυβο των πεινασμένων που δίχως να το αντιληφθούν όλο και πλησίαζαν προς την καλύβα, το δεκάχρονο παιδί ξύπνησε κι έμπηξε από το φόβο του μια δυνατή φωνή τρόμου.... Ε! λοιπόν ποιός προληπτικός είδε το διάβολο και δε φοβήθηκε! Και ποιος με ξεχαρβαλωμένο το ηθικό, το "τίποτα" δεν το κανε βουνό!! Απαράλλαχτα και τούτη τη φορά 93 αντάρτες, με ξεχαρβαλωμένο το ηθικό, και οπλισμένοι μέχρι τα δόντια, δίχως να προλάβουν να χορτάσουν την πείνα τους, σαν σίφουνας που στο δρόμο του σαρώνει τα πάντα, πατείς με πάτώ σε, ρίχτηκαν πάνω στους φράχτες και κατά γκρούπες σκόρπισαν και χάθηκαν μέσα στη νύχτα.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή η διοίκηση του Αρχηγείου με πρωτοβουλία της αδιαφόρησε για την τύχη του δημοψηφίσματος και κατέληξε στην απόφαση ν' αλλάξει τακτική.

Συγκέντρωσε όλες τις δυνάμεις της στην ορεινή περιοχή Σουφλίου-Φέρρών, όπου το έδαφος προσφέρονταν.

Σκοπός της να δώσει συγκεντρωτικά χτυπήματα με όλο τον όγκο των δυνάμεων που διέθετε.

Η συγκέντρωση των τόσο διασκορπισμένων, ασύνδετων και με τόσο πεσμένο

ηθικό ανταρτοδυνάμεων χρειάστηκε χρόνο και κόπους κι όταν πραγματοποιήθηκε ακολούθησε συγχώνευση όλων των τμημάτων και νέα ανασυγκρότηση με τη δύναμη του Αρχηγείου, που από άποψη ηθικού και μαχητικότητας, χωρίς συζήτηση, βρισκόταν σε καλύτερη μοίρα.

8.- ΤΟ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ ΑΡΧΙΖΕΙ ΝΑ ΞΕΠΕΡΝΑ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ

17-9-46. Από την ημερομηνία αυτή περνάμε σε καινούριας μορφής δράση. Με όλο το το νεοσυγκροτημένο όγκο των δυνάμεων μας και με κέντρο στήριξης κι εξόρμησης την ορεινή και πιο δασωμένη περιοχή του Έβρου, αρχίζουν αιφνιδιαστικές εισβολές και συγκεντρωτικά χτυπήματα κατά των σταθμών χωροφυλακής και εξοπλισμένων χιτών στα χωριά, καθώς και εναντίον κινητών και ενεδρευόντων αποσπασμάτων χωροφυλακής στα βουνά.

Ακολούθησαν μάχες με οπλισμένους χίτες όχι κατά μεμονωμένων αλλά κατά ομάδων χωριών, όπως π.χ. Λύρα, Μάνθεια, Φυλακτό, Λαγηνά, Κοτρωνιά, Προβατώνα, Λυκόφη, Δαδιά, Λευκίμη, Κοίλα κλπ.

Τα απανωτά αυτά συγκεντρωτικά χτυπήματα έρριξαν το ηθικό των χιτών και της αντίδρασης και ανέβασαν το ηθικό του λαού και των ανταρτών.

Με την καινούρια αυτή τακτική των συγκεντρωτικών χτυπημάτων και για να βοηθήσει την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος ως προς το σωστό πολιτικό προσανατολισμό και το ανέβασμα του μαχητικού πνεύματος στις 17 Σεπτέμβρη 1946, βγήκε στο βουνό ο συν. Λάμπρος. Στη θέση "Καζάνια", (ψευδώνυμο τοποθεσίας για την παραπλάνηση του εχθρού,) πραγματοποιείται πλατειά συγκέντρωση στελεχών και ανταρτών και λεπτομερειακά αναλύεται η πολιτική κατάσταση, χαράζονται προοπτικές για το μέλλον και καθορίζονται τα συγκεκριμένα καθήκοντα, που έμπαιναν στο ένοπλο κίνημα του Έβρου.

Καθήκοντα που υπαγόρευε η λαμπρή ιστορία της κατοχικής εποχής και οι μεταδεκεμβριανές εξελίξεις και παράλληλα υποδείχτηκαν πρακτικά μέτρα πραγματοποίησης τους.

20-9-46. Στα υψώματα της οροσειράς Καμήλας-Τσατάλ Καγιά, τοποθεσία Τρεις Βρύσες και ώρα 10 π.μ., με οδηγό τον Κώστα Πιστόλα, έκανε την εμφάνιση του πολυμελές απόσπασμα χωροφυλακής του χωριού Λευκίμη με κατεύθυνση την περιοχή των αντάρτικων λημεριών.

Με τη διαπίστωση της κατεύθυνσης του αποσπάσματος και δίχως αυτό να α-

ντιληφθεί, στήθηκαν δυο ενέδρες ισχυρές. Μιά στο ύψωμα "Καμήλα" κι άλλη στο Τσατάλ Καγια, με εντολή ν' αφήσουν το απόσπασμα να πλησιάσει και να μπει μεταξύ δύο πυρών.

Πραγματικά ύστερα από αρκετές ώρες ζικ-ζακ πάνω στην κορυφογραμμή και με καταφανή δισταγμό, επιτέλους στις 4 η ώρα το απόγευμα, τελείως ανύποπτο το απόσπασμα σε φάλαγγα κατ' άνδρα και με μεγάλες αποστάσεις μπήκε ανάμεσα στις δυό ενέδρες κι από απόσταση 50 μέτρων δέχτηκε τα αιφνιδιαστικά ομαδικά πυρά μας.

Ο Αιφνιδιασμός υπήρξε πλήρης. Τα εύστοχα πυρά μας το αποσύνθεσαν και το έτρεψαν σε άτακτη φυγή. Οι επί τόπου εξακριβωμένες απώλειες του εχθρού 4 νεκροί χωροφύλακες και 8 τραυματίες. Οι διαλυθέντες χωροφύλακες, πολλοί από τους οποίους ελαφρά τραυματισμένοι, με ουρλιαχτά πόνου και μέσα από τα δάση πήραν την ανάσα τους στην κωμόπολη των Φερρών κι ορισμένοι, γιατί κατά τη φευγάλα τους υπέκυψαν στα τραύματα τους, δεν έδωσαν σημεία ζωής.

Στον τόπο της ενέδρας εκτός από τα κουφάρια του με τον ατομικό τους οπλισμό, ο εχθρός εγκατέλειψε ένα αγγλικό οπλοπολυβόλο "Μπρέντ", πέντε μακρύκανα αγγλικά τουφέκια, 9 χλαίνες, 18 σακίδια γεμάτα τρόφιμα πολλούς γυλιούς με ρουχισμό κι άφθονα πυρομαχικά.

Απώλειες δικές μας: Καμμιά.

Μετά την επιτυχία μας αυτή, που για λόγους αναπτέρωσης του ηθικού παρακολούθησε πλήθος ανταρτών από μικρή απόσταση, σε συνέχεια μετακινηθήκαμε και λημεριάσαμε στο Καρά Ντερέ. Εκεί αναλύθηκε ο αντίκτυπος του χτυπήματος σε βάρος του ηθικού των αποσπασμάτων και της αντίδρασης και το όφελος στο ηθικό του λαού.

Με την επιτυχία μας αυτή που μούδιασε και ακινητοποίησε κυριολεκτικά τα πολυάριθμα και πολυμελή εχθρικά αποσπάσματα, μπορούμε να πούμε ότι τερματίστηκε η κρίση ηθικού που περνούσε ως τότε το εβρίτικο αντάρτικο και η μπουραντοφοβία αν όχι πλήρως οπωσδήποτε εξαλήφθηκε σημαντικά.

21-9-46. Ύστερα από παραμονή μιας μέρας στο Καρά Ντερέ, το απόγευμα της ίδιας μέρας και μ' όλη μας τη δύναμη ξεκινήσαμε για το χωριό Μάνθεια, όπου φτάσαμε στις 10 τη νύχτα. Στο χωριό και γιατί οι χίτες έγιναν λαγοί και καπνός, μπήκαμε χωρίς να συναντήσουμε καμμιά αντίσταση. Από σπίτια αντιδραστικών επιτάξαμε 1000 οκάδες αλεύρι, διακόσιες οκάδες τυρί και διάφορα άλλα φαγώσιμα.

Βγαίνοντας όμως από το χωριό και σε 300 μέτρα απόσταση δεχτήκαμε πυρά

ενέδρας χιτών, από τα οποία σκοτώθηκε ο συν. Σπύρος και τραυματίστηκε ελαφρά ο συν. Πάντος Παπαδόπουλος. Στα πυρά των χιτών οι αντάρτες απάντησαν με ομαδικά πυρά και σκόρπισαν την ενέδρα, χωρίς να εξακριβωθούν λόγω του σκοταδιού, απώλειες του εχθρού.

Ύστερα από κοπιαστική πορεία ξαναφτάσαμε στο λημέρι Καρά Ντερέ απ' όπου μετά ανάπαυση δυο ημερών κινηθήκαμε προς το Μουκαντέ. Εδώ μείναμε άλλες δυο μέρες στο διάστημα των οποίων αποφασίστηκε και καταστρώθηκε σχέδιο χτυπήματος του αστυνομικού σταθμού Κοτρωνιάς. Συμπτωματικά και προτού ξεκινήσουμε για τον προορισμό μας έκαναν στο Μουκαντέ την εμφάνιση τους οι από μέρες αναμενόμενοι συν. Λάμπρος, Αρελάκης Νιόνιος και Ανδρέας Κανάκης. Επακολούθησε συγκέντρωση στελεχών και ανταρτών στην οποία κριτικαρίστηκαν οι αδυναμίες κι αναλύθηκαν οι επιτυχίες μας και οι επιπτώσεις τους στο ηθικό του λαού και του εχθρού.

Στις 29-9-46 τα χαράματα, τα τμήματα μας κύκλωσαν τον αστυνομικό σταθμό Κοτρωνιάς κι εκδήλωσαν ενάντια του επίθεση που βάσταξε ως τις 4 το απόγευμα.

Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι η μαχητικότητα και ο ηρωϊσμός των ανταρτών ξεπέρασαν την κρίση της μπουραντοφοβίας κι έφτασαν σ' άνώτερες βαθμίδες αυτοθυσίας. Χαρακτηριστικά σημειώνω πως οι αντάρτες όλη μέρα πολεμούσάν τους καλά οχυρωμένους μπουραντάδες από τα 5-6 μέτρα. Η έλλειψη όμως μπαζούκας κι ομαδικού όλμου μαζί με τις οχυρωμένες θέσεις του εχθρού και το ακάλυπτο του εδάφους γύρω από το οχυρό, είχε σαν αποτέλεσμα την εξόντωση μέρους του εχθρού, όχι όμως και την κατάληψη των θέσεων του με την παράδοση του.

Από τους 10 στρατοχωροφύλακες του σταθμού οι 4 σκοτώθηκαν και 3 τραυματίστηκαν.

Με το αποτέλεσμα αυτό, μπροστά στο άσκοπο της παραπέρα αιματοχυσίας, η διοίκηση του Αρχηγείου που αυτοπροσώπως διηύθυνε τη μάχη, αποφάσισε να αποσύρει τις δυνάμεις της, πλην μιας ομάδας που παρέμεινε για παρενόχληση του εχθρού. Με τις υπόλοιπες δυνάμεις αύξησε τον αριθμό των ενεδρών κι ενίσχυσε τις ενέδρες που απ' την αρχή της επίθεσης είχαν στηθεί προς όλες τις πιθανές οδεύσεις ενίσχυσης του εχθρού από τις κατευθύνσεις Δαδιάς-Κοτρωνιάς και Γιαννούλη-Κοτρωνιάς, όπου υπήρχαν ισχυρά αποσπάσματα χωροφυλακής και στρατού, που οπωσδήποτε θα κινούνταν για ενίσχυση της Κοτρωνιάς που είχαμε κυκλωμένη.

Σκοπός της αλλαγής του αρχικού σχεδίου επιχείρησης ήταν η φθορά των αποσπασμάτων και ταυτόχρονα ο εφοδιασμός μας με άλευρα και τρόφιμα από το

χωριό Κοτρωνιά. Το απόγευμα κι ενώ 4 βοδάμαξα με άλευρα και διάφορα φαγώσιμα κατευθύνονταν προς το Μουκαντέ τα αναμενόμενα αποσπάσματα ενισχυμένα με οπλισμένους χίτες από Δαδιά και Γιαννούλη, κάνανε την εμφάνιση τους από διάφορες κατευθύνσεις και δίχως να αντιληφθούν τις ενέδρες μας πλησίασαν σε μικρότερη από 100 μέτρα απόσταση.

Μόλις μας αντιλήφθηκαν και προτού προλάβουν να πιάσουν θέσεις, δόθηκε το σύνθημα πυρός. Με τα πρώτα πυρά μας, ποιος είδε γυμνό το χάρο και δε φοβήθηκε.

Είκοσι (20) νεκροί με την πρώτη μπαταριά, άτακτη πανικόβλητη φυγή, ουρλιαχτά των τραυματιών από τους πόνους και με τις δυνάμεις που του απόμειναν από την αιμορραγία, αναζήτησαν σωτηρία στον πέπλο της νύχτας και την κάλυψη του δασωμένου εδάφους.

Μέσα στη νύχτα στο δάσος και από διάφορες κατευθύνσεις ακούγονταν ν' απομακρύνονται τα βογγητά των συρομένων προς σωτηρία τραυματιών κι οι φωνές αλληλογνωριμίας και καλέσματος βοηθείας μεταξύ των ανδρών των διασκορπισμένων αποσπασμάτων.

Τα τμήματα μας αποσύρθηκαν και με εμπροσθοφυλακή τα φορτωμένα βοϊδάμαξα ξαναγύρισαν στο Μουκαντέ.

Οι απώλειες μας ήταν τρείς νεκροί: Ευστράτιος Τσιομπανούδης, Πασχάλης Παντέλης και Παναγιώτης Μηντάλκος ή Ζούκωφ από το Σουφλί και δυο ελαφρά τραυματίες. οι Παναγιώτης Φιλιούδης και Αλέκος Πίπερος (;) από την Κορνοφωλιά. Στο χτύπημα των ενισχύσεων του εχθρού δεν είχαμε καμμιά απώλεια.

1-10-46.- Στο Μουκαντέ πάρθηκε απόφαση, ο Έβρος να βοηθήσει στη δημιουργία ανταρτοκινήματος στο γειτονικό νομό Ροδόπης. Προς το σκοπό αυτό και για να εξαναγκάσουμε τον εχθρό σε διασπορα των δυνάμεων του, ώστε να ελαττώσει το ένοπλο βάρος του στον Έβρο, οργανώθηκε η πρώτη αποστολή εβριτών ανταρτών για να χρησιμευθεί σα βάση και μαγιά του ανταρτοκινήματος Ροδόπης. Η αποστολή αποτελέστηκε από τους πρώτους συνδέσμους αντάρτες Κομοτινής Νίκο Τσολακίδη, Παναγιώτη Κατσαμανίδη, Κώστα Χαραλαμπίδη, Γιώργο Καραμιχάλη, κι από τους εβρίτες αντάρτες Χαράλαμπο Γιάμαρο, Αριστείδη Καμαριάνη, Δήμο Αραμπατζή, Δημήτρη Μπόγιο, Πασχάλη Μπουγιούρα, Σταύρο Τζιτζιλή, Δημοσθένη Νταλαβέρα, Σωτήρη Πουλιούδη, Παναγιώτη Καρανταή, Σταύρο Θεοδωρίδη, Δημήτρη Καμπούρη κι άλλους 65 που αυθημερόν έφυγαν για την αποστολή τους.

Την πρώτη πιο πάνω αποστολή, κατά σειρά ακολούθησαν πολλές άλλες σε έμ-

ψυχο και άψυχο υλικό προς Κομοτηνή, Ξάνθη, Χαϊντου, Τσατάλνταγ, Δράμα.

5-10-46.- Τμήμα δύναμης του Αρχηγείου, κι έναντι αποδείξεων, επέταξε τρόφιμα από τους σαρακατσαναίους "Φουντουτζιά" του τσελιγκάτου Καζάκου.

6-10-46.- Η ανταρτοαποστολή της Κομοτηνής για τις ανάγκες της επέταξε τρόφιμα από το τσελιγκάτο Ζώγα στη Νέα Σάντα Κομοτινής.

11-10-46.- Στην έδρα του αρχηγείου στο Μουκαντέ υπό τον Φλέσσα φθάνουν 16 νεοεπιστρατευθέντες από τους Μεταξάδες, 26 από το χωριό Γεμιστή, 84 από τα Λάβαρα και 13 από το Τριφύλλι και Λευκίμη.

Η καθημερινή κατά εκατοσταριές και διακοσαριές μαζική άνοδο στο βουνό παλικαριών του λαού, οφείλονταν στην αβάσταχτη άγρια τρομοκρατία του εχθρού, τη μεσοβέζικη, αναποφάσιστη και για μένα ύποπτη ζαχαριάδικη πολιτική γραμμή και τακτική (αποχή από τις εκλογές- συμμετοχή στο δημοψήφισμα, συνθήματα θολούρας: στο ένα χέρι κρατάμε τουφέκι-τ' άλλο προτείνουμε για συμφιλίωση). Εχθρική τρομοκρατία και ζαχαριάδικη θολούρα, σε συνδυασμό με τις μαζικές από μέρους του εχθρού συλλήψεις, φυλακίσεις, εξορίες κλπ. οδήγησαν το λαό να σχηματίσει την πεποίθηση, ότι η λύση του εσωτερικού μας προβλήματος βρίσκεται κατά 99% στον ένοπλο αγώνα του βουνού. Οι κρατικές αρχές στον Έβρο ανίσχυρες να σταματήσουν τη μαζική προδιάθεση του λαού για το βουνό και για να τσακίσουν ακόμα πιο πολύ το ηθικό του, δίχως από το λαό να γίνεται πιστευτό, διατυμπάνιζαν ότι διέλυσαν τους αντάρτες.

Μπροστά όμως στις καθημερινές ομαδικές, εθελοντικές εξόδους του λαού στο βουνό, τα χτυπήματα Τσατάλ καγιά, Λύρας, Κοτρωνιάς, Μάνθειας, οι αδιάκοπες εμφανίσεις ανταρτών σ' όλα τα χωριά της υπαίθρου, όλα αυτά ήταν αποστομωτική απάντηση στο μύθο εκκαθάρισης των ανταρτών κι από αιτία της διάψευσης του μύθου, έφτασαν στο Αρχηγείο καλά εξακριβωμένες πληροφορίες νέων εκκαθαριστικών εχθρικών επιχειρήσεων.

Για την ανατροπή των σχεδίων του εχθρού, την ανύψωση του ηθικού του λαού, την επίταξη και αποθήκευση τροφίμων για τη διατροφή των νεοεπιστρατευομένων στη διάρκεια της οργάνωσης και του εξοπλισμού τους, στις 14-10-46, η δύναμη των ανταρτών από Μουκαντέ ξεκίνησε προς την περιοχή Φερρών.

9.- ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ από 17 έως 23-10-46

17-10-46 και ώρα 11π.μ. ενώ οι δυο λόχοι της δύναμης του Αρχηγείου βρί-

σκονταν σε κίνηση πραγματοποίησης της πιο πάνω αποστολής και μια διμοιρία συνόδευε λόχο αόπλων στον τόπο του εξοπλισμού τους, οι παρατηρητές μας διέκριναν και μεταβίβασαν στη διοίκηση του Αρχηγείου την εμφάνιση εχθρού κατευθυνομένου κυκλωτικά προς το Μουκαντέ.

Η δύναμη της διοίκησης του Αρχηγείου 35 ανδρών, ανεπαρκής να πάρει επαφή με τον εχθρό και γιατί προστάτευε 80 αόπλους νεοεπιστρατευμένους, έκρινε συμφέρον να μετακινηθούμε, να καλυφθούμε, να μην επιδιώξουμε να βγούμε από τον κλοιό, κι έτσι να ξεγελάσουμε τον εχθρό, να μη του δώσουμε στόχο, να τον εξαναγκάσουμε να χτυπήσει στο κενό και με τον τρόπο αυτό να προστατεύσουμε πιο αποτελεσματικά τους αόπλους μας.

Η διοίκηση στην απόφαση αυτή κατέληξε από παλιότερη πείρα, σύμφωνα με την οποία ο εχθρός δεν τολμούσε να διεισδύσει και να ενεργήσει συστηματική εκκαθάριση (χτένισμα) σε δασώδεις περιοχές.

Και πράγματι στη διάρκεια των 6ήμερων εκκαθαριστικών επιχειρήσεων από 17 έως 23-10-46 δεν κατόρθωσε να πάρει επαφή μαζί μας και οι εκκαθαριστικές του αυτές επιχειρήσεις σημείωσαν θεαματική επίδειξη άσκοπων πυροβολισμών, κατάληψης κορυφών υψωμάτων στους πρόποδες των οποίων άνετα κινούνταν οι αντάρτες και κλασική αποτυχία σε βαθμό που ούτε η σύνδεση των τμημάτων μας δεν διακόπηκε αλλά ούτε και η προσέλευση των αόπλων που κατά φάλαγγες κατευθύνονταν κι ανεμπόδιστα κατατάσσονταν.

Δράση των Λόχων.

Όπως προαναφέραμε οι δυό λόχοι του Αρχηγείου Ιος και ΙΙος, δυο μέρες προτού εκδηλωθούν οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, άρτια εξοπλισμένοι, έφτασαν στο χωριό Πυλαία Φερρών στις 16-10-46 κι αφού πήραν τρόφιμα αποσύρθηκαν κατευθυνόμενοι προς την έδρα του Αρχηγείου. Στις 17-10-46 έφτασαν νοτίως της Πεσάνης και σε υπόγειες αποθήκες επρόκειτο να κρύψουν τα επιταγμένα τρόφιμα.

Εδώ από κατοίκους των Λουτρών οδηγούς του εχθρού, πληροφορήθηκαν την έναρξη εκκαθαριστικών επιχειρήσεων μεγάλης κλίμακας. Για να μη χάσουν τη σύνδεσή τους με το Αρχηγείο, οι δυό λόχοι άλλαξαν κατεύθυνση πορείας προς δυσμάς.

Στις 18-10-46 ώρα 14, βαδίζοντας στο Ούτς Μπουνάρ, δέχτηκαν πυρά αυτομάτων όπλων και 6 βλήματα όλμων ομαδικών και τούτο γιατί το πρωΐ της ίδιας μέρας, τρεις σύνδεσμοι του Αρχηγείου που είχαν σταλεί να συνδεθούν με τους λόχους, έγιναν αντιληπτοί απ' τον εχθρό στο ίδιο μέρος, εβλήθησαν κι αναγκάστηκαν να επιστρέψουν άπρακτοι.

Οι διοικήσεις των λόχων μεταφέροντας τρόφιμα όχι μόνο για αποθήκευση, αλλά και για τις τρέχουσες καθημερινές ανάγκες του αρχηγείου, μπροστά στα εχθρικά πυρά, αναγκάστηκαν ν' αλλάξουν κατεύθυνση προς το Ταχτατζίκ, μέχρις ότου αποκρύψουν τα τρόφιμα και επιστρέψουν στο χωριό τα βοϊδάμαξα, ενώ προσπαθούσαν ταυτόχρονα να συνδεθούν με το Αρχηγείο, να το εφοδιάσουν με τρόφιμα και να ενισχύσουν τη φρούρηση των αόπλων που κατεύθαναν απ' όλα τα σημεία του Έβρου. Στις 19-10-46 έφτασαν οι λόχοι στο ρέμα Ταχτατζίκ.

Εκεί έγιναν αντιληπτοί από τα εχθρικά παρατηρητήρια και με ελιγμό απέφυγαν την επαφή.

Στις 20-10-46 ώρα 11 π.μ. ύστερα από εντολή του Αρχηγείου, που εν τω μεταξύ είχε συνδεθεί με τους λόχους, οι τελευταίοι αφού απέκρυψαν χωρίς να γίνουν αντιληπτοί απ' τον εχθρό τα τρόφιμα, πήραν επαφή με τον εχθρό. Έτσι την ίδια μέρα στις 14 ώρα ενώ ο Ιος λόχος βάδιζε προς συνάντηση του εχθρού, δέχτηκε επίθεση εχθρικής διμοιρίας που ενέδρευε. Με ομαδικά πυρά αποφασιστικής αντεπίθεσης και με την ιαχή "αέρα"!! Ζήτω η δημοκρατία! Τους φάγαμε παιδιά!! Ο λόχος ανέτρεψε την ενέδρα και την έτρεψε σε άτακτη φυγή. Στην αντεπίθεση όμως αυτή από ασυλλόγιστη περιφρόνηση στα απαραίτητα προφυλακτικά μέτρα, ο καπετάνιος του Λόχου Βαϊτσης Καραπαναγιώτης ή Τηλέμαχος, την ώρα που όρθιος διέταζε επίθεση και μάχονταν ακάλυπτος, δέχτηκε στην καρδιακή χώρα εχθρική ριπή πολυβόλου κι έπεσε νεκρός. Οι απώλειες του εχθρού δεν εξακριβώθηκαν. Μόνο ομάδα κυνηγών μας που κατά πόδας καταδίωκε τον εχθρό, είδε πολλές αυλακιές αίμα που προέρχονταν από θύματα του εχθρού.

Λάφυρα στα χέρια των ανταρτών 16 σακκίδια με τρόφιμα, πυρομαχικά και υγειονομικό υλικό.

Ο ΙΙος λόχος που βρισκόταν νοτιοδυτικά του Ιου δέχτηκε επίσης αιφνιδιαστική επίθεση 80 μπουραντάδων, τους οποίους αναχαίτησε δίχως απώλειες και τους διέλυσε. Εδώ για την εύστοχη βολή του διακρίθηκε ο πολυβολητής μας Ισαάκ.

Στις 20-10-46 οι λόχοι μας μαχόμενοι και ελισσόμενοι έφτασαν στην περιοχή Τσατάλ καγιά, με σκοπό να τραβήξουν προς τα εκεί την προσοχή του εχθρού και ν' απαλλάξουν το Αρχηγείο από την πίεση του, ώστε να μπορέσει να εξοπλίσει και οργανώσει τους αόπλους όπως και έγινε.

Στις 22-10-46 τα παρατηρητήρια των δυο λόχων αντιλήφτηκαν και ανέφεραν κινήσεις στρατιωτών και μεταγωγικών, το κάψιμο των καλυβιών των σαρακατσαναίων Κατραντζήδων και δυο μεγάλες εχθρικές φάλαγγες να κατευθύνονται η μια προς τη Δαδιά και η άλλη προς τη Λευκίμη. Αυτό σήμαινε την άκαρπη λήξη

των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, οπότε οι δυο λόχοι συνδεδεμένοι με τη διοίκηση, το απόγευμα της 22-10-46 ξεκίνησαν και στις 23-10-46 το πρωϊ έφτασαν στην έδρα του Αρχηγείου.

Διαπιστώσεις από την επαφή των λόχων με τον εχθρό.

Στην αντεπίθεση του Ιου λόχου με τον εχθρό, βρέθηκε ένας στρατιώτης του εχθρού με πλήρη πολεμική εξάρτηση. Είχε αποκοπεί κατά τη διάρκεια της άτακτης φυγής του εχθρού. Ανακρινόμενος κατέθεσε την ταυτότητα του, απεκάλυψε τη διμοιρία, λόχο και Τάγμα που υπηρετούσε και σε ποιές μάχες πήρε μέρος. Ο ίδιος έδωσε την πληροφορία ότι κάθε λόχος του εχθρού ήταν εφοδιασμένος με φορητό ασύρματο και δήλωσε ότι επιθυμεί να μείνει μαζί μας όπως και έγινε.

Τα στελέχη και αντάρτες από την επαφή με τον εχθρό διαπίστωσαν ότι οι στρατιώτες σ'ένα ποσοστό 80% δεν είχαν διάθεση να συγκρουστούν με τους αντάρτες, που αυτό φάνηκε γιατί με τα πρώτα πυρά εγκατέλειψαν τις ευνοϊκές θέσεις που κατείχαν και τα πυρά τους ενώ ήταν πυκνά, ήταν άστοχα κι εντυπωσιακά.

Επί πλέον στην επαφή του ΙΙου λόχου μας με τον εχθρό, ακούστηκαν διαμαρτυρίες των στρατιωτών προς τους αξιωματικούς στους οποίους έλεγαν: "Πού μας πάτε; Αυτοί είναι πολύ περισσότεροι από μας και βάζουν με πολλά πυρά". Ενώ στην πραγματικότητα συνέβαινε το αντίθετο.

Άλλη διαπίστωση ήταν πως οι εχθρικές δυνάμεις ήταν μικτές από στρατό και χωροφύλακες. Οι τελευταίοι σαν διάβολος το θυμιάμα απόφευγαν τους πρώτους κατά τις επιχειρήσεις και προπάντων τα βράδια, όταν οι φαντάροι άναβαν φωτιές χωρίς να τις καμουφλάρουν, γιατί, όπως οι ίδιοι το έλεγαν, δεν φοβούνταν τους αντάρτες με τους οποίους δεν τους χωρίζει τίποτε.

Στις 5-11-46 ώρα 12.30 από την έδρα του Αρχηγείου, κάπου από τα βουνά του ΄Εβρου, ξεκίνησε η πρώτη ανταρταποστολή από 65 αντάρτες με προορισμό τα βουνά της Ξάνθης για τη δημιουργία εκεί βάσης ανταρτοξεκινήματος. Προ της αναχώρησης, σε ατμόσφαιρα ακράτητου ενθουσιασμού από την ομιλία του σ. Ανθη και της διοίκησης του Αρχηγείου, για πρώτη φορά από το ξεκίνημα της νέας Εθν. Αντίστασης ακούστηκε το αντάρτικο θούριο "Εμπρός ΕΛΑΣ για της Ελλάδα" και η ευχή "γρήγορη λευτεριά στα χωριά και τις πόλεις". Οι λαγκαδιές πήραν τον αντίλαλο του τραγουδιού για να τον κάνουν εγερτήριο σάλπισμα στον ΄Εβρο και σ' όλη τη Θράκη και την Ανατ. Μακεδονία για τη λευτεριά και την ανεξαρτησία της χώρας και του λαού μας.

8-11-46.- Με στρατιωτικό διοικητή τον Αλέκο Παπακυριακού και καπετάνιο το

συν. Ηλία Ποταμιάνο ανασυγκροτείται και με κανονική δύναμη δημιουργείται το ΙΙο Τάγμα. Το ξεκίνημα του για την περιοχή Μάνδρα- Πέπλο-Γεμιστή, πήρε πανηγυρικό χαρακτήρα και μέσα σε ζητοκραυγές και τραγούδια η διοίκηση του Αρχηγείου το αποχαιρέτησε δίνοντας τις υποθήκες του αγώνα με τα παρακάτω λόγια:

"Ιστορικό είναι το ξεκίνημα σας γιατί συνδέει τον αγώνα του 21 με τον αγώνα της κατοχής και τον σημερινό. Φανείτε αντάξιοι του αδούλωτου λαού μας. Από σας κι όλους τους άλλους συναγωνιστές θα εξαρτηθεί, αν θα λαμπρύνετε ακόμα περισσότερο την ιστορία του λαού μας και ιδιαίτερα του ΄Εβρου".

΄Ελεγχος σιδηρ.Σταθμών. - Αιχμαλωσία του Διοικητή Χωροφυλακής ΄Εβρου Παναγιώτη Κολιαβέτα.-Σαμποτάζ κι εκτροχίαση τραίνου Θεσ/νίκης-Αλεξ/πολης.-

Την 1-11-46 όλη η δύναμη του ΙΙΙου υπαρχηγείου, με στρατιωτικό διοικητή το συν. Αριστοτέλη Παπανικολάου και καπετάνιο το Γιώργο Μεσηνέζη ή Νίκο, ύστερα από ανασυγκρότηση ξεκίνησαν από την έδρα του Αρχηγείου με προκαθορισμένη δράση στην περιοχή του.

Στις 14-11-46 και σε συνδυασμό με τη δράση των υπολοίπων τμημάτων όλου του ΄Εβρου το ΙΙΙο Υπαρχηγείο στη στάση λιγνιτωρυχείου Δρακοπούλου μεταξύ Αλεξανδρούπολης-Κιρκά, εσταμάτησε τη μικτή αμαξοστοιχία Δράμας - Αλεξανδρούπολης και της έκανε έλεγχο. Αντιμέτωπος στην ενέργεια αυτή, στάθηκε ο διευθυντής της αμαξοστοιχίας, ο οποίος με την έναρξη του ελέγχου δίνει εντολή στο μηχανοδηγό να ξεκινήσει η αμαξοστοιχία. Στην παρέμβαση και παράκληση της διοίκησης να παραιτηθεί του σκοπού του, ο διευθυντής αντιτάσσει πεισματάρικη άρνηση, με σκοπό να σώσει τον Διοικητή Χωροφυλακής ΄Εβρου Ταγματάρχου Κολλιοβέτα Παναγιώτη, τυραννίσκο του λαού ΄Εβρου. Στην αποτυχία της ενέργειας του αλλάζει τακτική και με διάφορα τερτίπια και κουτοπονηριές, προσπαθεί να βοηθήσει τον Κολλιοβέτα να αποδράσει. Αντί όμως να σώσει τον τυραννίσκο του λαού, πλήρωσε με τη ζωή του.

Ο Κολλιοβέτας που από την Κομοτινή ταξίδευε στην έδρα του την Αλεξ/πολη στην απέλπιδα προσπάθεια του ν' αποφύγει τη δίκαιη τιμωρία του, οπλισμένος με Τόμσον, αφού έβαλε κατά των ανταρτών μια άστοχη ριπή, πήδησε από την αμαξοστοιχία, τόβαλε στα πόδια και στη φευγάλα του πυροβολώντας σκοτώνει ένα εργάτη των μεταλλείων. Οι αντάρτες που τον κυνηγούν, τον πυροβολούν τον τραυματίζουν και τον συλλαμβάνουν.

Του επιδενουν τα τραύματα και συνεχίζουν τον έλεγχο της αμαξοστοιχίας από την οποία κατέσχεσαν: 610 κλινοστρώματα, 1000 χλαίνες, 130 χειμερινές στολές χακί καινούργιες, 100 κελύφια, 600 οκάδες σαπούνι, 1000 οδοντόβουρτσες και ανάλογες οδοντόπαστες. Βρέθηκαν οι δυο χωροφύλακες συνοδοί του Κολλιοβέτα, δυο Άγγλοι και δυο Έλληνες στρατιώτες τους οποίους οι αντάρτες αφόπλισαν και άφησαν ελευθέρους.

Με τα λάφυρα φορτωμένα σε κάρρα του λιγνιτωρυχείου και με αιχμάλωτο τον Κολλιοβέτα, ύστερα από ομιλία του καπετάνιου γύρω από το σκοπό του αγώνα που διεξάγουμε και κάτω από τις επευφημίες και τα χειροκροτήματα των επιβατών του τραίνου και των εργατών του λιγνιτωρυχείου, ταυτόχρονα με το ξεκίνημα της αμαξοστοιχίας πήραν και οι αντάρτες την ανηφοριά του βουνού.

Στο μεταξύ και στη διάρκεια των όσων εξιστορήσαμε η κατάσταση του τραυματισμένου Κολλιοβέτα λόγω ακατάσχετης αιμορραγίας του τραύματός του, όλο και χειροτέρευε, έτσι που σε λίγο κατά τη διαδρομή προς το Αρχηγείο να υποκύψει στα τραύματα του.

Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι ότι ο "ήρωας μας" με το ακίνδυνο που του εξασφάλιzε η θέση του στο ρόλο του τυραννίσκου Έβρου, μετά την αιχμαλωσία του έδειξε κουτοπονηριά και μεγάλη δόση φιλοτομαρισμού. Γιατί στις λίγες στιγμές που έzησε στα χέρια των ανταρτών, κουτοπόνηρα ποντάρισε στη μπουραντοφοβία των ανταρτών και σε μια ωριαία στάση, ενώ γιατρός και νοσοκόμος, φρόντιzαν το τραύμα του, μόλις του τελείωσαν την αλλαγή, εκμεταλλευόμενος το βουΐσμα του δάσους από δυνατό αέρα, με τις δυνάμεις που του έμειναν και για να σκορπίσουν οι αντάρτες και τον αφήσουν, άρχισε να φωνάzει και να καλεί τους αντάρτες να φύγουν, γιατί έρχονται..

- Ποιοί έρχονται;

- Μα δεν τους ακούτε; Χωροφύλακες και στρατός. Φύγετε να σωθείτε και εγώ δεν θα τους αφήσω να σας καταδιώξουν..

Ένα ομαδικό γέλιο ήταν η απάντηση των ανταρτών και μόλις κόπασε ο απαντητικός καγχασμός, ο καπετάνιος Νίκος συμπλήρωσε:

- "Παναγιωτάκη μου, όνειρο ήταν και πάει μια και καλή κείνος ο καλός καιρός για σας".

Ο "ήρωας" όμως Παναγιωτάκης σαν το καλό παλληκάρι ήξερε κι άλλο μονοπάτι και στην απελπισία του χωρίς να παίρνει υπόψη τη νοημοσύνη των ανταρτών δε δίστασε να ισχυρισθεί ότι από τις 31 Μάρτη 1946 και μετά είναι "Σβωλικός", επομένως άνθρωπος δικός μας και του λαού και κατά τη γνώμη του αυτό μας επέβαλλε

να ξεχάσουμε το νωπό εγκληματικό του παρελθόν και να του χαρίσουμε τη ζωή.

Σε συνέχεια της δράσης του ίδιου υπαρχηγείου και στην ίδια σχεδόν τοποθεσία που πιάστηκε ο Κολλιοβέτας, εκτροχιάστηκε η ταχεία αμαξοστοιχία Δράμας - Αλεξ/πολης. Η ταχεία με τη μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα για να καλύψει καθυστέρηση της εκτροχιάστηκε.

Η ατμομηχανή της χτύπησε στούς βράχους, πράγμα που προκάλεσε την ταυτόχρονη δαιμονισμένη έκκρηξη των καζανιών της, που συθέμελα τράνταξε όλη τη γύρω περιοχή, ενώ την ίδια στιγμή κατα μήκος και έξω της σιδηροδρομικής γραμμής τα βαγόνια σωριάζονταν το ένα πάνω στο άλλο. Ευτυχώς με πέντε ανθρώπινα θύματα μόνο. Το σαμποτάζ αυτό στις σιδηροδρομικές συγκοινωνίες ελάττωσε πάνω από 50-60% την κίνηση επιβατών κι εμπορευμάτων και δυσκόλευε τις κινήσεις των ενόπλων δυνάμεων του εχθρού.

9-11-46 Σούρουπο. Το ΙΙο Υπαρχηγείο φθάνει στην Ταύρη όπου ο λαός ανεξάρτητα από φρονήματα υποδέχεται με ενθουσιασμό τους αντάρτες στις τάξεις των οποίων προσχωρούν ένδεκα κάτοικοι του χωριού και όλοι οι κάτοικοι δίχως την ελάχιστη παρότρυνση προσφέρουν άλευρα και διάφορα τρόφιμα. Σε συγκέντρωση που ακολούθησε, η διοίκηση ανέλυσε τους σκοπούς του διεξαγόμενου αγώνα και με πειστικά επιχειρήματα απέδειξε ότι το συμφέρο του χωριού και του λαού γενικότερα είναι η ομόνοια και συμφιλίωση. Ύστερα από αυτό η λιγοστή αντίδραση της Ταύρης αρνήθηκε να οπλισθεί παρά τις απειλές των αρχών.

11-11-46. Το ίδιο υπαρχηγείο έκανε την εμφάνιση του στα Λαγηνά, όπου από μέρους του λαού και της συμφιλιωτικής επιτροπής έτυχε θερμής υποδοχής χωρίς προηγούμενο. Μετά την ομιλία των ανταρτών, η συμφιλιωτική επιτροπή παρουσία των κατοίκων του χωριού, προσφέρθηκε να μπει στην υπηρεσία της υπόθεσης του λαού και στο μέτρο των δυνατοτήτων του χωριού να βοηθήσει τον ένοπλο αγώνα των ανταρτών.

15-11-46. Το ίδιο υπαρχηγείο, με το σούρουπο, αφού κύκλωσε χτύπησε το χωριό Προβατώνα με δυο διμοιρίες και την ομάδα διοίκησης του. Ταυτόχρονα άλλη διμοιρία στην τοποθεσία Καρά τσαλί, προς την κατεύθυνση Σουφλίου, έστησε ενέδρα για την παρεμπόδιση άφιξης εχθρικών ενισχύσεων και το χτύπημα αυτοκινήτων του εχθρού που τυχόν θα περνούσαν τη δημοσιά.

Με την είσοδο στο χωριό οι δυο διμοιρίες δέχτηκαν πυρά αυτομάτων όπλων 250 χωροφυλάκων στρατωνισμένων και οχυρωμένων σε τρία αλληλοϋπερασπιζόμενα πέτρινα κτίρια του χωριού. Η συμπλοκή γενικεύτηκε και κράτησε 3 ώρες. Αιφνιδιαστικά και προ της εκδήλωσης των πυρών, πιάστηκε ο άνευ θητείας χω-

ροφύλακας Κυριλλίδης Γιάννης.

Λόγω του σκότους και των συνθηκών της συμπλοκής ο εχθρός είχε σημαντικές απώλειες ανεξακρίβωτες αριθμητικά.

Λάφυρα: 9 κλινοσκεπάσματα μ' ένα σακκίδιο σφαίρες. Δικές μας απώλειες ο ελαφρός τραυματισμός του επονίτη Κανάρη στην εφηβική χώρα.

Από τις πληροφορίες του αιχμαλώτου χωροφύλακα διαπιστώθηκε ότι οι 250 χωροφύλακες του χωριού Προβατώνα με επικεφαλής το γνωστό αποστάτη της Δημοκρατίας Χανιώτη, είχαν φτάσει 3 μέρες πριν από το Διδυμότειχο και περίμεναν ενισχύσεις μιας ταξιαρχίας στρατού για ν' αρχίσουν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις.

Από τον Προβατώνα το υπαρχηγείο κατευθύνθηκε στη Λυκόφη, όπου πραγματοποιήθηκε πολιτική συγκέντρωση και πέτυχε τη συμφιλίωση του χωριού και εκλογή συμφιλιωτικής επιτροπής.

Στίς 18-11-46 Το ίδιο έκαμε στην Κορνοφωλιά και μαζί με τους κατοίκους γιόρτασε τη συμφιλίωση του χωριού. Με την αποχώρηση του και σε συνθήκες πανηγυρισμού εντάχτηκαν 34 Κορνοφωλιώτες.

21-11-46.-Εφτασαν και εντάχθηκαν στη δύναμη του Αρχηγείου 44 συν. Σουφλιώτες.

23-11-46. Από το Ιο υπαρχηγείο περιοχής Διδυμοτείχου στην έδρα του Αρχηγείου Καρτάλ τεπέ, έφτασαν 104 εθελοντικά στρατολογηθέντες αντάρτες.

24-11-46.- Στο Αρχηγείο φτάνουν άλλοι 21 εθελοντές αντάρτες από την Κορνοφωλιά. Την ίδια μέρα ώρα 13 μ.μ. μέρος της δύναμης του ΙΙου υπαρχηγείου στην τοποθεσία "Ντιστιμπάκ" πήρε επαφή με λόχο στρατού με αποτέλεσμα το φόνο τριών και τον τραυματισμό άλλων τόσων στρατιωτών του εχθρού.

Η σύγκρουση αυτή σκληρή αλλά μικρής διάρκειας, κατέληξε στην ολοσχερή διάλυση και ανασυγκρότηση του παραπάνω λόχου στο χωριό Κοτρωνιά και καθυστέρησε τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του εχθρού κατά του Αρχηγείου.

29-11-46.- Με όλη τη δύναμη του το αυτό υπαρχηγείο πήγε στο Πρωτοκκλήσι όπου διαπίστωσε ότι δεν παρουσιάστηκαν περιπτώσεις κατάδοσης και δίωξης δημοκρατικών πολιτών, πράγμα που κρίθηκε πρόσφορο για τη δημιουργία συμφιλιωτικής επιτροπής.

6-12-46.- Το ΙΙο υπαρχηγείο ύστερα από περιοδεία στο χώρο δράσης του, συμπλοκές με τον εχθρό και εμφανίσεις στα περισσότερα χωριά της περιφέρειας, έφτασε στην έδρα του Αρχηγείου Καρά ντερέ, όπου αφού ξεκουράστηκε κι έκανε ατομική και του οπλισμού καθαριότητα, έγινε στρατιωτικό αχτίφ στελεχών και σε συ-

νέχεια σ' όλη τη δύναμη του υπαρχηγείου έγινε ανάλυση της πολιτικής κατάστασης, γόνιμη κριτική και αυτοκριτική των σφαλμάτων και μπήκαν νέα καθήκοντα.

Αρχηγείο Ενόπλων δημοκρατικών δυνάμεων Έβρου.

Ημερησία διαταγή αρχηγείου 10-12-46.

Η διοίκηση του Αρχηγείου έλαβε γνώση για την επιτυχή δράση του ανεξάρτητου υπαρχηγείου Κομοτηνής το οποίο:

α) Στίς 20-11-46 αιφνιδίασε μεταξύ Ραγάδας και Δροσινής εφοδιοπομπή του εχθρού και την ελαφυραγώγησε τελείως.

β) Στίς 21-11-46 ελαφυραγώγησε άλλη εφοδιοπομπή 16 στρατιωτών και 5 μεταγωγικών, 6 από τους στρατιώτες προσχώρησαν στις γραμμές μας.

γ) Πρόσβαλε με επιτυχία το λόχο Δροσινής δύναμης 30 ανδρών και ενός γιατρού κι έπιασε αιχμαλώτους 12 στρατιώτες και το γιατρό. Επίσης έπεσε στα χέρια του υπαρχηγείου όλος ο εφοδιασμός του λόχου σε πολεμικό υλικό και τρόφιμα.

δ) Σε συνέχεια απόκρουσε ενίσχυση του λόχου Δροσινής από τρία αυτοκίνητα γεμάτα χωροφύλακες απ' τους οποίους τραυματίστηκαν τρεις και οι υπόλοιποι σκόρπισαν, με αποτέλεσμα την τρομοκράτηση κι εκμηδενιση των αγγλομοναρχικών δυνάμεων της περιοχής, της εξύψωσης του ηθικού του λαού και την ανακούφιση των υπαρχηγείων Έβρου.

Ε ξ α ί ρ ε ι

τον άφθαστο ηρωϊσμό, την αντάρτικη μαχητικότητα και πρωτοβουλία οπλιτών, αξιωματικών και καπετανέων του ανεξάρτητου υπαρχηγείου Κομοτηνής και το προβάλλει σαν υπόδειγμα για ευγενή άμιλλα σε παρεμφερείς επιχειρήσεις ανάμεσα στα τμήματα του Αρχηγείου και

Ε κ φ ρ ά ζ ε ι

την πλήρη ευαρέσκεια της σ' όλους τους σ. Αντάρτες, καπεταναίους κι αξιωματικούς του παραπάνω υπαρχηγείου Κομοτηνής γιατί με τις επιτυχίες τους αυτές προώθησαν σημαντικά τη λαϊκή υπόθεση προς την λαϊκή νίκη.

Υπογραφή

Κοινοποιείται: Ι Υπαρχηγείο - ΙΙ Υπαρχηγείο -

ΙΙΙ Υπαρχηγείο - ΙΥ Δύναμη διοίκησης Αρχηγείου-

Ι Ανεξάρτητο υπαρχηγείο Κομοτηνής.

Η επιτυχημένη σ' όλο τον Έβρο κι έξω απ' αυτόν αντάρτικη δράση, η μαζική εθελοντική στρατολογία ανταρτών, οι εμφανίσεις και ομιλίες των ανταρτών στα χωριά, η πετυχημένη προσπάθεια συμφιλίωσης, η εκλογή συμφιλιωτικών επιτροπών κατά χωριό, η δημιουργία του Ανεξάρτητου Υπαρχηγείου Κομοτηνής, η εμ-

φάνιση στα βουνά της Ροδόπης εβριτών ανταρτών, όλα αυτά τα σοβαρά ανησυχούν τον εχθρό και στην προσπάθεια του ν' ανακόψει το ξάπλωμα του αντάρτικου από τον Έβρο και την επέκταση του σ' όλη τη Θράκη και Μακεδονία, όσο ποτέ άλλοτε συγκέντρωσε απ' όλη τη βόρεια Ελλάδα κι έρριξε στον Έβρο μεγάλο μέρος των ενόπλων δυνάμεων του, με κέντρο βάρους την ορεινή περιοχή Ικί Καγιά όπου στις 26-11-1946 άρχισε μεγάλης κλίμακας και διαρκείας εκκαθαριστικές επιχειρήσεις.-

10.- ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΙΚΙ-ΚΑΓΙΑ ΕΔΡΑΣ ΤΟΥ ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΒΡΟΥ.-

Στις 26-11-46 οι ένοπλες αντιλαϊκές δυνάμεις εξαπέλυσαν επίθεση διαρκείας μέχρι της 6-12-46.

Γενικός αντικειμενικός σκοπός τους ήταν ν' αλλάξουν ριζικά και προς όφελος τους την όλη εξέλιξη των γεγονότων και παράλληλα θεαματικά όχι μόνο να εμποδίσουν τον εξοπλισμό και την οργάνωση σε στρατιωτικούς σχηματισμούς των συμπτωματικά με τις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις εθελοντικά επιστρατευμένων 200 δημοκρατικών πολιτών της περιοχής Διδυμοτείχου, αλλά και να σπάσουν το ηθικό του λαού, να τους αιχμαλωτίσουν και κατεβάζοντας τους στις πόλεις και τα χωριά να τους διαπομπέψουν μπροστά στο λαό.

Στην εντυπωσιακή αυτή ενέργεια ο εχθρός κατάληξε:

α) γιατί έγκαιρα αντιλήφθηκε την επιστράτευση, β) την κατεύθυνση της φάλαγγας των νεοεπιστρατευθέντων γ) γνώριζε την ακριβή τοποθεσία του Αρχηγείου και τούτο από τα στοιχεία που προέκυψαν χωρίς ν' ανακαλυφθεί η πηγή της προδοσίας.

Από την πλευρά του Αρχηγείου δεν διέφυγαν οι εχθρικές κινήσεις και προετοιμασίες. Τόσο από τις πληροφορίες που είχε το Αρχηγείο, όσο κι από παλαιότερη πείρα, πάντοτε ο εχθρός καιροφυλακτούσε να επιτεθεί ακριβώς κάθε φορά που γινόταν μαζική επιστράτευση. Έτσι και τη φορά αυτή και μπρος στην αδυναμία του να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά οργανωμένες και εξοπλισμένες ανταρτοομάδες, μια κι αντιλήφθηκε τη στρατολογία και έμαθε την έδρα του Αρχηγείου, εξαπόλυσε την επίθεση του, την οποία αντιμετωπίσαμε όπως παρακάτω εξιστορώ:

Οι 200 εθελοντές επιστρατευμένοι, συνοδευόμενοι από μια διμοιρία ένοπλης δύναμης 40 ανδρών, ύστερα από συνεχή πορεία δυο ημερών έφτασαν στην έδρα του Αρχηγείου. Εκεί δίχως στιγμή καθυστέρηση, αφού για την προστασία τους προστέθηκε μια ακόμα διμοιρία εξοπλισμένων, κι επικεφαλής της φάλαγγας αόπλων και εξοπλισμένων μπήκαν οι συν. Γκιούρδας Γιάννης ή Τάνταλος και Σώτος Σωτήρης, παρά την εξαντλητική πορεία και αϋπνία των νεοεπιστρατευμένων και της διμοιρίας που τους συνόδευε, μ' επιδίωξη να βρεθούν εξοπλισμένοι στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, διατάχτηκε η επίσπευση του οπλισμού των αόπλων.

Έτσι στις 25-11-46 και ώρα 13 ξεκίνησε η φάλαγγα προς την κατεύθυνση της περιοχής των αποθηκών οπλισμού, με εντολή με ανάλογο ή και περισσότερο οπλισμό από τον αριθμό αόπλων το πρωϊ της 26-11-46 να έχει επιστρέψει στην έδρα του Αρχηγείου, πράγμα που κατορθώθηκε με επιπλέον 180 εφεδρικά μακρύκανα όπλα, μεταξύ των οποίων πέντε αγγλικά οπλοπολυβόλα Λεμπρέν και έξι ατομικά αυτόματα Τόμσον.

Ο συνδυασμός αυτός της μεταφοράς περισσότερων όπλων από τον αριθμό των αόπλων έγινε γιατί το Αρχηγείο δε διέθετε σεβαστή δύναμη οπλισμένων, που να μπορεί να μεταφέρει οπλισμό στο βουνό προ της επιστράτευσης. Τη φορά αυτή ειδικά η τοποθεσία των αποθηκών οπλισμού και ο αριθμός των αόπλων επέτρεπε κάθε άοπλος να μεταφέρει ένα ακόμα όπλο εκτός από το δικό του, που αμέσως θα αποθηκεύονταν στο βουνό για τον εξοπλισμό άλλων εθελοντών που θα ακολουθούσαν.

Με τον ερχομό της φάλαγγας, παρά την εξαντλητική πορεία και αϋπνία, αφού το συνεργείο απόκρυψης, παρέλαβε τον επι πλέον οπλισμό για απόκρυψη, άρχισε το καθάρισμα του οπλισμού από τα λίπη, χώματα κλπ. και η οργάνωση σε διμοιρίες και λόχους των νεοεπιστρατευθέντων. Η δουλειά προχωρούσε γρήγορα και ταυτόχρονα και στους δυο τομείς της, ενώ παράλληλα η επιμελητεία του Αρχηγείου, τα τρόφιμα τα είχε ετοιμάσει σε κανονικά φορτία, με σκοπό το σούρουπο της ίδιας μέρας να μετακινηθεί η έδρα του Αρχηγείου σε ασφαλέστερη περιοχή, όπου θα συνεχιζόταν και θα ολοκληρώνονταν η οργάνωση των νεοεπιστρατευθέντων και το σπουδαιότερο, θα δινόταν χρόνος, με φωτιές να στεγνωθούν τα κάπως υγρά πυρομαχικά. Διαφορετικά και μέχρι να στεγνώσουν τα πυρομαχικά, από φόβο αφλογιστίας, επιβαλλόταν η αποφυγή επαφής με τον εχθρό.

Τα όπλα είχαν μισοκαθαριστεί, τα πυρομαχικά είχαν μοιραστεί στον κάθε οπλίτη, με αναλογία 50-60 σφαίρες στο κάθε όπλο. Πρόχειρη οργάνωση σε δι-

μοιρίες είχε πραγματοποιηθεί, ενώ παράλληλα το πρωΐ της 26-11-46 και προτού ακόμα η φάλαγγα φθάσει στην έδρα του Αρχηγείου, οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις είχαν εκδηλωθεί κι ο εχθρός την ίδια μέρα ώρα 4 το απόγευμα, είχε πλησιάσει στην περιοχή Ικί Καγιά, όπου η έδρα του Αρχηγείου.

Μπροστά στην εμφάνιση του εχθρού, το Αρχηγείο, με σκοπό να αποφύγει για μερικές μέρες την επαφή όχι μόνο για τους παραπάνω λόγους, αλλά και για τη γνωριμία των νεοεπιστρατευθέντων με τους παλιότερους αντάρτες, σημαντικό παράγοντα σε τέτοιες περιπτώσεις, και σύνδεση στελεχών με τους μαχητές και για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν ήξερε την προδοσία της έδρας του Αρχηγείου και το έδαφος για πορεία δεν πρόσφερε κάλυψη, αποφάσισε να καλύψει όλες τις δυνάμεις του, νεοεπιστρατευθέντες και μη σε κατάλληλη τοποθεσία, όχι μακρυά από την έδρα του. Αυτό και έγινε, ενώ τα εχθρικά πυρά σε κοντινή και μακρυνή απόσταση ακούγονταν σε κυκλικό σχηματισμό, γεγονός που δημιουργούσε τον κίνδυνο, σε περίπτωση μετακίνησης της φάλαγγας, να γίνει αντιληπτή η κατεύθυνση της και να προκαλέσει την προσοχή και τη συγκέντρωση όλων των εχθρικών δυνάμεων εναντίον της, πράγμα που δεν συνέφερε κάτω από τις συνθήκες που μας πρόλαβε ο εχθρός. Έτσι υποχρεωτικά περιμέναμε το σούρουπο για να δοθεί η εντολή του ξεκινήματος.

Ώρα 5 το απόγευμα της 26-11-46 κι ενώ η φάλαγγα συνέχιζε το καθάρισμα του οπλισμού της, ο εχθρός έκανε ιην εμφάνιση του στα υψώματα του Ιρί Καγιά, βάζοντας ταυτόχρονα με πυρά πολυβόλων την τοποθεσία όπου προηγούμενα ήταν η έδρα του Αρχηγείου. Αυτό είχε σα συνέπεια, στις τάξεις των απειροπόλεμων νεοεπιστρατευμένων να προκαλέσει σύγχιση και πανικό και ν' αρχίσει η διασπορά των δυνάμεων μας σε μικρές φάλαγγες προς διάφορες κατευθύνσεις πράγμα που επέτρεψε στον εχθρό να διαπιστώσει το σημείο κάλυψης μας καθώς και την κατεύθυνση που ακολουθούσαν οι διάφορες γκρούπες.

Δυο φάλαγγες, μια με τον συν. Κολοκοτρώνη με 86 άνδρες και η άλλη με τον συν. Γεράσιμο Κασάπη με 24 άνδρες, αποκόπηκαν και πήραν η κάθε μια διαφορετική κατεύθυνση. Μπροστά στην τροπή αυτή το Αρχηγείο με έμπειρους συνδέσμους προσπάθησε να ενώσει όλες τις διασκορπισμένες ομάδες σε μια φάλαγγα και να την κατευθύνει σε προκαθορισμένο σημείο σύμπτυξης, όπου αποδείχτηκε αργότερα δεν υπήρχε εχθρός.

Αυτό όμως δεν πραγματοποιήθηκε από τη σύγχιση που είχε επέλθει κι απ το σκοτάδι που σε λίγο κάλυψε τα πάντα. Το μόνο που κατορθώθηκε ήταν η σύνδεση της φάλαγγας που ηγείτο το Αρχηγείο δύναμης 120 ανδρών με τη φάλαγγα

του συν. Σώτου δύναμης 60 ανδρών.

Με τις δυο αυτές φάλαγγες, ύστερα από τα μεσάνυχτα της 26 προς την 27-11-46, δίχως να το αντιληφθεί ο εχθρός, προσπεράσαμε την περιοχή του εχθρικού κλοιού για να βρεθούμε έξω απ' αυτόν στην περιοχή Ιν Τσαλί. Εκεί μας βρήκε το ξημέρωμα της 27-11-46 νηστικούς, γιατί οι συν. στην σύγχιση τους εγκατέλειψαν τα συσκευασμένα σε φορτία τρόφιμα, που τους είχαν δοθεί. Το ίδιο βράδυ (26-11-46) το τμήμα Γεράσιμου λημέριασε στα υψώματα της Λύρας. Το τρίτο βράδυ, δηλαδή 28-11-46, τα δύο τμήματα Γεράσιμου και Κολοκοτρώνη αντάμωσαν κοντά στην Κορνοφωλιά και συγχωνεύτηκαν σε ένα τμήμα. Στις 29-11-46, το τμήμα αυτό με 104 άνδρες για να πραγματοποιήσει αντιπερισπασμό στις επιχειρήσεις και να φέρει σύγχιση στον εχθρό, πήρε την απόφαση να μπει στο Σουφλί, μια κι όλες οι δυνάμεις του εχθρού βρίσκονταν στο βουνό. Έτσι από το δυτικό μέρος Προφήτη Ηλία με την είσοδό τους στο Σουφλί, η ομάδα του συν. Δραπέτη πήρε επαφή με Αντωντσαουσικούς και πέτυχε την εξόντωση δύο απ' αυτούς ενώ οι άλλοι τόβαλαν στα πόδια. Σε συνέχεια με την έξοδο τους από το Σουφλί, στις 30-11-46 το τμήμα Γεράσιμου-Κολοκοτρώνη αντάμωσε με το ΙΙ υπαρχηγείο και στη σύσκεψη που ακολούθησε αποφασίστηκε η περιοχή και η συνδυασμένη δράση του κάθε τμήματος.

Το ίδιο χρονικό διάστημα με τα εξιστορούμενα γεγονότα, άλλη φάλαγγα του Ιου υπαρχηγείου από νεοεξοπλισθέντες, με αποστολή να συνδεθούν με το Αρχηγείο προσωρινά οργανώθηκε και ενσωματώθηκε στη δύναμη του ΙΙου υπαρχηγείου.

Το τμήμα Γεράσιμου-Κολοκοτρώνη για τροφοδοσία πήγε στη Γιαννούλη και από κει μετά δυο μέρες συνδέθηκε με το αρχηγείο. Επίσης το ΙΙο υπαρχηγείο μαζί με τους 100 νεοεξοπλισμένους της αποστολής του Ιου υπαρχηγείου, στις 3-12-46 ήρθε με συνδέσμους σε επαφή με το Αρχηγείο.

Η κατάσταση που αντιμετώπισε το Αρχηγείο από την πρωΐα της 27-11-46 ήταν σοβαρή. Οι άνδρες ήταν νηστικοί και άϋπνοι, εξαντλημένοι από συνεχή πορεία τριών μερόνυχτων, πράγμα που επέδρασε στο ηθικό τους, ενώ οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις του εχθρού βρίσκονταν στο φόρτε της πρώτης μέρας.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή μια κι από καιρό ένα μέρος των δυνάμεων του Αρχηγείου προορίζονταν για ενίσχυση του ανταρτοκινήματος Κομοτηνής-Ροδόπης και για να μπορεί να κινηθεί κι ευκολότερα να εξασφαλίσει την τροφοδοσία και σύνδεση του με τα αποκομμένα τμήματα του και για να δημιουργήσει αντιπερισπασμό στον εχθρό, το Αρχηγείο αποφάσισε να ελαττώσει τον αριθμό της φάλαγγας του κατά δυο διμοιρίες. Αυτές με επικεφαλής τους σ. Σώτο και Βάρνα-

λη και με συνδέσμους του υπαρχηγείου Κομοτηνής, ξεκίνησαν για τον προορισμό τους. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε πως στη διάρκεια της πορείας τους οι δυο διμοιρίες συναντήθηκαν με μια ακόμα δική μας αποκομμένη ομάδα 29 συναγωνιστών και την πήραν μαζί τους, δίχως κατά τη διαδρομή τους προς την Ροδόπη να συναντήσουν εμπόδιο, εκτός από την περιοχή Σιάπ Χανέ, όπου αιφνιδιαστικά ήρθαν σε επαφή με τον εχθρό.

Στο σημείο αυτό και για να συνεχιστεί δίχως διακοπή το φυσιολογικό ξετύλιγμα των εξιστορούμενων γεγονότων, υποχρεωτικά η έκβαση της μάχης Σιάπ Χανέ θα εξιστορηθεί μετά τη λήξη των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων.

Μετά την προώθηση των δύο προς Ροδόπη διμοιριών, το Αρχηγείο καταπιάστηκε με τη συγκρότηση της υπόλοιπης δύναμης του και σε συνέχεια κατευθύνθηκε προς την περιοχή Καρά Ντερέ, όπου υπήρχαν αποθήκες τροφίμων και γιάφκα σύνδεσης για παρόμοιες περιστάσεις.

Εδώ στα πεταχτά σημειώνω, ότι το απόγευμα ώρα 16 της 27-11-46 κι ενώ βρισκόμαστε σε πορεία, μόλις η φάλαγγα μας πλησίασε τη Βυρήνη, σε ύψωμα δεξιά μας αντιληφθήκαμε δυο παρατηρητές του εχθρού, που όπως φάνηκε παρακολουθούσαν τη φάλαγγα των δύο διμοιριών που κατευθύνονταν στη Ροδόπη. Παρακάμπτοντας και συνεχίζοντας την πορεία μας, αριστερά και σε απόσταση 300 μέτρων αντιληφθήκαμε την παρουσία ενέδρας 7 στρατοχωροφυλάκων.

Η διοίκηση του αρχηγείου διέταξε ένα στοιχείο πολυβόλου να καλύψει την εμπροσθοφυλακή της φάλαγγας.

Στην κίνησή μας αυτή η εχθρική ενέδρα απάντησε με πυρά που είχαν σαν συνέπεια μικροσυμπλοκή μισής περίπου ώρας με τη φάλαγγα, που όμως κράτησε μέχρι το βράδυ με το στοιχείο πολυβόλου που κάλυπτε την σύμπτυξη της φάλαγγας. Με ελαφρά παρέκληση του δρομολογίου μας, διανυκτερεύσαμε στην περιοχή Σιβριλέρια και στις 4 το απόγευμα της 28-11-46 ξεκινήσαμε. Το πρωΐ της 29-11-46 φτάσαμε στόν Καρά Ντερέ.

Εδώ γιατί οι εχθρικές δυνάμεις απείχαν λιγότερο από ένα χιλιόμετρο, αφού πρώτα ανιχνεύσαμε και πήραμε τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας, βγάλαμε τρόφιμα από τις αποθήκες και μετριάσαμε την πείνα μας.

Ταυτόχρονα και στις κατευθύνσεις που υποθέταμε πως κατευθύνθηκαν οι διάφορες αποκομμένες φάλαγγες μας, στείλαμε συνδέσμους με εντολή να τους οδηγήσουν και να τις συνδέσουν μαζί μας στον Καρά Ντερέ, όπου ο εχθρός δεν μπορούσε να φανταστεί την κάτω από τη μύτη του συγκέντρωση μας, που σ' αυτό και για νάμαστε ειλικρινείς, μας υποχρέωνε και η ύπαρξη δύο αποθηκών

τροφίμων.

Με την τακτοποίηση της σύνδεσης των συνδέσμων μας με τις αποκομμένες φάλαγγες, το Αρχηγείο άφησε στον Καρά Ντερέ δυο ομάδες. Η υπόλοιπη δύναμη με επικεφαλής τη διοίκηση του Αρχηγείου κινήθηκε προς τα χωριά της δημοσιάς α) για να δημιουργήσει αντιπερισπασμό στον εχθρό και β) να προμηθευθεί τρόφιμα, μια και τα αποθηκευμένα στον Καρά Ντερέ δεν θα επαρκούσαν περισσότερο από 2-3 μέρες κι η διάρκεια των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων ήταν άγνωστη.

Με την κάθοδο μας στο χωριό Λύρα, πάνω στο δημόσιο δρόμο Αλεξ/πολης Διδυμοτείχου και προτού ακόμα συμπληρωθεί η κύκλωση του χωριού, έκαναν την εμφάνιση τους τα φώτα ενός αυτοκινήτου. Στήθηκαν σε κατάλληλες τοποθεσίες ενέδρες με εντολή να πυροβολήσουν με το πρόσταγμα της διοίκησης. Το αυτοκίνητο πλησίασε και στην άρνηση του παραγγέλματος να σταθεί, δόθηκε το σύνθημα των εκφοβιστικών πυρών, με αποτέλεσμα ο στρατιώτης οδηγός να τα χάσει και να εκτροχιαστεί το αυτοκίνητο στο αριστερό του δρόμου, στην όχθη του ποταμού που περνάει κοντά από το χωριό Λύρα. Ο σωφέρ και ο βοηθός του αιχμαλωτίστηκαν, λαφυραγωγήθηκαν τα τρόφιμα του αυτοκινήτου που μεταφέρονταν για λογαριασμό των δυνάμεων που κάναν τις εκκαθαριστικές. Το αυτοκίνητο πυρπολήθηκε και οι δυο στρατιώτες αφέθηκαν ελεύθεροι. Εκτός από τα φαγώσιμα του αυτοκινήτου εφοδιαστήκαμε και με άλλα τρόφιμα από το χωριό Λύρα και την επομένη το πρωϊ 2-12-46 ξαναβρισκόμαστε στο Καρά Ντερέ απ' όπου σε 4-5 μέρες πετύχαμε σύνδεση όλων των διασκορπισμένων συναγωνιστών εκτός από 19, μεταξύ των οποίων 1 νεκρός, επτά παραδοθέντες και οι υπόλοιποι κατευθύνθηκαν στην περιοχή του Ιου υπαρχηγείου όπου και προσκολλήθηκαν.

Αυτοκριτική των σφαλμάτων του Αρχηγείου

α) Κακώς παραμείναμε καλυμμένοι κοντά στην έδρα του Αρχηγείου Ικί Καγιά, ενώ θάταν προτιμότερο ν' απομακρυνθούμε μ' όλο που δεν γνωρίζαμε την προδοσία της έδρας μας στον εχθρό, που αποδείχτηκε αργότερα κι οφείλεται σε έλλειψη επαγρύπνησης. Και συμπληρωματικά, παραμείναμε καλυμμένοι κοντά στο Ικί Καγιά, ενώ το έδαφος δεν προσφέρονταν.

β) Ήταν σφάλμα η απόκρυψη του υπόλοιπου επι πλέον οπλισμού κοντά στην έδρα, γιατί μας στοίχισε την απώλεια του η ανακάλυψη του από τον εχθρό.

γ) Σφάλμα ήταν επίσης τό γεγονός, που παρά τα λίγα όπλα που διαθέταμε για δράση δεν τα χρησιμοποιήσαμε κατά του εχθρού, παρόλο που μια-δυο ώρες μας χώριζαν από τη νύχτα και προτιμήσαμε να αποφύγουμε την επαφή με τον εχθρό,

ενώ παλιότερα παρόμοια αντιμετώπιση τέτοιας κατάστασης κατέληξε σε νίκη δική μας, δίχως να διασκορπιστούν και απόλυτα να προστατευθούν στην τοποθεσία Τουλιού Τεπέ 180 νεοεξοπλισθέντες από μάχιμη δύναμη 53 συναγωνιστών.

Τα σφάλματα αυτά βαρύνουν απόλυτα και αποκλειστικά τη διοίκηση του Αρχηγείου.

Σιαπχανές

Με την λήξη των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων επανερχόμαστε στο σημείο της έκβασης της μάχης στον Σιαπχανέ για να συμπληρώσουμε το κενό.

Ο Σιαπχανές είναι η επιβλητική οροσειρά των συνόρων Έβρου-Κομοτηνής. Από τον Έβρο και μέχρι Σιαπχανέ και στη διάρκεια των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, οι 29 αποκομμένοι αντάρτες, που ενσωματώθηκαν στις δυο διμοιρίες, όπως θα θυμάται ο αναγνώστης, στην πορεία τους προς τα βουνά της Ροδόπης, δεν συνήντησαν εχθρό, παρά μόνο στό Σιαπχανέ και συγκεκριμένα στην τοποθεσία Καρά Τεκέ. Εδώ μεταξύ ουρανού και γης, ψηλές πυκνοδασωμένες πλαγιές και βουνοκορφές του Σιαπχανέ, έξω και πολύ μακρυά από την ακτίνα εξέλιξης των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, οι Σώτος και Βάρναλης-Ρήγας, επικεφαλής της ανταρτοαποστολής Ροδόπης, μακρυά από το να πονηρευτούν και να σκεφθούν, που ο εχθρός προκειμένου να βάλει σε κλοιό και στη γέννεση του να πνίξει το ανταρτοξεκίνημα Έβρου, δεν αποκλείεται να κινηθεί, όπως και κινήθηκε από Κομοτηνή προς Έβρο, εγκληματικά αμέριμνοι και σίγουροι, ότι είναι εκτός κινδύνου, σε μια σχεδόν αδάσωτη και μεταξύ υψωμάτων χωμένη λακκούβα, συγκέντρωσαν τη φάλαγγα τους και δίχως ίχνος μέτρων ασφαλείας, με το μυαλό στο άδειο στομάχι, στρώθηκαν να ξαλαφρώσουν τα σακίδια τους από τα λιγοστά τρόφιμα, που από τα πομακοχώρια είχαν εφοδιαστεί κατά τη διαδρομή τους. Έτσι όπως τρώγαν και καλαμπούριζαν, από τα γύρω υψώματα και σε στιγμή που όχι μόνο δεν το περίμεναν, αλλά ούτε καν το φαντάστηκαν, ακούστηκαν πολλές προστακτικές άγριες και να στάζουν μίσος φωνές "Ψηλά τα χέρια βούλγαροι".

Μπροστά στην τόσο επικίνδυνη μειονεκτική θέση των ανταρτών, οι εχθροί τους παραπάνω από σίγουροι για την εξόντωση τους, αιχμαλωτοι της γαργαλιστικής αυταπάτης κι επιθυμίας τους, οι τελευταίοι, να αιχμαλωτίσουν ζωντανούς τους αντάρτες, αντί να ρίξουν στο ψαχνό, το πρώτο πρόσταγμα τους διαδέχτηκαν ομαδικά εκφοβιστικά πυρά και δεύτερο πρόσταγμα "παραδοθείτε βούλγαροι".

Από τη μειονεχτική κι άκρως επικίνδυνη αυτή θέση, να πως η μάχη από την τόσο ευνοϊκή θέση του εχθρού κατέληξε στην πανωλεθρία του.

Με το πρώτο αιφνιδιαστικό πρόσταγμα του εχθρού "ψηλά τα χέρια βούλγαροι", στις τάξεις των ανταρτών μόνο στιγμιαία επεκράτησε κάποια σύγχιση, που όμως αστραπιαία πήρε τη θέση της το ένστικτο αυτοσυντήρησης. Γι' αυτό και αντίθετα με τις προβλέψεις και υπολογισμούς του εχθρού, δε μεταβλήθηκε σε πανικό ούτε και με τα ομαδικά πυρά του εχθρού. Και στο "παραδοθείτε Βούλγαροι", από τη θέση που βρίσκονταν ο κάθε αντάρης μας, με πρωτοβουλία του απάντησε με πυρά και ταυτόχρονα με την ιαχή "αέρα, τους φάγαμε παιδιά", εξόρμησαν προς τα γύρω υψώματα που κατείχε ο εχθρός.

Μέσα στο πανδαιμόνιο των ομαδικών πυρών και μέχρι την κατάληψη των υψωμάτων, τη λεβέντικη κι απίστευτα ηρωϊκή εξόρμηση των ανταρτών, συνόδευε και παρώτρυνε μια γέρικη φωνή, που όλο και γινόταν πιο βροντερή, πιο προστακτική και κατέληγε στο πρόσταγμα:

"Στο γύψωμα, στο γύψωμα, τσι φάγαμε τσι προδότες" Ήταν η φωνή του λεβεντόγερου 65ντάρη Κοτρωνιάτη αντάρτη Μπαρμπα - Κωνσταντή ή Αυγερινού (Ντομουχτσής) που η σαρανταεκκλησιώτικη προφορά του και το σύνθημα στο "γύψωμα" με χιούμορ κι ενθουσιασμό σ' όλη τη διάρκεια της μάχης και μετά τη μάχη για πολύ καιρό, επαναλαμβάνονταν απ' όλους τους αντάρτες, σε βαθμό που στον Έβρο-Θράκη "Στο γύψωμα" του Μπάρμπα-Κωνσταντή έμεινε ιστορικό.

Στη μάχη αυτή εξακριβωμένα, εκτός απ' τον τραυματισμό στην ωμοπλάτη του επικεφαλής του εχθρικού τμήματος ταγματάρχη, που για να σωθεί εγκατέλειψε το τμήμα του, πέταξε τον οπλισμό του και το καταματωμένο χιτώνιο του και τόβαλε στα πόδια, σκοτώθηκε και ο καπετάν Μιμίκος, πρωτοπαλίκαρο του Αντων Τσαούς. Πολλοί άλλοι, άγνωστο πόσοι, χωροφύλακες και αντωντσαουσικοί τραυματίστηκαν και στην πανικόβλητη φευγάλα τους στο βάθος του πυκνοδασωμένου βουνού και προς διάφορες κατευθύνσεις, από τον αβάσταχτο πόνο των τραυμάτων τους ακούγονταν ο αντίλαλος των βογγυτών τους.

Μαζί με 9 μεταγωγικούς στρατιώτες αιχμαλωτίστηκαν όλα τα μεταγωγικά του εχθρού, 19 τον αριθμό, μουλάρια φορτωμένα πυρομαχικά, τρόφιμα, υγειονομικό υλικό, αντίσκηνα και ο φορητός ασύρματος του τμήματος.

Στον λεβεντόγερο Μπαρμπα - Κωνσταντή Ντομουχτσή, ομόφωνα από μαχητές και στελέχη τιμητικά έγινε δεκτή η επιθυμία του και ως ηθική αμοιβή και ενθύμιο της μάχης, του δόθηκε η αραβίδα και η ταμπακιέρα του Καπετάν Μιμίκου.

Νομίζω, και σ' αυτό πιστεύω πως κι ο αναγνώστης θα συμφωνεί μαζί μου, πως τιμητικά για τον κεντρικό ήρωα της μάχης, σαν ηθική κι ιστορική ανταμοιβή του πρέπει να κλείσω τη μάχη με την Ημερήσια Διαταγή του Αρχηγείου.

Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας
Αρχηγείο ΄Εβρου
Ημερησία Διαταγή Αρχηγείου
2-12-46

Η διοίκηση του Αρχηγείου αφού έλαβε γνώση ύστερα από εξακρίβωση των συνθηκών κάτω από τις οποίες έγινε η μάχη του Καρά Τεκε (Σιαπχανέ) κι ακόμα ότι ο σ. Θάνος Σπύρος (Ευρώτας) από τους Ποντικάτες Ηπείρου στην παραπάνω μάχη.

α) Κατά τη στιγμή του αιφνιδιασμού της 86μελούς αντάρτικης αποστολής από μέρους 250 αντωντσαουσικών και χωροφυλάκων όχι μόνο δεν έχασε το θάρρος και την ψυχραιμία του, αλλά κάτω από τα πρώτα καταιγιστικά πυρά του εχθρού εξύψωσε το ηθικό των συναγωνιστών του, τους έβγαλε από τη μειονεκτική θέση με αποτέλεσμα ύστερα από αντεπίθεση των ανταρτών να καταληφθούν οι αρχικές θέσεις του εχθρού.

β) Σε συνέχεια επέδειξε ηρωϊσμό και πρωτοβουλία δράσης, γιατί επικεφαλής ομάδας, πολεμώντας ο ίδιος στην πρώτη γραμμή, όταν αιχμαλωτίστηκε το πρώτο Πίατ του εχθρού, ξέροντας τον χειρισμό του, έβαλε εναντίον του εχθρού, υποβοήθησε έτσι το μαχόμενο τμήμα που αντιμετώπιζε αντεπίθεση του εχθρού και πρώτος με την ομάδα του κατέλαβε το ύψωμα αντεπίθεσης του εχθρού και

γ) Εξακολουθώντας να μάχεται με αυτοθυσία τραυματισμένος σοβαρά, διευκόλυνε τους μαχόμενους συναγωνιστές να εκμηδενίσουν την τελευταία αντίσταση του εχθρού και να τον τρέψουν σε φυγή

Εκφράζει

Την πλήρη ευαρέσκειά της στο συν. αντάρτη Θάνο Σπύρο (Ευρώτα) για την αυτοθυσία, τον ηρωϊσμό και την αντάρτικη πρωτοβουλία του, που στάθηκε αποφασιστικός παράγοντας, ώστε να μεταβληθεί ο αρχικός αιφνιδισμός της αποστολής σε συντριπτική ήττα του εχθρού.

Εκ του Αρχηγείου.

Κοινοποιείται:
Ι Υπαρχηγείο Κομοτηνής
ΙΙ Υπαρχηγείο
ΙΙΙ Υπαρχηγείο
Αρχηγείο Ροδόπης
Συν. Θάνο Σπύρου (Ευρώτα)

11.- ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Ιου ΑΡΧΗΓΕΙΟΥ

Στις 3 Δεκέμβρη 1946 το Ιο Υπαρχηγείο χτύπησε το 52 και 53 μεθοριακά στρατιωτικά φυλάκια του εχθρού περιοχής ελληνοβουλγαρικών συνόρων περιφερείας Διδυμοτείχου.

Η μάχη κράτησε από τις 10 π.μ. μέχρι τις 4 το απόγευμα. Αποτέλεσμα: Εξουδετέρωση της δύναμης των φυλακίων καθώς και της ενίσχυσης από 100 στρατιώτες και 60 χωροφύλακες. Αιχμαλωτίστηκαν 10 στρατιώτες. Λάφυρα: 2 ατομικοί όλμοι, 1 οπλοπολυβόλο, 9 τουφέκια και άφθονος ρουχισμός.

Το ίδιο τμήμα δίχως ανάπαυλα και για να αξιοποιήσει την επιτυχία του χτύπησε την έδρα του λόχου των πιο πάνω φυλακίων στον Κόρυμβο την οποία κατέλαβε με μερικές μόνο ριπές οπλοπολυβόλου. Από τη συνολική δύναμη της έδρας λόχου Κορύμβου 52 ανδρών, αιχμαλωτίστηκαν 47 στρατιώτες και 4 αξιωματικοί με τον επιλοχία. Λάφυρα: Όλος ο ρουχισμός των συλληφθέντων, 10 μεταγωγικά μουλάρια, ένα άλογο ιππασίας, 3 καζάνια, 600 οκάδες αλεύρι, 50 μουσαμάδες (αδιάβροχα), 20 πέτσινα αδιάβροχα, 80 κουβέρτες, άφθονα βλήματα όλμου, 2 πίατ και τουφέκια ανάλογα με τον αριθμό των αιχμαλώτων.

Στις 6 Δεκέμβρη 1946 το ίδιο τμήμα χτύπησε τον αστυνομικό σταθμό και τη διμοιρία στρατού, που έδρευε στο χωριό Μεταξάδες. Στην τρίωρη μάχη καταβλήθηκε η αντίσταση των χωροφυλάκων και στρατιωτών, αιχμαλωτίστηκαν 22 στρατιώτες, 3 χωροφύλακες, μαζί και ο κανίβαλος τρομοκράτης, ανθυπασπιστής χωροφυλακής Μεταξάδων Χρήστος Ζήκος, που εκτελέστηκε δημόσια στην πλατεία του χωριού. Λαφυρα: 1 οπλοπολυβόλο, τουφέκια ανάλογα με τον αριθμό των αιχμαλώτων, 46 Βοϊδάμαξα ρουχισμός και τρόφιμα που ανάμεσα σ' αυτά 2.000 οκάδες γλυκόζη της ΟΥΝΡΑ.

Στις 8-12-46, κάτω από την ένοπλη πίεση μας και με σκοπό να μειώσουν τον αντίχτυπο των επιτυχιών μας και να σπάσουν το ανεπτερωμένο ηθικό του λαού, Άγγλοι και ντόπιοι υποτακτικοί τους, κίνησαν εναντίον του Ιου Υπαρχηγείου μεγάλες δυνάμεις στρατού, οι οποίες ήλθαν σε επαφή και η μάχη που έγινε στην περιοχή του 307 υψώματος που κατείχε το Ιο Υπαρχηγείο βάσταξε από τις 12 το μεσημέρι ως τις 6 το απόγευμα και κατέληξε στην συντριπτική ήττα του εχθρού, ο οποίος κυνηγήθηκε μέχρι τον Κόρυμβο. Στη μάχη αιχμαλωτίστηκαν 47 στρατιώτες και μετρήθηκαν 8 στρατιώτες και 3 αξιωματικοί νεκροί (ένας λοχαγός και δυο ανθυπολοχαγοί). Λάφυρα: 7 μεταγωγικά μουλάρια, 1 ομαδικός όλμος με 20 βλήματα, 30.000 φυσίγγια και τουφέκια όσοι οι αιχμάλωτοι και νεκροί του εχθρού.

Δικές μας απώλειες, απίστευτο και όμως αληθινό, σ' όλες τις προαναφερόμενες μάχες 3 νεκροί και 5 ελαφρά τραυματίες. Το εκπληκτικό αυτό γεγονός των απίστευτα μικρών απωλειών μας, βασικά οφείλεται στη συμπάθεια του στρατού στο ένοπλο ανταρτοκίνημα και την απροθυμία του να συγκρουσθεί με τους αντάρτες. Το επανειλημμένα κι απόλυτα διαπιστωμένο τούτο γεγονός με τη σειρά του, εξηγεί την τοτινή ανεκμετάλλευτη απ' την ηγεσία μας αδυναμία του εχθρού και την αιτία της μετέπειτα ήττας του Δ.Σ.Ε. Αιτία που οφειλόταν στο χιλιοειπωμένο αναποφάσιστο ένοπλο ξεκίνημα, γέννημα της αλλοπρόσαλλης ύποπτης κι εγκληματικής ζαχαριάδικης πολιτικής, που έδωσε στον εχθρό την ουρανοκατέβατη ευκαιρία και τον απόλυτα απαιτούμενο χρόνο όχι μόνο να ξεκαθαρίσει τις ένοπλες δυνάμεις του από τους κομμουνιστές και τους εαμίτες, αλλά και γενικότερα με την τρομοκρατία, τις συλλήψεις, φυλακές και εξορίες, να τσακίσει τις κομματικές και εαμικές οργανώσεις καθώς και τις συνδικαλιστικές και συνεταιριστικές, με τις γνωστές επιζήμιες συνέπειες.

Αλλά ας σταθούμε ως εδώ και ας συνεχίσουμε τη φυσιολογική εξιστόρηση των γεγονότων της δεύτερης ένοπλης αντίστασης μια και στο ξετύλιγμα των γεγονότων με πληθώρα πιο πειστικών συμβάντων, ο σημερινός από πολιτική τύφλωση ζαχαριαδικός αναγνώστης και ιστορικός θα καταλάβει πως η δεύτερη ήττα μας ήταν αποκλειστικά έργο του κακού δαίμονα της Ελλάδας Ζαχαριάδη και της γνωστής κλίκας του.

Την επομένη, 9 του Δεκέμβρη 1946, ο εχθρός εναντίον του Ιου Υπαρχηγείου κίνησε πέντε τάγματα στρατού και χωροφυλάκων.

Στην εχθρική αυτή κίνηση, λόγω σωματικής κόπωσης των συναγωνιστών από τις συνεχείς μάχες, η διοίκηση του Υπαρχηγείου έκρινε σκόπιμο να ελιχθεί προς Γιαννούλη, ν' αποφύγει την επαφή και να υποχρεώσει τον εχθρό να χτυπήσει στο κενό. Με τον ελιγμό του και λόγω των αλλεπαλλήλων νικών του με όσο ποτέ άλλοτε ανεβασμένο ηθικό κι ύστερα από δυο μέρες πορεία, το Ιο Υπαρχηγείο φτάνει στη Γιαννούλη Σουφλίου, όπου για ξεκούραση και ατομική και του οπλισμού του καθαριότητα, παρέμεινε άλλες δυο μέρες, κι από κει κατευθύνεται προς Λυκόφη Σουφλίου, απ' όπου μεσάνυχτα κι από το δημόσιο δρόμο φτάνει τα χαράματα στο χωριό Τριφύλλι, περιοχή της έδρας του Αρχηγείου, αφού προηγούμενα υποχρεώθηκε να διασχίσει πλημμυρισμένη από παγωμένο νερό έκταση μαζί και το ποτάμι μπροστά από το Τριφύλλι. Το κρύο είναι τσουχτερό κι ανυπόφορο, 10 υπό το μηδεν και με το διαπεραστικό φύσημα του βορριά, οι αντάρτες νιώθουν τα βρεγμένα ρούχα τους και τα μέλη τους να παγώνουν. Το κρύο, ο ενθου-

σιασμός, η υπερβολική κι ασυλλόγιστη υποτίμηση του εχθρού, διοίκηση και αντάρτες τους σπρώχνουν στο Τριφύλλι, όπου προτού ενδιαφερθούν να εξακριβώσουν αν υπάρχουν ή όχι εχθρικές δυνάμεις, κυριολεκτικά σαν μπουλούκι σκορπάνε στα χωριατόσπιτα, βγάζουν τσαρούχια, ποδόπανα, κάλτσες και γύρω από τα κορωμένα τζάκια στεγνώνουν και ζεσταίνουν τον οπλισμό και τα ξεπαγιασμένα κορμιά τους.

Όταν κι ενώ η περισσότερη δύναμη του Υπαρχηγείου βρισκόταν ανυπόδυτη και σκορπισμένη στα σπίτια και γύρω από τα τζάκια, εναντίον των τελευταίων ανταρτών, που μόλις τώρα είχαν πλησιάσει στο χωριό και ακόμα δεν είχαν μπει στα σπίτια, ρίχνονται οι πρώτοι πυροβολισμοί ενός εχθρικού αποσπάσματος, που λόγω του ανυπόφορου ψύχους συνέπεσε να βρίσκεται στο χωριό.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές αρχίζει η μάχη και λόγω του ψύχους και γιατί πολλοί αντάρτες αμέλησαν να ζεστάνουν τον οπλισμό τους, δεν αργεί να διαπιστωθεί σε μεγάλο βαθμό αφλογιστία των όπλων τους, γεγονός που υποχρέωσε τους αντάρτες να σκορπίσουν ξανά στα σπίτια και να ζεστάνουν στις φωτιές τον οπλισμό τους, για να μπορέσουν να βάλουν.

Το πράγμα αυτό μεγάλωσε τη σύγχιση με συνέπεια ο καθένας να κάνει ότι του καπνίσει.

Παρά την αφάνταστη σύγχιση και δίχως διοίκηση δράσης χάρι στο πολύ ανεβασμένο ηθικό τους οι αντάρτες, στα γρήγορα ποδέθηκαν και αφού ζέσταναν τον οπλισμό τους, βγήκαν από τα σπίτια, έπιασαν τα γύρω υψώματα και εκτός που αντιμετώπισαν με επιτυχία το εχθρικό απόσπασμα, την εχθρική ενίσχυση που κινήθηκε από τη Λευκίμη την έτρεψαν σε άτακτη φυγή.

Όμως παρά την επιτυχία μας αυτή, από υπερβολική υποτίμηση του εχθρού, αχαλίνωτο ενθουσιασμό, άσκοπη μέσα στα νερά νυχτερινή πορεία, το χάσιμο απ' τα χέρια της διοίκησης του κουμάντου, όλα αυτά μαζί, μας στοίχισαν 9 συναγωνιστές που πιάστηκαν αιχμάλωτοι, οι τρεις από τους οποίους, εκτελέστηκαν από τον εχθρό επί τόπου.

Το λυπηρό αυτό φινάλε συνέβη γιατί ενώ το Υπαρχηγείο έδωσε τη μάχη και μετά την εκμηδενιση του εχθρού αποσύρθηκε κατευθυνόμενο στην έδρα του Αρχηγείου, οι 9 αιχμαλωτισθέντες απερίσκεπτα θεώρησαν καλό να παραμείνουν και την επομένη στα σπίτια κι αφού καλοστεγνώσουν και ξεκουραστούν, μετά να ξεκινήσουν για να βρουν το τμήμα τους. Γι' αυτούς επαλήθευσε τραγικά το λαϊκό ρητό "το πρόβατο που κόβεται από το κοπάδι του το τρώει ο λύκος".

Επειδή το Ιο Υπαρχηγείο νίκησε τα διάφορα από τον εχθρό παρεμβαλλόμενα

εμπόδια και στην περιοχή δράσης του πέρασε την κρίση του ανταρτοκινήματος και γενικότερα με την δράση του βοήθησε την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος σ' όλο τον Έβρο, σαν ελάχιστο φόρο τιμής, την πατριωτική κι επιθετική του δράση κατά τον κρίσιμο για το αντάρτικο χρόνο του 1946, καταχωρώ την Ημερήσια διαταγή, που εκδόθηκε προς τιμήν του.

ΑΡΧΗΓΕΙΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΕΒΡΟΥ

Ημερησία Διαταγή Αρχηγείου 18-12-1946

Η Διοίκηση του Αρχηγείου αφού έλαβε γνώση της επιτυχούς δράσης του Ιου Υπαρχηγείου το οποίο:

α) Εξεμηδενησε δύναμη 160 ανδρών στρατιωτών και χωροφυλάκων την 3-12-46 κι έπιασε 10 αιχμαλώτους με τον οπλισμό τους.

β) Στον Κόρυμβο αιχμαλώτισε ολόκληρο λόχο 52 ανδρών με τους αξιωματικούς και τον οπλισμό τους.

γ) Στις 6-12-46 διέλυσε στους Μεταξάδες εχθρική διμοιρία και έπιασε αιχμάλωτο ένα στρατιώτη με τον οπλισμό του.

δ) Στους Μεταξάδες την ίδια μέρα ύστερα από 4ωρη μάχη εξεμηδενισε και αιχμαλώτισε διμοιρία του εχθρού από 27 στρατιώτες με τον οπλισμό τους και διέλυσε τον αστυνομικό σταθμό Μεταξάδων από 7 χωροφύλακες από τους οποίους έπιασε τρεις αιχμαλώτους και τον διοικητή τους Χρ. Ζήκον, που εκτελέστηκε

ε) Σε συνέχεια στις 8-12-46 αντιμετώπισε ύστερα από 5ωρη μάχη εκκαθαριστική επιχείρηση του εχθρού δύναμης 400 ανδρών εξοπλισμένων με αυτόματα, όλμους και πίατ, αιχμαλώτισε 47 στρατιώτες και σκότωσε 3 αξιωματικούς και εκυρίευσε πολεμικό υλικό, πολλά οπλοπολυβόλα, ομαδικούς όλμους, πίατ, τρόφιμα κλπ.

Ε ξ α ί ρ ε ι

Τον άφθαστο ηρωϊσμό, μαχητικότητα, αντάρτικη πρωτοβουλία κι αυτοθυσία των ανδρών, αξιωματικών και καπεταναίων του Ιου Υπαρχηγείου σαν παράδειγμα για μίμηση κι ευγενική άμιλλα σε σχετικές επιχειρήσεις

Ε κ φ ρ ά ζ ε ι

Την πλήρη ευαρέσκεια προς τους αντάρτες, καπεταναίους και αξιωματικούς του Ιου Υπαρχηγείου, γιατί με τις επιτυχίες του ξαναζωντάνεψαν μέρες δόξας των αντάρτικων όπλων, ανέβασαν το ηθικό του μαρτυρικού λαού μας και τσάκισαν την αντίδραση κι έτσι προώθησαν σημαντικά όλη τη λαϊκή υπόθεση προς τη λαϊκή νίκη.

Από το Αρχηγείο

Κοινοποιείται

Ιο Υπαρχηγείο - IIο Υπαρχηγείο - IIIο Υπαρχηγείο Δύναμη Διοίκησης Αρχηγείου- Ανεξάρτητο Υπαρχηγείο Κομοτινής.

Στίς 14-12-46 κι ύστερα από τον έλεγχο του σιδηροδρομικού συρμού και την αιχμαλωσία του διοικητή χωροφυλακής Έβρου Παναγιώτη Κολλιοβέτα, την εκτροχίαση επιβατικής αμαξοστοιχίας Θεσ/νίκης-Αλεξ/πολης, και πολλά μικροσαμποτάζ κατά των συγκοινωνιών και τηλεφωνικών δικτύων του εχθρού, με μια σειρά τσουχτερά χτυπήματα κατά των αστυνομικών σταθμών και οπλισμένων χιτών της υπαίθρου, εμφανίσεις, ομιλίες, κι εκλογή συμφιλιωτικών επιτροπών στα χωριά Κασσιτερό, Κιρκά, Δωρικό, Αρδάνιο, Πηλαία κ.α. το IIIο Υπαρχηγείο έφθασε στην έδρα του Αρχηγείου Καρά Ντερέ.

Εδώ ξεκουράστηκε τρεις μέρες και στις 17-12-46 ενισχυμένο με μια διμοιρία του Αρχηγείου έφτασε στο Φυλαχτό, όπου ενώ έστηνε ενέδρες στα γύρω του χωριού σημεία, έκαναν την εμφάνιση τους στο δημόσιο δρόμο προερχόμενα από το Σουφλί δύο στρατιωτικά μεταγωγικά αυτοκίνητα με 60 αντωντσαουσικούς.

Τα δυο εχθρικά αυτοκίνητα και γιατί λόγω του ψύχους δεν λειτούργησαν τα τρία απ' τα οπλοπολυβόλα μας, χτυπήθηκαν μόνο από την ενέρδα ενός οπλοπολυβόλου μας. Αυτό έσωσε τους αιφνιδιασθέντας αντωντσαουσικούς, οι οποίοι πήδησαν από τα αυτοκίνητα, έπιασαν θέσεις, αμύνθηκαν λίγο κι υποχώρησαν άτακτα προς το χωριό Λύρα.

Απώλειες αντωντσαουσικών, 1 νεκρός, 3 αιχμάλωτοι, ανεξακρίβωτος αριθμός τραυματιών, 60 κλινοσκεπάσματα 10 όπλα, 1 οπλοπολυβόλο Λεμπρέν, 2 Τόμσον, 3.000 φυσίγγια, 60 αδιάβροχα, 26 πουκάμισα, 15 σώβρακα, 5 φανέλες, 70 ψωμιά και 10 σακκίδια με τρόφιμα και πυρομαχικά. Απώλειες δικές μας καμμία.

Στις 19 του Δεκέμβρη το IIIο Υπαρχηγείο επέστρεψε στην έδρα του Αρχηγείου και την επομένη μαζί με το Αρχηγείο καταυλίστηκε στα Σαρακατσανέϊκα καλύβια της Πισάνης (Πισμάν Κιοϊ).

Όπως και στην προγενέστερη ένοπλη δράση των άλλων Υπαρχηγείων, νομίζω πως λόγοι ιστορικής αντικειμενικότητας επιβάλλουν να κλείσουμε τον κρίσιμο για το ανταρτοξεκίνημα χρόνο 1946 με την Ημερησία Διαταγή της πετυχημένης ένοπλης δράσης του IIIου Υπαρχηγείου.

Αρχηγείο Ενόπλων Δημοκρατικών Δυνάμεων Έ β ρ ο υ

Ημερησία Διαταγή Αρχηγείου 19-11-46

Η διοίκηση του Αρχηγείου αφού έλαβε γνώση της πετυχημένης δράσης του IIIου Υπαρχηγείου το οποίο την 14-11-46 σταμάτησε την αμαξοστοιχία Δράμας-Α-

λεξ/πολης, έπιασε και εξόντωσε τον εγκληματία διοικητή Χωρ/κής ΄Εβρου Παναγιώτη Κολλιοβέτα και επίταξε όλον τον ιματισμό που βρέθηκε στην αμαξοστοιχία από 130 στρατιωτικές στολές, 650 στρώματα κλπ είδη,

Ε κ φ ρ ά ζ ε ι

Την ευαρέσκεια της προς όλους τους συναγωνιστές αντάρτες, καπεταναίους και αξιωματικούς του Υπαρχηγείου. Η επιτυχία της επιχείρησης αυτής γέμισε από χαρά και ικανοποίηση τον μαρτυρικό λαό του ΄Εβρου, επιταχύνει τη λαϊκή υπόθεση και μας οδηγεί το γρηγορότερο προς τη νίκη.-

Από το Αρχηγείο

Κοινοποιείται:

Ιο Υπαρχηγείο -ΙΙο Υπαρχηγείο - ΙΙΙο Υπαρχηγείο

Δύναμη Διοίκησης Αρχηγείου-Ανεξάρτητο Υπαρχηγείο

Κομοτηνής.

Μάχη της Δαδιάς. 22-12-1946

Προτού προχωρήσουμε θεωρώ απαραίτητο να σημειώσω ότι η Δαδιά λόγω της ορεινής στρατηγικής τοποθεσίας της, που δεσπόζει των περισσοτέρων διαβάσεων σύνδεσης του Αρχηγείου με τις περιοχές Σουφλίου-Διδυμοτείχου και των δρομολογίων μας προς τις αποθήκες του κρυμμένου μετά τη Βάρκιζα οπλισμού, την όχι μεγάλη απόστασή της και από το Σουφλί απ' όπου και σε περίπτωση κινδύνου γρήγορα κατεύθυναν δυνάμεις προς ενίσχυση της. ΄Ολα τα παραπάνω σε βάρος ατού, οδήγησαν από τις 10 του Δεκέμβρη 1946 τη Διοίκηση του Αρχηγείου να συγκεντρώσει καλά εξακριβωμένες πληροφορίες σε βάρος του εχθρού και σε συνέχεια να προετοιμάσει ένα γερό και τσουχτερό χτύπημα κατά της Δαδιάς, όπου εξαιρετικά καλά οχυρωμένοι σε πέτρινα σπίτια φανατικών χιτών και στο πέτρινο σχολείο του χωριού μόνιμα βρίσκονταν 40 φανατικοί εξοπλισμένοι χίτες, με απόσπασμα χωροφυλακής 60 ανδρών.

Με ξεκαθαρισμένο τον παραπάνω σύνθετο αντικειμενικό σκοπό και γιατί η Διοίκηση του Αρχηγείου πληροφορήθηκε, ότι το πρώτο Υπαρχηγείο μετά το γνωστό ελιγμό του από την περιοχή Μεταξάδων βρίσκονταν όχι μακρυά από τη Δαδιά, συγκεκριμένα στο χωριό Γιαννούλη, θεώρησε σκόπιμο να ενώσει όλες τις δυνάμεις του Αρχηγείου για το συντριπτικό χτύπημα της Δαδιάς που η επιτυχία ή η αποτυχία του θ' ασκούσε σημαντική επίδραση σ' όλες τις γύρω περιοχές και γενικά στην ανάπτυξη ή όχι του ανταρτοκινήματος ΄Εβρου.

Στην προσπάθεια όμως συγκέντρωσης όλων των δυνάμεών μας μπήκαν σο-

βαρό εμπόδιο οι πληροφορίες που λέγαν ότι το Ιο Υπαρχηγείο είχε εγκαταλείψει το Γιαννούλη και κινήθηκε προς άγνωστη κατεύθυνση, πράγμα που μας υποχρέωσε για την ανεύρεση του να κινήσουμε την πεντάδα συνδέσμων 1) Λευτέρης Ντομουχτσής, 2) Νίκος Τσιαμήτας, 3) Γιάννης Ζουπίδης, 4) Θεόδωρος Πρόϊκας και 5) Απόστολος Χατζόγλου. Η αποστολή αυτή όχι μόνο δεν πέτυχε το σκοπό της, αλλά κατά την επιστροφή της στο Αρχηγείο από απερίσκεπτη περιφρόνηση των μέτρων ασφαλείας στις 18-12-46 και στη θέση "τρείς μύλοι" Δαδιάς μόλις πέρασε το ποτάμι και τη στιγμή που κάθισε εντελώς σ' ακάλυπτη τοποθεσία για να ποδεθεί, δέχτηκε αιφνιδιαστικά πυρά εχθρικού αποσπάσματος, που ενέδρευε εκεί κοντά. Στη δύσκολη θέση που βρέθηκαν οι παραπάνω σύνδεσμοι, φροντίζοντας να καλυφτούν άνοιξαν πυρά. Δυστυχώς όμως ήταν πολύ αργά. Από τα πρώτα εχθρικά ομαδικά πυρά τραυματίστηκαν ελαφρά στο λαιμό ο Ζουπίδης, ο Πρόϊκας στους μηρούς κι ο Ντομουχτσής βαρειά στο μηρό με θλάση του οστού που τον έκανε ανίκανο να κινηθεί.

Οι υπόλοιποι δυο, δίχως να τραυματισθούν κατόρθωσαν ν' αποσυρθούν, παίρνοντας μαζί τους και τους δυο ελαφρά τραυματίες.

Αμυνόμενος στον τόπο του αιφνιδιασμού έμεινε μόνος ο βαρειά τραυματισμένος Ντομουχτσής, που εξήντλησε και το τελευταίο φυσίγγι του, έσπασε το όπλο του και φώναξε κατάμουτρα στους χωροφύλακες: "Κάντε μου καθάρματα ότι θέλετε, έκανα το καθήκον μου προς το λαό". ΄Ετσι πιάνεται ζωντανός και δίχως ν' αποκαλύψει στον εχθρό την αποστολή του εκτελείται με φριχτά βασανιστήρια, αποκεφαλίζεται και το κεφάλι του οι χωροφύλακες το πήγαν και σαδιστικά τόριξαν μπροστά στη φυλακισμένη στο Σουφλί γριά μάνα του, για να πάρουν όμως την πληρωμένη απάντηση αντάξια του ηρωϊκού θανάτου του γυιού της: "Για το δίκαιο αγώνα του λαού το παιδί μου το κάνω χαλάλι".

Την ίδια απάντηση με της γυναίκας του έδωσε και ο άνδρας της, γνωστός μας από τη μάχη του Σιαπχανέ λεβεντόγερος Μπαρμπα-Κωνσταντής Ντομουχτσής ή Αυγερινός που στο μαύρο μήνυμα του θανάτου του γυιού του το μόνο που ρώτησε ήταν αν ο γυιος του πέθανε παλληκαρίσια. Και στο άκουσμα του ηρωϊκού θανάτου του παιδιού του, δίχως να δακρύσει απάντησε: " Τόξερα πως ο Λευτέρης μου δεν θα με προσβάλει. Κι αυτό παιδιά μου με κάνει ν' αντέξω και να μη λυπάμαι για το χαμό του. Από το θάνατό του κι από τη συντροφιά σας παίρνω δυνάμεις για να νικώ τα γερατειά μου. Εκατό φορές χαλάλι ο Λευτέρης μου, ο λεβέντης για το δίκιο του λαού, μ' έβγαλε ασπροπρόσωπο το παλληκάρι μου".

Ο άφθαστος ηρωϊσμός κι αυτοθυσία του Λευτέρη Ντουμουχτσή τιμήθηκε με

Ημερησία Διαταγή του Αρχηγείου που κοινοποιήθηκε σ' όλα τα ένοπλα τμήματα των Δημοκρατικών Δυνάμεων Θράκης.

Αφού συγκεντρώθηκαν τα Ιο, ΙΙο, και ΙΙΙο Υπαρχηγεία, στις 22-12-1946 δίνεται το χτύπημα κατά του ισχυρά οχυρωμένου στόχου της Δαδιάς. Η μάχη διαρκεί από τις 6 το πρωϊ μέχρι τις 4 το απόγευμα, δίχως να κατορθωθεί η εκπόρθηση του γερά οχυρωμένου σχολείου.

Η εξόντωση και η παράδοση του εχθρού θα ήταν εύκολη με μερικές βολές Πίατ "Μπαζούκας" τα οποία όμως παρέλειψε να πάρει μαζί του το Ιο Υπαρχηγείο, που άφθονα διέθετε από λάφυρα.

Στις 10 π.μ. κι ενώ η μάχη βρίσκονταν στο φόρτε της από το Σουφλί και την Κορνοφωλιά και για ενίσχυση της Δαδιάς κατέφθασε μεγάλος αριθμός ενισχύσεων. Όλες όμως αυτές οι ενισχύσεις που διαρκώς αυξάνονταν εξουδετερώθηκαν, καθηλώθηκαν, μάτωσαν και κρατήθηκαν έξω από τη Δαδιά από ισχυρές ενέδρες μας τοποθετημένες σε πρόσφορες τοποθεσίες μέχρι τις 4 η ώρα το απόγευμα.

Η μάχη πεισματική με φάσεις εναλλασόμενες διεξήχθηκε με ικανοποιητική μαχητικότητα από μέρους των επιτιθεμένων τμημάτων μας και παρουσίασε όχι λίγες περιπτώσεις άφθαστης μαχητικότητας κι ηρωϊσμού των ανταρτών.

Στο δεκάωρο χρονικό διάστημα της διμέτωπης μέσα και γύρω από τη Δαδιά μάχης, συγκεντρώθηκαν από τα σπίτια των εξοπλισμένων χιτών 30 βοϊδάμαξα τρόφιμα και ρουχισμός της ΟΥΝΡΑ κι οδηγήθηκαν στην Πισσάνη, δίχως να επιστραφούν αμάξια και ζώα μια και ανήκαν στους εξοπλισμένους χίτες.

Με την προώθηση των τροφίμων για σωφρονισμό όλων των εξοπλισμένων χιτών Έβρου-Θράκης, τα τμήματα μας πυρπόλησαν 18 σπίτια εξοπλισμένων χιτών και άρχισαν κανονική σύμπτυξη προς το ορμητήριο μας Πισσάνη. Απώλειες μας: 3 νεκροί και 10 ελαφρά τραυματίες.

Εξακριβωμένες απώλειες του εχθρού, 6 νεκροί χωροφύλακες από τους οχυρωμένους στο σχολείο και 2 χίτες βαρειά τραυματίες. Ο εχθρός είχε πολύ περισσότερες απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες στις ενισχυτικές από Σουφλί-Κορνοφωλιά δυνάμεις που για να μη τις μάθει ο λαός και ν' αποφύγει τον αντίχτυπο σε βάρος του πήρε δρακόντεια μέτρα. Εξακριβώσαμε μόνο το φόνο 3 αντωντσαουσικών και ενός λοχαγού κατά δε ανεξακρίβωτες πληροφορίες μάλλον ταγματάρχη.

Ο αντίκτυπος από το χτύπημα της Δαδιάς στη γύρω περιοχή και σ' όλο τον Έβρο ήταν μεγάλος προς όφελος της λαϊκής υπόθεσης και το σπουδαιότερο είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την επομένη του χτυπήματος όλοι οι χίτες της Δαδιάς

να παραδόσουν τον οπλισμό τους και να εγκαταλείψουν την Δαδιά. Τους χίτες υποχρεωτικά στο Σουφλί ακολούθησαν και οι χωροφύλακες αφού έκαψαν πρώτα τα σπίτια των ανταρτών της Δαδιάς.

Η μάχη της Δαδιάς πέτυχε τον βασικό αντικειμενικό σκοπό της. Αχρήστευθηκε η Δαδιά σα βάση κι ορμητήριο του εχθρού, εξασφαλίστηκε ελευθερία κίνησης στις συνδέσεις μας με τις περιοχές Σουφλίου-Διδυμοτείχου, η ανενόχλητη σχεδόν παραλαβή του οπλισμού από τις αποθήκες, η εξύψωση του ηθικού του λαού και το μούδιασμα των εξοπλισμένων χιτών όλου του Έβρου.

Στη Δαδιά γύρισαν χωρίς όμως όπλα οι πρωτύτερα εξοπλισμένοι χίτες, εκτός από 10, τους οποίους βεβαιώσαμε ότι δεν πρόκειται να πειράξουμε υπό τον όρο ότι θα κοιτάζουν τη δουλειά τους και θα μας βοηθήσουν στο μέτρο των δυνατοτήτων τους με τρόφιμα και πληροφορίες.

Αμέσως μετά το χτύπημα της Δαδιάς, ένας πλήρης επίλεκτος λόχος της δύναμης του Αρχηγείου στάλθηκε ενίσχυση της ανταρτοδύναμης Ροδόπης-Ξάνθης.

26-12-46.- Τα τρία υπαρχηγεία Ιο, ΙΙο, και ΙΙΙο με επικεφαλής τη Διοίκηση του Αρχηγείου, φτάνουν στην έδρα του Ιου Υπαρχηγείου περιοχής Μεταξάδων-Διδυμοτείχου. Εκεί ακολουθεί ανασυγκρότηση και συμπλήρωση των τμημάτων από νεοεπιστρατευθέντες εθελοντές και η ταξινόμηση του οπλισμού. Παράλληλα αποφασίζεται να δοθεί μ' όλες τις δυνάμεις ένα ακόμη πιο τσουχτερό χτύπημα από της Δαδιάς στην περιοχή δράσης του Ιου Υπαρχηγείου.

Σαν στόχος εκλέγεται το Μέγα Δέρειο μεταξύ Ροδόπης - Έβρου όπου υπήρχε δύναμη συνοριακού τομέα.

Το Μέγα Δέρειο, εκτός που αποτελούσε σοβαρό εμπόδιο στη σύνδεση μας με τη Ροδόπη, επί πλέον σε περίοδο εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, ενισχυόμενος με δύναμη Τάγματος χρησιμοποιούνταν για να προσβάλλει τα νώτα μας.

Με το χτύπημα όμως της Δαδιάς και τον αντίκτυπο του στο ηθικό του εχθρού, ο τελευταίος μη μπορώντας να κρατηθεί, φρονίμως ποιων, ύστερα από τρεις μέρες εγκατέλειψε και το Δέρειο κι υποχρεωτικά αντί το Μεγάλο Δέρειο η διοίκηση του Αρχηγείου αποφάσισε να χτυπήσει το Μικρό Δέρειο.

Ύστερα όμως από προσεκτική μελέτη η απόφαση αυτή εγκαταλείφτηκε και αιτία ο ποταμός Κιζίλ Ντερές, που η διάβαση του λόγω του ψύχους, της ορμητικότητας και του βάθους του ήταν αδύνατη. Κι η μοναδική γέφυρα που υπήρχε βρισκόνταν πολύ κοντά και ακριβώς στην είσοδο του χωριού. Ήταν καλά οχυρωμένη και φυλαγόταν από σοβαρή δύναμη, ενός λόχου. Βαλλόταν απ' όλα τα κοντινά υψώματα του Μικρού Δερείου, αλλά ο λόχος με την εμφάνιση μας ασφα-

λώς θα προλάβαινε να τα καταλάβει

Μπροστά στα τόσα εμπόδια κι αποφασισμένοι οπωσδήποτε να ξηλώσουμε τον εχθρό από την ύπαιθρο και να δημιουργήσουμε πάνω από το δημόσιο δρόμο και μέχρι τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα ελεύθερη κι ελεγχόμενη αντάρτικη περιοχή, ύστερα από συγκέντρωση καλά εξακριβωμένων πληροφοριών και σε συνεργασία με τις διοικήσεις των Υπαρχηγείων, η διοίκηση του Αρχηγείου αποφασίζει να χτυπηθεί το χωριό Κυριακή, έδρα του 552 Τάγματος Προκάλυψης του συνοριακού τομέα Μέγα Δέρειο, Μικρό Δέρειο, Διμοιρία Μεταξάδων, Μάνδρα και Πρωτοκκλήσι. Στην απόφαση αυτή η διοίκηση του Αρχηγείου καταλήγει γιατί αν χτυπηθεί η Κυριακή και καμφθεί η εχθρική δύναμη της, λόγω της θέσης της ο εχθρός, είτε το θέλει είτε όχι, είναι υποχρεωμένος να εγκαταλείψει όλα τα πιο πάνω σημεία που κατέχει με τις δυνάμεις του ενισχυμένου 552 τάγματος όπως και έγινε.

12.- ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΒΡΟΥ 7-1-1947

Προετοιμασία

Μετά το χτύπημα της Δαδιάς τα Υπαρχηγεία του Δημοκρατικού Στρατού Έβρου Ιο, ΙΙο και ΙΙΙο, υπό τη διοίκηση του Αρχηγείου στις 29-12-46, ξεκινούν από το Μουκαντέ με κατεύθυνση την έδρα του Ιου Υπαρχηγείου περιοχή Μεταξάδων, με σκοπό την ανασυγκρότηση, ταξινόμηση οπλισμού, συμπλήρωση των κενών και προετοιμασία σοβαρής αποφασιστικής δράσης κατά του εχθρού με αντικειμενικό σκοπό την εκτόπιση του από ορισμένα στρατηγικά σημεία που κατείχε και το διώξιμο του από την ύπαιθρο.

30-12-1946. Τα τμήματα κατευθύνονται προς το Μέγα Δέρειο όπου εδρεύει λόχος στρατού οχυρωμένος σε προ πολεμικά από μπετόν αρμέ οχυρά. Στην διάρκεια της πορείας, η κακοκαιρία δυναμώνει, η χιονοθύελλα μαίνεται και το χιόνι παγώνει και παντού φτάνει και ξεπερνά το μέτρο. Τα τμήματα διανυκτερεύουν στο εγκαταλελειμμένο χωριό “3 σπίτια” και μετά τα μεσάνυχτα προς τα χαράματα της 1ης του έτους 1947, το ΙΙΙο Υπαρχηγείο με κυκλωτικό σχηματισμό ξεκινάει και την 5η πρωϊνή φτάνει στο Μέγα Δέρειο.

Πίσω και προς ενίσχυση του ΙΙΙου ακολουθούν το Ιο και το ΙΙο Υπαρχηγεία κι όλα μαζί στρατωνίζονται στους στρατώνες του Μεγάλου Δερείου, γιατί ο λόχος στρατού για τους λόγους που θίξαμε παραπάνω, μπροστά από τρεις μέρες και δί-

χως να το αντιληφθούμε είχε εγκαταλείψει το Μέγα Δέρειο.

Η κακοκαιρία μας υποχρέωσε να μείνουμε τρείς μέρες εδώ και στις 4-1-47 το ΙΙο Υπαρχηγείο εφοδιασμένο με τρόφιμα ανάλογα με τις ανάγκες του, ξεκινάει για την έδρα του Αρχηγείου με κατεύθυνση το Μουκαντέ κι από κει προς την περιοχή του, με αντικειμενικό σκοπό τον αντιπερισπασμό και παραπλάνηση του εχθρού, την εξακολούθηση κι ένταση της δράσης του, συγκέντρωση πληροφοριών, εκλογή και μελέτη του στόχου και προετοιμασία του εδάφους για να δοθεί μετά την επιστροφή του ΙΙΙου Υπαρχηγείου και σε σύμπραξη με το ΙΙο χτύπημα της ίδιας σοβαρότητος με το χτύπημα της περιοχής του Ιου Υπαρχηγείου.

Ταυτόχρονα με την εκκίνηση του ΙΙου Υπαρχηγείου και αφού προηγούμενα για ευνόητους λόγους πυρπολήθηκαν οι στρατώνες του Μεγάλου Δερείου, ξεκινούν τα Ιο και ΙΙΙο Υπαρχηγεία προς την περιοχή Μεταξάδων.

Η πορεία είναι τρομερά εξαντλητική, χωρίς υπερβολή, μαρτυρική. Το χιόνι σκεπάζει παντού το έδαφος σε ύψος 80 - 100 και πάνω πόντους. Η χιονοθύελλα μαίνεται. Τα ποτάμια πλημμυρισμένα. Μπροστά στη μανία αυτή των στοιχείων της φύσης και το αδύνατο κατασκευής γέφυρας από την ορμητικότητα των χειμάρων και την έλλειψη μέσων, οι αντάρτες αντιδρούν στις φυσικές αυτές εναντιώσεις με το αντάρτικο τραγούδι στο στόμα, περνούν ρέματα και ποτάμια που το βάθος τους δεν είναι μικρότερο του μέτρου και τα νερά τους στις όχθες έχουν κρουσταλιάσει από το φοβερό κρύο, 18 βαθμούς κάτω από το μηδεν και το τρελλό σφύριγμα του βορριά.

Η πορεία κάτω από τις τρομακτικές αυτές συνθήκες αναγκαστικά και για να μη μεταβληθούμε σε κολώνες πάγου, εξακολουθεί με ρυθμό όλο και ταχύτερο που τον επιτείνει το κρύο και ταυτόχρονα τον παρεμποδίζει το άφθονο και παγωμένο χιόνι.

Έτσι κάτω από το μαστίγωμα του μανιασμένου βορριά, το σούρουπο της ίδιας μέρας κι ενώ η χιονοθύελλα συνεχίζεται και δυναμώνει, τα δυο Υπαρχηγεία στρατοπεδεύουν στους πρόποδες του υψώματος Κους Τεπέ.

Στο ύπαιθρο το αντάρτικο τραγούδι συναγωνίζεται τη φουρτούνα που όλο δυναμώνει. Πάνω στο κατάλευκο σεντόνι του χιονιού ανάβουν τεράστιες φωτιές που γύρω τους οι αντάρτες στεγνώνουν τα κοκαλωμένα ρούχα τους κι από απόσταση ξεπαγώνουν τα παγωμένα μέλη τους.

Με καθορισμένο πια στόχο το χωριό Κυριακή, όπου εδρεύει Τάγμα στρατού, τα ξημερώματα της 5-1-47 ξεκινούν τα δύο πάνω στο χιόνι στρατοπεδευμένα Υπαρχηγεία και το ίδιο βράδυ φτάνουν στα σαρακατσανέϊκα καλύβια μεταξύ Σιδη-

Εδώ γίνεται η προκαθορισμένη συνάντηση με τους Κυριακιώτες αντάρτες, που είχαν σταλεί μπροστά από δυο μέρες για να πάρουν επαφή με τους συγχωριανούς τους και να συγκεντρώσουν φρέσκιες πληροφορίες.

Με τη βοήθεια τώρα των καινούριων εξακριβωμένων πληροφοριών και με τη μελέτη της τοποθεσίας και των οχυρών του εχθρού, καταστρώνεται σχέδιο επίθεσης, με αντικειμενικό σκοπό την εξόντωση ή την ολοσχερή παράδοση του Τάγματος Κυριακής.

Με καλομελετημένο ως την τελευταία λεπτομέρεια επιχειρισιακό σχέδιο δράσης και με τη βοήθεια οδηγών ανταρτών κατοίκων Κυριακής που είναι γνώστες και της τελευταίας πτύχωσης του εδάφους γύρω από το στόχο και μέσα στο χωριό, η επιτυχία φαίνεται προεξοφλημένη. Το μόνο εμπόδιο είναι η τρομερή κακοκαιρία και το διαπεραστικό ψύχος, που μπορεί να επιδράσει στη μη λειτουργία του οπλισμού. Για να προληφθεί ο κίνδυνος αυτός δόθηκε διαταγή να καθαριστεί ο οπλισμός από τα λίπη, να επιθεωρηθεί από τους διοικητές και με την έξοδο μας από τα καλύβια και μέχρι να πάρουμε επαφή με τον εχθρό, ο ατομικός οπλισμός να περιτυλιχτεί με τη χλαίνη ή την κουβέρτα του αντάρτη.

΄Ετσι στις 12 τα μεσάνυχτα της 6ης προς 7ης του Γενάρη 1947 γίνεται εκκίνηση από τα βλάχικα καλύβια προς την Κυριακή.

Από κακό όμως υπολογισμό των οδηγών στην εκτίμηση της απόστασης και τα εμπόδια της κακοκαιρίας αντί να φτάσουμε στις 6 το πρωϊ της 7-1-47, η φάλαγγα των τμημάτων μας φτάνει στον προορισμό της στις 3, 30 το πρωϊ της ίδιας μέρας. Ευτυχώς η ανταύγεια του χιονιού και το φεγγάρι, παρά τον ελαφρά ομιχλώδη ουρανό επιτρέπουν ορατότητα σε 200 περίπου μέτρα πράγμα που μας διευκολύνει στην τροποποίηση του αρχικού σχεδίου και αντί της 7ης πρωϊνής που είχε προκαθορισθεί η έναρξη της εφόδου, αποφασίστηκε να γίνει στις 3.30.

΄Εναρξη της επιχείρησης και εξέλιξη των επιχειρήσεων

Λόχοι και διμοιρίες των δύο Υπαρχηγείων ξεκινούν από μικρή από το χωριό απόσταση για την αποστολή τους. Συγκεκριμμένα με βάση το σχέδιο ενεργείας οι διμοιρίες Ζώγα και Πετσίνα προς τα φυλάκια Β.Α. του χωριού. Οι διμοιρίες Νικηφόρου και Γαρέφη στο κέντρο του χωριού όπου και ο σταθμός διοίκησης του Ιου Υπαρχηγείου. Η διμοιρία σαμποτέρ του Ιου Υπαρχηγείου κατευθύνεται στο οίκημα ασυρμάτου και τον σταύλο του Τάγματος. Οι δυο ομάδες της διμοιρίας Σαμιώτη του Ιου Υπαρχηγείου κατευθύνονται στο βορείως του χωριού φυλάκιο και πιάνουν τη διάβαση του ποταμού.

Η τρίτη ομάδα της ίδιας διμοιρίας το από μπετόν αρμέ πολυβολείο πέρα από το ποτάμι και απέναντι από το φυλάκιο και το χωριό με αντικειμενικό σκόπό να μην επιτρέψει τη διαφυγή του εχθρού από το σημείο αυτό και ταυτόχρονα να παρεμποδίσει την άφιξη ενισχύσεων από την κατεύθυνση Κορύμβου. Η πολυβολαρχία του Ιου Υπαρχηγείου με επικεφαλή τον σ. Τσερκέζη και η πρώτη διμοιρία του ίδιου Υπαρχηγείου του σ. Καρύδα πιάνει το ύψωμα "Πέταλο" που δεσπόζει του Μικρού Δερείου για να εμποδίσει ή εξοντώσει τον λόχο του Μικρού Δερείου σε περίπτωση που θα κινούταν για ενίσχυση της Κυριακής. Η πολυβολαρχία του ΙΙΙου Υπαρχηγείου του σ. Πάτρα, ενισχυμένη με τη δεύτερη διμοιρία του ίδιου Υπαρχηγείου πιάνει τα υψώματα που δεσπόζουν του Πρωτοκκλησίου για την παρεμπόδιση και εξόντωση των από το Σουφλί μέσω Μάνδρας-Πρωτοκκλησίου τυχόν ενισχύσεων. Και τέλος η σαμποταριστική διμοιρία του ΙΙΙου, που δρούσε ανεξάρτητα, ενισχυμένη από την ομάδα διοίκησης του ΙΙΙου Υπαρχηγείου, πιάνει τα γύρω της Κυριακής υψώματα προς την κατεύθυνση του Μικρού Δερείου για να εμποδίσει τη διαφυγή του εχθρού προς τα κει. Όλη η υπόλοιπη δύναμη σαν εφεδρεία για να παραστεί όπου παραστεί ανάγκη, παραμένει στην πλαγιά του υψώματος "Λαμαρίνες", όπου και ο σταθμός διοίκησης του Αρχηγείου.

Η έναρξη και ανταλλαγή πυρών άρχισε στις 3, 30 το πρωΐ της 7-1-47, στην αρχή με ασθενικά πυρά λόγω της κακής ορατότητας και των εμπλοκών πολλών ατομικών και ομαδικών όπλων από το κρύο. Όταν όμως τα τμήματα μας συμπλήρωσαν την είσοδο τους στο χωριό, ζέσταναν στα ακρινά σπίτια τον οπλισμό τους και με το πέρασμα της ώρας που συνετέλεσε στη βελτίωση της ορατότητας, άρχισε το δυνάμωμα των πυρών μας με αποτέλεσμα να παραδοθούν τρία από τα εχθρικά φυλάκια με δύναμη 60 ανδρών.

Το πρώτο αυτό νικηφόρο αποτέλεσμα σαν συνέπεια είχε την πτώση του ηθικού του εχθρού και το αντίθετο στο ηθικό των ανταρτών.

Σε συνέχεια στις 9 π.μ.από την ομάδα σαμποταριστών καταλαμβάνεται το οίκημα ασυρμάτου με άθικτο το μηχανισμό του, χάρη στην αποφασιστικότητα του ασυρματιστή Μιλτιάδη Παυλίδη ή Μόρς που παρά τις επανειλημμένες διαταγές των ανωτέρων του δεν τον κατέστρεψε. Την ίδια σχεδόν ώρα και με την προπαρασκευή σφοδρών πυρών ελαφρού και βαριού οπλισμού από αυτόματα, Πίατ και όλμους αρχίζει η επίθεση κατά του κεντρικού κτιρίου αντίστασης του εχθρού, σπίτι του σ. Κοκορόπουλου, που σκόπιμα και για την ασφάλεια της από προηγούμενα είχε εγκατασταθεί και οχυρωθεί η διοίκηση του Τάγματος περιστοιχισμένη από μια διμοιρία καλά οχυρωμένων χιτών στρατιωτών.

Κι εδώ ύστερα από πεισματώδικη άμυνα μιας περίπου ώρας και κάτω από το βάρος της επίθεσης των ανταρτών και το σφυροκόπημα των πυρών τους, οι μισοί στρατιώτες εξαναγκάζονται να παραδοθούν με τραυματία το λοχαγό τους Βίμαλη που υπέκυψε στα τραύματά του. Οι υπόλοιποι έφυγαν και οχυρώθηκαν στο τελευταίο γωνιακό οίκημα της Κυριακης προς την κατεύθυνση του Μικρού Δερείου, με τον καταφανή αλλά απραγματοποίητο υπολογισμό να κερδίσουν χρόνο και να βρούν τρόπο διαφυγής και σωτηρίας στον οχυρωμένο λόχο του Μικρού Δερείου.

Γι' αυτό έκαναν επανειλειμμένες απέλπιδες προσπάθειες, που όμως από το παρατηρητήριο του Αρχηγείου έγιναν έγκαιρα αντιληπτές και ματαιώθηκαν από τα πυρά δυο πολυβόλων που κατάλληλα για παρόμοιο ενδεχόμενο είχαν τοποθετηθεί στο ύψωμα "Λαμαρίνες". Ταυτόχρονα και στη διάρκεια παρεμπόδισης της διαφυγής των, σύνδεσμοι του Αρχηγείου στις διοικήσεις των Υπαρχηγείων μεταβίβαζαν προφορικές επιχειρησιακές διαταγές και κάναν γνωστό το νέο σημείο συγκέντρωσης του εχθρού.

Στη φάση ακριβώς αυτή της μάχης η διμοιρία Νικηφόρου πετυχαίνει την παράδοση άλλων 30 στρατιωτών που αμύνονταν στο οίκημα του Τάγματος που χρησίμευε σαν στρατώνα. Κι από δω λίγοι φανατικοί χίτες στρατιώτες, που κατόρθωσαν να ξεφύγουν, συμπτύχθηκαν και συγκεντρώθηκαν στο γνωστό ακρινό οίκημα, όπου είχαν μαζευτεί όλοι οι αξιωματικοί με τα υπολείμματα των χιτών στρατιωτών του Τάγματος.

Προς τα εκεί τώρα κατευθύνθηκαν όλες μας οι δυνάμεις. Και μόλις ημικυκλικά και γύρω του υψώματος συγκεντρώθηκαν, δε χρειάστηκαν παρά μόνο δυο εύστοχες βολές των ατομικών όπλων πάνω στη στέγη του σπιτιού για να παραδοθούν και αυτοί, πράγμα που προηγούμενα αρνούνταν να κάνουν, αποκαλώντας μας "βουλγάρους".

Στην εξέλιξη αυτή ακριβώς κι ενώ το Τάγμα του εχθρικού στρατού είχε παραδοθεί, δύναμη των 35 ανδρών του φυλακίου Μάνδρας, ξεκινούσε για ενίσχυση των παραδοθέντων της Κυριακής, με συνέπεια από πολύ κοντινή απόσταση, 15-20 μέτρων να αιφνιδιαστεί από τις ενέδρες μας και να παραδοθεί ύστερα από ολιγόλεπτη μάχη. Επειδή την ώρα που παρέδιδε το πιστόλι του, μπαμπέσικα και εξ επαφής σκότωσε έναν αντάρτη, για την άνανδρη αυτή δολοφονική του πράξη, ο επικεφαλής αξιωματικός Φιλιρίδης εκτελέστηκε επι τόπου.

Σχεδόν ταυτόχρονα η δύναμη του λόχου του Μικρού Δερείου, που κατά πάσα πιθανότητα δεν κινήθηκε αυτόβουλα, αλλά ύστερα από ραδιοτηλεγραφική διατα-

γή, μόλις αντιλήφθηκε τις ενέργειες μας στο δεσπόζον ύψωμα "Πέταλο", δεν τόλμησε ούτε καν να πλησιάσει.

Έτσι με την παράδοση του Τάγματος και των δυνάμεων που κινήθηκαν για ενίσχυση του, έληξε η επιχείρηση της Κυριακής και άρχισε η συγκέντρωση και συστηματική περίθαλψη τραυματιών δικών μας και του αντιπάλου, για να ακολουθήσει η ταφή των νεκρών κι η περισυλλογή και συγκέντρωση των λαφύρων.

Δικές μας απώλειες 10 νεκροί, 23 τραυματίες από τους οποίους οι 4 βαρειά. Των αντιπάλων μας 4 αξιωματικοί και 16 στρατιώτες νεκροί και 32 τραυματίες απ' τους οποίους οι 6 βαρύτατα. Μεταξύ των τελευταίων σοβαρά τραυματίστηκαν και οι επιζήσαντες 4 αξιωματικοί μαζί με το διοικητή του Τάγματος Ραϊση Γεώργιο. Ανέπαφος μόνο ο λοχαγός Σουφλής.

Διαπιστώσεις:

Σ' όλη τη διάρκεια της μάχης, όχι μόνο ενάντια στον αντίπαλο, αλλά και ενάντια στις καιρικές συνθήκες, η μαχητικότητα των ανταρτών και στελεχών έφτασε στην ψηλότερη βαθμίδα ηθικού, ηρωϊσμού και αυτοθυσίας.

Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι τα ασταμάτητα και αξεχώριστα απ' τον αχό της μάχης αντάρτικα τραγούδια, που στους μαχητές αντάρτες και τους κατοίκους του χωριού σκορπούσαν ρίγη πατριωτικού ενθουσιασμού, κέντριζαν τη μαχητικότητα, γλύκαιναν τον πόνο των τραυματιών μας, απάλυναν τις τελευταίες στιγμές των ηρωϊκών νεκρών μας κι ενώ έσβηνε η ζωή, στα χείλη τους άνθιζε το χαμόγελο της ικανοποίησης για την όχι άσκοπη αυτοθυσία τους, ενώ ταυτόχρονα τα αντάρτικα τραγούδια περισσότερο κι απ' αυτά τα αντάρτικα πυρά, στις τάξεις των αντιπάλων σκορπούσαν όχι μόνο τον πανικό, αλλά και το θαυμασμό για τον ηρωϊσμό και την αυτοθυσία των ανταρτών.

Εδώ και όχι μόνο από τον ηρωϊσμό και την αντάρτικη αυτοθυσία και από υπεράνθρωπη πάλη και νίκη του αντάρτη πάνω στα μανιασμένα στοιχεία της φύσης, τόσο στη διάρκεια της χιονοθύελλας και τη δραματική πορεία πάνω σ' ένα μέτρο χιόνι, όσο και σ' όλη τη διάρκεια της μάχης, πολλές φορές έπιασα τον εαυτό μου αποχαμένο, μουδιασμένο, κυριολεκτικά ναρκωμένο, αιχμάλωτο δυο αντικρουόμενων συναισθημάτων.

Από τη μια σαν από ηλεκτρικό ρεύμα το κορμί μου μυρμηγκιασμένο από τα ρίγη του ενθουσιασμού και την επίδραση της αντάρτικης αυτοθυσίας, από την άλλη, ένας παράξενος εγωϊσμός που ολοένα με κέντριζε και μ' έσπρωχνε στην τρέλλα να εγκαταλείψω τη θέση μου και τη διεύθυνση της μάχης και σαν απλός

μαχητής να ξεχυθώ στη μάχη και να μπήξω μια δυνατή φωνή: "Αντάρτες, μη κοπιάζετε! Δε με φτάνετε. Όλοι πίσω μου!

Και μ' ένα ξεστήθωτο τρελλό γιουρούσι πάνω στα εχθρικά βόλια, με ηρωϊσμό και αυτοθυσία να μη μείνω πίσω από κείνους, που λίγους μήνες νωρίτερα έρμαια της μπουραντοφοβίας και πάνοπλοι σαν αστακοί δίχως ντροπή και νηστικοί το βάζανε στα πόδια από τις φωνές ενός τρομαγμένου δεκάχρονου παιδιού, ή από εχθρική ριπή που μόλις έπιανε το τσιτωμένο αφτί τους.

Τα δυο αυτά αντικρουόμενα συναισθήματα, μ' όλη την πείσμονη προσπάθεια μου ν' απαλλαγώ απ' αυτά, επίμονα σ' όλη τη διάρκεια της μάχης, δεν έπαυαν να με ενοχλούν και δεν μ' εγκατέλειψαν παρά μόνο όταν από τη λογική και τη φωνή του καθήκοντος νικήθηκε ο αρρωστιάρικος εγωϊσμός μου.

Χωρίς να προλάβει η διοίκηση του Αρχηγείου να γνωριστεί με τους αιχμαλώτους αξιωματικούς κι ενώ οι τελευταίοι, περιστοιχούμενοι από στελέχη και αντάρτες, συζητούσαν με τους διοικητές των δυο Υπαρχηγείων, λαχανιασμένος έκανε την εμφάνιση του ο διμοιρίτης Δήμος Παπαδήμας ή Ζώγας κι ανέφερε στη διοίκηση του Αρχηγείου, ότι από την κατεύθυνση Μάνδρας έκαναν την εμφάνιση εχθρικές ενισχύσεις.

Στο άκουσμα από το διμοιρίτη Ζώγα του ονόματος Κρίτων, που ο εχθρός επανειλημμένα από το ραδιόφωνο και τον τύπο διατυμπάνιζε σαν νεκρό, οι αιχμάλωτοι αξιωματικοί ξαφνιασμένοι, σ' ένδειξη μάλλον υποταγής παρά σεβασμού, μ' όλα τους τα τραύματα σηκώθηκαν κι ίσως από φόβο για τη ζωή τους, στάθηκαν σε στάση προσοχής, για να πάρουν όμως την απάντηση: "Οχι δα κι έτσι! Δε νομίζετε πως δεν αξίζει σ' έναν τενεκετζή τόσος σεβασμός";

Σε συνέχεια, αφού τους συστήθηκε να καθίσουν, ή αν αισθάνονται την ανάγκη σαν τραυματίες να ξαπλώσουν, άρχισαν να επαινούν τον αγώνα του λαού και τους ένοπλους υπερασπιστές τους και να καταριούνται τους Άγγλους και τους ντόπιους ξενόδουλους συμμάχους τους, που ξετσίπωτα διαστρευλώνουν την αλήθεια, κι ούτε λίγο ούτε πολύ το κίνημα ανεξαρτησίας του ελληνικού λαού το παρουσιάζουν σαν σλάβικο ή σλαβοκίνητο για τα συμφέροντα τους.

Σε συνέχεια προσφέρθηκαν, μια και οι ίδιοι διαπίστωσαν, ότι στις τάξεις των απλών αγωνιστών όσο και στα διοικητικά πόστα δεν υπάρχει ούτε ίχνος σλάβου, να γίνουν κήρυκες της αλήθειας και της προσωπικής τους διαπίστωσης ότι το κίνημα είναι καθαρά λαϊκό, ελληνικό, ότι το διεξάγουν έλληνες αγωνιστές, παιδιά του ελληνικού λαού κι ότι ανάμεσα στις τάξεις του νεοδημιούργητου Δημοκρατικού Στρατού, δεν έχουν θέση οι σλάβοι, τα ξένα συμφέροντα και οι εγληματίες.

Στο σημείο αυτό δεν παρέλειψαν να εκδηλώσουν το θαυμασμό τους, όχι τόσο για την εναντίον τους νίκη μας όσο για την αντοχή και τη νίκη του αντάρτη πάνω στα μανιασμένα στοιχεία της φύσης. Και με ειλικρινή απορία υπόβαλαν την ερώτηση: "Τί είναι εκείνο που σας κάνει ακατάβλητους;" Για να πάρουν την απάντηση:

"Η πίστη στο υψηλό ιδανικό του λαού να γίνει αφέντης στον τόπο του, που χρονολογείται συνέχεια από τον αγώνα του 1821".

Ακριβώς εδώ κι όπως απόδειξε η ίδια ζωή, όχι ιησουΐτικα και προσποιητά, αλλά αγνά και ειλικρινά, ο διοικητής του Τάγματος Ραϊσης Γεώργιος, σηκώθηκε και αυθόρμητα με δάκρυα στα μάτια, βαθειά συγκινημένος, φίλησε, πατριωτικά όπως είπε, το διοικητή του Αρχηγείου, ενώ ταυτόχρονα μετά τον ασπασμό και για τα πατριωτικά του λόγια οι άλλοι αξιωματικοί του πρότειναν το χέρι να τον συγχαρούν, για να πάρουν την απάντηση: "Αν όλα αυτά τα καμώματα δεν έχουν κίνητρο την ειλικρίνεια, αλλά το φιλοτομαρισμό, αυτό δεν σας τιμάει σαν Ελληνες αξιωματικούς. Είστε ελεύθεροι να εκδηλώσετε τις σκέψεις σας. Σας υποσχόμαστε και σας τονίζουμε, ότι ξέρουμε να εκτιμούμε τη γνώμη των αντιπάλων μας και να κρατούμε το λόγο μας, όπως ξέρει να τον κρατάει και ο λαός που υπερασπιζόμαστε".

Στα παραπάνω άρχισαν να διαμαρτύρονται και στην απάντηση μας, ότι θα σας χαρίσουμε τη ζωή, ξέροντας ότι πάλι θα μας πολεμίσετε, όλοι μ' ένα στόμα απάντησαν. Όχι. Θα γίνουμε διαγγελείς της αντάρτικης μεγαλοψυχίας και γενναιοφροσύνης καθώς και της αλήθειας του σκοπού για τον οποίο αγωνίζεστε. Θα εργαστούμε σωματικά και πνευματικά για την κατάπαυση της αδελφοκτόνου αιματοχυσίας. Και πραγματικά, όπως θετικά εξακριβώσαμε, ύστερα από μερικούς μήνες και μετά την θεραπεία των τραυμάτων του, ο διοικητής του Τάγματος Ραϊσης Γεώργιος, πέρασε από στρατοδικείο και εκτελέστηκε όχι για την ήττα του Τάγματος του, αλλά για την τήρηση της υπόσχεσης του προς τους αντάρτες και την προπαγάνδα του για την κατάπαυση του εμφύλιου σπαραγμού. Οι άλλοι αξιωματικοί, μπρος στο φόβο του στρατοδικείου και την εκτέλεση το βούλωσαν και στο βαθμό που μπορούσαν με διαφόρους τρόπους αρνήθηκαν να μας ξαναπολεμήσουν.

<u>Εκμετάλλευση της επιτυχίας.</u>

Μετά την παράδοση του τάγματος και την κατάλληλη τοποθέτηση δυνάμεων στα γύρω της Κυριακής στρατηγικά σημεία, ακολούθησε η συγκέντρωση των αιχμαλώτων στρατιωτών στους οποίους λεπτομερειακά και πειστικά αναλύθηκε η σημασία και οι εθνικοί σκοποί του διεξαγόμενου αγώνα κατά των άγγλων και της

ντόπιας ξενόδουλης ολιγαρχίας.

Επιπλέον στους στρατιώτες εξηγήθηκαν οι ανάγκες του ένοπλου ανταρτοκινήματος καθώς και ο τρόπος ξεπεράσματος των αναγκών με πόλεμο και λαφυραγώγηση πολεμικού και υγειονομικού υλικού, ρουχισμού κλπ. από στρατιωτικό υλικό των άγγλων. Με την εξήγηση αυτή και δίχως να χρειαστεί υπόδειξη, οι στρατιώτες προσφέρθηκαν, τη χακί στρατιωτική στολή τους και τ' άρβυλα τους να τα ανταλλάξουν με τον πολιτικό ρουχισμό και τα τσαρούχια των ανταρτών και μετά την αλλαγή αυτή αφέθηκαν ελεύθεροι και με την αντάρτικη περιβολή ξεκίνησαν για το Σουφλί.

Με την ενέργεια μας αυτή, εκτός που καλύψαμε μέρος των αναγκών του ανταρτοκινήματος, παράλληλα με την εχθρική διαστρευλωτική της πραγματικότητας προπαγάνδα, αφαιρέσαμε τη δυνατότητα να καλύψει την πανωλεθρία της Κυριακής, γεγονός που είχε τεράστιο αντίχτυπο στο ηθικό του λαού.

Εκτός απ' αυτό η παραπάνω ενέργεια μας είχε κι ένα ακόμα απρόβλεπτο και κωμικό φινάλε, που για πολύ καιρό στο λαό του Έβρου το πάθημα του εχθρού σκορπούσε την ευθυμία και το μέχρι δακρύων σπαραξικάρδιο γέλιο. Συγκεκριμένα, με την έξοδο απ' το χωριό των ντυμένων αντάρτικα στρατιωτών, μεταξύ Πρωτοκκλησίου και Κυριακής, συνέπεσε να εμφανισθούν οι πρώτες εχθρικές ενισχύσεις και με την ξαφνική εμφάνιση των στρατιωτών με τα αντάρτικα ρούχα, από τις ερχόμενες ενισχύσεις νομίστηκαν αντάρτες, με συνέπεια οι ενισχύσεις να πανικοβληθούν, να υποχωρήσουν άτακτα κι όσο οι μασκαρεμένοι στρατιώτες επεδίωκαν να πάρουν επαφή και να εξηγήσουν το πάθημά τους, τόσο και περισσότερο στις ενισχύσεις μεγάλωνε ο πανικός και αυτό συνεχίστηκε μέχρι το Σουφλί με άτακτη φευγάλα του πανικόβλητου εχθρού.

Το κωμικό αυτό επεισόδιο πήρε αστραπιαία διάφορες μορφές και διαστάσεις και σαν πλησιέστερα μαθεύτηκε νωρίτερα απ' όλο τον Έβρο στην Κυριακή και στους κατοίκους του χωριού και τους αντάρτες σκόρπισε το γέλιο και τον ενθουσιασμό.

Μέσα στην πανηγυρική αυτή ατμόσφαιρα και με τη βοήθεια των χωρικών άρχισε η περισυλλογή, φόρτωση και προώθηση του πολεμικού υλικού, ρουχισμού, τροφίμων και των τραυματιών στην έδρα του Ιου Υπαρχηγείου.

Στη διάρκεια της πορείας κι ενώ η φάλαγγα των δύο Υπαρχηγείων με τα λάφυρα και τους τραυματίες βρισκόταν σε απόσταση τριών χιλιομέτρων από την Κυριακή, τμήματα οπισθοφυλακής μας κρατούσαν την Κυριακή και πυρπολούσαν τα στρατιωτικά οικήματα. Ετσι στις 9-1-47, στη μια μετά τα μεσάνυχτα της ίδιας

μέρας φθάσαμε στην έδρα του Ιου Υπαρχηγείου.

Το πιο αξιοσημείωτο γεγονός απ' όσα εξιστορήσαμε και που αδυνατεί να αποδώσει και η πιο δυνατή πέννα είναι η δραματική κι αφάνταστα ηρωϊκή πορεία, μεταφορά και περίθαλψη των βαρειά τραυματιών.

Στο φάρδος του φορείου και λόγω της κοπιαστικής προσπάθειας, κάθε δέκα λεπτά της ώρας, δυο διμοιρίες εναλλασσόμενες, προπορεύονταν των φορείων, σχίζαν και ποδοπατούσαν το χιόνι ενός μέτρου και κάτω από το ανυπόφορο κρύο άνοιγαν δρόμο για τους τραυματιοφορείς. Σταματώ εδώ και αφήνω την περιγραφή σ' άλλους, που διαθέτουν τα ανάλογα προσόντα.

Στην έδρα του Ιου Υπαρχηγείου στις όχθες του Κιζίλ Ντερέ, περιοχής Μεταξάδων, ύστερα από ξεκούραση μιας μέρας και γερό τύλωμα του στομαχιού και τακτοποίηση των λαφύρων και τραυματιών, έγινε νέα ανασυγκρότηση των τμημάτων, συμπλήρωση των κενών, ταξινόμηση του οπλισμού, ενίσχυση του οπλισμού από τα λάφυρα και την επομένη τα δυο Υπαρχηγεία με νέες εντολές ξεκίνησαν για την περιοχή τους για νέα δράση.

<u>Συμπληρωματικές πληροφορίες απωλειών του εχθρού σε άντρες και πολεμικό υλικό στις επιχειρήσεις της Κυριακής της 7-1-1947.-</u>

Στρατιώτες νεκροί 16
Στρατιώτες αιχμάλωτοι 170 μεταξύ των οποίων 32 τραυματίες.
Αξιωματικοί νεκροί 4
Αξιωματικοί αιχμάλωτοι 5, οι 4 τραυματίες
Μουλάρια μεταγωγικά 10
Ατομικά τουφέκια 153
Φυσίγγια 50.000
Οπλοπολυβόλα Λεπρέν 14
Αυτόματα Τόμσον 12
Χειροβομβίδες 41
Ατομικοί όλμοι 6
Βλήματα ατομικών όλμων 70
Ομαδικοί όλμοι 1
Βλήματα ομαδικού όλμου 25
Πίατ 6
Βλήματα πίατ 17
Συσκευή ασυρμάτου πλήρης

Μηχάνημα γεμίσματος μπαταριών 1
Ρουχισμός άφθονος
Κουβέρτες 300

Το χτύπημα της Κυριακής Διδυμοτείχου σημειώνει αποφασιστικό σταθμό στην πορεία του ανταρτοκινήματος Έβρου, γιατί όχι μόνο δείχνει την άνδρωση και το πέρασμα του στην επίθεση και εξέλιξη του αντάρτικου σε τακτικό στρατό, αλλά μεγαλώνει με τον αντίκτυπο του σοβαρά και κεντρίζει ακόμα περισσότερο την αναπτυγμένη πια προδιάθεση του λαού για το βουνό και το όπλο. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι η ανυπομονησία του λαού, που δεν περιμένει να γλυκάνει ο καιρός και παρά τις άσχημες καιρικές συνθήκες στη καρδιά του χειμώνα και μ' ένα μέτρο χιόνι, εφοδιασμένοι με μάλλινο ρουχισμό, ποδοπάνια, τσαρούχια και τρόφιμα, καθημερινά και κατά εκατοντάδες ο λαός στέλνει τα παλλικάρια του στο βουνό.

Ύστερα από τις δυσκολίες και την κρίση που πέρασε, η ασυγκράτητη και απίστευτα ραγδαία ανάπτυξη του αντάρτικου στον Έβρο, παταγώδικα διέψευσε τις προβλέψεις των άγγλων και ντόπιων συμμάχων τους. Τους αφύπνησε από τα απατηλά όνειρα της εύκολης και ολιγοέξοδης νίκης και τους εξανάγκασε να επισπεύσουν και να αυξήσουν τη συγκέντρωση δυνάμεων τους καθώς και την ένοπλη πίεση τους ενάντια στο ανταρτοκίνημα Έβρου. Και για να φρενάρουν την ομαδική έξοδο του λαού στο βουνό, δυνάμωσαν στο απροχώρητο την αντιλαϊκή τρομοκρατία.

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις, στη θέση "Τεκές" περιοχής Μικρού Δερείου, στο πρώτο δεκαήμερο του Φλεβάρη 1947 και με συμμετοχή του σ. Λάμπρου και τη διοίκηση του Αρχηγείου, έγιναν ολομέλειες των τμημάτων, αχτίφ των πολιτικών επιτρόπων, πολιτικοστρατιωτικές και κομματικές συνελεύσεις, μελετήθηκε και καλλίτερα οργανώθηκε ο τομέας διαφώτισης του Αρχηγείου. Στις συσκέψεις αυτές που μελετήθηκαν όλα τα προβλήματα του αγώνα, αναλύθηκε η πολιτική κατάσταση, χαράχτηκαν οι προοπτικές των πολιτικών εξελίξεων σε εβρίτικη και πανελλαδική κλίμακα. Διαπιστώθηκαν οι αδυναμίες σ' όλους τους τομείς, έγιναν υποδείξεις για το ξεπέρασμα τους και μπήκαν νέα καθήκοντα πιο έντονης επιθετικής δράσης.

Ανάμεσα σ' αυτά δυο ήταν τα πιο βασικά: α) Το πρώτο και δεύτερο Υπαρχηγεία, σε συνεργασία με το Υπαρχηγείο Κομοτηνής να δώσουν πετυχημένα χτυπήματα στην περιοχή Ροδόπης, για τη δημιουργία αντιπερισπασμού κι ελάφρυνση των ανταρτοομάδων Έβρου από την εχθρική πίεση. Και β) σπάζοντας την ε-

χθρική τρομοκρατία στην περιοχή Ροδόπης, να προετοιμαστεί το έδαφος για πλατειά εθελοντική στρατολογία.

Μετά την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος, τη δημιουργία μεγάλων ανταρτοκρατούμενων περιοχών στον Έβρο και Ροδόπη και προοδευτικά με το ξάπλωμα του ανταρτοκινήματος στη υπόλοιπη Θράκη και Ανατ. Μακεδονία, για περισσότερη διοικητική ευχέρεια και συντονισμό της ένοπλης δράσης, επιβαλλόταν η δημιουργία Αρχηγείου Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης (Α.Α.Μ.Θ.). Μ' όλο που η αναβολή του ζητήματος αυτού ήταν σε βάρος του κινήματος ο σ. Λάμπρος, με διάφορα διαφανή φιλοτομαριστικά τερτίπια και δικαιολογίες, που εν καιρώ θα εκθέσουμε, τα παρέκαμπτε, για να δημιουργηθεί τελικά Αρχηγείο Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, λίγο καιρό μετά το χτύπημα της Κυριακής.

Για τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών, πρακτικής εφαρμογής των δύο παραπάνω βασικών καθηκόντων, στις 6-2-47 το Ιο Υπαρχηγείο από τον Τεκέ Μικρού Δερείου κατευθύνθηκε προς την περιοχή Ροδόπης, με ενδιάμεσο σταθμό το χωριό Κέχρο, όπου και διανυκτέρευσε. Εκεί κι ως που νάρθει το Ανεξάρτητο Υπαρχηγείο Κομοτηνής έγινε στρατιωτική σύσκεψη στελεχών όπου μπήκαν διάφορα καθήκοντα κι ανάμεσα τους η πολιτισμένη συμπεριφορά στο Πομάκικο στοιχείο. Ακολούθησαν συσκέψεις κατά λόχους και διμοιρίες, όπου τις παραμονές εγκαινίασης αποφασιστικής δράσης στη γειτονική του Έβρου περιοχή, στους αντάρτες αναλύθηκαν λεπτομερειακά οι γενικότερες επιδιώξεις του ανταρτοκινήματος.

Από τις 7 μέχρι τις 9-2-1947 έγιναν ασκήσεις βολής καθαριότης ατομική και του οπλισμού, διαφωτιστική δουλειά, ψυχαγωγία και ανάπαυση των ανταρτών.

10-2-47 το βράδυ φθάνει και σε ατμόσφαιρα εγκαρδιότητας και συναγωνιστικής συναδέλφωσης συναντάται στον Κέχρο το Ανεξάρτητο Υπαρχηγείο Κομοτηνής με το Ιο Υπαρχηγείο Έβρου.

ΙΙ-2-47. Από πολύ πρωΐ αρχίζει η προετοιμασία συνεργασίας για συνδυασμένη δράση των δύο Υπαρχηγείων. Το απόγευμα γίνεται συγκέντρωση όπου ο διοικητής του Ιου Υπαρχηγείου Έβρου σ. Σαράφης σε σύντομη ομιλία του, δίνει διάφορες οδηγίες για την πορεία και με τον ερχομό του ο σ. Λάμπρος κλείνει τη συγκέντρωση με τα λόγια: "Συναγωνιστές! Όλοι σας είσαστε και δεν μπορεί παρά να θυμάστε, τις δυσκολίες, τη μπουραντοφοβία και γενικά την κρίση που στο ξεκίνημα του πέρασε το αντάρτικο Έβρου. Ε, λοιπόν, όλα αυτά σαν κακή ανάμνηση ανήκουν στο παρελθόν, κι όπως στον Έβρο σταθήκατε παλικάρια, ξεπεράστε τις δυσκολίες, νικήσατε την μποραντοφοβία και σκορπίσατε την ανταρτοφοβία στον εχθρό, τον μαντρώσατε στις πόλεις και δημιουργήσατε ανταρτοκρα-

τούμενη ελεύθερη περιοχή, με το σημερινό ξεκίνημα εγκαινιάζεται το πρωταρχικό καθήκον, στο συντομότερο χρονικό διάστημα σ' όλη την Ανατ. Μακεδονία και Θράκη ν' αναπτύξουμε κι απ' άκρη σ' άκρη να φουντώσουμε ένα ρωμαλέο αντιαρτοκίνημα, που το αντάρτικο τουφέκι να γίνει ο φόβος και ο τρόμος του εχθρού κι η ελπίδα λευτεριάς του λαού. Το καθήκον αυτό το εκπληρώσαμε μέχρι τώρα παλικαρίσια στον Έβρο. Από δώ και πέρα, το ξανατονίζω, καλούμαστε από το Κόμμα και το λαό, τα παλικάρια του Έβρου να βάλουν βάσεις και μαζί με τα παλικάρια της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης να ξαπλώσουν το ανταρτοκίνημα προς την Κεντρική Μακεδονία και γενικά με τη βοήθεια του λαού σ' όλη τη βόρεια Ελλάδα. Μέρα και νύχτα με σφηνωμένο στο νου σας το καθήκον αυτό και με ανεξάντλητη πίστη στις ανεξάντλητες δυνάμεις του λαού, σας εύχομαι καλό ξεκίνημα, συντριπτικές κι ελπιδοφόρες νίκες σε βάρος του ξένου και ντόπιου εχθρού και γρήγορη πραγματοποίηση της αγωνιστικής μας υπόσχεσης προς το Κόμμα και το λαό".

Τα τελευταία λόγια του σ. Λάμπρου κάλυψε η βροντή του Ελασίτικου θούριου "ΕΜΠΡΟΣ ΕΛΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ"

Μέσα σε ατμόσφαιρα πατριωτικού ενθουσιασμού, τα δυο Υπαρχηγεία ξεκινούν κατευθυνόμενα στη Νέα Σάντα, όπου φτάνουν το πρωΐ στις 5 της επομένης 12-2-1947.

Ημέρα ανάπαυσης για τους μαχητές κι εντατικής δουλειάς των πολιτικοστρατιωτικών στελεχών. Σε στρατιωτικό αχτίφ, αποφασίζεται μελετάται και σχεδιάζεται χτύπημα κατά της κωμόπολης Σάππαι-Κομοτηνής. Αυθημερόν το σούρουπο, τα δυο Υπαρχηγεία, χωρίς να γίνουν αντιληπτά απ' τον εχθρό, φτανουν στό στόχο Σάππαι.

13-2-47. Σύμφωνα με το προκαθορισμένο σχέδιο ενεργείας, τα μεσάνυχτα άρχισε η κύκλωση της κωμόπολης Σαππών.

Ο πρώτος και δεύτερος λόχος του Ιου Υπαρχηγείου με γνώστες του εδάφους οδηγούς του Ιου Ανεξάρτητου Υπαρχηγείου, ξεκινούν με αντικειμενικό σκοπό την κύκλωση του οχυρωμένου αστυνομικού σταθμού, που τον υπεράσπιζε συνολική εχθρική δύναμη 60 ανδρών (35 χωροφύλακες και 25 φανατικοί εξοπλισμένοι χίτες).

Ταυτόχρονα με την κύκλωση καταστράφηκε το τηλεφωνικό κέντρο κι αποκόπηκε η τηλεφωνική επικοινωνία Σαππών-Κομοτηνής. Η υπόλοιπη δύναμη των δύο Υπαρχηγείων και η σαμποταριστική διμοιρία κατέλαβαν επίκαιρα σημεία, απ' όπου υποτίθετο πως θα έρχονταν εχθρικές ενισχύσεις.

Η διείσδυση μέσα στην κομώπολη έγινε αντιληπτή απ' τον εχθρό στις 3, 30 πρωϊνή με την εκδήλωση ομαδικών πυρών εναντίων των τμημάτων μας εισβολής τα οποία προχωρούσαν για να καταλάβουν τις προκαθορισμένες θέσεις δίχως να βάλλουν. Την 4 πρωϊνή και με την κατάληψη των θέσεων τα τμήματα μας άρχισαν να βάλλουν με όλμους, πίατ και οπλοπολυβόλα, ενώ ταυτόχρονα ομάδες του Ανεξάρτητου, στους τοίχους και με μεγάλα γράμματα γράφανε διάφορα συνθήματα του διεξαγόμενου αγώνα.

Σ' όλη τη διάρκεια της μάχης ο πανικοβλημένος αλλά και άριστα ταμπουρωμένος εχθρός, για να ενισχύσει το ηθικό του, να εκφοβίσει τους αντάρτες και να προκαλέσει την άφιξη ενισχύσεων του, συνεχώς και στα τυφλά, έβαζε καταιγιστικά πυρά, στα οποία οι αντάρτες δίχως άσκοπη σπατάλη πυρομαχικών απαντούσαν με όλμους πίατ κι οπλοπολυβόλα. Έτσι μέχρι τη χαραυγή το αστυνομικό τμήμα ισοπεδώθηκε κι όλα τα πολυβολεία του εκτός από ένα γκρεμίστηκαν. Η ώρα 7 το πρωΐ, από το χωριό Αρριανά δύναμη στρατού, δίχως να τολμήσει να πάρει επαφή μαζί μας, βγήκε σε μικρή απόσταση έξω από τους στρατώνες και για να ενισχύσει το ηθικό των μπλοκαρισμένων άρχισε να βάλλει στου..... το πανηγύρι.

Οι αντάρτες εν τω μεταξύ έγιναν κύριοι της κωμόπολης, κατέλαβαν το φρουρούμενο οίκημα της Αγροτικής Τράπεζας και μέσα σε ατμόσφαιρα χαράς και πανζουρλισμού των χωρικών έκαψαν όλα τα χαρτιά της, δίχως όμως να κατορθώσουν να παραβιάσουν τα χρηματοκιβώτια της και στους χωρικούς να μοιράσουν το χρηματικό περιεχόμενο τους.

Το σύνθημα σύμπτυξης των τμημάτων μας δόθηκε στις 9 π.μ. κι ενώ τα τμήματα μας άρχισαν ν' αποσύρονται, η υπό τον συν. Αδριανό πρώτη διμοιρία του Ιου Υπαρχηγείου Έβρου επέμεινε να καταστρέψει και το τελευταίο πολύ ισχυρό εχθρικό πολυβολείο. Τελικά όμως και δίχως να το κατορθώσει αναγκάστηκε να παραιτηθεί από την προσπάθεια και ν' ακολουθήσει τα συμπτυσσόμενα τμήματα μας, που αφού συγκεντρώθηκαν κατευθύνθηκαν πάλι προς το χωριό Νέα Σάντα.

Οι πρώτες πληροφορίες ανέβασαν τις απώλειες του εχθρού σε 8 και οι μεταγενέστερες καλά εξακριβωμένες, ξεπέρασαν τους 12 νεκρούς με πολύ περισσότερους αλλά ανεξακρίβωτους τραυματίες. Δικές μας απώλειες:

Ένας τραυματίας.

Δύναμη χωροφυλακής του χωρίου Αρριανά, αντικρύζοντας τα από τις Σάππες υποχωρούντα τμήματα μας, ελίχτηκε κι απόφυγε επαφή μαζί μας.

14-2-1947 στις 6 το απόγευμα ακούστηκαν πυροβολισμοί από ενέδρα μας, εναντίον χωροφυλάκων κατευθυνομένων προς τη Νέα Σάντα. Στη συμπλοκή

τραυματίστηκαν βαρειά και εγκαταλείφθηκαν 3 χωροφύλακες. Οι υπόλοιποι με άγνωστο αριθμό ελαφρά τραυματιών, πανικόβλητοι εξαφανίστηκαν άτακτα. Από διασταυρωμένες πληροφορίες μαθητών και χωρικών των γειτονικών χωριών, μαθεύτηκε ότι ο διοικητής και οι χωροφύλακες του διασκορπισμένου αποσπάσματος την ημέρα εκείνη με τη συγκέντρωση τους στα Αρριανά βρίσκονταν σε διαρκή επιφυλακή και έτοιμοι στην εμφάνιση ανταρτών να το βάλουν στα πόδια. Στους χωρικούς δεν επέτρεψαν να πλησιάσουν στο αστυνομικό κατάστημα, προφανώς για να μην ακούσουν τα βογγητά των τραυματιών και γίνουν γνωστές οι απώλειες τους.

17-2-1947. Προς ενίσχυση και συνδυασμένη δράση με το Ανεξ. Υπαρχ. Κομοτηνής και για μόνιμη παραμονή στη Ροδόπη από τον Έβρο έφτασε ένα ακόμα πλήρες Υπαρχηγείο, που μετονομάστηκε σε IIο Ταγμα Κομοτηνής.

22-2-47. Στίς 3 το απόγευμα, τα 2 Υπαρχηγεία, Ανεξάρτητο και Έβρου και το νεοσύστατο IIο Τάγμα Κομοτηνής ξεκίνησαν και στις 2 μετά τα μεσάνυχτα έφτασαν στο χωριό Πάνδροσος, όπου καταστρώθηκε σχέδιο ενέργειας κατά της Κομοτηνής.

22-2-47. Το πρωϊ και ενώ στους τοίχους των χωριών Πάνδροσος γραφόταν συνθήματα του αγώνα με μπογιά και προετοιμαζόταν συγκέντρωση και ομιλία στους χωρικούς, ακούστηκε ριπή οπλοπολυβόλου.

Σε λίγο η διοίκηση από συνδέσμους πληροφορήθηκε, ότι αυτοκίνητο με ανώτερους αξιωματικούς, μεταξύ των οποίων και ο επιτελάρχης της στρατιωτικής Διοίκησης Κομοτηνής, πήγαιναν προς επιθεώρηση των οχυρών της Νυμφαίας και έπεσαν στην ενέδρα μας δίχως όμως να πάθουν τίποτε από την απερισκεψία του επικεφαλής της ενέδρας, ο οποίος μάλλον από δειλία, άνοιξε πυρά από μακρυνή απόσταση και προτού δοθεί εντολή.

Οι αξιωματικοί με την πανικόβλητη φευγάλα τους εγκατέλειψαν το αυτοκίνητο που πυρπολήθηκε από τους αντάρτες. Ματαιώθηκε έτσι το χτύπημα της Κομοτηνής, γιατί η διαφυγή των αξιωματικών αφέρεσε από την ηγεσία των ανταρτών το στοιχείο του αιφνιδιασμού του εχθρού. Παρ' όλο αυτό, μια και τα τμήματα μας είχαν καταλάβει όλα τα επίκαιρα σημεία γύρω από την Κομοτηνή, με την εμφάνιση εχθρικών δυνάμεων από την πόλη δεν αποφύγαμε την επαφή, που εξελίχθηκε σε πολύωρη σκληρή και πεισματώδη μάχη, που διήρκεσε μέχρι τις απογευματινές ώρες. Με το ηλιοβασίλεμα και γιατί ο εχθρός στριμώχτηκε και άρχισε να κάμπτεται με διαθέσεις να το βάλει στα πόδια και για να μας ανοίξει το δρόμο για την είσοδο μας στη Κομοτηνή, για να αποφευχθεί αυτό, εσπευσμένα από την

Ξάνθη έφτασαν πολυάριθμες ξεκούραστες δυνάμεις του εχθρού μ' ένα πυροβόλο που συνεχώς ανεπιτυχώς έβαλλε εναντίον των θέσεων μας, με μόνη σε βάρος μας σοβαρή ζημιά τον τραυματισμό 4 ανδρών του Ανεξάρτητου Κομοτηνής.

Οι εχθρικές απώλειες εξακριβωμένα ανήλθαν σε 15 νεκρούς και 30-35 τραυματίες, μαζί με δυο φορτηγά αυτοκίνητα, που αφού λαφυραγωγήθηκαν, πυρπολήθηκαν από τους αντάρτες.

Συνθηματική φωτοβολίδα έδωσε το σύνθημα της υποχώρησης των δυνάμεων μας κατά το σούρουπο. Μεσάνυχτα έφτασαν και στρατοπέδευσαν στο χωριό Αντά-ντερέ.

26-2-47. 144 άνδρες του IIου και 86 άνδρες του Iου Υπαρχηγείου Έβρου ενσωματώθηκαν σ' ένα τμήμα και κατευθύνθηκαν προς Χαϊντού και Τσάλ Ντάγ-Ξάνθης με προορισμό στις δυο αυτές περιοχές να βάλουν τις βάσεις για το ξεκίνημα, την οργάνωση και την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος.

Την ίδια μέρα άλλοι 50 άνδρες του IIου Υπαρχηγείου Έβρου διαμοιράστηκαν και ενσωματώθηκαν στη δύναμη του ανεξαρτήτου και του IIου Τάγματος Κομοτηνής.

Ακολούθως το Iο Υπαρχηγείο Έβρου, με το υπόλοιπο της δύναμης του, ξεκίνησε για την περιοχή του και κατά τη διαδρομή του από το χωριό Σμιγάδα αφού έκαψε τους στρατώνες, το βράδυ της ίδιας μέρας, έφτασε και διανυκτέρευσε στο χωριό Χλόη.

Σ' όλο τον Έβρο ο Μάρτης 1947 κύλησε με αναρίθμητα και συνεχή εκνευριστικά μικροχτυπήματα αντιπερισπασμού και αναδιοργώνωσης σε βάρος του εχθρού, με εμφανίσεις, ομιλίες, την εκλογή συμφιλιωτικών επιτροπών καθώς και επιμελητειακών επιτροπών στα χωριά, με εντατική εθελοντική πολυάριθμη στρατολογία για την κάλυψη των κενών του Αρχηγείου Έβρου και τη δημιουργία καινούργιων μπαρουτοκαπνισμένων τμημάτων προώθησης στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη για το ξεκίνημα και την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος των περιοχών αυτών.

1-4-1947.- Χτύπημα Μεγάλης Τραύας Διδυμοτείχου

Το χωριό Μεγάλη Τραύα βρίσκεται ανάμεσα στα χωριά Χελιδώνα και Λάδη. Στο πρώτο έδρευε τάγμα στρατού και στο δεύτερο 100 χωροφύλακες. Η Τραύα, χίτικο στην πλειοψηφία του χωριό, ήταν φωλιά της αντίδρασης με 70 φανατικούς δυναμικούς εξοπλισμένους χίτες πλουσιοχωρικούς, φόβητρο για τις επιδρομές τους στα δημοκρατικά χωριά της περιφερείας. Οι μανιασμένοι, αδίστακτοι και α-

χαλίνωτοι χίτες του, απειλώντας θεούς και δαίμονες το είχαν παραπάρει επάνω τους και με κομπασμό και περηφάνεια, χαρακτήριζαν το χωριό τους απάτητο από τους αντάρτες.

Το Ιο Υπαρχηγείο της περιοχής αυτής, τη νύχτα της 1ης προς την 2-4-47 με καλομελετημένη αιφνιδιαστική επίθεση δυο διμοιριών χτύπησε τους εξοπλισμένους τρομοκράτες του λαού και τους αιφνιδίασε σε βαθμό που τρέχαν να σωθούν στα σπίτια και στα χωράφια.

Ο αιφνιδιασμός και ο τρόμος τους ήταν τέτοιος που ούτε καν σκέφτηκαν να προβάλουν αντίσταση. Οι αντάρτες που είχαν περικυκλώσει την Τραύα, τους κυνηγούσαν, τους ξετρύπωναν και τους πελεκούσαν αλύπητα όπου τους εύρισκαν. Ορισμένοι χίτες που στην απελπισία τους θέλησαν να προβάλουν αντίσταση μέσα από τα σπίτια τους, οι αντάρτες προς παραδειγματισμό και συμμόρφωση των χιτών Έβρου, αφού βγάζανε τα γυναικόπαιδα, έβαζαν φωτιά και τους καίγανε μαζί με τα σπίτια τους.

Έτσι με τη φωτιά και το σίδερο εκμηδενίστηκε η χίτικη σφηκοφωλιά της Τραύας και βρήκαν την ησυχία τους τα γύρω δημοκρατικά χωριά.

Σκοτώθηκαν 13 χίτες, λαφυραγωγήθηκαν 8 όπλα με άφθονα πυρομαχικά και χειροβομβίδες και κάηκαν 33 χίτικα σπίτια. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό είναι το γεγονός, πως σ' όλη τη διάρκεια του χτυπήματος της Μεγάλης Τραύας, η στρατιωτική δύναμη του Τάγματος της Χελιδώνας δεν τόλμησε να κινηθεί και οι 100 χωροφύλακες της Λάδης, μόλις μυρίστηκαν ότι κοντά τους είναι στημένες αντάρτικες ενέδρες, μέσα στη νύχτα εγκατέλειψαν το χωριό και τόσκασαν για το Διδυμότειχο.

Η ως τότε απόρθητη θεωρούμενη Τραύα και ο αντίχτυπος της παθητικής στάσης του στρατού και της φευγάλας των χωροφυλάκων ήταν τέτοιος, που σ' όλο τον Έβρο οι εξοπλισμένοι χίτες και γενικά οι αντιδραστικοί για ν' αποφύγουν την τύχη των χιτών της Τραύας, πετούσαν τα όπλα κι εκλιπαρούσαν τη συμφιλίωση με τους δημοκράτες.

6-4-1947.- Η διοίκηση του ιδίου Υπαρχηγείου, ύστερα από συγκέντρωση και διασταύρωση πληροφοριών, μελετά και το απόγευμα της ίδιας μέρας, ξεκινά με στόχο το χωριό Πρωτοκκλήσι, όπου προσωρινά και για παρεμπόδιση της στρατολογίας ανταρτών, είχε εγκατασταθεί Τάγμα στρατού.

Το χτύπημα όμως της χίτικης Τραύας και ο αντίκτυπος του γενικά ήταν τέτοιας έκτασης, που μια μέρα νωρίτερα από την προετοιμαζόμενη εναντίον του ενέργεια το εχθρικό Τάγμα εγκατέλειψε το Πρωτοκκλήσι κι έτσι από έλλειψη οι αντάρτες

κάψανε πέντε σπίτια χιτών που μαζί με το Τάγμα εγκατέλειψαν το χωριό τους.

Σούρουπο 8-4-1947. Άλλοι 92 άνδρες του Ιου, μαζί με 50 άνδρες του ΙΙΙου Τάγματος Αρχηγείου Έβρου, ξεκίνησαν για το γνωστό σκοπό, ανταρτοξεκίνημα, στο Μπόζ Ντάγ Δράμας.

Ύστερα από την ενσωμάτωση 206 ανδρών του ΙΙου Τάγματος Έβρου στα με δυνάμεις του Έβρου νεοιδρυθέντα Αρχηγεία Κομοτηνής-Ξάνθης, στις 26-2-47, και μετά την παραπάνω αποστολή των 142 ανδρών στο Μπόζ Ντάγ Δράμας, το Αρχηγείο Έβρου με καινούργια εθελοντική μαζική στρατολογία, αυξάνει κι ανασυγκροτεί τα τμήματα του. Τα Υπαρχηγεία παίρνουν την ονομασία Τάγματα και για κάθε Τάγμα καθορίζονται καινούργιες περιοχές.

Έτσι αντί των μέχρι τώρα τριών Υπαρχηγείων, γίνονται 4 Τάγματα, Ιο, ΙΙο, ΙΙΙο και ΙΥο με περιοχές, το Ιο Τρίγωνο Ορεστιάδας, το ΙΙο Περιοχή Διδυμοτείχου μέχρι Μάνδρας, το ΙΙΙο περιοχή Σουφλίου μέχρι τον Πέπλο και το ΙΥο από τον Πέπλο μέχρι τον Κιρκά Αλεξανδρούπολης.

11-4-1947.- Χτύπημα Λάδης Διδυμοτείχου.

Οι 100 χωροφύλακες που με το χτύπημα της Τραύας είχαν εγκαταλείψει τη Λάδη, για αναπτέρωση του πεσμένου ηθικού των χιτών και της αντίδρασης γενικά ξαναστάλθηκαν στη θέση τους.

Βασιλεύοντας ο ήλιος στις 11-4-47 δυο λόχοι του ΙΙ/81 Τάγματος ξεκίνησαν να χτυπήσουν τη Λάδη. Ο ένας λόχος θα επιτιθόταν στο σχολείο και ο άλλος θα κατευθυνόταν να χτυπήσει το κοντινό Κοινοτικό κατάστημα. Στους δυο αυτούς στόχους-οχυρά με πολεμίστρες-η γνωστή εχθρική δύναμη ξεπερνούσε τους 100 χωροφύλακες. Στη διάρκεια όμως της νυκτερινής αιφνιδιαστικής διείσδυσης, ο λόχος που βάδιζε προς το Κοινοτικό κατάστημα, από εσφαλμένες πληροφορίες, έπεσε πάνω σε εχθρικά χαρακώματα στις παρυφές του χωριού, γεγονός που ανέτρεψε το αρχικό σχέδιο στην εξέλιξη του, γιατί ο λόχος αναγκάστηκε να κάνει δυο επιθέσεις εναντίον του περιχαρακωμένου εχθρού που διήρκεσαν από τις 11 τη νύχτα μέχρι τις 2 μετά τα μεσάνυχτα. Ο εχθρός αποσυντέθηκε και μέσα στο σκοτάδι διασκορπίστηκε με απώλειες δυο νεκρούς και 5 τραυματίες. Δικές μας απώλειες 1 νεκρός, από τους 15 προσχωρήσαντες στις τάξεις μας στρατιώτες του 517 Τάγματος Διδυμοτείχου, και 4 τραυματίες.

Απόδοση Στρατιωτικών τιμών στη γιορτή του Πάσχα στο Μικρό Δέρειο.

12-4-1947. Μεγαλοσάββατο. Το ΙΙ/81 Τάγμα προετοιμάζεται να γιορτάσει κι α-

νάμεσα στις άλλες προετοιμασίες, τις βραδυνές ώρες, μια διμοιρία άρτια ντυμένη και με πλήρη εξάρτηση τράβηξε για το Μικρό Δέρειο για να αποδώσει τιμές στη μεγάλη γιορτή της Χριστιανοσύνης που ξημέρωνε. Τη διμοιρία συνοδεύει ο α-κροναυπλίτης Ανδρέας Κανάκης ή Καρακώστας καθώς και ο σ. Θράκης, Μ. Πα-ρασχίδης, δικηγόρος. Στη μια μετά τα μεσάνυχτα, χτυπώντας η καμπάνα για την ανάσταση, η διμοιρία σε άψογο στρατιωτικό σχηματισμό με τα όπλα υπομάλης μπαίνει στην εκκλησία. Κι όταν ο παππάς έψαλε το "Χριστός Ανέστη" αντάρτες στην αυλή της εκκλησίας ξαναζωντάνεψαν το έθιμο της κλεφτουριάς ρίχνοντας μερικές φωτοβολίδες κι αρκετές μπαταριές όπλων και αυτομάτων.

Στο εκκλησίασμα με λίγα λόγια μίλησε ο σ. Καρακώστας για την καινούργια ανάσταση για την οποία παλεύει ο Ελληνικός λαός κι ο Δημοκρατικός Στρατός του.

Σε συνέχεια οι αντάρτες κλήθηκαν σε σπίτια των κατοίκων του χωριού, τσούγκρισαν με τους κατοίκους κόκκινα αυγά, τσούγκρισαν και τα ποτήρια με το ούζο και το κρασί με τις ευχές "καλή λευτεριά, καλή ανάσταση". Στο σπίτι του Πελτέκη, όπου είχε ανάψει το γλέντι ερχόταν οι γυναίκες να ευχηθούν καλή νί-κη στους αντάρτες αφήνοντας γι αυτούς τσουρέκια και κόκκινα αυγά.

Στο μεταξύ στους τοίχους του χωριού γράφτηκαν καινούργια και του 1821 συνθήματα και πριν ξημερώσει η διμοιρία γύρισε στην έδρα της, όπου μαζί με το Τάγμα και σύμφωνα με τα χριστιανικά έθιμα - κόκκινα αυγά κλπ- γιορτάστηκε η πρώτη και δεύτερη μέρα του Πάσχα

Χρονικό κίνησης του IV/81 Τάγματος.

Στις 17-4-47 φτάνει στην έδρα του IV/81 Τάγματος το II/81 Τάγμα. Στίς 5 το απόγευμα καταφθάνει και το νεοσύστατο III/81 Τάγμα.

19-4-47. Από το πρωΐ γίνονται στρατιωτικές συνεργασίες των διοικήσεων των παραπάνω Ταγμάτων και με βάση εξακριβωμένες πληροφορίες καταρτίζεται και σχεδιάζεται το σχέδιο γα το χτύπημα της Λύρας Σουφλίου και των εχθρικών ενι-σχύσεων που θάτρεχαν για βοήθεια της.

Η Λύρα βρίσκεται 18 χιλιόμετρα νοτίως του Σουφλίου, δίπλα στο δημόσιο δρόμο Αλεξανδρούπολης - Σουφλίου και τη σιδηροδρομική γραμμή. Παρά τα ε-πανειλημμένα εξοντωτικά χτυπήματα που δέχτηκε παλιότερα, λόγω της δημο-σιάς, της σιδηροδρομικής γραμμής και της τοποθεσίας της που προσφερόταν σε λίγο χρονικό διάστημα να καταφθάνουν οι ενισχύσεις του εχθρού προς βοήθεια της, εξακολουθούσε ν' αποτελεί φωλιά της αντίδρασης και στις εχθρικές εκκαθα-ριστικές επιχειρήσεις, βάση εφοδιασμού κι εξόρμησης του εχθρού προς τη δα-

σώδη συνεχόμενη περιοχή, που κινείτο η έδρα του αρχηγείου ΄Εβρου-81 Σύνταγμα ΄Εβρου.

Για όλα τα παραπάνω επιβάλλονταν η εκμηδενιση της.

Σε γενικές γραμμές το επιτελικό σχέδιο ενέργειας των τμημάτων μας απέβλεπε στην εξουδετέρωση των εχθρικών οχυρωμένων θέσεων, διείσδυση μέσα στο χωριό, εξόντωση του εχθρού, λαφυραγώγηση και κάψιμο των σπιτιών των οπλοφορούντων χιτών.

Για την πραγματοποίηση των στόχων αυτών το Ι/81 και ΙΙ/81 Τάγματα κινήθηκαν εναντίον του χωριού. Το ΙΙΙ /81 και το ΙV/81 Τάγματα κατένειμαν τις δυνάμεις τους ως εξής:

Βορείως και νοτίως του οχυρωμένου εχθρού στήθηκαν δυο συγκροτήματα ισχυρών ενεδρών. Το βόρειο συγκρότημα ενέδρας προώθησε την πρώτη γραμμή του στη θέση "συκιές" στην οδική γέφυρα "Μαγγάζι". Η δεύτερη γραμμή ενεδρών του αυτού συγκροτήματος κατέλαβε τα νεκροταφεία Λαγηνών, τη δημοσιά Λυκόφης-Λύρας.

Το νότιο συγκρότημα ενεδρών προώθησε την πρώτη γραμμή ενέδρας του στη θέση "Μπεσίκ Τεπέ", μεταξύ Αρδανίου-Ταύρης, τη δεύτερη γραμμή του στην παλιά οδική γέφυρα Λύρας, στο ύψωμα όπου τ' αμπέλια του χωριού Φυλαχτό, στο ύψωμα του χωριού Προβατώνα και στους μύλους Γιαννακοπούλου-Μυτηλέση.

Και τα δυο συγκροτήματα είχαν εντολή το βόρειο να εμποδίσει για τρεις ώρες την άφιξη και τελικά να εξουδετερώσει τις εχθρικές ενισχύσεις Σουφλίου και το νότιο τις ενισχύσεις από Φέρρες-Λευκίμη. Τη διοίκηση της πρώτης γραμμής του βορείου συγκροτήματος ανέλαβε ο συν. Σαράφης, της δεύτερης ο συν. Πανουριάς. Διοικητής της πρώτης γραμμής του νοτίου συγκροτήματος ορίστηκε ο συν. Πάτρας και της δεύτερης γραμμής ο συν. Γεράσιμος.

΄Εναρξη της επιχείρησης.

΄Ωρα έναρξης της επιχείρησης ορίστηκε η 6η μ.μ. της 19-4-1947, πλην όμως το πλησίασμα των τμημάτων μας στο χωριό έγινε αντιληπτό απ' τον εχθρό, με επακόλουθο ο εχθρός να καταλάβει το ύψωμα που στο σχέδιο ενέργειας είχε οριστεί σα βάση πυρός και σταθμός διοίκησης των Ταγμάτων. Ο εχθρός εξουδετερώθηκε και κυνηγήθηκε με μερικά βλήματα ομαδικού όλμου και πυρά πολυβόλων. Με την αποκάλυψη όμως των κινήσεων μας, υποχρεωτικά η επιχείρηση άρχισε μια ολόκληρη ώρα νωρίτερα από την προκαθορισμένη. Επακολούθησε ορμητική εισβολή των τμημάτων μας στο χωριό και καταιγιστικό σφυροκόπημα

των οχυρώσεων του εχθρού.

Στη διάρκεια της μάχης κι όπως είχε προβλεφθεί, σε σύντομο χρονικό διάστημα εμφανίστηκαν πολυάριθμες εχθρικές ενισχύσεις στην πρώτη και δεύτερη γραμμή ενεδρών του βορείου συγκροτήματος, όπου με ομαδικά πυρά αιφνιδιάστηκαν και καθηλώθηκαν με σοβαρές απώλειες. Το ίδιο περίπου συνέβη και στο νότιο συγκρότημα ενεδρών, με τη διαφορά ότι εδώ τον αιφνιδιασμό διαδέχτηκε άτακτη φυγή του εχθρού.

Η μάχη κράτησε περισσότερο απ' το καθορισμένο χρονικό διάστημα και λόγω των συνεχών και αυξανομένων εχθρικών ενισχύσεων δεν ολοκληρώθηκε η εξόντωση του οχυρωμένου εχθρού.

Οι απώλειες εχθρικών ενισχύσεων σε νεκρούς και τραυματίες ξεπέρασαν τους 50. Δικές μας απώλειες 3 ελαφρά τραυματίες του ΙΙ/81 Τάγματος, μεταξύ των οποίων κι ο επίτροπος λόχου Τσερκέζης.

Δράση Σαμποταριστικής Διμοιρίας του ΙΥ/81 Τάγματος

Η διμοιρία καταστροφών του πιο πάνω Τάγματος με επικεφαλής το συν. Δήμο Παπαδήμα ή Ζιώγα, στην τοποθεσία "Γκερέ Ντερέ" Προβατώνα έστησε ενέδρα να χτυπήσει φορτηγά αυτοκίνητα. Η αποστολή της πέτυχε μερικώς, γιατί είχε την ατυχία αντί εφοδιοπομπής να εμφανισθεί ένα μόνο αυτοκίνητο, το οποίο δέχτηκε αιφνιδιαστικά πυρά. Από τους 12 οπλίτες σκοτώθηκαν οι 6 και 5 τραυματίστηκαν και μαζί με τον ένα διασωθέντα αιμαλωτίστηκαν και αφού επιδέθηκαν τα τραύματα τους αφέθηκαν ελεύθεροι. Μαζί με τους νεκρούς στρατιώτες βρέθηκε νεκρός και ο αντιδραστικός επιβάτης του στρατιωτικού αυτοκινήτου ζωέμπορος από το Σουφλί Θεοφάνης Θεοφανούδης, δεξί χέρι προπολεμικά της Ασφάλειας Σουφλίου.

Λάφυρα: 3 Τόμιγκαν, ένα οπλοπολυβόλο, 8 τουφέκια, άφθονες σφαίρες, 12 κράνη, 12 γυλιοί, σακκίδια εκστρατείας και διάφορα άλλα είδη. Καταστράφηκε πλήρης συσκευή ασυρμάτου που προορίζετο για τις προετοιμαζόμενες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Το φορτηγό στρατιωτικό αυτοκίνητο πυρπολήθηκε.

13.- ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΡΤΟΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΕΒΡΟΥ

Στον Έβρο και γενικά στον τομέα δράσης του Αρχηγείου Ανατ.Μακεδονίας-Θράκης (Α.Α.Μ.Θ.) στη διάρκεια της ένοπλης αντίστασης 1946-1949, ανατινάχτηκαν, εκτροχιάστηκαν, καταστράφηκαν τελείως ή εν μέρει όχι λιγότερες από 10 σιδηροδρομικές αμαξοστοιχίες, χιλιάδες μέτρα σιδηροδρομικής γραμμής καθώς και τηλεφωνικής, πάμπολλες σιδηροδρομικές και οδικές γέφυρες, αναρίθμητα στρατιωτικά, επιβατικά, φορτηγά και θωρακισμένα αυτοκίνητα και άρματα μάχης.

Ειδικά στον Έβρο και γενικά στην Ανατολική Μακεδονία οι ανατινάξεις και το πολύμορφο σαμποτάζ κατά των εχθρικών σιδηροδρομικών, οδικών και τηλεφωνικών συγκοινωνιών, είχε πάρει τέτοια μορφή και έκταση που έγινε ο φόβος και ο τρόμος του εχθρού και υπόδειγμα προς μίμηση στο Δ.Σ.Ε. Χαρακτηριστικό στο σημείο αυτό για τα αδιόρθωτα και αξιοθρήνητα χάλια των πάσης φύσεως συγκοινωνιών της εποχής εκείνης είναι η απάντηση των σιδηροδρομικών στις ερωτήσεις των ταξιδιωτών "πότε θα έλθει το τραίνο". Οι σιδηροδρομικοί σήκωναν τους ώμους, έδειχναν το βουνό και με ειρωνικό αινιγματικό χαμόγελο για την κατάσταση του μεταβαρκιζιανού κράτους, απαντούσαν: "Το βουνό και οι αντάρτες ξέρουν".

Δίπλα σ' αυτό το εντατικό και πολύμορφο σαμποτάζ των συνδέσεων του εχθρού, οι συχνές και πολύωρες μέρα και νύχτα, αιφνιδιαστικές ως επί το πλείστον, αντάρτικες εισβολές, μάχες και συμπλοκές στις πόλεις και κωμοπόλεις, όπου είχε μαντρωθεί και περιχαρακωθεί ο εχθρός, είχαν πάρει τέτοια μορφή και έκταση, που ο εχθρός καθόταν σε αναμένα κάρβουνα και ζούσε σε εκνευριστική επιφυλακή.

Οι ταυτόχρονες σε πόλεις και χωριά αιφνιδιαστικές εισβολές δεν απέβλεπαν μόνο στον διαρκή και εντατικό εκνευρισμό και το σπάσιμο των νεύρων του εχθρού αλλά και την καθήλωση, τον αποπροσανατολισμό και το πελάγωμα του, σε βαθμό που να μη μπορεί να επισημάνει και κινητοποιήσει τις δυνάμεις του, προς ενίσχυση του κεντρικού στόχου της εκλογής μας. Έτσι τις περισσότερες φορές ο εχθρός κινητοποιούσε τις δυνάμεις του παράκαιρα κι όχι σπάνια υποχρεωνόταν να χτυπήσει στο κενό, τη στιγμή που οι αντάρτες αποτελείωναν το στόχο της εκλογής των.

Η σε χοντρές γραμμές πιο πάνω περιγραφή της πολύμορφης ένοπλης δράσης του ανταρτοκινήματος που προοδευτικά εξελίχτηκε στο Δημοκρατικό Στρατό Ελ-

λάδας (Δ.Σ.Ε.) και η σ' όλη τη διάρκεια της εξιστόρησης, εκλογή απ' όλες τις μορφές πάλης, του ένοπλου αγώνα της γνωστής περιοχής, σκοπό έχει να μη κουράσει τον αναγνώστη με ανιαρές επαναλήψεις και εξιστορήσεις πανομοιότυπων μαχών, συμπλοκών, ενεδρευτικών συγκρούσεων, συγκοινωνιακών σαμποτάζ κλπ., αλλά παράλληλα να ζωντανέψει και ολοκληρωμένα να του δώσει την εικόνα της ένοπλης δράσης της δεύτερης αντίστασης.

Από τη σύντομη ως τώρα εξιστόρηση της ένοπλης σαμποταριστικής δράσης στον Έβρο και την Ανατ. Μακεδονία και Θράκη, δεν ξέρω αλλά με ισχυρή δόση βεβαιότητας υποθέτω, πως δε διέφυγε απ' το κριτήριο του αναγνώστη η σοβαρή διάσταση ανάμεσα στο ορμητικό μαζικό ξεκίνημα και την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος Έβρου από τη μια μεριά και την όχι ικανοποιητική και ανάλογη με την ορμητική αυτή ανάπτυξη ένοπλη δράση του ανταρτοκινήματος Έβρου από την άλλη.

Από τη διαπίστωση της διάστασης αυτής είτε το θέλουμε είτε όχι, αυτόματα ξεπηδάει το δικαιολογημένο ερώτημα: Που οφείλεται η δυσαρμονία και δυσαναλογία ανάμεσα στην ανάπτυξη από τη μια και τη δράση του ανταρτοκινήματος Έβρου από την άλλη;

Για να εξηγήσουμε και να δώσουμε σωστή απάντηση στο ερώτημα, είναι απαραίτητο λεπτομερειακά και αντικειμενικά να αναλύσουμε τις αιτίες, να επισημάνουμε και να εντοπίσουμε τους φορείς που προκάλεσαν τη διάσταση, που αδιαφιλονίκητα διαπιστώνουμε.

Γι' αυτό ο αναγνώστης υποχρεωτικά νοερά πρέπει να ανατρέξει πολύ πιο πίσω, να θυμηθεί το ανταρτοκίνημα και τις αιτίες που προκάλεσαν την κρίση του και συγκεκριμένα χρονολογικά να σταθεί στο 1946 και μέχρι το καλοκαίρι του 1947, στη μη εμφάνιση στην περίοδο αυτή και, αξιοπρόσεχτου από την πλευρά του εχθρού, ανταρτοκινήματος στη βόρεια Ελλάδα γενικά και ειδικά στην τέλεια ανυπαρξία υπολογίσιμου ανταρτοκινήματος στην Κεντρική και Ανατολ. Μακεδονία και Θράκη, εκτός του Έβρου.

Το γεγονός αυτό απ' τη μια μεριά και η επιτακτική ανάγκη από την άλλη της ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος προοδευτικά στην υπόλοιπη Θράκη και τη Μακεδονία, βάλανε υπεύθυνο ιστορικό καθήκον στον Έβρο, ταυτόχρονα με την ανάπτυξη ανταρτοκινήματος στην περιοχή του, να βάλει βάσεις με εβρίτικες έμψυχες και άψυχες δυνάμεις, να ξεκινήσει και σιγά-σιγά και σταθερά, με τη βοήθεια του λαού της Θράκης και Μακεδονίας, να αναπτύξει το ανταρτοκίνημα και στις προαναφερόμενες περιοχές.

Προς την κατεύθυνση αυτή ο ΄Εβρος αναγκαστικά, ούτε λίγο ούτε πολύ, μεταβλήθηκε κυριολεκτικά σε έμπεδο προωθήσεων όχι ανταρτοδυνάμεων απλώς, αλλά της μπαρουτοκαπνισμένης και εμπειροπόλεμης αφρόκρεμας του έμψυχου και άψυχου υλικού του.

Απ' όλους αναγνωρισμένος κι απ' τα ίδια τα γεγονότα επιβεβαιωμένος καρπός της ασταμάτητης αφαίμαξης και προώθησης ανταρτοδυνάμεων έξω του ΄Εβρου ήταν το γρηγορότερο και σταθερό ξεφύτρωμα των Αρχηγείων Κομοτηνής, Ξάνθης, Δράμας, του Αρχηγείου Ανατ.Μακεδονίας- Θράκης και προοδευτικά η σταθεροποίηση και το δυνάμωμα του Αρχηγείου Κεντρικής Μακεδονίας με εβρίτες αντάρτες.

Κατά συνέπεια για τον προσεκτικό μελετητή, αναμφισβήτητα στην εξιστορούμενη συνεχή αφαίμαξη των ανταρτοδυνάμεων ΄Εβρου, βρίσκεται η εξήγηση της διάστασης ανάμεσα στη μαζική ανάπτυξη και τη φτωχή ένοπλη δράση του ανταρτοκινήματος ΄Εβρου. Τι αξιόλογη δράση μπορούσε να παρουσιάσει περισσότερο ο ΄Εβρος, αφού ήταν υποχρεωμένος να βγάζει συνέχεια κόσμο στο βουνό, αλλά ταυτόχρονα να τον προωθεί προς την Θράκη και Μακεδονία;

Από τη διάσταση αυτή γεννήθηκε κι η αντίθεση γνωμών μεταξύ Αρχηγείου ΄Εβρου και Αρχηγείου Ανατολ. Μακεδονίας-Θράκης, μη εξαιρουμένου και του Γενικού Αρχηγείου του Δ.Σ.Ε.

Κι η αντίθεση γνωμών ως προς την εφαρμοζόμενη τακτική της αφαίμαξης, ήταν ο μεν ΄Εβρος και κυρίως ο γράφων που υπεστήριζε και δεν εναντιωνόταν στην προώθηση ανταρτοδυνάμεων όπου το απαιτούσαν οι ανάγκες του κινήματος, υπό την προϋπόθεση το Αρχηγείο ΄Εβρου να διαθέτει, με τις απαραίτητες βοηθητικές υπηρεσίες, 3-4 πλήρη εμπειροπόλεμα τμήματα, ισάριθμους ανεξάρτητους λόχους αυτοματιστών (ελευθέρων σκοπευτών για αιφνιδιαστικές διεισδήσεις και χτυπήματα του περιχαρακωμένου εχθρού στις πόλεις και αιφνιδιαστικά χτυπήματα κατά των οπισθοφυλακών και καταυλισμών του εχθρού στη διάρκεια των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων του), ισάριθμες διμοιρίες καταστροφών για το συνεχές και ανελέητο σμπαράλιασμα των πάσης φύσεως εχθρικών συγκοινωνιών.

Με τις δυνάμεις αυτές και μια που κατά γενική αναγνώριση ο ΄Εβρος ήταν η βασική κι αστείρευτη πηγή εφεδρειών του ανταρτοκινήματος της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης σε έμψυχο υλικό, ο γράφων ανυποχώρητα υποστήριζε και υποστηρίζει, για να διατηρείτο αστείρευτη η ανταρτοπηγή ΄Εβρου, μόνο με τις εμπειροπόλεμες δυνάμεις που κατονομάσαμε σε συνδυασμό και με απειροπόλεμες,

μπορούσαμε στον Έβρο να αναπτύξουμε μια σοβαρή πολύμορφη, εναλλασσόμενη και ασταμάτητη ένοπλη και σαμποταριστική σε βάρος του εχθρού δράση. Και με συνεχή τσουχτερά ένοπλα χτυπήματα, να κρατάμε τσακισμένο το ηθικό του εχθρού, ν' αναπτερώνουμε το ηθικό του λαού και να μεγαλώνουμε την προδιάθεση του για το βουνό και το όπλο.

Ταυτόχρονα με τη μαζική συνεπή επιστράτευση και τη δημιουργία εμπέδων, να εκπαιδεύουμε και με τη συμμετοχή στη φωτιά του πολέμου, να προετοιμάζουμε εμπειροπόλεμα πολυμελή αντάρτικα συγκροτήματα. Με προοπτική την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος στη Θράκη και Μακεδονία, στην κάθε ορεινή περιοχή περιφερειακών Αρχηγείων Κομοτηνής, Ξάνθης, Δράμας, Σερρών κλπ. με εξασφαλισμένη τροφοδοσία και δίχως εμφανίσεις, να προηγείται η προώθηση εμπειροπόλεμης διμοιρίας ή λόχου, με ρητή εντολή, να αποφεύγουν εμφανίσεις και συγκρούσεις με τον εχθρό, να μελετούν και να γίνουν άριστοι γνώστες του εδάφους και προς όλες τις κατευθύνσεις της ορεινής περιοχής κάθε Αρχηγείου, σε κατάλληλες και σκόρπιες τοποθεσίες να σκάβονται στα σπλάχνα της γης και να δημιουργούνται αποθήκες τροφίμων που με μουλάρια και μεταγωγικά θα προωθούνται από τον Έβρο και την Κομοτηνή.

Έτσι κατά τη γνώμη μου, για την προώθηση αργότερα μεγάλων αντάρτικων δυνάμεων, η διοίκηση κάθε περιφερειακού Αρχηγείου, εκτός που θα διέθετε για την κάθε διμοιρία, λόχο και Τάγμα πεπειραμένους και γνώστες του εδάφους οδηγούς και συνδέσμους, ακόμα για αρκετόν καιρό και μέχρι να εξουδετερώσουμε τις προσπάθειες του εχθρού για το πνίξιμο του ανταρτοκινήματος στις νέες περιοχές, η διοίκηση κάθε περιφερειακού Αρχηγείου δεν θάταν αναγκασμένη, όπως συνέβη στον Έβρο, από την πρώτη μέρα και σε βάρος των χτυπημάτων κατά του εχθρού να ασχολείται με καθαρά επιμελητειακές επιχειρήσεις τροφοδοσίας των τμημάτων της.

Αντίθετα όμως με τον υποφαινόμενο η γνώμη των πιο πάνω διοικήσεων μη εξαιρουμένου και του Γενικού Αρχηγείου, με το ως ένα βαθμό κατ' επίφαση σωστό επιχείρημα ότι για να νικηθούν οι δυσκολίες και τα εμπόδια, για να μπουν σταθερές βάσεις και να πετύχει η παραπέρα ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος, επιβάλλετο ο Έβρος, διαρκώς και δίχως τσιγγουνιά να στέλνει την αφρόκρεμα των εμψύχων και υλικών του δυνάμεων.

Τελικά με την επικράτηση της άποψης αυτής, μόλις μια σαμποταριστική διμοιρά, λόχος ή Τάγμα εθελοντών μέσα στη φωτιά του πολέμου και της σκληρής ταλαιπωρίας του βουνού γινότανε εμπειροπόλεμη, στη διοίκηση του Αρχηγείου

΄Εβρου, έφτανε η σχεδόν πάντα πανομοιότυπη λακωνική διαταγή: "Δίχως την ελαχίστη καθυστέρηση για το γνωστό σκοπό και την από προηγούμενα σε σας γνωστή περιοχή, τροφοδοτημένα για την πορεία, με τον καλλίτερο οπλισμό στείλετε το μεγαλύτερο και πιο εμπειροπόλεμο τμήμα σας, πλαισιωμένο με εκπαιδευμένη και πεπειραμένη διμοιρία καταστροφών".

Και μόλις ύστερα από λίγο καιρό, ξαναδημιουργείτο άλλο αξιόλογο τμήμα και στον ΄Εβρο ξαναφούντωνε και ξάπλωνε κάποια ικανοποιητική ένοπλη δράση, αυτό σήμαινε αλάνθαστα καινούρια διαταγή με το γνωστό περιεχόμενο.

Απ' αυτή βασικά την ταχτική γεννήθηκε και μέχρι τέλος στον ΄Εβρο διατηρήθηκε η αντίθεση ανάμεσα στη μαζική και ορμητική ανάπτυξη και τη φτωχή ένοπλη δράση του αντάρτικου ΄Εβρου.

Και με το κάλπικο πρόσχημα ότι τάχα ενδιαφερόμουν μόνο για την ανάπτυξη και ένοπλη πλούσια δράση του αντάρτικου ΄Εβρου και δεν έβλεπα το γενικότερο ελλαδικό συμφέρον του κινήματος και από αιτία την ασταμάτητη αλλά δίχως αποτέλεσμα εναντίωση μου στην παραπάνω επιζήμια τακτική, το μόνο που κατάφερα ήταν να κερδίσω τη βαρειά ρετσινιά του αθεράπευτου τοπικιστή.

Σ' αυτή τη στενοκέφαλη κι επιζήμια τακτική οφειλόταν η πείνα, οι παραπανήσιες σκληρές ταλαιπωρίες των ανταρτών και πολλές φορές με αίμα ακριβοπληρωμένες στρατιωτικές αποτυχίες, η κακοδαιμονία κι ανεπροκοπιά του Ανταρτοκινήματος Θράκης, Ανατολικής και Κεντρικής Μακεδονίας.

Για να είμαι όμως ειλικρινής απέναντι στον αναγνώστη μου και απόλυτα τακτοποιημένος με τη συνείδηση μου, τόσο σαν άνθρωπος όσο και σαν λαϊκός αγωνιστής οφείλω να ξεσκεπάσω και να ξετινάξω αλύπητα και τα δικά μου αρνητικά και να παραδεχθώ παλικαρίσια, ότι η φτωχή ένοπλη δράση του ΄Εβρου αν βασικά οφείλετο στις παραπάνω αιτίες και σφάλματα, όχι λίγο οφειλόταν και στην κακή των πλησίων μου και ανωτέρων μου επίδραση, των αγωνιστικών τους πράξεων, με συνέπεια να επηρεάσουν αρνητικά το αγωνιστικό μου ήθος.

Πιο συγκεκριμένα, προτού βάλω το νυστέρι στα επιζήμια για το κίνημα αρνητικά μου, αποβλέποντας πάντοτε στον εμπλουτισμό της πείρας του λαϊκού κινήματος, πρέπει να το μπήξω στη σαπίλα, τη μεταδοτική σαπίλα κάποιου άλλου "μεγαλόσχημου" κι όταν έρθει η σειρά και κάποιων άλλων όχι λιγότερο "μεγαλόσχημων".

Με το πρώτο χτύπημα του αποσπάσματος χωροφυλάκων στη Δαδιά, η δίχως προηγούμενο ένταση της τρομοκρατίας στον ΄Εβρο, δυσκόλευε καθημερινά όλο και περισσότερο και μέσα σε λίγους μήνες έκανε στο έπακρο επικίνδυνη τη σχε-

δόν παράνομη καθοδηγητική δουλειά του σ. Λάμπρου στις πόλεις και τα κεφαλοχώρια.

Το αλματώδικο εξ άλλου αναπτυσσόμενο ανταρτοκίνημα του Έβρου, για το γρηγορότερο και με το αζημίωτο κατά το δυνατό ξεπέρασμα των πολλών δυσκολιών και τον πολιτικό προσανατολισμό των κομματικών και εαμικών οργανώσεων καθώς και των ανταρτών, είχε ανάγκη στελεχών. Κι αυτό επέβαλε την έξοδο του σ. Λάμπρου στο βουνό.

Όπως αποδείχτηκε από τη ζωή κυρίως οι δυσκολίες της μισοπαράνομης κομματικής δουλειάς κι ο αυξανόμενος κίνδυνος να πιαστεί κι όχι τόσο η υποχρέωση να βοηθήσει, που βέβαια δεν του ζητήθηκε, οδήγησαν τα βήματα του σ. Λάμπρου στο βουνό.

Στο βουνό, όμως, τις λίγες μέρες που έμεινε, δεν άργησε ν' αντιληφθεί, ότι οι κίνδυνοι και προπαντός οι τραχές ταλαιπωρίες της ζωής του βουνού κι οι δυσκολίες και τα προβλήματα του ανταρτοξεκινήματος ήταν τόσα και τέτοια, που ήθελαν όχι λιγότερη παλικαριά από τη μισοπαράνομη πολιτική δουλειά στις πόλεις και τα χωριά.

Κάνοντας αυτή τη διαπίστωση, χωρίς καμμιά αγωνιστική διάθεση να ριψοκινδυνέψει, να μπλεχτεί και να παλαίψει για το ξεπέρασμα της κρίσης, που περνούσε το μαζικό ανταρτοξεκίνημα του Έβρου, σε βάρος της υπόθεσης του λαού, της ακροναυπλιώτικης ιστορίας του και της κομματικής του ευθύνης, από την πρώτη μέρα παραμονής του στο βουνό, άρχισε να σκέφτεται και να ψάχνει για ασφαλή και μακρυά από τα βλέμματα που τον παρακολουθούσαν διέξοδο από τη δύσκολη θέση που είχε βρεθεί. Η προσπάθεια του όμως αυτή δεν ήταν και τόσο εύκολη. Καταλάβαινε ότι οπωσδήποτε ο φιλοτομαρισμός του και η ραχατλίδικη με το αζημίωτο ζωή που επεδίωκε, όχι μόνο δεν έπρεπε να γίνουν αντιληπτά στους εβρίτες και αντάρτες και στελέχη, αλλά και το φτηνό ενδιαφέρον του να περνάει και να γίνει πιστευτό σαν αγωνιστικό.

Η καθημερινή μαζική εθελοντική στρατολογία ανταρτών, η συγκέντρωση ενόπλων δυνάμεων και η προσπάθεια του εχθρού με πυρκαϊές στα δάση και συχνές πολυήμερες μεγάλης έκτασης επιχειρήσεις να πνίξει το ανταρτοκίνημα, όπως ήταν επόμενο έκαναν τη ζωή του βουνού πιο σκληρή, περίσσευαν και μεγάλωναν τις δυσκολίες, τα εμπόδια και τους κινδύνους κι όλα αυτά μαζί επιδρούσαν αρνητικά και βίαζαν τον σ. Λάμπρο δίχως χρονοτριβή να βρει διέξοδο.

Ο φιλοτομαρισμός του κάθε μέρα όλο και περισσότερο στριμωχνόταν απ' τη ζωή του βουνού. Στόχος του η αμετάβλητη επιδίωξη του από την επομένη έξοδο

του στο βουνό, να το στρίψει. Κι όλα αυτά προσπαθούσε να τα σκεπάσει με το προσποιητό γι' αυτό και διάφανο ενδιαφέρον του, ότι το αντάρτικο πρέπει να ενισχυθεί υλικά με κάθε τρόπο. Άρχισε γι' αυτό συστηματικά να καλλιεργεί στον υποφαινόμενο την ιδέα του ανεφοδιασμού μας με οπλισμό, υγειονομικό υλικό, την καλλίτερη οργάνωση υγειονομικής περίθαλψης των τραυματιών και των αρρώστων, δίχως φυσικά να παραλείπει τον **κεντρικό του στόχο το ταξίδι του στη Βουλγαρία** και να ισχυρίζεται πως σαν σοσιαλιστική χώρα δεν θα μας αρνηθεί την βοήθεια της προς αντιμετώπιση των αναγκών του κινήματος.

Απ' όλα αυτά τα καμώματα του σ. Λάμπρου, στην ολιγοήμερη παραμονή του στο βουνό, δεν μου ξέφυγε ο σκοπός του να με πείσει. Για να τον βοηθήσω να παραιτηθεί από την προσπάθεια του αυτή και να βρει τον παλιό ακροναυπλιώτικο αγωνιστικό εαυτό του, εκτός που δεν συμφώνησα μαζί του, για να τον αφοπλίσω, του έκανα γνωστό ότι ο μετά τη Βάρκιζα κρυμμένος οπλισμός για τον εξοπλισμό των ανταρτών και το υγειονομικό και επιδεσμικό υλικό για τους ελαφρά τραυματίες αρρώστους, απέχουν πολύ από του να εξαντληθούν και για πολύ καιρό δε θάχουμε ανάγκη εφοδιασμού μας.

Για τους βαρειά τραυματίες και αρρώστους, έχουμε του είπα, τους συν. Θανάση Ντέλλα και Θεόδωρο Μήτα ή Μοράβα, που τα καταφέρνουν στα βουλγάρικα κι ακόμα ότι έχει οργανωθεί και καθημερινά βελτιώνονται οι υπηρεσίες πρώτων βοηθειών και η προώθηση τους με φορεία και ζώα μέχρι τα βουλγάρικα σύνορα. Και συνέχισα: Εκείνο που σήμερα προέχει είναι η επείγουσα κι αποτελεσματική θεραπεία των ανταρτών από τη μεταδοτική κι επικίνδυνη για το ανταρτοκίνημα μπουραντοφοβία, ο πολιτικός προσανατολισμός, σε συνδυασμό με την καλλιέργεια των ιδανικών του αγώνα, το κυνήγημα του εχθρού από την ύπαιθρο, το μάντρωμά του στις πόλεις, η δημιουργία ελεύθερης και σταθερά ανταρτοκρατούμενης περιοχής και γενικά το φούντωμα του ανταρτοκινήματος στη Θράκη, Μακεδονία. Δίχως να προηγηθούν αυτά και μια που δεν εξαντλήθηκε ο κρυμμένος οπλισμός, δεν βλέπω και δεν μπορώ να καταλάβω σε τι, συναγωνιστή Λάμπρο, ο εφοδιασμός μας με υλικό, που για την ώρα κι αρκετό καιρό δεν έχουμε ανάγκη".

Θα νόμιζε ο αναγνώστης μου, πως αραδιάζοντας τα καθήκοντα, που την προτεραιότητα τους έβαζε το κίνημα του λαού, κατάφερα να μεταπείσω τον σ. Λάμπρο να παραιτηθεί από την αντιαγωνιστική κι αντιλαϊκή επιδίωξη του.

Δυστυχώς για την κατάντια του οι ελπίδες μου διαψεύστηκαν. Ο παλιός ακροναυπλιώτης πήρε την κατρακύλα, ο φιλοτομαρισμός του είχε μπει στο μεδούλι και νέκρωσε το αγωνιστικό του παρελθόν.

Αφού είδα κι απόειδα ότι ανένδοτα υποστηρίζει τη γνώμη του, για να έχει το αντάρτικο φορτίο στην πλάτη του, μ' όλο που μέσα μου δεν μπορούσα να γκρεμίσω το θρύλο του ακροναυπλιώτη αγωνιστή, συμφώνησα μαζί του να ξεκινήσει και να περάσει στη Βουλγαρία.

Όπως και έγινε.

Η επιδίωξη κι επιμονή του να συμφωνήσω στο πέρασμα του στη Βουλγαρία, μια και κομματικά στεκόταν πιο πάνω από μένα, μη νομισθεί πως είχε ανάγκη της έγκρισης μου. Απλούστατα ποντάριζε πονηρά στην έγκριση μου, στήριζε, πίστευε κι έβλεπε......το, παραβάν που θάκριβε τον φιλοτομαρισμό του από τους εβρίτες αντάρτες, στους οποίους θα γινόταν πιστευτό ότι η παραμονή του στο βουνό οφείλεται σε συνομωτικούς λόγους, ή σε σοβαρότερη αποστολή του, να εφοδιάζει το αντάρτικο με οπλισμό και υγειονομικό υλικό.

Έτσι σε εποχή που το αντάρτικο περνούσε θανάσιμη κρίση κι είχε τεράστια κενά στελεχών, ο σ. Λάμπρος εγκληματικά, αδιαφορώντας για την τύχη της βασικής ανταρτομάνας περιοχής του νομού Έβρου και γενικότερα της Θράκης-Μακεδονίας, για να προστατέψει το σαρκίο του από τους καθημερινούς κινδύνους και τις ταλαιπωρίες, σήκωσε πανιά κι έρριξε διπλή και βαρειά άγκυρα σε λιμάνι υπήνεμο, την πρωτεύουσα της Βουλγαρίας Σόφια. Απ' εδώ σε όλη τη επτάμηνη διάρκεια της κρίσης και μέχρι το ξεπέρασμα της και τη δημιουργία μεγάλης, ελεύθερης και σταθερά ελεγχόμενης περιοχής κατά αραιά διαστήματα, βιαστικός και περαστικός μουσαφίρης, όχι περισσότερο από 6-7 φορές μας ήρθε στο βουνό. Σκοπός των ολιγοήμερων επισκέψεων του στο βουνό, που η διάρκεια τους δεν ξεπερνούσε τις 3-4 μέρες, δεν ήταν η συμπαράσταση και βοήθεια του προς το ανταρτοκίνημα, αλλά η βολιδοσκόπηση και σφυγμομέτρηση της κατάστασης του βουνού, εάν και κατά πόσο ξεπεράστηκε η κρίση του ανταρτοκινήματος, αν δημιουργήθηκε ελεύθερη περιοχή και γενικά αν το κλίμα του βουνού, προσφερόταν να σηκώσει πανιά από τη Σόφια και να ρίξει άγκυρα όχι μακρύτερα από 50 μέτρα από το συνοριακό ελληνοβουλγάρικο μονοπάτι.

Κι αυτό όχι πάλι για το καλώς εννοούμενο συμφέρο του κινήματος, αλλά γιατί καταλάβαινε πως το παρατράβηγμα της παραμονής του στη Σόφια και το ολιγοήμερο κι άσκοπο πάνε-έλα στο βουνό, δεν θ' αργούσε να πέσει στην αντίληψη των πιο πάνω με καταστροφικές συνέπειες για την αγωνιστική του σταδιοδρομία.

Σκοπός μου είναι να αφοπλίσω τον θιγόμενο συν. Λάμπρο ή σωστότερα τους θιγόμενους χωρίς να εξαιρώ ούτε τον εαυτό μου, που με την πανοπλία των αρ-

ντικών τους θα παρελάσουν στις σελίδες που θ' ακολουθήσουν.

Να φανεί η αλήθεια προς κάθε κατεύθυνση, όχι τόσο την εχθρική όσο τη φιλική. Το θρυλικό αγωνιστικό κάστρο της Ακροναυπλίας δεν θίγεται με το να ξετινάζουμε το συν. Λάμπρο και μια σειρά άλλους ακροναυπλιώτες. Ορισμένοι απ' αυτούς έκαναν μεγάλες ζημιές στην υπόθεση του λαού. Αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί από την ανάγκη να πλουτιστεί η πείρα του κινήματος.

Όσο αυτό είναι αλήθεια, άλλο τόσο δεν είναι ανδρικό κι αγωνιστικό να θίγονται απόντες. Εύχομαι ότι γράφω να επιτρέψουν οι ελλαδικές και διεθνείς πολιτικές συνθήκες και εξελίξεις να δει το φως της δημοσιότητας. Προτού φύγουν απ' τη ζωή ο υποφαινόμενος, οι θιγόμενοι και όσοι γύρω μας αγωνιστές έζησαν στο πετσί τους τα γεγονότα. Για να ιδεί ο λαός πώς οι μεγαλόσχημοι και με αγωνιστικό ζηλευτό κάποτε παρελθόν, φόρεσαν αργότερα τη μάσκα του αγωνιστή και έπαιξαν στην πλάτη των απλών αγωνιστών και του λαού μπιλιάρδο, με αποτέλεσμα να αποξενωθούν τελικά από το κίνημα.

Πιστεύω να κρατηθούν στη ζωή 15-20 ακόμα χρόνια από σήμερα μάρτυρες των όσων εξιστορώ. Το διάστημα αυτό είναι αρκετό για να δώσει τη δυνατότητα να δημοσιευτούν και να διαβαστούν τα γραφτά μου, τόσο από τους θιγόμενους ονομαστικά, όσο και από πλήθος ανταρτών και στελεχών του Έβρου και γενικότερα της Θράκης και Μακεδονίας του Δ.Σ.Ε.

Όχι εγώ αλλά οι ίδιες οι πράξεις τους θα κολλήσουν στον τοίχο κάθε θιγόμενο που θα θελήσει να παρουσιαστεί σαν άδικα συκοφαντούμενος. Και για να είμαι σύντομος αρπάζω από το πλήθος των περιστατικών μερικά κι αν χρειαστεί κι άλλα. Και στο χαρτί θα προσπαθήσω να ζωντανέψω την κατάντια του αγωνιστή που οριστικά ή προσωρινά έχασε την επαφή του με το λαό και την υπόθεση του.

Τέλος καλοκαιριού, αρχές φθινόπωρου 1946, ο συν. Νίκος Κανακαρίδης ή Λάμπρος, από το ασφαλές καταφύγιο του της Σόφιας, για να θολώσει τα νερά, με φτηνό και κάλπικο ενδιαφέρον, για λίγες όπως πάντα μέρες, αποχαιρέτησε τους μόνιμους στη Σόφια αντιπροσώπους του Κόμματος, Μπαρμπαλέξη και Θανάση Μπαρμπούτη και με το πέρασμα στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα μέσω της μεθοριακής στο ελληνικό έδαφος γιάφκας μας, συνδέθηκε αμέσως με τους συν. Θανάση Ντέλλα, Μοράβα, Δομουχτσή Μήτρο και τα υπόλοιπα μέλη της υπηρεσίας προώθησης βαρειά αρρώστων και τραυματιών στη Βουλγαρία

Ύστερα από τα τυπικά καλωσορίσματα, όπως κάθε φορά προσεχτικά και ζυγισμένα άρχισε να ρωτάει, να συγκεντρώνει, διασταυρώνει και ελέγχει πληροφορίες για να κρίνει αν και κατά πόσο, το κλίμα του βουνού προσφέρεται να ε-

πιδιώξει ή να παραιτηθεί από την "ηρωϊκή" προσπάθεια να πάρει επαφή μαζί μας. Κι αφού όπως του είπαν πειστικά πως δίχως σοβαρό κίνδυνο και μεγάλες ταλαιπωρίες μπορεί να το επιχειρήσει, εδέησε να πάρει τη μεγάλη απόφαση να δρασκελίσει το συνοριακό μονοπάτι και να απομακρυνθεί από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Στην πορεία κι όσο προχωρούσαν στο βάθος στο ελληνικό έδαφος, μ' αυτί τσιτωμένο σαν τον λαγό παντού, δεν άργησε ν' ακούσει πυρά ομαδικών όλμων και μακρόσυρτες ριπές πολυβόλων από μακρυνή απόσταση στο βάθος του ελληνικού εδάφους. Βαδίζοντας, όπως ήταν φυσικό, μίκραινε η απόσταση, τα πυρά άρχισαν ν' ακούγονται ευκρινέστερα και μάλιστα το αυτί τώρα άρχισε να πιάνει εκτός από όλμους και πυρά ατομικών όλμων, λιανοτούφεκα και χειροβομβίδες. Το γεγονός αυτό έδινε διαστάσεις στο φόβο του σ. Λάμπρου. Με απεγνωσμένη προσπάθεια για να μη γίνει αντιληπτός ζάρωνε.

Τελικά όμως ο φόβος κυριάρχισε πάνω του σε σημείο που άφησε κατά μέρος τις επιφυλάξεις κι αδιαφορώντας για τη γελοιοποίηση στα μάτια των συνοδών του, χλωμός και με κομμένη την ανάσα από φόβο, άρχισε επίμονα και φορτικά να ρωτάει: Τι σημαίνουν τα τόσα πολλά και συνεχή πυρά, που περίπου πέφτουν, πόσο απέχουν απ' αυτά, αν το δρομολόγιο τους περνάει κοντά από τα πυρά, αν τα πυρά κι οι μάχες δεν θα τους εμποδίσουν να πάρουν επαφή μαζί μας, κι αν δεν είναι προτιμότερο και λογικότερο, για ν' αποφύγουν τον κίνδυνο και την ταλαιπωρία να πάρουν το δρόμο της επιστροφής και ν' αφήσουν για άλλοτε τη σύνδεση μαζί μας.

Στα τόσα και τόσα αγωνιώδη εάν του Λάμπρου, οι μπαρουτοκαπνισμένοι κι άριστα γνώστες του εδάφους συνοδοί του, ξέροντας και από άλλες φορές τον φιλοτομαρισμό του, μακρυά από το να φανταστούν, ότι η έστω και ολιγοήμερη παραμονή του στο βουνό ήταν βάρος για το κίνημα, για να μη ματαιωθεί η συνάντηση, άρχισαν να τον ενθαρρύνουν. Δυνάμωσαν εντυπωσιακά γύρω του την επαγρύπνηση, προώθησαν πιο μπροστά την ανιχνευτική εμπροσθοφυλακή τους, ενίσχυσαν τις πλαγιοφυλακές κι οπισθοφυλακές τους και σαν να μη συνέβαινε τίποτα, με το σ. Λάμπρο στη μέση, συνέχισαν την πορεία τους προς την κατεύθυνση των πυρών που όλο και δυνάμωναν.

Μπροστά στην τόση φροντίδα και τα τόσα μέτρα για την αφάλεια του, το θάρρος και την επιμονή των συνοδών του, ο συν.Λάμπρος από ντροπή δεν έβγαλε μιλιά κι αναγκάστηκε σιωπηλά ν' ακολουθήσει τη φρουρά του. Έτσι έφτασαν και προσπέρασαν το Μουκαντέ και πήραν την κατηφοριά προς την γιάφκα του βου-

νού στον Καρά Ντερέ.

Στο μεταξύ και όσο ζύγωναν στη γιάφκα, το ντουφεκίδι όλο και δυνάμωνε. Οι πυρκαϊές στα δάση γύρω στον Τσατάλ Καγιά όλο και φούντωναν και αγκάλιαζαν τη γύρω της γιάφκας περιοχή και μαζί με τις πυρκαϊές στα δάση φούντωνε και το χτυποκάρδι του συν. Λάμπρου. Ο φόβος του σαρκίου τον ανάγκασε ν' αφήσει κατά μέρος τις επιφυλάξεις κι απογυμνωμένος από αγωνιστική ντροπή να πεί οργισμένος: "Πού με πάτε; Δεν ακούτε ή δε βλέπετε τι γίνεται γύρω μας; 'Η μπας και τρελλαθήκατε από άμυαλη παλικαριά και δεν μπορείτε να καταλάβετε, ότι πάμε στον άσκοπο χαμό;"

Και για να πούμε και του στραβού το δίκιο, μια κι όπως ξέρουμε ο ερχομός του απ' τη Σόφια στο βουνό δεν απέβλεπε σε τίποτε, παρά μόνο σε μανούβρα κάλυψης του απ' τους πιο πάνω, από όσα είπε "πάμε σε άσκοπο χαμό" ήταν η γυμνή πραγματικότητα της ριψοκίνδυνης προσπάθειας του να πάρει επαφή μαζί μας.

Οι συνοδοί του όμως επειδή πίστευαν ότι η επαφή αυτή ήταν επωφελής για το κίνημα, για να τον καθησυχάσουν, συγκεκριμένα οι σ. Νέλλας, Δομουχτσής και Μοράβας, σαν να ήταν συνεννοημένοι, σεμνά όπως ταιριάζει σε αγωνιστές, του είπαν:

"Συν. Λάμπρο, ένοπλο αγώνα κάνουμε, όπλα κρατάμε και μια και βγήκε ο εχθρός σε καθαριστικές επιχειρήσεις εαν χρειαστεί θα του ανοίξουμε το τουφεκίδι. Αυτό όμως, μια και η αποστολή μας είναι να συνδεθούμε, θα το αποφύγουμε, γιατί όπως ξέρεις γνωρίζουμε το έδαφος πιθαμή προς πιθαμή κι εκτός από την κεντρική γιάφκα, ξέρουμε άλλες δυο εφεδρικές. Έτσι όχι μόνο από τον εχθρό δεν θα γίνουμε αντιληπτοί, αλλά οπωσδήποτε θα τα καταφέρουμε μια χαρά να πάρουμε επαφή με το Αρχηγείο μας. Μα ακόμα συν. Λάμπρο εκτός από τη σύνδεση σου, μια κι εκδηλώθηκαν εκκαθαριστικές επιχειρήσεις, στα σίγουρα θα υπάρχουν βαρειά τραυματίες, που έχουν ανάγκη προώθησης στη Βουλγαρία και μια κι η δουλειά μας είν' αυτή, ήρθαμε ακριβώς πάνω στην ώρα που χρειάζονται τη βοήθεια μας".

Μπροστά στην τόση αποφασιστικότητα της φρουράς του, παρά το χτυποκάρδι του, ο συν. Λάμπρος αναγκάστηκε να κάνει πίσω.

Οι πυρκαϊές στα δάση όλο και φούντωναν ολόγυρα τους τα πυρά διαφόρων όπλων δυνάμωναν και σε κάθε βήμα τους ακούγονταν όλο και πλησιέστερα, ενώ κοντοζύγωναν στην περιοχή Τσατάλ Καγιά όπου και το κέντρο βάρους των διεξαγομένων εκκαθαριστικών επιχειρήσεων.

Εδώ μια και οι προαναφερόμενες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις ήταν μια από τις τελευταίες και πιο αποφασιστικές προσπάθειες του εχθρού να τσακίσει το αντάρτοκίνημα που είχε ξεπεράσει την κρίση της μπουραντοφοβίας και στις τάξεις του εχθρού άρχισε να σκορπά την ανταρτοφοβία, ο εχθρός στην προσπάθεια του να πετύχει το σκοπό του, τη φορά αυτή, όσο ποτέ συγκέντρωσε και στα βουνά του Έβρου έρριξε μεγάλες δυνάμεις στρατού, χωροφυλάκων, αντωντσαουσικών και οπλισμένων μονάδων.

Οι αντάρτες πάλι συναισθανόμενοι τη σημασία και την επιδίωξη των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, για να ανατρέψουν την εχθρική προσπάθεια και να δυναμώσουν πιο πολύ το αντάρτικο, ανέπτυξαν και ξάπλωσαν μια δίχως προηγούμενο πολύμορφη και διαρκώς εναλλασσόμενη ένοπλη δράση και με συνεχείς αιφνιδιαστικές μάχες και χτυπήματα σε εχθρικές φάλαγγες, καταυλισμούς και μεταφορικά μέσα του εχθρού (μεταγωγικά ζώα και αυτοκίνητα), κέντρα ανεφοδιασμού, με διεισδύσεις σε περιχαρακωμένες πόλεις, όπου ο εχθρός προς εξοικονόμηση δυνάμεων προσωρινά απέσυρε ή ελάττωσε τις δυνάμεις του. Στην προσπάθεια τώρα αυτή επομένως η κάθε πλευρά, πάσει θυσία να πετύχει τους στόχους της, όσο ποτέ, άναψε το πελεκούδι, καίγονταν, σείονταν και μούγκριζαν τα βουνά και οι χαράδρες από τα πολλά και ακατάπαυστα κάθε διαμετρήματος πυρά. Σε μιά τέτοια κόλαση, όπως ήταν επόμενο, δεν άντεξαν τα άκαπνα νεύρα του συν. Λάμπρου και σε μια στιγμή που κανένας δεν περίμενε, ενώ βάδιζαν, ξαφνικά, ο σ. Λάμπρος ούρλιαξε στη φρουρά του: "Ως εδώ κι ούτε βήμα πιο μπροστά. Πού με πάτε; Δεν ακούτε ή δε βλέπετε τι γίνεται γύρω μας ή μπας και ζουρλαθήκατε; Εμπρός δίχως δευτερόλεπτο χρονοτριβή μεταβολή κι ολοταχώς πίσω από κει που ήρθαμε".

Στο στραπατσαρισμένο αυτό ηθικό του σ. Λάμπρου χαμογέλασαν καλόκαρδα για μια ακόμη φορά με ολύμπια αταραξία και καρτερικότητα Σισύφου οι συνοδοί του, προσπάθησαν να τον ενθαρρύνουν, να τον μεταπείσουν και για να το πετύχουν, πότε ο ένας και πότε ο άλλος άρχισαν να του λένε ότι κοντεύουν στη γιάφκα κι ότι με την βοήθεια της γρήγορα θα πάρουν επαφή με το Αρχηγείο και σε περίπτωση που δεν το κατορθώσουν πράγμα απίθανο, για λίγες μέρες και μέχρι να πάρουν επαφή, θα ελιχθούν και θα καλυφθούν σε δάση απρόσβλητα από τις πυρκαϊές και τα εχθρικά πυρά, ότι για παρόμοιες περιπτώσεις, σε διάφορα σημεία μέσα στη γη υπάρχουν αποθήκες με τρόφιμα και δε θα πεινάσουν ότι μερικοί, δυο τρεις απ' αυτούς θα σκορπίσουν σε διάφορες κατευθύνσεις και οπωσδήποτε θα πάρουν επαφή και θα έρθουν να μας πάρουν από τον τόπο κάλυψης και

θα μας οδηγήσουν στη διοίκηση του Αρχηγείου.

Ότι αναρίθμητες φορές στη διάρκεια εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, λόχοι, Τάγματα, ακόμα και το Αρχηγείο με το σύνολο των δυνάμεων του ελίχτηκαν κάτω από τη μύτη του εχθρού χωρίς αυτός να το αντιληφθεί και εμφανίστηκαν και δώσανε χτυπήματα εκεί που ούτε καν μπόρεσε να φαντασθεί ο εχθρός. Ναι σ. Λάμπρο, για μας που είμαστε λίγοι κι όσο κανένας άλλος γνώστες του εδάφους, αποκλείεται να πέσουμε στην αντίληψη του εχθρού και πολύ περισσότερο να πάθουμε ζημιά από πυρά του. Να γιατί δεν υπάρχουν λόγοι να ξαναγυρίσουμε πίσω. Κι ακόμα σύμφωνα με τη ρητή διαταγή που έχουμε, καθήκον μας στο άκουσμα πυκνών πυρών να εξακριβώνουμε την περιοχή όπου διεξάγονται μάχες να κατευθυνόμαστε προς τα εκεί για την παραλαβή και προώθηση των βαρειά τραυματιών.

Η υπενθύμιση του αγωνιστικού καθήκοντος, τα τόσα επιχειρήματα κι ενθαρρυντικά λόγια των απλών αγωνιστών του λαού, στάθηκαν ανίκανα να βαρύνουν περισσότερο από το φόβο, σε κείνον που κάποτε ατρόμητα νίκησε τις απηνείς διώξεις, τις στερήσεις, εξορίες φυλακίσεις κλπ. και μαζί μ' άλλους ηρωϊκούς αγωνιστές του λαού, στην ιστορία του ελληνικού προοδευτικού κινήματος άφησαν το λαμπρό κι αθάνατο μνημείο της Ακροναυπλίας. Τώρα ο ίδιος άνθρωπος, ανένδοτος με κατσούφικο ύφος, κάνοντας κατάχρηση του κομματικού του πόστου με προσταγή που δεν σήκωνε αντιρρήσεις, σαν άθλιος φιλοτομαριστής, επέβαλε τη γνώμη του. Και σε εποχή που κρινόταν το ανταρτοκίνημα Έβρου και γενικότερα της Θράκης και Μακεδονίας και βαρειά τραυματισμένοι αντάρτες είχαν ανάγκη στοιχειώδικης περίθαλψης και προώθησης τους στη Βουλγαρία, αυτός αντί να σπεύσει σε βοήθεια, ξεχνώντας την λαμπρή ακροναυπλιώτικη ιστορία του και βάζοντας πάνω απ' όλα κι απ' όλους το σαρκίο του, υποχρέωσε τα παλικάρια που τον συνόδευαν να ξαναπάρουν το δρόμο της επιστροφής προς τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Με βαρειά καρδιά, λυπημένοι, σκεφτικοί και σιωπηλοί, σέρνοντας βαρειά κι ανόρεχτα τα βήματα τους, περασμένα μεσάνυχτα, έφτασαν στο πυκνοδασωμένο κι από πυρκαϊές απρόσβλητο Μουσαντέ. Εδώ χιλιόμετρα μακρυά από την ακτίνα δράσης του εχθρού, με θεόρατες αιωνόβιες γύρω τους οξυές και προστατευτικό το σκοτάδι, γιατί πείνασαν, χωρίς να το φανταστούν ότι ο συν. καθοδηγητής Λάμπρος θα τους το αρνηθεί, δίχως να ρωτήσουν έκαναν το τρομερό "έγκλημα" να ανάψουν φωτιά για να ψήσουν το λίγο αλεύρι που ζύμωσαν. Ε! λοιπόν! Ποιός περασμένα μεσάνυχτα στο τρισκόταδο του Μουκαντέ είδε το διάολο και δεν του

φοβήθηκε, και πιο παραστατικά, ποιος σε ιστορική εποχή ανάτασης και μαζικού λαϊκού ηρωϊσμού ένοιωσε διάπλατα τη συχαμερή τρεμούλα του ραχατλή φιλοτομαριστή και δε συχάθηκε. Μόλις φούντωσε η φωτιά και την αντιλήφθηκε, σα συμπιεσμένο ατσάλινο ελατήριο που έσπασε και ξέφυγε από τον προορισμό του, πετάχτηκε ο συν. Λάμπρος από το πρόχειρο γιατάκι του και με φωνή πνιγμένη από τον τρόμο στο λαρύγγι, γούρλωσε τα μάτια, ψυθιριστά και με νοήματα, άρχισε να τους βάζει πόστα και να τους ζητάει εξηγήσεις, πώς και γιατί δίχως εντολή του άναψαν φωτιά.

Στη λογική απάντηση ότι ο εχθρός είναι πολύ μακρυά κι η κάλυψη του θεόρατου δάσους σε συμμαχία με το σκοτάδι της νύχτας αποκλείουν και τη σκέψη για κίνδυνο, μια που πείνασαν, για να μη βαδίζουν την επομένη νηστικοί, θεώρησαν λογικό ν' ανάψουν φωτιά, για να ψήσουν λίγη μπογάτσια και μερικά κουλούρια. Ο Λάμπρος που παντού έβλεπε εχθρό και κίνδυνο, μπροστά στην επιμονή τους να ψήσουν το ζυμάρι τους, για να τους το απαγορέψει και να τους αναγκάσει να σβήσουν τη φωτιά, με σοβαρό ύφος που τον έκανε αφάνταστα γελοίο, τους ρώτησε κοφτά: "Είστε ή όχι μέλη και στρατιώτες του Κόμματος;" Και στην καταφατική τους απάντηση συμπλήρωσε: "Εφόσον αυτό που είπα δεν το αρνείστε, το Κόμμα σας διατάσσει να σβήσετε τη φωτιά".

Και για να επιβάλει αυτό που είπε, δίχως να το αντιλαμβάνεται, πήρε τόσο γελοίο ύφος, που όσοι έζησαν τη σκηνή, με κόπο συγκρατούν τα γέλια τους και σ' όλη τους τη ζωή κάθε φορά που το θυμούνται, λύνεται ο αφαλός τους από τα γέλια.

Αυτό το κωμικοτραγικό για αγωνιστή περιστατικό, συχνά το διηγόταν παρουσία μου ο Δημήτρης Δομουχτσής στους ονομαστικά γνωστούς συντρόφους των συνεργείων απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού. Και παροτρυνόμενος απ' αυτούς, μιμόταν ολοζώντανα το Λάμπρο αιχμάλωτο του φόβου του, το γελοίο ύφος του και την προσπάθεια στο πρόσωπό του, σώνει και καλά, να βλέπουν το Κόμμα, και στο φόβο για το σαρκίο του το συμφέρον του Κόμματος.

Αργότερα, με την δημιουργία σταθερά ανταρτοκρατούμενης περιοχής και την οριστική εγκατάσταση του στο βουνό, πάλι για απόλυτη ασφάλεια του, σ' όλη τη διάρκεια της αντίστασης του Δ.Σ.Ε. όχι μόνο αγκιστρώθηκε αλλά και ποτέ δεν απομακρύνθηκε περισσότερο από 50-100 μέτρα από το βουλγάρικο έδαφος.

Και για ραχατλίδικη καλοπέραση, με το πρόσχημα της συγκέντρωσης πληροφοριών σε βάρος του εχθρού, οργάνωσε διμοιρία πληροφοριών, πλαισιωμένη με ορεσίβιους πομάκους, που μπαινόβγαιναν στην Κομοτηνή και άγνωστο αν δεν

δίνανε πληροφορίες και στον εχθρό σε βάρος μας, πασίγνωστο όμως, ότι συνεχώς προμήθευαν στο Λάμπρο εκλεκτής μάρκας οινοπνευματώδη ποτά, ζαχαρωτά, καφέ, της καλύτερης ποιότητας τσιγάρα και γενικά διάφορες λιχουδιές, που θα τις ζήλευε το καλύτερο ρεστωράν. Όλα αυτά και πολλά άλλα που παραλείπω, καλοαραδιασμένα από τη σ. Δήμητρα Μάγγου προκλητικά σε τραπεζάκι τοποθετημένο στο πίσω μέρος της πόρτας του καλυβιού του, που κάθε άλλο παρά όψη αντάρτικης επιτελικής καλύβας είχε.

Και το άκρον άωτον της παχυδερμίας του, ήταν όταν παρουσία στενών επιτελικών συνεργατών του (Μιχάλης Παρασχίδης, δικηγόρος, Βύρων, δικηγόρος, Γ. Γρίβας, δικηγόρος, Κλεομένης, καθηγητής, Μπουνιάκος, ακροναυπλίτης, Μιχ, Κρόκος, ακροναυπλίτης, Γιώργης Κατέμης, επιτελάρχης κ.α.) στη διάρκεια της συνεργασίας του μ' αυτούς, η Δήμητρα Μάγγου, σαν οδαλίσκη χαμίτικου χαρεμιού, σε κάθε νόημα του του σέρβιρε ότι της έγνεφε και ο αγάς Λάμπρος, αφού το κατεβρόχθιζε λαίμαργα, πλατάγιαζε σ' ένδειξη ευχαρίστησης τη γλώσσα του και σπάνια έκανε τη χουβαρντάδικη χειρονομία, να προσφέρει στους στενούς συνεργάτες του ένα και ποτέ δεύτερο τσιγάρο, καφέ, ούζο, κονιάκ κλπ. Και για να μην του φάω το δίκιο ή καλύτερα να τον παρουσιάσω έτσι όπως πραγματικά ήταν, κάνω γνωστό στον αναγνώστη ότι λιγότερο από εκτίμηση και περισσότερο από υπολογισμό, μόνο στον υποφαινόμενο δεν εφάρμοζε την ξετσίπωτη τακτική του φαταούλα. Αντίθετα κάθε φορά που για λίγες μέρες εγκατέλειπα τα μάχιμα τμήματα κι ανέβαινα για συνεργασία μαζί του, ο πολύς Λάμπρος, μια-δυο μέρες νωρίτερα έλεγε στη Δήμητρα Μάγγου:

"Ξέρεις, αύριο το πολύ μεθαύριο θα έχουμε μουσαφίρη τον Κρίτωνα. Σε θέλω. Βάλε τα δυνατά σου, να τον περιποιηθούμε. Φτιάσε καμμμιά μερακλήδικη πίττα, καλομαγείρεψε καναδυο κότες και ετοίμασε ότι άλλο νομίζεις που θα τον ευχαριστήσει".

Μια δυο φορές, προτού μυριστώ την απαράδεκτη τακτική του σε βάρος των στενών συνεργατών του και γενικά σε βάρος του επιτελείου του Αρχηγείου Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, και μια που στα μάχιμα τμήματα, ούτε οι συνθήκες, ούτε το αγωνιστικό περιβάλλον επέτρεπαν καλοζωΐα, είναι αλήθεια πως μ' ευχαρίστηση δοκίμασα τη μαγειρική τέχνη της Δήμητρας. Στη διάρκεια όμως των συνεργασιών μου με τον Λάμπρο, διαπίστωσα προσωπικά την τακτική του σε βάρος του περιβάλλοντος του, γι' αυτό κάθε φορά που για συνεργασία ανέβαινα στην έδρα του, φρόντιζα το πέτσινο δισάκι του αλόγου μου να το γεμίζω με κουτιά τσιγάρα, λίγο καφέ και διάφορες άλλες λιχουδιές της ΟΥΝΡΑ, που συχνά λαφυραγωγούσαμε

απ' τον εχθρό. Έτσι η κάθε άνοδος μου για συνεργασία, στους θεριακλήδες του τσιγάρου και του καφέ σκορπούσε αληθινή χαρά. Στην τακτική αυτή του γεμάτου δισακιού είχαν συνηθίσει και μόλις ξεκαβαλίκευα, με περιτριγύριζαν και με όλο χαμόγελα, έτριβαν τις παλάμες τους, πείραζε ο ένας τον άλλο και στο τέλος ξαλάφρωναν το γεμάτο δισάκι μου.

Παράλληλα και σε συνδυασμό με το γεμάτο δισάκι μου και σαν απάντηση στην κάθε άλλο παρά αγωνιστική τακτική του και για να το αντιληφθεί, πάντα εύρισκα κάποια πρόφαση, αδιαθεσία, χορτάτος κλπ., για να αφήσω στο τραπέζι τις καλομαγειρεμένες νοστιμιές της Δήμητρας και κείνη μακρυά από του να πονηρευτεί την αιτία, παραπονιόταν για τις ιδιοτροπίες μου και για να μ' εκδικηθεί μου κόλλησε το παρατσούκλι του ακατάδεχτου ψηλομύτη.

Ο Λάμπρος όμως, που δεν άργησε να καταλάβει τους λόγους των ιδιοτροπιών μου, προσποιούμενος πως δεν καταλάβαινε και για να βγεί από τη δύσκολη θέση και τάχα να παρηγορήσει τη Δήμητρα, αστειευόμενος και με προσποιητή απορία, έλεγε πως με τη μακρόχρονη ζωή του βουνού ξεσυνήθισα την ανθρώπινη ζωή και γι' αυτό δεν μου κάνει αίσθηση το καλομαγειρεμένο φαγητό.

Το επαναλάβαινε πολλές φορές, γι' αυτό μ' εξηνάγκασε να πάρω θέση και να του πω κατάμουτρα, πως το καλό φαγητό και η καλοζωΐα αρέσει σ' όλους και φυσικά δεν αποτελώ εξαίρεση. Κάτω όμως από τις σημερινές συνθήκες και προπαντός όταν ο κύκλος μας στερείται ότι σε μας σερβίρεται, οι λιχουδιές του τραπεζιού μας, ούτε λίγο ούτε πολύ, πληγώνουν, δημιουργούν ερωτηματικά και κάνουν ανυπολόγιστη ζημιά στο κίνημα

Εδώ και με καταφανή προσπάθεια να δικαιολογήσει τα αδικαιολόγητα, ψευδόμενος ισχυρίστηκε πως αυτό δεν γίνεται καθημερινά, παρά αραιά και που και κάθε φορά που ανέβαινα για συνεργασία, με σκοπό να μετριάσουν τη σκληρή ζωή που έκανα στα τμήματα και να μου χαρίσουν μια-δυο μέρες ανθρώπινη ζωή.

Κι όταν το μάτι μου έπεσε στο καταστολισμένο τράπεζι και καταφορτωμένο με τσιγάρα, ποτά, ζαχαρωτά κλπ. κατάλαβε τη σημασία του βλέμματος μου και για δικαιολογία συμπλήρωσε. Αυτά που βλέπεις φυλάγονται για όλο το επιτελείο. Είναι το αντίδοτο στον ύπνο και σερβίρονται στις πολύωρες νυχτερινές συνεργασίες, που έχω τακτικά μαζί τους.

Για να με πείσει, σε κάθε συνεργασία μας με τους επιτελείς των διαφόρων γραφείων, έκανε τον ανοιχτοχέρη μπροστά μου και οι επιτελείς έκπληκτοι για το ανεξήγητο χουβαρδαλίκι με δυσπιστία και διστακτικότητα, ίσως και από περιφρόνηση στη χειρονομία του, δύσκολα παίρνανε και όχι σπάνια με διάφορα δικαιο-

λογητικά αρνούνταν. Τα τερτίπια αυτά, όπως ήταν φυσικό, δεν με ξεγέλασαν και πολλές φορές λογοφέραμε σε οξύ τόνο, πλην όμως το γουρούνι και τη μύτη του να του κόψεις πάλι εκείνο θα σκάψει.

Τα καμώματα αυτά του Λάμπρου και τα χειρότερα άλλων και μάλιστα ακροναυπλιτών, που όταν έρθει η σειρά με μάρτυρες θα ξετινάξω, σιγά-σιγά και σταθερά επέδρασαν στο αγωνιστικό μου ήθος που σφυρηλατήθηκε στη διάρκεια δυο ένοπλων αγώνων από την ανιδιοτέλεια και το άφθαστο αγωνιστικό παράδειγμα των απλών αγωνιστών του λαού και τον τύπο του ακροναυπλιώτη αγωνιστή.

Στερημένος από πείρα και μόνο με τη φαντασία μου, τον ακροναυπλιώτη και γενικά τον κατατρεγμένο αγωνιστή, τον έβλεπα με διαστάσεις άφθαστου ηρωϊκού μεγαλείου κι αυτό ασκούσε πάνω μου τεράστια επίδραση και με κέντριζε όχι να τον φθάσω, γιατί αυτό προκαταβολικά το θεωρούσα αδύνατο, αλλά κάπως να του μοιάσω. Η ζωή διέψευσε αυτό το όνειρο μου και με τη διάψευση γκρεμίστηκε μέσα μου ένας όμορφος κόσμος που είχα πλάσει. Αποτέλεσμα, παλεύοντας για μεγάλο χρονικό διάστημα με τον ίδιο τον εαυτό μου, αντί να νικήσει το αγωνιστικό ήθος, το παράδειγμα, η ανιδιοτέλεια κι αυτοθυσία των απλών λαϊκών αγωνιστών, νίκησε το κακό παράδειγμα εκείνων, που προτού τους γνωρίσω από κοντά τους θεωρούσα άτρωτους από κάθε τι το σάπιο, υποδείγματα προς μίμηση.

Και για τον κατήφορο μου προς το χειρότερο, για να δικαιολογηθώ προς τη συνείδηση μου, καπριτσώθηκα με τα καμώματά τους και πεισματωμένα, αργά και σταθερά χαλιναγώγησα τη συνείδηση μου κι έτσι ξεγλύστρησα στην αντιαγωνιστική μου θέση να παύσω να είμαι το "κορόϊδο" και ν' ακολουθήσω τα χνάρια τους.

Η σφηνωμένη στο μυαλό μου απόφαση αυτή συγκρουόταν μέσα με το ηθικό μου απόθεμα. Καθημερινά όλο και περισσότερο ένιωθα να χάνει μέσα μου έδαφος το ηρωϊκό περίγυρο μου. Και το εσωτερικό μου αυτό μπαλαντζάρισμα, μόλις παρουσιάστηκε η ευκαιρία, δεν άργησε να κλίνει προς τον εύκολο δρόμο, χωρίς να μπορώ να υποστηρίξω ότι νεκρώθηκε από την κατάσταση αυτή η συνείδηση μου.

Αρχές Απρίλη 1947. Κάτι περισσότερο από αριστοτεχνικά εκμεταλλεύτηκα, προς ζημία του κινήματος, την έναρξη του εφοδιασμού μας από τις Λ. δημοκρατίες και την όχι σωστή, γι' αυτό κι επιζήμια ρητή κομματική εντολή, που μεταξύ των άλλων έλεγε, ότι για ευνόητους λόγους δεν πρέπει να εμπιστευθώ, αλλά υπεύθυνα προσωπικά να αναλάβω την οργάνωση στα σύνορα της παραλαβής και αξιοποίησης της βοήθειας σε πολεμικό και υγειονομικό υλικό προέλευσης από

τις Λ. δημοκρατίες.

Από δώ και πέρα, σχεδόν αποκομμένος από τα μάχημα και την προσπάθεια μου με συνδέσμους, σημειώματα κι αργότερα με τηλέφωνα να συνεχίσω την καθοδήγηση της ένοπλης δράσης των, δίχως να το αντιληφθώ δεν άργησα να μπλεχτώ σ' ένα γραφειοκρατικό, ελάχιστα αποδοτικό κι επιζήμιο πολλές φορές τρόπο καθοδήγησης.

Με το πρόσχημα την οργάνωση παραλαβής πολεμικού υλικού, ακριβώς όπως ο "ήρωας" Λάμπρος, έρριξα και γω την κάπα μου μακρυά από τα μάχιμα τμήματα και κοντά στα σύνορα κι από διοικητής-καθοδηγητής ανταρτομάνας περιοχής κατάντησα με δική μου πρωτοβουλία, ασήμαντος οργανωτής συνεργείων παραλαβής και ταξινόμησης υλικού.

Και για να είμαι απόλυτα ειλικρινής, εκτός από τις διάφορες κακές επιδράσεις, στην όπως την εξιστόρησα κατάντια μου, συνετέλεσε και η σύμπτωση της εξόδου στο βουνό της κορνοφωλιώτισσας κοπέλας και αργότερα γυναίκας μου, με την οποία στη μεταβαρκιζιανή παράνομη ζωή μου, εξ αποστάσεως είχα τσιμπηθεί και αντάλλαξα μαζί της 3-4 αισθηματικά σημειώματα, δίχως όμως οι τοτινές συνθήκες της παρανομίας μου να επιτρέπουν στενότερη γνωριμία μαζί της. Το πρόσχημα λοιπόν της παραλαβής υλικού, η κοπέλα που βγήκε στο βουνό, η επιθυμία μου να συνδέσω τη ζωή μου μαζί της και ο φόβος μη μου ξεφύγει η ευκαιρία, όλα αυτά σε συνδυασμό και με την ανοιξιάτικη φύση του βουνού, βάραιναν όχι λιγότερο από τη γνωστή κακή πάνω μου επίδραση και από τον Απρίλη του 1947 μέχρι που μου ανατέθηκε η αρχηγία του κλιμακίου Θράκης και αργότερα μέχρι την αναχώρηση μου για το Γράμμο, σε εποχή που το δυνάμωμα της ένοπλης δράσης και η ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος όσο ποτέ είχαν την ανάγκη μου, εγώ ο ασυνείδητος, κοντά στα σύνορα, μαζί με την παραλαβή του πολεμικού υλικού, οργάνωσα σε ασφαλή ειδυλιακή τοποθεσία και το μήνα μου του μέλιτος.

Εξομολογούμαι το ολίσθημα μου, όχι για να το σερβίρω με ελαφρυντικά κι έτσι να μειώσω τη ζημιά, αλλά γιατί αυτή είναι η πραγματικότητα. Εδώ θα πρέπει να προσθέσω, ότι ο κατήφορος αυτός της κοιλιοδουλείας μου, αποτελεί μεμονωμένη περίπτωση σ' όλη μου τη μακρόχρονη ένοπλη δράση των δυο αντιστάσεων, ΕΛΑΣ και ΔΣΕ. Την ίδια τη μερίδα μου που δε διέφερε σε τίποτε από του αντάρτη, σε δύσκολους καιρούς τη μοιραζόμουν με τους πιο εξαντλημένους αντάρτες ή με αντάρτες που είχαν βαρειά κοπιαστική κι επικίνδυνη αποστολή. Και μια και γίνεται λόγος για ραχατλίδικη ζωή και προκλητική καλοπέραση στελεχών και μάλιστα ακροναυπλιωτών με την οποία θα ασχοληθούμε, για να πάρει ο αναγνώ-

στης μια ολοκληρωμενη εικόνα της κατάντιας των αγωνιστών, που απερίσκεπτα επέτρεψαν στο στομάχι τους να πάρει τη θέση του μυαλού τους, προσθέτω ένα ακόμα από τα πολλά και πολύ επιζήμια περιστατικά.

Μετά τη Βάρκιζα και προτού εκδηλωθεί το δεύτερο ένοπλο ανταρτοξεκίνημα Έβρου, ο Λάμπρος με πολλούς άλλους λαϊκούς αγωνιστές και στελέχη πιάστηκε και αρκετούς μήνες κλείστηκε στη φυλακή στο καπνομάγαζο της Αλεξανδρούπολης, που είχε μεταβληθεί σε φυλακές, λόγω του μεγάλου αριθμού των προσωρινά συλληφθέντων. Τους συλληφθέντες αγωνιστές οι κομματικές οργανώσεις, οι οργανώσεις του ΕΑΜ και γενικά ο δημοκρατικός λαός του Έβρου τους συμπαραστάθηκε με μαζικές κινητοποιήσεις, διαμαρτυρίες, φυσικά και ποικιλόμορφες ενισχύσεις του συσιτίου τους.

Ε, λοιπόν, απ' ότι παρακάτω σε συντομία θα εξιστορίσω, φανταστείτε την έκπληξη, την αγανάκτηση μου και γενικά τη θέση στην οποία ξαφνικά βρέθηκα.

Στριμωγμένοι από τις πολλές δουλειές του νοικοκυριού, από τα χαράματα οι αγρότες νοικοκυραίοι συν γυναιξί και τέκνοις και με τα αμάξια τους είχαν εξορμήσει στα χωράφια τους και εγώ ολομόναχος, περιτριγυρισμένος από 4 ντουβάρια, μ' ένα μικρό κλειστό παράθυρο, ξεροψηνόμουν από την καλοκαιριάτικη ζέστη και μέχρι να βραδυσσει και να βγω για τις βραδυνές παράνομες συναντήσεις μου και δουλειές, μη έχοντας με τι ν' ασχοληθώ, έκανα βόλτα μέσα στο δωμάτιο και στο μυαλό μου κατέστρωνα τη βραδυνή δουλειά, όταν σε τελείως ακατάλληλη μεσημεριάτικη ώρα και σε στιγμή που δεν το περίμενα, ξαφνικά άνοιξε η πόρτα του δωματίου και βρέθηκε μπροστά μου αγαναχτισμένος ο υπεύθυνος του συνεργείου απόκρυψης οπλισμού συν. Θανάσης Γούδας. Όταν τον ρώτησα μήπως έγινα αντιληπτός κι ήρθε να μου το κάνει γνωστό προτού πέσω στα χέρια του εχθρού απάντησε καθησυχαστικά. Σε παρατήρησή μου, αφού δεν συνέτρεχε λόγος σύλληψής μου, γιατί παραβίασε τους συνομωτικούς κανόνες και δεν περίμενε το σούρουπο, απάντησε: "Δεν μπόρεσα να κρατηθώ", και δίχως να μου δώσει καιρό συνέχισε: "Το αυτί μου έπιασε μια συζήτηση των κομματικών υπεύθυνων με τους υπεύθυνους των ελασιτών του χωριού, κι απ' ότι κατάλαβα αγαναχτισμένοι συζητούσαν γύρω από τα απίστευτα και συκοφαντικά νέα σε βάρος του συν. Λάμπρου που έφερε η επιτροπή του χωριού, που είχε σταλεί στην Αλεξ/πολη με τρόφιμα για τους κρατουμένους".

Και συμπλήρωσε: "Απ' ότι άκουσα, ο συγχωριανός μας κρατούμενος Αλέκος Μαργαριτίδης ή Μάριος και γενικά όλοι οι συγκρατούμενοί του είναι πολύ αγανακτισμένοι, πυρ και μανία κατά του σ. Λάμπρου. Ο Μάριος έστειλε χαιρετήμα-

τα, να μη ξαναστείλουμε ούτε μια ρόγα σταφύλι και κανένα απολύτως φρούτο, γιατί ο Λάμπρος εκμεταλλευόμενος το πόστο του, απ' ότι στέλνεται σε φρούτα για όλους τους συγκρατούμενους του, σαν να στέλνεται αποκλειστικά σ' αυτόν, διαλέγει τα καλάθια με τα καλύτερα σταφύλια και φρούτα και κάνει φρουτοθεραπεία, δίχως να βάζει τίποτε άλλο στο στόμα του. Κι επειδή δεν το πίστεψα, μια που από τη θέση μου δεν μπορούσα να πάρω μέρος στη συζήτηση και βράδυ όπως ξέρεις έχουμε δουλειά κι είναι ζήτημα αν μπορέσω να σε ιδώ, γι' αυτό ήρθα να σου κάνω γνωστό ότι άκουσα, για να μη χάσεις τη βραδυνή ευκαιρία, στις συναντήσεις σου να ξετρυπώσεις και να πάρεις μέτρα εναντίον εκείνων που τόσο ύπουλα δουλεύουν για να χρεωκοπήσουν τη δουλειά μας".

Με τα όσα είπε και όπως τα είπε, ένα πικρό χαμόγελο φάνηκε στα χείλη μου, που τον αγνό σ. Γούδα τον κάρφωσε εκστατικό στη θέση του και το μόνο που μπόρεσε να ψιθυρίσει ήταν: "Ώστε και συ το πιστεύεις;"

Κούνησα μισοκαταφατικά το κεφάλι, έβαλα τα χέρια στις τσέπες, σήκωσα τους ώμους, τον περιεργάστηκα με το βλέμμα και ψιθυριστά του απάντησα: Για την ώρα όπως και συ, δε θέλω να το πιστέψω, απ' ότι όμως από παλιότερα έχω υπόψη μου περί Λάμπρου, μετά την νυχτερινή μου έρευνα, στην αυριανή συνάντηση μας σ. Γούδα, μια και όσα άκουσες κατά πάσα πιθανότητα είναι πραγματικότητα, θέλοντας και μη θα το πιστέψουμε κι οι δυο μας.

- Φτού, είπε, και νευριασμένος ο σ. Γούδας έφτυσε με συχασιά στο πάτωμα και πρόσθεσε: Ντροπή του! Προσβάλλει την Ακροναυπλία. Κι αμέσως μετανοιωμένος:

-Όχι, δεν είναι δυνατό. Και να το θυμάσαι. Θα λυπηθείς Κρίτων γιατί το πίστεψες.

Και όμως τα χαιρετήματα του Μάριου για τη φρουτοθεραπεία του Λάμπρου, όχι μόνο ήταν γεγονός, αλλά υπήρχαν κι άλλα πολύ πιο επιζήμια καμώματα, που δεν τα είχε πιάσει το αυτί του Γούδα.

Και για να μη φορτώνω όλα τα στραβά καρβέλια στο Λάμπρο, σε συντομία να μερικές από τις πολλές άλλων με κακή επίδραση εκδηλώσεις:

Ύστερα από πολυήμερη κουραστική, αλλά κι επιτυχή ένοπλη δράση του Τάγματος Φλέσσα-Σαράφη στην περιοχή Διδυμοτείχου και για να ξεκουράσουμε τους αντάρτες και ανασυγκροτήσουμε το Τάγμα, στρατοπεδέψαμε σε δασωμένο σημείο του Ερυθροποτάμου (Κιζίλ Ντερέ). Εκεί το απόγευμα της ίδιας μέρας κι ενώ έξω από τη σκηνή μου συνεργαζόμουν με στελέχη του Τάγματος, ένας από τους συνδέσμους του Τάγματος και συγκεκριμένα ο γεροδεμένος Πυθιώτης επο-

νίτης, όνομα και πράμα με το ψευδώνυμο "Βράχος", δίπλα μου και αθόρυβα, αφού έκανε νόημα, αράδιασε ένα σωρό από τις γνωστές πακεταρισμένες και λαφυραγωγημένες λιχουδιές, που οι αγγλο αμερικάνοι για να μας ξαναπεράσουν το ζυγό στο σβέρκο, με την οργάνωση ΟΥΝΡΑ, μοίραζαν στο λαό.

Το βράδυ και την επομένη το πρωϊ και το μεσημέρι, επαναλήφθηκε σε πλουσιότερη δόση το ίδιο και μάλιστα τη φορά αυτή εν απουσία μου. Στην επιστροφή μου, μέσα στο αντίσκηνο μου βρήκα μια στίβα καλοαραδιασμένα πακέτα τσιγάρα, μπισκότα, σοκολάτες, βιταμίνες σε φακελλάκια, ζαχαρωμένες φέτες πορτοκάλι και λεμόνι, πορτοκαλάδα, κακάο, δυο μπουκάλια ένα κονιάκ και ένα ούζο.

Τα τερτίπια αυτά άναψαν την πάλη της συνείδησης μου με το σάπιο που είχε μέσα μου φωλιάσει, μ' ανέβασαν το αίμα στο κεφάλι. Συγκρατήθηκα όμως και προσποιούμενος το χαρούμενο παρακολουθούσα το αντίσκηνο και τα φερσίματα της διοίκησης του Τάγματος. Αποτέλεσμα να επαληθεύσει στο ακέραιο εκείνο που δίχως την ελάχιστη αμφιβολία υπέθετα. Και να τι ήταν αυτό: Ο Ανδρέας Κανάκης ή Καρακώστας, σαν κομματικός υπεύθυνος του Τάγματος και με το κύρος του Ακροναυπλιώτη, επέδρασε στη διοίκηση του Τάγματος, σε βαθμό που και η πιο παράλογη κι επιζήμια για το κίνημα ενέργεια του, θεωρείτο αγωνιστικό παράδειγμα για μίμηση.

΄Ετσι και με την πανομοιότυπη πάντα θεωρία του Λάμπρου και άλλων με ηχηρά ονόματα και καλό αγωνιστικό παρελθόν στελεχών, ότι τα στελέχη είναι το χρυσό απόθεμα του Κόμματος, ο σ. Κανάκης οδήγησε τη διοίκηση του Τάγματος σε δρόμο και τακτική ασυμβίβαστη με την ιδιότητα του στελέχους λαϊκού επαναστατικού στρατού. Πιο λιανά. Οργάνωσαν πλούσια ατομική επιμελητεία, τρώγαν πολύ καλύτερα από τους αντάρτες, τα αντίσκηνα και τα σακκίδια τους ήταν πάντοτε φίσκα από, λαφυραγωγημένες λιχουδιές της ΟΥΝΡΑ. Τους συνδέσμους του Τάγματος, από αγωνιστές τους μετέτρεψαν σε "ορτινάντσες" που η μόνη φροντίδα τους ήταν η εξυπηρέτηση και καλοπέραση της διοίκησης. Και το χειρότερο, που για το τμήμα μπορούσε νάχει ολέθριες συνέπειες, ήταν ότι το νερό στα παγούρια αντικαταστάθηκε με ούζο και πάντα ήταν τσακίρ κέφι και από μακρυά βρωμοκοπούσαν αλκοόλ. Συνήθεια, που αργότερα με την προώθηση του Τάγματος τους στην περιοχή Ξάνθης, σε μάχη με τον εχθρό, οι Φλέσσας, Σαράφης και ο ακροναυπλιώτης Νιόνιος Αρελάκης, σουρωμένοι ξεστήθωτα, αγκαλιασμένοι και τρικλίζοντας, θερίστηκαν και οι τρεις από βλήμα ομαδικού όλμου.

Μπρος στην απαράδεχτη κι επιζήμια αυτή κατάσταση, για να χτυπηθεί το κακό

στη ρίζα, μεσημεριάτικα και σε στιγμή που οι σύνδεσμοι σερβίριζαν τη διοίκηση, τους πλησίασα και μόλις οι σύνδεσμοι άρχισαν να σερβίρουν και μένα, τους ρώτησα: "Δε μου λέτε συναγωνιστές γιατί πήρατε το τουφέκι και βγήκατατε στο βουνό;" Παραξενεύτηκαν απ' την ερώτηση μου, ξαφνιάστηκαν, τα σάστισαν και μόλις λίγο συνήλθαν, ο ένας από τους συνδέσμους πειραγμένος απάντησε: "Βγήκαμε στο βουνό για να υπερασπίσουμε το λαό, σ. Κρίτων". Εσείς συμφωνάτε, ρώτησα τους συνδέσμους και τη διοίκηση του Τάγματος μη εξαιρουμένου και του σ. Κανάκη.

- Ναι, είπαν. Μα αφού συμφωνάτε όλοι σας πως συμβιβάζεται, διοίκηση εσείς λαϊκού επαναστατικού στρατού να μετατρέπετε τους αγωνιστές του λαού σε νεφέρια; Τι διαφορετικό έχετε από τα στελέχη του αστικού στρατού; Και σεις λεβέντες μου σύνδεσμοι που ο λαός σας θέλει νταήδες και όχι νταντάδες, πώς σας το επιτρέπει η συνείδηση σας, να καταντήσετε νταντάδες της διοίκησης; Τι θα πείτε μεθαύριο όταν κατεβούμε κάτω στο λαό για τη δράση σας; Στη θέση σας θα χτυπούσα καταγής τα κάτσικλα της ορτινάντσας και σε καμμιά περίπτωση δε θα δεχόμουν από αγωνιστής να γίνω τσανάκι της διοίκησης.

Κάτι θέλησε να ψελλίσει ο σ. Κανάκης, αλλά τον πρόλαβα και συμπλήρωσα: "Εάν έχετε διαφορετική γνώμη και νομίzετε ότι σας τρώω το δίκιο, πιστέψτε με πνίγομαι από την περιέργεια ν' ακούσω πως θα δικαιολογήσετε, εάν τολμάτε, στο Τάγμα σας μπροστά στη διεύθυνση πολεμικών επιχειρήσεων μεθυσμένοι, πως θα δικαιολογήσετε την παράβαση της ρητής διαταγής τα λαφυραγωγημένα είδη της ΟΥΝΡΑ να χορηγούνται στους τραυματίες και αρρώστους, τη μετατροπή των συναγωνιστών σε ορτινάντσες και την κακή διαπαιδαγωγική σας επίδραση στους αντάρτες. Με πλήρη επίγνωση των ευθυνών σας απέναντι στο Κόμμα και το κίνημα του λαού σκεφθείτε, στείλτε το μυαλό σας να βρει δικαιολογητικά, κι αν το καταφέρετε, σας συμβουλεύω να συγκεντρώσετε το Τάγμα σας, να υπερασπιστείτε μπροστά του τον εαυτό σας και ν' απαντήσετε στο ερώτημα: Έχετε δικαίωμα το Τάγμα που σας εμπιστεύτηκε το Κόμμα κι ο λαός να το χρησιμοποιείτε όπως το χρησιμοποιείτε;" Κι επειδή εξακολουθούσαν να σιωπούν συνέχισα. "Η σιωπή σας τα λέει όλα. Δεν θέλω συν. να σας μειώσω, αλλά ειλικρινά να σας βοηθήσω και να βοηθηθώ. Γιατί από την ίδια αιτία, σε παρόμοια και μεγαλύτερα από τα δικά σας σφάλματα έχω πέσει κι εγώ. Όσο για μένα το σ. Φλέσσα και Σαράφη, είμαστε χθεσινοί αγωνιστές και μπορούν να βρεθούν δικαιολογητικά. Για το σ. Κανάκη όμως, που φέρνει τον τιμητικό τίτλο του ακροναυπλιώτη αγωνιστή υπάρχουν μόνο υποχρεώσεις και ευθύνες. Οι ακροναυπλιώτες για μας, ίσως να μη τό-

χουν καταλάβει όσο χρειάζεται, είναι ο καθρέφτης που μας βοηθάει να βλέπουμε τις ελλείψεις και αδυναμίες μας και να ελέγχουμε τον εαυτό μας. Αγαπητέ σ. Κανάκη, όπως στον πόλεμο είσαι ζηλευτό παλικάρι και γίνεσαι παράδειγμα προς μίμηση, θα πρέπει σ' όλες σου τις εκδηλώσεις να είσαι το υπόδειγμα που διαπαιδαγωγεί.

Αυτός άλλωστε είναι ο προορισμός σου στο Τάγμα. Γιατί προ του ερχομού σου, σε ρωτώ, οι συν. Φλέσσας και Σαράφης δεν κουβαλούσαν ούζο στα παγούρια και δεν διηύθυναν τη μάχη μεθυσμένοι; Γιατί τρώγαν από το καζάνι του αντάρτη; Γιατί τα είδη της ΟΥΝΡΑ πήγαιναν στους αρρώστους και τραυματίες; Μια απάντηση υπάρχει σ' όλα αυτά. Γιατί απλούστατα τώρα σε μιμήθηκαν".

- Έχεις απόλυτο δίκιο, σύντροφε, απάντησε ο Κανάκης. Καλά έκανες που ενήργησες έτσι που ενήργησες. Οι παρατηρήσεις σου μ' έκαναν να ιδώ καλύτερα τις υποχρεώσεις μου και να αισθανθώ το βάρος του ακροναυπλιώτικου τίτλου.

Τώρα, το πόσο ο σ. Κανάκης κατάλαβε ή μάλλον πήρε υπόψη τις υποχρεώσεις του τίτλου του και πόσο προς το καλλίτερο έκανε στροφή, συμπληρώνω για τον αναγνώστη τα παρακάτω:

Λίγον καιρό αργότερα, έφτασε στο Μικρό Δέρειο από το Τρίγωνο-Ορεστιάδας αποστολή 150 νεοστρατολογηθέντων ανταρτών. Μάθαμε απ' αυτούς ότι βάδιζαν πέντε μέρες παρακολουθούμενοι από τον εχθρό. Για να τον αποφύγουν, μια και ήταν άοπλοι, ελίχτηκαν στην ορεινή δασωμένη συνοριακή περιοχή, όπου όχι λίγες φορές και για πολλές ώρες σταματούσαν την πορεία τους, καλύπτονταν στο δάσος ή άλλαζαν κατεύθυνση κι αφού ξεγελούσαν τον εχθρό, νύχτα και κατά μήκος των δασωμένων συνόρων, συνέχιζαν την πορεία τους. Έτσι για να φτάσουν σε μας έκαναν τρείς μέρες περισσότερο από το κανονικό, εξαντλήθηκαν τα τρόφιμα τους και δυο μερόνυχτα περπατούσαν νηστικοί.

Στη διάρκεια της εξιστόρησης της πολυημερης ταλαιπωρίας τους κι ενώ το καζάνι με το συσσίτιο ήταν έτοιμο και τους καλούσε, τυχαία πήρε το μάτι μου δυο μεγάλους τουριστικούς σάκκους βάρους 15-20 οκάδες ο καθένας. Από περιέργεια παρά από καθήκον ρώτησα τι έχουν μέσα οι σάκκοι και για που προορίζονται, πήρα την απάντηση ότι μαζί με σημείωμα τους έδωσε ο διοικητής των ανταρτών Ορεστιάδος - Τριγώνου Θεόδωρος Κατμερίδης ή Ανανίας, περιείχαν φαγώσιμα της ΟΥΝΡΑ και προορίζονταν για το σ. Κανάκη και Γκαγκούλια. Το μυαλό μου σκοτείνιασε απ' ότι άκουσα, έγινα έξω φρενών και τους ρώτησα: "Αφού κουβαλούσατε 40 οκάδες φαγώσιμα, εκλεκτά και βιταμίνες, γιατί δεν τα φάγατε και βαδίζατε δυο μερόνυχτα θεονήστικοι; Όλοι τους μ' ένα στόμα απάντη-

σαν, πως θα τα τρώγαμε, αφού μας τα δώσανε να τα φέρουμε;" Ακριβώς απάνω στην κουβέντα χαρούμενοι και βιαστικοί, έκαναν την εμφάνιση τους οι σ. Κανάκης και Γκαγκούλιας. Για να μη τους δώσω την εντύπωση ότι πήρα χαμπάρι τη βρωμιά τους, κινήθηκα προς τη διανομή του συσσιτίου, δίχως όμως να ξεκολάει το μάτι μου από τους φουσκωμένους σάκκους.

Οι φίλοι μόλις με είδαν, κάτι ψιθύρισαν μεταξύ τους, πλην όμως μια και φάνηκαν και δεν μπορούσαν να κάνουν διαφορετικά, σε λίγο νάτοι ανάμεσα μας να χειροπιάνουν και να καλωσορίζουν τους νεόβγαλτους αντάρτες, δίχως όμως να πλησιάζουν τους σάκκους που δεν άργησε να πάρει το μάτι τους.

Για κακή τους όμως τύχη, όπως ήρθαν τα πράγματα, δεν μπορούσε νά γίνει διαφορετικά. Και μια και δεν πήγαν αυτοί στους σάκκους, πήγαν οι σάκκοι σ' αυτούς μαζί με το σημείωμα του σ. Ανανία. Αυτό ακριβώς περίμενα. Τους πλησίασα τη στιγμή της παράδοσης των σάκκων σ' αυτούς και τάχα σαν να μην αντιλήφθηκα τι συνέβαινε, άρχισα να συζητώ μαζί τους για την κοπιαστική πορεία με άδεια τα στομάχια των νεοστρατολογηθέντων. Και σε μια στιγμή που είχαν συγκεντρωθεί όλοι οι αντάρτες γύρω μας, σαν να πήρε τότε για πρώτη φορά το μάτι μου τους σάκκους, ρώτησα:

Πώς βρέθηκαν οι σάκκοι αυτοί εδώ; Τι περιέχουν και για πού προορίζονται;

Ξεσκέπασα την ενέργεια τους κι όπως οι αντάρτες ήταν συγκεντρωμένοι με τους σάκκους στη μέση, για να χτυπηθεί το κακό στη ρίζα (πολλοί θα κατακρίνουν την ενέργεια μου, εγώ όμως που έζησα πολλά στο πετσί μου, τη βρίσκω απόλυτα σωστή) με βαρειά λόγια κι ύφος που δε σήκωνε αντιρρήσεις, άρχισα να κατσαδιάζω και να κατακρίνω την πράξη τους. Και για να τους δώσω καιρό ν' ανασάνουν, στράφηκα προς τους αντάρτες και σε στιγμή που δεν το περίμεναν τους είπα: "Και το δικό σας φταίξιμο είναι σοβαρό, γιατί μαζί σας είχατε θρεφτική τροφή κι αντί να τη ρίξετε στο στομάχι σας και να πάρετε δυνάμεις, προς ζημιά του εαυτού σας και του κινήματος, προτιμήσατε πεινασμένοι να την κουβαλάτε για να καλοπεράσουν ποίοι; Αυτοί που πάνω από το συμφέρον του κινήματος βάζουν το στομάχι τους και την καλοπέραση τους".

14.- ΝΙΚΗΤΑΡΑΣ - ΑΡΗΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΛΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΡΑΓΙΚΟ ΤΟΥΣ ΤΕΛΟΣ.-

Η μεγάλη εχθρική ένοπλη πίεση, η συνεχιζόμενη από τον Έβρο αφαίμαξη α-νταρτοδυνάμεων, η ραχατλίδικη κι αγάδικη ζωή του Λάμπρου, η από κακές γύ-ρω μου επιδράσεις αποκοπή μου από τα μάχιμα τμήματα και μια σειρά άλλες βλαβερές αδυναμίες και αρνητικά διαφόρων Κανάκηδων, χάρη στην απλόχερη βοήθεια του Εβρίτικου λαού και την προδιάθεση του για ένοπλο αγώνα, δε στά-θηκαν ικανά να εμποδίσουν ή έστω να φρενάρουν την ανάπτυξη του αντάρτικου κινήματος στον Έβρο, τη Θράκη γενικά και τη Μακεδονία.

Το φούντωμα και το ορμητικό ξεδίπλωμα του ανταρτοκινήματος από τη μια κι από την άλλη η πίεση του Γενικού Αρχηγείου, καθημερινά όλο και περισσότερο στρίμωχναν και περιόριζαν τα περιθώρια της ασυνειδησίας και ραχατλίδικης ζω-ής του Λάμπρου και τον ανάγκαζαν να αφήσει τα χουζούρια και να μετακινήσει την έδρα του Α.Α.Μ.Θ. στη στρατηγική τοποθεσία Χαϊντού Ξάνθης, απ' όπου κα-τά πολύ θα διευκολυνόταν και θα καλυτέρευε η οργάνωση και στρατιωπολιτική καθοδήγηση του καθημερινά αναπτυσσόμενου ανταρτοκινήματος.

Προς το σκοπό αυτό από μέρους του Γ.Α. του Δ.Σ.Ε. διατάχτηκε να μετακινη-θεί η έδρα του Α.Α.Μ.Θ. στη Χαϊντού Ξάνθης, να ιδρυθεί και ν' ανατεθεί σε μέ-να το κλιμάκιο Θράκης με τα Αρχηγεία Έβρου, Κομοτηνής, Ξάνθης. Μπρος στη σωστή αυτή διαταγή του Γ.Α. ο Λάμπρος για να μη χαλάσει το χουζούρι του, για να βγει από το αδιέξοδο, με διάφορα δικαιολογητικά κατάφερε επανειλημμένα να πείθει το Γ.Α. και συνεχώς ν' αναβάλλει τη μετακίνηση της έδρας του στη Χα-ϊντού.

Κι όταν πια το φούντωμα του αντάρτικου στη Θράκη και Μακεδονία κι η πίε-ση του Γ.Α. δε σήκωναν δικαιολογητικά κι αναβολές, για ν' αποφύγει προσωρι-νά το πικρό ποτήρι, όπως ο πνιγμένος πιάνεται από τα μαλλιά του για να σωθεί, έτσι ακριβώς κι αυτός, άρπαξε τη συμπτωματική ευκαιρία της ανόδου στο βουνό του Νικηταρά και λίγο αργότερα του Άρη, τους οποίους σαν στρατιωτικούς διοι-κητές συνταγμάτων του ΕΛΑΣ και σαν προσωρινή συνδιοίκηση, τους προώθησε στις ανταρτοδυνάμεις Ξάνθης μ' επικεφαλής τον Άρη να προωθηθεί στο Μπόζ Ντάγ Δράμας.

Η προώθηση στην ορεινή περιοχή Ξάνθης του Θεόφιλου Σιμανίκα ή Νικητα-ρά και λίγους μήνες αργότερα του Μιχάλη Σουγιατζόγλου ή Αρη κι η ανάθεση σ' αυτούς της διοίκησης των ανταρτοδυνάμεων Ξάνθης κι αργότερα της διοίκησης

των ανταρτοδυνάμεων Μπόζ Ντάγ Δράμας, σε συνδυασμό με την συνεχή προώθηση επίλεκτων δυνάμεων από τον Έβρο προς το Τσάλ Ντάγ, Χαϊντού, Ξάνθη, είχε σα σκοπό, σε συνεργασία με τον πολιτικό επίτροπο Ξάνθης Νιόνιο Αρελάκη, στις ορεινές περιοχές Ξάνθης-Δράμας να δημιουργηθούν σταθερά ανταρτοκρατούμενες περιοχές κι ακίνδυνες και ραχατλίδικες συνθήκες, προς μετακίνηση του Λάμπρου στη Χαϊντού Ξάνθης.

Στο μεταξύ και μέχρι να δημιουργηθούν οι προαναφερόμενες προϋποθέσεις, μετά την άφιξη του Νικηταρά στην ορεινή περιοχή της Ξάνθης και προτού βγει στο βουνό ο Άρης, ύστερα από λίγο καιρό, με σκοπό να θολώσει τα νερά και ν' αποφύγει προσωρινά την εκτέλεση της διαταγής του Γ.Α. έβαλε σ' εφαρμογή την παλιά τακτική του πάνε κι έλα από βουλγάρικο έδαφος και με βουλγάρικα μεταφορικά μέσα των επισκέψεων κάπου- κάπου κατά διαστήματα στην έδρα του Νικηταρά- Νιόνιου. Κάθε φορά βολιδοσκοπούσε, κατά πόσο οι δημιουργούμενες συνθήκες επέτρεπαν μετακίνηση και μόνιμη εγκατάσταση της έδρας του στη Χαϊντού.

Έτσι με την τακτική αυτή του μουσαφίρη, μπήκαμε στο καλοκαίρι του 1947. Τα γεγονότα όμως (φούντωμα του αντάρτικου και διαταγή του Γ.Α. για μετακίνηση στη Χαϊντού του Αρχηγείου Α.Α.Μ.Θ.) εξανάγκασαν το Λάμπρο να σηκώσει άγκυρα από το γιατάκι του στα συνοριακά υψώματα του Νουμανλή-Χατζή Βερέν και μαζί με το μηχανισμό του επιτελείου του, κινήθηκε προς την ορεινή περιοχή Ξάνθης. Εδώ συγκεκριμένα σε μια δασωμένη χαράδρα, όχι μακρυά από το χωριό Καλότυχο, προσωρινά εγκαταστάθηκε η έδρα του Α.Α.Μ.Θ., πλην όμως ύστερα από λίγες μέρες, με την πρώτη τυχαία εμφάνιση του εχθρού στα απέναντι της περιοχής Καλότυχου υψώματα, ο Λάμπρος πανικόβλητος, για να φυλάξει το τομάρι του τρύπωσε στο βουλγάρικο έδαφος και το μηχανισμό του επιτελείου του τον άφησε στην τύχη και τη διάθεση του εχθρού, χωρίς ευτυχώς ο μηχανισμός να γίνει αντιληπτός από τον εχθρό. Αυτό το ασήμαντο και τυχαίο περιστατικό ήταν αρκετό.

Εσπευσμένα με το επιτελείο του ο Λάμπρος, βάζοντας το σαρκίο του υπεράνω του Κόμματος, ξαναγύρισε στο γιατάκι του, στα συνοριακά υψώματα Ντουμανλή-Χατζή Βεράν και για να μη γίνει αντιληπτή αυτή του η μανούβρα από το Γ.Α., άρχισε πάλι τις γνωστές και κατά διαστήματα ολιγοήμερες επισκέψεις του μουσαφίρη στην έδρα Νιόνιου-Νικηταρά. Έτσι κύλησαν μερικοί ακόμα μήνες και φτάσαμε στον Ιούλη του 1947, οπότε βγήκε στο βουνό ο Άρης.

Τώρα με σκοπό να ξεπεραστούν πάση θυσία οι δυσκολίες και τα εμπόδια και

να δημιουργηθούν απαραίτητες συνθήκες ακίνδυνης μετακίνησης της έδρας του ΑΑΜΘ στη Χαϊντού, ο Λάμπρος ενίσχυσε τη συνδιοίκηση Νιόνιου-Νικηταρά με τη συμμετοχή του Άρη, ως που ο τελευταίος μπορέσει να πιάσει το Μπόζ Ντάγ Δράμας.

Θέλεις όμως γιατί δεν μπόρεσαν να σταθούν στο ύψος των στρατιωτικών αναγκών του Δ.Σ.Ε., θέλεις γιατί ήταν δύσκολες οι συνθήκες της δεύτερης ένοπλης αντίστασης, οι Νικηταράς-Άρης, όχι μόνο δεν ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες του Λάμπρου, αλλά αντίθετα είχαν ατυχίες και πάθανε αρκετές αλλεπάλληλες ζημιές.

Αυτά, όπως ήταν επόμενο, επεδείνωσαν τη θέση του Λάμπρου και κλόνισαν τη θέση του ανεπανόρθωτα, σαν άμεσο υπεύθυνο, στο Κόμμα και στο Γ.Α.

Αυτό το γεγονός υποχρέωσε το Λάμπρο να ψάχνει για διέξοδο και μπροστά στον κίνδυνο να εκτεθεί, για να μεταθέσει και να φορτώσει σε ξένες πλάτες τις βαρύτατες ευθύνες του για τη μη εγκαιρη μετακίνηση και εγκατάσταση του στη Χαϊντού, σοφίστηκε, σκηνοθέτησε και με την πονηριά που τον διέκρινε, δεν άργησε να πείσει τον αφελή πολιτικό επίτροπο του Νικηταρά, το Νιόνιο Αρελάκη, ότι οι αποτυχίες και ζημιές στην ορεινή περιοχή Ξάνθης οφείλονται σε ξένο δάχτυλο.

Και μόλις έπεισε τον Αρελάκη, με το πρόσχημα των υπόπτων τον έστρεψε στη σύλληψη 11 στρατιωτών, που στην περιοχή Διδυμοτείχου είχαν προσχωρήσει στις τάξεις του Δ.Σ.Ε.

Τις συλλήψεις ακολούθησαν ακατανόμαστα βασανιστήρια μακρόχρονα και φρικτά, συνοδευόμενα μ' επίμονες κι έντεχνες υποδείξεις ενοχοποίησης του Νικηταρά.

Έτσι στη διάρκεια των ανακρίσεων οι 11 στρατιώτες, που ας σημειωθεί ήταν παιδιά του κινήματος, μπροστά στο τρομερό αδιέξοδο και σφιγμένοι στο μέγγενε των φριχτών βασανιστηρίων και για να βάλουν τελεία στα μαρτύρια τους, προτίμησαν τον θάνατο και για να βρουν λύτρωση σ' αυτόν παραδέχτηκαν ότι ήσαν πράκτορες του εχθρού.

Τούτο όμως το πρώτο ατιμωτικό βήμα για τους σκοπούς του Λάμπρου δεν ήταν αρκετό και γιατί του χρειαζόταν δεύτερο ατιμωτικότερο του πρώτου, τα βασανιστήρια όχι μόνο ξαναμπήκαν σ' εφαρμογή άλλα έγιναν πιο φριχτά και δεν τερματίστηκαν παρά μόνο τότε όταν από, τους 11 στρατιώτες ο λοχίας Πριζώνας μεταβλήθηκε σε κύριο μάρτυρα κατηγορίας κατά του Νικηταρά.

Έτσι βήμα προς βήμα και μέσα από το Γολγοθά των βασανιστηρίων φτάσαμε

στην άτιμη ενοχοποίηση του αείμνηστου Νικηταρά με κύριο μάρτυρα κατηγορίας το λοχία Πριζώνη, ο οποίος κατέθεσε ότι ο Νικηταράς τους συγκέντρωσε στο Αλίμ Ταρλά και κει στον καθένα από τους 11 στρατιώτες έδωσε συγκεκριμμένη δουλειά κατασκοπείας και οδηγίες πως να κάνουν διαλυτική δουλειά στις τάξεις του Δ.Σ.Ε., ότι ο Νικηταράς είχε επαφή με τον εχθρό και τον πληροφορούσε για τις δυνάμεις μας, δρομολόγια, κινήσεις μας, προοπτικές μας κ.λ.π.

Με την εξέλιξη της σατανικά σκηνοθετημένης αυτής κατηγορίας, όπως ήταν φυσικό, οι ανακρίσεις έφτασαν στη σύλληψη του Νικηταρά. Η άρνηση του στο σκηνοθετημένο σε βάρος του κατηγορητήριο τον οδήγησε στα γνωστά των στρατιωτών φριχτά βασανιστήρια, που αν θελήσω να τα κατονομάσω θ' αρνηθεί να προχωρήσει η πέννα μου κι από ντροπή θα κοκκινίσει το λευκό χαρτί. Η σκηνοθετημένη από το Λάμπρο κατηγορία και τα βασανιστήρια που διηύθυνε ο δήμιος του Μιχάλης Κρόκος, τέρας με μορφή μόνο ανθρώπου (ακροναυπλιώτης) άνοιξαν την αυλαία της δεύτερης πράξης του δράματος, που δεν διέφερε σε τίποτε από την πρώτη και ήταν η συνέχεια της. Πιο κατανοητά, ο Νικηταράς, όπως κι οι μαρτυρικοί στρατιώτες, αναγκάστηκε να παραδεχτεί, όλο το σε βάρος του σκηνοθετημένο κατηγορητήριο του μάρτυρα λοχία Πριζώνα και για να γλυτώσει από τα βασανιστήρια, συμπλήρωσε πως προτού ανέβει στο βουνό, ήταν συνδεδεμένος και σε βάρος του κινήματος συνεργαζόταν με τον Άρη, που όπως και ο ίδιος, πήρε πολλές χρυσές λίρες από τους άγγλους κλπ.

Έτσι κι απαράλλαχτα, όπως με τους στρατιώτες και το λοχία Πριζώνα, τούτη τη φορά με το Νικηταρά, άνοιξε η αυλαία της τρίτης πράξης του δράματος, και στη σκηνή παρουσιάστηκε το τελευταίο θύμα της βρωμερής προβοκάτσιας, ο Άρης.

Και για να είμαστε δίκαιοι προς όλες τις πλευρές, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε, ότι στην πορεία των ανακρίσεων και σε βάρος του Άρη, εκτός από το σκηνοθετημένο γνωστό σε βάρος του κατηγορητήριο, προέκυψε και ένα σοβαρά ενοχοποιητικό σε βάρος του στοιχείο.

Συγκεκριμένα στη μεταβαρκιζιανή τρομοκρατική περίοδο του μονόπλευρου εμφυλίου πολέμου και για να μη συλληφθεί, πέρασε ο Άρης στην παρανομία κι εργαζόταν σαν παράνομο επαγγελματικό στέλεχος του κινήματος. Στη διάρκεια όμως της παρανομίας του στις Σέρρες, έπεσε στην αντίληψη των οργάνων ασφαλείας του εχθρού. Πιάστηκε στο σπίτι που κρυβόταν κι οδηγήθηκε στην Ασφάλεια, όπου παραδόξως κι ενώ άλλοι που συλλαμβάνονταν οδηγούνταν στα ξερονήσια, στη φυλακή και τα δικαστήρια, αυτός αφέθηκε ελεύθερος κι ύστερα από λίγο καιρό ανέβηκε στο βουνό. Λόγω των τότε συνθηκών, το ύποπτο και ανεξα-

κρίβωτο αυτό περιστατικό της σύλληψης και απόλυσης του, ήταν το μόνο επιβαρυντικό σε βάρος του Άρη στοιχείο. Τη δύσκολη αυτή θέση του Άρη, την έκανε ακόμη πιο δύσκολη, η αδυναμία του ν' αποδείξει, ότι η απόλυση του δεν έκρυβε συνθηκολόγηση και προσχώρηση στον εχθρό. Από δω ακριβώς, και σαν κοράκι ο Λάμπρος αρπάχτηκε και σ' όλη τη διάρκεια των ανακρίσεων, τη δίκη που επακολούθησε και μέχρι την καταδικαστική σε θάνατο απόφαση του στρατοδικείου, γαντζώθηκε και δεν ξεκόλλησε παρά μόνο με την εκτέλεση των θυμάτων του.

Και σαν να μη έφτανε ο πρόστυχος κι απάνθρωπος αυτός κατατρεγμός εκ μέρους του Λάμπρου, για κακή τους τύχη, ήρθε να βοηθήσει στην εξοντωτική προσπάθεια του Λάμπρου κι ο συμπτωματικός, μετά την έκδοση της καταδικαστικής αποφάσης, θάνατος του πολιτικού επιτρόπου Ξάνθης Νιόνιου Αρελάκη από εχθρικό βόλι. Το κακότυχο τούτο συμπτωματικό περιστατικό για τους Νικηταρά-Άρη, εκτός που το εκμεταλλεύτηκε ο Λάμπρος με τις ενέργειές του στην προσωρινή κυβέρνηση και το Γ.Α. του ΔΣΕ, πέτυχε να απορριφθεί η αίτηση χάριτος των καταδικασθέντων σε θάνατο. Και για να κάνει σ' όλους πιστευτή τη βρωμερή προβοκάτσια του, το θάνατο του Νιόνιου τον απέδωσε στη συνεργασία Νικηταρά-Άρη με τον εχθρό και τάχα για να εκδικηθεί το θάνατο του διέταξε και τους σκότωσαν Νικηταρά και Άρη με άγριο ξυλοδαρμό στον οποίο πήρε μέρος και ο ίδιος.

Εδώ αν και το έχω κάνει γνωστό, όμως για να ξετινάξω και να ξεσκεπάσω ολότελα τον προβοκάτορα Λάμπρο ώστε έστω και για την ιστορία και μετά θάνατο ν' αποκατασταθούν οι αδικοσκοτωμένοι αγωνιστές, επαναλαμβάνω το πασίγνωστο γεγονός ότι ο Αρελάκης, ο Φλέσσας και ο Σαράφης, οι δυο τελευταίοι διοικητές του Τάγματος, από κακή συνήθεια χρησιμοποίησης οινοπνεύματος, που όπως προανέφερα, ο Ανδρέας Κανάκης τους την είχε κάνει δευτέρα φύση, σκοτώθηκαν ταυτόχρονα, από ένα και μόνο εχθρικό βλήμα ομαδικού όλμου, γιατί στη μάχη με τον εχθρό ήταν μεθυσμένοι. Γι' αυτό όχι μόνο τους ξέφυγε η διοίκηση των τμημάτων τους, αλλά ούτε ξέρανε που πατούσανε και τι κάνανε. Αψηφώντας τα πάντα και τους πάντες, ξεστήθωτοι, αγκαλιασμένοι και τραγουδώντας δρασκέλισαν τη ζωή και πήγαν προς το θάνατο. Το συμβάν αυτό και γενικά όλα όσα μέχρι τώρα εξιστόρησα, παρ' όλο που δεν αφήνουν ίχνος αμφιβολίας, ωστόσο για τυχόν δύσπιστους και προπαντός για να αποστομώσω το θιγόμενο σαν εγκληματία Λάμπρο δε θάταν ανώφελο να βάλουμε το ερώτημα: Μήπως! Δεν πρόκειται για προβοκάτσια, αλλά για ανακριτική και δικαστική πλάνη:

Στον αναγνώστη και τον ιστορικό του μέλλοντος μένει απ' όσα εξιστόρησα κι απ' ότι παρακάτω θα αραδιάσω ν' αποκρυσταλλώσει γνώμη.

Το μόνο επιβαρυντικό στοιχείο για τον Άρη η σύλληψη και η απόλυση του από την Ασφάλεια, δεν είναι κατά τη γνώμη μου αρκετό να στείλει έναν αγωνιστή στο εκτελεστικό απόσπασμα Γιατί η σ' απίστευτο βαθμό ανώμαλη εκείνη μεταβαρκιζιανή εποχή, που ο εχθρός ολότελα ξεχαρβαλωμένος κι από το τίποτε ανασυγκροτούσε το μηχανισμό του και που όχι μόνο η καταπληκτική πλειοψηφία του λαού ήταν με το μέρος μας αλλά κι ένα σεβαστό μέρος κι αυτών ακόμα των παλιών οργάνων της Ασφάλειας του εχθρού, που δεν είχε προλάβει να ξεκαθαρίσει το νεοσχηματιζόμενο κρατικό μηχανισμό του, ποιος μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ότι ο Άρης δεν αφέθηκε ελεύθερος από όργανα της Ασφαλείας που συμπαθούσαν το κίνημα μας; Ακόμα λόγω των ανωμάλων τότε συνθηκών, ποιος μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο ότι η Ασφάλεια ίσως δεν αντιλήφθηκε τι ψάρι είχε πιάσει, δηλαδή με ποιον είχε να κάνει και γι' αυτό τον άφησε ελεύθερο; Ή και να τον άφησε σκόπιμα για να τον παρακολουθήσει και να πιάσει περισσότερα νήματα της παράνομης δουλειάς του Άρη και την κατάλληλη στιγμή να δώσει πιο εξαρθρωτικό χτύπημα απ' ότι με την σύλληψη του Άρη; 'Η και σκόπιμα και για να δημιουργήσει αμφιβολίες κι ερωτηματικά από μέρους μας σε βάρος του Άρη, οπότε όχι μόνο τον αχρήστευε, αλλά ταυτόχρονα στις τάξεις μας έσπερνε τα ζιζάνια της αλληλοϋποψίας, που κατά πολύ περισσότερο από την κράτηση του μας ζημίωναν;

Έτσι γύρω από τη σύλληψη κι εκτέλεση του Αρη-Νικηταρά, με την συνομολόγηση των ενδεχομένων που αράδιασα και δίχως αδιάσειστα ενοχοποιητικά δεδομένα, που δεν προέκυψαν καθώς και ο ύποπτος τρόπος της σύλληψης και προανάκρισης τους, που συνοδεύονταν με απάνθρωπα βασανιστήρια κι έντεχνες υποδείξεις ενοχοποίησης τους, τι άλλο από σκηνοθετημένη προβοκάτσια μαρτυρά;

Τούτο πάλι το συμπέρασμα από μόνο του βάζει αυθόρμητα το ερώτημα;

Τι ακριβώς κρύβεται και τι επιδιώκονταν με την βρωμερή αυτή σκηνοθεσία;

Παρ' όλο που δόθηκε η απάντηση, για μια ακόμη φορά, εκείνο που κρύβεται είναι:

α) Να φορτωθούν όλες οι αποτυχίες και ζημιές σε δίχτυ πρακτόρων.

β) Ο Λάμπρος να δρέψει προσωπικά όφελος σαν ικανού κι άγρυπνου φρουρού του Κόμματος.

γ) Και το πιο βασικό κι εξαιρετικά επείγον, θα δικαιολογούσε κι ακόμα περισσότερο τη μη μετακίνηση της έδρας του Α.Α.Μ.Θ. στη Χαϊντού, πράγμα που τον στεναχωρούσε πολύ και, τον φόβιζε αφάνταστα.

Τι άλλο υπάρχει που κατηγορηματικά συνηγορεί και παραμερίζει κάθε αμφιβολία ότι πράγματι πρόκειται περί προβοκάτσιας;

α) Ότι ο Νικηταράς προτού συλληφθεί, όχι μόνο γνώριζε τις συλλήψεις και την πορεία των ανακρίσεων, αλλά ήξερε ακόμη ότι τον υποπτεύονται για πράκτορα του εχθρού και σ' αυτό οφειλόταν η αφαίρεση της διοίκησης των τμημάτων και το τράβηγμα του σε διαθεσιμότητα υπό επιτήρηση στήν έδρα του Α.Α.Μ.Θ., όπου παραδόξως κυκλοφορούσε ελεύθερος και χαριεντιζόμενος με το προσωπικό του επιτελείου, έλεγε τούτα τα χαρακτηριστικά λόγια: "Δεν ξέρετε, μ' έχουν για πράκτορα του εχθρού". Και σε όσους δεν πίστευαν, γελώντας, επαναλάμβανε: "Ναι, σας λέω, πιστέψτε με. Γι' αυτό με φέραν εδώ κι από στιγμή σε στιγμή περιμένω να συλληφθώ".

β) Πώς συμβιβάζεται με τη λογική, όταν κάποιον τον έχεις για πράκτορα του εχθρού και το μαθαίνει, να τον έχεις ελεύθερο;

γ) Και σε περίπτωση που ήταν πράκτορας κι εφόσον οι συνθήκες του βουνού θαυμάσια τον διευκόλυναν, γιατί δεν έφυγε;

Απλούστατα γιατί δεν ήταν αυτό που τον κατηγορούσαν και μια που ο Λάμπρος τον γνώριζε γιατί να τον συλλάβει; Μα μήπως αν δείλιαζε κι έφευγε, αυτό δεν θα επιβεβαίωνε ότι του φόρτωσε ο Λάμπρος;

Ότι πρόκειται περί σκηνοθεσίας, το μαρτυρά ή ασυζητητί απόρριψη από το Λάμπρο της έξυπνης και δίχως βασανιστήρια ανακριτικής τακτικής του ανακριτή Βύρωνα (Κώστας Μουτούσης, δικηγόρος) διότι οδηγούσε στην εξιχνίαση της αλήθειας. Το μαρτυράει η τελευταία επιθυμία του βασικού μάρτυρα κατηγορίας λοχία Πριζώνα με τούτα τα λόγια: "Αν ζήσετε και κατα τύχη ανταμώσετε το παιδί μου, πέστε του ότι ο πατέρας του δεν ήταν προδότης".

Το βεβαιώνει η κατηγορηματική άρνηση κάθε κατηγορίας του Νικηταρά-Αρη στο δικαστήριο, με τα λόγια ότι ήταν, είναι και πεθαίνουν σαν αγωνιστές, καθώς και η συγγνώμη που ζήτησε ο Νικηταράς από τον Άρη διότι άθελα του και για να βάλει τέρμα στα βασανιστήρια του, τον ενοχοποίησε.

Το επιβεβαιώνει η άκαμπτη επιμονή του Λάμπρου, παρά την έλλειψη στοιχείων να τους στείλει στο εκτελεστικό απόσπασμα.

Το επιβεβαιώνει η ίδια η ζωή και η τίμια στάση της γυναίκας του Άρη, που παρά το θάνατο του ανδρός της και για να ζήσει τα παιδιά τους ξενόπλυνε και παράλληλα στη θέση του ανδρός της, αγωνίζεται στο πλευρό του λαού.

Το επιβεβαιώνει ο Κώστας Κωνσταντάρας, επιτελάρχης της ΥΙ Μεραρχίας του ΕΛΑΣ, βουλευτής της ΕΔΑ και στενός φίλος και συμπολεμιστής του Άρη με τούτα

τα πικρά λόγια. "Αν τον σκοτώσατε κάνατε φοβερή αδικία σε βάρος τίμιου και πιστού αγωνιστή".

Το επιβεβαιώνει τέλος η εκ των υστέρων γνώμη της πλειοψηφίας των μελών του στρατοδικείου, που μια και γίνεται λογος γι' αυτό κλείνουμε τη μαύρη αυτή σελίδα με τα ονόματα των στρατοδικών:

Πρόεδρος:Μιχάλης Παρασχίδης, δικηγόρος και κομ. στέλεχος.

Μέλη: Μπουνιάκος Νίκος, ακροναυπλίτης, Δήμος Λεπέκης ή Γεροδήμος, αξ/κός πυρ/κού και τρείς άλλοι συναγωνιστές.

Επίτροπος: Νίκος Κανακαρίδης ή Λάπρος, ακροναυπλίτης.

Γραμματέας: Ελένη Τόκα, κομ.στέλεχος.

15.- ΣΤΗ ΖΩΗ ΟΛΑ ΕΧΟΥΝ ΕΝΑ ΤΕΛΟΣ

Στη ζωή, ο καταλυτής των πάντων χρόνος εξαναγκάζει το σήμερα να δίνει τη θέση του στο αύριο και το παρόν στο μέλλον. Η ζωή σαν πιο ισχυρή απ' όλους και απ' όλα πάντα νικάει. Μας ξετινάζει και ξεσκεπάζει τις πράξεις μας, ακόμα και τις πονηριές μας όσο μαστορικές κι αν είναι, κι αργά ή γρήγορα μας παρουσιάζει γυμνούς κι ακριβώς τέτοιους που πραγματικά είμαστε. Αυτό το νομοτελικό προτσές της ζωής όποιος δεν το αντιληφθεί ή το αντιληφθεί κι από φόβο κλείσει τα μάτια του, ή από υπεροψία δεν το πάρει σοβαρά υπόψη του, στο τέλος βγαίνει πάντα ζημιωμένος και δεν τον σώζει κανένα τέχνασμα ή πονηριά.

Εκτός από ορισμένες και φυσικά προικισμένες εξαιρέσεις, στην πλειοψηφία τους οι άνθρωποι σ' ένα ή περισσότερους τομείς δραστηριότητας, προχωρούν μέχρι ενός σημείου κι ύστερα οι έξυπνοι σταματούν κι αφήνουν σ' άλλους να προχωρούν πέρα απ' αυτούς. Όσοι όμως πάρουν τα μυαλά τους αέρα και δεν καταλαβαίνουν ότι έφτασαν στα σύνορα των σωματικών και πνευματικών τους ικανοτήτων κι αντί να δώσουν τη σκυτάλη σ' άλλους πιο ικανούς, απερίσκεπτα και υπεροπτικά ρίχνουν το βήμα τους σ' ανηφοριές και κακοτοπιές, που δεν είναι για τα κότσια τους, τότε πάντα με μαθηματική ακρίβεια, τους έρχεται η κεραμίδα στο κεφάλι, ξαφνιάζονται, χάνουν την ισορροπία τους, κατρακυλάνε στο γκρεμό και πάνε έτσι κατά διαβόλου κι οι τίμιες υπηρεσίες που κάποτε προσέφεραν.

Συγκεκριμένα ο Λάμπρος, όπως μας είναι από προγενέστερα γνωστό, στον Έβρο ήρθε 23 Μαΐου 1944 και βρήκε ένα αντιστασιακό κίνημα κι ένα εβρίτικο λαό έτοιμο να κάνει το άλμα στον ουρανό. Από τον ερχομό του και προτού κα-

λά-καλά περάσουν τρεις μήνες, στις 28 Αυγούστου 1944 και με τις εθνικοαπελευθερωτικές μάχες κατά των γερμανών, ο εβρίτικος λαός μαζί με τον Λάμπρο έκανε το άλμα στον ουρανό, τσακίζοντας τους γερμανούς και απελευθερώνοντας τον Έβρο νωρίτερα από κάθε άλλη περιοχή της Ελλάδας και σαν απελευθερωτής μπήκε στα ελληνικά βουλγαροκρατούμενα εδάφη της Θράκης και Μακεδονίας. Ο εβρίτικος λαός μ' εβρίτικη πέννα, ίσως παραλείψει τα αρνητικά του, στις χρυσές σελίδες της πρώτης αντίστασης 1941-1944 δεν ξέχασε να χαράξει, να τιμήσει και ν' αποθανατίσει την αγωνιστική προσφορά του Λάμπρου. Ο Λάμπρος όμως, όπως έδειξε η ίδια η ζωή, πήραν τα μυαλά του αέρα και με την πονηριά που τον χαρακτηρίζει, εκμεταλλευόμενος την κομματική του τοποθέτηση και το βάρος του αγωνιστικού τίτλου του ακροναυπλιώτη, θέλησε με τα φτερά των αγώνων, των θυσιών και επιτυχιών του εβρίτικου λαού και με το αζημίωτο να πετάξει σε κορφές που δεν άντεχαν τα δικά του φτερά.

Και για να είμαστε αντικειμενικοί, ως ένα βαθμό το πέτυχε και η επιτυχία του αυτή ήταν η αυτοκαταστροφή του, γιατί μόλις ανυψώθηκε και σε στιγμή που μεσουρανούσε, του έφυγαν τα φτερά του εβρίτικου λαού, τα δικά του δεν άντεξαν, κύρτωσαν, σκόρπισαν και δεν μπόρεσαν να σηκώσουν το βαρύ κι υπεύθυνο φορτίο του υποστρατήγου και διοικητή του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης.

Κι ο κατήφορος από τα ύψη προς την ντροπιαστική για αγωνιστή χρεωκοπία κι αφάνεια, άρχισε στα μέσα του Δεκέμβρη του 1947 και ολοκληρώθηκε στις μάχες του Γράμμου το καλοκαίρι του 1948 με τη μοιραία τοποθέτηση του σαν πολιτικού επιτρόπου στην 670 μονάδα.

Αναλυτικώτερα, το Γ.Α. του Δ.Σ.Ε. μπρος στις ατέλειωτες μανούβρες του Λάμπρου και για να τον απαγκιστρώσει από τα συνοριακά υψώματα Ντουμανλή-Χατζή Βερέν, να μεταφέρει το βάρος της διοίκησης στη Χαϊντού, με προοπτική ν' απλώσει και να δυναμώσει το ανταρτοκίνημα στην Ανατ. και Κεντρική Μακεδονία, στα μέσα του Δεκέμβρη του 1947 στην έδρα του Α.Α.Μ.Θ. έφθασαν οι δυο απεσταλμένοι του Γ.Α. αντιστράτηγος Γιώργης Κίκιτσας (Σαράντης Πρωτόπαπας) και Μήτσος Βατουσιανός, ο δεύτερος ακροναυπλιώτης μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ και αντικαταστάτης του Λάμπρο.

Με τον ερχομό τους και σύμφωνα με τις υποδείξεις του Γ.Α. από το Λάμπρο ζήτησαν κι αυτός μη μπορώντας να κάνει διαφορετικά, τους ενημέρωσε πάνω στην κατάσταση και τις προοπτικές ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης και τους εξήγησε τους λόγους των συνεχών αναβολών μετακίνη-

σης της έδρας του στη Χαϊντού. Στη συνεργασία αυτή, τι το συγκεκριμένο λέχτηκε μεταξύ Λάμπρου-Κίκιτσα-Βατουσιανού δεν το ξέρω, γιατί συνέπεσε να βρίσκομαι μακρυά από την έδρα του Α.Α.Μ.Θ., ν' ασχολούμαι με την προώθηση δυο εβρίτικων Ταγμάτων στις ορεινές περιοχές Ξάνθης-Δράμας και με την οργάνωση της έδρας του κλιμακίου Θράκης που με διαταγή του Γ.Α. μου είχε ανατεθεί.

Με τη λήξη της πρώτης πολύωρης συνεργασίας τους, θέλοντας να σχηματίσουν στο συντομότερο χρονικό διάστημα μια κάπως ολοκληρωμένη εικόνα του ανταρτοκινήματος της περιοχής μας, πρότειναν να έρθουν σε επαφή με ανταρτοδυνάμεις και για να το πετύχουν ο Λάμπρος υπέδειξε κι αυτοί δέχτηκαν, με άλογα κι έφιππους συνδέσμους να έλθουν προς συνάντηση μου.

Στη συνάντηση μας, μετά τα συνηθισμένα τυπικά, αφού ξεκουράστηκαν και κατατοπίστηκαν πάνω στις ερωτήσεις που κάνανε, επιθεώρησαν το ΙΙ/81 Τάγμα περιοχής Διδυμοτείχου, την πυροβολαρχία Γερο - Δήμου κι εκδήλωσαν την ικανοποίηση τους από την οργάνωση, εμφάνιση και το ηθικό των ανταρτών και των στελεχών. Ύστερα από λίγο καβάλα σ' άλογα ξεκινήσαμε και μετά από λίγες ώρες φτάσαμε στον Αντά Τεπέ, όπου η έδρα του Αρχηγείου Έβρου. Στον Αντά Τεπέ σε συνεργασία με τη νεοδιορισθείσα στη θέση μου διοίκηση του Αρχηγείου Έβρου κι αφού κατατοπίστηκαν πάνω σε ότι τους ενδιέφερε, ξαναπήραμε το δρόμο της επιστροφής προς συνάντηση του Λάμπρου.

Κατά την επιστροφή μας μέσα από τα ορεινά πομακοχώρια, όσες φορές συναντούσαμε νεαρούς γεροδεμένους πομάκους, του σ. Κικίτσα του ξέφευγαν παράξενα κι ανεξήγητα επιφωνήματα θαυμασμού. Κάρφωνε το βλέμμα στους νεαρούς πομάκους και δεν το έπαιρνε, παρά για να κάνει νόημα στο Βατουσιανό και να τον παροτρύνει με το βλέμμα του να περιεργαστεί την ανακάλυψη του.

Την περιεργασία του ευρήματος τους ακολουθούσε χαμηλόφωνη συζήτηση, κατά τέτοιο όμως τρόπο, που να προκαλέσει το ενδιαφέρον μου κι επειδή κατάλαβα την επιδίωξή τους για να το πετύχουν τα επιφωνήματα θαυμασμού του Κικίτσα, μαζί τώρα και του Βατουσιανού πήραν πιο συγκεκριμένη μορφή εκδήλωσης του σκοπού που κρύβανε.

Ο ένας τώρα στον άλλο όλο και υψηλόφωνα έλεγε: "Για δες Μήτσο πλάτες και γεροδεμένα κορμιά. Ναι Κικίτσα μου, ο καθένας απ' αυτούς είναι ένας Ηρακλής και μπορεί στις πλάτες του να σηκώσει ένα πυροβόλο".

Τώρα πια με ότι άκουσα μπήκα ολότελα στο νόημα των επιφωνημάτων και της ψιλοκουβέντας, προσποιούμενος όμως το αντίθετο και για να τους στερήσω τη δυνατότητα να με παρασύρουν σε συζήτηση σπηρούνιασα τ' άλογο μου, μεγά-

λωσα την απόσταση που μας χώριζε, πλησίασα τους δυο προπορευομένους εφίππους συνδέσμους και μαζί τους άνοιξα συζήτηση γύρω από την κατεύθυνση του δρομολογίου μας.

΄Ετσι σ' όλη τη διάρκεια της πολύωρης διαδρομής, δίχως να τους δώσω την δυνατότητα που επεδίωκαν σούρουπο φθάσαμε στην έδρα του Α.Α.Μ.Θ. Την επομένη από πολύ νωρίς και πάνω στις διαπιστώσεις τους, άρχισε η ανταλλαγή γνωμών.

Στην αρχή και στη διάρκεια της συζήτησης, μια και είχα να κάνω με ανώτατα κομματικά και στρατιωτικά στελέχη του Δ.Σ.Ε., που για μένα ήταν άγνωστη γη, θυμήθηκα κι ευθύς εξ' αρχής οχυρώθηκα πίσω από τη γνωστή και δοκιμασμένη στη ζωή προσφιλή μου τακτική της σιωπής και παρακολούθησης των τριών.

Η φύση όμως των υπό συζήτηση πολυσύνθετων προβλημάτων ήταν τέτοια, που μόλις και μετά βίας κρατούσα απαραβίαστο το οχυρό μου και στην επιμονή των συνομιλιτών μου ν' ανοίξω το στόμα μου, στερεότυπα απαντούσα: "Είστε ανώτατα στρατιωτικά στελέχη κι απεσταλμένοι της προσωρινής κυβέρνησης και του Γ.Α. του Δ.Σ.Ε. Για πρώτη φορά και τόσο επίσημα η ηγεσία της περιοχής μας παίρνει προσωπική επαφή με την ηγεσία του ένοπλου κινήματος της χώρας και φυσικός είναι ο δισταγμός μου κι η επιθυμία μου προτού πω τη γνώμη μου να θέλω ολόπλευρα κι εξαντλητικά ν' ακούσω τη γνώμη σας πάνω στα προβλήματα του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης".

Συνοπτικά και δίχως τη συμμετοχή μου το αποκρυστάλλωμα των γνωμών ήταν:

α) Η έδρα του Α.Α.Μ.Θ. το γρηγορότερο να μεταφερθεί στη Χαϊντού-Ξάνθης.

β) Στον ΄Εβρο-Κομοτηνή να μείνουν ελάχιστες δυνάμεις οι πιο απειροπόλεμες και λιγότερο αξιόμαχες.

γ) Ο μεγάλος κι εμπειροπόλεμος όγκος των ανταρτοδυνάμεων μας να κινηθεί και να πιάσει τις ορεινές περιοχές Ξάνθης-Δράμας μέχρι τις Σέρρες και ν' αναπτύξει εντατική ένοπλη δράση και μαζική στρατολογία για τη δημιουργία στρατηγικών εφεδρειών.

δ) Να επιστρατευθούν, να οπλιστούν και στις παλιές ανταρτοομάδες να συγχωνευτούν όλοι οι πομάκοι οι ικανοί να φέρουν όπλα.

Για να προχωρήσει η ανταλλαγή γνωμών σε δευτερεύοντα προβλήματα και στη μελέτη της πρακτικής εφαρμογής των υπό συζήτηση βασικών αποφάσεων, ο συν. Κικίτσας, χτυπώντας με στο γόνατο, συμπλήρωσε: "Άιντε, τώρα που εκπληρώθηκε η επιθυμία σου, σειρά σου να πεις τη γνώμη σου πάνω στα όσα άκουσες".

΄Εχω να πω, απάντησα, σχετικά με την εγκατάσταση της έδρας του Αρχηγείου

Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, ότι προς ζημία μας γίνεται αδικαιολόγητα πολύ καθυστερημένα.

Ύστερα μάλιστα από τη δημιουργία κλιμακίου Θράκης, δε βλέπω το λόγο της παραπέρα παραμονής του εδώ.

Σύμφωνο με βρίσκετε και στην προώθηση ανταρτοδυνάμεων στις ορεινές περιοχής Ξάνθης-Δράμας-Σερρών υπό την προϋπόθεση όμως, μια κι ο Έβρος-Κομοτηνή είναι πηγές ανεφοδιασμού μας σε έμψυχο υλικό, στις περιοχές αυτές θα πρέπει να μείνουν σοβαρές κι εμπειροπόλεμες ανταρτοδυνάμεις, ικανές να δίνουν συνεχώς τσουχτερά εξαρθρωτικά χτυπήματα στον εχθρό με κύριο σκοπό: α) διαρκώς να κρατάμε εξυψωμένο το ηθικό του λαού, να καλλιεργούμε στο λαό τη διάθεση για το βουνό και το όπλο κι ακόμα να κρατάμε στη Θράκη αγκυστρωμένες μεγάλες ένοπλες δυνάμεις του εχθρού, πράγμα που σοβαρά θα βοηθήσει στην ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος στη Μακεδονία. β) ταυτόχρονα, αν είναι δυνατό νωρίτερα από την προώθηση μεγάλων ανταρτοδυνάμεων στην Ξάνθη και Μακεδονία, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε την τροφοδοσία των τμημάτων μας από τη Βουλγαρία και τις άλλες λαϊκοδημοκρατίες, διαφορετικά και κατά πάσα πιθανότητα θ' αποτύχει η προσπάθεια μας, γιατί από την πρώτη μέρα αντιμέτωπο θάχουμε τον εχθρό πείνα με αποτέλεσμα να σπαταλήσουμε πολύτιμο χρόνο κι ένοπλη δράση όχι για χτυπήματα κατά του εχθρού και για δυνάμωμα του ανταρτοκινήματος, αλλά για την εξεύρεση τροφίμων, δίχως να το κατορθώνουμε κι αυτό θα οδηγήσει στο σπάσιμο του ηθικού κι ίσως σε λιποταξίες.

Για τη μαζική στρατολογία των ορεσβίων πομάκων ούτε καν σκέψη μπορεί να γίνει, γιατί οι πομάκοι λόγω της πολύ μεγάλης καθυστέρησης του και της θρησκόληπτης πρωτόγονης ζωής τους δεν μπορούν να νοιώσουν τον αγώνα που διεξάγουμε. Κι αν σήμερα τους συνδέει κάτι μαζί μας, αυτό το κάτι είναι ο φόβος του ισχυροτέρου. Η μέχρι τώρα χρησιμοποίησή τους θα πρέπει να συνεχιστεί και να βελτιωθεί, γιατί προς όφελος μας είναι η πιο αποδοτική. Από τη στιγμή όμως που θα τους επιστρατεύσουμε και κατατάξουμε στα μάχιμα τμήματα, όλα θ' αλλάξουν προς το χειρότερο.

Γιατί προκειμένου να υποφέρουν τις σκληρές ταλαιπωρίες της αντάρτικης ζωής και να κινδυνεύουν από στιγμή σε στιγμή να χάσουν το κεφάλι τους για κάτι που δεν το καταλαβαίνουν, θα πάρουν το δρόμο της μαζικής λιποταξίας και εκτός που θα χάσουμε τα όπλα που θα τους δώσουμε και τις σημερινές υπηρεσίες που μας προσφέρουν, με τις λιποταξίες τους στον εχθρό θα δώσουνε πληροφορίες των δυνάμεων και κινήσεων μας και άριστους γνώστες του ανταρτοκρατούμενου

ορεινού εδάφους. Ο σ. Κικίτσας με καταφανή δόση εκνευρισμού και δυσπιστίας σε όσα άκουσε απάντησε: "Ας παραδεχτούμε είπε, ότι η επιστράτευση των πομάκων θα μας φέρει ζημιά, εξήγησε μας όμως τι όφελος έχουμε σήμερα από τους πομάκους;"

Έχουμε, πρόσθεσα, κατοικημένα μετόπισθεν, σε συνεργασία με τη λαϊκή αυτοδιοίκηση, τις οικογένειες και τα σπίτια των πομάκων τα χρησιμοποιούμε για την περίθαλψη των αρρώστων κι ελαφρά τραυματιών, τα ζώα τους και τους νεαρούς πομάκους για τη μεταφορά τραυματιών, τροφίμων και πολεμικού υλικού από περιοχές του εχθρού. Η γεωργία κι η κτηνοτροφία των χωριών τους με την εφαρμογή της προοδευτικής φορολογίας βοηθάει στην τροφοδοσία των τμημάτων μας. Στα πομάκικα χωριά έχουμε φρουραρχεία, τα οποία σε συνεργασία με τη λαϊκή αυτοδιοίκηση από πομάκους μ' επικεφαλής αντάρτες των φρουραρχείων νύχτα και μέρα βγάζουν περιπολίες και παρατηρητήρια μέσα στα χωριά και τα υψώματα κι έτσι με τα φορητά τηλέφωνα, αμέσως έχουμε καλά εξακριβωμένες πληροφορίες γύρω από τις κινήσεις του εχθρού. Εκμεταλλευόμαστε την κάθοδο τους στις πόλεις και περιοχές του εχθρού για δουλειές τους και σύμφωνα με τις υποδείξεις μας τους υποχρεώνουμε να μας φέρουν πληροφορίες σε βάρος του εχθρού. Εννοείται πως όλα αυτά, μια και δεν καταλαβαίνουν το σκοπό του κινήματος μας, τα προσφέρουν όχι γιατί το θέλουν, αλλά γιατί δεν μπορούν να κάνουν διαφορετικά, γιατί τα χωριά τους είναι υπό τον έλεγχο μας και υποχρεωτικά υποτάσσονται στο νόμο του ισχυροτέρου και λιγότερο στην άψογη συμπεριφορά μας απέναντί τους. Αυτά συναγωνιστές είχα να αντιπαρατάξω στις απόψεις σας. Επειδή όμως αντιλαμβάνομαι ότι σε πολλά σημεία δεν σας έπεισα περιμένω τις αντιρρήσεις σας για να δώσω πιο κατανοητές εξηγήσεις των απόψεων μου.

Και πάλι για λογαριασμό όλων ο αντιστράτηγος Κικίτσας είπε: "Την τροφοδοσία των τμημάτων από μέσα δεν τη βλέπω σωστή ούτε και αναγκαία, γιατί έχουμε λεβέντες του λαού με το όπλο στο χέρι και στα σίγουρα μαζί με τα τόσα άλλα όχι λιγότερο δύσκολα καθήκοντα πιστεύω πως μ' επιτυχία θα λύσουν και το επιμελητειακό πρόβλημα. Έπειτα ας μη ξεχνάμε ότι στις ορεινές περιοχές Ξάνθης, Δράμας, Σερρών, υπάρχουν όχι λίγα χωριά που με την εθελοντική προσφορά και την προοδευτική φορολογία σημαντικά θα βοηθήσουν στη λύση του επιμελητειακού προβλήματος του ΔΣΕ, Μακεδονίας-Θράκης. Ακόμα δε θα καθήσουμε με σταυρωμένα χέρια και με τα όπλα παραπόδα, αλλά θα κάνουμε τολμηρές και βαθειές διεισδύσεις πέρα από το ποτάμι Νέστο προς τα πολλά και πλούσια καμποχώρια, όπου υπάρχει δικός μας κόσμος που στην πλειοψηφία του μας συμπαθεί

και θα μας συνδράμει στη λύση όχι μόνο του προβλήματος της τροφοδοσίας, αλλά και του πρωταρχικού καθήκοντος της δημιουργίας των απαραιτήτων εφεδρειών. Και για να νοιώσετε αγαπητοί συναγωνιστές τους λόγους της αισιοδοξίας μου σας κάνω γνωστό, ότι είμαι Δραμινός και προπολεμικά σαν υπάλληλος της Αγροτικής Τραπέζης, δεν ξέρω κι εγώ, πόσες φορές έχω γυρίσει στα καμποχώρια και τα ορεινά χωριά και με τις επαφές μου με τους αγρότες, εκτός από όσα σας ανέπτυξα, ξέρω ότι στα βουνά Ξάνθης-Δράμας υπάρχουν ολόκληρες εκτάσεις με καστανιές, απ' τις οποίες μπορούμε να συγκεντρώσουμε 1-2 εκατομ. οκάδες κάστανα και στην ανάγκη, σε μεγάλο βαθμό και για πολύ καιρό μπορούμε να λύσουμε το πρόβλημα της τροφοδοσίας, με βραστά, ψητά και ωμά κάστανα.

Για μη χρησιμοποίηση των πομάκων οι επιφυλάξεις και οι φόβοι περιττεύουν και δεν με πείθουν, γιατί πιστεύω πως τους επιστρατευμένους πομάκους, μόλις τους οπλίσουμε, αν τους χαρμανιάσουμε μέσα στα μπαρουτοκαπνισμένα τμήματα μας και παράλληλα οργανώσουμε τη δουλειά της διαφώτισης τους και τους έχουμε από κοντά, οπωσδήποτε μια και δεν είναι κούτσουρα θα προσαρμοστούν και θα γίνουν άξιοι πολεμιστές της υπόθεσης του λαού. Έπειτα ας μη ξεχνάμε, ότι με την επιστράτευση τους, τα χωριά τους, οι φαμίλιες τους και οι περιουσίες τους δε θα πάψουν να είναι κάτω από τον έλεγχο μας και το γεγονός αυτό θα τους κάνει να σκεφτούν τις συνέπειες του δρόμου της λιποταξίας προς τον εχθρό. Εάν τώρα με τα όσα ανέπτυξα, όποιον από σας δεν έπεισα, ας πάρει το λόγο να μας αναπτύξει τις αντιρρήσεις του, για να μη χάνουμε καιρό και να προχωρήσουμε σε οριστικές αποφάσεις".

Εδώ ο σ. Βατουσιανός για δεύτερη φορά πήρε το λόγο και με τα παρακάτω θέλησε να συντομέψει τη συνεργασία μας και να μας οδηγήσει στη λήψη οριστικών αποφάσεων. Συναγωνιστές, είπε: "Όπως όλοι σας ξέρετε το βασικό και πιο επείγον καθήκον της στιγμής, που καθοριστικά θα κρίνει την τύχη της ένοπλης επανάστασης του λαού, είναι το καθήκον της δημιουργίας των στρατηγικών εφεδρειών του ΔΣΕ. Και μια που οι απόψεις του σ. Κικίτσα βοηθάνε στη λύση του γενικού βασικού αυτού προβλήματος, εφόσον και κατά τους πιο συντηρητικούς υπολογισμούς, η επιστράτευση των πομάκων θα δώσει δυο και πάνω χιλιάδες στρατιώτες της επανάστασης, δε βλέπω το λόγο της παραπέρα συζήτησης.

Γνώμη μου είναι να παραμερίσουμε τους επιζήμιους δισταγμούς και αποφασιστικά να προχωρήσουμε σε οριστικές αποφάσεις και να καταπιαστούμε με τη μελέτη της πρακτικής εφαρμογής τους. Για τον μπαμπούλα της τροφοδοσίας των

τμημάτων μας δεν είναι τόσο τρομερό όσο φαίνεται. Έπειτα δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ζωή βοηθάει πάντα τους τολμηρούς".

Με τη γνώμη του Βατουσιανού χλιαρά, διστακτικά και δίχως να δευτερολογήσει και να αναπτύξει τις επιφυλάξεις του, συμφώνησε κι ο Λάμπρος κι έτσι για μια ακόμα φορά έμεινα μόνος απέναντι τριών. Κι επειδή σκεφτικός κι αναποφάσιστος, εξακολουθούσα να σιωπώ, με παρώτρυναν και μη μπορώντας να κάνω αλλιώς, πήρα το λόγο για τελευταία φορά.

"Προ ολίγου συν/στές, ο σ. Βατουσιανός είπε, ότι η ζωή βοηθάει τους τολμηρούς. Αυτό είναι σωστό. Σωστότερο όμως είναι, ότι η ζωή βοηθάει πάντα τους λογικά τολμηρούς, και σπάνια τους απερίσκεπτα παράτολμους.

Και για να με καταλάβετε συμπληρώνω. Για ανθρώπους σαν και σας που δεν γνωρίζετε διόλου ή τουλάχιστον όσο χρειάζεται τις συνθήκες και το έδαφος των ορεινών περιοχών Ξάνθης-Δράμας, δε μιλώ για την ορεινή περιοχή Σερρών γιατί δεν την ξέρω, εκ πρώτης όψεως οί απόψεις του σ. Κικίτσα είναι πειστικές και στη θέση σας θα συμφωνούσα κι εγώ μαζί του. Επειδή όμως μου δόθηκε στη γερμανοβουλγάρικη κατοχή και ιδίως στις μάχες κατά των αντωντσαουσικών η δυνατότητα να περπατήσω και πολύ καλά να γνωρίσω τις υπό συζήτηση ορεινές περιοχές, οι απόψεις του σ. Κικίτσα, όχι μόνο δεν είναι σωστές, και στη ζωή ανεφάρμοστες, αλλά πολύ επικίνδυνες κι η εφαρμογή τους στην πράξη ίσως ν' αποβεί καταστρεπτική για το ανταρτοκίνημα της Αν. Μακεδονίας-Θράκης. Για να με καταλάβετε δε χρειάζεται παρά να προσέξετε λίγο το ξετύλιγμα των σκέψεων μου και τα επιχειρήματα της εμπειρίας μου. Τα ορεινά χωριά Ξάνθης-Δράμας είναι καπνοχώρια με γεωργία και κτηνοτροφία που δεν επαρκεί ούτε για τις στοιχειώδεις ανάγκες του αγροτικού πληθυσμού τους. Σκεφθείτε ότι την εποχή της εαμοκρατίας και στην περίοδο των μαχών των αντωντσαουσικών, τα ορεινά χωριά Ξάνθης-Δράμας, όχι μόνο τίποτε δεν πρόσφεραν στην τροφοδοσία του ΕΛΑΣ, αλλά αν ο ΕΛΑΣ κι η λαϊκή αυτοδιοίκηση δεν έκαναν δωρεάν διανομή σιτάρι, καλαμπόκι, κτηνοτροφές και σπόρο για τα χωράφια, ο ορεινός πληθυσμός των χωριών αυτών αντιμετώπιζε θάνατο από την πείνα και τα χωράφια θάμεναν άσπαρτα. Από τα δεδομένα αυτά, που εξακολουθούν να ισχύουν και η ελαχίστη ελπίδα στήριξης της τροφοδοσίας του ΔΣΕ από τα ορεινά χωριά των περιοχών αυτών, μπορεί να αποβεί μοιραία τόσο για το ΔΣΕ όσο και για τον πληθυσμό των περιοχών αυτών.

Τα καμποχώρια είναι πλούσια και οι κάτοικοι τους στο ΔΣΕ δεν θ' αρνηθούν να βοηθήσουν στην τροφοδοσία τους. Από τα καμποχώρια όμως μας χωρίζει ο

ποταμός Νέστος, που τώρα το χειμώνα είναι ορμητικός κι αδιάβατος, εκτός από ορισμένα υποχρεωτικά περάσματα γνωστά σε μας αλλά και στον εχθρό. Από τον ποταμό Νέστο και μέχρι τα καμποχώρια μας χωρίζει απόσταση που για να διανυθεί με επιστροφή από φάλαγγα ανθρώπων και μεταγωγικών, χρειάζεται το λιγότερο ένα μερόνυχτο ξεθεωτικής πορείας. Σ' αυτό προσθέστε το λιγότερο 5-6 ώρες για την επαφή με το λαό και τη συγκέντρωση τροφίμων κι από έλλειψη πλωτών μέσων ζεύξης και διάβασης και την ορμητικότητα του ποταμού μη παραλείπετε να πάρετε υπόψη σας ότι το πέρασμα του Νέστου κατά πάσα πιθανότητα θα γίνεται μέρα και θα μας τρώει όχι λίγες ώρες. Κοπιάστε τώρα να κάνετε το άθροισμα αυτό και πέστε μου αν κατορθώσουμε να ξεφύγουμε από την αντίληψη του εχθρού και δε θα του δώσουμε τον απαιτούμενο χρόνο και τη δυνατότητα, ενώ εμείς θα είμαστε ακόμα στα καμποχώρια, αυτός να βγει και να πιάσει τα υψώματα και τις υποχρεωτικές διαβάσεις του Νέστου κι ενώ εμείς τσακισμένοι από κούραση, αϋπνία και φορτωμένοι με τρόφιμα θα πλησιάζουμε τις ανηφοριές του βουνού, ο εχθρός καβάλα στα τσουγκάρια, ταμπουρωμένος, ξεκούραστος και με το δάχτυλο στη σκανδάλη θα μας έχει στόχο στα πόδια του. Να γιατί, τουλάχιστο για την ώρα δεν μπορούμε στα σοβαρά να υπολογίζουμε στα καμποχώρια, παρά τότε μόνο, που θα μπορέσουμε να κρατηθούμε και να δημιουργήσουμε ελεύθερη κι ανταρτοκρατούμενη περιοχή πέρα από το Νέστο και προς τα καμποχώρια.

Κάτι τέτοιο όμως, είναι ζήτημα του μέλλοντος και πραγματοποιήσιμο ύστερα από σκληρή ένοπλη αναμέτρηση με τον εχθρό. Όλα όσα ανέπτυξα εννοούνται κάτω απ' τις πιο ευνοϊκές για μας προϋποθέσεις. Γιατί δεν αποκλείεται, ο εχθρός με το πιάσιμο των υποχρεωτικών διαβάσεων του Νέστου και των υψωμάτων, ταυτόχρονα με άλλες δυνάμεις και με μηχανοκίνητα μέσα να κινηθεί και να πάρει επαφή μαζί μας στον κάμπο και μέσα στα καμποχώρια οπότε και με την επέμβαση της αεροπορίας του στον κάμπο, η κατάσταση σε βάρος μας περιπλέκεται και γίνεται ακόμα πιο επικίνδυνη.

Ύστερα από όσα ακούσατε, εξηγείστε μου πως στην περιοχή μας θα λύσουμε το βασικό κι επείγον πρόβλημα της δημιουργίας στρατηγικών εφεδρειών όταν τόσο πολύτιμο χρόνο και δυνάμεις θα τις σπαταλούμε αποκλειστικά σε επιμελητειακές επιχειρήσεις. Κατά συνέπεια κι ύστερα από όσα ανέπτυξα, δεν ξέρω για σας, αλλά τουλάχιστο για μένα, είτε το θέλουμε είτε όχι, η ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος και η δημιουργία στρατηγικών εφεδρειών στην Ανατ. Μακεδονία και σε μέρος της Θράκης, περνάει αποφασιστικά απ' την προσωρινή εξασφάλιση τροφοδοσίας από μέσα.

Για τις καστανιές και την τροφοδοσία των τμημάτων μας με κάστανα, δίχως την

ελάχιστη από μέρους μου διάθεση ειρωνείας, σε διαφορετικές από τις σημερινές συνθήκες θα έλεγα, ότι τέτοιες σκέψεις είναι φαιδρές. Στις σημερινές όμως, η εφαρμογή τους στη ζωή μπορεί να αποβεί καταστρεπτική για το ανταρτοκίνημα της περιοχής μας.

Ο Κικίτσας εξαγριωμένος ν' απόσχει της συνεργασίας μας, σηκώνεται ορθός, βολτάρει, χειρονομεί δεξιά κι αριστερά και με νευρικότητα και βλοσυρά καρφωμένο απάνω μου το βλέμμα λέει: "Ώστε όλες οι υποδείξεις και προτάσεις μου βγαίνουν σκάρτες και στο τέλος φαιδρές; Α, όλα κι όλα, αυτό είναι απαράδεχτο, με θίγει και απαιτώ ν' αποδείξει τη φαιδρότητα των προτάσεων μου".

- Είπα και το επαναλαμβάνω, συνέχισα, πως δεν θέλω να ειρωνευθώ ή να θίξω κανένα σας. Από ιδιοσυγκρασία νευρικός, μπορώ να παραφερθώ. Δεν έχω όμως καμμιά συγγένεια με κείνους που πουλάνε πνεύμα, αδιαφορώντας αν θα θίξουν τον απέναντι τους. Ότι είπα κι ότι θα πω, είναι αυτό που γνωρίζω και πιστεύω και μέχρι απόδειξης του εναντίου, κανένας μα κανένας δεν μπορεί να μου το αλλάξει. Σαν Δραμινός και υπάλληλος της Αγροτ.Τράπεζας, που γνωρίσατε τα βουνά θα πρέπει να ξέρετε ότι καστανιές υπάρχουν πέρα από την τειχότα, κοντά στα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, κι όχι τόσο πολλές και με απόδοση 1-2 εκατομ. οκάδες. Όμως παρά τις αντιρρήσεις μου, κάνω σκόντο και παραδέχομαι ότι μπορεί να υπάρχει μια τέτοια ποσότητα (1-2 εκατομ.οκάδες). Κάντε όμως τον κόπο να σκεφτήτε και λογικά να υπολογίσετε, πόσον κόσμο, πόσα μεταγωγικά και πόσον καιρό θέλουν να μαζευτούν και να μεταφερθούν αυτά τα κάστανα στα μάχημα τμήματα! Για μένα δίχως υπερβολή και κάτω από τις καλύτερες δυνατές καιρικές συνθήκες, για να τροφοδοτηθεί ένα μάχιμο τάγμα με κάστανα, θα χρειαστεί δυο βοηθητικά τάγματα να μαζεύουν, να συγκεντρώνουν, να διατηρούν για να μη σαπίσουν, να τσουβαλιάζουν και με γερά μεταγωγικά μουλάρια από τον τόπο της συγκομιδής να κουβαλάνε κάστανα στο Τάγμα, που θα τροφοδοτούν. Βάλτε τώρα και την τροφοδοσία των δυο ταγμάτων της συγκομιδής με διπλάσια ποσότητα κάστανα σε σχέση μ' αυτά που θα κουβαλάνε στο μάχιμο τμήμα και πέστε μου αν συμφέρει να χρησιμοποιήσουμε δυο τάγματα για την τροφοδοσία του ενός. Σοβαρά υποστηρίζετε, ότι με κάστανα στο στομάχι θα νικήσουμε τις κακουχίες του βουνού και θα κερδίσουμε την ένοπλη αντίσταση; Πόλεμο θα κάνουμε ή κάστανα θα μαζεύουμε;

Για την επιστράτευση των πομάκων είπα ότι είχα να πω. Επαναλαμβάνω μόνο ότι, επιστράτευση πομάκων ίσον ομαδικές λιποταξίες και εφοδιασμός του εχθρού μας με πληροφοριοδότες των γραμμών μας και άριστους γνώστες του εδάφους.

Με την εξάντληση των όσων είπα, ανάμεσα μας απλώθηκε μια βαρειά ατμόσφαιρα και ψυχρότητα εναντίον μου από τον Κικίτσα και Βατουσιανό. Και για να μην εξελιχθεί σε οριστική διακοπή της συνεργασίας μας και να μας δοθεί η δυνατότητα να μελετήσει ο ένας τις απόψεις του άλλου, έγινε απ' όλους μας δεκτή η πρόταση του Λάμπρου να διακόψουμε κι αφού ρίξουμε κάτι στο στομάχι μας και ξεκουραστούμε, να συνεχίσουμε.

Στην απογευματινή συνεργασία μας και γιατί ο Λάμπρος μέχρι στιγμής, λιγότερο απ' όλους είχε ξεκαθαρίσει τις απόψεις του, ομόφωνα του δόθηκε ο λόγος και κατέληξε κάπως έτσι περίπου:

"Νομίζω, είπε, πως σοβαρά θα πρέπει να πάρουμε υπόψη μας κι ακόμα πιο σοβαρά να μελετήσουμε, ότι υποστηρίζει ο σ. Κρίτων, γιατί εκτός που συγκεντρώνει σημαντική πολύχρονη αντάρτικη πείρα, του δόθηκε επί πλέον στις δυο ένοπλες αντιστάσεις, η δυνατότητα καλύτερα απ' όλους μας να γνωρίσει το ορεινό έδαφος, τα ορεινά χωριά, τους κατοίκους των, μαζί και τις υπάρχουσες δυνατότητες και τα εμπόδια που φρενάρουν την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος.

Από την μελέτη των επιχειρημάτων του βγάζω το βασικό συμπέρασμα, πως η επιστράτευση των πομάκων αναμφισβήτητα κρύβει το σπέρμα της λιποταξίας και μια που διαπιστώνουμε τον κίνδυνο αυτό, επιβάλλεται να σκεφτούμε αν και κατά πόσο τα επιχειρήματα του σ. Κικίτσα εξουδετερώνουν ή τουλάχιστο περιορίζουν το κίνδυνο της λιποταξίας με τις συνέπειες που ακούσαμε. Ύστερα από κοσκίνισμα που έκανα βρήκα ότι οι απόψεις του σ. Κικίτσα σημαντικά περιορίζουν τον κίνδυνο της λιποταξίας. Συμφέρον μας είναι να προχωρήσουμε στην επιστράτευση των πομάκων, δίχως όμως να παραλείψουμε να εκμεταλλευτούμε τον ψυχικό παράγοντα, που σίγουρα θα μειώσει στο ελάχιστο τον κίνδυνο που φοβόμαστε. Και τον ψυχολογικό παράγοντα τον βλέπω στο πρόσωπο του προοδευτικού τούρκου αξιωματικού Κεμάλ, που εδώ και καιρό λιποτάκτησε από τον τούρκικο στρατό και, προσχώρησε στις τάξεις μας.

Τον Κεμάλ λοιπόν, γνώμη μου είναι, αντί να τον χρησιμοποιούμε όπως μέχρι τώρα, να τον βάλουμε στρατιωτικό διοικητή των πομάκων να τους εκπαιδεύσει και με τη βοήθεια τουρκομαθών συνεργατών του που θα του δώσουμε, να οργανώσει τη διαφώτιση τους πάνω στις επιδιώξεις του κινήματος κλπ. Μετά την εκπαίδευση και την ψυχολογική προετοιμασία, στη διάρκεια της οποίας σύμφωνα με τα έθιμα τους, θα οργανώσουμε την ψυχαγωγία τους, θα τους αναθέσουμε διάφορες αποστολές π.χ. περιοδεία στα πομακοχώρια για ψυχαγωγία και το ψυχολογικό και πολιτικό κέρδισμα των κατοίκων τους κλπ. Σε συνέχεια με την συμπλήρωση της

στρατιωτικής τους εκπαίδευσης και την ψυχολογική τους προετοιμασία, κατά διαστήματα και σε μικρές γκρούπες, θα τους στέλνουμε στα μάχιμα τμήματα προς συγχώνευση και αφομοίωση τους. Έτσι κατά τους υπολογισμούς μου και το κέρδος της επιστράτευσης θα έχουμε και τις λιποταξίες θ' αποφύγουμε".

Κικίτσας και Βατουσιανός μ' ένα στόμα και ταυτόχρονα πρόσθεσαν: Θαυμάσια!!

Ο Λάμπρος συνέχισε: Για το ζήτημα της εξασφάλισης της τροφοδοσίας, από την μέχρι σήμερα πείρα μου κι απ' όσα μας ανέπτυξε ο Κρίτων, συμφωνώ με την προσωρινή εξασφάλιση της τροφοδοσίας μας από μέσα. Γιατί από το εμπόδιο της τροφοδοσίας βασικά καθυστέρησε και καθυστερεί η προώθηση μεγαλυτέρων δυνάμεων και η μετακίνηση της έδρας του Α.Α.Μ.Θ.στη Χαϊντού.

Το πονηρό ισοζύγιο και το προσεκτικό μοίρασμα της γνώμης του Λάμπρου προς τις δυο πλευρές, δεν ξέρω για τον Κικίτσα και Βατουσιανό, αλλά σε μένα που τον ήξερα καλύτερα, μ' άφησε ν' αντιληφθώ την επιδίωξη του που δεν ήταν προς το συμφέρον του κινήματος, αλλά με την συγκατάθεσή του στην επιστράτευση των πομάκων να δείξει ότι πάνω απ' όλα βάζει το συμφέρον του κινήματος και με την άρνηση της τροφοδοσίας των τμημάτων μας με κάστανα κλπ. να δικαιολογήσει και να παρατείνει τη μη προώθηση της έδρας του Α.Α.Θ.Μ. στη Χαϊντού, δικαιολογούσε μια χαρά τις γνωστές μανούβρες του, έκρυβε το φιλοτομαρισμό του και στο Γ.Α. παρουσιαζόταν ασπροπρόσωπος και με το μέτωπο ψηλά.

Στο σχέδιο όμως μπήκε εμπόδιο ο Βατουσιανός, που τελείως απειροπόλεμος, ολότελα άπειρος από αντάρτικο και σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένος από τα γαλόνια και τις απόψεις του Κικίτσα, με την απερίσκεπτη φιλοδοξία να εξελιχθεί σε πολεμάρχη και να προχωρήσει εκεί που τα δίπλωσε ο Λάμπρος, σαν φουσκωμένος κούρκος, κυριολεκτικά, και με τουπέ αυθεντίας στον ανταρτοπόλεμο, άρχισε να αναπτύσσει διάφορες θεωρίες, γύρω από το ρούσσικο αντάρτικο και να φέρει ξεσηκωμένα από τα βιβλία παραδείγματα, πώς οι ρώσσοι παρτιζάνοι δημιουργούσαν και ανέπτυσσαν παρτιζάνικη δράση στα μετόπισθεν του εχθρού κι όπου το επέβαλλε η ανάγκη του πατριωτικού πολέμου. Και κατέληξε: "Δε βλέπω το λόγο γιατί και μεις να μη σταθούμε ικανοί μιμητές των ρώσσων και παρά τα εμπόδια και τις δυσκολίες, ν' αναπτύξουμε ανταρτοκίνημα κι ένοπλη δράση όπου το επιβάλλει το γενικότερο συμφέρον του κινήματος στη χώρα μας".

Ύστερα απ' όσα από το ύψος αυθεντίας είπε ο Βατουσιανός και με τον τρόπο που τα είπε φάνηκε ότι Κικίτσας-Βατουσιανός ήταν αποφασισμένοι βάσει των υποδείξεων που είχαν από το Γ.Α. ν' ακολουθήσουν το δρόμο που αυτοί νόμιζαν ότι εξυπηρετεί το κίνημα. Δεν υπήρχε επομένως καμμιά ελπίδα αλλαγής της κατάστασης

και για να έχω ήσυχη τη συνείδηση μου, συμπλήρωσα: "Οι θεωρίες για το ρούσσικο παρτιζάνικο είναι πολλές και διαφέρουν μεταξύ τους. Και στις θεωρίες που ανέπτυξε ο σ. Βατουσιανός θα μπορούσαν να αντιπαραταχθούν άλλες. Επειδή όμως δε βλέπω την ανάγκη αυτή περιορίζομαι σε γενικότητες. Οι ρώσσοι, συμφωνα με τη θεωρία του σ. Βατουσιανού, αν ανέπτυσσαν παρτιζάνικο κίνημα εκεί που το ζητούσαν οι ανάγκες του πατριωτικού πολέμου, λογικά θα έπρεπε να υπάρχουν και να δρουν πατριζάνοι σ' όλα τα μετόπισθεν των γερμανών. Δεν συνέβαινε όμως αυτό, όχι γιατί δεν το ήθελαν, αλλά γιατί δεν μπορούσαν, δεν τους επέτρεπαν μια σειρά εμπόδια, λ.χ. το ακάλυπτο έδαφος, η διάταξη του εχθρικού μετώπου, η αδυναμία του λαού λόγω των μη ευνοϊκών συνθηκών να βοηθήσει τους παρτιζάνους κλπ.

Για όλα αυτά στις περιοχές που δεν μπορούσαν ν' αναπτύξουν και να κρατήσουν παρτιζάνους, εξαναγκάζονταν να κάνουν ξαφνικές και μικρής ή μεγάλης διάρκειας διεισδύσεις κι ανάλογα με τις υπάρχουσες συνθήκες να δίνουν λίγα ή πολλά αιφνιδιαστικά κτυπήματα αντιπερισπασμού και πάλι να ελίσσονται και να συμπτύσσονται στις βάσεις εξόρμησης τους. Κάτι τέτοιο μπορούμε να κάνουμε κι εμείς σ' όλη την ορεινή περιοχή και τα καμποχώρια της Μακεδονίας και Θράκης.

Εμάς όμως οι ανάγκες του ανταρτοκινήματος μας ζητάνε πολύ διαφορετικά, καθορισμένα, μπορώ να πω καθήκοντα. Να κρατηθούμε δηλαδή στις περιοχές αυτές, ν' αναπτύξουμε ανταρτοκίνημα, να δημιουργήσουμε στρατηγικές εφεδρείες και παράλληλα με τον πόλεμο να λύσουμε το δύσκολο πρόβλημα της τροφοδοσίας.

Για μένα όμως μέχρι τη δημιουργία ορεινής ανταρτοκρατούμενης περιοχής πέρα από το Νέστο και προς τα καμποχώρια, δίχως την προσωρινή εξασφάλιση της τροφοδοσίας μας από μέσα, όχι μόνο δε βλέπω να επιτύχει η προσπάθεια, αλλά φοβάμαι, ότι με την παρατολμία μας θα καταστρέψουμε ότι μέχρι σήμερα με κόπους αγώνες και θυσίες δημιουργήσαμε.

Κι επειδή σας βλέπω αποφασισμένους, δίχως να θέλετε να πάρετε υπόψη σας τα εμπόδια και τις δυσκολίες, ν' ακολουθήσετε το δρόμο που σε ξεχωριστές συνεργασίες σας και με την έγκριση του Γ.Α. χαράξατε οι δυο σας εύχομαι ολόψυχα να διαψευστούν στη ζωή οι κακές μου προβλέψεις.

Για κάθε όμως ενδεχόμενο τόσο προς το συμφέρον του κινήματος όσο και για το προσωπικό σας, έχετε το νου σας σε ότι δίχως συμβιβασμούς υποστηρίζω. Ποιος ξέρει; Μπορεί νάρθει μέρα στη θέση που θα βρεθείτε να με θυμηθείτε και να μετανιώσετε, γιατί αγνοήσατε τις απόψεις ενός ανθρώπου που ξέρει καλύτερα από σας τον τόπο και το λαό της Μακεδονίας-Θράκης.

Ως προς την χρησιμοποίηση του Κεμάλ, την εκμετάλλευση του ψυχολογικού

παράγοντα, τη συγχώνευση κι αφομοίωση των πομάκων κλπ, όλα αυτά τα γιατροσόφια του Λάμπρου, που σας ενθουσιάζουν, εγώ τα βλέπω ανώφελα κι ανίσχυρα σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα να ανατρέψουν την καθυστέρηση και τις συνήθειες αιώνων και τους πρωτόγονους πομάκους να τους διαπλάσουν σε αγωνιστές, με πίστη ικανή να νικήσει το θάνατο και τις σκληρές ταλαιπωρίες της αντάρτικης ζωής. Και στο σημείο αυτό η ευθύνη του Λάμπρου για ότι συμβεί δε θάναι μικρότερη από τη δική σας".

Η εξέλιξη αυτή σήμαινε αποτυχία της προσπάθειας μου να εξασφαλίσω προσωρινά την τροφοδοσία μας από μέσα κι αποτυχία του Λάμπρου να πείσει τον αντικαταστάτη του Βατουσιανό να μη μετακινήσει την έδρα του ΑΑΜΘ στη Χαϊντού.

Και μια που η συνεργασία μας πλησίαζε στο τέρμα της, ο Λάμπρος προτού παραδώσει στο Βατουσιανό και τεθεί στη διάθεση του Γ.Α., θεώρησε σκόπιμο σε μια ύστατη προσπάθεια επιτυχίας του σκοπού του, ν' αλλάξει γνώμη και εκτός από το πρόβλημα της τροφοδοσίας πήρε και στη στρατολογία των πομάκων τη θέση που υπεράσπιζα.

Με τη στροφή αυτή απέβλεπε να ισοψηφίσουν οι γνώμες, οπότε δημιουργούνταν η πιθανότητα, με την επέμβαση και την πιο αντιπροσωπευτική συμμετοχή του Γ.Α. να επαναξετασθούν όλα τα παραπάνω προβλήματα και σε περίπτωση δεύτερης αποτυχίας του, μια κι ευθυγραμμιζόταν μαζί μου, δημιουργούσε τουλάχιστο τη δυνατότητα απαλλαγής του από τις ευθύνες των συνεπειών της στρατολογίας των πομάκων και γενικά από τις ευθύνες όλης της κατοπινής εξέλιξης.

Η τακτική του αυτή, που σε τελευταία ανάλυση σήμαινε, ότι και στη συμφωνία των πομάκων συμφώνησε για να συμφωνήσει, στοιχείο που ευθύς εξ 'αρχής δεν μου διέφυγε γιατί τον ήξερα καλά, τώρα με την γενική αλλαγή της γνώμης του, τον πήραν χαμπάρι κι ο Βατουσιανός με τον Κικίτσα, με αποτέλεσμα η προσπάθεια του να καταλήξει στο αντίθετο από ότι επεδίωκε.

Συγκεκριμένα οι Κικίτσας-Βατουσιανός, πίσω από τις πλάτες μας και στις ξεχωριστές τους επαφές μ' ασύρματο στο Γενικό Αρχηγείο, τα παραφούσκωσαν και είπαν: Εδώ απ' ότι διαπιστώσαμε δεν υπάρχει Λάμπρος, ούτε διοίκηση Α.Α.Μ.Θ. Υπάρχει Κρίτων. Ο Λάμπρος και γενικά όλοι εδώ μιλούν, συμφωνούν και σηκώνουν χέρι μπροστά στην αυθεντία Κρίτων. Γνώμη μας: Για να πάει η δουλειά μπροστά χρειάζεται ν' ανακαλέσετε το Λάμπρο στην έδρα σας και κατά πάσαν πιθανότητα αργότερα κι όταν σας το ζητήσουμε να πάρετε και τον Κρίτωνα.

16.- ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΤΑΡΤΟΚΙΝΗΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΘΡΑΚΗΣ - ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Από τη συνεργασία μας αυτή αποφασίστηκε:

Μετακίνηση και εγκατάσταση της έδρας του Α.Α.Μ.Θ. στη Χαϊντού - κάπου στην ορεινή περιοχή Δράμας.

Μεγαλύτερη κι όσο ποτέ αφαίμαξη των επίλεκτων ανταρτοδυνάμεων Έβρου-Κομοτηνής και προώθηση τους στη ορεινή περιοχή Ξάνθης-Δράμας μέχρι τις Σέρρες.

Εξασφάλιση της τροφοδοσίας με πόλεμο.

Μαζική υποχρεωτική επιστράτευση όλων των ικανών να φέρουν όπλα Πομάκων.

Να απ' εδώ και πέρα συμπυκνωμένη η κατευθυντήρια γραμμή της επιτελικής σκέψης της νέας διοίκησης των ανταρτοδυνάμεων Δυτ. Θράκης και Ανατ. Μακεδονίας.

Τώρα πια για να γίνουν οι αποφάσεις πράξη, δεν έμεινε παρά να παραμεριστεί το εμπόδιο. Σήμανε έτσι η ώρα της αντικατάστασης του Λάμπρου και με διαταγή του Γεν. Αρχηγείου άρχισε η επίσημη στους Λασάνη-Βατουσιανό παράδοση της διοίκησις του Α.Α.Μ.Θ.

Επειδή το Γ.Α. θα ζητούσε οπωσδήποτε γραπτή έκθεση των διαπιστώσεων του από τον σ. Κικίτσα, ο τελευταίος θέλησε να κινηθεί και να πάρει μια όσο το δυνατό ολοκληρωμένη εικόνα του ανταρτοκινήματος της Μακεδονίας και Θράκης. Γι' αυτό μου ζήτησε οι δυο μας να πάρουμε επαφή με το νεοδημιουργημένο αρχηγείο Δράμας.

Παραμονές Χριστουγέννων 1947, βαρυχειμωνιά και τα βουνά δυσκολοδιάβατα για μικρή φάλαγγα ανθρώπων κι όμως πάση θυσία έπρεπε τα εμπόδια να υπερνικηθούν και να εξοικονομηθεί χρόνος. Γι' αυτό αναγκαστικά περάσαμε στο βουλγάρικο έδαφος. Το χιόνι ήταν τόσο πολύ που αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε έλκυθρο, συρόμενο από άλογα. Καβάλα στο έλκυθρο, κουκουλωμένοι στις χλαίνες μας, ξυλιασμένοι από το κρύο, περάσαμε την όμορφη πευκοδασωμένη Ροδόπη. Σε βουλγάρικο πομακοχώρι, όχι μακρυά από τα ελληνοβουλγάρικα σύνορα αφήσαμε άλογο κι έλκυθρο να μας περιμένουν, πεζοί πήραμε την ανηφοριά, περάσαμε στο ελληνικό έδαφος και οι ειδοποιημένοι σύνδεσμοί μας οδήγησαν στην έδρα του αρχηγείου Δράμας. Εδώ ο Κικίτσας γνωρίστηκε με τον

διοικητή του αρχηγείου Γιάκωβο Γιακουσίδη ή Νικήτα, τον πολιτικό επίτροπο Πάνο Δημητρίου και τον επιτελάρχη Αλέκο Πολίτη. Η πρώτη επαφή και προεργασία της συνεργασίας μας μαζί τους, εμένα δεν μου άρεσε καθόλου. Αντίθετα ο Κικίτσας φαινόταν ικανοποιημένος και μια και του παρουσιάστηκε η δυνατότητα, βιάστηκε να εκφράσει την ικανοποίηση του αυτή: Τι λες; όσα βλέπω γύρω μου, πρόσωπα, ντύσιμο, αχνιστό καζάνι, αφράτο ψωμί στο φούρνο, όλα αυτά τα σημάδια δεν είναι μια πρώτη απάντηση στις κλάψες και στις κακές σου προβλέψεις ως προς το ζήτημα της τροφοδοσίας, είπε ο Κικίτσας, και συνέχισε: Από την αρχή του δεύτερου αντάρτικου μέχρι σήμερα, όλους μας στο Γ.Α. μας συνηθίσατε ν' ακούμε και να φανταζόμαστε στη Θράκη και Μακεδονία αντάρτες μονάχα από τον Έβρο και την Κομοτηνή και το τροπάρι αυτό με τον ερχομό μου εδώ συνεχίζεται μαστορικά και εντατικά. Κι όμως βλέπω εδω την έδρα του αρχηγείου Δράμας πλημμυρισμένη από λαζούς αντάρτες της περιοχής Κιλκίς κι άλλων ασφαλώς περιοχών. Που σημαίνει, όχι μόνο ο Έβρος και σε δεύτερη μοίρα η Κομοτηνή, αλλά και άλλες περιοχές παίρνουν μέρος στο ανταρτοξεκίνημα κι αυτό αναμφίβολλα είναι ένα πολύ καλό σημάδι, που το διαπιστώνουμε μέσα στην καρδιά του χειμώνα και σε πείσμα του μανιασμένου Νέστου.

Κι άμα πρασινίσει το κλαρί κι η καλοκαιρία ημερέψει το Νέστο, οι συνθήκες θα μας βοηθήσουν να φτάσουμε στο σκοπό μας.

Εγώ εξακολουθούσα να μη συμμερίζουμαι την αισιοδοξία του, γι' αυτό με πήρε από το μπράτσο, ξεμακρύναμε μέσα στο δάσος και κει μέσα στη μοναξιά ζήτησε να μάθει που στηρίζω τη δυσπιστία μου. Υποπτεύομαι μου είπε, πως βρίσκεσαι σε δύσκολη θέση και ο εγωϊσμός σου δεν σ' αφήνει να παραδεχτείς ότι έπεσες έξω στις διαπιστώσεις και προβλέψεις σου.

- Πολύ θάθελα, σ. Κικίτσα να είναι έτσι. Αν και τ' άκουσες, μια κι επιμένεις, ετοιμάσου να τα ξανακούσεις. Τα χώματα που περπάτησες από τη μέρα πούρθες, τα χώματα που πατάμε, τους ανθρώπους και τις συνθήκες της περιοχής αυτής, τα ξέρω καλλίτερα από το Δραμινό Κικίτσα. Γι' αυτό δε με ξεγέλασε αυτό που σε ξεγέλασε.

Το καλό ηθικό που διαπίστωσες, οφείλεται στο καλό και αφράτο ψωμί και στο ακόμα πιο καλό κι αχνιστό καζάνι, που έρχονται από μέσα. Τους λαζούς του Κιλκίς, που σε κάθε βήμα σου συναντάς εδώ, ούτε για μαγιά δε θα τους βρείς στα μάχιμα τμήματα. Όλοι κι όλοι είν' αυτοί που μπερδεύονται στα πόδια μας. Τους μάζεψε εδώ το λάζικο πνεύμα του λαζού διοικητή του αρχηγείου Δράμας Νικήτα, και η συγκέντρωση αυτή οφείλεται στην επιζήμια για το κίνημα μας αρρώστεια, που οι αντάρτες την ονόμασαν εύστοχα Λαζοκρατία.

Στα τμήματα μπορεί να βρούμε λαζούς αλλά από την περιοχή Έβρου-Κομοτηνής, που πιθανόν ο Νικήτας θάθελε να τους συγκεντρώσει γύρω του, όμως δεν μπορεί γιατί είναι πολλοί.

Στα μάχιμα τμήματα δε θα βρούμε αφράτο και χορταστικό ψωμί και πιο πολύ μυρωδάτο και χουχλαστό καζάνι. Ηθικό όμως θα βρούμε πιο ανεβασμένο απ' εδώ κι οφείλουμε να το διατηρήσουμε και να το ανεβάσουμε, δίνοντας ψωμί και καζάνι στα μάχιμα τμήματα, διαφορετικά..

-Δεν καταλαβαίνω, μου λέει ο Κικίτσας, κι ούτε μπορώ να σε πιστέψω. Εξήγησε μου πως συμβαίνει να καλοτρώνε εδώ κι η διοίκηση να μην ενδιαφέρεται το ίδιο και καλύτερα να τρώνε τα μάχιμα τμήματα;

-Σε προειδοποιώ, συναγωνιστή, να μη βιάζεσαι, γιατί αυτό που μου ζητάς να σου εξηγήσω είναι περιττό. Σε λίγο η ίδια η ζωή θα σου το εξηγήσει και για την ώρα φτάνει η προειδοποίηση μου.

-Αν, φυσικά, είναι αντικειμενική φτάνει και περισσεύει για να με σπρώξει μια ώρα αρχίτερα να συντομέψω τη συνεργασία μας με τη διοίκηση και νάρθω σ' επαφή με τα τμήματα ώστε να μπορέσω να διαπιστώσω τ' απίστευτα και παράξενα, που μου σερβίρισες.

-Από το στόμα μου το πήρες, απάντησα. Ας βιαστούμε, μια και το πρότεινες, να ιδούμε τα μάχιμα τμήματα, για να γνωρίσουμε την πραγματικότητα που υπάρχει εδώ.

Αφήσαμε τη μοναξιά και κατσούφηδες και σιωπηλοί, βγήκαμε από το ναρκωμένο δάσος. Ύστερα από λίγες δρασκελιές ξαναβρισκόμαστε και πάλι ανάμεσα στη διοίκηση και το επιτελείο του γνωστού αρχηγείου.

Είχε μεσημεριάσει. Ο σαματάς από τις καραβάνες και η ευωδιά του φαγητού έδειχναν, ότι άρχισε η διανομή του συσσιτίου. Αυτά έρχονταν σε αντίθεση μ' ότι προ ολίγου συζητούσαμε. Ο Κικίτσας δε βάσταξε και μούκανε νόημα να πάμε στο μαγειρείο.

Η διανομή συνεχιζόταν κι έφτανε στο τέλος της. Ο Κικίτσας όμως που τον έζωναν τα φίδια, δεν είχε υπομονή να περιμένει, βιάζονταν να διαπιστώσει για όλα.

Άρχισε έτσι συζήτηση με τους αντάρτες, το μάγειρα, το βοηθό του. Με μορφή ερωτήσεων, φρόντιζε να μάθει από που είναι ο καθένας, αν έκαναν σε μάχιμα τμήματα, πόσο καιρό, σε ποιες περιοχές, που τους άρεσε καλύτερα στα μάχιμα τμήματα ή στην έδρα του αρχηγείου κ.λ.π.

Και στο ξετύλιγμα των ερωτήσεων και απαντήσεων, αφού σταμάτησε ο χαρα-

κτηριστικός θόρυβος της κουτάλας στο καζάνι, ο μάγειρας παραμέρισε χαρούμενος και με κωμικές χειρονομίες, φώναξε μια τριάδα λεβέντες που νηστικοί, αξύριστοι, κουρασμένοι και ξεστήθωτοι, από το δάσος είχαν ξεπροβάλει στην ανοιχτωσιά του λημεριού. Κι οι τρεις τους γνώριμοι πελάτες του μάγειρα, βιάστηκαν να πλησιάσουν, ο μάγειρας τους αγκάλιασε καλόκαρδα, άρχισε να καλαμπουρίζει μαζί τους και να τους λέει ότι, μια και δεν πρόλαβαν το καζάνι, δεν τους αγαπάει η πεθερά τους.

Η κουρασμένη και άλλο τόσο πεινασμένη τριάδα, όπως φάνηκε ήταν συνηθισμένη από παλαιότερα σε τέτοια τερτίπια, κι αντί απάντησης, έκανε σηκωτό το μάγειρα τον έφερε μπροστά στο καζάνι, δίνοντας του στο χέρι την κουτάλα και προτού ο μάγειρας γεμίσει την κουτάλα, το μάτι της τριάδας μας πήρε. Παράτησαν για λίγο τις καραβάνες κι έτρεξαν χαρούμενοι κοντά μας.

Βλέποντας τον Κικίτσα για πρώτη φορά, σαν να τάχασαν για λίγο και στην προσπάθειά μου να τους ενθαρρύνω, τους πλησίασα, τους αγκάλιασα και τους οδήγησα στον Κικίτσα. Αυτός επίσης τους ενθάρρυνε κι αρχισε έτσι το ομαλό ξετύλιγμα της συζήτησης.

Οι τρεις αντάρτες σύνδεσμοι είχαν γυρίσει από μάχιμα τμήματα, με σημειώματα που παρέδωσαν στη διοίκηση του αρχηγείου. Η σύμπτωση αυτή ήταν μιά ουρανοκατέβατη ευκαιρία να μάθουμε από πρώτο χέρι νεότερα γύρω απ' ότι μας ενδιέφερε.

Αιχμάλωτος της ανυπομονησίας του ο σ. Κικίτσας, αδιαφορώντας για τα άδεια τους στομάχια, άρχισε λαίμαργα να ρωτάει τους συνδέσμους κι εκείνοι απαντούσαν στις διάφορες ερωτήσεις του.

Οι απαντήσεις τους σιγά και απαλά, με αδρές πινελιές άρχισαν να ζωντανεύουν στο χιονόλευκο ορεινό ταμπλώ της περιοχής Δράμας την εικόνα του ανταρτοκινήματος της Ανατ.Μακεδονίας. Κι όσο προχωρούσε η συμπλήρωση του πίνακα, τόσο έχανε τα κέφια του ο Κικίτσας. Κάπου-κάπου δεν ξεχνούσε να μου πετάει λοξές, χαρακτηριστικές ματιές, που η κάθε μια είχε και το δικό της νόημα.

Όταν κάποτε οι σύνδεσμοι εξάντλησαν σχεδόν ότι μας ενδιέφερε, ενστικτώδικα από την πείνα και την κούραση θέλησαν να τραβήξουν για το μαγειρείο, ο συν. όμως Κικίτσας τους κρατούσε. Μπλέχτηκα στη συζήτηση και τους έδωσα την ευκαιρία να πάνε στην αχνιστή καραβάνα, που τους περίμενε. Τους σύστησα να φροντίσουν να κοιμηθούν και να ξεκουραστούν γιατί ίσως τους χρειαστούμε.

Κι όταν πια μείναμε μόνοι μας, λες και είχαμε προσυνεννοηθεί, αλληλοκοιταχτήκαμε χωρίς ν' ανταλλάξουμε κουβέντα και τραβήξαμε για το καλύβι της διοί-

κησης, όπου μας περίμενε καλοστρωμένο κι ορεχτικό τραπέζι με το διοικητή, πολιτικό επίτροπο και επιτελάρχη.

Τσιμπώντας παρά τρώγοντας και περισσότερο συζητώντας, από το ένα στο άλλο άρχισε η γόνιμη διασταύρωση εκείνων που μας είπαν οι τρείς σύνδεσμοι, μ' εκείνα που τώρα έλεγε η διοίκηση. Συμπέρασμα: Πολύ πιο χειρότερη και κρίσιμη η κατάσταση σε σχέση με τις δικές μου προβλέψεις. Για την αντιμετώπιση της, δίχως την ελάχιστη καθυστέρηση, χρειαζόταν ριζικά να λυθεί στο σύνολο του το επιμελητειακό πρόβλημα, το πρόβλημα του άδειου στομαχιού. Πώς όμως και από πού;

Από τις καστανιές, τα πεινασμένα καπνοχώρια, ή από τα πλούσια καμποχώρια που μας χώριζε η μεγάλη απόσταση και ο άγριος και πλημμυρισμένος Νέστος;

Το πλούσιο καζάνι του Αρχηγείου και το ακόμα πλουσιότερο τραπέζι πού είχαμε μπροστά μας, έβαλαν αυτόματα στο στόμα του Κικίτσα το ερώτημα: "Όλα αυτά που έχουμε μπροστά μας και το συσσίτιο που δόθηκε στους αντάρτες, πως και από που φτάνουν εδώ;". Σαν να ξαφνιάστηκαν οι συνδετήμονες από την ερώτηση, αλληλοκοιτάχτηκαν άτολμα και πρώτος απ' όλους ο Πάνος Δημητρίου, σαν άμεσα υπεύθυνος για το επιμελητειακό όταν κάπως συνήλθε, έδωσε τη γνωστή λακωνική απάντηση, δείχνοντας με το χέρι του τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα, "από μέσα". Και προτού προλάβουν να τον διακόψουν συμπλήρωσε: "Με δικαιολογητικό τάχα τα πολλά χιόνια από μέσα μας κλείσανε την πόρτα, γιατί λέει, δεν μπορούν να φτάσουν στα σύνορα μεταφορικά μέσα.

Κι αν δεν την ανοίξουμε, σε 2-3 μέρες, παίρνουν τέλος και τα τελευταία αποθέματα μας και θα πεινάσουμε κι εδώ".

Σε δεύτερη ερώτηση, αν τα τμήματα τροφοδοτούνται από μέσα, ο Δημητρίου απάντησε, πως με δική του πρωτοβουλία κι ενέργειες και με μεγάλη δυσκολία κατάφεραν να πείσουν τους μέσα να τροφοδοτήσουν μέχρι τώρα εμάς τους λίγους της διοίκησης του Αρχηγείου Δράμας. Με την άρνηση τους όμως, που τώρα τελευταία αντιμετωπίζουμε και με την εξάντληση των αποθεμάτων μας, δεν ξέρω τι θα γίνει και πως θα λύσουμε το πρόβλημα της τροφοδοσίας.

-Οι αντάρτες των τμημάτων σας πώς και από πού τροφοδοτούνται;

Μέχρι τώρα και προτού πιάσει η βαρυχειμωνιά από τα ορεινά χωριά και από διεισδήσεις πέρα από το Νέστο, κουτσά-στραβά κάτι βρίσκαν και ρίχναν στο στομάχι τους. Τώρα όμως, αν και κάτι βρίσκουν ακόμα, αυτό δεν είναι αρκετό για να χορτάσει την πείνα τους και κάθε μέρα που περνά, η κατάσταση της τροφοδοσίας όλο και χειροτερεύει.

- Πόσο απέχουν τα τμήματα απ' εδώ, πώς και σε πόσο καιρό μπορούμε να τα ιδούμε;

- Επιτελάρχης Αλέκος Πολίτης: Απέχουν αρκετά. Και με τα πολλά χιόνια που πέσανε, χρειάζεται κουραστική προσπάθεια και πολύς χρόνος αν αποφασίσουμε να τα ιδούμε. Σηκώνεται, φέρνει το χάρτη και δείχνει τα πιθανά σημεία στρατοπέδευσης και στάσης των μαχίμων τμημάτων.

Ο Κικίτσας σκεφτικός και κατσούφης, στο χάρτη μετρά την απόσταση, μονολογεί "κι όμως με την επιστροφή μου στο Γ.Α. θα μου ζητηθούν προσωπικές διαπιστώσεις της εδώ κατάστασης του ανταρτοκινήματος και θάθελα να πάρω μια προσωπική επαφή και ιδέα από τα εδώ μάχιμα τμήματα".

Ο Νικήτας, στρατιωτικός διοικητής του Αρχηγείου απαντάει: Συν. Κικίτσα κάπου μια ώρα μακρυά απ' εδώ στρατοπεδεύει ένας μάχιμος λόχος, που πριν τρεις μέρες μας τον στείλανε να παραλάβει και να προωθήσει τρόφιμα στα μάχιμα τμήματα. Επειδή όμως δεν έχουμε τι να τους δώσουμε, τον κρατάμε εδώ με την ελπίδα πως ίσως κάτι πάρουμε από μέσα και σε βάρος της εδώ τροφοδοσίας μας, τροφοδοτήσουμε τα πεινασμένα μάχιμα τμήματα μας. Οι μέρες όμως κυλάνε κι επειδή τροφοδοτούμε και το λόχο, μαζί με τις μέρες κύλισαν και σχεδόν εξαντλήθηκαν τα τρόφιμα μας, δίχως ελπίδα ανανέωσης τους από μέσα. Μια επαφή και συζήτηση με τους μαχητές και τα στελέχη του λόχου αυτού, δεν νομίζετε πως θα σας δώσει μια κάπως πραγματική εικόνα των μαχίμων τμημάτων μας;

Ετοιμαστείτε, λέει ο Κικίτσας, και πάμε να ιδούμε το λόχο κι ανάλογα με τις διαπιστώσεις μου, βλεπουμε μετά, αν χρειαστεί ή όχι να ιδούμε και τ' άλλα μάχιμα τμήματα σας.

Αφήκαμε το τραπέζι σχεδόν άθικτο, σηκωθήκαμε και βγήκαμε έξω από το καλύβι κι ώσπου να ετοιμαστούν να ξεκινήσουμε, μια και λίγες στιγμές μείναμε μόνοι, ο Κικίτσας είπε: Μπορείς να είσαι απόλυτα ικανοποιημένος. Ότι πίστευες και μεις το αρνηθήκαμε, εδώ τούτοι το μισοεφάρμοσαν και αν μπορούσαν θα το ολοκλήρωναν δίχως την έγκριση κανενός. Μα γιατί σηκώνεις τους ώμους και δεν μιλάς;

- Τί να πω; Εδώ όπως βλέπεις, άλλοι έχουν το λόγο και μαζί με τους άλλους μια που πήρε το λόγο εκείνος που περίμενα και που μιλάει πειστικότερα απ' όλους μας, τώρα το καλύτερο πούχω να κάνω είναι να το βουλώσω, να παρακολουθώ και να περιμένω τη σειρά μου.

- Κατάλαβα. Αποτραβήχτηκες για να μιλήσει η ζωή και καιροφυλαχτείς στο

μεταξύ και περιμένεις την κατάλληλη στιγμή για να επιτεθείς.

- Ομολογώ πως μπήκες στη σκέψη μου. Τα παραπέρα ας τ' αφήσουμε μετά την επιστροφή μας από τον μάχιμο λόχο. Η γνωριμία μας μ' αυτόν και με το δύσκολο πρόβλημα της τροφοδοσίας, θα μας δώσει ολοκληρωτική εικόνα, έτσι που να μπορέσουμε να πούμε περισσότερα και να καταλήξουμε σε σωστότερες αποφάσεις.

Μπροστά οι οδηγοί και πίσω εμείς, ξεκινήσαμε. Μια ώρα σχεδόν βαδίζαμε σ' ένα δάσος από πυκνά, θεόρατα σαν λαμπάδες ίσια έλατα. Όσο προχωρούσαμε στο βάθος του δάσους, τόσο κι ελαττωνόταν η ορατότητα, ενώ στα μάτια τη μύτη και τα πνευμόνια νιώθαμε το χαρακτηριστικό τσούξιμο και τη βαρειά κι αποπνικτική μυρουδιά του καπνού από υγρά καιόμενα έλατα.

Κι ενώ ο καθένας μας κλεισμένος στον εαυτό του και σε φάλαγγα κατ' άνδρα τρίβαμε από τον καπνό τα μάτια μας και προχωρούσαμε περισσότερο με τ' αυτί παρά με το μάτι, αντιληφθήκαμε ότι πλησιάζαμε στο τέρμα της διαδρομής. Πραγματικά σε λίγο, σε μια ανοιχτωσιά μέσα στο δάσος, σε μικρή απόσταση από μας, διακρίναμε παρατεταγμένο προς επιθεώρηση το λόχο. Ζυγώνοντας ακούσαμε τα γνωστά παραγγέλματα κι ακολούθησε προσεχτική από μέρους του Κικίτσα επιθεώρηση του λόχου. Τη διαδέχτηκε σύσκεψη με τα στελέχη, δημοκρατική συνέλευση και στο τέλος ομιλία με περιεχόμενο τους σκοπούς και τις επιδιώξεις του ανταρτοκινήματος. Όλα γύρω μας, χειμωνιάτικες καιρικές συνθήκες ελαφρά ντυμένα αντάρτικα κορμιά, υγρά ξεπαγιασμένα πόδια, άδεια στομάχια κλπ., ζητούσαν ριζική και χωρίς ελάχιστη καθυστέρηση αναδιοργάνωση και εφοδιασμό της αντάρτικης επιμελητείας μας με τα απαραίτητα για την κάλυψη των πιο στοιχειωδών αναγκών είδη.

Πώς όμως κι από πού; Κι εδώ κρύβεται το βάρος της ευθύνης, η ικανότητα κι η διαφορά στον προορισμό των στελεχών του λαϊκού επαναστατικού στρατού από τα στελέχη του αστικού στρατού.

Για ένα στρατό, που ξέρει γιατί πολεμάει, το είπα και το ξαναλέω, καθοριστικό για την μαχητικότητα του είναι τα στελέχη να του εξασφαλίσουν όλα τα απαραίτητα εφόδια και πρώτ' απ' όλα το χορταστικό καζάνι, διαφορετικά..... Να το δίλημμα που μ' ασυνήθιστη ωμότητα έμπαινε μπροστά στο ανταρτοκίνημα Μακεδονίας.

Και μια και βρισκόμουν έξω από τη Θράκη και σε περιοχή, που η ευθύνη και οι φροντίδες έπεφταν σε ώμους άλλων, αφού δεν εισακούστηκα, αλλ' ούτε και άλλαξα γνώμη, ελλείψει άλλης καλύτερης λύσης, ως που να βρεθεί τέτοια από

τους άλλους, θεώρησα καλό να μη χάσω την ευκαιρία.

Πιο κατανοητά, τα 90% του λόχου, στελέχη και μαχητές αποτελούνταν από τους πρώτους μπαρουτοκαπνισμένους αντάρτες του Έβρου, που μαζί στους ώμους μας σηκώσαμε, ψυχικά και σωματικά δοκιμάσαμε και με την παλικαριά και τα τουφέκια μας, νικήσαμε όλα τα εμπόδια και τις μπόρες του εβρίτικου ανταρτοκινήματος. Και τώρα μακρυά από τον Έβρο, μέσα στην καρδιά του χειμώνα, περιτριγυρισμένοι από τις μπόρες του κινήματος μιας άλλης περιοχής γειτονικής, ξαφνικά ξανασμίξαμε. Κι αυτό δεν ήταν συνηθισμένη αντάμωση από παλιά γνώριμων ανθρώπων, αλλά κάτι το ασύλληπτο, πιο πλατύ και συγκινητικό. Ήταν το ολόψυχο σμίξιμο αγωνιστών που μέσα στη φωτιά του πολέμου για το γενικότερο συμφέρον του ανταρτοκινήματος, με βαρειά καρδιά αλλά θεληματικά, χώρισαν από τους εν όπλοις συναγωνιστές τους, χώρισαν από τις φαμίλιες που τους γέννησαν, από τα χώματα που από παιδιά, πρωτόβγαλτοι και αργότερα εμπειροπόλεμοι αγωνιστές πρωτοπάτησαν. Το αναπάντεχο αυτό μάζεμα και τα πατριωτικά ρίγη συγκίνησης κυνήγησαν από τη σκέψη κάθε εβρίτη τη στιγμή εκείνη τις μπόρες και ταλαιπωρίες της αντάρτικης ζωής. Σαν ένας φλογερός ήλιος, ζέστανε τις καρδιές και τα παγωμένα κορμιά, έλιωσε τα χιόνια, γλύκανε τη βαρυχειμωνιά κι έφερε στο στόμα κάθε εβρίτη αντάρτη, βροχή ερωτήσεων. Όλοι μαζί και καθένας ξεχωριστά ρωτούσαν για τα θρυλικά βουνά του Έβρου, το ανταρτοκίνημα, τους παλιούς εβρίτες συμπολεμιστές και συγχωριανούς τους, τα χωριά τους, τις φαμίλιες τους, τον εβρίτικο λαό, δίχως να παραλείψουν για τον εχθρό. Και στο τέλος η ανθρώπινη αδυναμία, νοσταλγία κι επιθυμία, να ξαναγυρίσουν και να πολεμήσουν στα γνωστά χώματα που πρωτοπάτησαν και στο πλευρό του εβρίτικου λαού.

Οι απαντήσεις μου, όταν κάπως μετρίασαν την τοπικιστική πληροφοριακή τους δίψα, φυσιολογικά και αβίαστα η συζήτηση έφτασε κι άρχισε να στριφογυρίζει γύρω από τις συνθήκες της εδώ ζωής τους, τις δυσκολίες και τα εμπόδια, που αντιμετώπιζε η προσπάθεια τους να βάλουν γερές ρίζες και να αναπτύξουν το ανταρτοκίνημα στη Μακεδονία, τις σχέσεις τους με τη διοίκηση κλπ.

Στο ξετύλιγμα της συζήτησης απ' όλους κι απ' τον καθένα χωριστά εκφράστηκαν πολλές κοινές κι αντίθετες ιδέες και απόψεις, που όλες τους συμφωνούσαν στην παρακάτω διαπίστωση:

Η περιοχή Ανατ. Μακεδονίας αν και κατοικείτο από εκατό και πάνω χιλιάδες προλετάριους καπνεργάτες και φτωχούς καπνοπαραγωγούς, Καβάλα, Δράμα, συμπεριλαμβανομένης και της Ξάνθης, για λόγους που δεν μπορούσαν να εξη-

γήσουν, εν ολίγοις ο λαός της περιοχής αυτής, αντίθετα από το λαό του Έβρου-Κομοτηνής, δεν παρουσίαζε διάθεση για το βουνό και το όπλο. Περίτρανη απόδειξη του γεγονότος αυτού, ήταν ο αριθμός των ανταρτών της περιοχής αυτής, που την εποχή εκείνη δεν ξεπερνούσε τους εκατό και στην διάρκεια του τρίχρονου ένοπλου αγώνα δεν ξεπέρασε το 3% της συνολικής δύναμης των ανταρτών. Αυτό το αρνητικό σε βάρος του κινήματος, μαζί με τις γνωστές δυσκολίες της τροφοδοσίας και τη σπατάλη πολύτιμου χρόνου κι ανταρτοδυνάμεων για τη λύση του επιμελητειακού προβλήματος, σε συνδυασμό με την απειρία και καθοδηγητική ανεπάρκεια της πολιτικοστρατιωτικής ηγεσίας του Αρχηγείου Δράμας, τα στοιχεία αυτά μαζί με άλλα δευτερεύουσας φύσης, όχι μόνο φρέναραν την ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος, αλλά καθημερινά όλο και περισσότερο αριθμητικά ηθικά και σε ανησυχαστικό βαθμό έφθειραν και τις υπάρχουσες ανταρτοδυνάμεις. Και σε μια στιγμή γενικής απαισιοδοξίας και στενάχωρης σιωπής, σαν άξαφνο χαστούκι σε πρόσωπο αφηρημένο σκόρπισαν τις διάφορες συναρμολογημένες σκέψεις μου, με στρίμωξαν και συνέχισαν τη συζήτηση με τούτα δω τα λόγια:

- Εδώ που τα λέμε και χωρίς να θέλουμε να σε κολακέψουμε, η ηγεσία του Αρχηγείου μας δε σε μοιάζει. Δε ζει, όπως εσύ, στο πλευρό του εβρίτη αντάρτη. Περιχαρακωμένη στην έδρα της κι αποκομμένη από τα μάχιμα τμήματα της αποφεύγει τη συμμετοχή στις μάχες, δεν έχει ιδεί ακόμα κατά πρόσωπο τον εχθρό, ούτε άκουσε στ' αυτί της να σφυρίζει εχθρική σφαίρα και τα διάφορα προβλήματα τα μελετάει από μακρυά και στο γόνατο κι επιδιώκει τη λύση τους με γραφειοκρατικές μέθοδες.

Με την καθοδηγητική ανεπάρκεια και το ζαμανφουτισμό της πολιτικοστρατηγικής ηγεσίας του Αρχηγείου Δράμας, είναι των αδυνάτων αδύνατο να πάμε μπροστά κι αν δε γίνει γρήγορα κάποια αλλαγή προς το καλύτερο δεν θα μπορέσουμε να κρατηθούμε και πολύ γρήγορα θα σκορπίσουμε. Μη παραξενεύεσαι συν. Κρίτων. Δε λέμε υπερβολές. Μας ξέρεις και σε ξέρουμε, γι' αυτό με θάρρος και ανοιχτά σου λέμε πως αλογάριαστα για το καλό του λαού τα δώσαμε όλα, βιο, οικογένεια και καθημερινά δίνουμε τη ζωή μας. Όμως άσκοπα, ανώφελα και γιατί το θέλει μια ανίκανη διοίκηση αρνούμαστε να πεθάνουμε από την πείνα. Μείνε μαζί μας και μαζί σου όπως και στον Έβρο θα νικήσουμε όλες τις δυσκολίες, όλα τα εμπόδια και θα βάλουμε γερά θεμέλια ενός ανταρτοκινήματος παρόμιου με το εβρίτικο. Διαφορετικά προτού περάσει πολύς καιρός και προκειμένου να πεθάνουμε από την πείνα ή να παραδοθούμε στον εχθρό, θα πάρουμε το δρόμο προς τον Έβρο.

Όσα αράδιασα στο χαρτί τάλεγαν με τόσο θάρρος, τέτοιο πάθος και τόση πειστικότητα και ζωντάνια, που δίχως ν' αμφιβάλλω σε τίποτα με κάνανε να ντραπώ όχι γι' αυτά που άκουγα, αλλά για τη γνωστή προαναφερθείσα κατάντια μου κι ανίκανος να συγκρατηθώ, πνιγμένος από συγκίνηση, σκούπισα με την παλάμη μου ένα δάκρυ, χωρίς να μπορώ να δώσω καμμιά απάντηση. Στη θέση που βρέθηκα ύστερα από την κατάντια μου τι να πώ;

Ναι, πες το. Αυτό θα σου κάνει καλό. Όμως δεν τολμούσα, γιατί αυτό που ζητούσε η συνείδηση μου να πω, ήταν τολμηρό και βαρύ, κάτι ανώτερο από τις ηθικές μου δυνάμεις. Και μπροστά στην αδυναμία μου να το αποφασίσω, η ανεξήγητη και μεταδοτική συγκίνηση μου, έσπρωξε τους πιο τολμηρούς συνομιλητές μου αδέξια και διακριτικά να με ρωτήσουν να τους εξηγήσω τη συγκίνησή μου. Κάτω απ' την πίεση της συνείδησης μου και την ευεργετική επίδραση των ανταρτών, για να διώξω από μέσα μου κάποιο ασήκωτο βάρος, αγκάλιασα τους αντάρτες που βρέθηκαν κοντά μου και ένας αναστεναγμός μου ξέφυγε. Κοιτάζοντας όλους στα μάτια τους είπα: "Ζητήσατε να μείνω μαζί σας. Αυτό για μένα είναι η μεγαλύτερη ηθική αμοιβή. Ανεξάρτητα αν μπορώ ή όχι να πραγματοποιήσω την επιθυμία σας, η παραμονή μου μαζί σας δεν εγγυάται την καλύτερη κατάσταση σας".

- Εμείς σε γνωρίσαμε στις μεγαλύτερες και δυσκολότερες μπόρες και ξέρουμε ότι είσαι αυτό που χρειάζεται το ανταρτοκίνημα της περιοχής αυτής, ήταν η απάντηση όλων

- Κάποτε ίσως ναι, σήμερα όμως όχι. Τα δάκρυα αυτά που βλέπετε στα μάτια μου λεν κατηγορηματικά το αντίθετο. Συγκίνηση και ντροπή νιώθω μπροστά σας συναγωνιστές μου. Συγκίνηση για τη λεβεντιά, την ανιδιοτέλεια και την πίστη σας στην υπόθεση του λαού και ντροπή για τη δική μου αλλαγή και κατάντια, που δεν διαφέρει από την κατάντια της διοίκησης σας, που μου περιγράψατε. Μην απορείτε και προπαντός μην αμφιβάλλετε σε όσα ακούσατε. Από κακές επιδράσεις που δεν μπόρεσα ν' αντισταθώ κατάντησα τέτοιος που σας παρουσιάστηκα. Εάν αύριο αλλάξω και βρω τον παλιό αγωνιστικό εαυτό μου, αυτό θα το χρεωστώ σε μεγαλύτερο βαθμό σε σας, στη σημερινή μας συνάντηση, στη συγκίνηση και τα δάκρυα που μου έφερε στα μάτια το ηθικό σας ανάστημα και μεγαλείο. Δεν θάταν τίμιο να κρύψω, ότι η σημερινή εξομολόγηση μου είναι καρπός της δραστικής επάνω μου ευεργετικής σας επίδρασης, κι αυτό το καλό σημάδι ίσως να βάλει φρένο στον κατήφορό μου και να σταθεί η αρχή να ξαναβρώ τον παλιό καλύτερο αγωνιστικό εαυτό μου. Αρκετή ώρα φάγαμε συναγωνιστές. Τά άδεια σας

στομάχια και τα ξυπόλυτά σας πόδια δεν χορταίνουν και δε ζεσταίνονται με λόγια όσο καλά και αν είναι αυτά. Καιρός να σας αφήσω και σε συνεργασία με τη διοίκηση σας και τον αντιστράτηγο Κικίστα, να βρούμε τρόπο μ' έργα να σας ταΐσουμε, να σας ντύσουμε και μαζύ σας, με την πίστη και παλικαριά σας, να σπρώξουμε το ανταρτοκίνημα προς το δρόμο της σημερινής του ανάπτυξης και της αυριανής νίκης.

Δίχως καμμιά άλλη λέξη, σκεφτικός, ένιωσα μέσα μου να κονταροχτυπιέται ο παλιός αγωνιστής με τις φωλιασμένες μέσα του κακές επιδράσεις και το ξεστράτισμα της συνείδησης του από το δρόμο του αγωνιστικού καθήκοντος. Η εσωτερική αυτή πάλη και τα καρφωμένα απάνω μου μάτια όλου του λόχου, σαν να επέδρασαν σε μένα προς το καλύτερο και με βαρύ και αργό βήμα ξεμάκρυνα. Σε λίγο, δίχως να γίνω αντιληπτός, πλησίασα στην καλύβα όπου ο Κικίτσας με τη διοίκηση του Αρχηγείου έστιβαν το μυαλό τους να βρουν τρόπο, έστω και προσωρινά, λύσης του προβλήματος της τροφοδοσίας. Με το κορμί μου έφραξα τη μικρή πόρτα και σκοτείνιασε προς στιγμή το εσωτερικό της καλύβας.

Γύρισαν προς το μέρος μου ανόρεχτα και με κάποια διάθεση να με σοκάρουν, είπαν: "Επιτέλους πήρε τέλος το εβρίτικο συνέδριο".

Τα λιγόλεπτα πειράγματα και καλαμπούρια σύντομα παραχώρησαν τη θέση τους στο πρόβλημα της τροφοδοσίας που μας έπνιγε χωρίς να μπορούμε να βρούμε διέξοδο.

Ρώτησα σε ποιο σημείο βρισκόμαστε και σ' ένδειξη ότι δεν κατέληξαν πουθενά, σήκωσαν τους ώμους τους. Τους υπενθύμισα ότι η κατάσταση είναι ανησυχητική και δε σηκώνει αργοπορία και ότι προσωρινά πρέπει να επιδιώξουμε και να πετύχουμε την τροφοδοσία των τμημάτων μας από μέσα. Ο Κικίτσας πικροχαμογέλασε και κουνώντας το κεφάλι στον Πολιτ. Επίτροπο Δημητρίου είπε: "Για να πάψει να μας σφυροκοπανά και να προσανατολισθεί προς άλλη κατεύθυνση, πέστου τα του ευλογημένου να τ' ακούσει".

Κι ο Δημητρίου μου αράδιασε με λεπτομέρεια τα αρνητικά χαμπέρια της τελευταίας επίμονης προσπάθειάς του που μόλις προ ολίγου τους τα φέραν που συμπυκνωμένα είναι η κατανόηση που βρίσκουν από τους ανθυπολοχαγούς, υπαξιωματικούς και στρατιώτες των βουλγάρικων στρατιωτικών φυλακίων. Κατανόηση όμως που με διάφορα τερτίπια και δικαιολογητικά την αχρηστεύει η αρνητική διάθεση της διοίκησης του βουλγάρικου συντάγματος, στο οποίο υπάγεται ο συνοριακός τομέας Δράμας.

Υπέδειξα να κινηθούμε δραστήρια και να βρούμε τρόπο εξουδετέρωσης της

διοίκησης του Συντάγματος και μου απάντησαν ότι αυτό για την ώρα και για πολύ καιρό είναι αδύνατο, γιατί από έλλειψη λαϊκοεπαναστατικών στρατιωτικών στελεχών, ο βουλγάρικος στρατός είναι αξεκαθάριστος και πλημμυρισμένος από σωβινιστικά στελέχη του παλιού μοναρχοφασιστικού στρατού.

Αντιπρότεινα, ότι παρά το γεγονός αυτό, με δραστήριες ενέργειες μας προς την πολιτική κορυφή μπορούμε να κάμψουμε τη σωβινιστική στρατιωτική αντίσταση να παραμερίσουμε όλα τα εμπόδια και να πετύχουμε την τροφοδοσία μας.

Οι συναγωνιστές απάντησαν ότι δεν μπορούμε να κινηθούμε προς την κατεύθυνση αυτή, γιατί ο τομέας αυτός της δραστηριότητας δεν είναι δικός μας, αλλά της δικής μας κορυφής και μόνο μεταξύ κορυφών μπορεί να λυθεί το πρόβλημα που μας απασχολεί.

Είπα να ζητήσουμε τη συμπαράσταση του Γ.Α., ο Κικίτσας όμως για λόγους που αργότερα θα εξηγήσουμε, ούτε καν θέλησε ν' ακούσει.

Έτσι με τον κύκλο αυτό της ανταλλαγής γνωμών, δεν ξεκολλήσαμε απ' το αρνητικό σημείο απ' όπου ξεκινήσαμε. Το ζήτημα όμως, όπως τονίσαμε, δεν έπαιρνε αναβολή.

Κλειστήκαμε στον εαυτό μας και στις σκέψεις μας και σαν να ζούσαμε σ' άλλον κόσμο, σαν η λύση του προβλήματος να μη μας περίμενε, χαζεύαμε τη φωτιά στο τζάκι κι απολαμβάναμε τη γλυκεια θαλπωρή της.

Το μικρό αυτό διάστημα που περνούσε αφάνταστα αργά, μας φάνηκε ατελείωτο. Αιχμάλωτος της ευεργετικής για μένα ηθικής ανωτερότητας των μαχητών του λόχου, το μυαλό μου έτρεχε διαρκώς στο λόχο και τους μαχητές των άλλων τμημάτων και τις ανάγκες τους. Η άσχημη κατάσταση τους μέσα στη βαρυχειμωνιά έγινε μέσα μου εκρηκτική δύναμη, έδιωξε από πάνω μου την γλυκειά νάρκη της φωτιάς και μ' όπλισε με ακατάβλητη ενεργητικότητα που με οδήγησε σε παράτολμη απόφαση.

Σα να μιλούσα με τον εαυτό μου και να μην υπήρχαν άλλοι γύρω μου, είπα:

- Ο σωβινισμός των βουλγάρων αξιωματικών του παλιού μοναρχοφασιστικού στρατού δε θα μπορέσει να μπει εμπόδιο στην ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος της περιοχής αυτής.

- Τι θέλεις να πεις, ήταν η απάντηση του Κικίτσα.

- Θέλω να πω πως δεν έχουμε δικαίωμα να καθόμαστε με σταυρωμένα τα χέρια γύρω στη φωτιά κι έξω να πεινάει ο αντάρτης. Θέλω να πω ότι μπορούμε να νικήσουμε την άρνησή του βούλγαρου συνταγματάρχη, αρκεί να κινηθούμε αποφασιστικά. Πως για την ώρα δεν μπορώ να πώ. Αυτό θα εξαρτηθεί από την αντί-

σταση και τα εμπόδια που θα συναντήσουμε.

-Έστω στη θέση που βρισκόμαστε, πρόσθεσε ο Κικίτσας, μια και το πιστεύεις συμφωνώ και μαζί μου μπορεί να συμφωνεί και η διοίκηση του Αρχηγείου Δράμας

Να κινηθείς όπως νομίζεις, υπό τον όρο όμως, στους βουλγάρους να μη δημιουργήσεις δυσαρέσκειες, που μπορούν να μας δημιουργήσουν ζητήματα με το Γενικό Αρχηγείο του ΔΣΕ.

- Σας υπόσχομαι προκαταβολικά ότι το Γεν.Αρχηγείο δεν πρόκειται να πάρει μυρουδιά και προς την κατεύθυνση αυτή να είσθε ήσυχοι.

Ο Πολ. Επίτροπος Δημητρίου σκεφτικός και κατσούφης είπε: "Αν ήξερες τους βουλγάρους, το σωβινισμό τους κι όλες τις ενέργειες μας προς την κατεύθυνση που θα κινηθείς δε θα μιλούσες ασφαλώς έτσι και πολύ περισσότερο δεν θα ήσουν σίγουρος και τόσο αισιόδοξος, ότι τελικά δε θάχουμε μπλεξίματα με το Γ.Α. και ίσως με πειθαρχικές συνέπειες".

- Όλοι μας κατανοούμε, είπα σε συνέχεια, ότι αυτό που προέχει τη στιγμή αυτή είναι η πείνα, η γύμνια και ξυπολυσιά των ανταρτών το μεσοχείμωνο και προς την κατεύθυνση αυτή μ' όλες μας τις δυνάμεις επιβάλλεται να βοηθήσουμε μη λογαριάζοντας ευθύνες. Αν τώρα ζυγίσουμε όλα τα υπέρ και τα κατά και δειλιάσουμε μπροστά στις ευθύνες, τότε δε μας μένει παρά να σταυρώσουμε τα χέρια και να περιοριστούμε στο ρόλο του νεκροθάφτη του αντάρτικου της περιοχής αυτής.

Αυτό όμως, εκτός που θάναι πιο ατιμωτικό για μας, το κίνημα δικαιολογημένα θα μας καταλογίσει ευθύνες με επαίσχυντες συνέπειες. Επομένως από τα ίδια τα πράγματα είμαστε υποχρεωμένοι να διαλέξουμε ένα από τους δυο ρόλους, του ηγέτη ή του νεκροθάφτη του ανταρτοκινήματος μιας τόσο μεγάλης και στρατηγικής περιοχής.

- Κικίτσας: Άϊντε, το πήραμε απόφαση. Κάνε γρήγορα, όπως νομίζεις, αρκεί να μας φέρεις αποτέλεσμα και να μη κάνεις απερισκεψίες.

Καλέσαμε το γνωστό στους βουλγάρους βουλγαρομαθή αντάρτη και μαζί ξεκινήσαμε και φτάσαμε στο καθορισμένο για τις επαφές βουλγάρικο στρατιωτικό φυλάκιο Εκεί ο επικεφαλής του φυλακίου βούλγαρος ανθυπολοχαγός μας έδωσε δυο στρατιώτες, οι οποίοι θα μας οδηγούσαν στην έδρα του πλησιεστέρου Τάγματος και παράλληλα με το τηλέφωνο θα ειδοποιούσε το βούλγαρο συνταγματάρχη να μας περιμένει.

Έτσι ντυμένοι με βουλγάρικες στρατιωτικές στολές, ύστερα από δίωρη μέσα στο

χιόνι κοπιαστική πορεία, κλεισμένοι σ' ένα γραφείο και καθισμένοι δίπλα στη σόμπα, με κύπελα ζεστό τσάϊ στο χέρι, συζητούσαμε με το βούλγαρο συνταγματάρχη.

Στη διάρκεια της συζήτησης κι από το στόμα του συνταγματάρχη έμαθα πως σε μια στρατιωτική αποθήκη υπάρχουν άλευρα, διάφορα φαγώσιμα, φάρμακα, δέρματα και ρουχισμός, τα όποία, απ' ότι υποθέτει, προορίζονται για τους αντάρτες. Ωστόσο όμως για την προώθηση τους, εκτός που εμποδίζει η κακοκαιρία, δεν έφτασε ακόμα η έγκριση που αναμένεται.

Σε υπόδειξη μου να πάρει πρωτοβουλία και να μην περιμένει την έγκριση, φοβούμενος πειθαρχικές συνέπειες αρνήθηκε. Σε πρόταση μου να μας συνδέσει τηλεφωνικώς με τη Σόφια αντέδρασε, αλλά μη μπορώντας να κάνει διαφορετικά δέχτηκε.

Η Σόφια στο βούλγαρο συνταγματάρχη έδωσε εντολή να μη μας αρνηθεί καμμιά δυνατή βοήθεια. Ως εδώ, απ' ότι περιμέναμε, δε συναντήσαμε ίχνος σωβινισμού και γενικά η εξέλιξη ήταν περισσότερο από ευνοϊκή.

Αυτό μ' ενεθάρρυνε και ζήτησα από το βούλγαρο συνταγματάρχη και πήγαμε στην αποθήκη όπου υπήρχαν τρία περίπου φορτηγά αυτοκίνητα άλευρα, ένα αυτοκίνητο διάφορα φαγώσιμα κι ένα άλλο φορτηγό αυτοκίνητο ρουχισμός, άρβυλα και φάρμακα. Σε υπόδειξη μου ότι παρά τα πολλά χιόνια, είναι ανάγκη να βρεθεί τρόπος το γρηγορότερο τα είδη αυτά της αποθήκης να φτάσουν στους αντάρτες, ο βούλγαρος συνταγματάρχης δεν μου έφερε αντίρρηση, αλλά έδειξε τα πολλά χιόνια και είπε, πως προτού να λυώσουν είναι αδύνατο. Κι αν αργήσουν να λυώσουν αναγκαστικά θα περιμένουν.

Κι όταν τον ρώτησα, πως τροφοδοτούν τα συνοριακά τους φυλάκια, απάντησε πώς το χειμώνα τα εφοδιάζουν με εφεδρική ξηρή τροφή, που την χρησιμοποιούν όταν αποκλεισθούν από τα πολλά χιόνια.

Και σε περίπτωση, ρώτησα, εξάντλησης της ξηρής τροφής προτού λυώσουν τα χιόνια, ή σε περίπτωση που λόγω ανώτερης βίας δεν προλαβαίνατε να τα εφοδιάστε, θ' αφήνατε τους στρατιώτες των φυλακίων, φρουρούς των συνόρων σας, να υποφέρουν από την πείνα;

- Ασφαλώς όχι, απάντησε. Θα βάζαμε άλλους στρατιώτες με φτιάρια ν' ανοίξουν δρόμο και θα....

- Αυτό ακριβώς επιβάλλεται να γίνει και τώρα.

- Αυτό θα μπορούσε να γίνει, αν δεν υπήρχε ο κίνδυνος οι αξιωματικοί και στρατιώτες να αντιληφθούν τι πάμε να κάνουμε.

Του έδειξα δυο κοντινά πομακοχώρια, που δεν απήχαν πολύ το ένα από το άλλο.

- Καλή η ιδέα σου, είπε, αλλά πάλι ο σκοπός της ενέργειάς μας θα γίνει αντιληπτός, γιατί οι αξιωματικοί και στρατιώτες ξέρουν, ότι τα φυλάκια μας είναι εφοδιασμένα με ότι χρειάζεται και μόλις δούνε τους πομάκους ν' ανοίγουν δρόμο μέσα στα χιόνια, θα καταλάβουν αμέσως.

- Και να καταλάβουν δε θα θελήσουν να μας κάνουν κακό. Αλλά κι αν βρεθούν μερικοί που θα θελήσουν, δε θα μπορέσουν. Ακόμα κι αν υπάρχει δυνατότητα να μας βλάψουν, το κακό δε θάναι μεγάλο, όσο το κακό ν' αφήσουμε αντάρτες να πεθάνουν από την πείνα.

-Έχεις δίκιο, στη θέση σου έτσι ακριβώς θα ενεργούσα. Μείνε ήσυχος, δε θ' αφήσουμε τους αντάρτες νηστικούς. Να τώρα μόλις γυρίσω, θ' αναθέσω στο διοικητή του Τάγματος να συγκεντρώσει τους πομάκους και προτού ξημερώσει η μέρα που μας έρχεται, με φορτηγά αυτοκίνητα τα είδη της αποθήκης θα βρίσκονται στα σύνορα. Εσείς φροντίστε για τη γρήγορη παραλαβή τους.

Αν μπορεί όλα αυτά να λεχθούν σωβινισμός και δυσκολίες, αυτές ήταν όλες κι όλες. κι έτσι στη ζωή αποδείχνεται ότι όπου υπάρχει θέληση, ο διάβολος δεν είναι τόσο τρομερός όσο τον παριστάνουν.

Πραγματικά όπως μας είπε ο συνταγματάρχης, τα μεσάνυχτα ακούστηκε ο βόμβος των μοτέρ των αυτοκινήτων και τα χαράματα το ειδικό συνεργείο των ανταρτών από τα σύνορα προς τους αντάρτες προωθούσε τα γνωστά είδη της αποθήκης.

Με ότι μεσολάβησε κατά την διανομή των ειδών που αντιστοιχούσαν στο λόχο και την προώθηση των υπολοίπων στα μάχιμα τμήματα, επαλήθευσε για μια ακόμη φορά το στρατιωτικό ρητό: Ο στρατός ίσον πρώτα καζάνι κι ύστερα τουφέκι.

Με την προσωρινή κάλυψη των άμεσων αναγκών τροφοδοσίας κλπ., ακολούθησε σύσκεψη στην οποία παρά τις δυσκολίες, παραδόξως ο Κικίτσας έβαλε ζήτημα εξασφάλισης όλων των αναγκών με ενέργειες των ανταρτών κι όχι από μέσα.

Μετά τη σύσκεψη πεζοί, με έλκυθρο και στρατιωτικό τζίπ, μεσ' την καρδιά του χειμώνα, ξαναπήραμε με τον Κικίτσα το δρόμο της επιστροφής προς την έδρα του Α.Α.Μ.Φ.

Στη διάρκεια της διαδρομής, τον περισσότερο καιρό κλεισμένοι στον εαυτό μας, δεν κάναμε καθόλου νύξη για το ανταρτοκίνημα και τις ανάγκες του. Κι όταν κάπου-κάπου ανοίγαμε το στόμα μας, πιάναμε συζήτηση για το τοπίο, την ομορφιά του και τα κομψοτεχνήματα της φύσης με το χιόνι και τον πάγο.

Στο Α.Α.Μ.Θ. που φτάσαμε ο Κικίτσας έκανε γνωστή στο Λάμπρο και Βατουσιανό την κατάσταση που βρήκαμε, πως προσωρινά την αντιμετωπίσαμε και τα καθήκοντα που έβαλε στο Αρχηγείο Δράμας.

Στην τελευταία αυτή σύσκεψη, κι όταν η συζήτηση ξανάρθε στην επιστράτευση των πομάκων και την εξασφάλιση των αναγκών του ανταρτοκινήματος με χτυπήματα των ανταρτών, όπως ήταν επόμενο, χωριστήκαμε στα δύο, με τη διαφορά στο ζήτημα της επιστράτευσης των πομάκων τελικά ο Λάμπρος πήρε το μέρος του Κικίτσα- Βατουσιανού, ενώ στο πρόβλημα της τροφοδοσίας ήλθε με το μέρος μου.

Χωρισμένοι αγεφύρωτα στα δυο, έληξε η συνεργασία μας, έφυγαν ο Κικίτσας-Βατουσιανός για το Γ.Α. και συνεχίστηκε η μαζική υποχρεωτική επιστράτευση των πομάκων. Σε λίγες μέρες κι ενώ συνεχιζόταν ικανοποιητικά η επιστράτευση των πομάκων, ξαναγύρισε ο Βατουσιανός, κομιστής στο Λάμπρο της διαταγής του Γ.Α. που του συνιστούσε να παραδώσει στους σ.σ. Λασσάνη - Βατουσιανό και να παρουσιαστεί στην έδρα του Γενικού Αρχηγείου.

Από την πρώτη κι όλας μέρα της νέας ηγεσίας του Α.Α.Μ.Θ. από τους Λασσάνη-Βατουσιανό, διοικητή στρατιωτικό τον πρώτο και πολιτικό επίτροπο τον δεύτερο, απ' όλους έγινε αντιληπτό, ότι ο Λασσάνης λόγο του μαλακού και αγαθού χαρακτήρα του, τσουβαλιάστηκε από το θρασύ Βατουσιανό που με τουπέ φουσκωμένου κούρκου και μυαλό γεμάτο αέρα, ολότελα απειροπόλεμος, σκράπας από ανταρτοπόλεμο και το κυριότερο, από ψυχοσύνθεση τελείως ακατάλληλος για ένοπλο αγώνα, ο Βατουσιανός απ' εδώ και πέρα θα κατευθύνει απόλυτα την τύχη του ανταρτοκινήματος μιας τόσο μεγάλης και στρατηγικής περιοχής. Από τη μέρα αυτή χοντρικά και στα πεταχτά, έγινε αντιληπτό από κάθε εμπειρο μάτι, όχι μόνο η τύχη του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, αλλά και η αγωνιστική σταδιοδρομία Λασσάνη-Βατουσιανού.

Με το τόσο εύκολο και ντροπιαστικό τσουβάλιασμα του ο Λασσάνης, όπως θα ιδούμε, όχι μόνο δεν βοήθησε τον άπειρο Βατουσιανό, αλλά τον οδήγησε στην καταστροφή και το χειρότερο για το ανταρτοκίνημα, του καλλιέργησε την αυταπάτη του παντογνώστη στρατηγού, του αύξησε το θράσος και την κουφότητα με ταυτόχρονα την όρεξη και τη φιλοδοξία να τσουβαλιάσει κάθε έμπειρο αντάρτικο στέλεχος που αρνιόταν να υποταχτεί στην απειρία του και τη λαίμαργη κι άμυαλη φιλοδοξία του.

Μ' αυτόν τον εξοπλισμό ο Βατουσιανός, ξέροντας ότι θα βρει τη φορά αυτή αποφασιστική αντίσταση, στις 7-2-1948, αποφασισμένος να με τσουβαλιάσει και

μαζί μου να υποτάξει στις διαταγές του το ανταρτοκίνημα της Θράκης, πήρε μέρος σε αχτίφ στελεχών του κλιμακίου Θράκης.

Στη διάρκεια του αχτίφ, όταν ήρθε σε συζήτηση η μορφή συνεργασίας μεταξύ στρατιωτικού διοικητή και πολιτικού επιτρόπου, ο Βατουσιανός θεώρησε ότι σήμανε η ώρα του και προκειμένου να περάσει στην πρακτική εφαρμογή του σχεδίου του, ενώ μέχρι εκείνη την ώρα κρατούσε το στόμα του κλειστό, αυθαίρετα ζήτησε και πήρε το λόγο και με ότι είπε, ούτε λίγο ούτε πολύ ανέτρεψε πατόκορφα τους ρόλους και τον πολ. επίτροπο από βοηθό μέχρι τότε του στρατιωτικού διοικητή τον τοποθέτησε πάνω από αυτόν, μεταβάλλοντάς τον σε βοηθό του πολ. επιτρόπου.

Η αυθαίρετη αυτή παραβίαση των σχέσεων συνεργασίας πολιτικού και στρατιωτικού επιτρόπου ξάφνιασε όλο το αχτίφ κι από κανένα στέλεχος δεν ξέφυγε η πολύ χοντροκομμένη επιδίωξη του Βατουσιανού και η κατεύθυνση προς την οποία σκόπευαν τα πυρά του. Η παρουσία όμως του Λασσάνη κι από την άλλη επειδή τ' αδέξια κι άστοχα πυρά του Βατουσιανού, ίδιο αν όχι σε μεγαλύτερο βαθμό από μένα, στρεφόταν στο Λασσάνη, θεώρησα καλό να περιμένω και μετά το Λασσάνη να πάρω το λόγο. Ο Λασσάνης όμως, που εν τω μεταξύ δίχως αντίσταση είχε υποταχθεί, παρ' όλο που ο Βατουσιανός ότι είχε να πει τόπε, εν ονόματι του ότι ο Βατουσιανός ήταν μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, δεν τόλμησε να πάρει το λόγο και να διεκδικήσει τα διοικητικά δικαιώματα του. Αντίθετα με την όλη στάση του άφησε να εννοηθεί ότι απ' εδώ και πέρα σ' όλα το γενικό πρόσταγμα θα ανήκει στον πολ. επίτροπο.

Η σιωπηρή κι ολοφάνερα παρά τη θέληση του μουδιασμένη συγκατάθεση του Λασσάνη κι η σιωπή μου μέχρι να εκδηλωθεί η αρρωστιάρικη φιλοδοξία του Βατουσιανού, θεωρήθηκε σαν ατολμία μου και Λασσάνικο τσουβάλιασμα. Και μάλιστα στη βιασύνη του ο Βατουσιανός να κατοχυρώσει την ανέλπιστη εύκολη νίκη του, επεδίωξε να μας σπρώξει σε άλλο θέμα. Τη στιγμή ακριβώς αυτή και γιατί μπήκα εμπόδιο στην προσπάθεια του, ο Βατουσιανός συννέφιασε. Μη μπορώντας να κάνει διαφορετικά για πολύ ώρα και μπρος στο αχτιφ, εξαναγκάστηκε να ακούει ένα προς ένα να ανατρέπω όλα τα σαθρά του επιχειρήματα και να ξεσκεπάζω τις επιζήμιες για το κίνημα επιδιώξεις του.

Στην προσπάθεια του να με αντικρούσει, μη διαθέτοντας πειστικά επιχειρήματα, επικαλέστηκε τη σύσκεψη των στρατιωτικών και πολιτικών στελεχών που έγινε στο Βίτσι στις 15 του Γενάρη 1948 και επειδή ήξερε, ότι εκτός απ' αυτόν κανένας μας δεν παραβρέθηκε, για να με τουμπάρει, ψεύτικα ισχυρίστηκε πως δεν

είπε ούτε λέξη παραπάνω, απ' ότι είπε ο Ζαχαριάδης γύρω από τη μορφή και τον τρόπο συνεργασίας στρατιωτικού και πολ. επιτρόπου. Με την ανάμιξη του Ζαχαριάδη, όπως ήταν επόμενο, παρά τον ψεύτικο ισχυρισμό του, ενίσχυσε προς στιγμή τη θέση του, δυσκόλεψε τη δική μου και κλόνισε σοβαρά το αχτίβ. Με την επιτυχία του αυτή και από υπολογισμό μη και ο Λασσάνης ενθαρρυνθεί και σηκώσει κεφάλι, βιάστηκε να μου δώσει τη χαριστική βολή. Και προκειμένου μια για πάντα να επιβάλει τη θέληση του, με ναπολεόντιο ύφος και δίχως να το θέλει, έκανε τη γκάφα να με οπλίσει με τα παρακάτω επιχειρήματα: "Ακούστε, σύντροφοι, είπε ο Βατουσιανός, όπως όλοι σας ξέρετε, τον ένοπλο αγώνα τον ξεκίνησε, τον οργάνωσε, τον ανέπτυξε και τον καθοδηγεί το ΚΚΕ". Και με σημασία, με ύφος υπεροπτικό γυρνώντας προς το μέρος μου και κοιτάζοντας με κατάματα, πρόσθεσε: Μπορεί να είσαι στρατηγός, ακόμα και αρχιστράτηγος να είσαι, είμαι το Κόμμα και σου λέω: Κάτω τα γαλόνια και κάτσε στο σκαμνί να συζητήσουμε. Πες μου τι θα κάνεις; Θα πειθαρχήσεις ή θα σηκώσεις δικιά σου παντιέρα; Και δίχως να περιμένει απάντηση, συμπλήρωσε: Καταλάβατε απ' εδώ και πέρα ποιος είναι ο ρόλος του πολ. επιτρόπου.

- Με το ότι είπες τώρα τελευταία απάντησα, όχι μόνο δεν σε κατάλαβα, αλλά με μπέρδεψες ακόμα περισσότερο, γιατί σε μένα και κατα πάσα πιθανότητα και στο αχτίβ, δημιούργησες ερωτηματικά που ζητάνε άμεση απάντηση.

- Μα τι θέλεις να πεις;

- Δε θέλω να πω, αλλά θέλω να σε ρωτήσω, στη σημερινή αναμέτρηση μας με τους ξένους και ντόπιους συμμάχους τους, το ΚΚΕ ζητάει και επιδιώκει τη συμμετοχή όλων των δημοκρατικών κομμάτων, οργανώσεων και προσωπικοτήτων;

- Βεβαίως.

- Και μια ερώτηση ακόμα. Όπως σ' όλους μας είναι γνωστό, στις γραμμές μας δεν υπάρχουν μόνο κομμουνιστές αλλά κι εξωκομματικοί οπαδοί μας και δημοκράτες άλλων κομμάτων. Ρωτώ λοιπόν, στους σημερινούς εξωκομματικούς, στους δημοκράτες που υπάρχουν και στους αυριανούς που θα πυκνώσουν τις γραμμές μας, ανάλογα με τις ικανότητες τους και την αγωνιστική προσφορά τους, μπορούμε να τους αρνηθούμε καθοδηγητικά πόστα και αξιώματα;

- Ασφαλώς όχι.

- Θαυμάσια. Αλλά και κάτι άλλο ακόμα. Είπες πως σαν πολιτικός επίτροπος μπορείς να πεις: Είμαι το Κόμμα κάτω τα γαλόνια και καθείστε στο σκαμνί να συζητήσουμε. Αυτό κατά τη γνώμη μου είναι πέρα για πέρα παράλογο και το Κόμμα είναι αδύνατο να καταλήξει σε τέτοιες παράλογες αποφάσεις.

- Μα τι είν' αυτά που λες και σου συνιστώ να προσέχεις.

- Είσαι μέλος της Κ.Ε. και αντί να νευριάζεις και να παραφέρεσαι, καλύτερα θάναι ήρεμα να δώσεις απαντήσεις στις απορίες μου που είναι κι απορίες όλου του αχτίβ. Το επαναλαμβάνω. Είπες και δεν μπορείς να το αρνηθείς ότι είσαι το Κόμμα και σε ρωτώ. Ολοι εμείς οι κομμουνιστές σαν ανώτερα και ανώτατα κομματικά στελέχη του ΔΣΕ τι είμαστε; Μήπως εμείς κι όλα τα απλά κομματικά μέλη δεν είμαστε το Κόμμα και Κόμμα είναι μόνο τα μέλη της Κ.Ε. και οι πολιτικοί επίτροποι; Μα αφού παραδέχτηκες ότι στο ΔΣΕ μπορούν ν' αναδειχτούν στελέχη μη κομμουνιστές, απάντησέ μου, σε ποια περίπτωση αν ήμουν δημοκράτης κι οχι κομμουνιστής, με ποιο δικαίωμα θα μπορούσες να μου πεις, κάτω τα γαλόνια, είμαι το Κόμμα κλπ;

Προεξοφλώ την αδυναμία σου να δώσεις απάντηση στο ερώτημά μου. Γι' αυτό δυο εξηγήσεις μπορούν να δοθούν: Ή δεν κατάλαβες καλά ή με σκοπό να περάσεις από πάνω μας διαστρευλώνεις τη μορφή συνεργασίας στρατιωτικού και πολιτικού επιτρόπου.

Μπροστά μας, σ. Βατουσιανέ, έχουμε την ιστορική πείρα της Οχτωβριανής Επανάστασης, το μεγάλο ρώσσικο πατριωτικό πόλεμο, την πείρα των ρώσσων παρτιζάνων, την πλούσια πείρα του ΕΛΑΣ και την μέχρι τώρα πλούσια πείρα του ΔΣΕ. Ε, λοιπόν, η συμπυκνωμένη κι απ' τη ζωή δοκιμασμένη πείρα αγώνων, τον πολ. επίτροπο τον τοποθετεί βοηθό του στρατιωτικού διοικητή. Διαφορετικά από το στρατ. διοικητή κάθε τμήματος, από το μικρότερο μέχρι το μεγαλύτερο, θ' αφαιρούσαμε την πρωτοβουλία και το διοικητικό στρατιωτικό βέτο και δεν θα μπορούσαμε να του ζητήσουμε ευθύνες για επιζήμιες πολεμικές του ενέργειες.

Αν τώρα έχεις εμπιστοσύνη στα κότσια σου και πιστεύεις ότι οι πλάτες σου μπορούν να σηκώσουν τόσο βαρειές ευθύνες, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να ζητήσεις από το Κόμμα και το Γ.Α. να τοποθετήσουν άλλον στη θέση σου και να σου αναθέσουν το ρόλο του στρατιωτικού διοικητή. Έτσι και σε περίπτωση που από απειρία ή από άλλους λόγους δεν ανταποκριθείς στις υποχρεώσεις σου η ζημιά θα είναι μικρή και οι ευθύνες σου ελαφρότερες. Διαφορετικά η ζημιά θάναι μεγαλύτερη και οι ευθύνες σου βαρύτερες.

Στην Ανατ. Μακεδονία τι θέση θα πάρει ο Λασσάνης δεν ξέρω. Όμως στο κλιμάκιο Θράκης ο Π.Ε. θα παραμείνει το δεξί μου χέρι, ο συνδιοικητής βοηθός μου και σε καμμιά περίπτωση δε θα δεχθώ να περάσει από πάνω μου, εκτός αν με γραπτή διαταγή του Γ.Α. αλλάξουν οι ρόλοι μας. Αυτά είχα να πω και παρ' όλο που δεν πιστεύω να μου δοθεί, με ανυπομονησία περιμένω απάντηση σε όσα ανέπτυξα.

Η απάντηση όμως αργούσε κι η αργοπορία, όπως ήταν φυσικό, έστρεψε και κάρφωσε όλων τα βλέμματα πάνω στο Βατουσιανό, που στη δύσκολη θέση που βρέθηκε και στην προσπάθεια του να δώσει απάντηση που θ' άπαγκίστρωνε από πάνω του τα βλέμματα όλων, ξεστόμισε και τούτο το αμίμητο, που ακόμα περισσότερο χειροτέρεψε τη θέση του.

- Ο σ. Κρίτων, είπε, σήκωσε πολύ ψηλά τον αμανέ κι ανάμεσα σε όσα είπε, εκείνο που χτυπητά ξεχωρίζει είναι το ρεκλαμάρισμα της αντάρτικης πείρας του. Όλοι μας ξέρουμε ότι αυτό οφείλεται στα πολλά χρόνια συμμετοχής του στους δυο ένοπλους αγώνες. Εμείς και ιδιαίτερα εγώ του το αναγνωρίζω. Θα πρέπει όμως κι ο ίδιος ν' αναγνωρίσει, ότι κι εγώ έχω όχι λίγα χρόνια πολιτικών αγώνων και πείρας που μου δίδαξε πως η καθοδήγηση πολιτικών αγώνων και κυρίως μεγάλων οικονομικών και πολιτικών απεργιών, είναι πολύ δυσκολότερη από την καθοδήγηση του ένοπλου αγώνα.

Μη σας φαίνεται περίεργο, σύντροφοι, στο βουνό καθοδηγούμε ένοπλους επαναστάτες. Στις πόλεις όμως τα κομματικά και συνδικαλιστικά στελέχη καθοδηγούν άοπλους εργάτες ενάντια σε πάνοπλο κρατικό μηχανισμό Από τη διαφορά αυτή είναι, νομίζω, εύκολο στον καθένα σας να κρίνει: Στις πόλεις ή στο βουνό είναι δυσκολότερη η καθοδηγητική τέχνη; Κι εφόσον, όπως θέλω να πιστεύω, κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί, ότι στις πόλεις και στους πολιτικούς αγώνες χρειάζεται μεγαλύτερη παλικαριά, καθοδηγητική πείρα και τέχνη, δεν μπορώ να καταλάβω, γιατί ορισμένοι θέλουν να περιορίσουν τη δραστηριότητα μου. Μήπως γιατί δε θ'ανταποκριθώ; Το Κόμμα όμως πιστεύει το αντίθετο, στα στελέχη των πολιτικών οργανώσεων που τα τοποθετεί πολ. επιτρόπους, δίνει το βέτο προς όλους τους τομείς δραστηριότητας.

Με ότι σε συντομία σας είπα, θέλω να πιστεύω πως καταλάβατε, πού κρύβεται η τωρινή αλλαγή του ρόλου του πολ. επιτρόπου και δε θα θελήσετε να συνεχισθεί η συζήτηση πάνω στο θέμα αυτό. Μήπως ο σ. Κρίτων εξακολουθεί να έχει διαφορετική γνώμη;

-Όχι μόνο διαφορετική, αλλά διαμετρικά αντίθετη γνώμη έχω, είπα, γιατί όσα άκουσα, εκτός που δεν δώσανε απάντηση στα ερωτήματά μου, επιπλέον με τα όσα είπατε, κάνατε ένα χοντροκομμένο στρίμωγμα μέσα στα ίδια καλούπια δυο τελείως διαφορετικών μορφών αγώνος. Έτσι είναι σ. Βατουσιανέ. Όσο ιδέα έχω εγώ από κινέζικα κι απεργιακούς αγώνες, άλλο τόσο ιδέα έχεις και εσύ από εβραϊκά και ένοπλο αγώνα. Αυτό οπωσδήποτε θ' αργήσεις να το αντιληφθείς. Υπάρχει όμως κίνδυνος να το καταλάβεις μετά τη ζημιά. Και για καλό σου σε

προειδοποιώ, ότι η ζημιά δε θάναι μικρή τόσο σε βάρος του κινήματος όσο και σε βάρος σου. Και να το θυμάσαι. Από το δρόμο που πας, δε θ' αργήσεις να με θυμηθείς και θα κατακρίνεις εκείνους που με την συγκατάθεση τους, δε βάζουν φρένο στον κατήφορο σου.

Αυτά είχα να πω κι επειδή όλα δείχνουν πως κανένας μας δεν πρόκειται να κάνει αβαρία στις απόψεις του, δηλώνω για μια ακόμα φορά μπροστά στο ακτίβ, πως χωρίς γραπτή διαταγή του Γ. Αρχηγείου στο κλιμάκιο Θράκης στο στρατιωτικό επιχειρησιακό τομέα δε θα δεχθώ τον παραγκωνισμό μου από κανένα πολ. Επίτροπο, άσχετα αν αυτός είναι μέλος της Κεν. Επιτροπής.

- Δηλαδή ούτε λίγο ούτε πολύ σηκώνεις δική σου παντιέρα.

-Όχι. Υπερασπίζομαι απλώς τη συσσωρευμένη πείρα όλων των ανταρτοκινημάτων του σοσιαλιστικού κόσμου μαζί και το συμφέρον του ανταρτοκινήματος της περιοχής αυτής.

Εδώ ακριβώς και μέσα σε εκνευρισμό και ψυχρή ατμόσφαιρα πήρε τέλος το ακτίβ κι όλοι κατάλαβαν ο Βατουσιανός στην προσπάθεια του να γίνει καπετάν ένας στην Ανατ. Μακεδονία και Δυτ. Θράκη, δεν θα δίσταζε να ραδιουργήσει σε βάρος μου. Αυτό κι έγινε. Σε σύμπραξη με τον Κικίτσα, εισηγήθηκαν στο Γ.Α., ότι αντιδρώ στην επιστράτευση των πομάκων, στην τροφοδοσία των τμημάτων με πόλεμο, σηκώνω δική μου παντιέρα και γενικά χαλαρώνω την πειθαρχία και μπαίνω εμπόδιο σοβαρό στη στρατιωτικοποίηση του ΔΣΕ.

Εκτός απ' όλα τα παραπάνω κυρίως για να φυσήξει καινούριος αέρας στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη ν' αναπτυχθεί και να στρατιωτικοποιηθεί το ανταρτοκίνημα, συνιστούσαν στο Γ.Α. να με ανακαλέσει στην έδρα του και να με χρησιμοποιήσει όπου και όπως νομίζει.

Στο μεταξύ ο Βατουσιανός, σίγουρος πως με τη βοήθεια του Κικίτσα θα εισακουστεί και εν αναμονή της ανάκλησης μου, άρχισε να ψάχνει να βρεί τον πειθήνιο αντικαταστάτη μου. Κι όπως συνήθως, αυτός δεν άργησε να βρεθεί ανάμεσα στους πιο ραφιναρισμένους βασανιστές και καιροσκόπους.

Μάλιστα με την διάδοση και μεγαλοποίηση που πήρε ο τσάκωμός μας με το Βατουσιανό, προτού τον επισημάνει αυτός, η βάση και προπαντός τα στελέχη ξέροντας τον από παλιά, με βεβαιότητα είχαν επισημάνει αντικαταστάτη μου, που δεν ήταν άλλος από τον Κώστα Αδάμου ή Αλκη.

Αυτός από τη μέρα του αχτίβ, όπου κι αν βρισκόταν, μόλις από μακρυά έπαρνε το μάτι του το Βατουσιανό, με συχαμερή δουλοπρέπεια και με ουρλιαχτά πραγματικού γερμανού προς τους αντάρτες, με όλες του τις δυνάμεις, άρχιζε να

φωνάζει: "Προσοχή! Προσοχή! ΄Ερχεται ο συν. Επίτροπος του Αρχηγείου". Ταυτόχρονα και μ' όλους τους τύπους, έπαιρνε στάση προσοχής, χαιρετούσε άψογα στρατιωτικά και ο άκαπνος Βατουσιανός ικανοποιημένος και χαμογελαστός αλλά και με σοβαροφάνεια στρατηλάτη, καμάρωνε και περιεργαζόταν τον Αλκη.

Αυτός, έφεδρος ανθυπολοχαγός του αστικού στρατού ας σημειωθεί, τίποτε το αξιόλογο δεν προσέφερε και στη Θράκη μας τον στείλαν, όταν το ανταρτοκίνημα είχε περάσει την κρίση του και δημιουργήσει ανταρτοκρατούμενες περιοχές. Με τα προσόντα του μάστορα λιβανιστή και καιροσκόπου, κατάφερε να παραμερίσει μια σειρά άλλα πολύ ικανά και δοκιμασμένα στελέχη και στις 14-2-1948, μέρα ανάκλησης μου από το Γεν. Αρχηγείο, τοποθετήθηκε από το Βατουσιανό στο τόσο σοβαρό και βαρύ για τους ώμους του πόστο του διοικητή του κλιμακίου Θράκης.

17.- Η ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΜΙΑΣ ΠΑΛΙΑΣ ΜΟΥ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ.

Ουδεν κακόν αμιγές καλού. Κι άλλο σοφό ρητό λέει: Σου ήρθε ένα κακό σύντομα περίμενε κι άλλο.

Το γερμανοκρατούμενο κομμάτι του ΄Εβρου στην πρώτη γερμανοβουλγάρικη κατοχή, όπως είναι γνωστό, ήταν στριμωγμένο και σφηνωμένο μεταξύ της βουλγαροτούρκικης μεθορίου και το αντιστασιακό κίνημα του λαού της περιοχής αυτής ήταν τελείως αποκομμένο από τον κορμό της Ελλάδας και το αντιστασιακό κίνημα της.

΄Ολα τα παραπάνω, σε συνδυασμό με την παραπλανητική προπαγάνδα του ξένου καταχτητή και των ντόπιων συνεργατών της, όπως ήταν επόμενο, σοβαρά δυσκόλευαν το σωστό προσανατολισμό του κινήματος και όχι λίγες φορές απροπροσανατόλιζαν την καθοδήγηση και την οδήγησαν σε επιζήμιες ενέργειες.

Η απομόνωση μας, οι δυσκολίες και οι φήμες που κατά διαστήματα σαν αστραπή σχίζαν τα σκοτάδια της κατοχής και φτάναν μέχρις εμάς γύρω από την αντιστασιακή καθοδήγηση, τη δράση της και το αλματώδικα αναπτυσσόμενο αντιστασιακό κίνημα της υπόλοιπης Ελλάδας καθημερινά όλο και περισσότερο στη φαντασία μας μεγάλωνε και έπαιρνε γιγάντιες διαστάσεις το ανάστημα οι ικανότητες και ο ηρωϊσμός της κομματικής και εαμικής καθοδήγησης. Οι φήμες αυτές ζευγαρωμένες με τη φαντασία επιδρούσαν πάνω μας ευεργετικά και εκδηλωνό-

ταν στη δράση μας ενάντια στον ξένο καταχτητή.

Η ευεργετική αυτή επίδραση βοήθησε στην αγωνιστική διαπαιδαγώγηση των αποκομμένων στελεχών του Έβρου και η διάπλασή τους είχε το διαπαιδαγωγικό της αντίχτυπο στους απλούς αγωνιστές και το λαό, που αυτό με τη σειρά του έφερε την αλματώδικη ανάπτυξη του αντιστασιακού κινήματος στον Έβρο στην κατοχή.

Το ψυχολογικό αυτό κλίμα κοντά σ' άλλα γέννησε μέσα μας και την άσβηστη επιθυμία να γνωρίσουμε από κοντά το θρυλικό επαναστατικό επιτελείο της Ελληνικής Εθνικής Αντίστασης.

Και ξαφνικά κι ολότελα αναπάντεχα με το ξήλωμα μου από το κλιμάκιο Θράκης και την ανάκληση μου στην έδρα του Γ.Α. δινόταν ουρανοκατέβατη ευκαιρία πραγματοποίησης της επιθυμίας μου αυτής. Κι όμως όσο πλησίαζε η πραγματοποίησή της, η χαρά μου μετριαζόταν από τον αποχωρισμό μου από τα χώματα και το κομμάτι του λαού, που τόσο αγάπησα και στο πλευρό του πήρα το βάφτισμα του λαϊκού αγωνιστή, παλεύοντας και στις δυο ένοπλες αντιστάσεις για το καλό του και το γενικό συμφέρον όλης της χώρας ενάντια στην ξένη και ντόπια ακρίδα. Το πλέγμα αυτό δεν μ' άφηνε να ξεκαθαρίσω αν ξεκίνησα χαρούμενος ή λυπημένος. Όσο όμως περνούσαν οι μέρες, κέρδιζε μέσα μου έδαφος η χαρά και η περιέργεια να γνωρίσω από κοντά το επιτελείο της πρωτοπορείας του αγωνιζόμενου λαού μας.

18 Φεβρουαρίου 1948. Ημερομηνία αξέχαστη για μένα. Περίεργος κι ερμητικά κλεισμένος στον εαυτό μου βρίσκομαι στην έδρα του Γεν. Αρχηγείου, ανάμεσα στο ανώτατο καθοδηγητικό απαράτ. Γύρω μου, όλοι μου είναι άγνωστοι, το ίδιο και εγώ γι αυτούς. Αυτό με διευκόλυνε να πηγαινοέρχομαι ανάμεσα τους απαρατήρητος κι ανενόχλητος. Άγνωστος κι ανάμεσα σ' αγνώστους δυο μέρες, την τρίτη έκαμνα βόλτες και περιεργαζόμουν κάτι συνεργεία, ακούω χαρούμενα έξαφνα να με καλούν με τ' όνομα μου. Γυρίζω και τι να ιδώ. Έναν πολύ γνωστό μου άνθρωπο, με ανοιχτά τα χέρια να τρέχει προς το μέρος μου. Ήταν ο παλιός αγωνιστής συμπατριώτης μου Αλεξανδρουπολίτης Παρασκευάς Μεσιτίδης ή Λάλας, ράφτης το επάγγελμα και τώρα υπεύθυνος του συνεργείου ραφτάδων του Γ.Α. Όταν κάπως κάλμαρε η συγκίνηση μας από τον πολύχρονο χωρισμό, άρχισε ο ένας να ρωτά τον άλλο, ποιός καλός αέρας μας αντάμωσε στην έδρα του Γ.Α. Ο Λάλας σαν εβρίτης, που πολλά χρόνια έλειψε από τον Έβρο, αχόρταγα ρωτούσε για τον Έβρο και τους εβρίτες, το ανταρτοκίνημα, την οικογένεια του, τους φίλους του κλπ. κι όσο μπορούσα απαντούσα στη βροχή των ερωτήσεων

του. Κι όταν τον ρώτησα πως βρέθηκε, πόσο καιρό έχει και πως τα περνάει στην έδρα του Γ.Α., ο Λάλας απαντούσε χαρούμενα και πρόθυμα.

Σε μια στιγμή όμως, που του πέταξα την πρώτη γενική ερώτηση μου γύρω από τις εντυπώσεις του σε σχέση με τα ανώτατα καθοδηγητικά στελέχη, τον είδα να κατσουφιάζει και ν' αποφεύγει να μ' απαντήσει. Την επιφύλαξη του την απέδωσα στην αδιαφορία της ερώτησης μου, υποθέτοντας πως θα τους έχουν συστήσει να μην απαντούν σε ερωτήσεις που αφορούν τη ζωή στο Γ.Α. γι' αυτό έσπευσα να του ζητήσω συγγνώμη για την απερισκεψία μου και πρόσθεσα: Δεν ξέρω, αλλά κρίνοντας από τον εαυτό μου, υποθέτω ότι στη θέση που βρέθηκα εγώ θα βρεθούν όσοι πρωτοπατήσουν εδώ. Το ίδιο θα συνέβη και σε σένα. Και δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά, μια και δω ζει και σκέφτεται το ανώτατο καθοδηγητικό επιτελείο κι απ' εδώ προς όλες τις κατευθύνσεις ξεκινούν τα καθογητικά νήματα του κινήματος. Είναι φυσικό καθένας που πρωτοπατεί εδώ να θέλει να γνωρίσει από κοντά τα πρόσωπα του επιτελείου και να μάθει, ότι είναι επιτρεπτό, γύρω από τις συνήθειες, τον τρόπο δουλειάς τους κλπ. Κάτι παρόμοιο μπορεί να το έζησες και συ. Επειδή όμως ζεις εδώ, συνήθισες πια, γι' αυτό και ξεθύμανε αυτό που πρωτοαισθάνθηκες με τον ερχομό σου εδώ. Μοιάζουμε το χορτασμένο που δεν πιστεύει το νηστικό. Σε ζηλεύω για την εξαιρετική σου τύχη να ζεις καθημερινά κοντά σε κείνους, που εμείς τους ζούμε από μακρυά και μόνο με τη φαντασία μας.

Περιεργάστηκα λίγο το φίλο μου και δεν μπόρεσα να καταλάβω τι τον βασάνιζε και με κοίταζε λυπημένος, διστακτικός και αναποφάσιστος. Ότι και νάταν αυτό που τον βασάνιζε, δεν μου διέφυγε, ότι βρέθηκε σε δύσκολη θέση γι' αυτά που ζητούσα να μάθω. Γι' αυτό και έστρεψα τη συζήτηση μας γύρω από την προπολεμική μας ζωή, τους φίλους μας κλπ.

Το κόλπο μου όμως δεν έπιασε, γιατί ο φίλος μου στεναχωρημένος και λίγο νευριασμένος με ρώτησε: Αφού ξέρω τι σ' ενδιαφέρει, είναι περιττό να ξανοίγεσαι στα παλιά.

- Ότι μ' ενδιαφέρει του απάντησα, αποφάσισα να το διαπιστώσω μόνος μου.

- Δεν πρόκειται να μείνεις πολλές μέρες εδώ κι έτσι δεν είναι εύκολο να δεις και να γνωρίσεις ότι σ' ενδιαφέρει. Όσο γρηγορότερα φύγεις, τόσο το καλλίτερο. Και όσο λιγότερα δεις και μάθεις, μη λυπηθείς. Δε θάναι για ζημιά σου.

- Δε σε καταλαβαίνω, του απάντησα, τι θέλεις να πεις και που θέλεις να καταλήξεις.

- Καλύτερα έτσι. Γιατί όσο περισσότερο με καταλαβεις τόσο το χειρότερο για

σένα. Το καλύτερο θάταν να μη πατούσε το πόδι σου εδώ, μια όμως και πάτησε, μην έχεις την περιέργεια να μάθεις το τι γίνεται εδώ.

- Κι εγώ που χρόνια λαχταρούσα κι ονειροπολούσα να βρεθώ εδώ;

- Δίκιο έχεις και δεν είσαι ο μόνος. Όλος αυτός ο κόσμος που βλέπεις εδώ κι εγώ μαζί, το ίδιο ονειροπολούσαμε. Δεν πιστεύω όμως να υπάρχουν κι ελάχιστοι, που να μη μετάνοιωσαν που γνωρίστηκαν με κείνο που σώνει και καλά θέλεις να μάθεις. Κανένας εδώ δε με πίκρανε και λίγο πολύ δε μου λείπει τίποτε.

Βρίσκομαι μακρυά από τις ταλαιπωρίες της αντάρτικης ζωής και δε διατρέχω καθημερινό κίνδυνο της ζωής μου.

- Μια και δε θέλησες να μου πεις ό, τι σου ζήτησα, αποφάσισα να το μάθω μόνος μου, τώρα όμως μ' ότι είπες άλλαξα γνώμη και επιμένω να μου πεις τι κρύβεις μέσα σου. Θάθελα να σε βοηθήσω να διορθώσεις τις λαθεμένες διαπιστώσεις και συ να με βοηθήσεις να ιδώ ότι είναι ν' αντιληφθώ τις λίγες μέρες που θα μείνω εδώ.

- Ξερόμαστε Βαγγέλη καλά. Αν είχα και την παραμικρή αμφιβολία στη μπέσα σου, δε θ' άνοιγα το στόμα μου, όπως δεν τ' άνοιξα ως τώρα σε κανένα. Σου έχω όπως πάντα απόλυτη εμπιστοσύνη. Τι να σου πω; Από που ν' αρχίσω και που να τελειώσω; Λίγα και ζουμερά θα σου πω κι απ' αυτά να καταλάβεις. Προτού νάρθω εδώ ήμουν καλύτερος και δεν ντρεπόμουνα τον εαυτό μου. Τώρα ντρέπομαι και μόνο αν τα καταφέρω να πάω στα τμήματα θα βρω τον παλιό εαυτό μου. Σκέφτομαι πως αν σου πω περισσότερα, καλό δεν πρόκειται να σου κάνω.

- Φοβάσαι, είπα μήπως δε με πείσεις και γι' αυτό υποχωρείς;

- Ίσως. Επειδή όμως σε βλέπω λιγάκι δυσαρεστημένο από την επιφυλακτικότητα μου, για να σε προσανατολίσω στις παρατηρήσεις σου, λίγα ακόμα θα σου πω κι αυτά είναι τα τελευταία.....

Ναι, αγαπητέ μου Βαγγέλη, όσο καιρό είμαι εδώ, με λύπη μου διαπίστωσα, πως δυστυχώς για τον ελληνικό λαό και την υπόθεση του η καθοδήγηση του κινήματος δε βρίσκεται σε καλά χέρια, δεν πονά και δεν είναι όσο χρειάζεται ψυχικά δεμένη με το λαό και την υπόθεση του κι αυτό με κάνει να φοβάμαι πως τελικά θα μας οδηγήσει στην ήττα. Πίστεψε με, η καθοδήγηση μας δεν θ' ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της γιατί δεν μπορεί να συλλάβει ούτε το παλιό, ούτε το σημερινό μεγαλούργημα του λαού και βρίσκεται κάτω από το ύψος των περιστάσεων. Σου φτάνουν αυτά ή μήπως θέλεις να προχωρήσω σε λεπτομέρειες;

- Υποθέτω πως μου αρκούν. Σε ρωτώ στην επαναστατική σου τιμή, μήπως όσα μου είπες κρύβουν ή όχι ίχνη προσωπικής σου δυσαρέσκειας;

- Καταλαβαίνω, δε θέλεις να με πιστέψεις. Έχεις δίκιο. Κάτι τέτοιο έπαθα και γω. Μια όμως και με εξορκίζεις στην επαναστατική μου τιμή σου δηλώνω, πως σε περίπτωση που διαπιστώσεις το αντίθετο, φτύσε με κατάμουτρα και μη διστάσεις να με καταγγείλεις σαν εχθρό, που ύπουλα υποσκάπτει και θέλει να βλάψει το κίνημα. Είσαι ικανοποιημένος;

- Θάταν προτιμότερο νάσπαζαν στο δρόμο προς τα δω, τα δυο μου πόδια παρά που έσωσα και πάτησα. Σ' ευχαριστώ για όσα απλόχερα μου εμπιστεύτηκες, μ' όλο που κινδυνεύει να γκρεμιστεί το υπόδειγμα του αγωνιστή που στο πρόσωπο της καθοδηγητικής κορυφής μέσα μου έπλασε η πολύχρονη φαντασία μου.

Την επομένη από τη συνάντηση μου με το σ. Λάλα και σε στιγμή που δεν το περίμενα, ειδοποιήθηκα να παρουσιαστώ στον Πολιτικό Επίτροπο του Γεν. Αρχηγείου Β. Μπαρτζώτα.

Στην πρώτη αυτή συνάντηση μου με κομματικό και του ΔΣΕ ανώτατο καθοδηγητικό στέλεχος, ίσως γιατί ήμουν προκατειλημμένος, όχι μόνο δεν αισθάνθηκα τη χαρά που περίμενα, αλλά ούτε ένοιωθα το φυσιολογικό τρακ που φοβούμαν. Ψυχρός κι ερμητικά κλεισμένος στον εαυτό μου και στις σκέψεις που με βασάνιζαν, κανονικά και μ' όλους τους στρατιωτικούς κανόνες παρουσιάστηκα στον Πολ. Επίτροπο του Γ.Α. Η πρόσκληση μου απ' ότι κατάλαβα, σκοπό είχε την αλληλογνωριμία μας και σε γενικές γραμμές ν' αναπτύξω τις απόψεις μου πάνω στις συνθήκες και τα προβλήματα που αντιμετώπιζε η ανάπτυξη του αντάρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.

Επιδιώκοντας να διαπιστώσω το βαθμό και την έκταση της ραδιουργίας Βατουσιανού-Κικίτσα σε βάρος μου, σ' όλη τη σύντομη διάρκεια της όλης συζήτησης μας, σκόπιμα απέφυγα να θίξω τα γνωστά προβλήματα της τροφοδοσίας, της επιστράτευσης των πομάκων και τη μορφή συνεργασίας στρατ. Διοικητή και Πολ. Επιτρόπου.

Η τακτική μου αυτή, όπως περίμενα, δεν άργησε να σπρώξει τον Μπαρτζιώτα, με μορφή ερωτήσεων κι απαντήσεων, να μάθει ότι ενδιέφερε το Γ.Α.

Έτσι από το στόμα μου σε γενικές γραμμές πληροφορήθηκε τις γνωστές απόψεις μου στα ερωτήματα που μου έβαλε και σε μια διακοπή τον ρώτησα και σαν Π.Ε. του Γ.Α. του ζήτησα να μου πει τη νέα μορφή συνεργασίας του με το στρατιωτικό διοικητή κι αρχηγό του Γ.Α. Μάρκο Βαφειάδη κι αν αληθεύει ο ισχυρισμός του Βατουσιανού, ότι στο Βίτσι, στη σύσκεψη των στρατιωπολιτικών στελεχών της 15-2-1948 αντιστράφηκαν οι ρόλοι κι άλλαξε η μορφή συνεργασίας στρατιωτικού και πολιτικού Επιτρόπου.

Στο σημείο αυτό, αυτός αντί κατηγορηματικής και συγκεκριμμένης διευκρίνησης, προσπαθώντας να δικαιολογήσει το Βατουσιανό, απάντησε πως στη σύσκεψη του Γενάρη εξετάστηκε η σπουδαιότητα του ρόλου του Π. Επιτρόπου και στις σημερινές συνθήκες για να τους βοηθήσουμε ν' ανταποκριθούν στα πολλά και δύσκολα καθήκοντα τους από τους στρατιωτικούς διοικητές, ζητήθηκε στενότερη και πιο γόνιμη αξιοποίηση της συνεργασίας με τους Π. Επιτρόπους. Και για να μη ζητήσω πιο συγκεκριμένη διευκρίνηση, συμπλήρωσε: "Θα φροντίσω να πληροφορηθώ και σε περίπτωση που θα διαπιστώσω κακή κατανόηση, θα τον επαναφέρω στο σωστό δρόμο συνεργασίας του με το Λασάνη". Και για ν' αλλάξει θέμα συζήτησης, ρώτησε: "Πώς αισθάνεσαι με τον ερχομό σου εδώ;". Και δίχως να περιμένει απάντηση μου: "Είναι ανθρώπινο η απομάκρυνση σου από τη Θράκη και ειδικά από τον Έβρο να σε στεναχωρεί. Ναι! Μια και λίγο πολύ το έζησα κι εγώ και συχνά το διακρίνω στα πρόσωπα όλων, όσων για τον Α ή Β λόγο απομακρύνονται από τις περιοχές των. Η προσπάθεια σου να το κρύψεις είναι περιττή. Μήπως κάνω λάθος;".

- Οχι: Με τη διαφορά, στη δική μου περίπτωση το Γ.Α δεν αντιλήφθηκε ή δεν θέλησε ν' αντιληφθεί, ότι κρύβεται σοβαρή ζημιά, διαφορετικά.....

- Μήπως με τα αποσιωπητικά σου, θέλεις να πεις πως δε θα σε φέρναμε εδώ;

- Αυτό πιστεύω.

- Ε, λοιπόν κάνεις λάθος και το λάθος σου αυτό θα το αντιληφθείς μέσα σε λίγες μέρες, όταν θα δεις ότι απ' όλες τις ανταρτοπεριοχές της Ελλάδας, εδώ θα συγκεντρωθούν τα πιο δοκιμασμένα ικανά στελέχη του ΔΣΕ. Σκοπός της συγκέντρωσης των ν' αναλάβουν τη διοίκηση των εφεδρικών ταξιαρχιών, με τις οποίες θα σαρώσουμε τον εχθρό και την πρώτη του ανάσα είναι ζήτημα, αν του επιτρέψουμε να την πάρει στη Θεσσαλονίκη κι έξω από την Αθήνα. Ναι, σ. Κρίτων, δίχως να συντρέχουν λόγοι κολακείας, αντί στεναχώριας πρέπει να νοιώθεις υπερήφανος για την τιμή που σου γίνεται να είσαι ένα από τα επίλεκτα στελέχη του ΔΣΕ που θα συγκεντρωθούν εδώ. Τώρα που ανοιχτά σου εξήγησα τους λόγους, τι λες; Στο μυαλό σου μπορεί να έχουν θέση οι λαθεμένες υποθέσεις σου;

- Άκουσε σ. Μπαρτζώτα. Μέχρι τώρα ήξερε ο ένας τον άλλο από μακρυά, μέσω τρίτων, των διαταγών, δακτυλογραφημένων εκθέσεων και χειρογράφων σημειωμάτων. Τώρα γνωριζόμαστε για πρώτη φορά από κοντά και στην πρώτη αυτή γνωριμία μας, θάταν χρήσιμο όσο το δυνατό καλύτερα να γνωρίσει ο ένας τον άλλο. Επιτρέψτε μου λοιπόν, να πω ότι ο τρόπος του ξυλώματος μου από τη Θράκη και του ερχομού μου εδώ, μέχρις αποδείξεως του εναντίου, δε συμβιβάζεται

με όσα προ ολίγου μου εμπιστευτήκατε. Έπειτα κι έτσι όπως μου τα είπατε να είναι, στον εδώ ερχομό μου πάλι βλέπω ζημιά. Κι αυτό δε θ' αργήσει με τα γεγονότα να φανεί. Αν κάποιος σ' όλη τη διάρκεια του σημερινού ένοπλου αγώνα, για οποιουσδήποτε λόγους επιβάλλεται να μη απομακρυνθεί από τη Θράκη κι ειδικά απ' τον Έβρο, αυτός ο άλλος δεν ήταν άλλος από μένα, όχι τόσο για τις ικανότητες μου όσο για το, καλώς ή κακώς, αποκτημένο κύρος και τη θετική παρουσία μου που είχε ανάμεσα στους αντάρτες και το λαό της Θράκης.

Επειδή όμως οι ισχυρισμοί μου δεν θα γίνουν πιστευτοί και θ' αποδοθούν σ' άλλους λόγους και ιδίως στην επιθυμία μου να ξαναγυρίσω στη Θράκη, συμπληρωματικά σας το λέω και να το θυμάστε: Το όφελος του ερχομού μου εδώ, θάναι κατά πολύ μικρότερο από τη μεγάλη ζημιά της απομάκρυνσής μου από τη Θράκη.

Πιο συγκεκριμμένα, ο άπειρος και άγνωστος μέσα σε αγνώστους Βατουσιανός με το Λασσάνη του χεριού του, οπωσδήποτε και μάλιστα σύντομα θα οδηγήσει το ανταρτοκίνημα στην πείνα, το σπάσιμο του ηθικού, στην αποσύνθεση με τις ομαδικές λιποταξίες που θ' αρχίσουν από τους πομάκους και τους παλιούς δοκιμασμένους αντάρτες και το χειρότερο με όλα όσα ανέπτυξα θα νεκρώσει την προδιάθεση του λαού για το βουνό και το όπλο κι έτσι στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη δε θα δημιουργηθούν οι τόσο για τη νίκη απαραίτητες στρατηγικές εφεδρείες. Όσα υποστηρίζω θάθελα να παρθούν σαν ειλικρινείς και βασανιστικά μελετημένες προβλέψεις μου και όχι σαν σκόπιμα επιχειρήματα, που αποβλέπουν στην επιστροφή μου στη Θράκη.

- Σε πιστεύω. Όμως μια και τώρα βρίσκεσαι εδώ κι εφόσον εδώ στο Γράμμο και όχι στη Θράκη θα κριθεί τελικά η ένοπλη αναμέτρηση μας με τον εχθρό, ας αφήσουμε το χρόνο και τα γεγονότα να μας δείξουν αν στη Θράκη ή εδώ στο Γράμμο θα προσφέρεις περισσότερα. Έπειτα δεν θα πρέπει να ξεχάσουμε ότι ο Λασσάνης δεν είναι τυχαίος αλλά όσο και συ παλιός και σε δυο σκληρούς ένοπλους αγώνες ψημένος και δοκιμασμένος πολέμαρχος.

Ο Λασσάνης μαζί με τον πρωτόβγαλτο αντάρτη, αλλά κωλοπετσωμένο και ικανό στην πολιτική δουλειά, Βατουσιανό, θα εξελιχτούν σ' ένα αρμονικό με αλληλοκατανόηση και αλληλοσυμπλήρωση κενών τους διοικητικό ζευγάρι, που με την βοήθεια του Γ.Α., οπωσδήποτε θα διαψεύσουν τις τόσο κακές προβλέψεις σου. Εξακολουθείς να έχεις αντιρρήσεις;

- Ναι, και μάλιστα δίχως ταλαντεύσεις.

- Δικαίωμα σου, αλλά και υποχρέωση σου να προσφέρεις τις υπηρεσίες σου

όπου σου τις ζητήσει το Κόμμα και η υπόθεση του λαού.

- Σύμφωνοι. Πώς όμως να το προσδιορίσω; Σαν όρο;

Δεν έχω το δικαίωμα. Σαν παράκληση; Δεν έχει θέση στις τάξεις των αγωνιστών. Πιο τίμια και ειλικρινά σαν αδυναμία κι εγωϊστική περιέργεια, θάθελα κάπου-κάπου κι όταν το επιτρέπουν οι συνθήκες να πληροφορούμαι, προς τις δικές σας ή τις δικές μου προβλέψεις θα εξελιχθούν τα γεγονότα.

-Έχεις το λόγο μου πως δίχως να σου κρύψω την πραγματικότητα θα ικανοποιήσω την περιέργεια σου και δεν αποκλείεται να ξανασυζητήσουμε.

Εδώ κι έτσι περίπου τερματίστηκε η πρώτη γνωριμία μου με τον Π. Επίτροπο του Γεν. Αρχηγείου Βασίλη Μπαρτζώτα και για να είμαι ειλικρινής αν και δεν έμεινα όσο ήθελα ικανοποιημένος, γενικά όμως η πρώτη προσωπική μου γνωριμία, μου άφησε καλές εντυπώσεις.

Πέρασε μια βδομάδα ακόμα σχεδόν άσκοπης παραμονής και περιφοράς μου στην έδρα του Γ.Α.. Τη βδομάδα αυτή και γιατί συνέπεσε να κοιμόμαστε στο ίδιο μεγάλο δωμάτιο, γνωρίστηκα με το μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ Μουζενίδη, με κάποιον, κουφό από τα βασανιστήρια δάσκαλο Βίκτωρα και δυο άλλα ανώτερα συνδικαλιστικά στελέχη.

Οι παραπάνω είχαν βγει από τη Θεσσαλονίκη και στην έδρα του Γ.Α. φτάσανε μια μέρα νωρίτερα από μένα.

Ανάμεσα τους απαρατήρητος κι άγνωστος πέρασα μέχρι την τρίτη μέρα από τη συνάντηση μου με τον Μπαρτζώτα. Τη λίγη ώρα, που εκτός τη νύχτα, καθημερινά ήμουνα μαζί τους, συνεχώς τους άκουγα να μιλούν, να γελούν, ν' αλληλοπειράζονται και γουστόζικα να καλαμπουρίζουν γύρω από την παράνομη δουλειά και τα χτυποκάρδια που δοκίμασαν στη Θεσσαλονίκη και στη διάρκεια της εξόδου και της διαδρομής τους μέχρι την έδρα του Γ.Α. Καθημερινά και μετά το πρωϊνό ρόφημα, τους άφηνα να λένε, να τα επαναλαμβάνουν και να χαμογελάνε ξαπλωμένοι στα γιατάκια τους κάτω στο πάτωμα κι εγώ βαρυεστημένος ν' ακούω τις επαναλήψεις και μη έχοντας τι να κάνω και προκειμένου να σκοτώσω την πλήξη μου και ταυτόχρονα να διαπιστώσω ότι με ενδιέφερε, μέχρι που να βραδυσσει περιφερόμουν, τρύπωνα απαρατήρητος παντού και προπαντός με αδιάφορο ύφος περιεργαζόμουν τους πάντας και τα πάντα.

Όσες μέρες έμεινα στο Γ.Α., με τον τρόπο αυτό δεν άφησα τίποτε που να μην περάσει από το μάτι και το μυαλό μου. Αποτέλεσμα, η με το παραπάνω επαλήθευση, όχι μόνο όσων άκουσα από το στόμα του σ. Λάλα, αλλά και πολλών άλλων πολύ επιζήμιων για το κίνημα αδυναμιών και ελλείψεων.

Έτσι σιγά-σιγά σταθερά και καθημερινά, όλο και πιο οδυνηρά από μέσα μου άρχισε να χάνει έδαφος η παλιά μου φαντασία και τη θέση της να παίρνει η καινούργια ζωντανή πραγματικότητα, που σα σφουγγάρι βουτηγμένο στο νερό, έσβηνε αλύπητα από μέσα μου το φανταστικό υπόδειγμα του καλού αγωνιστή και στη θέση του στο ψυχικό μου ταμπλώ σα ρεαλιστής ζωγράφος ζωγράφιζε τον ακροναυπλιώτη και γενικά τον πρωτοπόρο κατατρεγμένο λαϊκό αγωνιστή μ' όλες τις ανθρώπινες αδυναμίες κι ελλείψεις του, κληρονομιά του σάπιου αστικού καθεστώτος, που τις γέννησε και τις ανάθρεψε. Κληρονομιά που δυστυχώς δεν μπόρεσε να την εξαλείψει το ζύμωμα με το κίνημα και η κολεκτιβίστικη πολιτική δουλειά και διαπαιδαγώγηση τους στις φυλακές και τα ξερονήσια. Και το χειρότερο, τα γερά μέσα τους ριζωμένα κατάλοιπα της σάπιας αστικής κληρονομιάς, όχι σπάνια παραμέριζαν το συμφέρον της υπόθεσης του λαού και με την κακή επίδραση τους πάνω στους αγνούς απλούς αγωνιστές και τα καινούργια στελέχη, καθημερινά όλο και πιο βαθειά καλλιεργούσαν το έδαφος προς όφελος του ταξικού εχθρού.

Με σχολείο την έδρα του Γ.Α. και από τον πιο σοφό, δυναμικό και πειστικό δάσκαλο τη ζωή, διδάχτηκα κι όσο ποτέ πείστηκα πως οι δυο αδικαιολόγητες ήττες μας των δύο ενόπλων αναμετρήσεων μας με τον ταξικό εχθρό, δεν οφείλονταν μόνο στην αλυσσίδα ασυγχώρητων και υπόπτων σφαλμάτων, αλλά και στις πολλές και σοβαρές αδυναμίες των μπροστάρηδων αγωνιστών και την αρνητική επίδραση των αδυναμιών τους στις τάξεις των αγωνιστών και το λαό γενικά. Το κακό, όπως είναι γνωστό, είναι πάντα εύκολο και στην πάλη του με το πάντα δύσκολο καλό, για να νικηθεί χρειάζεται πίστη, θέληση, αρετή και τόλμη.

Όσο περνούσαν οι μέρες με χειρότερες διαπιστώσεις, μυριζόμουν να κοντοζυγώνει η δεύτερη κατά σειρά ντροπιαστική μας ήττα. Ένοιωθα όχι μόνο αλλαγμένος, αλλά και τον κίνδυνο, ότι από τους γύρω μου δεν θα περάσει απαρατήρητη η αλλαγή μου. Θέλεις γιατί ήταν χτυπητή, θέλεις γιατί η αντίληψη κάποιου από τους γύρω μου ήταν διεισδυτική, ένα απόγευμα και μετά το μεσημεριανό συσσίτιο, ενώ σκεπτικός περιφερόμουν άσκοπα, ένοιωσα κάποιος από απόστασή ν' ακολουθεί τα βήματα μου και συνεχώς να μικραίνει την απόσταση που μας χώριζε.

Κι όταν ευθυγραμμίστηκε στο πλάϊ μου, δίχως μαζί του ν' ανταλλάξω λέξη μούδειξε με νόημα μια λαγκάδα κι αφού με πήρε με τρόπο αγκαζέ είπε:

- Τί λες; Πάμε να την απολαύσουμε και να τα πούμε;

Δεν έφερα αντίρρηση κι άφησα να με σύρει εκεί που αυτός πρότεινε.

Στο αραιοδασωμένο υψωματάκι λες κι αποκλειστικά σκαρφαλώσαμε ν' απο-

λαύσουμε την πρώϊμη ανοιξιάτικη λιακάδα, κλεισμένος ο καθένας στις σκέψεις του και μισοξαπλωμένοι ο ένας δίπλα στον άλλο, κύλισε κάμποση ώρα χωρίς ν' ανταλλάξουμε λέξη. Όταν ξαφνικά τη μεσημεριάτικη νάρκη τάραξε ο αιφνιδιαστικός αεροπορικός συναγερμός κι η λαχανιασμένη τρεχάλα των γύρω μας προς τις προκαθορισμένες δασωμένες και λίγο-πολύ απυρόβλητες πλαγιές και τα καμουφλαρισμένα νεοσκαμμένα ορύγματα.

Σε λίγο και πάλι όλα γύρω μας ησύχασαν κι όταν το αυτί μας έπιασε το μακρυνό βουητό των εχθρικών αεροπλάνων, είδα τον πλαϊνό μου να χλωμιάζει και ανήσυχος να στυλώνει το βλέμμα του και προς την κατεύθυνση του βόμβου ν' ανιχνεύει τον ουρανό. Κι όσο ο θόρυβος πλησίαζε πάνω από τα κεφάλια μας, τόσο και μεγάλωνε η ανησυχία του. Και σε μια στιγμή που κάθε κίνηση σήμαινε θάνατο, τον είδα αλαφιασμένο και για να σωθεί, έτοιμο να το βάλει στα πόδια προς τα καμουφλαρισμένα ορύγματα. Δεν πρόλαβε όμως. Γιατί όπως τον παρακολουθούσα με την άκρη των ματιών μου, μόλις κινήθηκε με τρόπο τον έσυρα από το μπράτσο και τον υποχρέωσα να καλυφθεί στους θάμνους που μας περιτριγύριζαν. Και για να τον κάνω να παραιτηθεί οριστικά από τη σκέψη της κάλυψης του στα ορύγματα, όση ώρα πάνω από το κεφάλι μας στριφογύριζαν και μούγκριζαν τα εχθρικά αεροπλάνα, δεν έπαυσα να τον ενθαρρύνω και τελικά τον απέδειξα και τον έπεισα ότι η προσπάθεια μου να τον εμποδίσω να φύγει δε σήμαινε παλικαριά αλλά λογική αντιμετώπιση του κινδύνου, μια κι οπωσδήποτε ο κίνδυνος από την κίνηση του ήταν πολύ μεγαλύτερος από την κάλυψη μέσα στους θάμνους και το χειρότερο με την κίνηση του θα πρόδιδε τα καλά καμουφλαρισμένα πρόχειρα ορύγματα κι ίσως γίνονταν αιτία να θρηνήσουμε θύματα.

Χάρις στον έγκαιρο συναγερμό, το καλό καμουφλάρισμα τη γρήγορη κάλυψη στα ορύγματα και την ακινησία, τα εχθρικά αεροπλάνα το λίγο χρονικό διάστημα που στριφογύρισαν πάνω από τα κεφάλια μας, δεν κατόρθωσαν ν' ανακαλύψουν ότι ζητούσαν κι αναγκαστικά φύγαν άπρακτα, δίχως να χρειαστεί ν' ανοίξουν πυρά τα πολυβόλα, που από έλλειψη αντιαεροπορικών είχαν στηθεί στα γύρω υψώματα. Με τη λήξη του συναγερμού, ο διπλανός μου σαν να του έφυγε από πάνω του ασήκωτο βάρος, σηκώθηκε, έρριξε μια ματιά γύρω του και αφού ανάπνευσε με ανακούφιση, ξανακάθισε δίπλα μου και κοιτάζοντας με κατάματα αμέσως άρχισε νά λέει:

- Ασφαλώς από μέσα σου θα γέλασες με το φόβο μου.

Να ήξερες όμως τι νοιώθω μόλις ακούσω το μούγκρισμα τους. Δεν το κρύβω. Τα φοβούμαι, τόσο που μέσα μου, πίστεψέ με, ρίζωσε η προαίσθηση ότι αργά ή

γρήγορα θα σκοτωθώ από αεροπλάνο.

Και πραγματικά. ύστερα από λίγο καιρό κι όταν πήρε εντολή να ξαναγυρίσει απ' όπου ήρθε, κατά τη διαδρομή της επιστροφής του στη Θεσσαλονίκη, στα βουνά της Κεντρικής Μακεδονίας σκοτώθηκε από πολυβολισμό αεροπλάνου.

- Ο φόβος σου από τα αεροπλάνα κι η κακή προαίσθηση σου, απάντησα, είναι γέννημα των συνθηκών της παράνομης καθοδηγητικής δουλειάς σου και στην περίπτωση που μείνεις στο βουνό, με τον καιρό, όχι μόνο θα συνηθίσεις τον πόλεμο και δε θα φοβάσαι τ' αεροπλάνα, αλλά θα ξεκαρδίζεσαι στα γέλια με την τωρινή κακή σου προαίσθηση

Κούνησε το κεφάλι του, έσφιξε τα χείλη του, ξαναερεύνησε με το βλέμμα του τον ουρανό κι όταν άνοιξε το στόμα του, δίχως περιστροφές και με την απαραίτητη προπαρασκευαστική εισαγωγή, μπήκε στο σκοπό, που οδήγησε τα βήματα του πίσω από τα δικά μου.

- Κάθε φορά που μυρίζομαι κίνδυνο, το πετσί μου καλύτερα από το μυαλό μου νοιώθει την εποχή που ζούμε. Ναι, σύντροφε, αξεχώριστα σα σύνολο και σαν ξεχωριστές μονάδες, είμαστε οι δημιουργοί της αυριανής ιστορίας και σαν τέτοιοι, ιστορική μας αποστολή είναι παντού και πάντοτε να τοποθετούμε τον εαυτό μας εκεί που τον έταξε η ιστορική ανάγκη.

- Δεν καταλαβαίνω, γιατί από το συναγερμό του αεροπλάνου και το φόβο σου βάλθηκες να μου εξηγήσεις την ιστορική σημασία της εποχής μας. Μήπως κι έχεις σκοπό να μου κάνεις πολιτικοϊστορικό μάθημα;

-Όχι. Απλώς σαν αγωνιστής αισθάνομαι υποχρέωση να σε βοηθήσω.

- Να με βοηθήσεις;

- Ναι, να σε βοηθήσω.

- Πολύ περίεργο, μαζί και ανεξήγητο. - Μα γιατί;

- Γιατί, αγαπητέ μου, μόλις χτες γνωριστήκαμε και για να θέλεις να με βοηθήσεις, πάει να πει κατάλαβες και το είδος της βοήθειας που έχω ανάγκη.

- Και ναι και όχι.

Τον κοίταξα περίεργα. Κατάλαβε και για ν' αποσπάσει την εμπιστοσύνη μου στα όσα είπε συμπλήρωσε:

- Άκουσε, σύντροφε μου. Οι μέρες που γνωριστήκαμε είναι λίγες. Όμως οι μέρες της εποχής που ζούμε γεννοβολούν τόσα και τέτοια ιστορικά γεγονότα που ισοδυναμούν με δεκαετηρίδες. Δημιουργούν ριζικές αλλαγές στην ιστορία των ανθρώπων, στους ανθρώπους τους ίδιους και ιδίως στους πρωτοπόρους αγωνιστές.

Από την ημέρα που συμπτωματικά πρωτοπατήσαμε εδώ και λίγο-πολύ γνωριστήκαμε, έχω αντιληφθεί ότι κάτι πολύ σοβαρό σε βασανίζει. Αυτό τώρα τελευταία σε άλλαξε τόσο που και να το θέλεις δεν κρύβεται. Μου φαίνεται ότι τόχουν καταλάβει κι οι άλλοι τρεις σύντροφοι που μένουν μαζί μας. Δεν είμαι καρδιογνώστης για να ξέρω τι ακριβώς, όμως κάτι σε βασανίζει.

Αν μάλιστα κρίνω από το ερευνητικό πάνω μου βλέμμα σου, είναι σαν να με υποπτεύεσαι για βαλτόν που πάει να σε ψαρέψει.

- Στη θέση μου μήπως δε θάκανες το ίδιο;

-΄Εχεις δίκιο, οι μέρες είναι πονηρές. Αν μάλιστα σκεφτούμε ότι μόλις εδώ και λίγες μέρες γνωριστήκαμε, η επιφυλακτικότητα είναι απόλυτα δικαιολογημένη.

Θέλεις πίστεψε το, θέλεις όχι, από ιδιοσυγκρασία Δε σιχαίνομαι τίποτε περισσότερο από τους διπλοπρόσωπους και, τις πισώπλατες μπηχτές. Αυτός είμαι και τέτοιος θα παραμείνω σ' όλη μου τη ζωή. Αν μου πεις το ντέρτι σου και κάνω κατάχρηση της εμπιστοσύνης σου, όπου με βρεις, φτύσε με κατάμουτρα.

- Καλά κατάλαβες, αγαπητέ μου Μουζενίδη. Το βάσανο μου όμως δε θεραπεύεται, γιατί ουσιαστικά δεν είναι μόνο δικό μου βάσανο, αλλά όλων μας και για να θεραπευθεί, όχι εγώ αλλά κάποιοι άλλοι θέλουν βοήθεια.

Δεν μπορούμε όμως να τους την δώσουμε, όχι μόνο γιατί στέκονται ψηλότερα από μας, αλλά γιατί δεν είμαστε σε θέση να τους τη δώσουμε. Αυτό είναι το πρώτο.

Και το δεύτερο, όπως εσύ κατάλαβες το βάσανο μου, το ίδιο πάνω-κάτω και γω τις λίγες μέρες της γνωριμίας μου κατάλαβα ότι σαν άνθρωπος και προπάντων σαν αγωνιστής αξίζεις της εμπιστοσύνης μου. Επομένως λιγότερο από τον κίνδυνο και περισσότερο από το ανώφελο της εκμυστήρευσης μου καλύτερο θάναι να μη ξανοιχτώ περισσότερο.

-Θάχεις δίκιο και δε θα επέμενα. Μίλησες όμως για βάσανο μας. Κι αυτό αφήνει να εννοηθεί ότι δεν είναι άσχετο από τη γενικότερη εξέλιξη του σημερινού ενόπλου κινήματος. Υποπτεύομαι λοιπόν πως έχει συγγένεια και με το δικό μου το βάσανο.

- Που θα πει πως καλά κατάλαβε ο ένας τον άλλον.

- Και όμως εξακολουθείς νάσαι απέναντι μου διστακτικός και διπλοκουμπωμένος. Κοινό είναι το μυστικό μας. Κατά τη γνώμη μου θάναι ωφέλιμο να μου πεις και να σου πω τον πόνο μου. ΄Ετσι θα καταλήξουμε σε σωστότερα συμπεράσματα γύρω από το θαμμένο μέσα μας βάσανο. Και για να εξουδετερώσω και τα τελευταία ίχνη των επιφυλάξεων σου και υπονοιών σου, ότι πάω να σε ψαρέψω, αρ-

χίζω πρώτος.

- Δεν μπορώ να σε καταλάβω σ. Μουζενίδη, άνθρωπος εσύ έξυπνος και με πείρα γιατί κόλλησες στον ανύπαρκτο φόβο μου. Σου επαναλαμβάνω πως δε φοβάμαι το ψάρεμα σου. Αν δε θέλω να ξανοιχτώ είναι γιατί δε βλέπω όφελος. Μια όμως κι επιμένεις θα σου κάνω το χατήρι: Δε θυμάμαι καλά, Σεπτέμβρη ή Οκτώβρη του 1947. Βρισκόμουν στα τμήματα όπου έφιπποι σύνδεσμοι με ειδοποίησαν ότι μέσω Βουλγαρίας στην έδρα κλιμακίου Θράκης έφτασε κάποιος γνωστός τρανός και θέλει να συναντηθεί μαζί μου.Υποχρεωμένος και περίεργος, την επομένη με δυο εφίππους συνδέσμους έφτασα στο κλιμάκιο, όπου με περίμενε ένας ηλικιωμένος κοντόχοντρος άνθρωπος. Τον καλωσόρισα και με ρώτησε αν τον γνωρίζω. Ναι, απάντησα, είστε ο σ. Γιάννης Ιωαννίδης, μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ και σας ξέρω από τις φωτογραφίες.

- Καλά κατάλαβες. Κι ύστερα από λιγόλεπτη σιωπή στη διάρκεια της οποίας με ψαχούλευε διστακτικά κι αδέξια με πήρε από το μπράτσο και με τράβηξε προς το καλύβι που του είχαν παραχωρήσει. Συζητήσαμε γύρω από το ανταρτοκίνημα της Θράκης, τις συνθήκες ανάπτυξης του, τις δυσκολίες και τα προβλήματα κλπ.

Δίχως να του το ζητήσω μούκανε ανασκόπηση πολιτική σε πανελλαδική και διεθνή κλίμακα κι όταν κάποτε τελείωσε συμπλήρωσε: "Ύστερα απ' όσα σημειώσαμε και άκουσες τι λες; Τούτη τη φορά θα το κερδίσουμε το παιγνίδι ή όχι;".

- Όπως στην αρχή μαζί σου σ. Μουζενίδη, έτσι κι ακόμα πιο πολύ τότε, αιφνιδιάστηκα κυριολεκτικά από την ερώτηση του σ. Ιωαννίδη και δεν ήξερα τι να υποθέσω.

Να με ψαρέψει δεν υπήρχε λόγος. Να διαπιστώσει τι πιστεύω ήταν ακόμη νωρίς. Να διασταυρώσει το δικό του με το δικό μου συμπέρασμα; Δεν ξέρω κι ούτε μ' άφησε να καταλάβω τι απ' όλα αυτά επεδίωκε και θάθελα σ. Μουζενίδη, όταν τελειώσω, αν μπορείς να μου εξηγήσεις, τι κρυβόταν στην προσπάθεια του αυτή. Στη δύσκολη λοιπόν θέση που βρέθηκα, για να ξεμπλέξω, διάλεξα το μικρότερο κακό και δίχως ν' απαντήσω κινήθηκα. Προτού όμως δρασκελίσω το κατώφλι της καλύβας, ο σ. Ιωαννίδης έκπληκτος και προστατευτικά κάπως με ρώτησε: "Πού πας;". Να ρωτήσω, απάντησα, κανένα αντάρτη για να σου φέρω την απάντηση. Ακόμα πιο έκπληκτος και νευριασμένος ο σ. Ιωαννίδης μου λέει:

- Μα ο αντάρτης θα μας δώσει την απάντηση;

- Γιατί όχι. Εκτός εάν μόνο στα λόγια πιστεύουμε το αλάνθαστο της βάσης.

- Μα, καλέ μου σύντροφε, η βάση δεν είναι Ο αλλά ΟΙ αντάρτες.

- Έστω θ' αποτανθώ στους αντάρτες.

- Μα είσαι στα καλά σου, από τους αντάρτες θα ζητήσεις να μας πουν αν θα νικήσουμε ή όχι;

- Αυτό που θα ζητήσω εγώ από τους αντάρτες, δε βλέπω σε τι θα διαφέρει από κείνα που ζητάτε σεις από μένα!

- Α, έτσι!

- Όπως θέλετε πάρτε το. Εκείνο που περίμενα να ζητήσετε σεις από μένα κι εγώ από τους αντάρτες της Θράκης, είναι μ' όλες μας τις δυνάμεις, σωματικές, πνευματικές και ψυχικές και με τη βοήθεια σας, ν'ανταποκριθούμε στις υποχρεώσεις του αγωνιστή και τα πολλά και δύσκολα καθήκοντα που βάζει μπροστά μας το κίνημα κι αν χρειαστεί για τη νίκη του λαού να δώσουμε και τη ζωή μας. Από κει και πέρα, προς ποια πλευρά θα γύρει η πλάστιγγα της νίκης είναι ζήτημα σωστής καθοδήγησης κι εδώ τον λόγο τον έχετε σεις κι όλοι οι σύντροφοι της καθοδηγητικής κορυφής.

- Μ' αρέσεις εξαιρετικά και δεν κρύβω την εκτίμηση μου στην τόλμη και πιο πολύ στη μυαλωμένη απάντηση σου. Όμως σ. Κρίτων, όχι σαν μέλος του Π.Γ. αλλά σαν ίσος προς ίσον, εδώ που τα λέμε θάθελα να ξέρω πως βλέπεις την τελική έκβαση της ένοπλης αναμέτρησης μας με τον εχθρό. Φυσικά εγώ έχω δική μου αποκρυσταλλωμένη γνώμη, που δεν διαφέρει από τις κομματικές προβλέψεις. Όμως εσύ και γενικότερα τα στελέχη της κατηγορίας σου μέσα στο ΔΣΕ κρατάτε ηγετικά πόστα, πόστα κλειδιά κι από τη θέση σας αυτή όχι σπάνια, βλέπετε και κρίνετε καλύτερα από μας και μη ξεχνάς πως οι προβλέψεις του Κόμματος σε σοβαρό βαθμό είναι δικές σας προβλέψεις, που έχουν τη ρίζα τους στη βάση με την οποία εσείς περισσότερο από μας είστε κοντά και δεμένοι μαζί της. Να γιατί θάθελα χωρίς δισταγμό, υστεροβουλία και φόβο να μου πεις πως βλέπεις τη γενικότερη και τελική εξέλιξη της σημερινής ένοπλης πάλης και που στηρίζεις τις προβλέψεις σου. Εάν είναι κακές, μην τις κρύβεις και μη σερβίρεις στη θέση τους άλλες που δεν τις πιστεύεις.

Την καμπή του ένοπλου κινήματος, επιβάλλεται να την αντιμετωπίσουμε θαρρετά, να μη κλείσουμε τα μάτια στις αδυναμίες και τις εξελίξεις, αλλά να πάμε προς συνάντηση τους κατά μέτωπο, να τις παλαίψουμε παλικαρίσια και να τις ξεπεράσουμε. Έτσι μόνο θα προωθήσουμε το κίνημα και μ' αυτό το φακό να ιδείς τη συζήτησή μας και να δώσεις απάντηση στο ερώτημα μου.

Πιστεύω πως από όσα είπα κατάλαβες και να μη θέλεις να συμπληρώσω για να ξεθαρρέψεις και δίχως υπεκφυγές και δισταγμούς να πεις ό, τι πιστεύεις.

Όση ώρα χρειάστηκε ν' αναπτύξει τα όσα αράδιασα, που λίγο πρόσεχα σ' αυ-

τά, περισσότερο έστιβα το μυαλό μου να εξηγήσω τι επεδίωκε μ' ότι ζητούσε. Κι όταν τελείωσε και περίμενε την απάντηση μου, η σκέψη μου βρισκόταν στους συντρόφους της απολύτου εμπιστοσύνης μου των συνεργείων της απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού, που τώρα δούλευαν στη παραλαβή οπλισμού και υγειονομικού υλικού από τις χώρες των Λ. Δημοκρατιών. Να κατάλαβαν τα υπονοούμενα μου; Το πιθανότερο, όχι. Αλλά και σε περίπτωση που κατάλαβαν, δεν ήταν ικανοί για την προστυχιά της πισώπλατης μπηχτής. Ακόμα και στην αποκλειόμενη περίπτωση που κάποιος ανάμεσα τους να κατάλαβε και έφτασε στην προστυχιά, τα υπονοούμενα μου δεν προσφερόταν να μετατραπούν σε πισώπλατη μπηχτή σε βάρος μου. Και μια πού όλα απέκλειαν το ενδεχόμενο αυτό, τότε από που και γιατί ο Ιωαννίδης οδηγήθηκε σε μένα και τι επεδίωκε από την απάντησή μου στο ερώτημα του;

Προτού όμως προχωρήσω, μια και γίνεται λόγος για υπονοούμενα, αυτά έχουν ως εξής: Στη σκληρή δουλειά της απόκρυψης του οπλισμού, ορισμένοι προικισμένοι καλαμπουρτζήδες σύντροφοι των συνεργείων, για να μετριάσουν τις σκληρές συνθήκες της βαρειάς κι επικίνδυνης δουλειάς τους, τόριχναν στο καλαμπούρι και το αλληλοπείραγμα, ξεκινώντας από τις κρυφές μικροφιλοδοξίες ορισμένων συντρόφων. Το αλληλοπείραγμα έτσι έπαιρνε και έδινε, κι από λόγους οικειότητας τα σκάγια τους δεν άργησαν να πάρουν και τον υποφαινόμενο. Ως που μπήκαμε στο καλοκαίρι του 1947 και για λόγους που αργότερα δεν θα παραλείψω, όταν αραιά και που γινόμουν στόχος τους απαντούσα αλληγορικά.

"Μάταιος ο κόπος σας να θέλετε να με αναπαραστήσετε γουστόζικα σαν τρανό. Δεν πρόκειται να γίνω τέτοιος. Γι' αυτό ούτε το καπέλο σας πρόκειται να βγάλετε μπροστά μου ούτε και τη βοήθειά μου να χρειαστείτε.

Κατά πάσαν πιθανότητα, μια και αργά ή γρήγορα θα ξαναπιάσω το σφυρί, εγώ κι όχι σεις θα χρειαστώ τη βοήθειά σας. Και στα γεράματα μου θα τόχω καμάρι αν δε με ξεχάσετε και κάπου-κάπου ερχόσαστε στο τενεκετζίδικο μου να σας κερνώ καφέ, να λέμε τα σημερινά, ν' αγοράζετε καμιά σόμπα, σκάφη, γκιούμι, ποτιστήρι και να ζω φτωχικά με τη δραχμή του τζίρου σας."

Μ' όλα τα παραπάνω κι όχι από έλλειψη εμπιστοσύνης, αλλά για να μη τους πικράνω και τσακίσω τον ενθουσιασμό τους και την πίστη τους στη νίκη στους ανεκτίμητους συντρόφους των συνεργείων απόκρυψης, δίχως να το καταλάβουν, σχεδόν τους έλεγα, ότι χάσαμε και το δεύτερο γύρο.

Να το αντιλήφθηκε αυτό κανένας κι από στόμα σε στόμα να έφτασε στ' αυτιά του Κόμματος; Τότε το απέκλεισα κι η ζωή με δικαίωσε. Γιατί αργότερα μετά την

ήττα μας, συναντήθηκα με τους συντρόφους αυτούς στις Λ. Δημοκρατίες κι αναπολώντας τα παλιά, μου θύμιζαν τη δύσκολη αγωνιστική εποχή και τον τενεκετζή που όχι στην Ελλάδα, αλλά στις Λ. Δημοκρατίες ξανάπιασε το σφυρί και ομολογούσαν πως τότε ούτε υποπτεύτηκαν ότι τα λεγόμενά μου για τενεκετζίδικο και σφυρί κρύβανε τη δεύτερη κατά σειρά ένοπλη ήττα μας.

Τότε λοιπόν σε τι οφείλοταν η συζήτηση του σ. Ιωαννίδη μαζί μου και ιδίως η επιμονή του ν' απαντήσω στην ερώτησή του.

Όπως ομολόγησα, τότε δεν μπόρεσα να το εξηγήσω. Σήμερα όμως με σιγουριά μπορώ να πω, ότι τον ζώναν τα φίδια της δεύτερης ήττας μας και με τη συζήτησή του και ποιος ξέρει ποιων άλλων, να διασταυρώσει ότι μ' ανησυχία άρχισε να βλέπει ο ίδιος.

Αλλά ας επανέλθουμε στο κλιμάκιο Θράκης και στην από μέρους μου αναπάντητη μέχρι τη στιγμή ερώτηση του σ. Ιωαννίδη.

Για να ξεμπλέξω μαζί του, το πήρα απόφαση ότι βρέξει ας κατεβάσει κι αντί απάντησης, έβγαλα από την εσωτερική μου τσέπη ένα καλοφυλαγμένο δερμάτινο τεφτεράκι.

Το ξεφύλλισα, του τόδειξα κι άρχισα κάπως έτσι: "Το τεφτεράκι αυτό σ. Ιωαννίδη, γεννήθηκε μαζί με το ανταρτοκίνημα. Είναι ο καθρέφτης, το αλάνθαστο γράδο στις αυξομειώσεις κι ακόμα ο μπούσουλας στον ανηφορικό και δύσκολο δρόμο και τα σκαμπανεβάσματα του ανταρτοκινήματος της Θράκης. Κι όσες φορές θέλω να ιδώ από πού ξεκινήσαμε, πού φτάσαμε και πόσο δρόμο έχουμε ακόμα να διανύσουμε, το ανοίγω και το συμβουλεύομαι.

Στο τεφτεράκι αυτό υπάρχουν ημερομηνίες και αριθμοί που όσο κι αν ψάξετε δεν θα τους βρείτε στα στρατολογικά τεφτέρια του Α.Α.Μ.Θ., γιατί αυτό ιδρύθηκε και σε εποχή, που είχε σχεδόν σταματήσει η μαζική εθελοντική στρατολογία ανταρτών.

Μια λοιπόν προσεκτική και προπαντός συγκριτική ματιά στις ημερομηνίες και τους αριθμούς του τεφτεριού αυτού θα μας δώσει τη σωστότερη απάντηση, που δυστυχώς θάναι σε βάρος μας και μάλιστα αν πάρουμε υπόψη ότι η Θράκη, κυρίως ο Έβρος και σε δεύτερη μοίρα η Κομοτηνή, είναι ανταρτομάνες περιοχές, τότε η σε βάρος μας απάντηση θάναι πιο κατηγορηματική."

- Μωρέ, τι λες;

- Λέω κάτι το πολύ απλό, το πάρα πολύ πασίγνωστο κι απ' όλους τους πολέμους διαπιστωμένο, ότι δηλαδή στρατός δίχως ανάλογη επιστράτευση προς συμπλήρωση των καθημερινών κενών του και την συνεχή αύξηση των παραϊακτών

κι εφεδρικών δυνάμεών του, δεν μπορεί να του χαμογελάσει η νίκη.

Και οι ψυχροί αριθμοί σε τούτο το χάρτινο καθρεπτάκι της Θράκης δε δείχνουν αύξηση, αλλ' ανησυχητική μείωση των παρατακτών και εφεδρικών δυνάμεων μας.

Ρίξτε μια ματιά εδώ, από τις σχεδόν καθημερινά εκατοσταριές μαζική εθελοντική επιστράτευση κατεβήκαμε στις δεκάδες και μάλιστα εθελοντική και υποχρεωτική επιστράτευση. Άλλη μια ματιά εδώ. Θα διαπιστώσετε πως ο Έβρος - Κομοτηνή είχαν σταθερές παρατακτές μάχιμες δυνάμεις πέντε πλήρη επίλεκτα κι εμπειροπόλεμα, άρτια εξοπλισμένα τάγματα με ισάριθμες και ανεξάρτητες διμοιρίες εμπείρων σαμποταριστών, όλες τις απαραίτητες βοηθητικές υπηρεσίες επιμελητείας, αναρρωτήρια, εκδοτικό μηχανισμό κλπ. Σήμερα αριθμητικά και προπαντός ποιοτικά συμπεριλαμβανομένης και της Ξάνθης με την περιοχή της, μόλις και μετά βίας φτάνουμε το μισό της παλιάς δύναμης. Άλλη μια γενικότερη ματιά σε τούτους εδώ τους αριθμούς θα σας δείξουν το σύνολο των επιστρατευθέντων Έβρος 8.500 αντάρτες και στελέχη, Κομοτηνή 4.000. Έβρος-Κομοτηνή σύνολο πάνω από 12.000. Τι γίνεται και που βρίσκονται αυτές οι ανταρτοδυνάμεις; Κατά καιρούς και κατά εκατοσταριές στάλθηκαν στην Ξάνθη, Ανατολ. και Κεντρ. Μακεδονία κι ακόμα πιο κάτω. Για να κάνουν τι; Να βάλουν βάσεις ανταρτοκινήματος στις περιοχές που στάλθηκαν και με στρατολογία στις ίδιες περιοχές να συμπληρώσουν τα κενά των απωλειών τους σε μάχες, ν' αυξήσουν τις παρατακτές δυνάμεις τους και να δημιουργήσουν τις απαραίτητες για τη νίκη στρατηγικές εφεδρείες. Πραγματοποιήθηκε ο σκοπός αυτός; Απ' ότι έχω υπ' όψη μου όχι μόνο δεν πραγματοποιήθηκε, αλλά επειδή οι περιοχές που ανέφερα δεν απόδωσαν σ' έμψυχο υλικό, ελαττώθηκε η δύναμη των ανταρτοτμημάτων που στάλθηκαν και προς συμπλήρωση των κενών τους από τις μάχες, μας ζητούν κι εμείς στέλνουμε ανταρτοδυνάμεις. Αποτέλεσμα, αριθμητικά και ποιοτικά να ελαττώνονται κι εδώ οι δυνάμεις μας. Όλα όσα χονδρικά και με αριθμούς σας ανέπτυξα μελετείστε και συναρμολογείστε τα και για τη Θράκη Ανατ. και Κεντρ. Μακεδονία θάχετε χειροπιαστή την απάντηση, που σας ενδιαφέρει. Για την υπόλοιπη Ελλάδα, αν και δεν ξέρω, απ' ό, τι όμως υποθέτω, η κατάσταση δε διαφέρει και πολύ από την εδώ.

-Ώστε ούτε λίγο ούτε πολύ, σύμφωνα με τα νούμερα και τα συμπεράσματα σου η ήττα μας είναι προεξοφλημένη και ζήτημα χρόνου.

- Δεν προεξόφλησα τίποτε. Υποστηρίζω απλώς, όσο ακόμα είναι καιρός και δεν είναι αργά, αν προς το καλύτερο δεν κάνουμε στροφή στον τομέα της επιστράτευσης και της δημιουργίας των απαραίτητων εφεδρειών, τότε όχι εγώ, αλλά

οι ψυχροί αριθμοί προεξοφλούν την ήττα μας.

Κάπως κοροϊδευτικά και με ειρωνικές γκριμάτσες του προσώπου, ο σ. Ιωαννίδης απάντησε: Όλα όσα μου αραδιάσες και η από μέρους σου προεξόφληση της ήττας μας, ξέρεις τι μαρτυρεί;

- Θάθελα ν' ακούσω.

- Άκουσε το λοιπόν από μένα. Ούτε λίγο, ούτε πολύ, μαρτυρεί ότι έσπασες, ότι έχασες την πίστη σου στο Κόμμα και τις ανεξάντλητες δυνάμεις του λαού.

- Εύχομαι νάναι έτσι και πολύ θέλω να με διαψεύσει η ζωή με την νίκη του λαού και να επαληθέψει τις προβλέψεις σου.

- Η ζωή και η νίκη του λαού, όχι μόνο θα σε διαψεύσει, αλλά και θα σε κάνει να ντρέπεσαι όταν θα θυμάσαι τις σημερινές κακές προβλέψεις σου, που επαναλαμβάνω οφείλονται στην εξασθένηση για να μην πω στη νέκρωση της πίστης στο Κόμμα και το λαό.

- Σου είπα και σου το ξαναλέω το εύχομαι ολόψυχα.

Όμως δεν μπορώ να καταλάβω γιατί με ειρωνεύεσαι και με αποπαίρνεις; Ζήτησες ανοιχτά, θαρρετά και δίχως δισταγμό κι υπεκφυγές να πω τις προβλέψεις μου και σε περίπτωση που είναι κακές να μη τις κρύψω. Ζήτησες και υποστήριξες να μη κλείνουμε τα μάτια στις αδυναμίες και να τις αντιμετωπίζουμε κατά μέτωπο.

Αυτό έκανα κι εγώ. Με παρότρυνση σου, με αριθμούς και στο μέτρο των ικανοτήτων μου, έδειξα τις βασικές αδυναμίες, τον κίνδυνο απ' αυτές κι υπέδειξα τον κρίσιμο και καθοριστικό στόχο: Επιστράτευση-Εφεδρείες που συνεχώς υποδεικνύει το Κόμμα και το Γεν. Αρχηγείο και που σχεδόν ολοκάθαρα αφήνει να εννοηθεί πως απ' την πραγματοποίηση του στόχου αυτού θα κριθεί το τελικό αποτέλεσμα της ένοπλης αναμέτρησής μας. Αν η επισήμανση των αδυναμιών μας λέγεται σπάσιμο ή χάσιμο της πίστης στις ανεξάντλητες δυνάμεις του λαού, για μένα σημαίνουν ότι μέχρι τη στιγμή που για το Α ή Β λάθος και στο βαθμό που επιβάλλεται δεν μπορέσαμε να κινητοποιήσουμε και αξιοποιήσουμε τις ανεξάντλητες δυνάμεις του λαού κι αν μέχρι τέλους δεν το κατορθώσουμε, δεν αποκλείεται πολύ σύντομα να βρεθούμε μπροστά σε μια καινούρια ήττα.

- Όχι δα κι έτσι! Μη το παίρνεις κατάκαρδα. Με όσα είπα, σκοπός μου δεν ήταν να σε θίξω ούτε ν' αμφισβητήσω στο ακέραιο όσα είπες και την πίστη σου στο Κόμμα και το λαό. Απλώς επιδίωξα να τονώσω την πίστη σου και να σου αποδείξω ότι μόλις τώρα αρχίζει ο πραγματικός σκληρός αγώνας και προς θεραπεία των λαθών και αδυναμιών μας δεν είναι ανεπανόρθωτα αργά. Και για να πειστείς

ότι εξαιρετικά κι όσο κανένας άλλος εκτίμησα όχι μόνο το θάρρος υποστήριξης της γνώμης σου, αλλά και αυτές τις υποδείξεις και προβλέψεις σου, μια σύσταση έχω μόνο να σου κάνω και πάρτο σοβαρότατα υπόψη σου. Προς το συμφέρον σου, στις σημερινές επαναστατικές συνθήκες, άλλη φορά και σ' άλλον τόσο θαρρετά, ανοιχτά και με τόση εμπιστοσύνη μην ξανοίγεσαι. Γιατί ποιος ξέρει πως θα το πάρουν και τι θα σου στοιχίσει.

Και τώρα σ. Μουζενίδη, ύστερα απ' όσα άκουσες και σε περίπτωση που δεν πάρω υπόψη μου τη συμβουλή του σ. Ιωαννίδη, τι λες, δε θα μετανιώσω;

- Στο λόγο της επανατατικής μου τιμής, όχι.

- Σε πιστεύω. Όμως προτού ξανοιχτώ θάθελα να ξέρω, αντιλήφθηκες ή όχι γιατί άρχισα από το σ. Ιωαννίδη κι όχι από κάπου αλλού;

- Μα μου τόπες. Από φόβο μήπως και μετανοιώσεις για ότι μου εμπιστευτείς.

- Ως ένα βαθμό ναι. Βασικά όμως, γιατί όσα θα ακολουθήσουν θα είναι η συνέχεια των όσων είπα στο σ. Ιωαννίδη, με συμπληρώσεις από νεότερες παρατηρήσεις που έκανα εδώ. Με τον ερχομό μου εδώ από το στόμα του Π.Ε. του Γ.Α. σ. Μπαρτζώτα κι από συζητήσεις άλλων στελεχών θετικά έμαθα, πως απ' όλες τις ανταρτοκρατούμενες περιοχές, εδώ στην έδρα του Γ.Α. γίνεται συγκέντρωση επίλεκτων στελεχών για τη στελέχωση των εφεδρικών ταξιαρχιών της 670 Μονάδας. Το περίεργο όμως είναι ότι η 670 Μονάδα απ' ότι έμαθα βρίσκεται κι όλας στη διάταξη του Γράμμου, πράγμα που σημαίνει πως όχι μόνο έπαψε ν' αποτελεί εφεδρεία του Γ.Α. αλλά τα κενά που θα δημιουργήσουν οι μάχες, θα χρειαστούν εφεδρείες. Και μια και δεν υπάρχουν εφεδρείες, μπαίνει το ερώτημα από πού και πώς θα δημιουργηθούν οι εφεδρικές ταξιαρχίες για τη στελέχωση των οποίων γίνεται εδώ συγκέντρωσή στελεχών; Ακόμα η άσκοπη συγκέντρωση τους και μάλιστα των πιο ικανών, το θέλουμε είτε όχι, απογυμνώνει όλες τις άλλες περιοχές από στελέχη ικανά κι απαραίτητα για τις περιοχές απ' όπου προέρχονται. Κι αυτό δεν μπορεί παρά να έχει τον ανάλογο επιζήμιο αντίκτυπο στο ηθικό του λαού, την αριθμητική και ποιοτική εξασθένηση των ανταρτοδυνάμεων και τη μη δημιουργία εφεδριών.

Από την άλλη δίχως να υπάρχουν εφεδρικές δυνάμεις μια και εδώ γίνεται συγκέντρωση στελεχών, δεν ξέρω μήπως κατά τον ίδιο τρόπο σκοπεύουν να δημιουργήσουν εφεδρείες με την απογύμνωση άλλων περιοχών, οπότε η ζημιά θάναι ανυπολόγιστα μεγαλύτερη και στον εχθρό θα δώσει την δυνατότητα ν' απαγκιστρώσει τις διασκορπισμένες δυνάμεις του, να τις συγκεντρώσει και με τα 50 προς 1 περισσότερα κι αρτιότερα εξοπλισμένα τμήματα του, να πετύχει ότι του

είναι ακατόρθωτο με τις δυνάμεις του και τις δυνάμεις μας σκορπισμένες. Χειροπιαστό και σε μικρογραφία χαρακτηριστικό παράδειγμα των απόψεων μου είναι η δική μου περίπτωση, που όσα κι αν προσφέρω εδώ θα ισοδυναμούν με ένα τίποτε σε σύγκριση με όσα θα προσφέρω στην περιοχή που έχω κάποιο βάρος. Την περίπτωσή μου την έκανα γνωστή στο σ. Μπαρτζώτα και πήρα την αβασάνιστη απάντηση, πως τα επιχειρήματά μου οφείλονται στην τοπικιστική μου επιθυμία να ξαναγυρίσω στην περιοχή μου. Αυτά από το ένα χέρι. Από το άλλο, δίχως αξιώσεις μαρξιστή, απ' όσα διάβασα, άκουσα και ξέρω, στον ταξικό αγώνα η εργατική τάξη είναι ηγετική, που όμως αντίθετα από την μαρξιστική θεωρία, στο σημερινό ένοπλο ταξικό προσκλητήριο, δεν έδωσε παρόν.

Από τον Έβρο ξεκίνησα και μέχρις εδώ τον Γράμμο που έφτασα, πρωτοπορεία στον ένοπλο αγώνα, κουράστηκε το μάτι μου να βλέπω αγρότες και μόνο αγρότες. Και μάλιστα με την καταπληκτική συμμετοχή του 90-95% του συνόλου των δυνάμεων του ΔΣΕ. Πράγμα που σημαίνει, ότι γενικά το κίνημα και ειδικά η ανώτατη μορφή της ταξικής πάλης, ο ένοπλος αγώνας, αντί εργατικό, πήρε χαρακτήρα αγροτικό και το χειρότερο δίχως τη συμμετοχή όλης της αγροτιάς.

Το γεγονός αυτό της αντιστροφής ρόλων, δηλαδή η αγροτιά από σύμμαχος της εργατικής τάξης, να γίνει σχεδόν ηγετική τάξη με καθοδήγηση το επιτελείο της εργατικής τάξης.

Δεν ξέρω, αλλά με βάση τη θεωρία του μαρξισμού- λενινισμού, η αντιστροφή αυτή των ρόλων στις σημερινές κι οποιεσδήποτε άλλες επαναστατικές συνθήκες, σημαίνει ότι δεν πάμε καθόλου καλά, ότι κάπου κουτσαίνουμε.

Αυτές είναι οι βασικές μου παρατηρήσεις και σ' αυτές οφείλεται η ανησυχία μου. Φυσικά υπάρχουν και δευτερεύουσες που περικλείουν επίσης κινδύνους. Καλύτερα όμως να μην ασχοληθούμε μ' αυτές, γιατί δεν αποκλείεται να πάρουν χαρακτήρα κουτσουμπολιού και να προκύψουν διαφωνίες και παρεξηγήσεις.

- Δεν θα επέμεινα, μια όμως κι οι παρατηρήσεις που μου ανέπτυξες είναι επίκαιρες, κι εφ' όσον δεν πήραμε ακόμα αποστολή και δεν έχουμε με τι ν' ασχοληθούμε, δε βλέπω γιατί μια και κρύβουν ζημιά να μην προχωρήσεις και στις δευτερεύουσες παρατηρήσεις σου.

Το πολύ-πολύ να μπλεχτούμε σε διαλογική συζήτηση, όχι όμως να παρασυρθούμε σε κουτσομπολιά και παρεξηγήσεις. Τελείωνε για νάρθει κι η σειρά των δικών μου παρατηρήσεων, που δε διαφέρουν αλλά συμπληρώνουν τις δικές σου. Με βεβαιότητα υποθέτω πως η αμοιβαία εμπιστοσύνη, η ανταλλαγή γνωμών και η διασταύρωση των παρατηρήσεων μας, θα μας βοηθήσει να εκτιμήσουμε σωστά

την κατάσταση.

- Όσο καιρό είμαι εδώ και κάθε μέρα που περνάει, βλέπω ένα από τα παλιά απαράδεκτο κι επιζήμιο σύνορο που χωρίζει την καθοδηγητική κορυφή και γενικά την παλιά κομματική φρουρά από τη νέα κομματική φρουρά.

Ο ρόλος της παλιάς κομματικής φρουράς βρίσκεται σε διάσταση με τις πράξεις της.

Λίγες μέρες γνωριζόμαστε και τίποτε δεν επισκιάζει τη γνωριμία μας. Ανήκεις στην παλιά φρουρά του Κόμματος και μ' όλο που δε διέκρινα ανάμεσα μας το σύνορο, με την επιμονή σου να προχωρήσω-παρά τη θέληση μου- δε θα γλυτώσεις από τα σκάγια μου. Μη δυσαρεστηθείς απ' όσα θ' ακούσεις. Καλύτερα προετοιμάσου να μ' αντιμετωπίσεις και πιο πολύ ν' αποδείξεις ότι δεν υπάρχουν τα σύνορα που βλέπω. Αν το πετύχεις θα σου χρωστώ πολλά, γιατί θα γκρεμίσεις μέσα μου ριζωμένο βραχνά και θα με βοηθήσεις να βλέπω και να κρίνω καλύτερα κι αντικειμενικότερα.

Στην παλιά κομματική φρουρά εμείς οι νεώτεροι αγωνιστές, ο λαός και το κίνημα γενικά, χρωστάμε πολλά πάρα πολλά θετικά, όχι όμως και λίγα αρνητικά και σοβαρές ζημιές.

Ένα από τα μεγάλα σας αρνητικά είναι το κοινό μέτωπο, η διαχωριστική γραμμή, η ιερή συμμαχία της παλιάς φρουράς σε βάρος της νέας αγωνιστικής φρουράς.

Όπου δυο της παλιάς κομματικής φρουράς εκεί και μια ιερή συμμαχία, και δύσκολα αντιληπτό το διαχωριστικό σύνορο. Όπου περισσότεροι, πχ. εδώ, μεγαλύτερη ιερή συμμαχία κι ευκολοδιάκριτο προκλητικό διαχωριστικό σύνορο σε βάρος της νέας φρουράς. Γιατί γίνεται αυτό; Απ' ότι αντιλήφθηκα - κι αυτό η παλιά φρουρά δεν το κρύβει - σε αγωνιστική προσφορά σε πίστη στο Κόμμα και την υπόθεση του λαού, πάντα κομπαστικά τοποθετεί τον εαυτό της σε απαράδεχτη κι όχι αντικειμενική ψηλότερη διακριτική βαθμίδα.

Ρίξε μια προσεκτική ματιά εδώ κι άλλη μια στην πρώτη γραμμή. Εδώ θα βρείτε συγκεντρωμένη κι από κάθε πλευρά στο δυνατό βαθμό καλά τακτοποιημένη την παλιά φρουρά. Στην πρώτη γραμμή, εκεί που καίγεται το πελεκούδι κι απ' το καυτό ατσάλι σκάφτονται τα βράχια, σκίζονται οι σάρκες, τσακίζουν τα κόκκαλα, από την πείνα γουργουρίζουν τα στομάχια, από το κρύο και το λιοπύρι ανάβουν και ξεπαγιάζουν τα κορμιά, από τη δίψα στεγνώνει η γλώσσα και σκίζονται τα χείλη και το λαρύγγι, από την αϋπνία, την κούραση και τις εκρήξεις βουΐζουν τ' αυτιά, κλείνουν τα μάτια και το κορμί γίνεται ζωντανό πτώμα, τα ιστορικά αυτά τα-

μπούρια της πρώτης γραμμής της φωτιάς και της λευτεριάς, όπου με σάρκες, αίμα και κόκκαλα και βασανισμένες ηρωϊκές ψυχές, γράφεται το καινούριο 1821, θα συναντήσεις μόνο την καινούρια ηρωϊκή φρουρά κι ούτε για μαγιά από την παλιά. Κι όταν κάποιος της παλιάς φρουράς κατά λάθος και τρομαγμένος βρεθεί στην πρώτη γραμμή, λες και έχει τα μέσα, γρήγορα ξεγλυστράει προς τα μετόπισθεν, δίχως φυσικά να κάνει σκόντο στη δική του και την αρμόζουσα αναγνώριση στην αγωνιστική προσφορά της νέας αγωνιστικής φρουράς.

Η απαράδεκτη αυτή τακτική της αποφυγής των κινδύνων της πρώτης γραμμής και των σκληρών κακουχιών του πολέμου κι η μονοπώληση της πίστης στο Κόμμα και το κίνημα του λαού της παλιάς φρουράς, όπως είναι φυσικό δεν μπορεί να περνάει απαρατήρητη με αποτέλεσμα σταγόνα-σταγόνα στην ψυχή του συνόλου των νέων αγωνιστών να συσσωρεύεται δυσαρέσκεια και στο κίνημα ζημιά.

- Για στάσου, οι εδώ σε σύγκριση με την πρώτη γραμμή έχουν πραγματικά διαφορά σχετικά με τους κινδύνους και τις κακουχίες, πλην όμως δεν μπορεί να γίνει και διαφορετικά, γιατί η θέση της διοίκησης του Γεν. Αρχηγείου και του επιτελείου του είναι εδώ κι όχι στην πρώτη γραμμή.

- Κανένας δεν αμφισβητεί την πίστη της παλιάς φρουράς στο Κόμμα και την υπόθεση του λαού κι ότι υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην παλιά και νέα φρουρά κείνο όμως που βλάφτει είναι το να καλλιεργούν τη διαφορά αυτή.

- Σου κακοφαίνεται σ. Κρίτων, ίσως γιατί δε θέλεις να παραδεχθείς ότι το κατοχικό και το σημερινό αντιστασιακό μεγαλούργημα του λαού οφείλεται στην παλιά κομματική φρουρά και την ακλόνητη πίστη της στις ανεξάντλητες δυνάμεις του λαού. Η διατήρηση της ιστορικής αυτής κληρονομιάς για τον παραδειγματισμό των νεωτέρων μην ξεχνάς πως μόνο όφελος μπορεί να φέρει στο κίνημα του λαού.

- Τι κάνει όμως σήμερα η παλιά φρουρά σ. Μουζενίδη;

Αποφεύγοντας την πρώτη γραμμή και τρυπώνοντας στα μετόπισθεν, όχι μόνο δε συνεχίζει την παλιά της παράδοση, αλλά ντροπιαστικά υστερεί από τη νέα αγωνιστική φρουρά. Ύστερα με το να επικαλείται τα περασμένα πάει να επισκιάσει και να υποσκελίσει την ασυναγώνιστη προσφορά της νέας γενιάς. Μ' ανοιχτή παντιέρα εδώ που τα λέμε, δεν τολμάει η παλιά φρουρά να διεκδικήσει τα πρωτεία, γιατί υπολογίζει στη ζημιά και στο φόβο της μήπως αφήσει ντοκουμέντα και καθίσει στο σκαμνί της ιστορίας για τα καμώματα της αυτά.

Αν φυσικά μόνο χολιασμένος εχθρός του λαού δεν παραδέχεται το βάρος που σήκωσε η παλιά φρουρά προπολεμικά, τη μεταξική δικτατορία και την εθνική αντίσταση, όμως είναι αναμφισβήτητο γεγονός η σημερινή αντίστροφη επίδραση

της παλιάς στη νέα φρουρά. Παίρνω παράδειγμα τον ίδιο τον εαυτό μου. Είπες πρωτύτερα ότι η θέση της διοίκησης του Γ.Α. και του επιτελείου του είναι στα μετόπισθεν. Σωστό το επιχείρημα. Από κακή όμως της παλιάς φρουράς μεταδοτική επίδραση, το εκμεταλλεύονται σήμερα μια σειρά ικανά και τίμια παλιότερα στελέχη της νέας φρουράς. Μαστορικά και χωρίς να υστερώ σε πονηριά από την παλιά φρουρά, δεν έκανα τη βλακεία να υποστηρίξω ανοιχτά πως η θέση της διοίκησης δεν είναι στην πρώτη γραμμή. Εδώ και λίγο καιρό, όμως, μουλωχτά και σε βάρος του κινήματος χολιασμένος από τα καμώματα της παλιάς φρουράς, έρριξα και γω την κάπα μου και το σαρκίο μου στα μετόπισθεν, στη λαχταριστή αγκαλιά της καλής μου.

Κι αυτή η τακτική της παλιάς φρουράς, μεταδοτική από τη φύση της, δεν ευδοκιμεί μόνο στην έδρα τού Γ.Α., αλλά σχεδόν σ' όλες τις έδρες όλων των αρχηγείων περιοχής και περιφερείας, ιδίως εκείνων που είχαν την κακή τύχη να διοικούνται από αγωνιστές της παλιάς κομματικής φρουράς.

Στα αρχηγεία αυτά, όχι μόνο γίνεται εξοργιστική κατάχρηση του επιχειρήματος "η θέση της διοίκησης είναι στα μετόπισθεν", αλλά καλλιεργείται και η θεωρία με την κακή έννοια, ότι τα στελέχη είναι το χρυσό απόθεμα του κόμματος.

Με τα δυο αυτά επίπλαστα και στο βάθος κάλπικα επιχειρήματα, επιχειρείται, δίχως να κατορθώνεται, να καλυφθεί ο πιο σιχαμερός φιλοτομαρισμός κι η κακή για το περιβάλλον επίδραση της αγάδικης καλοπέρασης. Σε δικαιολογώ σ. Μουζενίδη, γιατί εσύ μέσα στις πόλεις και το λαό, τη βαθειά παρανομία, δεν μπορείς να φανταστείς κείνο που καθημερινά γίνεται εδώ πάνω στα βουνά. Σου χρειάζεται μια γυροβολιά για κανένα μήνα στη φωτιά της πρώτης γραμμής, όχι σα μαχητής, αλλά σα θεατής. Εκεί θα δεις το καινούριο που γεννιέται στα τσουγγάρια, που απόχτησε φτερά αετού κι από καιρό ξεπέρασε τα δικά σας ύψη και την παλιά προπολεμική και κατοχική δική σας συνεισφορά στο κίνημα..

Αν μπορούσες, έστω για μια βδομάδα, να πήγαινες εκεί επάνω με την τιμιότητα που σε διακρίνει, στην επιστροφή σου, μετριόφρων για ό, τι προσέφερες και περήφανος για ότι τώρα προσφέρουν μαχητές και στελέχη του ΔΣΕ, θαρχόσουν και θα μούλεγες: Έχεις δίκιο.

Κει πάνω, μέσα από τον καπνό, τη φωτιά και το καφτό ατσάλι, γεννιέται ένα ιστορικό μεγαλούργημα, που όχι μόνο δεν υστερεί σε τίποτε, αλλά είναι ασύγκριτα μεγαλύτερο από τα επιτεύγματα της παλιάς κομματικής φρουράς. Δε χωράει μέσα στα στενά όρια της λέξης "ηρωϊσμός", χρειάζεται να βρεθεί κάποιος άλλος πιο ολοκληρωμένος ορισμός. Πρόκειται για ένα καινούργιο αγωνιστικό ορόση-

μο, που η παλιά φρουρά δε θα μπορέσει να το δρασκελίσει κι η καθοδηγητική κορυφή δε θα φανεί αντάξιά του. Όπως στην πρώτη κατοχή, έτσι και σε τούτη τη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση, αν νικηθούμε, δε θα φταίει ο λαός και τα παλικάρια του αλλά και πάλι η παλιά κομματική φρουρά και ειδικά η καθοδηγητική κορυφή που προέρχεται απ' αυτή, γιατί δεν μπόρεσε να σταθεί στο ύψος των υποχρεώσεών της.

Ας ασχοληθούμε λίγο και με το λεπτό μέρος. Η θέση, είπες, του Γ.Α. και του επιτελείου είναι εδώ κι όχι στην πρώτη γραμμή. Αυτό ισχύει ως ένα μόνο βαθμό, όταν το κίνημα προχωρεί νικηφόρο. Όταν όμως από διάφορες αιτίες, περνάει τις σημερινές δυσκολίες κι η πλάστιγγα της νίκης από μέρα σε μέρα μπορεί να γύρει προς όφελος του εχθρού, τότε η θέση του Γ.Α. κι όλων των άλλων μικρότερων αρχηγείων είναι κοντά στην πρώτη γραμμή κι όχι στη σιγουριά και την καλοπέραση των απυρόβλητων μετόπισθεν. Από πείρα, από συνδέσμους που πηγαινοέρχονται στην πρώτη γραμμή, άκουσα και σχημάτισα μια εικόνα των συνθηκών της ζωής των μαχητών της πρώτης γραμμής.

Αν δεν το ξέρεις άκουσέ το! Όχι σπάνια 3-4 μέρες, γιατί δεν έχουν, δε βάζουν μπουκιά στο στόμα τους.

Από τη δίψα άλλοι λειώνουν λερωμένα χιόνια και δροσίζουν το λαρύγγι τους. Άλλοι, που δεν έχουν την τύχη αυτή και ιδίως κοπέλες αρρωσταίνουν και αποβλακώνονται από την κάψα του ήλιου, τη φωτιά του πολέμου, τη δίψα, την αϋπνία και τον κλονισμό των νεύρων από τις εκρήξεις και την μακροχρόνια υπερκόπωση. Κι εδώ τι κάνουμε; Καλοτρώμε, καλοντυνόμαστε, ξετσίπωτα όχι φυσικά εμείς, αλλά ορισμένοι ξεκοκκαλίζουν οκάδες σοκολάτα, που προορίζεται για τραυματίες, αρρώστους και γενικά για τις ανάγκες της πρώτης γραμμής.

- Εαν αληθεύουν όσα μου είπες, ντρέπομαι που τις γεύτηκα. Όμως ποτέ δεν θα μπορούσα να φαντασθώ κι ακόμα δυσκολεύομαι να πιστέψω, πως είναι δυνατό μεταξύ πρώτης γραμμής και έδρας του Γ.Α. να υπάρχει τόση μεγάλη διαφορά στις συνθήκες της αγωνιστικής ζωής και της ένοπλης πάλης. Και για νάμαι ειλικρινής, τις μέρες της εδώ παραμονής μου, όχι μόνο εγώ αλλά και ο κουφός δάσκαλος Βίκτωρ και τα δυο συνδικαλιστικά στελέχη της Θεσσαλονίκης, απ' όσα είπες, κάτι αντιληφθήκαμε, απέχουμε όμως πολύ από τη δική σου περιγραφή. Γεγονός που σημαίνει ή τα συνδικαλιστικά στελέχη και ο δάσκαλος που έχω μαζί μου κι εγώ, φορούμε μυωπικά γυαλιά ή εσύ ότι γίνεται εδώ τα βλέπεις με μεγενθυτικό φακό κι εξογκωμένα υπερβολικά. Πάντως με όσα μου εμπιστεύτηκες με ψυλλιασες και πολύ θάθελα να βεβαιωθώ σε ποιά από τις δυο πλευρές βρίσκεται

η αλήθεια. Τις διαπιστώσεις μου, που θάναι ταυτόχρονα και διαπιστώσεις των δύο συνδικαλιστικών στελεχών και του δασκάλου, αν μας δοθεί η δυνατότητα, θα τις ξανασυζητήσουμε σ' άλλη μας επαφή, δίχως εννοείται να μάθει κανένας τι μεταξύ μας έχει διαμειφθεί. Μια λοιπόν, που αψηφώντας τις συνέπειες, μου εμπιστεύτηκες το βάσανο σου, σειρά μου τώρα να σου εξομολογηθώ.

Ο σ. Μουζενίδης σώπασε για λίγο και βγάζοντας ένα βαθύ αναστεναγμό άρχισε και τελείωσε κάπως έτσι:

Προτού αρχίσω, θάθελα να σου πω, πως όπως με το σ. Ιωαννίδη, το ίδιο και με μένα δε θα μετανοιώσεις ούτε και ζημιά θα πάθεις, που ξανοίχτηκες. Όπως όμως σου τόνισε κι ο σ. Ιωαννίδης δεν αποκλείεται να την πάθεις αν κατά τον ίδιο τρόπο σε κάποιον άλλον ανεξέλεγκτα εμπιστευθείς τις σκέψεις σου.

Με ρώτησες τι έκρυβε η ερώτηση και γενικά η συζήτηση του σ. Ιωαννίδη μαζί σου. Κάτω από τις συνθήκες που έγινε και δίχως προηγούμενη γνωριμία σας, μου είναι δύσκολο να δώσω απάντηση. Αν είσασταν γνωστοί, θάλεγα πως θέλησε να διασταυρώσει την προοπτική του με τη δική σου, μια όμως και δε γνωριζόσαστε το πιθανότερο είναι να θέλησε να μάθει τις σκέψεις και την προοπτική σου γύρω από το ανταρτοκίνημα της Θράκης. Όπως θα θυμάσαι, σου είπα ότι οι παρατηρήσεις κι ανησυχίες σου όχι για τα σύνορα ανάμεσα στην παλιά και νέα φρουρά, αλλά ως προς τις εφεδρείες και τη μηδαμινή συμμετοχή της εργατιάς στην ένοπλη ταξική αναμέτρηση, όχι μόνο δε διαφέρουν αλλά συμπίπτουν με τις δικές μου απόψεις.

Αν κι από διαφορετική σκοπιά, εσύ π.χ από τις συνθήκες του βουνού και του ανταρτοκινήματος κι εγώ από το πόστο της παράνομης δουλειάς μου στα μεγάλα προλεταριακά κέντρα, καταλήξαμε στο ίδιο συμπέρασμα και μας βασανίζει το ίδιο ντέρτι. Για να μην επαναλαμβάνω τα όσα είπες, το Κόμμα από κακή προοπτική, ίσως κι από λανθασμένη κι αναποφάσιστη πολιτική γραμμή προς όφελος του ταξικού εχθρού, άφησε να χαθεί πολυτιμότατος χρόνος, δεν εκμεταλλεύτηκε όλες τις νόμιμες δυνατότητες κομματικής δουλειάς, ούτε μπόρεσε όσο και όταν χρειαζόταν να κινητοποιήσει το λαό και βρέθηκε με ανοργάνωτο τον παράνομο μηχανισμό.

Από την άλλη οι Άγγλοι με τους ντόπιους συμμάχους τους, με τις μαζικές συλλήψεις, φυλακίσεις, εξορίες και γενικά τη λαϊκή τρομοκρατία, τσάκισαν τις κομματικές, εαμικές και γενικά τις οργανώσεις αντίστασης του λαού. Συνέπεια όλων αυτών, όχι από απροθυμία των εργατών, αλλά από σφάλματα κι αδυναμίες του Κόμματος από το ένοπλο προσκλητήριο να λείπει η εργατική τάξη, και να δώσει

"παρόν" μόνο το καθοδηγητικό επιτελείο της και μικρός αριθμός πρωτοπόρων εργατών κι εργατικών στελεχών. Από δω και η σημερινή έλλειψη των στρατηγικών εφεδρειών κι η υποβόσκουσα κρίση του ένοπλου κινήματος.

Τώρα εν όψει της κρίσιμης καμπής, που περνά το ένοπλο και γενικά το πολιτικοστρατιωτικό κίνημα όλης της χώρας, ίσως αργά πια, ασφαλώς όμως μια και μας συγκέντρωσαν θα μας δώσουν οδηγίες και θα μας στείλουν στα προλεταριακά κέντρα με βασικό καθήκον με κάθε θυσία και παρά τις δύσκολες συνθήκες να πραγματοποιήσουμε την προώθηση στο βουνό εργατικών εφεδρειών.

Θα το πετύχουμε αυτό; Το Κόμμα απαντά: Ναι, αρκεί να το θέλουμε και να πιστεύουμε σ' αυτό. Στις σημερινές, όμως, συνθήκες δίχως παράνομο μηχανισμό, με οργανώσεις τσακισμένες και τις πιο πρωτοπόρες μαχητικές δυνάμεις του λαού μαντρωμένες στις φυλακές και τα ξερονήσια, φτάνει μόνο να θέλεις και να πιστεύεις στην πραγματοποίηση του σκοπού; Αυτό σύντομα θα το δείξει ο χρόνος και το αποτέλεσμα της προσπάθειας.

Ο καθένας με τις δικές του σκέψεις κι ανησυχίες, χωρίσαμε δίχως ν' ανταλλάξουμε άλλη λέξη.

Πέρασαν άλλες δυο μονότονες μέρες, την τρίτη στις 10 το πρωΐ ακούστηκε κι άλλος, δεύτερος κατά σειρά αεροπορικός συναγερμός. Τα εχθρικά αεροπλάνα φαίνεται πως είχαν υποπτευθεί ή πληροφορηθεί πού περίπου βρισκόταν η έδρα του Γ.Α. και ψάχναν να την επισημάνουν και βομβαρδίσουν, χωρίς όμως και τη φορά αυτή να το κατορθώσουν.

Με τη λήξη του συναγερμού, δίχως να το καταλάβω μπερδεύτηκα ανάμεσα σε στελέχη της Ρούμελης και της Θεσσαλίας. Άγνωστος ανάμεσα σ' αγνώστους κι απαρατήρητος, θέλοντας και μη πήρα τη θέση του ακροατή κι απ' ότι άκουσα κι αυτοί βρίσκονταν στη δική μου θέση και οι σκέψεις τους δεν διέφεραν από τις δικές μου.

Ένας μάλιστα ψηλόλιγνος και μαυριδερός Θεσσαλός, αδιαφορώντας ποιοι τον ακούν και τι γνώμη θα σχηματίσουν, νευριασμένο τον άκουσα να λέγει: "Δεν μπορώ να καταλάβω πώς σκέπτονται, γιατί μας μάζεψαν και τόσες μέρες μας κρατάνε καρφωμένους και χασομέρηδες εδώ". Ένας άλλος επίσης Θεσσαλός κι από ότι φάνηκε διοικητής Τάγματος και πολύ γνωστός του πρώτου, με χαμόγελο και νόημα ξεκάθαρα ειρωνικό, συμπλήρωσε:

"Συν. Ταξίαρχε, φαρδειά καρδιά και ψυχή βαθειά και προπαντός μη χολοσκάς και χαλάς τα νεύρα σου, γιατί με σμπαραλιασμένα νεύρα δε θα τα βγάλεις πέρα με την εφεδρική ταξιαρχία". Όλοι οι άλλοι γέλασαν και μόλις κόπασαν τα

γέλια, με πρόταση κάποιου ρουμελιώτη, όλοι στρωθήκαμε πίσω από μια πλαγιά με θάμνους που κόβανε τον αέρα.

Εκεί στην αρχή μουδιασμένα κι ανόρεχτα κι όσο η συζήτηση έπαιρνε μάκρος πιο ορεξάτα, ώσπου άναψε και με το ξετύλιγμα της, σα ζωντανή οθόνη μπροστά μας άρχισε να προβάλλει η Θεσσαλία με τον κάμπο της, η Ρούμελη με τα βουνά της και στην έκταση τους να ξεδιπλώνεται το ανταρτοκίνημα με τις επιτυχίες, τα σφάλματα, τις δυσκολίες και τα σκαμπανεβάσματα του.

΄Οσα άκουγα, αν και άλλων περιοχών, ήταν τόσο πειστικά και επέδρασαν τόσο πάνω μου, που σε μια στιγμή δίχως να το καταλάβω κι όπως ήμουν ξαπλωμένος, μόλις έκλεισα τα μάτια μου, φαντάστηκα πως βρισκόμουν στον ΄Εβρο, ανάμεσα σ' Εβρίτες κι όχι στην έδρα του Γ.Α. ανάμεσα σε Θεσσαλούς και Ρουμελιώτες.

΄Οσο διαρκούσε κι άναβε η συζήτηση, για να μη σκορπίσω ό, τι ιδώ στην ευχάριστη ονειροφαντασία μου, κρατούσα τα μάτια μου κλειστά και μόνο με το αυτί ζούσα το περίγυρο μου.

Ως που ο ίδιος ο ψιλόλιγνος Θεσσαλός ταξίαρχος προς τον οποίο όλοι δείχνανε σεβασμό, άρχισε να διηγείται κάτι πολύ γνωστό σε μας κείνη την εποχή, που όμως στον αναγνώστη θα φανεί απίστευτο: Καλοκαίρι 1946. Η Αγγλική και ντόπια λευκή τρομοκρατία στη Θεσσαλία οργίαζε. ΄Εσπασε τα σύνορα της λαϊκής υπομονής κι έφτασε στο αβάσταχτο. Μπρος στο αιματηρό αυτό αντιλαϊκό όργιο, ο λαός για να το αντιμετωπίσει άρχισε μαζικά να στέλνει τα παλικάρια του στο βουνό. Εκατοντάδες εθελοντές ξεκίνησαν με προορισμό για το αντάρτικο. Και το απίστευτο, ύστερα από πολυήμερη εξαντλητική και επικίνδυνη πορεία κατάφεραν να πάρουν επαφή με τους αντάρτες. Οι επικεφαλής των ανταρτών αντί να τους καλοδεχτούν και να τους κατατάξουν στα τμήματά τους, με βάση τη θέση και τις υποδείξεις του κόμματος και με σκοπό να τους πείσουν να ξαναγυρίσουν στα χωριά τους, άρχισαν να τους αναπτύσσουν διάφορες θεωρίες, ότι είναι πολύ νωρίς, ότι προέχει ο πολιτικός αγώνας, ότι η θέση τους είναι στα χωριά τους και στο πλευρό του λαού, ότι όταν έλθει η ώρα της μαζικής στρατολογίας κι ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος, θα κατεβούν στα χωριά τους να τους πάρουν.

΄Ομως αυτά και πολλά άλλα όχι μόνο στάθηκαν ανίκανα να πείσουν, αλλά αντίθετα, με το αλάνθαστο κριτήριο του λαού, οι νεόβγαλτοι εθελοντές χωρικοί αντάρτες, παρ' όλο που πειστικά ανέτρεψαν όλα τα σαθρά κομματικά επιχειρήματα, στο τέλος στάθηκε αδύνατο να πείσουν τους επικεφαλής των ανταρτών να τους κρατήσουν.

Κι όταν ήλθε η στιγμή να ξαναπάρουν το ντροπιαστικό δρόμο της επιστροφής

προς τα χωριά τους, πετάχτηκε ένας ανάμεσα από τους εκατοντάδες εθελοντές, ανέβηκε σ' ένα κοτρώνι με νευρικές κινήσεις και μέσα από την ψυχή του είπε τούτα τα απλά και προφητικά λόγια.

"Για να μας διώχνετε παρ' όλο που κρατάτε όπλα και πολεμάτε, φαίνεται πως ακόμα δεν το χωνέψατε κι ούτε πιστεύετε ότι κάμνετε πόλεμο. Και το χειρότερο δεν καταλάβατε ότι τον πόλεμο τον κερδίζει όποιος έχει περισσότερο στρατό και όπλα. Κι ακόμα για να μας διώχνετε δε σκεφτήκατε ή κάμνετε πως δεν καταλαβαίνετε πού μας στέλνετε και τι μας περιμένει με την επιστροφή μας στα χωριά μας. Από τα χωριά μας λείπουμε μέρες κι ο εχθρός δεν τρώει άχυρο, αλλά ξέρει γιατί τα εγκαταλείψαμε και για πού τραβήξαμε και με την επιστροφή μας μας περιμένει η σύλληψη, τα βασανιστήρια, οι εξευτελισμοί, η φυλακή κι η εξορία και το χειρότερο όταν μας χρειαστείτε δε θα μας βρείτε κι έτσι το κίνημα δίχως αριθμητικά μεγάλο στρατό, αργά ή γρήγορα θα οδηγηθεί σε δεύτερη ήττα.

Συναγωνιστές το λέω σε σας που μας στέλνετε στο καπάνι του εχθρού. Είμαι ένας απλός άνθρωπος, με λίγα γράμματα, αδύνατος στην πολιτική, αλλά κάτι μου λέει πως αν μας γυρίσετε πίσω και συνεχίσετε να διώχνετε τα παλικάρια του λαού που έχονται να πολεμήσουν στο πλευρό σας, να το θυμάστε θα μετανιώσετε πικρά, αλλά θάναι αργά, γιατί ο εχθρός θάχει σιγουράρει τη νίκη. Και για να τελειώνουμε σας ρωτώ για τελευταία φορά, θα μας κρατήσετε ή μέχρι τέλους θα επιμένετε να πάρουμε το δρόμο της επιστροφής;"

Κι όταν πάλι οι επικεφαλής των ανταρτών άρχισαν πάλι τις ανεδαφικές θεωρίες, με τα πολλά ο ίδιος απλός αλλά τολμηρός άνθρωπος του λαού συμπλήρωσε και τούτο που η ζωή το επαλήθευσε: "Με την επιστροφή μας στα χωριά, πολλοί από μας και γιατί το θέλετε εσείς με τα πολλά "ότι" δε θα δεχτούμε να πάμε σαν το σκυλί στ' αμπέλι και για να γλυτώσουμε τους ξυλοδαρμούς τούς εξευτελισμούς, τη φυλακή και τη ζωή μας, θα πάρουμε όπλα του εχθρού και θα σας πολεμήσουμε."

- Όχι συναγωνιστή, δε θα το κάνετε αυτό, δε θα σας το επιτρέψει η προέλευση σας από το λαό, τα μαρτύρια του λαού κι η αγωνιστική σας συνείδηση κι όταν θα έλθει η ευλογημένη ώρα, εσείς από τα χωριά με τις οργανώσεις κι εμείς απ' το βουνό με τα όπλα μας, θα βρούμε τον τρόπο να σας ειδοποιήσουμε και να σας βοηθήσουμε να βγείτε στο βουνό.

Με λίγα λόγια, "στου κουφού την πόρτα όσο θέλεις βρόντα" μ' αυτά τα λόγια ο διορατικός αυτός άνθρωπος του λαού νευριασμένος πήδηξε από το κοτρώνι που είχε ανεβεί και με μιά χειρονομία αληθινού ηγέτη, μαζί του και προς την κα-

τεύθυνση του κάμπου παρέσυρε όλο το άοπλο ανθρωπομάζωμα των χωρικών.

Πολλά παρόμοια και με ασήμαντες παραλλαγές περιστατικά διηγήθηκαν κι άλλοι θεσσαλοί και ρουμελιώτες και στο τέλος ο γνωστός μας ξερακιανός θεσσαλός ταξίαρχος, νευριασμένος κι αδιαφορώντας για τους πάντες και τα πάντα συμπλήρωσε: "Κι ύστερα καθόσαστε και μου τσαμπουνάτε πως μας φέραν να στελεχώσουμε τις εφεδρικές δυνάμεις, που δεν υπάρχουν, γιατί εμείς οι εξυπνάκηδες με τις κουτοθεωρίες μας, που βέβαια δεν ήταν δικές μας, αλλά τις πιστέψαμε και τις εφαρμόσαμε όταν τα παλικάρια του λαού ανέβαιναν στο βουνό και μας παρακαλούσαν να τα οπλίσουμε, εμείς τα διώχναμε στο καπάνι του εχθρού."

Και μια στιγμή που ξαναφύτρωσαν στη μνήμη του τα λόγια του διορατικού θεσσαλού χωρικού, με δακρυσμένα μάτια φώναξε: "Ε, προφήτη μου να σ' εύρισκα να σε φιλήσω!"

Κι ύστερα από μια στιγμιαία συγκινητική σιωπή και σε κατάσταση ακράτητης αγανάκτησης, σηκώθηκε όρθιος, γύρισε προς το σημείο όπου ήταν στεγασμένη η διοίκηση του Γ.Α. κι ενώ όλοι οι άλλοι παρακολουθούσαν σιωπηλοί και ξαπλωμένοι, αυτός τέντωσε το δεξί του χέρι, έσφιξε το γρόθο του, το χτύπησε στην κλείδα του αγκώνα με το αριστερό του χέρι κι όταν το δεξί του χέρι ανεβοκατέβηκε-με συγχωρείτε-σαν του γαϊδάρου, με σφιγμένα τα δόντια και πνιγμένη φωνή είπε: Εφεδρείες, ε, να...ερίφηδες!

Κι όταν κάπως ξεθύμανε, "άϊντε πάρτε το απόφαση. Εφεδρείες δεν υπάρχουν. Σηκωθείτε να ξεμουδιάσουμε και μη γελάτε με τα καμώματα μου, γιατί είμαστε για κλάματα".

Εδώ κι όπως τα εξιστόρησα έληξε η συμπτωματική και δίχως συστάσεις γνωριμία μου με τα συγκεντρωθέντα στην έδρα του Γ.Α. στελέχη της Θεσσαλίας και Ρούμελης.

Και με το σκόρπισμά μας, όταν έμεινα στη μοναξιά μου, δίχως να θέλω σκεπτόμουν πως δεν είμαι μόνο εγώ, αλλά κι άλλοι πολλοί πιο απερίσκεπτα τολμηροί κι από μένα πιο διορατικοί, κι ότι βλέπω το βλέπουν πιο καθαρά, πλην όμως ανεπανόρθωτα αργά.

Με το βάρος των αλληλοσυγκρουομένων σκέψεών μου που μύριζαν προαίσθηση της ολοταχώς και κατά μέτωπο επερχόμενης ήττας μας, άκεφος, αφού βάδισα μερικές δεκάδες μέτρα, απαρατήρητος σταμάτησα και πάλι μπροστά σε μια γκρούπα στελεχών και με οξυμένη περιέργεια έβαλα προσεκτικά, αδιάκριτο αυτί να παρακολουθήσω τη συζήτηση τους. Όμως δεν μπόρεσα ν' ακούσω παρά λίγες λέξεις και χωρίς νόημα και χωρίς να καταλάβω γιατί, είδα τη γκρούπα ανή-

συχη να τερματίζει τη συζήτηση, κάπως ν' αραιώνει, ο καθένας να σιάζει το δίκωχο του και να ετοιμάζεται να πάρει στάση προσοχής.

Οι ανήσυχες, απρόοπτες και βιαστικές αυτές κινήσεις όπως ήταν φυσικό με σπρώξανε να ρίξω γύρω μου μια ερευνητική ματιά για να διαπιστώσω από μακρυά τον ερχομό του Μαρτζώτα κι ενός άλλου άγνωστου σε μένα με αθλητική μπλέ φόρμα, μεγάλο καφέ δερμάτινο χαρτοφύλακα και τραγιάσκα στο κεφάλι.

Με το αργό τους βήμα, όση ώρα χρειάστηκε να μας πλησιάσουν, με τρόπο αναμίχτηκα με τη γκρούπα και δίχως να προκαλέσω την προσοχή κανενός με το βλέμμα μου περιεργαζόμουν την αθλητική φόρμα, δίχως όμως να μπορέσω να εξακριβώσω ποιός τη φορούσε.

Από τις ανήσυχες κινήσεις όμως της γκρούπας και τις ευκολοδιάκριτες εκδηλώσεις σεβασμού του Μπαρτζιώτα, ήταν ολοφάνερο πως ο άνθρωπος με την μπλέ φόρμα στεκόταν ψηλότερα από τον Μπαρτζιώτα και μόνο σε μένα ήταν τελείως άγνωστος. Η διαπίστωση μου αυτή έφερε στο μυαλό μου το Ζαχαριάδη και τη σκέψη ν' αποτανθώ στη γκρούπα, δεν πρόλαβα όμως γιατί εν τω μεταξύ μας είχαν πλησιάσει και η γκρούπα και μαζί μ' αυτή κι εγώ πήραμε στάση προσοχής και χαιρετήσαμε στρατιωτικά.

Με την ανταπόδοση από μέρους του τους χαιρετισμούς με θερμές χειραψίες, η μπλέ φόρμα, απ' ότι φάνηκε, από παλιά και πολύ καλά γνώριζε τον ξερακιανό θεσσαλό ταξίαρχο, διαφορετικά δίχως περιστροφές, μάγκικα και γελώντας δε θα τούλεγε: "Τσαμπουκαλή, πως τα βλέπεις εδώ; Θα τα καταφέρεις όπως και στη Θεσσαλία";

Ο Θεσσαλός, δίχως να κομπιάσει και σχεδόν σαν ίσος προς ίσον απάντησε:

- Σύντ. Ζαχαριάδη, τον καλό καπετάνιο τον κάνουν τα καλά παλικάρια. Δώστε μας παλικάρια κι όλα θα πάνε καλά. Όλοι μας θα κάνουμε το καθήκον μας και δε θα ντροπιάσουμε το Κόμμα και το λαό.

- Μπράβο Τσαμπουκαλή μου, είσαι κι όλοι είστε λεβεντιά και δεν χωράει αμφιβολία πως όλοι σας θα δικαιώσετε την εμπιστοσύνη του Κόμματος κι όπως στις περιοχές σας, το ίδιο και καλύτερα στο Γράμμο θα τα καταφέρετε στον πόλεμο κατά του εχθρού.

Έπιασε και μ' άλλους 3-4 θεσσαλούς και ρουμελιώτες συζήτηση, στη διάρκεια της οποίας αδιάκοπα και προσεκτικά παρακολουθούσα τα λόγια, τη συμπεριφορά και τις πιο παραμικρές κινήσεις της μπλε φόρμας.

Έτσι σ' αυτή την πρώτη φορά κι από κοντά γνωριμία μου γεννήθηκαν, ρίζωσαν κι από τότε δεν άλλαξαν οι πρώτες εντυπώσεις μου γύρω από το θρυλικό για

μένα όνομα του Ζαχαριάδη. Και για νάμαι ειλικρινής, με λύπη μου διαπίστωσα, πως οι εντυπώσεις μου απείχαν πάρα πολύ απ' ότι φανταζόμουν. Ούτε μπροστά στον άνθρωπο με το ηχηρό όνομα έπαθα το τράκ, που φοβόμουν κι ακόμα, με τις εντυπώσεις μου εκείνες, εκτός που σωστά εξήγησα το θάρρος και τη δίχως κόμπιασμα απάντηση του θεσσαλού, όπως αποδείχτηκε απ' τη ζωή, σωστά ζύγισα το βάρος του τόσο ηχηρού τότε ονόματος του Ζαχαριάδη. Κοντολογής δεν μου γέμισε το μάτι. Η μάγκικη κάπως και προς αγωνιστές ειρωνική συμπεριφορά του, πρόδιδε τον άνθρωπο που δεν είχε τα προσόντα για ένα τόσο βαρύ και υπεύθυνο αξίωμα.

Ναι! Όπως θέλω να πιστεύω, σύμφωνα με τα δεδομένα των εκδηλώσεων της γκρούπας των στελεχών μετά την απομάκρυνση του Ζαχαριάδη-Μπαρτζιώτα, δεν ήμουν ο μόνος που σχημάτισα αρνητικές εντυπώσεις.

Όμως ας επανέλθουμε στο σημείο απ' όπου διακόψαμε.

Κόντευε να λήξει η συζήτηση, όταν αντιλήφθηκα το Μπαρτζιώτα, με τρόπο να στρέφει την προσοχή του Ζαχαριάδη προς το μέρος μου, κι ο Ζαχαριάδης να συμπληρώνει: "Τι βλέπω σ. Μπαρτζιώτα, ανάμεσα μας βρίσκεται και ο Έβρος κι εγώ μόλις τώρα το πήρα χαμπάρι". Και με προσποιητά αυστηρό τόνο:

- Κρίτων, έλα πιο κοντά να γνωριστούμε και να λογαριαστούμε. Μην παραξενεύεσαι. Αν και για πρώτη φορά γνωριζόμαστε, όμως έχουμε παλιό ανοιχτό λογαριασμό.

Και δίχως περιστροφές και άλλη ερώτηση: "Σ' όλους αυτούς τους λεβέντες, η περίπτωση σου μπορεί να γίνει ένα καλό και διδαχτικό μάθημα και γι' αυτό ωφέλιμο θάναι να λογαριστούμε μπροστά τους. Συμφωνείς;"

- Δεν έχω καμμιά αντίρρηση, όμως δεν ξέρω νάχω κανένα ανοιχτό λογαριασμό.

-Έχεις και μάλιστα μαζί μου. Εσείς λεβέντες μου παρακολουθάτε προσεκτικά, γιατί απ' ότι θ' ακούσετε θα μάθετε να είστε πειθαρχικοί και ν' αποφεύγετε τις κακοτοπιές. Ιδίως εσύ Τσαμπουκαλή, γιατί μοιάζεις με τον Κρίτωνα. Να σου θυμίσω το λογαριασμό;

- Περιμένω.

- Δώσε προσοχή, λοιπόν. Μια φορά κι έναν καιρό, στον Έβρο κι αργότερα στη Θράκη διοικητής του Δ.Σ.Ε. ήταν κάποιος Κρίτων κι απάνω απ' αυτόν κάποιος Λάμπρος που τούστειλε διαταγή να του στείλει ο Κρίτων 2000 οκάδες αλεύρι για τις ανάγκες τις τροφοδοσίας του Α.Α.Μ.Θ. Ο Κρίτων όμως αρνήθηκε να του στείλει και στην επιμονή του Λάμπρου να εκτελέσει τη διαταγή του από-

ντησε: "Τη στιγμή αυτή κι ο Ζαχαριάδης να ζητήσει αλεύρι δε θα το πάρει". Είναι γεγονός αυτό;

- Είναι γεγονός, που του λείπουν όμως οι λεπτομέρειες και οι αιτίες της άρνησης μου να εκτελέσω τη διαταγή.

- Μπρε, τι μας λές! Καταλαβαίνετε που το τραβάει.

Ούτε λίγο ούτε πολύ, σύμφωνα με την αντίληψή του, στους εκτελεστές των διαταγών θα πρέπει οι διατάσσοντες να στέλνουν εξηγήσεις και σε περίπτωση που οι εκτέλεστές δεν βρούνε τις εξηγήσεις επαρκείς, μπορούν να τις πετάνε στον κάλαθο των αχρήστων. Αυτό κατά τον Κρίτωνα λέγεται στρατιωτική πειθαρχία, όμως για μένα και για κάθε πειθαρχικό στρατιώτη, αυτό λέγεται σκότωμα της πειθαρχίας και διάλυση του στρατού. Στο σημείο αυτό και γιατί είναι θέμα ζωτικό και επίκαιρο, θάθελα να ξέρω μήπως ανάμεσα σας υπάρχει κανείς που νάχει διαφορετική γνώμη και γιατί;

Όλοι σώπαιναν και άγνωστο αν αυτό σήμαινε καταδίκη μου ή όχι.

Και στην επιμονή του Ζαχαριάδη να, πάρει απάντηση από τη θέση μου αυτή, αναγκάστηκα να αντιπαρατάξω τις απόψεις μου γύρω από το νόημα της στρατιωτικής πειθαρχίας. Δίχως το ελάχιστο τρακ που φοβόμουν, ζήτησα και μου επιτράπηκε παρουσία όλων να διασαφηνίσω την άρνηση μου να εκτελέσω τη διαταγή.

Από καιρό, είπα, και με πολύ κόπο και σπατάλη χρόνου, είχαμε συγκεντρώσει, διασταυρώσει κι επαληθεύσει πληροφορίες σε βάρος του εχθρού. Σ' αυτή τη βάση μελετήθηκαν κι οργανώθηκαν ως τις τελευταίες λεπτομέρειες δυο ταυτόχρονα μαζικά κατά του εχθρού χτυπήματα. Κι όταν ήρθε ο καιρός πραγματοποίησης τους, στη θέση Τεκέ-Καραουράν συγκεντρώθηκαν όλες οι δυνάμεις του Αρχηγείου Έβρου όπου αφού στα τμήματα δόθηκαν οι αποστολές κι έγινε ο εφοδιασμός τους με τρόφιμα, πυρομαχικά και υγειονομικό υλικό, τη στιγμή της εκκίνησης μας προς τους εχθρικούς στόχους, ήρθε η επείγουσα διαταγή του Λάμπρου, που έλεγε δίχως την ελαχίστη καθυστέρηση να του στείλω δυο χιλιάδες οκάδες αλεύρι και διάφορα άλλα τρόφιμα Η εξέλιξη των γεγονότων και το επείγον της διαταγής, μπροστά μου για εκλογή έβαζε ένα από τα δυο:

Να δώσω τα χτυπήματα ή να παραιτηθώ και να εκτελέσω τη διαταγή; Προτίμησα το πρώτο και στο Λάμπρο εξήγησα τους λόγους της προτίμησής μου και παράλληλα του έκανα γνωστό ότι δυο μέρες μετά τα χτυπήματα θα του στείλω περισσότερα απ' ότι ζητούσε. Στην αμετάκλητη κι επαναληφθείσα διαταγή του Λάμπρου απάντησα αρνητικά και πιο λεπτομερειακά του εξήγησα τον επιβλαβή αντίχτυπο της αναβολής των μαζικών χτυπημάτων καθώς και το όφελος στο ηθικό

των ανταρτών, του λαού την αριθμητική αύξηση των δυνάμεων μας και τον εφοδιασμό με είδη τροφοδοσίας κλπ.

Ο Λάμπρος όμως από έλλειψη πρόβλεψης, όχι γιατί δεν καταλάβαινε, αλλά γιατί ήταν στριμωγμένος από άδεια στομάχια, δεν ήθελε να με ακούσει, πράγμα που με εξανάγκασε να του απαντήσω, ότι όφειλε να ξέρει τα αποθέματα των τροφίμων και προοπτικά να ζητήσει την ανανέωση τους προ της εξάντλησης τους κι όχι να περιμένει να πεινάσουν και μετά να θυμηθεί. Ακόμα συμπλήρωσα, πως κάθε ενέργεια και διαταγή για νάχει αξίωση εκτέλεσης θα πρέπει να αποβλέπει σε όφελος και όχι σε ζημιά του κινήματος. Από τη σκοπιά αυτή και με προτίμηση το συμφέρο του κινήματος να εκτελέσω κάθε επιζήμια διαταγή, ακόμα και του σ. Ζαχαριάδη.

Το τελευταίο το πρόσθεσα για να πειστεί ο Λάμπρος, πως δεν πρόκειται να του κάνω τη χάρη. Όπως και έγινε. Δώσαμε τα χτυπήματα με εξαιρετική επιτυχία και το προβλεπόμενο όφελος και μετά δυο μέρες ο Λάμπρος είχε, όχι δυο, αλλά τρείς χιλιάδες οκάδες αλεύρι με πάρα πολλά και διάφορα τρόφιμα. Έπειτα ο Λάμπρος αν ήθελε να είναι ειλικρινής απέναντι στο Κόμμα θα έπρεπε να πει, πως δεν ήταν ούτε η πρώτη, ούτε η τελευταία, ούτε και η πιο σοβαρή περίπτωση απόρριψης από μέρους μου διαταγής του. Υπάρχουν μια σειρά πολύ πιο σοβαρές και σε πιο κρίσιμες κι αποφασιστικές στιγμές, όχι απλές αρνήσεις μου, αλλά στη μειωπική επιμονή του να εκτελέσω επιζήμιες διαταγές του, προσβλητικά και παρουσία όλων τις πέταξα στον κάλαθο των αχρήστων, δίχως ποτέ να διαμαρτυρηθεί ή να αναφερθεί στους πιο πάνω. Γιατί η πρόληψη της ζημιάς και το κέρδος τον αφόπλιζε και τον υποχρέωνε να παραδεχθεί το εσφαλμένο των διαταγών του.

Κατά τη γνώμη μου η εκτέλεση ή όχι των διαταγών και η δια μέσου αυτών εδραίωση της στρατιωτικής πειθαρχίας είναι πρόβλημα εξαιρετικά λεπτό και πολύ σύνθετο. Γιατί μη μελετημένες κι επιζήμιες στο κίνημα διαταγές νομίζω πως προοδευτικά και με μαθηματική ακρίβεια ελαττώνουν την εμπιστοσύνη των κατωτέρων στις ικανότητες των ανωτέρων τους κι αυτό το θέλουμε ή όχι, οδηγεί στη χαλάρωση της στατιωτικής πειθαρχίας. Απ' εδώ και η υποχρέωση των ανωτέρων που βγάζουν τις διαταγές, να μην τις βγάζουν στο γόνατο αλλά σχολαστικά να τις μελετούν, να ζυγίζουν τα υπέρ και τα κατά. Να αποφεύγουν τα κατά και στο δυνατό βαθμό οι διαταγές νάναι συγκεκριμένες, πραγματοποιήσιμες κι όχι επιζήμιες στο κίνημα. Τέτοιες διαταγές πιστεύω, ότι όχι μόνο δε θα βρουν αρνητές, αλλά θα δυναμώσουν την εκτίμηση κι εμπιστοσύνη των κατωτέρων προς τους ανωτέρους των, που αυτό σε τελευταία ανάλυση χαλυβδώνει τη στρατιωτική πειθαρχία.

Εγώ έτσι την καταλαβαίνω κι έτσι στο διοικητικό τομέα εφαρμόζω την πειθαρχία. Αν τώρα κάνω λάθος, περιμένω τη βοήθεια όλων σας και πρώτ' απ' όλους σας τη βοήθεια του σ. Ζαχαριάδη.

- Κατά πως φαίνεται ο Λάμπρος βρήκε το μάστορα του, είπε ο Ζαχαριάδης και πρόσθεσε: Μπορείς να μας πεις γιατί ο Λάμπρος ανέφερε τούτη τη φορά κι όχι τις άλλες προηγούμενες;

- Αυτό είναι πολύ απλό και δε θέλει πολύ μυαλό για ν' αντιληφθεί κανένας την πονηρή επιδίωξή του.

- Για λέγε μας.

- Απ' ότι υποθέτω οι σ. Κικίτσας-Βατουσιανός θα σας μετέφεραν εκείνο που δεν έκρυψαν και από μένα, ότι δηλαδή στη Θράκη και γενικά τώρα στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη δεν υπάρχει Λάμπρος και Α.Α.Μ.Θ., αλλά η αυθεντία ο Κρίτων που μπροστά του όλοι σηκώνουν τα χέρια. Αυτό φυσικά είναι συκοφαντικό, παρατραβηγμένο κι όχι σωστό. Κι ο Λάμπρος θέλοντας να υπερασπίσει τον εαυτό του και ν' ανατρέψει τη συκοφαντία Κικίτσα-Βατουσιανού, σκέφτηκε να αναφέρει μια από τις πολλές απειθαρχίες για ν' αποδείξει πως αν κάπου-κάπου η συνεργασία μας παρουσίαζε παρατράγουδα, αυτό οφείλεται στον ατίθασο χαρακτήρα μου κι όχι στο τσουβάλιασμά του.

Στο σημείο αυτό ο Ζαχαριάδης με νόημα είδε τον Μπαρτζιώτα, του έκλεισε το μάτι, ο δεύτερος σαν ένδειξη που από προηγούμενα είχαν καταλήξει στο ίδιο συμπέρασμα, κούνησε με σημασία το κεφάλι και δίχως να προσθέσει τίποτε πήρε το λόγο ο Ζαχαριάδης.

- Ακούσατε σύντροφοι, τι μας είπε ο σ. Κρίτων και πόσο επιδέξια υπεράσπισε τον εαυτό του. Όμως τι λέτε, έχει δίκιο;

Όλοι σιωπούσαν και μόνο ο Τσαμπουκαλής ταξίαρχος θαρρετά και ζωηρά είπε: Βέβαια έχει δίκιο, στη θέση του έτσι θα ενεργούσα.

- Το περίμενα, Τσαμπουκαλή, γιατί απ' ότι τώρα διαπίστωσα, Τσαμπουκαλής και Κρίτων, μόλο που διαφέρετε στο ανάστημα, στα τσαλίμια και γενικά στην εξωτερική εμφάνιση μοιάζετε σα δυο σταγόνες νερό. Όμως δεν έχεις δίκιο και το σ. Κρίτωνα πολύ καλά κάναμε και τον στριμώξαμε μπροστά σας, γιατί όπως είπα, αυτό θα γίνει σ' όλους σας ένα καλό μάθημα πειθαρχίας. Ακούσατε τι μας είπε ο σ. Κρίτων. Τώρα σειρά ν' ακούσετε κι εμένα.

- Σύμφωνα με το κεντρικό νόημα των όσων ανέπτυξε ο Κρίτων και παραδέχτηκε ο Τσαμπουκαλής, για να εκτελεστεί μια διαταγή πρέπει νάναι μελετημένη, ν' αποβλέπει στο συμφέρον του κινήματος, διαφορετικά και προκειμένου ν' αποφύ-

γουμε τη ζημιά θα πρέπει να πετιέται στον κάλαθο των αχρήστων.

Το επιχείρημα αυτό εκ πρώτης όψεως είναι λογικό ακαταμάχητο και σωστό είναι οι διαταγές να βοηθούν στον αγώνα που διεξάγουμε. Όμως τις περισσότερες φορές σχεδόν, μια διαταγή δεν βγαίνει ξεκάρφωτη, αλλά σε συνδυασμό με μια σειρά άλλες διαταγές, που αναλυτικότερα αυτό σημαίνει πως μια διαταγή μπορεί νάναι εξάρτηση μιας άλλης ή πολλών άλλων διαταγών.

Κατά συνέπεια σε μια τέτοια περίπτωση εν γνώσει του διατάσσοντος η εκτέλεση μιας διαταγής δεν αποκλείεται να φέρει ζημιά, που όμως η εκτέλεση της κάπου αλλού θα βοηθήσει μια άλλη διαταγή να μας φέρει πολύ μεγαλύτερο όφελος από τη ζημιά. Αν λοιπόν, συμφωνα με την λογική του σ. Κρίτωνα, και του υπερασπιστή του Τσαμπουκαλή, εν ονόματι της ζημιάς δεν θα εκτελέσουμε την επιζήμια διαταγή θα αποφύγουμε τη μικρή ζημιά, θα στραπατσάρουμε όμως μια σειρά άλλες διαταγές, που είχαν εξάρτηση απ' τη διαταγή που δεν εκτελέσαμε κι έτσι κάπου αλλού που αποβλέπαμε σε σημαντικό όφελος, θα πάθουμε πολύ μεγαλύτερη ζημιά από τη ζημιά που γλυτώσαμε.

Αυτό από τη ζημιά. Από την άλλη, αν στη διάθεση του καθενός αφήσουμε την εκτέλεση των διαταγών, σκεφτήκατε πού θα καταλήξουμε; Ούτε λίγο, ούτε πολύ, ο καθένας θα κάνει ότι του κατέβει κι έτσι όχι μόνο θα αχρηστέψουμε τις πιο πάνω διοικήσεις και θα χάνουμε τον συντονισμό των επιχειρήσεων, αλλά θα σμπαραλιάσουμε και την πειθαρχία και σα στρατός δίχως πειθαρχία, θα πάμε κατά διαβόλου.

Αυτά γενικά. Πιο περιορισμένα και ειδικά, ας σταθούμε στην περίπτωση του σ. Κρίτωνα. Τι μας είπε; Μας είπε ότι, όχι μια, πολλές διαταγές δεν εξετέλεσε, ποτέ όμως δεν προέκυψε ζημιά.

Τον πιστεύω. Όμως παρά το όφελος, ποιος μπορεί ν αρνηθεί, πως αν πλατειά επιτρέψουμε να εφαρμοστεί η τακτική αυτή πως και πάλι δε θα καταλήξουμε στα ίδια αποτελέσματα, δηλαδή στην αχρήστευση των πιο πάνω διοικήσεων, το στραπατσάρισμα του συνδυασμού των επιχειρήσεων και το κουρέλιασμα της πειθαρχίας; Κι ακόμα σε περίπτωση που αφήσουμε να παρουσιαστούν πολλοί Κρίτωνες, ποιος μπορεί να μας εγγυηθεί, πως όλοι τους θάχουν την ικανότητα να ξεχωρίζουν τις επιζήμιες από τις ωφέλιμες διαταγές;

Με όσα σας ανέπτυξα, χωνέψατε γιατί επιμένουμε στην αυστηρή εκτέλεση των διαταγών; Είστε οι κολώνες του ΔΣΕ κι απ' την υπεύθυνη αυτή θέση σας οφείλετε να καταλάβετε πως ο στρατός ίσον διαταγή κι αντίστροφα διαταγή ίσον στρατός.

Ο τσαμπουκαλής μου φαίνεται πως κάτι θέλει να πει. Ασυνήθιστο όμως για το

χαρακτήρα του, το κρατά κάτω από τη γλώσσα του, προτιμότερο όμως θάναι να μη το κρύψει, αλλά να το πει τώρα, διαφορετικά αργότερα θα πάρει χαρακτήρα κουτσουμπολιού κι επόμενο είναι όχι μόνο να μη βοηθήσει αλλά και να βλάψει.

Έλα Τσαμπουκαλή, τόλμησε, περιμένουμε να σ' ακούσουμε.

- Συν. Ζαχαριάδη, όσα μας είπες αναντίρρητα είναι σωστά και πολύ διδακτικά κι απ' αφορμή την απειθαρχία καλά έκανες και μας τάπες. Όμως δε βλέπω νάχουν καμμιά συγγένεια με την περίπτωση του σ. Κρίτωνα και γι' αυτό εξακολουθώ και πιστεύω πως καλά ενήργησε.

Απ' ότι αντιλήφθηκα μια και η μη εκτελεσθείσα διαταγή εκτός απ' την ολιγοήμερη πείνα μερικών μαχητών δεν έφερε καμμιά άλλη σοβαρή ζημιά, αυτό εξηγεί πως δεν είχε αλληλοεξάρτηση με καμμιά άλλη διαταγή. Αντίθετα αν εν ονόματι της πειθαρχίας εκτελούσε τη διαταγή του Λάμπρου θα γινόταν αιτία να στραπατσάρει μια σειρά άλλες προγενέστερες διαταγές αλληλοεξαρτημένες, βάσει των οποίων εκτελέστηκαν ταυτόχρονα και συνδυασμένα τα δυο επιτυχή μαζικά χτυπήματα.

Απ' εδώ κι η υποχρέωση και ευθύνη των πιο πάνω διοικητών, με αμελέτητες διαταγές να μη χάνουν την εμπιστοσύνη των κατωτέρων τους και να γίνονται έτσι αιτία χαλάρωσης της πειθαρχίας.

- Οι όμοιοι στο σημείο αυτό σαν να έχουν δίκιο, συμπλήρωσε ο Ζαχαριάδης, όμως μια για πάντα επιβάλλεται να καταλάβουν πως στο στρατό παν' απ' όλα μπαίνει η πειθαρχία κι ότι η μεγαλύτερη ζημιά είναι η απειθαρχία γιατί αυτή οδηγεί στη διάλυση του στρατού.

Σύμφωνοι;

- Σύμφωνοι σ. Ζαχαριάδη.

Εδώ κι όπως εξιστόρησα έληξε η πρώτη μου γνωριμία με τον άνθρωπο που το Κόμμα και μεγάλο μέρος του λαού μέχρι τότε τον λάτρευε σαν πρότυπο αγωνιστή και τον πίστευε σαν αλάθητο. Μέχρι τότε, γιατί από την εποχή εκείνη, λόγω της κακής εξέλιξης των σκληροτράχηλων γεγονότων, μεγάλο μέρος κομματικών μελών, στελεχών και γενικά λαϊκών αγωνιστών και λαού, καθημερινά όλο και καθαρότερα άρχισε να βλέπει, ότι το καθοδηγητικό τιμόνι του λαϊκού αγώνα δε βρίσκεται σε γερά χέρια και το κομματικό καράβι κάνει επικίνδυνα νερά κι απερίσκεπτα οδηγείται ανάμεσα από σκόπελους κι επικίνδυνες φουσκωθαλασσιές και σε κατεύθυνση αντίθετη από τη δικαίωση των ελπίδων, των αγώνων και των θυσιών του λαού.

Δίχως επανειλημμένα ν' αφήσω γωνιά απάτητη πέρασαν μερικές ακόμα μέρες

άσκοπης, μονότονης και βαρετής περιπλάνησης μας στην έδρα του Γ.Α..

Κάθε μέρα που ξημέρωνε, όχι μόνο εγώ, αλλά μια σειρά χασομέρηδες, ανυπόμονα περιμέναμε κάτι να μας αναθέσουν να κάνουμε, η μια όμως πίσω από την άλλη κυλούσαν οι μέρες, δίχως κανένα σινιάλο χρησιμοποίησης μας. Σεκλετισμένος από αδράνεια και χολωμένος από τις κακές μου διαπιστώσεις, καθημερινά όλο και περισσότερο κλεισμένος στον εαυτό μου, κάθε απόγευμα μετά το μεσημεριάτικο συσσίτιο, πάντα στην ίδια δασωμένη πλαγιά, στη μοναξιά μου, ξαπλωμένος και μισοκοιμισμένος ονειροπολούσα τα περασμένα και προσπαθούσα να προβλέψω τα μελλούμενα.

Εδώ σε μια από τις ξάπλες της μοναξιάς μου κι ενώ, όπως συνήθιζα με κλειστά μάτια και με τη σκέψη σε πολύ μακρινά, αλλά γνωστά και ποθητά μέρη, με τη φαντασία περπατούσα ανάμεσα σε γνώριμους αγωνιστές, ξαφνικά από μακρυά άκουσα να με πλησιάζουν ελαφρά βήματα. Κι όταν άνοιξα τα μάτια μου πάνω.από το κεφάλι μου είδα να με χαιρετά και να χαμογελά ο πολύ σε μένα συμπαθητικός και καλόκαρδος καινούργιος μου γνώριμος σ. Μουζενίδης. Στην προσπάθεια μου να σηκωθώ και ν' ανταποδώσω το χαιρετισμό του, πρόλαβε να ξαπλώσει δίπλα μου, ενώ ταυτόχρονα κάπως επιτιμητικά, τον άκουσα να λέει:

- Πάλι ξεμοναχιάζεσαι και το ρίχνεις σε σκέψεις.

Και δίχως να μ' αφήσει ν' απαντήσω συνέχισε: "Ξέρεις, τελείωσαν πια τα ψέμματα. Αύριο φεύγω κι είναι άγνωστο, εάν και πότε θα συναντηθούμε. Γι' αυτό προτού χωρίσουμε θάθελα, σύμφωνα με την υπόσχεση μου να συνεχίσουμε απ' όπου διακόψαμε. Φυσικά εσύ ότι είχες να πεις τόπες κι εγώ σε ορισμένα σημεία απάντησα, σ' άλλα συμφώνησα μαζί σου και σε λίγα ύστερα από νεότερες παρατηρήσεις μου υποσχέθηκα ν' απαντήσω. Δεν έχω να πω πολλά πράγματα κι από τα λίγα που θα σου πω, πολλά να καταλάβεις.

Και πρώτ' απ' όλα, είναι καθ' ολοκληρίαν σωστή η διαπίστωση σου της μη ύπαρξης εφεδρικών δυνάμεων γι' αυτό είναι σφάλμα και ζημιά η συγκέντρωση εδώ τόσων στελεχών από άλλες περιοχές.

Δεύτερο, μια και σας συγκέντρωσαν, αποφασίστηκε να σας αξιοποιήσουν εδώ και μόλις δημιουργηθούν εφεδρικές δυνάμεις, θ' αναλάβετε να τις οργανώσετε, εκπαιδεύσετε και σαν διοικητές να τις οδηγήσετε σε μάχες κατά του εχθρού.

Τρίτο, η αφεντιά μου και μια σειρά άλλα στελέχη των παρανόμων οργανώσεων φεύγουμε με βασική, επείγουσα και πρωταρχική κομματική εντολή, στο συντομότερο χρονικό διάστημα, από τις πόλεις και τα χωριά να στρατολογήσουμε μεγάλες μάζες λαού και να τις προωθήσουμε στο βουνό, προς δημιουργίαν των

απαραιτήτων εφεδριών.

Αυτά είναι τα λίγα και με πολύ νόημα νέα μου, που είχα να σου πω κι αν δεν έχεις αντιρρήσεις, επιθυμία μου είναι να τα συζητήσουμε και στο δυνατό βαθμό να καταλήξουμε σε δικές μας προβλέψεις."

- Στο χωριό μου, αγαπητέ Μουζενίδη, όταν μια υπόθεση έχει χαθεί οριστικά λένε: Πάει πια, πέταξε το πουλί. Αυτή είναι όχι μόνο δική μου αλλά και πολλών άλλων προεξοφλημένη και τελική πρόβλεψη. Και σε συντομία του διηγήθηκα τα όσα άκουσα από τους θεσσαλούς, τους ρουμελιώτες και τον Τσαμπουκαλή θεσσαλό ταξίαρχο.

-Ώστε δεν είσαι ο μόνος, αλλά θα υπάρχουν και πολλά άλλα με αντάρτικη πείρα στρατιωτικά στελέχη, που πιστεύουν το αντίθετο απ' ότι πιστεύει το Κόμμα;

-Όπως άκουσες υπάρχουν. Εκείνο όμως που έχει καθοριστικό βάρος δεν είναι η πείρα τους, όσο οι περιοχές από τις οποίες προέρχονται. Θράκη-Ρούμελη-Θεσσαλία στον ΕΛΑΣ και τον ΔΣΕ υπήρξαν ανταρτομάνες περιοχές, ήταν και μπορούσαν νάναι αστείρευτες πηγές έμψυχου υλικού, κι όταν από τα στελέχη τέτοιων περιοχών, ακούς τέτοιες κακές προφητείες, βγάλε μόνος σου το τελικό συμπέρασμα. Άσχετα όμως από το τι λέω και πιστεύω εγώ και μια σειρά άλλος κόσμος του βουνού και του ένοπλου αγώνα, εσείς των παρανόμων οργανώσεων, πες μου ειλικρινά, πιστεύετε στην επιτυχία της αποστολής σας;

-Να σου πω, κατ' αρχή, για λόγους συνομωτικούς δεν μας συγκέντρωσαν όλους μαζί, αλλά μας μίλησαν και μας δώσαν τον καθένα ξεχωριστό τομέα δουλειάς.

Όμως από τα επιχειρήματα κι ιδίως από την επιμονή του Ζαχαριάδη-Μπαρτζιώτα να τουμπάρουν ορισμένες αρνητικές διαπιστώσεις, επιφυλάξεις και αντιρρήσεις μου κι οπωσδήποτε σώνει και καλά να με πείσουν στη δυνατότητα πραγματοποίησης της αποστολής μου, ολοκάθαρα φάνηκε, πως όχι μόνο εγώ αλλά κι άλλοι σαν και μένα, εκδήλωσαν αμφιβολίες ως προς την εκπλήρωση της κομματικής εντολής.

- Αυτό υποθετικά για τους ομοίους σου. Εσύ προσωπικά τι πιστεύεις;

- Σαν παλιός κομμουνιστής και μέλος της Κ.Ε. οφείλω να πιστεύω και μ' όλες μου τις δυνάμεις να δουλεύω για την πραγματοποίηση των κομματικών αποφάσεων.

- Αυτό δεν είναι σωστό μόνο για σένα, αλλά για κάθε μέλος του Κόμματος. Ανεξάρτητα όμως απ' αυτό και μέχρι αποδείξεως του εναντίου, νομίζω ότι δεν μπορούμε να αρνηθούμε σε κανένα κομμουνιστή νάχει αντίθετη γνώμη, αρκεί να μην αντιδρά, να πειθαρχεί και να δουλεύει για την πραγματοποίηση των κομμα-

τικών αποφάσεων. Ακριβώς τη γνώμη σου αυτή θάθελα ν' ακούσω.

- Μα δεν καταλαβαίνεις, ότι ούτε λίγο ούτε πολύ, ζητάς ν' αντιπαραθέσω το πιστεύω μου, στο πιστεύω του Ζαχαριάδη και του Κόμματος; Στην κυριολεξία για το Κόμμα και το κίνημα του λαού, ξέρεις τι σημαίνει Ζαχαριάδης;

- Υποθέτω να ξέρω.

- Όχι, μια και δεν τον έζησες από κοντά, δεν μπορείς να τον ξέρεις. Εγώ όμως κι όσοι τον ζήσαμε από κοντά και συνεργαστήκαμε μαζί του, ξέρω πως Ζαχαριάδης ίσον Κόμμα και Κόμμα ίσον Ζαχαριάδης. Ζαχαριάδης ίσον εγγύηση και γρηγορότερη και με λιγότερες θυσίες και αγώνες νίκη του Λαού. Καταλαβαίνεις τώρα, γιατί παρά τις αμφιβολίες μου, τα εμπόδια, τις δυσκολίες και την τρομοκρατία, πιστεύω πως το καθήκον των εφεδρειών είναι πραγματοποιήσιμο.

Ναι, μια και το λέει ο Ζαχαριάδης κι η Ζαχαριάδικη Κ.Ε. δεν μπορεί παρά να είναι πραγματοποιήσιμο.

- Εάν είναι έτσι, τότε δεν έχουν θέση οι ταλάντεύσεις σου και δε στέκει νάχεις αμφιβολίες. Εσύ όμως μιλάς για δυσκολίες, τρομοκρατία, πράγμα που αφήνει να φανεί ολοκάθαρα ότι στο αγωνιστικό σου υποσυνείδητο και στο πολιτικό σου αισθητήριο υπάρχει φωλιασμένη η απόλυτη εμπιστοσύνη στο "αλάθητο" του Ζαχαριάδη και των συνεργατών του. Είπες πως δεν έζησα το Ζαχαριάδη από κοντά. Στη φαντασία όμως τον έζησα κι όχι μόνο το Ζαχαριάδη, αλλά και όλους εσάς τους μπροστάρηδες κι όλα τα μαχητικά, θρυλικά κι άπαρτα αντιφασιστικά κάστρα Ακροναυπλία, Ανάφη, Χαϊδάρι, Παύλου Μελά κλπ. Κι ότι είμαι, όχι μόνο εγώ αλλά η πλειονότητα των αγωνιστών, το χρωστούμε σε σας, στην αγωνιστική σας δράση και την επίδραση της δράσης και της πίστης σας στη φαντασία μας. Αυτό, απ' ότι εδώ διαπίστωσα σε μένα και σε μια σειρά άλλους, συνεχιζόταν μέχρι τη μέρα, που πατήσαμε εδώ. Με τον ερχομό μας όμως εδώ και με την από κατα πρόσωπο γνωριμία μας με τον κόσμο της φαντασίας μας, σα μέσα από ομίχλη μπροστά μας άρχισε να ξεπροβάλλει η αμείλικτη πραγματικότητα απ' όπου βγαίνει ολοκάθαρα ότι ο Ζαχαριάδης και η, όπως είπες, Ζαχαριάδικη Κ.Ε. απέχουν πολύ από το επαναστατικό επιτελείο, που έπλασε η φαντασία μου και ο θρύλος.

Η ισχυρή αυτή επίδραση πάνω σας του Ζαχαριάδη και το "αλάθητο" του, σας κάνει τελείως ανίκανους να δείτε κάτι που φάνηκε κι από καιρό βλέπουν νάρχεται, όχι λίγοι αγωνιστές με λιγότερη από τη δική σας πολιτική πείρα που όμως στο βαθμό που πιστέψατε εσείς δεν πίστεψαν στο Ζαχαριάδη και γι' αυτό δεν τυφλώθηκαν από τη ζαχαριάδικη αίγλη. Χωρίς άλλωστε να το καταλαβαίνεις, αυτό μαρτυρούν τα σκαμπανεβάσματα σου κι αλληλοσυγκρουόμενες πεποιθήσεις

σου. Από τη μια με το μπερντέ της αυταπάτης στα μάτια και στο μυαλό σου εξακολουθείς να πιστεύεις όπως κάποτε στο είδωλο σου, από την άλλη στη γλώσσα σου έρχονται οι τρομακτικές δυσκολίες, τρομοκρατία του εχθρού, ελλειψη παράνομης ισχυρής οργάνωσης, παράνομου μηχανισμού κλπ. Όλα αυτά τα κονταροχτυπήματα, δε νομίζεις σε τελευταία ανάλυση ότι φωνάζουν πως από καιρό γκρεμίστηκε κι έγινε θρύψαλα το είδωλο σου, που όμως δε θέλεις να το αποχωριστείς ή δεν τολμάς να το παραδεχθείς. Αργά ή γρήγορα, όμως η ίδια η ζωή θα θάψει το είδωλο της παλιάς κομματικής φρουράς και θα την κάνει ικανή να ιδεί αυτό που από καιρό φάνηκε και είδε μεγάλο μέρος του λαού κι όσοι σαν κι εμένα δεν είναι αιχμάλωτοι της Ζαχαριάδικης επίδρασης. Για την υπόθεση του λαού είναι πλέον αργά κι εδώ ακριβώς πρέπει να αναζητηθεί η ασήκωτη ευθύνη σας για τη δεύτερη ήττα μας που έρχεται ολοταχώς μ' όλα της τα επακόλουθα σε βάρος του λαού.

- Τόσο στην πρώτη όσο και σε τούτη τη δεύτερη και τελευταία συνάντησή μας παρά την αντίσταση μου, τα περισσότερα απ' όσα αράδιασες, δεν ξέρω γιατί, νιώθω την ανάγκη να τα παραδεχθώ και να ομολογήσω πως δεν μπορώ να ξεχωρίσω συμπάθεια ή αντιπάθεια στο πρόσωπο σου.

- Ίσως αυτό να οφείλεται στην πάλη του παλιού που πίστευες με το καινούργιο που άρχισες να πιστεύεις και δε θέλεις ακόμα να το παραδεχθείς. Επαληθεύει έτσι στην περίπτωση σου η γνωστή θέση του Μάρξ της ανειρήνευτης πάλης του παλιού που πεθαίνει με το καινούριο που γεννιέται και διεκδική τη διαδοχή.

Είτε το θέλεις είτε όχι, από τη θέση δυο διαφορετικών και ακαταστάλαχτων πεποιθήσεων ξεκινάς για την αποστολή που σου ανατέθηκε με το πλέγμα του Αμλετ κι αυτός ο ψυχολογικός διχασμός είναι το αρνητικό στοιχείο στην πραγματοποίηση της αποστολής σου.

- Σα 'νάχεις δίκιο. Το μεγάλο κακό που θα φέρει τη μεγάλη ζημιά είναι πως κι άλλοι σαν κι εμένα της παλιάς φρουράς, από πολύ καιρό όσα είπες κι άλλα που σου διαφεύγουν, τ' αντιλαμβανόμαστε, τα ψιθυρίζουμε μεταξύ μας κι επειδή δεν θέλουμε να τα πιστέψουμε, δεν μπορούμε να σηκώσουμε ανάστημα και να πούμε "ως εδώ κι όχι παραπέρα". Έπειτα στις σημερινές συνθήκες της ένοπλης ταξικής τιτανομαχίας οι ευθύνες είναι τεράστιες και μπροστά σ' αυτές το ξέσπασμα αντιθέσεων μέσα στο Κόμμα δεν είναι εύκολο, γιατί κανείς δεν είναι σε θέση να προβλέψει αν δε θα μας φέρει πολύ μεγαλύτερη ζημιά. Κατάλαβες τώρα τους βασικούς λόγους των αντιρρήσεων μου και της επιμονής μου στην προσπάθεια πραγματοποίησης των κομματικών αποφάσεων;

- Κατάλαβα και λυπούμαι που δεν το σκέφτηκα μόνος μου και νωρίτερα. Γιατί δε θα μπλεκόμουν μαζί σου κι από τη συζήτηση μας δε θα βεβαιωνόμουν ακόμη περισσότερο για την επερχόμενη ήττα μας, που σε μεγάλο βαθμό δεν οφείλεται μόνο σε σφάλματα, αλλά και στην πολιτική ατολμία, της έλλειψης θάρρους της παλιάς κομματικής φρουράς να σηκώσει ανάστημα και να προλάβει ή να μετριάσει την καταστροφή προς την οποία οδηγούμαστε με μαθηματική ακρίβεια. Το να μη βλέπεις και εν αγνοία σου ν' ακολουθάς το στραβό δρόμο, πάει κι έρχεται, δικαιολογείται κάπως. Να βλέπεις όμως, να προαισθάνεσαι την καταστροφή και εν ονόματι των ευθυνών να κλείνεις τα μάτια, αυτό είναι τρομερό, ασυγχώρητο, που δε σηκώνει ελαφρυντικά.

- Χαρά στο κουράγιο σου, λεβέντη μου. Για καλό σου, σου υπενθυμίζω τη συμβουλή του σ. Ιωαννίδη "μη ξανοίγεσαι σε άλλον" και προσθέτω: Δυο φορές στάθηκες εξαιρετικά τυχερός. Για τρίτη φορά, ποιος ξέρει αν το θάρρος της γνώμης σου δεν το πληρώσεις μ' ό, τι ακριβότερο έχεις. Με καταλαβαίνεις;

Και κουνώντας το κεφάλι του: ΄Οσο χρειάζεται δεν πιστεύω να κατάλαβες τον κίνδυνο και γι' αυτό προτού χωρίσουμε θάθελα να μου δώσεις το λόγο σου πως δε θα μιλήσεις όπως μίλησες σε μένα και το σ. Ιωαννίδη. Κι ακόμα σε περίπτωση που δεν μ' ακούσεις και μιλήσεις, μην αναφέρεις τα ονόματα μας.

-Άκουσε με. Αν δεν ήταν πια πολύ αργά και με το θάρρος της γνώμης μου θα μπορούσα έστω και λίγο να επιδράσω και ν' αλλάξω την κατεύθυνση του λανθασμένου δρόμου μας, δε θα σ' άκουγα. ΄Ομως μια και είμαι ο τελευταίος τροχός της αμάξης κι άσκοπα εκτίθεμαι στον κίνδυνο, δεν βλέπω το λόγο, γιατί να μη συμφωνήσω μαζί σου.

- Περίφημα. ΄Ετσι και σε περίπτωση που σπάσει ο διάβολος το ποδάρι του και δεν επαληθεύσει η κακή μέσα μου ριζωμένη προαίσθηση του γρήγορου χαμού μου από αεροπλάνο, πολύ θάθελα μετά τη λήξη του σημερινού ένοπλου αγώνα να συναντηθούμε και να τα ξαναπούμε.

- Είναι δυνατό σ. Μουζενίδη, άνθρωπος σαν και σένα, με τόση πείρα της ζωής, παλιός μαρξιστής, μέλος της Κ.Ε., ψημένος μέσα στις μπόρες της σκληρής αγωνιστικής δράσης να πιστεύεις στις προλήψεις και μάλιστα με τόση δύναμη;

- ΄Εχεις δίκιο. Κι όμως παρά την επίμονη προσπάθειά μου να την ξεχάσω, η κακή μου προαίσθηση τρυπωμένη μέσα μου, ούτε στιγμή δε μ' αφήνει να ησυχάσω. Αυτό όμως δε με στεναχωρεί. Άλλο με βασανίζει. Η συνειδητή αγάπη μου στη ζωή. Να ζήσω θέλω πολλά από τα δύσκολα και σκληρά ιστορικά τούτα χρόνια, για να προσφέρω όσο το δυνατό περισσότερα. Και προτού φύγω απ' τη ζω-

ή άσβεστος μου πόθος είναι να ιδώ και λίγες καλές μέρες και να χαρώ τη νίκη του λαού.

Εδώ έληξε η συζήτηση μου με το σ.Μουζενίδη και την επομένη της αναχώρησης του αποχαιρετιστήκαμε, δίχως -αλλοίμονο- να ξαναϊδωθούμε. Γιατί όπως ανέφερα, με την άφιξη του στο Αρχηγείο της Κεν. Μακεδονίας και κατά τη διαδρομή του προς τη Θεσσαλονίκη, όπως ακριβώς προαισθανόταν, σκοτώθηκε από πολυβολισμό εχθρικών αεροπλάνων.

Μετά την αναχώρηση του σ. Μουζενίδη κι ύστερα από δυο μέρες, με κάλεσε ο Π.Ε.του Γ.Α. και με το πρόσχημα να νικήσω την τοπιστική νοσταλγία μου επιστροφής στη Θράκη και προτού μου ανατεθεί διοίκηση τμήματος να προσαρμοσθώ στις συνθήκες των σκληρών μαχών του Γράμμου πρότεινε και δέχθηκα να τεθώ στη διάθεση της 670 Μονάδας.

Έφιππος και μ' έφιππο οδηγό κατά τη διαδρομή μου και μέχρι να φτάσω στο σταθμό διοίκησης της 670 Μονάδας, μη έχοντας τι άλλο να κάνω, υποχρεωτικά και για να γνωρισθώ με το απ' εδώ και πέρα έδαφος της εν όψει δράσης μου, μελετούσα κι έκαμνα σύγκριση των ορεινών περιοχών Γράμμου, Σμόλικα, με το γνωστό μου ορεινό έδαφος της Θράκης.

Σύντομη και τελική διαπίστωση της προσπαθείας μου ήταν η ευκολοδιάκριτη εδαφική διαφορά μαζί και η διαφορά των συνθηκών ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος, διάταξης των δυνάμεων του και τακτικής των μαχών.

Αντίθετα από τη Θράκη, ο Γράμμος-Σμόλικας είναι πολύ δύσβατοι και ορεινοί όγκοι με υποχρεωτικές για τον εχθρό διαβάσεις, δεν επέτρεπαν την ανάπτυξη μεγάλων εχθρικών δυνάμεων και γενικά ήταν θαυμάσιοι τόποι άμυνας με λίγες δυνάμεις. Η διαπίστωση αυτή χωρίς κούρασμα του μυαλού, τον προσεκτικό παρατηρητή τον οδηγούσε με πεποίθηση στο σκοπό εκείνων, που είχαν εκλέξει το Γράμμο-Σμόλικα, σαν πεδίο της ένοπλης με τον εχθρό αναμέτρησης. Κι ο σκοπός αυτός δεν ήταν άλλος από την άμυνα και τη μεγάλη φθορά του εχθρού σε έμψυχο και άψυχο υλικό, που όμως με την ξένη απλόχερη βοήθεια και την δυνατότητα που είχε στα μετόπισθεν του για συνεχή ανανέωση των έμψυχων και άψυχων δυνάμεων του σε σύγκριση με τον αμυνόμενο, φαινόταν ολοκάθαρα ότι η ήττα του αμυνόμενου δεν ήταν παρά ζήτημα χρόνου.

Ευδιάκριτη ως ένα βαθμό ύποπτη κι ασύμφορη αυτή συγκέντρωση κι αμυντική αγκίστρωση των δυνάμεών μας στα τσουγγάρια του Γράμμου-Σμόλικα, που μας υποχρέωνε σε αμυντικό αγώνα τακτικού στρατού, η ηγεσία μας και ιδιαίτερα ο κακός δαίμονας της Ελλάδας Ζαχαριάδης, να μη καταλάβαινε άραγε πού ο-

δηγεί; Όπως φάνηκε όχι μόνο το καταλάβαινε αλλά και το επιδίωκε.

Το ξεκαθάρισμα όμως της δεύτερης ήττας μας ας το αφήσουμε να έρθει αργότερα αβίαστα, φυσιολογικά και σαν τελευταίος κρίκος της αλυσσίδας των πολλών και ύποπτων λαθών του "αλάθητου" Ζαχαριάδη.

Το πρώτο που έπεσε στην αντίληψη μου, φθάνοντας στο σταθμό διοίκησης της 670 Μονάδας, ήταν το πολύ ανεβασμένο ηθικό και σ' αντίθεση μ' αυτό η νευρική, εντατική ή καλύτερα, απεγνωσμένη αμυντική προσπάθεια μαχητών και στελεχών.

Για το απειροπόλεμο μάτι η ανεξήγητη αυτή αντίθεση οφειλόταν στο μάτωμα και στην αφάνταστη σε έμψυχο και άψυχο υλικό φθορά του επιτιθεμένου εχθρού από τη μια κι από την άλλη στην έλλειψη από μέρους μας για συμπλήρωση των κενών στις γραμμές μας, την αντικατάσταση των πέρα από τις ανθρώπινες δυνάμεις κουρασμένων τμημάτων μας στις πρώτες γραμμές του πυρός και την εκμετάλλευση της φθοράς και του σπασμένου ηθικού του εχθρού με ξεκούραστα εφεδρικά τμήματα μας.

Όσο κανένας απομακρυνόταν από το σταθμό διοίκησης της 670 Μονάδας και πλησίαζε στην πρώτη γραμμή του πυρός, τόσο και η αντίθεση αυτή γινόταν πιο αντιληπτή και δημιουργούσε και στον πιο ανίδεο ακόμα την πεποίθηση της ήττας του αμυνομένου. Μέσα στο κλίμα αυτό, όπως ήταν επόμενο την παρουσία μου κι όταν με την παρουσίαση μου στο Γούσια, στρατιωτικό διοικητή της 670 μονάδας έκανα γνωστή την άφιξη μου απαράλλαχτα, όπως και στο αρχηγείο, κανένας δεν ενδιαφέρθηκε για τη χρησιμοποίηση μου.

Η παρά τη θέληση μου αναγκαστική και για άνθρωπο δράσης ανυπόφορη αυτή αδράνεια, μ' έσπρωξε, σύμφωνα και με υπόδειξη του Μπαρτζιώτα, να πάρω επαφή με το Λάμπρο, Πολιτικό Επίτροπο της 670 Μονάδας, όμως δεν το κατόρθωσα, γιατί όπως έμαθα, έλειπε από το σταθμό διοίκησης της Μονάδας.

Χασομέρης κι ανάμεσα σε περιβάλλον μ' ασταμάτητη κι εντατική μέρα και νύχτα δράση, ξημέρωσε η τρίτη κατά σειρά μέρα πλέριας αδράνειας μου. Το απόγευμα της ίδιας μέρας ήρθε ο Λάμπρος, που ειδοποιημένος από το Γ.Α. με κάλεσε στο καλύβι του. Η συνάντηση μας αυτή, πρώτη μετά τον αποχωρισμό μας, όπως ήταν επόμενο, μετά τις διατυπώσεις (χειραψίες και καλωσορίσματα), περιστράφηκε γύρω από το γνωστό τρόπο απομάκρυνσης μας από την ηγεσία του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας και Δυτ. Θράκης, τις επιπρόσθετες δυσκολίες που θα δημιουργούσε το τσουβάλιασμα του Λασσάνη από το Βατουσιανό, η απειρία και μεγαλομανία του δευτέρου σώνει και καλά να παριστάνει τον πολεμάρχη κλπ.

Σε συνέχεια ανταλλάξαμε απόψεις ως προς την επιχειρησιακή κατάσταση του μετώπου Γράμμου-Σμόλικα και καταλήξαμε στον τρόπο χρησιμοποίησής μου, που από έλλειψη εφεδρειών σε τίποτε δε διέφερε από τις γνωστές προβλέψεις μου, προβλέψεις των Ρουμελιωτών, Θεσσαλών, του Τσαμπουκαλή θεσσαλού ταξίαρχου και τις εμπιστευτικές πληροφορίες του σ. Μουζενίδη ως προς την αξιοποίησή των από άλλες περιοχές συγκεντρωθέντων στην έδρα του Γ.Α. στελεχών, μέχρι τη δημιουργία εφεδριών.

Την επομένη με το Λάμπρο έφιπποι ξεκινήσαμε να ελέγξουμε κι αποδοτικά να οργανώσουμε τις διάφορες σκορπισμένες επιμελητειακές επιχειρήσεις ανεφοδιασμού των μαχίμων τμημάτων με τρόφιμα, πυρομαχικά και υγειονομικό υλικό.

Στη διάρκεια της διαδρομής μας και μέχρι να φτάσουμε στο σταθμό διοίκησης της Τξιαρχίας του Παλαιολόγου κατά μέτωπο δεξιά, αριστερά και γενικά προς όλες τις κατευθύνσεις, συναντούσαμε από χοντρούς κορμούς δεντρων, πέτρες και χώματα, γερά καλοφτιαγμένα αμυντικά εφεδρικά πολυβολεία και βαθειά σκαμμένα ορύγματα, που με την πρώτη ματιά διαπίστωνε κανένας, ότι οι σκοπευτικές θυρίδες δεν είχαν μεγάλο οπτικό πεδίο, πράγμα που σοβαρά σε βάρος του αμυνομένου περιόριζε τη δραστική ακτίνα πυρός. Ακόμα πολύ λίγα πολυβολεία και ορύγματα το ένα στο άλλο μπορούσαν να δώσουν χέρι βοήθειας και το χειρότερο από την αμυντική γραμμή έλειπε η κλιμάκωση σε βάθος και το περέργο και επιζήμιο, πολυβολεία και ορύγματα, ιδίως τα πρώτα ήταν φτιαγμένα στις ψηλότερες βουνοκορφές κι όχι στις πλαγιές, γεγονός που περιόριζε την ορατότητα των θυρίδων σκόπευσης και στον εχθρό έδινε τη δυνατότητα, δίχως τον ελάχιστο κίνδυνο να γίνει αντιληπτός, να τα πλησιάσει κυκλωτικά και σε απόσταση χειροβομβίδας.

Με λίγα λόγια όλα έδειχναν πως η άμυνα χαράχτηκε αμελέτητα κι από ανθρώπους ολότελα ξένους στην τέχνη της οχυρωτικής κι άσκοπα κι εγκληματικά ξοδεύτηκε πολύς χρόνος, πολύτιμος κόπος και δουλειά ανθρώπων και ζώων.

Με τις λυπηρές πιο πάνω διαπιστώσεις και μετά από μια σειρά επαφές και συνεργασίες μ' επιμελητές κι υπευθύνους μεταγωγικών ζώων, κάποτε κουρασμένοι φτάσαμε στο σταθμό διοίκησης της Ταξιαρχίας Παλαιολόγου. Με τη λήξη της συνεργασίας Λάμπρου-Παλαιολόγου, ξαναπήραμε το δρόμο επιστροφής στην 670 Μονάδα.

Όσο περνούσε ο καιρός τόσο και ξάπλωνε η φωτιά του πολέμου. Ο εχθρός όλο και έρριχνε πολυάριθμες φρέσκιες και ξεκούραστες δυνάμεις, πράγμα που στους μαχητές μας δεν έδινε τη δυνατότητα ούτε ν' ανασάνουν.

Και παρά το αφάνταστο μάτωμα του εχθρού και τις ασήμαντες δικές μας απώλειες, η έλλειψη εφεδρειών στις γραμμές μας, η αδυναμία συμπλήρωσης των κενών μας, μαζί με την κούραση, όλα αυτά έδειχναν πως θα υποχρεωνόμασταν σε αναδίπλωση και ελιγμό των δυνάμεων μας. Μπροστά σ' αυτό το ενδεχόμενο, για να επιβραδυνθεί η αναδίπλωση μας και παράλληλα να ματωθεί ο εχθρός και να καταρακωθεί το ηθικό του, αποφασίστηκε η αξιοποίηση των διασπαρμένων κι αχρησιμοποίητων ακόμα αμυντικών έργων.

Εν όψει της χρησιμοποίησης τους, το Γ.Α. με διαταγή του στην 670 Μονάδα, συνιστούσε να ελέγξει στον τομέα της τ' αμυντικά οχυρωματικά έργα και το ταχύτερο δυνατό ν' αναφέρει κατά πόσο και για πόσο χρονικό διάστημα προσφέρονταν προς παράταση της άμυνας μας κι επιβράνδυνσης του ελιγμού έξω του Γράμμου-Σμόλικα.

Σε μένα ανατέθηκε η επιθεώρηση των αμυντικών έργων της 670 Μονάδας και το καθήκον, μέσω της 670 Ταξιαρχίας ν' αναφέρω μ' έκθεση μου την κατάσταση των οχυρών και το βαθμό της αξιοποίησης τους. Ταυτόχρονα μου υποδείχτηκε να φτάσω στη Σαμαρίνα κι εκεί να συνδεθώ με τον Ξάνθο, υπεύθυνο οργανωτή της κατασκευής των αμυντικών οχυρών. Οι δυο μας και ποδαρόδρομο πήραμε μπάλα όλα τα τσουγκάρια της εφεδρικής αμυντικής γραμμής. Ο από κοντά και επί τόπου προσεκτικός έλεγχος, σ' ακόμη μεγαλύτερο βαθμό επαλήθευε την πρώτη μου και εξ αποστάσεως κακή διαπίστωση.

Ρώτησα από περιέργεια τον Ξάνθο γιατί στην οχύρωση προτιμήθηκαν οι κορυφές και μάλιστα οι ψηλότερες κι όχι οι πλαγιές που λόγω της σκοπευτικής τους ορατότητας και προσφοράς στον αμυνόμενο δίνουν την δυνατότητα με δραστικά πυρά να υποδεχθεί τον επιτιθέμενο εχθρό στις ακάλυπτες κι απρόσφορες για επίθεση ανοιχτωσιές και στους πρόποδες των υψωμάτων. Κι ακόμα γιατί τα πολυβολεία δε γίνανε έτσι, που να μπορούν ν' αλληλοϋποστηριχθούν και να έχουν αμυντική σε βάθος κλιμάκωση; Ο σ. Ξάνθος απάντησε: "Τι μου τα λές εμένα; Εγώ δεν είμαι στρατιωτικός, ούτε πολύ έχω χαμπάρι από πόλεμο. Χρόνια στις φυλακές και εξορίες και σωφέρ στο επάγγελμα, στο άψε-σβήσε με κάνανε στρατιωτικό και ειδικό στην οχύρωση. Βέβαια μια και δεν μπορούσε να γίνει διαφορετικά, για λίγες μέρες μου στείλανε δυο μόνιμους αξιωματικούς του μηχανικού, που χάραξαν μερικά από τα πολυβολεία και ορύγματα κι αφού κάρφωσαν πασσάλους και μου δώσανε ορισμένες οδηγίες στα πεταχτά, άμα τους είδες εσύ τους ξανάειδα κι εγώ. Από τότε πέρασαν μήνες και με βάση τις οδηγίες που μου δώσανε, μόνος μου κάνω το κατά δύναμη, όλη την αμυντική γραμμή. Χαράζω, χτυπώ παλούκια και βά-

ζω τον κόσμο να δουλεύει. Αν τώρα μεγάλο μέρος της δουλειάς ή όλη η δουλειά βγαίνει άχρηστη και πήγε χαμένος ο κόπος ανθρώπων και ζώων, τι φταίω εγώ σύντροφε μου; Ό, τι περνούσε από το χέρι μου κι όσο έκοβε η κούτρα μου, το έφτιασα". Σ' άλλη παρατήρησή μου, γιατί δε ζήτησε να μείνουν μαζί του ή τουλάχιστον κάπου-κάπου να καλεί τους αξιωματικούς του μηχανικού να περνάνε κι επιθεωρούν τα έργα, να διαπιστώνουν τις ελλείψεις τους και να δίνουν πρόσθετες κι ανάλογες οδηγίες, απάντησε ότι το ζήτησε, αλλά δεν εισακούστηκε γιατί είχαν κι άλλους αμυντικούς τομείς, κι άλλους σαν και μένα "ειδικούς" να δώσουν οδηγίες και να τους αναθέσουν την ευθύνη της δουλειάς. Κατά διαστήματα όταν τους έπαιρνα στο τηλέφωνο και τους καλούσα ναρθούν να ρίξουν μια ματιά και να δώσουν συμπληρωματική βοήθεια, μου απαντούσαν πως το έχουν υπόψη τους και θα το κάνουν μόλις τους δοθεί δυνατότητα. Για να είμαι ειλικρινής, μια-δυο φορές ήρθαν, όμως δεν σκαρφάλωσαν στις ανηφοριές, αλλά από απόσταση κι από διάφορα σημεία με κυάλια είδαν τι κάναμε, δώσανε και μερικές οδηγίες και φύγανε. Αυτό: "δηλαδή το ενδιαφέρον τους, ο τρόπος ελέγχου και βοήθειας και γενικά το φέρσιμο τους και τα λόγια τους, μ' άφησαν να καταλάβω πως μεγαλύτερη και περισσότερη βοήθεια δεν μπορούσα να περιμένω κι ακόμα δεν ξέρω γιατί μου δημιουργήθηκε η πεισματάρικη εντύπωση, ότι θα τα καταφέρω. Με την εγωϊστική ίσως αυτή πεποίθηση συνέχισα τη δουλειά μόνος μου δίχως να τους ξανακαλέσω, αλλ' ούτε και αυτοί ξαναφάνηκαν. Και να τ' αποτελέσματα της δουλειάς".

Το επείγον της χρησιμοποίησης της αμυντικής εφεδρικής γραμμής, ή όχι καλή τεχνική χάραξη κι η ακόμα χειρότερη κατασκευή και διάταξη της από έλλειψη καλύτερης εκλογής με υποχρέωσε, όπως είχα άλλωστε διδαχθεί κι έκαμα με λεπτομερειακή έκθεση γνωστή σ' όλους την κατάσταση. Παράλληλα ζήτησα το ταχύτερο να σταλούν αξιωματικοί του μηχανικού για μελέτη, χάραξη και κατασκευή συμπληρωματικών αμυντικών έργων, με σκοπό την ενίσχυση της εφεδρικής αμυντικής γραμμής.

Φυσιολογικά και δικαιολογημένα στο σημείο αυτό ο αναγνώστης θα περιμένει να ιδεί την ανησυχία της ανώτατης ηγεσίας, το οξυμένο ενδιαφέρον της προς διαπίστωση των αρνητικών της έκθεσης μου και την κεραυνοβόλα ενέργειά της για την ενίσχυση της αμυντικής ικανότητας του ΔΣΕ.

Τίποτε όμως απ' όλα αυτά. Παρά μόνο λακωνικά και από τηλεφώνου και με βοηθό τον Ξάνθο ή Μάνθο, δεν θυμάμαι ποιο ακριβώς από τα δυο ήταν το ψευδώνυμο του σε μας τους δυο ανέθεσε το γενικό πρόσταγμα των συνεργείων και την ευθύνη της πραγματοποίησης των όσων πρότεινα.

΄Υστερα από μια τέτοια διαταγή, θέλοντας να κάνω κάτι, σκέφθηκα την αξιοποίηση του ικανού Αλεξανδρουπολίτη συμπολίτη μου Αργύρη Τζιβελέκη, που κατά καλή τύχη συνέπεσε να βρίσκεται στη Σαμαρίνα. Οι τρεις μας τώρα, Τζιβελέκης, Ξάνθος κι εγώ, ξημεροβραδιαζόμαστε ν' ανεβοκατεβαίνουμε τα τσουγκάρια, να μελετούμε το έδαφος, τα κενά της οχύρωσης, να χαράσουμε συμπληρωματικά ενισχυτικά πολυβολεία κι ορύγματα κλιμακωτά σε βάθος και κατά μήκος της εφεδρικής αμυντικής γραμμής. Στη δουλειά αυτή, ιδίως στην οργάνωση και κίνηση των συνεργείων των σκαπανέων, ο Τζιβελέκης, σαν παλιός και πεπειραμένος επιστάτης οδοποιΐας, με την πείρα του και την σπιρτόζα ικανότητα του, στον τομέα αυτό αποδείχτηκε μάστορας δίχως υπερβολή. Είχαν περάσει τρεις μέρες από τη διαταγή και χάρις στην ικανότηα κι οργανωτική δραστηριότητα του Τζιβελέκη, η δουλειά σ' όλους τους τομείς πήγαινε σαν καλοκουρντισμένο ρολόϊ και σε ρυθμό πολεμικών συνθηκών, έτσι που ο ακροναυπλιώτης Ξάνθος, μη μπορώντας να κρατήσει τον ενθουσιασμό του έλεγε και ξανάλεγε στον Τζιβελέκη: "Ωρέ λεβεντιά! Πού ήσουν τρυπωμένος και δε σ' ήξερα; Αχ, και να σ' έπαιρνα μυρουδιά, θα σε ξετρύπωνα όπου και να βρισκόσουν και στα τσουγκάρια που πατάμε, θα οργανώναμε μια τέτοια αμυντική γραμμή, που θ' άφηνε εποχή!"

Κύλησε και η τετάρτη μέρα και ξημερώνοντας η πέμπτη, χωρίς να το περιμένω, ενώ είχα αρχίσει αποδοτικά να προσαρμόζουμαι στον οχυρωματικό τομέα δουλειάς, με νεώτερη διαταγή του Γ.Α. διατάχθηκα να παρουσιασθώ στην Έδρα του.

Με σύνδεσμο, έφιππος κι ανόρεχτα στη διάρκεια της διαδρομής, σκεφτόμουν τι άραγε να με θέλουν; Στην ερώτησή μου, στερεότυπα ερχόταν η απάντηση: "Τι άλλο να σε θέλουν από το να μάθουν προφορικά και λεπτομερειακά το βαθμό αμυντικής ικανότητας της εφεδρικής γραμμής και να δώσουν συμπληρωματικές οδηγίες για την καλύτερη οργάνωση της άμυνας;" Κι όμως η λογική αυτή εκδοχή όχι μόνο δεν επαλήθευσε, αλλά ο Π.Ε. του Γ.Α. ούτε καν νύξη έκανε για άμυνα, γεγονός που μαρτυρούσε την εγκατάλειψη αμαχτί της εφεδρικής αμυντικής γραμμής και τον ελιγμό μας έξω του Γράμμου-Σμόλικα, όπως κι έγινε.

Παρά τις διαπιστώσεις μου κι επειδή εξακολουθούσα ν' αμφιβάλλω, μακρυά από το να μυριστώ τη νέα μου αποστολή και πολύ περισσότερο μακρυά από του να υποπτευθώ τον πρόστυχο σκοπό που έκρυβε και που-αλλοίμονο- όπως θα ιδούμε αργότερα, τον πρόστυχο αυτό σκοπό τον έζησα στο πετσί μου, για να βεβαιωθώ, σε στιγμή που δεν το περίμενε, δίχως να μου ζητηθεί, αναφέρθηκα στην εφερδική αμυντική γραμμή και τη συμπληρωματική οχύρωση.

Στις αμφιβολίες μου έβαλε οριστικό τέρμα η απάντηση του Π.Ε.του Γ.Α. Βασί-

λη Μπαρτζιώτα, που με αινιγματικό ύφος και προσπάθεια απόκρυψης της αλήθειας είπε:

- Στη θέση σου στείλαμε άλλον και σένα σε καλέσαμε για μια πιο εμπιστευτική και σοβαρή δουλειά. Με οδηγό που θα σου δώσουμε, θα ξεκινήσεις να πας στο Κάμενικ, στη διάταξη του ταξίαρχου Γιαννούλη. Εκεί σε συνεργασία με τον Μπελογιάννη (είναι ο γνωστός ήρωας με το γαρύφαλο) θα προσπαθήσετε να εξακριβώσετε το ύποπτο που υπάρχει και κρύβεται στην Ταξιαρχία Γιαννούλη. Για το σκοπό αυτό από μέρες βρίσκεται ο Μπελογιάννης εκεί και με βάση τις οδηγίες που του δώσαμε, απ' ότι ξέρω έχει συγκεντρώσει αρκετά διαφωτιστικά στοιχεία. Με βάση λοιπόν, επαναλαμβάνω, τα στοιχεία που συγκέντρωσε και τις οδηγίες που του δώσαμε κι απόλυτα μυστικά, σε 3-5 μέρες θα πρέπει να μας κάνετε γνωστές τις τελικές διαπιστώσεις σας.

Σ' ερώτηση μου πώς θα δικαιολογήσω την εμφάνιση μου και την παραμονή μου εκεί, ο Μπαρτζιώτας απάντησε:

- Αχά, καλά που μου το θύμισες. Άκουσε λοιπόν. Ο Μπελογιάννης μαζί με τη δική του φρόντισε να δικαιολογήσει και τη δική σου ολιγοήμερη παραμονή και τώρα όλοι εκεί σε περιμένουν και ξέρουν πως μαζί με τον Μπελογιάννη θα σας ανατεθεί η διοίκηση μιας εφεδρικής ταξιαρχίας κι η ολιγοήμερη παραμονή σας στην ταξιαρχία Γιαννούλη αποβλέπει στην προσαρμογή σας στη τακτική του εχθρού και γενικά στις μάχες του Γράμμου. Με το δικαιολογητικό αυτό, χωρίς να προκαλείτε υπόνοιες, θα μπορείτε οπόταν θέλετε κι όπου θέλετε να κινείσθε σε βάθος και κατά μήκος της διάταξης της ταξιαρχίας Γιαννούλη.

Με την εξήγηση αυτή και δίχως καμμιά άλλη συμπλήρωση και με τον οδηγό που μου έδωσε, έφτασα στο σταθμό διοίκησης της ταξιαρχίας Γιαννούλη. Εκεί γνωρίσηκα με τον ταξίαρχο Γιαννούλη. Με τον εξαιρετικά ικανό συνταγματάρχη της αεροπορίας και τώρα επιτελάρχη της ταξιαρχίας Γιαννούλη, Λεωνίδα Ντρενά, με το Μπελογιάννη και μια σειρά άλλους επιτελικούς αξιωματικούς της ταξιαρχίας, που όμως ο χρόνος έσβησε τα ονόματα τους από τη μνήμη μου. Την επομένη από την άφιξη μου στην ταξιαρχία κι αφού προηγούμενα ο Μπελογιάννης δεν παρέλειψε να μου κάνει γνωστές τις οδηγίες του Γ.Α. καθώς και τις δικές του διαπιστώσεις σχετικά με το ύποπτο που φώλιαζε στην ταξιαρχία Γιαννούλη. Σε συνέχεια μου διάβασε γράμμα του Ζαχαριάδη απαντητικό σ' έκθεσή του (Μπελογιάννη) με διαπιστώσεις του που είχε στείλει προτού πάρει επαφή μαζί μου.

Από το περιεχόμενο του γράμματος Ζαχαριάδη και χωρίς να μου το πει ο Μπελογιάννης έβγαινε α) ότι ο Μπελογιάννης δεν αντελήφθηκε τίποτε το ύπο-

πτο, β) ο Ζαχαριάδης σώνει και καλά πήγαινε να πείσει το Μπελογιάννη, ότι κατά πάσα πιθανότητα στο πρόσωπο του Γιαννούλη κρύβεται επικίνδυνος εχθρικός δάκτυλος.

Το γράμμα του Ζαχαριάδη, ούτε λίγο ούτε πολύ, ξεκάθαρα και δίχως περιστροφές εντόπιζε τον εχθρό και παράλληλα προσανατόλιζε τον ερευνητικό μας φακό προς το στόχο Γιαννούλη, δίχως όμως να παρουσιάζει κανένα συγκεκριμένο και πειστικό στοιχείο σε βάρος του Γιαννούλη. Συγκεκριμένα και πειστικά στοιχεία, δίχως να το λέει, άφηνε να εννοηθεί ο Ζαχαριάδης ότι ζητούσε σαν αποτέλεσμα της έρευνας που μας ανατέθηκε.

Ρώτησα τον Μπελογιάννη μήπως έχει υπόψη του από που ξεκίνησε κατά τη γνώμη του η τόσο εντυπωσιακή πεποίθηση του Ζαχαριάδη σε βάρος του Γιαννούλη και ποια ή ποιες τέλος πάντων είναι οι αιτίες που οδήγησαν στις πρώτες σε βάρος του Γιαννούλη υπόνοιες. Ο Μπελογιάννης σήκωσε τους ώμους του και ευθύς αμέσως συμπλήρωσε: "Όλοι ξεκινάν από τον εχθρικό αιφνιδιασμό, τη διάσπαση και διείσδυση του εχθρού στα νώτα της ταξιαρχίας, με κίνδυνο παρ' ολίγο ο εχθρός να καταλάβει ένα βασικό στρατηγικό ύψωμα, με σκοπό να μας βάλει μεταξύ δύο πυρών και να μας εξαναγκάσει ν' αναδιπλώσουμε και να συμπτύξουμε τις δυνάμεις μας κι έτσι να γίνει κύριος του ορεινού όγκου Κάμενικ και μέχρι τα ελληνοαλβανικά σύνορα".

Όταν τον ρώτησα εκ δευτέρου σε ποια κατά τη γνώμη του αιτία οφείλεται ο αιφνιδιασμός και η διάσπαση της διάταξης μας, που παρ' ολίγο θα μας στοίχιζε τόσο ακριβά, ο Μπελογιάννης δίχως ενδοιασμούς και με πεποίθηση απάντησε: "Απ' ότι εξακρίβωσα μέχρι τώρα όλα οφείλονται στην έλλειψη εφεδρειών, στη μη αντικατάσταση των τμημάτων, στην αφάνταστη και πέρα από τα όρια της ανθρώπινης αντοχής κούραση των μαχητών, τα πολλά και συνεχή εχθρικά πυρά και στις πάντα φρέσκες έμψυχες δυνάμεις που συνεχώς ο εχθρός ρίχνει στις γραμμές μας. Μια και δεν διαθέτουμε εφεδρείες αυτά τα προβλήματα τα συναντάμε παντού. Μέχρι εκεί όμως, μόνο στον τομέα Γιαννούλη πάθαμε αιφνιδιασμό και αν ο εχθρός κατάφερνε να γαντζωθεί στα νώτα μας, στα σίγουρα τώρα θα είμασταν σε πολύ χειρότερη θέση και ίσως έξω του Γράμμου".

- Δηλαδή αν κατάλαβα καλά συμφωνείς και συ με το γράμμα του σ. Ζαχαριάδη και τη γνώμη του σ. Μπαρτζιώτα;

- Οχι! Ακόμα δε σχημάτισα γνώμη. Απλώς κάνω μια σκέψη. Για την ώρα έχουμε δυο μόνο διαμετρικά αντίθετες γνώμες. Εχθρικό δάκτυλο στο πρόσωπο του Γιαννούλη και πέρα από τα όρια της ανθρώπινης αντοχής κούρασης των μαχη-

τών.

- Ποια όμως από τις δυο αυτές εκδοχές ανταποκρίνεται στα γεγονότα;

- Δεν ξέρω κι εγώ: απάντησε ο Μπελογιάννης. Γνώμη μου είναι πως την λύση θα μας τη δώσει η επαφή μας με τους μαχητές και τα στελέχη της πρώτης γραμμής και ιδίως η επαφή μας με μαχητές και στελέχη που πάθανε τον αιφνιδιασμό. Γι αυτό δίχως καθυστέρηση, αλλά και χωρίς βιασύνη, προτείνω να κινηθούμε προς την κατεύθυνση αυτή. Στην έρευνα μας θα πρέπει νάχουμε επίσης υπ' όψη μας και κάτι άλλο εξαιρετικά σοβαρό που ολότελα τυχαία άκουσα σε μια συζήτηση Υψηλάντη-Σκοτίδα. Τους άκουσα να συζητούν και να λένε ότι ο Γιαννούλης πολύ δικαιολογημένα είναι δυσαρεστημένος γιατί μια σειρά άλλοι, όχι με περισσότερες αλλά και με λιγότερες ακόμα ικανότητες και αγώνες και διοικητές ταγμάτων της ταξιαρχίας, στην ονομασία τους σαν αξιωματικοί του ΔΣΕ πήραν δυο βαθμούς περισσότερους από τον αντισυνταγματάρχη Γιαννούλη και ότι η βαρειά αυτή αδικία, καλώς ή κακώς, σχεδόν νέκρωσε τη δραστηριότητα του και ως ένα βαθμό τη διάθεση του για παραπέρα αγώνα.

- Τι λες, σ. Μπελογιάννη, σε περίπτωση που το περιστατικό αυτό είναι αληθινό, το μισό μέρος της εξήγησης του αιφνιδιασμού, αποκλείεται να βρίσκεται εδώ και το υπόλοιπο μισό στην υπερκόπωση των μαχητών;

Σκεφτικός κι ύστερα από ολιγόλεπτη σιωπή κι ένα βαθύ αναστεναγμό. "Το νέο στοιχείο της συζήτησης Υψηλάντη-Σκοτίδα τα εξηγεί όλα και για μένα το Μπελογιάννη, μέχρι της χειροπιαστής απόδειξης του αντίθετου, αποκλείεται ο εχθρικός δάκτυλος. Την πεποίθηση μου όμως αυτή χρειάζεται να την ελέγξουμε και μόνο αν στην έρευνα μας την ενισχύσουμε με ακαταμάχητα στοιχεία, που θα αποκλείουν τον εχθρικό δάχτυλο, τότε και μόνο μπορούμε να την υποστηρίξουμε και να την κάνουμε πιστευτή στο Γ.Α. Και για να είμαι ειλικρινής, η συμπάθεια μου προς το Γιαννούλη, ιδίως τώρα που έμαθα την σε βάρος του αδικία, με κάνει να θέλω και πολύ να βιάζομαι για την επαλήθευση της πεποίθησής μου για την αθωότητα του".

Έτσι κι όχι από συναισθηματικούς λόγους διατεθειμένοι σε βάρος του κινήματος κι υπέρ του Γιαννούλη, αλλά από τα ίδια τα γεγονότα περισσότερο οπλισμένοι κατά του γράμματος του Ζαχαριάδη και της γνώμης του Μπαρτζιώτα, ξεκινήσαμε και μέσα σε δυο μέρες δεν αφήσαμε απάτητη γωνιά της ταξιαρχίας Γιαννούλη.

Στις επαφές μας με τους μαχητές, τις μαχήτριες και τα στελέχη, για να μη γίνει αντιληπτός ο σκοπός μας, αφού κάναμε συζήτηση γύρω από τις μάχες, το ηθικό

του εχθρού, την τακτική του κλπ., την οχύρωση της διάταξής μας, την τροφοδοσία μας, την εξασφάλιση πυρομαχικών κλπ., όταν με τρόπο φτάναμε στο γνωστό βασικό σκοπό μας, απ' όλους κι από τον καθένα χωριστά με τα δικά τους λόγια παίρναμε την ίδια στρωτή απάντηση: "Από την αϋπνία, την κούραση, τη νευρική υπερένταση του πολέμου νοιώθουμε τα μάτια μας σαν δυο βαρειές ασήκωτες ταφόπετρες. Και σε περίπτωση που για ξεκούραση, έστω για λίγες μέρες δε βρεθεί τρόπος ν' αντικατασταθούμε από ξεκούραστα εφεδρικά τμήματα, από δω και πέρα ο εχθρός οπωσδήποτε θα πετύχει κι άλλους σε βάρος μας αιφνιδιασμούς και μάλιστα με χειρότερα σε βάρος μας αποτελέσματα".

Ακόμα στις συζητήσεις μας αβίαστα και στο ακέραιο επαλήθευσε η οφθαλμοφανώς σοβαρή μείωση της δραστηριότητας του Γιαννούλη, διαπίστωση της συζήτησης Υψηλάντη-Σκοτίδα. Όμως οι μαχητές και τα στελέχη την απέδωσαν στην υπερκόπωση και τη δικαιολογούν με τα λόγια: "Τί να σου κάνει ο έρμος που μέρα-νύχτα δεν κλείνει μάτι!"

Απ' όλο το μήκος και βάθος της διαδρομής μας στις διατάξεις της πρώτης γραμμής, στο τέλος η έρευνα μας κατέληξε στην κατακάθαρη διαπίστωση της ακεραίας αγωνιστικής υπόστασης του Γιαννούλη και στην κατηγορηματική απόρριψη της εκδοχής του εχθρικού στις τάξεις μας δαχτύλου.

Οι δυο μας τώρα με βάση τα πιο πάνω δεδομένα κάναμε την παρακάτω έκθεση:

Προς το Γενικό Αρχηγείο του Δ.Σ.Ε.

Όπου

Έπειτα από προσωπική εντολή του σ. Ζαχαριάδη στο σ. Μπελογιάννη και του σ. Μπαρτζιώτα στο σ. Κρίτωνα, σχετικά με τη διάσπαση από τον εχθρό της διάταξης της ταξιαρχίας Γιαννούλη στην τοποθεσία "Καμενίκ" Γράμμου, αναφέρουμε:

Μόλις συναντηθήκαμε οι δυο μας στην έδρα της ταξιαρχίας Γιαννούλη στο Καμενίκ Γράμμου, αφού προσεχτικά και επανειλημμένα διαβάσαμε το ιδιόχειρο γράμμα του σ. Ζαχαριάδη, που είχε πάρει ο σ. Μπελογιάννης και πάνω στο περιεχόμενο του κι ιδίως στις υποδείξεις του "στην ταξιαρχία Γιαννούλη κρύβεται εχθρικός δάκτυλος και σ' αυτόν οφείλεται η διάσπαση της διάταξης της ταξιαρχίας του" κάναμε πολύωρη διεξοδική συζήτηση κι αποφασίσαμε τα παρακάτω:

α) Να πάρουμε επαφή και να συζητήσουμε γύρω από τη διάσπαση με τον ταξίαρχο Γιαννούλη και τον επιτελάρχη της ταξιαρχίας, μόνιμο αξιωματικό της αεροπορίας Λεωνίδα Ντρενά.

β) Για ναρθούμε σε επαφή με μαχητές και στελέχη της ταξιαρχίας και συζητήσουμε μαζί τους και αποκρυσταλλώσουμε γνώμη ως προς τα αίτια της διάσπασης, χωρίσαμε τη διάταξη της ταξιαρχίας στα δυο και πήραμε από ένα τμήμα

γ) Για να διασταυρώσουμε και επαληθεύσουμε τις διαπιστώσεις μας μετά την περιοδεία μας σ' όλο το μήκος της διάταξης της ταξιαρχίας, αποφασίσαμε να συναντηθούμε και διεξοδικά να συζητήσουμε γύρω από τις διαπιστώσεις της έρευνάς μας.

Έτσι αφού κυριολεκτικά αλωνίσαμε σε μήκος και βάθος τη διάταξη της ταξιαρχίας, <u>με κέντρο βάρους το σημείο διάσπασης της διάταξης,</u> με συζητήσεις και κατάλληλες ερωτήσεις, από μαχητές και στελέχη της ταξιαρχίας πήραμε τη γνώμη τους. Από τη μελέτη και τη διασταύρωση των διαπιστώσεών μας καταλήξαμε στο συμπέρασμα, ότι η διάσπαση της διάταξης της ταξιαρχίας Γιαννούλη δεν οφείλεται σε εχθρικό δάχτυλο αλλά στα παρακάτω γεγονότα:

1) Ο εχθρός στην απεγνωσμένη προσπάθεια του να δημιουργήσει ρήγμα στις γραμμές μας και να μας εξαναγκάσει σε υποχώρηση και εγκατάλειψη του Γράμμου, συνεχώς ρίχνει εναντίον μας ξεκούραστες, καλά εξοπλισμένες και κατά πολύ από τις δικές μας ανώτερες δυνάμεις. Ταυτόχρονα και σε συνδυασμό με τη βασική του επιδίωξη, με παρενοχλητική τακτική συνοδευόμενη με πολλά πυρά και κινήσεις ομάδων κρούσης και διείσδυσης, στα τμήματά μας δε δίνει τη δυνατότητα ξεκούρασης και χαλάρωσης των νεύρων και της επαγρύπνησής τους.

2) Τα τμήματά μας δεν εφοδιάζονται κανονικά με τρόφιμα, πυρομαχικά κλπ., έχουν εξαντληθεί σοβαρά σωματικά, πράγμα που επιδρά και στο ηθικό τους.

3) Τα τμήματά μας με αντοχή άξια θαυμασμού και ηρωϊσμό, μέρα και νύχτα και δίχως την ελάχιστη ανάπαυλα, εδώ και πολύ καιρό μάχονται ενάντια σε κατά πολύ υπέρτερο σε έμψυχο και άψυχο υλικό εχθρο, έχουν αποκάμει και σε περίπτωση που δεν αντικατασταθούν από εφεδρείες και δεν αποσυρθούν για ξεκούραση κι ανασυγκρότηση, όχι μόνο θα επαναληφθεί η διάσπαση, αλλά δεν αποκλείεται να εξαναγκασθούν σε αναδίπλωση, με γενικότερες επιπτώσεις σε βάρος μας σ' όλο το μέτωπο του Γράμμου.

Με βάση τις προαναφερόμενες και για μας αναμφισβήτητες διαπιστώσεις μας όχι μόνο κατηγορηματικά αποκλείουμε την ύπαρξη εχθρικού δάκτυλου στην ταξιαρχία Γιαννούλη, αλλά και αταλάντευτα υποστηρίζουμε, πως η διάσπαση της διάταξης της αναφερομένης ταξιαρχίας οφείλεται στις αιτίες που αναφέρουμε και διόλου στη διοικητική ανεπάρκεια της διοίκησης της ταξιαρχίας.

Γράμμος Αύγουστος 1948 Με συν. χαιρετισμούς

Ν. Μπελογιάννης

Β. Κασάπης-Κρίτων

Για την ασφαλέστερη προώθηση της και συμπληρωματική προφορική κατατόπιση του Γ.Α. αποφασίσαμε, ο μεν Μπελογιάννης να μείνει στην ταξιαρχία Γιαννούλη προς συνέχιση και συμπλήρωση της έρευνάς μας, εγώ δε με την έκθεση να ξεκινήσω για το Γ.Α. Όπως κι έγινε.

Έφτασα στο Γ.Α., ιδιόχειρα στον Π.Ε. Μπαρτζιώτα έδωσα την έκθεση και μέχρι να τη μελετήσει, με τη σκέψη μήπως σε ορισμένα σημεία ζητήσει διευκρινήσεις ή συμπληρωματική έρευνα για τη διελεύκανση τυχόν σκοτεινών σημείων, με διέταξε, να μην απομακρυνθώ από την έδρα του Γ.Α.

Τη δεύτερη μέρα της άφιξης μου στην έδρα του Γ.Α. κι ενώ περιφερόμουν άσκοπα, με πλησίασε ένας από τους βοηθούς του Π.Ε. και συγκεκριμένα ο σ. Πολύδωρος, που μου μεταβίβασε εντολή του Π.Ε. του Γ.Α. να πάρω το δρόμο του Μπούκλες προς θεραπεία.

Αρνήθηκα.

Γι αυτό με κάλεσε ο ίδιος ο Μπαρτζιώτας, που δίχως ν' αναφέρει λέξη για την έκθεση της υπόθεσης Γιαννούλη, επανέλαβε την εντολή του, στις αντιρρήσεις μου, αντέταξε τα παρακάτω επιχειρήματα. "Ο αγώνας θα τραβήξει σε μάκρος και θάχει δυσκολίες και παρ' όλο που εσύ μου το απέκρυψες, μια κι έμαθα από το Λάμπρο, ότι από παλιά συχνά υποφέρεις από δυνατό πονοκέφαλο, επιβάλλεται να πας να θεραπευτείς και να μας ξανάρθείς γερός και ξεκούραστος. Ναι σ. Κρίτων. Πρέπει να σταματήσεις τις αντιρρήσεις σου και να καταλάβεις, ότι προκειμένου να δουλέψεις λίγο ακόμη, οπότε θα χειροτερέψει η κατάσταση σου και θα σε χάσουμε οριστικά, συμφέρον του κινήματος είναι να σε χάσουμε για λίγο και να μας έλθεις θεραπευμένος, ικανός ορεξάτος για καινούργιους μακροχρόνιους αγώνες".

Γεγονός είναι ότι υπόφερα από νευρικό πονοκέφαλο και πραγματικά είχα ανάγκη θεραπείας, γιατί όμως τη θυμήθηκαν δίχως να τους τη ζητήσω κι όχι προηγούμενα; Ε! λοιπόν κανένας δε μου το βγάζει από το μυαλό, ότι την θεραπεία μου τη θυμήθηκαν από αιτία την έκθεσή μας, το περιεχόμενο της οποίας όχι μόνο όπως θα ήθελαν, δε συμφωνούσε με το γράμμα του Ζαχαριάδη και τη γνώμη του Μπαρτζιώτα, αλλά απερίφραστα και κατηγορηματικά απέρριπτε τη συκοφαντική σε βάρος του αγωνιστή Γιαννούλη σκηνοθετημένη σκευωρία του "πράκτορα του εχθρού".

Τι μπορούσα όμως να κάνω; Θέλοντας και μη, πήρα το δρόμο του Μπούλκες.

Αυτός είναι ο ρόλος μου και ο ρόλος του σ. Μπελογιάννη, με απόλυτη προσωπική μου ευθύνη στην υπόθεση Γιαννούλη, ως την ημέρα που μου δώσαν δρόμο για το Μπούλκες.

Γεγονός είναι, ότι ο Ζαχαριάδης εξόντωσε τον Γιαννούλη, το μεγάλο αυτό παλικάρι, όπως και μια σειρά άλλους συνεργάστες του, όπως θα δούμε παρακάτω.

Στο πέρασμα των αιώνων, ένα από τα λίγα πράματα που δεν άλλαξε, είναι η αρχιτεκτονική της νοοτροπίας των τυράννων. Εξοντώνουν όσους φοβούνται. Κι αισθάνονται ανετότερα, όταν στα εγκλήματά τους εξασφαλίζουν συνεργούς. Στην εκτέλεση Γιαννούλη εκτός από το εγκληματικό ντουέτο Ζαχαριάδη-Μπαρτζιώτα, υπάρχουν συνεργοί. Δε θεωρώ ολοκληρωμένη τη συμβολή μου στη διελεύκανση της υπόθεσης Γιαννούλη μόνο με τα όσα εξέθεσα παραπάνω. Εδώ συγκεκριμμένα μ' ενδιαφέρει η στάση του Μπελογιάννη στην υπόθεση Γιαννούλη μετά την αναχώρηση μου στο Μπούλκες.

Γράφω ύστερα από 20 σχεδόν χρόνια από τότε και ότι από πληροφορίες έχω σχετικά με την εκτέλεση του Γιαννούλη και μαζί με όσα θα γραφούν ή γράφηκαν σχετικά μ' αυτή, να μπορέσει ο ιστορικός οριστικά και τελεσίδικα να στιγματίσει τους δημίους του Γιαννούλη. Κυκλοφορεί η φήμη ανάμεσα στους συντρόφους, ότι ο Μπελογιάννης παρά την αρχικά σθεναρή του μαζί μου στάση, έκανε νερά έπειτα στην υπόθεση Γιαννούλη. Ο σ. Μπελογιάννης έδωσε τη μάχη και την κέρδισε. Στη μνήμη του κλίνω ευλαβικά το γόνυ. Δε λείπουν όμως υποχρεωτικά από το φωτοστέφανο όσων πέρασαν στην αιωνιότητα και τα αγκάθια. Για να είμαι ειλικρινής από τη μέρα πούφυγα για το Μπούλκες, στο μυαλό μου τρύπωσε η υπόνοια για όχι παστρικά χέρια του Μπελογιάννη στην υπόθεση της εκτέλεσης του Γιαννούλη.

Δικαιούμαι να ρωτήσω: Γιατί ο Μπελογιάννης δεν απομακρύνθηκε όπως εγώ και δεν στάλθηκε σε διαθεσιμότητα στη Ρουμανία, όπως ο υποστράτηγος Υψηλάντης, που αρνήθηκε να συλλάβει το Γιαννούλη; Κι όχι μόνο αυτό, αλλά ο Μπελογιάννης προωθήθηκε ψηλότερα και παρέμεινε το αγαπημένο παιδί του Ζαχαριάδη-Μπαρτζιώτα.

Σε μια συζήτησή μου με το Λάμπρο (Ν. Κανακαρίδη) πάνω στο ζήτημα αυτό, ο τελευταίος μούπε, με κάτι μισόλογα και δικαιολογίες, ότι ο Μπελογιάννης απλώς εκτέλεσε εντολή σύλληψης του Γιαννούλη (που την αρνήθηκε ο Υψηλάντης) και τίποτε περισσότερο και ότι κάποιοι άλλοι ευθύνονται για την επιβάρυνση του Γιαννούλη.

Επαναλαμβάνω, από τότε δεν έπαυσε να στροβιλίζεται στο μυαλό μου, ότι ο

Μπελογιάννης έκανε νερά. ΄Ολα τα παραπάνω ενισχύονται και από μιά άλλη υπόνοιά μου, ότι ο Μπελογιάννης από τον Ζαχαριάδη στάλθηκε σκόπιμα στην παρανομία για να πιαστεί και να εξοντωθεί, κι έτσι να λείψει ένας σιωπηλός κατήγορος, ένας επικίνδυνος μάρτυρας. Σε περίπτωση που ζούσε ο Μπελογιάννης, ποιος ξέρει, αν μετά την 6η Ολομέλεια του 1956 δε μεταβάλλοταν σε κατήγορο του Ζαχαριάδη.

Ακόμα και η ηρωοποίησή του με βάζει σε πειρασμό.

Ηρωοποιήθηκε από τον ίδιο το Ζαχαριάδη και για πράξεις και στάση όχι περισσότερο ηρωϊκή από του Πετρή (Γ. Ερυθριάδη), του Πλουμπίδη και πολλών άλλων.

Επαναλαμβάνω: Ολα τα παραπάνω είναι υπόνοιες. Κι επειδή δε συνηθίζω να στηρίζουμαι σε υπόνοιες παρά μόνο σε χειροπιαστά γεγονότα, δεν μπορώ να πάρω θέση.-

18.- ΜΠΟΥΛΚΕΣ

Προτού όμως ξεκινήσω, ίσως για να μη υποπτευθώ τους πραγματικούς λόγους της απομάκρυνσής μου, ο Μπαρτζιώτας σε συνδυασμό με τη θεραπεία μου, συμπλήρωσε και τούτο: "Τώρα που θα γνωρίσεις το Μπούλκες, τις λίγες μέρες που θα μείνεις εκεί και μέχρις ότου εισαχθείς σε νοσοκομείο στο Βελιγράδι, μην παραλείψεις να πάρεις επαφή με όσους εβρίτες, θρακιώτες και ανατολικομακεδονίτες, βρίσκονται εκεί. Σε συνεργασία μαζί τους κάνε και στείλε μου μια ονομαστική κατάσταση των ικανών για το βουνό και το όπλο, να τους τραβήξουμε εδώ". Και για να μου κάνει αέρα και να με ταϊσει κουτόχορτο, συμπλήρωσε: "΄Οπως ασφαλώς αντιλαμβάνεσαι ακόμα και με την προσωρινή και για λόγους θεραπείας ολιγόχρονη αναγκαστική διακοπή της ένοπλης δράσης σου, με την εκπλήρωση της αποστολής αυτής, θα φανείς χρήσιμος στο Δ.Σ.Ε.. Αυτό θα πρέπει να σ' ενθουσιάσει κι αν όχι να διώξει, τουλάχιστο να μετριάσει τη λύπη σου και την αδικαιολόγητη απροθυμία σου να στερηθείς για λίγο καιρό το βουνό και τους αντάρτες".

Εδώ για να προλάβει τυχόν αντιρρήσεις μου και να με ξεφορτωθεί ο πολύς Μπαρτζιώτας μου πρότεινε το χέρι του. Ανόρεχτα του τόσφιξα και τη στιγμή που άνοιξα την πόρτα του γραφείου του και προτού την κλείσω άκουσα νά λέει: "Καλή θεραπεία και γρήγορα να μας ξανάρθεις γερός και ορεξάτος".

Ανήμπορος ν' αντιδράσω, με την πλάτη γυρισμένη και τα δόντια σφιγμένα έκλεισα την πόρτα.

Έτσι, τη δεύτερη μέρα της αναχώρησης μου από την έδρα του Γ.Α., περασμένα μεσάνυχτα και πρόχειρα τακτοποιημένος, βρισκόμουν στο Μπούλκες, ξαπλωμένος πάνω σ' ένα γυμνό κρεβάτι, δίχως όμως να μπορώ να κλείσω μάτι.

Με το ξημέρωμα της καινούργιας μέρας και τη φροντίδα της Μπουλκιώτικης Κοινότητας, τακτοποιήθηκα προσωρινά. Στο μεταξύ, απαράλλαχτα όπως και σε παρόμοιες άλλες περιπτώσεις, άγνωστο όμως σε μένα πως, το νυχτερινό ερχομό μου, τον μυρίστηκαν οι Εβρίτες και Θρακιώτες, με μπλόκαραν και με ξεθέωσαν με βροχή καλοσωρίσματα και ερωτήσεις για τα χώματα, τον κόσμο και το αντάρτοκίνημα της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης.

Ανάμεσα στο από παλιά γνωστό μου και εξαιρετικά αγαπητό κι ευχάριστο αγωνιστικό αυτό περιβάλλον, ξέχασα τις σκέψεις που με βασάνιζαν και με τις απαντήσεις μου στις αδιάκοπες ερωτήσεις κι επιθυμίες τους δίχως να το καταλάβω κύλησαν οι πρωϊνές ώρες κι όταν οι δείχτες στο ρολόϊ δείξανε μεσημέρι, όλοι μαζί κατευθυνθήκαμε στις εστίες, όπως με καμάρι λέγανε τα τέσσερα μεγάλα σαλόνια σερβιρίσματος με τα εξαιρετικά και για όλες τις ιδιοτροπίες, με συναγωνισμό μεταξύ τους, καλομαγειρεμένα φαγητά, σερβιρισμένα σε καθαρά και καλοστρωμένα τραπέζια με λευκά τραπεζομάντηλα, πετσέτες, μαχαιροπήρουνα, καράφες, ποτήρια κι ανθοδοχεία. Κι αφού καλοχορτάσαμε, πάλι μαζί για να χωνέψουμε και να συνεχίσουμε τη συζήτηση, που το τέλος της δεν βρισκόταν μακρυά, βγήκαμε ποδαρόδρομο σε μικρή απόσταση έξω από τα τελευταία σπίτια του Μπούλκες κι εκεί στη σαν θάλασσα απέραντη ανοιχτωσιά του μόλις πρασινισμένου κάμπου της Βοϊβοδίνας και πάλι άναψε και φούντωσε η συζήτηση γύρω από την Ελλάδα και το ανταρτοκίνημά της.

Σ' ένα μεγάλο κύκλο και σταυροπόδι καθισμένοι στην πρασινάδα, όταν κάπως ικανοποιήθηκε η επιθυμία του καθενός και σήμαινε η ώρα αλλαγής στους ρόλους, σε στιγμή που δεν το περίμενα κι άρχισα να ρωτώ τον καθένα κι όλους γύρω από τη ζωή τους στο Μπούλκες και λεπτομερειακά για τις συνθήκες της μπουλκιώτικης ζωής εδώ γιατί η πέννα μου αδυνατεί να ζωντανέψει αφήνω τον αναγνώστη μου να φαντασθεί την εκπληξή μου, γέννημα των ερωτήσεων μου. Αντί όπως περίμενα να τροφοδοτήσουν και να ζωηρέψουν τη συζήτηση, σκόρπισαν μια ανεξήγητη για μένα μελαγχολία και μια εκνευριστική και στενάχωρη απροθυμία απάντησης στις ερωτήσεις μου. Κι όχι μόνο απροθυμία, αλλά και μεταξύ τους μια ολοφάνερη εχθρότητα, που η παρουσία μου εμπόδιζε να εκδηλωθεί.

Μπροστά στη διαπίστωση αυτή κι ύστερα από 2-3 ερωτήσεις κι απρόθυμες απαντήσεις, θεώρησα σκόπιμο σε ξεχωριστές συναντήσεις να μάθω τους λόγους της μεταξύ τους εχθρότητας.

Και για να μην αντιληφθούν τη διαπίστωση μου και να δώσω φτερά στη συζήτηση σκορπώντας τη μεταξύ τους εχθρότητα, σ' όλους έρριξα την πρόταση, ποιος θέλει ν' αφήσει πο Μπούλκες και να πάρει την ανηφοριά του βουνού και τ' όπλο στο χέρι. Η πρόταση μου, αν κι έπεσε κυριολεκτικά σαν βροχή σε σκασμένο από αυγουστιάτικο ήλιο έδαφος, από κανένα δεν έγινε πιστευτή.

Κι όταν τους ρώτησα γιατί δυσπιστούν, μου απάντησαν: "Κουραστήκαμε και μάλλιασε η γλώσσα μας να ζητάμε και στον ύπνο μας να ονειρευόμαστε το βουνό και το όπλο, όμως ο πρόεδρος της Κοινότητας Μπαρμπαλέξης έχει διαφορετική γνώμη." Γιατί; ρώτησα. Εδώ σαν από ένα άνθρωπο με πολλά λαρύγγια και γλώσσες κι ομόφωνη γνώμη, μ' απάντησαν: "Γιατί απ' όλες τις περιοχές της Ελλάδας πιο βολικοί τσομπάνηδες, αγελαδαραίοι, αρμεχτάδες, γεωργοί, χαμάληδες και δουλευτάδες από τους εβρίτες και γενικά από τους θρακιώτες, δεν υπάρχουν." Κι' αμέσως μερικοί από τους πιο θερμόαιμους και τολμηρούς, γιατί είχαν λόγους, συμπλήρωσαν: "Και πιο βολικά και πολιτικά θεόστραβα κουτάβια."

Τα τελευταία λόγια των λίγων, σαν άξαφνη τσουχτερή καμτσικιά στα πρόσωπα των πολλών, στις δυο αντιμαχόμενες παρατάξεις, φούντωσε τα μόλις συγκρατούμενα πάθη, τα αποδέσμευσε, παραμέρισε το εμπόδιο της παρουσίας μου, αχρήστευσε τον κατευναστικό ελιγμό μου και ξεσκέπασε ότι μέχρι κείνη τη στιγμή σε μένα ήταν άγνωστο, όπως σ' όλους τους μη μπουλκιώτες αγωνιστές και το λαό μας.

Πρόκειται για τη - μέσες άκρες σε όλους μας γνωστή σαν μαύρη ιστορική σελίδα- πρόκειται για το Μπούλκες που να τι ήταν:

Μετά τα Δεκεμβριανά, τη Βάρκιζα και τον αφοπλισμό του ΕΛΑΣ, όπως είναι γνωστό, η Κομματική και Εαμική ηγεσία, στον ιστορικά ασυγχώρητο και ντροπιαστικό "ελιγμό" της υπόγραψε τη Βάρκιζα, χωρίς να προστατέψει τους αγωνιστές με αμνηστεία από τη μανία των άγγλων και ντόπιων συμμάχων τους.

Μπροστά στην εγκληματική αυτή παράλειψη, πολλοί αγωνιστές για ν' αποφύγουν τις αντεκδικήσεις και τις σκηνοθεσίες σε βάρος τους ανύπαρκτων κατηγοριών, υποχρεώθηκαν να ζητήσουν πολιτικό άσυλο στις τότε νεοσύστατες λαϊκές δημοκρατίες και τελικά με τη φροντίδα τους, όλοι να συγκεντρωθούν στο από προπολεμικά γερμανοκατοικημένο και μετά την ήττα των γερμανών εγκαταλειμμένο μεγαλοχώρι Μπούλκες της Γιουκοσλαβίας.

Εδώ ύστερα από μια πολύμηνη περίοδο αφάνταστων στερήσεων και σκληρής δουλειάς, με τη βοήθεια των κατεστραμμένων από τον πόλεμο λαϊκών δημοκρατιών, καλλιεργούσαν, σπέρναν, θέριζαν και προς όφελος τους συγκέντρωναν τον καρπό 24.000 στρεμμάτων του πλούσιου κάμπου της Βαϊβοντίνας.

Παράλληλα και ταυτόχρονα και σε ζηλευτό βαθμό ανέπτυξαν την κτηνοτροφία και γαλακτοκομία από μεγάλα και εκλεκτής ράτσας κερασφόρα, γουρούνια, πρόβατα και πουλερικά.

Οργάνωσαν συνεργεία ραφτάδων, τσαγκαράδων, καροποιών, σιδηρουργών, γκαράζ επισκευής μηχανών, πλήρη υγειονομική υπηρεσία με νοσοκομεία, φαρμακείο, οδοντογιατρούς κλπ. Ψυχαγωγικά κέντρα, κινηματογράφο, θέατρο, εξοχικό κέντρο με πίστα χορού κι ορχήστρα, αθλητικό και ποδοσφαιρικό γήπεδο. Εδώ, γιατί θεωρώ απαραίτητο ο αναγνώστης να πάρει μια κάποια ιδέα της πολύμορφης κι απλόχερης βοήθειας των Λ. Δημοκρατικών, την τελειότητα της οργάνωσης, την όρεξη για ειρηνική δουλειά κλπ., είναι απαραίτητο να πληροφορηθεί, ότι η ζωή των ελλήνων αγωνιστών στο Μπούλκες, από κάθε άποψη, καλού ντυσίματος, καλοφαγίας, ψυχαγωγίας, εκπολιτισμού, φτήνειας κλπ. ξεπερνούσε τη ζωή των Λ. Δ. σε βαθμό, που δίχως υπερβολή, η ζωή του Μπούλκες σε συντομότατο χρονικό διάστημα ξεπέρασε το σοσιαλιστικό σκαλοπάτι και καθημερινά και γιατί οι κάτοικοι του δεν ήταν λαός, αλλά η συνειδητή αγωνιστική πρωτοπορεία ενός έξυπνου και προοδευτικού λαού, σαν τον ελληνικό, με γοργούς ρυθμούς κι άλματα, στην καρδιά του κάμπου της Βοϊβοντίνας, το Μπούλκες, σαν μια μικροσκοπική νησίδα με καθυστερημένο περίγυρο, έχτιζε τη δική του αταξική κι ευτυχισμένη κομμουνιστική κοινωνία.

Στο θαύμα αυτό, εκτός από τη συνδρομή των Λ. Δ., για μια ακόμα φορά επαναλαμβάνω, πως αν όχι βασικά, σημαντικότατα βοήθησε ο παράγοντας άνθρωπος αγωνιστής που συνειδητά τάχε δώσει όλα για τον άνθρωπο και τώρα ξεριζωμένος από τα χώματα του και μακρυά από τους δικούς του, την πατρίδα του, και μέχρι να τον ξανακαλέσει το προσκλητήριο του λαϊκού αγώνα, στην απλωσιά ενός πλούσιου κι απέραντου κάμπου, έκτιζε τη μακέτα του ιδανικού του. Στη μικρογραφία αυτή της μελλοντικής αταξικής ελληνικής κοινωνίας, δυστυχώς στο πρόσωπο του ακροναυπλιώτη Μιχάλη Μπεχτασίδη ο διάολος δεν άργησε να κάνει την εμφάνιση του να βάλει την ουρά του και το Μπούλκες από αληθινό επι γης παράδεισο, για πολύ καιρό το μετέτρεψε σε φοβερό κολαστήρι του Δάντη.

Ο άνθρωπος αυτός, όσο καλυτέρευε η ζωή των εκπατρισμένων αγωνιστών του Μπούλκες, μαζί και η δική του ζωή, τόσο παίρναν και τα μυαλά του αέρα και με

σκαπάνη και φτυάρι τον αρρωστιάρικο εγωϊσμό του από μέσα του ξέθαβε κι αχαλιναγώγητα απελευθέρωνε τη σαπίλα της σάπιας αστικής κοινωνίας, κι από αγωνιστής- καθοδηγητής του Μπούλκες μετατράπηκε και προοδευτικά ολοκληρώθηκε σ' ένα σκληρό αιμοσταγή φεουδάρχη.

Και με επιδίωξη να επιβάλει στους δουλοπάροικους του την υποταγή και να προστατεύσει το, φέουδό του, συστηματικά άρχισε να δημιουργεί την κλίκα του, να σπέρνει ζιζάνια, να καλλιεργεί διάσπαση, ώσπου οι πιο διορατικοί πολιτικά κι από ιδιοσυγκρασία θερμόαιμοι και ατίθασοι, εξαναγκάστηκαν να περάσουν στην επίθεση. Και για να μην τον ξεσκεπάσουν και τον ξηλώσουν από το φέουδο του, τους πολιτικά διορατικούς κι ηθικά τίμιους και τολμηρούς αντιπάλους του, ο Μπεχτασίδης πολύ μαστορικά τους κόλλησε τη ρετσινιά του φραξιονιστή.

Αποτέλεσμα να διασπαστεί η οργάνωση κι οι πολιτικά ανώριμοι αγωνιστές ιδίως η πλειοψηφία των εβριτών να μεταβληθεί σε ρόπαλο στα χέρια του Μπεχτασίδη.

Έτσι και όσους σήκωναν ανάστημα και δεν δέχονταν να μετατραπεί το Μπούλκες σε φέουδο κι ο Μπεχτασίδης σε φεουδάρχη, τους κολλούσαν τη ρετσινιά του φραξιονιστή κι εναντίον των οργάνωσαν κι εξαπέλυσαν μια αφάνταστη τρομοκρατία, που όχι σπάνια και με διάφορους τρόπους και τεχνάσματα κατέληγε στη θανάτωση των αδιάλλακτων και πιο δυναμικών αντιπάλων του Μπεχτασίδη. Παράλληλα και με σκοπό ν' αποκοιμήσουν τις υπόνοιες και να δικαιολογήσουν την εξαφάνιση των θανατωθέντων, διέδιδαν ότι στάλθηκαν σε δουλειές εμπιστευτικές έξω του Μπούλκες κλπ.

Με τον καιρό και γιατί απεδείχθη ότι τα εγκαταλελειμμένα κι αχρησιμοποίητα πηγάδια του Μπουλκιώτικου κάμπου δεν ήταν ασφαλής τόπος εξαφάνισης των πτωμάτων οργανώθηκε από εμπίστους του Μπεχτασίδη, γκρούπα ψαράδων, κύριος σκοπός της οποίας δεν ήταν το ψάρεμα, αλλά η εξαφάνιση των πτωμάτων.

Πιο συγκεκριμμένα, όσοι από τους αντιπάλους του Μπεχτασίδη και της κλίκας του, λόγω της ειδικότητας τους, η τοποθέτηση τους στη γκρούπα των ψαράδων δεν προκαλούσε υπόνοιες τους στέλναν να δουλέψουν κι από ψαράδες γίνονταν τροφή των ψαριών.

Όταν πάλι δεν δικαιολογιόταν η τοποθέτηση τους σαν ψαράδες, τους δολοφονούσαν στα κρυφά και νύχτα με ειδικό αυτοκίνητο τους μετέφεραν και τους πετούσαν στο Δούναβη. Στη δουλειά αυτή διακρίθηκε ιδιαίτερα το κτήνος Στέλιος Κάλφας, που μετά την ήττα μας στάλθηκε από τον Ζαχαριάδη και τον υπεύθυνο της ΕΒΟΠ Τσεχοσλοβακίας Λυσίμαχο Παπαδόπουλο για να διαπαιδαγωγήσει τα ελληνόπουλα του Παιδικού Σταθμού Χισίμπλ-Κύσελκα βόρειας Τσεχίας στη θέ-

ση του επαγγελματία δάσκαλου Παύλου Σουλή, που για το χατήρι του δήμιου Στέλιου Κάλφα, απομακρύνθηκε από τα ελληνόπουλα.

Εδώ και προτού προχωρήσω, δε θα πρέπει να παραλείψω, πως μόλις αντελήφθηκα το προαναφερόμενο ξέσπασμα της εχθρότητας των λίγων ενάντια στους πολλούς και τη διάθεση των πολλών να ξυλοκοπήσουν τους λίγους και προτού είναι αργά, μπήκα στη μέση, τους καθησύχασα κι αφού με πολύ κόπο τους συμφιλίωσα, την επομένη με το πρόσχημα να στρατολογήσω τους ικανούς για το βουνό και τ' όπλο, σε ξεχωριστές συναντήσεις και με περισσότερες λεπτομέρειες, εκτός από τα παραπάνω, έμαθα πως ο Μπεχτασίδης και οι στενοί συνεργάτες του, που ευτυχώς από καιρό είχαν κληθεί στο Γ. Α. κι αντικατασταθεί από τον εξαίρετο άνθρωπο κι αγωνιστή Μπαρμπαλέξη, όσον καιρό ήταν καθοδήγηση στο Μπούλκες, εκμεταλλευόμενοι την πίστη τους στο Κόμμα και το κίνημα του λαού και την πολιτική ανωριμότητα της πλειοψηφίας των εβριτών, που ας σημειωθεί ήταν και πλειοψηφία στο Μπούλκες, τους οργάνωσαν σε μαχητικές τρομοκρατικές γκρούπες. Με παλούκια από φράχτες και με το σύνθημα "αλοιφή"τους φραξιονιστές, κάθε φορά που οι λεγόμενοι φραξιονιστές τολμούσαν να σηκώσουν ανάστημα και να πουν τα στραβά του Μπεχτασίδη και της κλίκας του, με τα παλούκια υψωμένα και ουρλιάζοντας "αλοιφή" τους φραξιονιστές, τους ξαμολούσαν στην πλατεία και τα σοκάκια του Μπούλκες κι αλλοίμονο στους "φραξιονιστές", που δεν έσπευδαν να εξαφανιστούν.

Από τα παραπάνω και πολλά άλλα που σκόπιμα παραλείπω για να μην κοκκινήσει το χαρτί από ντροπή, δεν μπορεί παρά ο αναγνώστης να ρωτήσει: Στην προκειμένη περίπτωση, πώς εξηγείται, το Κόμμα και το Γ.Α. του ΔΣΕ, ν' αφήνουν το Μπεχτασίδη να οργιάζει σε βάρος αγωνιστών και του κινήματος; Η απάντηση στο ερώτημα δεν είναι μόνο απλή αλλά και πολύ επεξηγηματική του ανώμαλου ζαχαριάδικου κομματικού καθεστώτος και της καθοδηγητικής ανεπάρκειας της ζαχαριάδικης ηγετικής κορυφής, που όπως από πληθώρα προηγουμένων στοιχείων αποδείχτηκε, η ζαχαριάδικη ηγεσία όχι μόνο δεν μπόρεσε να συλλάβει αλλ' ούτε και να σταθεί στο ύψος του λαϊκού μεγαλουργήματος.

Πιο συγκεκριμμένα, να τι συνέβαινε: Οι Γιάννης Ιωαννίδης, Πέτρος Ρούσος και Γιώργος Ερυθριάδης-Πετρής- οι δυο πρώτοι μέλη του Π.Γ. και ο τρίτος μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕ, στις παραμονές και μέχρι το επίσημο ένοπλο ξεκίνημα του ΔΣΕ, είχαν αράξει και ρίξει διπλή άγκυρα σ' ένα μέγαρο του Βελιγραδιού, και σε αραιά διαστήματα ερχόταν σε επαφή με τον φεουδάρχη Μπεχτασίδη κι ανεξέλεγκτα χάβανε όσα αυτός τους σέρβιρε, κι όταν κάπου-κάπου επισκέπτονταν το φέ-

ουδο Μπούλκες του Μπεχτασίδη, δίχως να κατεβούν στη βάση, συνεργάζονταν με τον Μπεχτασίδη και την κλίκα του και σε συγκεντρώσεις που κατάλληλα και με το φίμωτρο οργάνωνε ο Μπεχτασίδης, στο σαλόνι του κινηματογράφου· κάνανε καμμιά πολιτική διάλεξη ή μάθημα. Σε συνέχεια το ρίχνανε στο φαγοπότι και το πιπεράτο καλαμπούρι.

Με την επιστροφή τους από τον κάμπο, αν και στο Βελιγράδι οι σ. Γιουγκοσλάβοι φρόντιζαν να μη τους λείπει ούτε του πουλιού το γάλα, ο Μπεχτασίδης όμως μάστορας στο ν' αποκοιμίζει και τους πιο πάνω απ' αυτόν, να ταΐζει κουτόχορτο κι όλα να τα παρουσιάζει ρόδινα, εκτός που φρόντιζε να γεμίζει την κούρσα τους με διάφορα σφαχτά, ψητά, πουλερικά, γουρουνόπουλα, εκλεκτά ποτά και διάφορες λιχουδιές, παράλληλα και τακτικά με ανθρώπους της εμπιστοσύνης του, δεν παρέλειπε να τους εφοδιάζει και στο Βελιγράδι.

Έτσι η γνωστή ηγετική κομματική τριάδα στο Βελιγράδι ζούσε ζωή και κότα, δίχως, όχι να μυριστεί, αλλα ούτε και να υποπτευθεί την εγκληματική δράση του Μπεχτασίδη και της κλίκας του, που μέχρι να ξεσκεπαστεί στοίχισε πολύτιμες ζωές και μπόλικο αίμα αγωνιστών.

Ας σημειωθεί πως φέουδο και φεουδάρχης δεν είναι δικός μου χαρακτηρισμός αλλά χαρακτηρισμός εκείνων που πάλεψαν και ξεσκέπασαν τον εγκληματία Μπεχτασίδη και την κλίκα του και ιδίως εκείνων που εξ αιτίας της αδιάλλακτης πάλης τους, γίνανε τροφή των ψαριών κι εκείνων που στα πηγάδια του απέραντου κάμπου της Βοϊβοντίνας τα κορμιά τους ανακατεύτηκαν με τα κουφάρια των ηττημένων γερμανών, που ο Κόκκινος Στρατός στη θυελλώδη προέλαση του και στη βιασύνη του να ξεκαθαρίσει το έδαφος από τη ναζιστική λέρα, πετούσε τα πτώματα των γερμανών στα πηγάδια.

Μια λοιπόν και με τις ξεχωριστές επαφές μου με τους εβρίτες Μπουλξιώτες στον αναγνώστη λίγο-πολύ και για λόγους ιστορικής αντικειμενικότητας, άνοιξα τις μαύρες σελίδες, δεν θα είμαι αμερόληπτος, αν την ιστορία του Μπούλκες σε πολύ χοντρές γραμμές δεν την κλείσω με τις λαμπρότερες σελίδες της μεταμπεταχσίδικης εποχής.

Με την απομάκρυνση του Μπεχτασίδη και της κλίκας του, όπως ασφαλώς θα θυμάται ο αναγνώστης, την προεδρεία της Ελληνικής Κοινότητας του Μπούλκες, ανέλαβε ο ζηλευτά δίκαιος και ικανός Μπαρμπαλέξης, ο οποίος στον εαυτό του και στους στενούς συνεργάτες του σαν βασικό καθήκον έβαλε τη συμφλίωση των οπαδών με τους αντιπάλους του Μπεχτασίδη, πράγμα που πέτυχε σε συντομότατο χρονικό διάστημα.

Με όπλα την πλατειά διαφώτηση, την ακούραστη κομματική δουλειά, την ά-ψογη κομματική συμπεριφορά, τον προσωπικό παραδειγματισμό, το ανέβασμα του βιωτικού και πολιτικού επιπέδου, τη χρηστή διαχείριση των οικονομικών, τη σωστή οργάνωση και διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του Μπούλ-κες και ταφόπετρα τη συμφιλίωση, ο Μπαρμπαλέξης σε σύντομο χρονικό διάστη-μα ξερίζωσε τις διαφορές κι έθαψε τα μίση, που με την εγκληματική τακτική του έσπειρε ο Μπεχτασίδης στην καρδιά των αγωνιστών. Από δω και πέρα στα γερά θεμέλια της αδιατάραχτης αγωνιστικής συμφιλίωσης και με τη δύναμη της ευσυ-νείδητης και πειθαρχημένης προσπάθειας η ελληνική κοινότητα αναπτύχθηκε σε βαθμό που δίχως υπερβολή, απ' όλες τις γωνιές της Γιουκοσλαβίας καθημερινά το Μπούλκες το επισκεπτόταν διάφορες γεωργοκτηνοτροφικές, επαγγελματικές κ.α. επιτροπές για να πλουτίσουν την οργανωτική τους πείρα και ν' αυξήσουν την απόδοση των συλλογικών νοικοκυριών τους.

Το χειμώνα τα γύρω κοντινά χωριά και το καλοκαίρι κι απ' τα πολύ μακρυνά του κάμπου της Βοϊβοντίνας, τα μπουλούκια κάθε Σαββατοκύριακο, οι χωρικοί ε-πισκέπτονταν το Μπούλκες και κατέκλυζαν τις εστίες και τα εξοχικά του, για να φάνε, να πιούνε και να γλεντήσουν χορταστικά και φτηνά.

Όλα αυτά από στόμα σε στόμα γίνονταν γνωστά και στο τελευταίο χωριουδάκι της Γιουκοσλαβίας και το σπουδαιότερο, που παρ' ολίγο να μου διαφύγει, το Μπούλκες και η παραγωγή του καθημερινά όλο και περισσότερο κατακτούσε την αγορά των γιουκοσλαύβικων χωριών με καλοφτιαγμένα και φτηνά αλογάμαξα, βοδάμαξα εξαρτήματα σαγής ζώων, σαμάρια, χαλινάρια, γεωργικά εργαλεία, κα-ναβόσχοινα, παπούτσια κλπ. Έτσι από τόπος συγκέντρωσης κυνηγημένων αγω-νιστών, το Μπούλκες καθημερινά όλο και πιο αποδοτικά μεταβαλλόταν σ' ένα σταθερό και υπολογίσιμο μετόπισθεν του ΔΣΕ, απ' όπου τακτικά και σε μεγάλες ποσότητες στο βουνό και για τις ανάγκες του ΔΣΕ διοχέτευε φάρμακα, ρουχισμό, άρβυλα, σαμάρια, σχοινιά και διάφορα άλλα εξαρτήματα για ζώα. Και στα καλά οργανωμένα και άρτια επιστημονικά εξοπλισμένα νοσοκομεία του, θεραπεύο-νταν τραυματίες και άρρωστοι του ΔΣΕ.

Για την ιστορία, αν και σε χονδρές γραμμές, άνοιξα στον άναγνώστη τις δυο σελίδες της ιστορίας, αρνητική και θετική, του Μπούλκες, καιρός είναι να πούμε και λίγα πράματα για το σκοπό που μ' έφερε στο Μπούλκες.

Εβρίτες, Θρακιώτες κι αγωνιστές άλλων περιοχών που μυρίστηκαν την απο-στολή μου, παρά την καλή μεταμπεχτασίδικη διαβίωση τους, γιατί λαχταρούσαν το όπλο και νοσταλγούσαν το βουνό, όλοι θέλαν ν' αφήσουν το Μπούλκες με μια

προϋπόθεση, να γυρίσει ο καθένας στα βουνά της περιοχής του.

Η δικαιολογημένη αυτή ως ένα βαθμό τοπικιστική νοσταλγία, που ήταν και δική μου και οφειλόταν στον μακροχρόνιο και ακούσιο εκπατρισμό τους, με υποχρέωσε να τους εξηγήσω την ανάγκη εφεδρειών που είχε ο Γράμμος και με πειστικά επιχειρήματα να καταπολεμήσω την τοπικιστική νοσταλγία και να τους αποδείξω το γενικότερο συμφέρον του κινήματος και το αγωνιστικό καθήκον της στιγμής. Το αποτέλεσμα ήταν πάλι, αντί της ευζωΐας του Μπούλκες να προτιμούν τό όπλο, τους κινδύνους, τις σκληρές κακουχίες και τις ταλαιπωρίες του βουνού. Επηρεασμένος και βαθειά συγκινημένος από το φαινόμενο αυτό της επιθυμίας της ένοπλης αναμέτρησής τους με τον εχθρό και προειδοποιημένος από τους ίδιους για την αντίθετη γνώμη του προέδρου Μπαρμπαλέξη και συμβούλων της Κοινότητας, από σφάλμα μου, δίχως να τους συμβουλευτώ, καταπιάστηκα με τον ονομαστικό κατάλογο των ικανών για το βουνό, γεγονός που προκάλεσε απρόβλεπτο ενθουσιασμό και από φόβο μη συμπληρωθεί ο αριθμός και κλείσει ο δρόμος του βουνού, ακολούθησε ασταμάτητη και ομαδική προσέλευση εθελοντών για εγγραφή. Αποτέλεσμα να χαλαρώσει η παραγωγική δουλειά, να μυριστεί ο Μπαρμπαλέξης και να ενδιαφερθεί να μάθει την αιτία του πανζουρλισμού και τον πόλο έλξης των αγωνιστών του Μπούλκες.

Αφού συμπληρώθηκε ο ονομαστικός κατάλογος στρατολόγησης και σε συζήτηση γύρω απ' αυτόν, ο Μπαρμπαλέξης όπως ήταν φυσικό, άρχισε να αντιδρά, να διαμαρτύρεται και με επιχειρήματα πειστικά να με πείθει, πως την επομένη από την αναχώρηση του κόσμου, το νοικοκυριό του Μπούλκες βαράει ολοκληρωτική διάλυση. Και μπροστά στις ευθύνες για ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ζήτησε κι ο ίδιος να πάρει το δρόμο του βουνού. Στην πρόταση του αυτή, άθελα και ανόρεχτα χαμογέλασα και συμπλήρωσα: "Μπαρμπαλέξη, με τον πηγαιμό μου στο Γράμμο, απ' ότι αντιλήφθηκα, παρά την ηλικία σου, η επιθυμία σου δε θ' αργήσει να γίνει πραγματικότητα".

Η πεποίθηση μου αυτή, στον καιρό και με τον τρόπο του λέχτηκε, δίχως να το επιδιώξω κέντρισε το ενδιαφέρον του, σε βαθμό που ο Μπαρμπαλέξης γιά πολύ ώρα παρέκαμψε το θέμα της συζήτησης μας και λαίμαργα άρχισε να με ρωτά για το μέτωπο του Γράμμου, το ΔΣΕ, το ηθικό του, την αριθμητική του δύναμη, τα μέσα πυρός, τις οχυρώσεις του κλπ. Και μόλις ικανοποιήθηκε το ενδιαφέρον του, για μια ακόμα φορά και με τις ίδιες ερωτήσεις ζήτησε να πληροφορηθεί τα ίδια τούτη τη φορά για τις δυνάμεις του εχθρού. Κι όταν ικανοποιήθηκε και η δεύτερη επιθυμία του, με κοίταξε κάπως παράδοξα, κούνησε σκεφτικός το κεφάλι του,

χτύπησε με τη δεξιά παλάμη το γόνατό του, σηκώθηκε ορθός, βολτάρισε πέρα-δώθε στο γραφείο του, σήκωσε το κεφάλι του στο ταβάνι και σαν να θυμήθηκε πως κάποτε ήταν θρήσκος, έκανε το σταυρό του και είπε: " Παρ' όλο που δεν έ-χω λόγους αμφιβάλλω, επειδή όμως η αλήθεια είναι πικρή, δυσκολεύουμαι να την πιστέψω και δε θέλω να δοκιμάσω τη γεύση της. Σε περίπτωση όμως που ό-σα άκουσα τα επαληθέψει η ζωή, ε, τότε ο Μπαρμπαλέξης ζει στη Σελήνη και ό-χι στη Γη". Κι ύστερα από ολιγόλεπτη σιγή και σκέψη:

- "Ωστε σύμφωνα με τα λεγόμενα σου, τα καταφέραμε να ματώσουμε τον ε-χθρό και να σπάσουμε το ηθικό του, όμως τώρα που φτάσαμε στην αποφασιστι-κή καμπή της ένοπλης αναμέτρησης, βρεθήκαμε δίχως τις απαραίτητες 15-20 χι-λιάδες ξεκούραστες εκπαιδευμένες εφεδρείες, με τις οποίες θα παίρναμε τον τσακισμένο εχθρό φαλάγγι και θα τον υποχρεώναμε να πάρει ανάσα στη Θεσσα-λονίκη. Και τώρα;"

- Τώρα Μπαρμπαλέξη, με συγχωρείς για τη φράση μου, αντί με χιλιάδες πάμε με εκατοντάδες κι αντί με τουφεκιές πάμε με πορδές να φέρουμε την ανάσταση.

- Ώστε έχει πια κριθεί το παιγνίδι;

- Για την ηγεσία, όχι. Η ηγεσία και κυρίως ο Ζαχαριάδης πιστεύει πως αν ό-λοι κάνουμε το καθήκον μας θα μας χαμογελάσει η νίκη. Όμως....

- Σε παρακαλώ μη με πνίγεις με τα αποσιωπητικά σου, ολοκλήρωσε τη γνώμη σου.

- Η γνώμη μου Μπαρμπαλέξη, δεν μπορεί νάχει το βάρος της γνώμης της η-γεσίας μας.

- Στο θεό σου, αυτό το ξέρω, όμως προκειμένου να μ' αφήσεις στη μέση της στράτας, θέλω να την ακούσω.

Μια και δε ζητάς τη γνώμη κάποιου άλλου κι εφόσον παραδέχεσαι το βάρος της γνώμης της ηγεσίας, δεν μπορεί να γίνει διαφορετικά.

- Κατάλαβα, εννοείς τη γνώμη της βάσης.

- Ακριβώς, τι γνώμη έχει λοιπόν η βάση;

- Ολότελα αντίθετη. Πιο λιανά. Όταν τα παλικάρια του λαού, εθελοντικά και κατά εκατοντάδες και χιλιάδες έρχονταν σε μας, εμείς τα διώχναμε. Τώρα που μας χρειάζονται, ο εχθρός με τον υλικό χρόνο που του δώσαμε, κατάφερε να μας στερήσει τις απαραίτητες εφεδρείες και όχι μόνο αυτό, αλλά πολλές από τις δι-κές μας εφεδρείες, από σφάλματά μας, σήμερα στο πλευρό του εχθρού μας πο-λεμούν.

- Εάν είναι όπως τα λες, τότε πως εξηγείται σύσσωμη η ηγεσία μας και προ-

σωπικά ο σ. Ζαχαριάδης, με τόση πεποίθηση και τόσο βροντερά γραπτά και προφορικά, το Γράμμο-Βίτσι τ' ανεβοκατεβάζουν σαν άπαρτα κάστρα και τάφο του εχθρού;

- Μην επαναλαμβάνεις τα ίδια και προπαντός μη ζητάς να σου εξηγήσω κάτι που δεν το σηκώνει το βάρος της γνώμης μου. Μπορώ όμως να σου κάνω κάτι γνωστό, που θα σε βοηθήσει μόνος να δώσεις την εξήγηση που ζητάς.

- Έστω, Για πες μου αυτό το κάτι το τόσο θαυματουργό.

- Όταν σε άκουσα να μιλάς για Γράμμο-Βίτσι...άπαρτο κάστρο και τάφο του εχθρού, αν πρόσεξες χαμογέλασα με πίκρα. Όταν λοιπόν στο μέτωπο της αποφασιστικής με τον εχθρό αναμέτρησης μας, γίνεται λόγος για άπαρτα κάστρα και τάφο του εχθρού, σου κάνω γνωστό πως το ίδιο πικρό χαμόγελο, με μεγαλύτερη όμως από τη δική μου δόση ειρωνείας και δυσπιστίας το βλέπεις να ζωγραφίζεται στα χείλη της μεγάλης πλειοψηφίας και ιδίως στα χείλη των πιο διορατικών αντάρτών και στελεχών.

-Ώστε βρισκόμαστε μπροστά σε δυο διαμετρικά αντίθετες γνώμες, της ηγεσίας και της βάσης;

- Νάταν μόνο αυτό.

- Θέλεις να πεις υπάρχει και χειρότερο;

- Ο λαός λέει, αν σούρθει ένα κακό, περίμενε κι άλλο. Οι δυο διαφορετικές γνώμες ηγεσίας και βάσης, είναι το μικρό, ή σωστότερα η αιτία που γεννάει το πιο μεγάλο κακό. Γιατί σε τελευταία ανάλυση διαφορετική γνώμη της βάσης σημαίνει έλλειψη εμπιστοσύνης στην ικανότητα της ηγεσίας κι αυτό με τη σειρά του ανυπαρξία πίστης στην τελική νίκη. Κι από τη στιγμή που ένας στρατός θα πάψει να πιστεύει στη νίκη των όπλων του, η ήττα έρχεται με σιγουριά, με μαθηματική ακρίβεια.

- Δηλαδή, όπως τον πρώτο, απαράλλαχτα και τούτον τον ένοπλο αγώνα μας θα τον ζευγαρώσουμε με μια καινούρια ήττα μας, για να επαληθέψει για μια φορά ακόμα το αλάνθαστο της βάσης;

- Για μένα, Μπαρμπαλέξη, κατά πάσα πιθανότητα, ναι. Ως εδώ και φτάνει. Ας αφήσουμε να μιλήσει ο χρόνος. Συμπληρωματικά και κάτι άλλο πολύ σοβαρό. Γνωριζόμαστε από την εποχή της Εαμοκρατίας και της συνεργασίας μας 1945-47 και θέλω να πιστεύω πως ότι λέχτηκε θα μείνει μεταξύ μας και δε θα μετανοιώσω για την εμπιστοσύνη μου στο πρόσωπό σου.

- Νάτα μας: Μα είναι λόγια αυτά να λέγονται; Έπειτα δε βλέπω να κάναμε κάτι ασυμβίβαστο με την ιδιότητα του αγωνιστή. Απλούστατα ανταλλαξαμε γνώμες

ως προς την προοπτική του αγώνα που διεξάγουμε.

- Κι' όμως, Μπαρμπαλέξη, ξέρω από πικρή πείρα, πως στις σημερινές συνθήκες η τέτοια ανταλλαγή γνωμών, όχι σπάνια στοιχίζει ακριβά.

- Αυτό είναι σωστό. Όμως για κείνους που δεν έχουν πείρα για ένα τέτοιο ενδεχόμενο, όχι όμως και γι' ανθρώπους σαν κι εμάς. Διαφωνείς;

- Όχι.

- Άντε τώρα, ας ξεχάσουμε τις κακές προοπτικές και σαν πιστοί στρατιώτες του Κόμματος και της επανάστασης, ας προχωρήσουμε στο επαναστατικό μας καθήκον.

Περιμένω λοιπόν, να μου πεις πόσα ζευγάρια ευλογημένα χέρια θ' αφήσουν την ειρηνική δουλειά και θα πιάσουν τ' όπλο.

- Άκουσε Μπαρμπαλέξη. Με εντολή του σ. Μπαρτζιώτα, δική μου αποστολή είναι το ταχύτερο στο Γ. Α. να στείλω λεπτομερή ονομαστική κατάσταση όλων των ικανών για όπλο γνωστών μου παλιών ανταρτών της Θράκης και Ανατ.Μακεδονίας, που κατά καιρούς και για διαφόρους λόγους στάλθηκαν και βρίσκονται εδώ. Αυτό είναι το ένα μέρος της εντολής, το άλλο και πιο βασικό μέρος, να ξετρυπώσω κάθε εβρίτη που βρίσκεται εδώ και που μπορεί να βοηθήσει στην στρατολογία ανταρτών στην ανταρτομάνα περιοχή του και σε ξεχωριστή ονομαστική κατάσταση να στείλω ξεχωριστά για κάθε όνομα τη γνώμη μου, σχετικά με τον πιο αποδοτικό τρόπο χρησιμοποίησής τους. Όμως μια τέτοια ενέργεια, όπως ήταν φυσικό, δεν ξέφυγε από την αντίληψη αγωνιστών άλλων περιοχών με αποτέλεσμα να θέλουν να πάρουν το δρόμο του βουνού και του όπλου και εφόσον στη διάρκεια της παραμονής μου στο Γράμμο, απ' ότι κατάλαβα, λόγω της έλλειψης εφεδρειών και των κενών που δημιουργούνται στις γραμμές μας, εδώ δε θα μείνει ικανός για όπλο κανένας. Θεώρησα σκόπιμο να ικανοποιήσω την επιθυμία τους και ταυτόχρονα να στείλω όχι τα ονόματα, αλλά τον αριθμό, όσων εθελοντικά θέλουν ν' αφήσουν το Μπούλκες και να πάρουν το βουνό. Αυτό είναι όλο και σαν πρώτη δόση ξέγραψε από τη δύναμη σου όλους τους εβρίτες και για κάθε ενδεχόμενο μην παραλείψεις να ξεγράψεις κι όλους τους Θρακιώτες και ανατολικομακεδόνες. Για τους υπόλοιπους των άλλων περιοχών, όπως σου είπα, αργά ή γρήγορα, θα πάρουν τον ίδιο δρόμο.

- Και το Μπούλκες από υπολογίσιμο μετόπισθεν του Δ.Σ.Ε. και ζηλευτό νοικοκυριό, θα γίνει ρημαδιό;

- Μπαρμπαλέξη, καταλαβαίνω, κόπιασες και το πονάς. Αλλά μην το κλαίς. Μακάρι να είχαμε όχι ένα, αλλά 10-15 Μπούλκες με ανάλογο έμψυχο υλικό κι ας γίνονταν όλα ρημαδιό, αρκεί να μας δίνανε 20-25 χιλιάδες τουφέκια, που σήμε-

ρα έχουμε απόλυτη ανάγκη. Και τότε Μπαρμπαλέξη από το ρημαδιό των Μπούλκες θα ξεπηδούσε η ανάσταση του λαού. Τώρα όμως και με το ρημαδιό ενός Μπούλκες και τους 1000-1500 άνδρες που θα μας δώσει, η ανάσταση του λαού είναι άπιαστο όνειρο και το μόνο ίσως που θα πετύχουμε είναι η για λίγο καιρό ακόμα απομάκρυνση εκείνου που σε βάρος μας υφαίνει ο χρόνος. Και για να μη πολυτραβάμε το σχοινί, θάθελα να μάθω, σ' έχουν ειδοποιήσει, πως εκτός από τη γνωστή και υπό συζήτηση αποστολή, με στείλαν και για θεραπεία;

- Ναι, πήρα ένα λιγόλογο σημείωμα, που μου γράφουν να σε βοηθήσω σε ότι έχεις ανάγκη και ότι από σένα τον ίδιο θα μάθω το σκοπό του ερχομού σου εδώ.

Σήμερα κι όλας να εξετασθείς από τους εδώ γιατρούς και εν ανάγκη να σε στείλουμε στο Βελιγράδι σ' ένα εξαιρετικό επιστήμονα δικό μας, που σε συνεργασία με Σέρβους γιατρούς θεραπεύει όσους εμείς στέλνουμε απ' εδώ.

- Σύμφωνοι, Μπαρμπαλέξη. Θα σε παρακαλέσω όμως να συστήσεις στους γιατρούς να επισπεύσουν τη θεραπεία μου για να ξαναγυρίσω στο βουνό. Δεν είναι σωστό να υστερούμε τώρα που κρίνεται η τύχη της ένοπλης αναμέτρησης με τον εχθρό από τους απλούς αγωνιστές.

- Μείνε ήσυχος. Από την όλη συζήτηση προσγειώθηκα και κατάλαβα που βρισκόμαστε. Δε ζω πια στη Σελήνη. Θα φροντίσω όσο το δυνατό γρηγορότερα μαζί με σένα να πάρουν το δρόμο του βουνού κι όλοι όσοι βρίσκονται για θεραπεία στα νοσοκομεία.

΄Ετσι τελείωσε η συνεργασία μου με το Μπαρμπαλέξη.

Συμπτωματικά μετά τρεις μέρες οι εβρίτες και οι ανατολικομακεδόνες του Μπούλκες, με εντολή του Γ.Α. πήραν το δρόμο του βουνού. Άκεφος τους αποχαιρέτησα και τράβηξα για το Βελιγράδι για θεραπεία. Εδώ παρά την αντίθετη γνώμη των γιατρών τελικά τα κατάφερα να μη μείνω περισσότερο από μια βδομάδα και η αρρώστια μου, δυνατοί πονοκέφαλοι, αϋπνία, τσούξιμο των ματιών με κατέβασμα αίματος στ' ασπράδια, οφειλόταν, σύμφωνα με την γνωμάτευση των γιατρών, σε υπερκόπωση και υπερένταση του νευρικού συστήματος κι η θεραπεία μου δεν είχε ανάγκη από φάρμακα, αλλά μακρόχρονη ξεκούραση, εύθυμο περιβάλλον και γερή τροφή.

Γι' αυτό παρ' όλο που από τον Μπαρμπαλέξη τους είχε ζητηθεί η όσο το δυνατό γρηγορότερη θεραπεία κι επιστροφή μου στο βουνό, οι γιατροί, πιστοί στην επιστήμη τους, επέμειναν να με κρατήσουν και δεν έκρυψαν ότι η αποθεραπεία μου θα είναι κοπιαστική και θα διαρκέσει τουλάχιστο ένα τρίμηνο.

΄Υστερα από πολλά χρόνια ελεύθερη βουνίσια ανταρτοζωή κι ολότελα ασυ-

νήθιστος σε περιορισμένο χώρο, στον αναγνώστη δεν είναι δύσκολο να φανταστεί τι σήμαινε για μένα το μάντρωμα στους 4 τοίχους του νοσοκομείου και στόν αυλόγυρο του, κάτω απ' την αυστηρή επίβλεψη γιατρών και νοσοκόμων τρεις ολόκληρους μήνες.

Για να μη βρεθώ στη θέση φυλακισμένου πουλιού στο κλουβί, μπροστά στο εμπόδιο της γλώσσας, αποκλειστικά όλες τις ελπίδες μου τις στήριξα στον έλληνα γιατρό και στο ατού, ότι η θεραπεία μου χρειάζεται εύθυμο περιβάλλον κι όχι νοσοκομείο φυλακή. ΄Επεισα τον γιατρό κι αυτούς τους σέρβους συναδέλφους του να επιστρέψω στο Μπούλκες και κει σύμφωνα με τις οδηγίες τους να συνεχίσω τη θεραπεία και κατά διαστήματα να πετιέμαι στο Βελιγράδι προς παρακολούθηση και λήψη νέων ιατρικών οδηγιών. Αυτό και έγινε. Μ' εφοδίασαν μ' ένα ειδικά καλοφτιαγμένο ξύλινο κουτί με καμμιά πεννηνταριά ενδοφλέβιες ενέσεις από υγρή αποσταγμένη σταφυλοζάχαρη και κάτι σκόνες και σύμφωνα με τις οδηγίες τους οι γιατροί του Μπούλκες κάθε μέρα μου χτυπούσαν από μιά ενδοφλέβια ένεση σε συνδυασμό με τα σκονάκια κι όλη τη μέρα την περνούσα ελεύθερος και συντροφιά με τους Μπουλκεσιώτες.

Από την ημέρα της επιστροφής μου από το Βελιγράδι στο Μπούλκες, σε διάρκεια τριών εβδομάδων ξαναπήγα στο Βελιγράδι για ακτινοσκοπήσεις και συμπληρωματικές οδηγίες των γιατρών του Βελιγραδίου προς τους γιατρούς του Μπούλκες.

Στο μεταξύ από τραυματίες του Γράμμου έμαθα πως δυο εβρίτικες ταξιαρχίες μ' επικεφαλής το Σοφιανό και Λιάκο ξεκίνησαν ή πρόκειται να ξεκινήσουν για το Γράμμο από τον ΄Εβρο. Η πληροφορία αυτή, αν και όχι εξακριβωμένη, ρίζωσε μέσα μου και δεν ξεκολλούσε από το μυαλό μου, γιατί ήξερα ότι το πρακτορείο της αρβύλας ήταν καλύτερα και πιο εγκαιρα πληροφορημένο απ' ότι τα αρμόδια επιτελεία και σπάνια η ζωή διέψευδε τις πληροφορίες του.

Η πίστη μου στο πρακτορείο της Αρβύλας και η περιέργεια να συναντηθώ με εβρίτες αντάρτες και από το στόμα τους να μάθω τ' αποτελέσματα της γνωστής τακτικής του γνωστού μας άκαπνου Βατουσιανού και το δίχως αντίσταση τσουβάλιασμα του Λασσάνη απ' αυτόν, μαζί με τη φιλοδοξία μου να αναλάβω οπωσδήποτε τη διοίκηση της μιας από τις δυο ταξιαρχίες και με τις ιστορικές μάχες του Γράμμου και στο βαθμό που το άξιζαν, να λαμπρύνω την παλικαριά των μαχητών του ΄Εβρου, όλα αυτά έγιναν στόχος της ζωής μου.

Πώς όμως να βρω τρόπο δικαιολόγησης τερματισμού της θεραπείας μου;

Μπροστά στο αδιέξοδο αυτό κι αποφασισμένος να φτάσω στο σκοπό μου, ε-

γκατέλειψα το Μπούλκες, έρριξα άγκυρα στο Βελιγράδι και γαντζώθηκα στο σβέρκο του έλληνα γιατρού, του 'γινα στενός κορσές, τη φορά όμως αυτή δίχως αποτέλεσμα κι άπρακτος θα γύριζα ξανά στο Μπουλκες, αν για καλή μου τύχη συμπτωματικά κι απρόσκλητος στην τελευταία μου προσπάθεια δε μεσολαβούσε ο αείμνηστος καθηγητής χειρούργος σ. Π. Κόκαλης που μόλις από το βουνό είχε φτάσει στο Βελιγράδι.

Στεναχωρημένος, με την πλάτη γυρισμένη προς την έξοδο αποχαιρέτησα τον ανένδοτο γιατρό, έκλεισα την πόρτα κι αφηρημένος με σκυμμένο το κεφάλι έκανα μια νευριασμένη απότομη στροφή και με το βλέμμα καρφωμένο στο κόκκινο χαλί του διαδρόμου, δίχως να το αντιληφθώ, έπεσα πάνω στον αείμνηστο καθηγητή Κόκαλη με τον οποίο γνωριζόμουν κι απ' τον οποίο είχα εξετασθεί στο Γ.Α. του ΔΣΕ κι εφοδιαστεί με ειδικό σημείωμα για τους γιατρούς του Μπούλκες.

Στην ψυχική κατάσταση που βρισκόμουν κάπως τα έχασα. Χαμογέλασα κουτά και στην προσπάθειά μου να κρύψω τη σύγχιση μου, παραμέρισα από το κέντρο του διαδρόμου με τον απαιτούμενο σεβασμό στον έκπληκτο για τη στάση μου επιστήμονα, άφησα ελεύθερο το κόκκινο χαλί και με απλό χαιρετισμό, μόλις βιαστικά έκανα ν' απομακρυνθώ μ' εμπόδισε. Με την επιβλητικότητα και την καλωσύνη του με παρέσυρε και καθήσαμε σ' ένα από τους βελουδενιους καναπέδες του διαδρόμου μπροστά σ' ένα τραπέζι φορτωμένο με εφημερίδες και περιοδικά. άρχισε να με ρωτάει γύρω από την πορεία της ασθένειας μου, τη μέθοδο θεραπείας, τα φάρμακα, το ενδιαφέρον των γιατρών κλπ. Και στο τέλος απότομα και ψυχολογημένα, μαντεύω, πρόσθεσε, πως κάτι σε βασανίζει και θάθελα να μη μου κρύψεις το ντέρτι σου.

Αλληλοκοιταχτήκαμε και δίχως άλλη παρότρυνση, άρχισα να διηγούμαι τους λόγους που μ' έφεραν στο Βελιγράδι, την άρνηση του γιατρού και τη δίχως αποτέλεσμα επιστροφή μου στο Μπούλκες.

- Ώστε επίμονα ζήτησες κι ανένδοτα σου αρνήθηκαν το δρόμο του βουνού. Και μονολογώντας συμπλήρωσε Πόσο λίγο ξέρουν την ψυχολογία του σημερινού αγωνιστή του βουνού. Όμως για να λέμε και του στραβού το δικιο, ίσως και γω στη θέση τους νάκανα το ίδιο. Μια και θα συναντήσω το νευρολόγο και τυχαία συναντηθήκαμε έξω από την πόρτα του, τι λες; Δεν πάμε να του μιλήσω κι εγώ;

Άλλο που δεν ήθελα και για να μη μου ξεφύγει η ουρανοκατέβατη ευκαιρία-σώθηκα, είπα από μέσα μου- και βέβαιος πως θα παραμεριστούν τα εμπόδια είπα: "Στη θέση που βρίσκομαι, μόνο εσείς σ. καθηγητή μπορείτε να με βοηθήσετε".

Χτυπήσαμε την πόρτα, που προ ολίγου είχα κλείσει άπρακτος, και στην από μέσα πρόσκληση την ανοίξαμε για να βρεθούμε ξανά πρόσωπο με πρόσωπο μπροστά στον εκπληκο νευρολόγο, που στη θέα του αείμνηστου Κόκαλη. εκδήλωσε απερίγραπτη χαρά και σεβασμό, τον αγκάλιασε και αφού τον έβαλε να καθήσει στην πιο αναπαυτική πολυθρόνα, άρχισε να τον ρωτάει και λαιμαργα ν' ακούει τις απαντήσεις του για το βουνο, τους αντάρτες, τον πόλεμο, την οργάνωση των ορεινών χειρουργείων κλπ. Αφού ο σ. Κόκαλης του ικανοποίησε το διψασμένο ενδιαφέρον, εγώ περίμενα να μεσολαβήσει για την υπόθεση μου, άρχισε με απλά λόγια να διηγιέται στο νευρολόγο μια από τις πετυχημένες χειρουργικές επεμβάσεις του στο κεφάλι βαρειά τραυματισμένου αντάρτη.

Την περασμένη Πέμπτη ξημερώματα και με φορείο στο ορεινό μου χειρουργείο φέρανε ένα λεβέντη τραυματισμένο, που στους ώμους του αντί κεφάλι είχε ένα μπαλόνι, ματωμένες γάζες, βαμβάκι κι επιδέσμους.

Στα γρήγορα με το βοηθό και τις νοσοκόμες τον τοποθετήσαμε πάνω στο χειρουργικό τραπέζι και κάτω από την επίβλεψή μου, προσεχτικά και γρήγορα άρχισαν να ξετυλίγουν τους επιδέσμους και τις γάζες, να καθαρίζουν τα αίματα και ν' αποτριχώνουν το τραυματισμένο κεφάλι. Όσο όμως προχωρούσε η προπαρασκευαστική δουλειά, τόσο και οι διαπιστώσεις μου λιγόστευαν τη δυνατότητα να αρπάξω το θύμα από τα νύχια του χάρου. Το τραύμα ήταν εξαιρετικά σοβαρό και σε επικίνδυνο σημείο και το χειρότερο από μακρόχρονη πείρα ξέρω, πως παρόμοιες εγχειρίσεις με τα μέχρι σήμερα τελειότερα χειρουργικά μέσα και σε άριστα απολυμασμένο χειρουργικό θάλαμο, οι πιθανότητες ζωής είναι ένα 5%. Άρα στις συνθήκες του βουνού ο θάνατος του παλικαριού από μόλυνση ήταν σίγουρος.

Όμως παρά τις τραγικές διαπιστώσεις μου μια και με χειρουργική επέμβαση ή και δίχως αυτή ο αντάρτης ξοφλούσε, από επιστημονική υποχρέωση κι όχι από ελπίδα αυταπάτης να τον σώσουμε, αποφάσισα τη χειρουργική επέμβαση.

Από δω και πέρα ελάτε στη θέση μου και φανταστείτε όχι μόνο τη δική μου αλλά και των συνεργατών μου την έκπληξη από το γεγονός που όχι μόνο σώθηκε ο αντάρτης κι είναι σήμερα εκτός κινδύνου, αλλά και σε απίστευτα σύντομο χρονικό διάστημα να σκέφτεται κι επίμονα καθημερινά να ζητάει τη γρήγορη αποθεραπεία του και να μας απειλεί πως διαφορετικά θα πάρει το δρόμο προς το τμήμα του.

Ναι, αγαπητέ μου συνάδελφε! Δίχως το μαχητικό ηθικό του αντάρτη, την πίστη του στις δυνάμεις του και το δίκιο του αγώνα του, κανένας Κόκαλης και κα-

νένα θαυματουργό νυστέρι δε θα μπορούσε να σώσει τη ζωή του.

Στο βουνό το περιστατικό αυτό δεν είναι μοναδικό κι ούτε αποτελεί εξαίρεση, αντίθετα από τη μέρα που θρονιάστηκα και χειρουργώ στο βουνό, πλουτίζω κι εγώ κι όλοι οι γιατροί των άλλων ειδικοτήτων την επιστημονική μας πείρα. Υποθέτω, αγαπητέ συνάδελφε, συνέχισε ο σ. Κόκαλης, ότι θα κατάλαβες πως η εισήγησή μου αυτή, εκτός από το καθαρά επιστημονικό της ενδιαφέρον, κρύβει και κάποιον άλλο σκοπό. Κι ο σκοπός μου (δείχνοντας με στο νευρολόγο) δεν είναι ο τερματισμός της θεραπείας του, όπως ασφαλώς θα ήθελε, αλλά ο συνδυασμός της νευρολογικής θεραπείας του με το αγωνιστικό περιβάλλον του Γράμμου.

Τολμώ να προτείνω, δίχως αυτό να θεωρηθεί ανάμιξη μου στην αρμοδιότητα σας, να του επιτρέψετε να γυρίσει στο βουνό, υπό τον όρο ότι στο βαθμό των δυνάμεών του, πιστά θα εφαρμόσει τις οδηγίες θεραπείας του.

Την επέμβαση του σ. Κόκαλη ακολούθησε η συγκατάθεσή του νευρολόγου και ιατρικό του σημείωμα προς το γιατρό του Γ.Α.

Ευχαρίστησα θερμά κατευχαριστημένος τους δυο επιστήμονες και τους αποχαιρέτησα συνοδευόμενος από τις ευχές τους για τη θεραπεία μου και τους χαιρετισμούς τους προς τους μαχητές του Γράμμου. Επέστρεψα στο Μπούλκες όπου έκανα γνωστή την αναχώρηση μου, ξαναγύρισα στο Βελιγράδι κι από κεί πήρα το δρόμο για το βουνό.

Μετά δυο μέρες ξαναβρισκόμουν στην έδρα του Γ.Α., όπου υπέθετα θα με περίμεναν σημαντικές και όχι λίγες εκπλήξεις, οι σπουδαιότερες από τις οποίες είναι η συνάντηση μου με τις δυο εβρίτικες ταξιαρχίες που από τη μεγάλη και μακρόχρονη κοπιαστική πορεία, την κακοκαιρία την πείνα και τις σκληρές μάχες με τον εχθρό στη διάρκεια της πορείας, έφτασαν στο Γράμμο τσακισμένες με το ένα τρίτο της δύναμης τους, χωρίς νάναι σε θέση ν' αναλάβουν δράση, παρά μόνο ύστερα από πολυήμερη ξεκούραση, ανασυγκρότηση και συμπλήρωση των κενών τους.

Τα υπόλοιπα δύο τρίτα, δίχως να λογαριάζονται οι νεκροί στις μάχες κι από την κακοκαιρία, σωματική εξάντληση κλπ., αναγκαστικά και για να μην αφήσουν άσκοπα τα κόκαλα τους στα χιονισμένα βουνά και τις χαράδρες στη διάρκεια της πορείας και μέχρι να φτάσουν στο Γράμμο, διέρευσαν για θεραπεία στις Λ. Δημοκρατίες.

Η τρομακτική αυτή κατά τα δύο τρίτα ελάττωση της δύναμης των ταξιαρχιών, παρά τις πιο πάνω αιτίες, σύμφωνα με την ομόφωνη γνώμη ανταρτών και στελεχών, θα μπορούσε να είναι πολύ μικρότερη, η σωματική εξάντληση αυτών που έφτασαν στο Γράμμο σημαντικά λιγότερη και το ηθικό πολύ πιο ανεβασμένο, σε βαθμό που θα αρκούσαν 2-3 μέρες ξεκούρασης και ανασυγκρότηση για να πά-

ρουν μέρος στις μάχες του Γράμμου.

Σύμφωνα πάντοτε με τα λεγόμενα μαχητών και στελεχών στην ορεινή περιοχή Δράμας, τόπο συγκέντρωσης και εκκίνησης των δύο ταξιαρχιών από τον Έβρο για το Γράμμο, οι συνθήκες από άποψη τροφοδοσίας είχαν φτάσει στο μη χειρότερα. Νέοι-θεριά και στις κακουχίες ατσαλωμένοι αντάρτες, από την πείνα και τη συνεχή μονότονη χωρίς αλάτι και ψωμί χορτοφαγία, είχαν κυριολεκτικά καταντήσει σκιές του εαυτού τους ανίκανοι όχι μόνο για πόλεμο, αλλά να δρασκελίσουν τις γύρω πλαγιές για να συγκεντρώσουν λίγα χόρτα να ρίξουν στο άδειο στομάχι τους.

Η πείνα των πρώτων ημερών κι όσο αυτή συνεχιζόταν όπως ήταν επόμενο έφερε το πρίξιμο στα κορμιά. Όσοι πάλι δε θέλαν να πριστούν και να πεθάνουν από την πείνα κι ούτε να λιποταχτήσουν, κρυφά θρέφονταν από λύκους που σκότωναν και άλλοι με βαρειά καρδιά παρατούσαν τα τουφέκια τους κι ομαδικά παίρναν τον ατιμωτικό δρόμο της λιποταξίας και της προδοσίας.

Έτσι με τα παραπάνω τραγικά κι εξαιρετικά επιζήμια για το κίνημα γεγονότα, δυστυχώς με λύπη μου διαπίστωσα πως σ' αφάνταστο βαθμό τραγικότερα απ' ότι πίστευα στο ακέραιο επαλήθευσαν οι κακές προβλέψεις μου και το χειρότερο, παταγώδικα, πέρα για πέρα από τη ζωή διαψεύστηκαν οι προβλέψεις διατροφής των τμημάτων μας με κάστανα και διεισδύσεις στα καμποχώρια πέραν του ποταμού Νέστου, πράγμα που όπως θα θυμάται ο αναγνώστης, πίστευε και υποστήριζε ο αντιστράτηγος του Γ.Α. Γ. Κικίτσας και στη ζωή γιατί το πίστευε, το επεδίωξε ο πολιτικός επίτροπος του Α.Α.Μ.Θ. Δ. Βατουσιανός, μέλος της Κ.Ε του ΚΚΕ.

Ο Βατουσιανός, με επιδίωξη να συμπληρωθεί σε κανονική μάχιμη δύναμη των δυο ταξιαρχιών που προορίζονταν για το Γράμμο στις ορεινές καπνοπαραγωγικές περιοχές Ξάνθης-Δράμας, διέταξε και συγκεντρώθηκε το μεγαλύτερο και πιο αξιόμαχο σε μαχητές και υλικά τμήμα των περιοχών Έβρου-Κομοτηνής.

Η συγκέντρωση τόσο μεγάλων δυνάμεων στην ορεινή πέραν του ποταμού Νέστου ανταρτοκρατούμενη φτωχή καπνοπαραγωγική περιοχή Ξάνθης-Δράμας, όπως ήταν φυσικό χειροτέρεψε πιο πολύ την επισιτιστική κατάσταση των τμημάτων. Κι ακόμα οι αντάρτες Έβρου-Κομοτηνής, υποχρεώθηκαν από λόγους αλληλεγγύης να μοιραστούν τα τρόφιμα της πορείας τους με τους πεινασμένους συναγωνιστές της Ξάνθης-Δράμας και να μείνουν σε λίγο όλοι νηστικοί.

Αυτό υποχρέωσε τη διοίκηση του Α.Α.Μ.Θ. να γλύψει εκεί που έφτυσε και να ζητήσει από μέσα για 3-4 μέρες πορεία τροφοδοσία των πεινασμένων με προορισμό το Γράμμο τμημάτων. Και το χειρότερο, μπρος στο αδιέξοδο και κάτω από

την ολοένα αυξανόμενη πίεση του άλυτου επιμελητειακού προβλήματος η διοίκηση του Α.Α.Μ.Θ. δεν είχε πρόσωπο ν' αποτανθεί στο Γ.Α. και να ζητήσει τη βοήθειά του, ύστερα απ' τα γνωστά στον αναγνώστη λόγια ότι με κάστανα, μάχες και διεισδύσεις στα καμποχώρια πέραν του Νέστου θα εξασφαλίσει την τροφοδοσία.

Και για να βρει κάποια λύση, έστω και προσωρινή, έκανε την απερισκεψία-έγκλημα να ξοφορτωθεί και να συγχωνεύσει στην αξιόμαχη δύναμη των δυο ταξιαρχιών όσο το δυνατό περισσότερα στόματα, που μπορούσαν να κουβαλήσουν τα καλαμένια πόδια τους και τα σκελετωμένα κορμιά τους, μόνο λίγα χιλιόμετρα από τον εδαφικό τομέα του Α.Α.Μ.Θ. Και σα να μη έφτανε αυτό, για να γλυτώσει από το βάρος της τροφοδοσίας αλλά και της ευθύνης για τις ομαδικές από την πείνα λιποταξίες, στη δύναμη των δυο ταξιαρχιών συγχωνεύτηκαν όχι λίγες κοπέλλες, που μόλις είχαν βγει στο βουνό με τα κοντά φουστάνια και μανίκια που φορούσαν στη ζεστασιά του σπιτιού τους.

Μπροστά λοιπόν στην τραχειά μακρυνή πορεία, στις σκληρές ταλαιπωρίες και τις ακόμα χειρότερες καιρικές συνθήκες του βουνού, οι περισσότερες από τις στρατολογημένες απειροπόλεμες κοπέλλες, μαζί με τους σκελετωμένους από την πείνα άνδρες, πάγωσαν κι άφησαν για πάντα στις άγριες σκοτεινές χαράδρες τα ξεπαγιασμένα κορμιά τους.

19.- ΚΟΛΩΝΑΚΙ

Αν θυμάμαι καλά και σ' αλλο σημείο της εξιστόρησης έγραψα: Όσες μαύρες σελίδες γράφηκαν και θα γραφούν, μήπως οφείλονται σε προσωπική πίκρα και πάθος διασυρμού των αγωνιστών της παλιάς κομματικής φρουράς; Και για νάμαι ειλικρινής, μ' όλο που υπάρχουν πολλοί και σοβαροί λόγοι προσωπικής πίκρας, μ' όλη τη δύναμη των πνευμόνων και προς όλες τις κατευθύνσεις βροντοφωνάζω: Όχι! Χίλιες και μια φορά. Όχι! Ναι. Παρ' όλες τις αδυναμίες μου, δεν είμαι ικανός για μια τέτοια σιχαμερή βρωμιά. Επικαλούμαι για ενίσχυση του ισχυρισμού μου τη ζωντανή μαρτυρία όσων στο πετσί τους έζησαν τα εξιστορούμενα γεγονότα. Προκαλώ όσους θίγω κι εύχομαι ολόψυχα να επιτρέψουν οι πολιτικές συνθήκες της χώρας μας, ότι γράφω να ιδεί το φως της δημοσιότητας, όσο ακόμα θα υπάρχουμε στη ζωή για να με αντικρούσουν.

Δεν έπιασα την πέννα για να πετάξω λάσπη και να κηλιδώσω υπολήψεις, αλ-

λά για να περισώσω από τη λήθη τα γεγονότα χωρίς εξαίρεση και των πιο μαύρων και ντροπιαστικών σελίδων των δυο ένοπλων αντιστάσεων.

Την κατοχική αντίσταση 1941- 44 και τη δεύτερη ένοπλη ταξική αναμέτρηση 1946-49 ο λαός τις πλήρωσε πανάκριβα με κορμιά, αίμα, ξεκλήρισμα του νοικοκυριού του και της χώρας μας, βασανιστήρια, διασυρμούς, διαπομπεύσεις, ατιμάσεις γυναικών κι αδελφών του λαού, πόνους, δάκρυα και το χειρότερο απ' την ανικανότητα της κομματικής μας ηγεσίας και των σοβαρών προσωπικών αδυναμιών της, ο λαός το πλήρωσε με δυο ήττες και με καινούργια ντόπια και ξένη μακρόχρονη δουλεία.

Από τη σκοπιά αυτή των μαρτυρίων, των θυσιών και των καινούργιων μακρόχρονων δοκιμασιών του λαού και εν ονόματι του να μην αντιπαραθέσουμε την ηγεσία στο λαό και να μη θίξουμε μπροστάρηδες που κάποτε πρόσφεραν πολλά, νομίζω πως δεν έχουμε το δικαίωμα να παρουσιάζουμε τις λαμπρές τους σελίδες και να καταχωνιάζουμε τις αρνητικές τους για το κίνημα υπηρεσίες. Από δω λοιπόν, αδιαφορώντας τελείως για κάθε συνέπεια, γιατί πιστεύω ότι οι μάζες διαφοροποιούνται ιδεολογικά μόνον όταν μαθαίνουν την αλήθεια όσο πικρή και αν είναι, με την πέννα του αυτοδίδακτου θα συνεχίσω την πορεία μου μέσα από τις εκτυφλωτικές και σκοτεινές σελίδες των ιστορικών γεγονότων που έζησα.

Κολωνάκι: Η γνωστή συνοικία της Αθήνας της πλουτοκρατικής ολιγαρχίας της συνώνυμης με την προδοσία και το ξεπούλημα της χώρας μας στους ξένους.

Κολωνάκι: Συνώνυμο της καλοπέρασης και της ηθικής κατρακύλας.

Τέτοιο κατάντησε με την απαράδεχτη κι εγκληματική σε βάρος του κινήματος καλοπέραση του ο σ. Βατουσιανός, τη στιγμή που μαχητές και στελέχη των μαχίμων τμημάτων πέθαιναν από την πείνα και τη δηλητηρίαση από τη χορτοφαγία.

Ο χαρακτηρισμός, πετυχημένος, δεν είναι δικός μου, αλλά εκείνων, που έζησαν στο πετσί τους και με τη ζωή τους και την αναγκαστική από την πείνα λιποταξία πλήρωσαν την ασυνειδησία του Δημήτρη Βατουσιανού, ακροναυπλιώτη, μέλους της Κ.Ε. του ΚΚΕ, και στο ΔΣΕ από το Δεκέμβρη του 1947 ως τον Οκτώβρη του1948 Π.Ε. του Α.Α.Μ.Θ.

Με την τοποθέτηση του Βατουσιανού σαν Π. Επιτρόπου ολοκληρωτικά η διοίκηση του Α.Α.Μ.Θ. πολιτική και στρατιωτική, πέρασε στα χέρια του, έτσι που ούτε μια ασπιρίνη δεν μπορούσε να δοθεί στους αντάρτες δίχως την έγκριση του στενοκέφαλου και εγωϊστή Βατουσιανού.

Ο εξαιρετικός σαν άνθρωπος και αγωνιστής, με μικρές όμως ικανότητες κι από ιδιοσυγκρασία ακατάλληλος για ηγέτης Λασσάνης, με την πίστη του και τυ-

φλή πειθαρχία στο Κόμμα, μπήκε στο περιθώριο. Ο Βατουσιανός εκμεταλλεύτηκε τα παραπάνω προσόντα του Λασσάνη, μ' αποτέλεσμα όχι μόνο το χαντάκωμα του ανταρτοκινήματος Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, αλλά και της ίδιας αγωνιστικής σταδιοδρομίας και των δυο.

Βατουσιανός και Λασσάνης, μ' έγκριση του Γ.Α., απερίσκεπτα κάνουν μαζική επιστράτευση των Πομάκων, που έφθασε και ξεπέρασε τους δυο χιλιάδες. Προωθούν χωρίς να εξασφαλίσουν τροφοδοσία, μεγάλες ανταρτοδυνάμεις με επιστρατευμένους πομάκους από τον Έβρο-Κομοτηνή, στην ορεινή περιοχή Ξάνθης και πέρα από την περιοχή Σερρών. Σε συνέχεια με την αποτυχία να εξασφαλίσουν, όπως πίστευαν, την τροφοδοσία των τμημάτων τους από τα φτωχά ορεινά καπνοχώρια ή με κάστανα από τα βουνά και διεισδύσεις στα πλούσια καμποχώρια του Νέστου και για να πετύχουν καλύτερο διοικητικό κι επιχειρησιακό συντονισμό, μετακίνησαν την έδρα του Α.Α.Μ.Θ. και τις βοηθητικές του υπηρεσίες στα βουνά της Δράμας. Αυτό όμως όξυνε το πρόβλημα της τροφοδοσίας που πήρε διαστάσεις απρόβλεπτες.

Μπροστά στις δυσκολίες λοιπόν και την καθημερινή ανάγκη συντήρησης των τμημάτων, για να βρουν διέξοδο, άρχισαν να προωθούν από τον Έβρο-Κομοτηνή προς τις ορεινές περιοχές Ξάνθης-Δράμας μεγάλες ποσότητες άλευρα, όσπρια, ζυμαρικά, καβουρμάδες, κοπάδια μεγάλα ζώα και γιδοπρόβατα.

Η τακτική αυτή των εύκολων κι αβασάνιστων λύσεων, φορτώνει στον Έβρο-Κομοτηνή όλο το βάρος της διατροφής μεγάλων τμημάτων άλλων περιοχών και προκαλεί τη δικαιολογημένη αγανάκτηση. Επι πλέον με την αφαίμαξη και προώθηση μεγάλων κι εμπειροπόλεμων ανταρτοδυνάμεων έξω του Έβρου-Κομοτηνή, οι λίγες απειροπόλεμες δυνάμεις των περιοχών αυτών δεν αρκούν πια.

Γι αυτό και δε φτάνουν να συνοδέψουν την προώθηση τροφίμων και ζώων προς τις ορεινές περιοχές Ξανθης- Δράμας. Στην μακρυνή κοπιαστική κι επικίνδυνη διαδρομή, εκτός απ' τα διάφορα και πολλά εμπόδια, όχι σπάνια αντιμετώπιζαν και εχθρικές επιχειρήσεις. Ο εχθρός που δεν άργησε ν' αντιληφθεί την επισιτιστική προσπάθεια, προκειμένου να ματαιώσει την τροφοδοσία των πεινασμένων ανταρτοδυνάμεων πέραν της Ξάνθης και με βάση τις θετικές πληροφορίες που συγκέντρωνε από τους πεινασμένους λιποτάκτες των τμημάτων μας, τακτικά διενεργούσε παρενοχλητικές επιχειρήσεις, που είχαν σαν αποτέλεσμα, συνήθως στον προορισμό να μη φτάνουν ούτε τα μισά από τα άλευρα, διάφορα τρόφιμα και ζώα. Τα τελευταία στη διάρκεια της διαδρομής από τις ταλαιπωρίες χάναν το βάρος τους και στο σκοτάδι της νύχτας χάνονταν στα πυκνοδασωμένα βουνά και

τά 'τρωγαν οι λύκοι. Και το χειρότερο απ' όλα, οι μικρές κι όχι αξιόμαχες ποιοτικά ανταρτοδυνάμεις Έβρου-Κομοτηνής, για να διατηρήσουν ανεβασμένο το ηθικό του λαού και να καλλιεργήσουν την προδιάθεση του λαού για το βουνό και τ' όπλο, δεν μπορούσαν να δώσουν στον εχθρό τ' απαραίτητα καθημερινά τσουχτερά χτυπήματα.

Έτσι ο Έβρος-Κομοτηνή από ανταρτομάνες περιοχές μεταβάλλονται σε τροφοδότες άλλων περιοχών και τούτο σε εποχή κρίσιμη, που η ένοπλη αναμέτρηση κρινόταν από τη δημιουργία των απαραίτητων στρατηγικών εφεδρειών.

Εξ αιτίας των όσων μέχρι τώρα ανέφερα, ελαττώνεται αισθητά η απόδοση σε έμψυχο υλικό των πιο πάνω περιοχών και με την προώθηση στο Γράμμο των δυο ταξιαρχιών, για πολύ καιρό ελαττώνεται και σχεδόν εκμηδενίζεται η μαχητική ικανότητα των ανταρτοδυνάμεων των περιοχών Ξάνθης, Δράμας, Σερρών. Επίσης η πείνα και οι λιποταξίες στις περιοχές αυτές ανέτρεψαν ολοκληρωτικά το στρατηγικό σκοπό της ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος και της δημιουργίας στρατηγικών εφεδρειών. Μ' όλα αυτά και χάρη στη γνωστή απερίσκεπτη εισήγηση του αντιστράτηγου Κικίτσα (επιστράτευση πομάκων, κάστανα για τροφοδοσία κλπ) τσουβαλιάζεται το Γ.Α. από το Βατουσιανό τσουβαλιάζεται ο Λασσάνης κι απ' όλους μαζί χαντακώθηκε και οδηγήθηκε στην καταστροφή το λαμπρό ανταρτοκίνημα της Ανατ.Μακεδονίας-Θράκης και ιδιαίτερα το ανταρτοκίνημα Έβρου-Κομοτηνής.

Τα όσα εξιστόρησα μέχρις εδώ δεν είναι παρά σφάλματα πολιτικοστρατιωτικής προοπτικής κι ολοφάνερη καθοδηγητική ανεπάρκεια και ο αναγνώστης πολύ δικαιολογημένα θα διαρωτηθεί, όλα αυτά τι σχέση έχουν με το χτυπητό υπότιτλο "Κολωνάκι".

Απαντώ: Εκτός από την ιστορική αναγκαιότητα να περισωθούν τα γεγονότα δίχως την εξιστόρηση των όσων προηγήθηκαν, ο αναγνώστης είναι αδύνατο να συλλάβει και με τη σκέψη του να βυθομετρήσει το μέγεθος και το απύθμενο βάθος της εγκληματικής παχυδερμίας του Βατουσιανού και τη δίχως αντίδραση εκμηδενιση του Λασσάνη απ' αυτόν.

Συγκεκριμμένα, την εποχή που οι αντάρτες των μάχιμων τμημάτων δηλητηριάζονταν από την ανάλατη χορτοφαγία, φούσκωναν και πέθαιναν από την πείνα, ή χωρίς να το θέλουν μπροστά στο φάσμα της πείνας λιποτακτούσαν, ο πολύς Βατουσιανός, δίχως την ελάχιστη, επαναλαμβάνω, αντίδραση του εκμηδενισμένου Λασσάνη, 300 μέτρα από τα βουλγάρικα σύνορα συγκέντρωσε δυο λόχους κι ένα τάγμα αντάρτες και πομάκους κι αφού από μέσα από τη Βουλγαρία τους εξα-

σφάλισε από ένα - δυο κονσερβοκούτια κουρκούτι από καλαμποκάλευρο, τους ξεθέωσε να φτιάνουν δρόμους, λαχανόκηπο και στην έδρα του Α.Α.Μ.Θ. μόνιμα καλοφτιαγμένα, ραχατλίδικα καλύβια, που αφού τα καμουφλάρισε, τα ηλεκτροφώτισε με τρία μοτέρ και ηλεκτρικά υλικά που παράγγειλε και του στείλαν από τη Βουλγαρία.

Μέχρις εδώ εκτός από το χειροπιαστό γεγονός της απειρίας και της εσφαλμένης σύλληψης της επιχειρησιακής τακτικής του ανταρτοκινήματος, κανένα άλλο ψεγάδι δεν μπορούμε να καταλογίσουμε σε βάρος του Βατουσιανού.

Με τον ηλεκτροφωτισμό όμως των καλυβιών, κι ενώ κάθε μέρα που κυλούσε, το δράμα της πείνας έπαιρνε καταστροφικές διαστάσεις για το αντάρτικο της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, ο Βατουσιανός σαν πολιτικός επίτροπος και σε συνεργασία με το στρατ. διοικητή Λασσάνη, αντί να ανασκουμπωθούν και με αποφασιστική και μελετημένη πολεμική δράση να λύσουν, όπως υποστήριζαν το πρόβλημα της τροφοδοσίας, ν' αναπτύξουν το ανταρτοκίνημα και με στρατολογία να δημιουργήσουν όσο το δυνατό περισσότερες στρατηγικές εφεδρείες και σ' αντιπερισπασμό του Γράμμου στην περιοχή τους ν' αγκιστρώσουν όσο το δυνατό μεγαλύτερες εχθρικές δυνάμεις ο μεν Λασσάνης αβοήθητος, άβουλος και με σπασμένα τα φτερά της στρατιωτικής πρωτοβουλίας, χλιαρά, ανόρεχτα και στο γόνα μελετημένα, καταπιάστηκε με την πολεμική δράση, ο δε Βατουσιανός στα λόγια στρατηλάτης και στην πράξη στρουθοκάμηλος, φώλιασε στο ηλεκτοφωτισμένο λημέρι. Κι αφού για την ασφάλεια του τοποθέτησε κλιμακωτές σκοπιές, ενέδρες και παρατηρητήρια, οργάνωσε με την πιο μεγάλη μυστικότητα την προμήθεια από τη Βουλγαρία στο Κολωνάκι του, ότι ήταν απαραίτητο, μέχρι ούζο και ρεπανάκια για την καλοπέραση του. Κι επειδή, όπως είναι γνωστό, δίχως θηλυκό δεν μπορεί να νοηθεί καλοπέραση για άνδρα, συγκέντρωσε γύρω του 3-4 όμορφα θηλυκά για τα οποία οι κακές γλώσσες των επιτελικών υπηρεσιών του Α.Α.Μ.Θ. λέγαν πως εκτός που του σερβίριζαν πασαλίδικα, φρόντιζαν, όχι απλώς να τον περιποιούνται, αλλά να διαβάζουν τις σκέψεις του και να εκπληρώνουν κάθε απαγορευμένη στις συνθήκες του κινήματος σεξουαλική του επιθυμία.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, με σκοπό και στο δυνατό βαθμό να εξουδετερώσει και δυναμικά ν' αποστομώσει κάθε κρυφό και φανερό επικριτή των ανήθικων πράξεών του και να φορτώσει σε πλάτες άλλων, όσο το δυνατό μεγαλύτερο μέρος των ασήκωτων ευθυνών του, επεδίωξε και εν μέρει πέτυχε, να μοιραστεί την καλοπέραση και την ευθύνη με τους Λασσάνη και τον επιτελάρχη του Α.Α.Μ.Θ. Γιώργο Κατεμή, απόστρατο αξιωματικό του αστικού στρατού.

Κι όταν κάπου-κάπου κι όχι για να βοηθήσει, αλλά να ξεμουδιάσει από την ακινησία, να ξεφορτωθεί τα περιττά πάχη ν' ανανεώσει με κίνηση τις δυνάμεις του να θολώσει τα νερά, με σκοπό να λιγοστέψει και ν' αφοπλίσει τους επικριτές του και για ορισμένο καιρό να αποφύγει το σιωπηλό και δαγκωτό βλέμμα τους, όταν επαναλαμβάνω, κάπου-κάπου, καλοχορτασμένος, ροδοκόκκινος, ακίνδυνα, σατραπικά και με ύφος δέκα στρατηλατών έκανε την εμφάνιση του σχεδόν πάντα στα χορτάτα τμήματα Έβρου-Κομοτηνής, με το δικαιολογητικό να βοηθήσει στην οργανωτική δουλειά των μαχητριών των τμημάτων, εκτός από την ομάδα ατομικής του ασφαλείας, φρόντιζε να έχει μαζί του την υπεύθυνη γυναικών του Α.Α.Μ.Θ. Αγάπη, για την οποία όλοι ξέρανε πως ήταν η βολικότερη και ιδιαίτερη αδυναμία του, δίχως φυσικά να περιορίζεται μόνο σ' αυτή, αλλά όσες φορές του ερχόταν βολικά και μυριζόταν κυνήγι, δεν έχανε την ευκαιρία. Με κάποια δικαιολογία απομάκρυνε την Αγάπη, στέλνοντας την σε άλλα τμήματα δήθεν για οργανωτική δουλειά. Έτσι στην απουσία της και μέχρι την επιστροφή της, έριχνε μια τουφεκιά σε άλλο νόστιμο θηλυκό.

Η μπαμπεσιά, ο φιλοτομαρισμός, ο ζεμανφουτισμός, η ασυνειδησία, η αγάδικη καλοπέραση και γενικά η αντιαγωνιστική τακτική του κάποτε ζηλευτού ακροναυπλίτη κι από όσα έμαθα, στη γερμανοϊταλική κατοχή καλού και άξιου αγωνιστή, σε βάρος όμως της δεύτερης ένοπλης (1946-1949) αναμέτρησης με τις πιο πάνω αδυναμίες, κατρακύλα του Βατουσιανού πήρε τέτοιες διαστάσεις, που η παραπέρα παραμονή του στο Α.Α.Μ.Θ δημιουργούσε το σίγουρο κίνδυνο, όχι μόνο οι αντάρτες, αλλά και τα χώματα και τα κοτρώνια της Ανατ.Μακεδονίας και Θράκης να ξεσηκωθούν εναντίον του. Πράγμα που δυστυχώς πολύ καθυστερημένα αντιλήφθηκε το Γ.Α. και το Σεπτέμβρη του 1948 τον κάλεσε στην έδρα του, όπου αφού τον καθαίρεσε από Π.Ε. και το Κόμμα τον διέγραψε από μέλος της Κ.Ε. και του Κόμματος, τιμωρημένον τον έστειλε στη Ρουμανία. Όμως η δίκαιη τιμωρία του και η βοήθεια της Λ. Δ. της Βουλγαρίας στην εξασφάλιση της τροφοδοσίας των τμημάτων ήρθε πολύ αργά και σε εποχή που η καταστροφή του ανταρτοκινήματος της Ανατ.Μακεδονίας-Θράκης είχε συντελεστεί και για να ολοκληρωθεί δε χρειάστηκε παρά λίγος ακόμα καιρός και μερικά ακόμη πιο ντροπιαστικά και πιο απίστευτα, όμως αληθινά γεγονότα που δε θ' αργήσω να εξιστορήσω.

Στο σημείο αυτό, αν και λίγο αργότερα θα επανέλθουμε στο Βατουσιανό, προς επιβεβαίωση των όσων εξιστορώ, θεωρώ απαραίτητο σε συντομία να επικαλεσθώ τη μαρτυρία του παρακάτω επίσημου κομματικού ντοκουμέντου:

-Απόφαση του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ για την κατάσταση στο Αρχηγείο της Α-νατ. Μακεδονίας-Θράκης 3-9-48.

Το Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ στη συνεδρίαση της 3-9-48 αφού άκουσε έκθεση του σ. Λασσάνη για την κατάσταση ατο Α.Α.Μ.Θ. κι έπειτα από συζήτηση κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα.

Η 4η ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ διαπίστωσε ότι στη γενική προσπάθεια που γίνεται σ' ολόκληρο το ΔΣΕ στις δύσκολες αυτές στιγμές για την καλύτερη απόδοση και μαχητικότητα καθυστερεί σοβαρά η δουλειά στο Α.Α.Μ.Θ. και Κεντρικής Μακεδονία. Η απόφαση του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ της 25-8-48 διαπιστώνει ότι η καθυστέρηση στο Αρχηγείο αυτό συνεχίζεται. Το Αρχηγείο της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης δεν μπόρεσε να εκπληρώσει τη στρατηγική του αποστολή της απασχόλησης όσο το δυνατόν περισσότερων εχθρικών δυνάμεων με αδιάκοπη πολεμική δράση και συγκεντρωτικά χτυπήματα σε βασικούς εχθρικούς στόχους και της μετατόπισης προοδευτικά του κέντρου πίεσης προς δυσμάς.

Το Αρχ. Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης δεν εκμεταλλεύτηκε την ευνοϊκή κατάσταση που δημιούργησαν και για την περιοχή αυτή οι μάχες του Γράμμου και στο διάστημα αυτό δεν έκανε σχεδόν τίποτε.

Η πολιτική μας δουλειά δεν εξυπηρετεί τον πόλεμο στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη και δεν προετοιμάζει τους μαχητές και τα στελέχη για το ξεπέρασμα της καθυστέρησης που διαπίστωσε η 4η Ολομέλεια της Κ.Ε. του ΚΚΕ. Η αδύνατη και μηδαμινή πολιτική δουλειά στο Αρχηγείο αυτό φαίνεται:

α) Από το ότι στο Αρχηγείο αυτό υπάρχουν οι περισσότερες λιποταξίες που φτάνουν σχεδόν τις λιποταξίες όλων μαζί των άλλων μονάδων του ΔΣΕ. Είναι χαρακτηριστικό ότι λιποταξίες δεν έχουμε μόνον από τους νεοεπιστρατευμένους, αλλά κι από παλιούς αντάρτες.

β) Από το ότι δεν υπάρχει επαγρύπνηση στο Α.Α.Μ.Θ., ο εχθρός αλωνίζει μέσα στις γραμμές μας, μαθαίνει πολύ γρήγορα για τις κινήσεις μας, μας αιφνιδιάζει και μας χτυπάει οπόταν θέλει αυτός.

Αυτά λέει η απόφαση του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ 3-9-48 για το Α.Α.Μ.Θ.

Λίγο αργότερα, το Γενάρη του 1949, στο μηνιάτικο στρατιωτικοπολιτικό όργανο του Γ.Α. του ΔΣΕ σ' ένα άρθρο του ο Π.Ε. του Γ.Α. του ΔΣΕ Β. Μπαρτζιώτας, μεταξύ άλλων και ειδικά για το Βατουσιανό, σε μια παράγραφο έγραφε: "Στην αρχή παρουσιάστηκαν ορισμένες παρεκλίσεις σχετικά με το ρόλο των πολιτικών επιτρόπων. Μερικοί απ' αυτούς νόμισαν, ότι είναι πιο πάνω από τους στρατιωτικούς διοικητές, ή ότι τους στρατιωτικούς διοικητές τους έχουμε για τον

τύπο, θεωρίες του πολιτικού επιτρόπου του Α.Α.Μ.Θ. που καθαιρέθηκε (εννοεί το τσουβάλιασμα του Λασσάνη από τον Βατουσιανό)". Το σημείο εξ' άλλου της παραπάνω απόφασης του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ, που γίνεται λόγος για λιποταξίες κι αλώνισμα του εχθρού στις γραμμές μας, όπως ακριβώς θα πρόσεξε ο αναγνώστης, αποδίδεται στην αδύνατη πολιτική δουλειά και στην έλλειψη επαγρύπνησης και δε γίνεται ούτε καν νύξη για θανάτους από πείνα, ομαδικές λιποταξίες από πείνα, για καλοπέραση του Βατουσιανού και "Κολωνάκι", που την εποχή εκείνη από στόμα σε στόμα ανταρτών και στελεχών έπαιρνε κι έδινε και μαζί τους ανεβοκατέβαινε όλες τις ανηφοριές και τις χαράδρες των βουνών της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης.

Η παράλειψη της πείνας και της δυσαρέσκειας που δημιούργησε στις τάξεις των ανταρτών το "Κολωνάκι", κραυγαλέα μαρτυράει πως το Γ. Α. και το Κόμμα, ούτε λίγο ούτε πολύ είχαν μεσάνυχτα από τα τραγικά γεγονότα που διαδραματίζονταν στο Α.Α.Μ.Θ., ή τα αποσιωπούσαν σκόπιμα. Το πιο περίεργο, για λόγους που θα εξιστορήσω όταν έλθει η ώρα και σοβαρά ύποπτο για μένα, είναι ότι το αλώνισμα του εχθρού στις γραμμές μας, παραδόξως δήθεν από άγνοια, βαφτίζεται σε αλώνισμα από έλλειψη επαγρύπνησης και πρακτόρων του Έβρου κι όχι στις συνεχείς και πάντα φρέσκες σε βάρος μας πληροφορίες που άρμεγε ο εχθρός από τους εξ αιτίας της πείνας λιποτάχτες αντάρτες.

Μια όμως κι είμαστε υποχρεωμένοι να ξανασταθούμε στο Βατουσιανό και το ανταρτοκίνημα της Αν. Μακεδονίας-Θράκης, ας σταματήσουμε εδώ και για καλλίτερη παρακολούθηση των εξιστορούμενων γεγονότων, ας επανέλθουμε στον αείμνηστο Κόκκαλη και στην με την επέμβαση του επιστροφή μου στο Γράμμο.

Επιστρέφοντας στο Γράμμο πήρα επαφή με τις δυο εβρίτικες ταξιαρχίες. Διαπίστωσα ότι σωματικά και ηθικά ήταν εξαντλημένες, με πεσμένη τη μαχητικότητά τους και κυρίως με τη δύναμη τους ελαττωμένη κατά τα δύο τρίτα από την αρχική. Όπως ήταν επόμενο παραιτήθηκα από την πραγματοποίηση της γνωστής φιλοδοξίας μου να ηγηθώ μιας από τις δυο ταξιαρχίες και με τον πόλεμο να λαμπρύνω και ταυτόχρονα να συνδέσω την αγωνιστική προσφορά και την παλικαριά των ανταρτών του Έβρου με τις σκληρές και ιστορικές μάχες του Γράμμου.

Και μια που αναγκαστικά παραιτήθηκα από τη φιλόδοξία μου, ύστερα από παραμονή τριών ημερών στις κατ' όνομα μόνο ταξιαρχίες, πικραμένος για την κατάντια των παλικαριών του Έβρου κι όσο ποτέ βέβαιος για την ολοταχώς επερχόμενη ήττα μας, με βαρειά καρδιά και συννεφιασμένο μυαλό αλλά φαινομενικά αισιόδοξος, αποχαιρέτησα μαχητές και στελέχη του Έβρου κι ανάμεσα τους

και για τελευταία φορά αφού είδα κι αποχαιρέτησα τον αδελφό μου Γεράσιμο, σκεφτικός και καταγαναχτισμένος ξαναγύρισα στην έδρα του Γ.Α., όπου με περίμενε η παρακάτω συγκλονιστική έκπληξη.

20.- ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

Με την επιστροφή μου στο Γ.Α. και σ' εποχή που στα γύρω τσουγκάρια ξάπλωνε, δυνάμωνε και φούντωνε η φωτιά του πολέμου, κυλούσαν οι μέρες χωρίς κανένας να νοιάζεται αν υπάρχω ή όχι. Και το χειρότερο, δεν ήμουν μόνο εγώ, αλλά μια σειρά εμπειροπόλεμα στελέχη που μπρος στην ανεξήγητη καθήλωση μας στην έδρα του Γ.Α., αναγκαστικά για να σκοτώνουμε τον καιρό μας, αφού κουραζόμαστε να γυρίζουμε πέρα-δώθε άσκοπα, ξαπλώναμε σε πυκνόθαμνες πλαγιές και κει κλεισμένοι στον εαυτό μας, ώρες ολόκληρες, το μυαλό μας έτρεχε στα περασμένα, περνούσε στα τρεχούμενα και τα μέλλοντα.

Οι γνωστές ζωηρές συζητήσεις κι αντεκλήσεις της προηγούμενης παραμονής μου στην έδρα του Γ.Α. έδωσαν τη θέση τους σε μια παράξενη αδιαφορία για ότι γινόταν γύρω μας, σε μια απροθυμία για συζήτηση.

Όλοι λες και ναρκώθηκαν, κλείσηκαν στον εαυτό τους και με σιγουριά περίμεναν ό, τι διαισθάνονταν και σε βάρος μας ύφαινε ο χρόνος.

Και το πιο περίεργο και σ' αντίθεση με τα εξελισσόμενα γεγονότα και το εξιστορούμενο κλίμα του βουνού η κομματική και διαφωτιστική δουλειά της ηγεσίας του ΔΣΕ, από το ραδιόφωνο και τα έντυπα του βουνού με το στόμα και την πέννα του "αλάνθαστου Νικολάκη" και του γλοιώδη ξεσκονιστή του Μπαρτζιώτα, όσο ποτέ ξελαρυγγίζονταν ν' ανεβοκατεβάζουν το Γράμμο-Βίτσι σαν άπαρτο κάστρο, τάφο του εχθρού, σκληρά καρύδια που θα σπάσουν τα δόντια των ξένων και ντόπιων εχθρών του λαού. Μάταιος όμως ο κόπος. Οι προσπάθειες και τα ξελαρυγγίσματά τους, όχι μόνο δεν κατόρθωναν στο βαθμό που επεδίωκαν να κάνουν πιστευτά τα συνθήματα τους, αλλά αντίθετα κάθε μέρα, βδομάδα και μήνας που περνούσε, όλο και περισσότερο μαχητές και στελέχη αντιλαμβάνονταν την με μαθηματική ακρίβεια προσέγγιση της ήττας. Ο καθένας με τον τρόπο του χλεύαζε, ειρωνευόταν, αγανακτούσε και διερωτώντο, αν τ' άπαρτα κάστρα, τα σκληρά καρύδια και τους τάφους του εχθρού, τα πίστευαν οι προπαγανδιστές τους, ή μ' αυτά και τα ξελαρυγγίσματα τους προσπαθούσαν να επιβραδύνουν εκείνο που φοβόταν κι έβλεπαν νάρχεται.

Ποιο απ' τα δυο είναι σωστό; Απ' τα σκληροτράχηλα γεγονότα με σιγουριά βγαίνει το τελευταίο κι αυτό επιβεβαιώνεται απ' την παρακάτω αντίθεση πούρχεται σε σύγκρουση με τα ξελαρυγγίσματα για σκληρά καρύδια και τάφους του εχθρού.

Και η συγκεκριμμένη αντίθεση σε σχέση με τα πιο πάνω ανεδαφικά, τυχοδιωκτικά και παραπλανητικά συνθήματα, είναι η επιμονή κι η εξακολουθητική με τα συνθήματα προσπάθεια, με παχειά λόγια και στρατιωτικούς δογματισμούς, να μην αφήσουν να φανεί η αρχή της ήττας μας και την εγκατάλειψη του Γράμμου κάτω από τη πίεση του εχθρού να την παρουσιάσουν σαν εξαιρετική επιτυχία του ΔΣΕ και σε λαμπρό στρατηγικό ελιγμό που προκαθόρισε και πρόβλεψε η πολιτικοστρατιωτική ηγεσία του ΔΣΕ.

Στο σημείο αυτό όχι μόνο από λόγους ιστορικής αναγκαιότητας, αλλά για να πάρει ο αναγνώστης μια κάπως ολοκληρωμένη ιδέα που μπορούσε να φτάσει ο ζαχαριάδικος τυχοδιωκτισμός, θεωρώ απαραίτητο περιληπτικά να μεταφέρω εδώ λίγα από τα πολλά και φανταχτερά λόγια της Ζαχαριδικο-Μπαρτζιώτικης προσπάθειας να μας παρουσιάσουν το άσπρο μαύρο και την ήττα νίκη.

Ο Δημοκρατικός Στρατός έκλεισε τις μάχες του Γράμμου με τον ελιγμό της Αλεβίτσας, ελιγμό που προκαθορίστηκε και προβλήθηκε από την πολιτικοστρατιωτική ηγεσία και ματαίωσε τα σχέδια του εχθρού που ήταν να εκμηδενίσει, όπως πίστευε, τις κύριες δυνάμεις του ΔΣΕ στο Γράμμο και τον ανάγκασε να χτυπήσει στο κενό αφού προηγούμενα του επέφερε φθορά που φθάνει στα 30% της συνολικής του δύναμης.

Έτσι δεν μένει καμμιά αμφιβολία πως ο ελιγμός της Αλεβίτσας ήταν μια από τις εξαιρετικές επιτυχίες του ΔΣΕ και της στρατηγικής και τακτικής του Γενικού του Επιτελείου, που έκλεισε τις μάχες του Γράμμου όπως ήθελε αυτό, αφού προηγούμενα επλήρωσαν τον αντικειμενικό τους σκοπό οι δυνάμεις του Γράμμου, που ήταν το μάτωμα και η φθορά του εχθρού.

Το γεγονός, ότι ο ελιγμός προκαθορίστηκε από την πολιτικοστρατιωτική ηγεσία του ΔΣΕ και πραγματοποιήθηκε στον κατάλληλο χρόνο, κατεύθυνση και θέση, αποδείχνει πως ο ελιγμός στη σφαίρα της στρατηγικής και τακτικής είναι γερό όπλο σ' έναν πόλεμο στα χέρια ενός λαϊκοεπαναστατικού στρατού σαν το ΔΣΕ.

Για να κατανοηθεί αυτό καλύτερα δίνουμε πιο κάτω μερικά στοιχεία για τον ελιγμό. Και πρώτα απ' όλα τι είναι ελιγμός.

Ελιγμό λέμε την κίνηση τμήματος στρατού στη διάρκεια μάχης που υπαγο-

ρεύεται από τη στρατηγική επιδίωξη, να εξουδετερώσει και ανατρέψει το στρατηγικό σκοπό του αντιπάλου και τη διάταξη του και να μεταφέρει τη μάχη όπου ο ελισσόμενος στρατός έχει εκλέξει. Ο ελιγμός δεν εκτελείται μόνο κατά την επίθεση, αλλά και κατά την ενεργητική άμυνα. Ενεργητική άμυνα είναι η εκμετάλλευση της θέσης του πυρός από μια αμυντική και οργανωμένη τοποθεσία, με σκοπό να φθαρεί σε βαθμό τέτοιο ο αντίπαλος, που να εκφυλιστεί η επιτυχία του και να οδηγηθεί σε μεγαλύτερη φθορά των δυνάμεων του.

Σε περίπτωση επίθεσης του αντιπάλου, όπως έγινε στο Γράμμο, ο ελιγμός της Αλεβίτσας απέβλεπε να κάνει όσο είναι δυνατό πιο δύσκολη την επίθεση του εχθρού, να εξουδετερώσει υλικά και ηθικά τον αντίπαλο έτσι που να φέρει ριζική μετατροπή στη στρατηγική και τακτική του και να του χαλάσει τα σχέδια. Κι ακόμα να προκαλέσει αιφνιδιασμό στον αντίπαλο και να τον εξουδετερώσει ηθικά, περνώντας στα μετόπισθεν του. Τέλος να κρατήσει ο στρατός που ελίσσεται την πρωτοβουλία στην επιχείρηση, να διατηρήσει αξιόμαχες τις δυνάμεις του. Όταν ένας στρατός κρατήσει γερά στα χέρια του το αποφασιστικό αυτό όπλο τον ελιγμό έχει γερά την πρωτοβουλία στα χέρια του, γιατί αυτός πλέον υπαγορεύει και κατευθύνει τις κινήσεις του εχθρού. Κι αυτό σημαίνει πως σε τέτοια περίπτωση ο αντίπαλος στρατός δεν έχει και δεν μπορεί να έχει τη δυνατότητα να έχει στρατηγική ή οργανωμένη επιχείρηση με καθορισμένο σχέδιο και θα χτυπήσει στο κενό όπως χτύπησε στο Γράμμο.

Στον αντάρτικο πόλεμο η κίνηση είναι η μάνα της στρατηγικής και τακτικής, λένε οι έμπειροι ήρωες στρατηγοί της Σοβιετικής Ένωσης. Όπως τον λύκο τον τρέφουν τα πόδια του, έτσι και στον αντάρτικο πόλεμο, η κίνηση είναι το πιο γερό ατού.

Ο εχθρός κι αυτός ξέρει φυσικά τι θα πει ελιγμός.

Μα το πλεονέχτημα αυτό για να το κερδίσεις με το μέρος σου, πρέπει νάχεις κότσια, ψυχή και καπατσωσύνη, που μονάχα ένας στρατός λαϊκός-επαναστατικός, στρατός με ιδανικά και πατριωτική τιμή μπορεί να κερδίσει. Και τέτοιος στρατός δεν μπορεί να είναι ένας μισθοφορικός στρατός σαν της Αθήνας, που ξέρει πως πολεμάει για ξένα αντιλαϊκά συμφέροντα ή δεν ξέρει γιατί πολεμάει κι αυτό είναι χειρότερο, γιατί οδηγείται στη μάχη με τη βία και την απάτη και δεν πάει μόνος του.

Πότε επιβάλλεται ο ελιγμός και σε ποια κατεύθυνση;

Αυτό καθορίζεται από τη στρατηγική τακτική του επιτελείου που τον αποφασίζει. Κατά κανόνα ο ελιγμός εκτελείται προς την κατεύθυνση όπου επιζητείται η

κύρια προσπάθεια και, πάντα σύμφωνα με την στρατηγική και τακτική αρχή από το δυνατό στο αδύνατο σημείο. Άλλοι παράγοντες που αποφασίζουν εδώ και συγκεκριμμένα σ' έναν πόλεμο σαν το δικό μας, με υπέρτερο σε μέσα και στρατό εχθρό, είναι το έδαφος.

Εκείνος που ξέρει καλά το έδαφος και μπορεί κατάλληλα να το χρησιμοποιήσει σε κάθε στιγμή και θέση, έχει πολλούς δρόμους.

Υπάρχει και άλλος παράγοντας που κρίνει τη στιγμή και την κατεύθυνση του ελιγμού. Η τιμή του αίματος του μαχητή. Κάνουμε αγώνα άνισο. Κάθε κίνηση και μάχη του Δ.Σ. ακόμα και στην πιο εξασφαλισμένη περίπτωση, η επιτυχία της θα κριθεί πριν από την ενέργεια, από τις απώλειες μας και το όφελος που θάχουμε. Φυσικά κάθε πολεμική εκδήλωση δεν μπορεί να γίνει χωρίς απώλειες. Η τιμή του αίματος επιβάλλει να ζυγίζεται και να μελετάται κάθε τρόπος και πιθανότητα καλά.

Ποιοι παράγοντες καθορίζουν τώρα την έκταση και την ευρύτητα του ελιγμού; Την έκταση και την ευρύτητα του στρατηγικού ελιγμού σε μεγάλες αποστάσεις τον καθορίζουν τρεις παράγοντες:

α) Τα μέσα κίνησης και ανεφοδιασμού του στρατηγικού ελιγμού. Στρατηγικό ελιγμό λέμε την κίνηση, που γίνεται με σκοπό να παρακάμψει την αντίσταση της φύσης η έκβαση του εξαρτάται από το σωστό υπολογισμό των παραγόντων: χρόνος, τοπογραφία και μέσα μεταφοράς.

β) Η ταχύτητα του ελιγμού. Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα να μεταφέρεις μεγάλες δυνάμεις στρατού. Όταν κινείσαι αργά δίνεις τη δυνατότητα στον εχθρό να μάθει τα πάντα για σένα, για τις δυνάμεις σου, την κατεύθυνσή σου κλπ. και να σε αντιμετωπίσει.

γ) Η έγκαιρη ιδέα για τον ελιγμό και η μυστικότητα κατά τη σύλληψη, την προπαρασκευή και την εκτέλεση του. Στον ελισσόμενο εκτός που εξασφαλίζουν τον αιφνιδιασμό, ταυτόχρονα και σε αποφασιστική στιγμή στερούν από τον εχθρό τον παράγοντα χρόνο και τη δυνατότητα να συγκεντρώσει και να ρίξει τις δυνάμεις του στο κρίσιμο σημείο.

Μέχρις εδώ και για να πέσει στα μαλακά ο Ζαχαριάδικο-Μπαρτζιώτικος τυχοδιωκτισμός από τα άπαρτα κάστρα (Γράμμο-Βίτσι) κάνει σάλτο μορτάλε στον ελιγμό και για να τον κάνει χρυσό χάπι, επιστρατεύει τους ήρωες στρατηγούς της Σοβιετικής Ενωσης, που λένε, όπως τον λύκο τον τρέφουν τα πόδια του, έτσι και στον αντάρτικο πόλεμο η κίνηση είναι το παν.

Λίγους όμως μήνες νωρίτερα και συγκεκριμμένα στις 15 Γενάρη 1948, στη σύσκεψη των στρατιωτικοπολιτικών που έγινε στο Βίτσι, ο Ζαχαριάδης ήταν ανέν-

δοτος στο ζήτημα της στρατιωτικοποίησης του ΔΣΕ και χαρακτήριζε σαν κίνδυνο που απειλεί το κίνημα τη θέση του αρχηγού του ΔΣΕ σ. Μάρκου. Να τι είχε πει τότε ο σ. Μάρκος Βαφειάδης: "Καθυστερούμε σοβαρά. Μια απ' τις αιτίες είναι, ότι εμείς ο ΔΣΕ, στην τακτική μας περισσότερο απ' ότι είναι και πρέπει, ότι γίναμε τακτικός στρατός. Αυτό μας εμποδίζει να δούμε και να εφαρμόζουμε σωστά την παρτιζάνικη τακτική, να τη συνδυοζουμε με τακτική τακτικού στρατού, χωρίς και σ'αυτό να δεσμευθούμε και να κολλήσουμε ούτε στη μια ούτε στην άλλη, αλλά εφαρμόζοντας ανάλογα με τις συνθήκες χωριστά ή συνδυασμένα τη μια ή την άλλη".

Και παρακάτω: "Στις σημερινές συνθήκες η διάταξή μας και καθήλωση στα τσουγκάρια του Γράμμου δεν προσφέρεται κι όσο ακόμα είναι καιρός και προτού πάθουμε ζημιά θα πρέπει να ξαπλώσουμε και να δυναμώσουμε τον παρτιζάνικο πόλεμο".

Στη σωστή όμως αυτή θέση, αντιπαρατάχθηκε και τελικά επικράτησε ο Ζαχαριάδικος τυχοδιωκτισμός και η θέση ότι είμαστε τακτικός στρατός και ουσιαστικά το πνεύμα της διάταξης, της αναμονής και της κατά μέτωπο αναμέτρησης. Κάθε ενέργεια ήταν βαθειά ποτισμένη με το πνεύμα αυτό.

Είναι γεγονός, ότι το 1948 από άποψη οργάνωσης και μέσων είμασταν ασύγκριτα καλύτεροι. Όμως ο ελιγμός μας προς το Βίτσι, ήταν ενέργεια αμυντική, που απέβλεπε κυρίως σε διάσπαση της εχθρικής διάταξης και διαφυγή για να κοπεί η επαφή μας με τον ισχυρότερο εχθρό και να περάσουμε σε μια περιοχή που ελέγχαμε.

Με όσα πιο πάνω ντοκουμενταρισμένα αράδιασα, δεν μπορεί παρά ο αναγνώστης ν' αντιληφθεί πως επιδίωξή μου είναι με τα ίδια τα δικά του, αλληλογρονθοκοπούμενα επιχειρήματα και θέσεις να ξεσκεπάσω το Ζαχαριάδικο ύπουλο τσαρλατανισμό και ν' αποδείξω πως ο Ζαχαριαδισμός, προκειμένου ν' απαλλαχτεί από το δικό του αγκίστρι στο οποίο πιάστηκε, κι όχι μόνο ν' απαλλαχτεί, αλλά και να μετατωπίσει τις βαρειές ευθύνες του σε πλάτες άλλων, δε διστάζει μπροστά σε τίποτε κι είναι ικανός για όλα.

Πως αλλιώς να εξηγηθεί το μαϊμουδίστικο πήδημα του από τον ταχτικό στρατό και τ' άπαρτα κάστρα στον αντάρτικο πόλεμο και ελιγμό;

Η σατανικότητα όμως του Ζαχαριάδικου τυχοδιωκτισμού προκειμένου να υπερασπιστεί το "αλάνθαστο" του και την κλίκα του και σε πλάτες άλλων να φορτώσει την ευθύνη των σφαλμάτων του, αποδείχτηκε στη ζωή με άπειρα και χειροπιαστά γεγονότα, πώς ο Ζαχαριάδης και τα τσιράκια του Μπαρτζιώτας, Γούσιας, Βλαντάς κ.α. δεν ήταν μόνο ικανοί για όλα, αλλά και μαέστροι σε ραδιουργίες και προβοκάτσιες, προκειμένου αθώους και πιστούς στο Κόμμα και το κίνημα α-

γωνιστές να τους βαφτίζουν και σε συνέχεια να τους εξοντώνουν σαν προβοκάτορες κι ανθρώπους του εχθρού.

Κι όσο ο χρόνος δούλευε σε βάρος μας και τα γεγονότα ελίσσονταν προς την ήττα της ένοπλης μας αναμέτρησης, τόσο πλήθαιναν και τελειοποιούνταν οι ραδιουργίες. Και με τον κατήφορο που είχε πάρει η αδίστακτη κλίκα, αν δεν ξηλώνονταν από την ηγεσία του Κόμματος, είναι ζήτημα αν στέλεχος του Κόμματος και γενικά του κινήματος, θα έμενε όρθιο και αλάσπωτο.

Ένα λοιπόν από τα πολλά θύματα του βουνού της εγκληματικής ζαχαριάδικης κλίκας υπήρξε και ο αείμνηστος αντισυνταγματάρχης, διοικητής ταξιαρχίας του Γράμμου Γιαννούλης. Και μια που ξαναγίνεται λόγος για το Γιαννούλη, για να μάθει ο αναγνώστης τον άδικο χαμό του, επιβάλλεται να θυμηθεί τις αιτίες της διάσπασης από τον εχθρό της ταξιαρχίας του, την αποστολή μου και του αείμνηστου ήρωα Μπελογιάννη από μέρους του Γ.Α., με εντολή να εξακριβώσουμε που οφείλεται η διάσπαση της διάταξης και αν σ' αυτή κρύβεται εχθρικός δάκτυλος, την έκθεση μας που ήταν αντίθετη με τις υποδείξεις του γράμματος του Ζαχαριάδη, την απομάκρυνση μου από το βουνό και την προώθησή μου στο Μπούλκες, δήθεν για θεραπεία, στην ουσία όμως γιατί με τον Μπελογιάννη αρνηθήκαμε να γίνουμε τσιμπίδια της ζαχαριάδικης κλίκας για την εξόντωση του αδικοχαμένου Γιαννούλη.

Σε μια από τις πολυήμερες άσκοπες και πληχτικές περιπλανήσεις μου στην έδρα του Γ.Α. και ενώ άκεφος και με βαρύ κεφάλι πήρα τη συνηθισμένη ανηφοριά με κατεύθυνση το καθορισμένο μέσα στους θάμνους απογευματινό γιατάκι μου, δίχως να το επιδιώξω το αυτί μου έπιασε μια χαμηλόφωνη συζήτηση, στην οποία μεταξύ άλλων γινόταν λόγος για εχθρικό δάχτυλο, διάσπαση διάταξης, στρατοδικείο κι εκτέλεση Γιαννούλη.

Όσα στην αρχή έπιασε το αυτί μου, αν και δεν στερούνταν ενδιαφέροντος, δε στάθηκαν ικανά να κινήσουν την περιέργεια μου και να σταματήσουν το βηματισμό μου. Μόλις όμως το αφτί μου έπιασε "στρατοδικείο" κι "εκτέλεση Γιαννούλη", καρφώθηκα στη θέση που βρέθηκα κι όλος αφτιά, παρακολούθησα τη χαμηλόφωνη πίσω από τους θάμνους συζήτηση. Κι όταν όλα γύρω μου λούφαξαν, σαν υπνωτισμένος και δίχως να ξέρω γιατί, τα βήματά μου με φέρανε πρόσωπο με πρόσωπο με κείνους που πριν λίγο συζητούσαν γύρω από το Γιαννούλη και την τραγική μοίρα του. Τους κοίταξα και με κοίταξαν βουβά και σαστισμένα, δε με γνώριζαν και δεν γνώριζα κανένα. Κάτι θέλησα να πω, δεν ήξερα όμως από που μ' αρχίσω και που να καταλήξω και για να κερδίσω χρόνο και να βρω ότι το

μυαλό δεν έφερνε στη γλώσσα, τους χαιρέτησα πολύ καθυστερημένα και κείνοι παραξενεμένοι από το φέρσιμο μου και την ανεξήγητη γι' αυτούς σαστιμάρα μου, δίχως ν' ανταποδώσουν το χαιρετισμό μου αλληλοκοιτάχτηκαν και σαν να συνεννοήθηκαν όλοι τους κάρφωσαν πάνω μου ερωτηματικό το βλέμμα τους. Βρέθηκα σε δύσκολη θέση και το μυαλό μου δε γεννούσε τροφή για τη γλώσσα μου.

Για να ξεμπλέξω απ' τη δύσκολη αυτή θέση, δίχως να το πολυσκεφθώ, όπως ξαφνικά παρουσιάστηκα, το ίδιο ξαφνικά και παράξενα τους αποχαιρέτησα και σαν να με κυνηγούσαν, βιαστικά απομακρύνθηκα, όταν ύστερα από μερικές δρασκελιές άκουσα βήματα πίσω μου και κάποιον να με καλεί στο ψευδώνυμο μου.

Ασυναίσθητα και μουδιασμένα γύρισα και προτού θυμηθώ, η γνωστή φυσιογνωμία χαμογέλασε ενθαρρυντικά και καλόκαρδα μ' άπλωσε το δεξί χέρι, ενώ ταυτόχρονα με το αριστερό χέρι στον ώμο μου, προτού ανοίξω το στόμα μου, άκουσα να λέει: "Αν και δεν πέρασε πολύς καιρός από τότε που γνωριστήκαμε, όμως απ' ότι δείχνεις, πολύ άλλαξες. Κι επειδή δεν μπορούσα να θυμηθώ", -Μα τι διάβολο, ακόμα δεν με θυμήθηκες; Τον ξανακοίταξα προσεκτικά από πάνω ως κάτω κι όταν θυμήθηκα, με σβησμένη από συγκίνηση φωνή, είπα: Είσαι ο ταγματάρχης Γρεβενιώτης.

- Τη στιγμή, λέει, που πίστεψα ότι με γνώρισες και περίμενα να μου μιλήσεις, εσύ μ' ένα ξερό "γειά σας" μας γύρισες την πλάτη και ξεκίνησες.

Και σαν να μη μ' ενδιέφερε για τη γνώμη που θα σχηματίσει:

- Δε μου λες Γρεβενιώτη, όσα άκουσα για τον Γιαννούλη είναι αλήθεια;

- Και βέβαια, πέρασε από στρατοδικείο καταδικάστηκε σε θάνατο και σαν άνθρωπος του εχθρού στις γραμμές μας εκτελέστηκε.

- Αποδείχτηκε η ενοχή του;

- Δεν ξέρω, δεν παραβρέθηκα στο στρατοδικείο.

- Ο κόσμος τι λέει;

- Όσοι τον γνωρίζουν δεν πιστεύουν και με βεβαιότητα λένε πως αργά ή γρήγορα θ' αποδειχθεί η αθωότητα του. Δεν λείπουν και κείνοι που λένε, ότι έπεσε θύμα δικαστικής πλάνης κι ίσως καλά σκηνοθετημένης προβοκάτσιας. Όσοι δεν τον γνωρίζουν πιστεύουν ότι ήταν βαλτός και λένε πως το Κόμμα και το Γ.Α. δεν μπορεί παρά να έχουν ενοχοποιητικά στοιχεία σε βάρος του.

- Εσύ προσωπικά Γρεβενιώτη, απ' ότι άκουσες και ξέρεις τι πιστεύεις;

- Εγώ πιστεύω στον υποστράτηγο Υψηλάντη και στη θέση του θάκανα το ίδιο.

- Δηλαδή;

Να μη τα πολυλογάμε, αν με στέλνανε να τον αφοπλίσω κλπ. θ' αρνιόμουν

και σαν τον Υψηλάντη παληκαρίσια θάλεγα: "Όποιος πιστεύει το Γιαννούλη για άνθρωπο του εχθρού, αυτός να πάει να τον πιάσει".

- Με την άρνηση του Υψηλάντη τη θέση του ποιος την πήρε;

- Στείλαν το Λάμπρο, τον Π.Ε. της 670 μονάδας, αυτός πρόθυμα δέχτηκε και με μια ομάδα αντάρτες, οδήγησε δεμένο το Γιαννούλη εκεί που τον διέταξαν.

- Ώστε ο Λάμπρος τον συνέλαβε;

- Ναι ο Λάμπρος, ο παλιός δικός σου και σήμερα συνεργάτης του Γούσια.

- Μήπως έχεις ακουστά τη στάση του Γιαννούλη στο στρατοδικείο;

- Απ' ότι άκουσα, αρνήθηκε τα πάντα. Είπε ότι είναι θύμα δικαστικής πλάνης κι ότι αργά ή γρήγορα θ' αποκατασταθεί η μνήμη του και τη στιγμή της εκτέλεσης του ζητοκραύγασε υπέρ του Κόμματος, του ΔΣΕ και του ελληνικού λαού.

- Έχεις πολλές μέρες εδώ;

- Με σήμερα δυο.

- Ο Πάνος Δημητρίου, ο Επίτροπος του Τάγματος τι γίνεται;

- Τον άφησα στο Τάγμα κι απ' ότι έμαθα εδώ είναι ζήτημα αν στην επιστροφή μου τον βρω στη θέση του.

- Μήπως γιατί δεν τα πάτε καλά;

- Τώρα τελευταία όχι και τόσο καλά, όμως απ' ότι φαίνεται, η αιτία που θα τον πάρουν είναι ν' αυγατίσουν τους βοηθούς του Μπαρτζιώρα, για να μπορεί με το σκόρπισμά τους στα τμήματα να πιάσει καλύτερα τον τομέα της δουλειάς του. Και τώρα σειρά μου να ρωτήσω, πως μας χάθηκες σ. Κρίτων;

- Παρά τη θέληση μου, πήρα το δρόμο του Μπούλκες για θεραπεία, από κει ξαναγύρισα και περιμένω την τακτοποίηση μου σε μάχιμο τμήμα.

- Στη θέση σου δικαιωματικά θα ζητούσα να μου δώσουν μια από τις δυο ταξιαρχίες που μας έστειλε ο Έβρος.

- Μ' αυτή τη σκέψη παράτησα το Μπούλκες και τη θεραπεία, όμως....

- Τι, ζήτησες ταξιαρχία και σου την αρνήθηκαν;

- Δεν ζήτησα, αλλά δεν βρήκα εβρίτικες ταξιαρχίες.

- Στο Θεό σου, με κοροϊδεύεις; ή μπας και δεν είμαι καλά πληροφορημένος; Οι ταξιαρχίες βρίσκονται εδώ κι απ' ότι έφτασε στ' αυτιά μου, προτού τις ρίξουν στη μάχη, τις ξεκουράζουν και τις ανασυγκροτούν.

- Έχεις κομμάτι δίκιο, γιατί κι εγώ με τον ερχομό μου αυτό ακριβώς πληροφορήθηκα, κι όχι μόνο αυτό, αλλά πήρα και επαφή για να διαπιστώσω ότι δεν πρόκειται πια για ταξιαρχίες, αλλά για τις σκιές τους.

Και σε συντομία του διηγήθηκα τι βρήκα από τις κάποτε ταξιαρχίες. Ανταλλά-

ξαμε ακόμα λίγες λέξεις και χωρίσαμε δίχως από τότε να ξαναϊδώ το Γρεβενιώτη.

Πέρασαν ακόμα λίγες μέρες αδέσποτης και ανεξέλεγκτης περιπλάνησής μου, δίχως ούτε στιγμή από το μυαλό μου να βγει όχι μόνο ο Γιαννούλης κι η τραγική του μοίρα, αλλά και η βασανιστική σκέψη: Αφού με τον Μπελογιάννη δε βρήκαμε τίποτε το επιβαρυντικό, πως βρήκαν οι άλλοι; Ποιοι νάναι αυτοί; Άραγε μέσα τους είναι και ο Μπελογιάννης;

Κάθε φορά που ξεπηδούσαν μπροστά μου τα τρία πιο πάνω βασανιστικά και αναπάντητα ερωτήματα, δίχως να μπορώ να στρέψω την προσοχή μου προς άλλη κατεύθυνση, το μυαλό μου με τραβούσε στο γράμμα του Ζαχαριάδη και το περιεχόμενο του, που ούτε λίγο ούτε πολύ, δίχως να το λέει ξεκάθαρα, επέμενε στον εχθρικό δάχτυλο και με τον τρόπο αυτό ζητούσε από τον αναγνώστη την εξεύρεση ενοχοποιητικών στοιχείων σε βάρος του Γιαννούλη.

Επομένως στην έρευνα μας με τον Μπελογιάννη, μια και δε βρήκαμε τίποτα το ύποπτο, λογικά, για να οδηγηθεί ο Γιαννούλης στο στρατοδικείο και το εκτελεστικό απόσπασμα, δεν χωρούσε αμφιβολία ότι άλλοι στη θέση μας δέχτηκαν ή δίχως να το καταλάβουν παγιδεύτηκαν και παίξανε το ρόλο της μασιάς (τσιμπίδας) στα χέρια του Ζαχαριάδη και της κλίκας του.

Κι αν είναι έτσι σε τι απέβλεπε η προβοκάτσια σε βάρος του Γιαννούλη;

Εδώ το μυαλό μου έκανε πολλές και αλληλοσυγκρουόμενες υποθέσεις και στο τέλος όχι αβασάνιστα κατέληγε στην ολοφάνερη επιδίωξη του Ζαχαριάδη και της κλίκας του να αποσπάσουν την προσοχή μαχητών και στελεχών από την όχι καλή για μας εξέλιξη των γεγονότων της ένοπλης αναμέτρησης. Και σε συνδυασμό με τη θεωρία του προκαθορισμού και της πρόβλεψης από τη στρατιωτικοπολιτική ηγεσία του ελιγμού μας έξω από το Γράμμο και τον εχθρικό δάχτυλο στις γραμμές μας από τη μια να παρουσιάσουν την ήττα σαν νίκη και ταυτόχρονα στούς δύσπιστους και διορατικούς που καθημερινά περίσσευαν να τους κάνουν να πιστέψουν πως ο ελιγμός αν δεν είναι νίκη όμως δεν είναι και ήττα που οφείλεται σε σφάλματα της ηγεσίας, αλλά σε εχθρικό δάχτυλο στις γραμμές μας.

Όμως όσες φορές κατέληγα στο συμπέρασμα αυτό, άλλες τόσες και περισσότερες διερωτόμουν: Μπορεί η ηγεσία ενός κομμουνιστικού κόμματος με τόσους λαμπρούς αγώνες και βουνά θυσίες, να πέσει τόσο χαμηλά και να κυλιστεί τόσο αδίσταχτα στο βούρκο ενοχοποίησης αθώων και πιστών στο Κόμμα και στο λαϊκό κίνημα αγωνιστών;

Στο σημείο αυτό, αν και δεν έλειπαν τα σινιάλα μιας τέτοιας κατρακύλας, με τη σκέψη ίσως να παρατραβώ το σχοινί ή ακόμα και γιατί πονούσα και δεν ήθε-

λα να πιστέψω στην τόσο χαμηλή στάθμη της ζαχαριάδικης κλίκας, εσωτερικά μου κονταροχτυπιούνταν η καχυποψία με την αγωνιστική συνείδηση που αρνιόταν να παραδεχθεί την τόσο απίστευτη κατάπτωση της ηγεσίας που όμως επαληθεύτηκε στη ζωή στο ακέραιο.

21.- ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ.-

Στην προαναφερόμενη ψυχική κατάσταση και το πιο ακαθόριστο εσωτερικό μου παλαντζάρισμα μεταξύ άρνησης κι αναγνώρισης της ηθικής κατρακύλας της ηγεσίας ειδοποιήθηκα από σύνδεσμο αυτοστιγμεί να παρουσιαστώ στον Μπαρτζιώτα. Σύμφωνα με το ρητό: "διαταγή και τα σκυλιά δεμένα", θέλοντας και μη ύστερα από λίγα λεπτά της ώρας, βρέθηκα σε στάση προσοχής μπροστά στη "συμπάθεια" μου τον Π.Ε. του Γ. Αρχηγείου Μπαρτζιώτα.

Μπαίνοντας στο γραφείο του ο Π. Επίτροπος δεν παρέλειψε να ρίξει πάνω μου τη συνιθισμένη αυστηρή ερευνητική ματιά του και σ' ένδειξη δυσαρέσκειας για την επιστροφή μου, δίχως να με καλωσορίσει μούκανε νόημα να καθήσω στο διπλανό του κάθισμα. Κι αμέσως άρχισε να με ρωτά γιατί γύρισα τόσο γρήγορα και προτού θεραπευθώ, σε τι απέβλεπε η επιστροφή μου κλπ.

Δίχως περιστροφές και ταλλαντεύσεις σε συντομία ανέφερα το κλίμα του Μπούλκες για το βουνό και το όπλο και τη θεραπεία μου, την έγκριση του αείμνηστου Κόκαλη και του νευρολόγου να γυρίσω στο βουνό και με βάση τις οδηγίες τους και σε συνδυασμό με τις συνθήκες του βουνού και του ένοπλου αγώνα, στο βουνό να συνεχίσω τη θεραπεία μου.

Ακόμα δίχως να δείξω ότι γνωρίζω τον ερχομό των εβρίτικων ταξιαρχιών, ζήτησα να μου ανατεθεί η διοίκηση μάχιμου τμήματος ή να μου επιτραπεί να ξαναγυρίσω στη Θράκη. Κι από σκοπιμότητα, αμέσως συμπλήρωσα: "Η επιστράτευση των πομάκων που κατά πάσα πιθανότητα θα ξεπέρασε τις δυο χιλιάδες τουφέκια, η μετακίνηση ανταρτοδυνάμεων από Θράκη στην Ανατ.και Κεντρική Μακεδονία, η δημιουργία τακτικών και στρατηγικών εφεδρειών με στρατολογία και ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος μιας τόσο μεγάλης περιοχής, δεν μπορεί παρά να δημιουργήσει κενά στελεχών και μια που εδώ από έλλειψη εφεδρειών δεν χρησιμοποιούνται, δεν βλέπω γιατί να μην πάρω το δρόμο επιστροφής προς τη Μακεδονία-Θράκη".

Όση ώρα ανέπτυσσα τα παραπάνω, δίχως να με βλέπει με το μολύβι στο χέρι

πάνω σε μια κόλλα χαρτί όλο και πηγαινοερχόταν το μολύβι και στο τέλος με γραμμές και κύκλους νευρικά εξαφάνιζε ό, τι ζωγράφιζε.

Κι όταν τελείωσα και σώπασα και μέσα στο γραφείο δεν ακουγόταν τίποτε άλλο από τη ρυθμική ανάσα μας, τότε μόνο παράτησε το μολύβι κι από την κόλλα σήκωσε το βλέμμα του και κάπως παράξενα το κάρφωσε πάνω μου. Κι ύστερα από λίγο: "Προσποιείσαι ή μήπως πραγματικά δεν διάβασες την απόφαση του Π.Γ. για την κατάσταση στο Αρχηγείο της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης στις 3-9-1948;"

Αν και δεν την περίμενα την ερώτησή του, δε με ξάφνιασε γιατί από την επαφή μου με τις εβρίτικες ταξιαρχίες είχα μάθει την πείνα, τις ομαδικές από πείνα λιποταξίες κλπ.και γι' αυτό δίχως να την έχω διαβάσει σχεδόν μπορούσα να προβλέψω το περιεχόμενο της απόφασης. Μια όμως κι ήλθε βολικά κι εφόσον μου είχε υποσχεθεί να ξανασυζητήσουμε, εκμεταλλεύτηκα την ευκαιρία και προτού διακινδυνεύσω την παρακάτω ερώτηση είπα πως ούτε διάβασα αλλά ούτε κι άκουσα να γίνεται λόγος για την απόφαση και δικαιολογημένα θάθελα να μάθω το περιεχόμενο της αν οι δικές μου ή των συν. Κικίτσα και Βατουσιανού προβλέψεις επαλήθευσαν;

- Μ' άλλα λόγια δεν ξέχασες την υπόσχεση μου κι απ' ότι σώνει και καλά θέλεις να μάθεις την εξέλιξη που πήρε το ανταρτοκίνημα Θράκης και Αν. Μακεδονίας. Ε, λοιπόν, δεν σου το κρύβω. Με τους πομάκους δικαιώθηκες πέρα για πέρα. Όχι μόνο όπως πρόβλεψες, δεν μας κάνανε δουλειά, αλλά με τα όπλα που τους δώσαμε πήραν το δρόμο προς τον εχθρό. Όμως η αποτυχία της τροφοδοσίας ελάχιστα οφείλεται στις δυσκολίες και τα εμπόδια που υποστήριζες και βασικά οφείλεται στην ηγετική ανεπάρκεια Λασσάνη-Βατουσιανού. Και το πιο λυπηρό κι επιζήμιο από διοικτική ανικανότητα κι έλλειψη επαγρύπνησης δεν έχουμε μόνο ομαδικές λιποταξίες πομάκων, αλλά και ελασιτών και παλιών σκληραγωγημένων ανταρτών του 1946.

Σε χοντρές γραμμές αυτό είναι περίπου το περιεχόμενο της απόφασης και η σημερινή όχι καλή κατάσταση Θράκης-Μακεδονίας. Πιστεύω να κατάλαβες πως για την ώρα αντί της επιστροφής σου προέχει η θεραπεία σου. Κι όταν γίνεις καλά, ανάλογα με τις ανάγκες θα σκεφτούμε τη χρησιμοποίηση σου. Σύμφωνοι;

- Εάν ήταν στο χέρι μου θα απαντούσα Οχι. Γιατί τώρα όσο ποτέ το ανταρτοκίνημα της περιοχής μου έχει ανάγκη από στελέχη και μάλιστα ντόπια, που να ξέρουν το λαό, το έδαφος και γενικά τις συνθήκες της περιοχής που γίνεται λόγος. Η υγεία μου καλυτέρεψε και η παραπέρα θεραπεία μου, όπως σας έκανα

γνωστό σύμφωνα με τις υποδείξεις των γιατρών μπορεί να συνεχιστεί στο βουνό σε συνδυασμό με την ένοπλη δράση.

- Νάτα μας, πάλι τα ίδια, πάλι θεωρίες πάλι το γνωστό "τοπικιστικό" τροπάρι, με μια όμως διαφορά, ότι τούτη τη φορά σε συμμαχία με την επιστήμη. Άκουσε, Κρίτων, άφησε τους γιατρούς και την επιστήμη τους και φρόντισε να με καταλάβεις. Στώπα και στο ξαναλέω. Ο αγώνας του βουνού έχει μάκρος και ανηφοριές και οι δυσκολίες του θα περισσεύουν και θα μεγαλώνουν. Μπρος στο σίγουρο αυτό δεδομένο, το Κόμμα μελέτησε και χάραξε πολιτική στελεχών. Κατά συνέπεια το καθοριστικό δεν είναι οι γιατροί αλλά η πολιτική του Κόμματος σε συνδυασμό φυσικά με την ιατρική επιστήμη και τις ανάγκες του κινήματος. Αυτό απ' εδώ και πέρα θ' αποφασίζει τον τρόπο και τη διάρκεια της χρησιμοποίησης των στελεχών.

Μπρος γκρεμνός και πίσω ρέμα. Θέλεις μήλον έπαρε θέλεις κυδώνι φάγε. Η πολιτική δεν πιάνεται. Γλυστράει και φεύγει μέσα από τη φούχτα σου σαν τον αέρα. Όταν μάλιστα λόγω της ιεραρχικής τοποθέτησης η πολιτική μονοπωλιακά περνάει στα χέρια του πιο ψηλά τοποθετημένου δεν καταντάει μόνο αέρας άπιαστος, αλλά και δίκοπο μαχαίρι, που απειλητικά, αν όχι πάντα μα τις περισσότερες φορές στρέφεται ενάντια στον αδύνατο, που δεν ξέρει να ελιχτεί και να παραιτηθεί από κάτι που ο πιο πάνω σε πείσμα της λογικής του το αρνείται και τον βγάζει και χρεωμένο.

28 Οκτώβρη 1948. Με ενδιάμεσους σταθμούς Σκόπια, Βελιγράδι, έφτασα στη Σόφια και από τη Σόφια σιδηροδρομικώς στην παραδουνάβια βουλγαρική συνοριακή πόλη Ρούσε, απ' όπου πέρασα το Δούναβη και με κούρσα που με περίμενε στο ρουμάνικο έδαφος, έφτασα στο Βουκουρέστι.

Εδώ αντί για νοσοκομείο και θεραπεία βρέθηκα σ' ένα από τα εθνικοποιημένα αρχοντόσπιτα, που για τις ανάγκες του κινήματος μας διέθετε το ρουμάνικο Κόμμα δρασκελίζοντας το κατώφλι της εξωτερικά καλοφραγμένης και εσωτερικά εξαιρετικά περιποιημένης αυλής, επηρεασμένος από την αρχοντική μεγαλοπρέπεια του κτιρίου, μόλις σήκωσα τα κεφάλι μου και θέλησα να το περιεργαστώ, το βλέμμα μου σκάλωσε και δεν ξεκολλούσε όχι από την αρχοντική αρμονία του σπιτιού αλλά από τα παράθυρα της πρόσοψης του δευτέρου πατώματος.

Κολλημένα στα τζάμια διέκρινα κάμποσα χαμογελαστά πρόσωπα με το βλέμμα τους ενοχλητικά καρφωμένο πάνω μου κι όσο χαμογελούσαν και χειρονομούσαν και εγω πίσω από τα τζάμια ξεδιάλεγα γνωστά πρόσωπα τόσο και μεγάλωνε η έκπληξή μου και μέσα μου εξηγούσα και επιβεβαίωνα πολλές ακαταστά-

λαχτες διαπιστώσεις μου κι αξεδιάλυτα ερωτηματικά.

Κυριολεκτικά αποσβολωμένος και προτού συνέλθω από την έκπληξη, δεν κατάλαβα πότε και πως βρέθηκα σ' ένα ευρύχωρο πολυτελέστατο σαλόνι και γύρω μου ο Βατουσιανός με τη γυναίκα του, ο Λάμπρος με τη γυναίκα του, την κόρη του, τη σουφλιώτισσα Δήμητρα Μάγγου, οι ανώτεροι αξιωματικοι του αστικού στρατού, Λογοθέτης, Σκανδάλης. ο πρώτος στρατιωτικός διοικητής, ο δεύτερος επιτελάρχης του Αρχηγείου Κεντρ. Μακεδονίας, ο Νάκος Μπελής, παλιός συνεργάτης του Άρη Βελουχιώτη.

Στις διάφορες ερωτήσεις τους από πού ξεκίνησα, ποιό δρομολόγιο ακολούθησα, γιατί βρέθηκα στο Βουκουρέστι κλπ., απαντούσα λιγόλογα και κοφτά και δίχως να ρωτώ σκεφτόμουνα: Σε μια τόσο κρίσιμη καμπή της ένοπλης αναμέτρησης, γιατί μας συγκέντρωσαν τόσο μακρυά από το βουνό; Με τις σκέψεις μου αυτές, που όπως αντελήφθηκα ήταν σκέψεις και των άλλων, περισσότερο κλεισμένος στον εαυτό μου και λιγότερο ομιλητικός, με βρήκε το μεσημέρι μπροστά σ' ένα τεράστιο και πλούσια παραφορτωμένο τραπέζι και γύρω του όλοι οι προαναφερόμενοι γνωστοί χασομέρηδες.

Μόνο όσοι ζήσανε πολύχρονες στερήσεις και σκληρές κακουχίες της αντάρτικης ζωής, ίσως μόνο αυτοί είναι σε θέση να νοιώσουν τι εντύπωση προκαλεί στο μάτι και την αίσθηση μια τέτοια και τόσο απότομη αλλαγή. Όμως σε μένα ίσως και στους άλλους, γιατί με βασάνιζαν πολλές και διάφορες σκέψεις, η αλλαγή ήρθε κι έφυγε αστραπιαία και στο μυαλό μου δεν έμειναν παρά μόνο οι σκέψεις.

Εξαιρέσει του Βατουσιανού, για τον οποίο η ίδια η ζωή όσο για κανένα έδειξε πως η παρουσία του στο βουνό είναι μόνο ζημιά, εάν όπως υπέθετα, όλοι οι άλλοι και γω μαζί τους βρισκόμουν σε δυσμένεια, πως εξηγείται αυτή η καλοπέραση; Και το αντίθετο, σε περίπτωση που δεν είμασταν υπό δυσμένεια γιατί βρισκόμασταν τόσο μακρυά από το βουνό και γύρω από ένα τόσο σκανδαλιστικό τραπέζι;

Μη μπορώντας να δώσω απάντηση στα ερωτήματά μου και στην προσπάθειά μου να το πετύχω, δίχως να βιαστώ και στο δυνατό βαθμό δίχως να με αντιληφτούν, σκέφτηκα με ξεχωριστές συζητήσεις να ξεδιαλύνω ότι με βασάνιζε.

Όπως σε κάθε προσπάθεια έτσι και στην περίπτωση αυτή, δεν έλειπαν τα εμπόδια, που το πιο σοβαρό ήταν η απαγόρευση να βγούμε έξω προτού μας εφοδιάσουν με ρουμάνικες ταυτότητες κυκλοφορίας. Αυτό κυρίως ανέτρεψε το πλάνο ενεργείας μου και με υποχρέωσε ν' αρχίσω αντίστροφα από τους γνώριμους μου πονηρούς προς τους απονήρευτους καινούριους γνώριμους μου.

Με προσποιητή αδιαφορία εκμεταλλεύτηκα την ολοφάνερη πληροφοριακή φαγούρα του πιο πονηρού κι αντί ν' αρχίσω άφησα ν' αρχίσει αυτός τη συζήτηση μαζί μου.

Πρόκειται για τον Βατουσιανό. Σ' αυτό βοήθησε και η προσπάθειά του για συμφιλίωση μαζί μου, προσπάθεια που οφειλόταν όχι σε ειλικρίνεια κι ανωτερότητα αλλά ξεκινούσε από τη θέση του αποτυχημένου και κομματικά χτυπημένου.

Από το μάντρωμά μου στο αρχοντόσπιτο με τη γνωστή παρέα και για την καλοπέραση μας δίχως να μας λείπει του πουλιού το γάλα, κύλησε η δεύτερη μέρα. Τάβλι και σκάκι, τα μόνα που μετρίαζαν την πλήξη της κλεισούρας μας, παίρναν και δίναν στο ευρύχωρο πολυτελέστατο αρχοντόσπιτο. Το ηλεκτρικό κουδούνι της υπηρεσίας καλούσε για βραδινό, το τάβλι και το σκάκι μένανε ανοιχτά, για να συνεχιστεί το παιχνίδι μετά το πλούσιο δείπνο.

Ώρα δέκα νυχτερινή οι μασέλες τελείωναν τη δουλειά τους και τα στηλωμένα στομάχια για να χωνέψουν, στο σκάκι ξανάρχιζαν οι πολεμικές επιχειρήσεις με τους ξύλινους στρατιώτες, τα πειράγματα, τα χάχανα και τα κουρντίσματα φούντωναν γύρω από την εύνοια και τις αναποδιές των ζαριών στο τάβλι.

Διόλου φίλος του σκακιού, λίγο μερακλής στο τάβλι, αχόρταγος βιβλιοφάγος, φόρεσα τη μπιτζάμα, πήρα συντροφιά το ρώσσο στρατηλάτη Τσαπάγιεφ και ξάπλωσα στο κρεβάτι. Κουβεντιάζοντας μαζί του, θάχε περάσει ώρα και σε στιγμή που δεν ήθελα να διακόψω μαζί του τη συζήτηση, αθόρυβα άνοιξε την πόρτα του δωματίου, φόρεσε τη μπιτζάμα του και στο διπλανό κρεβάτι ξάπλωσε ο Λάμπρος. Με τη ματιά του καρφωμένη στο ταβάνι και τις τουλούπες του καπνού του τσιγάρου του, σκεφτόταν ποιος ξέρει τι. Κι επειδή ο ερχομός του μ' άφησε αδιάφορο και δεν διέκοψα τη συζήτηση μου με τον Τσαπάγιεφ, στεναχωρημένος κάπως κι ολοφάνερα διατεθειμένος ν' ανοίξει μαζί μου συζήτηση, κι απ' ότι φάνηκε για να μη αντιληφθώ ότι βασικά τον ενδιέφερε, άρχισε με τούτα τα λόγια:

"Μια και μόνο στο υπνοδωμάτιό μας μπορούμε να μείνουμε μόνοι, αν συμφωνείς προτείνω ν' αφήσεις τον Τσαπάγιεφ για αύριο και να τα πούμε ένα χεράκι γύρω από την πρόταση συμφιλίωσης μαζί σου κατά του Βατουσιανού".

Τον κοίταξα κι ευθύς αμέσως συμπλήρωσα: "Ο Βατουσιανός δεν είναι παιδί για να χρειάζεται τη μεσολάβηση άλλων. Και σε περίπτωση που το πρότεινε ο ίδιος, δεν το σκέφτηκε καλά. Γιατί αντί μαζί σου καλύτερα θάταν να τα πούμε με τον ίδιο. Αν πάλι εν αγνοία του Βατουσιανού και με πρωτοβουλία σου επιδιώκεις τη συμφιλίωσή μας, δεν νομίζεις πως καλύτερα θάταν προηγούμενα να συμβουλευόσουν και τις δυο πλευρές κι ανάλογα να ενεργήσεις. Πάντως έτσι ή αλλιώς και σε περίπτωση

που το θέλει ο Βατουσιανός, προτιμώ μια απ' ευθείας συζήτηση με τον ίδιο".

Μπροστά στο εμπόδιο της απ' ευθείας συζήτησης, δίχως να παραιτηθεί από τον σκοπό του κι αποφασισμένος να φθάσει σ' αυτόν, ύστερα από λιγόλεπτη σιωπή και σκέψη: "Έχεις δυο μέρες ανάμεσά μας κι ενώ οι δυο μας σαν παλαιοί συνεργάτες έχουμε τόσα να πούμε, δεν μπορώ να εξηγήσω γιατί κλείστηκες στον εαυτό σου και τόρριξες στο διάβασμα".

- Στις συνθήκες που ζούμε τι θέλεις να κάνω; Προτιμώ το διάβασμα από το σκάκι και το τάβλι, κι έπειτα τι να πούμε; Αν έχεις κάτι που αξίζει τον κόπο, παρατώ το διάβασμα.

Άναψε το δεύτερο τσιγάρο και μετά την πρώτη ρουφηξιά, λες και βρήκε από που ν' αρχίσει: "Δεν πάμε καλά".

- Δε σε καταλαβαίνω.

- Μα και γω δε σε πιστεύω.

- Δικαίωμά σου, όμως και υποχρέωση σου να μου πεις σε τι δυσπιστείς.

- Μα είναι δυνατό να μη σε βασανίζει η εδώ συγκέντρωση μας;

- Να με βασανίζει; Εμένα τουλάχιστο όχι, απλώς με στεναχωρεί, γιατί σε τόσο κρίσιμη εποχή, για λόγους υγείας και θεραπείας είμαι υποχρεωμένος να βρίσκομαι εδώ και τόσο μακρυά από το βουνό. Και για νάμαι ειλικρινής αν κάτι με βασανίζει είναι που δυο μέρες τώρα κανένας δεν ενδιαφέρθηκε για την αποκατάσταση της υγείας μου. Κι αν αυτό συνεχιστεί θα ζητήσω από τους εδώ υπευθύνους εξηγήσεις.

- Και στα σοβαρά πιστεύεις, ότι βρίσκεσαι εδώ για λόγους υγείας;

- Και ναι και όχι. Πάντως ότι και να συμβαίνει από τα δυο, τον ερχομό μου εδώ βασικά τον χρωστώ στην αφεντιά σου.

- Μα γιατί;

- Θέλει και ρώτημα;

- Ανάθεμα μου αν σε καταλαβαίνω.

- Σειρά μου να σου απαντήσω, ανάθεμα με αν σε πιστεύω.

- Μα γιατί;

- Γιατί, αγαπητέ μου, στο Γεν. Αρχηγείο κανένας δε γνώριζε ότι πάσχω από πονοκέφαλο κι αν η αφεντιά σου δεν τόκανε γνωστό, σε περίπτωση που η θεραπεία μου είναι το πρόσχημα να βρίσκομαι εδώ, δύσκολα θα βρίσκανε αιτία να με απομακρύνουν από το βουνό. Κι αν το κάνανε μ' άλλο πρόσχημα θα μπορούσα εύκολα να εξηγήσω τι κρύβεται στον εδώ ερχομό μου.

Τώρα όμως εκτός από την αρρώστεια μου και τη θεραπεία μου, θέλω αλλά δεν

μπορώ να βρω γιατί με στείλανε εδώ, σε περίπτωση που θέλεις να με βοηθήσεις, δε νομίζεις ότι πρέπει να μιλήσεις πιο ανοιχτά;

- Άκουσε και προπαντός πίστεψέ με. Για ποια ακριβώς αιτία σε φέρανε εδώ δεν ξέρω. Το γεγονός ότι δε σε στείλανε για θεραπεία βγαίνει από το ότι βρίσκεσαι ανάμεσά μας και όχι στο νοσοκομείο.

- Δε με πείθεις, γιατί δεν αποκλείεται απ' εδώ να βρεθώ στο νοσοκομείο.

- Δεν το πιστεύω γιατί ξέρω, όσοι έχουν ανάγκη από θεραπεία τους υποδέχονται οι γιατροί και τα νοσοκομεία

- Αν είναι έτσι κι είσαι σίγουρος γι' αυτό και θέλεις, επαναλαμβάνω, να με βοηθήσεις να βρω ή μαζί οι δυο μας την αιτία που βρίσκομαι εδώ, τότε δεν έχεις παρά να μιλήσεις μ' ανοιχτά χαρτιά και να μου πεις συγκεκριμένα γιατί εσύ και αν ξέρεις και γιατί οι άλλοι βρίσκονται εδώ, εκτός φυσικά από το Βατουσιανό, που σε όλους μας είναι γνωστή η αιτία που τον μάντρωσαν εδώ.

- Ζητάς να σου πω κάτι που δεν ξέρω και που μόνο υποθέσεις κάνω.

- Έστω, μια και είναι ξεκαθαρισμένο ότι δε βρίσκομαι εδώ για λόγους υγείας, δεν μπορεί παρά σε κάποια από τις υποθέσεις σου να κρύβεται το μυστικό και μια συζήτηση και ανταλλαγή γνωμών γύρω από τις υποθέσεις σου και τις υπόνοιές σου ασφαλώς θα βοηθήσει αν όχι να βρούμε, τουλάχιστο να πλησιάσουμε τους λόγους απομάκρυνσης μου από το βουνό. Σε συνέχεια με τον καθένα που βρίσκεται εδώ, μια ανάλογη ξεμοναχιασμένη συζήτηση, στα σίγουρα θα μας οδηγήσει στο μυστικό που κρύβει η εδώ συγκέντρωσή μας.

- Δεν συμφωνώ γιατί όχι η βιασύνη σου, αλλά ο χρόνος και τα γεγονότα που θα φέρει, θα ξεκαθαρίσουν καλύτερα απ' όλους μας αυτό που σήμερα μας είναι ανεξήγητο. Κι ακόμα μια τέτοια συζήτηση με όλους, ποιος ξέρει που μπορεί να οδηγήσει και τι σε βάρος μας μπορεί να δημιουργήσει.

- Αν και δε βλέπω κανένα τρομακτικό κίνδυνο, μια και φοβάσαι τις συνέπειες, ας περιορίσουμε τη συζήτηση ανάμεσά μας και γύρω από τις δικές σου υποθέσεις απομάκρυνσης σου από το βουνό.

- Δεν το θεωρώ σκόπιμο γιατί προεξοφλώ, πως δε θα φτάσουμε πουθενά.

- Η άρνησή σου, δίχως να το λέει, μαρτυράει πως ξέρεις γιατί βρίσκεσαι εδώ αλλά δεν θέλεις να το μάθω.

- Όπως θέλεις πάρτο.

- Αν είναι έτσι πώς εξηγείται η βιασύνη σου να μάθεις αν με βασανίζει η εδώ συγκέντρωσή μας; Και γιατί σε στεναχώρησε το κλείσιμο στον εαυτό μου και το διάβασμα; Κι ακόμα γιατί πρότεινες σαν παλιοί συνεργάτες να τα πούμε; Μια και

αρνείσαι τη συζήτησnσn τι έχουμε λοιπόν να πούμε; Αυτά και περιμένω την απάντηση σου απ' όπου θα εξαρτηθεί η παραπέρα συζήτηση μας, διαφορετικά η συνέχιση της άρνησης σου για συζήτηση που μόνος σου προκάλεσες κι η πρόταση σου συμφιλίωσης μου με το Βατουσιανό το ολιγότερο κρύβει καιροσκοπισμό και ψάρεμα σε βάρος μου.

- Όχι δα κι έτσι. Όσα είπες αν τάλεγες σε κάποιον άλλον, ασφαλώς θα σε παρεξηγούσε, όχι όμως κι εγώ γιατί ξέρω πως ότι θέλεις να πεις το λες έξω από τα δόντια και πάντα δίχως κακία.

- Μ' άλλα λόγια παρ' όλο που εσύ προκάλεσες τη συζήτηση, αν δεν γνωριζόμασταν καλά, θα μ' έβγαζες και χρεώστη.

Εδώ, δίχως άλλη κουβέντα, με μια ξερή "καληνύχτα" και με το κουκούλωμά μου πήρε τέλος η συζήτηση.

Την επομένη μαζί με δυο Ρουμάνους, ένα ράφτη κι έναν τσαγκάρη μας επισκέφθηκε ο γνωστός αποστάτης Λευτέρης Αποστόλου, αντιπρόσωπος την εποχή εκείνη του Κόμματος στη Λ. Δ. της Ρουμανίας. Ράφτης και τσαγκάρης μας πήρανε μέτρα για πολιτικά ρούχα και παπούτσια και φύγανε. Ο Αποστόλου για λίγη ώρα μας έκανε παρέα και μεταξύ άλλων μας έκανε γνωστό πως σε λίγες μέρες θάχουμε στα χέρια μας τις ταυτότητες κυκλοφορίας, τα πολιτικά ρούχα και παπούτσια κι ότι άλλο μας είναι απαραίτητο και θα μπορούμε να κυκλοφορούμε ελεύθερα. Παράλληλα δεν παρέλειψε να μας πληροφορήσει ότι πολύ σύντομα θα αλλάξουμε σπίτι κι άφησε να εννοηθεί ότι στο καινούργιο σπίτι δεν αποκλείεται να μεγαλώσει η παρέα μας.

-Μια μέρα αργότερα από την επίσκεψη του Αποστόλου, διστακτικά και πολύ σοβαρά, με πλησίασε ο Βατουσιανός και με ρώτησε αν δέχομαι να συζητήσουμε.

Στη συγκατάθεση μου έκανε νόημα να ξεμοναχιαστούμε στο δωμάτιο. Η υπόδειξή του να ξεμοναχιαστούμε στο δωμάτιο που κοιμόμαστε με το Λάμπρο, αν και δεν μου διέφυγε ότι απέβλεπε και σε συμμετοχή του Λάμπρου στη συζήτηση, δέχτηκα.

Η συζήτηση άρχισε με τούτη την ερώτηση του Βατουσιανού: "Θέλω να ξέρω με θεωρείς ή όχι υπαίτιο που βρίσκεσαι εδώ;"

- Το ξήλωμα μου από τη Θράκη, απάντησα, οφείλεται σε σένα και τον Κικίτσα. Δίχως το ξήλωμα μου θα βρισκόμουν στο κλιμάκιο Θράκης.

- Έχεις απόλυτα δίκιο, όμως δίχως να θέλω ν' αρνηθώ τα στραβά μου, ούτε και το βαρύ απέναντι σου φταίξιμο μου, μπορώ να πω πως έχω και εγώ τα ελαφρυντικά μου. Στο λαιμό τους με πήραν κατά σειρά ο ελαφρόμυαλος Κικίτσας, ο παμπόνηρος Λάμπρος, ο άγιος Λασσάνης, τα μυαλά μου που πήραν αέρα στρα-

τηλάτη και ο νευρικός, αψύς κι ατίθασος Κρίτων.

Κάτι θέλησα να πω, ξαφνικά όμως μπήκε ο Λάμπρος και μας διέκοψε. Κι ενώ ετοιμαζόμουν να του πω να μας αφήσει να συνεχίσουμε τη συζήτησή μας, άκουσα το Βατουσιανό, χαμογελαστά και κουνώντας το κεφάλι του, με νόημα να λέει στο Λάμπρο : Πονηρέ Καραμανλή (λόγω της καταγωγής του) σκόπιμα προτίμησα το δωμάτιο σας, γιατί ήμουν βέβαιος πως θάρθεις, διαφορετικά ίσως να μην άκουγες όσα θ' ακούσεις.

Με τη σειρά του κι ο Λάμπρος κάτι θέλησε να πει, όμως ο Βατουσιανός τον διέκοψε και συνέχισε: "Θα σας παρακαλέσω μέχρι που να τελειώσω να με παρακολουθήσετε προσεκτικά και προπαντός δίχως να με διακόψετε".

- Στο λαιμό του, επαναλαμβάνω, με πήρε ο ελαφρόμυαλος Κικίτσας. Μου παραφούσκωσε τα μυαλά και δίχως κακή πρόθεση κατάφερε να με πείσει ότι σαν Δραμινός ξέρει καλά την περιοχή και με βάση τις υποδείξεις του θα τα κατάφερνα καλύτερα από σας και δίχως εσάς. Έτσι άρχισε ο κατήφορός μου, παρασύρθηκα, πίστεψα και με ζήλο έβαλα σε εφαρμογή τις γνωστές καταστρεπτικές υποδείξεις του: Επιστράτευση Πομάκων, τροφοδοσία με κάστανα και διεισδύσεις στα καμποχώρια πέραν του Νέστου κλπ.

Εδώ και δίχως να θέλω να δικαιολογηθώ, μπορώ να πω πως ως ένα βαθμό κρύβεται το ελαφρυντικό μου. Όπως ξέρουμε όλοι μας καλώς είτε κακώς - εγώ πιστεύω το δεύτερο-ο Κικίτσας σε βαθμό και ιεραρχική τοποθέτηση έρχεται μετά το Μάρκο. Σα συνέπεια δε μου πέρασε από το μυαλό να αμφισβητήσω τις υποδείξεις του και να πιστέψω σα σωστές τις υποδείξεις του Κρίτωνα.

Εδώ πάλι κατά σειρά πρέπει να αναζητηθεί το βαρύ φταίξιμό μου, που είναι ότι σε καμμιά περίπτωση δεν έπρεπε 100% και στα τυφλά να γαντζωθώ ντε και καλά μέχρι τέλους να μη ξεκολλώ από τις υποδείξεις του Κικίτσα, αλλά να πάρω υπόψη μου και τις υποδείξεις σου. Διότι δίχως να θέλω να σε κολακέψω ή να επιδιώξω τη συμπάθειά σου, ο Κρίτων σε τελευταία ανάλυση δεν ήταν όποιος-όποιος. Μπορεί ιεραρχικά να ήταν μικρότερος, όχι όμως με μικρότερη ζωή στο βουνό και μικρότερη αντάρτικη πείρα από τον Κικίτσα.

Και το σπουδαιότερο που όφειλα να μάθω και να πάρω σοβαρά υπόψη μου και εγκλημάτησα που δεν το έκανα, ήταν ότι όσο κανένας άλλος ήσουν ο γνώστης του κόσμου, του εδάφους και γενικά των συνθηκών της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης και για να επιμένεις τόσο πολύ, πάει να πει ότι δεν επέμενες ξεκάρφωτα. Μ' άλλα λόγια απ' όσα ακούσατε κι όσα θα σας πω γύρω από τον Κικίτσα, το γενικό συμπέρασμα που βγάζω είναι ότι αλληλοβουλιάξαμε.

Ο Κικίτσας ανάμεσα στ' άλλα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής πoντάριζε στην υποστήριξη του μέλους της Κ.Ε για τη σταθεροποίηση της θέσης του και την παραπέρα ανάδειξή του και θέλησε να με βοηθήσει, αλλά δίχως να το θέλει με βούλιαξε. Εγώ πάλι, με τη σειρά μου, για να δρέψω δόξα και να φέρω αποτελέσματα καλλίτερα από σας και ν' αναδειχθώ στρατηγός μεγαλύτερος από σας, πίστεψα παραπάνω από το κανονικό στο βάρος των γαλονιών και την ιεραρχική τοποθέτηση του Κικίτσα και την έπαθα. Αυτά σε πολύ χοντρές γραμμές για τον Κικίτσα. Σειρά του Λάμπρου -Βατουσιανού. Την έπαθα σαν χάνος που δεν πονηρεύτηκα από τη στάση σου Καραμανλή και να γιατί: Στην αρχή χωρίς καμμιά επιφύλαξη συμφώνησες με τις υποδείξεις του Κικίτσα, αργότερα όταν σε καλέσαμε και πήρες μέρος στη συζήτηση γύρω από τις υποδείξεις του Κικίτσα, πέρασες με το μέρος σου Κρίτωνα κι ενάντια στον Κικίτσα. Ως εδώ παρά το παλαντζάρισμα αυτό, που μαρτυρά έλλειψη αντάρτικης πείρας, δε βρίσκω φταίξιμο στο Λάμπρο, πίστεψε στα επιχειρήματά σου κι έγειρε με το μέρος σου. Όμως αν ήταν ειλικρινής και καλός αγωνιστής και δεν ήθελε το κακό μου και προπαντός δεν ήθελε το κακό του κινήματος, ώφειλε να με πιάσει από το γιακά, να με τραβήξει στο πλάϊ και να επιδιώξει να μου δώσει να καταλάβω γιατί πέρασε με το μέρος σου. Οπότε υπήρχε η πιθανότητα, όχι να εγκαταλείψω τις υποδείξεις του Κικίτσα τουλάχισο να μην τις πάρω σαν συνταγή 100% σωστές.

Έτσι ίσως δεν παίρνανε τα μυαλά μου αέρα και δεν άκουγα την παρότρυνση του Κικίτσα για απομάκρυνση του Κρίτωνα, οπότε με τη βοήθεια της πείρας του, κατά πάσα πιθανότητα δε θα έφτανα εδώ που βρίσκομαι.

Ο Λάμπρος επιχειρεί να δικαιολογηθεί. Ο Βατουσιανός όμως του υπενθυμίζει ότι μας παρακάλεσε να τον ακούσουμε χωρίς να τον διακόψουμε και του λέει:

- Μια και θέλεις να δικαιολογηθείς κι επειδή περίπου ξέρω τι θα πεις, σαν απάντηση, άκουσε και τούτη εδώ τη γνώμη μου και όσο ζω κανείς δεν θα μου την αλλάξει: - Αν δεν βρέθηκες στη θέση μου και πήρες τα γαλόνια του στρατηγού, αυτό να το χρωστάς στους λεβέντες του Έβρου και σε τούτον εδώ (δείχνοντας εμένα).

Διαφορετικά με τις ικανότητες σου και τις πονηριές σου ούτε δεκανέας δε θα γινόσουν. Η πεποίθηση μου αυτή βγαίνει και δικαιώνεται απ' την ίδια τη ζωή. Μόλις απομακρύνθηκες από τον Έβρο και βρέθηκες στο Γράμμο, πήρες την κατρακύλα κι απ' ότι μέσες άκρες ξέρω, δε βρίσκεσαι σε καλύτερη μοίρα από μένα.

Με όσα σε βάρος του Λάμπρου είπε ο Βατουσιανός, οξύνθηκε η ατμόσφαιρα του δωματίου και δίχως την επέμβαση μου και το φόβο μην ακουστούμε στο σα-

λόνι, ποιος ξέρει τι εξέλιξη θα έπαιρνε η συζήτηση.

Χρειάστηκαν λίγα λεπτά διακοπής και μερικές ρουφηξιές καπνού για να ηρεμήσουν κάπως τα πνεύματα και μόλις κάλμαραν τα νεύρα και για να μην ξαναοξυνθεί η ατμόσφαιρα του δωματίου και πάλι, ο Βατουσιανός πήρε στο στόμα του το Λασσάνη. Ο Ευλογημένος, είπε για το Λασσάνη, σαν άνθρωπος απονήρευτος, σαν αγωνιστής παραπάνω από καλός, σωστός άγιος. Έλα όμως που δεν κάνει για ηγέτης. Αν είχε φλέβα και νεύρα ηγέτη, εν ονόματι ότι ήμουν μέλος της Κ.Ε. θα σήκωνε το χέρι του, θα διεκδικούσε τα δικαιώματα του πόστου του και σχεδόν δίχως δικό μου κόπο, δε θάμπαινε στο τσουβάλι μου, σε βαθμό που η πρωτοβουλία και το "α" και το "ω" των αποφάσεων πέρασαν στα χέρια του σκράπα από ανταρτοπόλεμο Βατουσιανού, γεγονός που όσο τίποτε άλλο συνετέλεσε να πάρουν τα μυαλά μου αέρα στρατηλάτη και να οδηγήσουμε το κίνημα και τον αγωνιστικό εαυτό μας στην καταστροφή.

Σερά σου τώρα λεβέντη μου, λέει σε μένα, και προπαντός απ' όσα θ' ακούσεις να μην αγριέψεις σαν τον Καραμανλή (Λάμπρο). Χονδρικά αρχίζω από τα καλά σου. Συγκεντρώνεις πολλά και σοβαρά θετικά. Δε σου λείπουν όμως και τα αρνητικά και ανάμεσα στα αρνητικά σου το πιο σοβαρό, κατά διαβολική σύμπτωση το έχω και γω, πείσμα εσύ πείσμα κι εγώ, μαζί και η παρότρυνση του Κικίτσα με αποτέλεσμα το ξήλωμα σου από τη Θράκη. Πιο λιανά και κατανοητά: Όσα υπεράσπισες και μας είπες, τότε έκανες πολύ καλά, γιατί τα πίστευες και όπως αποδείχτηκε είχες δίκιο. Όμως, χριστιανέ μου, αν θέλεις στη ζωή σου να πείθεις και να κερδίζεις τον αντικρυνό σου, θα πρέπει να καταλαβαίνεις ότι όχι λίγες φορές, τα καλύτερα επιχειρήματα όταν δεν αναπτύσσονται υπομονετικά, κατανοητά, δίχως νεύρα και με πολιτικό τάκτ δεν πείθουν, όπως καλή ώρα συνέβη στην περίπτωσή μας. Με πολιτικό τακτ ανάπτυξης, ίσως τα επιχειρήματά σου ήταν ακαταμάχητα, με το νευρικό όμως τρόπο που τα ανέπτυξες, έμοιαζε σαν να μας μπάτσιζες, σαν να πετούσες βενζίνη στη φωτιά και να τ' αποτελέσματα. Δεν εισακούστηκες με ζημιά σε βάρος του κινήματος. Φυσικά με τον ίδιο τρόπο μίλησες όχι μόνο σε μένα και τον Κικίτσα, αλλά και στο Λάμπρο. Κι ενώ πολύ δικαιολογημένα περιμέναμε επίθεση του ενάντια σου, είδαμε ν' αδιαφορεί για τον αψύ τρόπο σου και να συμφωνεί μαζύ σου. Το περιστατικό αυτό, επειδή δε σε ξέραμε, από λάθος το εξηγήσαμε για τσουβάλιασμα του Λάμπρου και γραπτά και προφορικά κάναμε γνωστό στο Κόμμα και στο Γεν. Αρχηγείο, ότι στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη δεν υπάρχει Α.Α.Μ.Θ., αλλά μπαγέτα του Κρίτωνα στον οποίο υποτάσσονται όλοι. Στην πραγματικότητα όμως κι ύστερα από την τούμπα μου και τη μελέ-

τη των περιστατικών, κατάλαβα πως ο Λάμπρος δεν ήταν τόσο τσουβαλιασμένος, αλλά σαν το Βατουσιανό σκράπας από ανταρτοπόλεμο κι από την άλλη λόγω της μακρόχρονης συνεργασίας σας σε ήξερε καλά, τόσο από άποψη χαρακτήρος κι επίμονη υπεράσπιση των απόψεών σου, όσο και στο τι και πόσο ζυγίζεις κι από τα επιχειρήματά σου και την επιμονή σου σ' αυτά πείστηκε και μπόρεσε να ιδεί τις καταστροφικές υποδείξεις του Κικίτσα και για να απαλλαχτεί από τις ευθύνες, έγειρε με το μέρος σου.

Στο σημείο όμως αυτό τίμιο και αγωνιστικό θα ήταν να μη φροντίσει ν' απαλλαγεί από τις ευθύνες, πράγμα που τελικά δεν το πέτυχε, αλλά να τραβήξει το Βατουσιανό στο πλάϊ και να του πει το και τό. "Μη παίρνεις υπόψη σου πώς τα λέει ο Κρίτων, αλλά τι λέει και να συμπληρώσει ότι ο αψύς και κάπως άτσαλος κι ανένδοτος τρόπος έκφρασης του δεν κρύβει προσπάθεια να μας περάσει χάμουρα, αλλά φυσιολογική έκφραση και τρόπο υπεράσπισης των απόψεων του" και παράλληλα να με γνωρίσει με την πολύχρονη αντάρτικη πείρα σου και τη γνωριμία σου με το έδαφος, το λαό, τις συνθήκες της περιοχής κλπ. Ο Λάμπρος όμως σίγουρος ότι με τις υποδείξεις του Κικίτσα και την απειρία μου, θα τα κάνω μούσκεμα, ας είναι καλά, προτίμησε να μ' αφήσει να πέσω στο γκρεμνό, που όμως τελικά δε θα τον γλυτώσει και ο ίδιος.

Στο σημείο αυτό ο Λάμπρος τον ρώτησε: "Θάθελά να ξέρω σ. Βατουσιανέ, με την τοποθέτησή σου στο πόστο του Π.Ε. του Α.Α.Μ.Θ., το Γ. Α. σε κατατόπισε ή όχι σε πρόσωπα και καταστάσεις της περιοχής που σ' έστειλε να δουλέψεις; Και σε περίπτωση που δεν σε κατατόπισε, πως ξεκίνησες ακατατόπιστος ν' αναλάβεις τις τόσο βαρειές υποχρεώσεις του Π. Ε. ενός τόσο σημαντικού Αρχηγείου Περιοχής; Εγώ ο Λάμπρος, βέβαιος ότι οπωσδήποτε ήλθες κατατοπισμένος, θεώρησα περιττό να επαναλάβω κάτι που το Γ.Α. φρόντισε να ξέρεις".

- Με συγχωρεί η χάρη σου. Δεν το θεώρησες παραπανήσιο αλλά σκόπιμο. Το όσο πας να τα στρίψεις τόσο άθελα σου βοηθάς το Βατουσιανό να δει καθαρότερα τους σκοπούς που έκρυβες. Μη ξεχνάς ότι γνωριζόμαστε από παλιά και δεν μπορείς να με πείσεις πως δεν ήξερες ότι το Γ.Α. θα με κατετόπιζε, όπως και με κατετόπισε χοντρικά και γενικά. Υποχρέωση δική σου ήταν να με κατατοπίσεις λεπτομερειακά και για όλα.

- Μήπως δεν το έκανα; Αρνείσαι πως 3 ολόκληρες μέρες σε γνώρισα για τα πρόσωπα, την οργάνωση, τον τρόπο λειτουργίας του επιτελικού μηχανισμού κλπ;

- Για να μη νομισθεί, λέει ο Βατουσιανός, ότι ντε και καλά πάω να σου φάω το δίκιο ομολογώ, ότι είναι γεγονός η κατατόπισή μου πάνω σε όχι λίγα περιττά

και πολλά δευτερεύοντα και για να ρίξεις στάχτη στα μάτια μου και να μην αντιληφθώ τη μη κατατόπισή μου στα βασικά και κρίσιμα σημεία, όπως είπες, φρόντισες άκρες μέσες να με γνωρίσεις με τα πρόσωπα και τη λειτουργία του μηχανισμού του Α.Α.Μ.Θ. Ποιός όμως ήταν αυτός ο μηχανισμός; Υπηρεσίες διεκπεραίωσης, επιτελικά γραφεία, στρατολογία, πληροφορίες, επιχειρήσεις κλπ, που αποτελούνταν από ανθρώπους που γνώριζαν ανταρτοκίνημα, εχθρό κλπ., μόνο από τα χαρτιά, από μακρυά και κανένας απ' αυτούς στη ζωή και με δράση δε γνώριζε το έδαφος, δε ζούσε δίπλα στο λαό, δίπλα στον αντάρτη και ποτέ τουλάχιστο μέχρι τότε ούτε είδε ούτε έρριξε σφαίρα στον εχθρό.

- Αν όπως, ισχυρίζεσαι όλα πάνω στα οποία σε κατετόπισα ήταν δευτερεύοντα και περιττά, είμαι, πίστεψεμε, εξαιρετικά περίεργος να μάθω ποια τέλος πάντων κατά την κρίση σου είναι τα ουσιώδη που σκόπιμα απέφυγα να σε ενημερώσω;

- Όλα όσα παραπάνω είπα τι ήταν αν όχι αυτό που κάνεις ότι δεν καταλαβαίνεις; Εδώ και προτού επεκταθώ και να θέλω δεν μπορώ να ισχυριστώ το ίδιο και για τούτον εδώ (δείχνοντας εμένα). Αυτός με το παραπάνω ανάπτυξε και με πείσμα υποστήριξε τις απόψεις του και σε συνδυασμό με τις προβλέψεις του υπέδειξε τις καταστροφικές συνέπειες που θάφερνε η πρακτική εφαρμογή των υποδείξεων του Κικίτσα.

Αυτό, πονηρέ μου Καραμανλή, ήταν το βασικό, η συγκεκριμένη και αντικειμενική κατατόπιση μου πάνω στις συνθήκες, το έδαφος, την αντάρτικη πρακτική, τις στρατηγικές και τακτικές επιδιώξεις, τις συνέπειες και τους κινδύνους που κρύβανε οι υποδείξεις του Κικίτσα. Εννοείται πως όλα αυτά με την μη υποτίμηση των δυνατοτήτων και της τακτικής του εχθρού. Και για να τελειώνουμε: Σ' ερωτώ, γιατί τ' απέφυγες όλα αυτά;

Απλούστατα και μόνο για ν' απαλλαχτείς των ευθυνών, ασπάστηκες τις απόψεις του και έκλεινες με το μέρος του. Θεώρησες περιττό να μας σκιαγραφήσεις τον άνθρωπο, οι απόψεις του οποίου σε κέρδισαν. Να μας πεις κάτι για τον άνθρωπο και τον αντάρτη Κρίτωνα, τι ζυγίζει σε πείρα, σε ικανότητες, σε ζωντανές γνώσεις αντάρτικες καί όχι γραφειοκρατικής πείρας και δράσης σε σύνδεση με το κύρος και την επιρροή του στο λαό και τον αντάρτη της περιοχής. Τόκαμες αυτό; Όχι. Κι η παράλειψη σου αυτή δεν είναι τυχαία. Ούτε και ο προσανατολισμός σου στα μουγκά με τις απόψεις του Κρίτωνα. Όλη αυτή η τακτική σου έκρυβε το φόβο σου μη και γω ακολουθήσω το δρόμο σου, οπότε δεν θα τον ξήλωνα από το κλιμάκιο Θράκης, οπότε το πιθανότερο τόσο το ανταρτοκίνημα του Α.Α.Μ.Θ. όσο κι εγώ δε θα ζημίωνε. Αλλά και για ένα άλλο ακόμα λόγο καθαρά

προσωπικό. Θέλησες να μην έχει ο Βατουσιανός με το Λασσάνη καλύτερα αποτελέσματα από το Λάμπρο και με την τακτική και τις μανούβρες σου επεδίωξες να πάθουμε τόσες και τέτοιες ζημιές που όχι μόνο να δικαιωθείς αλλά και από στρατιωτικό μηδενικό να φιγουράρεις σαν στρατιωτική αξία.

Ε, λοιπόν, οι ενέργειες σου αυτές δεν είναι παρά πιστή αντιγραφή των σακαρακίστικων μεθόδων του αστικού στρατού.

Και δίχως να δώσει καιρό στο Λάμπρο ν' απαντήσει, γύρισε και με ρώτησε: "Ύστερα απ' όσα άκουσες, εξακολουθείς να πιστεύεις πως ο Βατουσιανός με τον Κικίτσα σε ξήλωσαν;" Και προτού απαντήσω, συμπλήρωσε: "Το σωστό είναι ότι κατά σειρά ο Λάμπρος, ο Βατουσιανός κι ο Κικίτσας σε ξήλωσαν κι εξ αιτίας των τριών μας βρίσκεσαι εδώ. Μια όμως και μας μάντρωσαν εδώ και δεν έχουμε με τι να περνούμε τον καιρό μας, σε περίπτωση που εξακολουθείς ν' αμφιβάλλεις και δεν έχεις αντίρρηση, μπορούμε εξαντλητικά να ξανασυζητήσουμε γύρω από όσα θίξαμε και όσα τυχόν παραλείψαμε. Έτσι θα καταλήξουμε σε σωστά κι από τους δυο μας παραδεκτά συμπεράσματα.

Με το Λάμπρο από προπολεμικά στα πεζοδρόμια των λαϊκών αγώνων, στις φυλακές και τα ξερονήσια, αντιμετωπίσαμε όχι λίγες μπόρες και κατατρεγμούς και μπορώ να πω ότι γνωριζόμαστε καλά. Μια και τίποτε στον κόσμο δεν μπορεί να με κάνει ν' αλλάξω γνώμη, μαζί του δε βλέπω το λόγο επανάληψης της συζήτησης."

- Σε όσα είπες σ. Βατουσιανέ, προτού τελειώσουμε τη συζήτηση, θάθελα να σου υπενθυμίσω το ακτίβ στελεχών στη Θράκη και τη ρήξη μας γύρω από τη μορφή συνεργασίας των στρατιωτικών με τους πολιτικούς επιτρόπους. Ε, λοιπόν δίχως να θέλω να δικαιολογήσω ή να ελαφρύνω την θέση του Λάμπρου σε όσα είπες προλίγο σε βάρος του, το ίδιο και με τα δικά σου λόγια, λέω: "Και μένα στον κόσμο τίποτε δεν μπορεί να με κάνει νάλλάξω γνώμη ότι το ξήλωμα μου δεν οφείλεται στη ρήξη μας εκείνη και στην επιδίωξη σου σε βάρος όλων των στελεχών του Α.Α.Μ.Θ. να πετύχεις ότι δίχως αντίσταση πέτυχες σε βάρος του Λασσάνη.

Και επειδή διαπίστωσες το αντίθετο, που έμπαινα εμπόδιο στις επιδιώξεις σου, με ξήλωσες για να γίνεις, όπως έγινες καπετάν ένας. Όλα τ' άλλα, η κατρακύλα σου και το σπαράλιασμα του ανταρτοκινήματος της Αν. Μακεδονίας και Θράκης, ξεκίνησαν από την αρρωστιάρικη αυτή επιδίωξη σου. Και για να βγάλω τελικά τα δικά μου συμπεράσματα θάθελα να ξέρω: Εξακολουθείς να υποστηρίζεις τις τότε λαθεμένες απόψεις σου σχετικά με τη μορφή συνεργασίας στρατιωτικών και

Πολιτικών Επιτρόπων;"

- Σήμερα δεν μπορώ να υποστηρίξω ότι υποστήριζα μια και το βιβλίο του σ. Ζαχαριάδη "Ολοι στ' άρματα όλα για τη νίκη" ξεκαθαρίζει και δικαιώνει ότι υποστήριζες

- Που θα πει ότι η τότε ρήξη μας στη Θράκη και το ξήλωμα μου δεν οφειλόταν στην επιδίωξη σου να μας περάσεις χαλινό, αλλά στη μέχρι τότε αξεκαθάριστη αντίληψη μορφής συνεργασίας στρατιωτικών με πολιτικούς επιτρόπους.

- Αμφιβάλλεις;

- Κάτι παραπάνω.Τώρα είμαι περισσότερο από ποτέ βέβαιος για το αντίθετο και ότι λές ψέματα. Και να γιατί: Τα γεγονότα και η ιστορία του ανταρτοκινήματος της χώρας μας και των χωρών του σοσιαλιστικού στρατοπέδου όχι μόνο σε διαψεύδουν, αλλά πειστικότατα πείθουν, ότι η μορφή συνεργασίας στρατιωτικών και Πολ. Επιτρόπων είναι γνωστή και χρονολογείται από την Οχτωβριανή επανάσταση, από την κατοχή του Β! παγκόσμιου πολέμου και σε συνέχεια από το ξεκίνημα του ΔΣΕ. Κι όλα αυτά στο ακτίβ αναπτύχθηκαν εξαντλητικά και θα πρέπει να θυμάσαι ότι πρόσθεσα, σε περίπτωση που αμφιβάλλεις ή δεν κατάλαβες καλά τη μορφή της συνεργασίας να ζητήσεις από το Γ.Α. και το Κόμμα διευκρινήσεις. Τις ζήτησες; Απ' ότι ξέρω, όχι. Γιατί ήξερες και γιατί καταλάβαινες πως δίχως το ξήλωμα μου δεν θα μπορούσες να γίνεις ο καπετάν ένας για να καταλήξεις σε καπετάν Νούλα. Και για νάμαι αντικειμενικός και να μη σου φάω το δίκιο, θα πρέπει να μην περάσει απαρατήρητο το σκόπιμο και γι αυτό ασυγχώρητο φταίξιμο κάποιου άλλου, που αυτός ο άλλος δεν είναι άλλος από το Λάμπρο.

Όπως οι δυο σας από προπολεμικά έτσι και γω με το Λάμπρο γνωριζόμαστε από τη γερμανοβουλγάρικη κατοχή και ξέρει πως στην ανάπτυξη των απόψεων μου και γενικά στον τρόπο της συμπεριφοράς μου και χειρισμού των προβλημάτων του κινήματος, παρ' όλο που από ιδιοσυγκρασία είμαι εκρηκτικός και νευρόσπαστο, αυτό δεν μ' εμπόδιζε νάμαι υπομονετικός και όσο μπορώ κατανοητός και πειστικός στην ανάπτυξη της γνώμης μου. Αν τώρα από την εποχή του τσακωμού μας και μέχρι σήμερα είμαι διαφορετικός προς το χειρότερο, αυτό οφείλεται στο πρόσχημα που βρίσκομαι εδώ, τη νευρικότητα μου, τους πονοκεφάλους συγκεκριμένα, που ο Λάμπρος γνώριζε και παρά τη θέληση μου φρόντισε να το κάνει γνωστό στο Γ.Α., όχι όμως και στο Βατουσιανό, για να μην μπορεί σήμερα να γαντζωθεί στο νευρικό και άτσαλο τρόπο ανάπτυξης των απόψεων μου.

Το γεγονός αυτό, αν και σε τίποτε δεν αλλάζει τη γνώμη μου σε όφελος του

Βατουσιανού, από την άλλη με κάνει να πιστεύω τον ισχυρισμό του σε βάρος του Λάμπρου. Ότι δηλαδή για να μη κλίνει ο Βατουσιανός με τις απόψεις μου και δεν ακολουθήσει το δρόμο των επιζήμιων υποδείξεων του, ο Λάμπρος αδιαφορώντας για τη ζημιά, μελετημένα και σκόπιμα για να μη κατευνάσει τις εναντίον μου διαθέσεις του Βατουσιανού απέφυγε να του εξηγήσει την πραγματική αιτία της νευρικής μου συμπεριφοράς. Αυτό οφείλεται στην επιδίωξη του Λάμπρου, το δικό του ξήλωμα από τη Θράκη να το διαδεχθεί το δικό μου ξήλωμα.

Και κάτι άλλο σ. Βατουσιανέ, που το είπα σε άλλους και δε θα παύσω να το επαναλαμβάνω στους ομοίους σας:

Από σας τους μπροστάρηδες και ιδιαίτερα τους ακροναυπλιώτες, εμείς οι νεώτεροι αγωνιστές περιμέναμε με το προσωπικό σας παράδειγμα να επιδράσετε πάνω μας θετικά και στη ζωή ακόμα περισσότερο να μεγαλώσετε το ανάστημα που έπλασε για σας η φαντασία μας. Το καθήκον αυτό για σας ήταν το Α και Ω της αγωνιστικής σας προσφοράς, γιατί η γόνιμη αυτή επίδραση επάνω μας και πάνω στους αντάρτες, θα χαλύβδωνε την πίστη μας, θα μεγάλωνε την όρεξη μας για αγώνα και τη διάθεση να σας μιμηθούμε και να σας ξεπεράσουμε. Κι από μέσα μας θα ξέθαβε αστείρευτες κι άγνωστες και σε μας ακόμα τους ίδιους δυνάμεις και ικανότητες. Και όλα αυτά προς όφελος του κινήματος με το παραπάνω θα αναπλήρωναν τις ελλείψεις και την καθοδηγητική σας ανεπάρκεια. Και για να μην επεκταθώ περιορίζομαι μόνο σε σας και σας ρωτώ:

Με το προσωπικό σας παράδειγμα κάνατε το αγωνιστικό σας καθήκον; Αν τολμήσετε να πείτε ναι, είμαι έτοιμος να σας λούσω και να σας αποστομώσω με βουνό από χειροπιαστά αρνητικά σας που δείχνουν το αντίθετο ολότελα. Και επειδή στο πρόσωπό σας διαβάζω τη διάθεση για συμμαχία και πρόκληση, για να σας προφυλάξω από κακοτοπιές και να μην τολμήσετε να με προκαλέσετε, περιορίζομαι σ' ένα από τα πολλά αρνητικά του Βατουσιανού, και που αν χρειαστεί, όχι ένα, αλλά πολλά παραπλήσια αρνητικά θα μπορούσαν να βρεθούν και για τους δυο σας. Συγκεκριμένα στη σεξουαλική του κατρακύλα ο σ. Βατουσιανός θα θυμάται πότε, που, μπροστά σε ποιους και κάτω από ποιες συνθήκες για να δικαιολογηθεί αναγκάστηκε να ρίξει το ανήθικο στις συνθήκες του ένοπλου αγώνα σύνθημα: "Δεν ζούνε τα πουλιά δίχως έρωτα και τραγούδια".

Με όσα είπαμε και με όσα θα πούμε, αργά πια να προλάβουμε ή να λιγοστέψουμε τη ζημιά, δε βλέπω νάχει νόημα κι όφελος η συνέχιση της συζήτησης μας. Τώρα μακρυά από το βουνό και το ανταρτοκίνημα κι ανήμποροι να επηρεάσουμε την εξέλιξη των γεγονότων, είτε το θέλουμε είτε όχι, είμαστε υποχρεωμένοι να

περιμένουμε.

Και θάταν ευχής έργο τα παθήματά μας κι οι στραβοτιμονιές μας να μας γίνουν μάθημα.

Κάτι άρχισε ν' αναπτύσσει ο Λάμπρος, τον άκουσα για λίγο κι επειδή τα πυρά του τα έστρεφε κατά του Βατουσιανού κι όχι εναντίον μου, απδιασμένος από τις δολοπλοκίες του, τους άφησα να αλληλοτρώγονται και βγήκα στο σαλόνι.

Στο σημείο αυτό, προτού προχωρήσω, για να μην αφήσω κενό όταν θα έρθει η στιγμή θα ενημερώσω τον αναγνώστη πάνω στο λ υ ρ ι κ ό σύνθημα του Βατουσιανού.

12 Νοέμβρη 1948. Ντυμένοι πολιτικά, χαρτζιλικωμένοι και με τις ταυτότητες κυκλοφορίας στην τσέπη, από τον ερχομό μας για πρώτη φορά ελεύθεροι και απαρατήρητοι κυκλοφορούμε στη ρουμάνικη πρωτεύουσα ανάμεσα στο ρουμάνικο λαό.

Χρόνια, σαν αετοί ελεύθεροι στα βουνά και τα χωριά της ελληνικής υπαίθρου και ασυνήθιστοι στην κλεισούρα του σπιτιού, μόλις μας άνοιξαν τη βαρειά πόρτα του αρχοντόσπιτου, δίχως να ψηφάμε το βαρύ ρουμάνικο χειμώνα, μια ολόκληρη βδομάδα αχόρταγα και απ' άκρη σ' άκρη, με τράμ και πεζοί, αλωνίζαμε το Βουκουρέστι δίχως ν' αφήσουμε γωνιά απάτητη.

Μ' ασύγκράτητη περιέργεια και οξυμένο ενδιαφέρον τρυπώναμε παντού και με μάτι και νου χουλεύαμε τι άλλο από κείνο για το οποίο δώσαμε τα καλύτερα χρόνια της ζωής μας; Το σοσιαλιστικό καθεστώς και τις συνθήκες διαβίωσης του λαού.

Επισκεφτήκαμε παραγωγικούς και καταναλωτικούς συνεταιρισμούς, εργοστάσια βαρειάς και ελαφράς βιομηχανίας, νεόκτιστες εργατικές κατοικίες, μουσεία, κέντρα πολιτισμού και τα μεγαλύτερα παλάτια της ρουμάνικης δυναστείας, που με την επικράτηση του σοσιαλισμού η εξουσία τα μετέτρεψε, κι αυτά σε μουσεία και άνοιξε διάπλατα τις πόρτες τους στο λαό.

Μαζί με το ρουμάνικο λαό χαρήκαμε και περπατήσαμε πάνω στη μεγάλη λίμνη του Βουκουρεστίου, χαζέψαμε και περιεργαστήκαμε τα διπλωματικά και γενικά των ρουμάνων και ξένων μεγιστάνων του πλούτου μέγαρα, τα πολυτελέστατα και κομψά νυκτερινά και καλοκαιρινά διαμερίσματα και καμπίνες, απ' όπου το καλοκαίρι με μαγιώ και το χειμώνα με ζεστά κουστούμια και παγοπέδιλα, ξεχνιόνταν και απολάμβαναν τις καλλονές της λίμνης. Τώρα και με την επικράτηση της σοσιαλιστικής εξουσίας, όλα άλλαξαν αφέντη, όλα στη διάθεση και για την ψυχαγωγία της αυτού εξοχότητας του αφέντη λαού.

Μικροί και μεγάλοι και των δύο φύλων, με παγοπέδιλα, με έλκυθρα ή και δίχως αυτά, γλυστρούσαν, κυνηγούσαν, βολτάριzαν, πέφταν σηκώνονταν και πάλι ξανάρχιzαν, πάντα με το γέλιο της ξενοιασιάς, τα τραγούδια, τους αστεϊσμούς, τα πειράγματα και τις φωνές. Και το τεράστιο άσπρο αλώνι του Πάγου κάτω από το βάρος του με παρδαλά κουστούμια κι ακράτητου από ενθουσιασμό λαού έτριzε, όμως δεν έσπαzε κι από μακρινή και κοντινή απόσταση η λίμνη έμοιαzε μ' ένα πελώριο άσπρο λουλούδι, που πάνω του σα μελίσσι ο λαός κορφολογούσε, τρυγούσε τον ανθό του κι απολάμβανε ότι προπολεμικά ήταν αποκλειστικό προνόμιο των βασιλιάδων, της κορώνας και του πλούτου, ενώ στο λαό δεν επιτρεπόταν να πλησιάσει κι ούτε με το μάτι να απολαύσει τη λίμνη και τις καλλονές της.

Στο έβγα του Νοέμβρη, αλλάξαμε το αρχοντόσπιτο μας με άλλο και μεγάλωσε η παρέα μας με το Βούρο και Λεωνίδα Ντρενά, ο πρώτος απόστρατος αξιωματικός του αστικού στρατού και στις τάξεις του ΔΣΕ ένα από τα ανώτατα επιμελητειακά στελέχη, ο δεύτερος από τις προηγούμενες σελίδες γνωστός μας αξιωματικός της ελληνικής αεροπορίας, αγωνιστής των συρματοπλεγμάτων της Μέσης Ανατολής και μέχρι τη σύλληψη του ταξίαρχου Γιαννούλη επιτελάρχης της Ταξιαρχίας του. Στα μέσα του Δεκέμβρη του 1948 με τον ερχομό του υποστράτηγου Υψηλάντη και της γυναίκας του και πάλι αυγάτισε ο αριθμός μας και μαζί με το αυγάτισμα αυτό και η περιέργεια μας. Και στη σκέψη μας πιο επίμονα σφήνωσε το γνωστό βασανιστικό ερωτηματικό:

Σε τόσο κρίσιμη εποχή γιατί τόσα ανώτατα και ανώτερα καθοδηγητικά στελέχη απομακρύνθηκαν από το βουνό και την ένοπλη αναμέτρηση με τον εχθρό: Κι εφόσον δεν γνωριzόμαστε από παλιά και καλά, αυτό εμπόδιzε να ξανοιχτούμε ο ένας στον άλλο και τον καθένα μας, θέλοντας και μη, μας οδηγούσε στη σκέψη με τρόπο και με ξεχωριστές προσπάθειες να εξηγήσουμε κείνο που κρυβόταν στη συγκέντρωση στη Ρουμανία.

Παράλληλα με το βασανιστικό αυτό ξεδιάλυμα, προσπαθούσαμε, να διαπιστώσουμε, δίχως να το κατορθώνουμε, αν κι άλλοι σαν και μας βρίσκονται στο Βουκουρέστι, οπότε και σε περίπτωση που υπήρχαν και άλλοι, η εξήγηση εκείνου που μας βασάνιzε γινόταν πιο ενδιαφέρουσα και επιτακτική.

Την ολοφάνερη και στο καμουφλάρισμα δύσκολη μαζική επιθυμία, αλλά για ευνόητους λόγους ξεχωριστή προσπάθεια στην επιδίωξη της διευκρίνισης, τώρα η ελεύθερη κυκλοφορία μας βοηθάει στην έρευνα εάν υπάρχουν κι άλλοι σαν και μας και στο ξεμονάχιασμα και την ιδιαίτερη συzήτηση που όλοι μας και με τον τρόπο μας επιδιώκαμε, προσπαθούμε να βγάλουμε το διαφωτιστικό συμπέρασμα

και μέσα σ' αυτό να τοποθετήσουμε τον εαυτό μας και προοπτικά να εξηγήσουμε την παραπέρα εξέλιξη των γεγονότων της ένοπλης αναμέτρησης με τον εχθρό.

Έτσι με το παραπάνω κίνητρο και με το δικό μου τρόπο άρχισα να ψαχουλεύω, εξαιρέσει του Βατουσιανού και Λάμπρου, όσους πρωτύτερα γνώριza. Και σαν πιο βολικό διάλεξα και έκανα την αρχή από τον πιο απονήρευτο και απλοϊκό Μπελή, για ν' αποδειχτεί πως όχι μόνο βολικός, αλλά εξαιρετικά ειλικρινής και μπεσαλής ήταν, με αποτέλεσμα ν' ανοίξουμε τις καρδιές μας και μέσα σε δυο ποτήρια μπύρας να τα πούμε ανοιχτά και σταράτα. Αποτέλεσμα η διαπίστωση ότι ο Μπελής έπασχε από αδενίτιδα βαρειάς μορφής κι επειγόντως στάλθηκε για θεραπεία, πράγμα που μας έβαλε σε σκέψη μήπως κι η δική μου αρρώστεια και θεραπεία δεν ήταν πρόσχημα, αλλά η πραγματική αιτία της απομάκρυνσης μου από το βουνό και της παραμονής μου στο Βουκουρέστι.

Την ακατασταλαχτη ακόμα διαπίστωση μας, λες και ήξερε τι προηγήθηκε, το μεσημέρι της ίδιας μέρας και ακριβώς πάνω στο μεσημεριάτικο τραπέζι, μας επισκέφθηκε ο Αποστόλου και μεταξύ άλλων σε μένα και το Μπελή σύστησε, αναλυτικά και καθαρογραμμένα στα ελληνικά να γράψουμε από τι και πόσο καιρό πάσχουμε, πότε και τι θεραπεία κάναμε, πιο το όφελος ή η χειροτέρεψη μας έφερε η θεραπεία κλπ. για να μεταφραστούν στα ρουμανικά και να δοθούν στους Ρουμάνους ειδικούς της αρρώστειας μας γιατρούς, όπως καθορίσουν την παραπέρα θεραπεία μας.

Στην ερώτηση του Αποστόλου, όλοι οι άλλοι με την απάντηση τους, ότι δεν έχουν ανάγκη ιατρών κι ιατρικής περίθαλψης, εκτός μόνο από την επιδιόρθωση των δοντιών τους, με όσα είπαν και ζήτησαν, παραμέρισαν το ενδεχόμενο ότι είχαν σταλεί για θεραπεία. Κατά συνέπεια τον καθένα ξεχωριστά και όλους μαζί, άλλοι λόγοι κι αιτίες τους φέρανε στη Ρουμανία. Κι εδώ θα έπρεπε να αναzητηθεί εκείνο, που κρυβότανε και προσπαθούσαμε να εξηγήσουμε.

Όμως παρ' όλο που όλοι τους λίγο-πολύ κάτι ξέρανε, κανείς τους, έστω και υποθετικά, δεν αποκάλυπταν τους λόγους του ερχομού τους στο Βουκουρέστι.

Ανάμεσα τους ο μόνος που αποτελεί εξαίρεση είναι ο πάντα ανοιχτόκαρδος, βιαστικός και ζωηρότατος Υψηλάντης, που αδιαφορώντας για όλα και για όλους και δίχως να τον καίγεται καρφί, ξανοίγεται σε όλους και από ότι φάνηκε, άγνωστο πώς, άκρες-μέσες ήταν αρκετά πληροφορημένος για όλους μας.

Ο Λογοθέτης και ο Σκανδάλης, είπε, κι οι δυο το παραδέχτηκαν, ο πρώτος λιγότερο κι ο δεύτερος περισσότερο κουράστηκαν, απέτυχαν στον ανταρτοπόλεμο και τους στείλανε να ξεκουραστούν, να μελετήσουν τις αποτυχίες τους κι ως που

να τους ξανακαλέσουν να συνέλθουν και προετοιμασμένοι ψυχικά και σωματικά, με την επιστροφή τους στο βουνό να ξεδιπλώσουν τα φτερά τους και να ξεθάψουν τις κρυμμένες μέσα τους ικανότητες.

Για το Λάμπρο πως δεν ανταποκρίθηκε στις υποχρεώσεις του Πολ. Επιτρόπου της 670 Μονάδας, τα τσούγκρισε με τον διοικητή της Μονάδας Γούσια, ότι τυχαία και από τηλεφώνου τους άκουσε να αλληλοβρίζονται και δεν παρέλειψε να πει, ότι τον βαρύνουν και παλιά στραπάτσα της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης. Και χαριτολογώντας, απευθυνόμενος προς το Λάμπρο πρόσθεσε: "Ούτε η προθυμία σου να συλλάβεις το Γιαννούλη σ' έσωσε". Για το Μπελή πίστευε, ότι πραγματικά τον στείλαν για θεραπεία. Του Βούρου σύστησε να βάλει φρένο στο κυνήγι του ποδόγυρου. Για το Λεωνίδα Ντρενά σαν συνυπεύθυνο της διάσπασης από τον εχθρό της ταξιαρχίας Γιαννούλη κι ακόμα για ψυχολογικούς λόγους θεωρήθηκε απαραίτητο, μετά τη σύλληψη κι εκτέλεση του Γιαννούλη επ' αόριστο να τραβηχτεί απ' το βουνό. Τον υποφαινόμενο, όχι σαν τον Μπελή, αλλά, ως ένα βαθμό πίστευε να με στείλανε για θεραπεία, χωρίς όμως να αποκλείει κι άλλο ενδεχόμενο που όμως δεν έχει σχέση με αποτυχίες αλλά οπωσδήποτε θα κρύβονται λόγοι απειθαρχίας. Και τέλος δίχως διάκριση δεν παρέλειψε ούτε τον εαυτό του και τη γυναίκα του Αθηνά, η οποία με κίνδυνο της ζωής της και αδιαφορώντας για τις ταλαιπωρίες, ξεκίνησε από την Αθήνα για να τον βρει στο βουνό με άλλη, και εξ αιτίας της άλλης και για να τα ξαναφτιάξει με την Αθηνά μαζί τους στείλανε στη Ρουμανία. Και συμπλήρωσε: "Αυτό είναι το ένα και κατά πάσα πιθανότητα όχι το βασικό το οποίο δεν αποκλείεται να μη διαφέρει από το ενδεχόμενο του Κρίτωνα." Εδώ και δίχως να το ξεκαθαρίσει με μισόλογα και κάπως αινιγματικά άφησε να εννοηθεί την άρνηση του να συλλάβει το Γιαννούλη και συνδύασε αυτή με την απαλλαχτική έκθεση που υπογράψαμε προς όφελος του Γιαννούλη ο υποφαινόμενος με το Νίκο Μπελογιάννη.

Παραμονές Χριστουγέννων 18 μέρες πριν από την Πρωτοχρονιά του 1949, οι δυο μας με τον Μπελή ξαπλωμένοι σε νοσοκομειακά κρεβάτια κι ασυνήθιστοι στο νοσοκομειακό κλίμα, για να σκοτώνουμε την πλήξη μας, με το βλέμμα τον περισσότερο καιρό καρφωμένο στο ταβάνι, το ρίχναμε ανόρεχτα στη συζήτηση.

Δύσκολα και προπάντων σε βουνίσιους ανθρώπους σαν κι εμάς, όταν η αρρώστεια είναι του ποδαριού, για τον ξαπλωμένο πάνω στο νοσοκομειακό κρεβάτι αργά και πληκτικά περνάνε οι μέρες. Και σαν να μη μας έφτανε η σκασίλα της ξάπλας, καθημερινά κι όχι μια, αλλά δυο και τρεις φορές τη μέρα, δεν μας άφηναν ήσυχους οι γιατροί. Μας ξεθέωναν με τις γνωματεύσεις τους, τα ιατρικά

τους συμβούλια πάνω από το κεφάλι μας και σε γλώσσα που δεν καταλαβαίναμε. Τις επισκέψεις των ιατρών διαδέχονταν οι ακτινοσκοπήσεις στο στήθος, το στομάχι, την κοιλιά και το κεφάλι, τα καρδιογραφήματα, η μέτρηση πίεσης, η εξέταση αίματος και ούρων, το τσουρούφλισμα της ηλεκτροθεραπείας, το τρύπημα των ενέσεων κλπ.

Και το ακόμα πιο οδυνηρό κι εκνευριστικό, βελόνα μήκους σακκοράφας και πάχους σχεδόν το διπλό και μέχρι να βρούνε το ακριβές σημείο, τη μπήξανε 4 φορές ανάμεσα στους σπόνδυλους της σπονδυλικής στήλης και πήραν ένα υγρό σαν απεσταγμένο νερό.

Το Μπελή του μπήξανε τα νυστέρια τους στο σβέρκο και του βγάλανε σε μέγεθος και σε σχήμα καρυδιού δυο κίντρινα και σιχαμερά κρέατα. Οι πληγές δεν κλείναν, οι ιατροί παραιτήθηκαν από το βγάλσιμο των υπολοίπων και άλλαξαν μέθοδο θεραπείας.

19 Γενάρη 1949. Μ' εφόδια από ένα πακετάκι διάφορα χάπια και σιρόπια και με οδηγίες για τη χρησιμοποίησή τους, νάμαστε και πάλι ανάμεσα στη γνωστή συντροφιά, μ' έναν απ' όσους αφήσαμε λιγότερο. Γιατί τον πήραν, που τον στείλαν; Κανείς, εκτός ίσως από την οικογένειά του, της συντροφιάς μας δεν ήξερε.

Μ' ένα λιγότερο μας βρήκε και κύλησε ο Φλεβάρης. Ο Μπελής μέρα παρά μέρα έπαιρνε το δρόμο του νοσοκομείου, όπου του κάνανε αλλαγή στις ανοιχτές πληγές του και συνέχιζε τη θεραπεία του δίχως τελικά να τον θεραπεύσουν.

Ο Μπελής με το ντέρτι των πληγών του στο σβέρκο, εμείς οι άλλοι ο καθένας μας με το δικό του ντέρτι, στην προσπάθειά μας να δώσουμε κάποιο περιεχόμενο στη ζωή μας, με τη σειρά του ο καθένας μας, μελετούσε και στους άλλους παρέδινε ένα από τα προκαθορισμένα απ' όλους μαθήματα στρατιωτικής πολεμικής τέχνης.

Την παράδοση, μ' επιδίωξη την καλύτερη αφομοίωση, ακολουθούσε συζήτηση κι ανταλλαγή γνωμών πάνω στο μάθημα. Όμως όσο κυλούσε ο καιρός κι από πουθενά δε φαινόταν κανένα σημάδι επιστροφής μας στην αγωνιζόμενη μαρτυρική Ελλάδα, τόσο περισσότερο για το κάθε τι νεκρωνόταν το ενδιαφέρον μας και μέσα μας φούντωνε και θέριευε η αγανάκτηση μας κι η νοσταλγία μας για το βουνό και την ένοπλη δράση.

Έτσι φτάσαμε στο δεύτερο δεκαήμερο του Μάρτη που μας έφερε πίσω στην παρέα μας το Λάμπρο που ξαφνικά και για άγνωστους για μας λόγους τον είχαν πάρει.

Σε συζήτηση από τον ίδιο μάθαμε πως μαζί με τον Κικίτσα, ντυμένους με

καινούριες στρατιωτικές στολές και με τον βαθμό τους στις επωμίδες, για λόγους προβολής των αγώνων και θυσιών του ΔΣΕ και του λαού, τους στείλαν σε περιοδεία στις λαϊκές δημοκρατίες Ουγγαρίας, Τσεχοσλοβακίας, Πολωνίας, Γερμανίας. Με την εξιστόρηση των αποτελεσμάτων και των εντυπώσεων του από το ταξίδι στις Λ. Δ., 2-3 μέρες κύλησαν κάπως ευχάριστα. Με την εξάντληση όμως όσων είχαν να μας πουν και πάλι το μισοναρκωμένο μέσα μας σαράκι σήκωσε κεφάλι. Εδώ επαλήθεψε για μια ακόμα φορά το γνωστό γνωμικό "ουδεν κακόν αμιγές καλού". Δεν περίσσευε δηλαδή μόνο η αγανάκτησή μας για την απομάκρυνσή μας από το βουνό, αλλά δίχως να το καταλαβαίνουμε σταθεροποιούνταν η αλληλογνωριμία μας και η αλληλοεμπιστοσύνη μεταξύ μας σε βαθμό που από τις ατομικές συζητήσεις φτάσαμε στις ομαδικές στο σαλόνι γύρω από το μεγάλο τραπέζι.

Στις συζητήσεις αυτές όλοι μας σε όλους μας ειλικρινά και τολμηρά κάναμε γνωστές τις πραγματικές και υποθετικές αιτίες της απομάκρυνσης μας από το βουνό κι απ' αυτό προσπαθούσαμε να βγάλουμε και όπως αποδείχτηκε βγάλαμε σωστά συμπεράσματα προγνωστικά ως προς το ποιοι πρώτοι θα ξαναπάρουν το δρόμο επιστροφής στο βουνό, ποιοι θ' ακολουθήσουν και ποιοι και γιατί οριστικά και μέχρι το τέλος της ένοπλης αναμέτρησης δεν θα ξαναϊδούν βουνό και αντάρτες.

Έτσι και σύμφωνα με τα αλάνθαστα συλλογικά προγνωστικά η τριάδα Υψηλάντης, Λάμπρος και Κρίτων από το Βουκουρέστι με αεροπλάνο στη Σόφια, με βουλγάρικο τζίπ στα Σκόπια και ελληνογιουκοσλάβικα σύνορα, στις 18 Μάρτη 1949 βρισκόμασταν στην έδρα του Γεν Αρχηγείου. Ύστερα από λίγες μέρες και πίσω από μας και τη φορά αυτή, σύμφωνα πάλι με τις προβλέψεις μας κι από το ίδιο δρομολόγιο έφτασαν στο Γεν. Αρχηγείο οι Λογοθέτης-Σκανδάλης. Οι υπόλοιποι κι αργότερα και μεις μετά την ήττα μας, έμειναν επ' αόριστο στις Λ. Δημοκρατίες.

Στο Γεν. Αρχηγείο Ζαχαριάδης-Παρτσαλίδης-Γούσιας, μας κάλεσαν με το Λάμπρο και δίχως περιστροφές και στα γρήγορα, αφού μας κάνανε γνωστή την επιστροφή στη περιοχή απ' όπου παλαιότερα και με εισήγηση του Κικίτσα-Βατουσιανού μας είχαν ξηλώσει.

Ταυτόχρονα και παράλληλα και με το παρακάτω νόημα, μας ανέπτυξαν το βασικότερο από τα βασικά καθήκοντα της καινούργιας μας αποστολής στην παλιά περιοχή μας

Μας είπαν: "Η επιτυχία σας δε θα κριθεί από τις μάχες που θα κερδίσετε,

αλλά από τον αριθμό των καινούργιων ανταρτών που θα επιστρατεύσετε".

Με μπούσουλα το βασικό αυτό καθήκον και μια που η Θράκη και ιδίως ο Έβρος-Κομοτηνή ήταν οι αστείρευτες πηγές μας στρατολογίας έμψυχου υλικού, ζητήσαμε και ασυζητητεί έγινε δεκτό, διοικητικά η Θράκη να χωριστεί από την Α-νατ.Μακεδονία και μόνο όταν το απαιτεί το συμφέρον της ένοπλης δράσης, οι δυο περιοχές να ενώνουν τις ένοπλες δυνάμεις των και το πρόσταγμα της διεύθυνσης και την ευθύνη των αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων των συνδυασμένων χτυπημάτων να την έχει η διοίκηση της περιοχής στην οποία γίνεται η δράση.

Κι από την άλλη μια κι από την ημέρα της καθαίρεσης του Βατουσιανού, το Αρχ. Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης μετονομάστηκε σε ΥΙΙ Μεραρχία κι εφόσον η έδρα της ΥΙΙ Μεραρχίας βρίσκονταν στην Ανατ. Μακεδονία, με το κομμάτιασμα της περιοχής στα δυο και για να μη δημιουργηθει ξεχωριστή στρατιωτική μονάδα, θεωρήθηκε συμφερότερο, όπως τυπικά κι όχι ουσιαστικά η Θράκη να υπάγεται στην ΥΙΙ Μεραρχία.

Εκτός από τα πιο πάνω, στην απόφαση οδηγηθήκαμε κι από το μεγάλο μάκρος και το μικρό βάθος της περιοχής, πράγμα που δυσκόλευε τη διοίκηση της ΥΙΙ Μεραρχίας στη διευθυνση και το συντονισμό των επιχειρήσεων

Έτσι κι όχι μόνο από το κομμάτιασμα της περιοχής στα δυο, αλλά προπαντός γιατί με το Λάμπρο στις ανταρτομάνες περιοχές Κομοτηνής - Έβρου είμαστε γνωστοί στο λαό από την εποχή της γερμανοβουλγάρικης κατοχής, γεγονός που θα βοηθούσε το βασικό καθήκον της επιστράτευσης, αντί μιας, μπήκε ζήτημα δυο ξεχωριστών διοικήσεων. Μπρος στην ανάγκη αυτή και μέχρι να βρεθεί και να ο-ριστεί η νέα κουτσουρεμένη διοίκηση της ΥΙΙ Μεραρχίας Ανατ. Μακεδονίας, με ξεκαθαρισμένη βασική αποστολή κι από το ίδιο δρομολόγιο φθάσαμε στη Σόφια, από τη Σόφια διασχίσαμε τη βουλγάρικη Ροδόπη και στις 24 Μάρτη 1949 βρισκόμαστε στην έδρα της ΥΙΙ Μεραρχίας, όπου στους Λασσάνη και Γεράσιμο Μαλτέζο ή Τζουμερκιώτη (ο δεύτερος επιτελάρχης της ΥΙΙ Μεραρχίας) κάναμε γνωστή την απόφαση του Γεν. Αρχηγείου κι ο Λασσάνης με το Μαλτέζο με τη σειρά τους μας κατατόπισαν πάνω στις συνθήκες, τις ανταρτοδυνάμεις, τις δυνάμεις και την τακτική του εχθρού.

Με την κατατόπιση μας και αφού τους αποχαιρετήσαμε με τα ίδια μέσα και το ίδιο δρομολόγιο ξαναγυρίσαμε στη Σόφια, απ' όπου, ύστερα από λίγη ώρα α-νάπαυσης, ξαναπήραμε το δρόμο προς τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα με κατεύθυνση τη Θράκη. Από τα σύνορα, με συνδέσμους που μας περίμεναν, φθάσαμε

στο παραμεθόριο πομακοχώρι Καρά Ουρέν, όπου η έδρα των ανταρτών Θράκης.

Την κατάσταση που βρήκαμε στη Θράκη την ξέραμε, όχι τόσο από την κατατόπιση μας από τους Λασσάνη-Μαλτέζο, όσο από το σύνολο του παρουσιαστικού τους.

Είναι παρατηρημένο κι απόλυτα διαπιστωμένο, πως σ' όλες τις μορφές δράσης, αν και κατά πόσο πάει καλά ή όχι, αυτό είναι ζωντανά ζωγραφισμένο στο παρουσιαστικό, στις εκδηλώσεις, το ύφος και τον ψυχικό κόσμο εκείνων που είναι οι υπεύθυνοι οποιασδήποτε δράσης κι επιχείρησης. Όταν μάλιστα πρόκειται για πολεμικό μέτωπο και πολεμική δράση κι ευθύνες, έ, τότε στα πρόσωπα των διοικήσεων, όχι μόνο ζωντανά, αλλά κραυγαλέα είναι ζωγραφισμένα η επιτυχία κι ακόμα ο βαθμός της επιτυχίας ή αποτυχίας. Λασσάνης-Μαλτέζος, δίχως ίχνος ηγετικού ύφους, δίχως αυτοπεποίθηση ηγεσίας που λίγο - πολύ τα καταφέρνει να πάνε όλα καλά. Παραμελημένοι αξιολύπητοι, άπλυτοι, αξύριστοι, βρώμικοι, κακοντυμένοι, σκεπτικοί, σκυθρωποί και με νεκρωμένη τη δραστηριότητα, αδιάφοροι για το τι λέγονταν και γίνονταν γύρω τους, κυριολεκτικά με κουρελιασμένο το ηθικό τους, λες και βλαστημούσαν την ώρα που γεννήθηκαν. Αυτή ήταν η εικόνα της διοίκησης της ΥΙΙ Μεραρχίας, που δίχως λόγια και πιο ζωντανά κι ανάγλυφα απ' αυτά, έδειχνε την κατάντια των ανταρτοδυνάμεων που διοικούσαν. Στο Καρά Ουρέν, με την επαφή και συνεργασία μας με τη διοίκηση Θράκης Γ. Μεσηνέζη και Τ. Πετκίδη διαπιστώσαμε ότι όλη η μάχιμη ανταρτοδύναμη δεν ξεπερνούσε τη δύναμη κανονικού τάγματος.

Ποιοτικά το ένα τρίτο αποτελείτο από παλιούς εθελοντές αντάρτες, ομαδάρχες, σκοπευτές, διμοιρίτες και λοχαγούς. Τα υπόλοιπα δύο τρίτα από επιστρατευθέντες, τραυματίες και γυναίκες με μειωμένη μαχητική ικανότητα. Μετόπισθεν "λαϊκή εξουσία" με τα πομακοχώρια δίχως τους πομάκους, που ο εχθρός με μεγάλες δυνάμεις στρατού συγκέντρωσε στις πόλεις και τα οχυρωμένα κεφαλοχώρια.

Σ' αντιστάθμισμα και με σκοπό να δημιουργηθούν κατοικημένα μετόπισθεν και να εξουδετερωθεί η εχθρική επιδίωξη, με πρωτοβουλία του Βατουσιανού τα χωριά της ενδιάμεσης ζώνης που χώριζε την ανταρτοκρατούμενη περιοχή από τα οχυρωμένα κέντρα και κεφαλοχώρια του εχθρού, αδειάζουν και με την προστασία των ανταρτών οι κάτοικοι τους με όλο το βιο τους συγκεντρώνονται στα πομακοχώρια, όπου με τη βοήθεια της λαϊκής εξουσίας στήνουν το νέο νοικοκυριό τους και καταπιάνονται με τη μάχη της αγροτικής παραγωγής και σοδειάς. Με το άδειασμα των χωριών της ενδιάμεσης ζώνης και με το φίμωμα της γνώμης όλων

των άλλων, ο φωστήρας στρατηλάτης Βατουσιανός, δίχως και να το υποπτεύεται, ρίχνει νερό στο μύλο του εχθρού, ο οποίος εχθρός πολύ νωρίτερα από το Βατουσιανό και με βάση καλά μελετημένο σχέδιο, με το άδειασμα των χωριών και τη συγκέντρωση των κατοίκων της υπαίθρου στις πόλεις και τα οχυρωμένα κέντρα της υπαίθρου σε πανελλαδική κλίμακα του μετώπου επεδίωξε και χάρη στο Ζαχαριάδη πέτυχε να δημιουργήσει νεκρή διαχωριστική ζώνη και να μας στερήσει από πληροφοριοδότες, να δυσκολέψει ακόμα περισσότερο την τροφοδοσία μας και το χειρότερο να μας στερήσει τη στρατολογία έμψυχου υλικού, με αποτέλεσμα να μη μπορέσουμε να δημιουργήσουμε τις απαραίτητες εφεδρείες

Έτσι δίχως εφεδρείες, δίχως πληροφορίες σε βάρος του εχθρού και δύσκολη και ανεπαρκή τροφοδοσία, αργά αλλά σταθερά οδηγηθήκαμε στην ήττα.

Από την άλλη στη Θράκη η επιδίωξη του Βατουσιανού να δημιουργήσει δικά μας μετόπισθεν με το άδειασμα από μέρους μας των χωριών και τη συγκέντρωση των κατοίκων στα πομακοχώρια, η μάχιμη ανταρτοδύναμη του τάγματος, αντί πόλεμο, υποχρεώθηκε ν' αγκιστρωθεί στα πομακοχώρια κι να μετατραπεί σε φρουρά αμάχων μετόπισθεν. Και το τραγικότερο, ύστερα από 2-3 μήνες, με το δίχως προοπτική ασυλλόγιστο ξεκοκκάλιασμα των αποθεμάτων τροφίμων και κοπαδιών ζώων των αγροτών των χωριών που αδειάσαμε κι εγκαταστήσαμε στα πομακοχώρια, το πρόβλημα της τροφοδοσίας από δύσκολο κατάντησε τρομακτικά άλυτο, σε βαθμό που αντάρτες και μετόπισθεν είχαν ξεχάσει το χορταστικό ψωμί, τη γεύση του λίπους, του κρέατος κλπ. Και κάθε μέρα που περνούσε, ποιοτικά και ποσοτικά η τροφοδοσία χειροτέρευε και περιορίστηκε σε δίχως γάλα και αυγά ζυμαρικά. Κι όλα αυτά στην περιοχή Έβρου-Κομοτηνής, που σ' όλη τη διάρκεια της γερμανοβουλγάρικης κατοχής και των δυο ένοπλων αντιστάσεων λαός και αντάρτες όχι μόνο δεν υπέφεραν από πείνα, αλλά με έμψυχο υλικό και παντός είδους τρόφιμα ενίσχυαν τις γειτονικές περιοχές της υπόλοιπης Θράκης και Ανατ. Μακεδονίας.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή για ν' απαγκιστρώσουμε και μαχητικά ν' αξιοποιήσουμε το μάχιμο τμήμα και να λύσουμε παράλληλα το πρόβλημα της τροφοδοσίας, κάναμε ανασυγκρότηση, διαλογή και ξεκαθάρισμα του τάγματος από τους άμαχους. Απ' αυτούς και τους γερούς άμαχους των μετόπισθεν δημιουργήσαμε διάφορες βοηθητικές υπηρεσίες. Όλον τον άλλο άμαχο πληθυσμό τον συγκεντρωμένο στα πομακοχώρια τον προωθήσαμε στη Λ. Δ. Βουλγαρίας.

Με την ανασυγκρότηση και το ξεκαθάρισμα, εκτός που απαλλαχτήκαμε από τη φρούρηση και τη συντήρηση μεγάλου αριθμού αμάχων, με την αριθμητική ε-

λάττωση και ποιοτική καλυτέρευση, το μάχιμο τμήμα έγινε ευκίνητο κι αποδοτικό στον πόλεμο. Όμως μια και την περιοχή εξακολουθούσε να τη δέρνει η βαρειά κληρονομιά του άκαπνου στρατηλάτη Βατουσιανού, όπως περιμέναμε, από τις τάξεις μας δεν έλειψαν οι λιποτάκτες-πληροφοριοδότες του εχθρού.

Ο εχθρός μόλις πληροφορήθηκε την επιστροφή στη Θράκη και την προσπάθεια μας ενεργητικής αξιοποίησης της μαχητικότητας των ανταρτοδυνάμεών μας κι επειδή από παλαιότερη πικρή πείρα γνώριζε την επίδραση μας στην περιοχή, στην προσπάθειά του ν' αντιδράσει και να μη μας δώσει καιρό, με μεγάλες δυνάμεις στρατού κι από πολλές κατευθύνσεις κινήθηκε προς τον τόπο ανασυγκρότησης των δυνάμεων μας.

Τις κινήσεις του εχθρού, μια κι από την άποψη ανασυγκρότησης δεν είμαστε έτοιμοι, για να κερδίσουμε χρόνο θεωρήσαμε συμφερότερο ν' αποφύγουμε την επαφή.

Έτσι με το μάχιμο τμήμα και προς αντιπερισπασμό ελιχτήκαμε στα βαθειά μετόπισθεν του εχθρού, προς ολοκλήρωση της ανασυγκρότησης, την εξασφάλιση τροφίμων, οπλισμού και υγειονομικού υλικού από λαφυραγώγηση εφοδιοπομπών του εχθρού.

Ο Λάμπρος με τις μικρές κι ευκίνητες βοηθητικές υπηρεσίες κινήθηκε προς τα σύνορα και με ελιγμούς και κάλυψη σε πυκνοδασωμένες περιοχές, εξηνάγκασε τον εχθρό να χτυπήσει στο κενό, πράγμα που παρά τις μεγάλες δυνάμεις του εχθρού και την κίνηση του από πολλές κατευθύνσεις πετύχαμε δίχως μεγάλες δυσκολίες.

Ο εχθρός συνέπτυξε το μεγαλύτερο μέρος των δυνάμεών του στις βάσεις του και μια που η κομματική εντολή ήταν ότι η επιτυχία μας θα κρινόταν όχι από τις μάχες που θα κερδίζαμε, αλλά από τον αριθμό των επιστρατευμένων που θα εξασφαλίζαμε παράλληλα με την εξασφάλιση τροφοδοσίας σε βάρος του εχθρού, βάλαμε μπρος τη συγκέντρωση πληροφοριών και την κατάστρωση σχεδίου στρατολογίας νέων ανταρτών.

Με το άδειασμα όμως των χωριών από τον εχθρό και τον Βατουσιανό και τη συγκέντρωση του πληθυσμού στα οχυρωμένα κεφαλοχώρια και τις πόλεις, ανάμεσα σε μας και τον εχθρό δημιουργήθηκε κυριολεκτικά νεκρή διαχωριστική ζώνη, που στις λίγες ανταρτοδυνάμεις μας έφραζε το δρόμο της εθελοντικής στρατολογίας, γεγονός που μας υποχρέωσε να προσαρμόσουμε τη δράση μας στην υποχρεωτική επιστράτευση.

Για να το πετύχουμε, μετά την αποτυχία των εχθρικών εναντίον μας επιχειρή-

σεων, σε συνεργασία με το Λάμπρο-Μεσσηνέζη-Πετκίδη αναθέσαμε τη διοίκηση του Τάγματος και με ομάδα ανταρτών που γνώριζαν το έδαφος, με επικεφαλής το λοχαγό Κώστα Μακρή, βάσει των πρώτων πληροφοριών, που είχαμε συλλέξει, κινηθήκαμε προς τα οχυρωμένα και δεσπόζοντα της περιοχής υψώματα του χωριού Μεταξάδες, όπου υπήρχαν εχθρικά οχυρά, στα οποία με τη δύση του ήλιου, ο εχθρός μάντρωνε όλο τον ικανό για όπλο πληθυσμό των γύρω χωριών και με την ανατολή του ήλιου και υπό την επίβλεψη του τον ξαναμολούσε στα γύρω κοντινά χωράφια για δουλειά.

Την τακτική του εχθρού, τον αριθμό του, τις οχυρώσεις του, τα οργανωμένα πυρά του, τον εφοδιασμό του και γενικά τις κινήσεις του, καλά καμουφλαρισμένοι σε δασωμένες τοποθεσίες και από μικρή απόσταση με κυάλια τις παρακολουθήσαμε τρεις μέρες και κάθε σούρουπο παίρναμε επαφή με αγρότες πληροφοριοδότες μας. Τελικά και με βάση τις διαπιστώσεις μας και τη μελέτη του εδάφους, σε συνεργασία με το λοχαγό Μακρή καταστρώσαμε λεπτομερειακό σχέδιο ενεργείας με βασικό στόχο όχι το ξήλωμα του εχθρού, αλλά την επιστράτευση των εγκλωβισμένων στο οχυρό και ικανών για όπλο χωρικών.

Ξημερώματα της τετάρτης ημέρας και δίχως να πέσουμε στην αντίληψη του εχθρού, προς τελική ολοκλήρωση της μελέτης, του συνόλου και των μικρολεπτομερειών του σχεδίου ενεργείας, ξεκινήσαμε προς συνάντηση του Λάμπρου, ο οποίος αφού πήρε μέρος στην παραπέρα μελέτη του σχεδίου και συμφώνησε και μια που οι δυνάμεις της Θράκης δεν επαρκούσαν, αποφασίσαμε να ζητήσουμε την σύμπραξη των ανταρτοδυνάμεων της Ανατ. Μακεδονίας.

Στο μεταξύ κι ως που να ολοκληρώσουμε την ανασυγκρότηση των δυνάμεών μας, ν' απαλλαχτούμε από το βάρος των αμάχων, να επισημάνουμε το στόχο, να συγκεντρώσουμε πληροφορίες και να μελετήσουμε σχέδιο ενεργείας, ο υποστράτηγος Λασσάνης αντικαταστάθηκε από τον ομοιοβάθμιό του Χείμαρο.

Ο Χείμαρος δίχως να φέρει την παραμικρή αντίρρηση στην πρότασή μας, με όλες τις ανταρτοδυνάμεις του δίχως χρονοτριβή κινήθηκε προς τη Θράκη. Όμως και στην περίπτωση αυτή, μια και τα στομάχια των ανταρτών ήταν άδεια, εξακολουθούσε να βαρύνει η εγκληματική κληρονομιά του Βατουσιανού και κατά τη διαδρομή σημειώθηκαν όχι λίγες λιποταξίες ανταρτών από τις πληροφορίες των οποίων ο εχθρός διαπίστωσε την κίνηση ανταρτοδυνάμεων προς τη Θράκη και παρά την άγνοια του σκοπού μας δε δυσκολεύτηκε με σιγουριά να υποθέσει, ότι με την κίνηση και τη συγκέντρωση των ανταρτοδυνάμεων μας στη Θράκη κάτι το όχι ευχάριστο του μαγειρεύουμε. Και για να προλάβει να ανατρέψει κι εξου-

δετερώσει ότι του ετοιμάζαμε, με μεγάλες φάλαγγες αυτοκινήτων, ταυτόχρονα με μας, μέρα και νύχτα από την Κεντρική και Ανατ. Μακεδονία, οπλισμό και στρατεύματα μετέφερε στον Έβρο. Κι από την άλλη, παράλληλα και ταυτόχρονα με την πιο πάνω εχθρική κίνηση, οι μόνιμες εχθρικές δυνάμεις προς αντιπερισπασμό και διαπίστωση των προθέσεων μας, κινήθηκαν και πήραν επαφή μαζί μας και παρά τη μεγάλη υπεροχή τους σε αριθμό ανδρών και πυρά και τη χρησιμοποίηση πυροβολικού και ομαδικών όλμων, μέχρι τον ερχομό του Χείμαρου, την ανασυγκρότηση των δυνάμεων του με τις δικές μας και την εκκίνηση προς τον στόχο, ο εχθρός όχι μόνο δεν μπόρεσε να διασπάσει τη διάταξή μας, αλλά ούτε ν' αντιληφθεί και να συγκρατήσει την κίνηση μας προς το στόχο.

Εδώ και προτού προχωρήσουμε στην εξιστόρηση των επιχειρησιακών αποτελεσμάτων κι επειδή ότι προηγήθηκε είναι αποφασιστικός παράγων εκείνων που διαδραματίστηκαν, επιβάλλεται προσεκτικά να παρακολουθήσουμε τη συνεργασία μας με το Χείμαρο πάνω στην κατατόπιση του σχεδίου μας και του στόχου Μεταξάδων.

Στη διαδρομή από Ανατ. Μακεδονία προς Θράκη κι επειδή ο Χείμαρος πολύ χονδρικά γνώριζε το σκοπό μας και την εκλογή του στόχου, με τον Λασσάνη και τον τώρα δικό του επιτελάρχη Μαλτέζο συζητούσαν γύρω από τον τρόπο ενεργείας και τις πιθανότητες επιτυχίας. Στην πορεία της συζήτησης και σαν γνώστης του εδάφους κλπ. πήρε μέρος και ο Κώστας Αδάμος ή Αλκης γνωστός μας από την εποχή του Βατουσιανού με την βοήθεια του οποίου και μετά το ξήλωμα μου από τη Θράκη και χάρη στη γλοιώδη δουλικότητά του και το επιστημονικό λιβάνισμά του, για λίγο καιρό, αρκετό όμως να τα κάνει μούσκεμα στο κλιμάκιο Θράκης πήρε τη θέση μου.

Για τη ζημιά και το κατάντημα του ανταρτοκινήματος της Θράκης από καιρό και λίγο νωρίτερα από το Βατουσιανό είχε καθαιρεθεί από το πόστο του και διαγραφεί από μέλος του Κόμματος.

Από τη θέση του αυτού του στρατιωτικά και κομματικά καθαιρεμένου, μια και ο Χείμαρος, όπως κι ο Βατουσιανός δεν τον γνώριζε, μεθοδικά και μαστορικά για μια ακόμη φορά έβαλε μπρος την παλιά του τέχνη "κόσκινο". Και κοντά στ' άλλα τα δοκιμασμένα του τερτίπια ο Άλκης, απαράλλαχτα όπως το Βατουσιανό, σαν καραμελίτσα πήρε στο στόμα του το Χείμαρο και με προσποιητό καιροσκοπικό σεβασμό, μελιστάλαχτα, σαν στρείδι στην πέτρα κόλλησε δίπλα στο Χείμαρο κι εντυπωσιακά, δεξιά-αριστερά και προς όλες τις κατευθύνσεις, άρχισε να τον ανεβοκατεβάζει στρατηγό.

Το λιβάνισμα ζάλισε κι αιχμαλώτισε το λιβανιζόμενο κι ο μάστορας λιβανιστής Άλκης, από καθαιρεμένος και διαγραμμένος απ' το Κόμμα, μέσα σε λίγες μέρες, από την Ανατ. Μακεδονία μέχρι να φτάσουν στη Θράκη, έγινε η σκιά και ο ευνοούμενος του Χείμαρου σε βαθμό, που υποσκέλισε τον επιτελάρχη Μαλτέζο κι όπως θα ιδούμε στη μάχη των Μεταξάδων είχε το γενικό πρόσταγμα των επιχειρήσεων.

Αλλ' ας πάρουμε τα γεγονότα με τη σειρά και τη φυσιολογική εξέλιξή τους. Με τον ερχομό του Χείμαρου στη Θράκη και σχεδόν ταυτόχρονα με την συγχώνευση κι ανασυγκρότηση των ανταρτομονάδων Θράκης και Ανατ. Μακεδονίας, ο υποφαινόμενος, παρουσία και του Λάμπρου, στους Χείμαρο-Μαλτέζο έκανα γνωστές τις πληροφορίες και προσωπικές μου διαπιστώσεις γύρω από τον εχθρικό στόχο και το επιχειρησιακό σχέδιο κατά του στόχου.

Εδώ για ενημέρωση του αναγνώστη, προτού προχωρήσω, νομίζω απαραίτητο και σύμφωνα με την προσωπική εντολή του Ζαχαριάδη και τη διαταγή του Γεν. Αρχηγείου, περιληπτικά ν' αναπτύξω το επιχειρησιακό σχέδιο ενεργείας μας και τη βασική στρατηγική επιδίωξη μας, πάντα όμως σε συνδυασμό με τις εχθρικές δυνάμεις και την εξουδετέρωση τους.

Ο εχθρός επί Βατουσιανού με πολύμηνη αναγκαστική εργασία των χωρικών των γύρω χωριών στα δεσπόζοντα υψώματα του χωριού Μεταξάδες έφτιαξε μεγάλα, γερά και δυσκολοπόρθητα οχυρά. Τα οχυρά σκαμμένα μέσα στη γη σε βάθος αναστήματος και πάνω από τη γη με γερά κτισμένα πέτρινα ντουβάρια ύψους και πάχους ενός μέτρου και περιφραγμένα με διπλές και τριπλές σειρές συρματοπλέγματα, ανθρωποπαγίδες και νάρκες και με τις θυρίδες των εχθρικών πυρών και οχυρών κυκλικά, θεριστικά στραμένες προς τα συρματοπλέγματα και μεγάλα αποθέματα τροφίμων, τα υπεράσπιζαν δυο λόχοι στρατού.

Ο αναγνώστης, μια και ξαναγίνεται λόγος για τα ίδια οχυρά, θα πρέπει να θυμάται, πως καθημερινά και με τη δύση του ήλιου, ο εχθρός στα οχυρά αυτά αναγκαστικά μάντρωνε 900-1000 ικανούς για όπλο και πόλεμο χωρικούς των Μεταξάδων και των γύρω χωριών. Και με την ανατολή του ήλιου και μέχρι τη δύση του, υπό την απειλή των αντιποίνων στις οικογένειές τους, τους ξαμολούσε για δουλειά στα γύρω κοντινά και προς την πεδινή πλευρά του Διδυμοτείχου χωράφια, με την εντολή στην εμφάνιση ανταρτών ή στο άκουσμα πυροβολισμών, να παρατούν τη δουλειά τους και να τρέχουν να μαντρώνονται στα οχυρά. Και σαν να μην έφτανε το μάντρωμα τους, ο εχθρός με πρόβλεψη να μην εξουδετερωθεί ο φόβος τους της απειλής των οικογενειακών αντιποίνων με υποχρεωτική από

τους αντάρτες επιστράτευση, στη Λάδη Διδυμοτείχου, στο Διδυμότειχο, στη Κυριακή Σουφλίου και στο Σουφλί οι δυνάμεις του και η διάταξη των δυνάμεων του, του δίνανε τη δυνατότητα μέσα σε δυο τρεις ώρες να φτάσει προς ενίσχυση των οχυρών Μεταξάδων.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες και δυσκολίες κι εφόσον ο βασικός στόχος ήταν η επιστράτευση με το Λάμπρο καταστρώσαμε και στους Χείμαρο-Μαλτέζο ανέπτυξα το παρακάτω σχέδιο:

Με καλά μελετημένες και προκαθορισμένες παραπλανητικές κινήσεις και δίχως να γίνουμε αντιληπτοί απ' τον εχθρό νύχτα, αθόρυβα και σε απόσταση που ο εχθρός να μη μας αντιληφθεί, ένα μέρος της δύναμης μας να πλησιάσει κυκλικά τον στόχο για να καμουφλαριστεί στα γύρω προκαθορισμένα δασωμένα υψώματα.

Το δεύτερο πιο ευκίνητο και μεγαλύτερο μέρος της δύναμης μας, την ίδια νύχτα και αθόρυβα να φτάσει και να καλυφθεί επίσης στα προκαθορισμένα υψώματα προς το χωριό Μεταξάδες από την πλευρά Διδυμοτείχου.

Με καλά καμουφλαρισμένες τις δυνάμεις μας θα περιμέναμε την ανατολή του ήλιου και την έξοδο κι απομάκρυνση από τα οχυρά των εγκλωβισμένων σ' αυτά χωρικών. Οπότε το πρώτο και βαρειά εξοπλισμένο μέρος της δύναμης μας θα κύκλωνε τα εχθρικά οχυρά και μέσα σ' αυτά θα καθήλωνε τους δυο λόχους στρατού, ενώ ταυτόχρονα και παράλληλα το δεύτερο, μεγαλύτερο και πιο ευκίνητο μέρος της δύναμης μας, μακρυά από τα εχθρικά πυρά θα επιστράτευε τους ξεμάντρωτους και ικανούς για όπλο και πόλεμο χωρικούς. Και με τη λήξη της επιστράτευσης από ασφαλή δρομολόγια και υπό την προστασία των ανταρτών, η χιλιάδα περίπου των στρατολογημένων θα οδηγόταν στην προκαθορισμένη περιοχή, όπου θα οργανωνόταν, θα εξοπλιζόταν και μετά από ολιγοήμερη εκπαίδευση, θα συγχωνευόταν με τους παλιούς αντάρτες των δύο περιοχών.

Στα όσα περιληπτικά ανέπτυξα και γιατί προτού ακούσω τη γνώμη των άλλων, δεν είχα να προσθέσω, σιώπησα.

Κι ενώ ο Μαλτέζος με το Λάμπρο σκεπτικοί δεν βιάζονταν να πάρουν το λόγο, ο Χείμαρος, με ύφος ναπολεόντειο, σε συνδυασμό με την επιστράτευση, έβαλε στόχο και την εξουδετέρωση των εχθρικών οχυρών και αιχμαλωσία των υπερασπιστών τους.

Και για να επιβάλει τη γνώμη του, σε ότι πρότεινε, άρχισε να αναπτύσσει τον αντίκτυπο σε όφελος μας που θάχει στο ηθικό του λαού, η ταυτόχρονη διπλή επιτυχία μας.

Την πρόταση του Χείμαρου για λόγους που θα εξηγήσουμε, μ' ένα ξερό "σύμφωνος" δέχτηκε ο Μαλτέζος και σε λίγο ύστερα απ' αυτόν, αν και φανερά ταλαντευόμενος τη δέχτηκε κι ο Λάμπρος.

Οι τρεις, σίγουροι τώρα και στη δική μου συγκατάθεση, λες και δεν υπήρχα, άρχισαν ν' ανταλλάσουν γνώμες και να καταστρώνουν σχέδια συνδυασμένης ενέργειας κατά των δύο στόχων. Και μόνο όταν τους χρειάστηκαν περισσότερες και πιο συγκεκριμένες πληροφορίες για τα οχυρά και τα οργανωμένα πυρά του εχθρού, τότε μόνο και με τον τρόπο που τους έδωσα τις πληροφορίες, κατάλαβαν πως δεν συμφωνούσα μαζί τους και μου ζήτησαν ν' αναπτύξω τους λόγους των αντιρρήσεων μου.

Εδώ δίχως περιστροφές και για να μη σπαταλάται πολύτιμος χρόνος και δυνάμεις, αράδιασα τα παρακάτω:

"Δεν μπορώ να καταλάβω κι αν δεν σας κάνει κόπο εξηγείστε μου, γιατί όσο χρειάζεται δεν παίρνετε υπόψη σας τη βασική διαταγή του Γεν. Αρχηγείου και την προσωπική εντολή του σ. Ζαχαριάδη, που σε τελευταία ανάλυση, είναι και η βασική επιδίωξη του ΔΣΕ.

Δεν ξέρω σε σας, αλλά στο Λάμπρο και σε μένα, ο ίδιος ο Ζαχαριάδης, επανειλημμένα τόνισε και υπογράμμισε πως κάθε επιτυχία μας δεν θα κριθεί από τις μάχες που θα κερδίσουμε αλλά από την επιστράτευση που θα κάνουμε. Με βάση λοιπόν αυτή τη στρατηγική επιδίωξη του ΔΣΕ συγκεντρώθηκαν πληροφορίες, μελετήθηκε κι οργανώθηκε σχέδιο ενεργείας κατά του εχθρικού στόχου Μεταξάδων.

Και για να πεισθείτε, ότι ο δεύτερος στόχος (εξουδετέρωση των οχυρών και αιχμαλωσία των υπερασπιστών τους) όχι μόνο είναι απραγματοποίητος, αλλά θα καταλήξει στα σίγουρα στην αποτυχία της επιστράτευσης και κατά πάσα πιθανότητα και στη σοβαρή μείωση της σημερινής μάχιμης δύναμης μας, για να πεισθείτε επαναλαμβάνω, ότι δεν θα το αποφύγουμε αυτό, κι όσο είναι καιρός αλλάξετε γνώμη, σας παρακαλώ, δώστε λίγη προσοχή σε όσα χονδρικά θάθελα να προσθέσω:

Πρώτ' απ' όλα, είτε το θέλετε είτε όχι, είστε υποχρεωμένοι στα σοβαρά να πάρετε υπόψη σας, ότι την περιοχή αυτή τη γνωρίζω από το 1942 κι ίσως όσο κανένας σας ξέρω το έδαφος, το λαό, τον εχθρό, τη διάταξη του κλπ.

Δίπλα σ' αυτά, μην ξεχνάτε ότι το σημερινό έμψυχο υλικό μας σε μαχητικότητα ηθικό και πίστη στην υπόθεση του λαού, είναι ασύγκριτα κατώτερο από το έμψυχο εθελοντικό υλικό του 1946-1948.

Αντίθετα αριθμητικά, ηθικά, οργανωτικά και σε πυρά ο εχθρός είναι σε πολύ καλύτερη θέση απ' ότι το 1946-1948. Αυτά γενικά. Πιο συγκεκριμένα και ειδικά για τα οχυρά του εχθρού στους Μεταξάδες είναι τόσο γερά και έτσι φτιαγμένα μέσα στη γη, που δίχως πυροβολικό και μπαζούκας και μόνο με σταυρούς δυναμίτες και χειροβομβίδες, είναι αδύνατο ν' αχρηστευτούν τα πάνω από τη γη χοντρά και εξαιρετικά ανθεκτικά πέτρινα ντουβάρια των οχυρών.

Βάλτε τώρα και τις εχθρικές ενισχύσεις, που οπωσδήποτε και μέσα σε 2-3 ώρες θα καταφθάσουν από το Σουφλί-Διδυμότειχο και από αέρα, πράγμα που θα μας υποχρεώσει με όλες μας τις δυνάμεις να μπλεχτούμε σε πολυήμερες σκληρές μάχες. Προσεκτικά μελετείστε όλα αυτά και τα πιθανά απρόοπτα και πέστε μου, αν θα μπορέσουμε να επιστρατεύσουμε κόσμο, να τον οργανώσουμε και μαχητικά να τον αξιοποιήσουμε.

Θα ήταν τραγικό λάθος, με καταστρεπτικές σε βάρος μας συνέπειες, αν υποθέσετε πως τα όσα ανέπτυξα οφείλονται σε υπερεκτίμηση των δυνάμεων του εχθρού και υποτίμηση των δυνάμεων μας.

Υπερεκτίμηση και υποτίμηση κατά κανόνα οδηγούν με μαθηματική ακρίβεια σε ντροπιαστική ήττα και μόνο η πλευρά που ρεαλιστικά θα μελετήσει και σωστά θα εκτιμήσει τις δικές της δυνάμεις και τις δυνατότητες του αντιπάλου θα βρει τον τρόπο ν' αντιμετωπίσει τον τελευταίο. Διαφορετικά αν καταλήξουμε στην απόφαση των δύο στόχων, δεν ξέρω για σας αλλά για μένα αυτό σημαίνει απερίσκεπτη υπερεκτίμηση των δυνάμεων μας, υποτίμηση των δυνάμεων του εχθρού-έμψυχου και άψυχου υλικού-καθώς και των μέσων κίνησης του και συγκέντρωσης του στο στόχο της εκλογής μας.

Έτσι όχι μόνο θα χάσουμε μέσα από τα χέρια μας τα μαντρωμένα στα οχυρά του εχθρού 900-1000 ζευγάρια μπράτσα, αλλά στην επιμονή μας στην καταστροφή των οχυρών και την εξόντωση ή αιχμαλωσία του οχυρωμένου εχθρού, θα δώσουμε στον εχθρό τον απαιτούμενο χρόνο και τη δυνατότητα, να συγκεντρώσει κι εναντίον μας να ρίξει μεγάλο αριθμό δυνάμεων, με τελικό αποτέλεσμα τόσες και τέτοιες απώλειες που χωρίς κανένα δικό μας όφελος θα επιδράσουν καταστρεπτικά στο ηθικό του λαού και των ανταρτών".

Εδώ, ενώ περίμενα οι άλλοι τρεις ν' αντιπαρατάξουν τα δικά τους επιχειρήματα, ο Χείμαρος χωρίς να δώσει καιρό στο Λάμπρο και Μαλτέζο ν' αναπτύξουν τη γνώμη τους, όχι γιατί πείστηκε, αλλά όπως αποδείχτηκε, όπως κι ο Βατουσιανός, αιχμαλωτίστηκε από το μαστορικό λιβάνισμα του Άλκη, υιοθέτησε τη γνωστή στο Μαλτέζο και μέχρι τη στιγμή εκείνη άγνωστη σε μένα και το Λάμπρο υπόδειξη

του ΄Αλκη. Συγκεκριμένα όχι μόνο η υπόδειξη κι επιμονή του Χείμαρου στην εξουδετέρωση του εχθρού, αλλά και ο στόχος Νέα Βύσσα, αντί του στόχου Μεταξάδων, που ξαφνικά πρότεινε ο Χείμαρος, ήταν υπόδειξη του ΄Αλκη, η οποία έγινε παράλληλα με το λιβάνισμα στη διάρκεια της διαδρομής από την Ανατ. Μακεδονία προς τη Θράκη.

Μια όμως κι ο Χείμαρος, σαν άνθρωπος από άλλη περιοχή, δεν ήταν γνώστης του στόχου, του εδάφους και των συνθηκών της περιοχής, υποχρεωτικά κάλεσε τον ΄Αλκη να μας αναπτύξει τον τρόπο ενεργείας κατά του νέου στόχου Νέα Βύσσα (Αχυροχώρι).

Ο ΄Αλκης, αν και το περίμενε, στη δύσκολη θέση που βρέθηκε και στην προσπάθειά του να μας πείσει και σαν στρατιωτική αξία ολοκληρωτικά για τους σκοπούς του να κερδίσει την εύνοια του Χείμαρου, άρχισε να μας διηγείται ότι επί Βατουσιανού και συγκεκριμένα το καλοκαίρι του 1948, με δύναμη 200 επίλεκτων ανταρτών πήγαν στο Αχυροχώρι και μέσα σε μια νύχτα επιστράτευσαν 400 αχυροχωρίτες (άνδρες και γυναίκες) δίχως να πάθουν καμμιά ζημιά. Και συνέχισε: "Το Αχυροχώρι είναι το πιο μεγάλο κεφαλοχώρι του ΄Εβρου με πολλά και φημισμένα παλληκάρια και το σπουδαιότερο, λόγω της μεγάλης απόστασης από το βουνό και τα διάφορα εμπόδια και κινδύνους, που παρουσιάζει η διαδρομή στον κάμπο, ο εχθρός είναι ξένοιαστος και γι αυτό απροετοίμαστος ν' αντιμετωπίσει μια αιφνιδιαστική καλά μελετημένη και γρήγορη στην εκτέλεση της ενέργεια μας". Και κάπως διστακτικά πρόσθεσε: "Αντί να κινηθούμε ενάντια στο γερά οχυρωμένο στόχο Μεταξάδων με πιθανότητα αποτυχίας, είναι εκατό φορές προτιμότερο αιφνιδιαστικά, αποφασιστικά και με σιγουριά να κινηθούμε προς το ανοχύρωτο Αχυροχώρι".

Εδώ σταμάτησε και σαν να βρήκε κακοτοπιά για να διαπιστώσει τις διαθέσεις μας στην πρόταση του, με τρόπο έρριξε σ' όλους μας μια διακριτική ματιά κι όταν απ' την πλευρά του Χείμαρου διεπίστωσε την ενθάρρυνση που περίμενε, συμπλήρωσε: "Δεν ξέρω για σας, αλλά για μένα τον Άλκη το Αχυροχώρι είναι ιδανικός στόχος με προεξοφλημένη επιτυχία. Κι αν συμφωνείτε μπορώ να σας αναπτύξω το σχέδιο ενεργείας μας το 1948 και με βάση αυτό να καταστρώσουμε το τωρινό επιχειρησιακό σχέδιο.

Ανερώτητα, προεξοφλώντας τη γνώμη μας και για να μη μας δώσει καιρό, και τον Άλκη ν' ανοίξει το δρόμο, ο Χείμαρος, μ' ένα ξερό και βιαστικό "σύμφωνοι", παρώτρυνε τον ΄Αλκη να συνεχίσει. Τούτος όμως παμπόνηρος και κωλοπετσωμένος καιροσκόπος, ξέροντας από παλιά με ποιους είχε να κάνει και προαισθανό-

μενος στρίμωγμα, δίχως να βιαστεί, ξανάρριξε σ' όλους μας μια ακόμα ερευνητική ματιά και στεναχωρημένος από τις διαπιστώσεις του, σαν να μην τούφτανε η ενθάρρυνση και συγκατάθεση του Χείμαρου, αντί να συνεχίσει, ζήτησε τη γνώμη όλων μας και προτού την πάρει, για να πέσει στα μαλακά συμπλήρωσε: "Δεν ξέρω για το σ. Μαλτέζο, όμως ο σ. Κρίτων, ίσως και ο σ. Λάμπρος μου φαίνεται ότι έχουν σοβαρές αντιρρήσεις στην αλλαγή του στόχου".

Και μια που ο Χείμαρος παραξενεύτηκε και στη διστακτικότητα του Άλκη εκδήλωσε την έκπληξη του, για να προλάβω μια δεύτερη ενθάρρυνση του, απάντησα: "Για την ώρα δεν μπαίνει ζήτημα αντιρρήσεων. Αλλά προσεχτικά να μελετήσουμε ποιον από τους δυο στόχους να προτιμήσουμε και προτού οριστικά καταλήξουμε στην εκλογή του, να διερευνήσουμε κι όσο μπορούμε να επισημάνουμε τα ενδεχόμενα που μπορούν να συμβούν, να βρούμε τρόπο να τα παραμερίσουμε και από το μέτρο του δυνατού να προβλέψουμε τις πιθανότητες επιτυχίας ή αποτυχίας". Και για να μη δώσω καιρό στον Άλκη ν' ανασάνει και στο Χείμαρο ευκαιρία να τον ενθαρρύνει, πρόσθεσα: "Προτού σ. Άλκη μας αναπτύξει τον τρόπο επιτυχίας το 1948, για πες μας από τους 200 επίλεκτους αντάρτες που χρησιμοποιήσατε στην επιχείρηση, πόσοι λιποτάκτησαν;" Κατάλαβε που τραβούσε η υπόθεση, αλλά μην μπορώντας να κάνει αλλιώς, ξεροκατάπιε στεναχωρημένος απάντησε: "Κανένας".

Με νόημα κοιτάζοντας τον Άλκη και μονολογώντας είπα: Εύκολη, γρήγορη κι ευχάριστη απάντηση: Κανένας.

Που θυμίζει άλλους μπερεκετλίδικους και πολύ διαφορετικούς καιρούς κι από δω ακριβώς από τους διαφορετικούς με τους σημερινούς καιρούς ξεπηδάνε μια σειρά ερωτήματα από την απάντηση στα οποία θα εξαρτηθεί η εκλογή του σημερινού στόχου.

Προτού μπερδέψω το ξετύλιγμα της σκέψης μου, ξαναρώτησα τον Άλκη: "Στην τωρινή διαδρομή σας από την Αν. Μακεδονία ως εδώ είχατε λιποτάκτες και πόσους;"

Η δεύτερη μου αυτή ερώτηση ξεκαθάρισε στο μυαλό του Άλκη το σκοπό μου και για να ξεφύγει το στρίμωγμα, βιαστικά απάντησε: Είχαμε αλλά δεν ξέρω πόσους.

Δεν χρειάζεται να ξέρεις τον αριθμό, αρκεί που ξέρεις ότι είχατε.

- Τι λες Άλκη, στη 48ωρη διαδρομή μας προς το Αχυροχώρι θάχουμε ή όχι λιποτάκτες;

- Δεν ξέρω.

- Με τα δεν ξέρω, δεν μπορούμε να καταλήξουμε σ' απόφαση και πολύ περισσότερο δεν μπορείς να υποδεικνύεις στόχο με αξιώσεις να τον προτιμήσουμε. Επομένως για να μας πάρεις με το μέρος σου και να μας επιβάλεις το στόχο προτίμησης σου, το θέλεις είτε όχι, είσαι υποχρεωμένος ξεκάθαρα ν' απαντήσεις στις διάφορες πληροφοριακές μας ερωτήσεις και να μας πείσεις. Διαφορετικά δε θα μπορέσουμε να κρίνουμε σωστά και θα πέσουμε έξω.

- Δεν μπορώ να εγγυηθώ, λέει ο ΄Αλκης, αν θάχουμε ή όχι λιποτάκτες και ούτε μπορώ να ξέρω.

- Άλκη, η άρνηση και τα ξεγλυστήματα στο όχι και το ναι, δεν είναι σοβαρή απάντηση. Μάλιστα. Στις σημερινές συνθήκες 100% θάχουμε λιποτάχτες κι όποιος θέλει να το αποκλείσει αυτό στην καλύτερη περίπτωση, εσκεμμένα αρνείται κάτι που οπωσδήποτε πιστεύει.

Μια όμως και σκαλώσαμε στην άρνησή σου, για να μη χασομερούμε, παραμερίζω τις λιποταξίες και τις συνέπειες τους και σε ρωτώ: Η φάλαγγα των ανταρτών πόσα μερόνυχτα πορεία θα χρειαστεί για να φτάσει στο στόχο Αχυροχώρι, αν μπορεί να κινείται μέρα και σε αντίθετη περίπτωση που θα κινείται μόνο νύχτα, τη μέρα πού και πώς θα καλύπτεται και στη διαδρομή πως θα εξαφανίζει τα ίχνη της μονοπάτια κλπ.;

- Στις τόσες ερωτήσεις σου και στις άλλες τόσες δυσκολίες και εμπόδια που θα μας παρουσιαστούν, απάντηση, σ. Κρίτων, δε θα δώσω εγώ, αλλά όλοι μας κι όχι τώρα, αλλά αφού πρώτα ορίσουμε στόχο και περάσουμε στη μελέτη και την πρακτική οργάνωση του επιχειρησιακού στόχου.

- Με άλλα λόγια δίχως καμμιά έστω και πρόχειρη μελέτη των σημερινών συνθηκών, δίχως κανένα συγκεκριμένο σχέδιο, δίχως τις απαραίτητες πληροφορίες σε βάρος του εχθρού και του στόχου και μόνο με την πρόχειρη εξομοίωση των συνθηκών του 1948 με τις σημερινές, υπόδειξες το στόχο; Ε, λοιπόν κάτι τέτοιο είναι ακατανόητο, απαράδεκτο και ανεφάρμοστο όταν δεν έχουμε ευχέρεια εκλογής στόχου που μας συμφέρει. Είμαστε όμως αντάρτες κι έχουμε απόλυτη ευχέρεια εκλογής στόχου και για να καταλήξουμε οριστικά στην εκλογή του χρειαζόμαστε πληροφορίες, που θα μας βοηθήσουν να οργανώσουμε το χτύπημα. Ο ΄Αλκης χονδρικά αναφέρθηκε στο, χτύπημα του 1948 των 200 επίλεκτων ανταρτών και πεισματικά απέφυγε ν' απαντήσει στις ερωτήσεις μου και για να δώσω εγώ σ' αυτές κατατοπιστική απάντηση, θ' αναφερθώ όπως και ο ΄Αλκης, σε μια παλαιότερη και σχεδόν παρόμοια ενέργεια σε κοντινότερο και ευκολότερο στόχο, που όμως για να ενεργήσουμε εναντίον του, είμασταν υποχρεωμένοι να ακο-

λουθήσουμε το ίδιο δρομολόγιο και ν' αντιμετωπίσουμε τις ίδιες δυσκολίες και εμπόδια, που μας περιμένουν, σε περίπτωση που οριστικά αποφασίσουμε το στόχο Αχυροχώρι.

Στην πρώτη κατοχή μια διαλεχτή 15μελής ομάδα ανταρτών, που της δόθηκε το όνομα "Τάγμα θανάτου", πήρε εντολή νύχτα να μπει στην Ορεστιάδα και με τη βοήθεια της εκεί κομ. οργάνωσης να ξετρυπώσει και να εξοντώσει τους Έλληνες γερμανοσυνεργάτες. Σημειώστε πως για φτερωτό ποδάρι κι όχι για μεγάλη φάλαγγα, το Αχυροχώρι είναι 2-3 ώρες μακρύτερα από την Ορεστιάδα και κοντά στα τουρκικά σύνορα. Με μια ματιά στο χάρτη θα διαπιστώσετε πως από τους Μεταξάδες και πάνω, το έδαφος είναι σχεδόν ακάλυπτο κι από τα Βρυσικά μέχρι Ορεστιάδα-Αχυροχώρι ο κάμπος ταψί και δεν καταφέρνει ούτε λαγός να κρυφτεί.

Μέχρι τους Μεταξάδες, με την πλούσια κάλυψη που προσφέρει το έδαφος, φτάσαμε δίχως ο εχθρός ν' αντιληφθεί την κατεύθυνσή μας και τις προθέσεις μας. Από κει και πέρα είμασταν υποχρεωμένοι να κινούμαστε νύχτα και τη μέρα να καλυπτόμαστε σε χωριά. Μια μέρα και πάντα με τη βοήθεια των εθνικοαπελευθερωτικών οργανώσεων καλυφτήκαμε στα Βρυσικά, ξεκινήσαμε το σούρουπο και την επομένη καλυφτήκαμε στ' Αμπελάκια.

Από τ' Αμπελάκια και μέσα σε μια νύχτα χτυπήσαμε την Ορεστιάδα και προτού ξημερώσει γυρίσαμε στ' Αμπελάκια με τα νώτα μας εξασφαλισμένα από τους γερμανούς

Αν τώρα αντί την Ορεστιάδα είχαμε στόχο το Αχυροχώρι, μας χρειάζονταν ένα ακόμα μερόνυχτο με υποχρεωτική κάλυψη σε χωριό γερμανοκρατούμενης περιοχής, οπότε μετά το χτύπημα με τους γερμανούς της Ορεστιάδας στα νώτα μας, θα μυρίζονταν το χωριό της κάλυψης μας, θα το κύκλωναν κλπ.

Όταν λοιπόν η παραπάνω ομάδα χρειάστηκε τρεις νύχτες γερή πορεία και τρεις μέρες κάλυψης σε τρία χωριά για να φτάσει στην Ορεστιάδα, στο μακρυνότερο Αχυροχώρι η φάλαγγα οπωσδήποτε θα χρειαστεί 4 και πάνω μέρες και νύχτες και για κάλυψη 4-5 χωριά.

Δίπλα στις δυσκολίες, μακρυνή και κοπιαστική πορεία και την εξαιρετικά επικίνδυνη κάλυψη μέσα στα χωριά από τη μια, κι από την άλλη μια πρόχειρη σύγκριση των συνθηκών της πρώτης κατοχής με την σημερινή (στην πρώτη κατοχή από τα Αμπελάκια ως 3 ώρες έξω από την Ορεστιάδα είχαμε ανταρτοκρατούμενη περιοχή με γερές εθνικοαπελευθερωτικές οργανώσεις και σύσσωμο το λαό στο πλευρό μας. Σήμερα από τους Μεταξάδες και πάνω όλα τα χωριά έχουν εξοπλισμένους Μάϋδες κι οργανώσεις δικές μας είναι ανύπαρκτες). Κάτω από τις

συνθήκες αυτές, με τους Μάϋδες που θα μας ανοίξουν τουφέκι ή στον πανικό τους που θα το βάλουν στα πόδια και θα πληροφορήσουν τον εχθρό, μπορούμε να καλυφτούμε στα χωριά;

Βάλτε τώρα τους πληφοριοδότες λιποτάκτες από τις τάξεις μας, το κατάσπαρτο με σφαίρες, άδεια κονσερβοκούτια κλπ. μονοπάτι που στο διάβα της θ' αφήνει πίσω της η φάλαγγα, τους Μάϋδες των χωριών, που θ' αφήνουμε στα νώτα μας, να μας παρακολουθούν και να πληροφορούν στον εχθρό την κατεύθυνσή μας.

Στη σούμα των όσων βιαστικά ανέπτυξα βάλτε την αϋπνία, την κούραση της φάλαγγας από τις μάχες και την πορεία, την έλλειψη αντιαρματικού οπλισμού, την πορεία μας μέσα στον κάμπο, την κινητοποίηση των μηχανοκινήτων και του πεζικού του εχθρού από Αλεξανδρούπολη, Διδυμότειχο, Σουφλί και Ορεστιάδα, την εχθρική αεροπορία να μας βομβαρδίζει και να μας πολυβολεί ακάλυπτους στον κάμπο, αν νοερά συναρμολογήσετε όλα όσα ανέπτυξα, δεν μπορεί παρά να καταλήξετε στη σωστή διαπίστωση, πως όχι μόνο θ' αποτύχουμε, αλλά ούτε στο Αχυροχώρι θα φτάσουμε και το χειρότερο ούτε το ένα τρίτο της δύναμης μας δε θα γλυτώσει την εξόντωση κι αιχμαλωσία μέσα στον κάμπο.

Εδώ ο Άλκης στην προσπάθειά του να υπερασπίσει τις απόψεις του είπε: Αν είναι έτσι και τόσο τρομερά όσα μας περιέγραψες, τότε εμείς, πως όχι. μόνο δεν πάθαμε καμμιά ζημιά, αλλά και πραγματοποιήσαμε με επιτυχία την επιστράτευση των 400 παλικαριών;

- Πετύχατε, Άλκη μου, και δεν πάθατε καμμιά ζημιά, γιατί το καλοκαίρι του 1948 ο εχθρός συγκέντρωσε κι έρριξε το μεγαλύτερο μέρος των δυνάμεων του στο Γράμμο και στον Έβρο και γενικά σ' όλες τις άλλες περιοχές, ο εχθρός οχυρωμένος στα κέντρα και δίχως μηχανοκίνητα κι αεροπορία περιορίστηκε σε παρενοχλητικές σε βάρος μας κινήσεις, με βασική επιδίωξη να κρατηθεί στα οχυρωμένα του κέντρα και σ' όλες τις περιοχές, εκτός του Γράμμου να αγκιστρώσει όσο το δυνατό περισσότερες δυνάμεις μας για να μας τσακίσει ευκολότερα στο Γράμμο.

Τότε, παρά τις τόσο διαφορετικές και πολύ ευνοϊκές συνθήκες για μας εδώ, διαλέξατε 200 επίλεκτους αντάρτες. Σήμερα, κάτω από ασύγκριτα δυσμενέστερες για μας και καλύτερες για τον εχθρό συνθήκες, ξεκινάμε στο Αχυροχώρι, με υπερήλικες, γυναίκες και μισοθεραπευμένους τραυματίες και με ελάχιστους αντάρτες που μπορούν να συγκριθούν με τους 200 επίλεκτους του 1948.

Όλα αυτά και οι μικρές λεπτομέρειες που παρέλειψα, από μακρυά φωνάζουν πως το Αχυροχώρι δεν είναι, τουλάχιστο για σήμερα, του χεριού μας. Και σε πε-

ρίπτωση που το ρίξουμε στο άμυαλο νταηλίκι και ξεκινήσουμε, με τα ίδια μας τα χέρια θα θάψουμε το ανταρτοκίνημα ολόκληρης της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, με επιζήμιες επιπτώσεις για το ανταρτοκίνημα όλης της χώρας.

΄Επειτα, μια και βάζουμε στο Αχυροχώρι στόχο επιστράτευσης, δεν βλέπω γιατί να μην την πραγματοποιήσουμε ευκολότερα, σιγουρότερα και με μεγαλύτερο αριθμό επιστρατευομένων στους Μεταξάδες.

Εδώ εξάντλησα την επιχειρηματολογία μου, το βούλωσα και περίμενα. ΄Ομως αντί να πάρει άλλος το λόγο, με το δικαιολογητικό να ξεκουραστούν και πάνω σε όσα ανέπτυξα να σκεφτούν, έγινε δεκάλεπτη διακοπή.

22.- ΜΑΧΗ ΜΕΤΑΞΑΔΩΝ.-

Μετά τη διακοπή και δίχως τη συμμετοχή του ΄Αλκη, γυμνός από επιχειρήματα, αλλά με αναμφισβήτητο ταλέντο αρτίστα και με ναπολεόντειο λιγόλογο ύφος, στα όσα ανέπτυξα, ο Χείμαρος απάντησε: "Αν και ολότελα δεν με κέρδισαν οι απόψεις σου προκειμένου να καταλήξουμε κάπου, κάνω σκόντο και δέχομαι αντί στο Αχυροχώρι να στραφούμε κατά των Μεταξάδων, όμως με διπλό στόχο εξόντωσης ή αιχμαλωσίας του οχυρωμένου εχθρού και επιστράτευση".

Τον λιγόλογο Χείμαρο, ακόμα πιο εντυπωσιακά λιγόλογα διαδέχτηκε ο επιτελάρχης Μαλτέζος ο οποίος άρχισε και τελείωσε: "Συμφωνώ με το Χείμαρο".

Τώρα για να καταλήξουμε σε τελική απόφαση δεν έμεινε παρά μόνο το βάρος της γνώμης του Λάμπρου. Τούτος, αν και μουδιασμένα, αντίθετα από το Μαλτέζο, με πειστικά επιχειρήματα υποστήριξε τις απόψεις μου και τάχθηκε ενάντια στο στόχο εξόντωση του οχυρωμένου εχθρού. ΄Ετσι ο δείκτης της ζυγαριάς δεν έκλινε σε καμμιά πλευρά και προσωρινά έμπαινε εμπόδιο στην εκλογη οριστικού στόχου. Παρ' όλο που τυπικά κι όχι ουσιαστικά η Θράκη υπαγόταν στην YII Μεραρχία, ο Χείμαρος σα διοικητής της Μεραρχίας με έδρα την Ανατ. Μακεδονία, επικαλέστηκε το βέτο του στρατιωτικού διοικητή.

Στο βέτο του Χείμαρου υποχρεώθηκα να υπενθυμίσω τη διαταγή του Γεν. αρχηγείου και την προσωπική συγκατάθεση του Ζαχαριάδη ότι δηλ. η Θράκη τυπικά υπαγόταν στην YII Μεραρχία, και το βέτο στην απόφαση τόχε η διοίκηση στην περιοχή της οποίας με ενωμένες δυνάμεις αποφασίζονταν να διενεργηθεί η πολεμική επιχείρηση. Το βέτο δηλ. ανήκει σε μας, αλλά και σε περίπτωση αποτυχίας, η ευθύνη θα βαρύνει το Λάμπρο και μένα.

Εδώ ο Χείμαρος για να υποστηρίξει την άποψη του ισχυρίστηκε άγνοια του βέτο της διοίκησης Θράκης και σε μορφή διαταγής επέμεινε στην πραγματοποίηση της απόφασής του.

Στην επιμονή του Χείμαρου κι όχι από πείσμα ή εγωϊσμό, αλλά γιατί σα γνώστης του εδάφους, των συνθηκών και του στόχου και πιο πολύ των εχθρικών δυνατοτήτων, επειδή έβλεπα προεξοφλημένη την καταστροφή μας, υπέδειξα κι επέμεινα, με ασύρματο να πάρουμε επαφή με το Γεν. Αρχηγείο και να ζητήσουμε συμπληρωματικές διευκρινήσεις ως προς το βέτο και χοντρικά να κάνουμε γνωστή τη διαφορά μας στην εκλογή του τρόπου ενεργείας μας κατά του στόχου και να ενεργήσουμε κατά τις υποδείξεις του Γεν. Αρχηγείου.

Ο Χείμαρος σ' αυτό, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, αντέταξε άρνηση και αναντίρρητη ισχύ του βέτο του.

Μπροστά στη δυσμενή αυτή εξέλιξη και για να μην καταλήξει σε επιζήμια σύγκρουση των δυο μας και προπαντός των απόψεων μας και μια που με τον Λάμπρο σαν συνδιοίκηση φέρναμε την ευθύνη στη Θράκη, του ζήτησα να ξεκαθαρίσει τη θέση του. Στον ελιγμό αυτό και προτού ο Λάμπρος προλάβει να πάρει θέση, ο Χείμαρος προσβλητικά για όλους μας απάντησε: "Εδώ το λόγο και την ευθύνη τάχει η διοίκηση της VII Μεραρχίας και κανένας Λάμπρος και όλοι σας, το θέλετε είτε όχι, είστε υποχρεωμένοι να πειθαρχήσετε στις διαταγές μου." Στην παραπάνω ξεκάθαρη πια θέση του Χείμαρου, αντί όπως περίμενα, ο Λάμπρος αποφασιστικά να υποστηρίξει το βέτο μας, έκπληκτος τον άκουσα, όχι μόνον να συμφωνεί, αλλά και να επαυξάνει στα όσα είπε ο Χείμαρος.

Μπρος σ' αυτό το ολότελα απροσδόκητο ενδεχόμενο, για μια στιγμή τα έχασα και αφοπλίστηκα. Κι αν δεν ήμουν παραπάνω από σίγουρος για την καταστροφή που μας περίμενε, στην πίεση του Χείμαρου, ενισχυμένη με τη συμμαχία του Λάμπρου θα υποχωρούσα. Επειδή όμως η συγκατάθεση μου στις απόψεις του Χείμαρου ισοδυναμούσε με έγκλημα σε βάρος της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας εκατοντάδων αγωνιστών, μ' ανυπολόγιστα επιζήμιο αντίκτυπο στο ηθικό των ανταρτών και του λαού Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, σε μια ύστατη προσπάθεια, ανέπτυξα την καταστροφή που μας ανέμεινε και τις αιτίες που θα μας οδηγήσουν σ' αυτή.

Κι όταν στάθηκε αδύνατο να τους πείσω και για νάχω ήσυχη τη συνείδηση μου για ότι συμβεί, αρνήθηκα να πάρω μέρος στην επιχείρηση και για να ξεχωρίσω τις ευθύνες μου ζήτησα, δίχως όμως να γίνει δεκτό, να γνωρίσουν την άρνηση μου στο Γεν. Αρχηγείο.

Εδώ και στο δυνατό βαθμό να περιορίσω την καταστροφή, ζήτησα κι έγινε δεκτό, να μου ανατεθεί η προστασία των διαφόρων βοηθητικών υπηρεσιών, ορεινό αναρρωτήριο με ελαφρά τραυματίες, αρρώστους, τυπογραφείο, ραδιοληψία, επιμελητεία, παραπανήσια μεταγωγικά κλπ. Και ταυτόχρονα με δύναμη βοηθητικού λόχου από υπερήλικες και γυναίκες να πιάσω το στρατηγικό ύψωμα "Ντομανλή"με σκοπό να κρατήσω ανοιχτό το δρομολόγιο επιστροφής της Μεραρχίας στην Ανατ. Μακεδονία.

Στο σημείο αυτό, προτού προχωρήσω, δεν είναι άσκοπο να εξηγήσω στον αναγνώστη τους λόγους της αποτελεσματικότητας της πίεσης του Χείμαρου στο Λάμπρο, με αποτέλεσμα την ταπεινωτική και, δίχως αντίσταση μεταστροφή της γνώμης του υπέρ των απόψεων του Χείμαρου. Κι ακόμα από την πρώτη στιγμή και δίχως ταλαντεύσεις κι έκφραση δικής του γνώμης απόλυτης συνταύτισης γνωμών και συμμαχική μέχρι τέλους υπεράσπιση των απόψεων του Χείμαρου από τον επιτελάρχη Μαλτέζο.

Η εξήγηση των πιο πάνω θα πρέπει να αναζητηθεί σε παλαιότερα γεγονότα και συγκεκριμένα στην εποχή της αντικατάστασης του Λάμπρου από το Βατουσιανό και γραπτή και προφορική έκθεση Κικίτσα-Βατουσιανού προς το Γεν.Αρχηγείο σύμφωνα με την οποία στην Ανατ.Μακεδονία και Θράκη δεν υπάρχει Λάμπρος και Α.Α.Μ.Θ. αλλά Κρίτων στη γνώμη του οποίου όλοι σηκώνουν τα χέρια. Και από την άλλη στην αποτυχία του Λάμπρου ν' ανταποκριθεί στο Γράμμο σαν Πολ. Επίτροπος της 670 Μονάδας, γεγονός που οδήγησε στο τσάκωμό του με το στρατιωτικό συνδιοικητή Γούσια και απομακρυνσή του από τη Μονάδα αυτή και το Γράμμο.

Τα δυο αυτά και προπαντός ο φόβος του μη στο Γεν. Αρχηγείο ξανακαταγγελθεί σαν άνθρωπος με δίχως γνώμη και πιόνι του συνεργάτη του, τον οδήγησαν στη δίχως αντίσταση υποταγή στον Χείμαρο.

Ο Μαλτέζος με τη σειρά του σαν επιτελάρχης του Α. Α. Μακεδονίας-Θράκης, από αιτία τα παλαιότερα γνωστά γεγονότα, με φτωχή πολεμική δράση, πείνα ανταρτών, ομαδικές λιποταξίες κλπ., με συγχωρείτε, είχε χεσμένη τη φωλιά του στον ίδιο βαθμό με τους Λασσάνη-Βατουσιανό. Και μια που κείνη τη φορά τη γλύτωσε φτηνά, για ν' αποφύγει νεότερα σε βάρος του στραπάτσα και ευθύνες και φοβούμενος μήπως τα νεότερα γίνουν αιτία να πληρώσει και τα παλαιότερα, τα δίπλωσε και σ' όλα συμφωνούσε με τον Χείμαρο.

Έτσι βρέθηκα στη θέση της μειοψηφίας και εξ αιτίας του Λάμπρου, όχι μόνο στην Ανατ. Μακεδονία, αλλά και στη Δυτ. Θράκη το βέτο πέρασε στα χέρια του Χείμαρου με ολέθριες σε βάρος μας συνέπειες.

Με την εξουδετέρωσή μου μαζί και των απόψεών μου και με αυτοτσουβαλιασμένους τους Λάμπρο-Μαλτέζο, ο Χείμαρος δίχως να το αντιληφθεί έγινε κυριολεκτικά το πιόνι του λιβανιστή Άλκη, στις υποδείξεις και απόψεις του οποίου θέλησε, αλλά όπως θα ιδούμε τελικά δεν μπόρεσε να επιβάλει. Με εισήγηση του Άλκη και στην προσπάθειά του να το πετύχει, ο Χείμαρος, δίχως τη συμμετοχή μου, μαζί με τους Λάμπρο-Μαλτέζο, στις 6-5-1949 στο παραμεθόριο πομακοχώρι Χατζή-Βεράν, κάλεσαν σε σύσκεψη όλους τους διοικητές και πολιτικούς επιτρόπους των τμημάτων της VII Μεραρχίας. Στη σύσκεψη δίχως καμμιά προκαταρτική εργασία, ο Χείμαρος υπέδειξε σα στόχο τη Νέα Βύσσα (Αχυροχώρι) και ευθύς αμέσως ο Άλκης, δίχως τις απαραίτητες πληροφορίες σε βάρος του εχθρού, ανέπτυξε το σχέδιο επιχείρησης κατά του στόχου. Μετά τον Άλκη και πάνω στα όσα ανέπτυξε πήρε το λόγο το ακτίβ στελεχών, όχι όμως για να μελετήσει και με τη συλλογική του γνώμη να βελτιώσει το σχέδιο, αλλά με καταπληκτικά όμοια με τα δικά μου επιχειρήματα ομόφωνα και ασυζητητεί το απέρριψε και στη θέση του πρότεινε ενέργεια κατά του στόχου Μεταξάδες. Τούτο δεν οφείλεται σε προσυνεννόηση, αλλά στην απερισκεψία του Άλκη να στηριχτεί αποκλειστικά στο βέτο του Χείμαρου και περιφρονητικά μια κι είχε την υποστήριξη του τελευταίου, διόλου να μην πάρει υπόψη του, ότι σχεδόν η ολότητα του ακτίβ αποτελείτο από στελέχη του Έβρου, που γνώριζαν την περιοχή και το στόχο καλύτερα από τον ξενομερίτη Άλκη.

Μπροστά στο αναπάντεχο αυτό εμπόδιο ο Χείμαρος για μια ακόμα φορά, παρά κι ενάντια στη θέληση και τα ακαταμάχητα επιχειρήματα του Ακτίβ, από αρρωστιάρικο εγωϊσμό και καπρίτσιο, παραμέρισε τη λογική και στη θέση της επέβαλε το διοικητικό του βέτο.

12-5-1949 το πρωΐ, αφού έγιναν οι απαραίτητες προετοιμασίες διατάχτηκε το ξεκίνημα. Όμως η καλή μέρα φαίνεται από την αυγή. Αντί, σύμφωνα με την διαταγή, το ίδιο βράδυ να φτάσουν και να στρατοπεδεύσουν στη δασωμένη περιοχή Κούς-Τεπέ, από κακό υπολογισμό του Άλκη, φτάσαν στις 13-5-1949 στις δέκα η ώρα το πρωΐ.

Και το χειρότερο, γιατί βάδισαν νύχτα από ναρκοθετημένη περιοχή, κοντά στο Κούς-Τεπέ πάτησαν νάρκη, με αποτέλεσμα να σακατευτεί ένας αντάρτης και η διαδρομή της φάλαγγας να γίνει αντιληπτή από τον εχθρό.

Όσοι πάνε κόντρα, μ' άμυαλο καπρίτσιο στη νομοτελιακή λογική της ζωής σπάζουν τα μούτρα τους και ταπεινωμένοι αναγκάζονται να γλείψουν εκεί που με αλαζονία έφτυσαν. Κάτι το καταπληκτικά παρόμοιο συνέβη και στους στρατηλά-

τες Χείμαρο και Άλκη.

Βαδίζοντας μια ολόκληρη νύχτα και 4-5 ώρες πρωϊνές περισσότερο απ' ότι από τον ΄Αλκη υπολογίστηκε, να πατήσουν τη νάρκη κι ανταρτοφάλαγγα να γίνει αντιληπτή σε πορεία μέσα από πυκνοδασωμένο βουνό δέχτηκαν την πρώτη γερή ξαφνική καρπαζιά και μέσα τους συθέμελα κλονίστηκε εκείνο, που ενάντια στη λογική και προς ζημία του ανταρτοκινήματος υποστήριζαν και αλαζονικά με το διοικητικό βέτο στους άλλους επέβαλαν.

Από τη δύσκολη αυτή θέση, ο μεν ΄Αλκης για να μην ξεσκεπαστεί σαν στρατιωτικός γκαζοτενεκές και να μη χάσει την εύνοια που τόσο ακόπιαστα κέρδισε, ο δε Χείμαρος με τη σκέψη να γλυτώσει χειρότερες καρπαζιές, , δίχως μεταξύ τους να συνεννοηθούν, ο καθένας χωριστά κι από τη δική του σκοπιά, ψάχναν να βρουν τον τρόπο όχι μόνο να πέσουν στα μαλακά, αλλά και ν' απαγκιστρωθούν απ' ότι με ξεροκεφαλιά υποστήριζαν και ταυτόχρονα να δεχτούν αυτό που καταπολέμησαν, δίχως όμως να γελοιοποιηθούν.

Στην προσπάθεια τους να φτάσουν στο σκοπό τους, την ίδια μέρα στις 11 το πρωϊ της 13-5-1949 στους πρόποδες του δασωμένου Κούς-Τεπέ κι ενώ η φάλαγγα ξεκουραζόταν για τη βραδινή κοπιαστική πορεία, απρόοπτα κάλεσαν σύσκεψη στελεχών δήθεν για να μελετήσουν και προκαθορίσουν το νυχτερινό δρομολόγιο της παραπέρα πορείας προς το Αχυροχώρι.

Η προβλεπομένη κι από τα γνωστά πιο πάνω στραπάτσα της πορείας αντίδραση των στελεχών, ενισχυμένη ταυτόχρονα από τα επιχειρήματα του αχυροχωρίτη οδηγού της διαδρομής του 1948 Γιώργη Αλατζά, ότι μια και ποιοτικά η φάλαγγα είναι ασύγκριτα κατώτερη κι αριθμητικά σχεδόν επταπλασία των 200 επιλέκτων ανταρτών ο δε εχθρός πολυαριθμότερος και οπλισμένος με μηχανοκίνητα κι αεροπορία που το 1948 λόγω των μαχών του Γράμμου, στον ΄Εβρο δεν διέθετε, για όλα αυτά και κυρίως απ' το μεγάλο μήκος της φάλαγγας, οπωσδήποτε θα δώσουμε στον εχθρό τον απαιτούμενο χρόνο να συγκεντρώσει κι εναντίον μας να ρίξει μεγάλες δυνάμεις με καταστροφικές σε βάρος μας συνέπειες.

Η πεποίθησή του αυτή και η δήλωσή του πως εάν από κούραση, το σκοτάδι της νύχτας ή από εχθρικά πυρά αποκοπεί και μέσα στον κάμπο σκορπίσει και εξοντωθεί η φάλαγγα, μια και προειδοποιεί, την ευθύνη για ότι συμβεί, δε θα τη φέρει ο οδηγός αλλά και κανένας άλλος εκτός από κείνους, που παρά τις τόσες σίγουρες κακές προβλέψεις, σώνει και καλά και παρά τη γενική αντίδραση όλων μας θέλουν να μας οδηγήσουν σε στόχο που θα μας φέρει αφάνταστη καταστροφή.

Η αποφασιστική και ξεκάθαρη θέση στελεχών και οδηγού, ήταν ότι περίμεναν και μπροστά στο ασήκωτο βάρος των ευθυνών που διαγράφονταν, πρώτος ο πονηρός καιροσκόπος ΄Αλκης, με την ουρά στα σκέλη, κοίταξε προς το Χείμαρο, σήκωσε τους ώμους του και με κωμική σοβαροφάνεια και διστακτική δόση ειρωνείας στους φόβους των άλλων, προσποιούμενος ότι αντιδρά στην αλλαγή στόχου, τελικά τα μάσησε. Και με το "ίσως οι πολλοί να έχουν δίκιο" και με δικαιολογητικό τον ιησουΐτικο σεβασμό του τάχα στη γνώμη της πλειοψηφίας των στελεχών, παραδέχτηκε σαν προτιμότερο και συμφερότερο τον στόχο των Μεταξάδων.

Με τα ίδια περρίπου κωμικά επιχειρήματα, με μεγαλύτερη όμως σοβαρότητα και δίχως να αναφερθεί στο βέτο του, το δρόμο του ΄Αλκη δεν άργησε ν' ακολουθήσει κι ο Χείμαρος. Κι ο κοτζάμ υποστράτηγος κι ισοβάθμιος με το Χείμαρο Λάμπρος κι ο κατά ένα βαθμό κατώτερος επιτελάρχης Μαλτέζος, θα ρωτήσει ο αναγνώστης;

Ε, αυτοί οι δυο κάτω απ' το γνωστό βάρος, το βάρος των βαθμών τους και του πόστου τους, εκμηδενίστηκαν σε βαθμό που με την ατολμία τους και χάρη στην εύνοια του Χείμαρου, δίχως να ντραπούν, ανέχτηκαν στο σβέρκο τους τον κομματικά διαγραμμένο και σε στρατιωτική διαθεσιμότητα αντισυνταγματάρχη ΄Αλκη.

Με την αλλαγή του στόχου και σε συνθήκες κίνησης της φάλαγγας κι επαγρύπνησης των εχθρικών δυνάμεων, με την έκρηξη της νάρκης, αναγκαστικά η μελέτη του νέου στόχου κι η οργάνωση τρόπου ενεργείας γίνανε βιαστικά και πάνω στο γόνα. Και σαν να μη έφτανε αυτό, για να μην ξαναγλείψει εκεί που επανειλημμένα έφτυσε ο Χείμαρος, πεισματικά αρνήθηκε να παραδεχτεί και να εφαρμόσει το γνωστό, από μένα τον Λάμπρο και το λοχαγό Μακρή, μελετημένο σχέδιο με στόχο την επιστράτευση. ΄Ετσι και στην προσπάθεια του να δείξει παληκαριά και στρατιωτικές ικανότητες και για να επιβάλει σεβασμό στα γαλόνια του στο καινούργιο του περιβάλλον, ο Χείμαρος, ταυτόχρονα με την επιστράτευση, θυμήθηκε και ξανάβαλε στόχο καταστροφής των εχθρικών οχυρών κι εξόντωση ή αιχμαλωσία του οχυρωμένου εχθρού. Η τρέλα αυτή, που οπωσδήποτε θα κατέληγε στην αποτυχία της επιστράτευσης μια κι είχαν ξεκινήσει με στόχο το Αχυροχώρι, είχε σαν αποτέλεσμα να μην πάρουν μαζί τους και το μοναδικό κανόνι με τα λιγοστά έστω βλήματα, απαραίτητο τώρα που προστέθηκε στο στόχο η καταστροφή των οχυρών.

Η έλλειψη βαρέος οπλισμού για την καταστροφή των οχυρών, που προεξοφλούσε αποτυχία, όπως ήταν φυσιολογικό, προκάλεσε καινούργια αντίδραση ενάντια στην ενέργεια καταστροφής των οχυρών και προτίμηση του στόχου μόνο

της επιστράτευσης.

Σε παρόμοιες όμως εμπόλεμες συνθήκες, στις αξιώσεις των κατωτέρων στελεχών μέχρι και των οδηγών νέα υποχώρηση της διοίκησης και μάλιστα μιας πίσω από την άλλη, φάνηκε στα πρόσωπα όλων ότι θα είχε σοβαρότατο αντίχτυπο σε βάρος του κύρους του Χείμαρου. Γιατί κι ο τελευταίος αντάρτης θα τον χαρακτήριζε σαν επιπόλαιο άνθρωπο και στρατιωτικό στερημένο θέλησης και σταθερού στρατιωτικού προσανατολισμού. Αν όμως είχε λιγότερο εγωϊσμό και περισσότερη στρατιωτική διορατικότητα, θα έβλεπε πως με τη νέα υποχώρηση του, χάρη στη σίγουρη επιτυχία της επιστράτευσης, σε κύρος θα έχανε λιγότερο απ' ότι θα κέρδιζε. Ανίκανος να το ιδεί, δονκιχωτικά για να εντυπωσιάσει τους κατωτέρους του, επέβαλε τους δυο στόχους (επιστράτευση-καταστροφή οχυρών) με αποτέλεσμα να μας οδηγήσει στην προβλεπόμενη απ' όλους καταστροφή, που τον χρεωκόπησε πατόκορφα.

13-5-49.- Από το Κους-Τεπέ, σούρουπο, δίνεται η διαταγή ξεκινήματος με κατεύθυνση και στόχο Μεταξάδες.

Ξημερώματα φτάνουν και καλύπτονται στα γύρω των Μεταξάδων δασωμένα υψώματα.

Σούρουπο 14-5-49.- Όλη η δύναμη χωρισμένη στα δυο, κάθε τμήμα με τη δική του συγκεκριμένη αποστολή, πλησιάζουν το στόχο Μεταξάδων και δίχως να γίνουν αντιληπτοί, περιμένουν με την ανατολή του ήλιου να βγουν από τα οχυρά οι μαντρωμένοι σ' αυτά πολίτες, να τους επιστρατεύσουν και ταυτόχρονα το προκαθορισμένο και καλύτερα εξοπλισμένο τμήμα να περάσει σε επίθεση κατά του οχυρωμένου εχθρού. Όμως την αποφασιστική βραδυο κάλυψης κοντά στο στόχο κι ενώ όλα εξελίσσονταν ευνοϊκά, από απροσεξία αντάρτη πέφτει ένας πυροβολισμός, μυρίζεται κίνδυνο ο εχθρός και με την ανατολή του ήλιου δεν ξαμολάει τους πολίτες από τα οχυρά.

Το απρόβλεπτο αυτό περιστατικό ανατρέπει το σχέδιο ενέργειας και εξαναγκάζει τους αντάρτες να περάσουν σε επίθεση με μαντρωμένους στα οχυρά τους πολίτες.

Η εξέλιξη αυτή, εκτός που έκρινε την αποτυχία της επιστράτευσης, σε συνέχεια η επίθεση των ανταρτών κατά των οχυρών δημιουργεί σοβαρό κίνδυνο για τη ζωή και τη σωματική ακεραιότητα των 900-1000 περίπου στα οχυρά μαντρωμένων πολιτών.

Κάτω απ' αυτές τις εξαιρετικά δυσμενείς για μας συνθήκες, υποχρεωτικά στις 15-5-49 το πρωϊ αρχίζει η αποφασιστική προσπάθεια καταστροφής των οχυρών,

αιχμαλωσίας ή εξόντωσης του εχθρού και επιστράτευσης των πολιτών.

Τα πρώτα αραιά πυρά δυναμώνουν και ταυτόχρονα κατά των οχυρών εξαπολύονται οι πρώτες δίχως αποτέλεσμα επιθέσεις.

Ο ήλιος ανεβαίνει, η ώρα κυλά, οι επιθέσεις διαδέχονται η μια την άλλη. Τα οχυρά βάλλονται από παντού με βροχή από πυρά. Ο εχθρός αμύνεται απεγνωσμένα. Κι ανάμεσα στα δαιμονισμένα μπουμπουνητά των όπλων, ξεχωρίζουν οι φωνές των αναγκαστικά μαντρωμένων στα οχυρά αόπλων χωρικών. Ο δίσκος του ήλιου λαμπρος και αδιάφορος για ότι συμβαίνει, όσο ανεβαίνει τόσο και ζεσταίνει. Οι αντάρτες και τα όπλα από τον ήλιο και τα ακατάπαυστα πυρά ανάβουν. Ο τόπος καίγεται, το ντουμάνι της μάχης, πάνω και γύρω από τα οχυρά, σύννεφο.

Μεσημέρι. Οι αντάρτες ένα με τη γη, έχουν πλησιάσει τα συρματοπλέγματα, τις νάρκες και τις ανθρωποπαγίδες, που προστατεύουν το μαντρωμένο στα οχυρά εχθρό κι όσο πλησιάζει η ώρα της αποφασιστικής αναμέτρησης, τόσο περισσότερο τα οχυρά και τα όπλα των ανταρτών ξερνούν φωτιά και σίδερο.

Τώρα γύρω από τα οχυρά όλα καίγονται κυριολεκτικά.

Οι ειδικά από τους αντάρτες φτιαγμένοι από δυναμίτη σταυροί πέφτουν βροχή γύρω και πάνω στα οχυρά, δίχως όμως αποφασιστικό αποτέλεσμα. Τα οχυρά σκαμμένα μέσα στη γη και πάνω από την επιφάνεια με χοντρά πέτρινα ντουβάρια, κρατάνε γερά. Τα εχθρικά πολυβόλα από τις σκοπευτικές θυρίδες των οχυρών γύρω από τα συρματοπλέγματα θερίζουν το έδαφος, δίχως όμως καμμιά αλλαγή. Επίθεση και άμυνα, από ώρα τώρα έχουν καταλάβει, πως η πρώτη δίχως βαρύ οπλισμό κι η δεύτερη δίχως απ έξω ενίσχυση καμμιά από τις δυο δεν μπορούσε προς όφελος της, να επηρεάσει την ισορροπία των δυνάμεων. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά στον ίδιο βαθμό κατάλαβαν ότι ο χρόνος δούλευε σε όφελος της άμυνας και σε βάρος της επίθεσης κι όσο δίχως αποφασιστική αλλαγή κυλάνε οι ώρες τόσο και πλησιάζει η ώρα της απ' έξω κι εναντίον των ανταρτών εμφάνισης εχθρικών ενισχύσεων.

Πέρασε το μεσημέρι έτσι με ισορροπία πυρών και προτού ο ήλιος γείρει κατά τη δύση, από την πλευρά του Διδυμοτείχου κάνανε την εμφάνιση τους και με τα ομαδικά πυρά των ανταρτών ανατράπηκαν, κυνηγήθηκαν και σκόρπισαν οι πρώτες εχθρικές ενισχύσεις.

Τις πρώτες εχθρικές ενισχύσεις διαδέχτηκαν από διάφορες κατευθύνσεις, άλλες περισσότερες και καλλίτερα εξοπλισμένες.

Την επομένη με τη ακατάπαυστη από αέρα και ξηρά πολυάριθμη αύξηση των

εχθρικών ενισχύσεων, υποχρεωτικά στη μάχη μπλέχτηκαν όλες οι ανταρτοδυνάμεις, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προορίζονταν για την επιστράτευση των μαντρωμένων στα οχυρά πολιτών.

Πρώτη και δεύτερη μέρα της μάχης παρά την απόλυτη αποτυχία στούς στόχους "επιστράτευση και καταστροφή των οχυρών με εξόντωση ή αιχμαλωσία του οχυρωμένου εχθρού", στη μάχη κατά των εχθρικών ενισχύσεων, αν και αυτές πολυαριθμότερες και καλύτερα εξοπλισμένες οι αντάρτες σημείωσαν αξιόλογες επιτυχίες, όχι μόνο στην αποτελεσματική απόκρουση τους, αλλά και σε απώλειες σε βάρος του εχθρού.

Όμως με τη συνεχή και πολυάριθμη αύξηση των εχθρικών ενισχύσεων και ταυτόχρονα με την υποχρεωτική αγκίστρωση μέρους ανταρτοδυνάμεων στα εχθρικά οχυρά, όπως ήταν φυσικό, οι επιτυχίες των ανταρτών των δύο πρώτων ημερών, δεν μπορούσε παρά να είναι προσωρινές και χωρίς αποφασιστική σημασία.

Ακόμα κι από λόγους κούρασης και αντάρτικων απωλειών και των συνεχώς από ξηρά και αέρα αυξανόμενων εχθρικών πυρών, ολοφάνερα ξεχώρισε, πως η παραπέρα επαφή με τον εχθρό, δεν θα μπορούσε παρά να καταλήξει σε καταστροφή των ανταρτών.

Το με τη δύση του ήλιου της δεύτερης μέρας της μάχης σίγουρο αυτό προτσές των μαχών, την τρίτη μέρα με τη συμμετοχή στις μάχες εχθρικών αρμάτων μάχης, τάνκς και πυροβολικού, σε κανένα, ούτε και στους πιό τυφλά αισιόδοξους, δεν άφησε την παραμικρή αμφιβολία για ό, τι σε βάρος μας σε λίγο θα συνέβαινε.

Μπροστά, λοιπόν, στη σίγουρη πια καταστροφή και την ανεξήγητη, στενόμυαλη, για να μην πω ύποπτη, εμμονή του Χείμαρου στη συνέχιση της μάχης, ο Λάμπρος, όχι τόσο από συναίσθηση ευθύνης ή στρατιωτικό ανδρισμό σαν στρατιωτικός υπεύθυνος στη Θράκη, όσο από φόβο στο αυγάτισμα των ευθυνών του, ζήτησε τη διακοπή της μάχης και του ελιγμού των δυνάμεών μας, δίχως όμως να εισακουσθεί, με αποτέλεσμα να τσακωθεί με το Χείμαρο.

17-5-49.- Η τρίτη κατά σειρά μέρα της μάχης, στον εχθρό έδωσε τον απαιτούμενο χρόνο να συγκεντρώσει κι εναντίον μας να ρίξει μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις με βαρύ οπλισμό.

Από τη δεύτερη μέρα της μάχης από τα χαράματα και μέχρι τη δύση του ήλιου, δυο εχθρικά αεροπλάνα με μυδράλια και οι βόμβες, ακατάπαυστα και από χαμηλό ύψος, έβαλλαν κατά των τμημάτων μας. Τα δυο αεροπλάνα με τη δική τους μαχητική αποστολή, με τον κουρνιαχτό που σήκωναν στη γη οι εκρήξεις του θανατηφόρου φορτίου τους και με την πτήση τους σε χαμηλό ύψος πάνω από τις

θέσεις μας, σαν εναέρια παρατηρητήρια συνεχώς διόρθωναν τη σκόπευση του φιλικού του πυροβολικού. Έτσι και με τη συνδυασμένη αυτή τακτική, πρακτικά και σε βάρος μας διαπιστώθηκε, πως όταν στη γη δεν υπάρχει οργανωμένη κι αποτελεσματική αντιαεροπορική άμυνα, έστω και με συνηθισμένα πολυβόλα κι οπλοπολυβόλα, ο εχθρικός συνδυασμός αποδείχτηκε πρακτικά αποδοτικός, ο εχθρός θάταν κουτός να μην εκμεταλλευτεί την ευκαιρία που του δώσαμε.

Και προκειμένου να την εκμεταλλευτεί εξαντλητικά, τα δυο αεροπλάνα κι όταν ακόμα ξαλάφρωναν από το θανατηφόρο φορτίο τους, δε φεύγαν, αλλά σε χαμηλό ύψος εξακολουθούσαν να στριφογυρίζουν και πάνω από τα κεφάλια των ανταρτών διόρθωναν τη βολή του πυροβολικού τους. Και μόνο όταν ένα άλλο ζευγάρι εχθρικά αεροπλάνα παίρνανε τη θέση τους, τότε και μόνο πέρνανε την κατεύθυνση προς τη βάση ανεφοδιασμού τους, για να γυρίσουν ξανά φορτωμένα με θάνατο.

Το πάνε κι έλα των αεροπλάνων άρχισε από τη δεύτερη μέρα της μάχης κι ακατάπαυστα συνεχίστηκε μέχρι τη λήξη της και την άτακτη και με εξαιρετικά μεγάλες απώλειες υποχώρησή μας.

Όμως ας αφήσουμε τα 4 αεροπλάνα στο πάνε-έλα με το θανατηφόρο φορτίο τους κι ας επανέλθουμε στη μάχη, για να την παρακολουθήσουμε μέχρι την τελική της εξέλιξη. Όπως θα θυμάται ο αναγνώστης, ο Λάμπρος μπρος στην ολοφάνερη ήττα μας, τις άσκοπες και μεγάλες απώλειες μας και το μέγεθος και το βάρος των ευθυνών, ζήτησε την διακοπή της μάχης και τον ελιγμό μας. Κι όταν δεν εισακούστηκε, αν και λογόφερε με τον Χείμαρο, στο βαθμό που επιβαλλόταν δεν υποστήριξε την πρόταση του. Κι ακόμα γιατί προεξοφλημένα ήξερε, πως ο επιτελάρχης Μαλτέζος από τη θέση του σκατωμένου και βεβαρυμένου με παλαιότερη αρνητική δράση, ο δε Άλκης για τους ίδιους με το Μαλτέζο λόγους από τη θέση του κομματικά διαγραμμένου και σε στρατιωτική διαθεσιμότητα, σε καμμιά περίπτωση δε θα σήκωναν κεφάλι κατά του Χείμαρου, δε ζήτησε απ' αυτούς την υποστήριξη της γνώμης του.

Εδώ για νάμαστε δίκαιοι, επιβάλλεται να αναφερθούμε στο γνωστό σοφό λαϊκό γνωμικό "η γάτα σχίζεται στην αρχή". Και μια που ο Λάμπρος για τους γνωστούς και σχεδόν όμοιους με το Μαλτέζο λόγους, φοβήθηκε τη γάτα και μόνος του παραιτήθηκε από το διοικητικό βέτο της Θράκης, τώρα η γάτα (το διοικητικό βέτο) στα χέρια του Χείμαρου εκδικείται το Λάμπρο και περιφρονητικά του δείχνει τα νύχια της και ταυτόχρονα ντροπιαστικά εκμηδενίζει το βάρος του βαθμού του, κι έτσι από τους Μαλτέζο-Άλκη δεν μπορούσε να έχει αξιώσεις να συμμαχή-

σουν μαζί του κι ενωμένοι να παραμερήσουν το διοικητικό βέτο του Χείμαρου. Κι ακόμα από το φόβο της γάτας (της υπεράσπισης του διοικητικού Βέτο) πήγαζε η αναποφασιστικότητα στην υπεράσπιση της υπόδειξης του και η περιφρόνηση του Χείμαρου στη γνώμη του Λάμπρου.

Η μάχη όμως με τις καταστρεπτικές σε βάρος μας συνέπειες συνεχίζεται κι έτσι κάθε ώρα και μέρα που περνά, οι απώλειες μας μεγαλώνουν και μαζί τους μεγαλώνουν και βαρύνουν οι ευθύνες με τις συνέπειες τους, παράγοντας συντριπτικός που ανάγκασε το Λάμπρο να θυμηθεί την ισχύ του βέτο του και να σηκώσει ανάστημα, με επιτακτική και ανένδοτη αξίωση να εισακουστεί. Όμως και τη φορά αυτή, παρά την εγωϊστική αδιαφορία του Χείμαρου στη λογική του Λάμπρου, ο δεύτερος και να εισακουόταν, ήταν πια ανεπανόρθωτα αργά.

Το κακό σε βάρος μας είχε συντελεστεί. Η αεροπορία, το πυροβολικό, τα τανκς και τ' άρματα μάχης του εχθρού είχαν αποδεκατίσει τις δυνάμεις μας και κάμψανε την απεγνωσμένη αντίστασή τους. Τώρα πια σίγασε το πυροβολικό και η αεροπορία, ενώ τα εχθρικά τάνκς κι άρματα μάχης, ακολουθούμενα από μάζες πεζών στρατιωτών και μάϋδες, σκαρφάλωναν σ' όλες σχεδόν τις θέσεις των ανταρτών. Από δω και πέρα στις τάξεις των ανταρτών κυριαρχεί το "ο σώζων εαυτόν σωθήτω". Όλοι μαζί σε γκρούπες, ή ο καθένας χωριστά, ανάλογα με τον κίνδυνο που τον απειλεί και προκειμένου να σωθεί, με πρωτοβουλία του, παίρνει την κατεύθυνση που νομίζει πιο ασφαλή κι αδιαφορεί για το σύνολο και για το ότι θα συμβεί.

Από πείρα των πολέμων, μικρών και μεγάλων, λένε: Κείνος που ξέρει το έδαφος έχει πολλά ατού και πολλούς δρόμους. Ο στρατιωτικός αυτός ορισμός, βγαλμένος από αιώνων συμπυκνωμένη πείρα όλων των πολέμων όλων των εποχών, για μια ακόμη φορά δικαιώθηκε από την ίδια τη ζωή. Σε παρόμοιες και χειρότερες με την εξιστορούμενη συνθήκες κινδύνου και πανικού, έχει παρατηρηθεί και διαπιστωθεί, πως το αίσθημά της αυτοσυντήρησης, ανθρώπους και ζώα κατά κανόνα τα σπρώχνει στην άμυνα κατά αγέλη και όχι κατ' άτομο, γιατί η ένωση των πολλών και σε συνθήκες τρομακτικών κινδύνων είναι καταπληκτικά ισχυρή δύναμη, που πνίγει τον πανικό και λογικεύει την αυτοσυντήρηση και ταυτόχρονα ελευθερώνει τη σκέψη του πανικοβλημένου.

Αυτό ακριβώς συνέβη και στους Μεταξάδες στη διάρκεια της άτακτης και σχεδόν πανικόβλητης υποχώρησής μας. Οι αντάρτες στη μεγάλη τους πλειοψηφία Εβρίτες, γνώστες του ορεινού εδάφους του Έβρου, με το σκόρπισμα και την απομάκρυνσή τους από τη βαλλόμενη από εχθρικά πυρά ζώνη των επιχειρήσε-

ων, όσοι βρέθηκαν διασκορπισμένοι, ή σε μικρές γκρούπες, με τη δύση του ή-λιου και λίγο αργότερα με την προστασία του πέπλου της νύχτας, από την τοποθεσία που βρέθηκαν, σίγουροι στις προβλέψεις τους, πήραν δυο διαφορετικές κατευθύνσεις στις δυο μάνες ανταρτοπεριοχές Μουκαντέ-Σακάρ, Αηλιά.

Έτσι και δίχως προκαθορισμένη τοποθεσία σύμπτυξης, δίχως οδηγούς, δίχως να τους το υποδείξει ή να τους παρακινήσει κανείς, στη διάρκεια της νυκτερινής τους πορείας προς τις δυο κατευθύνσεις με οδηγό το θόρυβο της νυκτερινής πορείας κι αναγνωριστικά τις διάφορες συνθηματικές φωνές ζώων, τα μεταξύ των γνωστά παρατσούκλια και γνωστές λέξεις από διάφορα περιστατικά της ζωής του βουνού, μέχρι τα ξημερώματα σχεδόν πραγματοποιήθηκε η συγκέντρωση των διασκορπισμένων ανταρτοδυνάμεων μας. Οι ανταρτοομάδες μας που κινήθηκαν προς την κατεύθυνση των ελληνοβουλγάρικων συνόρων, στη διάρκεια της διαδρομής των και με την απομάκρυνσή τους από τη ζώνη των επιχειρήσεων, ανασυγκροτήθηκαν και με επικεφαλής τους διοικητές ταγμάτων Γ. Μεσηνέζη και Τάκη Πετκίδη, μόλις βάλανε πόδι στην κορυφή του Σακάρ-Αηλιά και διαπίστωσαν την εμφάνιση εχθρού, πέρασαν σε επίθεση κατά του εγκαταλελειμμένου από την εποχή της πρώτης κατοχής 62 ελληνικού συνοριακού φυλακίου, το οποίο είχε πιάσει ο εχθρός με σκοπό να κόψει το δρόμο της σύμπτυξης των δυνάμεων μας. Η κατά του φυλακίου μιας περίπου ώρας διάρκειας αιφνιδιαστική νυκτερινή επίθεση των ανταρτών εξηνάγκασε τον εχθρό να μαντρωθεί στα πρόχειρα σκαμμένα ορύγματα του και να αφήσει ανοιχτό το δρόμο προς το Ντουμανλή, σημείο σύμπτυξης των ανταρτών.

Οι υπόλοιπες και μεγαλύτερες σε όγκο ανταρτοδυνάμεις μας που κινήθηκαν προς την αντίθετη κατεύθυνση, τις πρώτες πρωϊνές ώρες της 22-5-49 φτάσανε στο Μουκαντέ, όπου υπήρχε μόνιμο επιμελητειακό συνεργείο απόκρυψης και συντήρησης τροφίμων και οπλισμού.

Στο δασωμένο με πυκνές οξυές Μουκαντέ, λόγω της προσφοράς του εδάφους, της σωματικής εξάντλησης των ανταρτών, που έρχονταν από διάφορες κατευθύνσεις, της ύπαρξης τροφίμων και της μη εμφάνισης εχθρού, όλα αυτά τα τόσο ευνοϊκά δεδομένακαι προπαντός η ανάγκη της ανασυγκρότησης των σκορπισμένων δυνάμεων μας, επέβαλαν την παραμονή στο Μουκαντέ τουλάχιστο για δυο μέρες.

Σε συνδυασμό με τη σωστή αυτή απόφαση στήθηκαν τα καζάνια στις φωτιές και ταυτόχρονα το κυρίως ύψωμα του Μουκαντέ, σα θαυμάσιο παρατηρητήριο, αντί να πιαστεί με δύναμη διμοιρίας, πιάστηκε με δύναμη ομάδας και έναν παρατηρητή.

Αποτέλεσμα: Λόγω της πολυήμερης αϋπνίας, τη σωματική από μάχες και πορείες εξάντληση, αποκοιμήθηκε ο παρατηρητής και δεν αντιλήφθηκε τον εχθρό, παρά μόνο όταν τον πλησίασε και θέλησε να τον πιάσει ζωντανό στον ύπνο. Από τη θέση αυτή και μην μπορώντας να χρησιμοποιήσουν τα όπλα τους εχθρός και παρατηρητής ήλθαν στα χέρια κι απ' την σώμα με σώμα πάλη τους και το θόρυβο ξύπνησε ο ομαδάρχης Γιώργης Παντσίδης που αυτός ξύπνησε αμέσως την ομάδα. Οι αιφνιδιασθέντες κι απ' την κούραση και το βαρύ ύπνο ζαλισμένοι αντάρτες, στην εμφάνιση και την πάλη του εχθρού με τον παρατηρητή, στιγμιαία τα χάσανε, αλλά γρήγορα σχετικά δώσανε χέρι βοηθείας στον παρατηρητή και μόλις τον απελευθέρωσαν και βγάλανε εκτός μάχης τον εχθρό, βαλλόμενοι από εύστοχα ομαδικά πυρά, το βάλανε στα πόδια.

Στο μεταξύ ο εχθρός είχε καβαλήσει το κυρίως ύψωμα κι από κει στα τυφλά έβαζε ομαδικά πυρά σε διάφορες κατευθύνσεις του πυκνοδασωμένου Μουκαντέ.

Τα πυρά αυτά αιφνιδίασαν και ξανασκόρπισαν τον πανικό στους συγκεντρωμένους κι ακόμα ανασυγκροτούμενους αντάρτες του Μουκαντέ. Και στον πανικό τους, αν και πεινασμένοι εγκατέλειψαν τα καζάνια στη φωτιά και μαζί μ' αυτά στη διάθεση του εχθρού άφθονο πολεμικό υλικό, τον ασύρματο με τις δερμάτινες τσάντες των κρυπτογράφων γεμάτες με αποκρυπτογραφημένα εμπιστευτικά έγγραφα και διαταγές. Τα δεμένα στα δεντρα μεταγωγικά και άλογα ιππασίας του Χείμαρου, Λάμπρου Μαλτέζου κ.α., από τα πολλά ακατάπαυστα πυρά, ιδίως των ομαδικών όλμων, αφηνίασαν, έκοψαν τα σχοινιά και χάθηκαν μέσα στο απέραντο δάσος.

Στο Μουκαντέ και κάτω από τις πυκνές και πανύψηλες οξειές, δεν έμειναν παρά τα καζάνια στη φωτιά, το πολεμικό υλικό σκορπισμένο εδώ και κεί και το επιμελητειακό συνεργείο απόκρυψης και συντήρησης τροφίμων και πολεμικού υλικού.

Το συνεργείο του Μουκαντέ, απαρτιζόμενο από τους παλιούς και μπαρουτοκαπνισμένους αντάρτες Μιχάλη Παπαγιαννάκη ή Μπαρούτα, Δημήτρη Πρόϊκα, Θεόδωρο Πρόϊκα, Θανάση Τσιρίδη κ.α. των οποίων τα ονόματα δεν θυμάμαι, τούτοι πιθαμή με πιθαμή γνώστες του Μουκαντέ και της γύρω περιοχής, σαν να μη συνέβαινε τίποτε και βρίσκονταν στο σπίτι τους, όχι μόνο πάνω τους δεν επέδρασαν τα εχθρικά πυρά, αλλά βρήκαν κουράγιο να ειρωνεύονται τον πανικό των άλλων. Κι όταν μείνανε ολομόναχοι, αφού προσεκτικά και αθέατοι, παρακολούθησαν τις κινήσεις του εχθρού και διαπίστωσαν το φόβο του να διεισδύσει στο εσωτερικό του πυκνοδασωμένου Μουκαντέ, με ζηλευτή αταραξία και φροντίδα, άρχισαν να συγκεντρώνουν, να ταξινομούν, να μεταφέρουν και να κρύβουν

το υλικό στις διασκορπισμένες στο Μουκαντέ και κάτω από τη γη σκαμμένες αποθήκες.

Οι γνωστοί ψυχολογικοί λόγοι αυτοσυντήρησης, η ακόμα ευνοϊκότερη προσφορά του εδάφους σε κάλυψη και σε σχέση με τους Μεταξάδες τα ασύγκριτα λιγότερα και διόλου δραστικά πυρά του εχθρού, όπως ήταν επόμενο φρενάρησαν αισθητά τον πανικό και την φευγάλα και το σκόρπισμα των ανταρτών στο Μουκαντέ δεν πήρε τη γνωστή έκταση και διασπορά των Μεταξάδων.

Η πείρα του πανικού των Μεταξάδων στους πιο ψύχραιμους αντάρτες και στελέχη έδωσε τη δυνατότητα να επιβληθούν και να δαμάσουν τον πανικό στις τάξεις μας

Έτσι κι αντίθετα με τους Μεταξάδες στο Μουκαντέ η μάζα των πανικόβλητων ανταρτών στα γρήγορα ανασυγκροτήθηκε και χωρίστηκε σε τρεις γκρούπες, με προσανατολισμό τρεις διάφορες κατευθύνσεις.

Οι δυο γκρούπες, μ' επικεφαλή τους Άλκη-Γκίτη πήραν την κατεύθυνση Αισύμης-Φούντουτζιάκ, η τρίτη και μεγαλύτερη, μ' επικεφαλή το Χείμαρο, Μαλτέζο και Λάμπρο, πήραν την κατεύθυνση Χατζή Βεράν-Ντουμανλή.

Στη διαδρομή, εκτός από την τρίτη γκρούπα, οι δυο πρώτες με μορφή μικροσυμπλοκών μικρής διάρκειας, πήραν επαφή με τον εχθρό και σε συνέχεια προσανατολίστηκαν προς την ορεινή περιοχή της Κομοτηνής, με προορισμό την έδρα της Μεραρχίας, στην Ανατ. Μακεδονία.

Η τρίτη γκρούπα, με οδηγούς και ουσιαστικά αρχηγούς τους Κώστα Σκαρλατίδη ή Βλάχο από τη Λευκίμη και Καμαριάνη από τη Δαδιά Σουφλίου και με ουραγούς τους φαινομενικά διοικητές και στην ουσία στη συνείδηση των ανταρτών πατόκορφα χρεωκοπημένους Χείμαρο, Λάμπρο και Μαλτέζο, σούρουπο της 24-5-49 φτάσανε στη συνοριακή τοποθεσία Ντουμανλή.

Εκεί οι θεονήστικοι και κατάκοποι αντάρτες, εκτός που μάσησαν όσο έκοβαν τα δόντια τους και την τήλωσαν γερά, ο κάθε αντάρτης τροφοδοτήθηκε με μπόλικο ψωμί και ξηρή τροφή για 4 μέρες πορεία.

Μετά την τροφοδοσία, στη διάρκεια της οποίας ξεχωρίστηκε μέρος της δύναμης που οριστικά θα έμενε στη Θράκη, στην υπόλοιπη ανταρτοδύναμη, αφού συγχωνεύτηκε ο βοηθητικός μηχανισμός της Μεραρχίας και τοποθετήθηκαν οδηγοί άριστα γνώστες του εδάφους μ' επικεφαλείς τους Χείμαρο-Μαλτέζο και δίχως το Λάμπρο στις 11 τη νύχτα, σε μικρή απόσταση από τα ελληνοβουλγάρικα σύνορα, πήραν την κατεύθυνση προς την Αν Μακεδονία όπου και η έδρα της Μεραρχίας.

Εδώ, μια και έγινε λόγος ξανά για Ντουμανλή, ο αναγνώστης θα θυμάται τους λόγους άρνησης μου να πάρω μέρος στη μάχη Μεταξάδων και τη δεκτή απ' όλους πρότασή μου, μ' ένα βοηθητικό λόχο να προστατεύσω το μηχανισμό της Μεραρχίας και να κρατήσω ανοιχτό το δρόμο επιστροφής της στην έδρα της.

11-5-49, δυο ώρες νωρίτερα από τη δύση του ήλιου και μια μέρα νωρίτερα από την εκκίνηση της Μεραρχίας, στο Ντουμανλή πήρα επαφή και είχα συνεργασία με το σουφλιώτη λοχαγό Δήμο Παπαδήμα ή Ζιώγα. Τον Ζιώγα τον βρήκα κυριολεκτικά αναστατωμένο και σε ψυχολογική κατάσταση που διόλου δεν έμοιαζε με τον καλαμπουρτζή και πάντα εύθυμο Ζιώγα, που γνώριζα από την εποχή του ΕΛΑΣ.

Σε φιλική παρατήρησή μου, γιατί είναι αναστατωμένος και σε τί οφείλεται ο εκνευρισμός του, αγαναχτισμένος και με ταχύτητα πολυβόλου μου αράδιασε τα παρακάτω: "Μα σ. Κρίτων, είναι λογική αυτή;" Μόλις πρόλαβα να πω "δε σε καταλαβαίνω", η τελευταία μου συλλαβή πνίχτηκε μέσα σ' ένα χείμαρο λέξεων με ακαταλαβίστικο και μπερδεμένο νόημα.

Τον κοίταξα παραξενεμένος και δίχως να παρακολουθώ το νόημα των λόγων που έλεγε, τον άφησα να πει, να ξεθυμάνει. Τον πήρα ύστερα με τρόπο από το μπράτσο βηματίσαμε πέρα-δώθε κι όταν κάπως βρήκε τον εαυτό του, του ζήτησα να μου πει τι είναι εκείνο που τον πονεί και τόσο τον άλλαξε.

Με κοίταξε σιωπηλα, ήρεμα κι αφηρημένα. Μου φάνηκε σαν να δάκρυσε. Όμως προτού προλάβω να βεβαιωθώ, για να κρύψει την αδυναμία του, στα γρήγορα έφερε την παλάμη του στα μάτια. Και για να στέψει αλλού την προσοχή μου, ευθύς αμέσως συμπλήρωσε: "Μου δώσανε ένα λόχο σαράβαλα από γέρους, που άλλοι δεν ακούνε κι άλλοι δεν καλοβλέπουνε, ηλικιωμένες γυναίκες τελείως ακατάλληλες για πόλεμο, τραυματίες με ανοιχτά τραύματα, που χρειάζονται θεραπεία. Και με τον κόσμο αυτό που τον ονόμασαν λόχο θέσεων, μου φόρτωσαν την ευθύνη να κρατήσω το Ντουμανλή και το δρόμο ανοιχτό μέχρι την επιστροφή της Μεραρχίας. Και σαν να μην έφτανε αυτό και στο απέναντι ύψωμα το εχθρικό τάγμα με δυο πυροβόλα, μου φόρτωσαν και την προστασία του βοηθητικού μηχανισμού: αναρρωτήριο με αρρώστους και ελαφρά τραυματίες, συνεργείο ραδιοληψίας και τυπογράφων με ραδιόφωνα, γραφομηχανές, χαρτί, μελάνες, κινητό τυπογραφείο κλπ., πληγωμένα μεταγωγικά ζώα, επιμελητεία τροφίμων και πυρομαχικών. Και το πιο παράξενο και απαράδεχτο, αντί να βάλουν ένα άλλον υπεύθυνο, σε μένα ανάθεσαν την ευθύνη και την επίβλεψη της επιμελητείας ώστε με την επιστροφή της Μεραρχίας και για όλη τη δύναμη της να υπάρχει έτοιμο ψωμί το

λιγότερο για 4 μέρες πορεία. Απάντησε μου σ. Κρίτων, τι θα πρωτοπρολάβω; Το Ντουμανλή να υπερασπίσω, το βοηθητικό μηχανισμό να προστατεύσω, τα καρβέλια να ετοιμάσω ή τ' αυτιά μου να δώσω στους γέρους και τις γριές του λόχου μας;"

Τον κοίταξα διερευνητικά και σε συμπονετικό τόνο του είπα: "Ζιώγα, δεν είμαστε χτεσινοί, γνωριζόμαστε από τη γερμανοβουλγάρικη κατοχή κι οι δυο μας μαζί με άλλους αντιπαλαίψαμε και νικήσαμε μπόρες και δυσκολίες ασύγκριτα περισσότερες και μεγαλύτερες απ' όσες αράδιασες. Επομένως κάτι μου κρύβεις. Κι αυτό είναι κείνο που σ' αναστατώνει και σ' άλλαξε και στην προσπάθεια σου να το κρύψεις, μου αράδιασες όσα είπες. Δεν ξέρω, θέλω όμως να πιστεύω ότι αξίζω της εμπιστοσύνης σου κι αν δεν έχεις διαφορετική γνώμη, άφησε τις ταλαντεύσεις και τους δισταγμούς και θαρρετά ξεστόμισε τον πόνο σου. Διαφορετικά μια και δεν ξέρω τον πόνο σου, παρ' όλο που θέλω, δεν μπορώ να σε βοηθήσω".

Τερμάτισα και προσπάθησα να διαπιστώσω τις ψυχολογικές αντιδράσεις, δίχως όμως το βλέμμα μου να πιάσει στο πρόσωπό του εκείνο που περίμενα. Στην αποτυχία μου και βέβαιος ότι μου κρύβει κάτι το εξαιρετικά σοβαρό και μακρυά από του να φανταστώ το προσωπικό του δράμα, όσο τον ενθάρρυνα και κάπως αδιάκριτα επέμεινα να ξεστομίσει τον πόνο του, τόσο και στερεότυπα ο Ζιώγας επανελάμβανε τα όσα είπε. Στην προσπάθεια μου να εξουδετερώσω τους φαινομενικούς λόγους της ψυχικής του αναστάτωσης και να τον προσγειώσω στο έδαφος των αγωνιστικών υποχρεώσεων, άρχισα και τελείωσα κάπως έτσι: "Απ' ό, τι κατάλαβα βγαίνει, ό, τι δεν κατάλαβες το σκοπό του ερχομού μου, που είναι να μοιραστώ μαζί σου, όχι μόνο τις ευθύνες της αποστολής σου, αλλά και τις κρυφές ανησυχίες σου, που δεν είναι αυτές που μου ανέπτυξες. Μια όμως και επιμένεις να τις κρατάς για τον εαυτό σου, το θέλεις είτε όχι, γίνεσαι αιτία να μοιραστώ μόνο τις υποχρεώσεις των όσων μου ανέπτυξες. Να λοιπόν ποιά είναι η γνώμη μου στη βάση των υποχρεώσεων που αναλάβαμε:

Το Ντουμανλή μέχρι τη λήξη των επιχειρήσεων είναι σοβαρό, για να μη πω το μοναδικό σημείο στήριξής μας, όχι τόσο για να διατηρήσουμε ανοιχτό το δρόμο και να τροφοδοτήσουμε τη Μεραρχία κατά την επιστροφή της στην έδρα της, όσο για να προστατεύσουμε αποτελεσματικά το βοηθητικό μηχανισμό. Σε σχέση με τις δυνάμεις μας, το δυσανάλογο και δυσκολομετακίνητο βάρος του βοηθητικού μηχανισμού σε περίπτωση εχθρικής πίεσης, δεν μας επιτρέπει να υπολογίζουμε σε ελιγμό, παρά μόνο στην αποφασιστική άμυνα. Από τη θέση αυτή αν δεν

θέλουμε να γίνουμε σκορποχώρι, ένας δρόμος υπάρχει: Εντατικά και μελετημένα να οργανώσουμε την άμυνα του Ντουμανλή. Τους φόβους σου σχετικά με το έμψυχο υλικό, δεν τους βλέπω δικαιολογημένους, γιατί από την πείρα των πολέμων, έχει αποδειχθεί πως σε πόλεμο θέσεων και άμυνας, οι υπερήλικες είναι κατα πολύ αποδοτικότεροι από τους νέους."

Στο μεταξύ σουρούπωσε και μια που ο Ζιώγας δεν έφερε αντίρρηση στις απόψεις μου κι απ' ότι φάνηκε ενθαρρύνθηκε από την παρουσία μου και το μοίρασμα των ευθυνών, συμφωνήσαμε, εγώ στη διάρκεια της νύχτας και μέχρι τα ξημερώματα να φέρω μια γυροβολιά στο βοηθητικό μηχανισμό και υπό την πιθανή προϋπόθεση εχθρικού κανονιοβολισμού και ολμοβολής να υποδείξω απυρόβλητα σημεία κάλυψης και να οργανώσω το άνοιγμα προστατευτικών ορυγμάτων, ο δε Ζιώγας τα ξημερώματα, με ομάδα συνδέσμων και σε συνεργασία με ομαδάρχες και διμοιρήτες να ελέγξει την αμυντική διάταξη μας κι ανάλογα με τις διαπιστώσεις του, αφού δώσει τις απαραίτητες οδηγίες βελτίωσης των θέσεων μας, στις 10 π.μ. να βρίσκεται στο σταθμό διοίκησης του λόχου θέσεων, όπου σε συνεργασία θα μελετούσαμε τις διαπιστώσεις του και θα παίρναμε τα αναγκαία μέτρα συμπλήρωσης των κενών της άμυνας μας. Αυτό και έγινε. Με μια όμως μοιραία, αλλά θεληματική παράλειψη, που-αλλοίμονο-κατέληξε στον μέχρι σήμερα ανεξήγητο χαμό του Ζιώγα.

Πιο λιανά, ο Ζιώγας, στο ξεκίνημα του κατά τα ξημερώματα, θεληματικά, όχι μόνο δεν πήρε κανέναν από τους συνδέσμους μαζί του, αλλά και στην επιμονή τους να τον συνοδεύσουν δεν τους το επέτρεψε και για να τους καθησυχάσει και κυρίως να τους πείσει, ότι δεν έχει την ανάγκη τους, ξεκίνησε δίχως χιτώνιο κι ατομικό σακκίδιο, ένδειξη ότι δεν θ' απομακρυνθεί και γρήγορα θα γυρίσει.

Στο μεταξύ ο ήλιος ανέτειλε κι ανέβηκε μπόγια ψηλά κι όσο περνούσαν οι ώρες κι ο Ζιώγας δεν έδινε σημεία ζωής, τόσο μεγάλωνε η ανησυχία των συνδέσμων του. Ήρθε η ώρα 10 π.μ. και στην εμφάνισή μου οι ορφανεμένοι σύνδεσμοι, εκτός απ' τα όσα παραπάνω αράδιασα, στις ερωτήσεις μου δεν εύρισκαν τι άλλο ν' απαντήσουν και στην από μέρους μου ενημέρωσή τους ως προς την πρωϊνή αποστολή του Ζιώγα, με σιγουριά κατέληγαν στην υπόθεση, οτι βρίσκεται ανάμεσα στους μαχητές της διάταξης μας.

Με την αληθοφανή αυτή υπόθεση, διατάχθηκαν οι σύνδεσμοι να πάρουν μπάλα τη διάταξη μας και με βάση τις πληροφορίες των μαχητών να βρούνε το Ζιώγα και να του πούνε, όσο το δυνατό γρηγορότερα νάρθει προς συνάντησή μου. Πέρασαν άλλες δυο περίπου ώρες, έφτασε το μεσημέρι, όταν εδέησαν να εμφα-

νιστούν οι σύνδεσμοι, δίχως όμως το λοχαγό Ζιώγα και το πιο παράξενο, το ύφος τους, το ηθικό τους και το σύνολο τους γενικά μαρτυρούσε ανησυχία ανάμιχτη με δόση απορίας ολοφάνερη. Στις απανωτές ερωτήσεις μου απάντησαν πως το Ζιώγα δεν τον πήρε μάτι αντάρτη ούτε φάνηκε στο μήκος της διάταξης μας.

Τούτη η απροσδόκητη και δυσκολοπίστευτη διαπίστωση και προπαντός η σκέψη μήπως στη διάρκεια της νύχτας ομάδα του εχθρού αθόρυβα πλησίασε τη διάταξη μας κι ο Ζιώγας έπεσε στην ενέδρα και πιάστηκε σαν κλώσσα, μ' οδήγησε στην απόφαση να ξαναστείλω τους συνδέσμους στη διάταξη μας με αποστολή να πάρουν επαφή με όλους τους μαχητές και στελέχη κι αφού μάθουν να γυρίσουν με συγκεκριμένη απάντηση αν και ποια ώρα και σε ποιο σημείο της διάταξης μας ακούστηκε φωνή, πυροβολισμός, θόρυβος που νάμοιαζε με πάλη ανθρώπων ή οποιοσδήποτε θόρυβος. Οι 4 νεαροί και φτεροπόδαροι σύνδεσμοι, αν όχι περισσότερο από μένα, οπωσδήποτε όμως ανήσυχοι κι ανυπόμονοι στον ίδιο με μένα βαθμό, μόλις πήραν την αποστολή τους, χωρισμένοι σε δυο δυοδες, απομακρύνθηκαν και σε λίγο χάθηκαν στο μήκος των δυο άκρων της διάταξης μας.

Από τη θέση που ξαπόστειλα και παρακολουθούσα την απομάκρυνση των συνδέσμων, με το κεφάλι βαρύ από διάφορες αλληλοσυγκρουόμενες σκέψεις γύρω από την εξαφάνιση του Ζιώγα, δίχως να το καταλάβω τα βήματά μου μ' οδήγησαν στο σταθμό διοίκησης του λόχου. Εκεί το μάτι μου έπεσε πάνω στα ατομικά είδη του Ζιώγα και με τη σκέψη μήπως σ' αυτά κρύβεται το μυστικό της εξαφάνισης του, έσκυψα και τα ερεύνησα προσεκτικά, πλην όμως μάταιος ο κόπος.

Άκεφος από την αποτυχία μου, κουρασμένος σωματικά και με βαρύ κεφάλι από τις σκέψεις και την αϋπνία, μόλις έγειρα λίγο να κοιμηθώ, τότε όχι μόνο ένοιωσα την έλλειψη του Ζιώγα, αλλά την ανάγκη του αντικαταστάτη του.

Με προεξοφλημένη ανεξήγητα κι εκ των υστέρων από τα γεγονότα δικαιωμένη προαίσθηση για τον οριστικό χαμό του Ζιώγα, δίχως να περιμένω τ' αποτελέσματα της αποστολής των συνδέσμων, άρχισα να σκέφτομαι, όμως δεν μπορούσα να βρω τον κατάλληλο πιθανό αντικαταστάτη του λοχαγού Ζιώγα.

Στην άκαρπη αυτή προσπάθεια μου, σαν από μηχανής Θεός, απρόσκλητος και ξαφνικά εμφανίστηκε μπροστά μου ο υποδιοικητής Πολιτοφυλακής Θράκης Θανάσης Μπελεβεζλής και μου έκανε γνωστό ότι τον στείλανε να τον χρησιμοποιήσω, όπως νομίζω κι ανάλογα με τις ανάγκες της άμυνας του Ντουμανλή.

Ήρθες πάνω στην ώρα του είπα και του έδειξα τα ατομικά είδη του Ζιώγα, κι

επειδή όπως ήταν φυσικό, δεν κατάλαβε, συνέχισα: "Τούτα που βλέπεις ανήκουν στο λοχαγό Ζιώγα, που άγνωστο και πως, εξαφανίστηκε και δεν ξέρουμε τι να υποθέσουμε". Και για να τον βοηθήσω να μπει στο νόημα, του γνώρισα την πρωϊνή αποστολή του Ζιώγα, τη μη εμφάνιση του στη διάταξη του λόχου του, τη δεύτερη κατά σειρά αποστολή των συνδέσμων και σα στέλεχος της Πολιτοφυλακής και στην εξυχνίαση μπερδεμένων υποθέσεων, του πρότεινα να αναλάβει τη διελεύκανση των αιτίων εξαφάνισης του Ζιώγα.

Όση ώρα τον ενημέρωνα, ο Μπελεβεζλής, αν και δεν έβγαλε λέξη, απ' τις γκριμάτσες του προσώπου του και γενικά από τη στάση του, φάνηκε ότι κάτι το συγκεκριμένο ήξερε γύρω από το Ζιώγα και τη μυστηριώδη εξαφάνισή του.

Με τη διαπίστωσή μου, μ' όλο που κεντρίσθηκε η περιέργειά μου, έπνιξα την ανυπομονησία μου, συντόμεψα ότι είχα να πω και στο Μπελεβεζλή έδωσα το λόγο.

Αυτός σκεφτικός και δίχως να βιάζεται, έξυσε την κούτρα του, με κοίταξε κάπως παράξενα κι αφού είπε "τώρα όλα εξηγούνται", άρχισε χαμηλόφωνα να διηγείται τα παρακάτω περιστατικά:

Ο Ζιώγας είναι καιρός που σαν τραυματίας για θεραπεία στάλθηκε στη Βουλγαρία και με την αποθεραπεία του κατέληξε στην Μπερκόβιτσα. Από την εποχή εκείνη και για λόγους, που δεν είπε, ήταν δυσαρεστημένος και πολύ πικραμένος. Με τον ερχομό του από την Μπερκόβιτσα συνέπεσε να αιχμαλωτιστεί ο αντάρτης γυιος του και η αντάρτισσα κόρη του κι επειδή στάθηκε αδύνατο να μάθει κάτι για την τύχη τους και υπόθεσε ότι σίγουρα τους χάλασαν, το πήρε κατάκαρδα και πάνω στον πόνο του έλεγε και ξανάλεγε: "Έκανα έγκλημα, πήρα στο λαιμό μου την οικογένεια μου κι εξ αιτίας της πολύχρονης αντάρτικης δράσης μου χάλασαν τα παιδιά μου και ποιός ξέρει ποιά τύχη περιμένει τη γυναίκα μου". Όλα όσα άκουσες ο ίδιος ο Ζιώγας τα είπε στον Κορνοφωλιώτη Κυριάκο Ψύλλο ή Πρόξενο και στον αδελφό του Γιώργη Παπαδήμα ή Παππού και εγώ τα έμαθα από τον Πρόξενο.

Και μια που ο Πρόξενος και ο Παππούς βρίσκονταν στο Ντουμανλή, άφησα το Μπελεβεζλή να περιμένει την επιστροφή των συνδέσμων και πήγα προς συνάντηση Προξένου και Παππού. Σε ξεχωριστή συνάντηση με τον καθένα κι ιδιαίτερα με τον αδελφό του Ζιώγα Παππού, έμαθα τα ίδια που άκουσα από τον Μπελαβεζλή. Κι όταν απ' όσα μου είπαν τους πληροφόρησα την εξαφάνιση του Ζιώγα και τους ρώτησα τί γνώμη έχουν κι αν από τα προηγούμενα ξέρανε ή υποθέτανε ένα τέτοιο ενδεχόμενο με σκοπό να σώσει τα παιδιά του, μ' ολοφάνερη έκ-

πληξη για ότι άκουσαν, δίχως σκέψη και δισταγμό απέκλεισαν να παραδόθηκε στον εχθρό για να σώσει, αν φυσικά υπήρχαν στη ζωή, τα παιδιά του.

Σε παρατήρησή μου γιατί τον πόνο του Ζιώγα δεν μου τον κάναν γνωστό, για νάχω το νου μου και να τον παρακολουθώ από κοντά, αν και θλιμμένοι και μετανοιωμένοι για την απερίσκεπτη μυστικότητά τους, σαν νάταν συνεννοημένοι, απάντησαν πως δεν μπορούσαν να φανταστούν και μέχρι τη διαπίστωση του αντιθέτου δεν θέλανε να πιστέψουν το ενδεχόμενο που υπέθετα.

Με όσα από τις δυο επαφές μου πληροφορήθηκα, αν και ελάχιστα αμφέβαλλα, εν τούτοις χάρηκα για την άρνησή τους να πιστέψουν αυτό που υπέθετα. Απ' εδώ και η κρυφή μου ελπίδα ίσως οι σύνδεσμοι να φέρουνε σημάδια ζωής του Ζιώγα, πήρα το δρόμο της επιστροφής.

Στο σταθμό διοίκησης με περίμεναν οι σύνδεσμοι, που μόλις επέστρεψαν και παρουσία του Μπελεβεζλή, με πληροφόρησαν πως μαχητές και στελέχη σε κανένα σημείο σ' όλο το μήκος και το βάθος της διατάξής μας όχι μόνο δεν αντελήφθησαν να πλησιάσει ο εχθρός αλλά ούτε και άκουσαν ύποπτο θόρυβο. Έτσι για πάντα, άγνωστο γιατί και πώς, χάθηκε και δεν ξανάδωσε σημεία ζωής ο επανειλημμένα με τιμητικές διακρίσεις τιμημένος λοχαγός κι εξαίρετος αγωνιστής Ζιώγας.

Για τον ανεξήγητο χαμό του γνώμη μου, ήταν και είναι ότι με την αιχμαλωσία του γιού και της κόρης του, από φόβο μη με τη ζωή τους πληρώσουν την πολύχρονη πλούσια ένοπλη πατριωτική δράση του πατέρα τους, ο Ζιώγας στην απελπισιά του, θόλωσε το μυαλό του και πήρε την απόφαση να παραδοθεί στον εχθρό και με τη θυσία της δικής του ζωής να σώσει τη ζωή των παιδιών του.

Η εξαφάνιση του δίχως ν' ακουστεί ή να δώσει σημεία ζωής στις φυλακές, εξηγείται με την ατυχία του να πέσει σε χέρια παθιασμένου από φανατισμό εχθρού ο οποίος λυσσασμένος από την πολύχρονη πατριωτική δράση του Ζιώγα και προκειμένου να ικανοποιήσει το πάθος της εκδίκησής του, αντί να σεβαστεί το δράμα του πατέρα και να τον στείλει να δώσει λόγο των πράξεων του, δεν τον σεβάστηκε ούτε σαν αυτόμολο αιχμάλωτο και στα μουλοχτά στο βουνό τον ξεκαθάρισε ποιός ξέρει με τι βασανιστήρια κι άγριο τρόπο. Στο συμπέρασμα αυτό, θέλω να πιστεύω, πως στον ίδιο με μένα βαθμό και δίχως ταλαντεύσεις καταλήγουν όλοι οι παλιοί συναγωνιστές του Ζιώγα, που απο κοντά τον έζησαν από την εποχή του ΕΛΑΣ, το δεύτερο ένοπλο ξεκίνημα του ΔΣΕ και μέχρι τη μέρα του χαμού του. Και το συμπέρασμα αυτό βγαίνει από τη πολύχρονη μυαλωμένη δράση και παλληκαριά του Ζιώγα, ο οποίος κάθε άλλο, παρά ήταν τροφή για τα δόντια του εχθρού.

Εδώ πολύ δικαιολογημένα, ορισμένοι αναγνώστες μου θα διερωτηθούν, γιατί τόσο εκτεταμένα γίνεται λόγος για το Ζιώγα κι όχι για τόσους άλλους Ζιώγηδες.

Απάντηση σε τούτο το ερώτημα θα δώσουν τα ίδια τα γεγονότα που θα επακολουθήσουν.

Με το χαμό του Ζιώγα, προσωρινά στη θέση του τοποθετήθηκε ο υποδιοικητής Πολιτοφυλακής Θράκης Θανάσης Μπελεβεζλής και μαζί κλιμακωτά σε βάθος ενισχύσαμε την άμυνα του Ντουμανλή με νάρκες, ανθρωποπαγίδες, εφεδρικά ορύγματα, κλπ.

Το Ντουμανλή σα στρατηγικό σημείο με την τακτική του αιφνιδιασμού νύχτα και προς τα ξημερώματα δέχτηκε όχι λίγες σφοδρές επιθέσεις και άντεξε χάρη στο ναρκοπέδιο μας, που νύχτα και αθόρυβα το προωθήσαμε σε 200 περίπου μέτρα απόσταση από την εχθρική διάταξη. Αποτέλεσμα, κάθε φορά που ο εχθρός κινούσε δυνάμεις του και προτού πάρει επαφή μαζί μας, να κομματιάζονται οι εμπροσθοφυλακές του κι από τις εκρήξεις του ναρκοπεδίου μας και τα βογγητά των τραυματιών του, να προδίδεται ο τομέας επίθεσης του κι έτσι να συγκεντρώνει πάνω του τα πυρά της διάταξής μας και να εξαναγκάζεται σε σύμπτυξη στις θέσεις του.

Οι επανειλημμένες αποτυχίες του εχθρού κι οι βαρειές απώλειες του από τη διασπορά των ναρκοθετήσεων μας κι η επιτυχία των ναρκοθετών μας νύχτα να τοποθετούν νάρκες στην πηγή από την οποία ο εχθρικός καταβλυσμός προμηθευόταν νερό και το πρωΐ με το κομμάτιασμα ομάδας στρατιωτών που ανυποψίαστοι και μπουλουκιδόν πήγαν να πλυθούν και να ξεδιψάσουν, επέδρασε τόσο στο ηθικό του εχθρού, που παρατήθηκε από τις επιθέσεις και περιορίστηκε στον κανονιοβολισμό του Ντουμανλή.

Από το ξεκίνημα της ΥΙΙ Μεραρχίας από την Ανατ.Μακεδονία και σ' όλη τη διάρκεια της μάχης Μεταξάδων, ο εχθρός από την Κεντρική και Ανατ.Μακεδονία, με φάλαγγες αυτοκινήτων, στον Έβρο, νύχτα και μέρα κουβαλούσε δυνάμεις όλων των όπλων. Τη μέρα από το σύννεφο σκόνης και τη νύχτα από τα φώτα, από την κορυφή του Ντουμανλή ανίσχυροι, παρακολουθούσαμε την κορδέλα των φορτηγών αυτοκινήτων και σκεφτόμασταν πόσο προτιμότερο θάταν εικονικά και με λίγες δυνάμεις να χτυπήσουμε τα οχυρά των Μεταξάδων, αφού εννοείται με το γνωστό τρόπο επιστρατεύαμε τους μαντρωμένους στα οχυρά πολίτες και το μεγαλύτερο και το πιο αξιόμαχο μέρος των δυνάμεών μας με νάρκες και διασκορπισμένες ενέδρες να λιάνιζε τις φάλαγγες των εχθρικών αυτοκινήτων.

Την τέταρτη βραδυο από την άφιξή μου στο Ντουμανλή κι ενώ άγρυπνοι και ανίσχυροι παρακολουθούσαμε την κορδέλα από τα φώτα των εχθρικών αυτοκινήτων, ο σ. Γάρης τότε Κοτρωνιάτης λεβεντόγερος Μπαρμπακωνσταντής Δομουχτσής κι ο Κορνοφωλιώτης ομαδάρχης της ομάδας σαμποταριστών Δημήτριος, Παντελής Μουντιουρούδης, με τρόπο με τράβηξαν στο πλάϊ και δίχως περιστροφές σταράτα μου κάνανε την παρακάτω πρόταση:

"Εδώ η ναρκοθέτηση προχώρησε κι αν χρειαστεί μπορεί να συνεχισθεί και να συμπληρωθεί με δυο συναγωνιστές της ομάδας σαμποταριστών, οι υπόλοιποι 9 της ομάδας, με οδηγό τον Μπαρμπακωνσταντή να φορτώσουμε 4-5 γιαϊδουράκια με νάρκες Ταλερμάϊν και να πάμε να ναρκοθετήσουμε τον ορεινό δρόμο Σαπχανέ και σε μικρή απόσταση από τις νάρκες να στήσουμε ενέδρες και να χτυπήσουμε όσους σωθούν από τις ανατινάξεις και κείνους που θάρθουν για ενίσχυσή τους.

Με τις ανατινάξεις και τις ενέδρες θα φέρουμε αναστάτωση στην εχθρική φάλαγγα των αυτοκινήτων, θα καθυστερήσουμε τις εχθρικές ενισχύσεις να φτάσουν στους Μεταξάδες και θα τους υποχρεώσουμε να διαθέσουν μεγάλες δυνάμεις κατά μήκος της οροσειράς Σιαπχανέ.

Ταυτόχρονα στα νώτα του εχθρικού Τάγματος, που χτυπάει το Ντουμανλή, με τις ανατινάξεις και τις ενέδρες, οπωσδήποτε θα του δημιουργήσουμε αντιπερισπασμό κι ακόμα περισσότερο θα το υποχρεώσουμε να περάσει σε αναγκαστική άμυνα".

Όση ώρα ανέπτυσσαν τον έξυπνο και αξιοπρόσεκτο σαμποταριστικό αντιπερισπασμό, σκεφτικός και σιωπηλός παρακολουθούσα τα φώτα της εφοδιοπομπής των αυτοκινήτων και τη φωτισμένη πυκνοδασωμένη οροσειρά του επιβλητικού Σιαπχανέ. Κι όσο παρακολουθούσα την οροσειρά σύνορο του νομού Έβρου-Κομοτηνής, τόσο πιο πολύ με κέρδιzε η μυαλωμένη κι άλλο τόσο τολμηρή πρόταση του Μπαρμπακωνσταντή και του ομαδάρχη Μουντιουρούδη.

Κι όταν τελείωσαν τα όσα ανέπτυξαν, λες και διάβασαν τις σκέψεις μου και προεξόφλησαν τη συγκατάθεσή μου, δίχως να περιμένουν την απάντησή μου, ο ένας τον άλλο ρώτησε αν είναι αρκετές δέκα νάρκες Ταλερμάϊν κι αν μπορούν να τις μεταφέρουν 4 γαϊδούρια.

Χαμογέλασα και σα συγκατάθεση στην προεξόφληση της γνώμης μου, συμπλήρωσα: "Τα 4 γαϊδούρια είναι αρκετά για τη μεταφορά κι αν χρειαστεί μπορεί εύκολα να γίνουν και 8, όμως σε μια τόσο σοβαρή και τέτοιας εκτασης δράση οι 9 άνδρες της ομάδας σαμποταριστών είναι λίγοι και μια και δεν μπορούμε

να τους αυγατίσουμε τ' αποτελέσματα της δράσης σας δεν θάναι ικανοποιητικά."

- Θάναι και θα παραείναι, σ. Κρίτων, παραπάνω από ικανοποιητικά, φυσικά θάταν καλύτερα, αντί στους Μεταξάδες, νάχαμε εδώ τη σαμποταριστική διμοιρία κι ένα λόχο αυτοματιστών για να τους λιανίσουμε. Όμως μια κι είμαστε 9 μ' οδηγό τον Μπαρμπακωνσταντή, που ξέρει τα κατατόπια σαν την αυλή του σπιτιού του, με τις νάρκες και τις ενέδρες θα τα καταφέρουμε να τους κάνουμε τόση ζημιά που θα το φυσάνε και δεν θα κρυώνει.

Μπροστά στην επιμονή και την εθελοντική και ριψοκίνδυνη προσφορά τους, μια κι η πρότασή τους μ' οποιοδήποτε αποτελέσματα οπωσδήποτε θα δημιουργούσε σύγχιση κι ίσως σοβαρή διασπορά και καθυστέρηση των εχθρικών ενισχύσεων να φτάσουν στον προορισμό τους Μεταξάδες, τους σύστησα να συγκεντρώσουν την σαμποταριστική ομάδα και κοφτά και προκαταβολικά τους είπα, πως τότε και μόνο θα πάρετε την αποστολή, όταν αβίαστα κι εθελοντικά συμφωνήσουν μαζί σας οι σαμποταριστές της ομάδας σας. Διαφορετικά τόσο λίγοι που είστε, ίσως δεν θάχετε αποτελέσματα, γι αυτό προτιμότερο είναι να σας χρησιμοποιήσουμε εδώ.

- Αν είναι έτσι να τους μαζέψουμε, όχι για να πάρουμε τη γνώμη τους, που δε διαφέρει από τη δική μας, αλλά για να προετοιμαστούμε για το ξεκίνημα μας για το Σιαπχανέ.

Αυτό και έγινε. Δε χρειάστηκε όμως να ζητήσουν τη γνώμη της ομάδας, γιατί μόλις συγκεντρώθηκε και προτού προλάβω να πω λέξη, από το βλέμμα τους προς το Σιαπχανέ, την ανυπομονησία τους και τη συζήτηση γύρω από πόσες νάρκες μπορούν να πάρουν μαζί τους κλπ., διαπίστωσα ότι ζητούσα.

Η εθελοντική όμως προσφορά τους σε σύγκριση με τον αριθμό τους, τις διαστάσεις και τη φύση της αποστολής τους, με υποχρέωσε να τους κάνω προσεκτικούς και τους σύστησα επανειλημμένα, ότι η επιτυχία της αποστολής τους θα εξαρτηθεί πιο πολύ από το μυαλό παρά από την παλληκαριά τους. Όπως ήταν φυσικό, συζητήσαμε γύρω από τον τρόπο δράσης τους, τον καθορισμό της ποσότητας και του είδους του εκκρηκτικού υλικού και τον απαραίτητο αριθμό των μεταγωγικών ζώων κλπ.

Κι όταν ήρθε ο κόμπος στο χτένι να μείνουν οι δυο από τους 11 της ομάδας στο Ντουμανλή και μια που κανένας δεν ήθελε να λείψει από το πανηγύρι του Σιαπχανέ, άναψε το καυγαδάκι και κατέληξαν στην πρόταση να γίνει κλήρωση.

Μπροστά στην τόση επιθυμία τους, το ολιγάριθμο και τη σοβαρότητα της αποστολής τους, απέρριψα την κλήρωση και τους είπα ότι στο Ντουμανλή θα τα

βγάλουμε μόνοι μας πέρα κι όλοι τους θα πάνε στο Σιαπχανέ.

Μόνο που δεν με φίλησαν.

Ενθουσιασμός αρραβωνιασμένος με τη λογική παντού και πάντοτε κάνει θαύματα και το αντίθετο, εργένης ενθουσιασμός με ανυπομονησία οδηγεί σε απερίσκεπτους παλληκαρισμούς, επιζήμιες κουτουράδες και σπάνια σ' επιτυχία.

Κι όταν ήταν πια έτοιμοι να ξεκινήσουν τους τόνισα, ότι θάχουν επιτυχίες μόνο αν δε χαλάσουν τον αρραβώνα του ενθουσιασμού με τη λογική. Τους ευχήθηκα και ξεκίνησαν.

Αποτέλεσμα: Στη διάρκεια της μάχης των Μεταξάδων και σε στιγμή που από την επιβλητική οροσειρά Σιαπχανέ η εχθρική εφοδιοπομπή, σα χείμαρος εναντίον μας κατηφόριζε προς Μεταξάδες, το ένα πίσω από το άλλο ανατινάχτηκαν 7 φορτηγά αυτοκίνητα γεμάτα στρατό, από ισχυρές ενέδρες χτυπήθηκαν και καταστράφηκαν άλλα 4, τα βουνά και οι χαράδρες έλαμψαν και βούηξαν από τις ανατινάξεις, τις ριπές των οπλοπολυβόλων και τα βογγητά των τραυματιών κι ένα ολόκληρο εικοσιτετράωρο δεν κύλησε ρόδα και για να ξανακυλήσει αναγκάστηκε ο εχθρός να διαθέσει μεγάλες δυνάμεις σ' όλο το μήκος του ορεινού δρόμου Σιαπχανέ-Μεταξάδες.

Κι όλα αυτά με 11 Σαμποτεριστές, ένα λεβεντόγερο οδηγό, 10 νάρκες Τάλερμάϊν και μερικές εκατοσταριές φυσίγγια. Όσα παραπάνω αράδιασα από τη δράση της ομάδας σαμποταριστών πειστικά λένε, πως αν η διοίκηση της ΥΙΙ Μεραρχίας είχε λίγη στρατιωτική πρόβλεψη και στοιχειώδη επιτελική αντίληψη και φαντασία, αντί να επιμένει να σπάει τα μούτρα της στα οχυρά των Μεταξάδων, τη δεύτερη κι όλας μέρα της μάχης μετά το ηλιοβασίλεμα, θ' απαγκιστρωνόταν από τους Μεταξάδες, θα υποχρέωνε τον εχθρό να χτυπήσει στο κενό και ταυτόχρονα με τις δυνάμεις της χωρισμένες σε δυο μαχητικούς σχηματισμούς, ο ένας σχηματισμός της προς αντιπερισπασμό θα κατευθυνόταν με στόχο το Σουφλί που είχε απογυμνωθεί από εχθρικές δυνάμεις κι ο άλλος κατά μήκος του ορεινού δρόμου Σιαπχανέ, Μεγάλου Δερείου με ναρκοθετήσεις θα λιάνιζε και θα ζάλιζε τον εχθρό με τιποτένιες δικές μας απώλειες.

Και μια που μέχρι τώρα δεν έγινε λόγος για απώλειες και για να κλείσουμε τη μάχη των Μεταξάδων, απαραίτητο είναι να γυρίσουμε στις δυο πρώτες μέρες των εχθρικών αποτυχιών. Αποτυχίες, θεληματικές αποτυχίες, κυριολεκτικά δόλωμα, μ' επιδίωξη να μας αγκιστρώσει ο εχθρός μέχρι που συγκέντρωσε κι έρριξε όλες και όλων των όπλων τις δυνάμεις του, για να ξοφλήσει μια και καλά μαζί μας.

Εξηγούμαι: Ο εχθρός στην προσπάθειά του να μας παγιδέψει και να ξεκάνει

μαζί μας, τις δυο πρώτες μέρες των μαχών έρριχνε οπλισμένους μάϋδες των γύρω χωριών πλαισιωμένους με μικρή δύναμη τακτικού στρατού. Και με τις επιτυχίες που θεληματικά μας έδωσε πήραν τα μυαλά μας αέρα, μας τύφλωσε ο ενθουσιασμός και δε βλέπαμε το λάκκο που μας έσκαβε μέσα στον οποίο αφού μας τσάκισε, έθαψε τα δύο τρίτα των δυνάμεων μας.

Ναι! Από σύνολο 1.378 μαχητών και στελεχών μόλις και μετά βίας γλύτωσαν κακήν κακώς 420-450. Όλοι οι άλλοι έπεσαν νεκροί, τραυματίες, αιχμάλωτοι κι αγνοούμενοι.

Μπρος στο μέγεθος της καταστροφής και στην προσπάθειά της ν' αποφύγει τις ασήκωτες ευθύνες της η διοίκηση της Μεραρχίας με ψεύτικες παραπλανητικές μεγάλες απώλειες σε βάρος του εχθρού, επεδίωξε, αλλά τελικά δεν πέτυχε να παρουσιάσει το μαύρο-άσπρο και την καταστροφή μας ιστορική επιτυχία.

Μια όμως, πιο παραστατικά και ζωντανά μιλούν οι αριθμοί και τα επίσημα κείμενα, ας δώσουμε το λόγο σ' αυτά.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ. Μηνιάτικο όργανο του Γεν. Αρχηγείου. Τεύχος 6ο. Σελίδες 438-439

15-5-1949 Πρώτη μέρα. Εχθρικές απώλειες 69 νεκροί, 185 τραυματίες, 16 αιχμάλωτοι.

22-5-1949. Τμήματα της ΥΙΙ Μεραρχίας ανέτρεψαν στα υψώματα Μουκαντέ Σουφλίου εχθρικό τάγμα. Απώλειες 26 νεκροί, 57 τραυματίες, λάφυρα 3 οπλοπολυβόλα, 24 τουφέκια.

Πρόκειται για ψεύτικους αριθμούς που απέχουν από την πραγματικότητα όσο η γη από τον ουρανό. Και για να μην αφήσω σε κανένα ίχνος αμφιβολίας και ν' αφοπλίσω τους πλαστογράφους αυτή τη φορά με ονόματα ανταρτών υπενθυμίζω στον αναγνώστη ότι γίνεται λόγος για το κυρίως ύψωμα Μουκαντέ, τον αιφνιδιασμό από κούραση του παρατηρητή Καβαλιώτη αντάρτη Βασίλη Τσουρού, που ήρθε στα χέρια με τον εχθρό και σώθηκε χάρη στην επέμβαση της ομάδας του και τον ομαδάρχη Γιώργη Παντσίδη από τον Άβαντα Αλεξανδρούπολης.

23-5-1949. Τμήμα της ΥΙΙ Μεραρχίας διέλυσε απόσπασμα Αισύμης και έπιασε 24 Αιχμαλώτους. Κυριεύτηκαν πολλά λάφυρα. Την ίδια ημερομηνία άλλο τμήμα μας διέλυσε απόσπασμα Ψιλογιάννη στο Φούντουτζιάκ Αλεξανδρούπολης κι απέκρουσε εχθρικές επιθέσεις. Απώλειες εχθρού 12 νεκροί, 29 τραυματίες, 3 αιχμάλωτοι. Πρόκειται για τα τμήματα Γκίτη-Αλκη που δημιουργήθηκαν μετά τον αιφνιδιασμό του Μουκαντέ από σκόρπιους αντάρτες και κινήθηκαν προς την κατεύθυνση Αλεξανδρούπολης.

Απ' όλους τους παραπάνω ψεύτικους αριθμούς εχθρικών απωλειών, λείπει ο πραγματικός, η αιχμαλωσία ενός μόνου αποκομμένου χωροφύλακα από το τμήμα Γκίτη.

22-5-1949. Τμήματα της YII Μεραρχίας χτύπησαν και ανέτρεψαν εχθρικό λόχο, που ήταν οχυρωμένος στα υψώματα Χλόης-Κομοτηνής, ο εχθρός άφησε επί τόπου 7 νεκρούς, 12 τραυματίες- αιχμαλώτους. Κυριεύτηκαν λάφυρα 2 οπλοπολυβόλα και ένας ασύρματος. Γίνεται λόγος για τα ίδια τμήματα Γκίτη-Άλκη. Κι όσα αναφέρονται σε εχθρικές απώλειες στο σύνολό τους είναι δημιουργήματα φαντασίας, όπως και οι άλλοι ψεύτικοι αριθμοί, εκτός των δύο πρώτων ημερών, αποβλέπουν στο να θολώσουν τα νερά και την καταστροφή μας να την παρουσιάσουν ιστορική επιτυχία.

Το ψέμα όμως έχει κοντά κι αδύνατα ποδάρια και δεν μπορεί να πάει μακρυά. Αυτό ακριβώς επαλήθεψε και στην περίπτωσή μας. Αιτία η μικρή απόσταση των ελληνοβουλγάρικων συνόρων από τους Μεταξάδες. Οι εκατοντάδες ελαφρά και βαρειά τραυματίες, που αφέθηκαν στο έλεος του εχθρού, οι πρώτοι μόνοι τους και οι δεύτεροι με τη βοήθεια και την ηρωϊκή αυτοθυσία των πρώτων, χάρη στη μικρή απόσταση των συνόρων και την προσφορά του εδάφους, κατέφυγαν στο βουλγαρικό έδαφος και με την ανθρωπιστική βοήθεια των Βουλγάρων στέλνονται για περίθαλψη στα νοσοκομεία Βουλγαρίας.

Το γέμισμα των βουλγάρικων νοσοκομείων από τραυματίες, όπως ήταν φυσικό, όχι μόνο διέψευσε κι ανέτρεψε τους γνωστούς φανταστικούς ψεύτικους αριθμούς απωλειών σε βάρος του εχθρού, αλλά κυριολεκτικά τίναξε στον αέρα το ασυνείδητο και σκόπιμο παραμύθι επιτυχίας μας και παράλληλα ξεσκέπασε την καταστροφή, που είχε παρουσιασθεί σαν πολεμική επιτυχία.

Έτσι κάτω από το βάρος των συντριπτικών γεγονότων, κόπασε αναγκαστικά η θριαμβολογία του ραδιοσταθμού του Γεν. Αρχηγείου καθώς και οι πανηγυρισμοί στη Μπερκόβιτσα-Βουλγαρίας (στρατόπεδο διαβίωσης των γυναικόπαιδων και υπό ανάρρωση αρρώστων και τραυματιών ανταρτών στο εσωτερικό της Βουλγαρίας).

Εκτός των όσων παραπάνω αράδιασα προς εξουδετέρωση και αποστόμωση των ενόχων και καθενός που έχει λόγους να καταπολεμήσει όσα γράφονται, σαν μάρτυρες των όσων εξιστορούνται, επικαλούμαι όλους τους αντάρτες και στελέχη, που επέζησαν μετά την κόλαση Μεταξάδων κι όλο το λαό του Έβρου και ιδίως των γύρω χωριών της περιοχής Μεταξάδων, που υπήρξε αυτόπτης μάρτυς κι όσο κανένας άλλος στο πετσί του έζησε την πανωλεθρία και το μακέλλεμα μας στους Μεταξάδες.

Η επίδραση του γεγονότος αυτού στο ηθικό του λαού είχε τόσο και τέτοιο αντίχτυπο, που για πολύ καιρό μετά τη μάχη των Μεταξάδων, κάθε φορά που οι αντάρτες κάναν την εμφάνισή τους στα χωριά, μόλις τους έβλεπαν, από τόση αγάπη που τους είχαν πρωτύτερα, τώρα εξαγριώνονταν και τους έδιωχναν με σκληρά λόγια.

- Φύγετε, να μη σας βλέπουμε. Φύγετε γιατί μας κάψατε και μας θυμίζετε τη νίκη του εχθρού και το μακελλειό των παιδιών μας. Φύγετε γιατί εσείς δεν είστε για τίποτε. Φύγετε γιατί διαψεύσατε όλες τις ελπίδες μας που στηρίξαμε σε σας. Σας εμπιστευτήκαμε τα παιδιά μας και σεις μας τα οδηγήσατε στο σφαγείο και τα σφάξατε.

Στις μουδιασμένες και μασημένες δικαιολογίες των ανταρτών ότι ο πόλεμος έχει και τις αποτυχίες του, ο λαός αγανακτισμένος απαντούσε: "Για ποιες αποτυχίες μιλάτε; Αυτή δεν ήταν αποτυχία, αλλά σωστό έγκλημα. Ήταν εγκληματική κουταμάρα και ασυγχώρητη σφαγή των παιδιών μας. Έτσι να χαιρετάτε τους κοκορόμυαλους αρχηγούς σας. Δε βλέπανε τα τανκς, τα άρματα μάχης, τα θωρακισμένα αυτοκίνητα, τις δεκάδες πυροβόλα, τα αεροπλάνα, τις χιλιάδες στρατό;

Τι θέλανε να σας κρατάνε τόσες μέρες στους Μεταξάδες; Εμείς που δεν παραέχουμε ιδέα από πόλεμο, βλέπαμε τι σας περίμενε και πιστεύαμε ότι καλύτερα από μας το βλέπανε οι αρχηγοί σας. Και μια που καλά τα καταφέρατε τις πρώτες δυο μέρες, χαιρόμασταν και περιμέναμε να σας ιδούμε την τρίτη μέρα να φεύγατε και να τους χτυπούσατε κάπου αλλού και κει που δεν σας περίμεναν. Εσείς όμως καθήσατε, σα να περιμένατε να συγκεντρώσουν τις δυνάμεις τους και να σας λιανίσουν κι έτσι γίνατε αιτία να μαυροφορέσουν τα χωριά μας, να καγχάζει ο εχθρός τη βλακεία των αρχηγών σας και να γλεντάει τη νίκη που τους χαρίσατε."

Αυτά κι άλλα χειρότερα και τσουχτερά άκουγαν οι αντάρτες για πολύ καιρό από το λαό και δεν μπορούσαν να βρουν λόγια για να δικαιολογήσουν τα αδικαιολόγητα και την αδικοσφαγή των εκατοντάδων παλληκαριών του λαού.

Κι ο εχθρός προκειμένου να σπάσει ακόμα περισσότερο το ηθικό του λαού και να φουντώσει την αγανάκτηση κατά των ανταρτών, ψυχολογημένα με παρελάσεις, επιδείξεις, μουσική, τραγούδια, χορούς κι εκφωνήσεις λόγων, επί μια ολόκληρη εβδομάδα πανηγύριζε την επιτυχία του στους Μεταξάδες. Κι οι αντάρτες που τα μάθαιναν, βλαστημούσαν, δάγκαναν τα χέρια τους κι εξοργισμένοι λέγανε: Μας φάγανε οι μπουνταλάδες στρατηγοί μας.

Άλλη αδιάψευστη μαρτυρία της πενιχρής περιγραφής μου, που για μια ακόμη φορά επαναλαμβάνω, απέχει πολύ από του να δώσει την πραγματική εικόνα της

αδικοσφαγής των ανταρτών, είναι η θέση που πήραν τα στελέχη στην κριτική της επιχείρησης των Μεταξάδων, που ούτε λίγο ούτε πολύ, με μια γνώμη κι ένα στόμα, την αυτοσφαγή μας στους Μεταξάδες την απέδωσαν στους Χείμαρο, Μαλτέζο, Άλκη. Από δω κι ο συστηματικός τεχνικός κατατρεγμός και χρεωκόπηση μιας σειράς στελεχών και ιδιαίτερα των διοικητών Τάγματος Γιώργη Μεσηνέζη και Τάκη Πετκίδη που ανελέητα και πιο επιδέξια απ' όλους ξετίναξαν τους υπαίτιους της εγκληματικής αδικοσφαγής και πανωλεθρίας Μεταξάδων.

Και το Κόμμα; Το Γεν Αρχηγείο; θα ρωτήσει ο αναγνώστης τι μέτρα πήρε για τους διαστρευλωτές της αλήθειας, τους καταστροφείς του ανταρτοκινήματος Αν. Μακεδονίας και Θράκης.

Την εποχή εκείνη το Κόμμα και το Γεν Αρχηγείο, φέουδο στα χέρια του Ζαχαριάδη και της κλίκας του Μπαρζιώτα, Βλαντά, Γούσια, μια και μπρος στο στρίμωγμα των γεγονότων δεν μπορούσε να κάνει διαφορετικά, στα λόγια και γραφτά στο περιοδικό ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΕΛΛΑΔΑΣ αναμάσησε την προηγηθείσα θριαμβολογία και χαρακτήρισε αποτυχημένη την επιχείρηση κι αργότερα, για λόγους που θα εξηγήσουμε στην πορεία της διατριβής αυτής, όχι μόνο δικαίωσε τους σφάχτες, αλλά εσκεμμένα επεχείρησε, δίχως τελικά να το κατορθώσει να βγάλει φταίχτες τα θύματα και τα θύματα φταίχτες.

Απ' εδώ κι η ενθάρρυνση και η συνέχιση της συστηματικής διαστρεύλωσης της αλήθειας, το κρύψιμο των δικών μας απωλειών και το παραφούσκωμα των απωλειών του εχθρού.

Και για να αποδειχθεί αυτό πιο ντοκουμενταρισμένα με μάρτυρες αντάρτες και στελέχη, και ακόμα μερικά στοιχεία από τα πολλά που έκαναν τους αντάρτες να αηδιάσουν και να ελεεινολογούν τους διοικητές τους και την κατάντια τους.

Μεταξύ Ντουλαπτάν και Ωραίου Ξάνθης, αντάρτες χτύπησαν τμήμα εφοδιασμού και πιάσανε 40 μεταγωγικά μουλάρια και γαϊδούρια. Στο δελτίο της Μεραρχίας γράψανε και στο Γεν. Αρχηγείο ανέφεραν 80 μεταγωγικά.

Σ' ερώτηση των στελεχών Μίμη Ζαχαριάδη και Αποστόλη Χριστακούδη, γιατί διπλασιάστηκε ο αριθμός των μεταγωγικών, οι "στρατηλάτες" Χείμαρος-Μαλτέζος απάντησαν από τυπογραφικό λάθος. Το περίεργο όμως είναι ότι τέτοια τυπογραφικά λάθη γίνονταν πάντα κι όχι για την πραγματικότητα αλλά ή για την αύξηση των εχθρικών απωλειών ή τη μείωση των δικών μας.

Στο Ξάγναντο τους νεκρούς και τραυματίες του εχθρού τους ανεβάσαμε σε 50 ενώ ο Μίμης Ζαχαριάδης και το τμήμα του που δώσανε το χτύπημα 5-7 νεκρούς και τραυματίες.

Στο Ντουλάπ Χάν σε δεύτερη επιθετική ενέργεια τις απώλειες των πομάκων σε γυναικόπαιδα τις παρουσίασαν σαν απώλειες του εχθρού και το εγκληματικό αυτό χτύπημα έγινε η αιτία να εξοπλισθούν οι πομάκοι και να στραφούν εναντίον μας όλα τα πομακοχώρια.

Σε ενέδρα που έστησε ο Πολ. Επίτροπος του τμήματος Μίμη Ζαχαριάδη, Κατσώνης ανάμεσα στα καλύβια Ορέστης και Λεπίδη στη Χαϊντού το Σεπτέμβρη του 1949 ο εχθρός είχε δυο νεκρούς. Γράψανε όμως 15 νεκρούς, πολλά λάφυρα μεταξύ των οποίων και ένα ασύρματο.

Τον Οκτώβρη του 1949 μια ομάδα του Τάγματος Γκίτη στο ύψωμα Μπουζάλα-Δράμας, από απόσταση με πυρά παρενόχλησε τον εχθρό δίχως εχθρικές απώλειες. Γράψανε 15 εχθρικές απώλειες σε νεκρούς και τραυματίες.

Άλλος εγκληματίας και σύμμαχος της διοίκησης της Μεραρχίας ο υπεύθυνος των Πολ. Επιτρόπων Νίκος Γιωργαλής, μπρος στην κατακραυγή μαχητών και στελεχών για να υποστηρίξει τους Χείμαρο-Μαλτέζο και να δικαιολογήσει τις ψευτιές τους, ανοιχτά υποστήριζε ότι λόγοι πολιτικής σκοπιμότητας επέβαλαν την αποσιώπηση των δικών μας απωλειών και την μεγαλοποίηση των εχθρικών, αδιαφορώντας αν αυτό γκρέμιζε το ηθικό των ανταρτών και την εμπιστοσύνη και το κύρος της διοίκησης τους σε βαθμό που και πραγματικές απώλειες και ζημιές σε βάρος του εχθρού δεν τις πίστευαν.

Ο Χείμαρος στη Δυτ. Μακεδονία και σε μικρή απόσταση από την έδρα του Γεν. Αρχηγείου, σα διοικητής Μεραρχίας με πολιτικό επίτροπο ένα από τα πρωτοπαλλήκαρα της Ζαχαριάδικης κλίκας, το Βλαντά, σα γνήσιος μαθητής του επιτρόπου του και της κλίκας του, όσο λίγοι, διδάχτηκε και εκτέλεσε με ζαχαριάδικη τέχνη κι ασυνειδησία εφάρμοσε την τακτική του τενεκέ της λάσπης και τα τεχνάσματα διαστρεύλωσης της αλήθειας των δασκάλων του.

Όμως τα όσα απίστευτα γράφηκαν κι όσα απίστευτα απ' εδώ και πέρα θα γραφούν, για να γίνουν αντιληπτά και πιστευτά από τον αναγνώστη, νομίζω πως είναι απαραίτητο ν' αναφερθώ σε δυο από τα πιο χαρακτηριστικά από τα πολλά παρόμοια και στους αντάρτες του Γράμμου πασίγνωστα και σε προστυχιά αξεπέραστα γεγονότα, που κάνουν τα κόκκαλα των πεσόντων αγωνιστών να τρίζουν από το απροσμέτρητο βάθος και πλάτος της απύθμενης παλιανθρωπιάς του Ζαχαριάδη και των συν αυτώ.

Πολλά έχουν λεχθεί και γραφεί για την "ηρωϊκή" πορεία, της οποίας ηγήθηκε ο "στρατηλάτης" Γούσιας κι όχι λιγότερα έχουν γραφεί και ειπωθεί για τη μάχη της Φλώρινας στην οποία ηγήθηκαν τα πρωτοπαλλήκαρα της Ζαχαριάδικης

κλίκας Γούσιας-Βλαντάς. Όμως η προσπάθεια που καταβλήθηκε, η μελάνη που χύθηκε, το χαρτί που ξοδεύτηκε, τα ξελαρυγγίσματα του ραδιοσταθμού του Γεν. Αρχηγείου να παρουσιάσει το άσπρο-μαύρο κι ο πομπώδικος χαρακτηρισμός "ηρωϊκή πορεία", όλα αυτά δε στάθηκαν ικανά να εξοστρακίσουν την αλήθεια και να διαστρευλώσουν την πραγματικότητα που της ταιριάζει το όνομα "καταστροφική πορεία χωρίς προηγούμενο". Όσοι αντάρτες και στελέχη την εποχή εκείνη έζησαν στο Γράμμο τα γεγονότα που εξιστορώ από επαφές και συζητήσεις με τα αποδεκατισμένα και εξουθενωμένα ρετάλια της φάλαγγας των δυο περίπου χιλιάδων νεοστρατολογημένων ανταρτών ξέρουν πως στο Γράμμο φτάσανε κάπου 400. Οι υπόλοιποι σκοτώθηκαν, πνίγηκαν σε ποτάμια, πέθαναν από την πείνα και κούραση, υπέκυψαν σε τραύματα, αιχμαλωτίστηκαν από τον εχθρό κι όχι λίγοι, μ' εντολή του κτήνους Γούσια εκτελέστηκαν, γιατί από πείνα, κούραση και γενική σωματική εξάντληση δεν μπορούσαν ν' ακολουθήσουν τη φάλαγγα.

Κι ο Γούσιας; θα ρωτήσει ο αναγνώστης. Ε, ο "στρατηλάτης"αυτός για να σωθεί και μαζί με την υπόλοιπη Ζαχαριάδικη κλίκα να συνεχίσουν και ολοκληρώσουν το καταστροφικό τους έργο σε βάρος του λαού, από διαλεγμένους αντάρτες οργάνωσε την προσωπική του σωματοφυλακή, που αποστολή της ήταν να σώσει το Γούσια, ο οποίος μόλις πάτησε στο Γράμμο, αντί να του ζητηθούν εξηγήσεις, να του καταλογιστούν ευθύνες και να του επιβληθούν κυρώσεις, ο ραδιοσταθμός και τα έντυπα πολεμικά δελτία ειδήσεων άρχισαν να πλέκουν το εγκώμιο του και για να δαφνοστεφανώσουν το Γούσια και να σκεπάσουν την καταστροφή ονόμασαν την πορεία "ηρωϊκή".

Στη μάχη της Φλώρινας, μπροστά στην αγανάκτηση και την κατακραυγή των ανταρτών και στελεχών, όταν απότυχαν να παρουσιάσουν το μαύρο άσπρο και την ήττα μας νίκη, τα ξεσκολισμένα και αδίστακτα πρωτοπαλλήκαρα του Ζαχαριάδη, μαστόροι στο λασποπόλεμο όσο και ο δάσκαλός τους, με το ψεύτικο δικαιολογητικό της μη εκτέλεσης διαταγής, έρριξαν την πανωλεθρία της Φλώρινας στον αείμνηστο ταξίαρχο Γεωργιάδη και για να κάνουν πιστευτή την προβοκάτσια, στα γρήγορα, από εμπίστους των, οργάνωσαν στρατοδικείο, καταδίκασαν κι εκτέλεσαν το θύμα τους, τον αείμνηστο ταξίαρχο. Και σαν να μη έφτανε αυτό και για να ικανοποιήσουν το πάθος τους του διασυρμού των στελεχών και να πετάξουν λάσπη στη μνήμη του, τον βάφτισαν προβοκάτορα.

Κι όταν λίγο αργότερα ξεσκεπάστηκε η βρωμερή σκηνοθεσία, αντί να τους ζητήσουν εξηγήσεις και για παραδειγματισμό να τους στείλουν στο εκτελεστικό απόσπασμα, τη γλύτωσαν με μια, στάχτη στα μάτια του κόσμου, κριτική κι η όλη υ-

πόθεση έληξε με μια απλή παρατήρηση και τη διφορούμενη σύσταση, να μη ξαναβιαστούν, αλλά κάθε ανώτερο και ανώτατο στέλεχος, παραβάτης μη εκτέλεσης διαταγής, να παραπέμπεται να λογοδοτήσει στο Γεν. Αρχηγείο.

Σ' όποιον δάσκαλο θα πας, τέτοια γράμματα θα μάθεις.

Και στην περίπτωσή μας ο Χείμαρος, γνώστης όλων όσων ανέφερα και πολλών άλλων που παρέλειψα, εκπαιδευμένος στη ζαχαριάδικη σχολή, πιστός κι αριστούχος μαθητής, φτάνοντας στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη, μετέφερε κι εφάρμοσε ό, τι διδάχτηκε. Έτσι εξηγούνται τα γεγονότα που εξιστόρησα και πρόκειται με ντοκουμέντα να εξιστορήσω.

Μετά την πανωλεθρία μας στους Μεταξάδες και την επιστροφή της Μεραρχίας στην έδρα της στη Χαϊντού Ξάνθης με δύναμη 280 ανδρών τώρα στη Θράκη, συμπεριλαμβανομένων και των βοηθητικών η ανταρτοδύναμή μας δεν ξεπερνούσε τους 150 αντάρτες.

Με τις αριθμητικά ασήμαντες και ποιοτικά αμφίβολης μαχητικής ικανότητας δυνάμεις που μας έμειναν, με τσακισμένο το ηθικό του λαού και όσο ποτέ ανεβασμένο το ηθικό και τη μαχητικότητα του εχθρού, με ενδιάμεση νεκρή ζώνη λόγω της καλά μελετημένης και συστηματικής εκκένωσης της υπαίθρου από τον εχθρό και το μάντρωμα του λαού στα εχθρικά οχυρωμένα κέντρα και κεφαλοχώρια, και σε εποχή που όχι μόνο τοπικά αλλά και ελλαδικά η όλη εξέλιξη των πολιτικοστρατιωτικών γεγονότων έδειχνε και στους πιο αισιόδοξους βροντοφώναζε πως χάρη στα πολλά και ύποπτα σφάλματα της ζαχαριαδικής ηγεσίας, οριστικά και αμετάκλητα για δεύτερη κατά σειρά φορά, η πλάστιγγα της νίκης έγερνε προς όφελος του εχθρού.

Κι όμως οι φωστήρες της ζαχαριαδικής κλίκας και γενικότερα της πολιτικοστρατιωτικής ηγεσίας της Κ.Ε. του ΚΚΕ, τυφλά και πειθήνια όργανα της ζαχαριάδικης προσωπολατρείας και του "αλάνθαστου" του ειδώλου τους, η κλίκα Μπαρτζιώτας, Γούσιας, Βλαντάς, γιατί ο αρχηγός τους Ζαχαριάδης τους φόρτωσε υπουργικά πόστα και χρυσά αστέρια στρατηγών, οι υπόλοιποι γιατί από μαρξιστική αγραματοσύνη οι αδύνατοι ώμοι τους δεν ήταν για τις υποχρεώσεις και τις ευθύνες του ανώτατου επαναστατικού επιτελείου, οι πρώτοι θεληματικά κι από ιδιοτέλεια, οι δεύτεροι από καθοδηγητική ανεπάρκεια, δε βλέπανε εκείνο, που ολο κάθαρα άρχισε να βλέπει κι ο τελευταίος αντάρτης.

Έτσι το 1949 με τον ελιγμό και την οργάνωση της άμυνας μας στο Βίτσι, ο Ζαχαριάδης με τις δυο προαναφερόμενες κατηγορίες μ' όλους τους τρόπους και σ' όλους τους τόνους και μ' όλα τα μέσα που διέθετε, το καθ' όλα ακατάλληλο για

αποφασιστική άμυνα ομαλό βουναλάκι Βίτσι, πολύ ύποπτα το ανεβοκατέβαζε σαν άπαρτο κάστρο και σκληρό καρύδι που ο εχθρός θα σπάσει τα δόντια του και θα πάρει την ανάσα του στή Θεσσαλονίκη.

Με βάση τον εξιστορούμενο πιο πάνω ζαχαριάδικο τυχοδιωκτικό προσανατολισμό και παρά την ποιοτική και ποσοτική ελάττωση της μαχητικής ικανότητας των ανταρτοδυνάμεών μας και τις απ' εδώ και πέρα αφάνταστα δύσκολες συνθήκες αύξησης των δυνάμεών μας με στρατολογία, η παντοδύναμη ζαχαριαδική κλίκα εξακολουθούσε ανένδοτα να επιμένει και ακατάπαυστα να μας βομβαρδίζει με ανεδαφικές και στη ζωή ανεφάρμοστες διαταγές: <u>Να δυναμώσουμε την πολεμική δράση μας και πάση θυσία με στρατολογία στην Ανατ. Μακεδονία-Θράκη να δημιουργήσουμε πολυάριθμες εφεδρείες να τις εκπαιδεύσουμε και να τις θέσουμε στη διάθεση του Γεν. Αρχηγείου.</u>

Μπροστά στη συντριπτική υπεροχή του εχθρού σ' έμψυχο υλικό και μέσα διεξαγωγής του πολέμου, η επιδίωξη αυτή της τυχοδιωκτικής εγκληματικής ηγεσίας ήταν εκ των προτέρων καταδικασμένη σ' αποτυχία.

Αναγκαστικά και μη μπορώντας να κάνουμε διαφορετικά μ' όλο που δεν πιστεύαμε σε επιτυχία, προς στο αδιέξοδο και ζεμμένοι στο ζαχαριάδικο μαγγανοπήγαδο, θέλοντας και μη, ανόρεχτα και για νάμαστε ειλικρινείς με μικρή δόση αυταπάτης του μελλοθάνατου, ριχτήκαμε στην πραγματοποίηση των απραγματοποίητων.

Έτσι με σχολαστική περισυλλογή και στον ανώτατο βαθμό εκμετάλλευση των τελευταίων δυνάμεών μας, ριχτήκαμε σε μια άνευ προηγουμένου απέλπιδα προσπάθεια αντιστροφής των όσων επέτυχε ο εχθρός σε βάρος μας.

Πλην όμως ήταν ανεπανόρθωτα αργά να κερδίσουμε το έδαφος που χάσαμε χάρη στην αλυσίδα των ζαχαριάδικων σφαλμάτων. Και οι σημαντικές απ' εδώ και πέρα επιτυχίες μας, τόσο τοπικά όσο και σε πανελλαδική κλίμακα, δεν ήταν, παρά οι τελευταίες αναλαμπές ενός λαμπρού κινήματος που το χαντάκωσε μια κλασσικά ανίκανη και πολιτικά άνανδρη κι εξαιρετικά ύποπτη ηγεσία.

Μέσα σ' αυτό το εξαιρετικά βαρύ κλίμα της κάτω βόλτας και με αντίπαλο όχι μόνο τον πάνοπλο ταξικό ντόπιο και ξένο εχθρό, αλλά και το χρόνο, που για τους έχοντες λόγους να εθελοτυφλούν παράδοξα κι ανεξήγητα από το ξεκίνημα της δεύτερης ένοπλης αναμέτρησης, πάντα χάρη στο "αλάνθαστο" του πάντα λανθασμένου Ζαχαριάδη, ο χρόνος συνεχώς και με μαθηματική ακρίβεια και πάντα στις κρίσιμες και αποφασιστικές καμπές δούλευε σε βάρος μας και προς όφελος του εχθρού. Έτσι που μέσα στο 1949 μας βρήκε το τελικό χαριστικό χτύπημα και

το άπαρτο στα λόγια ζαχαριάδικο κάστρο το Βίτσι, με τα πρώτα απανωτά εχθρικά χτυπήματα κατέρρευσε σα χάρτινος πύργος και με το πέσιμό του ο κύριος όγκος των δυνάμεών μας αναγκαστικά βρέθηκε έξω από την Ελλάδα. Κι η Ελλάδα κι ο μαρτυρικός λαός στό έλεος της ντόπιας και ξένης πλουτοκρατικής ακρίδας.

Και σαν να μη έφτανε η συμφορά αυτή και για να επιδεινώσουμε τη θέση του λαού και στο ντόπιο και ξένο εχθρό να δώσουμε τα απαραίτητα νομιμοφανή δικαιολογητικά μακρόχρονης διατήρησης του καταστρεπτικού κλίματος του εμφυλίου πολέμου, με συνέπειες ανυπολόγιστα καταστρεπτικές για τη χώρα και το λαό, ενάντια στη λογική και δίχως καμμιά ελπίδα και προοπτική να κερδίσουμε όσα χάσαμε σε πολλές ορεινές περιοχές, διατηρήσαμε τα τελευταία απομεινάρια των ανταρτοδυνάμεών μας. Κι όταν αυτό στάθηκε ακατόρθωτο και πάλι με ζαχαριάδικη εντολή αρχίσαμε το ξεκαθάρισμα των σπασμένων απ' τους γερούς ηθικά. Τους πρώτους για να μη αυτομολήσουν στον εχθρό και ξεσκεπαστεί το ζαχαριάδικο αλάνθαστο και προδοσία, με διάφορα δικαιολογητικά τους στείλαμε στις Λ. Δημοκρατίες. Από τους δεύτερους οργανώσαμε τις περιβόντες ομάδες πολιτικών επιτρόπων, με προορισμό να διατηρούν επαφή με το λαό και μελλοντικά να βοηθήσουν στην αναδιοργάνωση των κομματικών και μαζικών λαϊκών οργανώσεων. Όμως στο φινάλε κι όπως χειροπιαστά αποδείχτηκε, από μια σειρά ύποπτες ζαχαριάδικες ενέργειες και γεγονότα μετά την ήττα μας και το πέταγμά μας έξω από την Ελλάδα, οι ομάδες πολιτικών επιτρόπων ήταν ότι χρειάζονταν στον εχθρό για να στραγγαλίσει ότι απόμεινε ορθό από τις ανεξάντλητες λαϊκές δυνάμεις.-

23.- ΥΠΟΘΕΣΗ 7ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ - ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΣΤΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΛΑΝΤΑΣ

Με την ονομασία αυτή καταγράφηκε και ιστορικά πέρασε στις μαύρες σελίδες της ιστορίας, η άτιμη προβοκάτσια της ζαχαριάδικης εγκληματικής σπείρας σε βάρος του λαμπρού αντιστασιακού κινήματος της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης του 1946-1950.

Από δω και προτού δρασκελίσουμε τα ιστορικά γεγονότα που περιμένουν την εξιστόρηση τους, με μοναδικό σκοπό να μη αφήσω κενά, ερωτηματικά, σκοτεινά σημεία, θεωρώ απαραίτητο μαζί με τον αναγνώστη ν' ανατρέξω και στα πεταχτά

να σταθώ στα σημεία της Απόφασης του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ της 3-9-1948 που γίνεται λόγος για λιποταξίες, που σχεδόν φτάνουν τις λιποταξίες όλων μαζί των άλλων μονάδων του ΔΣΕ. Στον ύποπτο ισχυρισμό, ότι από αδύνατη πολιτική δουλειά κι έλλειψη επαγρύπνησης στο Αρχ. Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης ο εχθρός αλώνιζε στις γραμμές μας, μάθαινε πολύ γρήγορα τις κινήσεις μας, μας αιφνιδίαζε και μας χτυπούσε οπότε ήθελε αυτός κλπ., δίχως στην απόφαση να γίνεται όχι λόγος, αλλά ούτε νύξη για θανάτους και ομαδικές λιποταξίες από πείνα, για καλοπέραση Βατουσιανού, Κολωνάκι κλπ.

Η αποσιώπησή της πείνας και το αλώνισμα της προς όφελος του εχθρού στις γραμμές μας, παραδόξως και δήθεν από άγνοια στην απόφαση πολύ ύποπτα βαφτίζεται σε αλώνισμα πρακτόρων του εχθρού στις τάξεις μας κι όχι σε αλώνισμα του εχθρού που οφειλόταν αποκλειστικά στις συνεχείς πάντα φρέσκες και απόλυτα θετικές σε βάρος μας πληροφορίες που καθημερινά άρμεγε ο εχθρός από τους λιποτάκτες (από πείνα) αντάρτες.

Η πιο πάνω επανάληψη των γεγονότων όχι μόνο δεν είναι ανιαρή, όπως λ.χ. συμβαίνει σε παρόμοιες επαναλήψεις, αλλ' αντίθετα, όπως θα αντιληφθεί ο αναγνώστης, είναι απαραίτητη γιατί στον αναγνώστη θα χρησιμέψει όπως το νήμα στο μυθικό ήρωα Θησέα. Όμως αντίστροφα. Πιο κατανοητά, όχι για να βγει ο αναγνώστης όπως ο Θησέας από το λαβύρινθο, αλλά για να μπεί στο λαβύρινθο του κακού δαίμονα της Ελλάδας, Ζαχαριάδη και να μπορέσει να εμβαθύνει και σωστά να εξηγήσει τα εγκλήματα της Ζαχαριάδικης κλίκας.

Με τις εξαιρετικά μεγάλες και γνωστές απώλειές μας σε έμψυχο υλικό στη μάχη Μεταξάδων, την πτώση του ηθικού ανταρτών και λαού και την ανύψωση του ηθικού του εχθρού, όπως ήταν φυσικό περιορίστηκε και φτώχυνε η πολεμική μας δράση και στέρεψε η πηγή μας ανεφοδιασμού έμψυχου υλικού.

Από την άλλη η εντατική επιθετική δραστηριοποίηση του εχθρού σ' όλες τις ανταρτοκρατούμενες περιοχές, η καθημερινά από μάχες και λιποταξίες ελάττωση των ανταρτοδυνάμεών μας, με επακόλουθο την πτώση της μαχητικότητάς των και η από έλλειψη εφεδρειών για συμπλήρωση των κενών, όσο ποτέ δυνάμωνε την πίεση του Γεν. Αρχηγείου για την ανάπτυξη πολεμικής επίδοσης και τη δημιουργία εφεδρειών με στρατολογία νέων ανταρτών.

Στο μονότονο και καθημερινό αυτό σφυροκόπημα της ηγεσίας κι από τις προαναφερόμενες αιτίες αδύναμοι ν' ανταποκριθούμε στις ανεδαφικές διαταγές του Γεν. Αρχηγείου και τις ανάγκες του ανταρτοκινήματος, ο Χείμαρος σαν καλό παλληκάρι και ξεσκολισμένος μαθητής του Βλαντά, παρά το ξεσκέπασμα των φαντα-

στικών μεγάλων εχθρικών απωλειών και την αποσιώπηση των τρομακτικών δικών μας απωλειών στους Μεταξάδες, ξέροντας με ποιους έχει να κάνει κι απ' έξω κι ανακατωτά τα κόλπα της ζαχαριάδικης εγκληματικής κλίκας, αδίσταχτα πέρασε στην πραχτική εφαρμογή των όσων διδάχτηκε. Έτσι στα έντυπα πληροφοριακά πολεμικά δελτία ειδήσεων της 7ης Μεραρχίας, που πέρνανε και το δρόμο προς το Γεν. Αρχηγείο, μαχητές και στελέχη άρχισαν να διαβάζουν μάχες που έδωσαν ή που δεν έδωσαν, που όμως πάντα κέρδιζαν με απίστευτα εξογκωμένες απώλειες σε βάρος του εχθρού και πλούσια λαφυραγώγηση υλικών. Κι όσες φορές μαχητές και στελέχη ζητούσαν εξηγήσεις, σαν απάντηση στις δικαιολογημένες ερωτήσεις τους, Χείμαρος, επιτελάρχης Μαλτέζος και υπεύθυνος των ομάδων Πολ. Επιτρόπων Νίκος Γιωργαλής, ξεδιάντροπα και στερεότυπα λέγανε πως λόγοι πολιτικής σκοπιμότητας επέβαλαν να εξογκώνοντι οι απώλειες του εχθρού και ν' αποκρύπτονται οι δικές μας. Μια όμως που το ψέμα δεν πάει μακρυά, λύγισαν τα πόδια του από το βάρος των γεγονότων, έτσι που μαχητές και στελέχη εκτός από τη δική τους δράση, έπαψαν ολότελα να πιστεύουν και σ' αυτές ακόμα τις πραγματικές επιτυχίες της Μεραρχίας.

Έπεσε έτσι το ηθικό και η μαχητική απόδοση των ανταρτών, αυτό δυνάμωσε με τη σειρά του όσο ποτέ την πίεση του Γεν. Αρχηγείου σε βαθμό που ο "στρατηλάτης" Χείμαρος για να ξελασπώσει, θυμήθηκε τη γνωστή στον αναγνώστη ζαχαριάδικη υπόδειξη ότι στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη υπάρχει μεγάλο και οργανωμένο δίχτυ πρακτόρων που μας αλωνίζει και ότι δεν αποκλείεται ο καθοδηγητικός εγκέφαλος να κρύβεται στην καθοδήγηση του ανταρτοκινήματος της περιοχής.

Με κίνητρο την πιο πάνω σκόπιμη σατανική ζαχαριάδικη υπόδειξη και κεντρικό στόχο την πρόστυχη επιδίωξη να μετατωπίσει σε πλάτες άλλων και να φορτώσει την καταστροφή των Μεταξάδων και γενικά όλες τις ζημιές τη φτωχή πολεμική δράση της 7ης Μεραρχίας και τις επιτυχίες του εχθρού να τις παρουσιάσει σαν έργο πρακτόρων του εχθρού κι ετσι να κρύψει την ανικανότητά του, μόλις του παρουσιάστηκε η πρώτη ευκαιρία, αδίσταχτα κι εγκληματικά και με βασικούς συνεργάτες τον επιτελάρχη Γεράσιμο Μαλτέζο, τον υπεύθυνο των ομάδων Πολ. Επιτρόπων Νίκο Γιωργαλή και τον αντιπρόσωπο στο βουνό του ΑΚΕ Φίλιππα Παπαδόπουλο, έβαλε σε πρακτική εφαρμογή την ανατριχιαστική σατανική ζαχαριάδικη υπόδειξη.

Συγκεκριμένα τον ανθυπολοχαγό της Σχολής του Γεν. Αρχηγείου Γεώργιο Βουδούρη από την Κορνοφωλιά Έβρου, αφού από διμοιρήτη τον κάνανε ομα-

δάρχη, σε συνέχεια σκηνοθετημένα τον πιάσανε δήθεν για κουτσομπολιό με σκοπό να χρεωκοπήσει το λοχαγό Ψηλορίτη και μια σειρά άλλα στελέχη σαν φιλοτομαριστές και καλοφαγάδες.

Ακολουθεί η απαλλαγή του από κάθε κατηγορία και η υπόδειξη του Χείμαρου να προσπαθήσει και να σπρώξει σε λιποταξία τις συγχωριανές του αντάρτισσες Τζούλια Τσιφούτη κι Ελένη Τρύφωνα, για τις οποίες είχαν τάχα πληροφορίες, ότι σκόπευαν να λιποτακτήσουν και μαζί τους να πάρουν κι άλλες αντάρτισσες.

Παραδόξως όμως και παρά την αποτυχία της προσπάθειας του Βουδούρη να τις σπρώξει σε λιποταξία, σκηνοθετείται η σύλληψη τους και για να παραδεχτούν και ομολογήσουν και σε βάρος άλλων, αρχίζει ο άγριος βασανισμός τους. Μέρες κάτω από άγρια βασανιστήρια, εξαναγκάζονται οι κοπέλες αυτές να παραδεχθούν το κατασκευασμένο από το Χείμαρο κατηγορητήριο, ότι προτού βγουν στο βουνό είχαν αγαπητικούς χωροφύλακες, ότι βγήκαν στο βουνό μέ υπόδειξη του εχθρού να δουλέψουν προς όφελος του, ότι είχαν επαφές και συνεργασία με τη συνομήλικη τους 17χρονη ασυρματίστρια Τασούλα Νιοτάκη κλπ.

Η υπόδειξη και ο κάτω από φριχτά βασανιστήρια εξαναγκασμός της Τζούλιας κι Ελένης να ενοχοποιήσουν την ασυρματίστρια, όπως θα ιδούμε, απέβλεπε να φτιάσουν σκηνοθετημένη και προπαρασκευασμένη σύλληψη του επονίτη λοχαγού Μίμη Ζαχαριάδη, με τον οποίο η Τασούλα είχε σχέσεις, που σίγουρα θα κατέληγαν στην ένωση τους, αν δεν ακολουθούσε ο Γολγοθάς τους.

Η Τασούλα πιάνεται. Τη σύλληψη της ακολουθούν πολυήμερα φριχτά βασανιστήρια χιτλερικού τύπου και με τη γνωστή από δω και πέρα μέθοδο της υπόδειξης και του καταναγκασμού, η παιδούλα ασυρματίστρια εξαναγκάζεται να σβήσει και να αντικαταστήσει τα τρυφερά παρθενικά της όνειρα με το συκοφαντικό κατηγορητήριο, που της σερβίρισαν σε βάρος του νέου που πρωταγάπησε και προόριζε για σύντροφο της ζωής της.

Προτού όμως τα γεγονότα πάρουν το δρόμο και φτάσουν στη σκηνοθετημένη ενοχοποίηση και σύλληψη του επονίτη λοχαγού Μίμη Ζαχαριάδη, θα πρέπει να σημειώσω, ότι ο Χείμαρος, παρ' όλο που γνώριζε ότι ο Μίμης δεν έτρεφε εκτίμηση στο πρόσωπο του, είχε ως τόσο τις καλύτερες ιδέες για το Μίμη και εξαιρετικά εκτιμούσε το ήθος του, τις ικανότητες του και την παλληκαριά του σε βαθμό που τον προόριζε για διοικητή Τάγματος.

Αντίθετα και για άγνωστους λόγους, ο επιτελάρχης Μαλτέζος δεν έβλεπε με καλό μάτι την εκτίμηση του Χείμαρου και με κάθε τρόπο καλλιεργούσε τη δυσφήμηση του Μίμη.

Αρχές Σεπτέμβρη 1949, με τη δήθεν ανασυγκρότηση των τμημάτων, ο Χείμαρος βρίσκει την ευκαιρία να πάρει στην έδρα του τη γυναίκα του Ταγματάρχη Γκίτη, Μαρία Γκίτη.

Ο Γκίτης που από καιρό είχε μυριστεί τις βρώμικες διαθέσεις του Χείμαρου, δεν του ξέφυγε η πρόστυχη επιδίωξή του, και μπρος στην απελπισία και την αδυναμία του ν' αντιδράσει, μπροστά στον αγαπητό φίλο και συναγωνιστή του Μίμη, άρχισε να κλαίει σα μικρό και ανήμπορο παιδί και δεν του έκρυψε, ότι ο Χείμαρος πήρε στην έδρα του τη γυναίκα του, για να την κάνει ερωμένη του.

Στη θέση που βρέθηκε ο Γκίτης, ο Μίμης τον συμπόνεσε ειλικρινά και στη προσπάθειά του να τον βοηθήσει μόλις ο επιτελάρχης Μαλτέζος πήγε στο λόχο του, ο Μίμης του εμπιστεύτηκε τους φόβους και το παράπονο του Γκίτη και τον παρεκάλεσε να ενεργήσει έτσι που ο Χείμαρος να παραιτηθεί από το σκοπό του.

Ο Μαλτέζος φαινομενικά συμφώνησε και στον Μίμη υποσχέθηκε να ενεργήσει σύμφωνα με την υπόδειξή του.

Μόλις όμως πήγε στην έδρα της Μεραρχίας, έρριξε το δηλητήριο του κατά του Μίμη και μ' ό, τι είπε και όπως τα είπε, από τότε δυσαρεστήθηκε ο Χείμαρος κι άρχισε τη συστηματική κι από κοντά παρακολούθηση του Μίμη.

Και μάλιστα η παρακολούθηση του, από έλλειψη στοιχείων σε βάρος του, πήρε το δρόμο της οργανωμένης προβοκάτσιας και στην προσπάθεια του να πετύχει, δίχως κανένα δικαιολογητικό, από το λόχο του Μίμη πήραν το συγχωριανό του Πολ. Επίτροπο Θανάση Τσομπάνη ή Κολοκοτρώνη και στη θέση του στείλαν τον έμπιστο του Χείμαρου και ικανό για κάθε προστυχιά τσανάκι τους Λευτέρη Νικολακάκη, και τη συγχωριανή του Μίμη Δέσποινα Αραμπατζάκη τη βάλανε να τον προκαλέσει και να του δημιουργήσει σεξουαλικά ζητήματα, δίχως τελικά να το κατορθώσει.

Στην αποτυχία της προβοκάτσιας τους και προκειμένου να βρουν πάτημα και να προχωρήσουν στη σύλληψή του για τον απώτερο σκοπό τους, σκέφτηκαν και βάλανε σ' εφαρμογή το γνωστό εξαναγκασμό της αγαπημένης του ασυρματίστριας Τασούλας Μουτάφη.

Και αφού με την υπόδειξη και τον εξαναγκασμό προετοίμασαν τη σύλληψή του τη μέρα που ο Μίμης και το τμήμα του κατάκοπος είχε γυρίσει από ανατίναξη αμαξοστοιχίας μεταξύ Παρανεστίου-Δαφνώνα, στο τμήμα του έφτασε ο ανακριτής Κώστας Μανούσης ή Βύρων με τον Ακρίτα με σημείωμα του Χείμαρου, το περιεχόμενο του οποίου συνιστούσε στο Μίμη να πάρει το λόχο του κι αμέσως να ξεκινήσει για την έδρα της Μεραρχίας δήθεν για ανασυγκρότηση. Στους δε Βύρωνα, Ακρίτα και τον Π. Επίτροπο λόχου Νικολακάκη δόθηκε εντολή στην

πρώτη ύποπτη κίνηση του Μίμη να τον συλλάβουν.

Ο Μίμης πειθαρχικός κι ολότελα ανύποπτος για όσα γύρω του μαγειρεύονταν πήρε το λόχο του και ξεκίνησε για τη Μεραρχία.

Στα μισά όμως του δρόμου υπήρχε γιάφκα, όπου αντάμωσε το σύνδεσμο του Χείμαρου Ζιάκα, προηγούμενα σύνδεσμο του Μίμη, από τον οποίο ο τελευταίος έμαθε τις συλλήψεις και τη σύλληψη της αγαπημένης του.

Στο αναπάντεχο άκουσμα των όσων έμαθε, πιάνει το Βύρωνα και τον ρωτάει αν είναι αλήθεια τα όσα έμαθε.

Ο Βύρων στη δύσκολη θέση που βρέθηκε, δεν ήξερε τι να του πει και μπροστά στόν κίνδυνο λιποταξίας του Μίμη, δυνάμωσε τα μέτρα επαγρύπνησης, πράγμα που βοήθησε το Μίμη να καταλάβει, ότι δεν πρόκειται για ανασυγκρότηση του τμήματος του, αλλά τον πάνε για σύλληψη και ανάκριση.

Πεπεισμένος γι' αυτό και μακρυά από του να φανταστεί την προστυχιά που του μαγειρεύουν και βέβαιος ότι θα βρει υποστηριχτές από τους πολυάριθμους αντάρτες συγχωριανούς του και κοντοχωριανούς του και γενικά απ' όλους τους συναγωνιστές του βουνού που τον ήξεραν ώστε να λάμψει η αλήθεια, ούτε που πέρασε από το νου του η ιδέα να λιποτακτήσει, πράγμα που οπωσδήποτε στη θέση που βρισκόταν θα τόκανε ένας πραγματικός πράκτορας του εχθρού.

Από τη θέση του αθώου, στην ανυπομονησία του να βγάλει από τη δύσκολη θέση την αγαπημένη του κι όλες τις άλλες κοπέλες που συνέπεσε νάναι συγχωριανές και κοντοχωριανές του (αφού ο Βύρων με την ψυχολογημένη διαπίστωση των προθέσεων του Μίμη δίχως να φοβηθεί μη λιποτακτήσει αντί να τον συλλάβει όπως είχε εντολή, ξεκαβαλλίκεψε από το άλογο του Μίμη, που ο τελευταίος από λεπτότητα του είχε παραχωρήσει και το παρέδωσε στο Μίμη) ο Μίμης καλπάζοντας πήγε μόνος του και παραδόθηκε στα χέρια των αιμοσταγών δημίων του.

Με την εμφάνιση του έφιππου και δίχως φρουρά συνοδείας Μίμη στην έδρα της Μεραρχίας, κατάπληκτος τον πλησίασε ο επιτελάρχης Μαλτέζος με τον σύνδεσμό του και τον ρώτησε γύρω από την ανατίναξη της αμαξοστοιχίας κι όταν ο Μαλτέζος τον παρέσυρε στο τηλεφωνικό κέντρο, εμφανίστηκε ο Βύρων, με τον πολ. επίτροπο του πρώην δευτέρου τάγματος, αφόπλισαν τον Μίμη και τον έθεσαν υπό κράτηση.

Λίγες μέρες νωρίτερα από την επιχείρηση ανατίναξης της αμαξοστοιχίας, ο Μίμης υπηρεσιακά και μέσω του μηχανισμού της Μεραρχίας, έστειλε στη Βουλγαρία προς επιδιόρθωση το χαλασμένο ρολόϊ του και στην επιχείρηση για λόγους ακριβείας έναρξης, λήξης και σύμπτυξης του λόχου, παρουσία διμοιριτών και ο-

μαδαρχών ζήτησε το ρολόϊ του συγχωριανού του διμοιρίτη Γιώργη Τσιάπη.

Μετά την ανατίναξη, στη διάρκεια της σύμπτυξης, με τη διαπίστωση της απουσίας του διμοιρίτη Τσιάπη, ο Μίμης ρώτησε και από αντάρτες και στελέχη πήρε την απάντηση ότι τον είδαν να συμπτύσσεται κανονικά προς το προκαθορισμένο σημείο σύμπτυξης του λόχου.

Όμως ανεξήγητα με τη λήξη της σύμπτυξης και μέχρι την εκκίνηση του λόχου προς την έδρα της περιοχής του, ο Τσιάπης δεν έδωσε σημεία ζωής και από τότε κανείς δεν γνωρίζει για την τύχη του. Για το λόγο αυτό, ο Μίμης στην αναφορά του προς τη Μεραρχία, έδωσε τον Τσιάπη σαν αγνοούμενο, με πιθανότητα να σκοτώθηκε από εχθρικό βλήμα. Το συνηθισμένο τούτο περιστατικό σε συνδυασμό με το ρολόϊ του Τσιάπη στα χέρια του Μίμη, μια κι επεδίωκαν να τον ενοχοποιήσουν και δεν είχαν στοιχεία σε βάρος του, οι προβοκάτορες διώχτες του, το χρησιμοποίησαν σαν ατού ενοχοποίησης.

Έτσι και με μόνο αποδεικτικό ενοχής το ρολόϊ, έπλασαν το παραμύθι ότι ο Τσιάπης σαν συγχωριανός κι έμπιστο όργανο του Μίμη, με εντολή του λιποτάχτησε στον εχθρό, για να τον πληροφορήσει σε βάρος των ανταρτών και με τη λιποταξία του να επιδράσει αρνητικά στο ηθικό τους.

Αν τώρα σε σχέση με τους σκοπούς, που οδήγησαν τους προβοκάτορες να πλάσουν το παραμύθι γύρω από ένα καθημερινό περιστατικό, πάρουμε υπ' όψη μας, ότι για τους γνωστούς λόγους που εξιστορήσαμε διεξοδικά, καθημερινά είχαμε λιποταξίες και ο εχθρός από τους λιποτάκτες αντάρτες είχε πάντα φρέσκες και θετικές σε βάρος μας πληροφορίες, εύκολα μπορούμε να καταλάβουμε το ασήμαντο βάρος του φτιαχτού ενοχοποιητικού επιχειρήματος.

Τούτο, όπως ήταν φυσικό, δεν άργησαν να το καταλάβουν οι στυγνοί και αιμοβόροι οργανωτές της προβοκάτσιας και προκειμένου να τη στηρίξουν με πιο αληθοφανή στοιχεία, θυμήθηκαν ότι ο Μίμης είχε αντιδραστικό πατέρα και σα γυιος αντιδραστικού, σύμφωνα με τη λογική των οργανωτών της προβοκάτσιας, δεν μπορεί παρά να βγήκε στο βουνό για να βλάψει το κίνημα του λαού.

Μια όμως που όλοι ξέρανε, ότι αναρίθμητοι αντάρτες και στελέχη είχαν όχι μόνο πατεράδες, αλλά ολόκληρα σόϊα και παρασόϊα φανατικά αντιδραστικά και σύμφωνα με την λογική των προβοκατόρων θάπρεπε να συλληφθούν, για να τελειοποιήσουν κι ενισχύσουν και στους πιο δύσκολους να κάνουν πιστευτή τη σκηνοθεσία, έγκαιρα και μελετημένα με βασανιστήρια εξανάγκασαν την ασυρματίστρια Τασούλα Μουτάφη να παραδεχθεί ότι σαν ασυρματίστρια και προκειμένου να μη χαλάσει το χατήρι του Μίμη και να τον κάνει σύντροφο της ζωής της,

δέχτηκε με τον ασύρματο της να διαβιβάζει στον εχθρό κρυπτογραφημένες από το Μίμη πληροφορίες των δυνάμεών μας, των κινήσεών μας κλπ.

Στηριζόμενοι τώρα στου είδους αυτού την κατάθεσή της ασυρματίστριας, που κάτω από άγρια βασανιστήρια αναγκάστηκε να την επαναλάβει σ' αντιπαράσταση και με τον Μίμη, μετά την αντιπαράσταση οι δήμιοι ξαναβάζουν σε εφαρμογή τώρα την ίδια μέθοδο και από το Μίμη ζητάνε να παραδεχθεί, όχι μόνο τα όσα είπε η ασυρματίστρια σε βάρος του, αλλά και να τους πει ποιος σαν αρχηγός του δικτύου πρακτόρων κρύβεται πίσω από το ψευδώνυμο Μέγας Αλέξανδρος.

Με τα πολυήμερα και αφάνταστα σε αγριότητα βασανιστήρια, ο Μίμης εξαναγκάστηκε να παραδεχθεί σαν αληθινό το παραμύθι της ασυρματίστριας, δεν ξέρει όμως ποιον ζητάνε να ενοχοποιήσουν με το φανταχτερό και καλοδιαλεγμένο ψευδώνυμο Μέγας Αλέξανδρος.

Και μια που ξέρουν, ότι δεν ξέρει, για να φέρουν τα βασανιστήρια το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, οι βασανιστές του διηγούνται τη γνωστή υπόθεση του Οδυσσέα, που με λεπτομέρειες αναφέρεται στο βιβλίο μου της Εθνικής Αντίστασης στον Έβρο 1941-1944. Ο Μίμης όμως εξουθενωμένος από την αϋπνία και τους αβάσταχτους πόνους του πληγιασμένου κορμιού του από τα συνεχιζόμενα φριχτά βασανιστήρια δεν μπαίνει στο νόημα της επιδίωξης των δημίων του. Κι αυτοί στη βιασύνη τους να φτάσουν στον προμελετημένο σκοπό τους, αναγκάζονται ανοιχτά και απερίφραστα να του ζητήσουν ν' απαντήσει ποιος σαν πρόεδρος του ανταρτοδικείου, δίκασε και κατεδίκασε σε θάνατο τον Οδυσσέα.

Κι ο απονήρευτος Μίμης απαντά: "Ο Κρίτων." Κι αμέσως με σκοπό να τον εξαναγκάσουν να προχωρήσει, ακούγεται ένας βροντερός καγχασμός και μετά τον προκλητικό αυτό καγχασμό, οι βασανιστές του ειρωνικά συμπληρώνουν: "Κι ύστερα από τόσα βασανιστήρια κάνεις πως δεν ξέρεις τον Μέγα Αλέξανδρο; Εμείς όμως, που είμαστε σίγουροι ότι είναι ο αρχηγός σου κι αρνιόσουν να τον κατονομάσεις, βρήκαμε τον τρόπο να λύσουμε τη γλώσσα σου."

Στο άκουσμα των πιο πάνω ο μάρτυρας Μίμης, μακρυά από του να πονηρευτεί την άτιμη σκηνοθεσία των δημίων του, αυθόρμητα κι απονήρευτα, δίχως να μπορεί να φανταστεί το τι θ' ακολουθήσει την άρνηση του και για να βοηθήσει στο ξεκαθάρισμα της αλήθειας από το ψέμα, απαντά όπως ακριβώς αισθάνεται και με τα παρακάτω λόγια:

- "Αν δεν με κοροϊδεύετε και δεν μου στήνετε παγίδα, ασφαλώς κάνετε ένα εξαιρετικά σοβαρό κι επιζήμιο για το κίνημα λάθος, γιατί όχι μόνο δεν ξέρω, αλλά ούτε μπορώ να φανταστώ και πολύ περισσότερο να πιστέψω τον Κρίτωνα σαν

πράκτορα του εχθρού με το ψευδώνυμο Μέγας Αλέξανδρος. Εκείνο που ξέρω και ξέρει και το πιστεύει όχι μόνο ο Έβρος, αλλά ολόκληρος ο λαός της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, είναι ότι ο Κρίτων με μια σειρά άλλα πρωτοπόρα στελέχη, ξεσήκωσε κι οργάνωσε την πρώτη αντίσταση κατά των γερμανών και βουλγάρων καταχτητών, ξεκίνησε κι ανέπτυξε το δεύτερο μαζικό ανταρτοκίνημα του ΔΣΕ στον Έβρο, κι από τον Έβρο το ξάπλωσε σ' όλη τη Θράκη κι Ανατ. Μακεδονία. Γι' αυτούς τους αγώνες του τον μισούν θανάσιμα οι εχθροί του λαού. Αυτά ξέρω για τον Κρίτωνα κι αυτά αν ρωτήσετε θ' ακούσετε απ' όλους τους αντάρτες και το λαό Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης κι ιδιαίτερα το λαό του Έβρου".

Στην άρνηση και τα συντριπτικά επιχειρήματα του Μίμη, οι δήμιοι του για να φτάσουν στην ενοχοποίηση και σύλληψη εκείνου που βάφτισαν Μέγα Αλέξανδρο, ξανάρχισαν να τον βασανίζουν με μεγαλύτερη από προηγούμενα αγριότητα και σε μια ανάπαυλα και μέχρι να ξεκουραστούν οι βασανιστές του, ο Μίμης στριμωγμένος από τους φριχτούς πόνους του τσακισμένου κορμιού του κι αναλογιζόμενος τα βασανιστήρια που τον περιμένουν και μπρος στο πιθανό ενδεχόμενο να μην ανθέξει, αποφασισμένος όμως να μη γίνει όργανο των βασανιστών του προς ενοχοποίηση αθώων αγωνιστών, με το θολωμένο από τα βασανιστήρια μυαλό του, ψάχνει να βρει τρόπο τερματισμού της ζωής του. Και μόλις του παρουσιάζεται η πρώτη ευκαιρία, αστραπιαία αρπάζει το εγκαταλειμένο δίπλα του αυτόματο του σκοπού, το στρέφει στο κορμί του και πιέζει τη σκανδάλη. Όμως για παρόμοιες περιπτώσεις είναι δύσκολο να καταλήξει κανείς αν για το καλό του, ή για το κακό του παθαίνει το αυτόματο αφλογιστία και ξαναπέφτει στα χέρια των βασανιστών του.

Τώρα οι σαδιστές βασανιστές του, από τη θέση των οργανωτών της προβοκάτσιας αν και ξέρουν όσο και ο Μίμης την πραγματική αιτία της απόπειράς του να κόψει πάνω στον ανθό το νήμα της ζωής του, προκειμένου να φτάσουν στο τέρμα των επιδιώξεών τους, σκόπιμα κι επίμονα ισχυρίζονται πως ο Μίμης σαν ορκισμένος πράκτορας του εχθρού κι άσπονδος εχθρός του λαού, με την αυτοκτονία του επεδίωξε να μπερδέψει και να φέρει σε αδιέξοδο τις ανακρίσεις και να κόψει το νήμα που οδηγούσε στην ανακάλυψη και σύλληψη του αρχηγού του και των μη συλληφθέντων ακόμη οργάνων του.

Με τον εν γνώσει τους ψεύτικο αυτό ισχυρισμό και τη μάσκα του υπερεπαναστάτη κι άγρυπνου υπερασπιστή των συμφερόντων του λαού, οι πορωμένοι και σκοτεινοί προβοκάτορες φανατίζουν το περίγυρο τους από αγωνιστές, τους μεταβάλλουν σε θηριώδεις βασανιστές, που αφιονισμένοι από φανατισμό και κάτω α-

πό την άγρυπνη επίβλεψη και συστηματική υποκίνηση των οργανωτών της προβοκάτσιας σίγουρη, ότι έχουν να κάνουν με πληρωμένο και βαλτό στο κίνημα πράκτορα, ξαναρχίζουν να βασανίζουν το Μίμη, ως που από τα βασανιστήρια του μπερδεύουν το μυαλό, τον μεταβάλλουν σε ράκος και ερείπιο και σε κατάσταση, που μόνο η αναπνοή τον χωρίζει από το θάνατο, τον υποχρεώνουν να παραδεχθεί, ότι σκηνοθετημένα του υπέδειξαν.

Ο Χρήστος Σαλικυριάκης ή Νώντας, υπεύθυνος των ανταρτοεπονιτών, συγχωριανός και παιδικός φίλος του Μίμη, μαθαίνει τη σύλληψη του τρεις ολόκληρες μέρες προτού τον συλλάβουν και προτού συλληφθεί, σε συζήτηση με τον ανακριτή Βύρωνα, του λέει: "Να ξέρω ότι ο Μίμης είναι πράκτορας του εχθρού, θα ζητήσω να μου επιτρέψουν να τον πεθάνω με βασανιστήρια".

Παρά το πιο πάνω γεγονός και κόντρα στην απλή λογική που λέει, ότι αν ο Σαλικυριάκης ήταν πράκτορας του εχθρού και συνεργάτης του Μίμη, μια που έμαθε τη σύλληψη του 3 ολόκληρες μέρες νωρίτερα, θα το έσκαζε και δε θα περίμενε σα χάνος να πιαστεί και ο ίδιος, παρά το χειροπιαστό και μη δεχόμενο αντίρρηση αυτό γεγονός, ο Σαλικυριάκης συλλαμβάνεται κι ακριβώς όπως κι απ' το Μίμη του ζητάνε να τους πει ποιον ξέρει με το ψευδώνυμο Μέγας Αλέξανδρος.

Ξέρουν όμως ότι δεν ξέρει και ο Σαλικυριάκης. Γι αυτό μ' όλα τα άγρια βασανιστήρια και να θέλει δεν μπορεί να μαντέψει και να τους πει τον άνθρωπο που θέλουν.

Ο Νίκος Γιωργαλής σε προσχεδιασμένη συζήτηση με τον επιτελάρχη Μαλτέζο, ύστερα από άγριο βασανισμό του Σαλικυριάκη, ανάμεσα σ' αλλα, λένε μεταξύ τους ότι ο Σαλικυριάκης σύμφωνα με πληροφορίες τους, για πολύ καιρό στο βουνό υπήρξε γραφέας του Μεγαλέξανδρου. Και προτού ο Σαλικυριάκης προλάβει ν' απαντήσει, του δείχνουν μια φωτογραφία μου, που βρέθηκε απάνω του και τον ρωτάνε: Τον ξέρεις αυτόν;

- Είναι ο σ. Κρίτων απαντά ο Σαλικυριάκης.

- Μωρέ τι μας λες, για τόσο κουτούς μας πέρασες και με τόσο θράσος πας να μας ταΐσης κουτόχορτο; Για καλό σου, αν αγαπάς τη ζωή σου, πάψε να προσποιείσαι, ότι δεν ξέρεις πως αυτός που κουβαλάς επάνω σου είναι το ίδιο πρόσωπο με δυο διαφορετικά ονόματα σε δυο διαμετρικά διαφορετικούς ρόλους.

Την υπόδειξη διαδέχονται φρικτά βασανιστήρια κι ο Σαλικυριάκης στην ίδια με το Μίμη σωματική και πνευματική κατάσταση και προκειμένου να βάλει τέρμα στα βασανιστήρια του με την εκτέλεση του, παραδέχτηκε ότι είναι πράκτορας κι ο Μέγας Αλέξανδρος αρχηγός του.

Ο από την Καβάλα επονίτης Βασίλης Τουρός ή Καβαλιώτης, όταν έμαθε τη σύλληψη του Μίμη και Σαλικυριάκη και μια σειρά άλλων, δεν απείχε ούτε μισή ώρα από τη διάταξη του εχθρού. Από τη θέση που βρισκόταν κι από την έκταση των συλλήψεων και τον τρόπο των ανακρίσεων, σχεδόν ήξερε τι τον περίμενε, δεν λιποτακτεί κι ύστερα από διαταγή, μόνος του και με το οπλοπολυβόλο στην πλάτη, μέσα από βουνά και πυκνά ρουμάνια, μετά 10 ολόκληρες ώρες πορεία, φτάνει στην έδρα της Μεραρχίας, όπου τον περίμενε η ίδια τύχη των Μίμη-Σαλικυριάκη.

Τη σύλληψη της Τζούλιας Τσιφούτη, Ελένης Τρύφωνα, ασυρματίστριας Τασούλας Μουτάφη, του λοχαγού Μίμη Ζαχαριάδη, Σαλικυριάκη, οπλοπολυβολητή Καβαλιώτη κι άλλων, ακολουθούν οι συλλήψεις και ο μέχρι θανάτου βασανισμός της Βασιλικής Ανδρεάδη, Τασούλας Χριστακούδη, επιμελητή Ηρακλή, Παναγιώτη Φιλιούδη, Θανάση Βουδούρη, Μαυροδήμου και δεκάδων άλλων πρωτοπόρων αγωνιστών.

Παναγιώτης Καδίρης ή Παλαμάς από την Κορνοφωλιά Έβρου, ελασίτης κι από την εποχή της Βάρκιζας δεύτερος υπεύθυνος του συνεργείου απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού, υγειονομικού υλικού και στη μάχη Μεταξάδων διοικητής λόχου, όπως προηγούμενα και τόσοι άλλοι, δίχως κανένα σε βάρος του ενοχοποιητικό στοιχείο, συλλαμβάνεται και οδηγείται στη χαράδρα των βασανιστηρίων. Εκεί από μικρή απόσταση και δίχως να βλέπει βασανιστές και βασανιζομένους, στ' αυτιά του ολοκάθαρα φτάνουν τα βογγητά πόνου των βασανιζομένων. Με τον τρόπο αυτό και διάφορα άλλα υπονοούμενα, αφού του δίνουν να καταλάβει ότι τον υποπτεύονται σαν πράκτορα του εχθρού, κι ενώ εξακολουθεί ν' ακούει τα βογγητά των βασανιζομένων, τον αφοπλίζουν και μετά τον αφοπλισμό του και κόντρα στη λογική, τον αφήνουν ελεύθερο να περιφέρεται τρεις ολόκληρες μέρες. Σε συνέχεια τον τοποθετούν στη παλιά του εμπιστευτική δουλειά στο συνεργείο απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού, όπου μετά δυο μέρες εμφανίζεται ο Χείμαρος και στο συγχωριανό του Παλαμά, υπεύθυνο του συνεργείου Παντελή Μαδαδό, εμπιστευτικά, λέει: "Παντελή, έχε το νου σου στον Παλαμά, είναι πράκτορας του εχθρού".

Ο Παντελής κατάπληκτος για ό, τι άκουσε, στο Χείμαρο, απαντά: "Ο Παλαμάς είναι παλιός ελασίτης κι ένα από τα πιο έμπιστα παλληκάρια του Κρίτωνα. Μετά τη Βάρκιζα ο Παλαμάς ήταν ένας από τους υπεύθυνους του συνεργείου απόκρυψης οπλισμού και μαζί με τον Παλαμά κρύψαμε και σε εξαιρετικά καλή κατάσταση παραδώσαμε στο ΔΣΕ χιλιάδες όπλα και δεκάδες τόνους πυρομαχικά.

Σ' όλη την περίοδο της δεύτερης ένοπλης αναμέτρησης και μέχρι τη μάχη των Μεταξάδων, ήταν υπεύθυνος παραλαβής, απόκρυψης, συντήρησης και παράδοσης οπλισμού στο ΔΣΕ. Ξέρει όλες τις αποθήκες του βουνού από τον Έβρο, Κομοτηνή, Ξάνθη και μέχρι τη Δράμα και μέχρι σήμερα δεν μας συνέβη απολύτως καμμιά ζημιά. Ένας τέτοιος άνθρωπος είναι δυνατό να είναι πράκτορας του εχθρού; Ασφαλώς σ. Χείμαρε, είστε κακώς πληροφορημένοι για τον Παλαμά. Όχι εγώ, αλλά αν ερωτηθεί όλο το συνεργείο απόκρυψης θα εγγυηθεί με το κεφάλι του".

Μπροστά στα τόσα και τόσα συντριπτικά επιχειρήματα ο Χείμαρος, αντί να σκεφθεί και να καλοζυγίσει την απάντησή του, προαποφασισμένος για τους γνωστούς λόγους ν' ακολουθήσει και μέχρι τέρμα πάνω από τα πτώματα αγωνιστών να συνεχίσει το δρόμο του, διόλου πειστικά και σε τόνο που δε σήκωνε αντίρρηση, απάντησε:

"Παντελή, άκου και στο μυαλό σου σφήνωσε καλά, ότι σου λέει ο Χείμαρος. Ο Παλαμάς, όπως σε βλέπω και με βλέπεις, είναι πράκτορας του εχθρού και προς το συμφέρον του κινήματος στον Παλαμά έχε το νου σου.

Όσα ανέπτυξες υπέρ του Παλαμά τα ξέρω, εκείνο όμως που δεν ξέρεις εσύ, από πείρα το ξέρω εγώ, είναι η τακτική του εχθρού να φτάσει στο σκοπό του. Και για να το πετύχει χρειάζεται να μας αποσπάσει την εμπιστοσύνη, να μας αποκοιμήσει και στην κατάλληλη στιγμή να μας δώσει από τα μέσα φουρνέλο και πισώπλατο χτύπημα. Αυτός είναι ένας από τους πιο αγαπημένους κι αποδοτικούς τρόπους δουλειάς του εχθρού, κι ο Παλαμάς μέχρι σήμερα τον εφάρμοσε αριστοτεχνικά. Κατάλαβες το κόλπο;"

- Δεν ξέρω, ούτε ακουστά έχω πως δουλεύουν οι πράκτορες, εκείνο όμως που ξέρω, αν ο Παλαμάς ήταν πράκτορας, μια και μέχρι σήμερα του παρουσιάστηκαν πολλές κι εξαιρετικές ευκαιρίες, θα μας χτυπούσε σε κρίσιμη αποφασιστική στιγμή και θα μας έκανε μεγάλες ζημιές. Όμως μια και τόσα χρόνια δεν το έκανε, θα πει ότι ο Παλαμάς δεν είναι αυτός που τον κατηγορείς.

Ναι σ. Χείμαρε, και μεις οι απλοί άνθρωποι δεν τρώμε κουτόχορτο, τρώμε ψωμάκι και τον Παλαμά τον ζήσαμε χρόνια πολλά από πολύ κοντά και σε πολλές και μεγάλες μπόρες κι αν ήταν πράκτορας, οπωσδήποτε από καιρό θα τον παίρναμε μυρουδιά.

- Ξεροκέφαλε, Παντελή, άκου τι σου λέω εγώ, έχε το νου σου στον Παλαμά και δε θ' αργήσεις να πεισθείς για το αντίθετο απ' ότι πιστεύεις.

Μετά τον παραπάνω διάλογο και μόλις απομακρύνθηκε ο Χείμαρος, ο Παντε-

λής ακλόνητος στο πιστεύω του, με το νι και με το σίγμα τα είπε στον Παλαμά κι αυτός ατάραχος απάντησε: "καθαρός ουρανός αστραπές δεν φοβάται".

Δίχως καμμιά αλλαγή πέρασαν άλλες τρεις μέρες. Στο χρονικό αυτό διάστημα ο Παλαμάς αφοπλισμένος κι ελεύθερος, μαζί με τους παλιούς γνώριμους συναγωνιστές του, συνεργείου απόκρυψης κι εφοδιασμού, τροφοδοτούν τα τμήματα και τις διάφορες βοηθητικές υπηρεσίες. Κι όχι λίγες φορές τροφοδότησαν τη φρουρά των συρματοπλεγμάτων και τους μαντρωμένους σ' αυτά αγωνιστές και με τα ίδια τα μάτια του είδε τα πολτοποιημένα από τα άγρια βασανιστήρια κορμιά τους και τα παραμορφωμένα πρόσωπά τους. Κι από συζητήσεις με τη φρουρά και τους κρατουμένους, έμαθε και δεν πίστεψε το σκηνοθετημένο σε βάρους τους κατηγορητήριο.

Από την επίσκεψη του Χείμαρου στο συνεργείο απόκρυψης μετά το τριήμερο και δίχως καμμιά επίβλεψη, σούρτα-φέρτα προς όλες τις κατευθύνσεις, ξαφνικά ο αφοπλισμένος Παλαμάς καλείται σε ανάκριση και με τη γνωστή από τον Μίμη-Σαλικυριάκη ανακριτική τακτική και με τα ίδια αποτελέσματα, βρέθηκε μαύρος, πληγιασμένος και σα γύφτικη γκάϊντα πρησμένος και αναίσθητος, πεταγμένος στα συρματοπλέγματα. Κι όλα αυτά όχι γιατί είχαν ή προέκυψαν σε βάρος του στοιχεία, αλλά γιατί με όσα ο Χείμαρος σκόπιμα και ψυχολογημένα εμπιστεύτηκε στον Παντελή, σίγουρος ο πρώτος ότι ο δεύτερος θα τα πει στο συγχωριανό του Παλαμά, όπως κι έγινε, αυτό σε συνδυασμό με τα πολτοποιημένα και πεταγμένα στα συρματοπλέγματα κορμιά, που επίσης σκόπιμα και ψυχολογημένα τον άφησαν να ιδεί, τα δυο αυτά στοιχεία, ήταν σίγουρος ο Χείμαρος, ότι θα επιδράσουν στον Παλαμά και μπροστά στον κίνδυνο να πιαστεί και να πάθει τα ίδια με τους άλλους, πίστεψε ότι ο Παλαμάς θα λιποτακτήσει. Ο Παλαμάς όμως μόλο που τον έσπρωξε στη λιποταξία ο Χείμαρος (να στρατηγός να μάλαμα. Θέλαμε έπειτα με τέτοιους εγκληματίες ηγέτες να νικήσουμε και να διοικήσουμε τον ελληνικό λαό), διέψευσε τις προβλέψεις του "στρατηγού", ο οποίος για να μη χάσει ό, τι με βασανιστήρια και υποδείξεις πέτυχε από τις άλλες συλλήψεις, συνέλαβε και τον Παλαμά. Από δω φυσιολογικά ξεπηδάει το ερώτημα: Σε τι απέβλεπε η τόσο συστηματική κι επίμονη επιδίωξη του Χείμαρου και των συνεργατών του να σπρώξουν σε λιποταξία τον Παλαμά;

Η απάντηση στο ερώτημα δόθηκε από τις ανακρίσεις και είναι όχι μόνο απλή κι ευκολονόητη αλλά και συντριπτικά αποκαλυπτική σε σχέση με τις σατανικές επιδιώξεις των προβοκατόρων.

Πιο λιανά, κατανοητά και για τον πιο δύσπιστο Θωμά αποστομωτικά, οι αι-

σχροί προβοκάτορες, μια και γνώριzαν ότι ο Παλαμάς ήταν ένας από τους έμπιστους του Μέγα Αλέξανδρου και σαν τέτοιος χρόνια ολόκληρα χρησιμοποιήθηκε σε άκρως εμπιστευτικές υπηρεσίες και το σπουδαιότερο μια και ξέρανε ότι ο εχθρός από πληροφορίες λιποτακτών ανταρτών, γνώριzε ότι ο Παλαμάς σαν υπεύθυνος του συνεργείου του κρυμμένου μετά τη Βάρκιzα οπλισμού, όπλισε όλους τους εβρίτες αντάρτες και γι αυτό και γενικότερα για τη δράση του από τον εχθρό το 1946-47 είχε επικηρυχθεί για ένα εκατομμύριο δραχμές. Με τη λιποταξία του, στην οποία τόσο επιστημονικά τον σπρώχναν, οπωσδήποτε θεληματικά με το καλό είτε με πίεση του εχθρού, οι προβοκάτορες υπολόγιzαν να κάνει αποκαλύψεις και γνωστές στον εχθρό τις αποθήκες. Οπότε με την παράδοση των αποθηκών στον εχθρό, θα λέγανε: "Βλέπετε ποιός είναι ο Κρίτων; Αμφιβάλλετε ότι είναι ο αρχηγός των συλληφθέντων με το εθνικιστικό ψευδώνυμο Μ. Αλέξανδρος; Και σαν τέτοιος στις πιο εμπιστευτικές υπηρεσίες του ΔΣΕ Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης χρησιμοποίησε πράκτορες και να τ' αποτελέσματα." ΄Ετσι όχι μόνο θα κάνανε πιο αληθοφανές το φανταστικό δίχτυ πρακτόρων, αλλά θα δημιουργούσαν και τ' απαραίτητα κατά τη γνώμη τους ενοχοποιητικά στοιχεία και θα φτάνανε στη σύλληψη του αρχιπράκτορα.

Μέχρι δω μια και επανειλημμένα έγινε λόγος για βασανιστές, βασανιzόμενους και βασανιστήρια, ασφαλώς ο αναγνώστης από περιέργεια θα θέλει να πάρει μια ιδέα των τερατουργημάτων και με όσα εξιστόρησα με τη φαντασία του να συλλάβει το ψυχογράφημα από τη σαδιστική ψυχοσύνθεση των βασανιστών.

Θα ικανοποιήσω την οξυμένη περιέργεια του αναγνώστη και τις μαύρες σελίδες της ιστορίας, προς αιώνιο αίσχος, ανεξίτηλα και ονομαστικά θ' αποθανατίσω τους σαδιστές με μάσκα αγωνιστή και, τα όργιά τους.

Να μερικά από τα πολλά χιτλερικά βασανιστήρια: Τις γυναίκες - κι όταν λέμε γυναίκες ο αναγνώστης πρέπει νά ξέρει πως πρόκειται για άβγαλτες κι αθώες κοπελίτσες από 16-18 χρονών που για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στον αγώνα μας τις εμπιστεύτηκαν οι οικογένειές τους κι ο λαός- τις κοπέλες αυτές, όχι μόνο δεν τις βάρυνε ότι τις κατηγορούσαν, αλλά είναι zήτημα αν ανάμεσα τους υπήρχε καμμιά που στη κυριολεξία να ξέρει τη σημασία της λέξης πράκτορας.

Ε, λοιπόν, τις τόσο νεαρές, αθώες, κοινωνικά άβγαλτες, απονήρευτες κι άπειρες απ' τη zωή κοπελίτσες του λαού, αναγνώστη μου, προετοιμάσου ψυχικά και για να μην πνίξει την ψυχραιμία σου, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια σου, την ευαισθησία και τη λογική σου, η φρίκη των βασανιστηρίων, και για να μπορέσεις να παρακολουθήσεις μέχρι το τέλος το Γολγοθά των μαρτυρίων, επεστράτευσε τις

ψυχικές σου δυνάμεις. Διαφορετικά θα θολώσει από αγανάκτηση και φρίκη το μυαλό σου και δε θα μπορέσεις με τη φαντασία σου να συλλάβεις ότι η πένα μου και καμμιά πένα δεν θα μπορέσει να ζωντανέψει στο χαρτί.

Τις ντροπαλές και στη ζωή πρωτόβγαλτες 16χρονες κοπελίτσες, που στην πιο αθώα ματιά των παλληκαριών κοκκίνιζαν, τα έχαναν και δεν ξέραν που και πως να κρύψουν τη σαστιμάρα τους, οι αθεόφοβοι, σαν επιβράβευση των υπηρεσιών τους στο κίνημα, τις ξεγύμνωναν όπως τις γέννησε η μάνα τους, τις ξάπλωναν γυμνές και ανάσκελα στο χιόνι, τις έδεναν και άνοιγαν τα πόδια τους κι ενώ σαν γορίλλες λαίμαργα με το μάτι τους το έκφυλο, απολάμβαναν τις παρθενικές απόκρυφες παιδικές καλλονές τους, δήθεν με σημασία, φτύναν στα γεννητικά τους όργανα και τις λέγανε: "Μωρέ πουτάνες, τι σας δίνει η καθοδήγησή σας και τον τρώτε χωρίς να γκαστρώνεστε;"

Το ξεγύμνωμα, το φτύσιμο, τα προστυχόλογα και γενικά η διαπόμπευση της κοριτσίστικης αξιοπρέπειας, έδιναν τη σειρά τους, στις ειδικά φτιαγμένες χλωρές βεργούλες, με τις οποίες τις δέρνανε στα γεννητικά τους μόρια, σε βαθμό που μαύριζαν, πρήζονταν, δεν μπορούσαν να ουρήσουν και λιποθυμούσαν από τους φριχτούς και αβάσταχτους πόνους.

Στα άκρα, πόδια και χέρια, δενανε ηλεκτρικά καλώδια και τα κορμιά τους από τη διοχέτευση χαμηλής έντασης ηλεκτικού ρεύματος μπαταρίας, σπάραζαν από τους τρομερούς πόνους σαν το ψάρι στην αμμουδιά. Κι όταν χάνανε τις αισθήσεις τους και για να συνέλθουν και ξαναρχίσουν το μαρτύριο της διοχέτευσης ηλεκτρικού ρεύματος, τις κυλούσαν γυμνές με κλωτσιές και σπρωξιές πάνω στο παγωμένο χιόνι. Στα γυμνά στήθη τους μπήγαν καρφίτσες και στα δάχτυλα ποδιών και χεριών ανάμεσα στα νύχια μπήγαν από δαδί ειδικά φτιαγμένες μακρυές ξυλοβελόνες κι όσο η φλόγα πλησίαζε τη γυμνή σάρκα, τόσο και πιο αβάσταχτος γινόταν ο πόνος της τρυπημένης κι από τον ξυλοδαρμό μαυρισμένης και πρησμένης σάρκας.

Με σχοινί τις κρεμούσαν γυμνές από τις μασχάλες σε δενδρα, που τα μαστίγωνε ο παγωμένος βοριάς, κρεμασμένες τις κουνούσαν και για να κάνουν το μαρτύριό τους πιο αβάσταχτο, να παραδεχθούν και να υπογράψουν τις ενοχοποιητικές κι απ' τους βασανιστές τους φκιαγμένες καταθέσεις των, με τσομπάνικα ραβδιά μέχρι αναισθησίας αυλάκωναν τα γυμνά κοριτσίστικα κορμιά.

Αναίσθητες και γυμνές με πληγιασμένα και πληγωμένα κορμιά και με τις μασχάλες εξαρθρωμένες από το κρέμασμα, τις πετούσαν στους γυμνούς συγκρατούμενους τους άνδρες. Και σα να μη φτάνανε τα τόσα μαρτύρια που εξιστόρη-

σα και θα εξιστορήσω, το ανθρωπόμορφο τέρας που ντρόπιασε τον αγωνιστικό του ακροναυπλιώτικο τίτλο Νίκος Γιωργαλής, δίχως κανένα σεβασμό στο λαμπρό αγωνιστικό κάστρο του νεώτερου ελληνισμού, την Ακροναυπλία, έξω από τα συρματοπλέγματα των βασανιzομένων αγωνιστών, προκλητικά, κοροϊδευτικά και απδιαστικά τραγουδούσε τα πιο πρόστυχα ρεμπέτικα τραγούδια του υπόκοσμου των τεκέδων.

Στα ίδια βασανιστήρια και μάλιστα αμιλλώμενοι την αγριότητα και πρωτοτυπία εφεύρεσης και τελειοποίησης των βασανιστηρίων και με την ίδια αδιαφορία για τον άνθρωπο και την ευαισθησία για την ανθρώπινη υπόσταση, στα βασανιστήρια έπαιρνε μέρος κι ο ακροναυπλιώτης αγωνιστής της αγροτιάς Φίλιππος Παπαδόπουλος. Το κοπρόσκυλο αυτό που με τη βαρβαρότητα και το αίσχος των κανιβαλικών του πράξεων, όσο και το κοπρόσκυλο Γιωργαλής, απέβαλε τον εαυτό του από την αγωνιστική οικογένεια. Αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς και να μη του φάμε το καννιβαλικό του δίκιο, οφείλουμε να κάνουμε γνωστό πως ο ξυλοδαρμός με ψιλές βεργίτσες στα γεννητικά όργανα των γυναικών και ανδρών, το καρφίτσωμα των στηθιών των γυναικών, τα βραστά αυγά στίς μασχάλες ήταν δική του έμπνευση και υπόδειξη. Ο τρίτος κατά σειρά γορίλλας Γεράσιμος Μαλτέζος ή Τzουμερκιώτης, αφού με αφάνταστη σαδιστική ευχαρίστηση παρακολουθούσε κι απολάμβανε το όργιο των βασανιστηρίων και το τσαλάκωμα και του τελευταίου ίχνους αγωνιστικής αξιοπρέπειας των μαρτυρικών αγωνιστριών και αγωνιστών, με ιδιαίτερη προτίμηση τις κοπέλες, όπως τις απολάμβανε γυμνές κι αναίσθητες πάνω στο χιόνι, μόλις άνοιγαν τά μάτια τους κι επανακτούσαν τις αισθήσεις τους, ανέβαινε και με τις αρβύλες του σαν καννίβαλος χόρευε πάνω στο στήθος τους. Κι όταν ξαναλιποθυμούσαν, για να συνέλθουν τις επιανε από τα μαλλιά, τις έσερνε στα χιόνια και τις κλωτσούσε. Και σαν να μην έφτανε η τόση καννιβαλική αγριότητα, για να ικανοποιήσει το σαδισμό του, μ' ένα χασάπικο μαχαίρι στα δόντια και με τα μαλλιά των κοριτσιών τυλιγμένα στα αιμοσταγή του χέρια, έστριβε τα κοριτσίστικα κεφάλια, τα ακουμπούσε στό γόνατο του, χούφτωνε το μαχαίρι από το στόμα του κι ακουμπούσε την κρύα ατσαλένια κόψη του στο γυμνό και μέχρι πνιγμού τεντωμένο λαιμό και με μάτια γορίλλα, που πετούσαν φλόγες σαδιστικής απόλαυσης, σαν την τίγρη, σκύβοντας στα γουρλωμένα από το φόβο μάτια των κοριτσιών, μ' αφρούς λύσσας στο στόμα, ούρλιαzε : "Πού θα μου πάτε πουτάνες, ή θα παραδεχθείτε ότι σας έστειλε ο εχθρός και θα μας πείτε τους καθοδηγητές σας και συνεργάτες σας ή σαν τα κοτόπουλα με μισοκομμένο λαρύγγι θα ψοφήσετε από αιμορραγία."

Κι όταν όλα αυτά συντρίβονταν στην παλληκαρίσια άρνηση των κοριτσιών, άρπαζε αναμμένα δαυλιά, τα πλησίαζε στα μούτρα τους για να τις στραβώσει κι όσες φορές αποσπούσε ότι ζητούσε, από δω και πέρα, δίχως κανένα λόγο και σκοπό, έρριχνε τη χλαίνη του, ξάπλωνε, άναβε το τσιγάρο του σαν αγάς, και με νόημα έβαζε τον σύνδεσμο του Δελίδη Νικόλα ή Κόλια και μαζί με το συμπέθερο και άλλους με ραβδιά και δεμένες χειροπόδαρα να περνάνε από φάλαγγα τα σχεδόν άψυχα κοριτσίστικα κορμιά.

Τα βασανιστήρια των ανδρών ίδια και χειρότερα, με μεγαλύτερη αγριότητα και διάρκεια, η πένα μου μακρυά από του να δώσει την εικόνα της κόλασης των βασανιστηρίων κι ακόμα λιγότερο την αγριότητα της ψυχοσύνθεσης των βασανιστών, για να μπορέσει ο αναγνώστης ν' αντιληφθεί τα μαρτύρια των παθόντων, σημειώνω πως ο αντάρτης της φρουράς κρατουμενων Γεώργιος Τσουλιάς κι ένας ακόμη το όνομα του οποίου μου διαφεύγει, βέβαιοι ότι βασανίζουν αθώους και πιστούς στο κίνημα αγωνιστές και γιατί δεν άντεξαν να βλέπουν την κόλαση των βασανιστηρίων, αυτοκτόνησαν.

Σαν να μη έφταναν τα απερίγραπτα σε φρίκη κι ασύλληπτα σε σατανικότητα χιτλερικά αυτά βασανιστήρια, μέσα κι έξω από τα συρματοπλέγματα, διαδραματίζονταν πολλά κι εξαιρετικά ύποπτα γεγονότα. Π.χ. ο Παναγιώτης Φιλιούδης ή Σκόρδης από αρχιφύλακας της φρουράς κι ο Μαυροδήμος από μέλος της φρουράς κρατουμένων, ξαφνικά και ανεξήγητα έγιναν κρατούμενοι και σα συνεργάτες των κρατουμένων πέρασαν από την κόλαση των φριχτών βασανιστηρίων, με συνέπειες ο πρώτος να χάσει το ένα πόδι του πάνω από το γόνατο και να σακατευτεί και το άλλο, ο δεύτερος να σακατευτεί και σ' όλη του τη ζωή να υποφέρει από τη σπονδυλική του στήλη και τα πόδια.

΄Αλλοι πάλι, κάπου 6 τον αριθμό, από κρατούμενοι μελλοθάνατοι, γίνανε φρουρά των κρατουμένων. Κι όλα αυτά, δίχως οι διατάσσοντες τις συλλήψεις να σκεφτούν, ότι ο αρχιφύλακας Σκόρδης κι ο φρουρός Μαυροδήμος κι άλλοι 4 της φρουράς που μου διαφεύγουν τα ονόματα τους, αν ήταν πράκτορες του εχθρού, μια νύχτα θα άνοιγαν τις πόρτες των συρματοπλεγμάτων και μαζί με τους συνεργάτες τους κρατουμένους θα φεύγαν ή το λιγότερο θα φεύγαν μόνοι και δε θα κάθονταν να τους συλλάβουν και να τους σακατέψουν.

Από την άλλη, αν και το έχω πει, επιβάλλεται να επαναλάβω πως οι συλλήψεις με την έκταση που πήραν, σε μαχητές και στελέχη, σκόρπισαν τον πανικό κι από τον τρόπο των ανακρίσεων όλοι με λεπτομέρεια ξέραν την πορεία τους, τα ονόματα των συλληφθέντων κλπ. Κι ο καθένας δίχως να τον βαρύνει τίποτε δεν απο-

κλείετο να περιμένει τη σειρά της σύλληψης του.

Την εποχή των όσων εξιστορώ και ταυτόχρονα με τα βογγητά των βασανιζομένων, που καθημερινά τα παίρναν τα βουνά κι οι λαγκαδιές της Χαϊντούς και τα σκορπούσαν στα 4 σημεία του ορίζοντα, στην κορυφή της Χαϊντούς τα βογγητά ανακατεύονταν με τα σήματα Μόρς του ασύρματου, κι από κει αδελφωμένα ταξίδευαν στούς αιθέρες και φτάναν στο Ντουμανλή, έδρα της Διοίκησης Θράκης απ' όπου καθημερινά και ονομαστικά η διοίκηση της Μεραρχίας ζητούσε τη γνώμη μας γύρω από την αγωνιστική δράση των συλλαμβανομένων. Μια όμως που ο Λάμπρος ελάχιστα ήξερε απ' ότι ζητούσαν κι επειδή συνέπεσε ν' ανεβώ από τα τμήματα στην έδρα και ήξερα όσο κανένας άλλος τους εβρίτες αντάρτες, σε συμφωνία με το Λάμπρο ανεπιφύλακτα διαβίβασα την αθωωτική μου γνώμη για όλους τους συλληφθέντες.

24.- Ο ΥΠ' ΑΡΙΘ. 50 ΠΡΑΚΤΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ

Ενδιάμεσα κι ενώ ακόμη οι συλλήψεις αγωνιστών στη Χαϊντού συνεχίζονταν, ο ασύρματος του Γεν. Αρχηγείου έπιασε και μας διαβίβασε ένα ανοιχτό ραδιογράφημα της διοίκησης του μοναρχοφασιστικού τάγματος Σουφλίου προς το Γ Σώμα Στρατού Θεσσαλονίκης.

Το τηλεγράφημα κατά λέξη έλεγε: "Ο υπ' αριθ. 50 πράκτοράς μας, μας πληροφορεί ότι στις 10-11-1949 τη νύχτα οπωσδήποτε θ' ανατιναχθεί η οδική γέφυρα μεταξύ Λύρας-Προβατώνος. Προς πρόληψη ανατίναξης και εξόντωση ληστοσυμμοριτών λάβετε τα απαραίτητα μέτρα".

Η λήψη του ραδιοτηλεγραφήματος με βρήκε στο κοντινό στην έδρα της διοίκησης Θράκης πομακοχώρι Χατzή Βεράν και με την επιστροφή μου ο συν. Λάμπρος παρουσία και του σ. Μιχάλη Κρόκου, αφού μου γνωστοποίησε το περιεχόμενο του τηλεγραφήματος, μου ζήτησε τη γνώμη, ποιος πράκτορας του εχθρού υπ' αριθ. 50 βρίσκεται στις γραμμές μας.

Η απάντηση στην ερώτηση όχι μόνο δεν ήταν εύκολη, αλλά δημιουργούσε και τον κίνδυνο να ξεστρατήσουμε και αντί στον πράκτορα να οδηγηθούμε στη σύλληψη αθώου αγωνιστή. Αν τώρα σε συνδυασμό με το παραπάνω, πάρουμε υπ' όψη μας ότι με την πτώση του "άπαρτου κάστρου" του Ζαχαριάδη το Βίτσι, πήρε τον κατήφορο και το ηθικό των ανταρτών και στελεχών με ολοφάνερες εκδηλώσεις αγανάκτησης γκρίνιας και απειθαρχίας, τα συμπτώματα αυτά, σαν η α-

ντάρα το λύκο, προστάτευαν τον πράκτορα, δημιουργούσαν ευνοϊκές συνθήκες στη δουλειά του και σε μας περίσσευαν τις πιθανότητες να στρέψουν τις υποψίες μας μακρυά και σε κατεύθυνση αντίθετη με τον πραγματικό πράκτορα.

Μπροστά στον κίνδυνο λοιπόν να ξεστρατήσουμε κι απ' την άλλη μεριά, μια κι όσα ανέφερε το τηλεγράφημα, όχι μόνο ήταν πραγματικότητα, αλλά επί πλέον η διμοιρία που ανέλαβε την ανατίναξη έπεσε σε εχθρική ενέδρα κι ευτυχώς έχασε μόνο τα ζώα τα φορτωμένα με το εκρηκτικό υλικό για την ανατίναξη. Όλα τα παραπάνω σε σχέση με το παρελθόν και το παρόν των ανταρτών και στελεχών που δρούσαν στην περιοχή του υπ' αριθ. 50 πράκτορα, προτού δοθεί απάντηση χρειάζονταν εξονυχιστική μελέτη. Κι όμως ίσως γιατί προς την κατεύθυνση αυτή, από καιρό παρουσιάστηκαν ύποπτα σημεία και είχα στραμμένη τη σκέψη μου και την προσοχή μου προς τα εκεί, δίχως να πολυσκεφθώ μη ξεγελαστώ, με πεποίθηση απάντησα: "Κατά πάσα πιθανότητα ο υπ' αριθ. 50 πράκτορας του εχθρού, δεν μπορεί να είναι άλλος από το Μήτσο Χιλδή ή Φλέρη".

Μόλις ξεστόμισα το όνομα Φλέρης, τους είδα να χαμογελούν και ικανοποιημένοι ν' ανταλλάσουν με νόημα ματιές, ένδειξη ολοφάνερη πως μεταξύ Λάμπρου-Κρόκου προηγήθηκε συζήτηση κι ανταλλαγή γνωμών με καταστάλαγμα το ίδιο με το δικό μου συμπέρασμα. Μόνο όμως μ' αυτό, δίχως να προηγηθεί η επαλήθευσή του, δεν μπορούσαμε ν' αποφασίσουμε τη σύλληψη του Φλέρη.

Προς το σκοπό αυτό, με βοηθούς το Μιχάλη Κρόκο και το διοικητή της Πολιτοφυλακής Θράκης Βλάση, αποφασίστηκε να πάρουμε επαφή με το Φλέρη και με το τμήμα ανταρτών της περιοχής Σουφλίου, που πήγε γι' ανατίναξη κι έπεσε σ' εχθρική ενέδρα.

Η επαφή μας κι οι βολιδοσκοπήσεις μας προς όλες τις κατευθύνσεις, αν και δίχως τίποτε το χειροπιαστό, ενίσχυσαν πιο πολύ το υποθετικό μας συμπέρασμα σε βάρος του Φλέρη. Και στην προσπάθεια μας να βάλουμε στο χέρι το εχθρικό στις τάξεις μας πρακτοριακό νήμα, σε συνεννόηση με τους Κρόκο και Βλάση, στο Φλέρη είπαμε ότι δίχως να αλλάξει περιοχή δράσης, θα του ανατεθεί άλλος σοβαρότερος τομέας δουλειάς κι εφόσον τη δουλειά του θα την αναλάβει άλλος, επιβάλλεται να μας δείξει τα κρυμμένα κουτιά σύνδεσης του κι αλληλογραφίας με τους πληροφοριοδότες μας των χωριών περιοχής της δράσης του.

Η ανάθεση σ' αυτόν σοβαρότερης και εμπιστευτικότερης δουλειάς, μιας και σήμαινε αύξηση της εμπιστοσύνης μας, ο Φλέρης μακρυά από το να υποπτευθεί ότι τον υποπτευόμαστε κι απ' την άλλη μια κι η παραμονή του στην ίδια περιοχή δεν θα τον εμπόδιζε να συνεχίσει τις επαφές του με τον εχθρό, ανυποψίαστος δέχτηκε.

Έτσι με οδηγό το Φλέρη και μαζί με το λοχαγό Νίκο Σαλικυριάκη ή Ατσαλένιο και το σύνδεσμο Ρίζο Αμπατζή, ξεκινήσαμε και φτάσαμε έξω από την Κορνοφωλιά, όπου από το πρώτο κρυμμένο στη γη κουτί κονσέρβας, που μας έδειξε ο Φλέρης, πήραμε ένα σημείωμα πληροφοριοδότη μας με πληροφορίες για τις δυνάμεις και κινήσεις του εχθρού. Σε όχι κοντινή από το πρώτο κονσερβοκούτι απόσταση, μέσα με μια όχι βαθειά, αλλά πυκνοδασωμένη ρεματιά ήταν κρυμμένο το δεύτερο κονσερβοκούτι, με σημείωμα του Φλέρη, που δεν είχε πάρει ακόμα ο πληροφοριοδότης μας. Τα δυο σημειώματα αν και δεν είχαν τίποτε το ύποπτο, με τη σκέψη ότι παίζει διπλό παιχνίδι και μπορεί να έχει με τον εχθρό ξεχωριστό μυστικό κουτί αλληλογραφίας, παρακολουθώντας τις αντιδράσεις του, τον ρωτήσαμε αν έχει άλλο κουτί. Μας απάντησε ότι έχει έξω από το χωριό Δαδιά. Παραπάνω όμως από σίγουροι, πως σαν κορνοφωλιώτης, αν έχει επαφή με τον εχθρό, τούτη θα πρέπει να αναζητηθεί στην περιοχή Κορνοφωλιάς, με την πρόφαση ότι δεν μας παίρνει η νύχτα, ξεκινήσαμε προς συνάντηση του Κρόκου και Βλάση.

Στη συνάντησή μας με τους πιο πάνω, έπειτα από πολύωρη ανταλλαγή γνωμών μείναμε σύμφωνοι μόλις με το Φλέρη φτάσουν στην έδρα του Λάμπρου, να τον βάλουν υπό κράτηση και συνδυοζοντας το μαλακό με το άγριο, χωρίς όμως σωματικά βασανιστήρια, να προσπαθήσουν, να του πούνε ότι ο Κρίτων με τον Ατσαλένιο και Ρίζο σε καρτέρι έξω από την Κορνοφωλιά πιάσανε το συνεργάτη του Κορνοφωλιώτη και αυτός ομολόγησε τη συνεργασία τους κι είπε που βρίσκεται το κουτί συνεργασίας με τον εχθρό.

Έτσι κι έγινε. Με το μαλακό και με το άγριο και με την απειλή ότι όπου νάναι θα κάναμε την εμφάνισή μας με δεμένο το συνεργάτη του, οπότε και να μετανοήσει για ότι έκανε θα ήταν ανεπανόρθωτα αργά, σε συνδυασμο με την απλόχερη προσφορά ελπίδας, αν ομολογήσει και θελήσει να διορθώσει ότι έκανε θα σώσει τη ζωή του, αυτό το τελευταίο έλυσε τη γλώσσα του και φανέρωσε το κρυμμένο κουτί, μεγέθους τενεκέ μπισκότων και την τοποθεσία Σαϊτάν ντερέ, όπου κάτω από ένα βράχο είχε κρυμμένη την τσάντα του με όλα τα γράμματα (αλληλογραφία) με το μοναρχοφασίστα λοχαγό πληροφοριών Σουφλίου Ζερβουδάκη.

Με την ομολογία του, από την έδρα του Λάμπρου στη γιάφκα του Μουκαντέ του Δημήτρη Πρόϊκα, προς συνάντησή μου έφτασε ο σύνδεσμος Γιώργος Τραντafυλλίδης ή Παπαδράκος. Από τη γιάφκα ο μεν Παπαδράκος ξεκίνησε για το Σαϊτάν Ντερέ προς ανεύρεση της πέτσινης τσάντας με τα γράμματα του Ζερβουδάκη, ο δε κορνοφωλιώτης αντάρτης Μιχάλης Παπαγιαννάκης με τον επίσης

κορνοφωλιώτη λοχαγό Ατσαλένιο και το σύνδεσμο Ρίζο ξεκίνησαν και βρήκαν τον κρυμμένο κάτω από τις κληματόβεργες τενεκέ μπισκότων, γεμάτον με πακέτα τσιγάρα Ματσάγγου, Παπαστράτου, τρία κιλά λουκάνικα, δυο άσπρα ψωμιά, τρία μισοκάρικα μπουκάλια ούζο, κονιάκ και κρασί, με γράμματα του Ζερβουδάκη που καλούσε το Φλέρη σε καθορισμένη νύχτα και ώρα να κατεβεί στην Κορνοφωλιά απ' όπου ο συνεργάτης του κορνοφωλιώτης, θα τον οδηγούσε στο στρατιωτικό τζίπ, που θα τον μετέφερε στο Σουφλί για συνεργασία μαζί του.

Με τα συντριπτικά στοιχεία ενοχής (γράμματα Ζερβουδάκη και τενεκέ με τρόφιμα και τσιγάρα) και μαζί με τους γιαφκατζήδες και τη διμοιρία στη δύναμη της οποίας τυπικά υπαγόταν ο Φλέρης, ξεκινήσαμε και ύστερα από ένα ολόκληρο μερόνυχτο πορεία φτάσαμε στο Ντουμανλή. Εκεί δίχως καμμιά απόλυτα πίεση συνεχίστηκε κι έληξε η ανάκριση από την οποία εκτός από τα γνωστά επιβαρυντικά πρέκυψαν και τα παρακάτω άγνωστα.

Μετά τη γνωστή και για τους γνωστούς λόγους πανωλεθρία μας στη μάχη Μεταξάδων, ο εχθρός έξυπνα και ψυχολογημένα, ποντάροντας στην πτώση του ηθικού μας άπλωσε τα πλοκάμια του για ανακάλυψη και ψάρεμα λιπόψυχων. Αποφασισμένος να φτάσει στο σκοπό του και να μας χτυπήσει από τα μέσα, προς την κατεύθυνση Φλέρη χρησιμοποίησε καταναγκασμό. Πιο κατανοητά, ο εχθρός από τον πληροφοριοδότη του κορνοφωλιώτη Σαπουντζή, που όπως διαπιστώθηκε ήταν ο υπ' αριθ. 50 πράκτορας, πληροφορήθηκε τα προς συγκέντρωση σε βάρος του πληροφοριών αντισυνομωτικά σούρτα-φέρτα του Φλέρη γύρω από την Κορνοφωλιά. Ο εχθρός για να εξουδετερώσει το Φλέρη και να τον εξαναγκάσει να δουλέψει προς όφελος του, με υπόδειξη του Σαπουντζή φυλάκισε και βασάνισε άγρια το γέρο πατέρα του και τον μεγαλύτερο αδελφό του και δεν τους άφησε, παρά μόνο όταν ο αδελφός υποσχέθηκε να πάρει επαφή με το Φλέρη και να του δώσει γράμμα του λοχαγού πληροφοριών Ζερβουδάκη.

Προφορικά στο γέρο πατέρα κι αδελφό και γραπτά στο Φλέρη, ο Ζερβουδάκης έκανε γνωστό, πως αν δεν δεχθεί να συνεργαστεί μαζί του, θα ξαναβάλει στο χέρι τον γέρο πατέρα του, τη γριά μάνα του και τον αδελφό του και από τα βασανιστήρια δε θα βγουν από τις φυλακές παρά μόνο νεκροί.

Στην επαφή του ο αδελφός κομιστής της επιστολής του Ζερβουδάκη παρεκάλεσε τον Φλέρη να τους λυπηθεί και να δεχθεί και στην άρνησή του, κατά τα λεγόμενα του Φλέρη, του είπε: "Μια και αρνείσαι ξέγραψε μας από τη ζωή" και συμπλήρωσε: "Να, τώρα μόλις κατεβώ στο Σουφλί και πω ότι αρνήθηκες, δεν θα ξαναγυρίσω στην Κορνοφωλιά και θα στείλει να συλλάβει και τους γέρους". Σε

πρόταση του Φλέρη να μείνει στο βουνό, ο αδελφός του σαν δικαιολογητικό, εκτός που επικαλέστηκε την κλονισμένη υγεία του, είπε πως με την παραμονή του στο βουνό, ακόμα περισσότερο θα επιβαρύνει τη θέση των γέρων γονέων του.

Οικογενειακή πίεση και κλονισμένο ηθικό, τα δυο μαζί συντριπτικά επέδρασαν στο εσωτερικό του παλαντζάρισμα και τελικά έσπρωξαν τον αγωνιστή στο βούρκο της προδοσίας.

Το πρώτο δειλό και διστακτικό ξεγλίστρημα τον έφερε σε επαφή με το συγχωριανό του πράκτορα Σαπουντζή κι οι δυο μαζί, με τη καθοδήγηση του λοχαγού Ζερβουδάκη, στο αμπέλι του Σαπουντζή κάτω από κλιματσίδες στο φράχτη κρύψανε τον τενεκέ, που εκτός από τα διάφορα φαγώσιμα, ποτά και τσιγάρα, ο Σαπουντζής άφηνε γράμματα του Ζερβουδάκη προς το Φλέρη κι ο Φλέρης πληροφορίες σε βάρος μας προς τον Ζερβουδάκη. Με τον τρόπο αυτόν προδόθηκε η ανατίναξη της γέφυρας και στήθηκε η εχθρική ενέδρα με τα γνωστά σε βάρος μας αποτελέσματα.

Στο μεταξύ είχε επιχειρηθεί νυχτερινή κάθοδος του Φλέρη έξω από την Κορνοφωλιά, απ' όπου στρατιωτικό τζιπ τον μετέφερε στο Σουφλί και στη συνεργασία του με το Ζερβουδάκη, εκτός από την ανταλλαγή γνωμών για την εξεύρεση αποδοτικότερου τρόπου διοχέτευσης πληροφοριών σε βάρος μας, συμφώνησαν έναντι χρυσών λιρών να επιδιωχθεί η εξαγορά ανταρτών με σπασμένο ηθικό και η εξαγορά συνδέσμων μου και του Λάμπρου με προοπτική την εξόντωση μας με ωρολογιακές βόμβες τις οποίες οι εξαγορασμένοι σύνδεσμοι μας θα τοποθετούσαν στα γιατάκια μας. Το τελευταίο γράμμα του Ζερβουδάκη που βρέθηκε μέσα στα φαγώσιμα του τενεκέ έγραφε προς το Φλέρη: "Στο διοικητή του Γ Σώματος Στρατού έκανα γνωστές τις μέχρι τώρα πολύτιμες υπηρεσίες σου καθώς και τη δουλειά της τοποθέτησης των μηχανημάτων (εννοεί τις ωρολογιακές βόμβες) και πήρα την απάντηση πως σε περίπτωση επιτυχίας, εκτός από τη χρηματική αμοιβή, θα σε αναλάβει υπό την προστασία του, θα σε μορφώσει και θα σε κάνει μόνιμο αξιωματικό του στρατού. Το χρήμα μαζί με τα μηχανήματα έφτασαν στα χέρια μου και για να τα πάρεις και μάθεις το χειρισμό τους, κάνε μας γνωστό ποια νύχτα και ώρα να σε περιμένουμε με το τζίπ στη γνωστή τοποθεσία".

Τα γράμματα της κρυμμένης πέτσινης τσάντας, το ένα ύστερα από το άλλο και πιο ενθαρρυντικά αλλά και πιο απαιτητικά και στα περισσότερα ο Ζερβουδάκης έγραφε να μη λυπηθεί χρήματα προς εξαγορά ανταρτών και προπαντός συνδέσμων μας για την τοποθέτηση στα γιατάκια μας ωρολογιακών βομβών.

Τα τρία τελευταία γράμματα του Ζερβουδάκη με το ενθαρρυντικό και απαιτητι-

κό μαζί περιεχόμενό τους, έδειχναν ξεκάθαρα τον πανικό του Φλέρη και στην επιμονή του με την λιποταξία του να βάλει τέρμα στην κατασκοπευτική του σε βάρος μας δράση κι έτσι να προλάβει τη σύλληψη του, ο Ζερβουδάκης σε συνδυασμό με την τόνωση του ηθικού του και τη δική του απαιτητικότητα, προκειμένου ανάμεσά μας να έχει τον πληροφοριοδότη του, κολακευτικά του έγραφε, πως από τη θέση του ανάμεσα στους αντάρτες τους εξυπηρετεί τόσο, όσο δεν τους εξυπηρετούν όλοι οι Μάϋδες και πληροφοριοδότες, γεγονός που σημαίνει, ότι ζυγίζει και αξίζει περισσότερο απ' όλους μαζί.

Ακόμα με σκοπό να του θολώσει το μυαλό, ν' αψηφήσει τους κινδύνους και να τον σπρώξει μέχρι το τέλος των επιδιώξεών του, ο Ζερβουδάκης του συνιστούσε να δείξει θάρρος, αποφασιστικότητα κι ικανότητα και να φιλοδοξεί να στεφανώσει την "πατριωτική" δράση του με εξαγορά συνδέσμων μας και με την εξόντωσή μας στο ανταρτοκίνημα να δώσει τη χαριστική βολή. Εδώ ξαναϋπενθύμιζε πως την επιτυχία του αυτή θα την εκτιμούσε εξαιρετικά ο σωματάρχης του Γ Σώματος Στρατού και εκτός που προσωπικά θα τον αναλάμβανε υπό την προστασία του και θα φρόντιζε για την ανάδειξη του σε αξιωματικό, θα εισηγιόταν στο βασιλιά για την ηθική και υλική αμοιβή των υπηρεσιών του.

Μ' όσα έφερε σε φως η ανάκριση και προπαντός τα γράμματα του Ζερβουδάκη αποτέλεσαν το συντριπτικό "κατηγορώ" του στρατοδικείου με επακόλουθο τη δίκαια καταδικαστική σε θάνατο απόφαση και εκτέλεση του Φλέρη.

Η καταδικαστική απόφαση κοιλοπόνεμα και γέννα των προσεκτικών ανακρίσεων και των αδιάσειστων επιβαρυντικών στοιχείων, όσο ποτέ ικανοποίησε ακροατές, αντάρτες και στελέχη και στη συνείδηση τους πέρα για πέρα δικαίωσε την εσχάτη των ποινών. Όμως εκείνοι που ιδιαίτερα ένοιωσαν ικανοποίηση ήταν οι αντάρτες της διμοιρίας που υπαγόταν ο Φλέρης και που εξ' αιτίας της προδοσίας του έπεσε σε εχθρική ενέδρα και με τη σύλληψη του εξουδετερώθηκε ο κίνδυνος να ξαναπέσει στη φάκα του εχθρού.

15 Νοεμβρίου 1949 ο ασύρματος της Διοίκησης της 7ης Μεραρχίας έπαυσε να ζητά κι ο ασύρματος της Διοίκησης Θράκης έπαυσε να στέλλει απαλλακτικά στοιχεία σε όφελος όσων είχαν συλληφθεί.

Την ίδια μέρα έφιπποι με το Μιχάλη Κρόκο ξεκινήσαμε και φτάσαμε στο πομακοχώρι Σαρακινή, όπου κινήθηκαν εχθρικές δυνάμεις, για να εμποδίσουν τους αντάρτες να συγκεντρώσουν, μεταφέρουν και σε υπόγειες αποθήκες κρύψουν το καλαμπόκι, σίκαλη, πατάτα κι άλλα φαγώσιμα που λίγες μέρες νωρίτερα στη βιασύνη του να πάρει μαζί του ο εχθρός τους πομάκους, δεν τους άφησε να τα πάρουν μαζί τους.

25.- ΣΥΛΛΗΨΗ ΜΟΥ

Χαράματα 17 Νοεμβρίου 1949 η αντιμετώπιση του εχθρού, η περισυλλογή, η προώθηση κι απόκρυψη των αφημένων από τους πομάκους τροφίμων, ενώ προχωρούσε κανονικά, δίχως να τον περιμένουμε στη Σαρακινή, με σημείωμα του Λάμπρου έφτασε ο Θέμις Ζαχαριάδης ή Τίτος. Ο Λάμπρος γραπτά κι ο Τίτος προφορικά, δίχως να μας γνωρίσουν τους λόγους, ζητούσαν όσο το δυνατό γρηγορότερα οι δυο μας με τον Κρόκο να ξεκινήσουμε προς συνάντηση του Λάμπρου.

Η τόσο ξαφνική κι επείγουσα πρόσκληση του Λάμπρου, πολλά έτη φωτός από του να φανταστώ τι έκρυβε, κι από την άλλη τόσο εγώ όσο κι όλοι οι αντάρτες, τα κοτρώνια και τα κλαριά του βουνού ξέρανε, ότι ο Λάμπρος κι ο πόλεμος δεν είχαν καμμιά συγγένεια.

Υπέθεσα πως η τόσο επείγουσα πρόσκληση του, δεν μπορεί παρά να οφείλεται σε εμφάνιση του εχθρού και προκειμένου να του δώσουμε χέρι βοήθειας, σε συμφωνία με τον Κρόκο, αναγκάσαμε τα άλογα μας σε καλπασμό. Δίχως σε όλη τη διαδρομή ν' αντιληφθώ, ότι ο Κρόκος και Τίτος, όχι μόνο με είχαν από κοντά αλλά και με το δάχτυλο στη σκανδάλη, έτοιμοι να με πυροβολήσουν στην πρώτη ύποπτη κίνηση μου, απ' ότι εκ των υστέρων και μετά τη σύλληψη μου διαπίστωσα, με υπόδειξη του Λάμπρου ο Τίτος εμπιστευτικά έκανε γνωστό στον Κρόκο, ότι έχει διαπιστωθεί πως είμαι αρχηγός μεγάλου δικτύου πρακτόρων και με πάνε για σύλληψη. Και κατά τη διαδρομή είχαν αυστηρά εμπιστευτική εντολή να επαγρυπνούν και σε περίπτωση κινδυνου να τους ξεφύγω να πυροβολήσουν στο ψαχνό.

Έτσι στη διάρκεια της ολοήμερης διαδρομής μας, ολότελα ανύποπτος και με δυο κάννες αυτομάτων να σημαδεύουν στην πλάτη μου, δίχως να πέσει στην αντίληψη μου εχθρική κίνηση, με τη δύση του ήλιου προσπεράσαμε και πήραμε τον κατήφορο του Ντουμανλή και προτού σουρουπώσει φτάσαμε στον προορισμό μας, όπου τίποτε δεν πρόδιδε ανησυχία κι εμφάνιση εχθρού και δεν δικαιολογούσε την απουσία του Λάμπρου.

Στο άδειο και σκοτεινό καλύβι του μας περίμενε ο σύνδεσμος του και προτού ρωτήσουμε, μας έκανε γνωστό το σημείο συνάντησης μας με το Λάμπρο.

Βγήκαμε ξανακαβαλικέψαμε και σ' όλη τη μικρή νυχτερινή διαδρομή, δίχως να μπορώ να εξηγήσω το γιατί, ένοιωσα μια ασυγκράτητη, ανάμικτη με λύπη ευθυμία και διάθεση για παρτιζάνικα τραγούδια.

Προπορευόμενος και σιγοτραγουδώντας και πίσω μου, δίχως να το ξέρω, ο Κρόκος με τον Τίτο με το δάχτυλο στη σκανδάλη και τις κάννες γυρισμένες στην πλάτη μου, φτάσαμε, ξεκαβαλικέψαμε και πάνω ακριβώς στο ελληνοβουλγάρικο συνοριακό μονοπάτι πίσω από το Ντουμανλή, μαζί με το Λάμπρο μας περίμεναν οι Φίλιππας Παπαδόπουλος του ΑΚΕ, Κώστας Σιαπέρας, αντιπρόσωπος του Γεν. Αρχηγείου στη Σόφια, ο Βούλγαρος αντιπρόσωπος του Κ.Κ. Βουλγαρίας Χίγκωφ, ένας βούλγαρος λοχαγός με δυο στρατιώτες. Τους πλησίασα και την ώρα που τους δώσαμε και μας δώσανε τα χέρια, κάνανε ένα στενό κύκλο γύρω μου κι ευθύς αμέσως μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, κυκλωτικά μέσα στα γύρω κλαδιά ακούστηκε ένα σούσουρο από πάνε έλα βιαστικών ανθρώπων. Ήταν διμοιρία βουλγάρικου στρατού, που σε μικρή απόσταση από το σημείο συνάντησης μας μας κύκλωσε, δίχως και πάλι να βάλω κακό στο νου μου.

Με την ολοκλήρωση της διπλής κύκλωσης κι ενώ ανύποπτος συζητούσα κι αστειευόμουν μαζί τους, ξαφνικά κι ορμητικά πέσανε πάνω μου ο Φίλιππας Παπαδόπουλος ο Σιαπέρας, ο βούλγαρος λοχαγός και οι δυο βούλγαροι στρατιώτες και προτού προλάβω ν' αντιληφθώ τι θέλανε, βρέθηκα αφοπλισμένος και δεμένος χεροπόδαρα.

Δεμένο και σηκωτό με μετέφεραν στο κοντινό βουλγάρικο συνοριακό στρατιωτικό φυλάκιο και στις διαμαρτυρίες μου, γιατί με δέσαν κλπ., με αφρούς λύσσας στο στόμα ο Φ. Παπαδόπουλος και ο Σιαπέρας ειρωνικά και εξαιρετικά ικανοποιημένοι, απάντησαν: "Παύσε να προσποιείσαι πως δεν ξέρεις" και δείχνοντας το Λάμπρο, συμπλήρωσαν: "Δε φτάνει που χρόνια ολόκληρα μας αλώνισες και τσάκισες το ανταρτοκίνημα της Ανατ.Μακεδονίας και Θράκης, τώρα τελευταία βάλθηκες να φας και το Λάμπρο, όμως ήλθε η ώρα να τα πληρώσεις με το κεφάλι σου".

Με όσα άκουσα από τη θέση του χειροπόδαρα μπαγλαρωμένου, μ' όλο που δε μου διέφευγε το κρίσιμο της κατάστασης μου, ξένος σε ότι μου απέδιδαν, δεν ήθελα να πιστέψω ότι σοβαρολογούν, γι' αυτό αστειευόμενος, απάντησα: "Ασφαλώς κάποια τραγική παρεξήγηση που δε θ' αργήσει να φανεί, σας οδήγησε να ενεργήσετε και να μου φερθείτε, όπως μου φερθήκατε. Όμως να θυμάστε, πως γρήγορα θα με βλέπετε και θα ντρέπεσθε για τις εχθρικές σας εναντίον μου εκδηλώσεις. Εκείνος δε που περισσότερο απ' όλους σας θα ντρέπεται για τα καμώματα του θα είναι ο Λάμπρος, γιατί με ξέρει καλύτερα απ' όλους σας κι αντί να σηκώσει ανάστημα και να με βγάλει από τη δύσκολη θέση που βρέθηκα, ξεδιάντροπα συμφωνεί μαζί σας".

Αυτά και όσα άλλα είπα και όπως τα είπα, σ' όλους έφεραν ένα ολοφάνερο μούδιασμα με μεγάλη δόση αμφιβολίας ως προς τα όσα μου απέδιδαν. Όλοι τους πάψαν να είναι προκλητικοί και με κοίταζαν αποσβολωμένοι και βουβοί.

Από τη μειονεκτική αυτή θέση πρώτος συνήλθε ο Φιλιππας και στην προσπάθεια του να αντιδράσει αδέξια κωμικά και με γελοία επιχειρήματα επεδίωξε να πείσει και τους άλλους ότι μπροστά τους έχουν το σατανικό καθοδηγητικό εγκέφαλο μεγάλου εχθρικού δικτύου πρακτόρων.

Στην αποτυχία του να σπάσει το μούδιασμα της αμφιβολίας, να ενισχύσει τα όσα είπε, να φανατίσει κι εχθρικά να στρέψει εναντίον μου τον περίγυρο του με διαθέσεις κακοποίησης όρμησε εναντίον μου.

Όμως προτού προλάβει να ολοκληρώσει την πρώτη κλωτσιά στο στήθος μου, μπήκε ανάμεσα μας ο βούλγαρος αντιπρόσωπος του βουλγαρικού κομμουνιστικού κόμματος.

Η τόσο ξαφνική κι αποφασιστική επέμβαση του Βούλγαρου αντιπροσώπου, στους γύρω μου έφερε κάποια παράξενη ανάπαυλα αποφασιστικότητας, αντίθετα σε μένα, η σκέψη του βαριά αδικημένου κι η πρόστυχη στάση του Λάμπρου, γέννησε μέσα μου μια εκρηκτική διάθεση επίθεσης, όχι τόσο κατά του Φίλιππα, όσο κατά του Λάμπρου. Τα όσα του είπα και όπως του τα είπα, ο Λάμπρος παρ' όλο που προσπάθησε, δε μπόρεσε να κρύψει πως θα προτιμούσε να του έδινα ισάριθμες βουρδουλιές στα μούτρα παρά να του πω τα όσα του είπα μπροστά σε τόσους άλλους.

Κι όταν κάπως ξεθύμανα, ήρθε η σειρά του Φίλιππα...

" Εσύ, του είπα, εξαιρείσε του Λάμπρου, παρ' όλο που μου φέρθηκες χειρότερα από τους άλλους, δε μου κακοφαίνεται, γιατί δεν ξέρεις και με τα όσα σου είπαν ήταν φυσικό να φουσκώσουν τα μυαλά σου και να φερθείς όπως φέρθηκες. Όμως τούτος ο πρόστυχος, κι έδειξα το Λάμπρο, με ξέρει όσο και τον εαυτό του, συνεργαζόμαστε από την πρώτη κατοχή και είμαι σίγουρος πως και να θέλει δεν μπορεί να πιστέψει και πολύ περισσότερο να αποδείξει πως είμαι εχθρός του κινήματος. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά όσο όλοι οι αντάρτες και τα στελέχη, ξέρει, αλλά δεν έχει τον ανδρισμό να το παραδεχθεί, όμως ξέρει πως δίχως τα παλληκάρια του Έβρου κι έξω απ' τον Έβρο, όχι στρατηγού, αλλά ούτε δεκανέα γαλόνι δεν σηκώνει. Ξέρει ακόμα ότι αν ήμουν εχθρός του κινήματος, με ότι είχα στα χέρια μου, όχι ανταρτοκίνημα, αλλά ούτε αντάρτικη τουφεκιά θα έσκαζε στον Έβρο κι ο ίδιος από καιρό δε θα βρισκόταν στη ζωή".

Τα τελευταία μου λόγια, αντί όπως περίμενα, να προσβάλουν, να εξαγριώσουν και να σπρώξουν σε επίθεση εναντίον μου το Λάμπρο, ξύπνησαν στη συνείδησή

του, όχι σε βαθμό εξέγερσης κι ανένδοτης καταπολέμησης, αλλά της παθητικής αντιμετώπισης της αδικίας σε βάρος αθώων.

Έτσι κατάπληκτος τον είδα φανερά ικανοποιημένο, ήρεμο, μαζί και λυπημένο να μου χαμογελάει κάθε άλλο παρά ειρωνικά και σε μαλακό σχεδόν συμπονετικό τόνο να λέει: "Πέστα και ξαναπέστα κι αν έχεις συμπλήρωσε κι άλλα να ξεθυμάνεις, όμως ίσως είναι γεγονός ότι τώρα τελευταία πήγαινες να μας φας".

Όχι τόσο τα όσα είπε, αλλά προπάντων με τον τρόπο που τα είπε, και την προσθήκη του "ίσως" που έλεγε πολλά, δε μου έμενε η ελάχιστη αμφιβολία, πως όχι μόνο δεν πίστεψε όσα μου απέδιδαν, αλλά εν αγνοία μου και πριν από τη σύλληψη μου με υπεράσπισε και πάλαιψε κατά της απόφασης της σύλληψής μου δίχως όμως να μπορέσει να την ανατρέψει και τελικά για άγνωστους λόγους παρά την ενάντια θέλησή του, εξαναγκάστηκε να πάρει θέση εναντίον μου.

Με σφηνωμένη στο μυαλό την πιο πάνω διαπίστωση, σχεδόν αδιάφορος για ό, τι λεγόταν και γινόταν γύρω μου, μάταια έστιβα το μυαλό μου να ξεδιαλύνω την αλλοπρόσαλλη αυτή στάση του Λάμπρου. Στο μεταξύ και σε συνέχεια μια και η παρουσία του βούλγαρου αντιπροσώπου έμπαινε εμπόδιο στην κακοποίησή μου, οι δράστες της σύλληψης μου φανερά δυσαρεστημένοι, δεμένο και πεταμένο μ' άφησαν σε μια γωνιά του φυλακίου και συγκεντρωμένοι σε μικρή απόσταση έξω απο το φυλάκιο, δίχως να μπορώ να ξεκαθαρίσω τι λέγανε, κατάλαβα ότι κάποιον περίμεναν.

Από τη θέση και την ψυχολογική κατάσταση που βρισκόμουν, ανίκανος να προσδιορίσω το κύλημα του χρόνου, άκουσα το Σιαπέρα στους άλλους να λέει: "Η ώρα πέρασε, είναι καιρός να το δίνουμε". Κι ύστερα από λίγο και σε κοντινή απόσταση μόλις ακούστηκαν τα μοτέρ δυο στρατιωτικών τζιπ, από το κατώφλι της πόρτας του φυλακίου ο βούλγαρος στρατιωτικός (λοχαγός) διέταξε τους στρατιώτες να μου λύσουν τα πόδια και δεμένο μόνο πισθάγκωνα να με οδηγήσουν στο τζίπ.

Έτσι δεμένος και από το πολύωρο σφιχτό δέσιμο με τα πόδια πρησμένα και τρομερά μουδιασμένα και κουτσαίνοντας, όταν βγήκα από το φυλάκιο κι ενώ με δυσκολία κατευθυνόμουν προς το τζίπ, κάτι λογόφερα με τους Φίλιππα και Σιαπέρα. Κι ευθύς αμέσως και προτού η σιωπή μου σβήσει στην απλωσιά της σκοτεινής και ναρκωμένης νύχτας, κοντά μου άκουσα μια πολύ γνώριμη μου φωνή με παράπονο, που ράγιζε βράχια, παρακλητικά, ερωτηματικά και παραπονιάρικα να λέει:

- Συναγωνιστή Κρίτων, τι έκανα και με σέρνουν δεμένο; Εσύ που με ξέρεις

καλύτερα απ' όλους, πες τους ποιος είμαι και τι πρόσφερα στο κίνημα και δώσε εντολή να με λύσουν.

Μέσα στο αδιαπέραστο σκοτάδι της νύχτας και τριγυρισμένος από τους δράστες της σύλληψής μου, ο δοκιμασμένος και στις μπόρες της γερμανοβουλγάρικης κατοχής ψημένος δαδιώτης αγωνιστής και μέχρι της σύλληψής μου σύνδεμος μου Ρίζος Αραμπατζής, μη μπορώντας να διακρίνει και πολύ περισσότερο να υποθέσει, ότι είμαι δεμένος, μόλις άκουσε τη φωνή μου, σα σανίδα σωτηρίας αρπάχτηκε απ' αυτή και διαμαρτυρόμενος ψέλλισε όσο είπε.

Με μάτια δακρυσμένα, μυαλό θολωμένο, καρδιά όσο ποτέ βαριά, βουρκωμένη και κομματιασμένη από ασήκωτη συγκίνηση, σα να ζούσα σ' άλλον κόσμο, υπνωτισμένος και με τους δεμένους αγκώνες μου, παραμέρισα τους τριγύρω μου, πλησίασα τον πιστό στο κίνημα σύνδεσμό μου, γύρισα την πλάτη μου, του έδειξα τα δεμένα με τριχιά χέρια μου, ξαναγύρισα, κόλλησα το πρόσωπό μου στα κατάπληκτα μάτια του και με υπεράνθρωπη προσπάθεια, πνίγοντας την συγκίνηση μου, σαν από κρατήρα ηφαιστείου, ξεπήδησαν από το στόμα μου και μέσα στο σκοτάδι της νύχτας ακούστηκαν τούτα τα λόγια "Ρίζο ψηλά το κεφάλι. Φαρδιά καρδιά και ψυχή βαθειά, μπόρα είναι και θα περάσει. Μπόρες και φουρτούνες αντιμετωπίσαμε και τις νικήσαμε, κουράγιο και θα νικήσουμε και τούτη. Μη ξεχνάς Ρίζο, ότι κάθε επανάσταση έχει τις μαύρες σελίδες και τα σφάλματά της κι όχι σπάνια από σφάλματα και προβοκάτσιες του εχθρού, αγωνιστές εξόντωσαν αγωνιστές. Κουράγιο Ρίζο και προπαντός πίστη βουνό στη δικαιοσύνη της επανάστασης και γρανιτένια αντοχή στις σκληρές δοκιμασίες κι όλα θα πάνε καλά και γρήγορα θα ξεχαστούν".

- Συν. Κρίτων, πολλά πέρασα και τα ξέχασα τούτο όμως δε θα ξεχαστεί. Δε θα ξεχαστεί γιατί τούτο που πάθαμε δεν το χωράει ο νους μου και μόνο από εχθρό το περίμενα, κι αν δε σ' έβλεπα δεμένο, όποιος μου έλεγε ότι σε δέσανε θα τον έπαιρνα τρελλό για δέσιμο. Μια όμως και δέσαν εσένα που πρόσφερες τόσα, γιατί να μη δέσουν το Ρίζο που πρόσφερε λιγότερα;

Ύστερα απ' όσα είπε και τη στιγμή που οι βούλγαροι στρατιώτες μας σπρώχναν προς τα δυο τζιπ, ξαφνικά και μ' όλη τη δύναμη των πνευμόνων του, ο Ρίζος τάραξε την ησυχία της νύχτας κι από το στόμα του βγήκαν τούτα τα αγανακτισμένα λόγια: "Πού είσαι βρε, κερατοφασισμέ, να μας βλέπεις και να γελάς με τα χάλια μας. Πού είσαι να σπαρταράς και να πιάνεις την κοιλιά σου από τα γέλια, πού είσαι κερατοφασισμέ να ιδείς με τα ίδια σου τα μάτια, ότι κείνο που φοβούμασταν μη το πάθουμε από σένα, το πάθαμε από κείνους που μέχρι χτες μαζί

τους σε πολεμούσαμε".

Στο πίσω μέρος του πρώτου τζίπ δεμένοι κι ανάμεσα μας ένας οπλισμένος βούλγαρος στρατιώτης κι ο βούλγαρος λοχαγός δίπλα στο σωφέρ και σε μικρή απόσταση πίσω μας το δεύτερο τζίπ με το βούλγαρο κομματικό εκπρόσωπο Χίγκωφ, το Φίλιππα Παπαδόπουλο και Κώστα Σιαπέρα, τα δυο τζιπ το ένα πίσω από το άλλο ξεκίνησαν με κατεύθυνση Κίρτζιαλι-Σόφια.

Στη διάρκεια της διαδρομής με κινήσεις των χεριών κατάφερα κάπως να χαλαρώσω το ανυπόφορο σφίξιμο της τριχιάς και με τη βελτίωση της κυκλοφορίας του αίματος σημαντικά να μετριάσω τους φριχτούς πόνους των σφιχτοδεμένων χεριών μου. Ο Ρίζος όμως που παρ' όλες τις προσπάθειες του δεν το κατόρθωσε υπόφερνε τρομερά από το πρήξιμο και τους πόνους των χεριών και τα τραντάγματα του τζίπ δυσκόλευαν ακόμα περισσότερο την κυκλοφορία του αίματος και δυνάμωναν τους πόνους σε βαθμό που ξεχείλισε το ποτήρι της αγανάχτησης και στο στόμα του Ρίζου έφερε πολλές και βαρειές βρυσιές ανάμεσα στις οποίες και τη συνηθισμένη βρυσιά "γαμώ".

Ο βούλγαρος λοχαγός απ' όσα άκουσε μόνο τη σημασία της λέξης "γαμώ" ήξερε κι απ'αυτό υπέθεσε ότι τον βρίζει. Γι' αυτό κι αγριεμένος διέταξε το στρατιώτη ακόμα περισσότερο να σφίξει την τριχιά στα χέρια του Ρίζου.

Μια όμως και περισσότερο σφίξιμο σήμαινε αχρήστευση των χεριών, με τα λίγα τούρκικα που ήξερα και καταλάβαινε ο λοχαγός, του εξήγησα ότι δεν έβριζε κανένα παρά μόνο τα σφιχτά δεσμά του και τους ανυπόφορους πόνους και τον παρακάλεσα να χαλαρώσει το σφίξιμο, διαφορετικά για ότι συμβεί και την αχρήστευση των χεριών του Ρίζου, θα φέρει την ευθύνη.

Η εξήγηση σε συνδυασμό με την παράκληση και την απειλή μαλάκωσαν το λοχαγό και διέταξε τη χαλάρωση των δεσμών του Ρίζου. Και για να μη επαναληφθεί η παρεξήγηση στο Ρίζο συνέστησα να μην ξαναπροφέρει τη γνωστή λέξη, γιατί μια κι έχουν ακουστά ότι είναι βρισιά κι υποθέτουν ότι τους βρίζει, αυτό τους εξαγριώνει. Απ' εδώ και πέρα, σ' όλη τη μετέπειτα διαδρομή, παρ' όλο που το πρήξιμο και το μαύρισμα των χεριών από το σφίξιμο εξακολουθούσε να υπάρχει, οι πόνοι έγιναν υποφερτοί κι ο δικαιολογημένα αγαναχτισμένος Ρίζος δεν ξανάβρισε.

-17-11-1949. Περίπου μεσάνυχτα τα 2 τζιπ ξεκίνησαν από τα σύνορα και την επομένη το μεσημέρι έφτασαν στη Σόφια και σταμάτησαν μπροστά στο οκταόροφο κτίριο της Γεν. Ασφάλειας Βουλγαρίας.

Και για να μην ιδούν οι περαστικοί τα πισθάγκωνα δεμένα με τριχιά χέρια μας,

έρριξαν στις πλάτες μας τις χλαίνες μας και στα γρήγορα μας οδήγησαν στο εσωτερικό του κτιρίου, όπου σ' ένα από τα πολλά κελιά της Ασφάλειας μας λύσανε τα χέρια κι αφού μας αφαίρεσαν κάθε τι που μπορούσε να μας βοηθήσει σε δραπέτευση η αυτοκτονία μέχρι τις ζώνες και τα λάστιχα από τα σώβρακα, τους δυο μαζί μας οδήγησαν και μας έκλεισαν σ' ένα πελώριο και εξαιρετικά καθαρό με καλοριφέρ κελλί.

Εδώ παρά τις τόσες και τόσο απρόοπτες και συγκλονιστικές ψυχικές συγκινήσεις, το μέχρι κρεπάρισμα τεζάρισμα των νεύρων, τη σωματική εξάντληση από κακομεταχείριση, την αϋπνία και την πείνα, όλα αυτά μαζί κι οι προσπάθειες μας έστω και για λίγο να ξεχάσουμε τη δοκιμασία μας, ν' ανανεώσουμε και τονώσουμε τις δυνάμεις μας, με το βάλσαμο του ύπνου, δυο ολόκληρα μερόνυχτα ο ύπνος στάθηκε ανίκανος να κλείσει τα κοκαλιασμένα από την αϋπνία μάτια. Σ' όλο το μαρτυρικό 48ωρο χρονικό διάστημα, ύστερα από 8 ολόκληρα συνεχή χρόνια αντάρτικης ζωής στο βουνό, σαν τα ασυνήθιστα στην κλεισούρα αγρίμια, που ξαφνικά στερήθηκαν τη λευτεριά τους, βολτάραμε πέρα-δώθε, καθόμασταν και πάλι ξανασηκωνόμασταν, στεκόμασταν αντικρυστά στο κέντρο του κελλιού, ξαναβολτάραμε και σχεδόν αδιάκοπα συζητούσαμε κι ανταλλάσαμε γνώμες και στις μικρές διακοπές, δίχως να το κατορθώνουμε να βρούμε ότι γυρεύαμε, στο μυαλό μας και πάλι περιστρεφόταν η τόσο απρόοπτη, ανεξήγητη και για τη φαντασία μας ασύλληπτη αιτία της σύλληψης μας.

Στο ευρύχωρο καθαρό και ζεστό κελλί μας, παρά την τόσο δύσκολη κι άγνωστη στην εξέλιξη της θέσης μας και τη βαρειά σε βάρος μας αδικία, από αφορμή στους κωμικούς μορφασμούς, την απορία, τις απλοϊκές κωμικοτραγικές ερωτήσεις και τα νευρικά ξεσπάσματα αγανάκτησης του Ρίζου, πολλές φορές την ημέρα, η βαρειά συννεφιασμένη ατμόσφαιρα του κελλιού μας, ξαφνικά και διαδοχικά έπαιρνε τις πιο απίθανες αλλαγές. Τέτοιες και τόσες αλλαγές που οι Βούλγαροι φρουροί μας δεν ξέρανε τι να υποθέσουν κι αν έχουν να κάνουν με λογικούς ή τρελλους ανθρώπους. Εκείνο όμως που ξεπερνούσε τα όρια κάθε περιγραφής και στους Βούλγαρους φρουρούς μας προκαλούσε την πιο έντονη απορία, ήταν τα μεσημεριάτικα γέλια μας. Γέλια τρανταχτά, ακράτητα σε βαθμό που λυνόταν ο αφαλός μας, δάκρυζαν τα μάτια μας και κοβόταν η αναπνοή μας. Αιτία η τροφοδοσία μας με 400 γραμμάρια για όλο το εικοσιτετράωρο ψωμί και μισή καραβάνα νεροζούμι με μερικές σταγόνες σπορέλαιο και λαχανόφυλλα, σε ποσότητα που δυσκολότερα πιανόταν με το κουτάλι απ' ότι με δίχτυ με μεγάλες θηλιές λιανό ψάρι.

Μόλις ο Ρίzος έπαιρνε το μισό μέχρι μια γροθιά ψωμί και με χαμόγελο, που πρόδινε τη δικαιολογημένη αγανάκτηση του, το κλωθογύριzε πολλές φορές στα χέρια του, ξεκούμπωνε το χιτώνιο του, μετρούσε την κοιλιά και το στομάχι του, πόσα στο ίδιο μέγεθος κομμάτια χωράει. Μόλις τελείωνε το μέτρημα, με κωμικά γουρλωμένα μάτια και πετυχημένους αστείους μορφασμούς και πηδήματα πιθήκου, ξαφνικά ξέσπαγε στα γέλια, γέλια μεταδοτικά που με τον τρόπο που έρχονταν και τα δάκρυα που φέρναν στα μάτια, ήταν δύσκολο, να ξεχωρίσεις το γέλιο από το κλάμα.

Γελιοκλαίγοντας κι εξουθενωμένοι από νευρικό κλονισμό, νεροzούμι και ψωμί τα παρατούσαμε άθικτα, ρίχναμε τις χλαίνες στο πάτωμα και με τις πλάτες κολλημένες στη zεστασιά του καλοριφέρ, φαρδειά πλατειά ξαπλωμένοι, κλεινόμασταν στον εαυτό μας και τις σκέψεις μας και για να ξεχάσουμε, να συνέλθουμε από τις συγκινήσεις και να ναρκώσουμε το θεριό της πείνας, προσπαθούσαμε να μας πάρει ο ύπνος.

Ξαπλωμένοι και τις περισσότερες φορές δίχως να το καταφέρουμε να μας πάρει ο ύπνος, πότε ξεχωριστά και πότε λες κι είμασταν συνεννοημένοι, ταυτόχρονα σηκωνόμασταν και με χασμουρητά, τέντωμα και διάφορες κινήσεις του κορμιού, αφού κάπως ξεφορτωνόμαστε το σωματικό μούδιασμα και το ψυχικό σικλέτι, που φέρνει η ακινησία στο κορμί κι η απομόνωση από τον έξω κόσμο, σιωπηλοί και σκεφτικοί ξαναρχίzαμε τις ατέλειωτες βόλτες στο κελλί.

΄Ετσι κυλούσε η μέρα και μας εύρισκε το σούρουπο της μεγάλης χειμωνιάτικης νύχτας και το λυσσασμένο ξύπνημα του θεριού της πείνας, παρά την αντίστασή μας, με ακατανίκητη δύναμή μας ξανάσπρωχνε προς την περιφρονημένη καραβάνα με το αποκρουστικό νεροzούμι και τα δυο ξεροκόμματα ψωμί.

Νικημένοι από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης, θέλοντας και μη πλησιάzαμε. ΄Εσκυβα πρώτος, έπαιρνα, κομμάτιαzα στα τρία την κάθε μερίδα, άφηνα τις τέσσερες στο καπάκι της καραβάνας, έπαιρνα τις δυο μικροσκοπικές μερίδες ψωμί και τη μια καραβάνα νεροzούμι, καθόμασταν σταυροπόδι κι ως που να πεις αμήν και προτού προλάβουμε να νιώσουμε γεύση, τελείωνε το γεύμα. Και το χειρότερο, ύστερα από κάθε τέτοιο γεύμα, αντί να δαμάσουμε, ακόμα περισσότερο ανοίγαμε την όρεξη κι εξαγριώναμε το θεριό της πείνας που το νιώθαμε μέσα μας να μας ξεσκίzει τις σάρκες. Μπρος στο αβάσταχτο αυτό μαρτύριο και στην προσπάθειά του να με πείσει, ότι η τακτική των πολλών γευμάτων δεν οφελεί κι ότι η καταπολέμηση της πείνας θα ήταν αποτελεσματική με ένα μόνο, αλλά χορταστικό γεύμα στο 24ωρο, ο Ρίzος ισχυριzόταν πως το λίγο ψωμί κόλλησε στα ούλα του

και στο στομάχι του σαν ρετσινόλαδο του Μανιαδάκη κατέβηκε το νεροζούμι.

Στην άρνησή μου ν' ακολουθήσω τη θεωρία του, την επομένη παρά τις αντιρρήσεις μου, μονοκοπανιά καταβρόχθιζε τα 400 γραμμάρια ψωμί κι από πάνω ρούφηξε τη μισή καραβάνα λαχανόζουμο.

Την ώρα δε που χώριζα στα τρία τη δική μου μερίδα ψωμί, προσποιούμενος το χορτάτο, δίχως να με πείσει για ακόμα μια φορά με παρώτρυνε ν' ακολουθήσω τη τακτική του.

Πέρασε το μεσημέρι, έφτασε και γρήγορα κύλησε το απόγευμα κι από το μικρό σιδερόφρακτο παράθυρο του κελιού μας αναφώτητα η μικρή χειμωνιάτικη μέρα παρέδωσε τη βάρδια της στην ατέλειωτη χειμωνιάτικη νύχτα. Οι ώρες της αϋπνίας μας στη νυχτερινή μοναξιά και τη νέκρα του κελλιού μας κυλλούσαν με ταχύτητα....αιώνα κι όπως είμαστε στο πάτωμα κουλουριασμένοι και μισοναρκωμένοι στη νυχτερινή ησυχία του κελλιού μας, ολοκάθαρα ακουγόταν το γουργούρισμα, η διαμαρτυρία αυτή της άδειας κοιλιάς μας.

Η αϋπνία από την πείνα, το μούδιασμα μ' ελαφρούς πόνους που φέρνει στα κόκκαλα και σ' όλο το κορμί η δίχως στρώμα πολύωρη ξάπλα στα σανίδια, όλα μαζί, αν και δεν θέλαμε, μας ανάγκαζαν να ξεκουλουριαστούμε, να σηκωθούμε κι ανόρεχτα, αμίλητοι και σκεφτικοί να ξαναρχίσουμε το μονότονο και ρυθμικό σούρτα-φέρτα από τη μια στην άλλη άκρη του κελιού .

Το μονότονο πάνε-έλα δεν αργούσε να μας γίνει κουραστικό κι από αϋπνία και μη έχοντας τι άλλο να κάνουμε, με κολλημένες τις πλάτες στο καλοριφέρ, στρογγυλοκαθόμαστε στο πάτωμα. Και σε λίγο, δίχως να το καταλάβουμε, η πείνα τραβούσε και σα στρείδι στην πέτρα, κολλούσε τα μάτια μας πάνω στο καπάκι της καραβάνας με τα δυο μικρά ξεροκόμματα. Η αυτοσυντήρηση, δίχως καμμιά προσυνεννόηση γύριζε τα κεφάλια μας και αφηρημένα, θλιμμένοι για την κατάντια μας, ο ένας κάρφωνε στον άλλο το βλέμμα του. Ο Ρίζος από τη θέση αυτή σαν να ζούσε σ' άλλον κόσμο και να μιλούσε με τον εαυτό του ανάσαινε και ψιθυριστά αράδιαζε τούτα τα λόγια:

- Πώς μας κατάντησαν, και ποιος ξέρει τι μας περιμένει. Ποιος θα τόλεγε και ποιος θα πίστευε ότι από το βουνό με τ' όπλο στο χέρι μέσα στα μεσάνυχτα θα βρεθούμε πεταμένοι και πεινασμένοι σ' αυτή εδώ τη χαμοκάλα της λαϊκής Βουλγαρίας, κρατούμενοι σαν εχθροί του καθεστώτος, που για την επικράτηση του στην Ελλάδα μας, αλογάριαστα τα δώσαμε όλα κι αναρίθμητες φορές παίξαμε τη ζωή μας και τη ζωή των οικογενειών μας κορώνα-γράμματα! Αχ, παλιόκοσμε και παλιοκοινωνία, να μου έδινες χαμπάρι το τι μου προετοίμαζες, θα φρόντιζα κι ο-

ποσδήποτε θα το πετύχαινα να με βρει ένα εχθρικό βόλι στην καρδιά.

Με τα τελευταία του λόγια και για να μην ακουστεί από το σκοπό, χτύπησε το κεφάλι του στον τοίχο, τόβαλε ανάμεσα στα γόνατα του, σκεπάστηκε κατακέφαλα με τη χλαίνη του και για να χαλαρώσει τη θηλειά της αδικίας που τον έπνιγε, τόρριξε σ' ένα ασυγκράτητο, μακρόσυρτο και παραπονιάρικο αναφιλητό.

Χρόνια πολλά μπλεγμένος, με το αγροτικό στην παμψηφία του Εβρίτικου αντάρτοκινήματος και ζυμωμένος κυριολεκτικά με τους αγρότες αντάρτες Έβρου και Θράκης, ίσως γι' αυτό μπήκα όσο κανένας άλλος στην ψυχοσύνθεσή του. Γι αυτό κι από την πρώτη στιγμή της σύλληψής μας, πρόβλεψα με ακρίβεια την εξέλιξη του εσωτερικού, ψυχικού, αγωνιστικού δράματος του συγκρατουμένου μου Ρίζου. Έτσι μπόρεσα σωστά κι ανάλογα με τα σκαμπανεβάσματα του Ρίζου να προσαρμόσω το χειρισμό μου στην εκτίμηση των νευρικών του κρίσεων. Εξοπλισμένος και τούτη τη φορά με τη δύναμη της πρόβλεψης, δεν ξαφνιάστηκα κι ούτε πλησίασα, παρά μόνο όταν έπαυσε το κλάμα που τον ξέσφιξε τη βίδα της ψυχικής του βαλβίδας κι έδωσε διέξοδο στο πόνο του από τη βαρειά αδικία ξεθυμασμένο, τσακισμένο και ψυχικά ήρεμο, τον πλησίασα, πασπάτεψα με το χέρι μου το χτυπημένο στον τοίχο κεφάλι του και δίχως καν να τον ρωτήσω, αφού προηγούμενα με τον κασμά της μνήμης μου ξέθαψα ότι διάβασα, άκουσα σαν παραμύθι άρχισα να διηγούμαι πολλά και διάφορα περιστατικά και προβοκάτσιες σε βάρος αγωνιστών στη διάρκεια της Οχτωβριανής Επανάστασης.

Για να του τονώσω το ηθικό, σ' αντίθεση με την πραγματικότητα, τις περισσότερες από τις διηγήσεις μου τις έκλεινα με την έγκαιρη διαπίστωση της αδικίας, το ξεσκέπασμα της προβοκάτσιας και τη σωτηρία από το θάνατο των καταtρεγμένων αγωνιστών.

Τέλος για να πετύχω το σκοπό μου και να του ριζώσω ατράνταχτη την πεποίθηση της γρήγορης αποκατάστασης μας στη φυσική μας θέση του αγωνιστή, στο Ρίζο με πλείστα επιχειρήματα, φρόντιζα να καλλιεργώ και να εξυψώνω τη ζαχαριάδικη κομματική δικαιοσύνη και να προεξοφλώ την παραδειγματική τιμωρία εκείνων που γίνανε αιτία της σύλληψής μας.

Ύστερα από πολλές διηγήσεις μου και αφού με μεγάλη δυσκολία ο Ρίζος δέχτηκε να μοιραστούμε τη δική μου μερίδα ψωμιού, σε συνδυασμό με τα παραπάνω και με τη σκέψη, πως οπωσδήποτε προ των ανακρίσεων ή και νωρίτερα θα μας χωρίσουν για κάθε ενδεχόμενο, δίχως να του το πω και με αλληγορικό τρόπο, άρχισα να τον προετοιμάζω πως ν' αντιμετωπίσει τις ανακρίσεις, τη χρησιμοποίηση πίεσης κλπ.

Συντροφιά με το Ρίζο και με τις συνθήκες κράτησής μας που περιέγραψα, πέρασαν τρία ολόκληρα εικοσιτετράωρα. Το τέταρτο λίγο νωρίτερα από το μεσημέρι, πήραν και κλείσαν το Ρίζο σε άλλο κελλί.

Την ίδια μέρα κατά τις 4 το απόγευμα κι ενώ σκεφτικός έκανα βόλτες πέρα-δώθε στο τεράστιο κελλί, από το άνοιγμα της πόρτας ο βούλγαρος σκοπός με νόημα με κάλεσε να τον ακολουθήσω. Στην πρόσκληση του σκοπού έρριξα τη χλαίνη στις πλάτες μου, τον πήρα το κατόπι και προτού δρασκελίσω 15 βήματα, βρέθηκα σ' ένα κελλί με τσιμεντένιο πάτωμα διαστάσεων περίπου 1, 80 Χ 1, 40 κι εκτυφλωτικά φωτισμένο με ειδική και κατάλληλα εντοιχισμένη σιδερόφρακτη ηλεκτρική λάμπα 500 και πάνω κεριών.

Για το τσάκισμα των νεύρων στο εκτυφλωτικό μέρα και νύχτα ηλεκτροφωτισμένο τσιμεντένιο, άσπρο βαμμένο σπιρτοκούτι, κύλησαν τρεις ολόκληροι μήνες, όχι μόνο δίχως καμμιά αλλαγή, αλλά και δίχως να ιδώ άλλον άνθρωπο εκτός από τους σκοπούς, που πάντα την καθορισμένη ώρα ο ένας παρέδιδε βάρδια στον άλλον.

Με 400 γραμμάρια ψωμί, μισή καραβάνα λαχανόζουμο και πότε σπανακόζουμο και μια καραβάνα νερό το είκοσιτετράωρο, μέσα σε τρεις μήνες από την πείνα, την ψυχική αγωνία και το τεζάρισμα των νεύρων, σωματικά είχα εξαντληθεί τόσο, που η στρατιωτική κυλότα μου έφερνε στη μέση μου δυο στροφές.

Όταν δε κάθε πρωϊ μας βγάζανε για σωματική ανάγκη, από την εξάντληση ένοιωθα ζαλάδες, μαύριζαν τα μάτια μου και στην προσπάθειά μου να φτάσω στ' αποχωρητήρια και να ξαναγυρίσω στο τσιμεντένιο σπιρτοκούτι μου, για να μην πέσω με τα δυο μου χέρια στηριζόμουνα στον τοίχο κι έσερνα τα πόδια μου.

17 Φεβρουαρίου 1950. Η πόρτα του ηλεκτροφωτισμένου τάφου μου, για πρώτη φορά άνοιξε δυο φορές. Τη δεύτερη δίπλα στο σκοπό είδα ένα ακόμα άγνωστο πρόσωπο με πολιτικά. Ο άγνωστος δίχως να προφέρει λέξη και τρομερά αηδιασμένος από την τρίμηνη απλυσιά μου, τη λίγδα και τη βρώμα που σκορπούσε το σώμα μου και τα λιγδιασμένα από την απλυσιά ρούχα μου από απόσταση και δίχως να προφέρει λέξη με περιεργάσηκε πατόκορφα και προσεχτικά με το βλέμμα του και με νόημα διέταξε το σκοπό να κλείσει την πόρτα.

Θάχε δε θάχε περάσει ώρα από την επίσκεψη του άγνωστου, όταν και πάλι ξανάνοιξε η πόρτα και στο άνοιγμα της είδα το σκοπό να κουβαλά στο κελλί μου ένα ολόκληρο ψωμί, δυο γεμάτες στρατιωτικές καραβάνες, η μια με γάλα αχνιστό και η άλλη με αχνιστή καλομαγειρεμένη σούπα με φιδέ και κρέας.

Μπρος στην τόσο αναπάντεχη και ως ένα βαθμό ανεξήγητη στροφή των βουλ-

γάρων και στην προσπάθειά μου να εξηγήσω το χουβαρνταλήκι τους, ερωτηματικά κάμποσες φορές έρριξα το βλέμμα μου πότε στο σκοπό και πότε στα φαγώσιμα. Το ίδιο και αντίστροφα έκανε ο σκοπός και προτού κλείσει τη πόρτα λες και δεν κατάλαβα, με νόημα βάλθηκε να μου δώσει να καταλάβω, ότι εξαντλήθηκα πολύ και μέχρι να ξαναδυναμώσω, καθημερινά θα μου φέρνει μπόλικο ψωμί και καλογεμάτες τις καραβάνες με καλομαγειρεμένο φαγί.

Η πόρτα ξανάκλεισε και το τσιμεντένιο και εκτυφλωτικά φωτισμένο σπιρτοκούτι μου γέμισε από ερεθιστική για τα ρουθούνια μου και το άδειο στομάχι μου μυρουδιά. Καθιστός και δίπλα μου οι δυο μεγάλες καραβάνες και πάνω στα καπάκια τους το ολόκληρο ζεστό ψωμί, σαν νάταν μαγνήτης κι εγώ το σίδερο, με τραβούσαν πάνω τους και ταυτόχρονα το μυαλό μου πάλευε να εξηγήσει τι έκρυβε και πού θα κατέληγε η αναπάντεχη αυτή προς το καλλίτερο αλλαγή. Μια όμως και στον πεινασμένο το μυαλό κατεβαίνει στο στομάχι και για να ξαναγυρίσει στο κεφάλι και να με βοηθήσει να εξηγήσω σωστά την αλλαγή, έδιωξα τις σκέψεις, τράβηξα μπροστά μου τις καραβάνες και από φόβο μη παραβαρύνω το άδειο και εξαντλημενο στομάχι, έφαγα λιγότερο από το 1/3 αυτών που μου είχαν δώσει.

Οι δυο καραβάνες, η μια με γάλα κι η άλλη με καλομαγειρεμένο φαγητό και το ολόκληρο ψωμί, μέσα σε μια βδομάδα έφεραν το μυαλό μου στον τόπο του, σταμάτησαν τις ζαλάδες, ζωήρεψαν τα μάτια και πάτησα γερά στα πόδια μου.

Κατά τα άλλα, παρ' όλο που η ζωή ουσιαστικά δεν άλλαξε σε τίποτε η φροντίδα να ανακτήσω τις δυνάμεις μου κραυγαλέα μαρτυρούσε, πως πλησίαζε η μέρα της κρίσης.

Και πράγματι προτού κλείσει η βδομάδα των 7 παχιών αγελάδων, δυο Βούλγαροι της μιλίτσια (χωροφυλακής) Σαββατόβραδο με πήραν από το κελλί μου και με ανέβασαν στο όγδοο πάτωμα του ίδιου κτιρίου της Γενικής Ασφάλειας.

Εκεί στα ψηλά, με το έμπα μου σ' ένα από τα πολλά ανακριτικά γραφεία, βρέθηκα μπροστά στον ίδιο άνθρωπο που λίγες μέρες νωρίτερα είχε κατεβεί στον υγρό μου τάφο και με τη διαπίστωση της επικίνδυνα προχωρημένης σωματικής μου εξάντλησης, με την αποχώρηση του βελτίωσε την τροφοδοσία μου.

Αντικριστά και στα βουβά περιεργάστηκα και στο τέλος για κάμποσα λεπτά της ώρας ο ένας στον άλλο κάρφωσε το βλέμμα του κατά τέτοιον τρόπο, που μαρτυρούσε ένα είδος σιωπηλής μεταξύ μας αναμέτρησης.

Σε λίγο και προτού ακούσει ο ένας τη λαλιά του άλλου, αθόρυβα άνοιξε η πόρτα του γραφείου και μπήκε ο γνωστός μας από τις προηγούμενες σελίδες Κώστας Σιαπέρας. Μ' αυτόν στο ρόλο του διερμηνέα άρχισε και παραδόξως συ-

ντομότατα κι ανεξήγητα λιγόλογη τελείωσε η πρώτη ανάκριση μου ή σωστότερα δίχως καν ν' άνακριθώ, ρώτησα για ποιά αιτία με κρατάνε τόσον καιρό και γιατί, αν και κάτι με βαρύνει, δεν μου το λένε να απαντήσω και να πάρει τέλος η κράτησή μου.

Όση ώρα ο Σιαπέρας διερμήνευε, ο Βούλγαρος μεγαλομάτης και ομορφοάνδρας ανακριτής, δεν έπαυσε να με περιεργάζεται και προσεκτικά ν' ακούει το Σιαπέρα.

Μετά ο ανακριτής κάτι είπε στο Σιαπέρα και αυτό το κάτι έγινε αιτία, μεταξύ τους να άνταλλάξουν μερικές λέξεις, από τις οποίες δεν μπορούσα τίποτε να καταλάβω. Και σε στιγμή που τους παρακολουθούσα και προσπαθούσα να μπω στο νόημα της συζήτησης, ο Σιαπέρας μου είπε πως ο ανακριτής δεν ξέρει και από μένα περιμένει να του πω γιατί είμαι κρατούμενος.

Και συμπλήρωσε: "Αν θέλεις ν' αρχίσουν ανακρίσεις και να πάρει τέλος η κράτησή σου, θα πρέπει να πεις ότι ζητά ο ανακριτής. Διαφορετικά και μια που ο ανακριτής δεν ξέρει δεν μπορεί να καταπιαστεί με τις ανακρίσεις, παρά μόνο αν του πεις τους λόγους της κράτησης σου".

Τους κοίταξα αγριεμένος και με μάτια που πετούσαν φλόγες, ερωτηματικά πέταξα τις λέξεις: Κοροϊδευόμαστε ή θέλετε να παίξετε μαζί μου; Με φέρατε από το βουνό δεμένο, ζωντανό τρεις ολόκληρους μήνες με πετάξατε στον τσιμεντένιο τάφο και τώρα κάθεστε και μου λέτε, πως δεν ξέρετε γιατί είμαι κρατούμενος.

Αν είναι έτσι και δεν ξέρετε, σας ρωτώ για ποια αιτία και με ποιο δικαίωμα με κρατάτε; Και απειλητικά συνέχισα: "Ή μου λέτε γιατί είμαι κρατούμενος και βάζετε μπρος τις ανακρίσεις ή ανοίγω την πόρτα και παίρνω το δρόμο του βουνού και του όπλου." Και βροντερά φωναχτά πρόσθεσα: "Ακούστε παραβιάζετε κάθετι το ανθρώπινο. Κι αυτό, μια και δεν παρουσιάζετε συγκεκριμμένο κατηγορητήριο σε βάρος μου σας αφαιρεί το δικαίωμα της κράτησής μου."

Τη διαμαρτυρία μου αυτή τη διαδέχτηκε μια εκνευριστική δευτερολέπτων σιγή και η πρώτη φαινομενική ανάκρισή μου, ουσιαστικά σφυγμομέτρηση του ηθικού και των σωματικών μου δυνάμεων έληξε, με μερικές ερωτήσεις τελείως άσχετες με τη σύλληψη μου.

Ο εκνευρισμός που προκάλεσε η πρώτη αναμέτρησή μου με τον ανακριτή, η απόκτηση κάπως των σωματικών μου δυνάμεων από την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση της τροφής μου, η σκέψη της βαριάς αδικίας σε βάρος μου, μ' έκαναν να νοιώθω το αίμα στο κεφάλι να θέλω να βολτάρω και να σπάσω τη λάμπα που κυριολεκτικά με στράβωνε και με ζάλιζε με το μέρα-νύχτα αδιάκοπο, δυνατό και

εκτυφλωτικό της φως.

Πώς όμως να βολτάρω μέσα σε δυο δρασκελιές τσιμεντένιο φέρετρο μου και πως να σπάσω τη σκόπιμα εντειχισμένη και ατσαλόφραγμένη διαβολολάμπα;

Όσο καιρό από έλλειψη σωματικών δυνάμεων αναγκαστικά ήμουν ξαπλωμένος, με την ξάπλα και το τράβηγμα της χλαίνης πάνω από το κεφάλι μου, δίχως να πολυκαταλαβαίνω, αποτελεσματικά εξουδετέρωνα τη στενωσιά του κελλιού μου και το εκτυφλωτικό φως της λάμπας.

Τώρα που κάπως στάθηκα στα πόδια μου κι από τη ράχη μου πέρασαν τρεις και κάπου μήνες εκνευριστικής απομόνωσης, τώρα μόλις στην κυριολεξία κατάλαβα τη σατανικότητα εκείνων που κάνανε συνδυασμό της απομόνωσης με στενωσιά και το εκτυφλωτικό φώς. Και άρχισα έτσι να σκέφτομαι και να διερωτώμαι σε ποιο από τα δυο αποβλέπει η ολιγοήμερη ενίσχυση της τροφής μού στην έναρξη των ανακρίσεων ή στη σατανική προσπάθεια προ των ανακρίσεων, με τη στενωσιά το φως και την απομόνωση, να μου τσακίσουν τα νεύρα και την αντοχή της αντίστασης; Οι σατανικοί εγκέφαλοι του συνδυασμού απομόνωσης, στενωσιά του κελλιού και εκτυφλωτικό φώς, με την ενίσχυση της τροφής απέβλεπαν και στα δυο. Διαφορετικά με κάπως χορταστική τροφή θ' αχρήστευαν τον προηγούμενο σατανικό συνδυασμό πείνα, βρόντο καζανιού με κουτάλα διανομής και μυρουδιά φαγητού.

Ο αναγνώστης για να πάρει κάποια ιδέα του παραπάνω συνδυασμού, απαραίτητο είναι σε συντομία να εξιστορήσω τα παρακάτω περιστατικά.

Τους τρεις μήνες της απόλυτης απομόνωσής μου, σε συνδυασμό με τη στενωσιά του κελλιού, το εκτυφλωτικό φως και την πείνα, τα 400 γραμμάρια ψωμί και τη μια καραβάνα σπανακόζουμο το 24ωρο στους απομονωμένους στα κελλιά καθημερινά τα διένειμαν αντικανονικές ώρες. Πιο κατανοητά: Αντικανονικές πρωϊνές και απογευματινές ώρες, πότε στο κέντρο και πότε στη μια ή την άλλη άκρη του πλακόστρωτου διαδρόμου, κατά μήκος του οποίου κι από τις δυο πλευρές υπήρχαν κελλιά, φέρνανε και με σαματά τοποθετούσανε ένα καζάνι με αχνιστό καλομαγειρεμένο φαγητό, προορισμένο για τη φρουρά κρατουμένων και τις άλλες υπηρεσίες.

Η τοποθέτηση στο διάδρομο του καζανιού, η κουτάλα διανομής και οι καραβάνες με το σκόπιμο βρόντο κι η γαργαλιστική μυρουδιά, που τρύπωνε στα κελλιά και στα ρουθούνια, στα στομάχια των πεινασμένων θέριευε την πείνα σε βαθμό που εσωτερικά ένιωθες να σου ξεσκίζει και κατατρώγει τη σάρκα σου.

Τούτο καθημερινά επαναλαμβανόταν περισσότερο από μια φορά κι όταν

στους απομονωμένους γινόταν η διανομή, η μερίδα της πείνας όχι μόνο δεν χόρταινε τα στομάχια τους, αλλά ούτε στα δόντια σκάλωνε κι έσπαζε την αντοχή αντίστασης.

Από τις βαρειές σκέψεις και τις πιο πάνω διαπιστώσεις κύλησαν δυο ακόμα πολύ βαρύτερα από τα προηγούμενα 24ωρα, εκτός από τη συνηθισμένη παρακολούθηση του σκοπού, πολλές φορές αντιλήφθηκα με ελαφρά βήματα κάποιος να πλησιάζει τον τσιμεντένιο τάφο μου κι απ' την ειδική στρογγυλή τρυπίτσα της πόρτας, να με περιεργάζεται, δίχως να μπορώ να τον ιδώ.

26.- ΧΙΤΛΕΡΙΚΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ.-

Από την ημέρα που οδηγήθηκα στο όγδοο πάτωμα και ξαναγύρισα στον τσιμεντένιο τάφο μου, πέρασαν άλλες τρεις μέρες καλοφαγίας.

Το σούρουπο της τρίτης μέρας, και πάλι οι ίδιοι μιλιτσιονέρηδες με οδήγησαν στο ίδιο γραφείο, όπου τη φορά αυτή εκτός από το Βούλγαρο ανακριτή και το Σιαπέρα, με περίμεναν δυο ακόμη με πολιτική περιβολή, άγνωστα καλοντυμένα άτομα.

Δίχως ν' ανταποδώσουν την καλησπέρα μου, όλοι τους βλοσυροί και σιωπηλοί, αφού για κάμποση ώρα με περιεργάστηκαν κι αντάλλαξαν βλέμματα, ο κοκκινοτρίχης και πιο κοντός απ' όλους, με τουπέ και θράσος 10 δικτατόρων, άπταιστα ελληνικά με ρώτησε αν τον γνωρίζω.

Στο ξερό μου "όχι" δεν έκρυψε την έκπληξη του και επιδειχτικά συμπλήρωσε: Είμαι ο Βλαντάς του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ.

- Τόσο το καλλίτερο, είπα. Ο ερχομός σας σ. Βλαντά κι η συμμετοχή σας στις ανακρίσεις δείχνουν το ενδιαφέρον του Κόμματος κι αυτό είναι ό, τι χρειάζεται για το ξεκαθάρισμα της συκοφαντικής ρετσινιάς που μου κόλλησαν.

Σε έντονο κι αλαζονικό ύφος ο Βλαντάς απάντησε:

- Σου απαγορεύω να με αποκαλείς σύντροφο.

- Κάτι που μου το δώσατε δεν έχετε το δικαίωμα να μου το απαγορεύετε.

Αγριεμένος: - Ακούς τι σου λέω; δε θα με ξαναπείς σύντροφε, σου το απαγορεύω... Διαφορετικά....

- Το δικαίωμα αυτό μου το δώσανε οχτώ ολόκληρα χρόνια δυο ενόπλων λαϊκών αντιστάσεων και κανένας δεν έχει το δικαίωμα να μου αφαιρέσει κάτι που το κέρδισα με το σπαθί μου.

Ο δεύτερος με τα πολιτικά, άγνωστος για μένα, με ενδεικτικά οξυμένη πε-

ριέργεια ζήτησε, κι απ' ότι κατάλαβα ο Σιαπέρας στα βουλγάρικα του εξήγησε την αιτία της βάναυσης συμπεριφοράς του Βλαντά και τη δική μου αγανακτισμένη απάντηση.

Μετά την ενημέρωσή του κι ύστερα από παράκληση του Βούλγαρου, με βγάλανε στο διάδρομο απ' όπου προτού περάσουν 10 λεπτά της ώρας με ξανακάλεσαν. Μπαίνοντας, ο από την προηγούμενη φορά γνώριμος μου ανακριτής, άρχισε να με ρωτά πώς μπλέχτηκα με το αντάρτικο, πόσα χρόνια έκανα στο βουνό, τι πόστο είχα, αν ξέρω για τις συλλήψεις της 7ης Μεραρχίας και ποια είναι η γνώμη μου για τους συλληφθέντας.

Απάντησα πως οι συλληψεις μάλλον είναι προβοκάτσια του εχθρού σε βάρος τιμίων αγωνιστών, που ξεκίνησαν ανέπτυξαν και ξάπλωσαν το αντάρτικο σ' ολόκληρη την Ανατ. Μακεδονία και Θράκη.

Βλαντάς: Πως το ξέρεις αυτό;

- Από τα πρόσωπα κι από τον τρόπο που πιάστηκαν και βασανίστηκαν.

- Μωρέ τι μας λες; Και ποιος μας εγγυάται ότι δεν είναι πράκτορες του εχθρού;

- Το ότι δεν είναι πράκτορες του εχθρού το εγγυάται η πολύχρονη ένοπλη δράση τους κι η ανυπαρξία επιβαρυντικών στοιχείων.

Βλαντάς: Για το δεύτερο είσαι σίγουρος;

-Όπως σας βλέπω και με βλέπετε. Εξ άλλου αυτό μαρτυρά και το επιβεβαιώνει η δική μου σύλληψη.

- Ώστε και σένα δε σ' επιβαρύνει τίποτε; Λες τόσο καιρό να σε κρατούμε χωρίς νάχουμε χειροπιαστά σε βάρος σου στοιχεία;

- Ασφαλώς κι αυτό δε θ' αργήσει ν' αποδειχτεί στην πορεία των ανακρίσεων.

- Μωρέ, τούτος θα μας ζητήσει και ρέστα;

- Εκείνος που θα ζητήσει ρέστα δεν είμαι εγώ, αλλά η κομματική δικαιοσύνη στην οποία έχω απόλυτη εμπιστοσύνη.

- Νάτα μας... κι απευθυνόμενος στους άλλους: Θαυμάστε θράσος. Από αρχιπράκτορας του εχθρού στη φάκα του Κόμματος, τολμάει να παίρνει στο στόμα του την κομματική δικαιοσύνη. Όμως για να μην του φάμε και το δίκιο, οποιοσδήποτε στη θέση του, προκειμένου να υπερασπίσει τον εαυτό του και τους συνενόχους του, θα έκανε απαράλλαχτα το ίδιο.

- Ούτε ένοχος είμαι, ούτε συνένοχοι μου υπάρχουν.

- Αυτοί που πιάστηκαν και τα ομολόγησαν γραπτά και προφορικά τι είναι;

- Αν θέλετε ν' απαντήσω και ν' αποδείξω το τελείως αντίθετο απ' ότι πιστεύετε, χρειάζεται να μου πείτε συγκεκριμμένα τι με βαρύνει και τι βαρύνει όσους παρου-

σιάζετε συνενόχους μου.

- Α, όλα κι όλα. Σαν πολλά μας τα γυρεύεις. Με όσα ζητάς, δεν νομίζεις ότι από ανακρινόμενος πας να γίνεις ανακριτής; Ε, λοιπόν βάλτο στο μυαλό σου και πάρτο απόφαση, το χατήρι αυτό δε θα σου γίνει.

Σου είναι αρκετό που έμαθες, ότι οι συνεργάτες σου μας τα είπαν όλα χαρτί και καλαμάρι. Τώρα η σειρά σου να μας τα πεις και συ για να πάρει κάποιο τέλος η υπόθεση. Έπειτα μην ξεχνάς ότι το Κόμμα είναι μεγαλόψυχο και εαν, έστω και την τελευταία στιγμή δείξεις μεταμέλεια και θέληση να βοηθήσεις το Κόμμα, δεν αποκλείεται να σου χαρισθεί η ζωή.

- Μεγαλοψυχίες και χάρη εκλιπαρούν οι ένοχοι. Οι αθώοι απαιτούν δικαιοσύνη. Κατά συνέπεια, εάν έχετε κάτι σε βάρος μου, σας προκαλώ να το παρουσιάσετε και εάν μπορείτε να το υπερασπίσετε.

- Είσαι μωρέ, ή δεν είσαι αρχηγός των πρακτόρων που πιάστηκαν;

- Αν αυτοί που πιάστηκαν ήταν πράκτορες, κι εγώ αρχηγός τους, αυτή τη στιγμή, δεν θα βρισκόμουν εδώ, αλλά θα έπαιρνα τον καφέ μου στην Ελλάδα και θα κάγχαζα σε βάρος σας.

- Ασφαλώς, όμως με την προϋπόθεση, αν προτού σε βάλουμε στο χέρι το έπαιρνες έγκαιρα μυρουδιά. Μια όμως και δεν το μυρίστηκες, αντί στην Ελλάδα να παίρνεις εδώ τον πικρό και τελευταίο καφέ σου.

Στα παραπάνω, αντί με λόγια, απάντησα μ' ένα νευρικό απρόκλητο, τρανταχτό και προκλητικό γέλιο.

- Γιατί γελάς, μωρέ;

- Γιατί απ' όσα αράδιασες, φαίνεται ότι έχεις μεσάνυχτα και μια που έχεις μεσάνυχτα, δεν αποκλείεται ανάμεσα στα τόσα θύματα της προβοκάτσιας να είσαι και συ.

- Τι θέλεις να πεις, μωρέ; Μίλα πιό συγκεκριμένα.

- Θέλω να πω πως προτού αποδειχτεί αυτό που σε βάρος μου υποθέτεις, δεν έχεις το δικαίωμα να με αποκαλείς "μωρέ" και πολύ περισσότερο το συμφέρον του Κόμματος και του κινήματος του λαού, δε σου δίνει το δικαίωμα εκ των προτέρων να παίρνεις τοις μετρητοίς όσα μου αποδίδουν. Και το σημαντικότερο που σημαντικά θα βοηθήσει στο ξεκαθάρισμα της υπόθεσης είναι το γεγονός που θα πρέπει να μάθετε, πως μια ολόκληρη εβδομάδα προτού συλληφθώ, με λεπτομέρειες ήξερα τα ονόματα όλων των συλληφθέντων και σε περίπτωση που αυτοί ήταν πράκτορες κι εγώ ο αρχηγός τους, δεν θάκανα την χοντροκομμένη ανοησία να σας περιμένω να με πιάσετε.

- Μπορείς αυτό να το αποδείξεις;

- Όπως σας βλέπω και με βλέπετε και πολύ εύκολα.

- Λέγε λοιπόν και μας έπριξες.

- Από την 1η μέχρι 15 Νοεμβρίου η διοίκηση της 7ης Μεραρχίας ονομαστικά και ξεχωριστά για όλους τους συλληφθέντας ζητούσε τη γνώμη της διοίκησης Θράκης γύρω από την ένοπλη αντάρτικη δράση του κάθε συλληφθέντος και ιδιαίτερα γύρω από τα τυχόν ύποπτα κι αρνητικά σημεία, που παρουσίασε η δράση τους.

Την εποχή εκείνη, όπως είναι γνωστό οι δυο μας με το Λάμπρο, μια κι αποτελούσαμε τη διοίκηση Θράκης, κι όχι μόνο αυτό, αλλά και γιατί ο Λάμπρος σαν ξενοτοπίτης, δεν γνώριζε τους Εβρίτες, υποχρεωτικά την τελευταία λέξη υπέρ ή κατά των συλληφθέντων, την έλεγα εγώ. Και για να είμαι πιο συγκεκριμένος, όχι μόνο για κανένα από τους συλληφθέντες δεν έδωσα επιβαρυντικά στοιχεία, αλλά με ντοκουμενταρισμένη αγωνιστική δράση υπερασπίστηκα όλους ανεξαιρέτως τους συλληφθέντες και υπό την προσωπική μου ευθύνη ζήτησα ν' αφεθούν ελεύθεροι και να τους δοθεί ο οπλισμός τους. Όμως παρά την ανυπαρξία επιβαρυντικών στοιχείων και την υπέρ των συλληφθέντων υπεύθυνη γνώμη της διοίκησης Θράκης, ανεξήγητα οι συλλήψεις και τα βασανιστήρια σε βάρος των αγωνιστών πήραν τέτοια έκταση και αγριότητα, που κυριολεκτικά πέτυχαν ότι προς όφελός του δε θα πετύχαινε ο εχθρός με πολλές μεραρχίες του και πολλούς κόπους. Και το ποιο παράξενο και λογικά απαράδεχτο διόλου δεν πήραν υπόψη τους, πως σε περίπτωση που οι συλληφθέντες ήταν πράκτορες κι εγώ ο αρχηγός τους, μια και ονομαστικά γνώριζα την πορεία των συλλήψεων θα έφευγα και δε θάκανα την ανοησία δυο ολόκληρες εβδομάδες να περιμένω για να με συλλάβουν.

Βλαντάς και βούλγαρος αντιπρόσωπος της Κ.Ε. του ΚΚΒ:

- Συνέβη αυτό;

- Αν αμφιβάλλετε, δεν έχετε παρά να ρωτήσετε το Λάμπρο και να ρίξετε μια ματιά στα ραδιοτηλεγραφήματα που ανταλλάχτηκαν.

Εδώ, περασμένα μεσάνυχτα, Βλαντάς, Σιαπέρας, Βούλγαρος αντιπρόσωπος της Κ.Ε. του ΚΚΒ και Βούλγαρος ανακριτής πήραν τα χαρτοφυλάκιά τους, άνοιξαν την πόρτα και σιωπηλοί και σκεφτικοί, δίχως να καληνυχτίσουν, ο ένας πίσω από τον άλλο πήραν το δρόμο προς τα χορταστικά τραπέζια και τα ζεστά και μαλακά κρεβάτια που τους περίμεναν.

Κι εγώ; θα ρωτήσει ο αναγνώστης. Η αφεντιά μου, με φρουρούς τέσσερους

νεαρούς και γεροδεμένους Βούλγαρους, από τους οποίους οι δύο ήταν παρτιζάνοι, αφού κάμποση ώρα περίμενα να με κατεβάσουν στον τσιμεντένιο τάφο μου, δίχως να ρωτήσω, πήρα ένα κάθισμα να ξαποστάσω από την πολύωρη ορθοστασία.

Προτού όμως προλάβω να καθήσω, οι νεαροί Βούλγαροι φρουροί μου, μου πήραν το κάθισμα και με νοήματα μου δώσανε να καταλάβω, ότι μέχρι να λήξουν οι ανακρίσεις, είχαν πάρει εντολή να με κρατούν σε ορθοστασία και άϋπνο.

Μέχρι τότε ούτε ακουστά είχα το απάνθρωπο μαρτύριο του αγάλματος. Και να τώρα το μάθαινα και το δοκίμαζα στο πετσί μου.

Στο σημείο αυτό, μια και οπωσδήποτε, όχι λίγοι από τους αναγνώστες μου, δε θα ξέρουν τι είναι το μαρτύριο του αγάλματος και για να πάρουν κάποια ιδέα, με αδρές πινελιές τους δίνω την παρακάτω εικόνα του μαρτυρίου:

Ο ανακρινόμενος δίχως ν' ακουμπάει πουθενά, κρατιέται όρθιος σε στάση προσοχής και αϋπνίας και κάθε φορά που από κούραση και αϋπνία κλείνει τα μάτια του, στο κεφάλι και τα μούτρα του δέχεται άγριες βουρδουλιές.

Σε στάση προσοχής ή σωστότερα αϋπνίας κύλησε η ατέλειωτη χειμωνιάτικη νύχτα, ξημέρωσε και βράδιασε και πάλι ξαναξημέρωσε και βράδιασε, δίχως να ιδώ κανένα εκτός από τους φρουρούς μου, οι οποίοι κάθε τέσσερες ώρες αλλάζανε βάρδια ανά δύο.

Στη μια νύχτα και τα δυο μερόνυχτα στο μαρτύριο του αγάλματος, όλο κι όλο μου επέτρεψαν να καθήσω μόνο την ώρα του φαγητού και όσο διαρκεί αυτό. Την τρίτη μέρα και προτού ξαναρχίσουν οι ανακρίσεις, γιατρός με ακουστικά μου εξήτασε την καρδιά κι απ' ότι μισοκατάλαβα κι αργότερα διαπιστώθηκε, σύστησε ποσοτικά και ποιοτικά να καλυτερέψουν τη μερίδα του φαγητού.

Την ίδια μέρα και λίγο μετά την επίσκεψη του γιατρού, φρεσκαρισμένα από την καλοπέραση και, λουσμένα, τα ίδια πρόσωπα, με προκλητικό ειρωνικό χαμόγελο, κάνανε την εμφάνισή τους και προτού καταπιαστούν με την ανάκριση, το κτήνος Βλαντάς, με σαδιστική ειρωνεία και αλαζονικό ύφος, με ρώτησε αν κοιμήθηκα καλά και τι όνειρα είδα.

Από τη θέση μου, αγανακτισμένος και με την απαιτούμενη σοβαρότητα, απάντησα πως πολύ σύντομα θα τον τύπτει η συνείδηση για τον τρόπο του απέναντι σε αγωνιστές, που πέσαν θύματα εχθρικής προβοκάτσιας.

- Μωρέ, τι μας λές...

- Μωρέ! να σου πει η γυναίκα σου και τα παιδιά σου.

- Ώστε έτσι; προκαλείς κι εξακολουθείς να κρατάς ψηλά τον αμανέ, πράγμα

που σημαίνει, ότι ακόμα δεν πήρες χαμπάρι πού βρίσκεσαι και τι σε περιμένει. Όμως η ορθοστασία και η αϋπνία θα σε κάνουν βαμπάκι και γρήγορα-πολύ γρήγορα-θα σου φύγει το θράσος και θ' αναγκασθείς να παραιτηθείς από την υπεράσπιση του εαυτού σου και των πρακτόρων συνεργατών σου.

- Πράκτορας δεν είμαι κι απ' όσους πιάστηκαν δεν είναι κανένας.

- Αν είσαι ή όχι, αυτό σχεδόν έχει ξεκαθαριστεί κι απ' εδώ και πέρα με τις ανακρίσεις θα διαπιστωθεί από τα στοιχεία που θα προκύψουν. Και για να μη χάνουμε μαζί σου πολύτιμο χρόνο, σου κάνω γνωστό, ότι μεταξύ των άλλων, κατηγορείσαι ότι σαμποτάρισες τη μάχη Σουφλίου κατά των γερμανών κι έγινες αιτία να πάθουμε νίλες.

- Εγώ σαμποτάρισα τη μάχη Σουφλίου;

- Ναι, εσύ. Κι αυτό μαρτυράνε όλοι οι πιασμένοι συνεργάτες σου κι αν μπορείς απόδειξε το αντίθετο.

- Ζητάτε ν' αποδείξω κάτι το πολύ πασίγνωστο, κάτι που ξέρει όλος ο Έβρος κι όλοι οι Εβρίτες που βρίσκονται στις Λ. Δημοκρατίες. Μια όμως και το ζητάτε θα πάρετε την απάντηση για την επαλήθευση της οποίας προτείνω σα μάρτυρες όλους τους Εβρίτες αντάρτες που βρίσκονται στη Βουλγαρία και άλλες Λ. Δημοκρατίες. Ακούστε λοιπόν. Πρώτα απ' όλα είστε κακώς πληροφορημένος και μ' ότι θα πω, ατράνταχα και αποστομωτικά θα αποδείξω αυτό που είμαι και θα πείσω τον πιο δύσπιστο, ότι έχει να κάνει με αγωνιστή κι όχι με πράκτοτα του εχθρού.

Την παραμονή των μαχών κατά των γερμανών, τον Έβρο τον χωρίσαμε στα δύο: Από το Σουφλί μέχρι Φέρρες και διαχωριστική γραμμή τον γερμανοκρατούμενο από τον βουλγαρογρατούμενc Έβρο και από το Σουφλί μέχρι Διδυμότειχο-Ορεστιάδα-Τρίγωνο.

Το Σουφλί με τη φρουρά της σιδηροδρομικής γέφυρας Μαγγάζι το πήραν ο Λάμπρος με τον Άρη, την γερμανοκρατούμενη φρουρά Φερρών ο Αθηνόδωρος, ο οποίος σημείωσε εξαιρετική επιτυχία.

Το Διδυμότειχο, κέντρο διοίκησης των γερμανών, με τις φρουρές Ορεστιάδας, Βύσσας, Τριγώνου, Αμορίου, δόθηκε σε μένα με βοηθούς τους διοικητές ταγμάτων Φοίβο και Εύξεινο.

Στο Διδυμότειχο με 196 αντάρτες και σύμμαχο τον αιφνιδιασμό, μέσα σε λίγες ώρες αιχμαλωτίστηκαν 235 γερμανοί, σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν πάνω από 30 και άλλοι τόσοι στην προσπάθεια τους να περάσουν στην Τουρκία πνίγηκαν στον Έβρο ποταμό.

Με τα πληρώματα τους αιχμαλωτίστηκαν τρία τάνκς σιδηροδρομικής γραμμής,

κυριεύτηκε άφθονο πολεμικό υλικό, πολυβόλα, οπλοπολυβόλα, ομαδικοί και ατομικοί όλμοι, όπλα, δεκάδες τόνοι πυρομαχικών, υγειονομικό υλικό, ρουχισμός, τρόφιμα, καύσιμα, φορτηγά και επιβατικά αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, ποδήλατα κλπ.

Μετά το τσάκισμα των γερμανών και την απελευθέρωση του Διδυμοτείχου και περιοχής του, επικεφαλής κανονικού λόχου, εξοπλισμένου με λάφυρα-γερμανικού οπλισμού, έτρεξα προς ενίσχυση του Σουφλίου με αποτέλεσμα να μετριάσουμε τη ζημιά σε βάρος μας, ζημιά που οφειλόταν στον Λάμπρο και Άρη, οι οποίοι αντί του αιφνιδιασμού και της αποφασιστικής κατά μέτωπο επίθεσης, προτίμησαν τις διαπραγματεύσεις κι έτσι δώσανε καιρό στους γερμανούς να δυναμώσουν τις θέσεις τους, να καλέσουν ενισχύσεις και να πάθουμε τις γνωστές ζημιές.

Ακόμη από τη θέση που βρίσκομαι και προκειμένου να σας βοηθήσω να ξεκαθαρίσετε την αλήθεια από τη σκηνοθετημένη ψευτιά, νομίζω πως οφέλιμο είναι να μάθετε ότι με τα λάφυρα του Έβρου κι όταν λέμε λάφυρα Έβρου, σε συντριπτικά μεγαλύτερο ποσοστό από λάφυρα οπλισμού, ρουχισμού Διδυμοτείχου αυξήσαμε τις δυνάμεις του 81 Συντάγματος ΕΛΑΣ Έβρου σε κανονικές άρτια εξοπλισμένες και ενισχύσαμε την ΥΙ Μεραρχία του ΕΛΑΣ με εκατοντάδες όπλα, πάνω από 10 τόνους πυρομαχικά, καύσιμα, πολλά φορτηγά κι επιβατικά αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες, ποδήλατα κλπ.

Αν τώρα όσα αράδιασα είναι σαμποτάζ, για μένα είναι ότι το καλύτερο έκαμα στη ζωή μου και δεν το κρύβω πως είμαι περήφανος για τη φτωχή μου αγωνιστική δράση.

Στα όσα μέχρι τη στιγμή μου αποδίδετε, αυτά είχα να αντιπαρατάξω και προκειμένου να τα διαπιστώσετε, δεν έχετε παρά μόλις βγείτε απ' εδώ να πιάσετε και ρωτήσετε οποιοδήποτε Εβρίτη αντάρτη που θα συναντήσετε στο δρόμο σας.

Με όσα ανέπτυξα για υπεράσπισή μου, όλοι τους, ιδίως όμως ο Βλαντάς κυριολεκτικά αφοπλισμένος και σεκλετισμένος, δίχως να προσθέση λέξη ή ν' αμφισβητήσει τα λεγόμενα μου, επανειλημμένα αλληλοκοιτάχτηκαν κι όλοι τους σαν συνεννοημένοι κινήθηκαν προς την πόρτα κι όπως ήρθαν έτσι κι έφυγαν ο ένας πίσω από τον άλλο.

Δε θάχε περάσει ώρα από την αναχώρησή τους και να ξανάνοιξε η πόρτα κι έκανε την εμφάνιση του ξανά το σιχαμερό και για όλα ικανό υποκείμενο Κώστας Σιαπέρας, ο οποίος σε χαμηλό τόνο και με ζωηρές χειρονομίες κάτι ανέπτυσσε στους συγκεντρωμένους νεαρούς φρουρούς μου. Πολλά είπε κι όχι λίγα ολοκάθαρα έφταναν στ' αυτιά μου, όμως μια και δεν ήξερα τα βουλγάρικα, περισσότε-

ρο κατάλαβα από τις χειρονομίες του και τη ριζική αλλαγή σε βάρος μου της στάσης των φρουρών μου.

Είπε, είπε κι όσα είπε, αφού τα ζωντάνεψε με χειρονομίες, χαϊδευτικά χτύπησε στις πλάτες τους νεαρούς φρουρούς μου και δίχως να παραλείψει να με αγριοκοιτάξει μου πέταξε τις λέξεις: "απ' εδώ και πέρα θα ιδείς". Ανοιξε την πόρτα και έφυγε.

Με το ξεκούμπισμά του οι 4 νεαροί φρουροί μου, εντυπωσιασμένοι από όσα άκουσαν, ρίχνοντας με λοξές άγριες ματιές με μίσος, για λίγη ώρα ακόμα συνέχισαν τη μεταξύ τους συζήτηση. Και στη λήξη της, οι τέσσερεις, λες και τους δόθηκε παράγγελμα, κατά πρόσωπο και με δύσκολα συγκρατούμενο φανατισμό, μου πέταξαν βουλγάρικες λέξεις, που αργότερα έμαθα τη σημασία τους: "Φασίστ νέμα Βέϊσε μίλοστ", που θα πεί:

Φασίστα δεν έχει πια έλεος.

Πέρασε η τρίτη μέρα και μπήκα στο τέταρτο 24ωρο αϋπνίας και ορθοστασίας. Το αίμα κατέβηκε στα πόδια και τα έπρηξε. Στις πατούσες ένοιωθα σαν να είχα εκατομμύρια βελόνες, η σπονδυλική στήλη, ιδίως στη μέση, άρχισε να με πονάει ανυπόφορα, το μυαλό δούλευε θολά, με διακοπές και με πολύ κόπο. Τα μάτια έκλειναν και τα ένοιωθα σαν δυο ταφόπετρες, η όρεξη μου για τροφή χάθηκε.

Περίπου μεσάνυχτα, δίχως να το καταλάβω ακούμπησα στον τοίχο και με πήρε ο ύπνος. Ξύπνησα με δυνατές βουρδουλιές στα μούτρα και το κεφάλι και προτού προλάβω να φυλαχτώ, δέχτηκα στα μούτρα μια κανάτα κρύο νερό. Στις διαμαρτυρίες μου πήρα την απάντηση βουλγάρικα: Ζιαστό σπίς- (γιατί κοιμάσαι;) Νιέμα ντα σπίς ινάτσε σα πατά καμτσίκ- (δε θα κοιμάσαι, αλλιώς θα πέφτει βούρδουλας).

Ο βούρδουλας και το κρύο νερό στο κεφάλι και τα μούτρα με ζάλισαν και από αγανάκτηση πιο πολύ μου θόλωσαν το μυαλό. Η αγανάκτηση έφτασε στο απροχώρητο και χωρίς να μπορώ να συγκρατηθώ και να σκεφτώ τις συνέπειες, αψηφώντας τη σωματική μου εξάντληση, συγκέντρωσα όλες μου τις δυνάμεις και επετέθηκα εναντίον των φρουρών μου. Ο ένας από τους δυο με το βούρδουλα στο χέρι, προτού προλάβει ν' αντιληφθεί τις διαθέσεις μου, βρέθηκε ανάμεσα στα σκέλια μου και ο λαιμός του μέσα στις παλάμες μου. Έσφιγγα με λύσσα και με όλες μου τις δυνάμεις και στα σίγουρα θα τον έπνιγα, δίχως άλλος να μπορεί να τον σώσει.

Το κατάλαβε κι έμπηξε τις φωνές καλώντας σε βοήθεια τους άλλους δυο που κοιμόταν στο διπλανό γραφείο.

Με τον ερχομό τους, τρεις τώρα από πάνω μου, με χτυπούσαν και πάλευαν να τον πάρουν από τα χέρια μου.

Οι δυνάμεις μου με εγκατέλειψαν και τον πήραν σχεδόν αναίσθητο.

Τούτο το περιστατικό ξύπνησε το βουλγάρικο σωβινισμό κι ο σωβινισμός του συμμάχισε με το ταξικό μίσος που τους είχε ξυπνήσει ο Σιαπέρας με τα όσα τους είπε εναντίον μου. Λυσσασμένοι κυριολεκτικά κι εγώ δίχως σωματικές δυνάμεις στη διάθεση τους, όπως ήμουν ξαπλωμένος στο πάτωμα, δέχτηκα βροχή αμέτρητες βουρδουλιές, σ' όλα τα μέρη του σώματος μου εκτός από το κεφάλι και τα μούτρα.

Κάποτε κάτι είπαν μεταξύ τους, κι από το νερό που φέραν να πλυθώ και το μαλάκωμα της συμπεριφοράς τους, κατάλαβα πως φοβήθηκαν για ότι έκαναν δίχως να τους δώσουν εντολή. Κι από φόβο μπρος στις ενδεχόμενες συνέπειες σε βάρος τους, για να συνέλθω και να μη γίνει αντιληπτό ότι έγινε, μου δώσαν μια χλαίνη και με άφησαν να κοιμηθώ μέχρι το πρωΐ. Το πρωΐ μου φέρανε παραπάνω και καλύτερο από κάθε άλλη φορά φαγητό. Πολλές φορές αποφάσισα κι άλλες τόσες απέρριψα την απόφαση μου να αρνηθώ τροφή. Σκεφτόμουν και ξανασκεφτόμουν και πάντα κατάληγα στη γνώμη, πως η άρνηση τροφής είναι αποτελεσματικό όπλο όταν πρόκειται για διαμαρτυρία και διεκδίκηση αιτημάτων.

Όταν όμως πρόκειται για ανακρίσεις, χρειάζονται σωματικές και πνευματικές δυνάμεις. Διαφορετικά, πεινασμένος ο ανακρινόμενος χάνει τον πιστότερο και ικανότερο σύμμαχό του, το μυαλό.

Μ' αποκρυσταλλωμένη τη σκέψη αυτή, σ' όλη τη διάρκεια της κράτησης μου προ των ανακρίσεων δεν αρνήθηκα τροφή.

Ο νυχτερινός ύπνος, η ζεστασιά της χλαίνης κι η μπόλικη και γερή πρωϊνή τροφή, παρά τον άγριο νυχτερινό ξυλοδαρμό, φρεσκάρισαν τις δυνάμεις μου και κάπως έπεσε το πρήξιμο των ποδιών μου από την ορθοστασία.

Κύλησαν άλλες τρεις μέρες και μαζί τους η πρώτη βδομάδα ορθοστασίας, αϋπνίας και ανακρίσεων. Όμως για νάμαι ειλικρινής, μετά το επεισόδιο του τσακωμού μου, η φρουρά μου, εν αγνοία του Βλαντά, τις τρεις τελευταίες μέρες της πρώτης βδομάδας, από τα μεσάνυχτα μέχρι τα ξημερώματα, μου επέτρεπαν να κοιμάμαι.

Την πρώτη μέρα της δεύτερης βδομάδας κατά τις 10 η ώρα π.μ., χαμογελαστός νάσου και πάλι το ανθρωπόμορφο κτήνος ο Βλαντάς κι η γνωστή παρέα. Όλοι τους, δίχως να ρωτήσουν για τα σημάδια στο πρόσωπό μου από τις βουρδουλιές, μου έρριξαν μια ματιά από το κεφάλι ως τα πόδια, τράβηξαν τα καθίσματα

και πάνω στο στενόμακρο τραπέζι, ο Βλαντάς με σπουδαιοφάνεια, άνοιξε το χαρτοφυλάκιό του, τράβηξε κάτι χαρτιά κι αφού έρριξε σ' αυτά μια ματιά, άρχισε κάπως έτσι:

- Ώστε σε συνεννόηση με το δήμαρχο Σουφλίου Π. Δεμερτζή και με βοηθό σου στις επαφές σου με το δήμαρχο, τον Χρήστο Κουτσούλα (γραμματέα της Κομματικης Οργάνωσης Σουφλίου) έψαχνες να βρεις τον κρυμμένο μετά τη Βάρκιza οπλισμό, με σκοπό να τον παραδώσεις στον εχθρό;

- Προτού απαντήσω στο αν ή όχι έψαχνα να βρω τον κρυμμένο οπλισμό, έχετε υποχρέωση να μου κάνετε γνωστό, τι σε βάρος μου προέκυψε από τα δυο προηγούμενα κατηγορητήρια, τα οποία με τα όσα είπα ανέτρεψα.

- Πάρτο χαμπάρι, είπε ο Βλαντάς σε αυστηρό ύφος, εμείς κι όχι εσύ διευθύνουμε τις ανακρίσεις και δε θα απαντάς παρά μόνο στις ερωτήσεις μας.

- Άκουσε σ. Βλαντά...

- Παύσε να με αποκαλείς σύντροφε, σου το απαγορεύω.

- Δε θα πάψω και για τους λόγους που σου εξήγησα, σου αρνούμαι το δικαίωμα να μου το απαγορεύεις. Λοιπόν, σύντροφε Βλαντά, όπως εγώ αναγνωρίζω το δικαίωμα σας να διευθύνετε τις ανακρίσεις, οφείλετε και σεις ν' αναγνωρίσετε το δικαίωμα μου να υπερασπιστώ τον εαυτό μου. Μπροστά στο αναφαίρετο λοιπόν δικαίωμα της υπεράσπισης του εαυτού μου, έχετε υποχρέωση να μου κάνετε γνωστό, τι προέκυψε από τα δυο προηγούμενα σε βάρος μου κατηγορητήρια, διαφορετικά δεν πρόκειται ν' ανοίξω το στόμα μου.

- Το τι προέκυψε και το τι θα προκύψει θα το μάθεις στο τέλος των ανακρίσεων και όχι τώρα.

Εδώ κι αφού στο Βλαντά απάντησα πως η άρνηση του ν' απαντήσει φανερώνει την προς όφελος μου πορεία των ανακρίσεων, με τη μεσολάβηση του Βούλγαρου αντιπροσώπου δέχτηκα και προς αντιμετώπιση του νέου σε βάρος μου κατηγορητηρίου, ανέπτυξα τα παρακάτω:

- Από τα δυο προηγούμενα σε βάρος μου κατηγορητήρια και από το τωρινό τρίτο κατά σειρά, φαίνεται ολοκάθαρα, πως οι οργανωτές της προβοκάτσιας σε βάρος μου και σε βάρος πολλών αγωνιστών, διόλου δεν ξέρανε την αγωνιστική δράση των θυμάτων τους ή αν την ξέρανε, μια και πίστευαν πως οι ίδιοι θα είναι οι εκτελεστές της εκ των προτέρων καταδικαστικής των απόφασης δεν θεώρησαν απαραίτητο ή το πιο πιθανό, μια κι είχαν να κάνουν με αγωνιστές, δεν μπόρεσαν να φτιάσουν κατηγορητήριο που ν' αντέχει στο μπαράζ των αγωνιστικών επιχειρημάτων μου.

Αυτά ως προς τους προβοκάτορες. Ως προς το Κόμμα, πίστευα και πιστεύω, πως ξέρει όχι μόνο τη δική μου, αλλά και όλων των στελεχών του την αγωνιστική δράση και συνεισφορά στο κίνημα του λαού. Και μια και την ξέρει, είναι κάπως ανεξήγητο κι από το ανεξήγητο αυτό βγαίνει το καυτό ερώτημα, πώς το Κόμμα παγιδεύτηκε και πίστεψε τους προβοκάτορες; Εκτός εάν...

- Προχώρα, προχώρα, (Βλαντάς οργισμένος) γιατί στάθηκες, ξεκαθάρισε τα εκτός και τα εάν. Μήπως θέλεις να πεις εκτός εάν το Κόμμα είναι ο προβοκάτορας;

-Όχι. Ακόμα δεν έφτασα αυτού. Κι ούτε μπορώ, ούτε και θέλω να πιστέψω κάτι τέτοιο. Απλώς δεν μπορώ να εξηγήσω, πώς το Κόμμα που ξέρει τα στελέχη του και στη διάθεσή του έχει όλα τα μέσα να φτάσει στην αλήθεια, τόσο εύκολα κι αβασάνιστα, όχι μόνο έπεσε στην παγίδα των προβοκατόρων, αλλά και οδηγείται από τους προβοκάτορες εναντίον αθώων αγωνιστών.

- Πάρτον και στο γάμο σου κι αντί ευχαριστώ να σε βγάλει χρεώστη. Είπε ο Βλαντάς καγχάζοντας προκλητικά.

- Μια που φτάσαμε εδώ οπωσδήποτε κάποιος θα βγει χρεώστης.

- Ασφαλώς κι αυτός δε θάναι άλλος από σένα και τους συγκατηγορουμένους σου, είπε ο Βλαντάς.

- Σαν πολύ γρήγορα κι αβασάνιστα προεξοφλείς τα τελικά συμπεράσματα και ξεχνάς ότι πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

- Άφησε κατά μέρος την αχλάδα και τις εξυπνάδες, πάψε να μας τρως τον καιρό και δώσε απάντηση στις ερωτήσεις που σου βάλαμε.

- Είπατε πως σε συνεννόηση με το δήμαρχο Σουφλίου Παναγιώτη Δεμερτζή και με βοηθό στις επαφές μου με το δήμαρχο το Χρήστο Κουτσούλα, έψαχνα να βρω τον κρυμμένο οπλισμό και να τον παραδώσω στον εχθρό; Το αναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ Γεώργιος Ερυθριάδης ή Πετρής ζει και είναι ο καταλληλότερος να δώσει αποστομωτική απάντηση σε ότι είπατε και πιστεύετε σε βάρος μου.

Είτε το θέλω όμως είτε όχι, από τη θέση που βρίσκομαι, ακούστε τι έχω να σας πω: Μετά τη Βάρκιζα ο αφοπλισμός των Ελασιτών του 81 Συντάγματος του ΕΛΑΣ Έβρου, των φρουραρχείων και της Πολιτοφυλακής Θράκης ανατέθηκε σε μένα. Ταυτόχρονα με τον αφοπλισμό και επειδή με βάση τους όρους της Βάρκιζας ο αριθμός των όπλων που θα παραδίδαμε στους άγγλους συμπληρώθηκε, σε συνεννόηση με τον Πετρή αποφασίσαμε να παραδώσουμε στους άγγλους όλο το σκάρτο οπλισμό και τον καλύτερο και περισσότερο να τον μεταφέρουμε και να τον κρύψουμε στον Έβρο. Η μεταφορά, απόκρυψη και συντήρηση του οπλισμού

και πυρομαχικών χρειαζόταν ανθρώπους της απολύτου εμπιστοσύνης. Αυτούς όπως ήταν φυσικό, τους ζήτησα από το Κόμμα και συγκεκριμένα από το αναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. σ. Πετρή.

Ο Πετρής την εποχή εκείνη λόγω της δουλειάς και μπρος στη δυσκολία εξεύρεσης μεγάλου αριθμού συντρόφων της απολύτου εμπιστοσύνης, ανέθεσε σε μένα τη δουλειά. Η εξεύρεση ανθρώπων, η οργάνωσή τους σε συνεργεία μεταφοράς, λίπανσης του οπλισμού και συσκευασίας του σε ειδικά φτιαγμένες κάσες και η ανεύρεση και υπόδειξη σπιτιών και ορεινών τοποθεσιών προς απόκρυψη του οπλισμού, πέρασε όλη από τα χέρια μου. Σε στρατιωτικό χάρτη, με κόκκινους σταυρούς, σημείωσα τις ορεινές τοποθεσίες των αποθηκών και σε μπλοκ έγραφα τον τύπο και τον αριθμό των όπλων και πυρομαχικών κάθε αποθήκης που κατά περιοχές αριθμούνταν κατά αύξοντα αριθμό.

Έπειτα απ' όλα αυτά τα γνωστά στο Κόμμα, απορώ και με το δίκιο μου σας ρωτώ; Πώς οι προβοκάτορες κατάφεραν να σερβίρουν τα τόσο κακότεχνα και χοντροκομμένα σε βάρος μας παραμύθια; Και το πιο εκπληκτικό, δεν κατάφεραν μόνο να τα σερβίρουν, αλλά και να τα κάνουν πιστευτά στο Κόμμα.

- Όσα προς υπεράσπιση σου ανέπτυξες, είναι πραγματικά γεγονότα; Και πώς μπορείς ν' αποδείξεις και να μας πείσεις, ότι δεν είναι παραμύθια;

- Μια και ακόμα δεν τελείωσα, προτού σας αποδείξω ό, τι ζητάτε, επιτρέψτε μου να συνεχίσω.

-Όσα μας είπες είναι παραπάνω από αρκετά, δεν μένει παρά να μας πείσεις ότι λες την αλήθεια.

- Όσα είπα είναι ένα μέρος της αλήθειας, αφήστε με να ολοκληρώσω την αλήθεια και μετά ζητείστε ό, τι ζητάτε τώρα.

- Αν έχεις να μας πεις κι άλλα, προχώρα σε ακούμε.

- Μετά τη Βάρκιζα, λόγω του μεγάλου όγκου οπλισμού και πυρομαχικών (διάφοροι τύποι όπλων και πυρομαχικά όχι λιγώτερα από 80 τόννους) το μικρό, ολότελα ανεπαρκές χρονικό διάστημα στη διάθεσή μας, αναγκαστικά η απόκρυψη του οπλισμού έγινε βιαστικά με αποτέλεσμα να προκύψει κίνδυνος καταστροφής του οπλισμού από την υγρασία της γης. Και για να μη μεταβληθεί σε σωρό άχρηστα παλιοσκουριασμένα σίδερα, παρά τους πολλούς και σοβαρούς κινδύνους να γίνουμε αντιληπτοί από τον εχθρό, οφείλαμε να καταπιαστούμε με το ξεπαράχωμα, την επιμελημένη συσκευασία και την επαναποθήκευση και συντήρηση του οπλισμού.

Μ' αυτή τη σκέψη και γιατί τα γεγονότα της εποχής εκείνης δεν σήκωναν α-

ναβολές και χουζούρια, στα γρήγορα, τμηματικά συγκέντρωσα τα συνεργεία απόκρυψης και δίχως περιστροφές, αφού προηγούμενα αναλυτικά και στο βαθμό των ικανοτήτων μου, πειστικά εξήγησα την εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων και το μονόπλευρο σε βάρος μας εμφύλιο πόλεμο, με πιθανότητα να ξαναπιάσουμε τα όπλα, σε συνέχεια ζήτησα την όσο το δυνατό καλύτερη συντήρηση του οπλισμού κι όταν τα γεγονότα εξελιχτούν στην ένοπλη αναμέτρηση, να μπορούμε γρήγορα κι ακίνδυνα να πάρουμε από τις αποθήκες τον οπλισμό μας.

Στην εξέλιξη της συζήτησης κι ανταλλαγής γνωμών πάνω στη μελέτη του όλου προβλήματος, προέκυψε ομοφωνία ως προς τον κίνδυνο της αχρήστευσης του οπλισμού από την υγρασία της γης και διχογνωμία ως προς τους κινδύνους που θα αντιμετωπίζαμε στην πορεία της δουλειάς.

Τελικά κι όχι εύκολα, εκτός από το σ. Θανάση Ντέλα, υπεύθυνο των συνεργείων, όλοι οι άλλοι συναγωνιστές της απόκρυψης, παρά τις δυσκολίες και τους τρομακτικούς κινδύνους να γίνουμε αντιληπτοί απ' τον εχθρό, συμφώνησαν να καταπιαστούμε με τη δουλειά.

Ο σ. Ντέλας, όχι μόνο δεν πειθάρχησε στην απόφαση της πλειοψηφίας, αλλά σαν βοηθός μου υπεύθυνος των συνεργείων, μπρος στον σίγουρο κατά τη γνώμη του κίνδυνο, αντέταξε ανένδοτη άρνηση και απείλησε πως προκειμένου να μπει σ' εφαρμογή η τρελή κατά το χαρακτηρισμό του απόφαση μας, θ' απευθυνθεί στο Κόμμα.

Αυτό κι έγινε. Την επομένη ο σ. Ντέλας σιδηροδρομικώς κατέβηκε στην Αλεξανδρούπολη και στους Πετρή και Λάμπρο έκανε γνωστή την απόφαση μας και δεν παρέλειψε λεπτομερειακά να περιγράψει με ζωντανά χρώματα τους κινδύνους και με σιγουριά προεξοφλούσε ότι η δουλειά οπωσδήποτε θα γίνει αντιληπτή από τα εχθρικά αποσπάσματα στρατού και χωροφυλάκων και μαύρων της Αφρικής που την εποχή εκείνη με παρότρυνση των άγγλων αλώνιζαν και τρομοκρατούσαν την ύπαιθρο στον Έβρο. Με όσα ο σ. Ντέλας ανέπτυξε στους σ. Λάμπρο και σ. Πετρή, αυτοί δικαιολογημένα ανησύχησαν και με τη βοήθεια του Ντέλα ήρθαν στην Κορνοφωλιά και μου ζήτησαν εξηγήσεις.

Στην προσπάθεια τους ν' αντιληφθώ το μέγεθος της πολιτικής ζημιάς και να παραιτηθώ από τη συντήρηση του οπλισμού, ανέπτυξαν μεταξύ άλλων, πως σε περίπτωση που ο εχθρός ανακαλύψει και βάλει στο χέρι τον κρυμμένο οπλισμό, με παράτες μουσικής και πανηγύρια θα μεταφέρει τον οπλισμό από πόλη σε πόλη και από χωριό σε χωριό της Θράκης να τον ιδεί ο λαός.

Για τον ίδιο σκοπό αναμφίβολλα θα καλέσει επιτροπή άλλων χωρών και των

Ενωμένων Εθνών, δίχως να παραλείψουν τη φωτογράφηση του οπλισμού και με τον τύπο, το ραδιόφωνο οι άγγλοι και ντόπια αντίδραση θα ξεσηκώσουν αφάνταστη σε έκταση και ζημιά φωνακλάδικη πολιτική καμπάνια σε βάρος μας. Κι εσωτερικά κι εξωτερικά σ' όλους τους τόνους και με όλα τα στη διάθεση τους μέσα θα μας ανεβοκατεβάζουν σαν παραβιαστές της συμφωνίας της Βάρκιζας. Κι έτσι εύκολα όχι μόνο θα δικαιολογήσουν την από μέρους τους ακόμα περισσότερο παραβίαση της συμφωνίας της Βάρκιζας και τα μέχρι τώρα όργια τους, αλλά θα δικαιολογήσουν και τα όργια που θα επακολουθήσουν και που αναμφίβολα θα είναι πιο άγρια κι επιζήμια για το λαό και το κίνημα του. Και συμπλήρωσαν: Μπρος σ' ένα τόσο επιζήμιο ενδεχόμενο και προκειμένου να δώσουμε στον εχθρό μια πρώτης τάξης πολιτική επιτυχία, χωρίς συζήτηση είναι προτιμότερο ν' αφήσουμε τον οπλισμό να καταστραφεί μέσα στη γη και να παραδεχτούμε ότι ο σ. Ντέλας έχει δίκιο και καλά έκανε που αντέδρασε.

Στα λογικά επιχειρήματα των σ.σ. Πετρή και Λάμπρου απάντησα: "Απ' όσα αναπτύξατε βγαίνει το συμπέρασμα πως όλο το πρόβλημα το εξετάζετε απ' την πολιτική σκοπιά μόνο. Σε περίπτωση όμως που θα οδηγηθούμε σε ένοπλη αναμέτρηση κι αφήσουμε να καταστραφεί ο οπλισμός, γνώμη μου είναι, πως η ζημιά που θα προκύψει δε θα είναι μικρότερη. Εδώ τους ρώτησα: Σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο σκεφθήκατε τη βαρειά ευθύνη σας για την αβασάνιστη υπόδειξη σας να καταστραφεί ο οπλισμός; Και συμπλήρωσα: Είτε το θέλουμε είτε όχι, από τα ίδια τα γεγονότα είμαστε υποχρεωμένοι να διαλέξουμε και ν' αποφασίσουμε μεταξύ σίγουρης και υποθετικής ζημιάς.

Σύντροφοι Λάμπρο και Πετρή, νομίζω πως δεν χωράει αντίρρηση, πως σε περίπτωση που φτάσουμε σε ένοπλη ρήξη, η καταστροφή του οπλισμού είναι σίγουρα σε βάρος μας. Αντίθετα σε περίπτωση ομαλής πολιτικής εξέλιξης, η συντήρηση του οπλισμού είναι υποθετική ζημιά και μόνο στο ενδεχόμενο, που θα πέσει ο οπλισμός στα χέρια του εχθρού, έχουμε σοβαρή κι ανυπολόγιστη ζημιά."

Εδώ ο σ. Λάμπρος σ' ένδειξη ατολμίας κι αναποφασιστικότητας σήκωσε τους ώμους και σταύρωσε τα χέρια. Ο σ. Πετρής έδωσε στη συνεργασία μας τέλος με τα λόγια.

- Η ευθύνη της πρωτοβουλίας σου είναι βαρειά, ασήκωτη, βαρύτερη κι απ' τα σίδερα του οπλισμού, όμως είναι ο άθλος των συντρόφων των συνεργείων. Σκέψου και ξανασκέψου, γύρισε και ξαναγύρισε όλα τα υπέρ και τα κατά, συνεργάσου με τον καθένα και μ' όλους μαζί τους συντρόφους των συνεργείων, ανταλλάξατε γνώμες και πείρα κι ανάλογα αποφάσισε. Για ότι συμβεί, στην αγωνιστική

μου τιμή, θα σηκώσω το μερίδιο μου της βαρειάς ευθύνης. Αυτά είχα να σου πω σ. Κρίτων κι επειδή στο βλέμμα σου διακρίνω την απόφαση να καταπιαστείς με τη συντήρηση του οπλισμού, προκαταβολικά από μέρους του Κόμματος σου σφίγγω το χέρι και σένα και των συντρόφων των συνεργείων, εύχομαι επιτυχία, ανεξάντλητη θέληση και δυνάμεις στη δουλειά της ιερής υπόθεσης του Κόμματος και του λαού.

Έτσι τελείωσε η συνεργασία μας και το σπουδαιότερο, που δεν έχει να επιδείξει καμμιά περιοχή της Ελλάδας, σώσαμε και στα χέρια του ΔΣΕ παραδώσαμε όλον τον κρυμμένο μετά τη Βάρκιζα οπλισμό και μ' αυτόν ξεκινήσαμε κι αναπτύξαμε το ανταρτοκίνημα σ' ολόκληρη τη Δυτ. Θράκη, Ανατ. και Κεν. Μακεδονία. Όσα ανέπτυξα είναι γεγονότα πασίγνωστα και όποιος αμφιβάλλει, δεν έχει παρά να ρωτήσει το Λάμπρο και τον Πετρή το Ντέλλα κι όλους τους συντρόφους των συνεργείων συντήρησης του οπλισμού τα ονόματα των οποίων μπορώ να σας δώσω. Και κάτι ακόμα, που έχει εξαιρετική σημασία. Αν ήμουν εχθρός του κινήματος, όχι μόνο δε θάπαιρνα υπεύθυνη πρωτοβουλία να σώσω τον οπλισμό, αλλά θα τον άφηνα να καταστραφεί μέσα στη γη, δίχως κανένας να μπορεί να μου πει λέξη, γιατί θα έπαιρνε την αποστομωτική απάντηση: Αυτή ήταν η εντολή του Κόμματος.

Σύντροφε Βλαντά, ύστερα από όσα ανέπτυξα, εξακολουθείτε να πιστεύετε, ότι εγώ που είχα στα χέρια μου τον οπλισμό, έψαχνα να τον βρω για να τον παραδώσω στον εχθρό;

Βλαντάς: -Αυτό θα το δείξει η πορεία των ανακρίσεων και το σύνολο του κατηγορητηρίου σε βάρος σου. Αυτά για την ώρα και να μην ξεχνάς εκείνο που είπες προ ολίγου, ότι πίσω έχει η αχλάδα την ουρά.

- Η αχλάδα έχει πίσω την ουρά για τους προβοκάτορες κι όχι για τα θύματα τους σ. Βλαντά. Πέρα απ' αυτό, ούτε προς το συμφέρον των ανακρίσεων είναι, ούτε δικαίωμα έχετε να με κρατάτε ολόκληρα μερόνυχτα ορθοστασία και αϋπνία.

- (Ειρωνικά) Καλέ τι μας λες! Και δε μου λες, αν δεν έχουμε εμείς το δικαίωμα να διενεργήσουμε την ανάκριση, όπως νομίζουμε πιο αποδοτικά, ποιός το έχει, εσύ ο πράκτορας του εχθρού;

- Πρώτ' απ' όλα σαν ανακριτής δεν έχεις το δικαίωμα να κρίνεις με προκατάληψη αλλά με βάση χειροπιαστά στοιχεία ενοχής, που ούτε έχετε, ούτε και πρόκειται νάχετε. Δεύτερο, η ορθοστασία και η αϋπνία, λίγο ακόμη και θα με κάνουν ανίκανο να σκέφτομαι κι αυτό είναι προς όφελος των προβοκατόρων και προς ζημιά της κομματικής ανάκρισης.

- Θαυμάσια! Με όσα είπες, φανέρωσες το φόβο σου και με το φόβο σου επιβεβαίωσες ακριβώς αυτό που επιδιώκουμε. Κι αυτό μαρτυράει πως σωστά εφαρμόζουμε την ανακριτική πείρα και τη σοφία του λαού που λέει, πως η αλήθεια βγαίνει από το μικρό παιδί, από μεθυσμένο και τον ζαλισμένο από ανακριτικά τεχνάσματα.

- Η πολυήμερη μέρα και νύχτα ορθοστασία κι αϋπνία, νομίζω πως δεν είναι ανακριτικό τέχνασμα, αλλά τρομερό εξαντλητικό μαρτύριο, που σωματικά και πνευματικά τον ανακρινόμενο τον μεταβάλλει σε ζωντανό πτώμα και από το πτώμα κάθε άλλο, παρά η αλήθεια μπορεί να βγει.

Και πάλι προκλητικά κι επιδεικτικά ο Βλαντάς συνέχισε:

- Δικαίωμά σου να έχεις τη γνώμη σου, αλλά και δικαίωμά μας να συνεχίσουμε, όπως εμείς νομίζουμε τις ανακρίσεις. Και για να μην τα πολυλογούμε, η ορθοστασία και η αϋπνία θα πάρουν τέλος με τη λήξη των ανακρίσεων. Όσο γρηγορότερα μας τα πεις και παραδεχθείς την ενοχή σου, τόσο γρηγορότερα θα τερματιστεί το μαρτύριο σου.

- Δίχως να έχετε κανένα σε βάρος μου στοιχείο εξακολουθείτε να μιλάτε για ενοχή;

- Αν έχουμε ή όχι θα το μάθεις όταν έρθει η ώρα.

Και για να με πείσει για το μάταιο της διαμαρτυρίας μου, στο Σιαπέρα είπε να μεταφράσει στους φρουρούς μου να με κρατάν συνεχώς όρθιο και άϋπνο· να μη μ' αφήνουν ν' ακουμπώ πουθενά και όταν ο ύπνος κλείνει τα μάτια μου να με ξυπνούν με βουρδουλιές στα μούτρα και το κεφάλι.

Με όσα στα βουλγάρικα μετέφρασε ο Σιαπέρας, ο Βούλγαρος αντιπρόσωπος κατσούφιασε και δίχως μπροστά μου να πει λέξη, με την όλη στάση του, ολοκάθαρα έδειξε τη δυσαρέσκειά του και τη μη συγκατάθεση στη συνέχιση του μαρτυρίου μου.

Με χειραψίες, χτυπήματα στις πλάτες και χαμόγελα συμπάθειας, αποχαιρέτησαν τους φρουρούς μου, βγήκαν στο διάδρομο και σε μικρή απόσταση από την κλειστή πόρτα χαμηλόφωνα ο Σιαπέρας έκανε τον διερμηνέα μεταξύ Βλαντά και Βούλγαρου αντιπροσώπου. Και σε μια στιγμή που ο Σιαπέρας σε κάτι προσπαθούσε να πείσει το Βούλγαρο, ο Βλαντάς κατακόκκινος, φορτσάτος κι εκνευρισμένος, ασφαλώς από την αντίδραση του Βούλγαρου στο μαρτύριό μου, όρμητικά άνοιξε την πόρτα, την ξανάκλεισε με πάταγο, με πλησίασε, σχεδόν ακούμπησε το πρόσωπό του στο δικό μου και με μάτια πεταγμένα έξω από τις κόγχες, σφυριχτά μέσα στα δόντια του σαν οχιά, είπε:

- Γιελιέσαι αν νομίζεις πως θα μας τσουβαλιάσεις, όπως τσουβάλιασες τους Βούλγαρους. Γρήγορα, πολύ γρήγορα θα χάσεις το έδαφος που κέρδισες, θα διαψευστεί αυτό που διαπίστωσες και θ' αντιληφθείς πως εμείς δεν είμαστε ευκολόπιστα νήπια σαν τους Βουλγάρους. Πάρτο χαμπάρι. Με την ορθοστασία και την αϋπνία θα σε λιώσω όπως λιώνει η αναμμένη πασχαλιάτικη λαμπάδα.

- Κομματικό σου καθήκον κι αποστολή δεν είναι να με λιώσεις σαν την λαμπάδα, αλλ' αμερόληπτα και δίχως πάθος να ξεκαθαρίσεις την υπόθεση που σου εμπιστεύτηκε το Κόμμα. Γι' αυτό πρέπει να χαράξεις δικό σου αμερόληπτο δρόμο και τρόπο ανακρίσεων κι όχι να παίρνεις τοις μετρητοίς ότι σου σερβίρισε από το βουνό ο παλιός σου συνεργάτης Χείμαρος και η παρέα του.

- Ρε μπας και με περνάς πιόνι του Χείμαρου κι ικανό για το Χείμαρο να βλάψω το Κόμμα;

- Το πάθος κι η εναντίον μου προκατάληψη σου, μάλλον επιβεβαιώνουν το πρώτο. Κι η στείρα επιμονή σου να παίρνεις σα γεγονότα τα παραμύθια της Χαλιμάς του Χείμαρου και της παρέας του κι από την άλλη προς εξακρίβωση των γεγονότων που ανέφερα να μη θέλεις ν' ανακρίνεις τους μάρτυρες που προτείνω, ζημιώνει το Κόμμα και βάζουν σε κίνδυνο τη ζωή και την αγωνιστική τιμή πολλών δοκιμασμένων και πιστών στο Κόμμα αγωνιστών.

Για όσα είπα, αιφνιδιαστικά δέχτηκα μια γερή γροθιά στο πρόσωπο κι από τη βέρα του Βλαντά γδάρθηκε και πρήστηκε το πρόσωπο μου. Εξαντλημένος όπως ήμουν και ζαλισμένος από το χτύπημα, τρικλίζοντας, με την πλάτη και τα χέρια ανοιχτά στηρίχτηκα στον τοίχο κι ανίκανος από την εξάντληση ν' αμυνθώ, για να τον εκδικηθώ ειρωνικά τον κάρφωσα με τούτα τα λόγια:

- Μάλλον κάνεις για μποξέρ παρά για μέλος του Κόμματος και του Π.Γ.

- Ώστε κάνω για μποξέρ;

- Ασφαλώς. Όχι όμως με αντιπάλους που προηγούμενα δεν έχουν περάσει από ιερή εξέταση, διαφορετικά...

- Πάλι τα αποσιωπητικά; Από πού συμπεραίνεις ότι δεν ανακρίνω τους μάρτυρες που προτείνεις;

- Αν τους ανέκρινες, η στάση σου απέναντι μου θα ήταν ολότελα διαφορετική και θα ζητούσες όλα τα των μαρτύρων.

- Τα λίγα ονόματα που είπες είναι αρκετά για να βρω τα ονόματα των υπολοίπων μαρτύρων.

- Επαναλαμβάνω πως αν ανέκρινες τους μάρτυρες που προτείνω, η στάση σου απέναντι μου θα ήταν ριζικά διαφορετική. Διαφορετικά, αν οι μάρτυρες διέψευ-

δαν, όσα υποστηρίζω, σίγουρα θα μου τους έφερνες σε αντιπαράσταση για να διαψεύσουν παρουσία μου όσα είπα.

Για να μη συμβαίνει το ένα από τα δύο σημαίνει πως οι μάρτυρες δεν ρωτιούνται. Εκτός...

- Πάλι στα αποσιωπητικά σκάλωσες. Προχώρα λοιπόν;

Γιατί φοβάσαι να ολοκληρώσεις τη σκέψη σου;

- Δε φοβάμαι. Απλώς δε θέλω να πιστέψω σε κάτι που άρχισε να κερδίζει έδαφος στη σκέψη μου κι αναγκάζομαι να το κρύβω.

Εδώ κούνησε το κεφάλι του ο Βλαντάς με σημασία και δίχως να πει λέξη άνοιξε και πίσω του έκλεισε την πόρτα και σε λίγο στο διάδρομο μαζί με τους άλλους δυο, ακούστηκαν τα βήματα τους ν' απομακρύνονται.

Στην κατάσταση που βρισκόμουν, δεν μπορούσα με σιγουριά να θυμηθώ, αν ήταν το 8ο ή το 9ο ημερονύχτιο ορθοστασίας κι αϋπνίας. Εκείνο που με βεβαιότητα θυμάμαι, είναι ότι η πολυήμερη ορθοστασία και αϋπνία, μαζί και η παθιασμένη εναντίον μου στάση του Βλαντά, μου θόλωσαν το μυαλό, με στράβωσαν από πείσμα και για να υπερασπισθώ τον εαυτό μου και τους ομοιοπαθείς μου και να κολλήσω στον τοίχο το κτήνος Βλαντά, δίχως να πάρω υπόψη μου τη σωματική μου εξάντληση και το βαρύ χειμώνα, οδηγήθηκα στην ασυλλόγιστη απόφαση να δραπετεύσω, να φτάσω σε ελληνικό έδαφος, να οπλιστώ από τον κρυμμένο στο βουνό οπλισμό, να μπω στο Σουφλί, ν' απαγάγω το δημαρχο Δεμερτζή να ξαναγυρίσω στη Σόφια, με σκοπό ο ίδιος ο δήμαρχος να διαψεύσει τα παραμύθια Χείμαρου-Βλαντά.

Με την απόδραση μου σφηνωμένη στο ζαλισμένο μυαλό μου, αν ήθελα να την πραγματοποιήσω, όφειλα να βιαστώ, διαφορετικά από το μαρτύριο του αγάλματος, η αυξανόμενη καθημερινά σωματική μου εξάντληση, θα έμπαινε εμπόδιο στην απόφαση μου.

Μα μήπως η εξάντλησή μου δεν είχε φτάσει και περάσει στο στάδιο, που να μην μπορώ να πραγματοποιήσω την εξαιρετικά δύσκολη και λογικά απραγματοποίητη απόφασή μου; Χωρίς συζήτηση, ναι. Όταν όμως ο άνθρωπος βρεθεί στη θέση που βρέθηκα, γίνεται θηρίο, παραμερίζει κάθε λογική, επιστρατεύει τα κατάλοιπα των σωματικών και ψυχικών του δυνάμεων και με το βουνό της θέλησής του και την ασυλλόγιστη αποφασιστικότητά του, όχι σπάνια νικάει εμπόδια και πραγματοποιεί άθλους, που σε ομαλή ψυχολογική κατάσταση θα τρόμαζε ακόμα και να τα φανταστεί.

Με ψυχολογία θανάσιμα τραυματισμένου θεριού κι από την εξάντληση σω-

ματικές δυνάμεις μυρμηγκιού, τις δυο τελευταίες μέρες του μαρτυρίου μου του αγάλματος και προτού ακόμα σκεφτώ και καταλήξω στην απόφαση μου απόδρασης, όσες φορές ζήτησα και με συνοδεία με πήγαν στα χωρισμένα με ένα τοίχο δυο αποχωρητήρια, ασυναίσθητα ή σωστότερα υποσυνείδητα, αποφασισμένος από τα σιδερόφρακτα παράθυρα των δύο αποχωρητηρίων προς το έξω κενό του 8όροφου κτιρίου της Ασφάλειας, έρριξα επανειλημμένα προσεκτικές ματιές ανίχνευσης και διαπίστωσα πως στο ένα από τα δυο αποχωρητήρια και ακριβώς κάτω από το μικρό σιδερόφραχτο παράθυρο υπήρχε ξύλινο υπόστεγο.

Τώρα, μπρος στο αδιέξοδο, στο θολωμένο από την ορθοστασία και αϋπνία μυαλό μου, συνεχώς στριφογύριζε το ξύλινο υπόστεγο, ως που τελικά στο υπόστεγο και το μικρό σιδερόφραχτο παράθυρο του αποχωρητηρίου στήριξα κι έβαλα σ' εφαρμογή την παράτολμη προσπάθεια της απόδρασης μου.

Χειμωνιάτικη νύχτα κι ώρα που οι δρόμοι είναι αραιοί από διαβάτες, ζήτησα κι όπως πάντα, με την απαραίτητη συνοδεία φρουρού, πήγα στο αποχωρητήριο, έκλεισα την πόρτα και δίχως δευτερόλεπτο καθυστέρηση πιάστηκα από τα σίδερα, αναριχήθηκα και προς τα έξω ανάμεσα από τα σίδερα έβγαλα το μεγαλύτερο μέρος του σώματος μου. Μερικά ακόμη δευτερόλεπτα και λίγη εντατική προσπάθεια και θα ήμουν κρεμασμένος από το παράθυρο κι έξω από το αποχωρητήριο, ελεύθερος ν' αφεθώ στο κενό και να βρεθώ στο ξύλινο υπόστεγο. Κι από το υπόστεγο, αν φυσικά δεν πάθαινα καμμιά σωματική ζημιά, θα πηδούσα στην παγωμένη γη και θα χανόμουν στα σοκάκια της Σόφιας, με κατεύθυνση προς νότο κι αντικειμενικό σκοπό, προτού να ξημερώσει να φτάσω στο κοντινό στη Σόφια βουνό Βίτοσα κι από τη Βίτοσα να περάσω στα βουνά της βουλγάρικης Ροδόπης με κατεύθυνση τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα.

Όμως η προσπάθεια μου κι ίσως η απόδραση μου, σκόνταψε στις στρατιωτικές μπότες μου και στο θόρυβο τους, που προκάλεσαν την προσοχή του έξω του αποχωρητηρίου φρουρού μου, που πρόλαβε να με πιάσει από το δεξί πόδι, που ακόμα δεν είχα βγάλει έξω, να με τραβάει από το πόδι και να καλεί βοήθεια. Τράβα εγώ τράβα ο φρουρός, βγήκε η μπότα μου στα χέρια του σκοπού και το ανεμπόδιστο πόδι μου έξω από το σιδερόφραχτο παράθυρο. Και το χειρότερο για να μη με προλάβει ο συναγερμός της Ασφαλείας, στη βιασύνη μου έχασα την ισορροπία μου και σαν κακό μακρυνό όνειρο θυμάμαι, αντί με τα πόδια έπεσα με το κεφάλι που για να το προφυλάξω τέντωσα τα χέρια. Από την άσχημη πτώση μου, έχασα τις αισθήσεις μου και δεν ξέρω πώς από το κατηφορικό υπόστεγο κύλησα στη γή.

Όταν ύστερα από 4 μερόνυχτα αναισθησία και ψηλό πυρετό και παραμιλητό συνήλθα, ήμουν χειροπόδαρα κι από τη μέση δεμένος πάνω σε νοσοκομειακό κρεβάτι και πάνω από το κεφάλι μου άγρυπνος ένας από τους 4 γνωστούς φρουρούς μου της βουλγάρικης ασφάλειας.

Με την επανάκτηση των αισθήσεων μου, ένοιωσα φριχτούς πόνους σε όλο μου το κορμί και στην προσπάθεια μου να κινηθώ, τότε μόνο αντιλήφθηκα, ότι ήμουν δεμένος πάνω στο κρεβάτι.

Δεμένος στο κρεβάτι του πόνου, έκανα 11 μέρες κι απ' ό, τι αντιλήφθηκα, λιγότερο από επιστημονικό ιατρικό ενδιαφέρον προς τον άνθρωπο και περισσότερο γιατί οι γιατροί του νοσοκομείου στην πλειοψηφία τους ήταν αντιδραστικοί και με πήραν για ομοϊδεάτη τους, έδειξαν εξαιρετικό επαγγελματικό ενδιαφέρον κι ανθρώπινη συμπόνοια και σώνει και καλά επέμειναν να με κρατήσουν άλλες δυο βδομάδες στο νοσοκομείο.

Στην επιμονή των γιατρών, χωρίς ν' αντιληφθεί τις προθέσεις τους ο Βλαντάς, σ' αντίθεση με το Βούλγαρο κομματικό αντιπρόσωπο, αντέταξε άρνηση κι εγώ με τη σκέψη να πάρει ένα τέλος η υπόθεση, ισχυρίστηκα ότι είμαι καλά και στη διάθεση της ανάκρισης.

Έτσι ύστερα από 11 μερόνυχτα μεταξύ ζωής και θανάτου στο νοσοκομείο, με το αριστερό μέρος του σώματος μου μαυρισμένο, το κεφάλι σαρικοφορεμένο από γάζες κι επιδέσμους και πόνους σε όλο το κορμί, μεταφέρθηκα στο γνωστό τσιμεντένιο σπιρτοκούτι της απομόνωσης μου και παρά την επίμονη αντίδραση του κτήνους Βλαντά, οι Βούλγαροι μου φέραν ένα στρώμα και δυο κουβέρτες, με σκέπασαν, έσβησαν και τη μεγάλη ηλεκτρική λάμπα με το εκτυφλωτικό φως και με καθημερινή γερή τροφή και ιατρική επίβλεψη με άφησαν άλλες δυο βδομάδες δίχως καμμιά ενόχληση. Μετά τις δυο βδομάδες, την παραμονή της νέας σειράς ανακρίσεων, πολύ διαφορετικός απ' ότι τον ήξερα, στο κελί μου έκανε την εμφάνιση του ο Βλαντάς.

Αμίλητος, κατσούφης, νευριασμένος και δίχως να μπορεί να κρύψει την εξαιρετικά δύσκολη θέση του, αφού σιωπηλός με περιεργάστηκε και μου έκανε μερικές ερωτήσεις γύρω από την υγιεινή μου κατάσταση, ανίκανος να συγκρατηθεί περισσότερο, απότομα, ξέσπασε σ' ένα χείμαρο υβριστικών κι υποτιμητικών λέξεων κατά των Βουλγάρων τους οποίους σε κάθε δυο λέξεις τους αποκαλούσε νήπια επαναστατικής πείρας επαγρύπνησης, άβουλους ανθρώπους, κούκλες, τσουβαλιασμένα πιόνια της καπατσωσύνης μου, που δίχως καν να υποψιαστούν, κατάφερα να τους κάνω υπερασπιστές μου και των συνεργατών μου και τελικά α-

πευθυνόμενος σε μένα:

- Αν μέσα σου το παίρνεις απάνω σου και πιστεύεις ότι θα ξεγλυστρήσεις από τη φάκα που πιάστηκες, γρήγορα, πολύ γρήγορα θα πειστείς για το αντίθετο και θ' αντιληφθείς ότι το ζαχαριάδικο Κόμμα διαφέρει από το βουλγάρικο.

- Αν και κατά πόσο διαφέρει το ένα απ' το άλλο Κόμμα, αυτό είναι όχι δική μου δουλειά, αλλά δουλειά των δυο κομμάτων και δεν έχει καμμιά σχέση με το καθήκον που σου ανέθεσε το Κόμμα. Δική σου υπεύθυνη κομματική υποχρέωση είναι να φέρεις σε πέρας την αποστολή σου και προς το συμφέρον του Κόμματος να ξεδιαλύνεις τι κρύβεται στην υπόθεσή της σύλληψης τόσων αγωνιστών. Αυτά για την ώρα και πέρα απ' αυτά ότι έχω να πω θα τα πω στις ανακρίσεις.

- Καλά κατάλαβα, πως όχι μόνο αντιλήφθηκες, αλλά βεβαιώθηκες για τη στροφή των Βουλγάρων προς όφελος σου και το παραπήρες επάνω σου, διαφορετικά δε θα τολμούσες να μου κάνεις το δάσκαλο και το ζόρικο.

- Ούτε το ζόρικο ούτε το δάσκαλο κάνω και με όσα είπα κι όπως τα είπα, το μόνο που επιδιώκω είναι να κολλήσω στον τοίχο τους προβοκάτορες και να ξεσκεπάσω την προβοκάτσια τους σε βάρος μιας σειράς αγωνιστών κι έτσι ν' αποδείξω την αθωότητα όσων πιάστηκαν και βασανίστηκαν σαν πράκτοτες του εχθρού. Τη στροφή των Βουλγάρων πιστεύω πως δεν θ' αργήσεις να την πάρεις και συ κι όχι μόνο τη στροφή, αλλά μόλις βεβαιωθείς, ότι νωρίτερα από σένα αντιλήφθηκαν οι Βούλγαροι, τότε θέλοντας και μη θα υποχρεωθείς ν' αλλάξεις γνώμη για τους Βουλγάρους συντρόφους και το Κόμμα τους.

Ο Βλαντάς ειρωνικά, βλακώδικα και υπεροπτικά μου απάντησε:

- Καλέ τι μας λες!

- Για να τελειώνουμε, λέω πως είμαι έτοιμος για ανακρίσεις κι όσο νωρίτερα αρχίσουν και προσεχτικότερα γίνουν, τόσο γρηγορότερα θα ιδείς αυτό που άρχισαν να βλέπουν οι Βούλγαροι. Εκτός....

- Μα γαμώ το Θεό μου, πάλι με τα εκτός και τα αποσιωπητικά μπλέξαμε (είπε ο Βλαντάς νευριασμένος) Παράτατα λοιπόν και πες ξεκάθαρα αυτό που κρύβεις.

- Είναι ακόμα νωρίς. Κι αυτό που ζητάς, αν θα σου το πω ή όχι, θα εξαρτηθεί όχι από μένα, αλλά από τη στάση σου στην πορεία των ανακρίσεων.

- Αϊ στο διάβολο. (Βρόντηξε την πόρτα κι έφυγε).

Την ίδια μέρα σούρουπο και αφού προηγούμενα στείλαν γιατρό και με εξήτασε, με ανέβασαν στο όγδοο πάτωμα και με μπάσαν στο ίδιο ανακριτικό γραφείο, όπου εκτός από τα γνωστά πρόσωπα, βρήκα άλλο ένα ηλικιωμένο με το όνομα Μπάϊ Ιβάν (Μπάρμπα Ιβάν).

Μπαίνοντας στο γραφείο, όλοι τους αλληλοκοιτάχτηκαν και κανένας δε ανταπέδωσε την "καλησπέρα" μου. Στο κέντρο όρθιος και γύρω μου όλοι καθιστοί, μουτρωμένοι και σκεφτικοί, με περιεργάζονταν ανόρεχτα.

Όλα έδειχναν κάποια ανεξήγητη αμηχανία και με την αντίδραση του Βλαντά στην υπόδειξη των Βουλγάρων να μου προσφέρουν κάθισμα, μπροστά μου ξεσκεπάστηκε η μεταξύ τους ασυμφωνία. Κι ακόμα στην προσπάθειά του να πάρει την πρωτοβουλία και να βάλει τη σφραγίδα του στην πορεία των ανακρίσεων, δίχως περιστροφές κι ανακριτικά κόλπα, ο Βλαντάς μου ζήτησε εξηγήσεις, γιατί στη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση άργησα να βγω στο βουνό και πολύ καιρό άφησα μόνο τον άπειρο από ανταρτοπόλεμο Λάμπρο, με συνέπειες στο ξεκίνημα να πάθουμε σοβαρές ζημιές και να καθυστερήσει η ανάπτυξη του ανταρτοκινήματος σ' ολόκληρη την Ανατ. Μακεδονία και Θράκη.

Αν και προκλητικό, δεν μπόρεσα να κρατηθώ κι απαράλλαχτα όπως και στα τρία προηγούμενα έτσι και στο τέταρτο κατά σειρά σε βάρος μου κατηγορητήριο, προτού απαντήσω γέλασα. Και για να προλάβω επέμβαση του Βλαντά, άρχισα και τελείωσα καπώς έτσι:

- Το ανταρτοκίνημα στον Έβρο άρχισε στις 16 του Ιούνη 1946 και ο Λάμπρος βγήκε στο βουνό το Σεπτέμβρη του 1946. Κι ακόμα βγαίνοντας στο βουνό δεν έμεινε, αλλά μπρος στις κακουχίες και τους κινδύνους του βουνού και του ανταρτοκινήματος και μέχρι το αντάρτικο να σταθεί στα πόδια του και να δημιουργήσει ελεύθερη περιοχή, ο Λάμπρος για να κρύψει τον φιλοτομαρισμό του, με διάφορα διαφανή και αστήρικτα δικαιολογητικά, ότι θα φροντίσει για την περίθαλψη των τραυματιών ή την αποστολή υγειονομικού υλικού κλπ., άραξε στη Σόφια. Κι από τη Σόφια, για να θολώσει τα νερά και για να μη γίνει, όπως και δεν έγινε αντιληπτή από το Κόμμα η κατεργαριά του, κατά πολύ αραιά διαστήματα και σαν μουσαφίρης για 2-3 μέρες, ερχόταν στο βουνό και μόλις μυριζόταν κινήσεις και μπαρούτι εσπευσμένα και με τα γνωστά δικαιολογητικά, ξανάπαιρνε το δρόμο επιστροφής για τη Σόφια.

Από το Σεπτέμβρη του 1946 που βγήκε στο βουνό και μέχρι 7 του Γενάρη 1947 που στο χωριό Κυριακή, ύστερα από σκληρή μάχη, αιχμαλωτίσαμε το μοναρχοφασιστικό Τάγμα του Ταγματάρχη Γιώργη Ραΐση και πανικοβλημένο εξαναγκάσαμε τον εχθρό να συμπτύξει και οχυρώσει τις δυνάμεις του στα βασικά επαρχιακά κέντρα και να εγκαταλείψει όλη την ύπαιθρο Έβρου στο ΔΣΕ, τότε και μόνο, όταν στον Έβρο δημιουργήθηκε σταθερή και απέραντη ορεινή περιοχή, ο Λάμπρος μετά την μπόρα και σαν το σαλιάγκι στην λιακάδα εγκατέλειψε το κα-

ταφύγιο της Σόφιας, με τα αγάδικα ραχάτια του και ήρθε στο βουνό, όπου για σιγουριά του τομαριού του και με ισχυρή φρουρά, μόνιμα εγκατέστησε την έδρα του Αρχηγείου Αν. Μακεδονίας - Θράκης όχι μακρύτερα από 500 μέτρα από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Κι όσες φορές ο εχθρός έβγαινε σε εκκαθαριστικές επιχειρήσεις κι άκουγε εχθρική τουφεκιά, τρύπωνε στο Βουλγάρικο έδαφος. Ακόμα, μια και για συνομωτικούς λόγους, μόνο εγώ είχα επαφή με τα συνεργεία απόκρυψης κι ήξερα όλες τις αποθήκες οπλισμού, πυρομαχικών, υγειονομικού υλικού κλπ., αν αργούσα να βγω στο βουνό, πως και ποιος θα εξόπλιzε τους αντάρτες;

Προς επαλήθευση των όσων υποστηρίζω, σα μάρτυρες προτείνω τον μπάρμπα Αλέξη και το Θανάση Μπαρμπούτη οι δυο τους την εποχή εκείνη κρατούσαν στη Σόφια το πόστο που κρατάει ο Σιαπέρας και φρόντιzαν για την πασιάδικη καλοπέραση του Λάμπρου. Προτείνω τους συντρόφους της φρουράς του Λάμπρου, Θανάση Ντέλλα, Δήμο Δομουχτσή, Σωτήρη Μπέκογλου, Θόδωρο Μήτα ή Μοράβα και τα υπόλοιπα μέλη της δεκαμελούς φρουράς, που συνόδευαν το Λάμπρο από τα ελληνοβουλγάρικα σύνορα μέχρι τις γιάφκες του βουνού Καρά Ντερέ, Τσατάλ Καγιά και την επιστροφή από τις γιάφκες μέχρι τα σύνορα.

Δίπλα στους τόσους μάρτυρες που κατονόμασα, προτείνω, μόλις βγείτε από δω, οποιοδήποτε αντάρτη εβρίτη συναντήσετε στο δρόμο, να τον ρωτήσετε, από την πρώτη μέρα που βγήκε στο βουνό, ποιον πρωτοείδε, ποιος τον εξόπλισε, ποιος τον οργάνωσε κλπ. Και σε περίπτωση που βρεθεί, έστω κι ένας αντάρτης να πει και ν' αποδείξει πως αντί εμένα έβλεπε το Λάμπρο, έ, τότε κρεμάστε με από τη γλώσσα.

- Το πώς θα ενεργήσουμε και ποιους θα ρωτήσουμε, δεν θα μας το υποδείξεις εσύ. Αυτό είναι δουλειά της ανάκρισης. (είπε ο Βλαντάς)

- Νομίzω πως όχι απλώς δουλειά, αλλά υποχρέωση της κομματικής ανάκρισης είναι να βρει και στους αθώους να αποδώσει το δίκιο, δίχως να χαριστεί στους ενόχους κι αυτό δεν μπορείτε να το πετύχετε δίχως την ανάκριση των όσων προτείνω.

- Βούλωσε το και απάντησέ μας γιατί και πώς με το φίλο σου προδότη Μάρκο σαμποτάρατε την επιστράτευση ανταρτών στον Έβρο.

- Το Μάρκο μαzί με τον Μπαρτzιώτα προσωπικά και για πρώτη φορά τους γνώρισα το Φλεβάρη-Μάρτη 1948, όταν πήγα στην έδρα του Γεν. Αρχηγείου. Νωρίτερα και μέχρι την απομάκρυνσή μου από τον Έβρο στις 14 Φλεβάρη 1948, τους είχα ακουστά και την άνοιξη του 1947, όταν από μέρους του Γεν. Αρχηγείου και

προσωπικά σαν απεσταλμένος του Μάρκου στον ΄Εβρο ήρθε ο Λασσάνης, μετά τα καλωσορίσματα και τα συγχαρητήρια του Μάρκου για την πλούσια δράση και στρατολογία ανταρτών, οι πρώτες λέξεις του Λασσάνη ήταν, "Πώς πάει η επιστράτευση ανταρτών, να τη συνεχίσουμε και να φροντίσουμε να δημιουργήσουμε τις απαραίτητες στρατηγικές εφεδρείες του ΔΣΕ. Και σε περίπτωση που εξαντληθεί ο κρυμμένος οπλισμός μας και μέχρι από τις Λ.Δ. εφοδιαστούμε με οπλισμό, με εντολή του Μάρκου σε κάθε ομάδα ενόπλων να βάζουμε δυο-τρεις άοπλους αντάρτες και προδευτικά να τους οπλίζουμε από οπλισμό λάφυρα του εχθρού".

- Το γεγονός ότι παίρνεις υπό την προστασία σου τον προδότη Μάρκο και πας να ξεπλύνεις και να δικαιολογήσεις τις προδοσίες του, αυτό και μόνο μαρτυρά πως είσαι όμοιος του και κατά πάσα πιθανότητα συνεργάτης του. Διαφορετικά στη θέση που βρίσκεσαι θα περιοριζόσουν στην υπεράσπιση του εαυτού σου.

- Αν κάποιος πρώτα έκανε νύξη για Μάρκο, αυτός δεν είναι άλλος από σας σ. Βλαντά και μια που αναφερθήκατε στο Μάρκο, αν εγώ δεν έλεγα όσα είπα, ασφαλώς θα το γύριζες από την ανάποδη και θα έλεγες πως η σιωπή μου μαρτυράει φόβο και σκοπιμότητα.

΄Επειτα γιατί πας να μπλέξεις το Μάρκο; Αν υπήρχε σαμποτάζ στην επιστράτευση του ΄Εβρου, πώς και γιατί ευθύνεται ο Μάρκος, αφού μέχρι τον ερχομό του Λασσάνη στον ΄Εβρο δεν είχαμε επαφή. Αν τώρα θέλετε να διαπιστώσετε υπάρχει ή όχι σαμποτάζ της επιστράτευσης στον ΄Εβρο, θα πρέπει να στείλετε να φέρουν το αρχείο μου από το βουνό. Και το αρχείο μου δε θα μάθετε που βρίσκεται, αν προηγούμενα δεν βεβαιωθώ, πως η μεταφορά του θα γίνει με συνοδεία Βούλγαρων και δεν θ' ανοιχτεί παρά μόνο εδώ και παρουσία Βουλγάρων.

- Νάτα μας: Ώστε έπαυσες να έχεις εμπιστοσύνη στο Κόμμα;

- Στο Κόμμα έχω εμπιστοσύνη και μέχρι τώρα, παρά την εχθρική σας εναντίον μου συμπεριφορά, εμπιστοσύνη είχα και σε σας, όμως απ' εδώ και πέρα, σε σας και το Σιαπέρα δεν έχω καμμιά εμπιστοσύνη. Ναι, δεν έχω εμπιστοσύνη, γιατί άρχισα να πείθομαι, πως όσα λέω, ο Σιαπέρας μεταφράζει στους Βουλγάρους όσα θέλει και ζητώ την αντικατάστασή του από Βούλγαρο που να ξέρει άπταιστα τα ελληνικά.

-Σιαπέρας: Στους Βουλγάρους μεταφράζω κατά λέξη τα όσα λές δίχως καμμιά αλλαγή ή παράλειψη.

- Δεν με πείθεις, όχι. Γιατί αν μετέφραζες αμερόληπτα η πορεία των ανακρίσεων θα ήταν ολότελα διαφορετική και αναμφίβολα προς όφελος μου και όφε-

λος των ομοιοπαθών μου.

- Ρε τσόγλανε, απαντάει ο Βλαντάς. Πας να σπείρεις στους βουλγάρους τη δυσπιστία, να μας βγάλεις νόκ άουτ και να βγεις αθώα περιστερά;

- Οι αλήτικες λέξεις και γενικά η συμπεριφορά σου εσένα και μόνο εσένα το μέλος του Π.Γ. κι όχι εμένα ντροπιάζουν κι απ' την άλλη με τον τρόπο σου επιβεβαιώνεις τη μεροληψία σου κι αυτό που αντιλήφθηκα σε βάρος του Σιαπέρα.

- Πάρτο χαμπάρι. Δε θα πετύχεις αυτό που επιδιώκεις και θα ακριβοπληρώσεις τις ζημιές που έκανες στο κίνημα.

Εδώ ο Βούλγαρος κομματικός αντιπρόσωπος, με νόημα, από τον νεοφερμένο Μπάρμπα Ιβάν κάτι ζήτησε κι ο Μπάρμπα Ιβάν έσκυψε και κάτι του ψιθύρισε στ' αυτί κι απ' όσα άκουσε με κούνημα του κεφαλιού του, ψιθυριστά έδωσε τη συγκατάθεσή του και ο Μπάϊ Ιβάν σε άπταιστα ελληνικά μου έκανε γνωστό ότι απ' εδώ και πέρα ίσως αντί του Σιαπέρα αυτός να κάνει το διερμηνέα.

Γιατί όμως ίσως κι όχι οριστικά; Αυτό θα το αντιληφθεί ο αναγνώστης από την παραπέρα εξέλιξη των γεγονότων.

- Βλαντάς: Λοιπόν, λέγε, θα μας πεις πώς και πού μπορούμε να βρούμε το αρχείο σου;

- Αυτό θα εξαρτηθεί από σας.

- Δηλαδή ούτε λίγο, ούτε πολύ μας βάζεις όρους.

- Αν και νομίζω όχι, εσείς όπως θέλετε πάρτε το.

- Έστω μια και οι όροι σου δε ζημιώνουν την ανάκριση, θα σου κάνουμε το χατήρι.

- Ποιος το εγγυάται αυτό;

- Εγώ, το Κόμμα.

- Σας εξήγησα και νομίζω πως είναι περιττό να επαναλαμβάνω τους λόγους της συμμετοχής των Βουλγάρων στη μεταφορά του αρχείου μου.

Στ' αυτί του Βούλγαρου κομματικού αντιπροσώπου κάτι πάλι ψιθύρισε ο Μπάϊ Ιβάν και με την απάντηση που του δόθηκε, δίχως να αποτανθεί στο Βλαντά, ο Ιβάν σε μένα είπε: "Η μεταφορά και το άνοιγμα του αρχείου σου θα γίνει όπως ζήτησες. Πες μας πού το έχεις κρυμμένο και πώς μπορούμε να το πάρουμε."

Έδωσα τα ονόματα των ανταρτών Θεμιστοκλή Ζαχαριάδη και Θόδωρου Πρόϊκα και τις απαραίτητες οδηγίες πώς και πού θα τους βρούνε κι έγραψα στον Πρόϊκα να παραδώσει στον κομιστή της επιστολής το κρυμμένο στο βουνό αρχείο μου.

Ύστερα από όσα τους είπα, για ευκολότερη και γρηγορότερη ανεύρεση των

δυο πιο πάνω ανταρτών, αφού ζήτησαν μερικές ακόμα πληροφορίες, έφυγαν και μετά 4 ημέρες ξαναήρθαν με το αρχείο μου και δίχως τον Σιαπέρα.

Στο χρονικό αυτό διάστημα ως που να έρθει το αρχείο μου, αν και δίχως κανένα επιβαρυντικό στοιχείο σε βάρος μου, το κτήνος ο Βλαντάς, παρά και ενάντια στη θέληση των Βουλγάρων, εξακολουθούσε να με κρατάει όρθιο και ξύπνιο. Και κατά μικρά διαστήματα, μέρα και νύχτα, πότε μόνος, πότε έστελνε το Σιαπέρα μ' επιδίωξη ν' ενοχοποιήσουν τώρα το Νίκο Κανακαρίδη ή Λάμπρο.

Στην προσπάθεια της ενοχοποίησης, για να το πετύχουν πόνταραν στη σωματική μου εξάντληση και το ζαλισμένο από την ορθοστασία και αϋπνία μυαλό μου και χρησιμοποίησαν διάφορα τερτίπια. Άλλοτε λ.χ. με καλοπιάσματα μ' έλεγαν πως εκείνος που θα με στείλει στο εκτελεστικό απόσπασμα δεν είναι αυτοί, αλλά ο συνεργάτης μου ο Λάμπρος. "Αυτός προκειμένου να μην ανακαλυφτεί ότι είναι πράκτορας και να σώσει το τομάρι του, σε βάρος σου μας έδωσε βουνό επιβαρυντικά στοιχεία και συ με τη μάταιη ελπίδα να ελαφρύνεις τη θέση σου, εξακολουθείς να τον καλύπτεις και να τον υπερασπίζεσαι. Πες μας τι ξέρεις σε βάρος του Λάμπρου, μη διστάζεις, πες μας και σου δίνουμε το λόγο της επαναστατικής μας τιμής να σου σώσουμε τη ζωή. Το Κόμμα από καιρό έχει εξακριβώσει και ξέρει ότι ο Λάμπρος σε παρέσυρε στο δρόμο της προδοσίας και αυτό είναι σοβαρό ελαφρυντικό με πιθανότητες να ελαφρύνεις τη θέση σου και να σώσεις τη ζωή σου.

Πες μας, μη δυσπιστείς και παύσε να αρνείσαι τη βοήθεια σου στο Κόμμα. Σου το είπαμε και σου το ξαναλέμε. Το Κόμμα είναι μεγαλόψυχο και αν το βοηθήσεις κατά πάσα πιθανότητα θα σου συγχωρέσει το ξεγλίστρημα σου. Το Κόμμα ξέρει ότι είσαι ένα από τα πολλά θύματα του Λάμπρου. Όμως εσυ με την ξεροκεφαλιά σου, να μη θέλεις να κάνεις νύξη για το Λάμπρο και να επιμένεις να τον κρύβεις, αντί, όπως υποθέτεις να ελαφρύνεις τη θέση σου, την επιβαρύνεις και ξαλαφρύνεις το Λάμπρο. Πάψε λοιπόν να το κρύβεις και πες μας τι ξέρεις. Αυτό είναι το συμφέρον σου και το συμφέρον του Κόμματος και του κινήματος του λαού."

- Μια κι επιμένετε να ενοχοποιήσετε το Λάμπρο, εκείνο που ξέρω και ξέρουν όλα τα στελέχη και οι αντάρτες της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης είναι ότι ο Λάμπρος δεν είναι προδότης αλλά αγωνιστής με πολλές και σοβαρές αδυναμίες. Και το βουνό και το αντάρτικο δεν είναι για τον Λάμπρο. Το Κόμμα στην αξιοποίηση του Λάμπρου έπεσε καντάρια έξω και τον χρησιμοποίησε εκ διαμέτρου αντίθετα με την αρχή, "ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη δουλειά". Αυτό είναι όλο.

Κι αν αληθεύει ότι το Κόμμα πιστεύει ότι ο Λάμπρος είναι άνθρωπος του εχθρού, ξαναπέφτει όχι καντάρια, αλλά βουνά έξω.

-Ώστε εξακολουθείς να αρνείσαι και να μας ξεροκοπανάς το γουδί το γουδοχέρι και τον κόπανο στο χέρι. Όμως σε προειδοποιούμε. Θα σου φέρουμε το Λάμπρο εδώ κι όσα αρνείσαι για κείνον, εκείνος θα πει τι ξέρει σε βάρος σου και με το γουδοχέρι της άρνησης σου θα σου σπάσει το ξεροκέφαλο σου, οπότε και να μας τα πεις θα είναι ανεπανόρθωτα αργά και χωρίς κανένα προς όφελός σου ελαφρυντικό.

- Να τον φέρετε. Είμαι περίεργος ν' ακούσω τι σε βάρος μου θα πει

Έφυγαν, μπήκαν στο διπλανό γραφείο και σε λίγο ξανάρθαν με το Λάμπρο. Κι επειδή στο Λάμπρο έκανε χτυπητή εντύπωση το σαρικοφορεμένο μ' επιδέσμους κεφάλι μου, η σωματική μου εξάντληση και γενικά η εξωτερική μου κατάντια, ο Βλαντάς, όχι από φόβο, αλλά για να μειώσει την κακή εντύπωση στο Λάμπρο είπε:

- Μην παραξενεύεσαι. Δεν του τα φορέσαμε εμείς, μόνος του τα φόρεσε. Και πρόσθεσε: Πες του τι έχεις να του πεις:

Ο Λάμπρος, μόλις ήρθε ο κόμπος στο χτένι, κόμπιασε, κοκκίνησε ελαφρά και διστακτικός ολοφάνερα και δίχως να τολμά να με κοιτάξει στα μάτια, ανόρεχτα και ψευδίζοντας, άρχισε να διαστρευλώνει ένα πασίγνωστο σ' αυτόν γεγονός.

Συγκεκριμένα είπε, πως το 1946 με τη βοήθεια του Λευκιμιώτη Πασχάλη Μητιλέτση, κομματικού παράγοντα των φιλελευθέρων, παρά τη δική του αντίθετη γνώμη, κρυφά ήρθα σ' επαφή με τον φιλελεύθερο βουλευτή Έβρου Γρηγόρη Χρυσοστόμου κι απ' ότι υποθέτει, χωρίς να μπορεί να το αποδείξει συζητήσαμε σε βάρος του ανταρτοκινήματος Έβρου.

Βλαντάς απευθυνόμενος σε μένα:

- Ως τώρα μας ξεγλίστρησες σαν χέλι. Τώρα όμως τι έχεις να πεις;

-Έχω να πω πως ο Λάμπρος ή από σας βαλτός είναι, ή στην προσπάθειά του να δείξει ότι βοηθάει το Κόμμα, διαστρέφει την αλήθεια.

- Βλαντάς: Απόδειξέ το.

- Το Φθινόπωρο του 1946 ο Πασχάλης Μητιλέτσης, με συγχωριανούς του Λευκιμιώτες αντάρτες, μου έκανε γνωστό ότι θέλει να συναντηθεί μαζί μου, για να μου διαβιβάσει μια πρόταση του κόμματος των φιλελευθέρων Έβρου. Στη συνάντηση πληροφορήθηκα από τον Μητιλέτση ότι ο φιλελεύθερος βουλευτής Έβρου δικηγόρος Γρηγόρης Χρυσοστόμου, ήθελε να συναντηθούμε για να βρούμε συμβιβαστικό τρόπο τερματισμού του εμφυλίου πολέμου στον Έβρο. Στο

Μπιλέτση απάντησα πως θα σκεφτώ αν συναντηθώ ή όχι με τον Χρυσοστόμου και θα του απαντήσω. Την πρόταση του Μπιλέτση αμέσως την έκανα γνωστή στο Λάμπρο κι επειδή η γνώμη μου ήταν αρνητική, η συνάντηση δεν πραγματοποιήθηκε. Αυτό ήταν όλο κι είμαι περίεργος ν' ακούσω τι το ύποπτο βρίσκεται στην ενέργεια μου.

- Σύμφωνα με τα λεγόμενα του Λάμπρου το ύποπτο είναι ότι συναντήθηκες με τον βουλευτή και το κρύβεις.

- Ο Λάμπρος δε φτάνει να λέει ότι συναντήθηκα αλλά και να το αποδείξει. Κι απόδειξη ότι δεν συναντήθηκα είναι το γεγονός, που αργότερα εγώ κι όχι ο Λάμπρος συνέλαβα το Μπιλέτση και του τον έστειλα προς ανάκριση για εχθρικές του ενέργειες ενάντια στο ανταρτοκίνημα. Και σας ρωτώ: Αν εγώ ήμουν εχθρός του κινήματος και ομοϊδεάτης του Μπιλέτση και του βουλευτή Χρυσοστόμου, θα έπιανα το Μπιλέτση να τον στείλω στον Λάμπρο, με κίνδυνο στις ανακρίσεις να με αποκαλύψει;

Αυτά είχα να πω και ντρέπομαι για λογαριασμό του Λάμπρου, που εν γνώσει του και από φόβο διαστρευλώνει την αλήθεια. Άλλος στη θέση του, όχι μόνο δε θα δεχόταν με σκόπιμες διαστρευλώσεις να επιβαρύνει τη θέση μου και τη θέση των ομοϊδεατών μου, αλλά προκειμένου να βοηθήσει το Κόμμα, να κολλήσει στον τοίχο τους προβοκάτορες, να υπερασπιστεί το λαμπρό ανταρτοκίνημα Μακεδονίας-Θράκης και να σώσει τη ζωή και την αγωνιστική τιμή εκατοντάδων τιμίων αγωνιστών, θα σήκωνε το ανάστημά του, αδιαφορώντας για τις συνέπειες και προς όλες τις κατευθύνσεις θα βροντοφώναζε αυτό που από φόβο στις συνέπειες κρύβει.

Βλαντάς προς το Λάμπρο: Σε υποχρέωσε ή σε έβαλε κανένας να πεις ότι σε βάρος του είπες;

Λάμπρος (ολοφάνερα διστακτικά): Όχι.

Βλαντάς: Τ' ακούς μωρέ;

- Κάτι που γίνεται και το βλέπω με τα μάτια μου δε χρειάζεται να τ' ακούσω από τρίτους. Με το Λάμπρο συνεργαστήκαμε χρόνια πολλά και στην ίδια περιοχή καθοδηγήσαμε δυο ένοπλους αγώνες κι αν ήμουν πράκτωρ του εχθρού, δεν μπορεί παρά να έχουν πέσει στην αντίληψη του κι άλλες ύποπτες ενέργειες, τον προκαλώ να τις αποκαλύψει.

Βλαντάς: (Προς το Λάμπρο): Μια και συνεργαστήκατε χρόνια πολλά και σε προκαλεί, άλλος στη θέση σου, με όσα ξέρεις σε βάρος του θα τον κολλούσε στον τοίχο.

Λάμπρος (Αποφασιστικά): Σε όσα είπα δεν έχω να προσθέσω τίποτε.

Βλαντάς: ΄Εχεις πολλά, πάρα πολλά, αλλά δεν τολμάς να σηκώσεις το ανάστημά σου και πας να ξεμπλέξεις και να βγάλεις την ουρά σου από την παγίδα που μας στήσανε...

Βλαντάς (Σε μένα): Σκασμός! (Προς το Λάμπρο): Τ' ακούς σε προκαλεί ανοιχτά και συ αντί ν' αντεπιτεθείς και να βοηθήσεις το Κόμμα, σωπαίνεις.

-Σωπαίνει γιατί δεν έχει τίποτε άλλο να διαστρεβλώσει κι αν τολμούσε να πει αυτό που πιστεύει, θα έλεγε ότι είμαστε θύματα σατανικής προβοκάτσιας.

Βλαντάς (Οργισμένος): Ποιον φοβάται, ρε;

- Ρώτησε το Λάμπρο να σου το πεί.

Βλαντάς: Τον ακούς, Λάμπρο; Και δεν του λες κατάμουτρα, ότι δε φοβάσαι κανένα. Αϊντε πήγαινε κι όσα μας είπες κι ό, τι έχεις να μας πεις, γράψτα στο χαρτί και στείλε μου το.

Αντικρυστά και πάλι οι δυο μας με το Βλαντά. Χολιασμένος κι αργά-αργά έφερε πέρα-δώθε μερικές βόλτες, τράβηξε ένα κάθισμα, κάθισε απέναντί μου, με ψαχούλεψε με το βλέμμα του πατόκορφα, κούνησε με σημασία το κεφάλι του και με σοβαροφάνεια είπε:

- Μπήκα. Τώρα εξηγούνται όλα.

Περίμενε απάντηση κι επειδή δεν πήρε, συμπλήρωσε:

-΄Ακουσες τι είπα;

- ΄Ακουσα αλλά δεν κατάλαβα τίποτε και περιμένω τη συνέχεια.

- Η συνέχεια είναι απλή και κρύβεται στην πείσμονα προσπάθειά σου να υπερασπίσεις όχι μόνο τον εαυτό σου και τους συγκατηγορουμένους σου, αλλά και το Λάμπρο, για τον οποίο πολλά τα ύποπτα έχουμε σε βάρος του και συ σε βάρος του δεν μας είπες τίποτε, ενώ ο Λάμπρος είπε και στα σίγουρα θα μας πει κι άλλα σε βάρος σου.

-΄Ισως γιατί είμαι ζαλισμένος, δεν καταλαβαίνω που θέλετε να καταλήξετε.

- Μωρέ καταλαβαίνεις και παρακαταλαβαίνεις, αλλά δε σε συμφέρει και κάνεις την παλαβή, όμως προκειμένου να καταλάβω εγώ, εξήγησε μου, γιατί υπερασπίζεσαι όλους κι όχι μόνο τον εαυτό σου;

-Τους υπερασπίζουμαι γιατί είναι αθώοι και συγκατηγορούμενοί μου και γιατί με τα στοιχεία που έδωσα στη Μεραρχία μετά τη σύλληψη τους, τους υπερασπίστηκα προτού συλληφθώ.

- ΄Οχι, τους υπερασπίζεσαι με σκοπό να τους ενθαρρύνεις για να υπερασπιστούν κι αυτοί εσένα, τον αρχηγό τους, κι έτσι με το κόλπο της αλληλοϋπερά-

σπισης να ξεγελάσετε το Κόμμα και να συνεχίσετε τη ζημιά σε βάρος του κινήματος.

- Με όσα είπατε κάνατε μια υπόθεση. Όμως καμμιά σε βάρος μου κατηγορία δεν μπορεί να σταθεί σε φανταστική υπόθεση, παρά μόνο σε χειροπιαστά στοιχεία.

- Έστω, πες μου τι ξέρεις για το Γκαγκούλια.

- Μέχρι τώρα δεν ήξερα ότι ο Γκαγκούλιας είναι συγκατηγορούμενός μου. Ξέρω ότι είναι αγωνιστής με πολύ σοβαρές αδυναμίες.

- Δεν μ' ενδιαφέρουν οι αδυναμίες του, αλλά οι σκόπιμες κι όχι από αδυναμίες ζημιές του τις οποίες μας κρύβεις. Ξέρεις ή δεν ξέρεις ότι στη Χαϊντού έδωσε στον εχθρό δύο πυροβόλα του ΔΣΕ; Δεν ξέρεις πως στο βουνό, κάπου στην περιοχή Σερρών, σε κάποια δημοκρατική συνέλευση στελεχών, όλα τα στελέχη από ομαδάρχη και πάνω δε δέχτηκαν τη συμμετοχή του στη συνέλευση; Δεν ξέρεις ότι σε μαχητές και στελέχη είναι αντιπαθητικός σε βαθμό εχθρότητας;

Δεν ξέρεις ότι τις δικές του σκόπιμες ζημιές, όπως λ.χ. τα δυο πυροβόλα που έδωσε στον εχθρό, επεδίωξε κι ως ένα βαθμό πέτυχε να φορτώσει στον ταξίαρχο Αλέκο Πολίτη; Δεν ξέρεις πως σε κατώτερα στελέχη και μαχητές έλεγε κι απειλούσε, ότι θα τους κάνει ελατήρια και κάθε διαταγή του θα την εκτελούνε σαν ρομπότ; Δεν ξέρεις πως με το σκόπιμο σατραπισμό του, οδήγησε πολλούς αντάρτες σε ομαδικές λιποταξίες; Δεν ξέρεις πως με την εξοργιστική καλοφαγία του και γενικά τη σατραπική συμπεριφορά του, αγανακτούσαν μαχητές και στελέχη και ότι για όλα αυτά τα πολύ ύποπτα παραμερίστηκε και τιμωρήθηκε από τους Λασσάνη-Βατουσιανό; Λέγε, λοιπόν, ξέρεις ή δεν ξέρεις;

- Μια κι επιμένετε θ' αρχίσω από το τελευταίο και θα καταλήξω στο πρώτο. Την καλοφαγία του και το φαντασιόπληκτο κι όχι σκόπιμο σατραπισμό του, σας κάνω γνωστό πως τις αδυναμίες του αυτές τις χτυπήσαμε με το Λάμπρο. Όμως αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι σε καλοφαγία δε φτάνει το Λάμπρο και το Βατουσιανό. Ούτε σε καλοφαγία, ούτε σε σατραπισμό.

- Και πάλι άρχισες με την υπεράσπιση των συνεργατών σου.

- Δεν υπερασπίζομαι κανένα παρά μόνο την πραγματικότητα.

- Πες μου τι ξέρεις για τα δυο πυροβόλα.

- Για ένα κι όχι για δυο, έχω ακουστά πως τα έκρυψε σε τοποθεσία ακατάλληλη και τα βρήκε ο εχθρός κι ότι από τις πλάτες του μετατώπισε το βάρος των ευθυνών στον ταξίαρχο Πολίτη, με συνέπεια να τιμωρηθεί αντί του Γκαγκούλια.

-Ώστε δεν ξέρεις συγκεκριμένα, αλλά έχεις ακουστά, ενώ εμείς έχουμε εξα-

κριβωμένα πως τα δυο πυροβόλα τα έδωσε στον εχθρό με την εντολή σου.

- Αν δεν μπλοφάρετε και τη φορά αυτή είστε κακώς πληροφορημένος κι αυτό μπορεί να αποδειχθεί εύκολα, γιατί την εποχή εκείνη ήμουν στο Γράμμο κι όσα σας είπα τα έμαθα μετά ένα χρόνο με την επιστροφή μου από το Γράμμο στη Θράκη. Για τον αποκλεισμό του από τη δημοκρατική συνέλευση με απαίτηση στελεχών και μαχητών, τις απειλές τους στους μαχητές και τα κατώτερα στελέχη, ότι θα τα μεταβάλει σε ελατήρια και ρομπότ, επίσης τα έμαθα από αφηγήσεις ανταρτών με την επιστροφή μου από το Γράμμο στη Θράκη. Και κάτι που έχει σχέση με τις λιποταξίες και όλα όσα είπατε σε βάρος του και που εσείς δεν ξέρετε, ότι από μένα και το Λάμπρο του γίνανε αυστηρότατες παρατηρήσεις. Μετά την πανωλεθρία μας στη μάχη Μεταξάδων, το σπάσιμο του ηθικού των ανταρτών, στους αγαναχτισμένους από τις μεγάλες και αδικαιολόγητες απώλειές μας αντάρτες, ανοιχτά και προκλητικά έλεγε: “όποιος τα δίπλωσε να του δώσω απολυτήριο για το χωριό του”. Το γεγονός αυτό συνετέλεσε στη λιποταξία πολλών ανταρτών και προκάλεσε τη δικαιολογημένη αγανάχτηση και διαμαρτυρία μαχητών και στελεχών, ιδιαίτερα του ανάπηρου Σουφλιώτη λοχαγού Χαράλαμπου Μαλατάκη. Για τις παλιότερες ομαδικές λιποταξίες του 1948, για λόγους που εξήγησα και ξέρει το Γεν. Αρχηγείο, βασικά κι αποκλειστικά ευθύνεται ο Μήτσος Βατουσιανός, που όπως είναι γνωστό με απόφαση του Κόμματος καθαιρέθηκε και απομακρύνθηκε από το ΔΣΕ.

- Πιστεύεις ρε στο Κόμμα.

- Το ρε δεν έχει καμμιά συγγένεια με το Κόμμα και το ρε να το λες στη γυναίκα σου και τα παιδιά σου.

- Λέγε λοιπόν, πιστεύεις στο κίνημα;

- Αν δεν πίστευα, δεν θα πάλευα 8 ολόκληρα χρόνια στο βουνό με το όπλο στο χέρι και οι εχθροί του Κόμματος και του λαού δε θα με φέρνανε εδώ και δε θα μου φέρονταν όπως μου φέρονται.

- Δηλαδή ούτε λίγο, ούτε πολύ με κατατάσσεις στους εχθρούς του Κόμματος;

- Θεληματικά ή όχι η συμπεριφορά σου και γενικά η τακτική σου στις ανακρίσεις είναι κάθε άλλο, παρά αγωνιστική και ρίχνει νερό στο μύλο του εχθρού του Κόμματος και του λαού.

- Νάτα μας. Ο πράκτορας με το θράσος του θα μας βγάλει και χρεώστες.

- Αργά η γρήγορα χρεώστη στη συνείδησή σου, στο Κόμμα και στο κίνημα, θα σε βγάλει η παθιασμένη μεροληπτική σε βάρος μου και χαριστική στον εγκληματία Χείμαρο και την παρέα του τακτική σου.

-Έχεις το θράσος να καταφέρεσαι σε βάρος του Χείμαρου, που σας έμαθε να

πολεμάτε;

-Ένα απρόκλητο τρανταχτό νευρικό γέλιο ήταν η απάντηση μου.

- Γιατί γελάς και δεν απαντάς;

- Την απάντηση αν ο Χείμαρος ξέρει να πολεμάει ή να δίνει στον εχθρό ανέλπιστα ευκαιρίες να μας σφάζει, εδώ και καιρό την έδωσε ο εχθρός με τους ξέφρενους πανηγυρισμούς της νίκης του επί μια ολόκληρη βδομάδα σ' όλο τον Έβρο και τη Θράκη. Ναι! την απάντηση αν ο Χείμαρος είναι πολέμαρχος ή σφάχτης την έδωσε η μάχη των Μεταξάδων και οι αριθμοί των απωλειών μας, τα νοσοκομεία της Βουλγαρίας, που πλημμύρισαν από ελαφρά και βαρειά τραυματίες. Την απάντηση την έδωσαν τα στελέχη της Μεραρχίας στη Χαϊντού, στην κριτική της μάχης των Μεταξάδων, την έδωσε η αριθμητική μείωση της δύναμης της Μεραρχίας που από 1380 περίπου κατέβηκε στους 400 αντάρτες. Αυτός είναι ο "πολέμαρχος" Χείμαρος. Σε μια μόνο μάχη έδωσε περισσότερες απώλειες απ' όσες εμείς δώσαμε σε τρία χρόνια στον Έβρο.

-Όλα όσα άκουσα είναι γεγονότα;

- Όχι μόνο όσα άκουσες, αλλά γεγονός είναι, πως με το κρύψιμο των δικών μας απωλειών και τους εξογκωμένους αριθμούς απωλειών του εχθρού, προσπάθησε, δίχως τελικά να μπορέσει να παρουσιάσει την πανωλεθρία μας ιστορική νίκη. Γεγονός που αντελήφθηκε το Γεν. Αρχηγείο κι έκανε στο Χείμαρο την αρμόζουσα αυστηρή κριτική.

-Ώστε έτσι με το φίλο μας το Χείμαρο; Κι εγώ απ' όσα είπες πως δεν ξέρω τίποτε;

- Σαν μέλος του Π.Γ. κι ανώτατο στέλεχος του Γεν. Αρχηγείου, δεν μπορεί να μη ξέρεις, αλλά θέλεις να μην ξέρεις.

- Σου λέω πως δεν ξέρω. Κι αλλοίμονο σου αν διαπιστωθεί ότι μου λές ψέματα.

- Αν δεν ξέρεις, πράγμα που δεν το πιστεύω, και θέλεις να διαπιστώσεις αν λέω αλήθεια ή όχι, κάνε μια πρόχειρη έρευνα στα νοσοκομεία της Σόφιας, οι τραυματίες είμαι βέβαιος πως θα σας πούνε περισσότερα και τραγικότερα απ' όσα σας είπα εγώ. Κι αν θέλετε να ξέρετε και κάτι άλλο, το φανταστικό δίχτυ πρακτόρων, οι συλλήψεις και βασανισμοί τόσων αγωνιστών, κατά πάσα πιθανότητα, είναι δημιούργημα του Χείμαρου και του επιτελάρχη Μαλτέζου, με σκοπό, την καταστροφή μας στους Μεταξάδες μια και δεν μπόρεσαν να την κρύψουν να την παρουσιάσουν έργο πρακτόρων κι έτσι να καλύψουν την ανικανότητά τους.

- Σαν να παρατραβάς το σχοινί κι ασφαλώς το τραβάς για να καλυφθείς και καλύψεις τους συνεργάτες σου και να σπρώξεις την ανάκριση σε θολά νερά και

σε κατεύθυνση που δεν υπάρχουν νεκροί.

- Αν η ανάκριση στηριχτεί σε γεγονότα και όχι σε φανταστικές υποθέσεις, κανένας δεν μπορεί να την σπρώξει σε θολά νερά. Όσα είπα και να θέλω δεν μπορώ νάχω την αξίωση να τα πάρετε τοις μετρητοίς.

Απλώς να τα πάρετε υπ' όψη σας και να ερευνήσετε προς την κατεύθυνση αυτή.

-Όλα καλά και θα τα πάρω υπ' όψη μου, όμως γιατί τράβηξες μακρυά αυτό που σε τρομάζει;

- Δεν καταλαβαίνω.

- Καταλαβαίνεις, όμως κάνεις τον κουτό για να μην επαναλάβεις το "δεν καταλαβαίνω", λέω γιατί με τράβηξες μακρυά από τον πολύ με τα πολλά ύποπτα ερωτηματικά Γκαγκούλια.

- Μακρυά από τον Γκαγκούλια μας τράβηξε η πορεία των ανακρίσεων κι όχι εγώ κι από τον Γκαγκούλια δεν έχω τίποτε να φοβηθώ.

- Αν αυτό είναι σωστό, για να το αποδείξεις θα πρέπει να κάνεις ό, τι σου ζητάει το Κόμμα.

- Προτού το Κόμμα μου πει τι ζητάει δεν μπορώ να απαντήσω.

- Το Κόμμα πιστεύει, ότι ο Γκαγκούλιας είναι πράκτορας κι εσύ τον καλύπτεις από φόβο ότι αν τον αποκαλύψεις θα σε αποκαλύψει κι αυτός κι έτσι θα ξηλωθεί η κάλτσα και θα διαπιστωθεί ποιοι είστε.

- Δίχως κανένα συγκεκριμένο στοιχείο και πάλι καταλήξατε σε υποθέσεις.

- Μωρέ τι μας λες... Τα δυο πυροβόλα, οι λιποταξίες, οι τραμπουκισμοί, η ανιπάθεια στελεχών και μαχητών και τόσα άλλα επιβαρυντικά που ήρθαν στο φώς δεν είναι ύποπτα γεγονότα που το Κόμμα οφείλει να πάρει σοβαρά υπόψη του;

- Είναι αδυναμίες κι όχι ύποπτα στοιχεία. Αν λ.χ. μου λέγατε ότι ο Γκαγκούλιας προκειμένου ν' αναδειχθεί είναι ικανός να πατήσει στα πτώματα των κάτω από αυτόν και να γλύψει τις σόλες των πάνω απ' αυτόν, θα σας έλεγα "ναί". Όμως πράκτορας του εχθρού δεν είναι.

-Δε με πείθεις και για να με πείσεις, πρέπει να κάνεις ότι σου ζητάει το Κόμμα.

- Περιμένω ν' ακούσω.

- Άκουσε λοιπόν. Θα σε πάμε σ' αντιπαράσταση με το Γκαγκούλια και μπροστά μας θα παραδεχθείς, ότι είσαι πράκτορας και αρχηγός του και θα τον παρακινήσεις να το παραδεχτεί κι αν αρνηθεί θα συμπληρώσεις:

"Το παιγνίδι είναι χαμένο, στα χέρια του το Κόμμα κρατά ατράνταχτα στοιχεία σε βάρος μας. Κι αν πάλι αρνηθεί θα του πεις αυστηρά: Κάνεις πως δεν θυμά-

σαι ότι με εντολή μου οργάνωσες ομαδικές λιποταξίες και την παράδοση των πυροβόλων στον εχθρό; Αυτό ζητά το Κόμμα και σε περίπτωση άρνησής σου, το κόμμα θα βγάλει τα συμπεράσματα σε βάρος σου. Λέγε λοιπόν δέχεσαι ή όχι;"

- Δέχομαι αλλά με εγγυήσεις, όσα θα πω δε θα χρησιμοποιηθούν σα στοιχείο σε βάρος μου και σε βάρος του Γκαγκούλια και δε θα γίνουν αιτία κακοποίησής του.

- Σου το εγγυώμαι.

- Αν το εγγυάσαι ειλικρινά, νομίζω ότι θα δεχθείτε όσα είπατε να τα επαναλάβετε μπροστά στους Βουλγάρους.

- Στα οικογενειακά του Κόμματος δεν έχουν θέση οι Βούλγαροι.

- Μια και μέχρι τώρα παίρνουν μέρος στις ανακρίσεις δίχως τη συμμετοχή των Βουλγάρων αρνούμαι την πρόταση σας.

- Από καιρό το έχω διαπιστώσει κι επανειλημμένα τόχω πει ότι δε σου ξέφυγε η απειρία των βουλγάρων και οι προς όφελος σου ταλαντεύσεις τους και συνεχώς ποντάρεις στη συμμετοχή τους στις ανακρίσεις. Πάρτο όμως χαμπάρι μια για πάντα πως απ' εδώ και πέρα οι βούλγαροι δεν πρόκειται να ξαναναμιχτούν στα οικογενειακά του Κόμματος.

- Μέχρι να το διαπιστώσω, επαναλαμβάνω αρνούμαι!

- Αρνείσαι, όμως έννοια σου, στο είπα και στο ξαναλέω, με την αϋπνία και την ορθοστασία θα σε λυώσω σαν τη πασχαλιάτικη λαμπάδα.

Σηκώθηκε, βημάτισε, άνοιξε την πόρτα κι έφυγε.

Μετά από καμμιά-δυο ώρες ξανάρθε με το Σιαπέρα και ο Βούλγαρος κομματικός αντιπρόσωπος με το Μπάϊ Ιβάν κι αφού παρουσία τους επανέλαβε την πρόταση του κι αυστηρά μου σύστησε να μην κάνω κανένα νόημα, ξεκινήσαμε για τον Γκαγκούλια.

Για να μη προκαλέσουμε την προσοχή των διαβατών και να μη βλέπω που πάμε με κλειστό τζίπ, από το ξεκίνημα μας μετά 20 περίπου λεπτά της ώρας το τζίπ και πίσω μας ένα ακόμα φρενάρισαν και σε λίγο βρισκόμασταν μπροστά στον έκπληκτο και με γκουρλωμένα μάτια Γκαγκούλια ΄Εκπληκτος γιατί στην επιδίωξή τους να τον ξεγελάσουν και να τον στρέψουν εναντίον μου, του είχαν πει, πως σαν πράκτορας του εχθρού πιάστηκε με εντολή μου. Και τώρα μ' έβλεπε με χειροπέδες, αξύριστο, βρώμικο κι από την πολυήμερη ορθοστασία σκιά του εαυτού μου και με το κεφάλι σαρικοφορεμένο με βρώμικες γάζες. Την πρώτη δικαιολογημένη έκπληξή του, διαδέχτηκε δεύτερη ακόμα μεγαλύτερη και πιο ανεξήγητη, γιατί προτού προλάβει να συνέλθει, ύστερα από νόημα του Βλαντά και κάτω από

την επίβλεψη όλης της συνοδείας μην του κάνω ενθαρρυντικό κατατοπιστικό νόημα, με ύφος που δε σήκωνε αντιρρήσεις άρχισα και τελείωσα έτσι κάπως:

- Τι γίνεται Γιώργη;

- Καλά σ. Κρίτων.

Και προτού προλάβει ν' αρθρώσει άλλη λέξη συμπλήρωσα

- Γιώργη φαίνεται πως δεν μυρίστηκες, ότι όλα χάθηκαν κι ότι είναι περιττό κι ανώφελο να προσποιούμαστε τον αγωνιστή. Ναι, Γιώργη, πάρτο χαμπάρι, όλα τελείωσαν. Το Κόμμα στα χέρια του κρατά ατράνταχτα ενοχοποιητικά στοιχεία σε βάρος μας και ξέρει όσο κι εμείς ποιοι είμαστε.

Κυριολεκτικά αποσβολωμένος κι απροετοίμαστος ν' αντιμετωπίσει το ανεπάντεχο συντριπτικό σε βάρος του κατηγορητήριο, τα έχασε, χλώμιασε και σε ύφος παρακλητικό ψέλισε:

- Τι είναι αυτά που λες σ. Κρίτων, με παίρνεις στο λαιμό σου, λυπήσου με.

- Κουράγιο Γιώργη, τόσα χρόνια τους αλωνίσαμε και στη Θράκη και Μακεδονία τους τσακίσαμε δυο ένοπλες αντιστάσεις και μαζί με άλλους σαν κι εμάς τους πετάξαμε έξω από την Ελλάδα. Τώρα Γιώργη που πέσαμε στα χέρια τους, σειρά τους, και μια που τους φέραμε εκεί που θέλαμε μια ζωή έχουμε, χαλάλι τους.

- Σύντροφε Κρίτων, λυπήσου με, μη με παίρνεις στο λαιμό σου.

Αυτή την ψυχολογική κατάσταση καιροφυλακτούσε ο Βλαντάς και στην προσπάθειά του να την εκμεταλλευτεί, με όσες φανταστικές ανοησίες είπε, αντί όπως περίμενε να πιάσει τον ταύρο από τα κέρατα, έπιασε τον Πάπα απ' τα μαλλιαρά.

Και λυσσασμένος από την αποτυχία του και προκειμένου να φτάσει στο σκοπό του, με λόγια και νευρικές χειρονομίες, παρακινούσε το Γκαγκούλια να πει τι ξέρει σε βάρος μου.

Κι επειδή ο Γκαγκούλιας συνεχώς με παρότρυνε να αναιρέσω, ο Βλαντάς φρενισμένος, μπήκε ανάμεσα μας, όρθωσε το σπιθαμιαίο ανάστημα του και ταρακουνώντας τον εξαντλημένο Γκαγκούλια:

- Άσε ρε, τα παρακάλια και τον ιησουϊτισμό και όπως σου τα είπε τα βρώμικά σου, πες του και συ παλληκαρίσια τα δικά του βρώμικα.

- Μα σ. Βλαντά σας ορκίζομαι. Στην επαναστατική μου τιμή δεν ξέρω τίποτε.

- Ασε ρε κατά μέρος τα δεν ξέρω και την επαναστατική σου τιμή, που δεν έχεις. Άκουσες ρε τι είπε;

Είναι αρχηγός πρακτόρων και συ ένα από τα βασικά στελέχη του διχτύου αυτού. Πες του, ρε, και συ τα βρώμικα του να τελειώνουμε.

- Εγώ σ. Βλαντά, μέχρι τη μέρα που πιάστηκα και μέχρι αυτή τη στιγμή, έκεί-

νο που ήξερα και ξέρω, όχι μόνο εγώ αλλά και όλος ο λαός του Έβρου-Θράκης, είναι ότι ο συν. Κρίτων είναι αγωνιστής και το μόνο που έχω να πω σε βάρος του, στο βουνό ήταν περισσότερο από το κανονικό αυστηρός. Κι όταν μου είπαν ότι πιάστηκα με εντολή του κατά λέξη είπα, ότι η σύλληψή μου μόνο σε κάποιο παράπτωμα μου και στην υπερβολική του αυστηρότητα οφείλεται.

- Ρε ιησουΐτη, τα πυροβόλα δεν τα παρέδωσες στον εχθρό με εντολή του;

- Το πυροβόλο κι όχι τα πυροβόλα, τα είχαμε κρύψει και τυχαία το βρήκε ο εχθρός στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις. Ο δε σ. Κρίτων την εποχή εκείνη ήταν στο Γράμμο κι από το Γράμμο πως μπορούσε να μου δώσει εντολή; Ασύρματο δεν είχα κι ασφαλώς κι ο Κρίτων στο Γράμμο ασύρματο δεν είχε.

- Αν είχατε ή δεν είχατε θα το βρούμε. Αλλά και να μη είχατε ασύρματο, αυτό κακομοίρη μου δεν σας σώζει, γιατί ξέρουμε, ότι είσαστε προσυνεννοημένοι και γιατί η κάλτσα ξηλώθηκε και με το ξήλωμα της ήλθαν σε φως τόσα σε βάρος σας, που δεν σας ξεπλένει η θάλασσα κι η άρνηση σου καταντά ανώφελη βλακεία. Κατάλαβες; Λέγε λοιπόν, θα μας πεις ή όχι;

- Μα τι θέλετε να σας πω σ. Βλαντά;

- Να μας πεις όσα κρύβεις για τον αρχηγό σου και τον εαυτό σου.

-Ό, τι ήξερα σας το είπα. Πιστέψτε με, είμαι αθώος.

- Αν είσαι αθώος, θα το βρούμε, πάμε.

Έτσι έληξε η αντιπαράσταση με το Γκαγκούλια κι από ότι αντιλήφθηκα, στην παραπέρα διάρκεια των ανακρίσεων και μετά την απόλυσή μας, από όσα μου είπε ο ασυρματιστής Μιλτιάδης Παυλίδης ή Μόρς, το κελλί του οποίου χωριζόταν με τοίχο ενός τούβλου από το κελλί του Γκαγκούλια, ο Βλαντάς θεληματικά είτε γιατί δεν μπόρεσε να κάνει διαφορετικά, κράτησε το λόγο του και δε χρησιμοποίησε βία στο Γκαγκούλια.

Αργότερα απ' ό, τι προέκυψε και διαπιστώθηκε στις, δυο ανακαταγραφές, που θάρθει η σειρά τους να κάνουμε λόγο, παρά τον από αρρωστιάρικη επίδειξη ισχυρισμό του Γκαγκούλια, ότι του σπάσανε τα πλευρά και τα δόντια, είναι ένας από τους λίγους τυχερούς που δεν τον βασάνισαν κι όλη τη μπόρα τη γλύτωσε με μερικές κλωτσιές και σκαμπίλια στο βουνό από το βασανιστή Φίλιππο Παπαδόπουλο.

Στο μεταξύ, με όσα παραπάνω εξιστόρησα, παρά την αντίθετη γνώμη των Βουλγάρων και μέχρι να μου φέρουν το αρχείο μου από το βουνό, πέρασαν 4 ακόμη μερόνυχτα στο απάνθρωπο μαρτύριο του αγάλματος.

Το πέμπτο μερόνυχτο, κατά τις δυο περίπου το απόγευμα φέρανε, και όπως

είχε συμφωνηθεί και εγγυήθηκαν οι Βούλγαροι, μπροστά μου άνοιξαν το αρχείο μου.

Ζήτησα να καθίσω κι όχι μόνο μου επέτρεψαν, αλλά ο Βούλγαρος αντιπρόσωπος, αδιαφορώντας στην άρνηση του Βλαντά, μου πρόσφερε κάθισμα.

Όμως από την εξάντληση κι ένα παράξενο με πόνους στη σπονδυλική στήλη σωματικό κοκκάλωμα, αντί το κάθισμα προτίμησα το πάτωμα δίπλα στο αρχείο μου.

Βρήκα τα τρία χειρόγραφα σημειώματα που ζητούσα και φωναχτά και κατά σειρά άρχισα να διαβάζω το περιεχόμενό τους:

"Συν. Κρίτων, στην τακτική σου της επιστράτευσης και μαζικής προώθησης αόπλων ανταρτών στη Βουλγαρία με προοπτική τη δημιουργία εφεδρειών, αμέσως και οριστικά θα πρέπει να βάλεις τέρμα. Η Βουλγαρία υπήρξε σύμμαχος του χιτλεροφασισμού και με την προώθηση κόσμου την εκθέτουμε στα Ηνωμένα Έθνη.

Με σ. χαιρετ. Λάμπρος 15-9-46

Συν. Κρίτων. Μια και μετά το σημείωμά μου εξακολουθείς να παραβιάζεις την κομματική εντολή, αν συνεχίσεις να προωθείς κόσμο στή Λαϊκή Βουλγαρία, για τους γνωστούς λόγους, το Κόμμα θα πάρει αυστηρά μέτρα σε βάρος σου.

Με σ.χ. Λάμπρος 4-10-46

Κι επειδή σ. Βλαντά δεν πειθάρχησα και δεν έπαψα να στέλνω κόσμο στη Βουλγαρία, σε απάντηση δικού μου σημειώματος, πήρα το τρίτο και τελευταίο τουτο σημείωμα:

Συν. Κρίτων. Το περιεχόμενο της απάντησής σου, μαρτυράει μονόπλευρο προσανατολισμό. Πιο συγκεκριμμένα το όλο πρόβλημα των εφεδρειών το βλέπεις μόνο από τη στρατιωτική και διόλου από την πολιτική πλευρά.

Από πολιτική πλευρά, θα πρέπει να καταλάβεις ότι η μαζική προώθηση κόσμου, το θέλεις είτε όχι είναι προβοκάτσια σε βάρος της Βουλγαρίας. Και σε περίπτωση που συνεχίσεις να στέλνεις κόσμο, θα διαγραφείς, θα καθαιρεθείς και θα απομακρυνθείς από το ΔΣΕ.

Με σ.χ. Πορφυρογένης 14-12-46

Τα κρυμμένα μετά τη Βάρκιζα όπλα μας είχαν δοθεί στα χέρια, η ένοπλη δράση μας προοδευτικά κι όλο πιο αποτελεσματική, καλλιεργούσε την προδιάθεση του λαού για το βουνό και το όπλο. Από την άλλη η τρομοκρατία των Άγγλων και ντόπιων συνεργατών τους, καθημερινά στις τάξεις του ΔΣΕ, οδηγούσε εκατοντάδες εθελοντές αντάρτες. Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες συν. Βλαντά, δεν μπορού-

σα να κάνω διαφορετικά και παρά τις επανειλημμένες προειδοποιήσεις και την αυστηρή προειδοποίηση για διαγραφή μου, καθαίρεση κλπ. εξακολουθούσα να στέλνω κόσμο στη Βουλγαρία, γεγονός που ανάγκασε τους σ.σ. Πορφυρογένη-Λάμπρο ν' αφήσουν τη Σόφια και νάρθουν στο βουνό προς συνάντηση μου.

Χωρίς περιστροφές και σε αυστηρό τόνο, ιδίως ο Πορφυρογένης, μου ζήτησε εξηγήσεις, γιατί τέλος πάντων παρά την κομματική εντολή και την αυστηρή προειδοποίηση τιμωρίας μου, εξακολουθώ να στέλνω κόσμο στη Βουλγαρία.

- Απάντησα: Ο κόσμος ενθουσιασμένος από την ένοπλη δράση μας και για ν' αποφύγει τους εξευτελισμούς, τις διαπομπεύσεις και την αβάσταχτη τρομοκρατία του εχθρού, παίρνει το δρόμο του βουνού. Τα κρυμμένα απ' τη Βάρκιζα όπλα εξαντλήθηκαν, και στους εθελοντές αντάρτες δεν έχουμε τι να δώσουμε. Πόλεμο κάνουμε κι ο πόλεμος δίχως εφεδρείες δε θα μας δώσει τη νίκη.

Ακόμα κι όσοι εθελοντικά αφήνουν τα χωριά τους κι έρχονται σε μας, από φόβο αντιποίνων του εχθρού με κανένα τρόπο δεν ξαναγυρίζουν στα χωριά τους. Αλλά και σε περίπτωση που ορισμένοι δεχτούν, εμείς δε θα πρέπει να τους γυρίσουμε. Η επιστροφή στα χωριά τους θα σταματήσει τη διάθεση του λαού προς το βουνό και τότε πού θα βρούμε τις απαραίτητες εφεδρείες;

Απ' ό, τι ξέρω, ένα άρθρο του Συντάγματος της Λ.Δ. της Βουλγαρίας δίνει πολιτικό άσυλο σε καταδιωκομένους δημοκράτες. Συνεπώς σε τι και πώς εκθέτουμε τη Βουλγαρία στα Ηνωμένα Έθνη;

Από την άλλη μια και συνορεύουμε με τη Βουλγαρία και λόγω του εδάφους και της μικρής απόστασης, η διάβαση των σχεδόν αφρούρητων συνόρων, είναι εύκολη.

Σε περίπτωση που εμείς παύσουμε να στέλνουμε κόσμο, πολύς από τον κόσμο που μας έρχεται στριμωγμένος από την εχθρική τρομοκρατία, μόνος του και δίχως να μας ρωτήσει θα περάσει στη Βουλγαρία, οπότε και δίχως εμάς εκτίθεται η Βουλγαρία, ενώ εμείς αριθμητικά θα συγκεντρώσουμε τις απαραίτητες εφεδρείες, που πολύ σύντομα θα μας χρειαστούν.

Τη στιγμή αυτή, λες και τους είχα παραγγείλει, προτού προλάβουν ν' αντικρούσουν τα επιχειρήματα μου, έφτασαν έφιπποι συνδεσμοι με σημείωμα των διοικητών Τάγματος Φλέσσα και Σαράφη. Το σημείωμά μου γνώριζε ότι από τις περιοχές Τριγώνου, Ορεστιάδος, Διδυμοτείχου, φτάνουν πάνω από 300 εθελοντές αντάρτες.

Τους έδωσα το σημείωμα κι όταν το διάβασαν, τους ρώτησα τι να τους κάνουμε;

- Να τους γυρίσεις στα χωριά τους, απάντησαν.

- Να τους γυρίσω στα χωριά τους είναι ένας λόγος και η πιο εύκολη λύση. Όμως μια και βρίσκεστε εδώ και για να πάρετε μια ιδέα τι θα πει προδιάθεση για το βουνό και το όπλο, είναι απαραίτητο την επιστροφή τους στα χωριά να την επιδιώξετε εσείς. Διαφορετικά και μπρος στην προεξοφλημένη για μένα άρνησή τους να γυρίσουν στα χωριά τους, εγώ θα τους προωθήσω στη Βουλγαρία.

Μπροστά γκρεμός και πίσω ρέμα κι απ' την άλλη ολότελα αποκομμένοι απ' το λαό, υπέθεταν ότι τα παραλέω και για να μου περάσουν γυαλιά, προεξόφλησαν την συγκατάθεση τους να γυρίσουν στα χωριά.

Παραπάνω από σίγουροι ότι θα πείσουν τους αντάρτες να γυρίσουν στα χωριά τους, σε δασωμένη και απρόσβλητη από τον εχθρό τοποθεσία, συγκεντρώσαμε τους εθελοντές, στους οποίους ο Λάμπρος και μετά την αποτυχία του ο Πορφυρογένης, άρχισε να αναπτύσει, ότι ακόμα είναι πολύ νωρίς και όταν έρθει η ώρα του βουνού και του όπλου, ο ΔΣΕ θα τους καλέσει στα όπλα. Ότι για την ώρα προέχει ο πολιτικός αγώνας και θα πρέπει να γυρίσουν στα χωριά τους να δουλέψουν στο πλευρό του λαού κλπ. Κι όταν νόμισε πως του χαμογέλασε η συγκατάθεσή τους, έκανε έκκληση να πειθαρχίσουν και να γυρίσουν στα χωριά τους.

Όπως ήταν φυσικό, η αψυχολόγητη έκκληση του έπεσε στο κενό, γεγονός που ανάγκασε τον Πορφυρογένη στα όσα είπε να προσθέσει κι άλλα, δίχως και τη φορά αυτή να πετύχει αυτό που επιδίωκε. Κι επειδή εξακολουθούσε να αναπτύσσει ανεδαφικές θεωρίες και σώνει και καλά να επιμένει, ένας τολμηρός και μυαλωμένος εθελοντής τσαρουχάς, νευριασμένος, δεν χάνει καιρό και ζητάει το λόγο. Και σαν νάκοβε ξύλα με το μπαλτά, απλά, πειστικά, μ' όσα παρακάτω θ' αραδιάσω, αποδοκίμασε τους θεωρητικούς "προφέσορες" του μαρξισμού-λεννινισμού.

- Συναγωνιστές, είπε, να με συμπαθάτε, όμως μια κι έσκασε τφικιά, το σίδερο είναι σε βράση και θέλει τσοκάνισμα με τον βαργιό. Κι εσείς κάθεστε και μου λέτε, είν νουρίς κι χαλέφτι να γυρίσουμε στα χουριά μας.

Άμα γυρίσουμε οι πρόεδροι θα ειδοποιήσουν τσι μπουραντάδις που σφίξαμι τα τσαρούχια κι πηραμι τουν ανήφουρου κι μι του τηλέφουνου θα τσι ξαναειδουποιήσουν ότι γυρίσαμε κι τότε δώσι κόψι ξύλου, φυλακή, ιξουρίες, τρουμοκρατία στις οικογένιϊς μας κι τουν λαό. Κι σας ρουτώ, πώς θα μας πάρτι απού τσι φυλακές κι τα ξηρουνήσια, όταν θα μας χρειαστείτι;

Ο ίδιος σε συνέχεια τόνισε, ότι αυτό που πάθαμε δίνοντας την εξουσία στον

Παπανδρέου και τους Άγγλους δεν πρόκειται να το ξαναπάθουμε, ότι ακόμα αν γυρίσουν στα χωριά τους θα πάθουν τα ίδια και χειρότερα

Πίσω, είπε, δεν έχει, χρειάζιτι γρηγουράδα κι απόφαση κι όποιου κάνει γλήγουρα πουλύ στρατό εκείνος θα κιρδίσει. Ιγώ για λουγαριασμό μου, είπε, σκουτώστιμι δε γυρίζου στου χουργιό, να μι μακιλίψουν οι μπουραντάδις. Να του θυμάστι ισείς οι γραμματισμένοι, οι καθοδηγητάδις μας, άμα μας γυρίσντι πίσου, κι δε μας δώσντι όπλου, του πιγνίδι είνι χαμένου.

Σκιφτείτι, συναγουνιστές -κατέληξε- κι αλλάξτι δρόμου κι μη μας σπρώχνιτι στου γκριμό. (Στρεφόμενος προς τους άλλους αντάρτες): Τα λέου καλά ή όχι;

(Όλοι μαζί οι αντάρτες και μ' ένα στόμα): Καλά τα λες, πίσου δε γυρίζουμι.

Ετοιμάστηκε το συσσίτιο τους και μέχρι να φάνε, Λάμπρος και Πορφυρογένης, μπροστά στο αδιέξοδο, μια και η προσπάθειά τους δεν απέδωσε τίποτε, με τρόπο με τράβηξαν στο πλάϊ και μου σύστησαν σαν τοπικό στέλεχος, να εξασκήσω στους συντοπίτες μου όλη την επιρροή μου και με οποιαδήποτε επιχειρήματα ακόμα και με πίεση όπωσδήποτε να καταφέρω να τους γυρίσω πίσω.

Στην πρόταση τους αντέταξα άρνηση και τους απάντησα ότι κάτω από την πίεση των τριών σημειωμάτων τους, επανειλημμένες προσπάθειες μου, επίμονες, δεν απέδωσαν τίποτε και σχεδόν πήρα την ίδια απάντηση που πήρατε και σεις γεγονός που μ' εξηνάγκασε να προωθώ τον κόσμο στη Βουλγαρία και σας υποχρέωσε νάρθετε προς συνάντησή μου. Μια και με τον ερχομό σας, αντιληφθήκατε την κατάσταση που αντιμετωπίζω, προτού να φύγετε θα πρέπει να με αντικαταστήσετε με άλλον, ή να μ' αφήσετε να συνεχίσω την προώθηση εφεδρειών στη Βουλγαρία.

Αλληλοκοιτάχτηκαν ανίσχυροι, ξύσανε τις κούτρες τους κι υποχρεωμένοι να δώσουν κάποια λύση κάτω από το στρίμωγμα των γεγονότων, άθελα τους είπαν: Κάνε ό, τι καταλαβαίνεις.

Και με το κάνε ότι καταλαβαίνεις σ. Βλαντά, ο Έβρος πλησίασε τους 9 χιλιάδες αντάρτες, η περιοχή της Κομοτηνής ξεπέρασε τις 4 χιλιάδες και συνολικά η Θράκη έδωσε 13 χιλιάδες αντάρτες.

Οι αριθμοί αυτοί και τούτα τα τρία απειλητικά σημειώματα, σας ρωτώ, είναι σαμποτάρισμα της επιστράτευσης στον Έβρο και τη Θράκη; Αν κάποιος σ. Βλαντά, σαμποτάρισε την επιστράτευση αυτός δεν είμαι εγώ, ούτε κανένα στέλεχος αλλά κάποιος άλλος, κι αυτός ο άλλος είναι πασίγνωστος σ' όλους μας και σ' όλες τις ανταρτομάνες περιοχές και στέκει ψηλά.

- Τι θέλεις να πεις, μήπως ο Μάρκος;

- Οχι!

- Βλαντάς σε τόνο απειλητικό: Καν τα μας λιανά.

- Θέλω να πω, πως όταν ήμουν στο Γράμμο από Θεσσαλούς κι από Ρουμελιώτες μαχητές και στελέχη άκουσα να λένε, πως ο κόσμος καθημερινά κι εθελοντικά έβγαινε στο βουνό κατά εκατοντάδες και χιλιάδες και με ρητή κομματική εντολή ότι τάχα ήταν ακόμη νωρίς, τους γυρίζανε στα χωριά τους, πράγμα που ασφαλώς θα συνέβαινε και στον Έβρο, αν τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα ήταν μακρυά κι εγώ δεν ήμουν ξεροκέφαλος κι απείθαρχος σε επιζήμιες στο κίνημα εντολές.

Έτσι μόνο σ. Βλαντά, εξηγείται η έλλειψη στρατηγικών εφεδρειών, με τις γνωστές συνέπειες και μην κοπιάζετε να βρείτε σαμποταριστές της επιστράτευσης εκεί που δεν υπάρχουν.

- Ώστε ούτε λίγο ούτε πολύ, τολμάς να καθίζεις το Κόμμα στο σκαμνί και να λες ότι το Κόμμα σαμποτάρισε την επιστράτευση;

- Δεν το λέω εγώ, το λένε όλοι και καλύτερα και πειστικότερα απ' όλους το λένε τα ίδια τα σκληροτράχηλα γεγονότα. Κι όποιος δεν το παραδέχεται, όχι γιατί δεν το βλέπει, αλλά γιατί δεν τολμά, ή για τον άλφα ή βήτα λόγο, σκόπιμα δεν θέλει να το παραδεχτεί και να το πεί.

- Θέλεις να πεις πως και μένα με θεωρείς από κείνους που έχουν λόγους να κρύβουν τις πραγματικές αιτίες της αποτυχίας δημιουργίας εφεδρειών;

- Μια και είσθε μέλος του Π.Γ., μαζί με όλα τ' άλλα μέλη της Κ.Ε. του ΚΚΕ και να θέλω δεν μπορώ ν' αρνηθώ, ότι έχεις τις ανάλογες ευθύνες κι από τη θέση σου απέναντι μου στο πρόβλημα των εφεδρειών θα φανεί αν ναι ή όχι έχεις λόγους να κρύβεις και να ρίχνεις σ' άλλους τις αιτίες της ήττας μας, που οφείλεται αποκλειστικά σε μια σειρά ασυγχώρητα σφάλματα της ηγεσίας μας και στη μη έγκαιρη εξασφάλιση των απαραίτητων εφεδρειών.

- Η φόρα και ο δρόμος που πήρες, γελιέσαι αν νομίζεις πως θα σε βγάλουν εκεί που επιδιώκεις και το χειρότερο γρήγορα θ' αντιληφθείς, πως στην προσπάθεια σου να μας ξεγελάσεις, δίχως να το καταλάβεις, πάτησες την πεπονόφλουδα και ξεσκεπάστηκες σα συνειδητός και λυσσασμένος εχθρός του Κόμματος και του λαού. Κακομοίρη μου, ενάντια στην ηγεσία του Κόμματος, κομμουνιστής ποτέ δεν καταφέρεται σαν και σένα και μ' όσα είπες και ξέρασες ενάντια στο ανώτατο επιτελείο της εργατικής τάξης, δίχως να το υποπτευθείς μας έδειξες το πραγματικό σου πρόσωπο.

Γυμνός από πειστικά επιχειρήματα και για να μου στερήσει τη δυνατότητα να

απαντήσω στις ξεκάρφωτες εκφοβιστικές του ανοησίες και για να βγει από τη δύσκολη θέση που τον φέρανε τα τρία γνωστά σημειώματα του αρχείου μου κι οι αριθμοί επιστρατευμένων ανταρτών στον Έβρο-Θράκη, όπως και σ' άλλες παρόμοιες περιστάσεις, μπροστά στο αδιέξοδο, αρπάχτηκε από το γνωστό ατού του βέτο στις ανακρίσεις κι αδιάφορος στην αντίθετη γνώμη του Βούλγαρου κομματικού αντιπροσώπου και στον άσχημο αντίκτυπο σε βάρος του της φυγομαχίας, εκνευρισμένος, διέκοψε τις ανακρίσεις και τελευταίος κλείνοντας την πόρτα του ανακριτικού γραφείου, είπε:

- Οχιά, που θα μου πας, σε ζεσταίναμε στον κόρφο μας και τώρα μας δείχνεις τα φαρμακερά σου γλωσσίδια. Έννοια σου όμως, θα σε λυώσω στην ορθοστασία και την αϋπνία και στην αυριανή αντιπαράσταση θα σου ξεριζώσω τα φαρμακερά σου γλωσσίδια.

Βράδυασε και ξημέρωσε η επομένη, πέρασε και το με σημέρι. Το αίμα κατέβηκε, μου έκοψε και μαύρισε τα πόδια. Από την κακή, λόγω της ορθοστασίας κυκλοφορία του αίματος, ένοιωθα να μπήγονται στις πατούσες μου εκατομμύρια βελόνες. Τα νεύρα και η μέση με πονούσαν τρομερά, η σπονδυλική στήλη κοκκάλωσε και σε κάθε κίνηση μου πονούσε και μου δημιουργούσε την ψευδαίσθηση πως όπου και νάναι θα πέσω και θα σωριαστώ στο πάτωμα.

Από την πολυήμερη αϋπνία, τα μάτια μου πρήστηκαν, κοκκίνησαν και τσούζαν ανυπόφορα, τα καπάκια τους τα αισθανόμουν σαν δυο βαριές κι ασήκωτες ταφόπετρες. Το μυαλό μου τόνιωθα νωθρό και κλούβιο, τ' αυτιά μου βούϊζαν και σφύριζαν σαν ατμομηχανή κι οι σωματικές μου δυνάμεις ένοιωθα να μ' εγκαταλείπουν ολότελα. Στην κατάσταση αυτή, την ώρα ούτε κατά προσέγγιση μπορώ να καθορίσω, το κύλημα του χρόνου μόλις και μετά βίας μπορούσα να το μετρώ σε μερόνυχτα ορθοστασίας και αϋπνίας. Όσες φορές κλείνουν των ματιών οι ταφόπετρες, για ν' ανοίξουν, το κεφάλι και το πρόσωπο το πληρώνουν με βουρδουλιές.

Από τη μέρα της τελευταίας ανάκρισης, πέρασαν άλλα δυο μαρτυρικά μερόνυχτα στο μαρτύριο του αγάλματος.

Στο τρίτο πικρόχολα χαμογελαστός και φρεσκαρισμένος από καλοπέραση, έκανε την εμφάνισή του το κτήνος Βλαντάς. Αμίλητος, κούνησε απειλητικά το κεφάλι του, ξανάκλεισε και χάθηκε πίσω από τη πόρτα.

Σε λίγο κάλεσαν έναν από τους φρουρούς μου και με την επιστροφή του μου λύσαν τα χέρια, ρίξαν στην πλάτη μου τη χλαίνη μου και στηριζόμενος στους φρουρούς μου, κατέβηκα τα οκτώ πατώματα και μαζί με τους φρουρούς μου α-

νέβηκα σ' ένα κολλητό στην πόρτα κλειστό τζίπ.

Πότε ξεκίνησε, πόσο διάρκεσε η διαδρομή, ψόφιος από αϋπνία κοιμήθηκα και τίποτε δεν πήρα χαμπάρι και για να ξυπνήσω και να κατέβω από το τζίπ, χρειάστηκαν οι σπρωξιές των φρουρών μου.

Από τον λίγο και βαρύ σαν υδράργυρο, και βαθύ σαν ωκεανό ύπνο, περισσότερο κοιμισμένος και λιγότερο ξύπνιος, ζαλισμένος και τρικλίζοντας πάνω στο παχύ τριζάτο χιόνι, αδιάφορος που με οδηγούν κι αρνούμενος τη βοήθειά τους, ακολουθούσα τους δυο φρουρούς μου.

Μέσα από ελαφρά ανηφορικό κι αριοδασωμένο με πεύκα έδαφος, με πολύ κόπο και μεγάλη προσπάθεια πάνω στο χιόνι έσερνα τα μουδιασμένα και πρησμένα πόδια μου. Ζήτημα αν είχα δρασκελίσει διακόσια βήματα, όταν σε μικρή από μένα απόσταση, ξεπρόβαλε μια ομορφοκτισμένη εξοχική βίλα.

Η για χαρά και απόλαυση της ζωής, μακρυά από τον κόσμο ομορφοκτισμένη βίλα, είχε παραχωρηθεί από τους βουλγάρους στους Μπαρτζιώτα και Βλαντά κι αυτοί τη μετέτρεψαν σε κρανίου τόπο των ομοιοπαθών μου.

Απ' το σημείο που μπροστά μας ξεπρόβαλε, δε χρειάστηκε παρά μια ακόμα μικρή προσπάθεια και λίγα ακόμα βήματα πάνω στο λευκό παρθενικό χιόνι και βρεθήκαμε στο εσωτερικό του μαντρότοιχου, από δασωμένο αυλόγυρο.

Από τον αυλόγυρο, με το κουρασμένο από την αϋπνία βλέμμα μου, αγκάλιασα τη βίλα και μ' έκπληξη για την ομορφιά της διαπίστωσα πως δεν ήταν από τις συνηθισμένες, αλλά πολύ μεγαλύτερη κι απ' ότι αργότερα έμαθα, η βίλα κι η δασωμένη με πεύκα περιοχή της ήταν τόπος παραθερισμού και ξεφαντώματος των μεγαλοκερατάδων του μοναρχοφασιστικού καθεστώτος του ΜΠΟΡΙΣ.

Κυριολεκτικά τσακισμένος από κούραση ψυχική και σωματική, εξαντλημένος, αγανακτισμένος και χωρίς να ζητήσω την έγκριση, κάθισα επάνω στο σκεπασμένο από χιόνι παγκάκι που βρέθηκε μπροστά μου.

Στο παγκάκι, μίλια μακρυά από του να φανταστώ, πως η τόσο αρχοντική και όμορφη βίλα έχει μεταβληθεί σε κόλαση του Δάντη, διερωτόμουν γιατί με είχαν πάει εκεί κι όχι για αντιπαράσταση.

Τις σκέψεις μου και το ξεκούρασμά μου στο παγκάκι, διέκοψε η προσταγή του Βλαντά και στην απορία μου απάντηση έδωσε η αντιπαράσταση με το μάρτυρα εξπονίτη Μίμη Ζαχαριάδη.

Στο χώμα, κάτω από ένα υπόστεγο, ξαπλωμένος σ' ένα απερίγραπτα βρωμερό στρώμα και σκεπασμένος με μια αφάνταστα βρώμικη κουβέρτα και γύρω του κάτουρα και σωροί ανθρώπινες ακαθαρσίες, παρά το χειμωνιάτικο κρύο μια ανυ-

πόφορη βαρειά μυρουδιά μέχρι αναγούλα μπούκωνε τα ρουθούνια και δηλητηρίαζε τον καθαρό από ρετσίνι του πεύκου μυρουδάτο βουνίσιο αέρα.

Ανδιασμένος από την κατάντια του και προτού επέμβει ο Βλαντάς, σε παρατήρησή μου γιατί αποπατεί γύρω στο στρώμα του, αντί απάντηση, τράβηξε τη βρώμικη κουβέρτα, έδειξε τα τυλιγμένα με βρώμικες γάζες πόδια του κι αδιάφορος στην επέμβαση του Βλαντά, αγαναχτησμένος είπε: "Τα πόδια μου από το αναγκαστικό βούτηγμα σε παγωμένο νερό και τη φάλαγγα με βούρδουλα από καουτσούκ, γίνανε κιμάς, πάθανε αγκύλωση στις κλειδώσεις, από τη βρώμα σκουλήκιασαν, με πονάνε τρομερά και δεν μπορώ να σηκωθώ κι αναγκαστικά αποπατώ ξαπλωμένος και στηριζόμενος στα χέρια μου."

- Βλαντάς (προσποιητά ψυχόπονα): Ακουσε Μίμη, στον φέραμε να του πεις τις βρωμιές του και ότι σε γέλασε και σε πήρε στο λαιμό του κι όχι να του κάνεις τα παράπονά σου. Τα παράπονά σου αργότερα θα τα πεις σε μένα κι όπως σου είπα, από σένα, από τη στάση σου θα βελτιωθεί η κατάστασή σου.

- Σύντροφε Βλαντά.

- Α, όλα κι όλα, μην ξανακούσω να μ' αποκαλείς σύντροφε, εκτός αν στα σίγουρα του πεις (του Κρίτωνα εννοείται) τις βρωμιές του. Διαφορετικά...

- Μα τι να σας πω, όσα σας είπα ήταν παραμύθια και ψευτιές.

- Τότε γιατί μας τα είπες;

- Σας τα είπα γιατί επιμένατε να τα πω και για να ανασάνω από τα φριχτά βασανιστήρια και να με τουφεκίσετε να γλυτώσω από το μαρτύριο των βασανιστηρίων και του πόνου.

- Όχι, εκατό φορές όχι. Με το να αρνείσαι μπροστά του τις αλήθειες που μας είπες, δεν επιδιώκεις να γλυτώσεις από τα βασανιστήρια, αλλά να σώσεις τη ζωή του αρχηγού σου. Σου το είπα και σου το ξαναλέω πως αν θέλεις να γλυτώσεις όχι μόνο τα βασανιστήρια αλλά και τη ζωή σου, θα πρέπει να βοηθήσεις το Κόμμα και μπροστά του να επαναλάβεις όσες βρωμιές μας είπες.

- Μα τι θέλετε να σας πω; Ότι είναι πράκτορας. Εγώ το σ. Κρίτωνα, ούτε να φανταστώ μπορούσα ότι είναι πράκτορας κι όσα σας είπα, τα είπα κάτω από βασανιστήρια και υποδείξεις του Γιωργιλά και Μαλτέζου.

- Ώστε σκοπό είχες να τον υποστηρίξεις και γι' αυτό μας ξεγέλασες και σου τον κουβαλήσαμε μπροστά σου; Όμως έννοια σου και θα το ακριβοπληρώσεις και μάλιστα τώρα αμέσως (και προς το Σιαπέρα κι ο Σιαπέρας προς τους Βούλγαρους φρουρούς): Ο σ. Βλαντάς λέει να του ξετυλίξετε τις γάζες από τα πόδια, να του περάσετε το λουρί του όπλου και πάνω στις σκουλικιασμένες πληγές του

με το καουτσούκ μέχρι να επαναλάβει όσα μας είπε, να του περάσετε άγρια κι αλύπητη φάλαγγα.

Μπροστά στην απειλή της σίγουρης επανάληψης των βασανιστηρίων στις σάπιες και σκουλικιασμένες πατούσες των ποδιών του, ο επονίτης Μίμης τρομοκρατημένος κι αποφασισμένος να μην ξαναπέσει στα χέρια των βασανιστών του, και μπροστά μου δέχτηκε να επαναλάβει τα γνωστά στον αναγνώστη από τις προηγούμενες σελίδες παραμύθια και σ' αυτά να συμπληρώσει και τα παρακάτω:

- Στη διάρκεια της μάχης Μεταξάδων, ο ασυρματιστής Μιλτιάδης Παυλίδης ή Μόρς, από τους Μεταξάδες πήγε κρυφά στο Ντουμανλή. Εκεί με την ασυρματίστρια Τασούλα Μουτάκη κανόνισαν ώρες επαφής, συνθηματικά επαφής, μήκος κύματος, κρυπτογραφικό κώδικα κλπ, για να μπορώ από τη Χαϊντού να διατηρώ επαφή με το Μ. Αλέξανδρο.

- Βλαντάς: Ποιός κρύβεται πίσω από το φανταχτερό ψευδώνυμο Μ. Αλέξανδρος και η επαφή σας με τον ασύρματο τι σκοπό είχε;

- Μέγας Αλέξανδρος είναι το ψευδώνυμο του Κρίτωνα και η επαφή μας με ασύρματο σκοπό είχε να δίνουμε στον εχθρό πληροφορίες των κινήσεων, των σκοπών και των δυνάμεων των ανταρτών.

Βλαντάς (εξαιρετικά ικανοποιημένος κι ειρωνικά):

- Μέγα Αλέξανδρε, άκουσες τις βρωμιές σου; Μέχρι τώρα μας ξεγλυστρούσες σαν χέλι, όμως στη σημερινή αντιπαράσταση, με όσα είπε ο Μίμης σε πασπάλισε με άμμο και τώρα από δω και πέρα δε θα σου είναι εύκολο το ξεγλύστρημα μέσα από τα χέρια μας. Λέγε λοιπόν τι έχεις ν' απαντήσεις στα όσα είπε ο Μίμης.

- Πρώτα απ' όλα στην κατάσταση που φέρατε το Μίμη και με τον τρόπο που τον εξαναγκάσατε να μιλήσει, όσα με υποδείξεις και βασανιστήρια βάλατε στο στόμα του, όχι μόνο δεν έχουν καμμιά απολύτως αξία και σε τίποτα δεν μπορούν να μ' επιβαρύνουν, αλλά και πολύ εύκολα μπορούν να ανατραπούν και διαψευσθούν μ' ατράνταχτα και χειροπιαστά γεγονότα.

- Μωρέ τι μας λες; (εξοργιστικά και προκλητικά) Μ. Αλέξανδρε, αν και τούτη τη φορά νομίζεις πως θα μας ξεγλυστρήσεις, αυταπατάσαι. Πάρτο απόφαση, ήρθε η ώρα να παραδεχθείς την ήττα σου.

- Μέχρι τώρα καμμιά σκηνοθετημένη κατηγορία σε βάρος μου δεν άντεξε και μια που δεν άντεξε, ποτέ σα χέλι δεν ξεγλύστρησα μέσα απ' τα χέρια σας. Το ίδιο θα επαναληφθεί και τώρα και θα επαναλαμβάνεται μέχρι που να διαλάμψει η αλήθεια και να θέσει εκτός μάχης το σκηνοθετημένο ψεύδος.

- Ώστε, Μ. Αλέξανδρέ μου, εξακολουθείς να έχεις την αυταπάτη, πως τώρα

που σε κρατάμε γερά θα μας ξεφύγεις: Βγάλτο από το νου σου και σαν καλός πολεμιστής, παλληκαρίσια αναγνώρισε την ήττα σου.

- Αν ανάμεσα μας κάποιος έχει αυταπάτες, όπως αποδείχτηκε και θ' αποδειχτεί και τώρα, αυτός δεν είμαι εγώ και για να διαπιστωθεί πού βρίσκεται η αυταπάτη, σαν ανακριτής έχεις υποχρέωση να εξακριβώσεις ποιος από τους δυο μας, ο Μίμης ή εγώ λέω την αλήθεια.

Το χωριό Μεταξάδες από το ύψωμα Ντουμανλή απέχει ολόκληρο μερόνυχτο πορεία. Πάνε-έλα ο πιο φτεροπόδαρος αντάρτης, το λιγότερο θέλει δυο ημερόνυχτα πορεία. Στη μάχη Μεταξάδων, Χείμαρος και Λάμπρος μαζί τους είχαν πάρει το Μόρς με τον ασύρματο και στο συνοριακό ύψωμα Ντουμανλή άφησαν την ασυρματίσρια Τασούλα με τον ασύρματο της.

Σ' όλη τη διάρκεια της μάχης Μεταξάδων και μέχρι τη σύμπτυξή μας από αιτία τη γνωστή πανωλεθρία μας, ο ασύρματος του Μόρς δε χρησιμοποιήθηκε κι αφού δε χρησιμοποιήθηκε, μπαίνει το ερώτημα, πως ειδοποιήθηκε κι ήρθε στο Ντουμανλή ο Μορς;

Αλλά κι αν ακόμα ειδοποιήθηκε, ο Χείμαρος, ο Λάμπρος κι οι δυο κρυπτογράφοι, πως δυο ολόκληρα μερόνυχτα δεν αντιλήφθηκαν την απουσία του Μορς;

Έπειτα ο Μορς ήταν ασυρματιστής του Λάμπρου και ποτέ δικός μου. Ο Λάμπρος με το επιτελείο του, τον ασύρματο, τον ασυρματιστή Μόρς και τους κρυπτογράφους βρίσκονταν σε μικρή απόσταση από τα ελληνοβουλγαρικά σύνορα. Εγώ ποτέ στη διάθεσή μου δεν είχα ασύρματο, πάντα βρισκόμουν στη μάχη με τα τμήματα και σε απόσταση από την έδρα του Λάμπρου το λιγότερο 2-3 μερόνυχτα γερής και αδιάκοπης πορείας και με το Λάμπρο συνδεόμουν με τηλέφωνο και εφίππους συνδέσμους.

Πώς λοιπόν θα χρησιμοποιούσα τον ασύρματο και τον ασυρματιστή Μορς; Εκτός αν ήταν συνεργάτης μου κι ο Λάμπρος. Και κάτι άλλο. Μια κι εγώ σαν συνδιοικητής με το Λάμπρο των ανταρτοδυνάμεων Θράκης δεν διέθετα ασύρματο, πως και γιατί θα διέθετε ο επονίτης λοχαγός Μίμης;

Αλλά κι αν διέθετε, μια και ο Μίμης βρισκόταν στη Χαϊντού κι η Χαϊντού διοικητικά υπαγόταν στο Χείμαρο-Μαλτέζο, ποιος μπορούσε να προεξοφλήσει και να εγγυηθεί πως η διοίκηση της 7ης Μεραρχίας στο Μίμη θα έδινε την ασυρματίστρια Τασούλα κι όχι κάποιαν άλλη ή άλλο ασυρματιστή; Εκτός και στην περίπτωση αυτή αν ήταν συνεργάτες μου οι Χείμαρος-Μαλτέζος, οπότε σαν συνεργάτες μου κι αρχηγός τους όχι μόνο δε θα με πιάνανε, αλλά και θα εκτελούσαν τις εντολές μου. Στα ερωτήματα αυτά η απάντηση που θα δώσουν οι ανακρί-

σεις θα είναι συντριπτική και μια ακόμα φορά θα ξεσκεπαστεί η σκηνοθεσία του φανταστικού δικτύου πρακτόρων.

Για όλα τ' άλλα που βάλανε στο στόμα του Μίμη, ανεύρεση και παράδοση του κρυμμένου οπλισμού στον εχθρό σαμποτάρισμα της επιστράτευσης κλπ.η απάντηση που έδωσα στις ανακρίσεις που προηγήθηκαν, νομίζω πως είναι παραπάνω από συντριπτική και δεν έχει ανάγκη καμμιάς συμπλήρωσης.

- Αν κατάλαβα καλά, σύμφωνα με όσα αντιπαράθεσες, ο Μίμης μας λέει ψέματα. Αν όμως μας λέει ψέματα, εξήγησε μου, πως, χωρίς να έλθουν σε επαφή Μόρς και Μίμης, συμπίπτει να λένε τα ίδια σε βάρος σου;

- Δε συμπίπτει όπως νομίζετε, αλλά απλώς λένε τα ίδια, γιατί οι ίδιοι βασανιστές με υποδείξεις και βασανιστήρια, τους βάλανε τα ίδια λόγια στο στόμα, κι έτσι με τη μέθοδο της τεχνιτής διασταύρωσης των ανακρίσεων να στηρίζουν, να επαληθεύουν και να κάνουν πιστευτά όσα λένε σε βάρος μου.

Σε περίπτωση που ο Μόρς λέγει τα ίδια και δεν συμπληρώνει τίποτε το διαφορετικό σε βάρος μου, ό,τι είπα στα όσα είπε ο Μίμης, ισχύουν και για το Μορς και δεν βλέπω να συντρέχουν λόγοι αντιπαράστασης, εκτός, επαναλαμβάνω, αν ο Μορς έχει να συμπληρώσει κάτι το διαφορετικό.

- Βλαντάς: Ποιος από τους τρεις σας λέει την αλήθεια, εσύ, ο Μορς ή ο Μ. Αλέξανδρος;

- Στην κατάσταση, ψυχική και σωματική, που τον φέρατε και προπαντός με τον τρόπο που αποσπάσατε όσα είπε, περιττό να ρωτηθεί ο Μίμης.

- Σκασμός, το Μίμη ρωτώ κι όχι σένα.

- Το Μίμη ρωτάτε, αλλά κι εγώ με το αναφαίρετο δικαίωμα της υπεράσπισης του εαυτού μου και των αθώων αγωνιστών συγκατηγορουμένων μου, απαντώ πως στην ερώτηση σας απάντηση θα δώσουν μόνο οι ανακρίσεις.

Χολιασμένος και μπροστά στους Βουλγάρους αδύναμος και ντροπιασμένος, ο Βλαντάς λέει:

- Πάμε ν' ακούσεις κι απ' τον άλλον τ' άπλυτα σου.

Ο άλλος ήταν ο συγχωριανός παιδικός φίλος του Μίμη ανταρτοεπονίτης από τους πρώτους κι υπεύθυνος των ανταρτοεπονιτών της 7ης Μεραρχίας Χρήστος Σαληκυριάκης ή Νώντας.

- Νώντα, στον φέραμε, είπε ο Βλαντάς κι όπως μας υποσχέθηκες περιμένουμε να του τα πεις κατά πρόσωπο, όπως ακριβώς μας τα είπες, δίχως να παραλείψεις να του πεις, ότι σε πήρε στο λαιμό του. Λέγε και μην ξεχνάς τι σου υποσχέθηκα και τι σε περιμένει αν τα λιγοστέψεις ή τα μασήσεις.

Ο Νώντας, από τα βασανιστήρια, την πείνα, τη βρώμα κλπ. σχεδόν αποβλακωμένος κι απ' την παρουσία μου μουδιασμένος και μετανοιωμένος για όσα είπε σε βάρος μου, με βλέπει δίχως από το στόμα του να βγαίνει ότι περίμενε ο Βλαντάς, που με την αντιπαράσταση πήγε για μαλλί και βγήκε κουρεμένος. (τρομερά νευριασμένος): -Λέγε λοιπόν!

Κι επειδή ο Νώντας εξακολουθούσε να σωπαίνει, τον πιάνει από το γιακά, τον ταρακουνά και λυσσασμένος κυριολεκτικά: -Δεν σου τον φέραμε να τον βλέπεις, άλλά να του τα πεις για να σωθείς. Λέγε, λοιπόν, μ' έσκασες.

- Σύντροφε Βλαντά....

- Σκασμός. Δεν ήρθαμε για να με λες σύντροφε, αλλά να του τα πεις και σε περίπτωση που αρνηθείς, αλλοίμονο σου κακομοίρη μου. Λέγε. Θα του τα πεις ή να τον πάρω να φύγουμε;

- Θα του τα πω.

- Λέγε. Εσένα όλοι περιμένουμε.

- Προτού τοποθετηθώ σαν υπεύθυνος ανταρτοεπονιτών 7ης Μεραρχίας ήμουν γραφιάς του Μ. Αλεξάνδρου.

- Ποιος είναι ο Μ. Αλεξανδρος;

- Ποιος άλλος από τον Κρίτωνα σ. Βλαντά!

- Θαυμάσια. Προχώρα παρακάτω και πες μας τι έκανες σαν γραφιάς του;

- Μου υπαγόρευε και έγραφα σημειώματα και διαταγές του προς τους κατώτερους διοικητές των ανταρτοτμημάτων και βοηθητικών υπηρεσιων.

- Σαν γραφιάς του τι ύποπτο έπεσε στην αντίληψη σου;

- Αν θυμάμαι καλά, το καλοκαίρι του 1947, κατά διαστήματα μου υπαγόρευε κι έγραφα αλληγορικά σημειώματα με τα οποία, σε φαινομενικά αυστηρό ύφος, στο δεσμοφύλακα Γιώργη Μπουγατζέλη ή Σπίθα, συνιστούσε, στους κρατούμενους να συμπεριφέρεται καλά, να φροντίζει για την τροφή τους, την καθαριότητά τους κλπ.

Και το πιο ύποπτο, τον προειδοποιούσε δήθεν απειλητικά πως σε περίπτωση που έστω και ένας από τους κρατουμένους κακοποιηθεί, δραπετεύσει ή για τον άλφα ή βήτα λόγο εξαφανιστεί, θα υποστεί σοβαρές συνέπειες.

- Καλά, τι το ύποπτο βλέπεις στην ενέργεια του αυτή;

- Τα ύποπτα σ. Βλαντά είναι, η εξαιρετική κι αδικαιολόγητη, υπερβολική φροντίδα του για την καλοπέραση των κρατουμένων και η φανερά προσποιητή αυστηρότητα του προς το δεσμοφύλακα Σπίθα με τον οποίο, ας σημειωθεί, τα είχε εξαιρετικά καλά, σε βαθμό που η αυστηρή προειδοποίησή του καταντά ύποπτο

καμουφλάρισμα της συνεργασίας τους.

- Νώντα, ποιο κατανοητά.

- Ποιο κατανοητά σ. Βλαντά, υποθέτω πως ο Σπίθας ήταν στενός και έμπιστος συνεργάτης του Μ. Αλέξανδρου και σκόπιμα τοποθετήθηκε δεσμοφύλακας για να καλοπερνούν οι κρατούμενοι και με διάφορα τερτίπια να απελευθερώνονται, χωρίς κανένας να παίρνει χαμπάρι.

- Βλαντάς σε μένα: Τι έχεις ν' απαντήσεις;

- Θέλω να ρωτήσω και ο Νώντας ν' απαντήσει στις ερωτήσεις μου.

- Εμπρός, ρώτησε τον, όμως σε προειδοποιώ, πως θα σας πάρει ο διάβολος και θα σας σηκώσει, αν αντιληφθώ νόημά σου μ' ανταπόκριση του Νώντα.

- Δε μου λες Νώντα, οι κρατούμενοι με τίνος υπόδειξη κι εντολή πιάνονταν, κλείνονταν κι ανακρίνονταν στο περιφραγμένο με συρματοπλέγματα πομακόσπιτο; Νώντα, μη βιάζεσαι, σκέψου και μετά απάντησε και μην ξεχνάς πως σε περίπτωση διαστρέβλωσης της αλήθειας, οι διοικητές των τμημάτων, ο ανακριτής Γκαζέμπας κι ο υπεύθυνος του δικαστικού τμήματος του Α.Α.Μ.Θ. θα σε διαψεύσουν.

- Η υπόδειξη γινόταν από το δικαστικό τμήμα, με βάση την πορεία των ανακρίσεων και των διασταυρουμένων πληροφοριών των τμημάτων και των οργανώσεων κι οι συλλήψεις γίνονταν με εντολή σου.

- Την απελευθέρωση και γενικά την τύχη των κρατουμένων ποιος την αποφάσιζε;

- Το δικαστικό τμήμα σε συνεργασία με τη διοίκηση του Α.Α.Μ.Θ.

- Ο Σπίθας και μετά το Σπίθα ο Μιχάλης Κρόκος σαν αρχιφύλακας κρατουμένων, πού υπάγονταν, από που έπαιρνε καθοδήγηση κι εντολές και σε ποιον λογοδοτούσε;

- Στον υπεύθυνο δικαστικού Ζιάκα και στη διοίκηση του Α.Α.Μ.Θράκης.

- Και λέω, προς τον Βλαντά, αν θέλετε να εξακριβώσετε την πραγματικότητα των όσων λέει ο Νώντας, δεν έχετε παρά να αποτανθείτε στον τότε υπεύθυνο του δικαστικού τμήματος δικηγόρο Ζιάκα, στο βοηθό του Γκαζέμπα και στη διοίκηση του Α.Α.Μ. Θράκης. Αναφορικά με το Σπίθα, πρὸς αποκατάσταση της μνήμης του, απαραίτητο είναι να μάθετε ότι σκοτώθηκε στη μάχη των Μεταξάδων πολεμώντας παλληκαρίσια τον εχθρό.

Και μετά, ολιγόλεπτη σιωπή:

- Βλαντάς: Σαν απάντηση σε όσα σε βάρος σου είπε ο Νώντας, δεν έχεις να συμπληρώσεις τίποτε πειστικό.

- Όχι. Το θεωρώ περιττό, εκτός αν έχει να προσθέσει ο Νώντας, οπότε επιφυλάσσομαι ν' απαντήσω ανάλογα.

- Εσύ, Νώντα, τι άλλο έχεις να πείς σε βάρος του;

- Νώντας. Τίποτε.

- δυο ολόκληρα χρόνια κοντά του και δεν αντιλήφθηκες τίποτε άλλο πιο ύποπτο;

- Όχι.

- Όχι; Τότε εξήγησε μας, πως διάβολο ήξερες ποιος κρύβεται πίσω από το ψευδώνυμο Μ. Αλέξανδρος;

- Δεν ήξερα. Μου το είπαν ο Νίκος Γιωργαλής κι ο επιτελάρχης Μαλτέζος. Και οι ίδιοι με βασανιστήρια με εξανάγκασαν να το παραδεχτώ, ότι το ήξερα.

- Το χειροπιαστό αυτό γεγονός, λέω τότε, περίτρανα και παραπάνω από πειστικά μαρτυρά πως ο Νώντας και ο Μίμης όσα σε βάρος μου είπαν, στο στόμα τους τα έβαλαν οι βασανιστές τους με βασανιστήρια.

- Βλαντάς: Στο είπα και σου επαναλαμβάνω, θ' απαντάς μόνο όταν σε ρωτάνε.

-Όταν με ρωτάνε κι όταν το επιβάλλει η αυτοϋπεράσπισή μου.

- Για το καλό σου συμμορφώσου και μη μου κάνεις τον εξυπνάκια και μη μου μπαίνεις στο ρουθούνι, γιατί η υπομονή μου έχει όρια και αν εξακολουθήσεις οπωσδήποτε θα το ακριβοπληρώσεις.

- Πάμε στον άλλο, πρόσθεσε ο Βλαντάς.

Ο άλλος τρίτος κατά σειρά, ήταν ο υπεύθυνος των συνεργείων της απόκρυψης και συντήρησης οπλισμού Παναγιώτης Καδίρης ή Παλαμάς, συγχωριανός του Μίμη και Νώντα.

Ο Παλαμάς, σχεδόν σαν τον Μίμη, από άγρια φάλαγγα με πόδια πληγιασμένα και σκουλικιασμένα, ξαπλωμένος σ' ένα βρώμικο στρώμα κι ανίκανος να σηκωθεί, μας υποδέχτηκε μ' ένα πικρό χαμόγελο και με μορφασμούς, σαν νάλεγε: Ακόμα θα με παιδεύετε σαν το Χριστό, σκοτώστε με όχι για να γλυτώσω από τα μαρτύρια, αλλά γιατί με τα εγκλήματα σας σβήσατε ότι πίστευα και συχάθηκα τη ζωή.

- Βλαντάς (Με διαφορετική εξυπνάκικη τακτική και με σκοπό να πιάσει το λαγό με τον αραμπά):

-Γεια σου λεβέντη Παλαμά. Να ποιος σε κατάντησε σ' αυτά τα χάλια. Σου τον φέραμε να τον φτύσεις και να του τα πεις έξω από τα δόντια, για να πληρώσει την κατάντια σου και τις πολλές και μεγάλες ζημιές πούκανε στο κίνημα.

Ο Παλαμάς ανόρεχτα χαμογελά κι αηδιασμένος και μαζί αποφασισμένος απαντά:

- Ό, τι έγινε-έγινε. Δεν με σκοτώνετε να ξεμπερδεύουμε και να ησυχάσετε;

- Βλαντάς: Α, όλα κι όλα, παλληκάρια σαν τον Παλαμά, που αλώνισαν τα βουνά και γδάρανε τα χέρια τους σκάβοντας τη γη να κρύψουν και στο ΔΣΕ να παραδώσουν χιλιάδες όπλα και τόννους πυρομαχικά, τέτοια παλληκάρια σαν και σένα Παλαμά κι αν ακόμα ξεγελάστηκαν και πήραν τον εχθρικό δρόμο, το μεγαλόψυχο Κόμμα, αν ειλικρινά μετανοιώσουν κι έμπρακτα το βοηθήσουν να χτυπήσει τους εχθρούς τους, όχι μόνο τα συγχωρεί και τα βοηθάει να ξαναβρούνε τον αγωνιστικό δρόμο, αλλά ανοίγει τις πόρτες του και τα ξαναφτιάχνει μέλη του. Πίστεψέ με Παλαμά, στα χέρια σου κρατάς τη ζωή σου και την κομματική αποκατάσταση σου, αρκεί να ξεδοντιάσεις και να ξεσκεπάσεις τούτον το φαρμακερό και κωλοπετσωμένο αρχιπράκτορα, που εσένα και μια σειρά άλλους λεβέντες σας πήρε στο λαιμό του. Παλαμά! Για καλό σου, παράτα τα χαμόγελα, διώξε τους δισταγμούς κι όσο ακόμα είναι καιρός παρ' το χαμπάρι: Ζεις την αποφασιστική, την πιο κρίσιμη στιγμή της ζωής σου και σε παρόμοιες κρίσιμες στιγμές δεν έχουν θέση οι σκέψεις κι οι δισταγμοί.

Εκείνο που προέχει τώρα είναι να ξεκαθαρίσεις τη θέση σου. Μόνο έτσι και με την απεριόριστη βοήθεια σου στο Κόμμα θα του δώσεις τη δυνατότητα να σε βγάλει από τη σημερινή δύσκολη θέση σου και να σ' επαναφέρει στις τάξεις των αγωνιστών του λαού. Αϊντε παράτα τους δισταγμούς κι άρχισε από τα όπλα που παρέδωσε στον εχθρό, όλα τ' άλλα μόνα τους θάρθουν στη γλώσσα σου.

Ο Παλαμάς, παρά την τόσο μελιστάλαχτη επίμονη παρότρυνση κι ανοιχτόχερη ενθάρρυνση του Βλαντά, ολοφάνερα αηδιασμένος, δε θέλει να επαναλάβει, όσα με βασανιστήρια του βάλανε στο στόμα. Και μια που δε θέλει, το καλό παλληκάρι ο Βλαντάς ο εγκληματίας ξέρει κι άλλο μονοπάτι: Άκουσε, Παλαμά, μπροστά σου δυο δρόμοι υπάρχουν, ο ένας της τιμής, ειλικρινά κι αβίαστα να βοηθήσεις το Κόμμα και με ψηλά το κεφάλι να επανέλθεις στις γραμμές του, ο άλλος να μείνεις πιστός στον αρχηγό σου και μέχρι τέλος στο πλευρό του να βαδίσεις το δρόμο της προδοσίας. Ο δρόμος της τιμής οδηγεί στη ζωή, στους τίμιους αγώνες του λαού και στην απαλλαγή του από τα δεσμά της σκλαβιάς του, ο δρόμος της προδοσίας οδηγεί κατ' ευθείαν στα βασανιστήρια και τελικά στον τάφο. Διάλεξε και πάρε και προπαντός μη μας τρως πολύτιμο χρόνο. Περιμένουμε.

- Θέλετε να επαναλάβω όσα είπα στην ανάκριση του βουνού;

- Να επαναλάβεις όσα είπες στην ανάκριση του βουνού κι όσα ακόμα μας κρύβεις.

- Δεν κρύβω τίποτε και θα επαναλάβω μόνο όσα είπα.

Το 1946 στις μεγάλες εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στην περιοχή Ιρί-Καγιά από κακή απόκρυψη οπλισμού, ο εχθρός μας βρήκε 50 όπλα μάνλιχερ. Το καλοκαίρι του 1947 από σαμποτάρισμα βλημάτων πυροβολικού σκοτώθηκαν και τραυματίστηκαν 4-5 σκοπευτές.

-Ποιος σαμποτάριζε τα βλήματα;

- Εγώ. Με υπόδειξη κι εντολή του Κρίτωνα.

- Θαυμάσια, προχώρα παρακάτω.

- Παρακάτω δεν υπάρχει. Αυτά είπα στο βουνό και τα επαναλαμβάνω για να τελειώνουμε.

- Βλαντάς: Από την εποχή του ΕΛΑΣ και σ' όλη την τρίχρονη διάρκεια του ΔΣΕ ήσουν ένα από τα έμπιστα παλληκάρια του αρχηγού σου και να μην ξέρεις σε βάρος του περισσότερα καταντά απίστευτο. Μάλλον ξέρεις και μας τα κρύβεις.

- Δεν ξέρω περισσότερα κι αν ψάχνετε να βρείτε την πραγματικότητα, αυτή είναι μόνο τα 50 όπλα μάνλιχερ.

- Νάτα μας!.. Πάρτον στο γάμο σου, να μη σου πει ούτε ευχαριστώ. Βρε Παλαμά εμείς ξέρουμε κι έχουμε στοιχεία ότι ξέρεις πολύ περισσότερα και περιμένουμε να μας τα πεις και συ λιγοστεύεις κι αυτά που παραδέχτηκες.

- Αν θέλετε περισσότερα απ' όσα παραδέχτηκα, βασανίστε με και θα τάχετε.

Ο Βλαντάς αγριεύει και βρίζει χομάλικα, απειλεί θεούς και δαίμονες και στην εξαλλοσύνη του δίνει εντολή επανάληψης των βασανιστηρίων. Επεμβαίνει ο Βούλγαρος κομματικός αντιπρόσωπος και στην τελική του απολογία δίχως βασανιστήρια, ο Παλαμάς παραδέχετε μόνο τα 50 όπλα μάνλιχερ που βρήκε ο εχθρός.

Από μέρες οι σχέσεις συνεργασίας Βλαντά και Βουλγάρων οξύνονταν και καθημερινά χειροτέρευαν. Όλα δείχνουν ότι η κάθε πλευρά με την τακτική της επιδιώκει το αντίθετο από την άλλη. Όμως στην προσπάθειά τους να μην αντιληφθούμε την έκταση της διαφοράς τους και προπαντός να μην ενθαρρυνθούμε, κι οι δυο πλευρές μπροστά μας δίνουν τόπο στην οργή τους κι ο Βλαντάς, θέλοντας και μη αναγκάζεται να περιοριστεί μόνο στην ανεύρεση των 50 όπλων από τόν εχθρό. Φρενιασμένος από την επέμβαση του Βουλγάρου, αλλά μπροστά μας εξαναγκασμένος να τηρεί τα προσχήματα, ήρεμος προσποιητά και σχεδόν σίγουρος για την αποστομωτική απάντηση που θα πάρει, με ρωτά αδιάφορος τι έχω ν' απαντήσω στο κατηγορητήριο του Παλαμα.

- Τα όσα με βασανιστήρια, είπα, εξαναγκάστηκε να παραδεχτεί ο Παλαμάς,

δεν είναι ουσιαστικά κατηγορητήριο σε βάρος μου, αλλά κάτι παραπάνω από υπεράσπιση μου και υπεράσπιση του εαυτού του και των ομοιοπαθών μας.

- Δηλαδή;

- Δηλαδή, σ. Βλαντά, μπροστά στις πέντε χιλιάδες όπλα, οπλοπολυβόλα, πολυβόλα, ατομικούς και ομαδικούς όλμους και στους τόννους πυρομαχικών που κρύψαμε και συντηρήσανε και σ' άριστη κατάσταση παραδώσαμε στα χέρια του ΔΣΕ, τα 50 όπλα τύπου μάνλιχερ χάνουν το βάρος που θέλετε να τους δώσετε.

Αν μάλιστα δίπλα σ' αυτό προστεθεί ότι τα κρύψαμε μετά την εξάντληση των πυρομαχικών τους κι ακόμα ότι δεν υπήρχε καμμιά πιθανότητα να βρεθούν όπως δε βρέθηκαν πυρομαχικά μάνλιχερ, τότε όσο και να θέλετε δεν μπορείτε να στηρίξετε σε βάρος μου κατηγορητήριο.

- Για το σαμποτάρισμα βλημάτων πυροβολικού και τους νεκρούς και τραυματίες πυροβολητές;

- Τα σαμποταρισμένα βλήματα που αρνήθηκε ο Παλαμάς και οι 3-4 νεκροί και τραυματίες πυροβολητές είναι γεγονός.

- Ώστε παρά την άρνηση του Παλαμά το παραδέχεσαι;

- Το παραδέχομαι με τη διαφορά ότι τα βλήματα αυτά ήταν γερμανικά και τα είχαν σαμποτάρει οι αλλοεθνείς εργάτες που είχαν εξαναγκασθεί από τους Γερμανούς να δουλεύουν στην πολεμική βιομηχανία τους.

- Πώς μπορείς να το αποδείξεις αυτό;

- Αυτό έχει αποδειχθεί από καιρό από ξένους και δικούς μας ειδικούς και μάλιστα για να μη επαναληφθεί η ζημιά σε βάρος μας, εκείνοι που μας τα στέλνανε, κι αυτοί είναι γνωστοί, φρόντιζαν να τα ελέγχουν και μετά να μας τα στέλνουν.

Μπρος στο συθέμελα τουμπάρισμα του κατηγορητηρίου, για ν' ανασάνει, να κερδίσει χρόνο και να βρει άλλο δρόμο, ο Βλαντάς αναγκαστικά παραιτήθηκε από την κατά αντιπαράσταση εξέταση μου με άλλους συγκατηγορουμένους.

Όπως όμως θα ιδούμε, παρά το ξήλωμα και το ξετίναγμα όλων των τεχνητών επιβαρυντικών στοιχείων σε βάρος μου κι ενάντια στη λογική, ο Βλαντάς όχι μόνο δεν παραιτείται από τα βασανιστήρια, αλλά απ' εδώ και πέρα στα βασανιστήρια στηρίζει το τελευταίο χαρτί του.

Έτσι με τη λήξη της αντιπαράστασης και την επιστροφή μου στο 8όροφο κτίριο της Βουλγάρικης Γενικής Ασφάλειας, όχι μόνο συνεχίζεται το μαρτύριο του αγάλματος, αλλά σ' αυτό προστίθενται κι άλλα μαρτύρια, όχι λιγότερο οδυνηρά.

Μετά τη γνωστή στον αναγνώστη αποτυχημένη απόπειρα να αποδράσω από το

σιδερόφραχτο παραθυράκι του αποχωρητηρίου και τις εξ ίσου γνωστές τραγικές συνέπειες, από την ημέρα που βγήκα από το νοσοκομείο και ξανακλείστηκα στο γνωστό τσιμεντένιο τάφο μου με το εκτυφλωτικό φως κι από κει με ξαναπήραν για νέα σειρά ανακρίσεων. Μετά την αντιπαράστασή μου με τους Νώντα, Μίμη και Παλαμά και μέχρι την επανάληψη των ανακρίσεων, συμπλήρωσα δεκαέξι ολόκληρα μερόνυχτα ορθοστασίας κι αϋπνίας. Την 17η όσο ποτέ φρεσκαρισμένος και χαρούμενος επιδεικτικά και θριαμβευτικά έκανε την εμφάνιση του το ανθρωπόμορφο τέρας Βλαντάς.

Ικανοποιημένος από την σωματική μου εξάντληση, χαμογέλασε με σημασία, βολτάρισε κι ήρθε και στάθηκε μπροστά μου. Δείχνοντας μου το χαρτοφύλακα του με σιγουριά και προκλητικά είπε: Επιτέλους σε κρατώ τσουβαλιασμένο εδώ μέσα και μ' ό, τι έχω εδώ σήμερα θα πάρουν τέλος τα βάσανα σου, οι ελπίδες σου και τα ξεγλυστρήματα σου μέσα από τα χέρια μας.

Στα όσα με τόση σημασία αράδιασε ο Βλαντάς, απάντηση έδωσε το σώριασμά μου στο πάτωμα από σωματική εξάντληση. Κι όμως το σώριασμά μου ο Βλαντάς το απέδωσε λιγότερο στη σωματική μου εξάντληση και περισσότερο στο φόβο μου από τα επιβαρυντικά κατά τη γνώμη του στοιχεία που κρατούσε στην τσάντα του. Από τη μέχρι τώρα αποτυχία του κι από τη δύσκολη θέση του έναντι των Βουλγάρων, σαν σανίδα σωτηρίας αρπάχτηκε από το εύρημα της τσάντας του και παρά την κραυγαλέα προχωρημένη σωματική μου εξάντληση, παρότρυνε τους φρουρούς μου να με ξαναστήσουν στα πόδια, δίχως να το κατορθώσουν.

Ήρθε ο Βούλγαρος αντιπρόσωπος και με την επέμβαση του κλήθηκε γιατρός, μ' εξέτασε, σύστησε διακοπή των ανακρίσεων, ύπνο και ενισχυμένη τροφή.

Πάνω από την επιστήμη, βιαστικός κι ανένδοτος στα δυο πρώτα ο Βλαντάς, δέχτηκε μόνο την ενίσχυση της τροφής μου κι αντί ορθοστασίας να συνεχιστεί η αϋπνία δεμένος χειροπόδαρα στο κάθισμα.

Καθιστός και για να μην πέφτω από το κάθισμα δεμένος πάνω σ' αυτό για να μ' αφήσουν να κοιμηθώ ώστε να μπορέσω ν' αντεπεξέλθω στις ανακρίσεις, πεισματικά κι ανένδοτα αρνήθηκα την ενίσχυση της τροφής μου.

Η γνωμάτευση του γιατρού, η επιμονή του Βούλγαρου αντιπροσώπου να γίνει σεβαστή η σύσταση του γιατρού κι η άρνηση μου να απαντήσω στις ερωτήσεις του και να δεχτώ ενισχυμένη τροφή, ανάγκασαν τον Βλαντά να συμμορφωθεί με τις ιατρικές υποδείξεις.

Πότε και πώς με κατέβασαν στον τσιμεντένιο τάφο μου και δίχως κανένας να με ξυπνήσει πόσο κοιμήθηκα δεν ξέρω. Μόλις όμως κάπως χόρτασα τον ύπνο κι

αισθάνθηκα πείνα και ξύπνησα, στην αρχή θολά κι όσο περνούσε η ώρα σαν απίστευτη πραγματικότητα διαπίστωσα πως προοδευτικά σε ποσότητα και σε ποιότητα βελτιωνόταν η τροφή μου. Και το πιο περίεργο και κάπως ανεξήγητο η συμπεριφορά των με στολή μιλιτσιονέρων σκοπών από βλοσυρή και άγρια, έγινε συμπονετική, πολιτισμένη, ανθρώπινη κι ύστερα από μήνες για πρώτη φορά μου δώσανε σαπούνι και μπόλικο νερό να πλυθώ και με νοήματα συνεχώς με παρότρυναν να τρώω και να κοιμούμαι.

Από την ώρα που ξύπνησα με καλοφαγία και ύπνο κατά βούληση πέρασαν άλλες τρεις μέρες. Την επομένη κατά τις 10 το πρωΐ, κουρέας με ξαλάφρωσε από μαλλιά και γένεια. Μετά το μεσημεριάτικο συσσίτιο, περίπου στις 4 το απόγευμα με ξύπνησαν και στο όγδοο πάτωμα με φέραν και πάλι αντικριστά με τον όσο ποτέ αγριεμένο κι ανυπόμονο Βλαντά.

Αντικριστά, σιωπηλοί, με βλοσυρό ύφος εχθρικό, αναμετρούσε και διερευνούσε ο ένας τον άλλο, όσο που εξαντλήθηκε η υπομονή του Βλαντά, άνοιξε το χαρτοφύλακα του και δείχνοντάς μου το εύρημα του με ρώτησε:

- Το γνωρίζεις τουτο δώ;

- Ανθρακας ο θησαυρός, απάντησα.

- Τι θέλεις να πεις;

- Θέλω να πω, πως ό, τι κρατάς, για φύλαξη το είχα δώσει στη σακατεμένη από τραύμα αδελφή μου, πούμενε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης πολιτικών προσφύγων Βουλγαρίας στη Μπερκόβιτσα και για να βρίσκεται στα χέρια σας, σας το υπόδειξε ο Λάμπρος.

- Πως το ξέρεις αυτό;

- Το ξέρω γιατί εκτός από το Λάμπρο δεν τόξερε άλλος.

- Θαυμάσια, τώρα εξηγούνται όλα και με τούτο δω όλα τα βρώμικα σου θα βγούνε στην επιφάνεια κι όχι μόνο τα δικά σου, αλλά και τα βρώμικα του Λάμπρου του συνεργάτου σου. Έτσι μόνο εξηγείται η εμπιστοσύνη σου στο Λάμπρο.

- Για μια ακόμα φορά, σ. Βλαντά, άνθρακες ο θησαυρός.

- Αυτό τόχεις ξαναπεί και παρ' όλο που το ζήτησα, απόφυγες να δώσεις εξηγήσεις.

- Η εξήγηση είναι όχι μόνο απλή, αλλά και συντριπτική για τις ελπίδες που στήριξες στο εύρημα σου, με υπόδειξη του Λάμπρου.

- Παράτα τα αλληγορικά και ξεκαθάρισε τι θέλεις να πεις.

- Θέλω να πω ότι το Μάρτη του 1948, προσωπικά στο σ. Μπαρτζιώτα στο Γ.

Αρχηγείο, έδωσα ακριβές αντίγραφο του ευρήματος σου κι αν φοβόμουν το περιεχόμενό του δεν θα του τόδινα και δε θάκανα τη βλακεία να το δώσω προς φύλαξη στην αδελφή μου.

- Έδωσες αντίγραφο στον Μπαρτζιώτα;

- Όπως σε βλέπω και με βλέπεις, κι αν αμφιβάλλετε δε σας είναι δύσκολο να το διαπιστώσετε.

- Αν έδωσες ή όχι, πολύ εύκολα θα διαπιστωθεί, όμως εκείνο που τώρα προέχει σε σημασία και οπωσδήποτε πρέπει να το διαπιστώσουμε είναι, τι έκρυβες με τη χειρονομία σου προς το Μπαρτζιώτα.

- Τίποτα απ' όσα υποθέτεις. Απλώς στην κατοχή η αντίσταση του Έβρου και γενικότερα της Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης ήταν αποκομμένη από την αντίσταση της υπόλοιπης Ελλάδας και θεώρησα φρόνιμο στο Κόμμα να δώσω ένα αντίγραφο από το αντιστασιακό ημερολόγιο.

- Ε λοιπόν, δίκιο έχουν όσοι λένε "το έξυπνο πουλί πιάνεται από τη μύτη". Έτσι ακριβώς και συ φιλαράκο μου πιάστηκες από τη μύτη και τώρα θα ιδούμε πώς θα ξεμπλέξεις. Εδώ αναφέρεις μια σειρά επαφές και συνεργασίες με Αμερικανούς, Ελληνικό Προξενείο Αδριανούπολης, Δεμερτζήδες, Σταθάτο, Βασιλειάδηδες και μια σειρά άλλες επαφές με εχθρούς του κινήματος.Υπογραφή συμφωνιών με τους Αμερικανούς δήθεν να σας δώσουν οπλισμό και στην ουσία πίσω από το παραβάν, σε συνεργασία με τους Αμερικανούς χτυπούσατε πισώπλατα το κίνημα.

Τι έχεις να πεις για όλα αυτά;

- Τίποτε περισσότερο, τίποτε λιγότερο απ' όσα γράφω στο ημερολόγιο μου. Και για την εξακρίβωση τους δεν έχετε παρά να ρωτήσετε εκείνους που ονομαστικά αναφέρω, Αθηνόδωρο, Λάμπρο και μια σειρά άλλους.

- Από πού πήρατε και ποιος σας έδωσε το δικαίωμα να υπογράφετε συμφωνίες με τους Αμερικανούς και να βάζετε τον ΕΛΑΣ υπό τις διαταγές τους;

- Μια και στο σημείο αυτό παραδέχεστε τον πληθυντικό και προκειμένου με διασταύρωση των ανακρίσεων να επαληθεύσετε τις απαντήσεις μου, καλά θάναι να φέρετε δω τους σ. Αθηνόδωρο και Λάμπρο και να τους βάλετε τις ίδιες ερωτήσεις.

- Αν θα φέρουμε ή θα ρωτήσουμε τους συνεργάτες σου, αυτό είναι δουλειά του Κόμματος. Για την ώρα ανακρινόμενος είσαι συ κι οφείλεις ν' απαντήσεις.

- Η απάντησή μου γραπτή και ντοκουμενταρισμένη υπάρχει στο ημερολόγιο μου κι εφόσον το διάβασες είναι περιττό να την επαναλαμβάνω εκτός αν θέλεις

να προσθέσω.

-Έστω πρόσθεσε, τι έχεις να πεις;

-Έχω να πω πως το δικαίωμα της συνεργασίας και της υπογραφής συμφωνίας με τους Αμερικανούς μας το έδωσε η συμφωνία ΕΑΜ-ΕΛΑΣ με τους Άγγλους που υπογράφηκε προτύτερα, η ανάγκη εφοδιασμού μας με πολεμικό υλικό κι η έλλειψη επαφής μας με το αντιστασιακό κίνημα της υπόλοιπης Ελλάδας. Κατά συνέπεια μια και η συμφωνία με τους Αμερικανούς είναι πιστό αντίγραφο της συμφωνίας ΕΑΜ-ΕΛΑΣ με τους Άγγλους, αν στην ενέργεια μας υπάρχει κάτι το προδοτικό ή επιζήμιο, η ρίζα του κακού ξεκινά από την Κομματική, Εαμική κι Ελασίτικη ηγεσία.

Μια ξαφνική με όλη τη δύναμη του γροθιά του Βλαντά στα μούτρα μου ήταν η πρώτη απάντησή του κι ευθύς αμέσως συμπλήρωσε:

- Τολμάς ν' αποκαλείς την ηγεσία της Αντίστασης προδοτική;

- Μη ανακατεύετε τα νερά για να ψαρέψετε στα θολά.

Αν η ηγεσία της Αντίστασης ήταν ή όχι προδοτική ή από ανικανότητα έπεσε σ' ασυγχώρητα σφάλματα αυτό δε θα το κρίνω ούτε εγώ, ούτε σεις, ούτε κανένας άλλος παρά μόνο η ιστορία. Εκείνο που θέλω να πω εγώ είναι, ότι για ίδιες πράξεις δεν έχετε το δικαίωμα να κάνετε ξεχώρισμα στελεχών. Και πολύ περισσότερο για πράξεις που είναι ακριβές αντίγραφο και γέννημα των πράξεων της αντιστασιακής κορυφής δεν έχετε δικαίωμα να κρίνετε με δυο μέτρα και δυο σταθμά κατώτερα στελέχη και ηγεσία.

Από το κούρεμα των ίδιων του επιχειρημάτων, κυριολεκτικά λυσσασμένος και διατεθειμένος να επαναλάβει το γρονθοκόπημα, υποχρεωμένος δε να βρει διέξοδο και να μην εκτεθεί περισσότερο στο Βούλγαρο κομματικό αντιπρόσωπο, δικαιλογήθηκε, πως μόλις το πήρε και δεν το διάβασε προσεκτικά κι ότι αφού μελετήσει το ημερολόγιο, θα ξανάρθει την επομένη να συνεχίσει τις ανακρίσεις.

Έφυγαν, αφού προηγούμενα παρά την ολοφάνερη αντίθεση και δυσαρέσκειά του Βούλγαρου κομ. αντιπροσώπου, ο Βλαντάς δεν παρέλειψε να συστήσει στους φρουρούς να με κρατήσουν όρθιο και άϋπνο.

Και σα να μην έφτανε το ολονύκτιο μαρτύριο του αγάλματος, αποφασισμένος να ρίξει το τελευταίο χαρτί του και να σπρώξει τις ανακρίσεις στο απροχώρητο κι από την άλλη μπρος στην αντίθεση των Βουλγάρων στην τακτική του, υποπτευόμενος μήπως μ' αφήσουν να κοιμηθώ, περασμένα μεσάνυχτα, έστειλε το χασαπόσκυλο Κ. Σιαπέρα, μ' εντολή να κάνει έφοδο και να με περάσουν άγρια φάλαγγα. Αυτό και έγινε. Μετά την έφοδο, παρά τη σωματική μου εξάντληση, αφού

προηγούμενα στο διπλανό γραφείο φανάτισε τους 4 φρουρούς μου, για να μην προλάβω ν' αντισταθώ, μου ρίχτηκαν ξαφνικά, μου δέσαν χέρια και πόδια μαζί κι όπως ήμουν κουβάρι στο πάτωμα, ανάμεσα στα σταυρωτά δεμένα πόδια και χέρια, πέρασαν ένα μακρύκανο όπλο, με γύρισαν μπρούμπτα και με βούρδουλα από καουτσούκ, πάνω από ώρα χτυπούσαν τις γυμνές πατούσες των ποδιών μου, ως που πλήγιασαν και πρήστηκαν σα γύφτικες γκάϊντες.

Κι ακόμα για να κυκλοφορήσει το δαρμένο αίμα και να μη σακατευτούν τα πόδια μου, πολλή ώρα με κρατούσαν από τις μασχάλες και με υποχρέωναν να περπατώ και τελικά καθιστόν σε κάθισμα, μου χώσαν τα πόδια σ' ένα κουβά κρύο νερό μέχρι που ξεπάγιασαν κι έχασα τις αισθήσεις μου.

Ξημέρωσε η άλλη μέρα κι ο Βλαντάς παρά την προειδοποίηση να συνεχίσει την ανάκριση, δεν φάνηκε.

Στο μεταξύ, μια και με τα πρησμένα και πληγιασμένα πόδια δεν μπορούσα να σταθώ όρθιος, αναγκαστικά και πάλι καθιστό και άϋπνο με δέσανε στο κάθισμα και κάθε βράδυ δίχως να τον βλέπω ερχόταν το κάθαρμα ο Σιαπέρας κι από το διπλανό γραφείο, παρότρυνε, υπόδειχνε και καθοδηγούσε το βασάνισμά μου.

Έτσι πάνω από βδομάδα κάθε νύχτα και πάντα με διαφορετικά βασανιστήρια και δίχως να με ανακρίνουν, με βασάνιζαν μέχρις ότου έχανα τις αισθήσεις μου από την αϋπνία, τους τρομερούς πόνους στο κορμί και το θολωμένο μυαλό από το σφίξιμο του κεφαλιού μου με στεφάνι.

Να μερικά από τα φρικτά βασανιστήρια που θυμάμαι:

Φάλαγγα στα πόδια, μέχρι αναισθησίας, χώσιμο των πρησμένων και πληγιασμένων μου ποδιών σε λαστιχένιές ψηλές μπότες γεμάτες παγωμένο νερό, σφίξιμο του κεφαλιού με σιδερένιο στεφάνι εσωτερικά φοδραρισμένο με χοντρό μάλλινο ύφασμα (κετσιέ) μέχρι που από τις κόγχες πετάγονταν τα μάτια μου και από τα αυτιά μου και τη μύτη μου τρέχαν αίματα κι από τους πόνους ένοιωθα σαν τρελλός. Σε είδική αυγοειδή μπάλα από καουτσούκ, μεγαλύτερη από το ανάστημα ανθρώπου, με βάζανε με το κεφάλι κάτω και χωμένο μέσα σ' ένα από μαλακό καουτσούκ στεφάνι με ειδική ζώνη πιασμένη από τα δυο άκρα της μπάλας, δεμένη η μέση, τα πόδια επάνω και δεμένα σφιχτά από άλλο ειδικό στεφάνι. Φούσκωναν τη μπάλα. Το δεμένο στο χαλκά στην κορυφή της μπάλας σχοινί το περνούσαν σε ειδική στο ταβάνι τροχαλία. Τραβούσαν το σχοινί κι η μπάλα χτυπιόταν ρυθμικά μια στο ταβάνι, μια στο πάτωμα. Χοροπηδούσε. Και μαζί τους χοροπηδούσε κι ο δεμένος στο εσωτερικό της. Κι οι βασανιστές, από το ειδικό με ζελατίνα παραθυράκι της μπάλας, παρακολουθούσαν το θύμα τους που το έπνι-

γε ο εμετός κι η αιμορραγία από το στόμα μύτη και τ' αυτιά.

Στην 7η πλατειά ολομέλεια του 1957, ο Βλαντάς, μη μπορώντας να κάνει διαφορετικά, μεταξύ άλλων βασανιστηρίων παραδέχτηκε πως από κρεμασμένο, τρυπημένο και γεμάτο παγωμένο νερό τενεκέ, στο κουρεμένο κεφάλι μου ρυθμικά ώρες συνέχεια στάλαζε νερό, που για νάμαι ειλικρινής δεν το θυμάμαι. Κι όταν ο Γ. Μεσηνέζης απείλησε στην ολομέλεια αυτή, ότι πάνω από το κεφάλι του (του Βλαντά) θα κρεμάσει τενεκέ που να στάζει οινόπνευμα, ο θρασύδειλος Βλαντάς τρομοκρατημένος, εκλιπαρούσε την ολομέλεια να μην εφαρμόσει αντίποινα σε βάρος του.

Μετά τη βδομάδα του Γολγοθά μου, για μια μέρα σταμάτησαν τα βασανιστήρια και την επομένη με το ημερολόγιο μου στο χέρι, να σου και πάλι ξανάκανε την εμφάνιση του το κτήνος Βλαντάς.

Όπως πάντα έτσι και τούτη τη φορά, φρεσκαρισμένος, περιποιημένος, όλος σαδισμό και ειρωνεία, μη έχοντας από που να πιαστεί άνοιξε το ημερολόγιο μου στη σελίδα, που γινόταν λόγος για τη δίκη και την εκτέλεση του Οδυσσέα.

Μου το διάβασε και σφυριχτά σαν οχιά μέσα από τα δόντια του, είπε:

- Μαζί με τον Αθηνόδωρο και τους Αμερικανούς τον φάγατε κι όταν πήρατε την καθοδήγηση στα χέρια σας, ποιός ξέρει πόσους άλλους φάγατε, χωρίς να σας πάρουμε χαμπάρι.

Και δίχως να περιμένει απάντηση μου, με ρώτησε τι γράμματα ξέρω.

- Τελείωσα το δημοτικό, απάντησα.

- Κάγχασε και συμπλήρωσε: Μωρέ τι μας λες; Άνθρωπος του Δημοτικού, ασύνδετος με το Κόμμα και κάτω από τις δύσκολες και πολυσύνθετες κατοχικές συνθήκες πώς μπορεί να καθοδηγήσει το πολιτικοστρατιωτικό αντιστασιακό κίνημα μιας ολόκληρης περιοχής; Πώς μπορεί τόσο αριστοτεχνικά και λεπτομερειακά να γράφει τούτο το ημερολόγιο, που όπως μας είπες, το προόριζες για σκελετό αντιστασιακού βιβλίου; Πώς μπορεί να φιλοδοξεί δάφνες συγγραφέα; Και το σπουδαιότερο άνθρωπος του Δημοτικού πώς μπορεί τόσες μέρες να ξεγλυστράει με τόση μαστοριά και ευλυγησία από το μέγγενη της ανάκρισης και να κάνει τους Βούλγαρους να πιστεύουν ότι είναι θύμα προβοκάτσιας; Όλα αυτά φιλαράκο μου βροντοφωνάζουν ότι είσαι ραφιναρισμένος πράκτορας του εχθρού και σαν τέτοιος είσαι ξεσκολισμένος όχι μόνο από πολιτικοστρατιωτικές αλλά και σχολές ηθοποιών. Ναι, φιλαράκο μου, είναι γεγονός ότι μας έβλαψες το κίνημα μαστορικά και σκόπιμα λιγότερο απ' ό, τι μπορούσες. Να σου πω γιατί; Γιατί έβλεπες ν' ανεβαίνεις αλματώδικα τα κομματικά σκαλοπάτια και να κερδίζεις την εμπιστοσύνη του Κόμματος. Και μέσα σου έλεγες και τ' αφεντικά σου σου συνι-

στούσαν, μη βιάζεσαι, ανέβα ψηλότερα, αν είναι δυνατό στην κορυφή κ' από κει στην κατάλληλη στιγμή χτύπα κατακέφαλα.

-Όλα όσα είπατε είναι σοφιστείες κι υποθέσεις δεν καθίζουν τους ανθρώπους στο σκαμνί. Το ένοπλο κίνημα είναι η ανώτερη μορφή πάλης κι εγώ σε πόστο κλειδί, από την αρχή μέχρι τέλους σε μια μεγάλη ανταρτομάνα περιοχή, πήρα μέρος σε δυο ένοπλους αγώνες.

Αν επομένως ήμουν πράκτορας πότε θα περίμενα να σας βλάψω; Κι ακόμα εγώ, ενώ με μάρτυρες όλο το λαό και τους αντάρτες του Έβρου σας παρουσίασα και μπορώ να σας παρουσιάσω δικό μου και τον συνεργατών μου σημαντικό όφελος στο κίνημα, εσείς δεν μπορείτε και δεν θα μπορέσετε να παρουσιάσετε ίχνος ζημιάς.

Παρουσιάστε ζημιά έστω κι από καθοδηγητική ανεπάρκεια κι εγώ θα παραδεχτώ, ότι είμαι πράκτορας του εχθρού. Για την αγραμματοσύνη μου, την προσφορά μου και την ανάδειξη μου στο κίνημα, απ' ό, τι έχω ακουστά κι εξακριβωμένα ξέρω, μια σειρά αγράμματους αγωνιστές, που αναδείχτηκαν σε ηγετικά στελέχη του ανώτατου επιτελείου του Κόμματος και της εργατικής τάξης. Ο Γούσιας ήταν τσαγκάρης, ο ίδιος ο Ζαχαριάδης από αχθοφόρος έφτασε ηγέτης του Κόμματος και του λαού. Σύμφωνα λοιπόν με τη δική σας λογική, αυτοί και μια σειρά άλλοι για ν' αναδειχθούν στα σίγουρα έχουν περάσει από σχολές του έχθρού, αν όχι, τότε δίχως στοιχεία και μόνο με φανταστικές υποθέσεις δεν μπορείτε να λέτε και πολύ περισσότερο δεν μπορείτε να στηρίζετε τα όσα είπατε σε βάρος μου.

Τα πολύ φριχτά βασανιστήρια, η υπερένταση στο απροχώρητο των νεύρων μου κι όσα είπε και όπως τα είπε ο Βλαντάς, μου προκάλεσαν μια χωρίς προηγούμενο αγανάκτηση, που δεν λογαριάζει κανένας συνέπειες και που είναι αδύνατο να την καταλάβουν όσοι στη ζωή τους δεν την έζησαν. Και πάνω στο ξεχείλισμα της αγανάκτησης, σαν τσουχτερές ξαφνικές καμτσικές στα μούτρα του Βλαντά, του πέταξα τα λόγια:

- Έχασες τα αυγά και τα καλάθια και πας να στηριχτείς σε υποθέσεις και στο χασικλή και σφάχτη του λαού Οδυσσέα. Τώρα ξεκαθαρίζουν στο μυαλό μου όλα, αλλά είναι αργά πια, ανεπανόρθωτα αργά κι η ζημιά με τίποτε δεν ξεπληρώνεται.

- Τι θέλεις να πεις, είπε ο Βλαντάς.

- Θέλω να πω, πως το διαμάντι, που λέγεται ελληνικός λαός, στάθηκε άτυχος και γι αυτό πλήρωσε, πληρώνει και ποιος ξέρει ως πότε θα ακριβοπληρώνει με το αίμα του κι άνθρωποι σαν και σένα στη ράχη του θα παίζουν μπιλιάρδο.

- Ρε παλιόσκυλο, ξεκαθάρισε καλύτερα που το τραβάς και τι θέλεις να πεις.

- Θέλω να πω κοπρόσκυλο, πως πήρες στα χέρια σου μια τιποτένια υπόθεση, μια κακότεχνη προβοκάτσια κι αντί στο άψε-σβύσε να την ξεκαθαρίσεις, από ανικανότητα ή σκοπιμότητα την μπέρδεψες κι από τίποτε την έκανες βουνό. Και μια που δεν μπόρεσες να ξεκαθαρίσεις ένα τίποτε, που ο πιο απλός άνθρωπος θα το ξεκαθάριζε μέσα σε δυο τρεις μέρες, δικαιολογημένα μπαίνει το ερώτημα πώς εσύ σα μέλος του Π.Γ., ελλαδικά και σε διεθνή κλίμακα, θα συλλάβεις την πολιτική κατάσταση και προοπτικά θα χαράξεις σωστή πολιτική γραμμή και σωστά πρακτικά θα την εφαρμόσεις;

Να λοιπόν, γιατί πλήρωσε και πληρώνει ο λαός και μέσα απ' τα χέρια του έχασε την εξουσία.

-Ώστε ούτε λίγο, ούτε πολύ, κατά τη γνώμη σου το Π.Γ. κι ολόκληρη η Κ.Ε. του ΚΚΕ είμαστε ανίκανοι και φταίχτες για όλα και συ κι οι όμοιοί σου, που τρύπωσαν στο Κόμμα είστε φελοί πάνω στο λάδι;

- Εγώ και οι όμοιοι μου αγωνιστές και γενικά ο ελληνικός λαός, είμαστε τα θύματα της καθοδηγητικής σας ανικανότητας και ίσως της προδοσίας σας.

Χλώμιασε και τρελός όσο ποτέ από νεύρα, μη βρίσκοντας τι να απαντήσει το κτήνος ο Βλαντάς, άρχισε να τρέμει. Κι εγώ με ξεχαρβαλωμένα τα νεύρα και δίχως να το καταλάβω πως, έμπηξα ένα μακρόσυρτο, ακράτητο, τρανταχτό γέλιο, σε βαθμό που ολότελα μ' εγκατέλειψαν οι δυνάμεις μου και δεμένος μαζί με το κάθισμα σωριάστηκα.

Και με το σώριασμά μου, αστραπιαία και πρωτού προλάβω να φυλαχτώ, δέχτηκα μια κλωτσιά του Βλαντά στο πρόσωπο κι έμεινα σχεδόν αναίσθητος και με το ένα μάτι μου κλειστό από το πρήξιμο.

Ταυτόχρονα και μέσα στη ζαλάδα μου, θολά με το δακρυσμένο από τους πόνους γερό μάτι μου, είδα το Βούλγαρο αντιπρόσωπο ν' αρπάζει το σπιθαμιαίο κοκκινοτρίχη Βλαντά από το γιακά, να τον πετά έξω, να κλείνει την πόρτα και μαζί με το διερμηνέα Μπάϊ Ιβάν, γονατιστοί συμπονετικά, να μου δίνουν την πρώτη βοήθεια και να διατάζουν τη φρουρά να φέρει γιατρό.

Και με τον ερχομό του γιατρού, μετά την ιατρική περίθαλψη, με κατέβασαν στον τσιμεντένιο τάφο μου, με ξάπλωσαν στο στρώμα και με σκέπασαν με την κουβέρτα και τη χλαίνη μου.

27.- ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΠΑΡΑΜΕΡΙΖΕΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΜΑΣ ΚΑΙ ΞΕΚΑΘΑΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΥΠΟΘΕΣΗ ΤΗΣ 7ης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Από την κλωτσιά του Βλαντά και μέχρι να ξεπρηστεί το πρόσωπο μου και ν' ανοίξει το εξωτερικά μελανιασμένο και εσωτερικά ερεθισμένο μάτι μου, κάθε μέρα σχεδόν μ' επισκεφτόταν Βούλγαρος γιατρός και σε ποσότητα και ποιότητα καλυτέρευε η τροφή μου. Μέσα σε δέκα μέρες, πήρα κάπως απάνω μου κι αισθητά λιγόστεψαν οι πόνοι των πληγών μου. Όμως από το φως το εκτυφλωτικό της ενισχυμένης και σιδερόφραχτης μεγάλης ηλεκτρικής λάμπας, μόλις άνοιξε το χτυπημένο μάτι μου, ένοιωσα ένα τρομερό κεραυνοβόλο τσούξιμο, σαν να μου πέταξαν φούχτα άμμο και πλημμύρισε το πρόσωπό μου από δάκρυα πόνου. Μη μπορώντας ν' αντιδράσω διαφορετικά, κουκούλωσα με τη χλαίνη το κεφάλι μου, έκλεισα τα μάτια μου και δεν τ' άνοιξα, μέχρι που ήρθε ο γιατρός, με υπόδειξη του οποίου, σβήσανε τη λάμπα και το πονεμένο μάτι μου δέθηκε με ειδικό επίδεσμο. Έτσι μονόφθαλμος, παρά τις τόσες και στον αναγνώστη τόσο γνωστές αρνητικές διαπιστώσεις μου σε βάρος της ζαχαριάδικης κλίκας, μίλια μακρυά από του να φανταστώ το απύθμενο εγκληματικό βάθος της, ζήτησα από τους Βουλγάρους χαρτί, πένα και μελάνι και προσωπικά στον αρχηγό της αδίστακτης κλίκας Ζαχαριάδη και προς το βουλγάρικο Κόμμα, έγραψα μακροσκελή έκθεση, γύρω από τον ύποπτο τρόπο ανάκρισης του Βλαντά. Τις διαπιστώσεις και τη γνώμη μου γύρω από την προβοκάτσια και τους οργανωτές της, τη βοήθεια που έδωσα στο Βλαντά για το ξεσκέπασμα τους, την ύποπτη άρνηση του να δεχθεί τη βοήθειά μου και την ακόμα πιο ύποπτη προσπάθεια του Βλαντά να καλύψει τους προβοκάτορες και σώνει και καλά να ενοχοποιήσει τα θύματα τους.

Ύστερα από τις εκθέσεις αυτές, επειδή από τα πολυήμερα φρικτά βασανιστήρια είχα καταντήσει σκελετός και σκιά του εαυτού μου και για να γίνω καλά και να συνεχιστούν οι ανακρίσεις, υποχρεωτικά μπήκα στο νοσοκομείο των κεντρικών φυλακών Σόφιας.

Εκεί μια κι από την αντιπαράσταση μου με τους Μίμη, Νώντα, Παλαμά, ήξερα πως κι αυτοί ήταν στην ίδια και χειρότερη από τη δική μου κατάσταση, κατέληξα στο πιθανό συμπέρασμα πως κι αυτοί δεν αποκλείεται να νοσηλεύονται στο ίδιο με μένα νοσοκομείο, γι' αυτό κι από την πρώτη μέρα, άρχισα να στίβω το μυαλό μου, πώς θα διαπιστώσω ότι υπέθετα και να πάρω επαφή μαζί τους. Εδώ στάθηκα εξαιρετικά τυχερός και να πως: Την ίδια μέρα που μπήκα στο νοσοκομείο των

φυλακών, στο μικρό με τρία κρεβάτια θάλαμο, οι δυο νοσηλευόμενοι Βούλγαροι κρατούμενοι, ο ένας γιατρός και ο άλλος νεαρός γυιος γιατρού, μόλις διεπίστωσαν ότι είμαι γραικός, δεν μου τόκρυψαν πως στο κρεβάτι μου νοσηλευόταν, ένας άλλος γραικός, που τον πήραν μια μέρα προτού πάνε εμένα. Και δίχως να τους το ζητήσω, με χαρμάνι από σπασμένα ελληνικά και τούρκικα, μου είπαν πως λεγόταν Παναγιώτης και μου περιέγραψαν τα χαρακτηριστικά του, από τι έπασχε, τον τρόπο θεραπείας του, δίχως να παραλείψουν να προσδιορίσουν την ηλικία του. Απ' όσα άκουσα, πείσθηκα, πως δεν ήταν άλλος από τον Παναγιώτη Καδίρη ή Παλαμά και για να μην πάρουν χαμπάρι οι δυο Βούλγαροι, προσποιήθηκα ότι μου ήταν ολότελα άγνωστο το άτομο αυτό, που μια μέρα νωρίτερα νοσηλευόταν στο κρεβάτι μου.

Πέρασε η πρώτη μέρα, ξημέρωσε η δεύτερη της νοσηλείας μου στο νοσοκομείο, η γνωριμία με τους δυο Βουλγάρους προχωρούσε ικανοποιητικά, δίχως να λείπουν φυσικά οι επιφυλάξεις κι απ' τις δυο πλευρές.

Την ίδια μέρα και στη διάρκεια του σερβιρίσματος του μεσημεριάτικου φαγητού, με τη βοήθεια και κάλυψη του κρατούμενου γιατρού, μεταξύ κρατούμενου, νοσοκόμου σερβιτόρου και γυιου του γιατρού, στα γρήγορα, μαστορικά και στο δυνατό βαθμό προφυλακτικά από μένα, ανταλλάχτηκαν δυο σημειώματα μικροσκοπικά.

Κι όταν μετά το φαγητό ξαπλώσαμε, μόλις προσποιήθηκα τον κοιμισμένο, οι δυο τους, με πλάτες γυρισμένες σε μένα, διάβασαν το σημείωμα ψιθυριστά, κάτι είπαν κι ευθύς αμέσως στη νεκρική ησυχία του μικρού νοσοκομειακού θαλάμου, ακούστηκε το χαρακτηριστικό σύρσιμο του μολυβιού που γράφει στο χαρτί. Γράφανε την απάντηση στο σημείωμα που πήραν από τον επίσης κρατούμενο γιατρό πατέρα του νεαρού, που όπως αργότερα διαπίστωσα, στους μεγάλους θαλάμους των μη απομονωμένων αρρώστων φυλακισμένων εξασκούσε το επιστημονικό του επάγγελμα.

Απόγευμα, δυο ώρες περίπου προτού σουρουπώσει, προσποιούμενος το βαρειά σεκλεντισμένο, πλησίασα, άνοιξα το απ' έξω σιδερόφρακτο παράθυρο και στην αρχή διστακτικά και χαμηλόφωνα κι όσο προχωρούσε πιο θαρεττά κι αρκετά υψηλόφωνα, άρχισα να τραγουδώ ένα παλιό παθητικό τραγούδι κι ανάμεσα στα λόγια του ν' ανακατεύω ονόματα συλληφθέντων, νόημα γύρω από τις συλλήψεις κι απ' τους διπλανούς θαλάμους να ζητώ ανταπόκριση κι ανάλογη απάντηση στις τραγουδιστές ερωτήσεις μου.

Σώπασα και με ανυπομονησία περίμενα και να σε λίγο, σύμφωνα με την υπό-

δειξή μου, ύστερα από 10-15 λεπτά της ώρας, έφτασε στ' αυτιά μου το τραγούδι μιας πολύ γνωστής μου φωνής. Ήταν ο Παλαμάς που με το τραγούδι του και τη γλυκειά φωνή του, έδινε παρόν κι απάντηση. Πέρασε αρκετή ώρα, λίγο ακόμα και θα σουρούπωνε, δίχως άλλος από τον Παλαμα να δώσει απάντηση. Και να, λίγο προτού σουρουπώσει και μας σερβίρουν το βραδινό και σε στιγμή πού σχεδόν δεν περίμενα άλλη επαφή, για δεύτερη φορά έφτασε στ' αυτιά μου και στ' αυτιά του Παλαμά ένα άλλο, με τόνο παράφωνο ελληνικό τραγούδι. Ήταν ο Μίμης, που στο σχολειό ποτέ δεν κατάφερε να πάρει τη βάση στο μάθημα της ωδικής.

Έτσι πραγματοποιήθηκε και διαπιστώθηκε πως προς θεραπεία δεν υπήρχε άλλος ομοιοπαθής μας και πάνω από μήνα, σ' όλη τη διάρκεια της θεραπείας μου και θεραπείας των Παλαμά και Μίμη, ανάμεσα στους τρεις μας διατηρήθηκε καθημερινή τραγουδιστή και γραπτή επαφή με τον παρακάτω τρόπο.

Στη διάρκεια των πολυήμερων ανακρίσεων και του βασανιστηρίου του αγάλματος, λόγω της προχωρημένης σωματικής μου εξάντλησης, τη νύχτα που μέναν μόνοι τους οι φρουροί μου, δεν με πολυπρόσεχαν. Μπαινόβγαιναν στο διπλανό υπνοδωμάτιό τους κι όχι σπάνια για 10-15 λεπτά της ώρας πολλές φορές με άφηναν μόνο.

Το περιστατικό αυτό κι ή σκέψη μήπως μου χρειαστούν με σπρώξανε να πάρω από το ανακριτικό γραφείο ένα από τα πολλά μισά μολύβια κι αργότερα άλλο ένα. Με τα δόντια έσπασα το ξύλινο περίβλημα τους, κομμάτιασα το γραφίτη τους σε πολλά κομμάτια 3-4 εκατοστών και σ' όλες σχεδόν τις ραφές των ρούχων μου, έχωσα από ένα δυο κομμάτια, ορισμένα από τα οποία, πρόλαβα να βγάλω από τα ρούχα μου και να τα βάλω στις νοσοκομειακές πυτζάμες. Και τώρα με την απροσδόκητα τόσο εύκολη επαφή μου, ήρθε η ώρα να τα χρησιμοποιήσω για να μάθω λεπτομέρειες γύρω από την αιτία και τα δικαιολογητικά που χρησιμοποίησαν οι προβοκάτορες για να φτάσουν στις συλλήψεις και τα βασανιστήρια, σε βάρος αθώων αγωνιστών. Και παράλληλα με βάση τις διαπιστώσεις μου απ' εδώ και πέρα να συντονίσω την απολογία μου με την δική τους και να τους ενθαρρύνω ν' ανακαλέσουν ότι με βασανιστήρια κι υποδείξεις των βασανιστών κατέθεσαν.

Εμπόδιο στην προσπάθειά μου αυτή έμπαινε το χαρτί.

Κι εδώ μου χαμογέλασε η τύχη. Και να, πως: Ο απομονωμένος συνοσηλευόμενος μου νεαρός γυιος του γιατρού, για ν' αλληλογραφεί με τον κρατούμενο, αλλά όχι σε απομόνωση πατέρα του, ο δεύτερος με την βοήθεια του επίσης κρα-

τούμενου νοσοκόμου, που με τον έμπιστο γιατρό των φυλακών και μόνος του μπαινόβγαινε για διάφορες ανάγκες των ασθενών, προμήθευσε στο γυιο μικρές κόκκινες χαρτοπετσέτες.

Χαρτί και μολύβι στους απομονωμένους αυστηρά απαγορευμένα και μπρος στον κίνδυνο να γίνουν αντιληπτοί, για να θολώσουν τα νερά και ν' αποφύγουν ή να μετριάσουν τις συνέπειες της παραβίασης του κανονισμού, σε ανάλογες με τα τραπουλόχαρτα χαρτοπετσέτες ζωγράφισαν τραπουλόχαρτα και με τις πλάτες γυρισμένες προς την πόρτα, οι δυο απομονωμένοι συνοσηλευόμενοί μου, κάπου-κάπου με προφύλαξη πάνω στο κρεββάτι χαρτόπαιζαν. Για καλό και για κακό όμως, οι δυο προνοητικοί φίλοι μας, δεν ξεχνούσαν και το "φύλαγε τα ρούχα σου για νάχεις τα μισά". Έτσι σε ενδεχόμενη έρευνα, αν οι χαρτοπετσέτες βρίσκονταν, για να τις δικαιολογήσουν και να καλύψουν τη χρησιμοποίηση τους σε αλληλογραφία, τις φθαρμένες χαρτοπετσέτες "τραπουλόχαρτα" τις έκρυβαν για να τις παρουσιάσουν κι έτσι ν' αποδείξουν πως μόνο σαν τραπουλόχαρτα τις χρησιμοποιούσαν. Ακόμα για νάχουν κι ένα δεύτερο άλλοθι και για να εξουδετερώσουν τον κίνδυνο από την πλευρά μου, επεδίωξαν κι εγώ με την υστεροβουλία να προμηθευτώ χαρτί, άφησα να με παρασύρουν στη χαρτοπαιξία. Και με δικαιολογητικό να μάθω λίγες λέξεις βουλγάρικες και να μπορώ να συνεννοηθώ, ζήτησα και κείνοι καθημερινά όχι μόνο μου δίνανε όσες χαρτοπετσέτες ζητούσα, αλλά και πρόθυμα μου λέγανε τις βουλγάρικες λέξεις που ήθελα να μάθω και να γράψω. Πράγμα που δεν άργησαν να με μιμηθούν όχι τόσο για να μάθουν ελληνικά, όσο για να έχουν ένα ακόμη αληθοφανές δικαιολογητικό και την αφεντιά μου μάρτυρα.

Έτσι, σε λίγες μέρες τη θέση της χαρτοπαιξίας πήρε η εκμάθηση γλώσσας και με τον τρόπο αυτό, εκτός από το πιο πειστικό "άλλοθι" το γράψιμο σημειωμάτων γινόταν δίχως μεταξύ μας προφυλακτικά μέτρα και στη διάρκεια του γραψίματος λέξεων και με την αυταπάτη, ότι η μια πλευρά δεν αντιλαμβάνεται την άλλη, ή κι αν την αντιλαμβάνεται από την ίδια τη θέση της η κάθε πλευρά προσποιούνταν πως έτρωγε κουτόχορτο.

Μετά την εξασφάλιση χαρτιού και μολυβιού και την ευχέρεια στο γράψιμο σημειωμάτων, τώρα πια δεν έμενε παρά να οργανωθεί ο σίγουρος τρόπος ανταλλαγής των σημειωμάτων. Στην προσπάθεια μου αυτή θαυμάσια προσφερόταν τα κοινά αποχωρητήρια κι ο τρόπος που μας οδηγούσαν σ' αυτά, τρεις φορές την ημέρα κι υπό την επίβλεψη εμπίστων νοσοκόμων, έτσι που ο ένας θάλαμος απομονωμένων να μην μπορεί να βλέπει και να έρχεται σ' επαφή με τους απομονω-

μένους των άλλων θαλάμων.

Με τόπο ανταλλαγής των σημειωμάτων τα αποχωρητήρια και τραγουδιστά, αφού ρώτησα τους Μίμη, Παλαμά αν έχουν χαρτί για γράψιμο και μου απάντησαν ναι, τους είπα όταν τους πάνε στα αποχωρητήρια να φροντίσουν να βρουν στον τοίχο το μικροσκοπικό με μολύβι τόξο και να ψάξουν προς την κατεύθυνση που δείχνει το τόξο κι ο καθένας να πάρει το δικό του σημείωμα και με το κομμάτι το μολύβι που θα βρούνε μέσα σ' αυτό, την επομένη να μου απαντήσουν με τον ίδιο τρόπο και με βάση τις ερωτήσεις του σημειώματός μου. Μεταξύ των τριών μας έτσι οργανώθηκε και πάνω από ένα μήνα διατηρήθηκε η ανταλλαγή σημειωμάτων.

Στο χρονικό αυτό διάστημα έμαθα, ότι εξιστόρησα γύρω από τις συλλήψεις, τ' απάνθρωπα χιτλερικά βασανιστήρια, τις υποδείξεις των βασανιστών προς τα θύματα τους να ενοχοποιήσουν αγωνιστές κλπ. Κι όταν έμαθα ότι ήταν απαραίτητο, τους ζήτησα να μου πουν πως βλέπουν την παραπέρα εξέλιξη των ανακρίσεων κι αν τελικά θα καταλήξουν σε βάρος μας.

Η απάντηση που πήρα ήταν λιγόλογη, ομοιόμορφη, παραπάνω από απελπιστική και προπάντων ξεκάθαρη από ταλαντεύσεις και αμφιβολίες. Συγκεκριμένα πίστευαν πως μια και τους προβοκάτορες τους πιστεύει και τους υποστηρίζει η κομματική ηγεσία, παρά την αντίθετη στάση του βουλγαρικού Κόμματος και τη μικρή προς όφελός μας αλλαγή, δεν μπαίνει ζήτημα, ούτε χωράει σκέψη αν θα δικαιωθούμε ή όχι, άλλά πόσες ακόμα μέρες θα ζήσουμε κι αν θα μας πάρουν τη ζωή με βασανιστήρια ή με σφαίρα.

Μπρος στην τόσο μαύρη απαισιοδοξία τους, για να την εκτοπίσω και στη θέση της να βάλω και εδραιώσω την ελπιδοφόρα αισιοδοξία, χρειάστηκε όχι λίγος κόπος και σημειώματα με πολλά και πειστικά επιχειρήματα με τα οποία ανέπτυσα τη γνώμη μου και τι έπεσε στην αντίληψή μου ως προς τον αργό ρυθμό, αλλά με σταθερό βήμα προς όφελος μας αλλαγή του Βουλγάρικου Κουμμουνιστικού Κόμματος. Κι όταν έδωκα φτερά στις ελπίδες τους, τους ζήτησα, επίμονα και καθημερινά να ζητούν την επανάληψη των ανακρίσεων και σ' αυτές όχι μόνο να αρνηθούν όσα με τα βασανιστήρια κι υποδείξεις των βασανιστών τους παραδέχτηκαν, αλλά γραπτά, προφορικά και λεπτομερειακά ν' αναφερθούν στην πολύχρονη αγωνιστική τους ένοπλη δράση και ιστορία, δίχως να παραλείψουν την αγωνιστική προσφορά κι ίστορία όσων από τους συλληφθέντες γνωρίζουν. Ταυτόχρονα και παράλληλα ζωντανά και με τα πιο μελανά χρώματα να εξιστορούν τα άγρια βασανιστήρια του βουνού την επιμονή των βασανιστών με βασανιστήρια

και απ' αυτούς δημιουργημένα φανταστικά στοιχεία να ενοχοποιήσουν αθώους αγωνιστές. Κι έτσι όχι μόνο να καλύψουν την ανικανότητα τους, αλλά και όλες τις από την ανικανότητά τους ζημιές και την πανωλεθρία μας στη μάχη των Μεταξάδων, να τη φορτώσουν στο δημιουργημένο απ' αυτούς φανταστικό δίχτυ πρακτόρων κι αυτοί να βγούν λάδι.

Και για νάναι πιο αποτελεσματικά και σε βάρος των προβοκατόρων συντριπτικά όσα θα καταθέσουν, σε συνδυασμό με όσα κατέθεσαν και θα κατέθεταν, έγραψα και με σημειώματα τους διαβίβασα την απ' εδώ και πέρα κατάθεση τους, την οποία αφού αποστηθίσουν, μετά να καταστρέψουν τα σημειώματα μου.

Ενδιάμεσα και με τη σκέψη μη γίνουμε αντιληπτοί από τους απομονωμένους συνοσηλευομένους των, οπότε προσπάθειά μας μπορούσε να γίνει δίκοπο μαχαίρι και να στραφεί εναντίον μας, ζήτησα να με πληροφορήσουν κι από τους Παλαμά και Μίμη έμαθα, πως ο μεν πρώτος ήταν μαζί μ' ένα πολύ βαρειά άρρωστο από τον οποίο δεν διέτρεχε κανέναν απολύτως κίνδυνο και προμηθευόταν το χαρτί από το ντυμένο με χαρτί ξύλινο περίβλημα του καλοριφέρ. Ο δε δεύτερος θεραπεύονταν με τον επίσης σε απομόνωση άρρωστο γενικό εισαγγελέα της Βουλγαρίας ο οποίος από εχθρούς του καθεστώτος είχε πλούσια δωροδοκηθεί κι αναλάβει την υποχρέωση να σώσει ή να ελαφρύνει τη θέση σεσημασμένων φανατικών και δραστηρίων ταξικών εχθρών του λαϊκού καθεστώτος από το οποίο είχαν συλληφθεί με χειροπιαστά επιβαρυντικά στοιχεία. Ο Μίμης το χαρτί το είχε προμηθευθεί από τον ίδιο τον εισαγγελέα, στον οποίο επέτρεπαν βιβλία, χαρτί και μελάνη κι εν γνώσει του αλληλογραφούσε μαζί μου.

Εκμεταλλευόμενος την ευχέρεια αυτή του Μίμη, από περιέργεια θέλησα να μάθω τον βαθμό αναπηρίας των ποδιών του από τα βασανιστήρια και για να ικανοποιήσω την περιέργειά μου και να πάρω μια ιδέα των σαδισμών των βασανιστών του, ο Μίμης σε κόλλα χαρτί ζωγράφησε τα χειρουργημένα δίχως δάχτυλα και δίχως σάρκα στο πέλμα πόδια του, που λόγω της πολτοποίησης τους από φάλαγγα, το βούτηγμα σε κρύο νερό και τη μόλυνση, η επιστήμη στάθηκε ανίκανη να θεραπεύσει και σ' όλη του τη ζωή να είναι καταδικασμένος νάναι ανάπηρος και μόνιμος πελάτης των νοσοκομείων, να περπατά με πολύ κόπο και πόνο και με ειδικά παπούτσια και με τα πέλματα των ποδιών του μέσα σε βαμβάκι για να προστατεύει τη λεπτή μεμβράνη και τη λεπτή ευαίσθητη σάρκα, που σκεπάζει τα κόκκαλα των πελμάτων του.

Μετά την αποστήθηση και τη λήξη της αλληλογραφίας μας, μια και μας δινόταν η δυνατότητα, για κάθε ενδεχόμενο και κυρίως για σιγουριά, θέλησα να

βεβαιωθώ, αν και κατά πόσο αποστήθησαν πραγματικά τα όσα έγραψα. Τους ζήτησα με το γνωστό τρόπο διαβίβασής τους να γράψουν και να μου στείλουν από την αρχή μέχρι το τέλος την απ' εδώ και πέρα συντονισμένη από μένα κατάθεσή τους.

Όταν βεβαιώθηκα ότι την ξέρουν απ' έξω κι ανακατωτά, δεν έμεινε πια παρά ν' αρχίσουμε επίμονα και φορτικά να ζητούμε την επανάληψη των ανακρίσεων και παράλληλα να οργανώσουμε την επαφή και μετά τη λήξη της παραμονής μας στο νοσοκομείο των φυλακών. Με κεντρικό στόχο την απ' εδώ και πέρα μεταξύ μας επαφή κι ενημέρωση της πορείας των ανακρίσεων, στους Μίμη Παλαμά σύστησα, όπου μας πάνε, με το μολύβι που τους προμήθευσα στα αποχωρητήρια και σε εμφανές σημείο στον τοίχο, να γράφουν το αρχικό του ονόματός τους.

Εκείνος από μας που θα το βρει, δίπλα θα γράψει το δικό του αρχικό. Με τον τρόπο αυτό, αφού πάρουμε επαφή, θα ψάχνουμε να βρούμε το μικρό τόξο και στο σημείο που θα δείχνει θα πάρουμε το σημείωμα εκείνου που έφτιαξε το τόξο.

Ο Μίμης από το χάλι των ποδιών του, μέχρι το ξεκαθάρισμα της υπόθεσης και την αθώωσή μας δε βγήκε από το νοσοκομείο. Μόνο με τον Παλαμά από τα κελιά των κεντρικών φυλακών της Σόφιας, αδιάκοπα διατηρούσαμε επαφή και με την καυγατζίδικη επιμονή μας πετύχαμε τη γρήγορη επανάληψη των ανακρίσεων.

Εδώ για να μην αφήσω κενό, επιβάλλεται να μην παραλείψω να κάνω γνωστό στον αναγνώστη, ότι μια βδομάδα προτού βγω απ' το νοσοκομείο και μπω στα κελιά των φυλακών, με διερμηνέα τον εβρίτικης καταγωγής Γιάννη Καραγιάννη ή Ιβάν Καραγιαννώφ, μ' επισκέφτηκαν δυο άγνωστοι Βούλγαροι ανακριτές και μου κάνανε γνωστο, πως απ' εδώ και πέρα, δίχως τη συμμετοχή του ελληνικού κόμματος, το βουλγάρικο αδελφό Κόμμα ανέλαβε να ξεκαθαρίσει την όλη υπόθεση με σκοπό να αποδώσει κομματική δικαιοσύνη, κατέληξε στην απόφαση να μη στηριχτεί στις μέχρι τώρα ανακρίσεις κι από δικό του δρόμο να ξαναρχίσει και μέχρι τέλους να συνεχίσει τις ανακρίσεις. Με ρώτησαν αν συμφωνώ και ζήτησαν να βοηθήσω στο όσο το δυνατό γρηγορότερο και δικαιότερο ξεκαθάρισμα της υπόθεσης.

Απάντησα πως μια κι εξακολουθώ να είμαι κατηγορούμενος, σε μένα δεν πέφτει λόγος αν συμφωνώ ή όχι.

Εφ' όσον όμως με ρωτάτε και ζητάτε τη βοήθειά μου, εκείνο που έχω να πω είναι, να μη στηριχτείτε στα βασανιστήρια, διαφορετικά δεν αποκλείεται να κατα-

λήξετε στο ίδιο τέρμα με τον Βλαντά. Κι ακόμα αν είναι δυνατόν να συλληφθούν και μαζί με μας ν' ανακριθούν, όλοι όσοι έκαναν τις συλλήψεις και πήραν μέρος στις ανακρίσεις και τα βασανιστήρια. Μόνο, τόνισα, μια τέτοια ενέργεια κι ανάκριση σε αντιπαράσταση με μας και των βασανιστών μας, όσο τίποτε άλλο θα βοηθήσει να βρεθεί πού βρίσκεται ο εχθρικός δάχτυλος, σε μας ή στους βασανιστές μας.

Στην τελευταία υπόδειξή μου, αυθόρμητα και κατά τέτοιο τρόπο αλληλοκοιτάχτηκαν, που μούδωσαν να καταλάβω πως κάτι παρόμοιο σκεφτόταν το βουλγάρικο Κόμμα, όμως σκόνταφτε στην πείσμονα άρνηση του δικού μας κόμματος.

Εδώ και προτού προχωρήσω, αναμφίβολα ο αναγνώστης θα περιμένει απάντηση στη δικαιολογημένη απορία του. Γιατί και πώς παραμερίστηκε το δικό μας Κόμμα κι όλη η υπόθεση πέρασε στα χέρια του αδελφού κομμουνιστικού κόμματος. Για να γίνει αυτό απόλυτα κατανοητό, δε θα πρέπει να ξεχνάμε ότι τα εξιστορούμενα γεγονότα διαδραματίζονταν το 1949-1950 και σε εποχή που το πολιτικό κλίμα στις σοσιαλιστικές χώρες ήταν όσο ποτέ ως τότε παραφορτωμένο με πολιτικές αντιθέσεις, αλληλοϋποψίες κι αλληλοϋποβλέψεις των πολιτικών ηγετών στο εσωτερικό κάθε χώρας και μεταξύ των σοσιαλιστικών χωρών.

Η εποχή της πρώτης ανοιχτής και αγεφύρωτης διάσπασης και διαγραφής των Γιουγκοσλάβων κομμουνιστών από το γραφείο πληροφοριών των σοσιαλιστικών χωρών.

Πιο συγκεκριμένα το Κόμμα της Ένωσης των Γιουγκοσλάβων Κομμουνιστών μ' επικεφαλή το στρατάρχη Τίτο, ανοιχτά κι απερίφραστα χαρακτηρίστηκε σαν Κόμμα προδοτών, κατασκόπων και εξαγορασμένων οργάνων του διεθνούς ιμπεριαλισμού στην οικογένεια των σοσιαλιστικών χωρών.

Στην Πολωνία, Ουγγαρία, Τσεχοσλοβακία, Βουλγαρία, σα συνεργάτες του Τίτο κι όργανα του διεθνούς ιμπεριαλισμού καθαιρέθηκαν ή πιάστηκαν οι Γκομούλκα, Γιάνος Καντάρ, Σλαύσκυ, Τράιτσο Κόστοφ και μια σειρά άλλα ανώτατα και ανώτερα καθοδηγητικά κομματικά στελέχη. Ο Μάρκος Βαφειάδης, μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ, υπουργός των στρατιωτικών της προσωρινής δημοκρατικής κυβέρνησης του βουνού κι αρχηγός του ΔΣΕ, απ' αφορμή τη διαφωνία του και τη ρήξη του με το Ζαχαριάδη και την κλίκα του, κατηγορείται σαν οπαδός του Τίτο και καθαιρείται απ' όλα τα αξιώματα για δήθεν λόγους υγείας.

Το σε πολύ χοντρές γραμμές εξιστορούμενο πολιτικό κλίμα των οικογενειακών αντιθέσεων και η χαφιεδοφοβία των αλληλοϋποβλέψεων και καχυποψιών στην οικογένεια των σοσιαλιστικών χωρών, όπως ήταν φυσικό, κέντρισε το εν-

διαφέρον του Βουλγαρικού Κόμματος και ζήτησε να πάρει μέρος στις ανακρίσεις και το ξεκαθάρισμα του "δικτύου πρακτόρων της 7ης Μεραρχίας".

Στο απρόβλεπτο αυτό περιστατικό της ανάμιξης του Βουλγάρικου Κόμματος, βασικά και κύρια οφείλεται το ξεσκέπασμα των προβοκατόρων. Διαφορετικά στα σίγουρα και δίχως κανένας να μπορεί να μας σώσει, κάπου 312 αγωνιστές με τη σκηνοθετημένη ρετσινιά των πρακτόρων του εχθρού, θα μας έτρωγε το σκοτάδι, ατιμασμένοι ύστερα από πολύχρονους σκληρούς και τίμιους αγώνες. Και το χειρότερο, μια ολόκληρη ανταρτομάνα περιοχή, ο ΕΒΡΟΣ, σαν ηθική ανταμοιβή της αγωνιστικής του προσφοράς, από τη ζαχαριάδικη κλίκα θα χαρακτηρίζονταν, όπως επιδιώχθηκε, και τελικά δεν κατορθώθηκε, σαν φυτώριο πρακτόρων του εχθρού.

Απ' όλα όσα παραπάνω εξιστόρησα, δικαιολογημένα ξεπηδάει το ερώτημα: Πως γιατί και με ποιό δικαίωμα το βουλγάρικο Κόμμα επέμεινε κι όχι μόνο πέτυχε ν' ανακατευτεί στα οικογενειακά του δικού μας Κόμματος, αλλά τελικά κι ολοκληρωτικά κατόρθωσε να πάρει την υπόθεση στα χέρια του;

Για να είναι πιο πειστική και για κάθε καλοθελητή πιο αποστομωτική η απάντηση στο ερώτημα αυτό, δε θα δοθεί από μένα, αλλά από τα ίδια τα γεγονότα και την πάλη των δυο κομμάτων.

Τό δικό μας, Κόμμα, μπρος στον κίνδυνο να ξεσκεπαστεί η σκηνοθετημένη προβοκάτσια, επεδίωξε πάση θυσία να αποτρέψει στα οικογενειακά του την ανάμιξη του βουλγάρικου Κόμματος. Κι απ' την άλλη το βουλγάρικο Κόμμα, βαθειά επηρεασμένο από το τοτινό πολιτικό κλίμα και στην προσπάθειά του να βεβαιωθεί, αν το δίχτυ πρακτόρων είχε ή όχι επαφή και συνεργασία με λαϊκά στελέχη του λαϊκού βουλγαρικού στρατού και με βούλγαρους εχθρούς της βουλγάρικης λαϊκής εξουσίας και σ' ενδεχόμενη επαφή να εξακριβώσει μέχρι ποιου σημείου είναι ξαπλωμένο στα σύνορα και το εσωτερικό της Βουλγαρίας και να το εξουδετερώσει, στην άρνησή του δικού μας Κόμματος, στερεότυπα κι ανυποχώρητα απαντούσε:

"Μια κι ο Κρίτων είναι αρχηγός ενός τόσου μεγάλου και καλά οργανωμένου δικτύου πρακτόρων, κι εφόσον από το 1942 και σ' όλη τη διάρκεια της τρίχρονης γερμανικής κατοχής περιφερόταν γύρω από τα σύνορά μας κι από το 1946 μέχρι και τη λήξη του 1947 πυκνά και τακτικά μπαινόβγαινε στη χώρα μας κι έφτανε μέχρι τη Σόφια για τακτοποίηση τραυματιών, παραλαβή υγειονομικού πολεμικού υλικού κλπ, δεν μπορεί να μην επεδίωξε κι ίσως να πέτυχε να ξαπλώσει το δίχτυ του, τόσο κατά μήκος των συνόρων μας, όσο και στο εσωτερικό της χώ-

ρας μας".

Επαναλαμβάνω: Το από τη ζαχαριάδικη κλίκα απρόβλεπτο τούτο περιστατικό, χάλασε τα σχέδιά της κι έσωσε τη ζωή εκατοντάδων πιστών στο Κόμμα και το κίνημα αγωνιστών. Και στην πορεία των ανακρίσεων με το ξέφτισμα της κακώς και άτεχνα οργανωμένης προβοκάτσιας, την επιμονή των Βουλγάρων να συλληφθούν και ν' ανακριθούν οι προβοκάτορες, την άρνηση της ζαχαριάδικης κλίκας να επιτρέψει τη σύλληψή τους, σε συνδυασμό με την επιμονή της κλίκας σώνει και καλά να ενοχοποιήσει και στο εκτελεστικό απόσπασμα να στείλει τίμιους αγωνιστές, όλα αυτά και πάρα πολλά άλλα δευτερεύοντα που παραλείπω, πολύ δικαιολογημένα δημιούργησαν στο βουλγάρικο Κόμμα την πεποίθηση, ότι κάτι πολύ ύποπτο κρύβεται και προκειμένου να ξεκαθαριστεί, κατά πάσα πιθανότητα αποτάνθηκε στο Γραφείο Πληροφοριών των αδελφών Κομμάτων και με τη βοήθεια του, παραμέρισε το δικό μας Κόμμα κι ολοκληρωτικά ανέλαβε την ευθύνη να ξεκαθαρίσει την αλήθεια από το ψέμα.

Το συμπέρασμα αυτό βγαίνει λαμπικαρισμένο από τα ίδια τα γεγονότα, από το ανεπίτρεπτο της ανάμιξης του βουλγάρικου Κόμματος στα οικογενειακά του δικού μας και πολύ περισσότερο από το αδύνατο του παραμερισμού του δικού μας Κόμματος από το βουλγάρικο δίχως την επέμβαση του Γραφείου Πληροφοριών.

Απ' εδώ και πάλι αυθόρμητα ξεπηδάει ένα ακόμα καυτό ερώτημα: Η τόσο πασίγνωστη σε ατιμίες και δολοπλοκίες έμπειρη ζαχαριάδικη κλίκα, πως δε σκηνοθέτησε μια πιο μαστορική κι αληθοφανή προβοκάτσια;

Δεν το επεδίωξε, αλλά και να το επεδίωκε δε θα μπορούσε, γιατί μια και είχε να κάνει με αγωνιστές, ήταν αδύνατο να βρει πειστικά ενοχοποιητικά στοιχεία.

Δεν το επεδίωξε, γιατί λογάριαζε, ότι σκηνοθέτησε θα άρχιζε και θα τελείωνε στο βουνό. Και μια που δίχως να δώσουν λογαριασμό σε κανέναν οι ίδιοι οι σκηνοθέτες της κλίκας θα ήταν ανακριτές, δικαστές κι εκτελεστές της δικής τους απόφασης με τη σφραγίδα του Κόμματος στα τίμια κούτελα των θυμάτων τους, θα κολλούσαν τη ρετσινιά του προβοκάτορα, δεν συνέτρεχε λόγος να κοπιάσουν για κάτι, που το έβλεπαν περιττό.

Ακόμα το γεγονός της ανάμιξης του βουλγάρικου Κόμματος, μόνο όταν ήλθε η σειρά της σύλληψής μου κι από τότε μέχρι το τελικό ξεκαθάρισμα της προβοκάτσιας, εμπόδισε το Βλαντά να σπρώξει τις ανακρίσεις προς την κατεύθυνση που χάραξε κι επεδίωκε η κλίκα.

Αυτό και μόνο το γεγονός μαρτυράει πως τα χαρτιά της ζαχαριάδικης κλίκας άρχισαν να μπερδεύονται προς ζημιά τους και προς όφελος των θυμάτων της, α-

πό τη στιγμή που αποφάσισε και προέβη στη σύλληψη μου. Δίχως τη σύλληψή μου και τη σύλληψη του Λάμπρου από την οποία παρετήθηκαν λόγω της ανάμιξης των Βουλγάρων, η κλίκα δεν μπορούσε να πετύχει αυτό, που όταν έρθει η σειρά του θα εξιστορίσουμε. Ούτε μπορούσε να προβεί στην ξεμοναχιασμένη σύλληψή μου, γιατί ύστερα από τη συμμετοχή μου σε δυο ένοπλους μακροχρόνιους αγώνες σε πόστα κλειδιά, από κανένα δε θα γινόταν πιστευτό, πως μπορούσε νάμουν άνθρωπος του εχθρού, δίχως μεγάλο και καλά οργανωμένο δίχτυ πρακτόρων. Από δω ξεκίνησαν και πήραν εξωφρενική έκταση σε αριθμό και τρομοκρατία οι συλλήψεις.

Με το παραμέρισμα του δικού μας Κόμματος, αργά αλλά σταθερά, προοδευτικά και δίχως βασανιστήρια, η επιστημονική και δίχως βιασύνη ανάκριση πήρε το σωστό δρόμο και η κάθε μέρα που ξημέρωνε δούλευε σε βάρος των προβοκατόρων και προς όφελος των θυμάτων τους.

Στην εξέλιξη αυτή, με τον παραμερισμό του δικού μας Κόμματος, αναμφισβήτητα έπαιξε σοβαρό ρόλο η επαφή μου με τους Μίμη-Παλαμά, η προσαρμογή κι ο συντονισμός της καινούριας κατάθεσής τους με τη δική μου κι η αδιάκοπη, σχεδόν καυγατζίδικη, αλλά αποτελεσματική επιμονή μας για την επίσπευση απ' εδώ και πέρα των ανακρίσεων.

17-11-1949 μέρα της σύλληψης μου σαν αρχηγού μεγάλου δικτύου πρακτόρων.

8-1-1951 μέρα λήξης του Γολγοθά μου και Γολγοθά όλων των οιμοιοπαθών μου κι απαλλαγής μου από τη γνωστή βρώμικη σκηνοθετημένη ρετσινιά του πράκτορα.

Σε πείσμα της ζαχαριάδικης κλίκας και των εγκληματιών εκτελεστικών της οργάνων Χείμαρρου, Μαλτέζου, Γιωργαλή, Σιαπέρα, Φίλιππα Παπαδόπουλου, χάρη-και μόνο χάρη στην επέμβαση του αδελφού Βουλγάρικου Κόμματος, όχι μόνο με φριχτά βασανιστήρια δε χάσαμε τη ζωή μας, αλλά μας βρήκε στη ζωή η 8 Ιανουαρίου του 1951 μέρα ανάστασης μας, μέρα θριάμβου της κομματικής δικαιοσύνης κι επαναφοράς μας στις τάξεις των αγωνιστών.

Όμως παρά την πολιτισμένη κι επιστημονική ανάκριση, τη φροντίδα ενίσχυσης της τροφής μας και γενικά ως κρατουμένων τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής μας, από τα απάνθρωπα και μακρόχρονα βασανιστήρια της ζαχαριάδικης κλίκας, η μέρα της εξόδου μας από τα κελιά των φυλακών μας, μας βρήκε στην κυριολεξία ανθρώπινους σκελετούς και για να μην ιδούν την κατάντια μας μάτια γνωστών συναγωνιστών μας, μέχρις ότου ο σκελετός μας ντυθεί με σάρκα, το Μίμη από αιτία τα σακατεμένα πόδια του προς θεραπεία και γενική αποκατά-

σταση της κλονισμένης υγείας του τον τακτοποίησαν στο άρτια εξοπλισμένο εργατικό νοσοκομείο Σόφιας.

Εμένα και τον Παλαμά, με τη φροντίδα του Βουλγάρικου Ερυθρού Σταυρού μας στείλαν στην εξαιρετικά όμορφη παραδουνάβια πόλη Ρούσε.

Χαρτζιλικωμένος, ξυρισμένος και ντυμένος με καθαρά ασπρόρουχα, καινούριο κουστούμι του Ερυθρού Σταυρού, μια μέρα νωρίτερα από την αναχώρησή μου για το Ρούσε, σπρωγμένος από την ακατανίκητη επιθυμία μου να μάθουν οι δικοί μου τη λύτρωσή μου και να πάρω τη διεύθυνσή τους για ν' αλληλογραφήσω μαζί τους, ζήτησα κι οι Βούλγαροι, λόγω της σωματικής μου εξάντλησης μου, επέτρεψαν με σημείωμά μου να έρθει προς συνάντηση μου μόνο η αδερφή μου. Το πως δέχτηκε η αδερφή μου και μέσω αυτής η ακριβή συντρόφισσά μου το τόσο ξαφνικό και ευχάριστο σε περιεχόμενο σημείωμά μου και το τι μεσολάβησε στη συνάντηση με την αδελφή μου, ανίκανος να το περιγράψω, αφήνω στον αναγνώστη να το φανταστεί.

Στο Ρούσε και πάλι ο Ερυθρός Σταυρός της πόλης κι ο διοικητής της Ασφάλειας, προσωρινά και μέχρι ν' αναλάβουμε και να πιάσουμε δουλειά, μας τακτοποίησε σε ξενοδοχείο και σε μαγειρείο εξασφάλισε τη δωρεάν διατροφή μας.

Στο μεταξύ μετά μια περίπου βδομάδα μας κάλεσε ο διοικητής της Ασφάλειας και μας έκανε γνωστό, ότι όπου και νάναι η παρέα μας θα μεγαλώσει με τον ερχομό των τελευταίων 6 ομοιοπαθών μας κρατουμένων από στρατόπεδο συγκέντρωσης σε νησί του Δούναβη στην περιοχή Σφιστώφ. Δίχως να φανούν οι 6 που περιμέναμε, κύλησαν άλλες δυο βδομάδες.

Σε τρεις βδομάδες παραμονής μας στο Ρούσε με την καλή και χορταστική τροφή και το υγιεινό παραδουνάβιο κλίμα, όλο και παίρναμε επάνω μας και για να δώσουμε κάποιο περιεχόμενο στη ζωή μας, ν' απαγκιστρώσουμε το μυαλό μας από το νωπό ακόμη Γολγοθά μας, ν'αποκτήσουμε οικονομική ανεξαρτησία και οικονομικά μέσα, ζητήσαμε και μέσα σε λίγες μέρες πιάσαμε δουλειά. Εγώ στο εργοστάσιο κατασκευής γεωργικών μηχανών κι ο Παλαμάς σ' ένα μικρό εργαστήρι κατασκευής αλυσσίδων και κλειδαριών διαφόρων τύπων.

Και στην προσπάθειά μας να δυναμώσουμε τα οικονομικά μας και να καλύψουμε τις ανάγκες μας σε ρουχισμό υπόδυση καί λοιπά και με μπόλικη και γερή τροφή ν' ανακτήσουμε τις σωματικές μας δυνάμεις, απερίσκεπτα ριχτήκαμε εντατικά καί ορεξάτα στην παραγωγική δουλειά, που παρά τη γερή τροφή, δεν άργησε να μας κάνει να νοιώσουμε τα πολλά και σοβαρά κενά του οργανισμού μας και να μας υποχρεώσει να βάλουμε φρένο στο σοσιαλιστικό τρόπο δουλειάς-

πληρωμή ανάλογη με την ποσοτική και ποιοτική παραγωγή.

Από τη μέρα που πιάσαμε δουλειά κόντευε να κλείσει εβδομάδα δίχως να φανουν οι 6 που περιμέναμε και χωρίς να ξέρουμε ποιοί συγκεκριμμένα από τους ομοιοπαθείς μας ήταν αυτοί οι 6 που από καθαρά γραφειοκρατικούς λόγους εξακολουθούσαν ακόμα να μένουν σε στρατόπεδο συγκέντρωσης. Κάποτε, ήλθαν επιτέλους οι τελευταίοι 6 που περιμέναμε: Ονομαστικά αυτοί ήταν: Ο ασυρματιστής Παυλίδης Μιλτιάδης ή Μόρς, ο θασίτης κρυπτογράφος Τάκης Γεωργίου, ο αδελφός μου κρυπτογράφος Χαράλαμπος Κασάπης, ο επονίτης Χρήστος Σαληκυριάκης ή Νώντας, ο δάσκαλος Γιώργης Γκαγκούλιας κι ο επονίτης Βασίλης Τουρός ή Καβαλιώτης.

Με τη συγκέντρωσή μας στο Ρούσε, ο Ερυθρός Σταυρός μας εφοδίασε όλους με ατομικά κρεβάτια, στρώματα, σεντόνια, κουβέρτες, μαγειρικά σκεύη, πετροκάρβουνο κλπ. Ταυτόχρονα μας βρήκε δουλειά κι έτσι με τη δουλειά και την οικονομική ανεξαρτησία μας έγινε η ζωή μας πιο αξιοπρεπής και με κάποιο περιεχόμενο.

Ο καιρός περνούσε, η παραμονή μας τραβούσε σε μάκρος, πύκνωνε η αλληλογραφία με τους δικούς μας και γιγάντωνε την επιθυμία μας ν' ανταμωθούμε μαζί τους, σε βαθμό που το Ρούσε, το εξαιρετικά όμορφο με το γαλάζιο Δούναβη, μας φαινόταν φυλακή με βαρειές σιδερένιες πόρτες και σιδερόφρακτα παράθυρα.

Με την αγωνία αυτή πέρασαν κάμποσοι μήνες και μόνο τέλη Ιουνίου 1951, αφού ο σκελετός μας ντύθηκε με κρέας και γυάλισε λίγο το πετσί μας, μας επέτρεψαν να εγκαταλείψουμε το Ρούσε και να πάμε στη Σόφια για ν' ανταμώσουμε με τους δικούς μας.

Σεπτέμβρης 1949, ύστερα απ' την τριπλή εχθρική υπεροχή σε άνδρες και σε οπλισμό και κάτω από διαρκή και μεγάλη εχθρική πίεση, τα τμήματα της VII Μεραρχίας του ΔΣΕ Κεντρικής Μακεδονίας, εξαναγκάζονται να εγκαταλείψουν το ελληνικό και να περάσουν στο βουλγάρικο έδαφος, όπου αφοπλίζονται από τους Βουλγάρους και παίρνουν το δρόμο προς την Μπερκόβιτσα Βουλγαρίας, στρατόπεδο συγκέντρωσης αρρώστων, τραυματιών, και γυναικοπαίδων απ' την Ελλάδα.

Στην Μπερκόβιτσα, με την συγκέντρωση των αφοπλισμένων τμημάτων της VII Μεραρχίας, φυσικό ήταν να δημιουργηθούν νέες συνθήκες κι ανάγκες, κι απ' αυτές να ξεπηδήσει η ανάγκη ανασυγκρότησης του στρατοπέδου για ν' ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες και τις ανάγκες της νέας ζωής των πολιτικών προσφύ-

γων, παραμερίζεται η παλιά καθοδηγητική επιτροπή του στρατοπέδου και μ' εκλογές στη θέση της εκλέγεται νέα, σχεδόν από στελέχη της ΥΙΙ Μεραρχίας μ' επικεφαλή τη διοίκηση της.

Το Δεκέμβρη του 1949, ένα μήνα μετά τη σύλληψή μου, με το δικαιολογητικό όσοι είχαν τυφλά τραύματα κι εχθρικά βλήματα στα κορμιά τους να εξετασθούν με ακτίνες, με τραίνο μεταφέρονται στη Σόφια.

Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν και η συντρόφισσα μου.

Στη διαδρομή από Μπερκόβιτσα-Σόφια, η συντρόφισσά μου Περιστέρα ή Ζώγια, για πρώτη φορά αντιλήφθηκε να την καρφώνουν εχθρικά βλέμματα και να την παρακολουθούν προκλητικά και άγρυπνα.

Και το εξαιρετικά ύποπτο σε εποχή που ο ΔΣΕ είχε εγκαταλείψει το ελληνικό έδαφος και είχε συμπτυχθεί στις Λ. Δημοκρατίες αφοπλισμένος και σε στρατόπεδα συγκέντρωσης και στα βουνά της Ελλάδας είχε αφήσει μόνο ομάδες πολ. επιτρόπων από αγωνιστές σωματικά ακατάβλητους και πιστούς στο κίνημα, την εποχή αυτή επαναλαμβάνω, ο ίδιος ο γραμματέας της επιτροπής του στρατοπέδου Αλέξης, που όχι τυχαία κι άσκοπα συνταξείδευε και κάθε λίγο και λιγάκι, με αστήριχτα δικαιολογητικά επανελάμβανε στους τραυματίες, πως σε όσων τραυματιών τα κορμιά δε βρούνε βλήματα, θα τους ξαναστείλουν στο βουνό. Και το πιο περίεργο κι ανησυχιτικό, με τις ματιές πούριχνε στη γυναίκα μου και με τον τρόπο που τάλεγε, ήταν σάν νάθελε να πει "τα λέω της πεθεράς για να τ' ακούει η νύφη".

Ματιές και λόγια χτυπητά του Αλέξη σα μαχαιριές κατά της τραυματισμένης στο θώρακα γυναίκας μου.

Κι η αιτία όλων αυτών και όσων θα εξιστορήσω, γιατί στο βουνό σύνδεσε τη ζωή και την τύχη της για πάντα με τη δική μου.

Μέσα στο κλίμα αυτό της προκλητικής και εκφοβιστικής παρακολούθησης, φτάσανε στη Σόφια κι από κει στο προπολεμικά παραθεριστικό κέντρο της βουλγάρικης βασιλικής οικογένειας Μπάγκες. Την επομένη στο Μπάγκες, τόπο συγκέντρωσης κι ανάρρωσης τραυματιών κι αρρώστων, χωρίς καν να πάρουν υπόψη τους το στηθικό τυφλό τραύμα κι ούτε τη σωματική κούραση από το νυχτερινό ταξίδι κι ενώ στό Μπάνκες υπήρχαν ανώτερα πολιτικοστρατιωτικά στελέχη, δίχως να συντρέχει λόγος, τη βάλανε να κάνει ανάλυση του καταστατικού του Κόμματος.

Την ανάλυση παρακολουθούσε σύσσωμη η κομματική καθοδήγηση του Μπάνκες και οργανωμένα επακολουθούσαν ερωτήσεις, όχι τόσο για να γίνει α-

πό τη βάση κατανοητή η ανάλυση όσο για ν' αρπαχτούν από κάπου και να της δώσουν να καταλάβει, ότι η θέση της είναι με το Κόμμα και μόνο με το Κόμμα. Και αφού πετύχουν αυτό το πρωταρχικό, την κατάλληλη στιγμή να της κάνουν γνωστή τη σύλληψη μου, να την αποσπάσουν από μένα και να τη στρέψουν εναντίον μου.

Αφού τελείωσε η συνέλευση, στείλανε το γνωστό μας από προηγούμενες σελίδες καπετάν Μοράβα και της είπε ότι φεύγει κάποιος για το βουνό κι αν θέλει μπορεί να του δώσει γράμμα για μένα. Το αγωνιστικό και μ' άρρηκτους συζυγικούς δεσμούς περιεχόμενο του γράμματος, όχι μόνο δεν τους έδωσε τη λαβή που περίμεναν, αλλά διέψευσε και τις ελπίδες τους, ότι τελικά θα μπορούσαν να πετύχουν, ό, τι πέτυχαν με τη γυναίκα του Μάρκου.

Μετά το Μοράβα και το γράμμα που πήραν, μαζί με άλλες τραυματισμένες αντάρτισες την κατέβασαν στη Σόφια για εξέταση με ακτίνες. Και τη φορά αυτή, ακόμα πιο προκλητικά κι εκφοβιστικά σε κάθε κίνησή της και με κάποιο διαφανές κι αστήριχτο πρόσχημα, πάντα βρισκόταν δίπλα της κάποιος με την κακή έννοια της επαγρύπνησης. Και με το ξαναγύρισμα της στο Μπάγκες ορισμένοι βαλτοί άρχισαν να της κάνουν ερωτικές κρούσεις με τον ευκολοδιάκριτο σκοπό να φτάσουν στο ίδιο αποτέλεσμα που δεν μπόρεσαν να πετύχουν με την προκλητική παρακολούθηση και τον εκφοβισμό.

Αποφασισμένοι να δυναμώσουν και να προωθήσουν στο απροχώρητο την ψυχολογική πίεση και με κάθε θεμιτό και αθέμιτο μέσο να φτάσουν στον πρόστυχο σκοπό τους, επειδή η Μπερκόβιτσα προσφερόταν καλύτερα από τό Μπάνκες στα σχέδιά τους, δίχως να πειμένουν το αποτέλεσμα της ακτινοσκόπησης την ξαναγυρίζουν στο στρατόπεδο της Μπερκόβιτσας.

Εδώ, από τις κακουχίες της αντάρτικης ζωής του βουνού και τις ανεγχείριστες πυώδεις αμυγδαλές της, ανεβάζει πυρετό 39 και της παρουσιάζονται οξείς ρευματισμοί με πρήξιμο και τρομερούς πόνους στα πόδια.

Από τον υψηλό πυρετό αισθάνεται σοβαρές ενοχλήσεις στο στηθικό τραύμα και με δυσκολία αναπνέει. Με γνωμάτευση του Βούλγαρου γιατρού και ενάντια στη θέλησή της δικής μας υπηρεσίας υγείας, εισάγεται στο νοσοκομείο του στρατοπέδου. Η επιτροπή καθοδήγησης του στρατοπέδου, μπροστά στην αποτυχία της, διαδίδει με λύσσα για ν' αντιδράσει, ότι η γυναίκα μου προσποιείται την άρρωστη και δίχως να το πετύχει προσπαθεί να πείσει τους Βουλγάρους γιατρούς να την βγάλουν από το νοσοκομείο.

Στο νοσοκομειακό κρεβάτι του πόνου, τάχα να την ιδεί, στείλανε τον κοντοχω-

ριανό της επονίτη Τάκη Πάλα. Ο Πάλας καλοδασκαλεμένος, ύστερα από τις τυπικές στην άρρωστο ερωτήσεις, πώς αισθάνεται κλπ., τη ρωτάει αν πιστεύει στο Κόμμα.

- Μια και δεν καταλαβαίνω, του λέει, τι θέλεις να πεις και πού θέλεις να καταλήξεις, θέλω να μου πεις γιατί μου κάνεις αυτή την ερώτηση.

- Ο Πάλας απαντά: Όπως ξέρεις, το κίνημα περνάει μια εξαιρετικά κρίσιμη καμπή και το Κόμμα θέλει να ξέρει, αν και κατά πόσο τα μέλη του είναι δοσμένα σ' αυτό και στο κίνημα του λαού.

- Μα αν δεν ήμουν δοσμένη στο κίνημα και στο Κόμμα, θα καθόμουν στο σπίτι μου και δε θάπαιρνα το δρόμο του βουνού και το όπλο στο χέρι ενάντια στους εχθρούς του λαού κι αυτή τη στιγμή με εχθρικό βόλι στο στήθος κι άρρωστη δε θα βρισκόμουν εδώ.

Ο Πάλας με την αποστομωτική απάντηση, στη δύσκολη θέση που βρέθηκε, ξεροκατάπιε, έξυσε την κούτρα του να κατεβάσει γνώση κι όταν νόμισε πως βρήκε ό, τι έψαχνε, απάντησε:

- Να....ξέρεις, αν λ.χ. το Κόμμα σου πει ότι το συμφέρον του Κόμματος και του κινήματος απαιτεί να κόψεις τους δεσμούς σου με τον Κρίτωνα, θα πειθαρχήσεις;

- Απ' όσα ξέρω το Κόμμα όχι μόνο δεν μπαίνει εμπόδιο αλλά βοηθεί τους δεσμούς μεταξύ αγωνιστών των δύο φύλων. Αν τώρα ο δεσμός μας είναι επιζήμιος στο κίνημα, το Κόμμα θα πρέπει όχι μόνο να μου το πει ανοιχτά, αλλά και να με πείσει. Διαφορετικά, χωρίς πειστικά στοιχεία, δεν πρόκειται να πειθαρχήσω και το Κόμμα δεν έχει το δικαίωμα να θέλει να μας χωρίσει και ν' ανακατευτεί σε κάτι που δεν το ζημιώνει.

Λοιπόν μια και σε στείλανε, μέσες-άκρες θα ξέρεις τους λόγους και περιμένω να μου τους κάνεις γνωστούς και να με πείσεις με ντοκουμέντα για τη ζημιά που φέρνει ο δεσμός μου με τον αγωνιστή που για πάντα ένωσα τη ζωή μου. Αν πάλι δεν μπορείς, ας κοπιάσουν να μου πούνε ότι ζητούνε εκείνοι που σε στείλανε.

- Άκου Ζώγια, τα μέλη πειθαρχούν στο Κόμμα και δε βάζουν όρους. Αυτό από σένα για την ώρα ζητά το Κόμμα κι όταν νομίσει πως ήρθε ο καιρός να σου το πει, θα σου εξηγήσει αυτό που τώρα ζητάς.

- Με τον άνθρωπο και τον αγωνιστή που συνταύτισα τη ζωή μου και την τύχη μου, μια και ξέρω όσο ξέρει και το Κόμμα, ότι από τη μέχρι τώρα αγωνιστική του δράση και την ένωσή μας, το κίνημα του λαού μόνο όφελος έχει, το Κόμμα δεν μπορεί να ζητάει και δεν έχει το δικαίωμα να θέλει το χωρισμό μας, παρά όταν μπορεί ν' αποδείξει και να με πείσει για το αντίθετο, οπότε πρώτη θα ρίξω την πιο

βαρειά πέτρα του αναθέματος. Αυτά τα χαιρετίσματα να πας σε κείνους που σε στείλανε, δίχως να ξεχάσεις να τους πεις πως ούτε λογικό ούτε κι αρκετό είναι να θέλουν, αλλά χρειάζεται να πείθουν.

Μια και απέτυχε το πείραμα του καλά δασκαλεμένου από τη ζαχαριάδικη κλίκα Βλαντά-Σιαπέρα επονίτη Πάλα, πάλι με παρόντρυνση των καθαρμάτων Βλαντά-Σιαπέρα, η κομματική επιτροπή του στρατοπέδου Μπερκόβιτσας, στην προσπάθεια να σπάσει τους δεσμούς μας και να εξαναγκάσει τη γυναίκα μου να γίνει σύμμαχος και τυφλό όργανο της ζαχαριάδικης κλίκας, σ' όλο το στρατόπεδο οργάνωσε και ξάπλωσε μια αφάνταστη τρομοκρατία με σκοπό να πετύχει την απομόνωσή της, να της σπάσει τα νεύρα και την κατάλληλη στιγμή, σαν άβουλο πιόνι να την οδηγήσει στο ντροπιαστικό δρόμο που σπρώξαν τη γυναίκα του Μάρκου Βαφειάδη. Προς αυτήν τη κατεύθυνση, δίχως να το πουν ανοιχτά, σ' όλους άφηναν να εννοηθεί, πως όποιος και όποια την πλησιάσει και της μιλήσει και δεν την απομονώσει μ' εχθρική περιφρόνηση, όχι μόνο θα διαγραφεί, αλλά διατρέχει τον κίνδυνο να συλληφθεί σαν εχθρός του κινήματος με όλα τα επακόλουθα.

Με την τακτική της αχαλίνωτης τρομοκρατίας, σε συνδυασμό με σκηνοθετημένες συκοφαντίες από αγωνιστές και αγωνίστριες του στρατοπέδου που ελάχιστα ή καθόλου δε γνώριζαν της γυναίκας μου και τη δική μου πολύχρονη αγωνιστική προσφορά, όπως ήταν φυσικό κι επόμενο, από εκατοντάδες ζευγάρια μάτια, δημιουργήθηκε ένας ασφυκτικός κλοιός απ' όπου προκλητικά ξεκινούσαν βλέμματα ταξικού μίσους και περιφρόνησης, που σα δηλητηριασμένες μαχαιριές, μπήγονταν στο τραυματισμένο από εχθρικό βόλι κι οξείς ρευματισμούς κορμί της ολότελα αθώας αγωνίστριας γυναίκας μου.

Κι ο εβρίτικος αγωνιστικός κόσμος του στρατοπέδου, θα ρωτήσει ο αναγνώστης, που όσο κανένας άλλος γνώριζε και στο πλευρό μου έζησε και μαζί μου πήρε μέρος στην πολύχρονη μου δράση σε δυο ένοπλους αγώνες τι θέση πήρε;

Εκτός από μερικούς, από προσωπικά ελατήρια φιλοδοξίας, που δεν ξεπερνούσαν τα δάχτυλα μιας μούντζας μ' ένα χέρι, όλοι οι άλλοι, που ας σημειωθεί ήταν η συντριπτική πλειοψηφία του στρατοπέδου, παρ' όλο που τόλεγε το Κόμμα και το καλλιεργούσε η ζαχαριάδικη κλίκα και με διάφορα τερτίπια και τρομοκρατία θέλησαν να τους εξαναγκάσουν να καταθέσουν ψεύτικα στοιχεία σε βάρος μου, όχι μόνο δεν το κατάφεραν, αλλ' ούτε και μπόρεσαν να τους πείσουν ότι είμαι πράκτορας του εχθρού κι εχθρός του κινήματος.

Με την αχαλίνωτη τρομοκρατία, την προκλητική παρακολούθηση και τον κίν-

δυνο της σύλληψης σαν συνεργατών μου, η ζαχαριάδικη κλίκα το μόνο που πέτυχε από τον εβρίτικο κόσμο, ήταν να πάρει θέση παθητική και να μην επιδιώξει να σπάσει ή να χαλαρώσει τον εχθρικό κλοιό της απομόνωσης, αλλά από φόβο κι άθελά του να συντελέσει στην ακόμα πιο ασφυκτική απομόνωσή της.

Εδώ λιγότερο από αγωνιστική υποχρέωση στη συμπαράσταση και περισσότερο σαν ηθική ανταμοιβή για την παλληκαριά και ειλικρίνεια δεν πρέπει να παραλείψω πως ο ηλικιωμένος συγχωριανός της γυναίκας μου Γιάννης Γκουντούλας, γράφοντας στα παλιά του τα παπούτσια την τρομοκρατία της ζαχαριάδικης κλίκας και τις συνέπειες της τόλμης του, παρά την άγρυπνη παρακολούθηση, ήταν ο μόνος Εβρίτης, που φανερά και δίχως φόβο, τόσο στο νοσοκομείο όσο και μετά την αποθεραπεία της, δεν απέφευγε να της κάνει παρέα, να τις δίνει κουράγιο και να της χαλυβδώνει την πίστη στη νίκη και απαλλαγή μου από τη ρετσινιά που μου κόλλησαν.

Την προσπάθεια κι αποτυχία τους να πείσουν τους Βουλγάρους γιατρούς, άρρωστη και με συνεχή 39 πυρετό να τη βγάλουν από το νοσοκομείο, τις διαδόσεις ότι δεν είναι αλλά προσποιείται την άρρωστη, τις θεωρίες και υποδείξεις του δασκαλεμένου Πάλα να κόψει τους δεσμούς της με μένα, την απομόνωση με την τρομοκρατία όσων τόλμησαν να της συμπαρασταθούν και πολλά άλλα δευτερεύοντα, που πέσαν στην αντίληψή της, η γυναίκα μου Περιστέρα Κασάπη ή Ζώγια, τά έκανε γνωστά στην αδελφή μου και παράλληλα συμπλήρωσε:

- Κάτι το εξαιρετικά σοβαρό συμβαίνει γύρω μας, κάτι που για λόγους που δε ξέρω, σαν εχθρό του κινήματος πιάσανε το μεγάλο αδερφό σου, τον άντρα μου.

Η αδερφή μου, αν και είχε ανάλογα και παρόμοια ύποπτα σημάδια κι εχθρικές γύρω της κρούσεις, παιδί ακόμα σε ηλικία, περισσότερο από απειρία και λιγότερο από σκοπιμότητα, να μη στεναχωρέσει την άρρωστη Ζώγια, δεν πίστεψε όσα άκουσε κι ούτε στο βαθμό που επιβαλλόταν δεν τα πήρε σοβαρά υπόψη της και σχεδόν τίποτε το εξαιρετικά ανησυχητικό δεν αντελήφθηκε γύρω της. Παρ' όλα αυτά κι επειδή με όσα της είπε η Ζώγια η αδελφή μου κάπως ψυλλιάστηκε, όσα άκουσε κι όσα η ίδια αντελήφθηκε σε βάρος της, θεώρησε σκόπιμο με τα παρακάτω λόγια να τα πει στο μικρότερο αδελφό μου:

- Χαράλαμπε, κάτι συμβαίνει γύρω μας, αυτό κι αυτό μούπε η Ζώγια. Και γω που δουλεύω στα κομματικά μητρώα, εδώ και κάμποσες μέρες σχεδόν καθημερινά μου ζητάνε στοιχεία για όσους συνεργάστηκε και προπαντός για τους δηλωσίες που συνεργάστηκε ο αδελφός μας.

Ο Χαράλαμπος φύσει αφελής και κυρίως λόγω της μακρόχρονης αγωνιστικής

ιστορίας της οικογένειάς μας μίλια μακρυά από του να φανταστεί και πολύ περισσότερο να πιστέψει, ότι είναι δυνατό να μας έχουν στο μαυροπίνακα των εχθρών του κινήματος, μ' όλο που με κάποιο άγαρμπο πρόσχημα τον βγάλανε από την εμπιστευτική φρουρά νυχτοφύλακα του στρατοπέδου και την αδελφή μου την απομάκρυναν από την υπηρεσία σύνταξης των κομματικών μητρώων, όχι μόνο δεν πίστεψε όσα άκουσε, αλλά και ειρωνεύτηκε τους φόβους των δυο γυναικών.

Η κομματική καθοδηγητική επιτροπή του στρατοπέδου Μπερκόβιτσας, ύστερα από την αποτυχία του Πάλα και τη θαρρετή απάντηση της γυναίκας μου, πως χωρίς συγκεκριμένα στοιχεία δεν πρόκειται να σπάσει τους δεσμούς της μαζί μου, πήρε ανοιχτά εχθρική θέση και μετά τη βελτίωση της υγείας της, σαν μέλος της εξελεγκτικής επιτροπής, όσες φορές πήγαινε για συνεργασία μαζί τους, την περιφρονούσαν, δεν της μιλούσαν και γενικά της φέρονταν σα να μην υπήρχε. Κι όταν πικραμένη έφευγε, σε λίγο με σύνδεσμο την καλούσαν για συνεργασία τάχα, όχι μόνο για να επαναλάβουν τα ίδια, αλλά επιδεικτικά και για να της σπάσουν τα νεύρα, να τη λυγίσουν και να την κάνουν όργανο τους, μόλις εμφανιζόταν, στο άνοιγμα της πόρτας, όλοι γύριζαν τα καθίσματά τους και της έδειχναν τις πλάτες τους κι ορισμένοι οι πιο θρασείς και σαχλοί, όπως λ.χ. ο κοκορόμυαλος ακροναυπλίτης Ανδρέας Κανάκης, ο γραμματέας της κομματικής επιτροπής Αλέξης, το μέλος της Σκανδάλης κ.α., φτύνανε στο πάτωμα και με τη σόλα τους τρίβανε τη λιγότερο από αυτούς σιχαμερή ρέχα τους. Αυτό επαναλαμβανόταν ομαδικά και μεμονωμένα, καθημερινά πολλές φορές απ' όλα σχεδόν τα μέλη του καθοδηγητικού οργάνου του στρατοπέδου. Στα τόσα και τόσα πρόστυχα τερτίπια του πόλεμου των νεύρων, σαν επαλήθεψη των όσων υποψιάστηκε κι είπε η Ζώγια στην αδελφή μου και κείνη στον αδερφό μου το Χαράλαμπο και σαν απάντηση στην αφέλεια του τελευταίου, μετά την απομάκρυνσή του από την εμπιστευτική φρουρά νυχτοφυλάκων του στρατοπέδου, μαζί με την ασυρματίστρια Τασούλα Αλεξανδροπούλου, με το πρόσχημα πως θα εξετάσουν τα τραύματα τους, τους στέλνουν στη Σόφια.

Στη διάρκεια της διαδρομής η Αλεξανδροπούλου, που στο βουνό είχε πιαστεί και βασανιστεί, λέει στον αφελή Χαράλαμπο, ότι είναι πιασμένοι και τους πάνε για ανάκριση. Ο Χαράλαμπος για τους γνωστούς λόγους, δεν δίνει μόνο την ίδια απάντηση πούδωσε και στην αδελφή μου, αλλά χαμογελώντας την ειρωνεύεται και όσο εκείνη επιμένει, άλλο τόσο αυτός την κοροϊδεύει και της λέει ότι είναι τρελλή και για τα σίδερα.

Όμως με την άφιξη και την υποδοχή που τους επιφύλαξαν στη Σόφια κάπως

καθυστερημένα κατάλαβε, πως κάποιον που άξιζε να ειρωνευτεί, αυτός δεν ήταν οι γυναίκες κι οι υποψίες τους, αλλά η παιδική του αφέλεια, που δεν τον άφηνε ν' αντιληφθεί τίποτα απ' όσα υφαίνονταν γύρω του.

Δυο μέρες νωρίτερα από την απομάκρυνση του αδερφού μου από το στρατόπεδο και τη σύλληψη του με την Αλεξανδροπούλου στη Σόφια με το πρόσχημα ότι τάχα το ζήτησα και για να μου το στείλει στο βουνό, ο Λάμπρος από τη Σόφια με σημείωμα του, από την αδελφή μου ζητάει να του στείλει το προσωπικό αγωνιστικό μου ημερολόγιο, που όπως ασφαλώς θα θυμάται ο αναγνώστης, το παρέδωσε στον Βλαντά κι ο Βλαντάς σαν νάπιασε τον ταύρο από τα κέρατα, θριαμβευτικά και με τις γνωστές από άλλες σελίδες συνέπειες, μου το παρουσίασε στη διάρκεια των ανακρίσεων.

Ύστερα απ' αυτό και τη σύλληψη του αδελφού μου Χαράλαμπου, ο από ελέφαντα πιο παχύδερμος Λάμπρος, παρ' όλο που με λεπτομέρειες ήξερε τη διαπόμπευση του αντάρτικου μιας ανταρτομάνας περιοχής και το Γολγοθά των μαρτυρίων εκατοντάδων συναγωνιστών του, που όχι μόνο σήκωσαν όλο το βάρος του ξεκινήματος και της ανάπτυξης του ανταρτοκινήματος της Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης, αλλά και που δίχως αυτούς και την ένοπλη παλληκαρίσια δράση τους και τις θυσίες τους, όχι γαλόνια στρατηγού αλλά ούτε δεκανέα δεν άξιζε αυτός, αντί όπως όφειλε να σηκώσει το ανάστημά του και να υπερασπιστεί τους συναγωνιστές τους και το κίνημα μιας ολόκληρης περιοχής, μπρος στη μπόρα δείλιασε και πρόστυχα συμμάχισε με τη ζαχαριάδικη εγκληματική κλίκα και με τον ερχομό του στη Μπερκόβιτσα και τη στιγμή που εκτός από τα άγρια βασανιστήρια, διέτρεχε σοβαρότατο κίνδυνο η αγωνιστική τιμή και η ζωή εκατοντάδων τίμιων και πιστών στο Κόμμα και στο κίνημα αγωνιστών, αυτός καταπληκτικά αναίσθητος, στις ψυχαχωγικές βραδυές του στρατοπέδου ξεφάντωνε να γλεντάει, να χορεύει και να ετοιμάζει το οικογενειακό του νοικοκυριό για τη μακρόχρονη ζωή της εμιγκράτσιας στις Λ. Δημοκρατίες. Κι ακόμα για να μη δώσει εξηγήσεις στην αδερφή μου, γύρω από τις φήμες της σύλληψης μου και το ημερολόγιο που της πήρε με δόλο, από καιροσκοπισμό και για να δείξει τη συνταύτιση του με τη ζαχαριάδικη κλίκα, εκτός που έβαλε την κόρη του Νίτσα και την ερωμένη του Δήμητρα Μάγγου να κόψουν την καλημέρα με την αδερφή μου και τη γυναίκα μου, επί πλέον τις έβαλε και της πήραν ένα ρολόγι του χεριού που της είχαν δωρίσει.

Με τη συστηματική κατατρομοκράτηση του κόσμου όλου του στρατοπέδου, τον εξαιρετικά βαρειά άδικο κατατρεγμό, τον εντατικό και με πρόστυχα μέσα πόλεμο των νεύρων και γενικά μ' όλα αυτά κι άλλα πρόστυχα τερτίπια από τον κόσμο άλ-

λων περιοχών περιφρονημένη και από τους Εβρίτες με την τρομοκρατία αναγκαστική απομόνωση των δυο ανυπεράσπιστων γυναικών, με τις πιο πάνω εξιστορούμενες συνθήκες που δημιούργησαν, όταν νόμισαν πως το σίδερο της θέλησης της γυναίκας μου Ζώγιας βρίσκεται κόκκινο στο καμίνι του κατατρεγμού και δε χρειάζεται, παρά μόνο μερικά ακόμα χτυπήματα για να το λυγίσουν και να φτάσουν στο σκοπό τους, χρησιμοποίησαν τα μεγάλα μέσα.

Συγκεκριμένα βάλανε το φανατικά πιστό κι από προσωπολατρεία άθελα του τυφλό οπαδό του Ζαχαριάδη, τότε πρόεδρο της εξελεγκτικής επιτροπής του κόμματος Απόστολο Γκρόζο και κάλεσε τη Ζώγια.

Τούτος σαλτιμπάγκος, όχι όπως οι άλλοι, αντί άγριες ματιές, απειλές και περιφρόνηση, με τον καλλίτερο τρόπο, μελιστάλαχτα, συμβουλευτικά και με πατρικό ύφος της υπενθύμισε τη μέχρι τότε αγωνιστική προσφορά της και γενικά δεν παρέλειψε να της πλέξει το εγκώμιο, για να καταλήξει τελικά στην ίδια με τους άλλος επιδίωξη. Και για να πετύχει εκεί που με διαφορετική τακτική απότυχαν οι άλλοι, απότομα, κοφτά και με ύφος που δε σηκώνει αντιρρήσεις, την έβαλε μπροστά στο δίλημμα: 'Η πιστεύεις στο Κόμμα κι οριστικά ξεκόβεις από τον άνδρα σου ή πάνω από το Κόμμα και το κίνημα του λαού βάζεις το πρόσωπο που αγαπάς και για χατήρι του κλωτσάς και χαντακώνεις τα όσα μέχρι σήμερα στο Κόμμα και το κίνημα προσέφερες. "Και κατέληξε:

- Τρίτος δρόμος δεν υπάρχει, σκέψου το όσο ακόμα δεν είναι ανεπανόρθωτα αργά, διάλεξε και για καλό σου και προπαντός να μη μετανοήσεις αργότερα, σε συμβουλεύω από αγωνιστική υποχρέωση να πάρεις το δρόμο που θάπαιρνε κάθε αληθινός αγωνιστής και αγωνίστρια, που θα βρισκόταν στη θέση σου. Νομίζω πως με κατάλαβες.

- Σε κατάλαβα, όμως σ. Γκρόζο, όσα είπες, εκτός που με βασανίζουν και έχω στίψει το μυαλό μου να τα σκέφτομαι με διαφορετικό κι όχι αγωνιστικό τρόπο, σχεδόν μου τόχουν πει άλλοι της καθοδήγησης του στρατοπέδου. Το ζήτημα όμως δεν μπαίνει κοφτά με το Κόμμα ή με τον άνδρα μου, αλλά αν ο άνδρας μου είναι αγωνιστής ή προδότης και πράκτορας του εχθρού.

Και μια που εγώ, όχι μόνο για τον άνδρα μου αλλά και για τον εξάδελφό μου τον Παλαμά, πίστευα και εξακολουθώ να πιστεύω ότι είναι αθώοι και θύματα προβοκάτσιας, το Κόμμα έχει υποχρέωση με στοιχεία και όχι με τρομοκρατία και συμβουλές να με πείσει, ότι είναι πράκτορες. Διαφορετικά και δίχως στοιχεία μια και τους έζησα από κοντά χρόνια πολλά και τους ξέρω καλά, ίσως καλλίτερα κι από το Κόμμα, μέχρι ν' αποδειχθεί το αντίθετο, θα πιστεύω πως το Κόμμα σφά-

λει και βαρειά αδικεί τίμιους και πιστούς στο Κόμμα και στο κίνημα αγωνιστές. Κι αυτό, να το θυμάσαι, δε θ' αργήσει ν' αποδειχτεί.

΄Υστερα απ' αυτό το ζεμάτισμα της Ζώγιας, ο Γκρόzος στη δύσκολη θέση που βρέθηκε, αντιλήφθηκε πως δίχως πειστικά σε βάρος μου στοιχεία, δε θα μπορέσει να της γυρίσει το μυαλό κι ούτε γιατί το είπε το Κόμμα θα μπορέσουν να οδηγήσουν στο ντροπιαστικό δρόμο της αποκήρυξης μου.

Απ' την άλλη η Ζώγια άντιλήφθηκε, πως παρά την ανυπαρξία στοιχείων σε βάρος μου, θα συνεχίσουν τον κατατρεγμό της και για να βγει από τον ασφυκτικό κλοιό της τεχνητής απομόνωσης και αποτελεσματικά να εξουδετερώσει τις σατανικές μηχανορραφίες των οργάνων της ζαχαριάδικης κλίκας, ζήτησε και πέτυχε να τη στείλουν στο αγρόκτημα. Και μια που γίνεται λόγος για αγρόκτημα νομίζω πως ο αναγνώστης συμπυκνωμένα πρέπει να ξέρει, πως μπρος στην συντριπτική υπεροχή του εχθρού σε άνδρες και πολεμικό υλικό, στις παραμονές της ήττας μας στη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση 1946-49, τα τμήματα του ΔΣΕ Κεντρικής και Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, εξαναγκάστηκαν με τον οπλισμό τους να περάσουν στο έδαφος της Λ. Δημοκρατίας της Βουλγαρίας και μετά τον αφοπλισμό τους οδηγήθηκαν στο στρατόπεδο της Μπερκόβιτσας.

Εδώ με υπόδειξη του "αλάνθαστου" Ζαχαριάδη και τη συγκατάθεση της αδίστακτης εγκληματικής κλίκας του, παρά τις αρχικές αντιρρήσεις των βουλγάρων, και τελικά με την συγκατάθεση τους και με προοπτική μέχρι την επιστροφή μας στην Ελλάδα, αποφασίστηκε να εγκατασταθούμε στην περιοχή Σφίστωφ. Εκεί μας παραχωρήθηκε ένα μεγάλο αγρόκτημα, που η λαϊκή βουλγάρικη εξουσία, είχε απαλλοτριώσει από βούλγαρο μεγαλοτσιφλικά. ΄Ομως παρά τις προσπάθειες και τους αντικομματικούς σκοπούς εκείνων, που στο αγρόκτημα ήθελαν να μαντρώσουν μαχητές και στελέχη του ΔΣΕ κι ανεξέλεγκτα πάνω τους να διατηρήσουν τη βάναυση και καταστρεπτική για το κίνημα εξουσίας τους, η προσπάθεια εγκατάστασης και διαβίωσης του κόσμου μας εκεί αποδείχτηκε ανεφάρμοστη, για τους παρακάτω τρεις βασικούς λόγους:

α) Σύμφωνα με υπόδειξη των αδελφών κομμάτων, που στην αρχή κι όσο δε στριμώχτηκε από τη ζωή η ζαχαριάδικη κλίκα διόλου δεν πήρε υπόψη της, ότι στο αγρόκτημα ο κόσμος μας δε θα μπορούσε νάρθει σε επαφή καθημερινά και κοντά με το νέο σοσιαλιστικό τρόπο ζωής και παραγωγής, πράγμα που θα τον στερούσε, από την πολιτική ανάπτυξη και συνδικαλιστική πείρα, επιστημονική και τεχνική ειδίκευση, απαραίτητα αργότερα για την ανοικοδόμηση του σοσιαλισμού στην Ελλαδα..

β) Ο κόσμος μας ύστερα από τρίχρονες σκληρές ταλαιπωρίες του βουνού και τον άνισο πόλεμο με τον εχθρό στην πλειοψηφία του σακατεμένος με τραύματα από εχθρικά βλήματα στα κορμιά, όχι μόνο δεν είχε τις απαραίτητες σωματικές δυνάμεις να παλαίψει με τη γη, αλλά όσο ποτέ είχε απόλυτη ανάγκη από μακρόχρονη ξεκούραση, γερή τροφή και νοσοκομειακή περίθαλψη.

γ) Στο αγρόκτημα οι χειμωνιάτικες συνθήκες διαβίωσης από άποψη τεχνικών γεωργικών μέσων, στέγης, τροφής υπόδυση, ρουχισμού κι υγιεινής περίθαλψης σε τόσο μεγάλο αριθμό ψυχών και τόσο κουρασμένου και σακατεμένου κόσμου, ήταν μη χειρότερα. Όσους σαν πρώτη, δεύτερη και τρίτη δόση κατάφεραν να στείλουν, τους τάζανε λαγούς με πετραχήλια και σκύλους δεμένους με λουκάνικα. Μόλις όμως πατούσε το πόδι τους εκεί, από την πρώτη στιγμή με αγανάκτηση διαπίστωναν πως στο αγρόκτημα, όχι μόνο δεν βρήκαν τον παράδεισο, που τους έταξαν, αλλά από κάθε άποψη η ζωή εκεί ήταν ασύγκριτα χειρότερη από την ζωή του στρατοπέδου της Μπερκόβιτσας. Στο στρατόπεδο δίχως να δουλεύουν είχαν εξασφαλισμένη στέγη με θέρμανση, κρεβάτι, υγειονομική περίθαλψη και μισοχορτάτο στομάχι με ψωμί και καθημερινό φαγητό από βραστό και ωμό λάχανο τουρσί. Στο αγρόκτημα, μεσημέρι βράδυ η μερίδα μαύρο και κακοψημένο ψωμί σε μέγεθος που δεν ξεπερνούσε τη γροθιά και για να χορτάσουν τα λιμασμένα στομάχια τους, γιατί απαγορευόταν, κρυφά τρώγανε ωμά και για να μη γίνουν αντιληπτοί σπάνια τρώγανε ψητά καλαμπόκια που μάζευαν από τα ατρύγητα λασποχώραφα του αγροκτήματος.

Κι ακόμα σα να μην έφταναν τα όσα εξιστορώ και πολλά άλλα που παραλείπω, ο επικεφαλής όσων στείλαν στο αγρόκτημα επιμελητής στο βουνό Γιώργος Καζάκος της ΥΙ Μεραρχίας του ΔΣΕ Κεν. Μακεδονίας, αντί να συμπονέσει τους μέχρι χτες ταλαιπωρημένους κι απ' τις αρρώστιες και μισοθεραπευμένα τραύματα σακατεμένους αντάρτες και να ενδιαφερθεί για την καλυτέρεψη των συνθηκών της ζωής τους, αυτός πιστός και άξιος μαθητής της ζαχαριάδικης κλίκας, προκλητικά ζούσε σαν Τούρκος μπέης και σε ηλικία πάνω από τα 50 χρόνια, στις πεινασμένες χθεσινές νεαρές αντάρτισσες μοίραζε λιχουδιές, καραμέλες και χαμόγελα για να τον μαθαίνουν ευρωπαϊκούς χορούς. Η τόσο εξοργιστική αυτή κατάσταση, όπως ήταν επόμενο και φυσιολογικό, στον αντάρτόκοσμο του αγροκτήματος δεν άργησε να δημιουργήσει δυσαρέσκεια κι όσο κυλούσαν οι μέρες και βδομάδες, δίχως από πουθενά να φαίνεται καμμιά ελπίδα βελτίωσης της ζωής τους, η δυσαρέσκεια μεταβλήθηκε σε εκρηκτική αγανάκτηση και τους πιο θερμόαιμους τους έσπρωξε σε ξεσήκωμα διαμαρτυρίας.

Αποτέλεσμα: Αντί να ενδιαφερθούν και καταπιαστούν με τη βελτίωση των συνθηκών της ζωής, οι πρωταίτιοι του δικαιολογημένου ξεσηκωμού Γιώργης Μεσηνέζης, Θανάσης Ντέλλας και καμμιά δεκαριά άλλοι, χαρακτηρίστηκαν σαν καριερίστες, διώχτηκαν από το αγρόκτημα και ξαναγύρισαν στην Μπερκόβιτσα. Εκεί μόλις μαθεύτηκε πως με μια νέα παρτίδα κόσμου η Ζώγια θα φύγει για το αγρόκτημα, κρυφά πήγε και τη βρήκε ο συγχωριανός της Ντέλλας Θανάσης, ο οποίος αφού με μελανά αλλά αντικειμενικά χρώματα περιέγραψε τις απελπιστικές συνθήκες της ζωής του αγροκτήματος, δεν παρέλειψε να της δείξει την ημερήσια σε μέγεθος γροθιάς μερίδα ψωμί του αγροκτήματος που τόχε φυλαγμένο και κρυφά τόδειχνε σ' όσους είχε εμπιστοσύνη από κείνους που ετοιμάζονταν να πάρουν το δρόμο για το αγρόκτημα.

Ύστερα από τόσα που της είπε, δίχως όμως να μπορέσει ν' αλλάξει, αλλά ούτε να κλονίσει την απόφασή της, ο σ. Ντέλλας νευριασμένος και χειρονομώντας άρχισε να της λέει:

- Είσαι ξεροκέφαλη, δεν είσαι για λύπηση, είσαι άξια της τύχης σου, δίχως υπερβολή είσαι τρελλή, θεότρελλη, θα μετανοιώσεις και θα την ακριβοπληρώσεις την τρέλλα σου με νερόβραστες κι αυτές όχι χορταστικές πατάτες, ωμά πράσα, λάχανα, καλαμπόκια και προπαντός με τούτη τη γροθιά το λασπόψωμο, που από τη βαρειά δουλειά, την κούραση και την πείνα, στον ύπνο και τον ξύπνιο σου θα το βλέπεις παντεσπάνι, θ' απλώνεις να το πάρεις και δε θα το φτάνεις.

Είπε και ξαναείπε αυτά κι άλλα πολλά και πιο τραγικά κι όταν κάπως ξεθύμανε και πίστεψε πως την κλόνισε, την ρώτησε απότομα:

- Ζώγια, εξακολουθείς νάσαι αγύριστο κεφάλι;

- Ναι, σ. Ντέλλα, αγύριστο όχι από τρέλλα και καπρίτσιο, αλλά από ανάγκη. Νιώσε με, βρίσκομαι ανάμεσα σε δυο κακά και το αγρόκτημα η πείνα και οι κακές συνθήκες είναι για μένα το μικρότερο κακό, για να γλυτώσω από το μεγαλύτερο, τον κατατρεγμό και το σιδερένιο εχθρικό κλοιό της αβάσταχτης περιφρονητικής απομόνωσής μου, που αν συνεχιστεί και δεν βρω τρόπο να την καταπολεμήσω, ίσως δεν αντέξω και θα καταλήξω σε τρελλοκομείο. Με καταλαβαίνεις;

Ο Ντέλλας μη μπορώντας ν' αντιδράσει ενάντια σ' όσους κάνανε τη ζωή των αγωνιστών κόλαση, αγανακτισμένος και συγκινημένος, με σκυφτό κεφάλι της ψιθύρισε:

- Σε καταλαβαίνω και σε λυπούμαι. Θυμώνω με τον εαυτό μου, που δεν μπορώ να σε βοηθήσω, σου εύχομαι δύναμη κι αντοχή στη νέα δοκιμασία που σε περιμένει.

Κάτω απ' αυτές τις συνθήκες, η Ζώγια αποφασιστικά πήρε το σκληρό δρόμο προς το αγρόκτημα. Εδώ κάτω από απάνθρωπες συνθήκες δουλειάς και ζωής, μαζί με όσους κι όσες έλαχε ο κλήρος να γευτούν την κόλαση της ζωής του αγροκτήματος, η Ζώγια στα πότε παγωμένα και πότε λασπωμένα χωράφια, με το στομάχι σπάνια γεμάτο και με το τυφλό τραύμα στο στήθος, δούλεψε από την αρχή του Φλεβάρη μέρχι το τέλος Απρίλη του 1950, μήνα οριστικής εγκατάλειψης του αγροκτήματος και σκορπίσματος του κόσμου μας στα βιομηχανικά κέντρα της Βουλγαρίας.

Στο μεταξύ πολύ πιο νωρίτερα και γιατί η τότε νεαρή εξουσία της Βουλγαρίας, τους χιλιάδες αναγκαστικά εκπατρισμένους πολιτικούς πρόσφυγες δεν μπορούσε να τους εξασφαλίσει, στέγη, καλούς όρους δουλειάς και ανάλογα με τα ταλαιπωρημένα από τις κακουχίες και σακατεμένα από τα εχθρικά βόλια κορμιά τους υγιεινή περίθαλψη κι υποφερτές συνθήκες ζωής, θεληματικά κι ανάλογα με τις δυνατότητές της, κράτησε και στοργικά περίθαλψε 5-6 χιλιάδες πολιτικούς πρόσφυγες. Οι υπόλοιποι κατά χιλιάδες άρχισαν να σκορπούν σ' όλες τις Λ. Δημοκρατίες, όπου η συγκινητική στοργική συμπαράσταση και διεθνιστική αλληλεγγύη στους πολιτικούς πρόσφυγες δημιούργησε ζηλευτές ανθρώπινες συνθήκες ζωής, ειδίκευσης, μόρφωσης κλπ.

Στην παραγωγή και συγκεκριμένα στο κλωστήριο "Βουλγαρία" η ζωή της Ζώγιας έγινε κάπως υποφερτή, αλλά και κει στο βαθμό που μπορούσαν και γιατί παρ' όλες τις πιέσεις, δίχως συγκεκριμένα σε βάρος μου στοιχεία, αρνήθηκε να πιστέψει στην ενοχή μου, και να πειθαρχήσει στις υποδείξεις της εγκληματικής ζαχαριάδικης κλίκας, οι κατατρεγμοί της Ζώγιας δεν έλειψαν, αλλά τελικά δεν μπόρεσαν να τη στρέψουν εναντίον μου και να τη χωρίσουν από μένα.

Αλλ' ας ξαναγυρίσουμε στην εξαιρετικά όμορφη κι ήσυχη παραδουνάβια βουλγάρικη πόλη Ρούσε και στην εκεί για τους γνωστούς λόγους απομόνωσή μας.

Η αλληλογραφία που στην αρχή ανοίξαμε με τα στενά συγγενικά μας πρόσωπα, από στόμα σε στόμα μαθεύτηκε και δεν άργησε να πάρει έκταση και ν' αγκαλιάσει μια σειρά τολμηρούς συμπολεμιστές μας του βουνού, οι οποίοι αψηφώντας τυχόν συνέπειες θέλανε να μάθουν λεπτομέρειες γύρω από το Γολγοθά μας και γενικά τις συνθήκες της ζωής μας, δίχως καν να υποπτεύονται, πως με τα γράμματά τους μέσα μας φούντωναν την ανυπομονησία της αντάμωσης μαζί τους και η επιθυμία μας αυτή, σαν τον μυθικό κακούργο Προκρούστη τέντωνε και τις μεγάλες καλοκαιρινές μέρες τις έκανε ακόμα μεγαλύτερες και το κύλημα τους ε-

ξαιρετικά αργό. Έτσι κόντευε να περάσει ο Ιούνης του 1951, όταν ξαφνικά η Α-σφάλεια Ρούσε μας ειδοποίησε να ετοιμαστούμε γιατί την επομένη σιδηροδρομικώς φεύγαμε για τη Σόφια.

Η μέρα αυτή και η χαρά μας δεν διέφερε και πολύ από τη μέρα και τη χαρά της απαλλαγής μας από τη γνωστή συκοφαντική ρετσινιά και το γλύτωμά μας α-πό τα φριχτά βασανιστήρια και την απελευθέρωσή μας από τα τσιμεντένια μπουντρούμια.

Η μέρα αυτή ολοκλήρωσε τη δικαίωσή μας και την αγωνιστική μας αποκατάσταση, και μας ξανάφερνε ανάμεσα στη μεγάλη αγωνιστική οικογένεια, απ' όπου τόσο πρόστυχα μας απόσπασαν απ' την αγκαλιά της.

Την επομένη από τη μέρα της ειδοποίησής μας νύχτα ταξιδεύαμε και την άλλη μέρα, περασμένο μεσημέρι, φτάσαμε στη Σόφια, όπου στο σιδηροδρομικό σταθμό μας περίμεναν οι συν. Χάρης και Φλωριάς, μέλη της κομ. επιτροπής καθοδήγησης πολιτικών προσφύγων Βουλγαρίας.

Στο σιδηροδρομικό σταθμό, μετά την με γλυκόλογα ενθαρρυντική υποδοχή και χαρτζιλίκωμα μας με χρήματα του Ερυθρού Σταυρού Βουλγαρίας και πάλι σιδηροδρομικώς μας οδήγησαν στο κοντινό στη Σόφια παραθεριστικό κέντρο Μπάνκες τόπο συγκέντρωσης των αρρώστων τραυματιών του ΔΣΕ και γερόντων.

Στο Μπάνκες συμπλήρωσαν τις ατομικές ελλείψεις από ρουχισμό, υπόδυση κλπ κι όλα έδειχναν πως απ' εδώ και πέρα όλα θα πάνε καλά, όταν ξαφνικά και δίχως λόγο, μετά μια βδομάδα όλα άλλαξαν προς το χειρότερο σε βάρος μας.

Εκείνο που μεσολάβησε στην αλλαγή σε βάρος μας το μάθαμε πολύ αργότερα, όμως για να μην επανέρχομαι, συμπληρώνω: Τη μέρα της άφιξης μας στή Σόφια, συνέπεσε να βρίσκεται στη Βουλγαρία το αναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του ΚΚΕ ο αείμνηστος Γιώργος Ερυθριάδης ή Πετρής, ο οποίος στο ά-κουσμα του ερχομού μας, είπε στην κομ. καθοδηγητική επιτροπή Σόφιας: "Ορισμένοι από σας πεταχτείτε στο σταθμό κι όπως αξίζει σε αγωνιστές υποδεχθείτε τους άδικα και βαριά κατατρεγμένους και ταλαιπωρημένους συντρόφους. Ε-φοδιάστε τους με ότι έχουν ανάγκη και προπαντός μην ξεχνάτε, ότι είναι αίμα μας, ότι πολλά πρόσφεραν στο κίνημα και τίποτε δεν τους βαρύνει και τους αξί-ζει ν' ανοίξουμε την αγκαλιά μας και το σπουδαιότερο με την αγάπη μας να τους κάνουμε να ξεχάσουν τη διαπόμπευση και τα μαρτύρια που πέρασαν".

Όμως μετά την αναχώρηση του Πετρή κι ύστερα από λίγες μέρες, κατά πάσα πιθανότητα ειδικά έκανε στη Σόφια την εμφάνιση του το ανθρωπόμορφο τέρας και κτήνος Βλαντάς. Και με την εμφάνισή του, σύμφωνα με την ομολογία του σ.

Φλωριά, σε στενό της απολύτου εμπιστοσύνης του περιβάλλον, πελάγωσε την καθοδηγητική επιτροπή Σόφιας και την υποχρέωσε ν' αλλάξει διαθέσεις σε βάρος μας, με όσα παρακάτω θα εκθέσω:

"Προσοχή, είπε, αυτούς που έχετε στο Μπάνκες, τους έχετε μη στάξει και μη βρέξει, όλοι τους είναι πράκτορες του εχθρού κι άγρυπνα να τους έχετε από κοντά. Σε καμμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να χαλαρώσετε την επαγρύπνησή σας. Αν για την ώρα δεν μπόρεσα να πείσω όλη την Κ.Ε. και τα κατάφεραν οι πράκτορες να ξεγελάσουν κάποια νήπια του δικού μας και του Βουλγάρικου Κόμματος, αυτό δε σημαίνει πως είναι αθώες περιστερές, κι αυτό νάστε σίγουροι πως δε θ'αργήσει να αποδειχθεί. Το νου σας, λοιπόν, και τα μάτια σας δεκατέσσερα σ' όλους και προπαντός στον αρχηγό τους, που για μένα όλα δείχνουν και δεν χωράει η παραμικρότερη αμφιβολία ότι είναι κωλοπετσωμένος και δασκαλεμένος πράκτορας του εχθρού".

28.- ΑΝΑΚΑΤΑΓΡΑΦΗ

Μπροστά στη νέα αυτή σε βάρος μας εξέλιξη, υποχρεωμένοι να αντιδράσουμε, ύστερα από πολυήμερες βασανιστικές σκέψεις κι ανταλλαγή γνωμών, πρότεινα κι όλοι οι ομοιοπαθείς μου του Ρούσε ομόφωνα δέχτηκαν να στείλουμε γράμμα προς την Κ.Ε. του ΚΚΕ με το παρακάτω περιεχόμενο:

Προς την Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Αγαπητοί σύντροφοι!

Από τη γνωστή θέση των βαρειά αδικημένων και το χειρότεο γιατί μετά τη δικαίωση μας και την επαναφορά μας στις τάξεις των αγωνιστών, η γνωστή βαρειά σκιά της ρετσινιάς του πράκτορα, όχι μόνο δεν έπαψε να μας βαρύνει, αλλά ανοιχτά καλλιεργείται και προκλητικά εκδηλώνεται εναντίον μας και προκειμένου να διαπιστωθεί πού βρίσκεται ο εχθρικός δάχτυλος στο Κόμμα, προτείνουμε:

Τόσο εμείς, όσο και κείνοι που προκάλεσαν κι ενήργησαν τη σύλληψή μας ως τα γνωστά τραγικά επακόλουθα, να περάσουμε από ανακαταγραφή, και για νάναι αποδοτική, γνώμη μας είναι η ανακαταγραφή να μην περιοριστεί στα συνήθη όρια, αλλά να πάρει μορφή πραγματικής ανάκρισης και να επιτραπεί σε όλους να ρωτάνε για όλα και όλους. Κι ακόμα την ανακαταγραφή μας να παρακολουθήσουν πενταμελείς αντιπροσωπείες απ' όλες τις Κόβες Βουλγαρίας κι αν είναι δυνατό κι αντιπροσωπείες απ' όλες τις Λ. Δημοκρατίες. Με τον προτεινόμε-

νο ανακριτικό τρόπο, πιστεύουμε πως οι ανακαταγραφές θα βοηθήσουν το Κόμμα να βρει που βρίσκεται ο εχθρικός δάκτυλος, σε μας ή στους συκοφάντες βασανιστές μας.

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

Βαγγέλης Κασάπης - Κρίτων Γιώργης Γκαγκούλιας

Παναγιώτης Καδίρης - Παλαμάς Χαράλαμπος Κασάπης

Δημήτριος Ζαχαριάδης - Μίμης Τάκης Γεωργίου

Χρήστος Σαληκυριάκης - Νώντας

Μιλτιάδης Παυλίδης - Μόρς

Βασίλης Τουρός - Καβαλιώτης

Εδώ και μια κι επανειλημμένα έγινε και θα ξαναγίνει λόγος για ανακαταγραφή και το σπουδαιότερο, επειδή το χρυσωμένο αυτό πικρό αντικομματικό φρούτο, δεν το γεύτηκε κανένα από τα αδελφά κόμματα μέχρι σήμερα, ωφέλιμο θα είναι ο αναγνώστης να ξέρει πως το φαινόμενο αυτό ήταν αποκλειστική βρώμικη εφεύρεση της σατανικής εγκληματικής ζαχαριάδικης κλίκας κι απέβλεπε να εξυπηρετεί τις ύποπτες αντικομματικές της επιδιώξεις. Πιο κατανοητά:

Με το αναγκαστικό πέρασμά μας στις Λ. Δημοκρατίες, η ζαχαριάδικη μαφία για να κρατήσει τα χαλινά της κομματικής εξουσίας και κυρίως να σκεπάσει και σε αλλονών τις πλάτες να φορτώσει τις καταστρεπτικές για το Κόμμα και το κίνημα του λαού ζημιές της, με το δικαιολογητικό τάχατες να ξεκαθαρίσει τις γραμμές του Κόμματος από δήθεν βαλτά στο Κόμμα εχθρικά στοιχεία - Διάβαζε, από τους πιο καλούς, ικανούς, τολμηρούς και πιστούς κομμουνιστές- σοφίστηκε κι έβαλε σε εφαρμογή την ανακαταγραφή όλων των κομματικών μελών. Στις κομματικές συνελεύσεις των ΚΟΒ με τη σειρά και ξεχωριστά, όλα τα κομματικά μέλη και στελέχη προφορικά εξιστορούσαν από που κρατάει η σκούφια τους κι από το Αλφα ως το Ωμέγα την κομματική αγωνιστική σταδιοδρομία τους.

Και το πιο περίεργο κι ύποπτο, με το κλίμα της σκόπιμης μετριοφροσύνης που συστηματικά είχε καλλιεργήσει και σ' όλους είχε επιβάλει η ζαχαριάδικη κλίκα, κάθε ανακαταγραφόμενος υποχρεωνόταν περισσότερο κι αναλυτικά να σταθεί στα αρνητικά και στις αδυναμίες του και στα πεταχτά και λιγόλογα να πει τα θετικά του και την αγωνιστική του συνεισφορά.

Διαφορετικά κι όσοι τολμούσαν κάπως περισσότερο από το επιτρεπόμενο να σταθούν στα θετικά τους, μονοκονδυλιά και δίχως να βαρύνει διόλου η αγωνιστική τους προσφορά, χαρακτηρίζονταν καυχησιολόγοι κι αντικομματικά στοιχεία, φορτωμένα με μικροαστικές προλήψεις κι αδυναμίες, που με τον τάχα ύποπτο

πολικαντισμό τους, επεδίωκαν ν' αυτορεκλαμαριστούν, να δημιουργήσουν καριέρα κλπ.

Έτσι κι όχι σπάνια και με κατευθυνόμενες πάνω στο ίδιο πνεύμα ερωτήσεις της συνέλευσης, που μ' αυτές περισσότερο ξεψάχνιζαν τα αρνητικά και τις αδυναμίες, η ζαχαριάδικη μαφία, με τα πιστά της εκλογής της όργανα στα πρακτικά της ανακαταγραφής, σχεδόν όλους τους ζωγράφιζε με υπερυψωμένα τα αρνητικά τους και σκόπιμα μειωμένα τα θετικά τους. Κι όσους για τον άλφα ή βήτα λόγο της κάθονταν στο στομάχι, τους έθαβε και με τα παραφουσκωμένα αρνητικά τους, τους πετούσε έξω από το κόμμα.

Σύμφωνα με τον πολύ συμπυκνωμένο πιο παραπάνω εξιστορούμενο τρόπο και με το δοκιμασμένο κι αποτελεσματικό όπλο της ανακαταγραφής, η ζαχαριάδικη κλίκα φακέλλωσε όλα τα κομματικά μέλη και στελέχη και τσουβάλιασε κυριολεκτικά όλο το Κόμμα. Μεγάλωσε την παντοδυναμία της κι αλλοίμονο σε κείνον που θα τολμούσε να σηκώσει ανάστημα και να κάνει κριτική στα στραβά και τις αδυναμίες της.

Στ' όνομα τάχα της κομματικής μονολιθικότητας με τα εξογκωμένα αρνητικά και την προσφιλή στην κλίκα τακτική, σου κολλούσε τη ρετσινιά του "σπασμένου", του ύποπτου, του χαλασμένου κι όχι σπάνια, του βαλτού στο Κόμμα πράκτορα.

Έτσι δίπλα στο Κόμμα και δίπλα στην "αλάνθαστη" ζαχαριάδικη προσωπολατρεία, καλλιεργήθηκε η φοβία και μέσα στο κλίμα της αναπτύχθηκε το σιχαμερό, βρώμικο κι επιζήμιο λιβάνισμα της προσωπολατρείας κι η παντοδυναμία της ζαχαριάδικης μαφίας.

Πέρασε ο Ιούλης, μπήκαμε στο Σεπτέμβρη του 1951, πιάσαμε δουλειά στο νεόκτιστο και μεγάλης απόδοσης ηλεκτοπαραγωγικό εργοστάσιο Βασίλ Κολάροφ, γίναμε δεκτοί σε μια από τις Κόβες και μια που ζούσαμε στη Βουλγαρία και την πρωτεύουσα της τη Σόφια, κοντά στην Κ.Ε. του ΚΚ Βουλγαρίας το Κόμμα, που πήρε στα χέρια του και ξεκαθάρισε τη γνωστή εγκληματική υπόθεση της ΥΙΙ Μεραρχίας, το δικό μας Κόμμα (ΚΚΕ) μη μπορώντας να κάνει διαφορετικά, σ' όλες τις Κόβες Ελλήνων πολ. προσφύγων Βουλγαρίας, προφορικά ανακοίνωσε, ότι δεν μας βαρύνει τίποτε, χωρίς όμως να μας αποκαταστήσει κομματικά.

Στο μεταξύ η γνωστή γραπτή πρότασή μας έγινε δεκτή από την Κ.Ε. του ΚΚΕ.

Στη Σόφια έφτασαν πενταμελείς αντιπροσωπείες όλων των ΚΟΒ Βουλγαρίας και στην ΚΟΒ του εργοστασίου Βοροσίλοφ και γιατί στο εργοστάσιο αυτό υπήρχε δυναμικό κλιμάκιο της ζαχαριάδικης κλίκας μ' επικεφαλής το Μαλτέζο. Άρχισε

ανακαταγραφή του βασανιστή Γιωργαλή κι ακολούθησε η ανακαταγραφή του βασανιστή Γεράσιμου Μαλτέζου.

Στις δυο αυτές ανακαταγραφές, που διάρκεσαν πάνω από δυο βδομάδες, κάτω από τον ισχυρό προβολέα των ερωτήσεων της συνέλευσης, ακόμα πιο παραστατικά και ζωντανά ξεσκεπάστηκαν όχι μόνο όλες οι χιτλερικές ωμότητες που εξιστόρησα στο σχετικό κεφάλαιο της σύλληψης και ανάκρισής μου, αλλά και η σατανική προσπάθεια των σαδιστών βασανιστών, μ' άγρια βασανιστήρια να εξαναγκάσουν τα θύματά τους, όχι μόνο να παραδεχτούν σε βάρος τους, αλλά και σε βάρος άλλων αθώων αγωνιστών, τις σκηνοθετημένες από τους βασανιστές ενοχοποιητικές υποδείξεις.

Το προβοκατόρικο αυτό περιστατικό των σκηνοθετημένων υποδείξεων σε συνδυασμό με τις ερωτήσεις που κάνανε οι βασανισθείσες κοπέλλες γύρω από τα άγρια κι απερίγραπτα για γυναίκες μαρτύρια και με τις απαντήσεις που εξαναγκάζονταν να δώσουν οι βασανιστές τους, εξαγρίωσαν όσους παρακολουθούσαν την ανακαταγραφή και δημιούργησαν σ' αυτούς ακράτητη διάθεση λιντσαρίσματος των βασανιστών, διάθεση όμως που συγκρατούσε η άσχημη εντύπωση που θα προκαλούσε μια τέτοια ενέργεια στο λαό της χώρας που μας φιλοξενούσε.

Μέσα σε τούτη την επικίνδυνη για τη ζωή των βασανιστών ηλεκτρισμένη των πνευμάτων ατμόσφαιρα, σα σε κινηματογραφική ταινία, αργά, επιβλητικά, αλλά κι απερίγραπτα ανατριχιαστικά και παραστατικά, ξαναζωντάνεψε η κόλαση των βασανιστηρίων του βουβού σε βάρος αθώων και πιστών στο κίνημα του λαού αγωνιστών.

Μπρος σε εκατοντάδες αγωνιστές, το τόσο αποκαλυπτικό σε βάρος της ζαχαριάδικης κλίκας ξαναζωντάνεμα των τόσων ανατριχιαστικών εγκλημάτων της και μάλιστα σε μια και μόνο ανταρτοπεριοχή, το κτήνος Βλαντάς σαν τον ένοχο που δεν τολμά ν' αντικρύσει τα θύματα του, ταμπουρώθηκε στα κεντρικά γραφεία της οργάνωσης Σόφιας κι από κει με δίχτυ πληροφοριοδοτών παρακολουθούσε και καθοδηγούσε την εξέλιξη των δυο ανακαταγραφών. Και με την πιο πάνω όχι καλή διαπίστωση, τη λύσσα του ν' αντιδράσει, διέκοψε την ανακαταγραφή του Μαλτέζου, κάλεσε και άγριο χέρι έβαλε την τριμελή επιτροπή της ανακαταγραφής.

Με την έναρξή της και πάλι και προτού δοθεί σε κανένα λόγος, το μέλος της επιτροπής ανακαταγραφής, Φλωριάς, σηκώθηκε και δίχως ν' αναφέρει όνομα έκανε την παρακάτω "βαρυσήμαντη" ανακοίνωση:

"Σύντροφοι, μας κάλεσε μέλος του Π.Γ. κι αφού μας έβαλε άγριο χέρι απόλυτα δικαιολογημένα, μας είπε με ποιο δικαίωμα, σαν επιτροπή ανακαταγραφής

επιτρέψαμε στον Κρίτωνα, σε πολλούς κι ιδίως στις βασανισμένες κοπέλλες να υπαγορεύει τις ερωτήσεις του; Κι έτσι δίχως να το αντιληφθούμε, όχι μόνο του δώσαμε την πρωτοβουλία αλλά και το καμτσίκι στο χέρι κι όλους μας μετέβαλε σε άλογα και την ανακαταγραφή σε τσίρκο. Ναι σύντροφοι, απ' εδώ και πέρα και για να μην ξαναγίνουμε τσίρκο, χρειάζεται περισσότερος σεβασμός στον ανακαταγραφόμενο και περιορισμός της ανακαταγραφής στα γνωστά κομματικά όρια" (διάβαζε: Περισσότερος σεβασμός στην εγκληματική κλίκα και τέρμα στο ξεσκέπασμα των εγκλημάτων).

Εδώ, μια και με το δικαιολογητικό της υπαγόρευσης ερωτήσεων, γίνεται ευκολοδιάκριτη η προσπάθεια να μην επιτραπεί το παραπέρα ξεσκέπασμα, για νάμαστε αντικειμενικοί και να λέμε του στραβού το δίκιο συμπληρώνω:

Οι 17χρονες κοπέλλες από ντροπή, άλλες διάβαζαν κι άλλες δε θέλανε μπροστά σε εκατοντάδες αγωνιστών, να εξιστορούν τη μαρτυρική διαπόμπευσή τους με ξεγυμνώματα, μπήξιμο καρφίτσας στα στήθεια τους, ξάπλωμα και κύλισμα ολόγυμνες στα χιόνια, με ειδικές ψιλές βεργούλες ξυλοδαρμό στα γεννητικά τους όργανα, με συνέπεια το πρήξιμο των οργάνων τους και ούρλιασμα από τους πόνους, γιατί δεν μπορούσαν να ουρήσουν, σήκωμα των ποδιών και φτύσιμο στα γεννητικά όργανα τους, αισχρόλογα-πουτάνες τι σας δίνει η καθοδήγηση σας και δε γκαστρώνεστε-, με το κουστούμι της Εύας πέταγμα ανάμεσα στους συγκρατούμενους αντάρτες κι αναρίθμητα άλλα, όχι λιγότερο "αστραφτερά" καννιβαλικά μαργαριτάρια από το κομβολόϊ των βασανιστηρίων.

Προς στούς δισταγμούς των κοριτσιών, που έφταναν στην άρνηση, για να μην αφήσω σε χλωρό κλαρί τους εγκληματίες βασανιστές και να δώσω ανάγλυφο το μαρτυρολόγιο μας, είναι αλήθεια πως όχι μόνο παρότρυνα τις κοπέλλες να μην κρύψουν όσα υπόφεραν, αλλά με πειστικά επιχειρήματα τους έδωσα να καταλάβουν, πως δίχως να το θέλουν με τη ντροπή τους, αν δεν την καταπνίξουν θα γίνουν προστατευτικό παραβάν των δημίων σαδιστών τους. Κι ακόμα το ξέσπασμα των βασανιστηρίων συγκεντρώνει τη συμπάθεια των συναγωνιστών μας στα πρόσωπά τους κι αποτελεί ταυτόχρονα τρομερό καταπέλτη για τους βασανιστές τους. Για να ντραπούν τα κτήνη που μας βασάνισαν δεν μπορεί να γίνει λόγος, γιατί αν είχαν ίχνος ντροπής και τσίπα ανθρωπιάς δε θα φτάναν εκεί που δε θα φτάναν ούτε οι μπουραραντάδες, αν πέφτανε στα χέρια τους. Για σας ο κόσμος μας θα νιώσει πατρική κι δελφική συμπόνοια, μίσος αγεφύρωτο για τους βασανιστές σας και την ανάγκη ακόμα πιο αποφασιστικά να σας συμπαρασταθεί.

Ακόμα είναι γεγονός, πως παρά την υπόσχεσή τους να προβούν σε αποκαλύ-

ψεις, όσες κοπέλλες που δεν είχαν κατανικήσει ολότελα τη ντροπή τους και τις ομιλίες και ερωτήσεις τους στους ανακαταγραφόμενους βασανιστές ήταν διστακτικές, με τον τρόπο μου την κατάλληλη στιγμή, παρουσία όλων, με καλοζυγισμένες ερωτήσεις μου και με τις απαντήσεις που δίνανε οι κοπέλλες, σηκωνόταν η αυλαία και πάνω στη σκηνή πρόβαλλαν οι απαίσιες και φρικαλέες μουτσούνες των δημίων μας και μέσα σε κόλαση τα μαρτυρικά θύματα να βογγούν και να σφαδάζουν από τους πόνους των μαρτυρίων τους, χωρίς να υπάρχει από πουθενά έλεος.

Στην κυριολεξία αυτό ήταν το τρομερό καμτσίκι, που τρόμαζε το Βλαντά και που στην τρομάρα και την προσπάθεια του να το πάρει από τα χέρια μου και στη βιασύνη του να κλείσει την αποκαλυπτική για τη ζαχαριάδικη κλίκα αυλαία της κόλασης, μέσω του Φλωριά, έκανε τη γνωστή περί τσίρκου ανακοίνωση.

Όμως μια και η ανακαταγραφή είχε πάρει πια το δρόμο ακροαματικής διαδικασίας και με τα όσα ως τότε άγνωστα ήρθαν σε φως, όχι απλώς κέντησε αλλά κυριολεκτικά ηλέκτρισε και αιχμαλώτισε το ενδιαφέρον του ακροατηρίου. Από την άλλη η φαγούρα της περιέργειας αχρήστευσε την ανακοίνωση κι οι ερωτήσεις, όπως και προτύτερα, από όλες τις κατευθύνσεις και για όλα, και προς όλους πέφταν βροχή που προμήνυε καταιγίδα και χείμαρρο, που θα παρασύρει ότι βρει στο δρόμο του.

Μπροστά στον κίνδυνο αυτό, για να προλάβει τη φουρτούνα και να σώσει την κατάσταση ο Βλαντάς εξαναγκάστηκε να εγκαταλείψει την αφάνεια και να εμφανιστεί στο τέλος σχεδόν της ανακαταγραφής του επιτελάρχη Μαλτέζου. Και για να μην τον φάμε το δίκιο, πέτυχε κάπως να μουδιάσει τη συνέλευση, να ζωηρέψει την επιτροπή ανακαταγραφής και το ηθικό του ανακαταγραφομένου και να δώσει την ευκαιρία σε κάθε μάρκας κι αναστήματος καιροσκόπο, να εκδηλώσει τον “υπερεπαναστατισμό” του και να ξιφουλκήσει ενάντια σε κάθε τι που τάχα ζημιώνει το κόμμα.

Πρώτος απ' όλους και πιο επιδεικτικά ο Γ. Γκαγκούλιας κι ο παρασυρόμενος απ' αυτόν Τάκης Γεωργίου πήγαν και όχι μόνο του έσφιξαν θερμά το χέρι, μπροστά σε εκατοντάδες ζευγάρια έκπληκτα μάτια της συνέλευσης από ομοιοπαθείς μας ανοιχτά και ξεδιάντροπα εγκατέλειψαν το χαράκωμα μας και συμμάχησαν με τους βασανιστές μας.

Αποτέλεσμα, ο Γκαγκούλιας, σαν πιο καπάτσος σε τέτοιου είδους λαθρεμπόρια, να φύγει γρήγορα από την παραγωγή και να σκαρφαλώσει στις σκάλες του βουλγάρικου Πανεπιστημίου.

Μέσα στη μουδιασμένη αυτή ατμόσφαιρα της συνέλευσης, τη διάσπαση της διάταξης μας και με τον Βλαντά χαμογελαστό και σαν κούρκο κορδωμένο, ρώτησα τον ανακαταγραφόμενο Μαλτέζο, βάση ποίων ενοχοποιητικών στοιχείων άρχισαν και πήραν τέτοια έκταση και σκληρότητα οι συλλήψεις και τα βασανιστήρια;

Ο Μαλτέζος μακρυά από του να αντιληφθεί τι επεδιώκα κι έκπληκτος για την ερώτηση μου, που από πολλούς είχε υποβληθεί κι επανειλημμένα δόθηκε απάντηση, επανέλαβε: Οι συλλήψεις ίσως δεν γίνονταν, αλλά κι αν γίνονταν, δεν θάπαιρναν την έκταση που πήραν, αν ο Μίμης δεν είχε φανατικά αντιδραστικό πατέρα.

- Δηλαδή, απάντησα, ούτε λίγο ούτε πολύ, σύμφωνα με την λογική σου, από αντιδραστική οικογένεια, αποκλείεται να βγει αγωνιστής και το αντίθετο. Κι ακόμα, σύμφωνα πάντοτε με τη λογική σου, μια και στις τάξεις του ΔΣΕ, είχαμε πάρα πολλούς μαχητές και στελέχη που όχι μόνο είχαν οικογένειες, αλλά και σόϊα ολόκληρα αντιδραστικά, οι συλλήψεις και τα εξοντωτικά βασανιστήρια, θα έπρεπε ν' αγκαλιάσουν το μισό ΔΣΕ.

- Στην πρώτη κατοχή, στην περιοχή Ηπείρου από το Ζέρβα αιφνιδιαστικά αιχμαλωτίστηκε το σύνταγμα του ΕΛΑΣ που διοικούσατε; - ρώτησα

- Μαλτέζος (Μονολεκτιά) Μάλιστα.

- Για να σώσετε τη ζωή σας, μήπως υπογράψατε καμμιά προδοτική συμφωνία, την οποία κυκλοφόρησε ο Ζέρβας με προκηρύξεις στο λαό Ηπείρου;

- Υπέγραψα.

- Η αιφνιδιαστική αιχμαλωσία του συντάγματος κι η υπογραφή από μέρους σας προδοτικής συμφωνίας, είναι πράξεις σοβαρά ύποπτες;

- Είναι.

- Πώς λοιπόν εξηγείται, εσένα τον τόσο ύποπτο να σε εμπιστεύεται το Κόμμα και μαζί με άλλους όχι λιγότερο ύποπτους να σας αφήνει ν' αλωνίζετε τις τάξεις του ΔΣΕ με συλλήψεις και βασανιστήρια; Μήπως το Κόμμα δεν γνωρίζει τις πράξεις σου αυτές;

- Τις γνώριζε.

- Ο Βλαντάς (στριμωγμένος): Όχι το Κόμμα για πρώτη φορά ακούει για αιχμαλωσία και προδοτικές προκηρύξεις.

- Μαλτέζος: Τα έκανα γνωστά στο Κόμμα με βιογραφική έκθεση.

Ο Βλαντάς καμώνεται πως δεν ξέρει, δίχως να το καταφέρει κι εγώ συνεχίζω:

-Έστω, τώρα που το Κόμμα τα πληροφορείται και μάλιστα από το στόμα του

Μαλτέζου, νομίζω πως λόγοι ηθικής τάξης επιβάλλουν να παύσει το Κόμμα να περιβάλλει το Μαλτέζο με την εμπιστοσύνη του και μας τα θύματα του να μας αποκαταστήσει κομματικά.

- Βλαντάς: Η απόλυσή σας και η προφορική ανακοίνωση σ' όλες τις ΚΟΒ Βουλγαρίας, ότι δεν σας βαρύνει τίποτε, τι άλλο σημαίνει αν όχι κομματική αποκατάσταση;

- Το γεγονός ότι δεν παίρνουμε μέρος σε κομματικές συνελεύσεις και δεν πληρώνουμε κομματική συνδρομή, δεν νομίζετε πως ανατρέπει τους ισχυρισμούς σας;

- Δεν ανατρέπει τίποτε, διότι ακόμα δεν περάσατε από κομματική ανακαταγραφή, για ν' αποφανθεί η συνέλευση, ποιος από σας αξίζει να παραμείνει μέλος του Κόμματος και ποιος όχι.

- Νομίζω πως καλύτερα από κάθε άλλον ξέρετε ότι μετά τις συλλήψεις μας οι ανακρίσεις άρχισαν από την κούνια μας, κοσκίνισαν όλη τη ζωή και την αγωνιστική μας σταδιοδρομία και κατέληξαν στην πανηγυρική αθώωσή μας. Το γεγονός αυτό καμμιά ανακαταγραφή δεν μπορεί να το ανατρέψει και καμμιά απόφαση δεν μπορεί να μας αρνηθεί το κομματικό βιβλιάριο. Διαφορετικά και σε περίπτωση που θα θελήσει κανείς ν' αντιπαραχθεί με τα όσα ανέπτυξα, το θέλει είτε όχι, θάρθει σε αντίκρουση με την απόφαση της αθώωσής μας.

Και για να το τολμήσει χρειάζονται γερά κότσια και προπαντός ενοχοποιητικά στοιχεία σε βάρος μας που δεν υπάρχουν. Στο σημείο αυτό, παρουσία της συνέλευσης, προκαλώ οποιονδήποτε, αν μπορεί ας παρουσιάσει σε βάρος στοιχεία. Και μια που είμαι σίγουρος ότι κανένας δεν μπορεί, αμφιβάλλω αν την ανακαταγραφή των δημίων μας, θα διαδεχθεί η ανακαταγραφή των θυμάτων τους.

Την επομένη και απόντος του Βλαντά, τελείωσαν οι ερωτήσεις κι η ανακαταγραφή του Μαλτέζου πέρασε στο τελικό στάδιο των ομιλιών και της ψηφοφορίας.

Όλοι θέλαν να μιλήσουν, όμως κανένας δεν ήθελε ν' αρχίσει πρώτος.

Ο υποφαινόμενος, από παλαιά συνήθεια, αλλά και σκοπιμότητα, περίμενα ν' αρχίσουν άλλοι και προπαντός οι βαλτοί του Βλαντά για ν' απαντήσω ανάλογα.

Όμως η ώρα περνούσε, ο προϊστάμενός της συνέλευσης καλούσε να πάρουν το λόγο και κανένας δεν το αποφάσιζε. Μπροστά στην τόσο πεισματάρικη γενική απροθυμία και εφόσον, φως φανάρι, οι πρακτικογράφοι ήταν ένας κι ένας, όργανα του Βλαντά, για να τους στερήσω τη δυνατότητα να φέρουν αλλαγές στην ομιλία μου, από χειρόγραφο μίλησα δυο περίπου ώρες και για τους δυο ανα-

καταγραφόμενους.

Μίλησα και για τους δυο, γιατί, μια και δεν μπορούσε να γίνει ξεχωρισμός, προηγούμενα δεν είχα μιλήσει στην ανακαταγραφή του Γιωργαλή. Από χειρόγραφο και με αποστομωτικά επιχειρήματα καλοταξινομημένα και βγαλμένα από τις ανακρίσεις, από επαφές και συζητήσεις με τους ομοιοπαθείς μου κι από το ξετίναγμα των γεγονότων στη διάρκεια της ανακαταγραφής για τους ανακαταγραφομένους, τους πιο ψηλά από αυτούς και κυρίως προσωπικά για τον Βλαντά και την στενή κλίκα του, η ομιλία μου δίχως υπερβολή, ήταν συντριπτικός καταπέλτης ακαταμάχητων επιχειρημάτων. Έτσι τα καλά δασκαλεμένα βαλτά "πρωτοπαλλήκαρα"του Βλαντά, εξαγριωμένα, όρθια και με σφιγμένες γροθιές, χειρονομούσαν και νταηλίδικα απειλούσαν τους πάντες και τα πάντα. Όμως φρονίμως ποιούντες, δεν παρατραβούσαν το σκοινί κι απ' τα λόγια δεν τολμούσαν να περάσουν στην πράξη. Γιατί καταλάβαιναν, πως αντιμέτωπο θα βρίσκαν τον πολύ κόσμο, που ήταν αποφασισμένος να περιφρουρήσει τη συνέλευση.

Μέσα σ' αυτό το πανδαιμόνιο από απειλητικές κραυγές, βρυσιές και χειρονομίες, ξαφνικά και δειλά, σα μανιτάρι, ανάμεσα σε θύελλα, ξεπρόβαλε ο Γιώργης Γκαγκούλιας και κάτι άρχισε να λέει, δίχως ν' ακούεται από κανέναν.

Μόλις όμως απ' όλους έγινε αντιληπτός, οι βλαντάδες, σίγουροι πως θα πάρει το μέρος τους, κι ο υπόλοιπος κόσμος ακόμα πιο σίγουρος ότι θα κάνει το τελικό αποφασιστικό βήμα συμμαχίας με τους δημίους του, από περιέργεια όλοι το βούλωσαν κι ο Γκαγκούλιας μέσα σε νεκρική σιγή και φαινομενική γαλήνη, με στόμφο και τουπέ μιας ντουζίνας κομματοσωτήρων, ξεχώρισε τη θέση του από τους ομοιοπαθείς του με τούτα τα λόγια:

"Σύντροφοι, όσα είπε ο σ. Κρίτων, όχι μόνο δε με βρίσκουν σύμφωνο, αλλά με δικαιολογημένη αγανάκτηση τα κατακρίνω σαν αντικομματική προσπάθεια δυσφήμισης του κόμματος και της σοφής ζαχαριάδικης Κ. Επιτροπής. Ακόμα, δηλώνω πως είμαι στη διάθεση του Κόμματος και έτοιμος να προσφέρω στο Κόμμα και στο κίνημα τις υπηρεσίες μου, μόλις μου ζητηθούν". (Παρατεταμένα χειροκροτήματα από την πλευρά των Βλαντάδων και παγερά και περιφρονητικά βλέμματα απ' την πλευρά της μεγάλης πλειοψηφίας του κόσμου) ήταν η απάντηση στα όσα ξεστόμισε ο Γκαγκούλιας, ο οποίος το αντελήφθηκε, χλώμιασε και δεν τόλμησε να ξανανοίξει το στόμα του.

Μίλησαν κι άλλοι πολλοί. Οι Βλαντάδες ανάμεσα στ' άλλα είπαν, αν όχι όλοι, ο Κρίτων, ο Μίμης και μερικοί άλλοι, ίσως να μην είναι πράκτορες του εχθρού, όμως οπωσδήποτε είναι δηλητηριασμένα αντικομματικά στοιχεία και θάπρεπε α-

ντί να συλληφθούν και βασανιστούν, να πεταχτούν από το κόμμα και το Κόμμα να πάρει τέτοια μέτρα, που να τους κάνει ανίκανους να το βλάψουν.

Οι υπόλοιποι ομιλητές, μια και την εποχή εκείνη η ζαχαριάδικη κλίκα ήταν στις δόξες της, κι η ζαχαριάδικη προσωπολατρεία στο ζενίθ, άλλοι από πίστη κι όσοι βλέπανε την κατάσταση από φόβο, περιορίστηκαν να κατακρίνουν τα βασανιστήρια, να μας υπερασπίσουν χλιαρά και να δώσουν καταδικαστική ψήφο στους ανακαταγραφομένους, αφαιρώντας τους τα κομματικά βιβλιάρια.

Μέσα σ' αυτήν τήν ατμόσφαιρα ζήτησα και με απαίτηση της συνέλευσής μου επετράπη να δευτερολογήσω και να πω τα παρακάτω:

-Οι δυο ανακαταγραφές τελείωσαν. Σειρά ανακαταγραφής έχει ο αρχιδήμιος Χείμαρρος, πιστά εκτελεστικά όργανα του οποίου υπήρξαν οι ανακαταγραφέντες και τώρα εξωκομματικοί Γιωργαλής και Μαλτέζος.

Επειδή όμως αυτοί που κάνουν τις ανακαταγραφές, κάθε άλλο παρά συμφέρον έχουν, πιστεύω πως δε θα φέρουν από την Τασκένδη το Χείμαρο. Και μια που δεν θα τον φέρουν ή αν θέλετε μέχρι να τον φέρουν, ν' αρχίσει η δική μας, των θυμάτων η ανακαταγραφή. Και για ν' αποδειχθεί αν είμαστε ή όχι εχθρικά αντικομματικά στοιχεία και για να δοθεί στους από σκοπιμότητα, συκοφάντες μας η δυνατότητα μπροστά στη συνέλευση, να ζυγίσουν τη δική τους με τη δική μας προσφορά, κάνω την έκκληση να επιμείνετε να γίνει η ανακαταγραφή μας. Λέω να επιμείνετε, γιατί υποπτεύομαι πως δε θα τολμήσουν. Κι αν τολμήσουν ζητώ απ' όλους σας να κάνετε ερωτήσεις για όλα και για όλους, να μην αφήσετε σημείο ανεξιχνίαστο και σκοτεινό κι ερωτηματικά αναπάντητο. Έτσι και μόνο έτσι, θ' αποδειχθεί σε ποια από τις δυο πλευρές κρύβεται ο εχθρικός δάκτυλος. Ναι. Για μένα σε τούτη την υπόθεση δεν υπάρχουν αντικομματικά στοιχεία αλλά εχθρικός δάκτυλος.

Η πεποίθησή μου αυτή ενισχύθηκε από την συγκαταβατικότητα της πλευράς που από πράκτορες του εχθρού, τώρα μας λάνσαρε σαν αντικομματικά στοιχεία.

Από τη μέρα που έληξε η ανακαταγραφή του επιτελάρχη Μαλτέζου πέρασαν 3 βδομάδες, μπήκαμε στην τέταρτη, όμως όχι μόνο μάταια περιμέναμε τον ερχομό του αρχιδήμιου Χείμαρου, αλλά παρά την επιμονή μας και για τους λόγους που προανέφερα, ούτε εμάς τα θύματα του δεν μας περνούσαν από ανακαταγραφή. Και με το σήμερα και το αύριο και δίχως πειστικά επιχειρήματα αναβολής, όλα έδειχναν και τελικά πέρα για πέρα επαλήθευσαν οι προβλέψεις μου του τερματισμού των ανακαταγραφών στους Γιωργαλή-Μαλτέζο.

Στο μεταξύ και για να ζήσουμε, πιάσαμε δουλειά, γίναμε δεκτοί και παίρναμε

μέρος μόνο στις δημοκρατικές συνελεύσεις κι όχι στις κομματικές συνελεύσεις της Κόβας που ανήκε το ηλεκτοπαραγωγικό εργοστάσιο που δουλεύαμε.

Και το πιο εξοργιστικό, παρά την προηγηθείσα προφορική ανακοίνωση σε όλες τις Κόβες Ελλήνων πολιτικών προσφύγων Βουλγαρίας, ότι δεν μας βαρύνει τίποτε και σε συνδυασμό με τον αδικαιολόγητο αποκλεισμό μας από το Κόμμα, με υπόδειξη του Βλαντά και ψιθυριστά, όχι μόνο διέδιδαν ότι είμαστε πράκτορες του εχθρού, αλλά και στο εργοστάσιο που δουλεύαμε, από πιστά στην κλίκα όργανα, οργάνωσαν την παρακολούθηση μας κι ανεπιτυχώς προσπαθούσαν να στρέψουν τους Βουλγάρους εργάτες και τη διεύθυνσή του εργοστασίου εναντίον μας.

Κι ακόμα, επειδή την εποχή εκείνη, προς ζημία του κινήματος, από το Ζαχαριάδη ρίχτηκε το γνωστό τυχοδιωκτικό σύνθημα "με τα όπλα παραπόδα", με κομματική εντολή σ' όλες τις Λ. Δημοκρατίες, όλα τα στελέχη των πολιτικών προσφύγων, άρχισαν να οργανώνονται σε συνδέσμους αξιωματικών του ΔΣΕ και για να δικαιολογήσουν τον αποκλεισμό μας, η μέχρι τώρα ψιθυριστή διάδοση με το στόμα του Βλαντά μέσα στους συνδέσμους έγινε ανοιχτή ανακοίνωση ότι είμαστε πράκτορες του εχθρού.

Και σαν να μην έφτανε αυτό, το Γενάρη του 1952, στην κομματική συνδιάσκεψη της Σόφιας, για την εκλογή Κεντρικού Συμβουλίου Πολ. Προσφύγων Βουλγαρίας, ο κοκκινοτρίχης Βλαντάς, στην ομιλία του, ανάμεσα σ' άλλα, είπε: Σαν τον Μάρκο Βαφειάδη, σκόπιμα και δίχως λόγο, έκαψα ανοχύρωτα σχολειά χωριών και σα συγκεκριμένο πειστήριο ανέφερε το σχολειό Κορνοφωλιάς. Και στην προσπάθειά του να δικαιολογήσει παρόμοιες ενέργειες δικές τους και άλλων, συμπλήρωσε:

Και μεις καίγαμε σχολειά, που ο εχθρός τα είχε μεταβάλει σε πολεμικά οχυρά και τόπους βασανιστηρίων του λαού. Ποτέ όμως δεν κάψαμε ανοχύρωτα σχολειά σαν της Κορνοφωλιάς. Και για να επιβεβαιώσει τους εξωπραγματικούς ισχυρισμούς του και για να βρει υποστηριχτές των όσων είπε, συμπλήρωσε: Ο Λάκης Χριστακούδης (ας σημειωθεί ότι από τον Βλαντά προοριζόταν για μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου) καλά έκανε που σαν επικεφαλής επιτροπής συγχωριανών του βγήκε στο βουνό να σώσει το σχολειό, που ο λαός με το αίμα του και τον ιδρώτα του το είχε χτίσει, όμως από τον εχθρό του λαού Κρίτωνα, δεν εισακούστηκε και προς ζημία του κινήματος, το ανοχύρωτο σχολειό κάηκε.

Όλα όσα πιο παραπάνω αράδιασε, εν γνώσει του ότι η πραγματικότητα ήταν ολότελα διαφορετική, ποντάροντας στο τότε κλίμα της παντοδύναμης ζαχαριάδι-

κης προσωπολατρείας και στην αμείλικτη τρομοκρατία και τον καιροσκοπισμό του Λάκη Χριστακούδη και των ομοίων του, με το απύθμενο Βλαντάδικο θράσος, δίχως να πάρει υπόψη του την παρουσία Κορνοφωλιωτών και γενικά Εβριτών, εκτός που τη μέρα την παρουσίασε νύχτα, θέλησε με το στόμα τους οι Εβρίτες να επιβεβαιώσουν τις διαστρευλώσεις του. Και σε στιγμή που ο Βλαντάς δεν το περίμενε και σώνει και καλά επέμενε ν' αποσπάσει ότι επεδίωκε, ζήτησε το λόγο η Κορνοφωλιώτισσα γυναίκα μου Λέλα Καδίρη ή Ζώγια και στα όσα σε βάρος μου ξέρασε ο Βλαντάς, απάντησε:

- Το σχολειό Κορνοφωλιάς ήταν όχι μόνο οχυρωμένο, με πολυβολεία, χαρακώματα και συρματοπλέγματα, αλλά και ορμητήριο των αντωντσαουσικών στα γύρω χωριά.

Ανάμεσα μας υπάρχουν όχι λίγοι Εβρίτες και συγχωριανοί μου Κορνοφωλιώτες. Επικαλούμαι τη μαρτυρία τους και προκαλώ το Λάκη Χριστακούδη να διαψεύσει τα όσα είπα. Ακόμα δε θα ήμουν αντικειμενική, αν δεν συμπλήρωνα ότι το σχολειό Κορνοφωλιάς δεν ήταν μόνο οχυρωμένο, αλλά και αληθινή κόλαση βασανιστηρίων του λαού, απ' τους Αντωντσαουσικούς γι' αυτό και με εντολή του Κρίτωνα το κάψανε οι αντάρτες. Και αυτό το άντρο των οργίων των Αντωντσαουσικών, επικεφαλής επιτροπής από ομοίους του ανέβηκε στο βουνό να σώσει ο Χριστακούδης Λάκης.

Αν τώρα στα όσα είπα, προστεθεί και η λιποταξία του από το κομματικό πόστο του αχτιδικού Τριγώνου και λόγω της τοτινής εχθρικής τρομοκρατίας η άρνησή του να πειθαρχήσει σε κομματική εντολή επιστροφής του στο πόστο του κι ακόμα με την επιστροφή του στην Κορνοφωλιά για να μη τον πειράξουν οι Αντωντσαουσικοί, το άνοιγμα συνεταιρικού παντοπωλείου με τον αντιδραστικό Κορνοφωλιάτη Ιωαννίδη κι η μυστική συμφωνία ο Ιωαννίδης να τον προστατεύει από τους Αντωντσαουσιακούς κι ο Λάκης το συνεταίρο του από τους αντάρτες, όλα αυτά τα περιστατικά, νομίζω, πως όχι μόνο εξηγούν τι κρυβόταν στην προσπάθειά του να "σώσει" το σχολειό, αλλά και αποστομωτικά ανατρέπουν όσα ο σ. Βλαντάς είπε σε βάρος του συζύγου μου.

Και κάτι ακόμα που έχει ιδιαίτερη σημασία και που δίχως αυτό δε θάδινα ολοκληρωμένο το "αγωνισικό" πορτραίτο του Λάκη Χριστακούδη και για να μην τον αδικήσω και προπαντός να βοηθήσω το σ. Βλαντά να ιδεί την εκ διαμέτρου με τις απόψεις του αντίθετη πραγματικότητα προσθέτω:

Αν σήμερα ο Λάκης Χριστακούδης δεν είναι στην Κορνοφωλιά συνεταίρος του αντιδραστικού Ιωαννίδη και βρίσκεται ανάμεσά μας, αυτό βασικά οφείλεται

στην απερισκεψία του να βγει στο βουνό, αντί να σώσει το άντρο των οργίων των αντωντσαουσικών, επιστρατεύτηκε από τους αντάρτες.

Ύστερα απ' αυτόν τον συντριπτικό καταπέλτη των γεγονότων που αράδιασε η Ζώγια, ο Βλαντάς κατακόκκινος σα βρασμένη καραβίδα, έβαλε την ουρά στα σκέλη σαν το κοπρόσκυλο, κάθησε δίχως να τολμήσει να φέρει αντίρρηση και οριστικά παραιτήθηκε από την ανάδειξη του Λ. Χριστακούδη σε μέλος του Κεντρικού Συμβουλίου.

Όμως παρά το τόσο ντροπιαστικό ξεσκέπασμα των προθέσεων του Βλαντά και προηγούμενα μετά τη σύλληψη μας κι ύστερα από τις πολύμηνες εξονυχιστικές ανακρίσεις παρά την πανηγυρική δικαίωσή μας και παρά την παμψηφεί από τη συνέλευση ανακαταγραφής διαγραφή των δημίων μας Γιωργαλή και Μαλτέζου, ο Βλαντάς, όχι μόνο δεν τάβαλε κάτω, αλλά με προσωπική του επίβλεψη, εξανάγκασε το νεοεκλεγμένο Κεντρικό Συμβούλιο να κρατάει διαρκώς εναντίον μας ανοιχτό μέτωπο.

Και για να μας απομονώσει, διέγραψε όχι λίγα κομματικά μέλη γιατί τόλμησαν να μας χαιρετήσουν ή ν' ανταλλάξουν μαζί μας μερικές λέξεις.

Και η Κ.Ε. του Κόμματος; Θα ρωτήσει ο αναγνώστης. Ε. Αυτή, την εποχή εκείνη ποτισμένη ως το μεδούλι από τη ζαχαριάδικη προσωπολατρεία και τρομοκρατία, είχε στην κυριολεξία μεταβληθεί σε σιδερένια γροθιά του Ζαχαριάδη και στο όνομα της ζαχαριάδικης "μονολιθικότητας" έπεφτε και συνέτριβε τα κεφάλια όσων βλέπανε και χτυπούσαν τα στραβά της ζαχαριάδικης κλίκας.

Μέσα σ' αυτό το αφάνταστα ζοφερό εγκληματικό κλίμα, κύλησαν από τη σύλληψή μας εφτά ολόκληρα χρόνια και στην 6η ολομέλεια της Κ.Ε.του ΚΚΕ του 1956 ήρθε το οριστικό τέλος της κυριαρχίας της εγκληματικής ζαχαριάδικης κλίκας. Όχι όμως και το τέλος της βαρειάς αδικίας και του διασυρμού μας.

Πώς εξηγείται ετούτη η τόσο χτυπητή κι απαράδεκτη παραφωνία σε σχέση με τους σκοπούς και τις επιδιώξεις της 6ης Ολομέλειας; Κι ακόμα πως εξηγείται το πιο επιζήμιο γεγονός, η φαινομενική και ραφιναρισμένη αλλαγή και η ουσιαστική διατήρηση των μεθόδων της ζαχαριάδικης τακτικής;

Το έχουμε πει και το επαναλαμβάνω: Στη ζωή έχει περίτρανα αποδειχτεί πως αν στον κόσμο αλλάζει κάτι πιο δυσκολότερα απ' όλα, με πολλές προσπάθειες, πολύ κόπο και χρόνο, αυτό το κάτι δεν είναι άλλο από το εσωτερικό του ανθρώπου και τις συνήθειες του.

Στην 6η Ολομέλεια του 1956, με το παραμέρισμα του Ζαχαριάδη και των στενών συνεργατών του, της κλίκας Μπαρτζιώτα, Γούσια, Βλαντά, κι από την άλλη

με την παραμονή στην Κ.Ε. όλων των άλλων μελών και συνεργατών του Ζαχαριάδη, όπως ήταν επόμενο, τίποτε ουσιαστικά δεν άλλαξε, αντί να ξεριζωθεί κλαδεύτηκε ο ζαχαριαδισμός. Και μια που είναι φυσικό-ότι κλαδεύεται δεν πεθαίνει αλλά αναζωογονείται και ξαμολάει πιο μακρυά και γεροδεμένα κλαδιά- ξαναζωντάνεψε και δυνάμωσε ότι περιορισμένα κι αναποφάσιστα "ξερίζωσε" η 6η Ολομέλεια.

Έτσι ακριβώς, αντί αποφασιστικά και βαθειά να ξεριζωθούν, ξαναφυτεύτηκαν στο Κόμμα τα ζαχαριάδικα παρακλάδια και με το αναζωγωνητικό τους κλάδεμα, αντί να σταματήσει το από τον Ζαχαριάδη και την κλίκα του αλληλοφάγωμα και μέσα και γύρω από το Κόμμα να συσπειρωθούν οι διασπασμένοι υποβλεπόμενοι και αλληλομισούμενοι αγωνιστές, που χωρίς υπερβολή μπορούμε να πούμε πως το μίσος μεταξύ τους, όχι σπάνια ξεπερνούσε το μίσος ενάντια στον ταξικό εχθρό.

Υπάρχουν συγκεκριμένες περιπτώσεις που ορισμένοι τράβηξαν μαχαίρια και στην Τσεχοσλοβακία θρηνήσαμε και θύμα (περίπτωση Κουφάκη στο Μπερσούν Τσεχοσλοβακίας).

Αυτό κατά τη γνώμη μου στο Κόμμα και γενικότερα στο κίνημα ήταν το μεγαλύτερο κακό της ζαχαριάδικης κληρονομιάς. Και στην κληρονομιά αυτή βασικά οφείλεται η κακή στη ζωή και την πράξη εφαρμογή της σωστής γραμμής της 6ης Ολομέλειας του 1956, που χαράχτηκε με τη βοήθεια των αδελφών κομμάτων.-

29.-ΠΟΥ ΟΦΕΙΛΟΝΤΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΥΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Προτού φτάσουμε στα αίτια του ερωτηματικού κι επειδή όχι λίγες φορές έγινε λόγος για προσωπολατρεία και ζαχαριάδικη κομματική παντοδυναμία, κι ακόμα γιατί ουσιαστικά εδώ κρύβεται η με όλα τα θλιβερά επακόλουθα του ΔΣΕ, νομίζω απαραίτητο, συμπυκνωμένα και στο βαθμό των δυνατοτήτων μου, να εμβαθύνω και στον αναγνώστη να εξηγήσω τις αιτίες και τον τρόπο καλλιεργείας και επιβολής της λατρείας του προσώπου.

Με την επιστροφή του από το Νταχάου ο Ζαχαριάδης επεδίωξε κι απόλυτα πέτυχε να είναι αδέσμευτος κι ανεξέλεγκτος, με τα χέρια λυμένα κι απλωμένα προς όλες τις κατευθύνσεις με σκοπό να θεοποιηθεί.

Την αρρωστιάρικη κι επιζήμια αυτή επιδίωξή του, καταλάβαινε πώς δεν μπορούσε να την πετύχει, παρά μόνο με συνεργάτες με πολύ βεβαρυμένο από πολλά κι ασυγχώρητα λάθη αγωνιστικό παρελθόν.

Πιο λιανά: Τα βαρειά σφάλματα, τα ασυγχώρητα σφάλματα, που μας οδήγησαν στις επαίσχυντες συμφωνίες της Πλάκας, Λιβάνου, Καζέρτας και Βάρκιζας και το χάσιμο της εξουσίας μέσα από τα χέρια του λαού, όλη η μεγάλη κι ιστορική αυτή ζημιά ήταν η δαμόκλεια σπάθη στα χέρια του αδίσταχτου Ζαχαριάδη, που συνεχώς την περιέστρεφε πάνω από τα κεφάλια των ενόχων (Παρτσαλίδη και Σία). Ετούτοι για να μην πέσει η σπάθα του Ζαχαριάδη στα κεφάλια τους και για να μην ξοφλήσουν πολιτικά, αναγκαστικά, όχι μόνο το βούλωσαν, αλλά και στην προσπάθειά τους να τον εξευμενίσουν και να παύσει να περιστρέφει το φόβητρο πάνω από τα κεφάλια τους και σαν συνεργάτες του να σταθεροποιήσουν κάποια θέση, άρχισαν να εξυμνούν και στο Κόμμα περισσότερο από το Ζαχαριάδη καλλιεργούσαν την προσωπολατρεία, πρώτος και καλλίτερος απ' όλους ο πολύς Μπαρτζιώτας Β. Έτσι τόσο τραγικά και σε βάρος της λαϊκής υπόθεσης επαλήθεψε το ρητό: "στο σπίτι του κρεμασμένου δε μιλάνε για σκοινί".

Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι υπεύθυνοι της ήττας της 1ης Αντίστασης, στο Κόμμα και το λαό δε μιλούσαν για ζαχαριάδικα σφάλματα, αλλά μόνο για "αλάνθαστο" Ζαχαριάδη. Εδώ ακριβώς θα πρέπει να αναζητηθεί το μυστικό της επιβολής κι εξάπλωσης στο Κόμμα της επιζήμιας ζαχαριάδικης προσωπολατρείας κι η αιτία της δεύτερης ήττας μας.

Αν οι υπεύθυνοι της ήττας μας στην κατοχή, δε βάζαν πάνω απ' όλα το πόστο και το ατομικό τους συμφέρον, λογικά δεν πρέπει να φοβόταν τη ζαχαριάδικη δαμόκλεια σπάθη. Αυτοκριτικά θα αναγνώριζαν την καθοδηγητική τους ανεπάρκεια και φυσιολογικά θα δίνανε τη θέση τους σε πιο ικανούς.

Κι ο Ζαχαριάδης αν ήταν αληθινός και ικανός ηγέτης κι όχι τυχοδιώκτης με πολύ ύποπτα ερωτηματικά, θα στεκόταν στο ύψος που τον έταξε το Κόμμα, η ιστορία και ο λαός. Θα σέβονταν, θα εκτιμούσε και τόσο αισχρά και προς ζημιά του κινήματος δε θα καπηλευόταν την απεριόριστη στο πρόσωπό του αγάπη κι εμπιστοσύνη του Κόμματος και θα δικαίωνε τις ελπίδες, που σ' αυτόν στήριζε το Κόμμα και ο λαός.

Θα φρόντιζε με τον ερχομό του, ύστερα από μακρόχρονη απουσία, πρώτα και πάνω απ' όλα να τακτοποιήσει, όπως λένε, τα του οίκου του. Αντί να σπεκουλάρει στο φόβο των πολιτικών πτωμάτων, που τον περιτριγύριζαν, θάπρεπε να ξεκαθαρίσει το Κόμμα από τους σκάρτους και τους υπεύθυνους της ήττας και να μπάσει στις φλέβες του νέο αίμα, έτσι που σε συλλογική συνεργασία με το καινούριο επιτελείο του, να οδηγήσει το Κόμμα στο δρόμο των ιστορικών πεπρωμένων του.

Ο σαλτιμπάγκος όμως της πολιτικής Ζαχαριάδης, για τους λόγους που εξηγήσαμε, χρειαζόταν συνεργάτες ανδράποδα του χεριού του, απόλυτα υποταχτικά σ' αυτόν στελέχη συνεργάτες.

Να γιατί ο κυριότερος και βασικά υπεύθυνος συντελεστής της δεύτερης ήττας μας ήταν ο Ζαχαριάδης, δίχως αυτό ν' απαλλάσει τους υποταχτικούς του συνεργάτες των ευθυνών τους.

Με την ήττα μας και το αναγκαστικό πέρασμά μας στις Λ. Δημοκρατίες, θέλοντας και μη η ηγεσία του Κόμματος, στους αγωνιστές του ΔΣΕ και τον ελληνικό λαό, οφείλει να δώσει εξηγήσεις της ήττας μας και στους υπεύθυνους να καταλογίσει ευθύνες και να επιβάλει κυρώσεις. Αυτό κατά κανόνα γίνεται, ύστερα από κάθε εθνική καταστροφή.

Εδώ κρύβεται κι από δω ξεκίνησε η άνευ προηγουμένου βαθειά κι επιζήμια κρίση του Κόμματος. Και για να είμαστε πιο αντικειμενικοί, η αλληλοφαγωμάρα στην ηγεσία του Κόμματος κι η κρίση του ξεκινάει από το Γράμμο-Βίτσι κι απ' τη στιγμή που στον πολιτικό ορίζοντα άρχισαν να παρουσιάζονται τα πρώτα νέφη και φάνηκε η πλάστιγγα της ένοπλης αναμέτρησης να γέρνει σε βάρος μας και υπέρ του εχθρού.

Όσο ξεκαθάριζε η θλιβερή αυτή διαπίστωση, που κάθε μέρα μας έφερνε πιο κοντά προς την ήττα, ο Ζαχαριάδης και οι βαμμένοι, οι στενοί και μέχρι τέλους υποτακτικοί σ' αυτόν συνεργάτες του Μπαρτζιώτας, Γούσιας, Βλαντάς, Πορφυρογέννης, για να περισώσουν το "αλάνθαστο" του σαλτιπάγκου αρχηγού Ζαχαριάδη, να σκεπάσουν και σ' άλλων πλάτες να ρίξουν το μερίδιο των βαρύτατων κι ασήκωτων ευθυνών τους, άρχισαν να ψάχνουν να βρουν άλλον Σιάντο.

Και για να κρατήσουν την ηγεσία, πρόστυχα κι αδίσταχτα πήραν σβάρνα το Μάρκο Βαφειάδη, Χρύσα Χατζηβασιλείου, Παρτσαλίδη, Ζωγράφου, Κολιγιάννη, Καραγιώργη, Πλουμπίδη, Μπλάνα και μια σειρά άλλους, δίχως και πάλι να ξεχάσουν το φευγάτο απ' τη ζωή Σιάντο.

Οι προαναφερόμενοι εκτός των Πλουμπίδη-Μπλάνα, που δούλευαν σε βαθειά παρανομία στην Ελλάδα, όλοι οι άλλοι, σαν μέλη της Κ.Ε.για να μειώσουν τις ευθύνες τους, να υπερασπιστούν τους εαυτούς τους και να ξεσκεπάσουν τους σκοπούς του Ζαχαριάδη και της κλίκας του και μια που το "αλάνθαστο" ζαχαριάδικο σαπιοκάραβο έκανε νερά, με το βούλιαγμά του για να μην τους παρασύρει στον πάτο και τον πολιτικό τους θάνατο, το εγκατέλειψαν. Και στην προσπάθειά τους να το βουλιάξουν μια ώρα αρχίτερα και να παρουσιαστούν σαν αντίπαλοι, πέρασαν σε αντεπίθεση. Χονδρικά αλλά αντικειμενικά έτσι ακριβώς ξε-

κίνησε και πήρε διαστάσεις επιζήμιες η γνωστή αλληλοφαγωμάρα και η κρίση του Κόμματος, κι επαλήθεψε η παροιμία "όπου φτώχεια κει κι η γκρίνια".

Με τη γνωστή από προηγούμενες σελίδες ζαχαριάδικη προβοκάτσια σε βάρος του ταξίαρχου Γιαννούλη και, την εκτέλεση του σαν πράκτορα του εχθρού, την απομάκρυνσή του Μάρκου Βαφειάδη από το Γ.Α. του ΔΣΕ τάχα για λόγους υγείας, μετά τον ελιγμό μας από το Γράμμο-Βίτσι και την ήττα μας στη μάχη της Φλώρινας οι έχοντες το γενικό πρόσταγμα στρατάρχίσκοι της οπερέττας Γούσιας-Βλαντάς, για να καλύψουν την ανικανότητά τους και να ρίξουν σ' άλλων τις πλάτες τις ευθύνες τους, με την προβοκάτσια της μη εκτέλεσης διαταγής, στα γρήγορα στήσαν στρατοδικείο, δίκασαν και εκτέλεσαν το διοικητή ταξιαρχίας Γεωργιάδη.

Με την τρίπτυχη εγκληματική αυτή ενέργεια, στην Πίνδο η ζαχαριάδικη κλίκα εγκαινίασε και προγραμμάτισε τον εξοντωτικό πόλεμο σε βάρος των πιο διορατικών, ικανών, δοκιμασμένων και με υπερήφανο αγωνιστικό μέτωπο κι αλύγιστη σπονδυλική στήλη στελεχών του ΔΣΕ. Από την άλλη, όσο στις κορυφογραμμές του Γράμμου-Βίτσι πλησίαζε και σα βραχνάς ξάπλωνε η ασήκωτη βαρειά σκιά της υπεροχής του εχθρού και παράλληλα απ' όλους καθημερινά, όλο και πιο ξεκάθαρα γινόταν πιστευτή η ολοταχώς επερχόμενη ήττα μας και τα μεγαλόστομα τυχοδιωκτικά συνθήματα του σαλτιπάγκου Ζαχαριάδη "Γράμμος-Βίτσι, άπαρτα κάστρα, τάφος του εχθρού κλπ.", προκαλούσαν τα ειρωνικά μειδιάματα και κοροϊδευτικά σχόλια μαχητών και στελεχών του ΔΣΕ, τόσο και η ζαχαριάδικη αδίσταχτη κλίκα, στη λύσσα της, έψαχνε να βρει καινούρια εξιλαστήρια θύματα και καινούριες πλάτες μετατόπισης των ευθυνών της. Έτσι κι αρκετά νωρίτερα, από τις εκτελέσεις Γιαννούλη-Γεωργιάδη και την απομάκρυνση του Μάρκου από την ηγεσία του ΔΣΕ, στην αρχή καλυμμένα κι όσο πλησίαζε η ήττα μας, τόσο και καθημερινά βάθαινε κι έπαιρνε έκταση, η κρίση και η αλληλοεξόντωση ανάμεσα στο κομματικό και στρατιωτικό επιτελείο του κινήματος.

Έτσι στην Πίνδο φθάσαμε και με την ήττα μας και το πέρασμά μας στις Λ. Δημοκρατίες, μεταφέραμε τον εξοντωτικό πόλεμο ανάμεσα στη Χρύσα Χατζηβασιλείου, Παρτσαλίδη, Καραγιώργη, από τη μια κι από την άλλη το Ζαχαριάδη και την κλίκα του με τα υπόλοιπα μέλη της Κ.Ε., που από φτωχό μυαλό οι πρώτοι γιατί δε βλέπαν και οι δεύτεροι να μη ριψοκινδυνέψουν και προπαντός να μη χάσουν το κόκκαλο της εξουσίας, δεν θέλανε να ιδούνε πού οδηγούμαστε.

Οι στραβοί άθελά τους κι οι ανοιχτομάτηδες καιροσκόποι θεληματικά, γίνονταν η σιδερένια του Ζαχαριάδη και της κλίκας του γροθιά, που αμείλικτα και εν

ονόματι του "αλάνθαστου" και της ζαχαριάδικης μονολιθικότητας, έπεφτε στα κεφάλια των αντιπάλων με τις γνωστές συνέπειες.

Και το πιο χειρότερο, την αλληλοφαγωμάρα της κορυφής τη μετέφεραν και την εξάπλωσαν ανάμεσα σε όλους τους εκπατρισμένους αγωνιστές όλων των λαϊκών δημοκρατιών με κορωνίδα τα γεγονότα της Τασκένδης.

Εδώ ο ανίδεος αναγνώστης, φυσιολογικά και δικαιολογημένα θα ρωτήσει: Καλά και άγια, όμως όλα τα παραπάνω τι σχέση έχουν με τα γεγονότα της 7ης Μεραρχίας;

Τα γεγονότα της 7ης Μεραρχίας, η απομάκρυνση του Μάρκου από το Γεν. Αρχηγείο, η εκτέλεση σαν "πρακτόρων" των αείμνηστων διοικητών ταξιαρχιών Γιαννούλη και Γεωργιάδη, το σκαρωμένο από το Ζαχαριάδη "πισώπλατο χτύπημα" του Τίτο, η φυσική και με βασανιστήρια εξόντωση σαν πράκτορα του εχθρού του αείμνηστου μέλους της Κ.Ε. Κώστα Καραγιώργη (Γυφτοδήμου), ακόμη και τα γεγονότα της Τασκένδης, αν και χρονολογικά απέχουν μεταξύ τους, αυτό δε σημαίνει πως δεν είναι γεγονότα της ίδιας αλυσίδας, δημιουργημένα από τους ίδιους ανθρώπους, αλλ' αντίθετα η μεταξύ τους χρονολογική απόσταση, σε συνδυασμό με τα επακόλουθα τους, εξηγούν τις αιτίες που τα γέννησαν και ξεσκεπάζουν τους σκοπούς στους οποίους απέβλεπαν οι δημιουργοί τους.

- Η σύλληψη κι εκτέλεση του Γιαννούλη, έγινε για να δικαιολογηθεί ο ελιγμός μας από το Γράμμο στο Βίτσι και στο δυνατό βαθμό η κατάληψη του Γράμμου από τον εχθρό να αποδοθεί όχι στα σφάλματα του "αλάνθαστου" Ζαχαριάδη, αλλά σε εχθρικό δάκτυλο στις τάξεις μας.

- Η απομάκρυνση του Μάρκου από το Γ.Α. σε συνδυασμό με την εκτέλεση του Γιαννούλη, εκτός από τη δικαιολόγηση του ελιγμού μας στο Γράμμο, βασικά και πρωταρχικά απέβλεπε να φορτώσει στο Μάρκο τη βαρειά ασυγχώρητη και καθοριστική της ήττας μας ευθύνη της αποτυχίας μας για τη μη δημιουργία εφεδρειών και να μην επιτρέψει την εφαρμογή της υπόδειξης του Μάρκου μετατροπής σε αντάρτοπόλεμο των καταστρεπτικών "ναπολεόντειων" προθέσεών κατά μέτωπο πολέμου του Ζαχαριάδη του 1948.

Σε συνδυασμό με το καθοριστικό της ήττας μας πρόβλημα των εφεδρειών, το συκοφαντικό κι από το Ζαχαριάδη σκαρωμένο ανύπαρκτο "πισώπλατο χτύπημα" του Τίτο, εκτός από τη δικαιολόγηση κι απόδοση της ήττας μας στους Μάρκο-Τίτο, σκοπό είχε να καλύψει τα πολλά και ύποπτα σφάλματα του "αλάνθαστου" Ζαχαριάδη και ταυτόχρονα στον Στάλιν και στο τότε Γραφείο Πληροφοριών των αδελφών κομμάτων, να παρουσιάσει το "πισώπλατο χτύπημα" σαν αποδεικτικό

στοιχείο της προδοσίας του Τίτο. Κι έτσι όχι μόνο να παρουσιαστεί σαν υπέρμαχος υπερασπιστής της υπόθεσης των λαών, αλλά και για πολύ καιρό να ξεγελάει το Κόμμα και τ' αδελφά Κόμματα και να κερδίσει την εμπιστοσύνη τους.

- Η εκτέλεση του ταξίαρχου Γεωργιάδη απέβλεπε όχι μόνο να δικαιολογήσει την ήττα μας στην μάχη της Έδεσσας και ταυτόχρονα να βγουν λάδι οι υπαίτιοι της ήττας στρατηγοί της οπερέτας Γούσιας-Βλαντάς, αλλά και για να στρέψει την προσοχή μαχητών και στελεχών του ΔΣΕ προς άλλη κατεύθυνση και παράλληλα να δικαιολογήσει και παρουσιάσει την επερχόμενη ήττα μας στο Βίτσι και το πέταγμα μας έξω από την Ελλάδα σαν έργο πρακτόρων του εχθρού, που παράλληλα με απρόβλεπτες αντιξοότητες τρύπωσαν τάχα στο Κόμμα και στις τάξεις του Δ.Σ.Ε.

- Ακόμα τα δραματικά γεγονότα της 7ης Μεραρχίας δεν είναι διόλου τυχαίο, ότι λάβανε χώρα μετά την ήττα μας στο Γράμμο-Βίτσι και το πέταγμα του κύριου όγκου του ΔΣΕ έξω από την Ελλάδα. Αντίθετα, τα δυο πιο πάνω περιστατικά, δεν είναι υπερβολή αν πούμε, ότι δίνουν όχι μόνο εξήγηση στα γεγονότα της 7ης Μεραρχίας, αλλά κυριολεκτικά είναι το κλειδί, που διάπλατα ανοίγει την πόρτα και μας επιτρέπει να εξηγήσουμε όλα τα θλιβερά και καταστρεπτικά που διαδραματίστηκαν στην εμιγκράτσια και το χειρότερο να ιδούμε με έκπληξη, που έφτανε η φρίκη στο στρατόπεδο μας που το πιστεύαμε, με αρκετή δόση" ρομαντισμού" σαν ό, τι πιο αγνό, καθάριο, είχε δημιουργήσει μέχρι σήμερα η ιστορία, όχι απλώς μεταφερόμενα, αλλά ζαχαριάδικα τελειοποιημένα, μερικά από τα χαρακτηριστικά του αντίπαλου στρατοπέδου: Βία, ανελευθερία, δεσποτισμό, προβοκάτσια, έγκλημα. Και το πιο απίστευτο, χρησιμοποιούμενα αδίσταχτα, όχι σε βάρος των αντιπάλων αλλά σε βάρος των πιο τίμιων και πιστών στο Κόμμα αγωνιστών.

Μετά τη νίκη του εχθρού στο Γράμμο-Βίτσι, παρά τις τόσες και τόσο σατανικές ζαχαριάδικες μανούβρες απόδοσης της ήττας μας στα προαναφερόμενα εξιλαστήρια θύματα, άλλοι πολύ κι άλλοι λιγότερο καταλάβαιναν πως ολότελα διαφορετική και προς όφελος μας μπορούσε να είναι η εξέλιξη των γεγονότων, αν;.... αυτό το αν με το μεγάλο αναπάντητο ερωτηματικό, απόλυτα φυσιολογικά στελέχη και μαχητές του ΔΣΕ στις συζητήσεις τους έψαχναν να βρουν και να εξηγήσουν.

Μπρος όμως στον αναπόφευκτο και θανάσιμο κίνδυνο που περιέκλειε η εξήγησή του ΑΝ σε βάρος της προσωπολατρείας, της κομματικής παντοδυναμίας και του "αλάνθαστου" του Ζαχαριάδη, η κλίκα στις προσπάθειες της να σωθεί, αδίστακτα έβαλε εμπρός την προσφιλή ζαχαριάδικη φάμπρικα της κατασκευής

πρακτόρων.

΄Ετσι η σατανική και φαρμακερή ζαχαριάδικη αράχνη, με τον ιστό που έφτανε κι άπλωσε σ' όλη την ανταρτοκρατούμενη περιοχή της Αν. Μακεδονίας-Θράκης, σε συνδυασμό με τις πολλές συλλήψεις και τα χιτλερικού τύπου βασανιστήρια, επεδίωξε και για κάμποσο καιρό πέτυχε ν' αποσπάσει τη σκέψη και να στρέψει τις συζητήσεις των εκπατρισμένων αγωνιστών προς άλλη από το ΑΝ κατεύθυνση και ταυτόχρονα με την τρομοκρατία και το φόβο της σύλληψης, κατάφερε στο στρατόπεδο των εκπατρισμένων στη Βουλγαρία αγωνιστών των περιοχών Δυτ. Θράκης, Ανατ. και Κεντρικής Μακεδονίας και στα τελευταία απομεινάρια του ΔΣΕ στις ίδιες περιοχές, να σπείρει τη φοβία, την αλληλοϋπρόβλεψη, την αλληλοϋποψία κλπ. Αποτέλεσμα να χαντακώσει ό, τι απόμεινε από το αντάρτοκίνημα της Ανατ. Μακεδονίας - Θράκης και προσωρινά το χαντάκωμα να το φορτώσει και να το αποδώσει στο φτιασμένο από την ζαχαριάδικη φάμπρικα δίχτυ πρακτόρων.

Η επιτυχία όμως αυτή, εκτός που ήταν προσωρινή, από την άλλη δεν ήταν διόλου αρκετή. Η δυσαρέσκεια, ο αναβρασμός κι η ακράτητη αγανάκτηση, που δημιούργησε η ήττα στις τάξεις μας, για την αντιμετώπιση της και γενικά της άσχημης κατάστασης, που κουφόβραζε κι ολοκλήρωση των επιδιώξεων της κλίκας σε βάρος όλων των σκόρπιων κι εκπατρισμένων αγωνιστών στις άλλες Λ. Δημοκρατίες, μη εξαιρουμένων και των ανωτέρων κι ανωτάτων στελεχών, από το βουνό μεταφέρθηκε και στις Λ. Δημοκρατίες, ξαναστήθηκε η ζαχαριάδικη φάμπρικα κατασκευής πρακτόρων με πρώτο θύμα τον πιο διορατικό, δυναμικό κι επικίνδυνο αντίπαλο τον αείμνηστο Κώστα Καραγιώργη.

Στην ίδια Λ. Δημοκρατία και σχεδόν ταυτόχρονα με τον Καραγιώργη και προτού προλάβουν να τη μαγκώσουν τα γρανάζια και να την αλέσουν οι μυλόπετρες της ζαχαριάδικης φάμπρικας στη Ρουμανία άρρωστη, καρφωμένη ακίνητη στο κρεββάτι με ημιπληγία και κυριολεκτικά πεταγμένη στο νοσοκομείο κι από καιροσκοπισμό και φόβο τελείως εγκαταλελειμένη από τον άντρα της "Θεωρητικό του Κόμματος" και πρωτεργάτη της Βάρκιζας, μέσα σε απερίγραπτη βρώμα από σκόπιμη εγκληματική εγκατάλειψη, ξεψύχησε η ηρωϊκή κι εξίσου με τον Καραγιώργη διορατική και τολμηρή πολέμιος του "αλάνθαστου" Ζαχαριαδη, Χρύσα Χατζηβασιλείου.

Μετά τον Καραγιώργη και τη Χρύσα, από μαρξιστική αγραμματοσύνη και τυφλή πίστη στο "αλάνθαστο" του Ζαχαριάδη και την αποκήρυξή του από την γυναίκα του, στην καλά γρασαρισμένη από την Αύρα Παρτσαλίδη ζαχαριάδικη φά-

μπρικα, πήρε σειρά ο Μόας, ο εξ επαγγέλματος φραξιονιστής και σπεκουλάντης της Βάρκιζας Παρτσαλίδης. Όλα τα παραπάνω κι αναρίθμητα άλλα παρατσούκλια είναι του Ζαχαριάδη κι απέβλεπαν στο φυσικό ή πολιτικό θάνατο του χρυσού αποθέματος του Κόμματος.

Με τον ερχομό του από το Νταχάου και μέχρι τη μέρα της ρήξης τους, παρά τα πολλά και ασυγχώρητα σφάλματα του, με κορωνίδα τη Βάρκιζα, ο Ζαχαριάδης τον νεροκουβαλητή του τον ανεβοκατέβαζε χρυσό απόθεμα του Κόμματος. Μόλις όμως του Παρτσαλίδη του φύγαν, όπως είπε ο ίδιος, τα φάλαρα της προσωπολατρείας από τα μάτια και πέρασε σε επίθεση, το χρυσό απόθεμα έγινε Μόας, σπεκουλάντης και δε συμμαζεύεται.

Και στα σίγουρα δεν θα απέφευγε έναν από τους δυο πιο πάνω θανάτους, αν στο μεταξύ ο αναβρασμός που έφερε το ψαχούλεμα των αιτιών της ήττας μας στις τάξεις μας, δεν κλόνιζε ανεπανόρθωτα το "αλάνθαστο" και την κομματική παντοδυναμία της ζαχαριάδικης προσωπολατρείας.

Ο καθημερινά επικίνδυνα αυξανόμενος αναβρασμός στις τάξεις μας, αργά και προοδευτικά κι ολοένα πιο αποτελεσματικά φρενάριζε τα γρανάζια και δυσκόλευε τη φάμπρικα να ξεφουρνίζει "πράκτορες".

Μπροστά στον ολοφάνερα πια διαγραφόμενο κίνδυνο του τέλους της Ζαχαριάδικης παντοδυναμίας, η ζαχαριάδικη μαφία, αποφασισμένη πάση θυσία να κρατηθεί στο τιμόνι της εξουσίας, δε δίστασε και στο αίμα ακόμα να πνίξει κάθε αντίσταση. Και σαν πιο στρατηγικό και πρόσφορο έδαφος των επιδιώξεων της διάλεξε και κτηνώδικα και προβοκατορικά έρριξε το τελευταίο χαρτί στην πιο πολυάριθμη και βασική οργάνωση των πολιτικών προσφύγων της Τασκένδης.

Επακολούθησε το γκρέμισμα του Ζαχαριάδη και της κλίκας του, μ' αντίτιμο το γνωστό θλιβερό και επονείδιστο αιματοκύλισμα και κρεβάτωμα στο νοσοκομείο 200 σοβαρά τραυματιών, ο αριθμός των οποίων θα ήταν κατά κάμποσες φορές μεγαλύτερος και θα θρηνούσαμε και νεκρούς, αν έγκαιρα και προς τερματισμό του μακελλειού δεν προλάβαινε η αστυνομία της Τασκένδης με ισχυρές δυνάμεις στρατού.

Στο σημείο αυτό και κάμποσα χρόνια αργότερα, μετά τα αιματηρά γεγονότα, από ζαχαριαδικούς και αντιζαχαριαδικούς πολλά και διάφορα λέχτηκαν γύρω από το αιματοκύλισμα. Μάλιστα οι αντιζαχαριαδικοί καυχιόταν, ότι το γκρέμισμα της κλίκας οφείλεται σ' αυτούς και την αποφασιστική και μ' όλα τα μέσα πάλη τους.

Στην πραγματικότητα όμως το γκρέμισμα του Ζαχαριάδη και της κλίκας του, ελάχιστα οφείλεται στους αντιπάλους του.

Βασικά οφείλεται στην επέμβαση του Σοβιετικού Κόμματος. Απόδειξη το γεγονός, ότι και μετά το γκρέμισμα, ο Ζαχαριάδης όχι μόνο δεν ήταν ευκαταφρόνητη δύναμη, αλλά δεν είναι υπερβολή αν πούμε πως και μετά την πτώση του, δίχως την συμπαράσταση των αδελφών κομμάτων, ο Ζαχαριάδης δεν θα δυσκολευόταν να ξαναπάρει στα χέρια του την ηγεσία του Κόμματος.

Αυτό το σίγουρο για μένα ενδεχόμενο οφείλεται σε πολλούς και διάφορους λόγους κυρίως όμως στα παρακάτω τρία περιστατικά.

α) Μηδενός εξαιρουμένου, όλη η ηγετική κορυφή ευθύνεται όχι λιγότερο από το Ζαχαριάδη και τη στενή κλίκα του για τη δεύτερη ήττα μας και το πολύχρονο πέταγμα μας έξω από την Ελλάδα. Από τη μειονεκτική αυτή θέση τους όπως είναι ευκολονόητο και φυσικό, εκτός που τους έλειπε το σθένος της αποφασιστικής αναμέτρησης με το μέχρι χτες "αλάνθαστο" είδωλό τους, από την άλλη ήταν εξαιρετικά τρωτοί στα βέλη της καπάτσας επιχειρηματολογίας του Ταρτούφου Ζαχαριάδη. Το αριστοτεχνικά από το Ζαχαριάδη αντιπαρατιθέμενο αξεδιάλεχτο σύμπλεγμα συνυπευθυνότητας σε βάρος των αντιπάλων του, όσο τίποτε άλλο μπέρδευε τα νήματα του καταλογισμού ευθυνών, θόλωνε τα μυαλά της βάσης κι ενίσχυε τις θέσεις του Ζαχαριαδισμού.

Από δω κι από την ηθική για το κόκκαλο της εξουσίας υπόσταση της κορυφής, η ατράνταχτη πεποίθησή μου, πως δίχως την ανεπιφύλακτη συμπαράσταση του Σοβιετικού Κόμματος και των αδελφών κομμάτων γενικά όχι μόνο ήταν αδύνατη η ανατροπή του Ζαχαριάδη, αλλά και οι μετέπειτα όψιμοι αντίπαλοι της κορυφής, ούτε καν σκέψη θα τολμούσαν να κάνουν προς την κατεύθυνση της αναμέτρησης και της αλλαγής και στα σίγουρα, όπως παλαιότερα, θα εξακολουθούσαν να είναι η σιδερένια γροθιά του Ζαχαριάδη, εναντίον τολμηρών αντιπάλων τύπου Καραγιώργη και Χρύσας Χατζηβασιλείου.

β) Η δημιουργία παράταξης Μάρκου από ανώτατα και ανώτερα στελέχη, στρατιωτικά και πολιτικά και γενικά η μετά την 7η Ολομέλεια του 1957 δραστήρια διασπαστική ενέργεια του Μάρκου και της παράταξής του, δυνάμωσε τις θέσεις του ζαχαριαδισμού και παράλληλα εξασθένισε τις θέσεις των αντιπάλων του.

γ) Μετά την πτώση του Ζαχαριάδη και στην 6η Ολομέλεια του 1956, το αναποφάσιστο και μαζί με το Ζαχαριάδη περιορισμένο σε 4 πρόσωπα ξεκαθάρισμα και στην καθημερινή πρακτική δουλειά η εφαρμογή των ζαχαριάδικων μεθόδων, έβλαψε τη σωστή κομματική γραμμή της 6ης Ολομέλειας του 1956, μεγάλωσε τη δυσαρέσκεια των κομματικών μελών και γενικά των εξωκομματικών αγωνιστών και στρατολόγησε πάρα πολλούς οπαδούς στο ζαχαριαδισμό.

30.- ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ

Η προβοκατόρικη δραστηριότητα της ζαχαριάδικης κλίκας σε βάρος του κινήματος και αγωνιστών, επιβεβαιώνεται όχι μόνο από τη φάμπρικα κατασκευής πρακτόρων και τις περιοχές που αγκάλιασε η δραστηριότητά της, αλλά και από το χρόνο που εγκαινιάστηκε η λειτουργία της.

Πιο συγκεκριμένα: Μόλις στον ορίζοντα της ένοπλης αναμέτρησης άρχισαν να φαίνονται τα μαύρα προειδοποιητικά της ήττας μας νέφη κι όσο αυτά πύκνωναν και πλάκωναν τις κορυφογραμμές της Πίνδου, τόσο και το αδιέξοδο στις τάξεις μας μεγάλωνε και ταυτόχρονα έχανε έδαφος το "αλάνθαστο" του ποτέ αλάνθαστου Ζαχαριάδη.

Μπροστά στο στρίμωγμα και τον καθημερινά αυξανόμενο κίνδυνο χρεωκοπίας του "αλάνθαστου" και για να διατηρήσει την κομματική του παντοδυναμία, ο Ζαχαριάδης με τη βοήθεια της κλίκας του έστησε τη φάμπρικα κι επιτελικά προγραμμάτισε το ξεφούρνισμα πρακτόρων.

Μάρκος Βαφειάδης, από αρχηγός του ΔΣΕ, βαφτίζεται "συνεργάτης" του Τίτο και "σαμποταριστής" των εφεδρειών του ΔΣΕ, έτσι τον παρουσιάζουν σαν έναν από τους βασικούς υπεύθυνους της ήττας μας.

Κώστας Καραγιώργης, από αρχηγός του κλιμακίου του Γ.Α. της Κέντρικής και Νότιας Ελλάδας του ΔΣΕ, λανσάρεται σαν "πράκτορας" του ταξικού εχθρού, σαμποταριστής της επιστράτευσης του ΔΣΕ στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα και στις ίδιες περιοχές οργανωτής όλων των αποτυχιών του ΔΣΕ και των επιτυχιών του εχθρού.

Κώστας Γιαννούλης, διοικητής ταξιαρχίας του ΔΣΕ με διάταξη της ταξιαρχίας του στον ορεινό όγκο Καμενίκ Γράμμου, από τη ζαχαριάδικη κλίκα ξεφουρνίζεται σαν "πράκτορας" του ταξικού εχθρού και λόγω της υπερκόπωσης και της πολυήμερης αϋπνίας των τμημάτων του, με τον αιφνιδιασμό και τη διάσπαση της ταξιαρχίας του από τον εχθρό, αυθαίρετα χαρακτηρίζεται"συντελεστής" της κατάληψης του Γράμμου και του εξαναγκασμού μας να ελιχθούμε από το Γράμμο στο Βίτσι. Τίτο, σε "συνεννόηση" και "συνεργασία με τους Αμερικανούς και τους Έλληνες μοναρχοφασίστες, τάχα αιφνιδιαστικά μας έδωσαν το πισώπλατο χτύπημα και εξηνάγκασε τον κύριο όγκο του ΔΣΕ να εγκαταλείψει το Ελληνικό έδαφος "Πράκτορες" στην 7η Μεραρχία, "σαμποταριστές" της επιστράτευσης και "οργανωτές λιποταξιών" στις τάξεις του ΔΣΕ, στην Ανατ. Μακεδονία και Θράκη και στις ίδιες περιοχές και μέχρι την Κεντρική Μακεδονία οργανωτές όλων των επιτυχιών

του εχθρού σε βάρος του ΔΣΕ.

Στην Ελλάδα: Πλουμπίδης-Μπλάνας, "πράκτορες του εχθρού κι οργανωτές όλων των επιτυχιών της Ασφάλειας σε βάρος των κομματικών οργανώσεων και γενικά του κινήματος των πόλεων.

Κατά τα άλλα, ούτε γάτα ούτε ζημιά, κι η πίτα σωστή κι ο σκύλος χορτάτος.

Το "αλάνθαστο" προπαντός του Ζαχαριάδη να μη φανεί το αποτέλεσμα της αλυσίδας των πολλών και υπόπτων σφαλμάτων του "αλάνθαστου" αρχηγού Ζαχαριάδη, αλλά έργο των "πρακτόρων" του ταξικού εχθρού που τρύπωσαν κι άπλωσαν τα πλοκάμια τους στο κίνημα ακόμα από τη γερμανο-ιταλο-βουλγάρικη κατοχή και με τη βοήθεια του επίσης "πράκτορα" Σιάντου, που στο Κόμμα επεστράτεψε κομματικά μέλη με τις καμπάνες.

Αυτή, αγαπητέ μου αναγνώστη, είναι η τραγωδία της δεύτερης ένοπλης αντίστασης του λαού κι ορόσημο της τραγωδίας η ανάδειξη του Ζαχαριάδη στην κορυφή της καθοδήγησης του Κόμματος.

Η Κ.Ε. χρόνια ολόκληρα έρμαιο στα χέρια του Ζαχαριάδη, τυχοδιώκτη απ' τους λίγους στην ιστορία, που συνδύαζε αριστοτεχνικά την προβοκάτσια και το έγκλημα, αποκλειστικά φέρνει ακεραία την ευθύνη όχι μόνο της ανάδειξης, παράτασης και παραμονής στην κορυφή μέχρι την 6η Ολομέλεια του 1956, αλλά και της καλλιέργειας της λατρείας του προσώπου του Ζαχαριάδη.

Η μακρόχρονη ασυδοσία του Ζαχαριάδη και της κλίκας του, τους έκανε να χάσουν το αίσθημα του γελοίου, να μην μπορούν να διακρίνουν το γελοίο από το τραγικό.

Και το χειρότερο προς ζημιά του κινήματος, η Κ.Ε. τους έδωσε την δυνατότητα να χαλάσουν χαρακτήρες, να διαφθείρουν συνειδήσεις, να τσαλακώσουν, να λασπώσουν και να χαντακώσουν αναρίθμητα ικανά και πιστά στελέχη, παραποιώντας την αλήθεια, συκοφαντώντας τους πάντες και τα πάντα και χρησιμοποιώντας πιέσεις και προβοκάτσιες για να μπορέσουν να κρατηθούν στην εξουσία.

Η ντροπή είναι μια ολόκληρη επανάσταση. Ντρέπομαι ίσον τα βάζω με τον εαυτό μου.

Μ' άλλα λόγια, όταν ντρέπεσαι, κάνεις μέσα σου αυτοκριτική κι αρχίζεις να αισθάνεσαι τύψεις για τις πράξεις σου.

Η ασυδοσία είναι ο αντίπαλος κι ο εχθρός της ντροπής. Και με την ασυδοσία, που τους έδωσε η Κ.Ε. τους κατάντησε έτσι που κανένας τους να μην έχει το θάρρος να ντραπεί.

Το κατάντημα: Ο ελληνικός λαός σε δυο ένοπλες αντιστάσεις τάδωσε όλα για όλα.

Πάλαιψε κι έδωσε τόσες και τέτοιες θυσίες που δεν είναι διόλου υπερβολή αν πούμε, αν όχι σ' όλο τον κόσμο, οπωσδήποτε στην Ευρώπη δεν υπάρχει λαός που να μπορεί σε θυσίες και αγώνες να συγκριθεί με το λαό μας και να διεκδική-σει το προβάδισμα.

Όμως, στάθηκε άτυχος στον πρώτο ένοπλο αγώνα και σε στιγμή που και οι ε-χθροί του λαού είχαν παραδεχτεί την ήττα τους, απ' την κλασσική ανικανότητα και την πολιτική ανανδρία της ηγεσίας του, οδηγήθηκε στήν ήττα με την επαίσχυ-ντη συμφωνία της Βάρκιζας.

Στη δεύτερη ένοπλη αναμέτρηση, εξ αιτίας πάλι της ίδιας ηγεσίας, εκτός απ' όσα εξιστορήσαμε, γιατί απ' όλη την προσπάθεια έλειπαν οι πόλεις, έλειπε το προλετατριάτο, κι αν για όλους τυχαία, για μένα συνειδητά ο Ζαχαριάδης έρριξε το Κόμμα στο δεύτερο ένοπλο αγώνα χωρίς τις πλατειές μάζες, γι' αυτό ακριβώς ηττηθήκαμε, πεταχτήκαμε για πολλά χρόνια έξω από την Ελλάδα και το Κόμμα της εργατικής τάξης και του εργαζόμενου λαού, ρίχτηκε σε μακρόχρονη βαρειά παρανομία.

Ο Λένιν λέει: "Δεν έχει να κάνει αν η προδοσία γίνεται συνειδητά ή ασυνεί-δητα. Αντικειμενικά πρέπει να εξετάσουμε το ζήτημα. Αν οι πράξεις που γίνονται από μια καθοδήγηση ή άτομο αντικειμενικά είναι προδοτικές".

Κατά τη γνώμη μου έχουμε να εξετάσουμε αρκετές τέτοιες πράξεις του Ζα-χαριάδη. Να μια από τις πιο χαρακτηριστικές με την οποία θεωρώ σκόπιμο να κλείσω τούτη την ιστορική πραγματεία μου.

Γιατί ο Ζαχαριάδης διάλεξε τον ορεινό όγκο του Βίτσι, αφού η Γιουκοσλαβία, κακώς όπως έχει αποδειχθεί, καταγγέλθηκε και θεωρούνταν σαν χώρα εχθρική πριν από 15 μήνες από την ήττα μας, τον Ιούλη του 1948 και βρισκόταν σε θέ-σεις που κατείχε στα νώτα μας, στον κύριο χώρο επιχειρήσεων που διαλέξαμε μόνοι μας;

Είναι μήπως δυνατό, μια ηγεσία πολιτική και στρατιωτική, όσο αδύνατη κι ανί-κανη κι αν είναι, να μη σκεφτεί τι σημαίνει ο εχθρός στα νώτα του μετώπου, που διαλέγει, και προπαντός όταν αυτά τα νώτα είναι ακάλυπτα λόγω ανεπάρκειας δυ-νάμεων;

Κι όμως ο Ζαχαριάδης, στο διάστημα ολόκληρου χρόνου, με πρωτοφανή επι-μονή παρουσίαζε το Βίτσι σαν άπαρτο κάστρο και τάφο του μοναρχοφασισμού και της αμερικανοκρατίας στα 1949.

Έτσι αυτά τα ίδια τα γεγονότα αποκαλύπτουν, ότι το περίφημο και κατά κόρο διατυμπανιζόμενο "πισώπλατο χτύπημα" του Τίτο που κατά ζαχαριάδικη παραγγελία εσέρβιρε ο παραμυθάς Α. Παπαπαναγιώτου και κραυγαλέα ξεφούρνισε ο προβοκάτορας Ζαχαριάδης, είχε προβλεφτεί από τον ίδιο για να δοθεί στην κατάλληλη στιγμή με σκοπό:

α) Να αποδοθούν αλλού τα αίτια της ήττας μας, και

β) Να δόσει "χειροπιαστά" στοιχεία στο Στάλιν της "προδοσίας" του Τίτο, μ' επιδίωξη να κερδίσει την εύνοια του Στάλιν που για τους γνωστούς λόγους έβγαλε προδότη τον Τίτο χωρίς να μπορεί να το αποδείξει.

Και μόνο αυτό το "πισώπλατο χτύπημα" μαρτυράει όχι μόνο την ασυδοσία του Ζαχαριάδη και το επιζήμιο της προσωπολατρείας, αλλά και την καθοδηγητική ανεπάρκεια και μετατροπή ολόκληρης της Κ.Ε. του ΚΚΕ, σε άβουλα και υποτακτικά ανδρείκελα στα χέρια του σατανικού Ζαχαριάδη.

Μ' όλο που ο άνθρωπος διακρίνεται από τα ζώα για το λογικό του, πολλές φορές στη ζωή και την καθημερινή πράξη εκτίθεται στους πιο παράξενους παραλογισμούς.

Θέλω να πω, πως μετά την ήττα μας στο Γράμμο, οι αντίπαλοι μας έστησαν ανδριάντα στον Τρούμαν, σ' ενδειξη ευγνωμοσύνης τους για το "περίφημο" δόγμα του που το θεωρούν καθοριστικό παράγοντα επικράτησης τους σε βάρος μας.

Και εδώ ακριβώς βρίσκεται ο παραλογισμός τους. Ντόπιοι και ξένοι αντίπαλοι μας στη θέση του κακότεχνου μπρούντζινου αδριάντα του Τρούμαν, στην Ομόνοια ή στο Σύνταγμα στην Αθήνα, έπρεπε να στήσουν όχι μπρούντζινο τον Τρούμαν, αλλά χρυσόν ανδριάντα στο Ζαχαριάδη και τα ζαχαριάδικα ανδρείκελα της Κ.Ε. του ΚΚΕ. και με βασιλικό ή Προεδρικό διάταγμα να τους ανακηρύξουν "άξιους της πατρίδας" των αστών εκμεταλλευτών.

Γιατί όχι ο Τρούμαν και το δόγμα του, αλλά ο Ζαχαριάδης και τα ανδρείκελα του της Κ.Ε. του ΚΚΕ τους έδωσαν την νίκη.

Γιατί αν έλειπε ο Ζαχαριάδης κι η αποχή μας από τις εκλογές του 1946, αποχή που μας στέρησε όχι μόνο κάθε δυνατότητα νόμιμης πάλης, που στη χειρότερη περίπτωση, αν οι Άγγλοι και ντόπιοι σύμμαχοι τους εξακολουθούσαν να θέλουν να μας σπρώξουν στον εμφύλιο πόλεμο, θα πειθόταν ο λαός, ότι δεν μας έμενε άλλη εκλογή από την ένοπλη αναμέτρηση και θα μας έδινε τις υλικές και σ' έμψυχο υλικό εφεδρείες.

Μ' αυτές και δίχως τη "ναπολεόντια" ύποπτη στην ουσία Ζαχαριάδικη κατά μέτωπο αναμέτρηση στο Γράμμο, αλλά με συνδυασμό του αντάρτικου -κι αλλά

Βιετνάμ- δέκα Τρούμαν κι άλλα τόσα δόγματά του δεν θα τους ξέπλυναν. Απαράλλαχτα όπως χρόνια πολλά και μ' όλο το βάρος της αμερικάνικης πολεμικής μηχανής δεν μπόρεσαν να κάμψουν το αδάμαστο Βιετνάμ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Αφήνοντας την πέννα για να συνεχίσουν άλλοι προσθέτω

Όπου δεν υπάρχει δημοκρατία, διάλογος και αντίλογος δεν προχωρεί τίποτε και καταλήγει σε ήττες.

Δεκαπέντε και πάνω χιλιάδες αντάρτες μ' ακολούθησαν στο κλαρί στις δυο ένοπλες αναμετρήσεις ΕΛΑΣ και ΔΣΕ, κι ολόψυχα πολέμησαν στο πλευρό μου.

Εθελοντές αφανείς όλοι τους κι ανάμεσα τους οι νεκροί κι ανάπηροι τάδωσαν όλα για την υπόθεση του λαού με το όραμα μιας καλύτερης Ελλάδας.

Βρίσκομαι ανάμεσα σ' αυτούς που επέζησαν, κι ανεξάρτητα από το Γολγοθά μου, που εξιστόρησα, με το χαρακτηρισμό μου σαν αρχηγού πρακτόρων του ΔΣΕ στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, τις ταπεινώσεις μου και τα βασανιστήρια, θέλω να πιστεύω, ότι ερμηνεύω τους πόθους των συμπολεμιστών μου κι ίσως, ως ένα βαθμό, αξιοποιώ τις θυσίες τους, τοποθετώντας τον εαυτό μου στις γραμμές του ελληνικού κινήματος, που αγωνίζεται για την αλλαγή μέσα από τις ανανεωτικές αναζητήσεις του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος.

Αυτό διαισθάνομαι και πιστεύω σαν επιταγή αυτών που μ' ακολούθησαν.

Διαφορετική τοποθέτηση θ' αποτελούσε άρνηση της αγωνιστικής προσφοράς μου.

Ότι έκαμα δεν είναι απόλυτα δικό μου. Μπλέκεται κι εκφράζεται, είναι δημιούργημα του ηρωϊσμού, της αυτοθυσίας και της πίστης των παλλικαριών του λαού μας, που με κέντρο και θώρακα τα δίκαια του για ένα πιο ανθρώπινο αύριο, έκαναν το άλμα στον ουρανό για να βρεθούν και στους δυο αγώνες του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ, στο κενό με ψαλιδισμένα τα φτερά χάνοντας τα πάντα για πολύ καιρό. Κι αιτία η ανίκανη πολιτική ηγεσία στην εθνική μας αντίσταση κι η δογματική κι εγκληματική Ζαχαριάδικη σπείρα στην αντίσταση του ΔΣΕ.

Στο σημείο αυτό έχει πει προ πολλού η ιστορία την τελευταία της λέξη.

Οι λαοί θαυματουργούν στις μεγάλες τους εξορμήσεις και ποτέ δεν φταίνε. Η ευθύνη των αποτυχιών τους βαρύνει τις ηγεσίες τους.

Γι' αυτό παραμένω αμετακίνητος -παρά τον Γολγοθά μου- στις γραμμές της ανανέωσης που στοχεύει στο πρόβλημα: Ποιες οι αιτίες, που, ενώ ματώσαμε, χάσαμε δυο φορές και διασπαστήκαμε;

Γι' αυτό είμαι εχθρός και της προδοτικής κλίκας Ζαχαριάδη, Μπαρτζιώτα, Γούσια, Βλαντά το ίδιο, όπως και του Κολιγιάννη και Φλωράκη.

Κι αυτό, γιατί οι πρώτοι ευθύνονται απόλυτα μια κι οδήγησαν συνειδητά στο χαντάκωμα της λαϊκής υπόθεσης, κι οι δεύτεροι επίγονοι του Ζαχαριάδη βαδίζοντας στα χνάρια του, ο Κολιγιάννης με ξένες συνταγές έρριξε το κίνημα στην πιο βαθειά μέχρι σήμερα διάσπαση, κι ο Φλωράκης με το σύνθημα "ένα είναι το κόμμα" κάνει τη διάσπαση αγεφύρωτη οδηγώντας το κίνημα σε καινούριους τυχοδιωκτισμούς.

Για να βγούμε από το αδιέξοδο, αν θέλουμε την προκοπή και τη νίκη της λαϊκής υπόθεσης, πρέπει να στρέψουμε τις κεραίες στη νέα γενιά, τη νεολαία όλων των προοδευτικών παρατάξεων.

Αυτή πρέπει να πάρει στα στιβαρά της χέρια την υπόθεση του κινήματος. Να το αποτοξινώσει από το ζαχαριαδισμό, το δογματισμό, την καιροσκοπική συνθηματολογία και τα καπελώματα του Φλωράκη, και να τραβήξει μπροστά.

Αν αυτό δεν το ιδει, μοιραία θα τραβοδέρνει και θ' αναρωτιέται: Τι φταίει και σκορπίσαμε σαν του λαγού τα παιδιά; και θα σέρνει μαζί της τα αρνητικά χρεοκοπημένων ηγεσιών.

Την ενότητα και την προκοπή της τόσο ταλαιπωρημένης και πολυαίμακτης λαϊκής υπόθεσης θα την φέρει μόνο η νέα γενιά με το δυναμισμό και το αμόλυντο αίμα της από το ζαχαριαδισμό, κολιγιαννισμό, φλωρακισμό.

΄Ενα πανελλήνιο, ενωτικό κομματικό συνέδριο της νέας γενιάς με κλεισμένες τις πόρτες στις παλιές αμαρτίες και τη γεροντική αρτηριοσκλήρωση αποτελεί αίτημα της στιγμής. Κι αν στα μυαλά ορισμένων νέων μπει το ερώτημα: "Τι θα γίνουμε και που θα πάμε χωρίς την πείρα των παλιών;' Η απάντηση έρχεται μόνη της. "Σίγουρα στο καλλίτερο."

Γιατί έργο των παλιών είναι οι δυο ήττες του ΕΛΑΣ και του ΔΣΕ, που πάνω από τρείς δεκαετηρίδες οδήγησαν το κίνημα από το κακό στο χειρότερο, έτσι που με τη σημερινή διάσπαση να ρίχνουμε νερό στο μύλο των πολιτικών μας αντιπάλων.

Η πείρα των παλιών του κινήματος στις συνθήκες της χώρας μας δεν είναι παρά διάβρωση κι αν την ακολουθήσουν οι νέοι θα γίνουν "κατ' εικόνα και ομοίωση" των παλιών με αποτέλεσμα καινούριες περιπέτειες κι οδυνηρές απογοητεύσεις.

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΝΕΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ανοίξτε τολμηρά τα φτερά σας.

Πετάξτε ψηλά σε νέους εκσυχρονισμένους ορίζοντες.

Αφήστε οριστικά κι αμετάκλητα τους αρτηριοσκληρωμένους παλιούς στον πάτο. Μόνο ο πάτος είναι γι' αυτούς

Μόνο εσείς μπορείτε τα δυο ΚΚΕ να τα κάνετε ένα.

Τολμήστε και να είστε βέβαιοι, ότι η νίκη ακόμα μια φορά θα ευνοήσει τους τολμηρούς.-

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΣΑΠΗΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ

Ἀγαπητή ἀδελφούλα Εὐφραζούλα.
Εἶμαι βέβαιος πώς θά σκιρτήσης ἀπό χαρά μόλις πάρης τό σημείωμάμου τοῦτο πού θά σοῦ κάνει γνωστό πῶς χάρις στήν ἀνώτερη ἀνθρώπινη Κομματική Μπολσεβίκικη Δικαιοσύνη εἶμαι τώρα ἐλεύθερος γιατί ἀπό τίς ἀνακρίσεις πού ἔγιναν ἀποδείχθη πῶς εἶμαι ἀγωνιστή καί ὄχι προδότης. Καί ὡς ἐκ τούτου μπορεῖς ὅπως καί παλαιότερα νά ἔχεις τό μέτωπόσου ψηλά γιατί κανένα ἀπό τά ἀδέλφιασου δέν εἶναι καί ποτέ δέν θά γίνουν προδότες καί ἐχθροί τοῦ Κόμματος καί τοῦ λαοῦ.
Θέλω ὅμως δίχως νά ντραπῆς ὅταν σέ λίγο σοῦ στείλω τήν σύστασήμου νά μοῦ γράψης εἰλικρινά τί σκέφθηκες γιά τό μεγάλοσου ἀδελφό πού ἔκανε ὅλη τήν οἰκογένειάμας ἀγωνιστές καί ἔγινε αἰτία ἀπό τήν παραπάνω ἀφορμή νά βρίσκεσαι μέ σακατεμένο πόδι. Πίστεψες ἔστω καί γιά μιά στιγμή πῶς μποροῦσα νά προδώσω τό Κόμμα καί τίς οἰκογενειακές θυσίες γιά τό Κίνημα τοῦ Λαοῦ;
Ἐάν τό πίστευσες νά μή μοῦ τό κρύψης νά μοῦ τό γράψης ἄσχετα ἐάν θά λυπηθῶ γι' αὐτό γιατί σέ περίπτωση πού πίστευσες ὅτι εἶμαι ἱκανός νά γίνω προδότης θά πεῖ πῶς πολύ λίγο γνωρίζεις τά ἀδέλφιασου. Γράψεμου πῶς εἶσαι ἀπό ὑγεία καί προπαντός γιά τό πόδισου καί γενικά πῶς τά περνᾶς.
Τό Χαράλαμπο τόν ἔχω μαζίμου εἶναι πολύ καλά τήν ἄλλη φορά θά σοῦ γράψη ὁ ἴδιος.
Γράψεμου ἐάν πῆρες γράμμα ἀπό τό Γεράσιμο τί σοῦ γράφη καί τήν σύστασήτου γιά νά τόν γράψω, ἐάν κρατᾶς κανένα γράμμα τοῦ Γερασίμου νά μοῦ τό στείλεις νά τό διαβάσουμε.
Γράψεμου γιά τή Λέλα ἐάν δέν ξέρεις φρόντισε νά μάθης ὅταν ἔμαθε πῶς πιάσθηκα γιά προδότης τό πίστεψε; Τί στάση κράτησε; καί ἐάν μπλέχθηκε καί δημιούργησε σχέσεις μέ ἄλλον;

Μή μού κρύψης τήν αλήθεια επιβάλλεται νά μάθω
γιά νά κανονίσω τίς σχέσεις μου καί τίς υποχρεώ-
σεις μου απέναντί της.
Έμαθα όσοι έχουν συγγενείς στήν Ελλάδα αλληλογραφούν
μέ τήν βοήθεια άλλων πού έχουν συγγενείς σέ άλλες
χώρες. Δηλαδή παίρνουν π.χ. [illegible] μία σύσταση
από εκείνους πού έχουν συγγενείς στή Γαλλία, Ιτα-
λία κτλ. καί στέλνουν τά γράμματα τους μαζί μέ τή
σύσταση τού συγγενή τους πού έχουν στήν Ελλάδα
στό εξωτερικό καί από κεί τά στέλνουν στήν Ελλά-
δα καί τό αντίθετο από τήν Ελλάδα γράφουν
στό εξωτερικό σέ εκείνους πού [illegible] στείλατε από
δώ τό γράμμα καί εκείνοι τό στέλνουν εδώ.
Φρόντισε νά μάθης άν μπορείς νά γράψης στή
θεία στή Θεσσαλονίκη νά σού γράψουν γιά
τή μητέρα βρίσκεται ακόμη ζωντανή καί
τί κάνει. Έμαθα πώς τίς γριές της άφησαν
ελεύθερες καί μπορεί νά τήν έχουν αφήσει.
Γράψε καί στήν Αλεξανδρούπολη σέ κανένα
γείτονα πρώτα νά μάθουμε άν ζεί καί πώς
τά περνά ή γριά πού τήν αφήσαμε έρημη
Προσοχή στα παρακάτω. Όταν γράψης στή
Μάννα νά ρωτήσης πρώτα στό Κομμα-
τικό γραφείο άν δεν τό επιτρέπουν νά μή
γράψης. Εάν σού τό επιτρέψουν τό γράμμα
πού θά γράψης πρωτού τό στείλης νά
τό δώσης νά τό διαβάση τό Κομματικό
γραφείο τό ίδιο νά κάνης καί γιά τήν
απάντηση. Άν πάρης από τή Μάννα
γράμμα νά μού τό στείλης καί τή
σύστασή της γιά νά τής γράψω νά πουλή-
ση, ή νά νοικιάση τό σπίτι καί τά δικά μου
εργαλεία γιά νά ζήση. Γιατί εάν δέν της
τό γράψουμε τήν ξέρω θά προτιμήση νά
πεθάνει από τήν πείνα παρά νά πουλήση
τά πιό πάνω.

Μέ αδελφική Αγάπη
Βαγγέλης

Ἡ σύσταση τῆς θείας ἄν δέν τήν θυμᾶσαι
νομίζω ὅτι εἶναι ἡ παρακάτω.
Ἀγγέλικο Λαζαρίδη
Συνοικισμός 40 Ἐκκλησιῶν
Ὁδός δέν θυμᾶμαι τόν ἀριθμό νομίζω ὅμως
πού λέγεται Πατριάρχου Ἰωακείμ.
ὁ ἴδιος 9-1-1957

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ

γραμμένο από τον Ψυλλίδη Κώστα (Συν/χο Δικηγόρο Αντιστασιακό) στην Εφημερίδα "ΓΝΩΜΗ" της Αλεξ/πολης στις 25/10/1985

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ. Πέθανε ο Βαγγέλης Κασάπης (Κρίτων)

Πέθανε στα 74 του χρόνια, κι έφυγε απ' ανάμεσά μας, απ' την μεγάλη γενιά των αγωνιστών της Εθνικής αντίστασης, των χρόνων της μαύρης Γερμανο-Βουλγαρικής κατοχής, ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΚΑΣΑΠΗΣ, ο θρυλικός ΚΡΙΤΩΝ, ο Καπετάνιος του 81 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ – ΕΛΑΣ που με τις Εθνικοαπελευθερωτικές του μάχες ενάντια στους Γερμανούς του Διδυμοτείχου (28-29 Αυγούστου 1944) και την πανίσχυρη Φρουρά των Γερμανών στο Σουφλί (1-3 Σεπτ. 1944) κι' αλλού, ως την απελευθέρωση των Βουλγαροκρατουμένων περιοχών ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ – ΞΑΝΘΗΣ – ΔΡΑΜΑΣ που σφάδαζαν από τους Βουλγάρους και ντόπιους Φασίστες, ανεδείχθη η ηρωική μορφή του λαϊκού αγωνιστή, του άξιου ηγέτη στις διαταγές του οποίου πείθονταν κι ορμούσαν στη μάχη, οι ΕΛΑΣΙΤΕΣ, αδιαφορώντας για την τυχόν υπεροχή σε άρματα και αριθμό εχθρού.

Ο Κρίτων υπήρξε από τους ιδρυτές του ΕΑΜ στον Έβρο. Αυτή η ηρωική μορφή έσβησε χτες σιωπηλά, σχεδόν απαρατήρητα και καταφρονεμένα. Η μεγάλη και συνεχής αρρώστια που τον είχε ρίξει πολλές φορές στο κρεβάτι και τον είχε οδηγήσει στα πρόθυρα του θανάτου – που τόσο τον περίμενε σα λύτρωση, όπως συνήθιζε να το λέει, τον είχε καταντήσει ένα σωματικό και ψυχικό ράκος. Αυτόν τον αδάμαστο, τον ασυμβίβαστο με κάθε έννοια του συμβατικού και του συνηθισμένου, της μετριότητας και της καλοπέρασης.

Αυτόν που ξεκίνησε με καμία εικοσιπενταριά όλο κι όλο παλικάρια και ίδρυσε τις πρώτες Ομάδες Κρούσεως του ΕΛΑΣ στον Έβρο για να αναδείξει, να ζωντανέψει μια δύναμη ηρωικών μαχητών που άνδρωσαν το περίφημο 81 ΣΥΝΤΑΓΜΑ ΕΛΑΣ, που αποτέλεσε το φόβητρο των Γερμανών της ουδέτερης – λεγόμενης ζώνη του Έβρου και των υπολειμμάτων Βουλγαροφασιστών του Συράκωφ στην Αν. Μακεδονία. Πέθανε ο ηρωικός ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ του 81 ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΕΛΑΣ. Ένας τέτοιος θάνατος, αν συνέβαινε σ' άλλες χώρες, όπου τιμούν, ξέρουν να τιμούν τους Ήρωες, θα ξεσήκωνε κόσμο, θα τον σχολίαζαν και θα τον τιμούσαν όλοι. Εδώ, σε μας, ευτυχώς που συνέπεσε να πεθάνει ύστερα από το νόμο 1285/82 που αναγνώρισε και αποκατάστησε η Πολιτεία την ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑ-

ΣΗ σε υψηλά Εθνικά πλαίσια. Έτσι ο βασανισμένος, ο κατατρεγμένος Κρίτων που έφυγε με την ελπίδα της συνένωσης της μεγάλης αριστερής οικογένειας του ΕΑΜ, που πέθανε κάτω από ένα όραμα κι ένα ιδανικό για το οποίο έδωσε την ψυχή και τη ζωή του ολόκληρη αγωνιζόμενος επί πολλά χρόνια, έκλεισε τα μάτια του, συντροφιά μ' ένα μετάλλιο αναγνώρισης Εθνικής Αντίστασης που του 'δωσε η Πολιτεία σήμερα, κι έναν επικήδειο που του εκφώνησε ο Συναγωνιστής του και Πρόεδρος του Παραρτήματος Π.Ε.Α.Ε.Α. Αλεξανδρούπολης, Δημήτρης Αμπουκέλης.

Οι λίγοι σχετικά φίλοι και συναγωνιστές που παρακολούθησαν την κηδεία του ΚΡΙΤΩΝΑ του 'ριξαν τα τελευταία σβολαράκια γης στον τάφο του, στο ατέλειωτο ταξίδι του, εύχονται την αποκατάσταση της μνήμης του από την Ιστορία. Στον παρόντα βίο του πέθανε φτωχός και καταφρονεμένος. Στο μεγάλο Βιβλίο της Ιστορίας ασφαλώς ο Ιστορικός θα δικαιώσει και θ' αποκαταστήσει μια σύγχρονη μορφή Λαϊκού αγωνιστή εξαίρετου ρήτορα και οραματιστή μιας Ελλάδας Ειρηνικής, Κοινωνικά αναμορφωμένης και Δημοκρατικής.

Στεφάνια κατέθεσαν πολλές οργανώσεις, όπως το Παράρτημα ΠΕΑΕΑ Αλεξανδρούπολης, ο Σύλλογος ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΘΕΝΤΩΝ Πολιτικών Προσφύγων, η Τομεακή ΠΑΣΟΚ Αλεξ/πολης και άλλες.

Την κηδεία παρακολούθησε και ο Δήμαρχος της Πόλης μας κ. Αναστάσιος Σουλακάκης μαζί με πολλούς φίλους και συγγενείς του νεκρού, που τον αποχαιρέτησαν στην τελευταία κατοικία του.

Επιμέλεια: *Σιδερά Ζωή, Δόδουλα Βασιλική*

Εξώφυλλο: *Παναγιώτης Μπιπλέτσης*